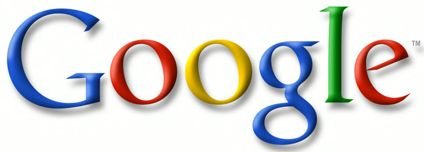
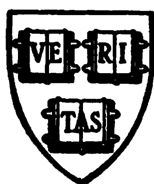

LUMÍR.

TÝDENNÍK BELLETRISTICKÝ A LITERÁRNÍ.

REDAKTOR:

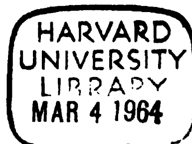
VÍTĚZSLAV HÁLEK.

Třináctý ročník, 1863.

Díl prvý.

V Praze.

Tisk a sklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v uršulinské ulici číslo 140—II.

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
MAR 4 1964

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském knihkupectví v nov. alejích č. 136. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrt. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. Rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 1. **1. ledna 1863.** **XIII. ročník.**

Rusalky.

Fantasie od Josefa Boh. Zaleského.

I.

Rozhodnutí.

Svatá dobo mé mladosti!
Sne můj krásný, sne můj zlatý,
Věku víry, věku svatý,
Ideále lásky, cnosti!

Ach svět kouzla brzo hyne!
Už nevěřím v čáry, divy,
Ach už nejsem prostý, tklivý,
Neb už nejsem při Zoryně.

Při Zoryně sem byl jiný —
Byl sem prostý, byl sem tklivý,
Všude vida čáry, divy,
Miloval sem, — ach a nyní — !

Však ta krásná čarovnice
Plná kouzel měla ústa,
Jak Rusalka čilá, pustá;
A což oči, a ty líce!

Ach ty oči, a ty líce!
V černých očích lásky bůže,
A na lících něžné růže, —
Luzná, luzná čarovnice!

„Boj se!“ — říkala mi často,
Když byl ouplněk měsíce,
„Mne koupala matka v mlíce,
Naučila čárův na sto.“

„Sedm hvězd se leskne s nebe,
K zemi mžikem padající,
V Dněpře blesknou tři měsíce,
A co chci, učiním z tebe!“

„Jenom cekuu, rukou kynu,
Budeš ptáčkem, budeš rybou“ —
Mně se zdálo, pro věc živou!
Že už letím, že už plynu.

Já ji prosil pro vše nebe,
Líbaje jí něžnou ruku,
By mi nedělala muku —
— „Ne, co chci, to bude z tebe.“

A já věře ve půvaby
Tajemného hrozeb hlasu,
Mnohé chvíle, mnoho času
Přemýšlel sem plachý, slabý.

V ptáka tedy že mne změní?
A já s orlem, se sokolem
Budu muset kroužit kolem
Širým vzduchem bez prodlení?

Nechť; však má-li mysli zradné?
Jest-li na pahorcích v lesy,
Jest-li v moře klesnu kdesi,
Jest-li mi ach křídlo spadne!

Aneb co ta čarovnice
Nevymyslí: ach snad, bože!
V korálové musím lože,
Pro lesk stříbra do měsíce?

Zachvěl sem se po všem těle —
Jsou však doby v lidském žití,
Kde se slabost silnou cítí
Pouhým chtěním vůle smělé.

Ha což mně, mně stepi synu
Jedno děvče se vysmě[illegible] —
Ať se jak chce se m[illegible]u děje,
Kdo mně poví jakou v[illegible]?

Což sem darmo na vraníku
V noci zjezdil Kaffy hrůzy?
Pusté stepi, Kutaj-Uzy,
Až tam v dáli do Budíku?

Nadarmo sem honil vrahy
S duší, srdcem Kozák věrný,
Přeplul, jak chřtán pekla černý,
Dněpra nejstrašnější prahy?

Darmo trudné činy moje
Uznal lid a divem žasl,
Bych se teď jak lístek třásl
A měl plané nepokoje? —

Aj tu Rusalek háj ladný,
A jeskyně „Žalův Ucho!“
Což to značí? že na sucho
Nevyšel tu smělec žádný?

Však též žádný od motýlí,
Od milostné plaché změny
Netrpěl tak, proháněný
S nebe v peklo každou chvíli.

Nic; poslechnu srdce rady,
Půjdu s pýchou a odvahou,
Vyzpovídám pravdu nahou,
Nebudu dbát na závady.

II.

Ž[illegible]

Šel sem tedy; cestou ale,
Ač kraj pěkný a den milý
Barvou, leskem zrak vábily,
Srdce tížil smutek stále,

Neb co sem kdy v žití slyšel
O Rusalkách divné věsti,
Vše mi živě na pocestí
I jich obraz v mysl přišel.

Když tak v mysli světy minu, —
S slzou v oku stojí, hasne
Vidmo hrozné, vidmo krásné,
Pásma světla, pásma stínu.

Obraz z obrazu se vine
V růžobarvé, lehké tkance,
Sladká chvilka při kochance —
A zas jiné sny a jiné.

Hubička — aj velké věci!
A jak se s ní ještě zdráhá,
Ják se smouší a jak váhá,
Navyklíná, nazlořečí!

Mne však nic nezdrží déle —
Směle změřil sem už skály,
Co se bělí v šedé dáli,
Sletěl sem je v mysli smělé.

Čím dál, tím je háj vždy pustší,
Řidčí břízy i kaliny —
Stézka se skal jde v doliny,
Ztrácejíc se v prosmyk uzčí.

Sto skal nad les vyrstávalo,
Mezi nimi úžlabiny —
Jít v ty čáry sám jediný,
Ne tak snadno, jak se zdálo.

S bázní couvám, hledám radu,
Myslím; „Mám jít nebo čekat?
Či snad zpátky marně těkat? —
Jít neb nejít, bez odkladu!“

Hroznodivě, skokem srny
skáči v úžlab a po skále,
Nad propastí pnu se stále
Přes bodlaté husté trny.

Skokem přijdu v úval pustý,
V úval, úval smutku vlastně;
Čím dál, tím víc světlo hasne,
Tím víc vítr listím šustí.

Pusto, hlucho. Strmé skály
Kapradím jen a bodlačím,
Povázkou a bujným svlačím
Jako závojem se halí.

Před jeskyní husté doubí,
A vchod mha zakrývá šedá —
Mé však oko cosi hledá,
Skrz mhy a skrz listí v hloubi.

Srdce žal a smutek svírá —
S poníženým vejdu čelem
Chvěje se na těle celém,
Poklekna dím, co mne svírá.

A co sem jen měl a věděl
O Zoryně srdci, hlavě,
Vše sem plynně, tklivě, lkavě,
Všecko sem tam vypověděl.

Vstal sem, a jak po modlení,
Když se sebe střese hříchy,
Byl sem lehký, klidný, tichý,
S celým světem ve smíření.

A pak veselý a pustý,
Jako honěn lehko, hravo,
Běhám v levo, běhám v pravo
Přes houštiny, trní, chrasty.

Rozehrané mysli v hlavě
O podivných věcech snily —
Obraz jakýs krásný, milý
Jako duha lítal hravě.

Najednou tu spatřím dvírka —
Někdo zapěl k mému bolu —
A já pádím s hůry dolů,
Letím jako chmýří pírka.

Na dvorečku pod jabloní
Kolo děvic v jasné běli
(Neb to bylo o neděli)
Plachou hrou se kolem honí.

Slunce hledí na to pole,
Posýlá tam jasných blesků
A dodává zlata lesku
Nejprvnější v děvic kole

„To on! to on!“ křikly jemně,
A má Zoryna jediná,
Černobrvá má Zoryna
Jako ptáček letí ke mně.

Chopí ruku, a já musím,
Pokorně s ní musím jíti,
Pak se na drn posaditi,
Ač strach s bolem v prsou dusím.

Kolo nakreslí a praví:
„Nechoď z kola ani kroku,
Jak zorničku střežíš v oku,
Jak si draho vážíš hlavy!“

„My ti nic pak neslevíme,
Prosby, pláče nepomohou,
Jestli osmělíš se nohou —
Zvíš co umím!“ — „„Uvidíme.““

III.

Křepelka.*)

A už běží placho, rády
Běží s plesem dál a dále —
Já za nimi hledím stále,
Hledě kuji velké zrady.

Jako vlnou utíkaly,
Jako mráček větrem vátý —
Ještě vějí jejich šaty,
Ještě vějí, znikly v dáli.

A já vroucí touhou vzňatý
Běžím horem dolem smělý
Letem ptáka, letem střely
Trop trop zrovna za děvčaty.

Padám, vstávám — na mez, v strouhy,
Kdy šly, šel sem, stál, kdy stály,
Aniž stínu znamenaly,
Ač byl černý, ač byl dlouhý.

Ještě vím, i doba která
I kde jaké kvítko krásné —
Všecko vím a vidím jasné,
Jako by to bylo včera.

Napřed stojí černé bory,
Blíže teče loukou řeka,
Nejzáz čnějí pozdaleka
V pravo skály, v levo hory.

A tam stézka polem jesti —
Malou vísku vidět cele
I dvě věže na kostele
I tři kříže u rozcestí.

A na nebi ani chmury —
Slunce parné blesky leje,
Ve vlnách se Dněpra směje,
Ježto běží v skály shůry.

*) Jméno ukrajinského tance, jenž se líčeným tu spůsobem v poli provádí.

Stín se černá, vítr duje,
Přes pláň jako vlna plyne,
Utone a zas se vine,
Tone zas a zas dál pluje.

Tu se tratí, tam se jeví,
Na hladině dělá kola,
Prach a listí vznáší zdola,
Pádí, letí — kam? sám neví.

V tom se dívky obrátily —
A já v strachu rychle, hbitě
Běžím dál a dále v žitě,
Až sem přileh' u mohyly.

Tak se plížím mezi žitem,
Trhám květ, mateřídůšku,
Chrpy, koukol, stračí nůžku,
Bavím se tím v místě skrytém.

Nemysle však hrubě na to,
Lisím uchem, orlím okem
Poslouchám a slídím bokem
Oč tu jde, co znamená to?

Jako když se navracejí
Družné vlastovičky z jara,
Tak tu radost s plesem hárá,
Tak tu jejich klusy znějí.

A jak ryba rybu honí
Aneb ptáček ptáčka polem;
Tak tu skáčou všechny kolem,
Tancujíce okolo ní.

A Zoryna v prostřed kole
V tu i onu běží stranu,
Marně hledá z kola bránu,
Jedna píseň zní přes pole:

„Fit fit fit fit křepeličko!
Křepeličko kropenatá!
Neutečeš nám do žita,
Neutečeš, Zoryničko!“

A zas krepčí a zas pějí.
Tanec, píseň jednu, druhou,
Zvuky letí jako struhou,
K tomu echa stále znějí.

„Čekat mám, až pro mne přijde!
Dobře, počkám; kdybych ale
Překvapil je nenadále!“ —
Však sem znal, co z toho vyjde.

Viděl sem to, oko mhouře,
Jak Zoryna zvolá hlasně:
„To je krásné, to je krásné!“
Nebál sem se však té bouře.

A jsa hotov v předsevzetí
Ohlížel sem se po nivě,
A tu vidím, divů dive!
Pět, šest, sedm do deseti!

Vedle řeky mezi sítí,
Brzo mýtem, brzo lesem
Míhá se jich skočným plesem
Pět, šest, sedm do desíti!

Již jsou, již jsou mezi křovím,
Na lučině na květnaté —
„Kdo? kde? zkud? a kam?“ se ptáte?
Zabte si mne, jestli povím.

(Dokončení.)

Kamarádi.

Obrázky ze života venkovského.

I.

Stěstí se nedá nutit.

Zajděme si do minulosti, přeskočme asi dvacet roků; je to sice veliký skok, ale naše myšlénky dokáží ještě víc.

Je advent a dosti teplo. Nad Lískovem pluje po nebes blankytu měsíček jako skvělý člunek po tichém oceanu. Kdo by seděl v tom člunku, mohl by pohodlně

celý Liskov spočítati; tak jasně bylo té noci, s kterou následující příběh začíná, tak pokojně se choval Liskov a v bázni boží odpočíval. Jen ve statku, který byl největší v celé vsi, byl už někdo vzhůru — a to je rychtář Benda. Probudí se a neobyčejné světlo mu dokazuje, že už svítá. Vstane tedy, vejde do velké jizby, dívá se na hodiny, ale špatně ukazují — teprv třetí a několik minut. Benda kroutí nevěřivě hlavou a vzpomene si pak, že večer koťátko si hrálo s šňůrama a že se hodiny zastavily. „Spustil sem je, pravda; ale kdož ví jak dlouho stály, a zapomněl sem je narafičit.“ Proti tomu nemohl sám pranic namítati, bylať to pravda — a tedy také svítalo, a hospodář šel budit svých lidí, neboť byl svrchovaný čas do kostela na *roráte*. Nežli ale vyšel ven, pošinul ručičky na šestou hodinu, aby nahradil, čeho včera zameškal.

Asi za čtvrt hodiny scházeli se domácí lidé v jizbě, kdež ty velké dřevěné hodiny čtverácky si cvakaly. Nejprvnější přišel čeledín Mates, výrostek as dvacítiletý, nevelké postavy, ale silného složení. Protíral si mrzutě oči a jaksi tomu nevěřil, že by už bylo ráno. Podívá se na hodiny, a je tak světlo, že dobře vidí, jak se už přeplížila ručička přes šestku. Proti tak jasné pravdě nedalo se nic mluvit, a Mates trochu si zabručev posadil se s mužnou resignací ku kamnům na lavici.

Za chvilku vešel do jizby druhý čeledín, Vojtěch; byl hoch štíhlý jak panenka, na pohled mladší než Mates, v pravdě ale o něco starší. Ten šel přímo k hodinám; také jemu to bylo příliš časně.

„To nemůže být!“ zvolal určitě, „kdež by se vzalo čtvrť na sedm!“

„Už to může být,“ zastával Mates hodiny, „spíš je víc; mně se zdá, že včera trochu stály — a pak už beztoho světlo, skoro jako ve dne —“.

„Mně se ale zdá, že sem sotva usnul — a pantáta nás vyburcuje!“

„Nechte marné řeči!“ ozval se hospodář z vedlejší světnice, která byla rodinnou ložnicí, a kamž se opět vrátil, jak mile vykonal úřad budíčka.

Na to Vojtěch ani necekl a hezky ticho šel ke stolu, kdež na lavici se usadiv pomáhal Matesovi čekati na ostatní lid.

Tu přišlo děvče. Před chvilkou ji slyšeli, jak se venku smála někomu, že nemůže nalézti punčoch. Jakmile se v jizbě objevila, patrně se vyjasnila tvář mrzutého Matýska.

„Co ty tomu říkáš, Madlenko?“ oslovil ji Mates hlasem, jemuž se upřímně snažil přidati něco líbeznosti. „Takys se málo vyspala?“

Madlenka však místo odpovědi hleděla si nejprvé hodin.

„Ale, milý bože, vždyť to není možná!“ zvolala, nic se neostýchajíc, že snad rodina Bendovic vedlé chce ještě spáti. „Je dnes neděle, toť už by sousedé chodili okolo nás, myslím, že my nechodíme samotni na roráte —“

„Hodiny jsou hodiny!“ tvrdil Mates s moudrou tváří.

„Ah co hodiny! vsadila bych se, že někdo postrčil ručičky.“

„Aj ty moudrá čečetko!“ ozval se hospodář vedlé, „nevidíš, že je už bílý den? či snad si taky nedávno usnula?“

„Já myslím, pantáto, že měsíček svítí tak jasně,“ odpověděla služka, „protože v adventě o půl sedmé nebývá bílý den —“

„Já ale povídám —“ důrazně začal na to hospodář, ale nedopověděl; neboť v tom okamžení stalo se něco, čímž najednou všemu výkladu konec učiněn. Ponocný

totiž Bendovi zrovna před okny zatroubil čtyrykrát. Sotva že dozněl poslední táhlý rohu zvuk, dala se čeládka do hlasitého smíchu, a hospodář, nepochybně nic moudřejšího nevěda, zasmál se s nimi, omluvil se, že na měsíček docela zapomněl, a poslal je ještě spat.

Matesovi by nebyl nic příjemnějšího pověděl; také se rychle z jizby odstranil. Madlenka však přiblížila se k Vojtěchovi a kladouc mu ruku na rameno táže se přítulně: „A ty, Vojtíšku, chceš tu sedět sám a sám?"

„Sám a sám!" odpověděl jí čeledín trochu nevrle, „ta hodina už nestojí za to —"

Mlčky odešlo děvče do své komůrky, kde s druhou děvečkou čekala, až bude čas do kostela.

Vojtěch pak položiv hlavu na stůl zabral se v myšlénky, které ho už delší čas trýznily. — Matka mu zemřela už dávno, ještě byl malým chlapcem; usoužila prý se. Bratří a sester neměl. Před šesti léty osiřel docela. Otec měl dosti hezkou živnosť v Lískově, ale zadlužil se příliš, tak že po jeho smrti, když chalupa s polnostmi ve veřejné dražbě se prodala, po zaplacení dluhův a všech útrat zůstal patnáctiletý hoch téměř žebrákem.

Sloužil už přes pět rokův u Bendy. Ovšem byl poměr jeho k hospodáři poněkud jiný než obyčejného čeledína; poctivý rychtář byl jeho poručníkem a snažil se, aby svěřenec necítil v plné míře smutný stav svůj. Co hospodář byl s ním velmi spokojen; hoch se chápal práce až milo, a neoplývaje sic hmotnou silou, přec nedal se nikým zahanbiti a dokonale zastal čeledína.

První léta byl u Bendů spokojeně živ, aspoň nebylo na něm opak toho viděti. V pátém roce však začala se mu častěji minulosť před oči stavěti; viděl už některé svých bývalých spolužáků samostatnými hospodáři, porovnával svou odvislosť a chudobu s jejich zámožností a volností, a stával se čím dále nespokojnějším. Ačkoli se za celý den dost napracoval a unavil, přec velmi často nedaly mu trapné myšlénky usnouti, tak že nejednu noc probděl vzpomínaje na svou milou matičku, jejíž obraz, pokud mohl si ji představiti po tolika létech, byl mu dosud útěchou a mocnou záštitou. Jak často žaloval bohu a matce zvěčnělé svou bídnou opuštěnosť! S bolestí vzpomínal na otce; věděl, že on jest chudoby jeho původem, ale nežaloval naň. Před závistí ho chránilo dobré srdce; za to tím tvrdošíjněji se ho zmocňovala žádosť vlastního statku a samostatnosti.

Tiše, bez pohnutí seděl Vojtěch v jizbě, ruce a hlavu maje položené na stole. Nebyl bys usoudil, spí-li či bdí.

Dřevěné hodiny na stěně zatím už po druhé hrkly a za chvilku drsným zvukem zvěstovaly osmou hodinu; mohlo tedy býti asi čtvrt na sedmou. Právě šlo několik Lískovanů okolo rychtářových oken do kostela. Lískov patřil k faře a škole S . . ské; v neděli však a ve svátek, kdo nechtěl záhy býti opět doma, ten si obyčejně zašel do T . . ., městečka vzdáleného asi tři čtvrti hodiny. Tam i časně ráno mnohá hospodyně nesla něco na prodej, neboť až do devíti hodin byl tam v neděli a ve svátek trh na všeliké ty drobnosti, kterých se do kuchyně potřebuje.

Když hodiny odhrčely osmou, jak prvé řečeno, vyšla hospodyně, svátečně vystrojená z rodinné ložnice, kráčela skrz velkou jizbu ven do síně, kdež svolávala čeládku. Přitom Vojtěch procitl z polosna, ale zůstal jako v mrákotách sedéti.

Tu byli všichni shromážděni, kteří se chystali do S . . : hospodyně, malá zavalitá žena zardělých tváří, obě služky, z těch jedna obrovské postavy — ta co nemůže první půlnoci nalézti —, brbatý pasák, Mates a Vojtěch. Hospodář v teplém kožichu stoupil na práh, jako by chtěl drahé hlavy svých lidí spočítati; oznámil, že bude snídati doma a že pak s Toníkem se podívá do města, dal jim ještě některé dobré napomenutí na cestu, a chtěl právě vysloviti, „s bohem," když s nelibostí spozoroval, že se Vojtěchovi s té lavice za stolem jaksi nechce.

„Hej, co pak je to, Vojtěchu," zavolal naň, ale u vší mírnosti; „ještě jsi ospalý? či nechce se ti do kostela? Pána boha každý potřebuje!"

Vojtěch při prvních slovech vyskočil a bez odmluvy přijal malou tu důtku; panující ještě šero překáželo zvědavým zrakům, a nikdo neviděl, jak se Vojtěch až po uši zapýřil. —

Po cestě optala se Bendová, co Vojtěchovi schází. Hlas její vzbuzoval důvěru, a zvláště Vojtěch měl mnohé důkazy její dobroty.

„Nic mi neschází, panímámo," klidně odvětil čeledín.

„Hochu milý, buď nechceš s barvou ven, anebo si sám nerozumíš. Býváš často smutný, nevypadáš tak dobře jako jindá, už delší čas je to na tobě vidět — snad to není nějaká churavost?"

„O, to jistě ne, toť bych přec musil cítit na sobě —"

„Benda prohodil, žes ospalý — snad je to následek slabosti? U našeho Toníčka to zrovna tak bylo před nemocí —"

„Pantáta se mýlil, já nebyl ospalý; ale člověk mu nemůže odmlouvat —"

„Tedy nebyls ospalý — a dyť si ani nevěděl, že už chceme jít!"

„Skutečně to nebyla ospalost — ale tak sem byl zamyšlen, že sem neviděl, neslyšel, co se kolem mne děje."

„A nač pak si tak tuze myslil?" zeptala se hospodyně v tónu žertovném, který jí velmi slušel.

„I byly to samé pošetilosti —"

„Nic neškodí, jsi ještě mladý. — Ale něco bys nám přec mohl vyjevit — nejsou-li to pošetilosti! ty si libují v tajnostech — ale jen povídej, nejsme cizí, a lépe nám cesta ujde —"

Vojtěch neměl chuti do vypravování, marné zdálo se vybízení Bendové, marné vtipy chraptivého Matesa.

„E, nechte ho," ozval se v to silný hlas Báry, té veliké děvečky, „kdo pak se ho prosí, aby nám své tajnosti vykládal —"

„Tajnosti to právě nejsou," Vojtěch na to; „ale nestojí to hrubě za řeč — byl to podivný sen, na který sem tak dlouho myslil, až mi pantáta pomohl na nohy —"

„Sen!" zvolal Mates na to, „já bych něco věděl! — Vsaď si, Vojto, do lutrie, budeš mít štěstí —"

„Nemluvte si jen o lutrii," kárala je hospodyně, „vsadí se jednou, dvakrát, a hned je člověk jako zlým duchem posedlý. Já znala člověka, který tou lutrií přišel na mizinu — vždyť víte —"

V tom okamžení se zarazila, neboť ji Madlenka šťouchla loktem, aby přestala. Nebožtíku otci Vojtěchově bylo v celém okolí známo, že slepě sázel do lotrie; pod

slamníkem v jeho posteli nalezeno na sta cedulek, a nejmenší sázky zaznamenány po dvacetníku.

Kráčeli hodnou chvíli mlčky dále. Tu vzal Mates Vojtěcha za ruku a zůstali as deset kroků pozadu.

„Kamaráde,“ polohlasitě pravil k Vojtěchovi, „hospodyně má moc rozumu —“

„Hospodyně má pravdu —“

„Tak mě přec nech mluvit! — Vsadíš-li si jednou do lutrie —“

„Prosím tě, dej mi pokoj s lutrií!“

„Prosím tě, nech mě domluvit; však nevíš co chci! — Já myslím, že pro jednu sázku si tě ďábel neosedlá. Sen k ránu, před bílým dnem, říkávají, že je šťastný —“

„Sen je sen, a nic víc,“ tvrdil Vojtěch.

„Nic to není zlého, zkouší-li jednou člověk štěstí —“

„Zkoušeti štěstí je marné, musí samo přijít —“

„Dyť je dobře, však ono se nutit nedá, a vsadíš-li ňáký ten groš, můžeš vyhrát, ale jisté to není — štěstí musí samo přijít. Pomysli jen, co se natrampotíme! a uspoříme-li za rok dvacet zlatých? A kdyby ti štěstí přálo, měl bys několik set najednou! — Ichuchu, to by byly časy!“ To řka vesele si Matýsek poskočil, jako by mu ty dvacetníčky už v kapse cinkaly.

Vojtěch mu na to neodpověděl, a přišli do kostela, aniž by se byla další zmínka té věci učinila.

II.

Přisaď si taky!

Bendovic už jsou doma z kostela. Snídaně je hotova a sedá se za stůl. Hospodář jaksi nevrle hledí na shromážděné, nejsou všichni - Vojtěch tu ještě není.

Madlenka ho po kostele viděla, jak u fary s kostelnicí o něčem rozmlouval. A kostelnice byla rozkřičena co lutristka; každému radila, vykládala sny, celý snář uměla z paměti, a ráda se všude s nějakým krejcárkem přiživila; lutristové ji ovšem neradi brali do kumpanie, říkali že jim darmo štěstí kazí; ale často nebylo možno se jí sprostit. Rychtář Benda pak měl o ní velmi nepříznivé mínění; nejednou příležitě prohodil: „Tu osobu nám sem ďábel nasadil!“ To Madlenka dobře věděla, a proto ani nemukla, když se hospodář sháněl po Vojtěchovi; nechtěla býti příčinou vády a mrzutosti — a k tomu v den sváteční!

Na štěstí, sotva že se dali do snídaně, přišel Vojtěch. Pozdravil jak v obyčeji bylo, svlekl sváteční kazajku a přisedl k ostatním. Poručník mu nic neřekl, ale podíval se naň jaksi nepřívětivě.

Po snídani strojil se hospodář do města. Toník, jediný syn Bendův, hoch jedenáctiletý, byl už dávno připraven a nemohl se ani dočkati, brzo-li konečně bude tatínek hotov. Ještě schází dýmka; honem mu ji Toník přinese a hůl k tomu. Taky se musí ženy optati, nepotřebuje-li čeho z města. Nepotřebuje; bylať tam předevčírem na trhu. Konečně jdou s pánem bohem.

Mezi tou přípravou do kostela chtěl Vojtěch svému poručníkovi něco říci; nejméně desetkrát už to měl na jazyku, ale nechtělo to nikterak ven. Nebyla to maličkosť! Rychtář byl úhlavním nepřítelem všeho, co lotrií zapáchalo, a zvláště z té

doby, kdy jeho bývalý přítel, Vojtěchův otec, lotril s tělem, s duší se oddal. Kterak mu měl Vojtěch, syn onoho nešťastníka, svému přísnému poručníkovi o lutrii začít!

Už vykročili z jizby hospodář s Toníkem. Tu střelhbitě za nimi Vojtěch.

„Pantáto, prosil bych vás o něco“ — vypravil násilně ze sebe.

Hospodář se na prahu zastavil a vkročil do síně. „Co pak to je?“ otázal se vlídně, jakoby už ani stínu nespokojnosti nechoval.

„Ale nebudete se na mne hněvat?“ pravil čeledín nesměle, a tváře se mu živým ruměncem zbarvily.

„Nebudu se hněvat, jenom dělej rychle, nechci zmeškat kázaní.“

„Měl sem dnes k ránu podivný sen —“

„Aha, to já tě z něho probudil — nu jen dál!“ Kdyby se byl Vojtěch poctivému rychtáři podíval do tváře, byla by mu nepochybně všechna chuť odpadla vypravovati dále; Bendovo čelo pokrylo se mžikem hněvnými vráskami, ale hlasu dovedl udržeti na uzdě.

„Věřte mi, pantáto, já bych do smrti nebyl na to pomyslil —“

„Dělej, hochu, dělej — však tuším co mi chceš —“

„Mates mi poradil abych — abych —“

„I tak to jen vyřkni: abys vsadil do lutrie!“

„Ano, tak mi poradil; já to sice dlouho zamítal, ale ta hloupá myšlénka mi ani v kostele nedala pokoje. A tak si myslím, že —“

„Mysli si, že je Mates trulant a ty s ním, to bude nejmoudřejší!“ zvolal hospodář, a znenáhla hlasu svému uzdy popouštěje, vykládal, jaká to pošetilost, hledá-li kdo tak směšným spůsobem svého štěstí; celý týden před tahem že není lutrista k ničemu, neustále že mu ďábel okazuje zlaté hory a doly, a samou nadějí že nemožno mysliti na kus práce; po tahu pak že se hněvá na nešťastný osud a že pro samou zlosť a nespokojenosť opět není kolik dní k ničemu.

(Pokračování.)

Cikáni.

„Před Herodem matka Páně
do Egypta ubíhala
a na poušti u pramene
vůdce cikánského kmene
za nápoj se prosit jala.

Smál se cikán matce boží,
smál se vznešenému děcku
vůdce cikánského kmene,
vrhna kámen do pramene,
zakalil jim vodu všecku.

Zalkala tu matka Páně.
Slza její z rozželení
padla na sežehlý kámen
a z kamene chladný pramen
vytryskl v tom okamžení.

Z přepychu pak cikánova
vzrostla podivná mu setba:
Cizincem je po vší zemí —
a kde bloudí, kraji všemi
provodí ho nebes kletba!“

B. Jenda.

V krčmě.

Hoši, hoši hrejte, máme posvícení,
mně to v nohách hraje, v srdci se to pění,
džbánek muzikantům, džbánek k mému stolu,
pojď sem, milá holka, budem tančit spolu.

Hoši, nechte karty, karty plodí křiky,
muzikanti, hrejte, mám tu dvacetníky,
babička je chtěla na modlení dáti,
ale čerta! tím se pán bůh neuplatí.

Jářku, hoši, hrejte, dám vám po koláči,
piva co jen chcete, vše co hrdlo ráčí,
ale pěkný smĕsek zahrat mně musíte,
kterým moji hloupou lásku udusíte.

Napite se, hrejte, ať se dočkám šera,
musíte mně hráti z jitra do večera,
až mně puknou groše, pustím šaty dolů,
bílou košiličku, černou kamizolu. —

Nohy se mně pletou, hlava mi jde kolem,
je mi, jak bych bloudil potlučeným polem,
i v tom hloupém srdci osenička není,
ale co, vždyť máme dva dni posvícení.

Hej! můj statek lásky plamenem již hoří,
ba už se mně všecko vůčihledě boří,
i ta safraporta — — ne, dnes nechám klení,
všecko vypálilo moje potěšení.

Adolf Heyduk.

Malá Fadetka.

Od George Sandové. Přeložila Žofie Podlipská.

I.

Otci Barbeau-ovi v městysi „Cosse“ dosti dobře se vedlo; důkazem toho, že byl přijmut do rady své obce. Měl dvojí polnost, která poskytovala výživu jeho rodině a mimo to mu ještě nesla užitek. Ze svých luk si vozil velké kupy sena, ve vůkolí za výbornou píci uznaného, až na to, že bylo ze břehu potoka, a protož trochu rákosím promíchané.

Barbeauův dům byl správně vystavený, cihlami krytý a vypínal se na návrší; nedaleko se nacházela zahrada a vinice šesti jiter. Né dosti na tom, měl ještě za stodolou krásnou štěpnici; tam byla hojnosť švestek, třešní, hrušek a oškeruší, a ořechy vroubící ji byly nejstarší a nejsilnější na dvě míle vůkol.

Otec Barbeau byl bodrý člověk, beze vší zlomyslnosti. Měl svou rodinu u velké lásce, a přece proto nebyl nespravedlivým k svým sousedům a spoluobčanům.

Měl již tři dítky; tu nejspíše si pomyslila matka Barbeau-ová, že tu je dosti jmění pro pět a že si musí pospíšit, any se jí už blížily léta; i připadlo jí a obdařila ho ještě dvěma dítkami najednou.

Byli to dva krásní chlapci; bylif sobě tak podobni, že skoro nelze rozeznati jednoho od druhého; protož se usoudilo, že jsou blíženci, což u nás znamená dvíčata dokonalé podobnosti.

Jak mile přišli na svět a ještě je měla paní babička ve své zástěře, tu ihned si zpomněla poznamenat prvorozeného křížkem, škrabnuvši jej jehlou do raménka; „proto že stužka okolo krku obvázaná se může přeměnit a právo prvorozenství bylo by ztraceno," tak pravila. „Až bude dítě silnější," připomínala dále, „musíte mu udělat znamení, jež by se nikdy neztratilo;" čehož se také neopominulo. Staršímu dali říkat Sylvain, z čeho ale brzo udělali Sylvinet, aby se nemýlili s jeho starším bratrem, jenž mu byl kmotrem. Mladšího pojmenovali Landry, a tomu zůstalo jmeno nezměněno, proto že jeho kmotru strýčkovi jmeno Landriche ještě z mladých let se bylo zachovalo.

Když se navrátil otec Barbeau z trhu, podivil se trochu, spatřiv dvě hlavičky v kolébce. „Oh, oh!" zvolal, „to máme úzkou kolébku, hned zejtra ráno ji musím rozšířit." On se trochu pletl do truhlářství, aniž by se byl tomu učil, a polovička nářadí byla jeho prácí. Jiného neříkal nic, co by bylo jevilo jeho překvapení, nýbrž jal se ošetřovat ženu, jež vypila velkou sklenici vína, a to jí velice ulevilo. — „Ty se tak přičiňuješ, ženuško," pravil jí, „že mě to povzbuzuje k činnosti z mé strany. Máme tu o dvě děti více na starosť, a těch nebylo nevyhnutelně potřeba; to ale znamená, že mi nepřísluší, abych zanedbával vzdělávání našich polí a chování našeho dobytka. Upokoj se; budeme pracovat; ale příště mi nedej najednou tři, to by bylo mnoho."

Matka Barbeau-ová dala se do pláče. To bylo líto jejímu muži. — „Ne, ne," pravil, „neplač, milá ženo. Neminil sem ti to vyčítat, ale právě naopak, já ti děkuji. Ty dvě děti jsou hezké a dobře rostlé, nemají vady na těle a mne těší."

„Ach, můj bože," řekla žena, „vím dobře, že mi je nevyčítáte, pantatínku, ale já mám starosť. Slyšela sem, že je tak nejisto a nesnadno blížence odchovat. Ukřivďují si a skoro vždycky musí zahynout jeden, aby druhý mohl být živ a zdráv."

„Jakže!" pravil otec, „je to pravda? Co se mne týče, jsou to první blíženci, jež sem kdy viděl. Není to všední případ. Avšak tu je paní babička, ona se zná v těchto věcech a poví nám, co je na tom."

Na tuto poptávku odpověděla paní babička: „Věřte mně: tito dva blíženci budou vesele a v dobrém zdraví živi, a nedočkají se horších nemocí než jiné děti. Je tomu padesáte let, co sem porodní bábou a co vidím všecky děti v kantonu rodit se, žíti aneb umírati. Není to tedy ponejprv, že pomáhám dvojčátkům na svět. Předně, podobnosť nemá žádného vplyvu na jich zdraví. Jsou některé, že si nejsou podobnější než já vám, a často bývá jedno silné, a druhé slabé, což je příčinou, že jedno žije a druhé umře; ale podívejte se na své, každé z nich je tak krásné a dobře rostlé jako kdyby bylo jedináčkem. Ony si tedy neškodily jedno druhému v matčině lůně; přišly snadno na svět aniž způsobily matce přílišného utrpení, a také samy neutrpěly. Jsou roztomilé a mají se k světu. Buďte tedy dobré mysli, matko, s radostí je budete viděti vyrůstat; a budou-li takto pokračovat, nebudou k rozeznání, leda vámi a těmi

kdo je denně budou vídat; neboť nikdy sem neviděla tak podobných blíženců. Jako když se vylíhnou dvě koroptvičky; ty bývají též tak hezoučké a stejné, že jen stará koroptev je může rozeznávat.

„Dobře tak!“ dí otec Barbeau drbaje se v hlavě; „ale já slýchám o blížencích, jak se milujou; tak že, bývají-li prý odloučeni jeden od druhého, aspoň jeden z nich žalu svému propadne, ba i životem to zaplatí.“

„Toť svatá pravda,“ svědčila paní babička; „ale poslyšte, co vám poví zkušená žena. Nezapomínejte na to; neb až vaše děti budou tak odrostlé, že opustí otcovský dům, nebudu snad už na tomto světě, abych vám mohla poradit. Dávejte pozor, aby vaši blíženci nebyli stále pohromadě. Odveďte jednoho na práci mezi tím, co druhý bude hlídat dům. Půjde-li jeden chytat ryby, pošlete druhého honit; bude-li jeden pást ovce, nechť druhý pohání voly; podáte-li jednomu vína, podejte druhému vody a naopak. Budete-li se s nimi vadit anebo jim domlouvat, nechť to neplatí oběma najednou; neoblíkejte je stejně; bude-li mít jeden klobouk, dejte druhému čepici; a hlavně na to hleďte, aby jejich bundy neměly tutéž modrou barvu. Abych dopověděla: přičiňte se každým možným spůsobem, aby se od sebe lišili a aby si nepřivykali tak, až by nemohli být jeden bez druhého Bojím se tuze, že přijmete jedním uchem, co vám tu pravím, a druhým to vypustíte; neposlechnete-li ale mé rady, budete toho někdy velice litovat.“

Zlatá to byla slova, jež pronesla paní babička. Věřili jí. Slíbili, že budou jednat dle jejího návodu, a propustili ji s krásným darem. Pak se ohlíželi pilně po nějaké kojné, jelikož jim byla poručila paní babička, aby se nekojili blíženci jedním mlékem.

V městysi se jim ale žádná nenahodila. Matka Barbeau-ová byla odkojila sama všecky své děti, také tenkráte se nebyla postarala napřed o kojnou a na dvě děti nebyla počítala. Otec Barbeau musel tedy jít, aby někde ve vůkolí kojnou našel; mezi tím brala matka jedno i druhé k prsu nemohouc o hladu nechat svá robátka.

Naši krajané nebývají čerstvě rozhodnuti, a ať je někdo z nich sebe bohatší. trochu musí vždycky smlouvat. Každý věděl, že Barbeau-ovic mohou platit; a jelikož se předpokládalo, že matka, nejsouc více mladá, nebude moci kojit dvě dítky, aby si neublížila: žádaly všecky kojné, jež mohl najíti otec Barbeau, 18 livrů měsíčně, nic více ani méně než od měšťana.

Otec Barbeau podával 12 neb 15 livrů, nacházeje, že je to již mnoho na sedláka. Sběhal celý kraj a smlouval všude trochu; k ničemu se však neuvolil. Nespěchal tuze zavésti tu záležitost ku konci; dokud byly děti tak maličké, nemohly matku ještě utahat, a ostatně byly tak zdravé, tiché a tak málo křiklavé jedno i druhé, že je nebylo více cítit než kdyby jediné dítě v domě bylo. Spalo-li jedno, spalo druhé také. Otec byl kolébku rozšířil; a když plakaly oba najednou, kolébaly se a daly se zas najednou ukonejšit.

Konečně se smluvil otec Barbeau s kojnou na patnáct livrů a již jen vyjednávali o sto sous na všelijaké drobné vydání; tu pravila matka takto:

„Ale, pantatínku, já nevím, proč bychme vydali 180 anebo 200 livrů ročně, jako bychme byli páni a jako bych nebyla více schopna své děti kojit. Mám víc mléka, než je potřeba k tomu. Už je našim hochům měsíc a podívejte se na ně! Nejsou-li při dobrém zdraví! Merlandka, již chcete vzít za kojnou pro jednoho z nich, není ani tak silná a zdravá jako já; její mléko už je osmnáctiměsíčné a to nebude

svědčit tak mladému děťátku. Paní babička zakázala sice, aby se oba nekojili tímže mlékem, sice že se budou příliš milovat; to je pravda, že to řekla, ale nepravila také, že se oba mají stejně dobře ošetřovat, proto že blíženci přece nemají tak tuhé živobytí jako jiné děti? Já chci raději, aby se příliš milovaly naše děti, než aby padly co oběť jeden za druhého. A potom, kterého z nich odevzdáme kojné? Přiznávám se vám, že moje lítost bude stejně velká, ať se rozloučím s tím anebo s tím. Já mohu říci, že sem velice milovala všecky své dítky, ale nevím, čím to je, mně se zdá, že tyto jsou ty nejhezčí a nejroztomilejší, jež sem kdy chovala. Mám takový podivný cit pro ně, jakobych se musela pořád obávat, že je ztratím. Prosím vás, milý manžele, nemyslete víc na tu kojnou; všecko ostatní budeme činit co paní babička poručila. Jak pak je možno, aby se kojenci příliš milovali, vždyť budou nanejvýš rozeznávat své ručinky od nožiček, dokud se budou kojit?"

„Co tu pravíš, milá ženo, není bez rozumu," odpověděl otec Barbeau pohlížeje na ženu, která byla ještě čerstvá a silná, jak je jich málo; „ale kdyby tvé zdraví přece trpělo v té míře, jak porostou děti?"

„Nebojte se," řekla ona, „sem při tak dobré chuti, jako kdyby mi bylo patnáct let; a ostatně, kdybych cítila, že slabnu, slibuju vám, že vám to nezatajím; pak bude vždy ještě dosti času dát od sebe jedno to ubohé robátko."

Otec Barbeau povolil a to tím raději, proto že míval nerad zbytečné vydání. Matka Barbeau-ová kojila své blížence nenaříkajíc nejen na nižádné utrpení, ale příroda ji nadala takovou silou, že za dvě leta po odstavení svých hošíků ještě jednu hezkou holčičku dostala, jíž říkali Nanetka, a kterou také sama kojila. Toho bylo ale přece mnoho, a ona by s tíží byla postačila své povinnosti, kdyby její nejstarší dcera jí nebyla nápomocna byla; kojilať právě své první děcko, a tu brávala někdy svou malou sestřičku k prsu.

Na takový způsob rostla a vyrůstala rodina a brzo se to všecko na slunéčku hemžilo, malí strýčkové a malé tetičky s malými sestřenci a sestřenicemi a nemuseli si vyčítat, žeby byli dovádivější anebo rozumnější jedni druhých.

II.

Blíženci rostli, až radost z nich byla, a nebyli více nemocni než jiné děti, ba oni byli tak tichých mravů a dobré přirozenosti, že se i zdálo, jakoby zoubkami a vzrůstem ani tolik netrpěli jako ostatní malí človíčkové.

Byli rusovlasí a zůstali rusovlasí po celé živobytí. Byli milého vzezření, měli velké, modré oči, okrouhlé paže, rovný a pěkný vzrůst a byli větší a smělejší ostatních dětí jejich věku, a všickni lidé z okolí, kteří přišli do městese „Cosse," zastavovali se, aby si je prohlédli. Obdivovali se jich způsobnosti a každý odcházeje pravil: „Věru, ti hoši jsou roztomilý párek!"

To bylo příčinou, že blíženci uvykli vyptávání a pozorování a tak se nestali vyrůstajíce ani stydlivými ani přihlouplými. Neostýchali se nikoho a neschovávali se za keře, jako děti od nás činívají, spatří-li cizince; nýbrž přiblížili se každému mimojdoucímu, to ale velmi slušně; zodpovídali všecky otázky, které jim platily a neschovávali si obličeje ani se nedali prosit. Kdo je viděl ponejprv, nemohl zpozorovat žádného rozdílu mezi nimi, bylo mu jakoby viděl tu vejce a tu zas vejce. Kdo byl ale asi čtvrt hodinky s nimi pohromadě, zpozoroval, že Landry byl o poznání větší a sil-

nější, že jeho vlasy byly hustší, jeho nos byl větší a oko živější. Také měl širší čelo a v tváři mužnější výraz, i znamení, jež měl jeho bratr na pravém líci, on je měl mnohem vytknutější na levém. Lidé z městyse rozeznávali je tedy dobře; ale přec váhávali chvilku a v soumraku aneb když byli opodál, skoro všickni se mýlili, a to tím více, že blíženci měli docela stejný hlas, a proto že odpovídávali jeden za druhého; byloť jim známo, že se lidé v nich mýlívají, a nestálo jim za to opravit omyl. Sám otec Barbeau někdy se zmátl. Bylo to právě, jak paní babička řekla; jen matka je vždycky rozeznávala, ať byla tmavá noc, ať to bylo sebe vzdáleněji, co je mohla vidět aneb slyšet promluviti. A v skutku jeden měl tu cenu do sebe co druhý. Byl-li Landry o pomyšlení veselejší a mužnější svého prvorozeného blížence, byl Sylvinet za to tak přítulný a tak vtipný, že nebyl menší lásky hoden než jeho mladší bratr.

Tři měsíce to trvalo, co na to myslili Barbeau-ovic, aby si děti tuze nepřivykaly. Tři měsíce! Toť na venkově dlouho jednat proti obyčejům. Ale za jedno nebylo pozorovat zvláštního účinku; za druhé řekl pan farář, že paní babička je tlachalka a že lidé nemohou změnit, co pán bůh v přírodních zákonech ustanovil; a tak se stalo, že zapomněli na všecko, co si byli předsevzali. Když blížencům ponejprv svlékli sukýnky a v kalhotkách na mši svatou je vedli, oblékli je do stejného sukna, proto že obojí oblek byl udělaný z maminčiny sukně; také kroj byl tentýž, jelikož tamější krejčí podle dvojího kroje neuměl šít.

(Pokračování.)

Spisy básnické Andreja Sládkoviča.

(S podobiznou básníkovou. V. B. Bystrici, nakladem Eugena Krčmeryho. 1861.)

Přicházím pozdě, leč přicházím přece, a doufám, že, co síly stačí, ponapravím, v čem pochybeno. Čekal sem více roků, zda-li znalejším duchem, obratnějším perem stane se zmínka obšírnější o díle skutečné, nadobyčejné ceny básnické ve veřejných listech — nedočkal sem se toho k svému podivení, a pokládám si za povinnost, abych obeznámil vzdělané obecenstvo naše s mužem a plody básnickými, jež zrodil bratrský národ slovenský k své i naší pýše. Mluvívámeť tak často o slovanské vzájemnosti — nuž čiňmež jí spravedlnost, aby slovo tělem učiněno bylo.

Především se však ohrazuji, že bych zamýšlel projevit výhradně ostrého kritického hlasu; úmysl můj, jak sem shora pravil, jest, upozornit vzdělance naše na Andreja Sládkoviče, a k tomu dostačí stručný rozbor plodů musy jeho.

Čehož velice želeti při sbírce básní těchto, jest, že jim nepřidán zároveň životopis básníkův, třebas i sebe stručnější. Sládkovič jest básníkem výhradně lyrickým, a pramen básní lyrických prýští se ze života básníkova, život ten jest jejich podmínkou; a tudy nabývají básně vyšší zajímavosti, jasnějšího srozumění a bezprostřednějšího vlivu, když je možno nahlédnouti do životních osudů, do bojů a svízelů, do rozkoší a do snah srdce, z něhož vyšlehly jiskry božského nadšení. Věříme, že třeba odvahy k tomu, dáti na kořisť světu běh života svého; a proto nebudeme nešetrni, a opakujeme ještě jednou, že želíme vydání básní bez životopisu básníkova; raději bychom podobizny oželeli! —

Pravili sme, že Sládkovič jest básníkem výhradně lyrickým, nemíníme však tím, že by byl epických básní větších i menších nepodal; ano, podal jich více, leč jsou básně ty poměrně daleko slabšími lyrických plodů jeho, a cena jejich spočívá opět v místech lyrických, na mnoze skutečně nevyrovnatelných. Tak dalece sme musili obmezit výrok svůj k vůli úvarování křivého výkladu.

Sbírka obsahuje čtyry obšírné a čtyrycet šest drobných básní; obšírné: „Marina,“ „Milica,“ „Detvan“ a „Sôvety v rodině Dušanově.“

Promluvíme nejprvé o „Marině,“ již máme za nejzdařilejší báseň celé sbírky. Nezhrozte se, pravíme-li již hned na počátku, že celá tato báseň sestávající z 291 slok desítiveršových, je veskrz apotheosou milenky, nemyslete již hned na básně milostné, u nás tak diskreditované! Nikoliv, jest to jasný veletok, v jehož lesklé hladině se obráží jak v zrcadle vše, co v životě může pohnout vznešenou, šlechetnou duší lidskou. Červenou nitkou je básníku v osnově skvělých myšlének a horujících citů děva a v děvě zosobněná vlast. V předmětu svém stýkají se Sládkovič s Kollárem; Mína — Marina děvy slovanské — leč připustíme-li, že Kollár stojí s názory svými výše nad Sládkovičem, podávaje nám v „Slávy dceři“ hymnu k vlasti všeslovanské, an Sládkovič svým zpěvem zvěčňuje úžší svou vlast — Slovensko; musíme doznati, že předstihuje Sládkovič Kollára co do jednotlivosti v mnohém ohledu. A ve vřelosti, ve skvělosti zpěvu nezadá mu v ničem. Nebudem se zde honiti v běžných a neběžných frásech, přihledneme raději k dokladům shora uvedeného výroku svého; netřeba nám vybírati, kde knihu otevřem, tam nalézneme, čeho nám třeba — na příklad vidění básníkovo, v němž mu bohyně věrnosti před oči staví obrazy lepotvárných děv. Jak milý nám tu podán obrázek něžnosti!

— — Biele vy holubinky,
Jak sa l'ubezne ihráte
a nad zahrádkou švarnej dievčinky
z očí v oči hrkútate!
Červenou nôžkou párik sa hladí,
pyšťok sa druhým pyšťokom sladí,
krídelká snažně žartujú:
ona sa na ne s úsmechom díva,
zdá sa, že z úst jej hlas sa ozýva:
Chudiatká, sproste milujú!

A hned na to obraz zbožnosti:

— — Aeh, to je Petra svätina
v ohradách rimanskej slávy,
velikosť sa v tých stenách vypíná
mramorné vravia postavy!
Tam pred najvätším posvätným stolom,
okom letiaca k nebeským pólom
kl'ačí nadšená dievčina,
a na jej čele svätostí dúha —
ona sa modlí? — ona sa rúha,
keď kl'akne zbožná Marina!

Nebudeme plýtvati místem, odkazujíce čtenáře na další popis milenky v slokách 57, 58 a následujících. Neopěvá však básník krásu milenky pouze co milenky, vidy obraci při tom hledy své k vlasti, k národu. Slyšte jen:

Kdože by kvet ten pol'ného maku
na tých ústach nevidel rád?

Jak by peknému nečaril zraku
pod rtom kostiek slonových rad?
Na úst tých milé, plné karminy
mladosť ti sadla mojej otčiny
na zúbky bielosť neviny:
sväzok tých barev nie je náhoda —
tu mi podává matka príroda
dve barvy môjho národa.

A pak:

Chcel bych vás objať, kraje rodiny!
Náručie úzké, šíry cit:
jak mi je sladko v ňádrach Mariny
objatie vaše pocítiť!
Jak mi je blaho, nič, nič niežiadať,
z objemu v objem na veky padať,
troch nebies slasti přijímať!
Vlasť drahú ľúbiť v peknej Marine,
Marinu drahú v peknej otčine,
a obe v jednom objímať! —

Že při zpěvu lásky básník náš neutone pouze v citech milostných, že podrží vždy jasný rozhled a nestává se jednotvárným, toho buďtež důkazem následující verše, v nichž opěvá své zamilované Sitno*):

V krajoch velebných slovo božskosti
v jednej sa výšine javí,
v podobe tejto hlasy veľkosti
poddaným dolinám vraví:
Beda, kdo v mori vidí len vodu,
kdo nepočuje nemú prírodu,
kdo v skalách vidí len skaly! —
Zázrak je, nemú počúť prírodu? —
Dosťraz ste sa vy myšlienky rodu
slepýma zrakma dívaly! —

A pak:

Vek náš je taká próza netrebná,
že nič v ňom nemáš svätého;
idea je mu snárstvo velebná,
a vo fabrikách boh jeho:
do šiať lásky sa sova oblieka,
krása v otroctve potreb narieka,
a vernosť každý vysmeje.
To je tón času! povieš. Mne ľuto,
lebo tón tento veku tomuto
špatne na pohrab zavzneje.

Nejdojímavější celé básně části jest ona, v níž, zniklé vida své naděje, se básník loučí s milým Sitnem, s Hronem, se svým „druhem mládeneckých citů, v jehož křišťalové vody prudkém běhu čítal často slávy zárody a mohutných duchů „dráhu“ i s národem svým; toť zpěv, jenž jde ze srdce do srdce! —

Však jedna vada — opět s Kollárem Sládkoviči společná — jest celému vznešenému zpěvu tomu na újmu: básník ztrácí na konec pod nohama skutečnou půdu a zalétá do výšin, kdež se obrazotvornost zvrhá na fantasmagorii; veškeré ty krásné obrazy podávané z počátku v jasných rysech zmizejí a jejich místo zajme mlhavost

*) Značí *podsvětí*; zde vrch na Slovensku.

— a s mlhavostí přestává vřelost, přestavá, abychom krátce řekli, báseň! Druhá básni ne méně na úkor jsoucí vada značí se nám v častých, někdy až příliš patrných *reminiscencích*. Škoda, přeškoda! Vždyť pak fond básníkův není tak chudý, aby si musel pomáhat půjčkami; škoda pro nás, že na místě cizých skvostů, cizého zlata nám nepodal *všude* svůj vlastní ryzý kov. Puškin, Chomjakov, Mickiewicz, Schiller, Göthe, i sám náš Mácha nalezli ohlasu ve vřelém srdci pěvcově — a nalezli ohlasu i v plodech jeho. Vylyť výtisky ty samostatně, v novém rouchu na boží světlo, ale původ svůj zapříti nemohou. Nemáme při ruce básně všech těch shora řečených velikánů, nicméně, pokud nám dostačuje paměť, poukazujeme k slokám č. 41, 48, vzláště 56, 62, 146 a j.

Tatáž vada jeví se i v menších básních Sládkovičových, čehož důkazem jsou „Hvězdy"; kdož v nich neshledá parafrásu poslední sloky z první písně Máchových „Obrazů života (intermezzo)?" —

Jeť „Marina" jedna z nejstarších básní Sládkovičových, a tudíž se nám vysvětlí snadno hojnost reminiscencí z cizých plodů básnických. I přijímáme i tyto reminiscence s vděčností, neboť ony svědčí vkusu a nadání básníkovu u veliké míře.

Zdrželi sme se s „Marinou" poněkud déle, abychom kratčeji mohli pojednat o druhých třech obšírných básních, a zároveň čtenáře přiměli, sáhnout ku knize samé.

Druhá báseň „Milica" padá do oboru epického; již tu však opakujeme dřívější svůj výrok, že lyrická v ní místa z větší části předčí cenou místa čistě epická. Děj sám vzat jest, jak již název značí, ze života jihoslovanského a končí únosem Milice z harému sultánova uskokem Jefrémem na Černou Horu. Báseň chová v sobě mnoho uchvacujících scen a vyniká znalým líčením života jižních Slovanů.

„Detvan" jest milolibá selánka, zvláště z počátku vynikající rozkošnými popisy z přírody a ze života Slovanských horalů, dýchající neobmezenou lásku k národu a k otčině. — Národ slovenský

„v púšti stojí a v nebi žije:
čo, keď sa puk ten vo kvet rozvije?
Svety nám závidět budú!

Tak pěje básník o lidu svém, a dodává později:

Myšlénka je veštec dejov:
v národoch živá vždy robí vloha;
dúfajme! rod náš z pomoci boha
velebnou kvitne nadejou.

Důstojnáť to myšlénka důstojnosti národa nadšeného pěvce!

Žel, že báseň ta ostala kusá, bez konce a rozpletení; patrno z počátku jejího, že byl velkolepý plán, jemuž osud nedopřál provedení.

„Sôvety v rodine Dušanovej" jest báseň filosoficko-fantasicko-alegorická, a víc v ní rozumování než poesie. Snad se též mnohým zalíbí — my sme v ní nenalezli pravého uspokojení.

Drobné básně Sládkovičovy mají vzláštní svůj ráz, jaký se vyvinouti může jen mezi lidem, jako je lid Slovenský, a jen opět v zemi, slynoucí podobnými krásami, podobnou velkoleposti, jakou se honosí Tatry básníkem opěvané. Drobné básně ty vzaty jsou takřka z úst lidu Slovenského, názor a pocit lidu nemohl nalézti šťastnějšího tlumočníka nad Sládkoviče. Obrazy básnické a porovnání jeho jsou tak

pros té, tak jasné, tak věci přiměřené jako by sebrány byly z národních zpěvů slovenských, a přece tok básní těch bujně tryská po nivách poesie! —

Palmu veškerých drobných básní přiřkli bychom „Černé Hoře“ i co do vzletu básnického, i co do formy; kolik myšlének, tolik démantů v ní! Vůbec podobá se, že Černá Hora je milánkem básníkovým; kde se mu udála příležitost, neopominul jí, a vzdal hrdinnosti Černohorců povinnou úctu i slávu. V zalíbení svém zaběhl tak daleko, že v „Detvanu“ klade za věku XV. prostému šuhajovi slávu Černé Hory do úst. Nuž my mu anachronism ten rádi odpouštíme — horší anachronism sme nalézli na strance 227 v druhé sloce. Ne méně krásná jest báseň „Nehaňte ľud môj!“, v níž složil básník svůj, abychom tak řekli, filosofický názor o Slovensku a o Slovanstvu vůbec; mocným slovem poráží tu hlasy nepřátel Slovanstvu nepříznivé, stoje co anděl strážný s plamenným mečem u brány posvátné mu národnosti. Přáli bychom si, aby báseň ta stala se majetkem srdcí dospívající naší mládeže!

Národ a vlast jest vůbec a vždy Sládkoviči vidinou svatou, jíž věnuje zvuky vznešené lyry své v nejskvělejším jejich znění. K národu svému vábí mladistvá srdce, když pěje:

Neodťahuj sa od kvetu lipy,
že vidíš dub už s žaludom!
cudzé ťa nikdy nesmiera vtipy
s naším slovenským osudom!
Musí sa v mále dokázať verným,
kdo nechce večne zostať mizerným;
musí pučiť, čo chce zkvitnúť;
kdo, keď počuje žalmy škriváňa
a ligotavú hviezdičku rána —
neverí, že musí svitnúť?! —

(Detvan.)

A opět, když pěje v „Moři“:

Jako ty, more, v národov rade
rod môj sa šíre rozkladá,
jako ty v svojom plamennom hlade
okúsiť voľnosti žiada!
Jako ty, more, v svojich hlbinách,
poklady kryje v svojich rodinách
a svetu jich neodkryje;
jako ty, more, v divej ľútosti.,
vlnu, čo má ho vyniesť k vysosti,
on do prs vlastných sa bije — atd. —

Týž směr nalézáme i v „Prosbě“ a jiných ještě básních menších, jež pro nedostatek místa uvésti nemůžeme.

Světlo však má svůj stín — a Sládkovič jej má též. V tak velkém počtu zdařilých básní nalézáme více slabších (Ctibor a jiné) a jednu, za kterou se skutečně p. pořadateli poděkovat nesmíme; jest to „Opilý svět,“ kterého bychom ve sbírce rádi oželeli. —

Co se formy týče, podotýkáme na konec, že není všude klasická, a jmenovitě pokulhává ústrojí verše, jak ani jinak nemůže být při mluvě, která užívá volnosti polské v tvoření stop. Rým není vždy přesný, ano někdy až urážlivý pro ucho i pro oko, na př. na str. 259: *rozšlápnúť* — *zpláknuť*, a na str. 264: *ohlas* — *bolas*. I ve tvoření obrazů básníku často selhalo, na př. str. 264, v druhé sloce. —

Dosti však, latinář říká: ex ungue leonem! Úmysl můj byl, abych upozornil české čtenářstvo na slovenského básníka, který skutečně pozornosti i ocenění zasluhuje v plné míře!

Dr. Josef Čejka.

Jsme již skoro uvykli, podávati příliš často bolestné zvěsti o ztrátách našich předních mužů milému národu našemu. Rozhlížejice se kolem sebe, nemůžem sobě zatajiti radosť, že věc národa našeho společná vůčihledě se síli a pevné půdy nabývá Ale tuto požehnanou setbu navštěvuje příliš často nepřízeň osudu a rve nám z řad muže, kteří vřelou a usilovnou touhou o její zdar se zasazovali. Řady starších těchto bojovníků řídnou od roku k roku, pomocníků ubývá, a musíme si jen vřele přáti, aby naše mládež pochopila úlohu svou a důstojně se zasadila o práci, již přejímá v dědictví od mužů, kteří právě odcházejí od nás. Není na tom dost, když ztrátu oželíme; ocenit ji můžeme jen tím, když převezmeme zároveň práci, jižto ukončiti nepodařilo se jim — a to jest naší povinností.

Čejka byl muž nevšedního, ba klasického vzdělání a vkusu vytříbeného. Znalť se důkladně v literaturách i klasických i moderních, a jeho vplyv na spisovatele zvláště starší doby byl nemalý. Dostačí jen podotknout, že hlavně Čejka vkusem svým působil zvláště v mladších létech na ušlechtilé práce Boženy Němcové. K tomu také měl řeč ve své moci, jak málo kdo. Sloh jeho byl nehledaný, jednoduchý, průhledný, ba musíme říci elegantní. Co překladatel Shakespeara řadí se právě k nejlepším, a jeho lehkosť, obratnosť a zvláště plynnosť v překladech těch nelze dosti oceniti.

Čejka ale byl také co lékař nevšední autoritou ve vědě a terminologie českého lékařství musí mu býti velmi povděčnou.

Josef Čejka se narodil dne 7. března 1812 v Rokycanech, kdež byl jeho otec učitelem a ředitelem kůru; ten vštípil synovi lásku k hudbě, tak že tento později i co znalec v oboru tom chvalně vynikal. Gymnasiální a filosofická studia odbyl Čejka v Plzni. Tam již roznítili učitelové v něm lásku k národu, která pak utěšené ovoce nesla. Pak studoval lékařství na vysokých školách Pražských, kdež roku 1837 na doktora povýšen byl. Hned příštího roku obdržel místo sekundárního lékaře ve všeobecné nemocnici Pražské. Avšak místo toto nezastával dlouho, neboť touže po právě vědeckém vzdělání, odebral se do Vídně, kdežto poslouchal přednášky věhlasných mediků Škody a Rokytanského. Navrátiv se pak opět do Prahy, habilitoval se roku 1847 co privátní docent na vysokých školách Pražských.

Roku 1848 zúčastnil se živě v tehdejším ruchu národním; stal se členem slovanského sjezdu v Praze a byl vybrán za poslance do říšského sněmu ve Vídni. Brzy však odstoupil z života politického a věnuje se výhradně vědě, stal se ordinu-

jícím profesorem a docentem, roku 1860 pak skutečným profesorem ve všoobecné nemocnici.

Práznin použil Čejka obyčejně k cestování vědeckému, a tak procestoval Německo, Francii, Švýcarsko, Italii a j.

Co výtečný znalec hudby sepsal názvosloví hudební, zpracoval do češtiny Píčovu nauku o harmonii, Kramerovu školu piana a j. V „Musejníku" a v „Živě" uveřejnil lékařské názvosloví a mnohé důkladné články estetické. Po jistý čas byl také referentem hudebním.

Hlavních záslub o naši literaturu vydobyl sobě Čejka ovšem překlady Shakespearových dramat, které jsou uznány celkem za výtečné. Přeložil jich dvanáct, z nichž jsou „Cymbelin," „Král Jindřich V.," „Antonius a Kleopatra," „Veta za vetu" a „Romeo a Julie" vytištěny ve sbírce, která vychází pomocí Matice české. Zvláště „Antonius a Kleopatra," „Veta za vetu" a „Cymbelin" vynikají všemi přednostmi dovednosti Čejkovy. Žeť pak Matice během tohoto roku vydá ještě všecka ostatn dramata Shakespearova, můžem se nadíti s jistotou, že nám nejeden překlad Čejkův zavdá příčinu, abysme se o něm zmínili se zvláštní pochvalou.

Mimo to překládal ze slovanských jazyků, z francouzského a španělského; španělské romance překládal zvláště v posledním čase se zalíbením, i doufáme, že se brzy do veřejnosti dostanou.

Svoje jmění odkázal, jak se píše, vdovskému fondu doktorů lékařství, o kterýžto se v posledních létech vřele staral.

Čejka byl slabého zdraví, a časté chrlení krve rušilo časem jeho činnosť. Čejka byl muž skromný, a jeho pilnosť může býti příkladnou. Celou svou duší byl našincem, a těšil se nemálo ze zdaru věci, o niž sám tak činně usiloval. Co profesor stál v lásce i posluchačů i kollegů svých. Po tři léta byl děkanem fakulty medicinské. To vše-li povážíme, musíme vydati povinovanou úctu činnosti jeho, kterou si Čejka zajisté zbudoval trvalou památku v národě našem.

Zemřel dne 25. prosince a pohřeb jeho v neděli dne 28. t. m. patrně nasvědčoval, v jak veliké úctě stál Čejka u všechněch, kdo dovedou oceniti zásluhy. Obyvatelé města se sešli u velikém zástupu, a všecky třídy a všecky stavy zde byly zastoupeny. Sláva šlechetné památce jeho!

FEUILLETON.

Slovanská hlídka.

* „*Pěstoun Moravský*," vychovatelský časopis, redigovaný od Antonína Konst. Vitáka v Jevíčku na Moravě, nastoupil tímto rokem druhý ročník svůj, a jak v oznámení přislíbeno, vyjde pravidelně číslo vždy na začátku každého měsíce.

* *V Požeze* bude letos třikrát za měsíc vycházeti „Slavonac," poučení a zábavě věnovaný.

* Časopis „*Slovenský národní učitel*" tiskne se v Trenčíně u Fr. Škarničla a bude se každých čtrnáct dní vydávati střídavě s přílohami „Škola domáca" pro rodiče a „Zrkadlo maluökých" pro dítky.

Z Prahy a z venkova.

— (*Divadlo.*) Dne 26. prosince provozovala se Hálkova tragédie „Záviš z Falkenštejna." O kuse samém nemůžeme se zvláště vysloviti. Co se představení týče, zůstalo v celku za předešlými představeními téhož kusu·

Scény s komparserií byly tak chudé a jmenovitě pohřební průvod Otakarův tak ošumělý, že to neslouží ředitelstvu ke cti. Taktéž obleky byly dány hercům jen ošumělé, a myslíme, že jest sotva ve prospěch direkce, když při opakování nějakého kusu nižádné péče více nevynaloží na úpravu. Co do obsazení staly se některé změny. Na místě onemocnělé paní Kolarové hrála sl. Lipšová úlohu Kunhuty. Paní Kolarová byla v úloze této zvláště výtečná; slečně Lipšové však schází mnoho, aby ji mohla dostihnout. Zvláště pak orgán slečnin naplňuje nás vždy ve vyšších tónech obavou, aby se nepřevrhl s ním žádoucí účinek. Jinak se ukázala slečna Lipšová v úloze té co svědomitá a důmyslná herečka a přičinila se, seč síly její stačily. Pan Šimanovský co Záviš vnikl již hloub do úlohy té, než při prvních představeních téhož kusu. To, co podal, bylo daleko vyrovnalejší, než kdy před tím. Ruperto jest jedna z nejpodařenějších figur p. Kolara ml.; až na některé poklesky v paměti osvědčil se i tenkrát. Pana Kolara st Otakar II. byl poněkud mdlý. Slečna Libická převzala po paní Peškové úlohu Jitky a pojala i provedla ji velmi ušlechtile. Divadlo bylo ve všech místnostech přeplněno.

Dne 27. prosince: „Pověst světem vládne," veselohra od Benedixe. Veselohra tato jest vlastně slátána z fraškovitých motivů; vše, co se zde děje, lepí se jen k sobě, nic nevyplývá nutně z druhého. Avšak i takto není zde ani jediné aspoň figury, která by obecenstvo zajímati mohla. Panu Boschettimu co peněžoměnci přáli bysme větší ohebnosti, neboť ačkoli tito páni nevynikávají zvláštní svěžestí, nejsou také z mrtvého kamene. Pan Šamberk co chudý poeta byl oděn v čamaru; když zbohatl a vešel do salónu boháčova, vzal na sebe frak. Měla v tom býti snad nějaká gradace? — Návštěva byla hojná.

Dne 28. prosince: „Škola života," aneb „Princezna žebračkou," činohra od Raupacha, překlad od J. V. (ve prospěch slečny Arnošty Libické.) Když se překládá, měl by překladatel si býti alespoň vědom, že to, co chce překládat, stojí také za to. Myslíme, že se překladem osvědčuje originálu jakési uznání. Kdo na věc nehledí se stanoviska toho, namaže ovšem překladů do roka dosti, obecenstvo ale a repertoir mu sotva za to budou povděčni. Nevíme také, jak nedělní obecenstvo přijde k těm poklonám, aby se napřed již o něm myslilo, že jest mu všecko dobré. „Škola života" ale jest v každém ohledu takový škvár, že Griseldis proti němu jest klasickou prací. Překlad jest v skutku horrentní a germanismů v něm skoro tolik, co vět. Nevíme, z jaké šetrnosti k českému obecenstvu se stává, že má býti toto častováno jen samými mluvnickými a syntaktickými smetky. Beneficiantka došla úlohou Isaury častého potlesku a na konec byla odměněna věncem. Přáli bysme si, aby budoucně pěkný talent svůj vynaložila na něco, co má trvalejší ceny. Divadlo bylo přeplněno. Vůbec bývají nyní česká představení tak četně navštěvována, že myslíme státi v úplném právu, žádáme-li na řediteli, aby se své strany více posornosti nám věnoval. Neboť engažováním dvou episodních herců jest ještě velmi málo vykonáno, a my berouce příčinu z hojných návštěv, věru nebudeme dávati kase ředitelově přednost před požádavky uměleckými. Neboť pouze s těmi herci, jak nyní jsou, nemůžeme pomysliti na to, aby se hrálo víckrát týdně, ač nemají-li se unaviti až k zemdlení. Pak by ale také přestaly všecky umělecké požádavky. Nám nestačí pouze, aby se nám uvedlo v známost, že béře ředitel 10.000 zl. roční subvence ze zemského fondu; nám jest zapotřebí, aby také z umělecké stránky se říci mohlo, že touto subvencí umění něco získalo!

Dne 30. prosince. „Nocleh v Granadě," romantická zpěvohra od Konradina Kreutzera (pan Fiala od dvorního divadla v Meiningách co host.) Pan Fiala došel výsledku v opeře té velmi slušného. Jeho vokalisace jest výtečná, škola dobrá a hlas ještě dosti zachovalý. Poněvadž pan Fiala vystoupí ještě několikrát, ponecháváme si důkladnějšího posouzení o něm na příště.

— *Benefice.* Příští neděli má příjem jeden z nejoblíbenějších herců našich, p. Karel Šimanovský. Představení to nabude zvláštní zajímavosti tím, že p. beneficiant, jenž sobě obral Shakespearova „Hamleta", vystoupí poprvé v titulní úloze. Rozumí se samo sebou, že bude návštěva přehojná.

— *Repertoire* kr. zemského prozatímného divadla jest tento: 3. ledna, sobota: Pan profesor se ožení. Prodaná láska. 4. neděle: Hamlet (benef. p. Šimanovského). 6. úterý: Diblík. 8. čtvrtek: Vukašín. 10. sobota: Lukretia Borgia (pp. Vecko a Fiala.) 11. neděle: Journalisté (benef. p. Šamberka). 13. úterý: Sňatek pro statek. 15. čtvrtek: Montechi.

— *Pohřeb dra. Josefa Čejky* dne 28. t. m. byl velkolepý. Ač byla povětrnost nad míru nepřízniva, sešlo se přece tak veliké množství lidu, jak to jen při pohřbech mužů vynikajících bývá. Všecky stavy a všecky třídy obyvatelstva Pražského byly zastoupeny; spisovatelstvo, umělci, učenci a profesoři sešli se u velikém počtu. Kondukt vedl křížovnický generál p. Beer s četnou assistencí. Vůz byl ozdoben odznaky lékařských hodností nebožtíkových a velikým věncem se slovanskými trikolory. Rakev nesli studující university a doktorové lékařství; podlé ní šli mladí

doktorové a studující lékařství s rozžatými pochodněmi. Všichni profesorové a množství doktorů lékařství, profesorové ostatních fakult vysokých škol Pražských s rektorem university a se všemi děkany v čele, studující university, techniky a ohromné množství přátel doprovázelo jej. Průvod šel ze Žitné ulice, kdežto údové „Hlaholu" zazpívali píseň pohřební, skrze Spálenou ulici a Nové aleje pohyboval se do Karolinum, odtud pak přes Příkopy se ubíral k Nové bráně. Množství přátel jeho doprovázelo nebožtíka na velmi mnohých vozech až na Volšany, kde již za šera pochován v posvátnou zem. Své jmění, jenž obnáší asi 15.000 zl., odkázal Čejka fondu na zaopatření vdov a sirotků po zemřelých doktorech lékařství.

— *O slečně Zadrobílkové* píše se do N. L. mimo jiné z Cařihradu takto: V listopadu zavítala k nám naše krajanka slečna Zadrobilková se svou matkou. Přišla k nám z krajin jihoslovanských, kdež za poslední doby svou uměleckou dovedností, svou líbeznou, českým duchem prodchnutou hrou naše chrabré sourodáky bavila. Jmenovitě pomeškala po delší čas v Srbském Bělehradě, kdež i ve prospěch rytířských Černohorců koncert dávala. — Zavitavši k nám, měla v úmyslu, zaříditi nějaký koncert před sultánem aneb aspoň před jeho milostnicemi; avšak neměla pravého ponětí o zařízení haremu a protož neznala ty podivné tajemné, křivé stezky, kterými k takovémuto vyznamenání dostoupiti lze; mimo to jest nyní padišah do svých vojínů tak zamilován, že raději jim nežli umělcům zlato rozdává. Z té příčiny musel se nedávno jeden z nejslavnějších houslistů, za nějž se i velkovezír sám přimlouval, bez dvorního koncertu s Cařihradu odebrati, neboť sultán nechtěl plýtvati zlatem, jehož se mu pro vojíny nedostávalo. Rozdávalť právě praporům, z Černé Hory se vrátivším, dary a peněžité odměny a sice každému řadovému vojínu asi tři turecké libry (1 tur. libra obnáší něco přes 9 zlatých ve stříbře.)

Konečně dostalo se zvláštním přičiněním a laskavou náklonností rakouského internuncia p. barona Prokesch-Osten-a slečně Zadrobílkové příležitosti k uspořádání skvělého koncertu. Dle prvního usnešení měl se koncert odbývati v paláci rakouského vyslanectva; avšak „bez zpěvu, jaký by to byl koncert?" prohodili mnozí vážení a vysoce postavení pánové, neboť zvláště v jižních krajinách nesmí zpěv při žádném koncertu scházeti.

Zpěváci vlaské opery nechtěli pak z politického zášti v domě rakouského vyslance zpívati. Těmi překážkami nedal se pan baron odstrašiti a věděl si hned rady. Obrátil se totiž k manželce velkovyslance anglického Lady Bulwerové, a pod její záštitou uspořádán konečně koncert v jejím paláci; neboť první pěvkyně Cattinari a první bariton Mari nezdráhali se pak více při takovýchto okolnostech spoluúčinkovati.

Slečna Zadrobílková přednášela samé koncertní kusy nejvýtečnějších mistrů, jako: Chopina, Mendelssohna, Schulhofa a Dreyšoka, ješto jí daly přehojnou příležitost přivésti na odiv nejen nadobyčejnou zručnost, nýbrž i sílu, pevnost a jistotu zvláště levé ruky, čímž se osvědčila co velmi dovedná žákyně svého výtečného a proslaveného mistra, levičáka Dreyšoka; neméně okouzlila slečna svým dechoplynným, libozvučným pianem.

Vůbec můžeme směle tvrditi, že byl dvorní koncert odbývaný v Cařihradě dne 28. listopadu ten nejvýtečnější z doby posledních dvou let; celá velká síň prostranného, nádherného a velikolepého paláce anglického byla hosty přeplněna. Co v Cařihradě vznešeného, významného a vysokými hodnostmi vyznačeného meškí, bylo k tomuto koncertu pozváno. Všichni zde meškající vyslancové se svými rodinami a se všemi členy poslaneckými, ano i jinak vzácný poslanec perský byli přítomni.

Avšak zdaliž tomu mohlo jinak býti, když se kromě ochotného internuncia sama velevyslanka anglická a řecká princezna Smošaka Aristarchi, jež Čechy od svého posledního pobytu se svým chotěm v Karlových Varech v příznivé paměti zachovala, o skvělé provedení koncertu zasadily, ano i vydaj zvacích lístků zvláštní ochotou na se vzaly.

Slečna Zadrobílková vystoupila v šatech barev českonárodních, totiž v světločervené hedvábné látce s bílými ozdobami; přítomní krajané z Čech poznali v těchto pro podobný koncert trochu nápadných barvách ihned své české, národní barvy, a tento národní význam koncertistka zachovala i na zvacím lístku, kdež se svým rodinným městem honosila, neboť ohlásila se co: „Z a d r o b í l e k d e P r a g u e."

Slečna Z. jest tělem i duší Češka, docela jiná při hovoru v drahé mateřčině s rodáky, než v salonu rakouské internunciatury, kdež po několikráte s významnou poctou k stolu pozvána byla. I přítomní diplomaté, kteří s ní se bavili, dosvědčovali s pochvalou, že slečna nejen důstojné uvědomění umělkyně, nýbrž i národní hrdost osvědčuje. Druhého prosince odplula slečna Z. do Oděsy, odkud se ještě v zimě do Moskvy odebrati hodlá. — Šťastnou cestu!

— *O nastávající slavnosti jubilejní sv apoštolů Cyrilla a Methoděje* vydal Antonín Arnošt, biskup Brněnský, k duchovenstvu své diecese okružní list pastýřský, z něhož následující vybíráme: 1. V poslední den končícího roku 1862 bude se v celé biskupské diecesi večer po ukončené pobožnosti před klekáním po celou ho-

dinu všemi svony zvoniti, čímž se počátek jubilejního roku ve známost uvede. Po čas zvonění budou se v kostelích pobožnosti odbývati. 2. Na Velehradě slavena bude tisíciletá památka příchodu slovanských apoštolů po celý rok 1863; zvláštní slavnost ale bude se konati tam, jakož i ve všech chrámech diecese Brněnské a Olomoucké toliko ve vlastní sváteční den a v oktavu jeho. 3. Poněvadž dne 9. března, v kterýž se památka sv. apoštolů posud světila, ponejvíce v méně příjemné počasí a vždy v čas postní padá, zadali biskupové u sv. stolice žádost za stálé přeložení toho svátku ze dne 9. března na den 5. července, počínajíc rokem 1863, a dá se očekávati, že se žádosti této po obdrženém přivolení vysoké vlády vyhoví. 4. K zamezení nepořádků mají se poutní průvody, kteréž se v oktavu slavnosti konati budou, nějaký čas před tím místnímu faráři Velehradskému oznámiti. 5. Ve všech chrámech diecese bisk. mají se služby boží v den sv. Cyrilla a Methoděje co nejskvostněji slaviti a oktavní pobožnosti odbývati. 6. Dne 31. prosince 1863 skončí se slavnost opět zvoněním všemi svony u večer a slavným „Te Deum."

— *Ferdinand Laub a Alfred Jäell* uspořádají na mnohostrannou žádost ještě jeden koncert, a sice dne 4. ledna v sále Žofinském.

— *Pozvání k valné schůzi sboru divadelního.* Výbor sboru pro zřízení českého národního divadla v Praze zve tímto p. t. pány členy téhož sboru k výroční valné schůzi, kteráž odbývati se bude v zasedacím sále Staroměstské radnice Pražské dne 3. ledna 1863 o 4. hodině odpolední. Program této schůze jest následující: 1. Zpráva jednatelská. 2. Zpráva účetníkova. 3. Sdělení stanov nově stvrzených 4. Volba nových členů sborových. 5. Volba nového výboru tím způsobem, že především voliti se bude předseda, pak místopředseda a nápotom 16 údů výboru, z nichž 4 jsou náhradníci.

V Praze dne 28. prosince 1862.

Na místě jednatele: Dr. Jan Jeřábek.
Na místě předsedy: Dr. Frant. Palacký, starší výboru.

— O naší krajance slečně *Věkoslavě Blažkové*, dvorní zpěvačce v Nové Střelici, přinášejí „Děvínské Noviny" následující úvahu: „Provedení Donny Anny sl. Blažkovou bylo vzorné. Potlesku a vyvolávání dostalo se této skromné umělkyni za odměnu. Hlas sl. Blažkové je jadrný, tóny jak v hloubce, tak v poloze střední jsou voluminosní a jen ve výšce zní poněkud ostře, což se však po dalším zpívání ztratí."

— *Koncert Laubův a Jaellův.* Výtečný koncert dvou věhlasných umělcův, našeho rodáka Ferdinanda Lauba a Alfreda Jaella, hanoveranského komorního pianisty, naplnil dne 28. prosince sál Žofínský četným obecenstvem. Bylať to zábava čistě umělecká, vyšší ceny, již lze sotva porovnati se spoustou koncertů, jež k dobročinným účelům uspořádány, program svůj rozličnými nezáživnými a neuměleckými čísly vyplňují. Sestavení programu k tomuto koncertu svědčilo patrně, že oběma koncertistům nezáleželo na effektní, bravurní hře, více ale na jasném, citupiném přednesu. Provozovaly se rozličné klasické skladby výtečných mistrův: Beethovena, Bacha, Kreutzera a Chopina, tak dokonale, citupiné a přesně, že sám skladatel je snad hlubším duchem při skládání nepojal. Mimo tyto slyšeli sme též skladby F. Lauba i A. Jaella, kteréž obecenstvo pro své dobré zpracování nejlépe bavily. Abychom se o hře Laubově zmiňovali, bylo by zbytečno, kde jmeno jeho již všecko poví. Podotkneme toliko, že hrál tenkrát tak krásně a přednášel tak citupiné, že obecenstvo nadšené jeho hrou bylo po každém čísle rozníceno k hlučnému potlesku. Pravým umělcem jest též A. Jaell. Jeho technika vzbuzuje úžas, jeho čistota v bězích, síla v úhozu, jemnost a ušlechtilost, jakož i citupiný přednes a překrásný trillek staví jej v čestné popředí mezi nejvýtečnější pianisty tohoto věku. — Oba umělci byli od rozjařeného obecenstva mnohokrát bouřlivě voláni.

a—a.

— *Velká národní beseda* v příštím masopustě bude dne 9. února v sále Žofínském hráti bude kapela tělocvičné jednoty „Sokola" Hudební zkouška ustanovena jest na den 18. ledna.

— *Dekoroce v českém divadle.* Jak se dovídáme, zakázal divadelní ředitel p. Thomé, aby se žádné novější dekorace, která jest jeho majetkem, neupotřebilo v zatímním našem divadle. Obáváť prý se pan Thomé, kdyby se nestal opět ředitelem na budoucích šest let, že by dekorace ty přenášením sešly a na ceně utrpěly, až by je pak budoucímu řediteli prodával. Je-li tomu tak, jest patrno, že jde umění ředitelstvu nade všecko!

— *Sbírka rozmarných písní*, sestavená a vydaná pod názvem „Veselý zpěvák" od Jos. R. Vilímka, dokončena jest sešitem šestým, v němž podán i obsah všech písní ve sbírce té obsažených v pořádku abecedním; je jich 731.

— *Jednota k povzbuzení hudby kostelní* odbývala tento týden výroční schůzi. Z jednatelské zprávy vyjímáme, že spolek nyní čítá 370 přispívajících a 31 čestných členů. Spolek ten byl nakladatelem mše od Rottera, která se rozeslala v 30 exemplářích po obcích. Největší péče věnováno škole varhanické, na kteréž se vyučovalo denně v 7 hodinách. Koncem minulého roku měl spolek 7038 zl. 96 $^{1}/_{2}$ kr. r. m.

jmění. Během letošního roku vzrostlo však na 10.025 zl. 38 kr.

— *Výbor "Svatoboru"* sejde se dnes o páté hodině odpolední v místnostech měšťanské besedy.

— *U Teplic* našel jistý rolník z Pardubic při kopání meze hliněnou nádobu, v níž se nacházelo 30 starých stříbrných peníz velikosti tolarů a 101 groš český. Všecky peníze mají na sobě letopočet 1626.

Směs.

* *Páně Kreutzberkův* velký zvěřinec otevře se tyto dni na Karlově náměstí v tak zvané „Herinkové boudě."

* *Hyéna*, jež nedávno ještě strachem a hrůzou naplňovala obyvatele Pražské, došla konečně cíle pouti své. Na cestách svého života zabloudila totiž v noci do zahrady pana dra. Bělského. Na štěkot psů přišel s nabitou ručnicí šafář a hyénu postřelil. Vzdor tomu přišla druhou noc zase a obdrževší plnou ránu za návštěvu svou, zůstala na místě mrtva. Pan dr. Bělský dá ji českému museu darem.

* *Sbírání želvích vajec v Brasilii.* Jeden z nejvýnosnějších důchodů vlády Brasilské v provincii Rio Negro záleží z desátku oleje, připravovaného z vajec želvích. Sbírání vajec těchto děje se následujícím způsobem: V řekách Amazoně a Madejře jsou rozsáhlé mělčiny, kam se želvy každoročně ubírají, aby zde vejce kladly. V říjnu a listopadu opouští u valném počtu jezera, putují do těchto řek a přibližují se k mělčinám. Některé z nich lezou napřed, aby vyvolily příhodné místo a půdu prohledaly; četné houfy pak následují v pravidelných řadách a sice samičky uprostřed, samečkové v menším počtu po stranách jakožto obrancové jich. Při soumraku vylezou z vody, pokryjí okamžitě mělčinu a pohybují se tak rychle v před, že lomoz želv na sebe narážejících velmi daleko slyšeti. Vylezši na malý ostrůvek vyhrabe si želva do písku jámu asi na tři střevíce zhloubí a naklade do ní nejméně šedesát a na nejvíce sto a dvacet vajec; pokryje jich pískem, upěchuje tento spodkem své škořepiny a vrací se pak do vody. K tomu potřebuje želva asi tři neb čtyry hodiny. Započavše želvy práci svou, zaberou se do ní tak, že lze mezi nimi bezpečně se procházeti. Kladení vajec počíná po západu slunce a končí se při svítání. Skončivše práci svou pozdrží se želvy několik dní na břehu u řeky, pak ale vrací se opět do jezer a bažin, odkud byly přišly.

Mělčiny, kde želvy kladou vejce, vůbec jsou známy; vysýlá tedy vláda Brasilská v ten čas na ona místa strážníků svých, aby kočujících Indiánů zahnali, kteříby želvám v práci překáželi, jakož i dohlížitele, aby mezi osadníky pořádek udržoval, půdu, kde se vejce nacházejí, mezi dělníky rozdělil a konečně aby od sběratelů příslušný vládě desátek vybral. Jakmile půda rozdělena, započnou osadníci dílo; vyhrabují písek, vybírají vejce a kladou je na hromady patnácti až dvaceti střevíců a přiměřené výšky. Pak vházejí vejce do pevně ucpaných člunů, protloukají je dřevěnými vidlemi a sešlapují nohama na kaši, polévají tuto vodou a nechají ji na slunci. Teplo sluneční pudí olejné částky vajec na povrch; tuk tento sbírají pak lžicemi z muší, a vlévají do kotlů a přistaví je k ohni; tučná látka tato, již manteiga da tartavugu nazývají, znenáhla se učistí, zhoustne a zbělí asi jako přepouštěné máslo. Jakmile schladne, nalije se do velkých hliněných nádob, z nichž každá asi šedesát liber obnáší, a pak se ukryje palmovým listím. Čím čerstvější vejce, tím lepší a čistší olej želví. Podrží však chuť tuku velrybího, pročež mu cizinci jen s těžkem přivykají. Oleje druhu špatnějšího užívá se co světla.

Množství oleje želvího, jenž se ročně na ostrovích řeky Amazony připravuje, udává se asi na 15.000 poteů čili 9000 centů; na každý pote (nádobu) zpotřebují asi 1600, tedy ouhrnem asi 24 milionů vajec. Povážíme-li, jaké množství vajec již skoro po jedno celé století takovým způsobem na zmar přišlo, a že kromě to káně, labuti, iguani, medvědi, hadi a kaimani nejen znamenitou část těchto vajec stráví, ale i mnoho mladých želv zničí: podivíme se zajisté tomu, že jsou tato užitečná zvířátka v Brasilii posud v takovém množství.

G—l.

Dopisy redakce.

Panu Vojt. M. V. B. a jiným. Na překlady, při nichž není udán úplně pramen, nebeřeme nižádného ohledu.

Panu B. zde na Malé Straně. Vaše „Výjevy milostné" jsou velmi slabé. Abysme úsudek Vám přišli oznámit do domu? Děkujeme za vlídné pozvání; avšak návštěvy podobného druhu vyšly již z módy.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském kněhkupectví v nov. alejích č. 136. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. Rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 2. **8. ledna 1863.** **XIII. ročník.**

Rusalky.

Fantasie od Josefa Boh. Zaleského.

IV.

Kouzlo.

Tklivé byl sem ještě dítě,
Neznal lásky slasť a tísně,
Již sem honil zvučné písně
Jak motýlky, — radosť cítě.

Když sem potom v stínu háje
V květném věku blouznil blaze,
Zjevil mi sen ve obraze
Nevtělené vnady ráje.

Barvy, vůně, krása, znění —
Ač sem patřil na ně zjevně,
Ač sem se jich dotkl pevně —
Jsou jen přece srdce jmění.

A chtít nyní v slova chladná
V polobrazy, v polohlasy
Čarovné ty odít krásy,
Není úloha tak snadná.

* * *

Pět šest sedm do desíti
Na palouku jako růže —
Ale kdo je sčísti může,
Když se chvěje, srdcem cítí?

Pět šest sedm do deseti —
To Rusalky nad dolinou
V lehké mlze skočně plynou,
Ke mně blíže plynou, letí.

V plném světle slunce plane,
Před novým však větším bleskem
Slunce blesk jen slabým leskem
Jako stín přes pláně vane.

Hned je vidět divy nové —
Zář se mění v světel prouhy
A svět široký a dlouhý
Halen v mlhy křišťálové.

Já se pozastavím v kroku,
A už nedbám ni dost málo,
Co se okolo mne dálo,
Duší, srdcem celý v oku.

Blескne loďka ve mze jasné,
Pod ní táhlé světel struhy
Barevný jak oblouk duhy,
Letem pluje vidmo krásné.

Pak to letí s nebes báně
Jako stežeň jasný, dlouhý,
Jenž jak rosné stříbra prouhy
Různobarvým ohněm plane.

V lodi plynou rajské děvy,
Ježto oblak letný tenký
Z rubínů to od jitřenky
Brzo halí, brzo jeví.

Pět šest sedm do deseti —
Vzhůru plynou výš a výše
A zas dolů níž a tiše
Po oblaku jasném letí.

Tak se letmo mihajíce
V vlnách Dněpra zobrazují,
Plynou vzduchem, v Dněpru plují
A hvězd sypou na tisíce.

K Rusalkám pak v blahé chvíli
Lístky růží mlhou víří
A k nim se zas pestře blíží
Roj motýlků s hravou pílí.

Lice — červené a bílé
Jako květy jabloňové
Nebo jak alp vrcholkové
Zorou ozářeni mile.

Úsměch! — ústa! — leč ty vnady
Halí zas už oblak tenký
Z rubínů to od jitřenky —
Oči! — jak hvězdiček řady.

Letí, letí zvuky všemi —
Najednou mi jedna Víla
Krásným prstem pohrozila
A já strachem klesl k zemi.

Sotva z očí zmikly divy,
Hned se srdce v prsou bálo,
Tajně, zjevně vytýkalo,
Že jsem příliš odvážlivý.

Ach snad nyní v zlobě svojí
Vyslyšely moje žaly,
By mi Zorynu mou vzaly,
Zorynu ach drahou moji!

Ne, Rusalky křivd nečiní,
A Zoryna mojí bude
Tu, či v nebi, povždy všude
I milenkou i bohyní. —

Po těch trapných slastech ale,
Co tak hledím polekaný,
Co tak myslím zadumaný,
Zaslechnu zpěv nenadále.

Sbor slavíků po té nivě
Jako dálné svaté zvony
Stotisícerými tóny
Rozléhal se libě, tklivě.

Rychle vstanu, patřím smělý,
Nový obraz na dolině —
Bohyně tu při Zoryně
Letmý tanec prováděly.

Ruce v rukou hravě poletu,
Jak motýlci v době ranní
Nad kvítkami bez ustání
Krouží, křepčí u ní kolem.

A Zoryna v prostřed kole
V tu i onu běží stranu,
Marně hledá z kola bránu,
Všudy píseň zní přes pole:

„Fit fit fit fit, křepeličko!
Křepeličko kropenitá!
Neutečeš nám do žita,
Neutečeš, Zoryničko!“

Všudy píseň zní do kola —
Nadarmo se chvěje bledá,
S smutným očkem pomoc hledá,
Darmo prosí, darmo volá.

Pro zpěv zvučný, libý, tklivý
Její neslyšeti lkání —
Lehký zástup bez ustání
Křepčí kolem z niv na nivy.

A zas u ní — ach už k sobě
Berou, vedou mou Zorynu!
„Slza spasí!“ volám, hynu —
Není slz však v trapné době.

Běžím, padám na kolena,
Žalobu svou odvolávám,
Svatě nové sliby dávám —
Řeč však vázne pomatená.

Už se ouzkost srdce zmáhá,
Vzlykám s větrem tklivě, jemně:
„Sem, Zoryno! ke mně! ke mně!
Ach pojď ke mně, moje drahá!“

Uslzené oko moje
Za ní hledí — leč v tu chvíli
Ji zas květy zaclonily
A motýlů pestré roje.

Zmizela ach mému oku —
A já hořem zničen klesnu,
Jen „Zoryno!“ ještě hlesnu,
Už ji cítím při svém boku.

Procitnu a v plné kráse
Vidím drahou svou Zorynu —
Vroucně ji na prsa vinu,
Vinu, líbám zas a zase. —

Motýli už uletěli,
Vítr lístky růží zdmuchnul,
Sbor slavíků vždy víc hluchnul,
Až jich písně oněměly.

Denní oko dosářilo,
Bledožlutě ve svém lesku
Hasnul pablesk po pablesků,
Až se celé zamhouřilo.

Ale světlo duše krásné
V očku Zoryny mé plálo,
A v prozračné slze hrálo
Ještě kouzlo lásky spasné.

V.

Epilog přátelům.

Svatá dobo mé mladosti!
Sne můj krásný, sně můj zlatý!
Věku víry, věku svatý!
Ideále lásky cnosti!

Věčně chtěl bych, věčně pěti,
Jak mi ona nebes dcera,
Čarodějka lehkoperá
Sama vběhla do objetí.

Vběhla, hrála — rozčilená,
Jako děva v blahé chvíli,
Když ji vine její milý
Na prsa svá roztoužená.

Ó, v jak plné velekráse
Tehdy svět stál přioděný!
A já citem unešený
Zřel jen krásu zas a zase!

Jak se teskným, přetajemným
Proměnilo citem oko,
Zalétajíc převysoko
Za obrazem jakýms temným!

Neb mi láska, stráž ta svatá,
Jako anděl okřídlený
Odkryla svět zahalený
A v něm díla nepojatá.

Pravda, lidskosť srdce jaly,
A já v zápas puzen mukou
Z milenčiných prchl rukou
Za svatými ideály.

Posvětiv pak slzou oko
Přisáhal sem v hrdé duši,
Že mne pojmou, pojmout muší,
Bych i vzletěl převysoko!

Zoryna však zarmoucená
Na mé pyšné čelo zřela
A ta věští slova děla,
Políbivši políbená:

„Co tě vábí v cizí dáli?
Po čem toužíš, nedohoníš,
Ztratíš tu, k níž teď se kloníš —
Klamávajíť ideály.“

A v oku jí slza plála
Jako hvězda na nebesku,
A jak rosa v růže lesku
Na tváři jí druhá stála.

Roznícen však trapnou tísní
Opustil sem Dněpr drahý,
Jeho výspy, jeho prahy,
Utěšený kraj mých písní! —

Ach! já jindy bujný, ladný,
Vášnivý a náruživý!
Nyní — ach ona se zdiví,
Jak jsem smutný, klidný, chladný!

Kdyby teď mne uhlídala,
Jak by zrak svůj odvracela
Od zvadlého smutkem čela,
A snad by se otázala:

„Kde tvé svaté ideály?
Kde tvůj cíl a kde tvůj věnec,
Po němž jako zapálenec
Dychtil s plamenem a s žaly?“

Ach mne zradné čáry, divy
Na půl dráze opustily,
A svět krásný, svět ten milý
Rozplynul se v pusté nivy!

Ve prach klesla smělá díla,
Srdce lásky prázné hyne,
A jen paměť o Zoryně,
Paměť jen mne nezradila.

Paměť — ona jako echo
Na poušti teď na mne volá,
Darmo volá — poušť přec holá —
S bohem! s bohem i ty, těcho! —

Ach, ach! co jest jinoch jarý?
Bytosť snivá, vrtká, plachá;
Co dnes líbá, zejtra nechá,
Povrhuje snů svých dary!

Staví hrady v mysli smělé,
které větry rozfuknují,
Staví nové — větry dují,
Až je rozvějí zas celé.

Skutečnosti nezná žádné,
Pro sny ztrhá svazek svatý,
A pak jak list větrem vátý
Lítá, lítá — klesá, padne.

Zavádí ho hlučná sláva,
Klamou záměrové blazí —
Ejhle, přátelé mi drazí,
Toť jest dějů vašich sláva!

Celé, věřte, blaho, štěstí
Jest jen jakás snění chvíle,
Jakýs přízrak, čití milé,
Ježto sladká paměť pěstí.

Z polského *Josef Kolář.*

Kamarádi.

Obrázky ze života venkovského.

(Pokračování.)

Ostré to kázaní přivábilo sem několik posluchačů; Vojtěch stál jako v ohni, a zapomněl na tu prožluklou lutrii, aspoň ho choutky přešly. Jenom Toníčkovi měl děkovati, že poručník dříve přestal vymetati ďábelství, nežli se zahanbený čeledín nadál. Klučina totiž, nemoha se konce dočkati, stoupil k rozhorlenému otci a pojal ho za ruku, řka: „Tatínku, nezmeškáme na kázaní?“

Benda okamžitě zarazil. „Pravdu máš, dítě,“ odvětil mu mírně, „celá ta věc by za to nestála; — pojďme!“

A šli. — Vojtěch a všichni posluchači zůstali chvilku jakby je přimrazil. Nežli na to pomyslili, aby se rozešli a dbali každý svého, byl tu hospodář opět zpátky.

„Jářku, Vojtěchu, nerád bych to viděl, kdyby tak náhodou se něco šustlo; — abys pak na mne nenaříkal, že sem tvému štěstí byl v cestě,“ doložil trpce se usmívaje. „Máš už ňáké to terno sformované?“

„Tu je,“ odpověděl za chvilku Vojtěch, a podal jako na rozkaz cedulku, na níž tři čísla byla tužkou napsána.

„Vidíme, vidíme, nevěděl sem, že ty se v takových věcech znáš!“

„Já taky se v tom neznám — to mi sestavila —“

„Je dobře, mohu si to pomyslit — S . . ská pramatka všech lutristů, ta ctihodná osoba! A nepřisadila si taky?“

„Ani se nezmínila —“

„Totě div neslýchaný! — A co pak ty tedy hodláš na to dát?“

Vojtěch nevěděl, co má o svém poručníku souditi; nikterak mu nešlo na rozum, žeby ten přísný muž to mínil bez trpkého žertu. Neodpovídal.

„Nezdržuj mě — co si na tu ceduličku dáš?“

„Pět grošů“ — vypravil ze sebe čeledín, studem se zardívaje.

„To mnoho nevyhraješ! to bys měl už raději dvacňášem do toho prasknout, aspoň by to stálo za to! — A co vy zde, němí diváci! a slepí! nevidíte, že tu za capart na prodej veliké štěstí?! — Já si sám přisadím deset krejcárků, ale zatím

jen na šajnech; moc štěstí by mi snad škodilo. — A ty tam, Barčo, ty nepotřebuješ peněz?"

„E potřebuju, a koupím si za ně radši šněrovadla —" odsekla Barča trochu nevrle, a uklouznuvši do komůrky bouchla za sebou dveřmi. Madlenka se lekla, očekávala jistě novou mrzutosť; ale ku podivu! hospodář se tomu jen usmál.

„Jdi si, bláhová! člověk jí tu nabízí takového štěstí, a ona se ještě durdí! — Nuž, a ty, Madlenko nic?"

„Pantáto, vy umíte ukrutně žertovat —" odvětila dívka, prosebně hledíc na hospodáře.

„Nic nežertuju, dětino; já chci jen dokázat Vojtěchovi, že se každý lutrista chytá pavučinky — a pak mu nemohu bránit, mohu jen radit, vždyť už je dost velký." To pronesl obyčejným mírným hlasem; hned ale začal opět předešlým spůsobem: „Tedy, Madlenko, víš, že ti přeju všeho dobrého, nesmíš si sama po štěstí šlapat; přisaď si jen, snad to přinese Vojtěchovi štěstí —"

„Přeju mu z celého srdce štěstí — ale ta ceďulička ho nespasí!" To řkouc odešla do jizby. Byla zarmoucena, pozornosti hospodářově to neušlo.

„Hodná to holka," pravil bezděky, a patrně nabývala mysl jeho jiné míry. V tom přišel Mates z konírny; tam slyšel všecko hned od začátku a brzo vyrozuměl, oč tu vlastně běží. Chránil se vyjíti na světlo, domýšleje se, jakož mu rozum ani jinak nemohl na ruku dáti, že by se notné porce i jemu dostalo; nyní však myslil, že už se bouře přehnala, a přišel.

„Ah, ještě tu je Matýsek!" vítal ho Benda potutelně se usmívaje; „tys tu lutrii spískal, nechceš si taky přisadit?"

Matýsek buď si neuměl úsměvu a přívětivých slov vyložiti, anebo si málo z toho dělal, nepadalo-li jako cepem.

„I což to, pantáto, jenom že nemám babek; tu sem si koupil tabáku a —" při tom prohledával všecky kapsy — „do vánoc daleko a já mám všeho všudy — tohle," vytáhl z kapsy u vesty dva dobré krejcary.

„No tedy je sem dej — dostaneš za ně plnou kapsu dvacetníků —"

Matýskovi se však nechtělo rozloučiti se s posledním.

„Dělej jen, dej sem — bude tě to mrzet!"

A Mates dal své poslední.

„Tak je to dobře! Kdo radí k lutrii, může si taky sadit — proč by jen jinému štěstí přál?" — Při těch slovech ještě někoho hledal: byla to hospodyně a pasák Honzík. „Ti by si bez toho nepřisadili, proto tak z ticha se vytratili. Mají dobře, jsou spokojeni s tím co mají." —

Hospodář už dávno odešel, a Vojtěch ještě stál u prahu jak omráčený; ještě nikdy mu poručník nevyčesal jako toho dne. A pak to zahanbení! dosud mu tváře jen hořely. Styděl se, komu do očí podívati a nevěděl v nesnázi co si má počíti. Uš se i Mates odstranil; chtěl sice kamaráda potěšit, proto vlastně přišel prvé; ale vida jej celého bez sebe, zapomněl svých obyčejných šprýmův.

„Vojtíšku!" zašeptal někdo vedle něho. Vojtěch se vzpamatoval, Madlenka k němu promluvila. „Pantáta s tebou dobře smýšlí; nedělej si z toho trpké myšlénky — on se brzo udobří, vždyť ho známe." To řkouc šla, opět tiše jako stín. Slova její však nevymizela jako stín; v mysli Vojtěchově působila jako hojivý balzám. Bylo

to ponejprv, že se jeho srdce naplnilo vděčným citem k tomu děvčeti; až do toho dne málo si jí všímal, jen to věděl o ní, že se všude líbí a že si ji předchází Mates všemožným spůsobem.

III.

Ani nesadil!

Téhož dne po obědě dostal Vojtěch cedulku loterní od hospodáře. Nevěřil tomu, žeby poručník opravdu to mínil s tou lutrií, byl přesvědčen, že chtěl jen kárati — a tu drží ten prožluklý papírek v ruce! Ani neměl srdce podívati se na cedulíčku; strčil ji do kapsy u vesty, a k jeho cti budiž to řečeno: za celý týden na lutrii ani nevzpomněl. Hospodář mu okazoval tak vážnou tvář, a to téměř po celý týden, že i Mates to spozoroval a si pomyslil, že má kamarád na dlouhý čas nadrobíno. Vojtěch však nemnoho dbal o Matýska; nehněval se naň, ale přec nebylo mezi nima jako bývalo před tou osudnou nedělí. Ani si neuměl vysvětliti, co by proti němu měl; vzpomněl-li na lutrii a ten výtopek, musil i dodati: „Všaks nebyl nucen poslechnouti kamaráda," a jiné příčiny nevěděl

Přišla opět neděle. Benda už se jináč tvářil, a taky měl příčinu; neboť mu Vojtěch dokázal, jak málo je lutristou: pracovalť vzorně celý ten týden.

Odpoledne po obědě šel hospodář do své jizby; míval zvyk o samotě si zakouřit a něco přečíst. Tehdá však neměl dlouho pokoje; sotva že začal kouřit, přiběhl Toník, aby šel tatínek ven, že přišel ňáký posel. Byl to hoch z městečka.

„Tatinek myslil," pravil posel po krátkém pozdravení, „že dnes k němu přijdete; už bylo dávno po velké, a kdo se neokázal? — A tedy mě tatínek poslal, abych vám to vyřídil — ale je to paráda na rynku, a co tam stálo lidí! oči si mohli vykoukat —"

„Hochu, mluv ňák rozumně," vpadl mu Benda do řeči, „ani nevím, o čem mluvíš, ani tě neznám; čí pak jsi?"

„Já jsem z T . . ., z kollektury —"

„A co tady pohledáváš?" otázal se rychtář přísně.

„Milý božínku! čeho bych tu pohledával? Včera v noci přišly numera z Prahy; tatínek se na ně podívá —"

„Ah, co mi je do numer!" zvolal Benda nevrle.

„Jakž by nebylo? dyť ste udělal terno!" pravil posel vítězně.

Tato zpráva dotkla se přec i statečného Bendy tak, že za několik minut nemohl slova pronésti. Později, teprv po několika létech, přiznal se, že by sotva se dalo vypsati, jak mohutné a rozmanité city vnitrem jeho proudily, když o tom ternĕ vyhraném uslyšel. Přiznal se, jak do městečka se ubíraje neustále se kolísal a nemohl se na tom ustanoviti, má-li sadit, či nemá; nejrozumnější se mu zdálo, aby nesadil a za týden čeledínům sázku vrátil; byltě hluboce přesvědčen, že ani jedno to číslo nevyjde, a v duchu se radoval na to vítězství, až hochům vrátí peníze a jim dokáže, že bezpečnější výhra jest, pracuje-li člověk a hezky schrání! Pak ale že mu ďas vždy tvrdošíjněji před oči stavěl náhodu výhry, a čím více se blížil k městečku, že tím méně dovedl rozumem svým vzdorovati; ba když konečně zahledl kollektury, že ho tam cos mocí neodolatelnou pudilo, tak že dříve pomyslil na numera než na

služby boží! — Pročež není se diviti čemu, že neočekávaná ta zpráva trochu mocněji se ho dotkla. Vzpamatovav se pak měl veliké pochybnosti o pravdě poselství, a tyto pochybnosti nebyly mu nemilé — takovým byl odpůrcem lutrie!

„Hochu," oslovil poslíčka, „v tom bude as notná mýlka!"

„I není žádná mýlka," odvětil chlapec určitě.

„Ale jdi mi! jak by mohl tvůj otec vědět, že to terno má být moje —"

„I to on ví tuze dobře —"

„Tolik set sázek bylo, viděl sem tam těch papírů až hanba!"

„Nic nedělá," tvrdil hoch neustupně, „tatínek si vaše numera extra zaznamenal; povídal ještě, že už svět nemůže dlouho stát, když i Lískovský rychtář začíná —"

Posledního slova, poslouchal-li kdo na blízku, jistě nezaslechl; neboť Benda v neobyčejném rozzlícení a hněvu vběhl ze síně do jizby a bouchl za sebou dveřmi, že se celé stavení zatřáslo.

Poslíček stál jako u vidění; ten konec mu všechny myšlénky zmátl. Očekával dobrého propitného za cestu a tak důležité poselství, a zatím div že bití nedostal. Byl by v síni stál kdož ví jak dlouho, kdyby ho nebyla selka pozvala, aby jen šel dále. Hoch vkročil do jizby a prozřetelně projel zrakem všechny kouty; tvář jeho se uspokojila, hospodáře ve velké jizbě nebylo. Usadil se na lavici u kamen a koušal zmužile od celé buchty, kterou mu Bendová dala od cesty. Vedle v malé jizbě přecházel rychtář pádným krokem a chvilkami bylo, jakoby užuž měl vyjít ven. Poslíček nebyl tak příliš zaujat velikou buchtou, aby nebyl znamenal, že rozhorlený ten muž není právě daleko; možná že klukovi buchta nechutnala v těch okolnostech; v jizbě bylo asi pět lidí a žádný ani slova nemluvil, ba zdálo se, že i to milé dýchání si pokládají za těžké; a tak jen cvakání hodin a silné kroky protilutristy Bendy tím nepříjemným tichem pronikaly. Nepochybně si moudrý kluk pomyslil: „Buchta je velká, musil bys tu dlouho sedět jako v trní; nač si kazit apetit, když to nemusí být?" A tak se milý poslíček brzo poroučel, propitné z mouky si nesa v kapse.

K večeru sešlo se u rychtáře několik sousedů. Mluvili to a ono, nejeden spouštěl o tom, jak má tak mnohý člověk štěstí; ale vidouce Bendu mrzutého, nevěděli konečně, na čem jsou, a nechali gratulací, kterých vlastně přišli odbývat. Ale nemělo zůstati toho dne bez gratulace! Po večeři dostavil se i starý Bílek, a ten nerad dělával dlouhých okolkův.

„Kýho šlaka!" zvolal, sotva že vkročil a krátce pozdravil, „jáť myslil, že tu nalezum veselou kampanii, a vy jakobyste šťovík žvýkali! To bych se já jináč smál, kdybych tak šťastnou náhodou přišel k penězům. Já přišel s gratulací, taky ji upřímně skládám ve jmenu celého Lískova — myslím, že ti to, Bendo, každý přeje — ale měl bys nás taky poctít ňákým vědýrkem dobrého! — Nu, co není, bude, jen až shrábneš penízky —"

„Co pak ste se všichni zbláznili?" ozval se nevrle rychtář.

„I dyť to kollektantův kluk vytroubil po celé vsi a můj čeledín byl dopoledne v městě a viděl tam tři zlaté numera; ještě povídal, jak to pěkně vypadá: první, prostřední, poslední zlaté, druhé a čtvrté červené. To snad je jasné jako slunce!"

„Já vám ale pravím, že já nevyhrál, nemohl sem ani vyhrát —“

„Aj, tomu nerozumím!“ ozvali se někteří zároveň.

„Hned porozumíte: já ani nesadil, abyste to věděli!“

„A to je jiná!“ prohodil jeden chalupník, „však mi bylo divné, že by náš rychtář měl co s lutrií.“

Mates a Vojtěch seděli stranou napnutě naslouchajíce slovům takové důležitosti. Vojtěch hned po obědě slyšel o tom terně a náramnou radostí div se nezalknul; když ale hned v zápětí následovala hospodářova rozhorlenosť a déle nad obyčej trvající mrzutosť, nemyslil jinak, než že si poručník nepřisadil a teď že ho to dopaluje, neboť žeby se někdo mrzel, má-li dostati několik set dvacetníků, to mu nikterak nešlo do hlavy. I domníval se, že hospodář sadil pouze za oba své čeledíny, — však měl cedulku v kapse; ale nemohl se ani vzmužiti, aby se na ni podíval, sotva štěstí svému věřil. A pomysleme si nyní, jak mu as bylo, když tu z čista jasna slova jako hrom do uší mu udeří „já ani nesadil!“ Na štěstí seděl v koutě o stěnu podepřen, jinak by se byl svalil na zem. Dlouho nevěděl, kde je a co se kolem něho děje.

Zatím Benda šikovně obrátil řeč a vykládal milým sousedům o škodlivosti lutrie s takovou horlivostí, že se nikoli nemohlo pochybovati, žeby mu ta slova nešla od srdce. Ale míra hořkosti ještě nebyla vyprázněna — ubohý Benda!

Vojtěch se konečně vzpamatoval, a zcela přirozené bylo, že navázal nitku myšlenek tam, kde se mu prvé přetrhla. „Ani nesadil! — Nebylo mi to souzeno! — O, já bídný člověk!“ — To byl asi celý kruh myšlenek, které ho na několik minut zcela opanovaly. Madlenka si všimla beznadějné, zarmoucené tváře Vojtěchovy a bylo jí do pláče. Pak ale si Vojtěch vzpomněl na cedulku, kterouž měl dosud v kapse u vesty sváteční. Trpce se usmál. „Takovou komedii se mnou zahrál — strčí mi prázný papírek do ruky!“ A bezděky vytáhl ten papírek z kapsy, hodnou chvíli jej v prstech žmolil, pak myšlenkami těkaje bůh ví kde, rozvinul ceduličku a utkvělým zrakem na ni hledí. Nikdo si ho nevšímal, jediná Madlenka oka s něho nespouštěla; déle prý se na ten papírek díval, než co by třikrát otčenáš a zdrávas přeříkal.

Vedlé Vojtěcha seděl před půl hodinkou Mates. I on se osudných oněch slov náramně ulekl, a nemaje v tom okamžení na paměti, že minulou nedělí odevzdal hospodář loterní lístek Vojtěchovi, vymrštil se vzhůru, jako by do něho silný elektrický proud vjel, a vyběhl ven na dvůr. Tam běhal jako šílený, nadávaje hospodáři taškářů, závistníků, proklínal ho do horoucího pekla i s jeho moudrostí, a v tom okamžiku, když jeho vztek nejvyššího vrchole dosáhl, byl by snad Bendu na kaši rozdrtil — ten ovšem seděl v teplé jizbě ve společnosti statečných sousedů a nezdálo se, že by si hrubě všímal zlosti čeledínovy.

Hovor jaksi váznul; marně se namáhal hospodář, marně žertoval starý Bílek, všechněch mysl byla rozladěna; a v těch okolnostech bylo nejmoudřejší, že jeden po druhém vstával chystaje se domů, že už je pozdě, že na něj doma čekají a jinak omlouvajíce se všichni.

Chladný vzduch venku blahodějně působil na horkou krev čeledína Matýska; ponenáhlu se trochu utišil a vrátil se do jizby.

„Pro Krista Pána!“ vyděsil strašný výkřik celou společnost, právě když Mates do jizby vcházel.

Kdo ještě seděl, okamžitě vyskočil, a všechněch zraky se obrátili k Matesovi; prvé ho slyšeli, jak zuřivě si počínal po dvoře, a nyní nejeden pomyslil, že snad přichází s sekerou v ruce. Mates se zarazil a stál tu jako by byl zkameněl, blbě se na ten lid dívaje.

„Tu je terno!“ vzkřikl Vojtěch po druhé; všichni si zhluboka oddechli a od Matesa k druhému čeledínu zraky obraceli.

Všichni si oddechli, jen poctivý Benda strachem umíral. Řekl, že ani nesadil a tu se objeví ten zlopověstný lístek! Ovšem sadil to za své čeledíny, ale což kdyby — ani to nemohl domysliti. Studený pot mu na čele stál.

Zatím Vojtěch, vyprostiv se z pout ohromujícího úžasu, vyskočil a s jásotem ukazoval Matýskovi přešťastný ten kousíček papírku. Mates se sic zaradoval, ale najednou se zasmušila jeho tvář. Kročil před hospodáře.

„Pantáto,“ promluvil k němu pokorně, „dopustil sem se velkého hříchu, — než půjdeme spat, pantáto, odpusťte mi. — Bylo to v první zlosti, sám sebe sem neznal — při zdravém rozumu nemohl bych to z úst vypustit. —“

Mlčky mu podal hospodář ruku, v očích jeho zaleskly se slzy.

IV.

Mýlka.

Je opět neděle, a sice poslední v adventě. Bendová čekala přes půl hodiny s obědem, ale Vojtěch s Matesem nevraceli se z kostela. Už je pět hodin, a čeledínové dosud nepřišli.

Hospodář jim dal jíti do města, aby si tam ty peníze vyzdvihli; sám nechtěl se u kollektanta do smrti víc okázati. Všedního dne bylo mnoho práce; v stodole se mlátilo na kvap, neboť blížily se svátky a nový rok, a každý správný hospodář potřebuje v ten čas peněz.

„Já mám starosť,“ pravila Bendová, „aby se přílišně neopozdili, mohlo by se jim něco stát —“

„Což by se jim mohlo stát? Tady může malé dítě o půlnoci chodit a nepotřebuje se bát nikoho,“ mínil hospodář.

„Prosím tě, tolik peněz mají s sebou — někde v hospodě trávili — pojednou-li se nerozkřičí, že ten a ten si vyzdvihl tolik peněz — a po světě se potuluje všelijaký lid —“

„Děláš si zbůhdarma starosti. Hoši by se nebáli ani pěti chlapů — a kdyby bylo nejhůř, umějí brát nohy na ramena. — To mám já jinou starosť!“

A vstal milý Benda, oblekl kožich, vzal do ruky svou sukovitou hůl a šel čeledínům naproti. Loupežníků se nebál, že by jeho lidem uškodili, bál se jiných lidí, kteří jsou horší než obyčejní lupičové; pod pláštíkem dobrého přátelství jako pijavice sedávají zámožným blázinkům na krku, zavádějí k útratám, šerednému hýření, a vytrvají dokud posledního groše z ubohé oběti nevyssáli, dokud mravů pokažení nedokonali.

A kráčel netrpělivě a pln starosti po vsi, a dále. Až na půl cesty došel. Tu zanesl mírný větřík hlas Vojtěchův k jeho sluchu. Pobízel kamaráda, aby šel a nedělal hlouposti, a Mates nesrozumitelnými zvuky odpovídal.

Hospodář si na ně počkal. Konečně se dovrávorali: Mates sotva nohama pohyboval, a Vojtěch měl s ním náramnou práci, aby ho jen na nohou udržel.

„No, vy ste si dali!“ povzdechl si hospodář. Mlčky chopil se Matesa s druhé strany a mlčky dorazili asi za hodinu do Lískova.

Doma musil opilý čeledín hned spat, ani do velké jizby nesměl; hospodář netrpěl takového pohoršení, jeho syn byl ještě nevinné klouče.

Na Vojtěchu nebylo znáti, žeby byl přes míru pil; ale ani při večeři, ani po večeři naň Benda slovíčka nepromluvil, — a to býval u Bendů nejhorší trest; čeládka raději přijala notnou důtku, jen to hrobové mlčení ne!

Nežli odešla Madlenka do své komůrky, přitočila se k Vojtěchovi a pošeptala mu: „Vojtíšku, ty nemusíš ve všem Matesa poslouchat — on je velmi dobrý hoch, ale někdy málo na sebe drží.“

Vojtěch jí na to neodpověděl; její slova pálila ho jako žhavé uhlí. Vzal pak uzlík, jejž přinesl z města, a šel se vyspat ze svých pošetilostí.

V pondělí na to byli hoši krotcí jakoby neuměli pět spočítat. Konali svou práci, snídali, obědvali, večeřeli, Vojtěch bez chuti, a Mates pro bolesť hlavy s malou chutí — neboť jindá jídal jako za tři. Hospodář na ně nemluvil, na peníze se neptal, ale bedlivě dával pozor na každý krok, na každé hnutí jejich. Tak uplynul ve vší tichosti druhý i třetí den, a blížil se štědrý večer.

U Bendy toho dne začínal svátek ve tři hodiny; musily býti všecky práce hotovy, každý musil se svátečně obléci. Z toho zvyku by byl hospodář ani na píď nevykročil.

(Pokračování.)

Jdi již!

Tak tiše mře a skonává
ten tichý ráj mých dětských snů.
snad zkvetlým stromkem tužeb mých
ni létorostí nepohnu,
snad v krásnou dobu májovou
se prškem slunce nezmladí,
a šťastných květů rosou svou
mou horkou lebku nezchladí.

Nuž jdi již, spěchej, uletej,
ty dobo luzných zpomínek,
z tvých čarozvěstů všechněch, všech
nezbyl mně žádný na vínek.
Čím bych si srdce ověnčil,
jež déle děckem zůstalo?
Ano, to teprv smrtí svou
svůj pravý život dostalo. —

Adolf Heyduk.

Malá Fadetka.

Od George Sandové. Přeložila Žofie Podlipská.

(Pokračování.)

Jak vyrůstali, bylo pozorovat, že mají zalíbení v stejných barvách; když jejich teta Rosetka každého z nich k novému roku šátkem na krk chtěla obdařit, vybrali si oba šátky fialové barvy u kramáře, jenž od domu k domu chodil prodávat s koníkem nesoucím jeho zboží. Teta se jich ptala, zda-li si vybrali oba tu barvu, aby byli stejně oblečeni? Ale blíženci se nerozmýšleli dlouho, a Sylvinet odpověděl, že je to nejhezčí barva a nejhezčí vzorek na šátku, jakých lze najít v celém kramářově balíku, a taktéž Landry tvrdil, že všecky ostatní šátky jsou ošklivé.

„A jak se vám líbí barva mého koníka?“ ptal se jich kramář s úsměvem.

„Ošklivá je,“ odpověděl Landry. „Váš koník je podobný staré strace.“

„Tuze ošklivá barva je to,“ řekl Sylvinet. „Opravdu, jako opelíchaná straka.“

„Vidíte,“ pravil kramář tetě a tvářil se jako mudrc, „tyto děti mají stejný zrak. Když vidí jeden, co je červené, za žluté, ihned uvidí druhý za červené, co je žluté, a v tom se jim nesmí překážet, neboť když se zabrání blížencům, aby se považovali za dva otisky tohotéž vzoru, stanou se blbými a nevědí pak dokonce, co říkají; tak slýchám.“

Kramář tak mluvil proto, že jeho fialové šátky pouštěly barvu, a protože byl rád, že odbyl dva najednou. Časem to pokračovalo vždy tímto spůsobem, a blíženci bývali tak stejně ustrojeni, že ještě častěji nelze bylo je rozeznat, a nechť to bylo dětinskou schválností, nechť mocí onoho přírodního zákonu, jemuž protivit se pan farář za nemožné uznával; měl-li jeden oťouchanou dřevěnku, čerstvě ji druhý také oťouchal na též noze; když si jeden roztrhl kazajku anebo čepici, bez prodlení napodobil druhý natrhnutou díru tak dobře, jako by se mu to bylo stalo toutéž náhodou, a pak ste měli vidět naše blížence, jak se smáli a jak potměšile si hráli na neviňátka, když kdo chtěl, aby tu věc vyjádřili.

Na štěstí anebo na neštěstí přibývalo letmi pořád tomu přátelství, a jak mile začali trochu rozmýšlet, pověděli si ty děti, že si nemohou hrát s jinými dětmi, scházi-li při tom jeden z nich; a když to otec jednou zkusil a vzal jednoho s sebou na celý den, nechav druhého u matky, byli oba tak smutni, bledi a k práci tak nevrli, že se zdáli být nemocni. Shledavše se pak u večer vyšli si spolu do polí, vedli se za ruce a nechtěli se domů vrátit, tak byli rádi, že jsou spolu, a také proto, že se trochu mrzeli na rodiče, že jim tak ublížili. Neopakovaly se tedy takové zkoušky, neboť i otec i matka a také strýcové, tety, bratří a sestry přáli blížencům tak, že se jich přízeň až slabosti blížila. Zakládali si na nich, proto že jim je každý chválil, a také proto, že to opravdu nebyli ani ošklivé, ani hloupé, ani zlé děti. Od času k času to přece trochu znepokojilo otce, když si pomyslil, co z toho někdy bude, až budou muži, zůstanou-li sobě tak uvyklí, a budou-li pořád chtít býti pohromadě; a uváděje sobě na mysl ponečení paní babičky, zkusil to poškádlit jich trochu, aby je povzbudil k žárlivosti.

Když se provinili nějakou maličkostí, vytahal ku příkladu Sylvinetu za uši, řka Landrymu: „Tenkráte tobě odpouštím, proto že bývaš obyčejně rozumnějším.“ Ale to

bylo Sylvinetovi útěchou za to, že ho uši pálily, jen když bratr jeho byl ušetřen, a Landry plakal, jakoby on byl odnesl trest. Také se pokusili o to, dát jedinému věc, po které oba bažili; ale bylo-li to něco k jídlu, rozdělili se okamžitě; a byla-li to hračka nebo nějaký slabikář, měli ji společně, anebo si ji dávali a brali bez rozdílu, co je mého a co tvého. Když někdo pochválil jednoho za jeho dobré chování, a tvářil-li se, jakoby s druhým nebyl tak spokojen, byl ten druhý šťastný a hrdý vidět povzbuzovat a lichotit svému blíženci, a jal se lichotit mu také. Byla to tedy marná snaha chtít je odloučit tělesně aneb duševně, a jelikož žádný své děti, jež miluje, rád nepokouší, byť to bylo k jich blahu, nechali to brzo všecko, jak sám pán bůh chtěl; používali spíše jich zláštnosti k hravému špičkování, z něhož si blíženci nic nedělali. Byli čtveráci a někdy, aby měli pokoj, dělali, jako by se hádali a bili, dávali ale dobrý pozor válejíce se jeden na druhém, aby si neublížili; podivil-li pak se nějaký hlupák, že se hádají, schovali se spolu, aby se mu vysmáli, a bylo je slyšet švitořit a prozpěvovat spolu jako dva veselé kosy v houští.

Navzdor jich velké podobnosti a vroucí náchylnosti chtěl bůh, jenžto nestvořil nic dokonale stejného ani v nebi ani na zemi, aby jich osudy byly velmi rozdílné, a pak bylo vidět, že to byli dva lidé vůlí boží rozdílní a nepodobní sobě vlastní letorou.

Teprv až to přišlo k pravé zkoušce, poznalo se to, a tato zkouška se jim uchystala po prvním jich společném přijímání. Barbeau-ova rodina množila se, díky jeho dvěma nejstarším dcerám, které neleníce dávali světu krásných dětí. Jeho nejstarší syn Martin, krásný a hodný to hoch, byl ve službě; jeho zeťové přičiňovali se pořádně, ale někdy se dost práce nenaskytlo. Měli sme v našem kraji řadu špatných let, dílem pro bouřlivé časy a také, že váznul obchod, tak že se venkovanům více tolarů z kapsy vystěhovalo, než se jim jich tam dostalo. Tak to šlo špatně, že otec Barbeau nebyl dosti zámožným, aby u sebe podržel celou rodinu, i musel myslit na to, dáti své blížence jinam do práce. Otec Caillaud z vesnice „Priche“ nabízel se mu, že vezme jednoho z nich ke svým volům, proto že jeho pastvišťata byla rozsáhlá a proto že jeho hoši byli buď už odrostlí aneb ještě tuze malí k vyhánění volů. Matka Barbeauová měla velký strach a žal, když její muž s ní o tom ponejprv mluvil. Jako kdyby se nebyla nadála, že jejím blížencům taková věc bude někdy souzena, a přece se byla proto znepokojovala, co byli na světě; ale jsouc velice oddána svému manželovi neříkala ničeho. Otec měl také starost, co se jeho týkalo, i připravoval tu záležitost zdaleka. Ze začátku plakali blíženci a běhali tři dni po polích a lesích neukazujíce se leda u jídla. Nepromluvili na své rodiče, a byvše tázáni, zdali hodlají povoliti, neodpověděli ničeho, rozumovali však mnoho, když byli sami pohromadě. První den jenom oba naříkali a drželi se v náručí, jakoby se byli báli, že budou násilím rozloučeni. To by však nebyl učinil otec Barbeau. On měl tu sedlskou moudrost, ježto se skládá na polo z trpělivosti a na polo z důvěry v účinek času. Také druhého dne vidouce, že je nikdo netrýzní, a že se na to spoléhá že jim rozum přijde byli blíženci polekanější otcovou vůlí, než by byli bývali výhrůžkami a trestáním. —

„My se budeme muset do toho vpravit,“ řekl Landry, „Jedná se o to, který z nás půjde; neb to je nám volno určit, a oba nás nemůže vzít otec Caillaud, jak pravil.“

„Co je mi do toho, ať odejdu neb ať zůstanu, když musím od tebe?“ řekl

Sylvinet. „Já na to ani nepomýšlím, jak bych mohl jinde být živ; kdybych šel s tebou, odvykl bych snadno domovu.“

„To se jen tak řekne,“ odvětil Landry, „a přece, který zůstane u rodičů, bude mít více potěšení a méně se mu bude stýskat než tomu, kdo nebude víc vídat ani svého blížence, ani otce, ani matku, ani svou zahradu, svůj dobytek a drůbež, ba nic, co ho těšívalo.“

To řekl Landry dosti odhodlaně; ale Sylvinet se dal znovu do pláče, neměltolik odvahy co bratr jeho, a pomyšlení, všecko ztratit a vše najednou opustit, tak ho tížilo, že nemohl přestat slzeti.

Také Landry plakal, ale ne tolik ani týmž způsobem; on myslil vždy na to, jakby sám odnesl větší podíl žalu, a chtěl jen vidět, mnoho-li snese jeho bratr, aby mu ostatek odejmul. Dobře věděl, že Sylvinet se více bojí, než on, odejít do cizího místa a přebývat v rodině, jejíž oudem nebyl. „Vidíš, bratře,“ pravil, „odhodláme-li se rozloučit se, bude lépe, když půjdu já. Dobře víš, že jsem trochu silnější než ty, a že, jsme-li nemocní, což se nám obyčejně najednou přihází, mocněji tebe neduh popadne nežli mne. Říká se, že snad umřeme, když se budeme muset rozloučit. Myslím, já že neumru; ale nestojím u tebe za nic, a to je příčina, proč tě chci mít u naší maminky, ta tě bude těšit a ošetřovat. Opravdu, dělají li naši nějaký rozdíl mezi námi, což ovšem není skoro znát, myslím, že ty si více milován a já vím, že jsi roztomilejší a přítulnější. Zůstaň tedy, já půjdu. Vždyť nebudeme daleko od sebe. Polnosti otce Caillauda hraničí s našimi, a my se budeme každodenně vídat. Já se rád namáhám a tím se vyrazím, umím lépe běhat, než ty, a tedy to bude rychlejší, když já k tobě se podívám, jak mile budu mít po denní práci; ty zas, jelikož nebudeš mít mnoho na prácí, budeš přicházívat ke mně, kde budu zaměstnán. Tak budu mnohem méně nepokojným strany tebe, než kdybys ty byl mimo domov a já doma. Tedy tě žádám, abys ty zůstal doma.“

III.

Sylvinet nechtěl o tom ani slyšet; jakkoli byl měkčího srdce než Landry a více visel na otci, na matce a na malé Nanetce, lekalo ho, že má nechat celou obtíž svému drahému blíženci.

Když se nemohli domluviti, tahali stébýlka, a hle, Landry si vytáhl svůj osud, opustit otcovský dům. Sylvinet nebyl spokojen s tímto rozhodnutím a chtěl to zkusit penízem, zda padne hlava aneb písmo. Hlava třikrát padla jemu, Landrymu bylo tedy odejít.

„Vždyť vidíš, že tomu osud chce,“ dí Landry, „a dobře víš, že se mu člověk nemá protivit.“

Třetího dne Sylvinet ještě plakal, ale Landry skoro nic více nenaříkal. První pomyšlení na rozloučení víc se ho snad dotklo než jeho bratra, proto že znal lépe svou odhodlanost a proto že nepochyboval o nemožnosti protivit se rodičům svým; ale proto, že přemýšlel o svém bolu, přemohl ho dříve, a tak sobě byl utvořil mnoho důvodů, kdežto Sylvinet pro samou utrápenost ještě k jasnému pojmutí nepřišel. Landry byl tedy hotov odejít, a Sylvinet ještě nebyl v stavu pustit jej od sebe. A potom měl Landry trochu více sebecitu než jeho bratr. Lidé jim tak dlouho poví-

dali, že budou vždycky každý jen polovičným mužem, když si neodvyknou být pořád pohromadě, že Landry začínaje pocitovat svou čtrnáctiletou pýchu, sobě přál dát na jevo, že není více dítětem. Odjakživa byl on návodčím svého bratra; on ho vedl za sebou, když vybrali první hnízdo na vrcholi stromu; on i tenkráte dovedl jej přesvědčit a utišit, a u večer vraceje se domů oznámil otci, že se i on i jeho bratr podrobují povinnosti, že losovali a že jemu, Landrymu, se dostalo jít pohánět velké voly Priche-ské.

Otec Barbeau vzal blížence na klín, ačkoli již byli velcí a silní, a takto k nim mluvil: „Hle, milé děti, teď ste vstoupili do věku, v němž rozum vládne, já to poznávám podle vašeho svolení, a jsem spokojen. Připomínejte si, že, dělají-li děti radost rodičům, těší se bůh na nebesích a jim to odplatí dřív aneb později. Nechci vědět, který z vás první se podrobil. Bůh to ale ví, a on mu požehná za to, že dobře mluvil, jakož i požehná druhému za to, že dobře poslouchal.“

Na to dovedl blížence k matce, aby i ona jim něco vlídného řekla; ale ubohá maminka tak pracně zadržovala slzy, že nemohla promluvit, a jen je objímala.

Otec Barbeau nebyl dnešní a dobře věděl, který z těch dvou měl více odhodlanosti a který více přichylnosti. Nechtěl připustit, aby Sylvinetova dobrá vůle ochabla, neb viděl, že byl Landry hotov, a že jediná věc, lítost to o bratra, byla by mohla spůsobit, aby klesnul. Probudil tedy Landryho než se rozednívalo, dobře dávaje pozor, aby nezatřásl také Sylvinetem, jenž po jeho boku ležel.

„Nuže, hochu,“ řekl mu pošeptmo, „musíme se vydat na cestu do Priche, než tě uhlídá maminka; víš, že má lítost, musíš jí uspořit loučení. Já tě dovedu k tvému novému pánovi a ponesu ti uzlík.“

„Nerozloučím se s bratrem?“ ptal se Landry. „On se bude na mne hněvat, když mu odejdu, aniž bych s ním promluvil.“

„Probudí-li se tvůj bratr, bude plakat, probudí i matku, a matka bude ještě víc plakat nad vaší lítostí. Jdi, jdi, Landry, tys velkomyslný hoch a nebudeš chtít býti příčinou, aby se matka roznemohla. Dostůj své povinnosti v plné míře, mé dítě; odejdi jakoby nic. Už dnes večer ti přivedu bratra, a jelikož je zejtra neděle, navštíviš maminku na celý den.“

Landry poslechl udatně a vyšel ze vrat neohlížeje se. Matka Barbeauová nespávala dosti dobře a tiše; také nebyla tak pokojna, aby nebyla zaslechla vše, co její muž Landrymu pravil. Ubohá žena cític, že má její manžel pravdu, nehnula sebou a dovolila si jen odtáhnout poněkud záclonu u postele, aby viděla odcházet Landryho, Její srdce bylo tak plné, že vyskočila z postele, aby jej ještě obejmula, ale přišedši k posteli, kde blíženci líhali, zastavila se; Sylvinet tam ještě byl pohroužen v hluboké spaní. Chudák se tolik naplakal, tři dni a skoro tři noci, že byl pouhým unavením ukonejšen; bylť jako v horečce, házel sebou a převaloval se na podušce, vzdychal a naříkal si, nemoha se probudit.

A matka Barbeauová, vidouc a pozorujíc jediného blížence, jenž jí zůstal, nemohla jinak, než přiznat se, že to byl ten, jehož by byla s větší lítostí od sebe pustila. On byl opravdu citlivější než Landry, buď letorou méně silnou, buď tím, že bůh pravil v zákonech přírody: „Jsou-li spřízněny dvě osoby buď láskou aneb přátelstvím, oddá jedna z nich své srdce více než druhá.“ Otec Barbeau přál Landrymu

o drobítek více, proto že byl víc do práce a do odvážných koňských, než k lichocení a obsluhování. Ale matka přála o ten samý drobítek více tomu srdečnějšímu a jemnějšímu, a to byl Sylvinet.

Tu stojí hledíc na svého ubohého chlapce, vidí ho bledého a stýraného a myslí si, že by to byla velká škoda, dát ho teď už do služby; že Landry je hřmotnější, aby snášel namáhání, a že ho ostatně ani přátelství k jeho blíženci ani k matce tak neznižuje, aby jej vrhalo v nebezpečí choroby. „To dítě," myslila dále, „má velké uznání o povinnosti; kdyby nebyl ale trochu tvrdého srdce, nebyl by mohl takhle odejít, vždyť se ani nerozmýšlel, ani hlavu neobrátil, ani slzička mu neukápla. Nebyl by měl tu sílu odejít, aby aspoň nepokleknul žádaje boha za zmužilost, a byl by se přiblížil mé posteli, kde sem dělala, jako bych spala. Kdyby se byl jen na mne podíval a políbil obrubu mé záclony! Můj Landry je pravý chlapec. To si jen žádá živu být, pohybovat se, pracovat a těkat z místa na místo. Ale tento zde má dívčí srdce; je tak něžné a měkké, že nemohu za to, ale musím jej milovat jako oko v hlavě."

Tak hovořila sama k sobě matka Barbeauová a vracela se do postele, kde však více neusnula.

Mezi tím otec Barbeau Landryho odváděl přes luhy a pastvišťata v stranu k vesnici „Priche."

Když se dostali na malou výšinu, odkud je vidět naposled Cosse-ská stavení, jichž pohled zmizí, jakmile scházíme na druhou stranu: tu Landry zastaviv se, ohledl se. Srdce mu překypělo; sedl si na kapradí, nemoha ani krok dále. Otec se stavěl, jakoby to nepozoroval a jakoby šel pořád ku předu. Za malou chvíli volal na něj velmi jemně, řka:

„Hle, již se rozednívá, můj Landry; pospěšme si, chceme-li být na místě před slunce východem."

Landry vstal a proto že sám sobě byl přísáhal, že nebude před otcem plakat, zdržel slzy, jež mu vstupovaly do očí, velké co bohatý hrách. Tvářil se, jakoby byl upustil nůž z kapsy, a tak se dostal do Priche nedada na jevo pohnutí, jež přece nebylo malé.

(Pokračování.)

O dědech a babách v Polště.

(Výňatek ze spisu: *„Kouzelník Twardowský,"* pověst z podání lidu, od Jos. Ign. Kraševského.)

Žebráci v Polště stanovili jako všude od nejdávnějších časův (ba již v dobách pohanských) zvláštní třídu lidu, která jest obyčejí, zaměstnáním, vzděláním duševním, tvářností svou od jiných velice rozdílna. Poznání té třídy není teď bez důležitosti pro historii obyčejův. Oni jaksi prostředničili mezi lidem a duchovenstvem, ještě zase více mezi lidem a klechou.*) Od klechy do zvoníka, od zvoníka do děda a síni u kostela byl

---

*) *Klecha* znamená zde vesnického učitele, kantora, který se nejvíce varhanictvím, zpěvem a jinou kostelní službou zanáší. Jinak znamená *klecha* také břidila, hudlaře. Pozn. překl.

nepatrný přechod. S jedné strany děd — žebrák opíral se o lid, z kterého vyšel s druhé o kostel a sluhy kostelní, ku kterým se počítal, žije taktéž z modlitby a almužny. Žebráci tvořili jaksi poslední nízký stupeň sluhův kostelních, byli lidu lékaři, rádci, námluvčími, kmotry; od kolébky do mohyly byli děd a baba každou chvíli potřebni sedlákovi. Baba přijímala dítě, když se narodilo; baba obmývala ztuhlé tělo starcovo, když umřel, kladla ho do rakve a zpívala nad ním hodinky, kterých nebylo čím knězi zaplatit, žebrákovi to ale džbán piva a hrnek kaše nahrazoval. Majíce skutečně něco více vědomostí a stavíce na odiv tajnou velikou učenost tvořící jako nějaký tradicionalní poklad své kasty, těžili tím žebráci před lidem lačným po zázračné pomoci, skládajícím v ně neobmezenou víru; protože lid vždycky jest hotov chopiti se všeho, co mu podává naději jakéhokolivěk stavu polepšení.

Rozmanitá byla živnost žebrákův, rozmanitých užíváno od nich prostředkův, aby se vtlačili do domův, připochlebovali všelikým stavům a různých let lidem, vzbudili lítosti a vyžebrali si almužny. Těm, kteří věřili v čáry a sympatické tajemné léky (a kdož v ně ještě v šestnáctém věku nevěřil, počínaje od biskupův až k samému králi?), byli úslužni bylinami a rozličným kořením, mastěmi, nápoji, zaříkáváním a t. p.; nábožným odpláceli se modlitbou, k bohatým volali o slitování, vymýšlejíce si rány, nemoci, bolesti, zmrzačelost častokráte výborně tvářenou. Nejobyčejnější žebrákův choroby byly: *boží kázeň*, pominutí se rozumem, němota, hluchota, slepota, vředy, rány přikládáním pryskyřičníku udělané, nemoc sv. Valentina, zvaná vůbec Valenton.

Oblek děda býval rozmanitý, nejobyčejněji ho nejnuznější hadry pokrývaly, plášť záplatovaný, naschvál otrhaný. Za přídavek k tomu bývaly berle, přesypací pytle neb rance, ohnutá krabice nesená na ramenou; odkryté i poraněné nohy, obnažená prsa, rozcuchané vlasy, tvář divě vykřivená, oči krví zalité, brada na prsou rozhrnutá, hlava zavázaná ledajakýms cárem děravým, kyj nebo hůl poutnická v ruce.

Jiní tvářice se jako poutníci neb skutečně putující z Polska do Říma, docela rozdílně se odívali, aby se od obyčejného žebráctva lišili. Oni tvořili aristokracii dědovskou. Nevycházeli jinak z domova leč s listem od rady městské neb jiného úřadu pod pečetí daným; mívali též vypsanou svou cestu na papírku, na kterou se všude pečlivě vyptávali. Ti strojili se jako jiní skoro poutníci cizích zemí, nosili tmavé široké pláště, tlumočky kožené na zádech, klobouky se šňůrkami, u pasu visící růženec, číši měděnou k nabírání vody, v ruce vysokou hůl. Chodili nejčastěji po dvou, cestujíce zprvu hodně dlouho po kraji, nežli se do Říma pustili. Kamkoli přišli, odporučovali je kněži s kazatelny politování shromážděného posluchačstva jakožto putující za cílem nábožným. Po čas služeb božích sedávali v síncích kostelních, modlíce se a zpívajíce, prodávajíce psané listy prosební, které rozdávali vcházejícím i odcházejícím, vysokým hlasem, aby pozornost na sebe obrátili, nazvukujíce písně nábožné. Níže povíme o místech, která žebráctvo to nejvíce navštěvovalo.

Jiní byli dědové chodící po kraji s pokladnicí a s torbou po almužně na pohořelé a sešlé kostely, na střechy, na varhany, na špitály a t. p. Ti nosili pokladnici na šíji zavěšenou, stavěli se na farách vyprošujíce si také, aby je fařářové s kazatelen odporučovali. Historie dědovské zmiňují se nejednou o vytřesených pokladnicích sběratelských i o nastavené ruce místo pokladnice.

Jiní ještě byli mrzáci ze řemesla, dělajíce se neb někdy i skutečně jsouce chromí, hluší, slepí a němí. Ti, kteří měli *boží kázeň* anebo tak zvanou chorobu sv.

Valentina, hleděli co nejvíce a nejpodivněji sebou házeti, křičeti, škubati po čas samých služeb božích — v kostele, ležíce tu jako na hřbitově, aby, okrvavivší se, snáze lítost u lidu vzbudili.

Druzí odkrývali rány žebrajíce, anebo tvářili se jako šílení, vyjíce, křičíce nesrozuměle, vyvracujíce oči, blbotajíce. Byli i tací, kteří po vsích a osamotnělých místech, shledavše pohodlnou dobu, když v chaloupce nikoho nebylo, přivázavše si kus vlčího ocasu, vyjíce jako vlci, přicházeli pitvoříce se jako vlkodláci. Zpozorovavši je hospodyně, zavírala dvéře a okna s velikým strachem, podávala jim co nejrychleji kus chleba. Vlkodlák nechtěl chleba, vyje hrozil, že půjde do pole mezi dobytek, jestli mu co lepšího nedají pro uspokojení hladu, až vyhrdlil lepší stravy na nebohé. Časem, když se mu nahodilo napadnouti vesničanku samojedinou, vrazil k ní prvé, než dvéře zavřela, kroutě se a očima brejle, bruče cosi pod nosem, házeje štipcemi prášek jakýsi mezi hrnky, až přestrašiv notně matku a sedící za kamny děti, odešel s tím, co jenom chtěl. Odtud to zajisté pošlo, že matky své děti nejednou dědami straší a ne bez příčiny.

Časem hleděli si dostati nějaké dítě, aby jím taktéž lítost nad stavem svým vzbudili — obyčejně je ukradli, když svého neměli. Zřídka se to ale stávalo, neboť mladší žebračky s ochotou prodávaly zbývající jim děti starším.

Byli i spokojenější, kteří raději seděli, než aby se po cestách potloukali. K tomu vybírali si společně místa u studánek za zázračné považovaných, u sošek a božích muk, na lidnatých silnicích. Tu modlíce se, naříkali, podávali vodu příchozím, ukazovali cestu nevědomým. Uprostřed pustiny, nejednou na rozcestí, u staré sochy, viděti bylo chatrč do země zavalenou, mechem porostlou; na šelest příchozího ukazoval se z ní šedivý stařeček, na holi opřený a natahoval ruku.

Někteří se drželi stále kostelův, byli tu co zvoníkové, posluhové, a v přiléhající sem vsi měli privilej léčení lidí i koní.

Oblek bab byl s malou změnou právě takový jako dědův — hadry, *loktuše* v jejich jazyku nazvané; u pasu vždycky hrnek, sloužící rovně odkuřování čar a zlého ducha, jako schovávání daných jim pokrmů.

Baby sedíce u kostela zpívaly růženec. Jejich hlavní zaměstnání byly čáry, léky, opatrování nemocných, chudých šlechtičen. Chlubily se zvláštními tajemstvími. Báby i dědové znali nejlépe všecky předsudky lidu, všecky zlé i dobré věštby, všecku obezřelost, jaké bylo potřebí zachovávati, aby nehody nevešly do domu. Nosily s sebou voskové svíčky, rozličné kořeni, jako hledík a černobýl na příklad, masti na rány, vodičky, kterými vykropovaly chlévy a stáje, včelnice a oply, hádaly z dlaní mládeže jako cikáni, po lesích obvazovaly drobné letorůstky křovin, slibujíce z nich ohromné stromy ve třech letech a t. p. Učily lid, kdo prázdnou konev potká, ta že mu věští neštěstí; že když něco kráče v noci na střeše, předpovídá to nějaký smutek, že ve čtvrtek po polední nepatří se koudel přísti ani v pátek chleba péci, že rýč nemá státi nikdy v jizbě, ani prázdný ubrus na stole; že není dobře světnici zpátkem zametati; radily taktéž čarodějnicím po smrti prsty lámati, aby nevstaly z hrobu co upírové; zažehnávaly mračna s krupobitím, žehnaly dojačky a hrnky, aby se v domě hojně naplňovaly. Léčily lidi, léčily dobytek v nejobyčejnějších jeho nemocech. Prostředky, jakých ještě rady poskytovaly, jako: tajuplná tvářnost, při obřadech důstojnost jako při nejdůležitějším jednání, vzbuzovaly mimovolně víru u

lidu. Lid též připisoval jim neslýchanou moc a vládu, neobmezené vědomosti, vědění všeho — nepodkládal však vždycky za příčinu toho satana, ovšem u některých žebrákův viděl v tom odměnu božskou, plnou tajemství za jejich nuzné živobytí, utrpení, opovržení, chudobu. Aspoň já neumím jinak vysvětliti víru v jejich modlitby s vírou v jejich zázračné léky a zaříkávání.

Baby zanášely se u větší míře všelikými druhy léčení a čarování, nikdy neodcházely z chatrče, aby nevykouřily aspoň jizby od zlého, kde jim dáno almužny. Lid boje se nějakého udělání, musel dávati vždycky. Mimo to za starých časův, když ještě všecky stavy méně se od sebe oddělovaly a více mezi sebou byly sloučeny, pomáhaly baby strojit se chudým šlechtičkám, krášlily jejich tváře, učily je brvy i vlasy barviti, znaly dělati a dělaly milostné nápoje, přinášely byliny pomáhající rozpustilému životu, taktéž jiné věci tentýž účinek působiti mající, jako: třísky z rakve, mech z kostelní střechy a t. d., které kladeny byly do lůžek — byly důvěrnicemi všeho soužení, věděly všecko, měly vliv na všecko, co se v kruhu jejich potulování dělo. Zlámal-li kdo nohu — zažehnávaly ránu od růže i opuchliny, léčily vředy a osutiny, smiřovaly a svářily manželstva, dávaly rady ohledem vychování dětí. Nejednou domlouvaly přísným děvčatům a ulehčovaly chlapcům milkování, přinášejíce s obou stran poselství, namlouvajíce, svádějíce a t. p. Dědové zase změňujíce se časem ve vetešníky, zanášeli se překupnictvím, tu žebrajíce o hadry neb kradouce je potají, tam je znova prodávajíce. Obchod jejich záležel ve starém oděvu, obuvi, v drobném vepřovém dobytku a slepicích; leč nejhlavnějšími jejich artikuly byly rozmanité léky, vodičky, masti, vody z divotvorných zřídel, svíčky, které prodávali na odpustky, dělané z vosku nohy, ruce, srdce, dřevěné křížky — na dobrý úmysl do kostelův. Vesničané to všecko brali a za všecko platili, časem i chudší šlechta.

Každou skoro babu měl lid za čarodějnici, lid také věřil, že ony všecky, obrátivše košile na ruby, ve čtvrtek na nový měsíc vyletovaly z jizby prostředním oknem neb komínem na pometle do Podhorského údolí, že se ubírávaly k jakýmsi obřadům na křižovatky; že se stávaly, když chtěly, neviditelnými neb braly na sebe rozmanité podivné podoby zvířat, koček, sov, koz a t. p., že pomocí jakýchsi bylin otvíraly zámky, po provazech mohly vdrápati se do výšky, choditi suchou nohou po vodě; že mívaly vidění, ve kterých vídávaly přepodivné věci, že nejobyčejněji měnily se dvakráte za měsíc, jednou na nový měsíc, po druhé když měsíce ubývalo, že v noci braly časem na sebe postavu smrti, v poledne podobu polednice, u večer klekánice neb dračice. Drak, zlý duch, byl s nimi v důvěrném spojení; on taktéž se měnil v rozličné podoby, vyhlášen byl tím, že na prosbu neb úmluvu nosil z cizí špižírny všecko, co jen mohl dostati pro své přátele.

Leč již konečně dosti toho vypisování. — Ještě jedno a to nejhlavnější zaměstnání bab bylo, umývati umrlé, klásti je do rakve a zpívati nad nimi hodinky. Ledva že kdo v chalupě oči zavřel, nemohli mu jedni ze strachu, druzí z náklonnosti prokázati té služby; běžel tedy kluk (parobek) pro babu, která tomu byla vždycky volna, poněvadž to bylo snad nejvýnosnější její zaměstnání.

Pověděli sme již, že se lid bab bál; neboť jim přiznával moc posýlati mrtvice, hluchoty, zimnice a t. p. vývary rozličných bylin sbíraných v jistou určitou dobu.

(Dokončení.)

FEUILLETON.

Slovanská hlídka.

* *Básně Rukopisu Králodvorského* přeložil známý linguista a básník dr. E. A. Ahlguist do jasyka finského.

* *Zdařilý obraz*, představující skupení Slováků, kteří sešli se v národním shromáždění ve Sv. Martině (6. a 7. června 1861) vydán kamenotiskárnou uměleckého ústavu Patakiho v Pešti.

* *V Krakově* vydán „Život sv. apoštolů slovanských Cyrilla a Methoda, čtení pro lid“ od kněze Košutského. Obsahuje krátký náčrtek dějin všech kmenů slovanských, u kterých tito svatí apoštolovali, programy slavností u Čechomoravanů, pohled na dějiny polské za Piasta a zavedení křesťanství do Polsky za Měčislava I.

Z Prahy a z venkova.

— (*Divadlo.*) Dne 3. ledna tančila malá Boženka Jungmannová a osvědčila, že pěkně pokročila od času, co vystoupila posledně. Pohyby její jsou lehké a snadné, zvlášť na prsty se staví s velkou jistotou a s půvabem. Obecenstvo bylo velmi zaujato mladistvým tím zjevem a odměnilo ji po každém tanci hojným vyvoláním Nedá se také upříti, že, bude-li děvčátko to poměrně vždy pokračovat, pěkná budoucnost jí kyne. Kusy, jež se mimo to provozovaly, byly jednoaktové veselohry: „Při piketu,“ „Obědvám s matkou,“ a Nerudova „Prodaná láska.“ V první hře byl výtečným p. Kolar ml., který podal do podrobna rozkošný obrázek chevaliera z Rocheferriera. Takoví herci dovedou již obecenstvo bavit, nebot jsou daleko nad tím, aby svou úlohu jen setřásli se sebe. P. Kolár ml. co do psychologického promyšlení i provedení může velmi mnohým sloužiti za vzor, a jsme přesvědčeni, že herec ten, který jest právě na nejlepší cestě uměleckého zdaru, neustane ve svém opravdivém pokroku. V druhé hře došli ocenění paní Pešková svou citupInou hrou a pp. Šimanovský a Šamberk. Nerudova veselohra bavila zvláště v poslední části drastickostí situace. Divadlo bylo přeplněno.

Dne 4. ledna: „Hamlet, princ Dánský“. Truchlohra od Shakespeare, překlad od Jos. Jiř. Kolára (ve prospěch p. Šimanovského.) Titulní úlohu hrál pan Šimanovský, a můžeme se přiznat, že sme byli nemálo zvědavi, kterak ji provede. Hamlet jest prubítkem každému herci, a z pochopení a provedení této úlohy dá se každému skoro říci, jak daleko a nač dostačí. Ten by se velice mýlil, kdo by myslil, že se Hamlet hraje sám; ano, hraje se sám — když se s ním sdruží sourodé porozumění. Avšak i tenkrát jest Hamlet snad nejtěžší úlohou herci. Hamlet za celých pět aktů nevykoná ničeho; co po celých pět aktů koná a mluví, jsou jen přípravy k psychické revoluci, která ale nevypukne. Po celých pět aktů ale pracuje duševně až v nejvnitřnějších základech své jsoucnosti a projde celou škálu duševní. A z toho již patrno, že není tak snadno, aby byl herec celému Hamletu práv. O pojmutí Hamleta jsou rozličné náhledy. Jedni tvrdí, že jest Hamlet blasirovaný, a Hamlet sám nasvědčuje tomu slovy: „Pozbyl sem od nedávna vší veselosti, spustil sem se všeho cvičení a celá má povaha v skutku tak zmalátněla, že to nádherné stavení, ta naše země, zdá se mi býti toliko neplodným, pustým předhořím; ten velkolepý nebes trůn, to povětří, vidíte, ta hrdě překlenutá obloha, ten převelebný, zlatým ohněm vykládaný krov, hle, to ničím jiným nezdá se mi být než soustředištěm dusivých výparů! — Jaké to dílo mistrovské jest člověk! Jak ušlechtilý rozum, jak nekonečný v nadání, v spůsobě a pohybech, jak dokonalý a podivuhodný! — v úkonech svých podoben andělu — v poznání podoben bohu! Okrasa všehomíra, nedostížený vzor všech tvorů! A přece, co jest mi tento vejlupek vší zpráchnivělosti? — Muž mne nezajímá a žena také ne, ačkoli se zdá podle vašeho úsměchu, že tomu nevěříte?“ Jiní mají Hamleta za vtělenou ironii, jak tomu všecka místa nasvědčují, kde mluví s králem a s jeho dvorem, ani Ofelii nevyjímajíce. Jsouť ještě mnohé jiné stránky, z nichž se Hamlet může pochopiti. On sám mluví nejednou o své slabosti a těžkomyslnosti, o rozumu, jenž jaksi ochuravěl, že nesnadno mu dáti zdravou odpověď, atd. atd. Myslíme tudíž, že se povaha jeho nevyčerpá jediným slovem, a že učiníme dobře, řeknem-li, že všecko to se nachází v Hamletu, a že tyto momenty tvoří právě tu duševní škálu, již Hamletu prodělati jest. A proto jest a zůstane Hamlet jednou z nejtěžších úloh dramatického umění. Každá jiná figura, na př. Goethův Mefisto, jest o mnoho snadnější, poněvadž směr i povaha její jsou příliš určitě vytknuty. Dostačiti ale celému Hamletu, tak jak

jest, málo kterému herci se snad posud poštěstilo. A kritika toho ani tak přísně nežádá, vědouc, že dokonalé provedení Hamleta jest tak řka vrcholem všeho umění. Kritika se spokojí, chopí-li se herec výhradně jedné stránky Hamleta, nechť si to již těžkomyslnosti, nechť si blasirované ironie, nechť si jiné. Tuto stránku ale musí herec provésti důsledně od počátku až do konce, ostatní pak mu musejí tvořiti jakousi staffáž. Proto se dá od herce Hamlet na rozličný spůsob představiti; každý nadaný herec může ho podati jinak, a nejlepší Hamlet bude ovšem ten, který se celku nejvíce přiblíží. Naznačivše takto hlediště, s něhož se na herecké provedení Hamleta díváme, přistoupíme již k Hamletu p. Šimanovského. A tu můžeme úsudek svůj soustřediti v ten smysl, že byl v jednotlivostech p. Šimanovský velmi pěkný, celku ale že nedostál. Musí-li kde zapříti herec svou individuálnost, jest to zajisté v Hamletu. Hamlet ale p. Šimanovského nebyl Hamletem; byl to p. Šimanovský s mnohými svými přednostmi, ale také se všemi svými vadami. Předně nesnese Hamlet tak mnohých gestigulací, jakých si pan Šimanovský zbytečně a na úkor svému talentu navykl. Ať si mluví Hamlet co slaboch, ať co melancholik, ať co ironie, ať co blasirovaný člověk — takový člověk bývá vždy velmi jednoduchým ve svém vnějším chování. Za druhé nesnese příliš mnoho pathosu v hlase; neboť ta ostrosť a řízností, která karakterisuje všecky řeči Hamletovy, musí v každém pathosu utonout. A tu se již pozastavíme poněkud při věci. Z počátku sme myslili, že p. Šimanovský provede Hamleta co melancholika, a měkký ton, na jaký v prvním aktu uhodil, podporoval šťastně mínění naše. Avšak brzy se spustil k našemu udivení jakékoli vedoucí niti a tím se spustil také Hamleta. Troufáme si ale tvrdit, že by byl úplně a k uspokojení našemu mohl provésti Hamleta co snílka a melancholika, neboť má všechen fond k tomu. Jednu stránku ale musí herec se snažit provésti, má-li obstáti. Projděme si jednotlivé scény. V rozmluvě s duchem přáli sme si více znázorněný boj vnitřní, neboť slova „Ó moje předtucha! — Můj stryjec!" jsou gradace, ku kteréž musí herec hned od počátku scény této hledat přechody, až konečně vypukne v slova: „Ó nebes blaženci! — Ó světe!" Ve scéně, kdežto potká se se starým Poloniem, musí p. Šimanovský mnohem více šetřit pohybů a oči ne tak často odvracet od knihy; neboť mnohými pohyby utrpí ostrosť ironie nemálo. Ve scéně s Rosenkrancem a Guildensternem byl výkřik, jakým pronesl p. Šimanovský slova „Ten co hraje krále, bude mi vítán" — zcela nemístný. Nelze si mysliti o tak obezřelém člověku, jaký jest Hamlet, žeby se se zámysly svými prozradil před lidmi, jako jsou Rosenkranc a Guildenstern, které nenávidí a kteří se právě byli přiznali, že bylo pro ně posláno, aby Hamleta špehovali. Divák smí, ano musí tušit, co těmi slovy Hamlet říci chce; nikdy ale se to nesmějí tak zhola dovědět královy stvůry. A v skutku není těžko najíti těmto slovům pravý tón. Nad míru těžký jest monolog „Být či nebyt," a herci se obyčejně snaží ukázati v něm, seč jsou v reflexi. Tento monolog se minul u p. Šimonovského s účinkem, a myslíme hlavně proto, že naň mnoho péče nevynaložil. A jakýmsi nešťastným podřeknutím se, kdy se mu vyloudilo slovo „vzteklé Šťštěny", místo „Štěstěny", porušil se hned z předu mocný dojem. „Umřít — usnout" atd. musí býti velmi pečlivými přechody zprostředkováno, nikdy se ale herec nesmí dát strhnouti pathosem. Též následující scéna s Ofelií pozbyla vší barvitosti; a zajisté by byl elegický tón zde p. Šimanovskému velmi slušel. Lépe se mu podařil výstup s Guildensternem a s Poloniem. Ve scéně, kde se král modlí a Hamlet vystoupí s vytaseným mečem, musí herec zcela znázornit povahu Hamletovu, v níž úmysl již pevný opět se zvrátí silou reflexe. Tón, na jaký uhodil p. Šimanovský ve scéně s matkou, nebyl opět šťastný. Hamlet přichází k matce „dýky mluvit, ale žádnou na ni vzít." V tom jest naznačen celý spůsob, kterak má herec scénu s matkou provésti. Tu se ale dal p. Šimanovský opět svésti neblahým pathosem, a pathosem se nikdy „nemluví dýky." Ostatně jest tolik dýk již v samých slovech Hamletových, že herec se své strany potřebuje přemýšleti jen o spůsobu, jak nejvhodněji přivésti jich k platnosti. A tu myslíme, že jakási měkkost, která jest Hamletovi mnohem příbuznější než hrdinská řeč, více by nasypala uhlí na srdce matčino, než veškerý pathos. Taktéž se mu nezdařila slova „To nevím; je snad to král?", když zabil Polonia. Slova ta se nikdy nesmí pronášeti s tak energickým chvatem, jak je p. Šimanovský pronesl, neboť v nich čeká odpovědi právě ta jistá nejistota, zda se mu odpoví, že to král. Zcela nešťastná ale byla scéna na hřbitově. Jest to jedno z nejdůmyslnějších míst v Hamletu. Hamlet svou reflexí probral již vše co žije; přijde i na hřbitov, aby nám ukázal, kterak se říše mrtvých v jeho mysli obrazí. Jsou to již poslední plamínky života, které nedostačujíce zahřáti živých, mezi mrtvými hledají místa. A tu byl u p. Šimanovského opět nešťastný pathos, který celý dojem zrušil. Kdyby jen byl věci bral přirozeně jak jsou, nemohl by se minouti účinku. Avšak s lebkou v ruce neupadne člověk v pathos; buď nemluví nic a přemýšlí, mluví-li ale, musí to býti hrobový klid aneb ironie. — Probrali sme pod-

statněji Hamleta p. Šimanovského, a myslíme, že jen jemu ku prospěchu bude, přiloží-li znova důkladnou, promyšlenou péči úloze té. Pověděli sme již, jak nesnadno provésti Hamleta a také skoro nemožno, aby herec poprvé měl vše již hotové. To ale může býti p Šimanovský ujištěn, že, až bude hráti Hamleta po druhé, opět svědomitě mu podáme svůj úsudek. — V úloze prvního herce vystoupil p. Braun a držel se dosti dobře, aspoň ničeho nepokazil. Jak herce tohoto vždy provedl p. Šimanovský, s tím se ovšem p. Braunovi těžko měřiti. Ostatně by direkce učinila velmi dobře, kdyby p. Brauna co potřebného episodistu engažovala. Ofelie slečny Libické byla velmi krásná, ba poetická, a zasloužila většího océnění se strany obecenstva. Páně Šamberkův Lert byl v druhé polovici velmi nevyrovnaný; mimo to se nepřisluší herci, když již mrtev na zemi leží, aby mluvil nahlas tak, že všichni ostatní jej slyší. Co do scenisování neměly by se dávati scény s Ofelií až v pátém jednání, když se zároveň hraje scé na hřbitovní. Že Hamletův duch ve scéně s matkou vystoupil se strany zcela jiné, než na jaké visel jeho obraz, jest velmi nedbalé nedopatření. Ostatně byla souhra dobrá a divadlo všude přeplněno.

— *Repertoire* kr. zemského prozatímního divadla jest tento: Na dnešek oznámen Hálkův „Král Vukašín,“ na sobotu „Růžena a Růženka.“ Dne 11. neděle: Serežan, Ballet, Třináct ozbrojených dívek (benef. p. Šáka). 13. úterý: Pan profesor se oženil. 18. neděle: „Journalisté (benef. p. Šamberka). 20. úterý: „Macecha.“ 22. čtvrtek: „Josef a jeho bratří.“

— *Pán Rokytanský,* jenž chtěl vystoupiti v „Kouzelné flétně“ na českém divadle, neobdržel k tomu povolení od německého intendanta a ředitele. Konečně se to přece prorazilo; avšak když již včera vystoupiti měl, sešlo opět s toho. A to sice za tou příčinou, že ačkoli řečení pánové mu formulárně dovolení dali, jemu osobně přece zakázali, že vystoupiti nesmí.

— *J. L. Zvonař* komponuje jednoaktovou operetku, která prý ještě letos se bude provozovati v českém divadle.

— *Druhý a poslední koncert Laubův a Ježkův* dne 4. ledna v sále Žofínském byl právě tak skvělý jako první koncert těchto pánů, jen že byla návštěva mnohem četnější.

— *Z almanachu zemského divadla* vyjímáme následující podrobnosti: Intendantem českého divadla jest dr. Fr. Lad. Rieger, dramaturgem p. Švanda ze Semčic, kapelníkem p. Mayr, režisérem p. Svoboda v činohře, v opeře p. Šák. Pouze při českých hrách jest zaměstnáno 8 pánů a 6 dam, při opeře 4 páni a 1 dáma. V chóru jest 20 mužských a rovněž tolik ženských. V orkestru jest 34 členů. Budeme míti brzy příležitost, zmíniti se o tom, jak dalece personál tento dostačí. — Od 1. prosince 1861 do 30. listop. 1862 dáváno se 121 českých představení, z nichž ve stavovském divadle 46, v Novoměstském 70, v zatímním 6. Poprvé vystoupilo v českém divadle 12 osob, hostí 9.

— *Valná schůze sboru divadelního* dne 8. ledna. Hromadu zahájil historiograf Palacký. Na to četl p. Zeithammer jednatelskou správu za minulý rok, dle níž výbor odbýval 10 schůzí, a pp. kníže Švarcenberk a hrabě Harrach se poděkovali z hodnosti svých. Dle správy účetníka p. Štorcha jest jmění sboru následující: Na konci roku 1861 zbylo v pokladnici 8.358 zl. v hotovosti, k tomu přibylo minulého roku 7.975 zl., úhrnkem tedy 16.333 zl. Z toho se vydalo na daně z pozemků národního divadla a na jiné menší potřeby 804 zl., zbývá tedy 15.933 zl., které jsou na úroky uloženy. Veškeré jmění obnášelo koncem roku minulého 117.856 zl., z čehož zplaceno jest 68.000 zl., ostatní část jest posud nezaplacena. Na to četl p. jednatel přípis c. k. náměstnictví, jímž se nové stanovy sboru stvrzují. Stanovy ty se liší od předešlých hlavně tím, že sbor nyní své vlastní jednatele ustanoviti může, kteří by sbírali příspěvky na národní divadlo.

Pan předseda ponavrhl, aby do sboru přijati byli následující noví údové: pp. Vítek, Rambousek, Smetana, Macháček, Oliva a Buzník, což se jednohlasně stalo.

Na to se přikročilo k volbě výboru. Za předsedu zvolen jest (z 58 hlasů) 52 hlasy dr. František Ladislav Rieger a za místopředsedu 42 hlasy František Pštros starší. Dr. Rieger ihned nastoupil co předseda a odstupujícímu zatímnímu předsedovi, jakož i nově zvoleným pánům provoláno hlučné „Sláva!“

Dr. Rieger se jal mluviti v ten smysl, že, ač jej důvěra sboru naplňuje radostí, přece jej z druhé strany opět zarmucuje. A to hlavně proto, že mužové z šlechty, jimž lonského roku prokázal sbor tolik důvěry, nevytrvali na místě svém, ač podniknutí toto národní nemělo nižádného rázu politického. Zarmucuje jej volba ta, že pro přílišné jiné zaměstnání není s to, aby se celou silou oddal úřadu tak čestnému. Přece však slibuje, že co jeho síly stačí, o zdar podniknutí toho pracovati bude. Též místopředseda p. Pštros se poděkoval srdečnými slovy za prokázanou důvěru.

Než se přikročilo k volbě výboru, zvoleni jsou per acclamationem za revisory účtů pp. Hof a Skřivan. Výsledek volby do výboru pak jest následující. Zvoleni jsou pp.: dr. Jeřábek 58 hlasy, Frant. Palacký 56 hl., ingenieur Schebek 54 hl., profesor Skuherský 53 hl.,

prof. Zeithammer 53 hl., stavitel Ullmann 51 hl., Vojta Náprstek 52 hl., Karel Šimek 51 hl., Dr. Eduard Grégr. 49., Dr. Škarda 40 hl., Dr. Rudolf Taxis 48 hl, Řivnáč 46 hl, Macháček 40 hl. a Novotný 39 hl. Poslední 4 pánové jsou co náhradníci. Po těch obdržel nejvíce hlasů, totiž 38, Dr. Fink, takže, kdyby některý z volených pánů volbu nepřijal, on do výboru na jeho místo vstoupí.

Hromada se ukončila o půl 8 hodině; galerie byly obecenstvem naplněny.

Jest se nadíti, že sbor divadelní nyní, kde stanovy mu v činnosti překážky více nedělají, tuto činnost svou valně rozšíří a v národě opět té důvěry nabude, jaká jest k dílu tak žádoucímu, k dílu národnímu nevyhnutelná.

— *Výbor Svatoboru* odbýval v pátek o 5. hodině v místnostech měšťanské besedy za předsedání starosty Dr. F. Palackého a náměstka jeho Dr. Fr. Riegra po delším čase schůzku. Po přečtění a schválení protokolu poslední schůzky podal pokladník p. Šimek zprávu o předmětech z Havlíčkovy loterie, k nimž se byl nikdo v určené, dvakrát prodloužené lhůtě nepřihlásil a kteréž jsou za tou příčinou vlastnictvím Svatoboru. Jest jich přes 800. Poněvadž se v poslední schůzce uzavřelo, že se mají v prospěch Svatoboru zpeněžiti při některé besedě nebo při koncertu, počalo rokování o tom, co se má zvoliti, zdali beseda nebo koncert a kde? Dr. Rieger prohlásil se pro koncert v prozatímním divadle, p. Šimek pro besedu na Žofínském ostrově. Z toho povstala delší debata, kteráž končila se tím, že uzavřeno přenechati záležitost tuto zvláštnímu výboru z pp. Zeleného, Šimka a Vávry, kterýmž ponecháno, aby k poradě přibrali jiné věcí podobných znalce. Výbor tento podá svůj návrh v příští schůzce, kteráž dle usnešení dřívějšího bude se odbývati první sobotu měsíce února. — Potom podal pokladník p. Šimek zprávu o stavu jmění, kteréž v nominální ceně obnáší málem 22.000 zl., z čehož připadá na výdajné peníze skoro 2.200 zl. — Potom přikročeno k ustanovení emblemu spolkového a zvolen bude emblem stavitelem p. Šalandou podaný co do principu. Emblem ten sestává z hladkého kruhu co symbolu pravdy, jehož se drží čtyry ruce (v úhlu 900) na znamení síly i bratrství. Kolem do kola jest jednoduchý věnec arabeskový z lípového listí. Archivář pan Erben žádá si, aby místo čtyr ruk byly tři, a historiograf p. Palacký, aby ruce byly holé. Má se proto učiniti nový nákres v tom spůsobu a podati zároveň model v hlíně nebo v gypsu, aby se mohl posouditi dojem těchto změn. Panu Šalandovi vysloví se díky ve zvláštním listě a výbor navrhne valnému shromáždění, aby byl pro zásluhy jmenován přispívajícím členem. — Potom přistoupeno k otázce o pantheonu a uzavřeno, že se má na tento čas od ní ustoupiti, poněvadž nelze obstarati nyní potřebný náklad, a také proto, že možno v nynějších dobách vynaložiti peníze prospěšnějším spůsobem. Za plány pantheonu, jež podal p. Šalanda, vysloví výbor díky uznávaje přiměřenost jejich v mnohem ohledu a uloží je, by se jich příště použilo. Taktéž uzavřeno, aby nestavily se nyní pomníky, alebrž pouhé náhrobky, stavbou jich aby se však počalo hned z jara. K tomu cíli vyzve výbor stavitele pp. Ullmanna, Niklasa, Šalandu a Hlávku ve Vídni, aby podali na účet Svatoboru plány k podobným náhrobkům. Náklad na náhrobky má se říditi dle toho, jakou důležitost měl spisovatel v národním životě našem, nemá však obnášeti více než 500 zl. První, jimž se náhrobky zříditi mají jsou: Hanka, Čelakovský, Šafařík, Havlíček a Šumavský. Návrh p. Náprstkův, aby se Preslovi postavil náhrobek, musel se odložiti, poněvadž hrob jeho již vykopán; časem svým postaví se mu však pomník buď ve zvláštním sále musejním nebo na jiném příhodném místě. Co se týče pomníků, pronesl se starosta p. Palacký, aby se nezřizovaly hned po smrti spisovatelů, ale po jistých letech, až by čas objevil, kdo pomníku hoden. O tom uzavře se v příštích schůzkách. Tím skončila se schůzka, která trvala od 5 až do 8 hod. Příští schůzka první sobotu měsíce února.

— *V poslední schůzi arch. sboru* musea království českého předložil p. prof. Vocel několik zvláště vzácných mincí, které od pana Zimmera, pasíře, pro sbírky musejní obdržel a které do panování knížete Vladislava II. padají, dokavad ještě králem nebyl. V též schůzce sdělil p. Fr. Miltner, že p. Šebele, malíř v Písku, s vykreslením král. hradu hotov jest, a důstojný kněz P. Fr. Petera četl část zajímavé zprávy o pohřebišti při zakládání Smíchovského nádraží objeveném. Mimo to předložil pan konservator kraje Čáslavského p. Fr. Beneš několik nálezů ze své sbírky kamenických znaků, mluvil šířeji o zajímavém předmětu tomto, který takového uznání sboru došel, že pan konservator poprosen byl, aby několik vyobrazení co možná nejdříve v „Památkách“ uveřejnil. V schůzce té usnesl se sbor též na tom, aby se nové vydání českých katalogů sbírek archeologických v museu obstaralo, a pan adjunkt Hlavatý uvázal se v práci tuto, již druhým dílem začne. — Pan Ant. Rybička, dvorní sekretář, daroval sboru 250 výtisků svého spisu „O erbích a pečetech stavu kněžského v Čechách.“ Arch. sbor ustanovil se na

tom, aby se pro hojné rozšíření, ač čtyrmi obrazy opatřen jest, jen za 30 kr. r. č. přenechával. Spis ten dostati lze za dotčenou částku u domovníka musejního.

— Palackého „*Dějin národu českého*“ vyšly (druhé vydání) sešit 8. a 9., jimiž ukončena dílu prvního částka 2. Částka ta sahá až do roku 1253.

— „*Slovanské starožitnosti*“ Šafaříkovy (druhé vydání) dospěly k sešitu 14.

— *Čtvrtý svazek musejního časopisu*, jenž od 2. ledna vydávati se počal, obsahuje následující články: Stručný přehled liturgických kněh církve řecko-slovanské. Od Pavla J. Šafaříka. — Dokončení Hanušova článku: Písemnictvo české hvězdoslovné 16tého století v cís. knihovně Pražské. — Dra. A. E. Ahlquista. Ukázky finského překladu rukopisu Kralodvorského. — Břetislav na Velehradě. Báseň od prof. J. E. Vocela z doplňků k novému vydání jeho Přemyslovců. — Staroslovanské životy sv. Ludmily a sv. Ivana z pozůstalosti P. J. Šafaříka. — Dokončení Hattalovy Úvahy o Buslajevově pokuse historické grammatiky ruského jazyka. — Kolářovo pojednání: O národních písních srbských. — Jos. Jirečka: České sbírky rozprávek pod názvem „Gesta Romanorum“ známých. — Výpisky z Bílé knihy puohonné. Zprávy musejní, mezi nimiž dvě instrukce: jedna týkající se vnitřního zřízení sboru matičného, a druhá o údech jeho dopisujících, kteří nově zavedeni býti mají; a pak přípis k pp. zakladatelům Matice České strany doplnění jistiny základní na 100.000 zlatých. — Knihopis. — Do pokladnice Matice České sešlo se v měsíci září 1862: 110 zl. 25 kr., v říjnu: 231 zl. a v listopadu: 126 zl. r. čísla. Na dovršení základní jistiny Matice České složeno: 400 zl. — Zároveň s musejníkem vydává se zakladatelům Matice Č. zdarma: Douchův překlad Shakespearova dramatu „Večer tříkrálový.“

— *Statistika českého časopisectva 1862.* Politické: 1. Národní listy. 2. Hlas. 3. Pozor. 4. Pražský posel (přestal vycházeti). 5. Čas. 6. Pražské Noviny. 7. Moravan. 8. Moravské Noviny. 9. Slavie. 10. Opavský besedník. 11. Obecné listy (přestaly vycházeti). b) Politicko-humoristické: 12. Humoristické listy. 13. Brejle. c) Humoristické: 14. Kovář (zašel). d) Belletristické: 15. Rodinná Kronika. 16. Osvěta. 17. Obrazy života. 18. Lumír. 19. Boleslavan. 20. Poutník od Otavy. 21. Hvězda. 22. Lada. 23. Slověnín. 24. Posel míru. e) Vědecké: 25. Časopis českých lékařů. 26. Právník. 27. Živa. 28. Památky. 29. Musejník. 30. Stenografický časopis (česko-něm.) f.) Paedagogické: 31. Škola a život. 32. Školník. 33. Pěstoun moravský. 34. Slovenský národní učitel. g) Hudební: 35. Slavoj. 36. Dalibor. h) Hospodářské: 37. Hospodářské Noviny. 38. Pokrok hospodářský. 39. Besídka hospodářská. i) Církevní: 40. Časopis katolického duchovenstva. 41. Blahověst. 42. Hlas (v Brně). 43. Hlasy ze Siona. 44. Hus. 45. Evangelík. 46. Evangelické církevní noviny. j) Živnostenské: 47. Živnostnické listy. 48. Oznamovatel pro hospodářství, průmysl a obchod (oba přestaly vycházet). k) Modní: 49. Zlaté dno. l) Humanitní: 50. Přítel zvířat. Mimo tyty v spisovném jazyku českém tištěné vycházelo na Slovensku 5 časopisů v rozličných československých nářečích a sice: 1. Pešt-budínské Vedomosti. 2. Cyril a Method. 3. Priatel školy a literatúry. 4. Sokol. 5. Černokniažnik. (Poslední dva přijímají též články ve spisovném jazyku českém.) Počet časopisů tedy dosáhl u nás zajisté znamenitého čísla 55. Co do lhůt vycházelo 6 denníků, 3 časopisy dvakrát za týden, 16 týdenníků, 11 časopisů třikrát za měsíc, 4 dvakrát a 6 jednou za měsíc 3 v pěti a 2 v šestinedělních, 3 v čtvrtletních a 1 v neurčitých lhůtách. Z toho připadá na Čechy 40 a sice v Praze 36, v Písku 1, v Hradci Králové 1, na Moravě 5, a sice v Brně 2 a v Olomouci 3, na Slezsko a sice v Opavě 1, na Slovensko 8, na Ameriku a sice v St. Louis. 1.

— *V Roudnici*, dne 1. ledna 1863. Co referent pokládám si za povinnost, o zesnulém roku jakýsi nekrolog tím spůsobem psáti, že uveřejním to, čím nás zde obdařil, čehož posud v tomto týdenníku zmínka se nestala. Jsou to hlavně dvě věci: zařízení záložny, a usnešení, by se nová školní budova zde vystavěla. O důležitosti obou slov šířit, bylo by, jako do Labe vodu nosit, aby se tím teprv řekou stalo; tím více tedy jest nepochopitelné, jak ve schůzce přiškolených obcí se zástupcové jedné obce proti tomu vyslovit mohli, a Vy to asi také nechápete. Zdejší záložna byla obětavou snahou pana starosty Zinka a jiných lidumilů zařízena a došla po pětiměsíčném čekání žádoucího úředního potvrzení. Čítá nyní ke dvěma stům údů. — V minulém roku se zde rozšířila národní hrdost, k čemu zdařilé besedy a národní pouť na Říp valně přispěly; sem tam se vytříbila řeč, plné rešpektu „khistihantování“ se znamenitě scvrklo, ale „vonikání“ — ó to má u nás ještě houževnatý kořen! — Abych snad v některém laskavém čtenáři laskominku po zašlém „zlatém“ věku vzbudil, podávám zde potravní sazbu, jak i před stolety v Roudnici byla, a již sem na listech kalendáře na rok 1763*) zaznamenaném našel. Dle ní byl korec žita za

*) Nápis zní: Neuer Wirthschafts- und Kanzlei-Kalender zu Ehren St. Adalberti verfertiget auf das 1763ste Jahr.

7 zl. 15 kr rýnských, a za 1 krejcar chleba musel vážit 23¼ lotů; korec pšenice byl za 8 zl. rýns. a krejcarová houska po 13¾ lotů; žejdlík hrachu neb čočky za 1 kr. 3 denáry; libra hovězího masa tučného za 5 kr. 3 den., skopového za 6 kr., telecího 7 kr. a vepřového 7 kr. J.

Směs.

* *Přednáška V. Náprstka.* Ze zajímavé přednášky této, jež byla dne 4. t. m. v přeplněném sále na střeleckém ostrově, vyjímáme následující dáta co velebné příklady cnosti občanské v Americe:

M. Wassar, občan amerikánský, věnoval ještě za živa na vystavení a opatřování ústavu pro dívky v státě New-Yorském znamenitou sumu 840.000 zl.

Ústav ten, jehož vyobrazení v sále kolovalo, jest skutečně velikolepý, pravý palác!

Štěpán Gerard, občan americký, odkázal r. 1826 na založení ústavu pro sirotky obojího pohlaví ve Filadelfii a k jiným podobným dobročinným účelům sumu 15,750.000 zl.

Muž tento nebyl šlechticem rodem, nebyl ani rozeným Amerikánem, nýbrž přistěhovalým cizincem, Francouz dle rodu. Tímto darem chtěl vzdáti vděčnost svou zemi, v níž co cizinec k bohatství si byl pomohl — a nová vlast jeho žehná jmeno jeho!

Podobně zavděčil se zase Amerikán

Peabody, kupec v Londýně, vynaloživ na vystavení domu pro dělníky a jich rodiny v Londýně sumu 1,500.000 zl.

Při tom nezapomněl na starou svou vlast, darovav rodinnému městu svému v Americe (Danwers s 9000 obyvatelů) na vystavení a nadání školy 200.000 zl.

a městu Baltimoru na vystavení musea, na zřízení bibliotéky, k odbývání přednášek pro oboje pohlaví, na vypisování cen atd. sumu 1,000.000 zl.

Muž tento byl prostý kupec!

J. Loweil, kupec americký, věnoval k zřízení ústavu pro vědecké přednášky v pozdějším rouše v Bostonu 525.000 zl.

P. Cooper, občan americký, vystavěl r. 1857 velikolepou průmyslovou školu v New-Yorku a uložil pro ni kapitálu 1,470.000 zl.

J. Smithson, občan americký, věnoval na založení musea a vydávání vědeckých spisů ve Washingtoně 1,590.000 zl.

Bratří Astorové věnovali na veřejnou bibliotéku v New-Yorku sumu 1,680.000 zl.

W. Braun, Amerikán, daroval na vystavení musea a pak knihovny veřejné v Liwerpoolu 400.000 zl.

John Wade, odkázal lékařské vysoké škole pro ženské ve Filadelfii 40.000 zl.

Miss Mary P. Townsend v Bostonu odkázala ku podpoře sestárlých panen v Bostonu 160.000 zl.

Lawrence Abbott (nar. 1792 † 1855) daroval Harwardské univeršitě v Cambridge u Bostonu 200.000 zl.

a na vystavení vzorných domů pro lid 100.000 zl.

Lawrence Amos, bratr předešlého, věnoval za živa (nar. 1786 † 1852) školám dobročinným ústavům 1,400.000 zl.

Oba tito mužové začali takřka s holýma rukama, první přišed v 16 letech do Bostonu a neměl více než 6 zl.

Bates Joshua, bankér, dal na založení bibliotéky v Bostonu sumu 100.000 zl.

mimo to k založení ústavu pro slepé, pod výminkou, aby město dalo rovnou sumu 100.000 zl.

Řada mužů tak šlechetných není tímto vyčerpána; jakož jich tu podáno několik, mohlo by se jich podati na sta, kteří by svědectví podali, kterak kupečtí Angličané a Amerikáné umí se starati o vlast a národ svůj, kterak dovedou vynakládati jmění svého, za celý život prací a přičinlivostí nastřádaného způsobem nejšlechetnějším, kterak dovedou co jednotníci více učiniti než jinde zemští výborové, sněmové a celí národové.

* *Páně Kreuzberkův* velký zvěřinec přibyl právě do Prahy a otevřen jest v „Heringkové boudě“ na Karlově náměstí.

* *Hlavní výhra* při posledním tahu úvěrných lósů, obnášející 250.000 zl., připadla p. Senftovi, obchodníku a statkáři, na los č. 76 serie 1880.

* *První maškarní bál* odbývá se v neděli dne 11. t. m. v novoměstském divadle.

Dopisy redakce.

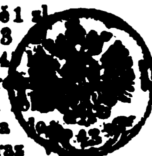
Panu J. v. R. a jiným. Dopisy z našich měst budou nám vždy velmi vítány; jen prosíme pány dopisovatele, aby se vždy hlavně drželi věci, a pak aby je podávali co možná způsobem záživným. Divadelní referáty nechť obsahují vždy věci podstatné; neboť listům, v nichž se jednotliví ochotníci snad z kamarádství za umělce vyhlašují, nedáme nikdy místa.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském knéhkupectví v nov. alejích č. 186. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 4 Rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 3. **15. ledna 1863.** **XIII. ročník.**

Mudrcové.

Jak mladý párek spolu žili
dva nerozdílní soudruzi;
a v nenávisti dívčí oko
i světa hřmotné lomozy,
jen bádají ctným oba spůsobem,
jaké je žití tamto za hrobem.

Po dlouhých nocí stálém bdění
uradili si sami to:
že nejlíp, aby jeden zemřel;
co ve věčnosti ukryto,
nechť přijde a druhému odhalí,
tak těžký kámen navždy odvalí.

I zemřel jeden. Druhý čeká;
již okna černem zastřená,
a svíčka podlé krucifixu
podivným ohněm plamená.
A zahučela půlnoc na věži,
však mrtvý — mrtvý z hrobu neběží.

A minula noc druhá, třetí.
Jak dívka svět se usmívá,
na nebi rdí se boží slunce,
a luh se kvítím odívá:
ten čeká, klečí s tváří unylou —
a mrtvý dosud nehnul mohylou.

Tak mine jaro; přijde léto,
i vzňal se národ vědomím,
duch svobodný rozlámal pouta
a zased' sám pod výsluním:
ten ještě klečí — hlava šedivá —
však z hrobu žádná věsť nezaznívá.

I vzejde jeseň. Světy mladnou;
vše k nepoznání po roce,
neb volný národ v zanícení
již trhá činu ovoce:
ten ještě klečí, trup již dopola —
však mrtvého ni slzou nezvolá.

A divná slova světem letí;
květ opršel již s haluzí,
ze země nová síla pučí,
děd ve vnuku se omlází.
Kdo porozuměl, ten to uslyší —
netřeba mrtvých z hrobu zátiší.

Až umřel sám. A svět je krásný,
již vzchází nové osení,
co národ konal, mocně žije,
vše slaví z mrtvých vzkříšení.
Té písni národ sám porozuměl —
však nebyl živ, kdo žíti neuměl!

Vítězslav Hálek.

Kamarádi.

Obrázky ze života venkovského.

(Pokračování.)

Mates a Vojtěch se už také svátečně oblekli a onen zkoušel ponejprv svou novou dýmku. Prvé kouříval z hliněnky, ale co tolik peněz vyhrál, byla mu tuze špatná; mínil, že „každý grešličkář má lepší," a tak si koupil porculánku stříbrem kovanou, a hliněnku ustanovil dáti pasákovi „darem štědrého večera."

Když se dostal Vojtěch k Bendovi, byl ještě slabý hoch, a poručník mu nedovoloval kouřiti, žeby mu to bylo škodlivé. Mates často svého kamaráda vybízel, aby už jednou se dal k cechu kuřáků, že není na světě nic krásnějšího nad dýmku dobrého tabáku, že při ní člověk zapomene na všechnu psotu a bídu. Ale kamarád Vojtěch, buď že měl jakousi přirozenou nechuť k tabáku, buď že se ostýchal poručníka anebo se dosud bál, aby zdraví svému neškodil, nedbal na řeči Matýskovy.

Tak bylo i toho dne, když si Matýsek poprvé opal tabáku do té pěkné porculánky. Nemohl mlčeti, musil blázinkovi domlouvati, že si tak nevinné radosti nepřeje. Škoda, že jich hospodář obou povolal na chvilku k sobě; Matýsek byl právě v nejlepším a už se těšil, že mu Vojtěch tenkrát neodolá. A tu mu hospodář učiní takovou výtržnosť! — Šli však bez prodlení k němu.

„Musím s vámi o něčem pohovořit," oslovil je Benda. „Že Vojtěch zůstane u mne, toť se rozumí samo sebou; doufám, že mu to není na škodu. Či nelíbí se ti u tvého poručníka? Věř mi, hochu, že bych tě proti tvé vůli nerad držel —"

Vojtěch se vyjádřil, žeby jinde nebyl živ spokojněji.

„A co ty, Matýsku? ani's mi ještě nepověděl, chceš-li ze služby nebo hodláš-li mi dále řádně sloužit —"

Matýskem to hodně trhlo, neboť pronesl hospodář slovo „řádně“ s neobyčejným důrazem. Mlčel, nevěděl v rozpačitosti co říci.

„Nu, co myslíš?“

„Inu, pantáto, kdybych řekl, že se mi u vás nelíbí, to bych lhal. Ale —“

„Co ale? — Jen s tím ven —“

„Já myslím, pantáto, jestli vy — jestli vy nemáte nic proti mně —“

„Dlouho-li jsi u nás?“

„O novém roce budou tři léta —“

„Budou čtyry léta,“ opravil hospodář a vlídně se pousmál. „Snad to sám víš nejlépe, byl-li sem po celý ten čas spokojen s tebou — to musí ten cítit, koho se týká —“

Matýsek jistě něco cítil, když mu hospodář tak mluvil; ale co cítil, nebylo as tuze příjemné, neboť se zarděl jako pivoňka a nevěděl jak má státi. Matýsek ovšem nikdy nebýval dlouho v rozpacích, i tentokráte se brzo zpamatoval.

„Já bych, pantáto, myslil, že sem aspoň se přičiňoval —“

„Vidíš, hochu, jak to je zlá věc: máš jenom malininký kamínek v botě, a jak tě tlačí! Nemůžeš říci určitě: „jsem přesvědčen, že nemáte proč býti nespokojen se mnou!“ A jak by to bylo hezké! — Nuž ale, abysme se nezdržovali: byl sem s vámi vždy spokojen; jenom minulou neděli ste mi vyvedli zlý kousek! Považte jen, jakou bych já měl hanbu z toho, kdyby vás byli zdejší viděli; na štěstí byla tma, a tuhle Matýsek mlčel. — Ale viděl vás někdo, kterému je čirá tma jako jasný den, a který i naše nejskrytější myšlénky zná; a před tím vševědoucím svědkem našich činů i myšlenek musíme se mnohem víc ostýchati nežli před lidmi! — Doufám, že budete budoucně pozornější na sebe, však nejste malé děti.“

Oba slavně slíbili, že chtějí usilovně dbáti své cti a dobrého jmena.

„A teď už můžem o něčem jiném,“ mínil hospodář; ale nyní bylo na něm pocítit trochu nesnáze. Vyklepal prvé popel z dýmky, nacpal si, několik minut křesal; už mu to hořelo a mnoho hustých kotoučků šedomodrého kouře z dýmky vytáhl, nežli slova promluvil.

„Chtěl sem se zeptat — na ty peníze —“

Mates a Vojtěch ustrnule na sebe pohledli, nepochybně té otázky se nenadáli.

„Už ste se rozdělili?“

„Mates to vypočítal, hned v městě vzal si svůj díl —“

„Nuž a kolik na tebe přišlo, Matýsku?“

„Já si vzal něco přes 180 zl. stříbra, zrovna čtvrtý díl —“

„Není v tom maličká mýlka?“ otázal se hospodář, pronikavým zrakem oba měře.

„Já myslím, pantáto, že není,“ pravil Mates, jenž upamatován jsa na svůj veliký poklad, okamžitě jevil jakousi odhodlanosť. „Vojta sadil pět grošů a já dva dobráky; tož myslím, že mi patří čtvrtý díl.“

„Netěší mě sic o tom mluvit, ale už musíme tu věc ukončit. — Neslyšels, Matýsku, jak velké je terno za krejcar stříbra?“

„Jak bych to nevěděl! — dvacet dukátů!“

„Víš-li, jak se to počítá? — dukát po 4 zl. — to máš tedy 80 zl., a za tvé dva krejcary by ti přišlo jenom 160 zl. — Nuže, není tu mýlka?“

Mates mrzutě se škrábal za ušima, ale jak se mohla mýlka stát, tomu nerozuměl; však se při dělení nezmýlil, třebas „neuměl extra počítat.“

Benda měl něco za lubem, ale nevěděl jak do toho, a hoši mu tím méně mohli poradit, nevědouce, kam to všechno směřuje.

„Kolik zlatých vám v kollektuře vyplatili?“

„Sedm set dva a třicet zlatých stříbra,“ udal Vojtěch.

„Tolik ne, desítku stříbra srazil si „kollektura“ na diškreci“, opravil Mates; „ještě povídal, že to prý nestojí ani za řeč, to že jenom ze známosti nežádá víc na nás —“

„Přejte mu to, ať mu bůh požehná té desítky — ale nemusil by falešně mluvit! — Ale teď pozor! Myslíte, že ste sadili oba dohromady osm dobrých krejcarů. Vypočítej to, Vojtěchu, po 80 zl. na každý krejcar. — Vidíte, zase mýlka!“

Mates už jevil velkou netrpělivosť. Peníze měl v truhle, co mu bylo do té mýlky? že se pan „kollektura“ nezmýlil, to věděl jistotně, a dále se nestaral; raději byl by z nové porculánky si zakouřil. Opak jeho byl Vojtěch; nebylo mu ovšem to vyšetřování tuze milé, ale uměl svého poručníka vyslechnouti až do konce.

Za chvilku to chytil Benda jinde.

„Na cedulku si se nepodíval?“

„Podíval,“ odvětil Vojtěch, „ale jenom sem srovnával numera s těmi zlatými za sklem.“

„A ty, Matýsku, tys cedulku neměl v ruce?“

„I měl, pantáto, co bych se na takový papírek nepodíval!“

„A nevšimls si ničeho?“

„Věru nevím, cedulka jako cedulka, nevěděl bych, žeby na některé bylo něco extra —“

A opět vyklepával Benda popel z dýmky, opět několik minut křesal, ačkoli mu hubka několikrát chytila. Nepochybně ho to vyšetřování více mrzelo než oba čeledíny dohromady, a chtěje tak choulostivou věc míti s krku, začal konečně zrovna z prostředka.

Oznámil, že bylo na tři čísla sázky dvanáct krejcarů stříbra, z nichž padaly tři krejcary na amba, ostatních devět na terna. Vypočítal jim dle toho celou výhru, a čeledínové uznali, že se to tak navlas shoduje. Matýsek si pak i vzpomněl, že viděl na cedulíčce ňákou dvanáctku; ale ta mu nejméně starostí nadělala; měl co mysliti na dvacetníky, představoval si, že jich sotva unese.

„Na ten spůsob se to dá vysvětlit,“ mínil Vojtěch; „ale Mates a já sadili sme jenom osm krejcarů — tož si ještě někdo přisadil?“

„Jak jináč!“ odvětil Benda, ale bylo na něm patrně viděti, že se mu jaksi málo odlehčilo; „přisadil si kdosi čtyry krejcary —“

„Toť se musíme znova rozdělit, slyšíš kamaráde?“

Mates slyšel, bylo mu to zpropadeně nepříležité; neříkal však nic, nechtěl zůstati za Vojtěchem, „vždyť ví, co žádá česť a povinnost,“ jak často říkal. Jenom by rád věděl, kdo je ten „čtyrkrejcárkový?“

Přes tvář Vojtěchovu přejel potutelný úsměch.

„Tehdá v neděli,“ pravil s tváří opět docela lhostejnou, „prohodil sice náš laskavý hospodář, žeby si taky přisadil deset krejcárků — ale jen na šajnech —“

Na ten trumf vypustil Benda hezký obláček dýmu z úst, svraštil čelo, ale spolkl, co měl v tom okamžiku na jazyku.

„Nu, tedy je hospodář s námi v kumpanii,“ rozhodl Mates.

„Ba není, milý kamaráde; v neděli před sousedy sám řekl, že on ani nesadil, a proto že nemohl taky vyhrát —“

„Tedy si přisadil někdo jiný; pošlete ho, pantáto, k nám, a dostane, což jeho jest. — Jenom aby to byl někdo potřebný, přál bych mu to.“

„Dejte jen mně ty peníze,“ namítal Benda, „já mu je dám sám —“

„Ale milý pantáto,“ odvětil Vojtěch, „my bysme rádi věděli, kdo je ten s námi šťastný — jenom ho pošlete k nám.“

Kdo by si té chvíle byl pozorně všiml tváře Vojtěchovy a zvláště výrazu jeho očí, byl by snadno poznal, že si mladík jaksi povědom jest nadvlády nad svým poručníkem. A v té choulostivé věci, kterou už skoro celou hodinu vyšetřovali, skutečně cítil Vojtěch jakousi nadvládu; bylť přesvědčen, že se poručník nikomu o terně nezmínil a že tedy nikdo si nemohl ty čtyry krejcary přisadit, ne-li hospodář sám. Viděl, v jakých nesnázích je, a byl žádostiv konce, jak se as vyplete; vzpomněl si, jaké trýzně nedávno užil, jakého zahanbení zkusil — a nyní původ toho všeho stál před ním v rozpacích a takořka jednou nohou v zahanbení sám! Vojtěch byl člověk, a k tomu mladý, vášnivý — nezatracujme ho, že mu přítomná trýzeň přísného poručníka byla téměř pochoutkou.

„Snad nám hospodář nevěří?“ pravil nevrle Mates. — „O, buďte bez starosti! jsme sic chudáci oba, ale cizího jmění ani za krejcar za sebou nezadržíme!“

„Taky vám, milý Matýsku, rád věřím, však vás oba dokonale znám. — Ale ten jistý vezme si peníze u mne. Já vám hned vypočítám, co na každého přijde —“

„To my, pantáto, dovedeme vypočítat,“ pravil Vojtěch. — „Ale přec vám peníze dáme — pod jednou výminkou — jenom na to nám odpovězte: Ty čtyry krejcary šly — *z vašeho* sáčku?“ Při těch slovech podíval se čeledín na svého poručníka tak pronikavým zrakem, že se statečný Benda studem zarděl.

„Inu ovšem že z mého —“ odpověděl co možná klidně.

„Dobře, pantáto, víc nám netřeba vědět. Za chvilku tu máte své peníze —“ to řka chtěl odejíti. Hospodář ho však zadržel.

„Vojtěchu, ty mi nerozumíš; mé peníze to nebudou!“

„A čí by byly? — Sadil ste ze svého, jsou tedy vaše — a dělejte si s nimi co chcete.“

„Ne tak, milí hoši! — musím vám tu věc vyložit. Já přidal ovšem ty čtyry dobráky ze svého; ale nebyl bych to učinil, kdybych tehdá v hněvu nebyl to prohodil. Nechtěl sem se osvědčiti lhářem — toho nikdy při mně nebude! Když ale to zlořečené terno vyšlo, umínil sem si, že sic peníze vezmu k sobě, ale že svým časem na někom vykonám dobrý skutek. Proto považoval sem těch peněz za cizí statek a mohl sem říci sousedům s dobrým svědomím, že já nevyhrál. — Nuže, tu máte celou věc, jak skutečně se má.“

Viděl Vojtěchovi na tváři, že ho dostatečně přesvědčil; a nyní teprv cítil veliké ulehčení. Vojtěch sic několikkráte si na to vzpomněl, přemýšlel o tom tak a jinak, nezdálo se mu to v dobrém pořádku: nejvíc ho hnětl onen výrok „já ani nesadil!“

kdežto pak musil se milý Benda přiznati, že skutečně si taky přisadil; ale ponenáhlu se čeledínovi celá ta historie z paměti vykouřila.

Jako kamarád Vojtěch, musil i Mates hezkých několik zlatých vrátit; bylo mu to tím mrzutější, že právě bohatý rychtář je bral. Brzo však se upokojil; vždyť měl v truhle ještě tolik!

V.

Modlicí kniha.

Večeřelo se. —

Všichni byli veselé mysli. Hospodáře už dávno neviděli tak spokojně se usmívati. Matýsek si myslil, že mu snadno usmívati se, když tak z nenadání a beze vší zásluhy bral tolik peněz!

Vojtěch neseděl u stolu smuten; byl ovšem trochu zamyšlen, ale nepochybně ho bavily příjemné myšlénky, neboť chvilkami samolibý úsměv si pohrával rtoma jeho. Snad si představoval radostné tváře všech, kterým nějaký dáreček uchystal; po večeři je měl rozdati, tak to s Matesem umluvili.

Hospodář a jeho manželka rozdávali své dárky před večeří; byly to, kromě jiných každému přiměřených maličkostí, zvláště krásné vánočky. Velikou veselosť to spůsobilo, když Barča dárek hospodářův — malý balíček rozvázala, otevřela a vytáhla z papíru asi sto loket šněrovadla. Nic si však ze všeho smíchu nedělala. „E, taky je to dobré,“ pravila upřímně, „zaplať pán bůh za to!“

Hospodyně nezapomněla dnes ani na domácí hovádka; každému se dostalo kus přiměřené večeře se stolu lidí blažených.

Toníček měl rovněž něco na starosti: nakrmil psa, co se do něho vešlo, a pak ho vystrčil oknem ven na mráz, aby prý byl hezky ostražitý.

Večeře už se klonila k ořechům, hruškám a jablkům, když před okny zazněla koleda z dvou děckých hrdel. Kluci velmi hezky zpívali.

Za to je pak Benda zavolal do jizby, hospodyně jim dala jíst, a na cestu jim dali každému kus vánočky, a jablek i hrušek, co jich mohli do kapes nastrkati.

Když opět šli dále, bylo Toníkovi skoro do pláče; měl tolik chuti, odběhnouti s nimi i zpívati po vsi; pošeptal to mamince i tatínkovi — ale oba tvrdošíjně vrtěli hlavou.

Po večeři rozdávali bohatí čeledínové, co komu minulou neděli koupili. Honzík pasák dostal od Matesa nádavkem učazenou hliněnku.

„Nekoukej mi na ni s půdy! Já z ní kouřil půl druhého roku, ty budeš taky spokojen; jenom se drž, ať je z tebe řádný kuřák!“

Barči dal Mates nějaký balíček darem. Děkovala mu svým spůsobem velmi přívětivě, a hned plna zvědavosti začne nitky rozvazovati; šlo to zdlouha, ale Barča nechtěla nitky zkaziti. Konečně rozváže, otevře, vyndá — jak hlučný to smích po celé jizbě! — Barča drží v ruce veliký kotouč bílého šněrovadla!

„Pak řekni, že o tebe člověk nedbá! Tu máš tkaniček na celý rok.“

Ale Barušce to nebylo lhostejno; všichni se jí smáli, viděla patrně, že tím šněrovadlem schválně na ni nalíčili. Ký div, že se nehezky zamračila.

„Ale, Baruško, dyť je šněrovadlo taky dobré!“ nabíral ji Mates. „Jenom se tak nekaboň,“ chlácholil ji pak upřímně; „podívej se, já ti ještě něco přichystal.“ A dal jí hezký šáteček na krk.

Baruška se okamihem vyjasnila, vzala si šátek a na poděkování pleskla Matýska přes ruku.

Zatím i Vojtěch své dárky rozdával. Nešprýmoval při tom, ale dával z upřímného srdce, jako Mates. Ještě měl v kazajce něco uschováno, to nejlepší naposledy — a to bylo pro Madlenku. Jemná její mysl a ta tichá povaha, ta přívětivosť velmi ho dojímala. Od několika dní stala se mu dívka nevýslovně milou. Nerozuměl tomu, jak mohl býti tak dlouho slepý! — Co jí měl z městečka přinésti? Co se na těle nosí, za nedlouhý čas se ošumí, zvšední a roztrhá se konečně, a hadrářka za to dá sotva sprostou jehlu a navlékačku. Rozvažoval dlouho, a koupil jí krásně vázanou modlicí knihu; knihař se vyjádřil, že ani nedělá takové práce, tu knihu že má z Prahy!

I přistoupí Vojtěch k milenému děvčeti, pravou ruku maje pod kazajkou — držełť knihu přichystánu, v posledním okamžení chtěl ji žádostivým zrakům drahé dívky objeviti; s blahým úsměvem na to pomýšlí, jakou radosť bude míti Madlenka, jak vděkuplným pohledem se mu odmění. Nechá však v kapse knihu, svěsí pravici, ten tam jest úsměv jeho; stojí tu hoch ubožák jako vtělená bolesť! Madlenka drží blíže ku světlu, co jí Mates dal štědrého večera — pěkný hedbávný šáteček, a dívá se na ten dáreček s takovou, ach s takovou blažeností!

Mates má to děvče rád, ona má jeho ráda! Mohla by jeho dárek tak vysoko cenit, kdyby jí nebyl dárce sám tak milý? Mohla by pro šáteček nevšímati si, že Vojtěch před ní stojí — kdyby ten Vojtěch nebyl člověk, na kterém jí pramálo záleží!

Vojtěch nemohl jí dárku svého podati! A hoch se tiše usadil v koutečku, kde obyčejně sedával. Bylo mu jaksi zima, zapnul kazajku na všechny knoflíky, a křečovitě tiskl pravici k místu, kde tu nešťastnou knihu choval.

(Pokračování.)

Malá Fadetka.

Od George Sandové. Přeložila Žofie Podlipská.

(Pokračování.)

IV.

Otec Caillaud vida, že mu se dostal z dvou blíženců silnější a pracovitější, s velkým potěšením ho přijal. Dobře věděl, že se to bez lítosti asi neodbylo u Barbeauův, a že byl hodný muž a dobrý soused, otci Barbeauovi dobrým přítelem, snažil se co nejlépe mohl, aby povzbudil mladého hocha a aby se mu zalíbil. Ihned mu dal přinésti polívky a vína, aby mu občerstvil srdce; neb že tam byla lítost, snadno bylo pozorovat. Na to ho vzal s sebou zapřáhnout voly, a ukázal mu, na jaký spůsob to dělává. Avšak Landry nebyl nováčkem v tomto zaměstnání; neb otec jeho měl

krásný párek volů, jež on často byl přistrojil a výborně řídil. Jak tedy hošík spatřil velké Caillaudovy voly, již byli nejlépe drženi, nejlépe vykrmeni a z nejsilnějšího plemene z celého kraje, lichotilo to jeho pýše, že bude mít tak hezký dobytek před svým pluhem. A pak jej i těšilo osvědčit, že není ani neobratný, ani nesmělý neb líný, a že mu není nové, čemu se měl učit. Jeho otec se jím také chlubil; a když měl odejít blíženec do polí, přišly jej obejmout všecky Caillaudovy děti, velké i malé, a nejmladší holka zastrčila mu kytku fábory ovinutou za klobouk, proto že to byl první den jeho služby a jako svátek rodině, jež ho přijímala. Než ho opustil, držel mu otec malé kázaníčko u přítomnosti nového pána, přikazovalť mu, aby jej uspokojoval ve všem a aby se staral o dobytek jako o svou vlastní věc.

Na to, když Landry slíbil, že bude činit co mu bude možného, odešel k orání, při čemž se dobře držel, a dobře pracoval, a odkud se vrátil s dobrou chutí; neb poprvé konal tak tuhou práci, a trochu unavení bývá nejlepším lékem lítosti.

Ale hůř bylo vydržet ubohému Sylvinetovi na dvoře „u blíženců“: neboť říci vám musím, že dům a statek Barbeauův v městysi „Cosse“ byly takto pojmenovány od narození těch dvou dětí, a proto že za krátký čas děvečka v domě se nacházející též porodila dvíčátka a sice děvčátka, které ale nezůstaly na živě. A že sedláci rádi přezdívají a překřtívají, říkali statku: „u Blíženců“; a všude kde se ukázali Sylvinet a Landry, nezapomněly nikdy děti křičet na ně: „Hle, hle, to jsou blíženci od Blíženců.“

„U Barbeau-ův“ čili „u Blíženců“ panoval tedy tohoto dne velký zármutek. Jak mile se Sylvinet probudil a neviděl bratra vedle sebe, hned pochopil co se událo, jen že nemohl věřiti, že Landry ho mohl opustit bez rozloučení; a v největším svém žalu hněval se na něho.

„Což sem mu učinil?“ tázal se matky, „a v čem mohl být se mnou nespokojen? Ve všem, co mi poradil, uposlechl sem ho; a když mi řekl, abych před vámi, maminko rozmilá, neplakal, zdržel sem se pláče, až by se mi byla hlava rozskočila. Slíbil mi, že neodejde bez rozloučení, že mi ještě domluví, abych se vzchopil, a že budeme spolu snídat za konopím, tam kde sme spolu chodívali, sobě povídali a kde sme si hrávali spolu. Já sem mu chtěl svázat uzlík a dát mu nůž, proto že je lepší nežli jeho. Vy ste mu tedy, maminko, včera večer svázala uzlík, a věděla ste, že chce odejít bez rozloučení?“

„Učinila sem dle vůle tvého otce,“ odpověděla matka.

Pak mluvila, co jen jí připadlo, aby ho potěšila. Nechtěl však ničemu rozumět; a jen když viděl, že ona taktéž pláče, jal se ji objímat, prosit ji za odpuštění, že jí lítosti přidává, a sliboval jí, že on zůstane u ní, aby jí ztrátu vynahradil. Ale jak ona jej opustila, aby se poohledla na dvoře po drůbeži a po prádle, dal se do útěku k „Prichi,“ nedbaje ani, kudy šel, a pouštěje se za svým pudem jako holub stíhající svou holubici; nestaralť se o svou dráhu. Bylby dorazil až do Prichi, kdyby nebyl potkal otce, přicházejícího odtamtud; tento, vzav jej za ruku, aby ho dovedl domů, pravil: „My tam půjdeme dnes večer, ale ty nesmíš překážet bratrovi, když je v práci; ostatně je naše matka zarmoucena a já se naději, že ty ji potěšíš.“

V.

Sylvinet přišel tedy zas k matce a držel se za sukně, jako malé dítě; neopustil ji celý den, povídal ustavičně o Landrym, nemoha se ubránit, aby naň nemy-

slil; procházel se všude, kde spolu byli bloudívali. Večer šel do Prichi s otcem, jenž ho chtěl vyprovodit. Sylvinet byl se těšil jako blázen, že obejme svého blížence, i nemohl večeřet, tak pospíchal, aby odešel. Myslil, že mu přijde Landry naproti, a pořád si myslil, že ho uvidí přiběhnout. Ale Landry, ačkoli by to rád byl učinil, nehnul se. Bál se, žeby se mu vysmívali Pricheští hoši za toto přátelství, jež se jako za nemoc jakousi považovalo, tak že jej Sylvinet zastihl u stolu a při jídle a pití, jako kdyby býval odjakživa u Caillaudových.

Jak ho Landry viděl vcházet, skákalo mu ovšem radostí srdce v těle, a kdyby se nebyl zdržoval, byl by porazil i stůl i lavici, aby jej mohl dříve obejmout. Ale on si to netroufal, proto že se všickni zvědavě naň koukali, bavíce se pohledem na toto přátelství, jež považovali za novou věc a za zjev přírody, jak to nazýval tamější kantor.

Když se tedy Sylvinet na něj vrhl, s pláčem jej objímal a k němu se tulil, jako ptáče se tulí v hnízdě k bratříčku ptačátku, aby se zahřálo, mrzel se Landry k vůli těm ostatním, ačkoli, co se jeho týkalo, byl velmi rád; ale on se chtěl objevit rozumnějším, než jeho bratr, a mrkal čas od času na něho, aby se zpamatoval, čemu se Sylvinet velice divil a co ho hněvalo. Na to, když otec Barbeau se pustil do hovoru s otcem Caillaudem při džbánku anebo při dvou, vyšli blíženci spolu ven, a Landry chtěl jaksi potajmo milovat a objímat bratra. Ale ostatní hoši pozorovali je z daleka a malá Solange, nejmladší Caillaudova dceruška, jež byla čtveračivá a zvědavá jako ptáček jiřice, pronásledovala je zticha usmívajíc se rozpačitě, povšimli-li si jí; což ji však neodstrašilo, proto že si pořáde představovala, že uhlídá něco podivného, ačkoli nevěděla přece, co by mohlo být neobyčejného v přátelství dvou bratří.

Sylvinet, ačkoli se byl podivil pokojnému vzezření bratrovu při setkání, přece nepomyslil na to, aby mu vyčítal; byltʼ příliš rád, že je zas u něho. Druhého dne měl Landry prázno, nebotʼ mu otec Caillaud všecku povinnou práci odpustil. Vydal se tedy tak časně ráno na cestu, že doufal zastihnouti bratra v posteli. Ale ačkoli Sylvinet býval ospalejší svého bratra, probudil se v okamžiku, když překročil Landry plot u štěpnice, a vyběhl bos, jako kdyby mu byl někdo pošeptal, že se blíží jeho blíženec. Pro Landryho byl to den úplného uspokojení. Měl z toho radostʼ, že se shledal s rodinou a viděl domov, od té doby co věděl, že tam nepřijde každý den, a že mu to bude jako odměnou. Sylvinet zapomněl na svůj bol půl dne. Při snídaní myslil si, že bude obědvat s bratrem; ale po obědě začal zpomínat, že při večeři budou naposled pohromadě, i začal být nepokojným a mrzutým. Obsluhoval ho a pečoval o něj s celým srdcem podávaje mu k jídlu co bylo nejlepšího, kurčičku chleba a srdéčko ze salátu; pak byl starostlivý o jeho oblek, o jeho obuv, jako kdyby se byl měl vydat na velké cesty, a jakoby byl velmi k politování; nepřipadlotʼ mu, že on sám byl mnohem více k politování jsa mnohem zarmoucenější.

VI.

Tím spůsobem uplynul týden, Sylvinet navštěvoval Landryho každý den, a Landry se s ním na chvilku neb na dvě zastavoval, přišel-li v stranu „k Blížencům.“ Landry se více a více vpravoval do svého osudu. Sylvinet nevpravoval se nikterakž počítal dni a hodiny, jako dušička v očistci.

Nebylo na světě nikoho mimo Landryho, jímžto by si byl dal Sylvinet domluviti. Proto se k němu obrátila matka vyzývajíc ho, aby jej upokojil; neb zármutku ubohého pacholete přibývalo každým dnem. Nehrál si více a pracoval jen, když se mu to poručilo; vodil ještě svou malou sestřičku jako jindy, ale skoro na ni nemluvil a nepřipadlo mu, aby se s ní bavil, dohlížel jenom, aby nepadla a sobě neublížila. Jakmile si ho nikdo nevšimnul, odešel sám a sám a ukryl se tak dobře, že nikdo nevěděl, kde ho hledat. Sestupoval do všech jam a děr, do všech roklí, kde si hrávali a povídávali s Landrym, sedal na kořeny, kde spolu sedávali, strkal nohy do všech potůčků, kde se spolu šplouchávali jako pravá kachňátka; byl rád, našel-li některé dřívko, jež byl Landry ořezal svou kudličkou, anebo některé oblásky, jichž Landry někdy zvedl buď ke křesání anebo k házení. Sbírával je a ukrýval je v nějakém dutém stromě anebo pod hranicí, a tam chodíval brát je do ruky a dívat se někdy na ně, jako kdyby na nich kdo ví co bylo bývalo. Pořád si lámal hlavu a uváděl si na mysl do podrobna památky svého minulého štěstí. Pro jiného by to nebylo ničím bývalo, pro něho to bylo vším. On se nestaral jak co bude, neměl té síly představit si řadu takových dnů, v kterých se mořil. Myslil jen na to, jaké to bývalo, a sžíral se v nepřestávajícím dumání.

Mnohonáctekrát bylo mu, jakoby slyšel a viděl svého blížence; i hovořil sám pro sebe, domnívaje se, že mu odpovídá. Anebo usnul tam, kde se nacházel, a zdálo se mu pak o něm; a když probudiv se shledal, že je samoten, plakal; nepočítal svých slzí ani jich nezdržoval; doufal konečně, že modlení přemůže jeho bol.

Jednou, když bloudil až v Champeaux-ských pasekách, nalezl na potůčku, jenž za deštivého počasí z lesů běží, a který byl nyní skoro vyschlý, mlýnek, jaké si dělávají děti u nás na stružkách. Tyto mlýnky jsou tak hezky sestaveny, že se ve vodě točí a dosti dlouho se udrží, až je jiné děti rozlámou anebo velké vody odnesou. Ten, který Sylvinet našel celý a zachovaný, byl tam víc než po dva měsíce, a že tam bylo pusto, nebyl ho nikdo uviděl, ani pokazil. Sylvinet ho poznal dobře co práci svého blížence; jak jej dělal, byli si oba předsevzali, že přijdou se zas naň podívat. Ale nebyli více na to zpomněli, a od té doby byli si udělali více jiných mlýnků na jiných místech.

Sylvinet byl tedy velmi potěšen, že jej nalezl; donesl si jej doleji, kde voda šla, aby jej viděl, jak se točí, a aby si zpomněl, jakou radost měl Landry, když ho spustil. A tam jej nechal a chystal se na to potěšení, až přijde s Landrym příští neděli a ukáže mu mlýnek zachovaný, proto že byl pevně a dobře udělán.

Ale nemohl odolat, aby druhého dne tam sám nešel; i našel břeh u potůčka zdupaný a zcuchaný volskými kopyty. Voli totiž, již byli ráno na pastvě v pasece, napájeli se v potůčku. Šel trochu blíže a viděl, že dobytek rozšlapal jeho mlýnek, tak že se rozdrobil, a jen malé zbytky po něm zůstaly. To měl těžké srdce a myslil si, že nějaké neštěstí potkalo ten den jeho blížence; i běžel až do Priche, aby se přesvědčil, že se nic nestalo. Ale věda, že ho Landry neviděl rád přicházet mezi dnem, proto že se obával pána, jenž by se snad hněval, kdyby se z díla dal vytrhovat, uspokojil se zdaleka naň pohlížet, jak pracuje a neukazoval se mu. Byl by se styděl přiznat se, jaká myšlenka ho sem vede; i vrátil se neřeknuv ničeho a nepovídaje to nikomu, leda až po dlouhém čase.

Blednul, špatně spal, nejedl skoro nic, a matka byla tím velmi zar-

moucena, nevědouc co počít, aby ho potěšila. Brala ho s sebou na trh anebo ho posílala s otcem a se strýci k prodeji dobytka; ale neohlížel se o nic, ani se z ničeho netěšil, a otec Barbeau neříkaje mu ničeho, jal se přemlouvat otce Caillauda, aby vzal oba blížence do služby. Ale otec Caillaud vyložil mu tu věc, že musel být přesvědčen:

„Dejme tomu, že je vezmu obadva na nějaký čas, nebude to moci trvat dlouho, poněvadž, kde je třeba jednoho sluhy, není třeba dvou lidem, jako my jsme. K novému roku budete muset přece jednoho dát jinam. A což nevidíte, žeby váš Sylvinet, kdyby byl v místě, kde by ho měli k práci, pustil vše mimo sebe, jako Landry, a žeby se statečně oddával tomu, co mu bylo usouzeno? Dřív anebo později musí přijít k tomu. Potom ho třeba nedostanete do místa, kam byste chtěl, a kdyby ty děti měly být ještě vzdálenější od sebe a kdyby se neměly vidět než za týden aneb za měsíc; jest lépe, začnete-li odvykat jim, aby jeden druhému pořád v kapse nevězel. Buďte tedy rozumnější než oni, staroušku, a nedávejte tak velký pozor na dětský vrtoch, jejž i vaše žena i vaše druhé děti příliš podporovaly a hejčkaly. To nejhorší se přestálo, a věřte mi, že uvykne tomu, jen když nepovolíte vy."

Otec Barbeau vzdal se a uznal, že Sylvinet čím více svého blížence viděl, tím více toužil, aby ho spatřil zase. I předsevzal si, že o svatém Janě o to se pokusí dát ho do služby, aby vida Landryho méně a méně, uvykl žíti jako každý jiný člověk a aby se nenechal přemoci přátelstvím, k vůli němuž blouznil a hynul.

Ale o tom nesměl ještě rokovat s matkou Barbeauovou, poněvadž ona při prvním takovém slově hned vycedila všecky slzy z svých očí. Tvrdila, že Sylvinet by byl v stavu umřít, a tu byl otec u velké nesnázi.

Landry, s nímž se poradili otec a jeho pán, a také matka, domlouval svému ubohému blíženci; Sylvinet se nebránil, všecko sliboval a nemohl se přemoci. V jeho žalu bylo něco, k čemu se nepřiznával, protože by nevěděl, jak to říci; byla to strašná žárlivost na Landryho okolí, ta mu hluboko až na dno srdce vnikla. Byl tomu rád a víc ho to těšilo než kdy co jiného, viděl-li, jak ho každý má v úctě a že v rodině Caillaudově s ním zacházeli tak vlídně, jakoby byl vlastním dítětem v domě. Ale těšilo-li ho to z jedné strany, z druhé jej to zarmucovalo a urážely, viděl-li, jak Landry příliš se hodí dle jeho náhledu k tomuto novému přátelství. Nemohl to vystát, když Landry rychle spěchal vykonat vůli Caillaudovu, když jej tento zavolal, byť i sebe jemněji a trpělivěji; když zanechav otce, matku, i bratra, větší snahu měl o povinnost než o přátelství, poslušnějším jsa než on by byl býval, jednalo-li se o to, aby strávil o několik okamžiků více s předmětem tak věrné lásky.

Tu si chudáček vzal do srdce starost, jižto nebyl dříve měl: že on totiž sám je milujícím a že se mu špatně splácí jeho přátelství; že tomu as tak bylo odjakživa, jen že on to nevěděl, anebo že od nějakého času láska jeho blížence schladla, proto, že se byl setkal jinde s osobami, jež se mu lépe líbily.

VII.

Landry nemohl uhodnouti tuto žárlivost svého bratra, neb on svou letorou nikdy nebyl na nic žárlivým jakživ. Když jej přišel Sylvinet navštívit do Priche, vodil ho Landry, aby ho vyrazil; dívali se na velké voly, na pěkné krávy, na znamenitý ovčín a na velké stohy obilí na Caillaudově statku. Neb Landry si toho všeho vážil

a všímal, ne snad ze závisti, ale že měl potěšení v rolnictví, v chování dobytka a ve všem krásném a užitečném hospodářském vedení. Těšilo ho, viděl-li tlusté a lesklé hříbátko, jež vedl na pastvu, a bylo mu protivno, kdyby měla být dělána ta nejnepatrnější věc bez svědomí; také jej mrzelo, když měla být zanedbána a pohozena věc, jež mohla ještě prospívat a jí použito být jako božího daru. Sylvinet na to všecko lhostejně se díval a divil se tomu, že jeho bratr si béře k srdci tak tuze věci, které nebyly jeho. Byl ve všem podezřivým, i řekl Landrymu:

„Hle, jak máš ty velké voly rád: ty nemyslíš více na naše malé bulíky, již jsou tak čilí a přece tak povolní a nám dvěma tak roztomilí, že se tobě raději dávali zapřahat než našemu otci. Ty si se mne ani neptal na naši krávu, jež tak dobře dojí; ona se na mne dívá chudinka tak smutně, když jí přináším jíst, jakoby se mne chtěla zeptat, kdeže mám druhého blížence?"

„Je pravda, že je to dobrá kráva," řekl Landry; „ale podívej se na zdejší; uvidíš, až se budou dojit, že si jakživ tolik mléka najednou nespatřil."

„To je možná," odvětil Sylvinet, „ale aby bylo to mléko tak dobré a tak dobrá smetana jako smetana a mléko od naší brány, chci se vsadit že není, poněvadž jsou sena „u Blíženců" lepší zdejších."

„U šlaka!" řekl Landry; „mně se zdá, žeby náš otec přece z celého srdce přijal, kdyby dostal velké luhy otce Caillauda za svoje rákosí u potoka!"

„Hm!" odpovídal Sylvinet, krče ramenama; „v rákosí jsou krásnější stromy než všecky vaše, a co se týká sena, když je ho tam také málo, je za to hebounké, a když se domů veze, vydává vůni jako balšám, a ta je cítit ještě dlouho na celé cestě."

Hádali se takto o nic, neb Landry dobře věděl, že nic není tak milé jako svoje, a Sylvinet nemyslil více na svoje než na to, co patřilo jinému, když haněl majetek Prichesky; ale ze všech těchto slov do větru mluvených bylo patrno dítě, rádo pracující a žijící, ať je to kdekoli a jakkoli; a z druhé strany dítě takové, že nemohlo pochopit, jak může jeho bratr mít chvíli příjemnou a pokojnou, když není s ním.

Vedl-li ho Landry do zahrady svého pána, a z nejlepší rozprávky vytrhnul-li se, aby uřízl suchou větev se štěpu, anebo aby vypletl nějakou travičku překážející zelenině: hněval se Sylvinet, že dává pořád pozor na pořádek a na obsluhu jiných, místo co měl být jako on dychtiv, aby pochytil každý dech a každé bratrovo slovíčko. Nedal to znát, neboť se styděl, že je tak citlivým; ale když měl odejít, říkával často: „Jdi, jdi, ty mne již dnes máš dost, snad že sem ti byl obtížným, a že ti byl dlouhý ten čas, cos mne tu měl."

Landry nerozuměl takové výčitce. Bolelo ho to, a naopak zas vyčítal bratrovi, jenž se nemohl a nechtěl vyjádřit.

Byl-li chudáček žárlivým na každou věc, kterou Landry se obíral, byl ještě žárlivějším na osoby, k nimžto Landry choval náklonnost. Mrzelo ho, že se Landry kamarádil, a že byl veselý s ostatními Priche-skými chlapci, a když ho viděl obírat se s malou Solangí, mazlit se a hrát si s ní, vyčítal mu, že zapomíná na svou sestřičku Nanetku, která byla, jak pravil, stokrát čipernější, hezčí a milejší, než tato ošklivá holka.

Ale jak člověk nebývá nikdy spravedlivým, nechá-li si srdce sžírat žárlivostí,

zdálo se Sylvinetovi, že se Landry, přišel-li domů, příliš obírá s malou sestřičkou. Vyčítal mu, že si nevšímá než jí, a že se s ním jen nudí, jsa k němu lhostejným. Konečně jeho přátelství tak mnoho požadovalo, a on býval tak smutným, že Landry začal tím trpět, a že začínal necítit se šťastným, když ho často vídal. Byl trochu unaven, slyšel-li pořád výčitku, že se snadno oddal svému osudu; vypadalo to, jakoby se byl Sylvinet cítil méně nešťastným, kdyby byl mohl udělat svého bratra tak nešťastným, jako on byl. Landry pochopoval a chtěl mu dokázat, že přátelství, je-li příliš velké, může se stát neštěstím. Tomu nechtěl Sylvinet rozumět a považoval bratrovu řeč za velmi tvrdou; a tak přišlo k tomu, že začal čas od času se hněvat, a že trávil celé týdny nechodě do Priche a umíraje přece touhou, aby tam přišel; bránil se ale sám sobě a byl pyšným v záležitosti, v jakou se pýcha nikdy ani za mák nemá vloudit.

Slovo dávalo slovo a hněv plodil hněv. — Sylvinet vždy brával za zlé vše, co mu Landry moudrého a rozšafného říkal, aby mu rozum napravil. Ubohý Sylvinet přišel tak daleko, že měl v sobě velkou zášť, až se domníval nenávidět předmět tolikeré lásky; a jednou v neděli odešel z domu, aby nemusil strávit ten den se svým bratrem, jenž přece ani jednou nezanedbal domů přijít.

Tato dětinská zlomyslnost rmoutila Landryho velice. On měl rád vyražení a lomoz, protože každým dnem byl silnějším a smělejším. Ve všech hrách byl on prvním, byl nejobratnějšího těla i oka. Byla to tedy jakási oběť, již svému bratrovi přinášel, že odešel veselým Pricheským hochům každou neděli, aby celý den strávil „u Blíženců,“ kde se nesměl zmínit Sylvinetovi o tom, aby si šli zahrát na Cosseskou náves, ani aby tam neb jinam šli na procházku. Sylvinet, jenž byl zůstal dítětem na těle i na duchu mnohem více, než bratr, a jenž měl jen jedno na mysli a sice, milovat ho jedině a být taktéž milován: chtíval, aby s ním chodil na „jejích“ místa, jak říkal. To byly kouty, kde se schovávali bavíce se hrami, jimž nyní už byli odrostli Pletli si totiž malé košiny anebo si stavěli mlýnky anebo si dělali oka na ptáčky; také stavívali oblázkové domy, a dělali si pole, velké jako kapesní šátek: ty pak vzdělávali rozličným spůsobem, napodobujíce v malém co viděli že dělá rolník; orali, sili, vláčeli, pleli a sklízeli takto se učíce jak děti to činívají za hodinu, i vzdělávání země vydávající žeň; to však za čas celého roku.

Tyto zábavy nebyly Landrymu více po chuti, on tu věc teď ve velikosti prováděl, anebo aspoň při tom pomáhal; těšilo ho tedy více vozit velký žebřinový vůz s šesti voly, než přivázat svému psu vozík z proutí na ocas. Bylby raději chodil se silnými hochy Cosseskými anebo hrát v kuželky. Byltě již dost obratným, a házel velkou koulí tak, že se až na třicet kroků cíle neminula. Svolil-li Sylvinet, aby tam spolu šli, místo co měl hrát s nimi, sedl si do koutka nemluvě ani slova; rmoutil se, byl-li Landry tuze veselým a ohnivým ve hře.

(Pokračování.)

Cikáni v Anglii.

Obyvatelstvo anglické bylo již dávno usazeno, když mezi rozhostěné kmeny po krajinách velkobritanských vluzoval se během několika století rod nový, výstřední, tulácký. *Cikáni**) nejsou však nějakou výhradní zvláštností spojených království: nenajdeš zajisté v Evropě, ani v Asii, ani v Africe, nikde po veškeré kouli zemské žádného osamělého, pustého koutečka, který by nebyl viděl, kterak se chouli dým po malebném jejich táboře; snad ani jediného pastviště, na němž by nebyl kdysi hrýzal zub jejich oslův a klisen. Cikáni rozvěsili své kotle po svislých větvích zádumčivých dubův i na štíhlých kmenech lahodných oliv; stany jejich se pohybují ze zasněžených rovin ruských k vyprahlým vysočinám španělským, s temene Hymalajského na drsné spousty Andův; ale žádná krajina nenabízí se tak příhodně důkladnému zpytování toho rozptýleného, tajemného rodu, jako stará Anglie.

Kdo pohleuje krajiny na železné dráze a má dosti na tom, že viděl všechna velká města, zajisté velmi málo se doví o životě cikánův na ostrovech britanských; po krajích ale jest kontrast zvykův a kmenovního rázu jejich s mravy a tvářností domácího lidu selského velmi zajímavou a vzácnou episodou venkovského života. Ačkoliv se jich angličtí sedláci vůbec štítí, bojí a jimi povrhují, ozdobují cikáni obce jejich zajisté ryzí, původní, tajemnou poesií. Z jara, když se zazelenaly háje a každé trnisko bílým se zasypalo květem, najdete velmi často v hluboké, zarostlé roklině velikou černou skvrnu; cikáni odešli odtud: tu skvrnu vypálil oheň jejich. Vozíky původního slohu, zavalitá postava, kouzelný žár černých očí, pravidelná, ač hrubá krása tváří, velmi snědá pleť, havraní kadeře, zádumčivý zpěv, jenžto se ztrácí mezi skalinami a v křovinách jako ten život jejich, hrdý krok, důstojný a volný i v těch hadrech, netečnost a pohrdání, s kterýmžto se vzdalují všeliké práce na tomto světě: tím vším se cikáni znamenitě liší od kmene saského a gallického. Oni jsou divochové, Mohikáni britanští.

Hned zpočátku vznikl mezi živlem usedlým a kočujícím krutý spor, který však byl brzy ukončen jakousi smlouvou, pojišťující cikánům mnohé výhody. Nelze zajisté říci, žeby byl jejich život v Anglii mnohem pohodlnější, nežli v jiných zemích; jsouť tu ale mnohem svobodnější, jsouť tu více doma, a jejich malebný kroj, jejich tance, hudba, stany, vozíky a klisny jsou tu nezbytnou částí všech venkovských radovánek. Scházelo by něco v životě anglickém, zvláště v kraji, kdyby tu nebylo cikánův. Oni přilnuli k Veliké Britanii jako jmelí k dubu, a zpytatel přírody nemůže vypsati život stromu, anižby sobě všiml cizopasníkův jeho. —

Nikdo zajisté nebude se tomu již diviti, že kmen tak rozptýlený a dlouhým i důvěrným obcováním s domácími mravy úplně spřízněný, zvábil na sebe pozornost mnohých učencův a moralistův anglických. Od r. 1816 vypisoval *John Hoyland* svá pozorování o životě cikánův v Anglii slohem dosti zajímavým, a zajisté by se jeho spisův vzpomínalo ještě posud, kdyby nebyl *George Borrow* později odhalil zcela nové pole velmi krásného zpytování. George Borrow žil již od mladosti s cikány;

*) Tito toulaví zástupové mají po světě rozličná jmena: ve Francii nazývají se *bohémiens*; mezi Slovany *cigáni*; v Turecku a Persii *zingarri*; v Němcích *Zigeuner*; ve Španělích *zincali* a *gitanos*; v Anglii *gypsies*.

mluví jejich jazykem, a oni sami jej mají za bratra: on ale přečetl v povaze a mysli jejich velmi mnoho tajemství. Vyzpytovav život cikánův anglických, vydal se na cesty, aby hledal po rozličných krajinách evropských zástupy cikánův, jižto slyšíce hlahol své řeči, věřili tomuto svazku pokrevenství. Borrow se rozložil pod stanem jejich, ohříval se na jejich ohni a mohl tudíž porovnávati rozličné zvláštnosti všelikých větví této rozplašené rodiny lidské. Navštívil také ve Španělích své milé cikány, sdělil jim zprávy o jejich bratřích anglických a byl uvítán všude velmi vlídně a přátelsky. „Netkli se ani vlasu hlavy jeho, a neuřízli mu ani kousku pláště,“ neboť synové egyptští neškodí sobě vzájemně, aniž krade jeden druhému.

Toto nové jeviště probudilo v něm myšlénku, aby sepsal dílo o životě cikánův vůbec, a zvlášť cikánův španělských čili gitanův. Hlavní zásluha tohoto spisu záleží zajisté v tom, že nevznikl pomocí jiných knih: spisovatel vypravuje, co sám po dvacet let viděl, zkusil a slyšel od cikánův samých.

Umění a věda zápasily nyní o tento poklad vzácných zajímavostí. Anglická literatura, divadlo, malířství a hudba čerpaly z povahy cikánův mnohé znamenité vzory. Přece však jest velmi potřebí, aby se každý umělec pilně varoval romantických smyšleností, jichžto zárodek až posud příliš štědře bývá vyživován nedbalým zpytováním a nesvědomitými spisy. Nic se nepodobá méně životu cikánův na dějišti nebo v knihách, jako život cikánův samých, s nimižto se potkáváme v přírodě. To bývá tím, že se snažíme, abychom pronikli tajemství plemene, ježto jest sobě samému pohádkou. Tento národ, rozplašený již po veškerém povrchu zemském, ztratil všude své dějiny, své pověsti, své bohy, ba i památku svých předkův: nebylo by snad možno, aby se obnovil jeho dějepis? . . Nynější život cikánův jesti zajisté velmi bídný: nemáme snad dosti příčin, abychom vyzpytovali ze spůsobu tohoto života příčiny úpadku jejich? Mnohé věci nasvědčují zdánlivě tomu, že nynější jejich bídu ještě snadno vyléčiti: bude se zajisté jednati hlavně o to, abychom vytknuli, jakými prostředky by se mohla vzkřísiti jejich mravnosť, budeme tedy pozorovati, čím cikáni byli, čím jsou a čím by mohli být. Probuzuje se v nás zvláštní soucit s tímto starožitným, nešťastným kmenem, jenžto svou přirozenou, nezkalenou krásou, zvlášť v Anglii, vdoruje stíhající jej posud kletbě.

I.

Odkud přišli cikáni? Kdybychom se spokojili s pověstí, obíhající v některých krajinách, pochopili bychom původ a rozptýlení nynějších cikánův velmi rychle. Slyšme, co se o nich vypravuje: „Jejich předkové, Egypťané, odepřeli útulku panně Marii a božskému nemluvněti jejímu, když tito co vyhnanci se uchýlili do země egyptské, aby ušli hněvu krále Herodesa. Ba oni zabránili žíznivé matce i dítěti, že si nesměli nabrati ani kapky vody z veliké řeky Nilu. Pro tento zločin potrestal bůh Egypťany. Rozehnal je, aby se bídní a povržení toulali mezi ostatními národy světa.“ Tito domnělí Egypťané nemají však s Egyptem docela nic společného. Mnozí z novějších cestovatelův setkali se v Kairu a v pobřežních krajinách Nilských se zástupy cikánův, rozloženými pod palmami. Tito cikáni jsou však od Egypťanův považováni za cizince právě tím spůsobem, jako v Anglii od Angličanův. Mimo to liší se již svým přirozeným rázem a veškerými mravy svými velmi patrně od domácího obyvatelstva.

Tím podivnější zajisté každému bude věcí, že k dotčenému původu egyptskému se přiznávají mimo všeliké vyvracující jej důkazy vůbec všichni cikáni, cožkoli jich se toulá po světě. Tážete-li se jich, odpovídají vám jako jedním jazykem, že přišli původně z Egypta, jsou z krve faraonů; a vypravují s nemalou hrdostí o někdější slávě domnělé vlasti své. Mají následující o tom pověsť: „Bylť kdysi v Egyptě mocný faraon. Měl nepřehledné hluky vojska, jimižto bojoval proti všem národům, až je podmanil všechny. Ale když dobyl veškerého světa, stal se náhle smutným a mrzutým, neboť miloval boje z celého srdce svého a nyní nevěděl, čím by trávil čas. Konečně si vzpomněl, že vypoví válku pánu bohu. Vyzval jej tedy, aby sestoupil s anděly svými s nebe a zápasil s ním a vojskem jeho. Pán bůh však odpověděl: „Nechci měřiti sílu svou s mocí tohoto člověka." Přece však zahořel hněvem na faraona, a by jej potrestal, odhalil otvor v boku nesmírné hory a pak vyštval na zpupného krále divokou vichřici, která jej i s veškerými bojovníky jeho smetla do hrozné propasti. A kdokoli se posud blíží té hoře v noci před svatým Janem, slyší faraona a vojsko jeho kvíleti a výti v hlubinách skalních. — Když ale faraon s válečnými zástupy svými byl zahuben, vzbouřili se králové všech národův, jižto úpěli pode jhem egyptským, proti opuštěným, bezbranným druhdy vítězům svým, snadno je přemohli, a rozhánějíce před sebou veškerý národ egyptský, rozplašili jej po celém světě. A proto se nyní napájejí koně cikánův ve vlnách Nevy, Taja, Sekvany a Temže, ačby měli píti z krásného Nilu."

Pravdě se zajisté velmi podobá, že pověsť, poutající cikány k starému Egyptu, nevznikla nikoli v mysli cikánův samých: byla jim věru podána, vnucena středověkými bohoslovci. Arci že toto odvozování mělo svůj původ v mystickém výkladu několika míst písma svatého. — Odtud pak tvrdilo obecné domnění až na dobu naši, že jsou cikáni assyrským mečem po všech dílech světa rozplašení Egypťané. Co se však týče toulavých zástupův prokletého národa, ti zapomněli již tenkráte, když přišli do Evropy, veškeré dějiny své, ba i jmeno své vlasti. — Odkud přišli? Kam jdou? — Ptejte se raději pramene, odkud přicházejí jeho vlnky; ptejte se raději mračen, kam putují! — Strneme nad takovou nevědomostí, ale ona zcela souhlasí s netečnou myslí těch potulných zástupův. Vše nasvědčuje tomu, že zajisté uplynula dlouhá doba mezi jejich rozptýlením a příchodem jejich do vzdělaných vlastí křesťanského světa. Nemajíce pak ani té nejskromnější památky svého dějepisu, přijali rádi pověsť, kterou jim tu vykázali. Taková zajisté jest člověku potřeba moralní vlasti, že, když jej opustila dějepisná jistota, bez rozpakův přilne ku smyšlence.

Někteří dějepisci domnívali se, že zastihli v cikánech obě ztracená pokolení rodu Israelského. Osudy *Romanův**) podobají se zajisté v mnohých věcech osudům židův. Jedni jako druzi jsou rozehnáni po celém světě a žijí uprostřed národův křesťanských, s nimižto se míchají, ale nikdy nesplynou; jedny jako druhé tisklo břímě pronásledování, povržení a obecného zášti. Žid pozná žida, třeba by každý z nich patřil k jiné větvi kmene israelského, rozplašeného již po sedmnácte století: cikán pozná také cikána, třeba by ten byl zbledl v sněžných závějích švédských, a onen, kdyby ještě bylo lze, zčernal pod vedrem tropickým. Jejich život, duševní ráz a mravy vylučují se však zajisté velmi ostře. Židé libují sobě ve městech ve středu

---

*) Tak se nazývají cikáni sami. Muž *rom*, a žena *juwa*.

obyvatelstva, aby tu mohli rozvinouti své schopnosti obchodnické: cikáni však se nejraději roztrušují po kraji, po pasekách a stepech. Mimo to, synové israelští lnou každým dnem více k obcím křesťanským; vždyť angličtí židé již se tím honosí, že se narodili pod prapory anglickými: cikáni však nejsou nikde doma; všude je najdeš a všude jsou cizinci. — Vědecké vzdělání postavilo však mezi oběma kmeny nejostřejší rozhraní. Židé ubájili si ve svém vyhnanství až posud záři někdejší vzácné vzdělanosti; cikání však, rozdrobeni v patriarchální spolky a bloudíce bez ustání z místa na místo se svými stany a vychrtlými stády, podobají se zbytkům druhdy znamenité, bludné třídy lidstva, která se sebe ale nikdy nestřásla mrákoty nevědomosti.

(Pokračování.)

O dědech a babách v Polště.

(Výňatek ze spisu: „*Kouzelník Tvardovský*," pověst z podání lidu, od Jos. Ign. Kraševského)

(Dokončení.)

Baby i dědové plouhali se po dvou neb po třech ustavičně z místa na místo, z trhu na trh; zřídka kdy šli společně u větším počtu, neboť by si tím sami byli škodili. Slepý se svým průvodčím, chromý a jeho společník, hluchý s chromým, chromý se slepým, děd s babou přítelkyní chodili, dělíce se o almužnu obdrženou, někdy perouce a vadíce se o ni. Při pohřbech slavných a o dušičkách celé mraky jich zasedalo hřbitovy kostelní, zpívajíce, vykřikujíce, ukazujíce rány, nabízejíce svíčky na prodej, masti, léky, koření, tvářice se jako by měli kázeň boží, jako by byli pomateni nebo mrtvicí raněni. Den dušiček jest i po dnešní den jako byl za starodávna velkým dnem v roce pro žebráka, dnem nejhojnější almužny za duše mrtvých, kterou každý dává; neboť každý má kohosi na onom světě, pro nějž pláče, za něhožto touží modlení nakoupiti.

Nejčetnější shon žebrákův v Polště vídala tato poutnická místa: Častochova, Nová Kalvarie, Svatý Kříž na Lysé hoře, Ležajsk, Stašovka, Štěpánov, Hnězdno na den svatého Vojtěcha, Pilzno o sv. Janě, Řešov na slavný trh, Jaroslav na nebe vzetí Panny Marie, Přečice o sv. Michalu, Leki o sv. Bartoloměji, Chelmo v Lese, Zavady ze Debicí, kostel sv. Petra u Dobřechova atd. V Zavadách byla nějaký čas zázračná socha ukřižovaného spasitele, z jejíhožto boku voda tekla, a tu dědové roznášeli a prodávali, poněvadž jí lid byl velice žádostiv. Kromě toho putovali dědové daleko do cizích zemí po chlebě a nejobyčejněji k sousedům, vymohše sobě listiny pod pečetí. Tlačili se do Uher, s velikým strachem (jak říkávali) přecházejíce tuláky a loupežníky naplněné Beskidy,*) do sedmihradské země, do Valaska; zdravější

---

*) *Beskidy* jsou hory lesnaté, západní Halič od Uher dělící, pověstné byly zdržováním se tu četných tulákův a loupežníkův.

šli nejednou ke Kozákům a tam nějaký čas prodlévali; jiní do Prus, do Moskvy, do Slezka, do Moravy a Čech. Někteří při žebrotě zanášeli se též převáděním kradených koní, náležející k cikánskému spolku, častokráte méně cesty povědomé jejich houfy vedouce po kraji postranními, když toho bylo potřeba, cestami.

Setkávali se nejednou s možnější a silnější třídou, které sloužili a byli potřebni ku přenášení tajných korrespondencí, k vyslídění a špehování vojsk, osob důležitých a t. p. Tak jeden děd v patnáctém věku, přenášeje listy od Sigmunda císaře ku křižákům, umřel na cestě, a tajemství se vyzradilo. Tak kníže Šimon Slucký překrádal se skrze dobře střežené brány Lvovské k zasnoubené jemné kněžně Halšce Ostrožské.

Dotkneme též obyčeje, že držívali dědové při křtu děti možných na rukou, aby je rodiče odchovali.

Nejpoetičnější figurou v Polště byli žebráci slepí, dudáci a houslaři chodící po vsech a dvorech s písněmi národními i nábožnými. Povídá se, že výnosná ta žebrota byla dobrým chlebem proto, že obyčejně syn po otci housle dědil a s nimi slepotu schvalně v dětinství na pacholeti spáchanou.

Nejnevázanější třída vláčejících se dědův měla zvláštní a podivnou svou řeč aby si porozuměli při krádežích; o této hantýrce psali staří polští spisovatelé, že, když jí rozmlouvali, nikdo jim nerozuměl. Byl to jazyk jejich řemesla, který jako jazyk plavcův, jako jazyk myslivcův měl i vlastní slovník a více ještě skládal se z obyčejných slov, kterým dány jsou přepodivné významy.

Z tohoho, co sme již napsali, snadno lze poznati, jak důležité místo a jak veliký vliv měli žebráci v životě sprostého lidu. Baba přijímala rodící se dítě, často bývala kmotrou, nejedenkrát potom námluvčím, nejedenkrát lékařem, a když umřel stařec, baba zase ho omývala, kladla ho do rakve a zpívala hodinky. Obyčejné přísloví: „Kam čert sám nemůže, tam pošle babu,“ maluje dosti zřetelně, jak mnoho mohly baby. Povídačky a klepy sprostého lidu se též bez prostřednictví děda neb baby neobešly, těchto tajemných osob, nikomu povědomo, kde narozených, a nesmrtelných, přece ale vždy po sobě následujících bez přetržení a konce.

Obyčeje a mrav této třídy byly jaksi nejpodivnější míchaninou náboženství a pověry, modliteb a nepravostí. Úslužné žebráctvo mělo vždycky jakousi všeobecnou povídačku k omluvení každého zločinu, tak právě jako mělo léky (domnělé) pro každou nemoc za kousek chleba a několik grošův; uspokojovalo tím nejedno svědomí a nejednu bázeň chorobnou rozehnalo. Tajemný život, věk, mravy, tradicionalní o nich pověsti: všecko pokrývalo žebráky v očích lidu jakýmsi kouzlem podivným, umělo nadchnouti víru v kouzla jejich, jistou bázeň a úctu k nim.

V skutku bývala pomsta těch lidí často strašná, kterých s těžkostí dotknouti se mohly zákony, a které nezdržovala žádná vůbec víra a svědomí. Nejednou hodili oheň do stodoly, škodlivé byliny do jídla. Slovem: žebráci tací tehdáž, jak sme je vylíčili, byli lidu ustavičně potřebni, časem nebezpečni, ustavičně vtírající se.

Jiný poněkud byl žebrák zvláště městský, leč toliko o to, oč naň měl vliv různý poněkud spůsob života a obklopující jej lid. Žebrák městský, trochu osvícenější, stejně ale zkažený, prohnanější byl ještě než jiní.

Žebráci v městech začali se záhy sestavovati ve spolky na spůsob bratrstev čili cechův privilegovaných. Měli svůj zápis knihy, písaře, úředníky, pokladnici,

mrskače čili bičovníky dohlížející, aby cizí příchozí městským chleba neubírali, sedávajíce u kostelův neb plouhajíce se městem po almužně. Již ve věku šestnáctém utvořila se taková bratrstva v Polště, mající svou hospodu ke schůzkám v městě, povinností zavázaná starati se pro údy své o kněze při skonání a pohřeb třeba na poli. Přicházející do města milosrdní, kteří výkupu jako vězňové anebo pomoci jako poutníci se doprošovali, žádajíce, aby byli s kazatelen poručeni, byli povinni nejprvé stavěti se v hospodě bratrské a ukázati své papíry. V městě nebylo dovoleno rány odkrývati a děti nositi. Každé čtyry neděle odbývaly se všeobecně schůzky, kdež byl psán i řádný protokol. V čas hladu a moru jen, když neobyčejný byl nával lidu do města, pořádek ten nebyl zachováván.

Chudí špitálníci měli vyznačený čas k sedění na ulicích pospolitě okolo Všech Svatých a o velkonocích. Představení a starší vybíráni jsou ze zvoníkův, kostelníkův každého vyznání.

.Náležící do bratrství sedávali někdy v budkách schvalně tak sbitých u předsíně kostelní.

Všeobecně měl žebrák v městě méně svobody, bdělejší magistráty nedovolily jim brojiti pod trestem pranýře, bití a vyhnání z města; v případě dokázaných čar nebo toliko úmyslu — páleni jsou na hranici bez milosrdenství. Svobodnější byl život žebráka na vesnici v ustavičné veselé od prahu ku prahu pouti po známém okolí, kde často v starém dědku stará se vítala známost. Že vliv žebrákův byl demoralisující na lid, není pochybnosti — nejeden dal se jimi svésti k zločinu, nejeden hledě na ně, zachutnal si v zahálce, tuláctví a žebrotě, nejednomu pomohli oni ukrýti beztrestně první zločin, jenžto dal podnět k dalším.

Kromě těch poměrův, o kterých sme se zmínili, se zámožnější třídou, připomeneme ty, které se zřizovaly v patnáctém a šestnáctém věku při hostinách schvalně pro žebráky od pánův, duchovních, jmenovitě biskupův dávaných. K těmto připočteme i obřad na zelený čtvrtek.

V čem vlastně záležela osvěta té třídy lidu? V tom, že uměli zpívati nábožné písně, že znali modlitby, litanie atd, měli známosti místních tradic, pověstí, přísloví, písní národních, v tradicionalních taktéž formulích černokněžnických a kouzedlnických, že znali byliny a rozličné koření, že měli o rozličných jejich vlastnostech jakési pojmy.

Z polského přel. *Frant. Lad. Vorlíček.*

FEUILLETON.

Slovanská hlídka.

* *Opavský Besedník* počal 9. ledna třetí ročník pouti své.

* *G. Frankolski* v Konjicách sepsal junácké epos v 17 zpěvích pod názvem „Veronika desenička."

Z Prahy a z venkova.

— (*Divadlo.*) Dne 8. ledna „Král Vukašín" od Vítězslava Hálka (v novém upravení.) Nepřišli sme ani v pokušení, psáti nějakou apologii kusu tomuto. Víme předobře, že jediná možná, výdatná apologie jest, když se odpoví lepším kusem. Naše kritika prahla

dávno po nějakém tributu; „Vukašínem" dán jí tento tribut, a možná, že sme se jí tím zavděčili. Co česká kritika odsoudila, nebudeme bráti v ochranu, a byť to bylo vlastní dítko naše. Syn jednal proti všeobecnému rozkazu, a Říman zavraždil jej vlastní rukou; my sme čin ten nikdy neslavili, ale souhlasíme s Římanem. Chyba naše není smrtelným hříchem; domnívali sme se, že se bude líbit jiným též, co se nám z počátku líbilo. Nyní však se již ani nám nelíbí, a my v pokoře souhlasíme s ostatními. Ruku na srdce — z těch, kteří zákony píší v estetice, snad se již také nejeden zmýlil. Omyl z nás dělá lidi, a smýšlet lidštěji jest také pokrok. Vděčně uznáváme vše, co kritika napsala pravdivého, a nepříčíme se ani tomu, kde pravdu nepsala. Ti, kdo se domnívali, že nové upravení může býti něčím jiným, leč zkrácením kusu, musejí se ve svých pojmech o dramatickém organismu poněkud zpamatovati; za šest neděl se ani grunty nevyženou, neřku-li, aby se budova přestavěla. Bez ostýchavosti ponecháváme dítko jeho osudu, vinu berouce na sebe, že sme se mu o slabé věno postarali, aby se zasnoubilo s obecnou přízní. Někdy se ovšem neurodí, a rozhledneme-li se kolem sebe, potlouklo na nejednom místě. Žeby falešní přátelé naši vinu toho nesli, upíráme naprosto; již to, že se k vině sami přiznáváme, dokazuje, čí vina jest. A naším obyčejem není, pokrývati viny svoje pláštěm přátelství; co se nám vyčtlo zřejmě, to dovedeme také slyšeti zřejmě, a zajisté nemluví nikdo upřímněji než my, volajíce: „Mea culpa!" Bohdá, že přesedíme ten několikaměsíční žalář, do něhož nás odsoudil zákon krásy a pravdy. Přijíti k sobě — po tom sme již dávno prahli. — A staneme-li se na příště opatrnějšími, nebude nám zajisté vykládáno na zlou stránku.

Dne 10. ledna. „Růžena a Růženka," veselohra od Birchpfeiferové. Veselohra přichází u nás již k dobré souhře. A tak závodili tenkrát paní Pešková, sl. Libická a p. Šamberk obratností i porozuměním. Pan Houdek, zdá se, že trpí ještě lampovou zimnicí. Nemoc tu musí co nejdříve překonat, neboť hrá již déle, než toho třeba. Pan Chvalovský se ukazuje co potřebný herec, neboť se pokusil již skoro ve všech odborech s dosti slušným prospěchem. Na ten čas ovšem ještě se určiti nedá, který obor by sobě měl zvoliti výhradně; také toho netřeba, kde se dosud hlavně jedná o to, aby se sebe složil všecky vady začátečnické. K těm počítáme, že se v konversačním kuse příliš často klaní hořejším tělem do předu, že jeho pohyby hlavou ještě nenašly přirozené míry, a pak, že ruce ustavičně klade na zad. Pan Křtín malou svou úlohou sluhy došel uznání.

Dne 11. ledna. Pan Sák obral sobě k příjmu horvátskou operetu „Serežán," pak „Třináct ozbrojených dívek" a ballet Reisingerův „Honba na medvěda." „Třináct dívek" jest starý, otřepaný kousek a stal se pouze dosti rozmarnou hrou p. Sekyry záživným. Narážky na české listy byly karakteristické tím, že spisovatel jich persifloval sama sebe. „Honba na medvěda" má chudý děj, ačkoliv jsou jednotlivé, zvláště vedlejší věci v něm trefné. Častými, k tomu zbytečnými proměnami trpí dojem celku, a tak byl úspěch jeho nevalný. Divadlo bylo ve všech místnostech přeplněno. — Horvatská operetka „Serežán" byla dosti chladně přijata. Děj neobsahuje nic zvláštního, jest příliš rozvláčný, zvláště místo prosy hodil by se zpěv na mnoze lépe a vhodněji, čímž by skladatelovi naskytlo se příležitost v hudbě vyniknouti. Ani hudba není zvláštní. V předehře, která jest v slohu písní slovanských pracována, snažil se skladatel podati malý obrázek hudby slovanské, což se mu i částečně podařilo, neb v ní něžné, duchu národní hudbě přiměřené melodie v okrouhlý celek spojil. Vyjma terceta mezi Blažkem, Markem a Zdenkou a kratičkou arii Wolkensteinovu, jež více svou tklivou melodií nežli slovům přiměřenou myšlenkou vyniká, jsou ostatní čísla chatrná. Zpěv jest na mnoze triviální, a odchyluje se zcele od rázu hudby slovanské. Podobné doprovázení zpěvu, jež se svou jednotvárností a jednoduchostí honosí, slýcháme často ve vlaských operách. Jednoduchá a celku přiměřená instrumentace činí na posluchače příznivý dojem. Celek upomíná spíše na vaudville, nežli operetku. — Provedení bylo dosti zdařilé, neb úlohy nalezaly se v uměleckých rukou. Sl. z Ehrenbergů byla co Zdenka ve zpěvu i hře roztomilá. Co vložku zpívala slovenskou národní píseň, již též opakovati musela. Taktéž co do zpěvu statně si počínali pp. Polák (Serežán) a Švarc (hr. Wolkenstein), jimž ale častá prósa značně vadila. Zvláště u p. Poláka postrádali sme živější hry. Dobrý byl p. beneficiant (Blažek). Obecenstvo odměnilo spoluúčinkující hlučným potleskem a vyvoláním.

Po dlouhém odkládání provozovala se konečně dne 18. t. m. Mozartova „Kouzelná flétna" spoluúčinkováním p. Rokytanského (Sarastro), jenž svým zvučným, jadrným a objemným hlasem i citupluým přednesem obecenstvo výborně bavil. Jeho krásný, nevšední bas honosí se rozmanitou barvitostí a nejvýše příjemným tónem; zvláště však v střední poloze zní sympathicky. P. Rokytanský též výborně vokalisuje, což sme u ostatních, vyjímajíce sl z Ehrenbergů a částečně i p. Švarce, pohřešovali. Obecenstvo vyvolalo několikráte výtečného

pěvce po velikých ariích i ke konci představení. Pochvaly zasluhuje též sl. z Ehrenbergů (královna noci) za svou bezúhonou kolloraturu a citu plnou hru, jichž namahavé obě arie vyžadují. Pamina sl. Macháčkové měla by míti více živosti a dramatického nadšení. Příjemný a dosti silný její hlas by zajisté pak mnohem lépe působil, kdyby do něho více vřelosti vložila a jej přirozenější hrou podporovala. Co sme sl. Macháčkové vytkli, platí ještě u větší míře u p. Poláka (Tamino). Klademe mu vřele na srdce, by se co nejvíce vystříhal oněch nepřirozených a jednotvárných pohybů, neb tím zpěv velikou ztrátu trpí. Papageno p. Švarcův byl ve zpěvu i hře dobrý a rozmarný. Zdá se, že p. Švarc tuto úlohu vícekrát zpíval a tudíž i dobře pojal. Ostatní síly počínaly si více méně statně, ačkoliv se na mnoze dobrého nedostávalo. Orchestr hrál přesně, až na finale, kde s posledním sborem o čtvrt taktu divergoval. Při některých oddílech byli bychom si taktéž přáli hlubších nuancí. Obecenstva sešlo se opět velmi četně, takže všechny místnosti byly přeplněny. *a—a.*

— *Boženka Jungmanová* tančí dnes v prozatímním divadle českém.

— *Benefice.* Příští neděli má příjem jeden z nejoblíbenějších členů našeho divadla, pan Šamberk. Zvolil sobě k němu Freytagovy „Journalisty," velmi zdařilou to veselohru, která již na všechněch divadlech zdomácněla. Jest tudíž jisto, že obecenstvo p. Šamberka hojnou návštěvou poctí.

— *Repertoire* kr. zemského prozatímního divadla jest tento: Na dnešek oznámeny jsou: „První den po svatbě" a „Cesta oknem." Dne 18. neděle: „Journalisté" (benef. p. Šamberka). 20. úterý: „Lukrecia." 22. čtvrtek: „Srdce a svět." 25. neděle: „Pražští studenti" (benef. p. Sekyry). Nejbližší představení: Pravzor Tartyffa. Montecchi. Don Juan (benef. p. Mayra). Strakonický dudák. Dvé šlechticů Veronských. Clavigo. Josef a jeho bratří.

— *Změny v českém divadle.* Slečna Gaučová, slečna Boschettiová a p. Boschetti odstoupí o velkonocích od českého divadla.

— *Koncert ve prospěch akademického čtenářského spolku,* v němž věhlasný náš Laub spoluúčinkovati slíbil, bude se dne 1. března v sále Žofínském odbývati.

— *Pánové Laub a Jaell* uspořádají ještě jeden koncert s průvodem orchestru v místnostech českého zatímního divadla.

— *Richard Wagner* chce uspořádat dne 25. t. m. na Žofíně veliký koncert.

— *Výbor národní besedy,* jež odbývati se bude dne 9. února v sále Žofínském, ustanovil se na tom, že čistý výnos besedy bude věnován průmyslovému museu v Praze.

— *Rekviem za Boženu Němcovou* bude dne 21. ledna v chrámu sv. Petra a Pavla na Vyšehradě; pan kanovník Vinařický bude čísti smuteční mši. Naše dívky zajisté v ten den navštíví četně Vyšehrad, kde Němcová odpočívá.

— *Riegrova podobizna.* Nový ústav lithografický pp. K. Kříže a B. Mourka vydal velezdařilou podobiznu Františka Ladislava Riegra, která může býti ozdobou každého salónu. Podobizna ta jest v životní skoro velikosti a překvapuje zdařilou podobou. Že hojného rozšíření dojde, netřeba podotýkati; cena 1 zl. 50 kr. jest poměrně velmi levná. Pánové Kříž a Mourek vydají celou řadu takových podobizen, a právě tyto dni vyjde podobizna Palackého. Hlavní sklad jest ve Slovanském knihkupectví.

— *Dekorační malíř p. Koutský* obdržel velmi čestné vyzvání k dvornímu divadlu ve Vídni.

— *Nové knihy,* U Kobra vyšlo pokračování následujících děl: Hugova románu „Bídníci" sešit pátý, jímž ukončeno oddělení první. — „Kolarových spisů" sešit sedmnáctý, jímž zároveň jest ukončeno toto vydání. — „Slovanských besed" svazek jedenáctý, v němž se podává román „Dvě modly" od Bohoboje Atanackoviče, ze srbštiny přeložil K. Štefan. — Tomáše B. Macauleye „Dějin anglických" sešit desátý (dílu III. sešit 4.) — „Slovníka naučného" sešit 46., jenž obsahuje slova „Hansmannit — Henotikon." — Zapovy „Česko-Moravské kroniky" sešit pátý, jenž sahá do roku 1063. „Na jakých základech spočívá víra v boha" vzdělal B. V. Košut.

— *Národní škola,* týdenník to vychovatelský pro národní učitelstvo v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku, počal s novým rokem vycházeti redakcí Frant. Jos. Řezáče a spolupracovnictvím pp. Lelka, Sloty, Tesaře a Wurma. Známí tito pedagogové podají zajisté krásný materiál našim učitelům k řádnému odchování mládeže. Forma, jak ze dvou dosud vyšlých čísel patrno, jest lehká, prozračná a nejen učiteli, nýbrž i žáku pochopitelná.

— *Životopisní nástin sv. Cyrilla a Methoděje.* Veledůst. pan kanovník Ad. Würfel vydá tiskem číslo II. své legendy o sv. patronech Českých, totiž stručný „Život sv. Cyrilla a Methoděje." Zároveň vydá velký barvotiskový obraz sv. bratrů Soluňských od Svobody, jakož učinil při Legendě o sv. Janu Nepomuckém s obrazem téhož světce od Führicha.

— *Matice česká.* Dle přídavku ke sta-

tutům musea českého, uzavřeného v generálním shromáždění společnosti musejní roku 1861 a cís. král. vládou stvrzeného, volno jest správnímu výboru musea, zastaviti další rozmnožování jistiny matice české, jak mile by jistina ta dosáhla výše 100.000 zl. r. č., tak aby napotom třetina každoročných nových vkladů, která se nyní k jistině přiráží, připadla k výdajným penězům a tedy na vydávání kněh byla obracována.

Jistina matice české obnáší nyní na pragmatikalních hypothekách

	61.516	zl.	39	kr. r. č.
v úpisech nár. půjčky	15.750	"	—	" "
což činí	77.266	zl.	89	kr. r. č.

Šlechetnými dárci z panstva českého jsou ale mimo to slíbeny některé znamenitější příspěvky k doplnění jistiny matice české, které se po určitých ročních lhůtách dodávají a od nynějška ve třech letech doplaceny budou.

Suma příspěvků těchto, kolik se jich ještě sejíti má, obnáší

sejíti má, obnáší . .	7.620	zl.	—	kr r. č.
což s hořejšími . .	77.266	"	39	" "
činí úhrnkem . .	84.886	zl.	39	kr. r. č.

Schází tedy celkem k doplnění jistiny matice české na 100.000 zl. r. č. málo přes 15.000 zl.

Na doplnění jistiny matiční do jmenované sumy záleží nová budoucnost tohoto ústavu, pro pěstování národní vědy tak velice důležitého. Neboť odpadnutím závazku k ukládání třetiny nových vkladů na jistinu vedle obnášky stálých úroků 5.000 zl. každého roku a toho, co se stěží ročním prodejem kněh matičních, zvýší se znamenitě obnáška výdajných peněz a tudy činnost matice ve vydávání kněh, která za posledních let ovšem nedostatečností příjmů svírána byla. Pánům zakladatelům matice bude se tím samým dostávati značně větší roční výhody ze vkladů jejich.

Prospěchu tohoto, jak obecného pro národní vědu, tak soukromého pro zakladatele matice, lze dosáhnouti v krátkem čase, když by se nynější páni zakladatelé, kteří vkladů svých již odbyli, ještě k malé oběti nad to odhodlali.

Jest totiž nyní pánů zakladatelů, kteří se svými vklady jsou hotovi, již přes 3.000. Kdyby každý z počtu tohoto složil v průměru 5 zl. r. č., bylo by 15.000 zlatých, které se do plné jistiny nedostávají, dosaženo.

Sbor musejní pro řeč a literaturu českou, jemuž náleží péče o prospěch ústavu matičního co největší možná, dovoluje si proto vyzvati pány zakladatele ku příspěvkům k tomuto účelu, v plné důvěře, že prospěšnost předsevzetí toho dojde všeobecného uznání.

P. T. páni zakladatelé všelikých stavů, více nebo méně zámožní, račte učiniti každý dle své větší neb menší možnosti.

Sbor nesmí a nemíní žádné míry předpisovati, dovoliv si jen ukázati, kolik by příspěvek obnášeti musel, kdyby každý rovně mnoho dal, aby se účelu došáhlo; každý větší neb menší příspěvek bude přijat s vděčností v naději, že větší štědrostí možnějších nahraženo bude, co by se nedostávalo pro nemožnost jiných.

Příspěvky se přijímají u správce pokladnice matiční, pana profesora a zemského advokáta, doktora Josefa Fryče ve Vodičkové ulici č. 736—II.

Jmena pánů přispěvatelů budou se novinami oznamovati a časem svým sestaven bude úplný popis v časopisech musejních.

Od sboru musejního pro vědecké vzdělání řeči a literatury české.

V. Nebeský, sekretář. Jan hr. Harrach, kurátor matice české.

— *Z Mladé Boleslavi.* Skoro toho lituji, že sem se daným slovem příteli redaktoru zavázal státi se Lumírovým zpravodajem z luhů Boleslavských. Než stalo se již, a ač v rozpacích nemalých všzím, nevěda jakého druhu dopisů vlastně tento zvláštní časopisecký druh požaduje, pouštím se na černé moře inkoustu se slabým veslem husím. Politika je Tobě tím zapověšeným ovocem, jakým našemu „Boleslavanu" hospodářské spolky, dobře tedy, že „naši" teď méně o politiku „u džbánku" dbají, nežli se to před krátkou ještě dobou dělo. Snad literatura a umění? Nu ovšem tomu, jenž „slovy i pěniem pohýba Vyšehrad i vše vlasti", tomu musí oni dioskurové býti tím, čím v žalář zakletému redaktoru jsou chléb a voda, jediným skoro živlem, v němž se pohybovat smí a může! Literatura a umění? v Mladé Boleslavi? Jen ne tak zhurta s tím pohrdlivým úsměchem; byla-li Boleslav dříve již rájem israelským, tož teď v jiném ovšem smyslu o ní říci smím, že již není posledním mezi městy judskými. Ano, máme svou literaturu, máme svoje umění; první representuje křižovaný, bičovaný, pokutovaný „Boleslavan", a druhé, totiž umění, náš o minulé negativní slávě v pokojném snu dřímající zpěvácký spolek. Dejž mu bůh lehké odpočinutí a brzké k lepší činnosti z mrtvých vstání. Nebude zajisté v krátkém čase pokročilejší vesnice v naší vlasti, kde by čilý zpěvácký spolek trochu toho uměleckého života, jaký se na venkově pěstovat dá, neprobouzel a neudržoval. A naše královské město? bídnější je v tom ohledu než ta prostá ves. Živoříme tu v tom materialismu při psacích stolkách, v komptoirech, na kathedrách a v dílnách, a

když jinde se kochají v krásách hudby a zpěvu, dramat a sesterských umění, my na rok jsme nasyceni, naučíme-li se aspoň „Besedu." Věru že mezi námi by zcela jiný byl ruch, kdybychom měli pouze toho zpěváckého spolku — ne za koně království, ale za 16 zpěvákův třeba celé císařství! Nu, ještě nic? Vidím, že to jde líně, ale jde to přece, vidím, že ruměnec studu těm pánům jako červánky na nebeské kouli vystupuje; vidím, že si počínají protírati zalepené oči, mazat zalehlé hlasy, již ladí své ladné tenory a bassy, zvučné akkordy rozléhají se sálem a ha! rázné naše „Naprej" volá je, volá nás tam, kde každý státi máme. Nuže „Naprej!" zpěvácký spolku; úloha je vytknuta, není ničeho třeba, než dobré vůle, a kdo za našich dob ani té nemá, nechť se dá zašlapat v bláto netečnosti a hanby. — — — Odpusť, že sem, zaujat tak osudem našeho spolku „budoucnosti," zapomněl podotknouti, že mimo „Boleslavana," zdárně působícího, také literární bejlí v zákoutích našeho města pučí, tu teutonským jazykem kašlajíc, tu naši drahou mateřštinu nemilosrdně, ba po barbarsku hanobíc. — Ono to zpívá a po chromém ušáku, jemuž Pegasů přezdívají, se městem prohání a rozličné neplechy vůbec tropí. Než, ustanu o nich šířiti slov, abych snad bezděky nebyl příčinou toho, že by se jich připomínalo.

— *Z Počátek.* Od polovice měsíce prosince do Tří Králův meškala u nás první česká divadelní společnost paní Prokopové a dávala za čas ten 13 představení. Že jen pořídku potkávati se nám jest s referáty o společnosti této, chci zde něco o stavu jejím podotknouti. — Společnost ta čítá nyní po odchodu pana Brauna a sl. Rottové 12 osob; počet to dosti veliký u porovnání s tím, kdy za letního pobytu v Humpolci a Červené Řečici 7 nebo 8 údův čítala. Personál tento, který se po smrti Prokopově nemůže ředitelem a po odchodu p. Brauna ani režisérem vykázati, žije po ten čas v úplné takřka desorganisací; postavení jeho podobá se vlnobití rozbouřeného moře, v jehož vlnách pochovává se umění i existence společnosti samé. Proto s potěchou deslechli sme, že interregnum tomuto co nejspíše konec bude, neboť v brzku stane se známý herec a režisér Čížek hlavou a vůdcem celé společnosti. Nepochybujeme, že tento v popředí opět postaví upadlou první českou divadelní společnost Prokopovu, že napraví ty přemnohé nedostatky, kterými — žel bohu — tak hojně vyniká nad jiné. — Dovolujeme sobě poukázati na tyto věci. Celá společnost nemůže se nyní vykázati ani milovníkem druhé třídy, a přece dávají se kusy jako „Král Václav a jeho kat." Potom ovšem slyšeti musíme v úloze Hynka proudy hrkotajících slov beze vzletu a ohně, jak by snad v komické úloze na místě byly. — Garderoba, ještě více však dekorativní zřízení divadla vyznamenává se přílišnou jednoduchostí a jest v tak sešlém stavu, že jen lidé, velikou porcí fantasie obdaření, snadno vmysliti se mohou v komnaty královské, patříce při tom třeba na mračící se vězení. Budoucímu řediteli panu Čížkovi budiž i k vědomí, že tak zvané „hrání na party," nyní u této společnosti zavedené, kteréž rozhodným jest znamením úpadku každé společnosti, jakož i více méně řemeslnického provozování umění, kteréž jest i k jednotlivcům společnosti nespravedlivé: že vše to snižuje společnost celou takřka k holubníku, z kterého každý kdy chce ku škodě celku, nejsa kontraktem vázán, vylétnouti může, a že tento způsob platu nahražen musí býti řádným kontraktem, engagementem. Patrný nedostatek u této společnosti jest i zastaralý repertoir. Vídeňské frašky a Tylovy vždy známé kusy jsou takřka jediný jeho kontingent. O novějších kusech, u jiných společností dávno známých, ani zmínky. — Nemenší budiž přikládána péče k tomu, aby vždy čisté, ryzé češtiny se šetřilo. Tak n. p. zdá se, že špatné užívání akkusativu „jisté lidé" druhou stalo se přirozeností*) paní Šourkové, která jakoby na zřetelném vyslovování jeho zvlášť záležeti sobě dávala. Z nynějšího personálu zvláště chvalně zmíniti se musíme o p. Braunovi, o sl. Šourkové a Prostecké, které svědomitosti zachovajíce k obecenstvu pilností svou, dobrou vůlí a skutečnou dovedností získali si u obecenstva sympatií všeobecných. Neradíme však sl. Prostecké, to k vůli jejímu měkkému hlasu, aby do mužských se šatův převlékala. Z malé Prokopové máme potěšení; ve „Vdovci" a ještě více v „Drátaři" líbila se velmi, kde svým dojímavým hlasem a zdařilou hrou obecenstvo k velkému potlesku přiměla. Vytknouti sluší ještě komiky p. Dolenského a Slavského pro skutečně dobrou hru, posledního ještě co dramaturga společnosti, který novými časovými kuplety mnohý kus zastaralého repertoiru oživil.

— *Z Křice u Královic.* Společenský život v naší obci každým dnem se stává utěšenějším; a odbýváním slavnostních besed i duch národní se pěstuje ku statečné vzájemnosti. Zařizování besed jest arciť hlavní zásluhou okolních studujících, kteří ničeho neopominou, čím by tyto zábavy se ušlechtily. Našemu tajnému přání vyhověli opět studující o svátcích zde meškající, tak že se nám dostalo již dne 28. pros. m. r. prvního divad. představení, které můžeme nazvati v každém ohledu zdařilým. Dekorační věci arci nemohly z počátku hned

*) I u Pražského divadla. *Red.*

vyhověti, sice ale byla dobrá. Slyšeli sme veselohru „Pan Čapek“ a frašku „Rekrutírka v Kocourkově,“ a směle a upřímně musíme vyznati, že sme dosud nikdy s takým potěšením hostinec náš neopouštěli, jako tenkráte. Doufáme, že slečny Svatošová a Čiž. i další představení všemožně podporovati budou, čím by našemu vřelému přání častěji vyhověti se mohlo. Musím se ještě zmíniti v jednom zdejším velkomyslném pánovi, G. R., který svym již všeobecně známým jednáním celou společnost v nemilé rozhorčení uvedl. Doufáme, že tento pán budoucně podobných výstupů se vystříhá, které naší dobré věci nemálo by vadily.

— *Z Třeboně.* Dne 6. t. m. provozovali naši ochotníci „Věšení,“ veselohru od R. Benedixe. Provedení této hry bylo v celku velmi dobré; jak mezi hrou, tak i na konci byli ochotníci bouřlivým potleskem odměněni. Celý příjem obnášel 62 zl. 34 kr. a čistý výnos určen jest na zaplacení koupených kněh školních chudým žákům zdejší nižší reálky. Těšíme se, že nám nyní naši ochotníci podobnou hrou častěji příjemné zábavy poskytnou. Máme zde také český čtenářský spolek, jehož účelem jest, aby zábavným a poučlivým čtením údy mravně vzdělával a poučoval. K účelu tomu drží se zde časopisy: Lumír, Pokrok hospodářský, Národní listy, Osvěta, Hlas, Humoristické listy, Brajle a Wanderer. Ponenáhlu založí se spolkem i knihovna, která z takových kněh sestávati bude, jenžby nejen mravné a poučlivé zábavy, ale také k vyšinutí orby, řemesla, obchodu a průmyslu hojné látky poskytovaly. Z ohledu toho bychom sobě přáli, aby naši řemeslníci, hospodářové a obchodníci četně ku spolku čtenářskému přistupovali. Musím se ještě zmíniti o spolku zpěváckém, který zde zároveň do života vstoupiti hodlá. Stanovy byly v loni od místodržitelství stvrzeny a jsou již v rukou zatímného výboru, jehož úlohou jest spolek uspořádati. Nepochopujeme, proč se s věcí tou pořád odkládá; beztoho již naše město se zpěváckým spolkem poslední v kalendáři stojí, kdežto se mnohem menší místa dávno již dobře spořádanými zpěváckými sbory honosí.

Směs.

* *Přednáška p. Vojty Náprstka* byla minulou neděli v sále Žofínském přehojně navštívena. Těší nás, že se dívky a matky tak hojně v přednáškách těch účastní, a jest se nadíti, že se v mládeži ujme nejeden návrh, jehož účelem jest pokrok, a k němuž prostředkem jest jednoduchosť a uspoření času. Poslední přednáška bude tuto neděli o půl jedenácté hodině taktéž na Žofíně.

* *Housle Lauboovy* jsou historické; jsou to housle, na něž slavný Paganini koncertoval, pravé to Straduarky a stojí 7.000 franků ve zlatě.

* *Toileta Indiánů.* O toiletě Indiánů podává nám jistý cestovatel zvláštní obrázek. Za mého pobytí, praví tento, u řeky Minesoty navštívil sem náčelníka Sioux-ů, přijmím Little Crov, jenž na místě šatu pokryl tělo své jakousi barvou. Jest až k víře nepodobno, jak směšnou mnohdy rolli hraje Evropan, zvláště je-li zvědavý, a jak často, ač nerad, zaviní se proti etiketě při takové návštěvě. Já k. př. nemohl sem se přemoci, abych se neotázal Little-a Crov-a, jenž byl, jak sem svrchu pravil tělo, své pomazal bílou hlinkou, co by to znamenalo. Vypadal asi tak, jakoby se byl někde octnul mezi sedníky, kteří ze žertu jej byli vápnem pomalovali, a sice křiž na kříž po prsou, po šíji, po zádech a stehnách. Jelikož mi hned neodpověděl, tázi se ještě jednou, co by ty podivné figurky na jeho těle znamenati.

„Co by znamenalo? Toto? Tážete se?“ odvece pohrdlivým hlasem dívaje se po svém těle; „nic neobyčejného. Což pak mám chodit nahý? Toť by bylo neslušné! Vyť Evropané máte podivných kabátů, jež nosíte doma, a totoť jest opět u nás Indiánů obyčej. Mravy jsou rozdílné na světě.“

Mou otázkou byl celý rozmrzen, a když sme odcházeli, slyšel sem jej, an hovoří se svými ženami, pohlížeje úšklebně za námi. Myslím, že projevoval své udivení, jak sem se mohl tak zpozdile tázati. Seznal sem, že sem se asi neslušně zachoval. Bylo to snad totéž, jako bych, navštíviv některého evropského jenerala, osmělil se tázati, proč nosí epolety, knoflíky a řády? Domnívám se ale, že toto potírání bílou hlinkou má svou zvláštní výhodu. Možná, že je chladí, jako v západní Indii bílá kazajka. *F. G.*

Dopisy redakce.

Panu Ch. zde. Vaše básničky jsou jen hříčky, jak tomu snad sám přisvědčíte z veršů:

Nebyla, nebude
žádné lásky v světě,
jež bez pomluvy, bez
závisti pokvěte.

To Vás ostatně nemusí zastrašit; cokoli pošlete, vždy přečteme a úsudek svůj Vám podáme.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském kněhkupectví v nov. alejích č. 186. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. Rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 4. **22. ledna 1863.** **XIII. ročník.**

Kozácké melodie.

Od Kašpara D. Kursy.

I.

Letí, letí kozák
bujném na komoni,
jako kdy se blesky
širou stepí honí.

Koník v bujném letu
potřásá svou hřivou —
pro kohos, kozáče,
brousil šavli křivou?

Oj, to jistě neseš
za novou se slávou —
nad kterou tvá šavle
zatančí si hlavou?

Rozkázal ataman
staroslavné Syči
vytáhnout bojovně
proti půlměsíci?

„Nejdeme my s meči
na tatarskou chatru —
nám baťuška kázal
s knuty proti bratru . . .“

II.

Ataman nám vzkázal —
my se hbitě hnuli,
že zas půjdem v bitku,
ruce sme si mnuli.

Nešlo se však, nešlo
proti Tatařínu —
hřešils, atamane,
kaj se Hospodinu!

Poslal si nás v Polsku,
v bratrů živné kraje,
z kozáctva se stala
bratrovraždná láje.

Velikous na hlavy
naše svalil vinu —
hřešils, atamane,
kaj se Hospodinu!

III.

Těžké srdce, kozáku!
Byly lepší časy,
když sme bujně sekali
do turčínské chasy.

Tenkráte my na cizí,
na tatarské plémě —
teď sme vyšli na pleny
v bratrů našich země.

Tenkráte sme loupili
pohanské mešety —
teď i chrámy křesťanské
przní naše čety.

Tenkráte byl jiný plen:
drahocenné zbraně;
teď nám v rukou zůstane
dřevěný kříž Páně.

Místo skvostné čabraky
z drahocenné látky —
nám prostinký obrázek
svaté boží matky . . . .

IV.

Oh — v očích kozáka
slza se pohnula —
co tak smuten kozák?
proč si nepohulá?

Těžko se slzou se
zrak kozáka mine,
když si od katanství
sotva odpočine.

Těžko házet čapku
vysoko do vzduchu,
když se kletba bratří
nese k jeho sluchu!

V.

Běhal po ulici
hošík rusovlasý,
s bědováním na rtu
s omženými řasy.

Potkal hocha kozák,
kozák s vlasem šedým:
„Hochu rusovlasý,
hochu s licem bledým,

proč ten nářek na rtu,
slzou zvlhlé řasy?
Svěř svůj žal kozáku
s šedivými vlasy!“

„Odvezli mně otce
lehké na kibitce —
ani nemoh’ zlíbat
mé mladičké líce;

ukaž mi tu cestu,
aby byla k víře,
která povede mne
za ním do Sibíře.“

„Mladý’s ještě, hochu,
nevinné jsi dítě,
však až budeš větší,
oni uvidí tě . . . .

Ručím já ti za to
svými šedinami,
že se dobrou cestou
svezeš s kozákami:

v lehounké kibitce
se vraným koníčkem —
nejjistější cestou
za milým tatíčkem . . .“

VI.

Ba nemá svatá širá Rus
otrockých jenom duší —
tak mnoho mužných ňader má,
v nichž srdce bujno buší.

Tak mnohé velké slovo už
se s jejich retů neslo:
že spása vlasti jejich cíl
a volnost jejich heslo. —

Ti naši velcí mužové —
ti ve sibiřských dolech,
ti přemítají v okovech
o velkých vlasti bolech . . .

VII.

Ba dobře, že jsem hlup a sprost!
Neznáte, kam to slovo míří?
Bych moudrost měl a vzdělanost,
byl bych už dávno na Sibíři.

Hleď, synku, zůstat hlup a sprost,
netaž se na nic trochu šíře:
s baťuškou měl bys mrzutost —
on poslal by tě do Sibíře . . . .

VIII.

Dobře kozák držel se,
obdržel kříž zlatý,
navrátil se v rodnou ves
do své malé chaty.

Kolem něho ve kruh se
staví jaří mládci.
„Proč sem dostal zlatý řád,
slyšte, holobrádci!

Byl sem na stráž postaven
u chrámových dveří,
abych bránil vkročiti
v svatyni té sběři.

Bych vycházející jal
ze svatyně luzu,
od modlitby zrazoval,
knutou budil hrůzu.

Za jeden den patnácte
já, já kozák smělý,
odvedl sem buřičů
ve tmu citadelly.

Na deset sem jen já sám
vypálil svou pušku,
že se za vlasť modlili
a ne za baťušku.

Nuž — a proč sem dostal řád,
víte, holobrádci!“ —
Činům slavným, hrdinným
divili se mládci.

Kamarádi.

Obrázky ze života venkovského.

(Pokračování.)

Tiše plynul čas u Bendův. Bylo všude práce ve dne i večer. Benda měl zimního času určitý pořádek, jehož se držel, co byl samostatným hospodářem, a jeho lid pořádku tomu tak zvykl, že nebylo potřeba mnohých rozkazův. V celém domě nikdo nezahálel, a nikomu se zaháleti nechtělo; za to dával hospodář své čeládce dobrou stravu a slušnou mzdu. Kdo přišel k Bendovi do služby, nebyl-li ničema od kosti, hleděl všemožně, aby se hospodáři zachoval a ve službě se udržel.

Dlouhé zimní večery shromažďovaly domácí lid ve velké jizbě jako jednu rodinu. Děvečkám, nebylo-li právě nutnější některé práce pro dům, bylo volno, ba za povinnosť uloženo, aby také na sebe šily a spravovaly, punčochy pletly, kousek svého lnu spřádaly a t. p. — Vojtěch s Matesem zaměstnávali se obyčejně spravo-

váním velkých košin, nůší a košíkův, nebo pletením nových. Malý Toník také už se toho umění chápal, jenom že více prouti pokazil nežli zužitkoval; byl kluk příliš roztržitý a nepozorný.

Večery tyto nebývaly bez zábavy. Hospodář měl malou sbírku hezkého čtení, a Toník musíval začasté z knížek čítati. Nejednu těch povídaček slyšeli už vloni a předloním, přec ale jim letos nebyly nemilé. Škoda jen, že kluk neumí to z knížky tak pěkně povídati jako jeho tatík, a že starý Benda večer nerád čítá, že na ty drobné literky nemá dostatečného zraku. — Povídačky v těch knížkách byly pěkné; ale vítanější bývalo — a stará Kateřina, veliká Barka, zvláště pak neposeda Toník rádi to měli, když spustil Mates o skleněném vrchu, aneb o zakletém zámku, aneb jaké půtky a rvačky míval jeho pradědek s vodníkem, aneb jak nebožtík kmotr Houžvička pro dva groše zlámal nohu, do studené vody spadl až po prsa, z toho dlouho stonal a skoro až na žebráckou mošnu to přivedl. Ale ten Mates uměl také povídati! jeho řeč byla jadrná i také vtipnými poznámkami a narážkami náležitě opepřená, tak že se všechno rozesmálo; nejvýbornější ale vlastnosť měl tu, že jenom hlavních věcí věrně se držívaje pokaždé vypravoval jináč, čímž jeho pohádky byly vždy jako nové. — O zpěvu se může pomlčeti, s tím to jaksi nešlo. Barča neměla sluchu, Mates měl chraptivý hlas, a že oba se do zpěvu pletli, kazili ho nehezky. Vojtěch, jindy zpěvu milovný, od vánoc jako by už ani hlasu neměl.

Když se stal Mates čeledínem u rychtáře, a hospodyně nemajíc proň času zimního jiné důležitější práce, aby nezahálel, dávala mu večer čočku přebírati, myslil, že musí tak hloupému týrání utéci; tak titěrnými věcmi že nikdy času nemrhal! Ale Matýsek se u rychtáře značně proměnil; už netoužil po večerních potulkách, a společnosť domácí byla mu dostatečná i milá. Obyčejně uznával, že mu Benda prokázal dobrodiní, učiniv z něho řádného člověka; přec ale ho někdy překonala i křehkosť lidská, starý Adam se v něm ozýval; a to se Matýsek trochu mrzel i huboval v duchu na Bendu, že svým lidem jiných radostí nepřeje.

Že byl rychtář dobrým komendantem svých lidí, vysvítá i z toho, že Mates maje v rukou tolik peněz, přec řádně se choval během celého masopustu. Koupil si kožich, teplou čepici, na několik košil — Madlenka mu je s dovolením hospodyně sama ušila; ostatně se při něm nic nezměnilo, leda to, že od vánočních svátků míchal si obyčejný tabák s tříkrálovým, a že si častěji dopřál sklenice piva.

Vojtěch ještě méně změnil spůsobu svého života; jediné tím se lišil od bývalého Vojtěcha, že chodil ve svátek až milo vyšacen a nosil od nového roku stříbrné hodinky v kapse. — Však nebyl hospodář s těmi hodinkami spokojen; pravil, takovým věcem že Vojtěch nerozumí, že je měl s někým zkušenějším kupovati; prorokoval také, že mu nebudou ani rok dělati dobrotu.

Ostatně konal Vojtěch svou práci pilně jako jindy a býval tak zamyšlený a často smutný, jako před vánocemi. S Madlenkou teď ještě méně mluvíval. Šila kamarádovi košile, a Vojtěch z toho nabýval tím jistějšího přesvědčení, že to děvče má k Matýskovi upřímnou náklonnosť a že s ní bude kamarád šťasten. Měla svou vlastní chaloupku, ovšem jen chaloupečku, a při ní nebylo nic kromě malé zahrádky; ale Mates měl silné a pilné ruce, Madlenka byla rozumná, hospodářská: kterak se jim mohlo dařiti zle?

Vojtěch každým dnem se tvrdil ve svém přesvědčení, že bude kamarád s Ma-

dlenkou šťastně živ — a kamarádovi se nemohl stavěti v cestu svou opozděnou láskou! Přál jim všemožného blaha; sám rmoutíval se, a často hledal v tom útěchy, že si upřímně vynadal hlupákův; vzpomínalť na to, jak vlídně se dívka mívala k němu — a svým nevrlým spůsobem si u ní všecko pokazil! Ani toho nejmenšího nedala na sobě znáti, jakoby jí přec bylo trochu nemilé, že na ni Vojtěch štědrým večerem nepamatoval. Od vánoc kolikráte se Vojtěch bezděky točil po švarném děvčeti, a nikdy se nepotkal s pohledem výčitky — ba bylo těch pohledů vůbec málo. Kolikkráte měla Madlenka příležitost, pošeptati mu něco, aby si toho nikdo nepovšiml; kolikkráte myslil hoch, „teď konečně ti poví, žes ošklivý, ani špendlíkem na ni nepamatovat!“ — ale očekávání takové bylo marné; přestala Madlenka důvěrně mu pošeptávati.

VI.

On už tančí.

Masopustu je na mále. Máme neděli, a v Lískově bude muzika — za celý masopust první; zejtra bude druhá, a budou-li sousedé s rychtářem v dobré míře, dokončí se v úterý opět muzikou. Krčmář o své vůli nechce o takové zábavě slyšeti.

Schyluje se k večeru. Děvčata se vystrojila co nejlépe. Nemohou se dočkati, brzo-li ta muzika spustí; ale což to platno, že jsou tak netrpělivy? do krčmy přec nemohou dříve, dokud se na návsi nezahraje.

Konečně se rozléhá muzika po návsi. Není muzikantů mnoho; myslíte snad proto, že je krčma malá i Lískov nepatrný? O, nikoli! V Lískově bývá málo kdy muzika, ale muzikantům se pokaždé dobře vyplácí; odejde-li některý čeledínek, nic jim nezaplativ, za to všichni sousedé jim nejméně po desetníku dají, a muzikanti váží si velice Lískovské hospody. Že přišli summa summarum čtyři: basa, housle, klarinet a trouba, tím je vinen masopůst sám. Celá banda čítá jen čtrnáct osob; kterak se rozdělit, když se hraje na čtvero? Jinde je dnes muzika bez basy — a ta přec tvrdí muziku! Už vidíte, laskaví čtenářové, že se pánům muzikantům nezdá Lískov tak nepatrným. A což teprv se podivíte, svěřím-li vám, že ti čtyři jsou v skutku vyvolení, praví mistři v celé bandě! Pohleďněte jen kratince na toho basaře; kterak to umí ten člověk! Nikdo by nemyslil, nevěřil, že v chlupatých rukavicích možno s basou tolik hluku nadělat. Jen se podívejte, za minutu vám sjezdí všechny struny od pražce až ke kobylce! a což ta ruka s tím smyčcem, ta pracuje! v celém Lískově ani jeden nedovede tak rychle pilkou řezati. Je ale notná zima, ovšem, basař chce se zahřáti. — Neméně zajímavé máte podívání na houslistu. I ten horlivě pracuje; hra jeho je dnes mnohozvučná, nabírá to po třech i čtyrech strunách, — snad aby v nich tóny nezamrzly, kdyby hrál jenom na jedné. Snad by ty akkordy mnohem pěkněji vypadaly, kdyby nebyla taková zima — ale chudák houslista hraje bez rukavic. — Rychle se podívejte ještě na klarinetistu, než přestanou. Ten nafukuje tváře, a div mu oči z důlků nevylezou! Šejnohův Honzíček se diví, kde se v tom dřívku tolik pískotu nabere! „Však do toho fouká,“ míní jiný hošík, „a ten je červený, jako by se chtěl udusit.“ Homoláčův Vašíček tvrdí, že ani jejich Cikán nedovede tak štěkat a kňučet, a je prý větší než ten „kládinet.“ — Škoda, už pře-

stali a dýchajice si na přeskřeblé prsty chvátají do krčmy. Umlkly *tóny hudby!* jenom někteří klučíci opakují venku „tramtrarara, tramtrarara;“ nápodobit basu a housle, to se jim nepochybně nezdálo tak snadné, aspoň se nikdo z nich o to nepokusil; po klarinetistovi však umí to nejlíp Homoláčův Cikán. --

V krčmě je veselo. Tančírna není velká; také dva chasníci z městečka sem zabloudili, a ti měli ještě dost místa; vždyť nemá Lískov tolik té tancechtivé čeládky. Sousedé sedí v jizbě vedle, jedni si hledí hovoru a sklenice, jedni hrají v nejzadnějším koutě na zamrzlíka; někteří stojí v otevřených dveřích dívajíce se na veselou mládež, a nejeden z nich špoulí ústa samolibou spokojeností, že ta jeho „stará“ ještě se dovede tak čiperně otáčeti. Rychtář Benda hledí na pořádek. Co je rychtářem, ještě nikdy nestrhla se v hospodě u muziky rvačka. Někdy vstane a podívá se do tančírny, rozhlíží se po všech koutech, není-li přítomen, kdo ještě nepatří do hospody. Aj, tamhle se šťastně schovala za maminku černooká dceruška. Ale, holečku malý! to ti trvám nepomůže; rychtář tě přec konečně překvapí a maminka dostane darmo notný výtopek. Jdi, děvčátko, jdi raději domů, máš tam přichystáno kus buchty, ta se líp hodí pro tebe!

Kde pak je Vojtěch, že netančí? To je Matýsek jinší jonák, ten za jednu písničku provede pět děvčat a dvě hospodyně. Potí se dost, pravda, ale což si z toho dělá! Vypije na to sklenici piva jedním douškem, a má zas nové síly na celou písničku. A jak se mu líbezně pije, muzikanti mu hrají nahoru. Cvrnkne jim dvacíšem na talíři, je to dnes první počinek; muzikanti vyvalují oči na to. Matýsek jim vždy platíval po dvougrošáku za písničku, a měl-li v kapse málo dvougrošáků, dával si málo písniček zahrát, a zůstalo všechno v dobrém pořádku. A dnes platí stříbrem! A je ten Matýsek tak veselý, jistě si přijde často pro písničku, a ještě několik sklenic vypije u jejich stolu. Milý bože, to bude dvacetníků! Jak by se páni muzikanti nedivili! Jenom ten starý basař je už tak moudrý, že se nic nediví; šeptá houslistovi do ucha, že jich ten „balík“ má dost a že očekával, že jim „zaklade“ něco pořádného. A ještě se moudrý basař po někom ohlíží, ten že prý jich má ještě víc; lituje, že se dosud ani v kole neokázal. Mínil Vojtěcha.

Ano, kde ten Vojtěch jen vězí! Děvčata dobře vědí, jak pěkně se tančí s ním; je tak lehký, jen lítá s tanečnicí. Vždyť se nikdy tanci nevyhýbal; co že to dnes asi je?! Nejedna bystrozraká holčice točila se po něm, ale ani stopy! Konečně se dovědí od Matýska, že jeho kamarád se ještě strojí, aby se jen na to připravily, že tu brzo bude v celé slávě. To bude tančení, milé dívčiny!

K sedmé hodině přišel Vojtíšek, však ne v celé slávě; oblekl se jak obyčejně. A tvář jeho jaksi neprozrazovala chtivého tanečníka, to si tuším děvčátka nadarmo střevíčky namazaly. Ba není s tím hochem dnes pranic! Před krčmou čekal, až se bude hráti, a mezi muzikou vkročil do tančírny. Řádný chlapík byl by vzal hned tanečnici, kteroukoli, a hajdy do kola! Vojtěch však, jako bojácné klouče, když pomyslí na rychtáře, toho zlého Bendu! -- zůstal hezky u dveří, kdež před ním několik sousedek stálo. Mustrovaly tanečníky, vedly vtipnou kritiku, jak to kterému párečku sluší nebo nesluší; ale Vojtěch neměl kdy je poslouchati, celá pozornosť jeho jinam gršela mu z očí, a ty se otáčely jen po jednom předmětu — po Madlence. Tančil s ní nejprvé Mates; skoro mu to záviděl. Pak ji vzal mladý Bílek do kola. Ten

je sic selský synek a Madlenka dcera chudičkého baráčníka, k tomu děvečka jen — ale což! věru si na to nikdo nevzpomněl, když se na to roztomilé děvče podíval. Neměla ovšem dukátů na krku, jenom maličký křížek na černé tkaničce visel jí kolem bílé šíje, ale ostatně vyrovnala se každé holčici ze statku. Vojtěchu byla by milejší než všecky, co jich kdy jen viděl! Snad také mladý Bílek něco podobného cítí; jak milostně ji v rukou drží, zdá se, že s jakousi hrdostí tančí, a Madlence to asi lichotí, tak blaženě se usmívá. Vojtěchovi šla hlava kolem, už neviděl, kdo ještě s Madlenkou tančí; chtěl se vykrasti z krčmy tak jako přišel, a nemohl z místa.

Muzika přestala hrát a Vojtěch se vzpamatoval. Když oči jeho nabyly opět zraku, spatřil s mrzutostí, že několik děvčat už ho vyčíhalo; vábné, lichotivé hledy k němu vysýlaly, tvrdohlavec jim nechtěl rozuměti. Čekal netrpělivě, nevšimne-li si Madlenka jeho přítomnosti, a marně čekal. Což jí bylo po čeledínu, který o štědrý večer tak málo zdvořilosti jí projevil! A ty ostatní „sojky," co pořád mají? proč mu nedají pokoje? potřebuje on, aby ho svým všetečným zrakem neustále stíhaly! Mrzí ho, že je tak veliký, anebo že ty ženy před ním nejsou aspoň o půl hlavy větší; krčí se všemožně, ale Matýsek brzo jeho skrýši vypátral a už stál před ním, jednu sousedku stranou odstrčiv. Což to, Matýsek se dnes cítí, a neklade příliš svědomitě na váhu, o koho zavadí nebo kým strčí.

„Pij, kamaráde," hřmotně jej oslovil Mates, podávaje mu z plné s klenice' Vojtěcha to hnětlo, že dělá Matýsek tolik hluku a tím všechněch pozornosť obrací ku dveřím.

„Děkuju ti, nemám ani pomyšlení na pivo," odpověděl chladně; přec ale vzal podávanou mu sklenici a dal ženám u dveří stojícím, nejprvé té, kterou prvé Mates ve své bujnosti stranou odstrčil.

Kmotry se napily a přívětivě se usmívajíce vrátily sklenici Matýskovi, jakoby mu chtěly dáti na srozuměnou, že vlastně on jim měl podati piva. Mates tomu sotva porozuměl; ale ty ženy milé tak potutelně špoulily ústa, jakoby chtěly říci: „Tuhle Vojtíšek ví, co je zdvořilosť!"

„A teď, bratře, bude veselo! Pojď, dáme si zahrát!"

„Počkej, příteli, až později, však já rozvážu —" omlouval se Vojtěch.

„I rozvaž jen hned, nač s tím odkládat! — proveď tamhle Madlenku, těší se na to —" pošeptal mu poslední slova.

Ale tím se mu špatně zavděčil. „Madlenka že se na mne těší?!" pomyslil Vojtěch; „ty troupe, že mi takové věci žvástáš! Já nejsem bohatý Bílek, aby se mnou tak blaženě tančila." — Pak si pomyslil, že si Mates z něho smích tropí, a myšlénka ta rovněž ho nemohla rozveseliti. A však jde přece k muzikantům. Teď bude veselo!

A stojí u muzikantů. „Zahrejte mi polku, hezky volně," a položí jim dvacetník do talíře.

Hraje se polka, a nikdo netančí? Kdo pak má první do kola? Aj, to nevíte? Nuže, v Lískově má přednosť tuto, kdo si dal zahrát; je to skutečně nějaká přednosť proto že si může ze všech tanečnic vybrati, která mu je nejmilejší.

Vojtěch soudným okem rozhlíží se po tančírně; nejedno děvčátko se zardělo radostným leknutím, spočinul-li na ní déle zrak švarného mladíka. Konečně se oko jeho uspokojilo! Tam u okna stojí jeho vyvolená, ta štíhlá dívka vedle Bendové; však

to na ní viděti, jak milostné červánky tvář její ozářily! Cudně sklopila oči, ó jistě už ví, že si přijde Vojtěch pro ni.

A Vojtěch jde skutečně přímo k hospodyni a Madlence. Vidí známky blahé rozpačitosti na jejích líčkách. Snad není dítě, aby tomu nerozuměl? Už se k nim přiblížil na tři kroky; tu mu tane na mysli: „ona se na to těší“ — dívka pozdvihne k němu zraků, modré oko její v celé kráse své mu otevřeno, může se v něm zhlížeti jako v čistém zrcadle, potřebuje jen ruky naproti ní vztáhnouti: však ale — on neumí tančiti s dvěma tanečnicemi zároveň, nesmí mu Madlenka míti za zlé, on — už tančí s manželkou svého poručníka.

Tančil třikrát do kola, dotančil tam, kde stála prvé Madlenka. Neviděl, stojí-li tam ještě, neslyšel, co mu hospodyně do ucha pověděla; ovšem těžko slyšeti v té strašné směsi tolikerých zvuků! Bylo mu horko, myslil, že se mu hlava rozskočí, a pospíchal ven; v tom chvatu nedával pozor, o koho zavadí, kým strčí — jako prvé Matýsek. Že bylo v nejlepším tanci, málo kdo si toho všimnul, že odchází, a proč, to myslím nikdo netušil.

Bloudil po vsi a kolem vsi, rozbouřená mysl štvala ho nemilosrdně z místa na místo, bylo mu jako vrahovi. Byl ale hezký mrazík, a Vojtěchova krev musela se konečně podrobiti zákonům přírody — znenáhla trochu se utišila, jeho těkavé myšlénky na mraze taky drobet ztuhly, a mohl už pomysliti, co teď? — Zaměřil k domovu.

Dvířka vrzla, kročí do dvora. Překvapí ho domácí pes Sultán; neštěká naň, ale za to se všemožně lichotí, vyskakuje mu skoro až k obličeji, frká radostně, líže mu ruku. Vojtěchovi je bolno, ukonejší Sultána, hladí mu černou hlavu, div že to věrné zvíře nelíbá; myslí v tom okamžiku, že nemá věrnější, upřímnější duše na celém světě — nad Sultána!

Tiše kráčí podle okna dále. V jizbě je světlo. To bude Barča, nechtěla k muzice, že prý jí nikdo nedá na jiné střevíce. Vojtěch se přec podívá nezastřeným oknem do jizby. Ah, to Barča není! Děvče, držíc v ruce svíčku, právě se obrátilo k oknu; byla bledá, zármutek pokrýval její tvář, a svíčka se jí v ruce třásla.

„Bože můj, toť Madlenka!“ zašeptal z prsou stísněných. „Co se jí stalo? tak smutná je! — Tuším si jí Mates ani nevšímal — pro ten ničemný chlast —“

I vrátil se opět do krčmy. Zavolal si kamaráda ven.

„Kde pak je Madlenka?“ tázal se s přízvukem výčitky.

„I ta šla už s hospodyní domů —“ odvětil Mates lhostejně, což kamaráda poněkud rozmrzelo.

„A proč?“ otázal se s důrazem neobyčejným.

„No no, kamaráde, snad nehledáš hádky se mnou?“

„Věru, nehledám — bylo by to marné — tuze moc piješ —“

„Hm, myslíš, že sem zas na mol, jako tenkrát —“

„Nedáš-li si pozor, kdo ví —? A proč šla domů tak časně?“

„E což já vím! — Rozbolela prý ji hlava; a hospodyně hned s ní šla — to víš, je to její mazánek —“

Vojtěchovi bylo velmi protivno, že Mates o děvčeti jako s opovržením mluví; od něho by takové řeči nejméně očekával.

„Já tuším jinou příčinu,“ prohodil trpce. „Mám za to, že jí zde někdo ublížil.“

„Co že? — to bych se já na takového podíval! hnáty bych mu přelámal!„ rozkřikl se Mates.

„Nehulákej tolik, sběhnou se lidé k nám. — Poslyš, ale nehněvej se; — pro pravdu se lidé nejvíc hněvají —“

„Jen mně ji pověz — tu pravdu; snad mě neporazí na zem —“

„Nepochybně ty sám příčinou, že Madlenka zde nevydržela.“

„Ah, hlouposti!“

„Jaké hlouposti? — Jsi hoch veselý, piješ dost, tančíš dost — ale s ní si trvám tuze málo tančil?“

„Ale, Vojto, nejsi-li bláhový! — Myslíš-li, že chodím já k vůli jedné k muzikám? Co pak by ty ostatní tomu říkaly! — Ani nevím, kdes té moudrosti nabral. — Ale u všech rohatých! dyť stojíme na mraze! pojďme dál,“ vybídl Vojtěcha; hned ho však chopil za ruku a odvedl do krčmy. „Máš-li ještě co, řekni mi to v teple.“

(Pokračování.)

Malá Fadetka.

Od George Sandové. Přeložila Žofie Podlipská.

(Pokračování.)

Také se byl Landry naučil tanci v Prichi, a jakkoli se pozdě k tomu měl, proto že Sylvineta to nikdy netěšívalo, tančil přece již tak dobře jako jiní, kteří tančívají od té doby, co se naučili chodit. V Prichi byl uznán za dobrého tanečníka tance „bourrée,“ a ačkoli ještě o to nestál, aby děvčata objímal, jak se to pokaždé v tanci dělává, přece rád tak činil, poněvadž ho to jaksi nad dětství povznášelo.

On by si byl i přál, aby se mu byla děvčata trochu upejpala, jako se upejpávají mužským. Ale to jim ani nepřipadlo; i ty největší ho braly se smíchem okolo krku, což ho trochu mrzelo.

Jednou ho uviděl Sylvinet tančit, a to mu dalo příčinu k jedné z největších mrzutostí. Tolik se byl rozlobil, když ho viděl obejmout jednu Caillaudovic dceru, že žárlivostí plakal, a uznával to za docela neslušné a nekřesťanské.

Tedy pokaždé, když obětoval Landry svou zábavu přátelství bratrovu, nestrávil nikdy příjemnou neděli, a přece nikdy ho nezanedbal; myslilť že to bude Sylvineta těšit, a nedbal trochu dlouhé chvíle, jen když mohl uspokojit bratra.

A když viděl, že tento bratr odešel z domu, aby se s ním nemusel smířit, neb mezi týdnem byl hledal příčinu, pohádat se s ním, rozmrzel se, a ponejprv od té doby, co od rodičů odešel, plakal, až mu velké slzy z očí kapaly. Šel se skryt, neb se pořád ještě styděl ukázat svou lítost rodičům, obávaje se rozmnožiti lítost, kterou i oni snad měli.

Měl-li být někdo žárlivým, byl by měl Landry zajisté většího práva k tomu než Sylvinet. Sylvineta milovala více matka a sám otec Barbeau; ačkoli tajně dával Landrymu přednost, ukazoval Sylvinetovi větší vlídnost a šetrnost. To ubohé dítě bylo méně silné a méně rozumné: bylo tedy rozmazlenější, a každý se více bál, aby

ho nepopudil. Měl lepší postavení jsa doma u svých, protože jeho blíženec podrobil se vzdálenosti a namáhání.

Ponejprv rozumoval takto Landry, i měl svého blížence za docela nespravedlivého k sobě. Až doposud bránilo mu dobré srdce, aby mu nedával za pravdu, a raději, než by byl jeho obviňoval, vyčítal sám sobě, že je příliš zdravým a ohnivým jak v práci tak v zábavě, a že nezná mluvit tak jemně, ani že není schopen takových důvtipných pozorností, jaho bratr jeho. Ale tenkráte nemohl najíti sám v sobě nižádného prohřešení proti přátelství, poněvadž, aby mohl přijít v tento den, zamítnul krásnou zábavu; nešel s Pricheskými hochy, jenž se byli chystali celý týden chytat raky, a jemu slibovali velkou radost, kdyby se vydal s nimi. Odolal tedy velkému pokušení, a to jest mnoho v tomto věku. Když se byl hodně vyplakal, utichl a naslouchal, jak někdo pláče také nedaleko něho. Ta osoba sama pro sebe mluvila, jak mluvívají dosti často venkovské ženy, mají-li nějaký zármutek. Landry poznal brzo, že to jeho matka, a běžel k ní.

„Ach, bože, musí mně to dítě takovou starost dělat,“ pravila vzlykajíc. „On mne umoří, já to vím.“

„Dělám já vám takovou starost, maminko?“ volal Landry, vrhnuv se jí okolo krku. „Jsem-li já to, potrestejte mne a neplačte. Nevím, čím sem vás mohl rozlobit, ale nechť; přece vás prosím za odpuštění.“

V této chvíli poznala matka, že Landry nebyl tvrdého srdce, jak si často myslívala. Přitiskla ho k sobě, a aniž věděla dobře, co říká, tak byla zarmoucena, pravila mu, že je to Sylvinet, na něhož si naříká, a nikoliv on. Co se jeho, Landryho, týče, že ho někdy křivě posuzovala, což nyní odvolává; ale Sylvinet že se jí zdá, že se stává bláznem, a že je v nepokoji o něho, protože odešel, než se rozednívalo, aniž by něčeho pojedl. Setmívalo se, a on se nevracel. V poledne ho lidé viděli u potoka, a matka Barbeauová obávala se, žeby byl skočil do vody, aby skončil svůj život.

VIII.

Myšlénka, žeby byl Sylvinet mohl mít chuť se zničit, přešla z matčiny hlavy do hlavy Landryho tak snadno, jako moucha do pavučiny, a on se vydal s celou duší na vyhledávání bratra. Měl velkou úzkost, když tak běhal; i pravil sám sobě: „Snad že měla dobře moje matka, když mi druhdy vyčítala tvrdé srdce. Ale nyní má Sylvinet srdce asi velmi churavé, že může tak zarmucovat i naši ubohou maminku i mne.“

Běhal na všecky strany a nikde ho nenašel, volal na něj, on však neodpovídal, ptal se po něm každého, žádný o něm nevěděl. Konečně se dostal až k rákosí a vešel do něho, zpomenuv si, že je tam místečko Sylvinetovi zamilované. Byla to úžlabina povstalá potokem, který břeh podemlev, vyvrátil dvě anebo tři olše, a ty zůstaly ležet ve vodě s kořeny do výšky. Otec Barbeau nechtěl je vytáhnout. Obětoval je, protože, jak byly zvráceny, udržovaly břeh, z něhož měly ještě velké hroudy hlíny mezi kořeny. A velmi dobře tak činil, protože voda každou zimu dělala velkou škodu v rákosí, pohltujíc každý rok kus louky.

Landry se tedy přiblížil úžlabině, neb tak nazývali on a bratr jeho toto místo v rákosí. Nebral si tolik času, aby zahnul až tam, kde oni sami byli udělali stupínky

z drnu, jichž podporou byly kameny a velké kořeny vystupující ze země, a z nichž pučely letorostky. Skočil s vysoka, aby jen co nejdříve přišel na dno úžlabiny, protože u vody bylo tolik houští a trávy vyšší nad něj, žeby nebyl mohl vidět bratra, i kdyby tam byl býval, leda když tam vešel.

Vešel tedy u velkém pohnutí, neboť měl pořád v hlavě, co mu byla řekla matka, že Sylvinet byl v stavu chtít udělati konec svému živobytí. Procházel několikkrát celé houští, zohýbal vysokou trávu volaje Sylvineta a hvízdaje jeho psu, který jej byl nepochybně vyprovodil, jelikož ho nikdo doma po celý den neviděl, jako mladého jeho pána. Ale Landry volal a hledal nadarmo, byltě v úžlabině sám. On byl ale hoch, jenž všecko pořádně vykonával a všeho vhodného se dovtípil a proto vyšetřoval břeh, zdali by nenašel nějakou stopu anebo sesutinu, jež tam jindy nebývala. To bylo velmi smutné pátrání a také velmi těžké, neb byl tomu asi měsíc, co Landry neviděl to místo, a málo mu bylo platno, že je znal jako svou ruku; nebylo možná, aby se to a ono nebylo změnilo? Celý pravý břeh byl travou porostlý a na samém dně úžlabiny rostlo rákosí a přeslička tak bujně v písku, že nebylo vidět místečka velkého co noha, na němž by se byla mohla stopovat šlépěj. Přece s velkou vytrvalostí našel Landry psí stopu, a ještě k tomu místečko, kde byly byliny sehnuty, jako kdyby tam byl ležel schoulený Finot anebo jiný pes jeho velkosti.

To mu zavdalo příčinu k mnohým myšlénkám; i šel ještě jednou prohledávat pokraj vody. Domníval se, že našel sesutinu zcela nově povstalou, jakoby ji byla spůsobila osoba nohou, seskočivši aneb sklouznuvši, a jakkoli to nebyla věc jasná, neb právě tak to mohlo být přičiněním některé vodní krysy, jaké na podobných místech se pasou, hrabou a hledají: přece se zarmoutil až mu nohy klesaly; uvrhl se na kolena, jakoby se chtěl poroučet do boží milosti. Tak zůstal nějaký čas, nemaje ani síly ani odhodlanosti k někomu jít, aby řekl, co ho tak děsilo; hleděl na potok uslzenýma očima, jako kdyby jej vyzýval, aby se mu zodpovídal, co si počal s jeho bratrem.

A při tom tekla voda velmi tiše, šplouchajíc na větvích, jež visíce s břehu v ní se potápěly. Odcházela do polí ozývajíc se malounko jako někdo, jenž se směje a posmívá po tajmu, pro sebe.

Ubohý Landry nechal se přemoci svým domnělým neštěstím tak silně, že ztrácel rozum. Z nepatrného znamení, jež nemuselo mít pražádného významu, utvořil si událost tak, žeby k vůli ní si byl mohl zoufat nad pánem bohem.

„Ten zlý potok nižádné zprávy mi nedává,“ myslil si; „on by mne nechal plakat rok, aniž by mi navrátil bratra; a zde je nejhlubší; také od té doby, co podrývá louku, spadlo do něho tolik stromů, že kdyby se tam někdo pustil, nikdy víc by nevyváznul. Můj bože! a zde je snad můj ubohý blíženec až na dnu pod vodou; leží na dva kroky ode mne, a já ho nemohu vidět ani vynajít mezi větvím a rákosím, i kdybych to skusil a tam sešel!“

Na to se dal do pláče o bratra a dělal mu výčitky; a nikdy, co byl živ, neměl tak velký zármutek. Konečně mu připadlo, aby se šel poradit s jistou vdovou, jíž říkali matka Fadetová; bydlela právě u konce rákosí na samé cestě, vedoucí ku brodu. Tato žena, jenž neměla ni polí ani jiného statku, než zahrádku a malý domek, přece nechodila žebrat o chléb; a to tím, že měla velké vědomosti o nemocech a nehodách na tomto světě. Ze všech stran chodili se k ní lidé radit. Tajnými prostředky

léčila rány, uskřípeniny a jiné porouchání. Ona při tom trochu šálila; neb ona vás vyléčila z nemoci, které ste jakživi neměli: jako spadávání žaludku anebo břišní blány, a já, co se mne dotýče, nikdy sem úplně neuvěřila takovým příhodám, jako že nevěřím tuze, co se o ní říkalo, že mohla přendat mléko dobré krávy do vemena špatné, ať byla sebe starší a vyzáblejší.

Ale co se týče prostředků opravdu léčivých, jež znala a jimiž účinkovala proti nastuzení údů, jimž suché lámání říkáme; co se týká náplasti, jež kladla na říznutí a na spáleniny; nápojů, které míchala proti zimnici: není pochybno, že vydělala hezký peníz a že vyléčila množství nemocných, jenž by byli umřeli, kdyby se bylo užívalo prostředků lékařských. Aspoň tak říkala, a ti, kterým pomohla, raději jí věřili, než aby se byli odvážili vyskoumati pravdu.

Že pak na venkově, kdo je tak trochu učeným, hned jím musí být čarodějnou mocí, myslili mnozí, že matka Fadetová víc věděla, než k čemu se přiznávala; i přičítalo se jí umění vynalézat věci ztracené a také osoby; že pak byla bystrého ducha a úsudku, pomáhájic obě z nesnáze ve mnohých možných věcech, soudili lidé, že totéž dovede v nemožných.

Jak již děti poslouchají rády všecko možné povídání, slýchal mezi jiným Landry v Prichi, kde jsou lidé lehkověrnější a přihlouplejší než v Cossi, což je všeobecně uznáno: že matka Fadetová pomocí jistého zrnka, jež hodila do vody s nějakým zaříkáváním, mohla vynalézti utopence. Zrnko vyplavavši plavalo po vodě a tam, kde bylo vidět, že se zastavilo, bylo jisto, že se najde ubohé tělo. Mnozí myslí, že svěcený chléb má tutéž moc, a málo je mlýnů, kde by ho neschovávali k tomuto účelu. Landry ho neměl; matka Fadetová bydlela vedle rákosí, a zármutek nepřipouští velkého rozumování.

Hle, tu běží tedy až k obydlí matky Fadetové, povídá jí o své nesnázi, prosí, aby s ním šla k úžlabině a zkusila vynalezti tajemstvím svým bratra buď živého neb mrtvého.

Ale matka Fadetová byla by se nerada dala zahanbit svou pověstí, jež nad ní vynikala, a že svoje umění pro nic za nic nevyhazovala, vysmála se mu a poslala jej pryč dosti tvrdým spůsobem; mrzeloť ji také, že volávali paní babičku místo ní když se čekaly „u Blíženců“ ženy do kouta.

Landry, jenž byl trochu pyšný od narození, byl by se snad hněval v jiné době; byl ale tak dojat, že se vrátil do úžlabiny neříkaje slova; byl odhodlán spustit se do vody, ačkoli neuměl ještě ani plovat ani se potápět. Ale jak šel s hlavou skloněnou, s očima k zemi upřenýma, ucítil jak mu někdo poklepává na rameno, a obrátiv se viděl matky Fadetové vnučku, jižto říkali malá Fadetka; netoliko že takové bylo její příjmení: ale že z ní lidé chtěli mít také poněkud čarodějnici. Víte všickni, že Fadet anebo Farfadet, jehož jinde také nazývají bludičkou, je roztomilý šotek, ale trochu škádlivý. Také se říká vilám „fady,“ v něž se u nás více nevěří. Ale ať znamenalo jmeno fadetka malou vílu anebo bludičku, každý, kdo ji viděl, myslil, že vidí bludičku; tak byla tenká, rozcuchaná a smělá. Bylo to dítě velmi hovorné a posmívavé, pohyblivé jako motýlek, zvědavé jako čermáček a černé jako cvrček.

Srovnávám-li malou Fadetku s cvrčkem, chci vám tímto povědět, že nebyla krásná, nebo ten ubohý polní zpěváček je ještě ošklivější než onen, jenž zpívá v komínech. A však pamatuješ-li se, jak si byl dítětem, že si s ním si hrával, přiváděje,

ho k zlosti a k cvrlikání v svém dřevěnku, musíš vědět, že má malý obličej, který není hloupý, a jenž více k smíchu než k hněvu vyzývá; také Cosse-ské děti, nejsouce hloupější jiných, pozorují tak dobře podrobnosti jako jiné, a nalezajíce porovnání říkaly malé Fadetce „cvrčku," chtěli-li ji rozlobit. Někdy ji také po přátelsku tak jmenovali. Nebo jakkoli se jí trochu bály pro její škádlivost, neměly ji v nenávisti, proto že jim všelicos povídávala a vždy je učívala novým hrám, jež vlastním vtipem si vymýšlela.

Ale pro všecka ta jmena a přezdívky zapomněla bych oznámit jmeno, jež při křtu obdržela a které byste snad později rádi věděli. Jmenovala se Františka; a její babička, jež neměla ráda, když se jmena měnila, nazývala ji „Fanchon."

Poněvadž byla po delší čas nevůle mezi lidmi „od Blíženců" a matkou Fadetovou, nemluvívali blíženci mnoho s malou Fadetkou; nepřáli jí tuze, a nikdy s ní rádi nehráli, ani s jejím malým bratrem, s *„koníčkem,"* jenž byl ještě sušší a ještě popudlivější než ona. On se vždycky na ni věšel a zlobíval se, když mu utíkala; chtěl házet za ní kamení, když se mu vysmívala, míval vzteky větší než sám byl a přiváděl i ji do vzteku více, než jí bylo milo: nebo ona byla veselé mysli a všemu se smávala. Ale matka Fadetová tak se posuzovala, že někteří lidé, a zvláště Barbeauovic se domýšleli, žeby *„cvrček"* a *„koník"* jim přinesli neštěstí, kdyby se s nimi přátelili. To nebránilo těm dvěma dětem, aby na ně mluvily; nebyly stydlivé a malá Fadetka neopominula nikdy oslovit blížence od „Blíženců" a to s všelikým čtveráctvím a balamutěním, jakmile je zdaleka viděla přicházet.

(Pokračování.)

Ukázky z národního básnictví bulharského.

Od Jana Gebaura.

I.

Sbírka bratří Miladinovů.

„Bigarski narodni pěsni,, sobrani od bratja Miladinovci Dimitrija i Konstantina i izdani od Konstantina. V Zagreb, v knigopečatnica-ta na A. Jakića. 1861."

Bratří Miladinovi dobyli sobě sebráním písní národních nesmrtelných zásluh, které i smrtí mučenickou spečetili; jsou otráveni v žalářích tureckých v létě 1861.

V předmluvě uvedené sbírky praví, že všecky skoro písně (počtem 660) slyšeli z úst ženských; k vysvětlení toho podávají popis „národního chora" (tance), „učeliště, v němž se zdokonalila" národní poesie bulharská. Na veliké svátky, jako Velikden, Durděvden a j. sejdou se dívky a utvoří dlouhé choro (řadu), které řídí chorovodka. Chorovodka započne choro nějakou písní, při čemž jedna polovice jí pomáhá, druhá potom zpěv opakuje. Po ukončení písně přeběhne chorovodka na konec chora, a její sousedka nastoupí na její místo; a tak celá řada jednou i dvakrát se vystřídá. Chorovodkou bývá obyčejně ta dívka, která má hezký hlas a umí mnoho písní; v každém místě bývají jedna nebo dvě. V Panaďurišti hraje se choro každý svátek na čtyrech místech, a končí obyčejně písněmi neb hudbou na gajdy. Chvíli

před západem slunce dívky se rozejdou, a sešedše se opět na jiném místě, opakují choro. Na společné choro sejdou se, když některá z nich je nevěstou. Vítají a baví tu naposled svou družku mezi sebou, a pak vyprovodí ji k věnčení. Ještě jednou na dvoře zahrají sobě choro, a pak se rozejdou.

Největší část písní uslyšeli Miladinovi od chorovodek; asi patnáctý díl jich od slepců. Rozdělili je na samovilské, církevní, junácké, ovčáčské, žalostné, žertovné, milostné, svatební, lazarské a žnecké; do samovilských vřadili i bajky „drugi stari.“ Některé písně prozrazují vysoké staří a připomínají zvyky předkřesťanské; všecky pak jsou rázu prostonárodního.

„Národní písně jsou zrcadlo rozvoje a života národního. Národ písněmi projevuje city své, v písních zvěčňuje život svůj a dějiny, v nich má svou duchovní strávu; a proto v žalosti i radosti, při žetbě i vinobraní i přástvě, na polích i horách štědře vylévá je jako bohatý pramen. Národ jest veliký pěvec.“

Verš dle povahy písně jest rozdílný; nejhojnější jest desetislabičný a osmislabičný s přízvukem na první slabice nebo na druhé. Desetislabičný jest v epických (samovilských, církevních, junáckých a ovčáčských) básních. Osmislabičný jest v básních z dob novějších a bouřlivých, „a má-li přízvuk na druhé slabice, jest lehký a bystrý a rázný jako hrom;“ užívá se ho v epických i lyrických zpěvích. Mimo to přichází i verš 4, 6 a 12slabičný.

Že sbírka bratří Miladinovů všecky národní písně bulharské neobsahuje, uvěří každý; praviť sami v předmluvě: „Uvažuje tu sílu písní, myslí člověk, že všecko bohatství vyčerpal; ale hned v druhém pšedměstí naskytne se mu nový pramen. Ve Strugu od *jedné* dívky *sto padesát,* nejvíce junáckých písní sme uslyšeli.“*)

Zabývaje se národními písněmi bulharskými měl sem na mysli poznati *jazyk* bulharský, rozmarného syna vážné staroslovančiny; avšak veliká jejich cena básnická u nás dosud nepoznaná přiměla mne k tomu, abych se pokusil ukázky z nich na jazyk český převésti. Že pak dosud žádného slovníku novobulharského nestává, byla mi pomoc pp. Vasila Stojanova a Petka i vítána i potřebna.

Některé dikce původní, k. p. choro m. tanec, mužské dítě m. chlapec, jegidi (interjekce) jsem podržel, nevěda jak jich nahraditi; taktéž ponechán jest ženský východ některých mužských jmen, k. p. černá Arapina m. černý Arab, kterýž způsob i u nás poněkud jest obvyklý, k. p. šelma, a adjektivum u přezdívek; ponechán též někde vokativ m. nominativu atd.

II.

Z písní samovilských.

1. Jovan Popov a samovila.

Vypravil se Jovan Popov,
chtěl si vyjet na velikden,[1])
na velikden pole orat,
a dojel až na půl cesty.

Přepadla ho samovila,[2])
samovila samohorská,
a cestu mu zastoupila.
„Vrať se, vrať, Jovan-Popove,

*) Jinou sbírku vydal v Bělehradě *Verković*, a novou v rukopisech chová p. *Rakovský*, redaktor Dunavsk. Lebeda.

[1]) Velikden — velikonoce. [2]) Samovily neb samovidy žijí na horách a rády tančí choro; přátelí se s junáky, přispívají jim v nebezpečí života, ale obyčejných lidí nemilují a rády jim vylupují oči.

a nechoď mi na velikden,
na velikden pole orat."
Jovan ale odpověděl:
„Jdi mi, jdi mi, samovilo,
ať neslezu s toho koně,
nechytím tě za ty tvoje,
za ty tvoje rusé vlasy,
nepřivážu tě ke koni,
k ohonu rychlému koni,
nevleču tě jak na ličce."
Samovilu zlost pojala,
rozpustila rusé vlasy,
sepnula rychlého koně,
chce mu vypit černé oči.
Rozlítil se Jovan Popov,
zachytil ji, samovilu,
zachytil ji za ty její,
za ty její rusé vlasy
a přivázal ji ke koni,
k ohonu rychlému koni,
a vlekl ji jako v ličce;
donesl si ji až domů.
Z daleka na matku volal:
„Ha, vyjdi ven, milá matko,
hle nesu ti nevěstici,
nevěstici samovilskou,
tobě, matko, pro posluhu,
mému otci pro posluhu,
bratru hlavu by česala,
sestře kadeře by pletla."
Pak jí zamkl pravé křídlo.
pravé křídlo v pestrou truhlu.
Seděla tu po tři léta,
porodila mužské dítě.
Zvala na křest čestné kmotry
a pokřtili mužské dítě.
Tu k ní přistoupila kmotra,
přišla k ní a povídala:
„Ah, nevěsto samovilo,
drobek choro nám zatanči,
drobek choro samovilské."
Samovila odvětila:
„Aj, vy moje čestné kmotry,
ať mi pustí Jovan Popov,
ať mi pustí pravé křídlo,
abych mohla choro tančit."
„Ah, nevěsto samovilo,
víry nemáš, utekla bys."
Samovila odvětila:
„Jegidi, Jovan-Popove,
máš-li strach, bych neutekla,
zavřete si malá vrata,
malá vrata i veliká,
abych choro zatančila."
Zavřeli si malá vrata,
malá vrata i veliká,
pustili jí pravé křídlo.
Drobek choro zatančila
a pak komínem vylítla.
Švakrová za ní volala:
„Ah, nevěsto samovilo,
dítě pláče, pojď kolíbat,
pojď kolíbat, pojď je kojit."
Samovila odvětila:
„Když mi bude dítě plakat,
bude plakat o kojení,
vynes mi je ven pod střechu,
ať nasypu drobné rosy,
ať nakrmím mužské dítě;
když mi bude dítě plakat,
bude se chtít kolíbati,
polož mi je tam na postel,
ať rozduju tichý větřík,
pokolíbám mužské dítě."
Švakrová se ošálila,
a když dítě zaplakalo,
když se chtělo kolíbati,
položila je na postel.
Nezavěl však tichý větřík,
přiletěla samovila
a vzala si mužské dítě.
Pochlubila se Jovanu:
„Jegidi, Jovan-Popove,
cepak se to s tebou stalo!
Tys chtěl míti samovilu,
samovilu za milenku!"

2. Rusá Stana a samovila.

Vstala časně rusá Stana,
časně ráno na velikden,
ustrojí se, upraví se,
chce jít časně do kostela.
Matka Staně domlouvala:
„Aj ty, Stano, milá dcerko,
nechoď časně do kostela,
v kostele je mnoho žáků,
budou se na tě ohlížet,
kostel s vámi se rozboří."
Zlobila se rusá Stána,
vzala sobě bílé plátno,
a odešla do zahrady,
pod růžový keř si sedla;
počne plátno rozvíjeti,
a přišla k ní samovila,
samovila samohorská,
samohorská a zámořská,
chytila ji za ramena:
„Stano, vstaň a podaruj mi,
podaruj své bílé líce!"
Rusá Stana odvětila:
„Jdi mi, jdi mi, samovilo,
jdi si k matce, ať daruje

tobě moje bílé plátno.“
„A jegidi, rusá Stano,
kdybych vzala bílé plátno,
hory bych jím ohradila
pro junáky a pro dívky;
tedy vstaň a podaruj mi,
podaruj své černé oči!“
„Jdi mi, jdi mi, samovilo,
jdi si k matce, ať daruje
tobě moje bílé roucho.“
„A jegidi, rusá Stano,
kdybych vzala bílé roucho,
to bych doubek oloupila;
tedy vstaň a podaruj mi,
podaruj své bílé hrdlo!“
Stana dobře odvětila:
„Jdi si k matce, ať daruje
tobě můj kovaný gerdan!“
„A jegidi, rusá Stano,
se tvým kovaným gerdanem[3])
celý les bych okovala,
vše se zlatem a se stříbrem,
pro krásné a sličné dívky,
pro udatné junáky.“
Rozlícená samovila
z dolíků jí černé oči,
černé oči vyloupala,
bílé ruce od ramenou,
rychlé nohy od kolenou.
„Hleď ty, hleď ty, rusá Stano,
tak se strojí na velikden,
na velikden, na dobrý den!“

3. Andělina a mořská samovila.

„Andělino, samovilská snacho,
nechoď mi do lesa, nesbírej koření,
nesbírej koření; nepustoši lesy,
nepustoši lesy, bratru k vyléčení,
on se nevyléčí; —
miluje jej mořská samovila.
Jestli mi nevěříš, vyběhni nahoru,
na vrch na planinu, zelenou rovinu,
rozhlédni se dolů po širokém poli;
na poli prorostlý strom uvidíš státi
a pod stromem sedí mořská samovila,
na klíně jí leží bratr milovaný,
on na klíně leží, ona hlavu češe.
A když ji uhlídáš, ať se neulekneš,
ať se neulekneš a ať nezapláčeš;
ale jen si zapěj a jenom se zasměj
a na ni zavolej: „Snacho samovilo,
pusť mi mého bratra, milého mi bratra!“
Andělina vyšla na vrch na planinu,
na vrch na planinu, zelenou rovinu,
rozhlédla se dolů po širokém poli,
na poli prorostlý strom viděla státi
a pod stromem sedí mořská samovila.
Ale nezapěla, ani se nesmála,
ale zaplakala a hořekovala:
„Judo[4]) samovilo, pusť mi mého bratra,
co mi ho miluješ na rok na devátý.“
Samovila lítě se tu rozlítila,
bratra až do samých oblak vyvěsila,
pak ho roztrhala na samičké kousky,
největší kus, coby mravenec unesl.

4. Dona.

Obcházela Dona,
obcházela ona
po širokém poli,
po širokých cestách,
za javorem stromem.
Pod stromem sedělo,
sedělo děťátko,
z daleka křičelo,
křičelo, volalo:
„Vrať se, vrať se, Dono,
vrať se, vrať se, milá,
vrať se, nechoď mi sem
pod strom javorový,
sice tu zahyneš
mladá a zelená.
Jsou tu samovily,
sedm jich je tady,
pletou si kolíbku,
na tebe čekají.“
Zaslechla to Dona,
zaslechla to ona,
hned se obrátila,
domů pospíchala,
z daleka volala,
na matku volala:
„Vyjdi, vyjdi, matko,
vyjdi, stará matko,
abys mě viděla,

---

[3]) Gerdan — ženský skvost na krk z drahokamů, obyčejně ze zlata a diamantů. [4]) „Judy“ neb „stije“ jsou na vodách to, co samovily na horách. Když uvidí někoho ve vodě, rozhodí po něm své vlasy a chytí a usmrtí ho. Někdy vycházejí na břeh, a češají si vlasy. Nejraději zdržují se ve hlubinách a ve vírech.

abych tě viděla,
bys mi odpustila,
bych ti odpustila,
neb musím zahynout
mladá a zelená."
Vyšla její matka,
pravila a řekla:
„Neboj se, dceruško,
však ty mi neumřeš,
budu obětovat
kurban za tvůj život."[5])
Odvětila Dona,
její milá dcera:
„Nežádají kurban,
člověka chtí judy.
Ustel, matko, uprav
tu naši komůrku,
abych si ulehla."
Upravila postel,
aby si ulehla,
Dona, milá Dona.
Matce pak pravila,
pravila a řekla:
„Jdi mi sezvat družky,
moje věrné družky,
by mě uviděly,
bych je uviděla,
by mně odpustily,
bych jim odpustila,
bych jim nařídila,
aby mi, až umru,
hrobek připravily,
k němu devět vratek,
vítr aby zavěl,
plesninu odnesl." —

4. Velikdenská.

Chodil Marko pod zelenou horou,
chodil tudy tři dni a tři noci,
a nemohl nikde vody nalézt,
ani vody k pití, ani k mytí,
ni pro sebe, ni rychlému koni.
A tu řekl Marko královiče:
„Copak horo, horo Dimna-horo,
kde máš jakou vodu, bych se napil?
nemáš vody k pití, ani k mytí!
bohdejžby tě větry vysušily,
bohdejžby tě slunce vypálilo!"
Dimna-hora Marku odvětila:
„Ah, ty Marko, dobrý ty junáku,
neproklínej horu, Dimnu-horu,
a proklínej starou samovilu,
jež sebrala sedmdesát studní,
vynesla je na vrch na planinu,
a prodává jeden džbánek vody,
jeden džbán za jedny černé oči."
Marko svému koni to pak řekl:
„Aj, ty koni, můj poklade drahý,
můžeš-li mě tam nahoru vynést,
ať nabiju staré samovile,
rozházím jí sedmdesát studní?"
Markovi kůň rychlý odpověděl:
„Opásej mě dvanácti popruhy,
bychom oba dobře pochodili."
Opásal mu dvanácte popruhů,
vyjel na něm na vrch na planinu,
a nabil tam staré samovile,
a rozházel sedmdesát studní.

(Pokračování.)

Cikáni v Anglii.

(Pokračování.)

II.

Jazyk jesti dějepisem kmenův, nemajících žádných psaných památek. Cikáni mají zvláštní řeč, a touto jedinou řečí mluví s nepatrnými úchylkami po všech krajinách světa. Po ulicích Moskevských a Madridských, Londýnských a Cařihradských, po pastvinách uherských i po vyprahlých pustinách brasilských rozvál vítr hlaholy toho idiomu, ale ráz a duch jeho jesti všude tentýž. — Učení filologové prozpytovali mluvu cikánskou a zastihli

---

[5]) Kurban — ot kje zakole = hostiam immolabo; na odvrácení zlého dává se u nás na modlení, a v Bulharsku strojí se hody, při kterýchž pozváních pop dům atd. vyžehnává.

v ní porušené kořeny *sanskritu.* Německý filolog Büttner vyslovil první domnění, že cikáni pocházejí ze staroslavného plemene Indův: a tento indický jejich původ byl brzy potom vysvětlen a dokázán učeným Grellmannem. Dějepisec plemen lidských, Prichard, nepochybuje nikoliv o této spojitosti: a k výkladům dějepisným a mluvozpytným připojily se již i fisiologické. Skladba těla cikánského souhlasí s rázem Hindův: Prichard zajisté pozoroval, že tito tuláčtí sborové, ačkoli v Evropě poměrně velmi snědí, jsou přece mnohem světlejší pleti, nežli Hindové ze sprosté třídy, kteří bývají někdy právě tak černí, jako obyvatelé Guyanští. Cikáni jsou tedy vystěhovalci indičtí; ale které třídě patří? Patrno, že zajisté jsou z třídy nejnižší. — V právech Manuských čteme velmi důležitý článek. Zákonodárce dotýká se třídy obyvatelstva, složené z rozmanitých oddělení, jsouť to Čandalové. Vzpomínáť o nich následovně: „Mohou bydleti toliko mimo obec; nadoby jejich smějí býti jen střepy, a nedovoluje se jim zhola ničeho mimo několik psův a oslův. Ať se odívají vždycky jen rubášem, za talíř ať jim slouží roztlučený hrnec, a železo budiž jejich šperkem; bez ustání ať se potulují z místa na místo; každý poctivý člověk ať se jich štítí: s nikým nesmějí zacházeti, toliko sami s sebou, a zasnubovati se, leč s rovným sobě." — Tento vykázaný vzor života Čandalův jest obrazem skutečné bídy cikánův, rozdrobených ve sbory a rodiny, zahalených v hadry, provázených vyhladovělými klisnami a psy, nemajících jediné celé židlice ani neuraženého kotlíku, povalujících se vždy jeden či dva dni za vesnicí a tratících se opět tak náhle, jakož byli přišli. — Dle svědectví anglických cestovatelův zdá se mimo to zcela jisté, že podobní tuláčtí zástupové bloudí až podnes Hindostanem. Kapitán Richardson setkal se v Kalkutě s rodem lidí, známých pode jménem *Bazeegarův* čili *Nutův.* Tito ubožáci dobývají si tu své výživy hraním na rozličných strojích, zpěvem, tancem, závoděním v běhu a rozličnou gymnastikou. Zvláště jedno oddělení Nutův má znamenité podobnosti s evropskými cikány: jmenují se Budové. Darmo bysi se jich tázal na nějaké zvláštní vyznání náboženské, přijímají totiž bez rozpakův vždycky víru té osady, u které se právě rozložili. Potulují se v zástupech, každý sbor má svého vůdce; vytýká se jim, že jsou odvážliví zloději. Porovnávaje slovník jejich s cikánským, vyslovuje Richardson úsudek svůj v ten smysl, že cikáni náleží ku větvi Bazeegarův, nejspíše Budův. Tato rozdílnost domnění svědčí patrně, že, ačkoliv indický původ evropských cikánův jest jasně dokázán, není posud věcí snadnou, aby se určilo s jistotou, ku které zvláštní rodině Hindův jich sluší přičísti. Temný mrak zahaluje až posud jejich dějepisnou kolébku. Ale budiž si tomu jakkoliv, již tak dávné přebývání cikánův po krajinách Britanských dokazuje přece, *že Indie dříve našla Anglii, nežli Anglie se vypravila, aby hledala Indii.* —

O příčinách svého vyhnanství, jakož i o jiných pohnutkách, dotýkajících se jejich vystěhování, nemají tito plovoucí zástupové zhola žádné paměti. Indové, cikáni, nepamatují se již ani na Indii. Obecné domnění tvrdí zajisté, že byli násilně odtrženi od svého národního kmene a uvrženi jako mrtvá ratolest v divoký proud svého vrtkavého osudu, nejstrašlivějším vrahův nájezdcem, jehožto památku dějepis zaznamenal.

R. 1408 byla Indie zpustošena zbojníkem, památným až posud co Timur-Bey či Tamerlan. Všichni, kdož se mu protivili, byli zmařeni: pověst vypravuje o záhubě 500.000 lidí. Kdož pak se vzdali do rukou vítězových, stali se otroky, a mnohé nezbavilo ani otroctví nových ukrutných nátiskův, jimižto je mořili divocí vrazi.

Cikáni byli bezpochyby vyvlečeni ze své vlasti nehodami dotčené války.

V řeči cikánské zastihli filologové několik vtroušených slov perských; ale nynější řeč perská, dcera staroslavného zendu, vnikla do Indie až s prvními stoupenci Mahometovými, s Araby, Peršany i Afghanisty, jižto všichni vztyčili slovo prorokovo na hroty svých bodákův. Toto dobývání postupovalo však jen znenáhla; vléklo se zajisté od Walida i Mahmuda až po vítězství Timurova i Nadirova. A touto právě dobou byli cikáni dle domnění zpytatelův od svého rodinného kmene odtrženi; a na stopu té cesty, kudy se tiskli z Asie do Evropy, mohla by nás uvésti jediná památka jejich, řeč.

Na indickém a perském kořenu nynějšího nářečí bludných zástupův usadilo se zajisté teprva v pozdější době patrné množství slov a zvuků slovanských, řeckých a romanských. Prvotný, naskrze orientalní jazyk cikánův sbíral zajisté nemálo slov ve všelikých krajinách, kudy je vedla cesta, tak jako se barví proud v běhu svém barvivem půdy a kořání, ježto v sebe strhl. George Borrow nepochybuje již, že se cikáni, putujíce z Bulhar, nezastavili v Rumenii dříve, než se přebrodili Dunajem. Z vlasti rumunské rozlétli se pak jako ze včelníku znamenitý počet bludných rojův až po nejvzdálenější kraje evropské. Jedni, čelíce k severu, táhli stepmi ruskými; druzí, zvolivše směr západní, pokračovali v pouti své až do Španěl, ba i do Anglie.

V Multanech i ve Valašsku žije až posud největší počet cikánských rodin: potulujeť se tu skoro 200.000 cikánův. Jsouť to nejpamátnější zbytky nesmírné původní karavany, ježto, pohybujíc se v rozvlněném proudu k západu, potrusovala kupy rozličné velikosti.

R. 1417 objevili se ve střední Evropě a 1427 ukázali se různí zástupové domnělých cikánův ve Francii.*)

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Slovanská hlídka.

* *Redaktor časopisu „Pěstoun Moravský“* stěžuje si na slabé účastenství v obecenstvu, a vybízí veškeré učitelstvo československé k hojné podpoře, anby jinak tento list pro nedostatek potřebného počtu předplatitelů zaniknouti musel.

* *Ze Záhřebu.* Tolik se mluví o té slovanské vzájemnosti, a přece se v literatuře poměrně málo pěstuje. Spojení kněhkupecké je v tom ohledu velmi zanedbané, a k nám dojde velmi málo kněh českých a žádná ruská neb polská. Bylo by věru záhodno, aby se slovanští kněhkupcové sešli a systematickým spojením literární obcování mezi Slovany oživili. Nejlepší příležitost k tomu byl by sjezd slovanských učenců, jak to od „O. u. W.“ bylo navrženo. Na základě této vzájemnosti chci Vám podávati stálé zprávy o pokroku naší literatury. Ačkoli jest naše neurčité postavení svobodnému vyvinování se duševních snah velmi nepříznivé, máme přec tu výhodu, že jsou všechny naše školy docela horvatské: okolnost, která pokroku literárnímu nemálo prospěje. Stálo by za to, kdyby někteří Vídeňští pánové přišli k nám a dívali se na to, jak se v naší, dle jejich mínění barbarské řeči od nejnižších škol na vsi až do akademie všechny druhy věd mládež

*) Přicházeliť z Čech, a odtud jejich jméno ve Francii: *bohémiens.*

docela prospěšně vykládati mohou. Zvláštním důkazem, že se naší mládeži více národní vzdělávání líbí, než předešlé, jest, že je počet studujících v gymnasijních a realních ústavech o polovici větší než před tím. Když už o školství mluvím, musím se též o naší dvorské kanceláři zmíniti. Věru my nikdy neočekávali, že v nynějších poměrech vysoké politické otázky v náš prospěch rozhodne; avšak to se může od ní žádát, aby aspoň na duševním pokroku našeho národa pracovala. Daleká cesta — marné volání! — jsou tomu již dvě leta, co náš slavný mecenáš s velikou obětavostí dal podnět k jihoslovanské akademii věd a umění; jest tomu víc než rok, co náš sněm uzavřel založení jihoslovanské university a vypracoval zákon o tom; peníze jsou zde, naše noviny neustále žádají uskutečnění těch dvou našemu národu velmi důležitých ústavů: avšak — daleká cesta, marné volání; my posud máme akademii věd a universitu — na papíře. My zatím můžeme čekat a těšit se blahou nadějí, osud to slovanského holubičího národa vůbec a zvlášť. Jedné věci při té budoucí akademii věd bysme se mohli snad obávat, monopolu totiž vševědoucnosti a autority. Jsou lidé u nás, kterým jest jediným měřítkem literární platnosti stáří; a právě zde se obávám, že nám z toho ústavu udělají jakousi literární panskou sněmovnu. Ale nechme toho, říká latinář. Uskutečnění naší university též by nebylo těžké, t. j. fakulty juridické, filosofické a bohoslovecké; pro tyto obory máme dostatečných sil. O fakultě lékařské arciť nemůže býti řeči: k tomu nemáme professorů, ani názvosloví. Žeby naše universita měla dosti posluchačů, patrno z toho, že ze samého trojjediného království na rozličných universitách as 500 mladíků studuje, nepočítaje syny ostatních jihoslovanských krajin.

Chci Vám též něco sdělit o pokroku naší literatvry. Lidé začínají u nás chvála bohu též prósou psát, neb až posud se ponejvíc jen básnilo, a co se týče mladších, špatně básnilo. Z novějších básnických plodů veršem psaných zasluhují zvláštního uznání „Básně Meda Pučiće,“ a nevázaným slohem psaných humoristické spisy Jurkovićovy. Jest to první skoro spisovatel, který humoristickým perem zdařile umí kreslit anakreontický život našich Slavonců. Belletristické časopisectvo naše jest mnohem slabší než roku 1855—58, novely méně zdařilé, než v „Nevenu“ a původní románopisectví nám docela schází. Z cizích románů bude vycházeti překlad francouzského „Histoire d' un pauvre jeune homme“ od Gustava Feuilleta v Pozoru, pak překlad „Bídníků“ Viktora Hugona v Národních Novinách.

Dost dobře pokračuje národní divadlo, arciť poměrně, neb jsou tomu teprv dvě léta, co sme se vysvobodili od kočovníků německých, kteří s dovolením bývalého náměstnictví peknou částku národního fondu snědli, tuším asi 15.000 zl. Znám z českých novin, že se nové Pražské české divadlo hojně navštěvuje. Ten div divoucí ukazuje se navzdor snahám některých našich velikých pánů též u nás; neb za času germanisace každý německý ředitel skvěle propadl, a jen vlaská zpěvohra došla u nás jakéhosi prospěchu. Národní pak představení se vždy četně navštěvuje, tak že, jestli se severu nezavěje zase chladný větřík, naše společnost i provozování větších kusů schopna bude. Zvláštní chvály došla naše společnost na své lonské cestě po krajinách našich srbských pobratimů, a velkou radosť vzbudila její představení v Bělehradě. K tomu ve všech městech srbských, horvatských a slovinských jsou ochotnické společnosti. V Križevci a Karlovci budou se stavět zvláštní divadla, a jak s radostí slyšíme, i národní srbské divadlo dojde brzkého uskutečnění. Repertoire náš původní jest arciť skromný, a z překladů máme nejvíc překlady z francouzského a vlaského. Naši dramatičtí spisovatelé nechtějí se nikterak pustit do sociálních prací; pěstuje se u Srbů a Horvatů takřka výhradně historické drama. Ale i tomuto chybí ráz realistický a podrobnější a důkladné studium historické. Všude se jeví přílišná deklamace, všude jest málo děje, a větším dílem jsou to zdramatisované národní písně. Z novějších dramatických prací vyšlo od Lubotiće „Kralj Zvonimir,“ od Kiseljaka „Samuel, kralj bugarski.“ V rukopisu se nalézají „Miljenko i Dobrila“ a „Dobroslav“ od Matěje Bana, velmi slabý kus „Milanova ljuba“ od Iliče, a výtečná tragedie „Propast srbskog carstva“ od Vučkoviće. O tištěných pracích podám Vám brzo obšírnější zprávu, jako i o jiných plodech naší literatury. Zatím zdař bůh!

Z Prahy a z venkova.

— *Divadlo.* Dne 15. ledna. „První den po svatbě“ dvouaktová veselohra od R. Benedixe, překlad od V. V., a francouzská veselohra jednoaktová „Cesta oknem.“ — Veselohra „První den po svatbě“ jest na dva akty až příliš dlouhá, nevyniká žádnou hlubší myšlénkou, ale jest přece dosti dobrým obrázkem žánrovým. Pan Šimanovský co profesor Studnička přičinil se seč byl k dobrému provedení; avšak podobné figury mu málo svědčí, možná, že hlavně proto, že se v nich posud málo pohyboval. Studnička musí víc hrát než

mluvit, pan Šimanovský však jen mluvil a málo hrál. K pedantické suchosti se nehodila ani maska p. Šimanovského, neboť tak, jak sme jej viděli, byl to velmi slušný člověk i co do zevnějška, tak že pouhá změna frisury neučiní v něm právě veliký obrat. Pan Svoboda (Kohoutek) neměl by nikdy ztratit z mysli, kdy hraje ve veselohře a kdy ve frašce. Nenávisť k ženským nenašla odůvodnění v tom, že nám představil Kohoutka co srdečného dobráka. Kohoutek bezpochyby má v oboru tom mnohé zkušenosti, a tu myslíme, že se člověk takový stane spíše mrzoutem než srdečným dobrákem. Pan Houdek se dobře hodil za famulusa, musí se však naučiti v konversačním kuse rychleji vpadnout do nápovědi, aby nebyl závislým od suffléra. Paní Pešková představila výborně něžnou a přítulnou manželku professorovu; přáli sme si však, aby byla určitěji naznačila moment, kdy se chopí úmyslu, aby manžela svého nachýlila k moderním náhledům. Slečna Bollardová musí daleko více charakterisovat, než to posud činí, neboť dosud jsou si všecky její figury navlas podobny. My zajisté rádi zaznamenáváme každý pokrok; jenom zde musí býti. V zpracování mohla se cesta po svatbě jinam udati, než do Prahy; jeť velmi těžce víře podobno, aby slečna z krajského města, nad to dědička velikého jmění, jaktěživa nebyla v Praze, zvláště teď, kdy dostati se do Prahy zajisté není žádnou událostí. — Veselohra „Cesta oknem" netěšila se ze souhry okrouhlé, a jmenovitě úlohy pánů šly dosti mdle. Paní Pešková vynikala samorostlým humorem prosté selky. Sl. Pešková co choť Julie počínala si dosti obratně; připomínáme jí, že jest v chůzi poněkud houpavá a ve hře ještě ouzkostlivá. — Mezi jednotlivými akty tančila opět malá Boženka Jungmannová a sice Arditiho valčík „Il Baccio," pak tanec „de fleurs" a konečně uherský „csárdás", a došla opět neobyčejného úspěchu. Hlavně vynikala v tanci prvním, kde měla příležitost objeviti úplně lehkost a půvabnost svých pohybů a zvláštní jistotu stavěti se na prsty. Aby tanec, jako csárdás, uspokojil, k tomu zapotřebí vrozeného ohně, který malá tanečnice ovšem ještě nemůže míti. Divadlo bylo plné.

Dne 18. ledna. Ve prospěch p. Šamberka ponejprvé „Den před volbou," čili Journalisté," veselohra od Gustava Freytaga, překlad od Frant. Pravoslava Voláka. — „Journalisté" jest jednou z nejlepších novějších veseloher německých. Látka má půvab novosti a jest přímo vzata ze života; zpracování pak jest velmi šťastné i dovedné. V „Journalistech" jest myšlénka prohloubaná, figury samorostlé a s důsledností provedené. Děj jest zajímavý a udržuje v napnutosti až na konec. „Journalisté" zdomácní všude, neboť poměry, jaké se v nich líčí, jsou všude; všude jest boj pokroku se zpátečníky, všude jsou strany, které vedou mezi sebou zápas. Výsledek veselohry této byl u nás velmi chvalný, ačkoli se herci jednotlivých úloh málo o to přičinili. Vše šlo jakoby z první vody, mnozí museli dávati pozor, aby neuvázli, a tuť nemůže býti arci o nějakém konsekventním, uměleckém provedení mnoho řeči. Pan Šamberk co Květinský nevyniknul v ničem. U herce tak obratného a patrně nadaného, jako jest p. Šamberk, není ovšem možno, aby úlohu zkazil; že jest ale u něho možno, aby nic pro ni neudělal, to nám dokázal. Květinský jest figura zvláštní a podává herci tolikeré příležitosti, aby vyniknul, že toho herec jen sám vinu nese, pakli této příležitosti se nechopil. Pan Šamberk ale vdechl tak málo zvláštnosti povaze Květenského, že se tento navlas podobal ostatním úlohám téhož herce. Tak lehkomyslně by neměli herci zacházeti s úlohami prvního druhu, neboť spoléhají-li se na to, že je úloha musí nésti, mají sice pravdu, ale zásluha s jejich strany by se pak velmi ztenčila, kdyžby všechna zásluha musela připadnouti vždy jen úloze. Pan Šamberk byl všude stejný, nechť si mluvil co humorista aneb co vřelý člověk; rádi bysme o některé scéně jeho napsali, že vynikla nějakou jemnou charakteristikou, kdyby takové bylo. U herců, jako p. Šamberk, žádáme něco více, než aby úlohu ani neuměli a spolehli se pouze na to, aby to šlo jakkoli. Pan Sekyra co Červenka dovolil si maskou jakýsi privátní žert, který se na divadlo nehodí; tím se stalo také z Červenky něco zcela jiného, o čem se básníkovi zajisté ani nezdálo. Nevíme, sahá-li pravomocnost hercova tak daleko, aby úlohu změnil zúmyslně naproti intenci básníkově. Pan Pokorný vzal professora Květenského jen zcela povrchně a zapomenul také časem vpadnout do řeči. Rádi bysme podobné rubriky, jako neumění úlohy, již úplně vynechali z úvah svých, neboť jsme jimi asi tak právě unaveni, jako obecenstvo samo. Pan Kolár ml. podal nám rozkošný obrázek journalisty Šmoka, který se stal již pojmenováním celé té prodajné píšící chátry bez charakteru a bez pevného smýšlení. Zdali ale Šmok za to stojí, aby jej našemu soucitu odporoučel, o tom rozhodovat nechceme. Pan Svoboda co vinárník Míchálek počínal si v celku dobře, jen že místy až příliš živě, aniž by toho byla potřeba. V řeči, kterou měl k radovi, byl málo charakteristickým. Pan Chramosta by se měl navrátiti více k jednoduchosti, a nepřeháněti tak, jak to co rada učinil. To nebyly pohyby a řeči horlícího rady, nýbrž kohokoli, kdo se zlobí. Paní Pešková

pojala a provedla Elišku jemněji, než toho zapotřebí, neboť jest Eliška dívka energická a živější. — Časové narážky došly hojného ohlasu. Ostatně jest překlad poněkud tuhý, ač v celku správný. Divadlo bylo přeplněno.

Dne 20. ledna. „Záhuba rodu Přemyslovského" od Ferd. B. Mikovce. Představení toto náleželo k lepším, a vynikl, v něm hlavně p. Kolar st. co Přech, pak sl. Libická (Jaromila) a p. Šimanovský co Václav III.

— *Benefice.* Na příští neděli obral sobě k příjmu pilný herec p. Sekyra frašku „Pražští študenti," a docílí zajisté hojné návštěvy.

— *Repertoire* kr. zemského prozatímného divadla jest tento: Na dnešek se opakují „Journalisté," na sobotu „Lukretia Borgia." V neděli 25. ledna: „Pražští studenti" (benef. p. Sekyry), v úterý 27. ledna: „Srdce a svět," ve čtvrtek 29. ledna: „Macecha," v neděli 1. února: „Don Juan" (benef. p. Mayra), v pondělí 2. února: „Strakonický dudák", v úterý 3. února: „Musí na venek" (sl. z Rittersberků), ve čtvrtek 5. února: „Zpěvohra" a dne 8. února benef. paní Kolarové. Nejbližší představení: Clavigo, Dvé šlechticů Veronských, Catilina.

— *Dekorace českého divadla.* Před nedávnem podali sme zprávu, že pan ředitel Thomé zakázal, aby se nové dekorace nedávaly do českého divadla; zprávu tu sme podali z pramene, jak se nám zdá, dosti spolehlivého. Pan ředitel Thomé ve zvláštním přípise poučil nás, že zpráva ta není pravdivá. To nás tím více těší, neboť doufáme, že příště nespatříme dekorace ak ošumělé, jako kdysi, kde jistý čtverec, jenž měl představovati u chrámu kámen, tak byl rozedrán, že z něho visely hadry.

— *Poláci v Praze meškající* zařídí zde s polskými silami uměleckými veliký koncert, jehož čistý výnos věnují na chrám Velehradský dílem, dílem pak na dostavení oltáře sv. Vojtěcha v chrámu Karlínském.

— *Výbor sboru ku zřízení národního divadla* odbýval předvčírem za předsednictví dra. L. Riegra první sezení. Zvoleni jsou noví funkcionáři, a sice dr. Jeřábek za jednatele, dr. Fink za sekretáře, rada Storch za účetníka a p. Řivnáč za pokladníka. Pak se jednalo o to, aby sundána byla střecha na staré solnici, která ruší pohled na zatímné divadlo. Avšak uzavřeno, žeby se to státi mohlo jen tenkráte, kdyby sbor divadelní k tomu svolil, a kdyby zemský výbor práci tu na své útraty vykonati dal, záleží-li mu vůbec na tom, aby pohled na budovu zemským výborem vystavenou rušen nebyl. Konečně zvolena byla komise čtyr údů, která má sestaviti seznam těch, jenžby se hodili za sběratele příspěvků na národní divadlo.

— *Litografický ústav p. Farského,* nejčinnější to snad ústav toho druhu v životě našem národním, vydal, jak známo, během minulého roku celou řadu podobizen našich čelných mužů, které u nás neobyčejného rozšíření došly. Nyní vydal opět v novém vydání podobizny Riegra s heslem „Nedejme se!" Palackého s heslem: „Svoji ke svému a vždy dle pravdy," Purkyně s heslem: „Národ probudil se z omražení, žije, bdí, radostně prozpěvuje, k sousedům se zná, je podporuje, statných předků zpomíná si slávu, hlásejíe se k víře, k vědám! právu. — Jaké jest to blahé, krásné zření - Nebešťané, radujte se s námi!" a Sladkovského s heslem: „Spolčujme se!" Podobizny tyto vynikají hlavně věrnou a charakteristickou podobou nad předešlé, a není pochybnosti, že se rozšíří u veliké míře zvláště tam, kde podobizen těchto ještě nemají.

— *Též ústav pp. Klíče a Mourka* vydá co nejdříve na způsob Riegra podobizny Palackého, Purkyně, Zeleného, Sladkovského a j.

— *V sezení sboru matičního* dne 14. t. m., v němž poprvé nově vyvolený kurator matice Jeh. Osvíc. p. Jan hrabě Harrach, předsedal oznámil pan správce důchodů, dr. Jos. Frič že již nyní, kdež ani vyzvání na zakladatele matice, aby k doplnění základní jistiny na 100.000 zl. dobrovolnými dary přispěli, ještě rozesláno není, takovéto příspěvky docházejí, že s důvěrou očekávati lze, že provolání toto s účinkem se nemine. Dále se přijalo nabídnutí p. prof. J. Krejčího, že on a dr. Ant. Frič jmenem sboru matičního se vynasnaží opatřiti od společnosti v Londýně pod jménem: Society for promoving christian knowlegde stávající velmi krásné štočky zoologických vyobrazení pro časopis Živu. Pak podal sekretář Václav Nebeský zprávu o svém jednání s p. litografem Farským, jakby se výtečná mapa okolí Pražského, kterouž matice před několika lety vydala, mohla kamenopisným barvotiskem proměniti v geologickou mapu téhož okolí, a ustanovilo se, že se má učiniti v dotčeném ústavě litografickém pokus v té věci. Ná to se odbývaly volby zástupce kuratorova a několika údů dopisujících sboru matičního, kteréžto volby ale teprvé výboru musejnímu k stvrzení předložiti se musí. Ve volení dopisujících údů bude se ovšem pokračovati a komise, z pp. archiváře Erbena, prof. Tomka, bibl. Vrtátka a sekretáře Nebeského k vypracování kandidatní listiny sestavená, bude dle návrhu J. Osv. p. kuratora hraběte Harracha při tom míti na zřeteli, aby všechna důležitější města naší vlasti řádné zastoupena byla údem dopisujícím. Co se Moravy a Slezska týče, musí sbor užiti rady důvěrníků tamějších a požádá

na Moravě p. faráře Wurma, aby pomocí několika na slovo vzatých mužů, jako pp. archiváře Brandla, prof. Helceleta, Procházky, Sušila a j. schopné osoby k tomuto úřadu navrhnul. Podobně se požádá p. prof. Lepař v Opavě. aby totéž učinil co se Slezska týče. Mimo vyřízení některých ekonomických záležitostí volila se konečně na návrh p. kuratora komise, z pp. arch. Erbena, rady Štorcha, prof. Tomka a sekr. Nebeského, kteráž by pod jeho předsednictvím návrh nového jednacího řádu pro sbor matiční vypracovala, jak toho nové statuty musejní a nynější instrukce sboru požaduje.

— *Umělecká beseda.* Jak známo, jsou stanovy „umělecké besedy" již dávno vyřízeny, a čeká se jen, aby některé nepatrné změny co nejdříve potvrzeny byly, kdežto pak neprodleně „beseda" tato v život vstoupí. Umělecký život náš v Praze dosti těžce stůně, a doufáme, že konsolidováním uměleckých sil valně okřeje. Aby pak „umělecká beseda" po konečném stvrzení stanov ihned mohla se konstituovati, svolá zatímný výbor valnou schůzi umělců na den 28. ledna (příští středu) do místností „měšťanské besedy" k předběžným poradám. Doufáme, že se sejdou všickni, jimž opravdový zdar našeho umění na srdci leží.

— *Za ředitele české vyšší dívčí školy v Praze* byl v odboru školském v městské radě ponavržen dr. Gábler, bývalý redaktor časopisu „Union," později vychovatel knížete Karađorđeviče v srbském Bělehradě a nyní vychovatel ve Vídni. — Jest si jen přáti, aby škola tato již v život vstoupila a tolikerému návalu potřeb u vychování naší dívčí mládeže pomohla.

— *„Beseda,"* nový český salonní tanec, dochází chvalné obliby a rozšiřuje se rychle. Pan Karel Link, jakožto uspořadatel jeho, vydal zvláštní brošurku se čtyrmi obrazci, v níž se tanec „Beseda" i širším kruhům znázorňuje. Brošurka ta vyjde také v jazyku francouzském.

— *Shakesperova „líbezná" veselohra* „Večer tříkrálový" aneb „Cokoli chcete" vyšla nákladem musea království českého v překladu Fr. Douchy. Připojená k tomu poznamenání a výklady vyznamenávají se zvláštní důkladností a pečlivostí. Jest si velice přáti, aby díla Shakespearova vycházela co nejrychleji, bysme Shakespearovo jubileum příštího roku aspoň tím oslaviti mohli, že bysme se úplným překladem vykázali. Na obecenstvu pak jest, aby podniknutí toto co nejvíce podporovalo.

— *„Komedie a hry Matěje Kopeckého"* docházejí valného rozšíření. Neboť sotva první sbírka dokončena, vydávají pp. Just, Přerhof a Vilímek díl druhý těchto her co doplněk II. dílu „Besedníka." „Komedie a hry" Matěje Kopeckého budou míti vždy ceny v kulturní naší historii, neboť kdo věci zná, ví, že byly po půl století takřka jediným naším divadelním repertoirem na venkově, a mají zajisté zásluhu ne poslední, že lid náš aspoň poněkud s divadlem seznamovaly, ba že první pojmy o divadle v něm zakořenily. Kdo zná podobné hry německých marionettářů, podiví si, jak ve ice v každém ohledu vynikají hry Kopeckého nad tyto. Není tudíž třeba, s jakési aristokratické výše se dívati na hry Kopeckého co na proletariát v umění. Bylť pak Kopecký talent zvláštní, nevšední, a kdyby byl měl poměrného vzdělání, byl by stál výše v naší literatuře, než nejeden, „z uznaných." První sešit druhého tohoto dílu obsahuje hry: „Salvárie," drama ve čtyrech jednáních, „Kurando a Špadolino," činohra ve třech jednáních, „Barbaramáš a Medordes," kouzelná hra ve třech jednáních, „Kat Morinelo," hra ve třech jednáních, „Korsikánské otroctví, aneb „Rytíři z Holandie," hra ve třech jednáních, a „Krčma v lese," hra ve třech jednáních.

— *„K theorii statistiky průmyslu"* nazývá se řeč úvodní prof. Josefa Erbena, učiněná dne 12. listopadu 1862 při počátku čtení o statistice průmyslu na kr. českém politechnickém ústavě v Praze. Vydána jest nákladem Kobrovým.

— *Z Kutné Hory.* Je tomu již valná doba, co z města našeho v „Lumíru" žádné zprávy nebylo, a to ne z jiné příčiny, než snad z pohodlí starého dopisovatele, který přec o tom dojista věděti mohl, že čtoucí obecenstvo dopisů jeho nerado pohřešovalo, poněvadž našim společenským poměrům často velmi dobře do živého trefiti dovedl. S úsudkem takovým se může dopisovatel spokojiti, neboť svědčí o tom, že se mu často podaří nějaký mizerný návyk odstraniti a nějakou dobrou činnost povzbuditi. V tom ohledu zvláště postrádali naši divadelní ochotníci bedlivého strážce a posuzovatele; neboť co se o činnosti jejich v „Lumíru" mlčí, zdají se býti opuštěnými, jakoby si počínání jejich nikdo nevšímal a oni sami sobě ponecháni byli. Chtěje tedy napraviti, čeho zameškáno, pokusím se v stručném sestavení o poslednějších ochotnických představeních promluviti, a tak aspoň obecenstvu okáži, že horlivost ochotníků našich posud trvá a zdárně působí. Jako každoročně začali divadelní ochotníci své působení v srpnu, kdež provozováno: „Politika v lese" a „Svéhlavost;" v září zahráli si zdejší studující dne 7.: „Pan Strejček," dne 14.: „Jidáš od roku 1741" a dne 28.: „Čech a Němec." Dne 21. září hráli ochotníci „Korutané v Čechách" ve prospěch pohořelých v Lomnici. — Dne 1. listopadu provozován: „Chudý kejklíř"; bylo to představení na rozloučenou horlivého na-

šeho ochotníka Aug. Ptačovského, který k prozat. českému divadlu do Prahy nastoupil, jemuž tam dobrého zdaru přejeme. Adventní čas bývá divadlu našemu nejpříznivější a obecenstvo postrádajíc jiných zábav společenských, nejhojněji divadlo navštěvuje. Bývá to doba, kde ochotníci obecenstvo naše s novějšími hrami divadelními seznamuje. Toho však letos úplně zanedbali; neboť kromě dvou menších kusů viděli sme pouze opakovati již mnohokráte dávané hry a proto také pohřešovali sme onu pilnost, s jakou u ochotníků našich jindy sme se potkávali. To jim může býti dobrým poučením, že obecenstvo naše chladnou hrou rozehřáti se nemohlo. Dáváno dne 30. listopadu: „Nevinní vinníci," dne 7. prosince: „Loupežníci," dne 21. prosince: „Obě šelmy" a „Husička z Podháje," dne 26. prosince pak: „Seznámení v Lorci, unešení na kaňkovských kopcích a zasnoubení v Sedlicích." Tuto poslednější hru bysme jim byli z plného srdce odpustili; neboť mizernější slátaniny snad ani v divadelní literatuře nestává, a diviti se musíme, jak naše obezřelé ředitelstvo k té myšlénce přijíti mohlo, aby obecenstvo o vánocích aprilem vyzvalo. Za to však nahražen byl hojně poklesek tento představením dne 4. ledna 1863. Provozována byla: „Marie, dcera pluku" s hudbou od Donizzeti-ho. Představení toto patřilo k nejzdařilejším za doby zimní. Hlavní úloha byla v rukou paní Hartmanové, která ji také co nejskvěleji provedla. S ní věrně zápasil p. Svoboda co „Trouillon," p. Filip co „Antoine" a p. Havlena v úloze „Filipa." Čestné zmínky zasluhují sbory vojáků, v nichžto členové našeho zpěváckého spolku vystoupili, a orkestr, který úloze své chvalitebně dostál. Tím sem tedy vypočetl poslední činnost našich ochotníků, nepouštěje se v žádné bližší posuzování, ponechávaje si to na dobu příští; proto však nemohu přec opominouti, že ochotnické divadlo naše v slečnách Jos. Musilové, Alois. Mašinové, Mar. Havránkové, Mar. Volfové velmi dobrých sil nabylo, čímž se počet účinkujících prospěšně rozmnožil; ale mladých sil mužských by bylo zapotřebí, neboť v úlohách milovníků vystupují často osoby, kterým již nepřísluší. — Podám příště větší obraz našeho pospolitého života.

x.

— *V Radnicích*, dne 17. ledna. Kdyby cizinec na delší čas zavítal k nám, podivil by se čilému ruchu, jakýž trvá v dosti chudém našem městě. Divadelní ochotníci hrají skoro každých čtrnáct dní; minulého roku besedy zhusta se odbývaly, knihovna hojně se navštěvuje, novin česko-slovanských odebírá se nemalý počet, a ačkoli besedního a zpěváckého spolku postrádáme, přece často si pobesedujeme a zazpíváme. I ochotníci neřídili se od jakživa a neřídí posud nijakými pravidly, a přece zdárně prospívají; avšak jsem přesvědčen, žeby mnohem vydatněji působili, kdyby dle jistých stanov se spravovali, jichž potřeba zvláště za posledního času stala se citelnou, neboť panuje mezi ochotníky prašpatná disciplina. Obezřelý jinak ředitel příliš šetrně vystupuje proti pokleskům jednotlivých členů a hlavně tím ztrácí všeobecnou důvěru spolku, že nezachovává zásadu nestrannosti u přidělování úloh. — Čtenářskému spolku dalo by se lecos vytýkati, jmenovitě ale nevděčnost ku památce jeho zakladatele Ant. J. Puchmajera. Kolik tu již vyrodilo se návrhů; i veřejně „stateční Radničané" vybízeni byli, avšak — marné volání! Stalo pak se otevření knihovny a zahájení spolku soukromně dne 18. ledna a po obdrženém úředním stvrzení veřejně dne 28. září r. 1818. Za našich dnů není již více čtenářský spolek velikou vzácností; tehdá ale byl to krok velikolepý, který silně padl na váhu probuzení naší národnosti. Přítomni byli Kašpar hrabě ze Šternberka a většina literárních přátel Puchmajerových, kterýž co ředitel měl ráznou a ohnivou zahajovací řeč.

f.

Dopisy redakce.

Panu Vavř. S. zde. Dle veršů:

Potůček mdlý se studánky
do lučiny kloktal,
miluji vás, vy květinky,
k oboum břehům koktal!

soudíme, že ste svoje básně zaslal omylem nám, místo do „Hum. Listů." Prosíme, abyste se budoucně nemýlil v adresse, neboť jest nám čas příliš drahý, abysme jím plýtvati musili na čtení podobných b á s n í.

Panu Ch⁰ zde. Slabé a otřepané.

Panu M. F. O. zde. Litujeme, ale přijmout nemůžeme. Co samouk libujete si ve slovech příliš hledaných; staňte se přirozenějším, snad budete i lepším. Rukopisy nepřijatých básní nevracíme, neboť nás zaplavují takovými spoustami chatrných veršů, že nemáme místa, abysme je ukládali.

Panu x. Vždy vítán.

Panu V. K. v J. u Klatov. Nemůžeme nic přislíbiti, pokud nemáme věci v rukou.

Panu H. v Karlovci. O „Leptirech" ničeho nevíme, a pochybujeme, že by ptání po nich mělo nějakého výsledku. Srdečný pozdrav

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském knĕhkupectví v nov. alejích č. 136. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. Rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 5. **29. ledna 1863.** **XIII. ročník.**

Romance o pěti maravedech.*)

Přeložil *V. Nebeský.*

V Burgosu, tom věrném městě,
slavný vítěz u Nanas,
don-Alonso, král Kastilský,
se vší šlechtou sněmoval.
Pilně mluví s don-Diegem,
tajně poradu s ním bral,
neboť byl ten pán z Biskayi
v lásce velké u dvora.
„Poraďte mi, don-Diego,
je to v skutku nehoda,
nastala mi touto válkou
velká peněz potřeba.
Rád bych zajel do Kuency,
pro tu nesnáz nemoha;
nezdá se Vám, don-Diego,
bych své šlechty požádal,
by po pěti maravedech
každý z nich mi berně dal?“
Odpověděl don-Diego:
„Věc to velmi povážná,
byste od svobodných lidí
jaké berně vybíral;
avšak pro věrnou k Vám lásku
sám chci Vám v tom pomáhat,
a jakož jsem v čele šlechty,
sám co první Vám je dám.“
Když pak sněmu svolanému
král svou žádost překládal,
tu jak bylo ujednáno,
don-Diego první vstal:
„Slušná věc, co král tu žádá,
kdože by v tom odpíral?
Tu je mých pět maravedů,
aj z té duše sem je dal.“
Tu don-Nuño, hrabě z Lary,

* *Maravedi* býval peníz španělský a platil nezcela $1/2$ krejc. rak. č.

náramně se rozhněval,
všechnu bázeň mimo pustiv,
takto mluviti se jal:
„Co sem šlechta na sněm chodí,
nebývala taká daň,
a tím méně má ji nyní
od nás dostat tento král.
Nuže kdo chce berně platit,
seď si tu co sprostý chlap,
ale kdo je šlechtic pravý,
za mnou ať se ubírá.“
Všechno vyšlo, z tří tisíců
tré jich zbylo u dvora.
Ihned na poli la Glera
hlučný sněm se odbýval,
každý daň, jíž král byl žádal,
na své kopí uvázal;
pak hned zkázalo se králi,
že je berně sebrána,
by jen berníka sem poslal,
aby si ji s kopí bral;
ale nepřijde-li nazpět,
nediviž se tomu král,
nebo v Hispanii šlechtic
daně nikdy nedával;
kdoby přec jí požadoval,
ten by zle se potázal.
Ráčí-li král sám k nim přijít,
ctná to bude návštěva,
ale jinak, jestli přijdou
ti, od nichž tu radu bral.
Jak to slyšel, jak se viděl
opuštěna se všech stran,
k don-Diegu zas se utek',
za radu ho požádal.
Don-Diego, moudrá hlava,
radu takovou mu dal:
„Vypovězte mne, seňoře,
jako všeho původa,
tím se vrátí šlechty Vaší
náklonnost a důvěra.“
Ihned král té rady poslech',
a své šlechtě vědět dal,
že původce zlé té rady
velmi přísně potrestal,
neb prý ku placení daně
není šlechta Kastilská.
Tu se všechno radovalo,
smír a radost obecná;
don-Diega ovšem kleli
pro hřích, jehož nespáchal,
ale několik dní nato
zas byl jak dřív u dvora. —
Svoboda, ten drahý poklad,
nebuď za nic prodajná.

(Poprvé vytištěna v *Cancionero de romances*, jenž vyšel před r. 1550.)

Kamarádi.

Obrázky ze života venkovského.

(Pokračování.)

VII.

Co člověku souzeno, nemine prý ho.

Asi ve tři hodiny s půlnoci vyšly dvě mužské postavy z krčmy a braly se po návsi přes zmrazky a klouzačky přímo k Bendovic statku. Jeden z nich nepřestal láti někomu, — byl to Mates; druhý všemožně ho chlácholil, aby nedělal po vsi takovou ostudu, — a ten byl Vojtěch. Matýskovi se v krčmě něco přihodilo, a bylo mu asi zpropadeně proti mysli, že raději sebrav se té chvíle šel domů.

Když se octli doma ve své skromné ložnici, nežli si podnapilý Matýsek lehl, musil prvé dělati pořádnosť s Vojtěchem.

„Já řku, nežli usneš, kolik že ti mám doplatit?“

„E, na to je času dost,“ odvětil Mates mrzutě.

„Já to chci teď zapravit —“

„No, tedy si to vezmu teď, — taky dobře — jak se líbí —“

„Dal sem ti dvacetník a desetník; kolik ti ještě přijde?“

„No, hádej, Vojto — dyť jsi dost moudrý — hnedle budeš tak moudrý — jako — jako náš hospodář —“

„Nech pošetilé řeči — kolik jsem ti dlužen?“

„No, hádej — hádej —“ mumlal Matýsek.

„Hoši nadělali nám hezké útraty — to si myslím —“

„Ba právě, nadělali, mají chlapy — mají ty krky — mají jako vysmolené — jakoby ten boží dárek — ten boží dárek — jakoby do holínky lil — ba, jako do holínky —“

Trvalo dosti dlouho, nežli z Matýska vylezlo, že mu kamarád má ještě čtyry dvacetníky doplatit.

„I totě peněz!“ ustrnul Vojtěch. „Já nevím, jak ti mohlo jen stoupit na mysl, vzíti na se řad tolika lid, a mne k tomu potáhnout bez mého vědomí!“

„Eh, styď se, brachu, styď se — snad nejsme jako — jako leckterý kmotr Housvička. Hoši na to — čekali — čekali dávno — co pak by si pomyslili — o nás — dyť máme dost — máme čím platit — chvála — chvála bohu —“

„Což to, pěkná věc nebyti lakomcem; ale já si myslím, že všeho s mírou a v čas. U muziky za tolik peněz nikdo nic neužil — a za tolik peněz mohli sme se povyrazit s hochy několikráte —“

„Eh, dyť to povídám — z tebe mluví moudrosť našeho — hospodáře! — Prosím tě — kamarádíčku — jak se líbí — ale na tos ještě tuze — mladý — dej mi s tím pokoj —“

Vojtěch mu chtěl perně odseknouti, ale rozmysliv se okamžitě, nechal tak; nechtěl házeti hrách na stěnu. Doplatil Matesovi, a ten shrábnuv do jedné kapsy drobné i velké, podotknul při tom velmi vážně, žeby si měl kamarád podruhé vzíti víc peněz s sebou — „pro příhodu.“

Mates brzo usnul; kamarád neměl takového štěstí, všeliké trapné rozvažování nedalo mu oka zavříti. Hlava ho pálila, přes tu chvíli kladl ji na jiné chladnější místo. Nemohl konečně na tvrdém lůžku vydržeti; vyskočil, vjel do bot, vzal na se kamarádův kožich a postavil se k oknu, z něhož viděl dolů na náves; tam však nebylo nic pozoruhodného. Pozdvihl zraků k jasné obloze, miliony hvězd třpytily se tam — dlouho bavil krásný ten pohled zádumčivého mladíka, dlouho zíral nepohnutě tam k výsostem nebeským — — tu horká slza skanula po jeho tváři. — Ano, hochu, i tvoje matinka byla nešťastna — teď je tam na výsosti — —

Vytrhla ho z dumání křiklavá muzika; blížila se od krčmy, dal se někdo vyprovázeti. Hm, mladý Bílek to je! — Mrzutě se Vojtěch odstranil; při tom shodil hrubým rukávem kožichu něco s okna; zdvihl to a nehezky se polekal — byla to kamarádova porculánka. Na štěstí nerozbila se.

Ani nevěděl, kterak se stalo, že chtěje dýmku opět na okno položiti, pořád ji držel v ruce. Vzpomněl na to, jak mu vždy kamarád to kouření vychvaluje. „Snad má pravdu? — což, abych zkusil, má-li dýmka takovou moc!“ A bezděky jal se hledati Matýskův měchýř s tabákem. Za několik minut má tabák, má i nacpáno. Teď ale křesání! Toho se za hodnou chvíli nahledal. A vidíme, nežli mu v dýmce hořelo, uběhlo už dobré čtvrt hodiny. Pak mi kdo říkej, žeby dýmka nebyla dobrá pro ukrácení dlouhé chvíle! Jindá ovšem to bývalo ještě pravdivější; nyní taková ta sirka hoří hned, není k tomu potřeba ani čtvrti minuty. Proto by měl nositi s sebou křesání, kdo chce kouřením čas zabíjeti.

Vojtěch kouří! — ale nechutná mu příliš. Však nic nedělá — první kouření nebylo trvám nikomu zvláště příjemné.

Kouřil malou chvilku jen, a uhaslo mu v dýmce — snad na dýmku ani nemyslil. Opět křesá. Zpropadená houba! nechce chytit. Viděl nejednou Matýska, jak si houbu naklepává, aby lépe chytala; i začne ji chutě napravovati, div z ní kaše nenadělá. Konečně houba chytla, Vojtěch kouří dále. A vidíme, opět uplynulo asi čtvrt hodiny.

Nežli hoch dokouřil, musil ještě několikkráte křesati, a když vyklepal popel, jak to vídal dělati Matýska, ukládaje dýmku na okno, zpozoroval teprv krásné červánky na východě a že už valně svítá.

„Kdo by si to byl pomyslil!“ pravil hlasitě, „Mates má pravdu; koupím si také dýmku —“

„Bravo, kamaráde!“ z nenadání hřmotným hlasem zvolal Matýsek a vypukl v nemírný smích.

„Ale ty máš hloupé spůsoby!“ durdil se Vojtěch, „já se leknu — celá tvá porculánka za to nestojí —“

„No, není snad zle, nehněvej se — a porculánku mi nehaň. — Ale mám z tebe, Vojto, radosť! Probudím se — neustále si tou ocilkou kňafal! je vidět, že si ani neumíš nacpat! — probudím se, a na mou věru! svým uším nevěřím — kamarád bafčí z mé dýmky! Radostí zůstal sem ležet, a samou redostí mlčel sem jak ryba. — Tu to máš! — Co sem se ti už namluvil, navychvaloval dýmky, nic platno! — a teď to přišlo samo. — Inu, já vždycky slýchal: co je člověku souzeno, nemine prý ho.“

Moudrý ten výrok pronesl Mates velmi vážně, a Vojtěch se ho chopil s přiměřenou opravdivostí a z té doby nejednou o něm rozjímal.

Snídaní bylo sváteční; ovšem je masopustní pondělek. aspoň odpolou dnem svátečným. Vojtěchovi špatně chutnalo, snad po tom tabáku; naproti tomu jedl jeho kamarád nejméně za dva, ba za tři – Madlenka také téměř ničeho nepožila; byla trochu bledá — po té muzice! Vojtěch si její bledosti dobře všiml, bylo mu děvčete velmi líto. Po snídaní chtěl se k ní přitočit, několik soustrastných slov k ní promluvit – a nebylo možná; zdálo se mu, že se Madlenka schválně straní.

U Bendů se chystají k muzice, sotva že si odbyli oběda.

Dnes i Baruška půjde! Dlouho jí Bendka přimlouvala, aby se trochu povyrazila; že to dospělé holce neškodí, přijde-li jednou za čas mezi lidi. Baruška je moudrá; uznává, že hospodyně může míti pravdu. I odhodlá se k tomu, že se do krčmy podívá tak asi na hodinku — ale jenom ze zvědavosti, protože od Titěrovic Anči tolik chvály slyšela, jak tam bylo včera veselo.

Strojí-li pak se Madlenka? — I ta jeví tak málo chuti k muzice, že je hospodyně z toho poněkud zaražena; má holku ráda, jakoby její vlastní byla; a sama ještě ráda se v kole blýskajíc, ký div, že i svým lidem tak výborné zábavy přeje! Stojí to mnoho laskavého domlouvání a vykládání, děvče se až stydí, že si dobrá hospodyně s ní tolik práce dává; i musí konečně její vůli podrobiti se.

Mates už se taky vyšňořil jak nejlépe mohl a věděl, a je tak veselý, každá žilka v něm hraje! Těšte se, páni muzikanti, dnes teprv Matýsek dokáže, jak si vás umí vážit!

Ale co to? Vojta nedělá ještě pražádné přípravy, a v krčmě už je veselo! To by se Matýskovi líbilo! včera se tam kamarád pletl po tančírně jako bludná ovce, darmo byl tanečníkům v cestě — a dnes nemá být lépe?

„Hej, kamaráde, stroj pak se — v těchhle botách snad nepůjdeš do kola? špatně by se v nich skákalo. — Dělej, dělej; dnes bez tebe nejdu ani krok — zas bys mi nechal doma všechnu kuráž jako včera – a já chci, abys byl vesel! rozumíš? — Nic do toho není, chodí-li našinec jako zmoklá slepice — ani by nám to nesloušelo! Tedy jen se hezky vystroj —"

„Vím, že mi přeješ, Matýsku, ale do té krčmy mě nenuť; pouhé na ni pomyšlení se mi hnusí!"

„Tak, to je pěkné! — Snad už ti je naše krčma tuze sprostá, hm?"

„Ty žvástáš a nevíš co!" nevrle odsekl Vojtěch. „Myslím, že není v celém okolí človíčka, aby tak nespravedlivě o mně smýšlel jako ty — právě ty! — A já dosud měl za to, žes mi upřímným kamarádem, a žes mě za tolik roků mohl dostatečně poznat — kdyby ti na tom záleželo —"

Chtěl odejíti.

Mates byl dobrý člověk, čehož mu nikdo neupíral. I nyní hned pocítil, že kamarádovi ukřivdil.

„Vojtěchu," oslovil ho srdečně, pojav ho za ruku, „proto se na mne nehněvej, slyšíš! Já o tobě smýšlím jako přítel. Ale dyť znáš tu mou chybu, že často vybleptnu,

co mi slina přinese na jazyk. Já bych si kolikkrát sám vypohlavkoval, — ale při nejlepší vůli neumím se předělat. — Už jen se udobři, — a stroj se přec, s ice bys mi dnes všechnu radosť zkazil!“

„Ach, to strojení! pro koho se strojit!“ zvolal Vojtěch, a v hlase jeho zaznělo tolik trpkosti, tolik zoufalé žalosti, že ani Mates nemohl se traplivého dojmu ubrániti — a ten uměl něco snésti!

„Bratře, ty nejsi v pořádku, tobě něco schází —“

„Ba, schází mi něco!“

„Nebudu tě mořit vyptávkami, není na to kdy; ale byl bych ti tou dobrou radou, abys hodně se vytančil — to ti bývá často lepší než drahá medecina!“

„Darmo do mne mluvíš — do krčmy nejdu; vždyť si včera viděl, co sem tam byl platen. Bylo tam veselo — z tebe samého mohl sem míti dost potěšení — — kdyby to bylo možné,“ doložil pološeptem.

„Když nechceš do naší krčmy, toť bych věděl něco jiného. — Pojďme trochu mezi jiný lid, to ti bývá tuze zábavné. Pojďme do S . . ., mně by to bylo jedno, mají tam taky muziku —“

„Což myslíš? hospodář by nebyl spokojen —“

„Vrátíme se do osmi — pasák zatím dohlídne ke koňům —“

„Musili bysme se vyprosit — snad by hospodář ani nedovolil —“

„Tedy bys šel? — dobrá!“

„Ale jdi si o to sám k hospodáři —“

Matýsek se rozpačitě poškrábal za uchem, mínil, žeby dnes raději vodu pil. než by toho Šalamouna prosil.

„Tos mu včera něco vyvedl?“

„Já? — uchovej bůh! — ale on mně! — Což to nevíš?“

„Nic nevím —“

„Považ jen! vezme mě přede všemi lidmi za ruku, vede mě kousek stranou, já si myslím, „ký čert to zas bude!“ a on pošeptá mi do ucha, abych těmi dvacetníky neházel jako smetím, abych tu bryndu nelil do sebe jako prý do holínky! — Já ti stál jak opařený!“

„No, a ty myslíš, že ti uškodil —“

„I což to! co by uškodil! — Jenom to mě mrzelo, že neumí lépe pošeptmo; vždyť to lidé kolem nás musili slyšet! — A dnes mě to mrzí, že mi aspoň dřív nepřišel pošeptat.“

O, Mates je rozumný hoch, dobře umí rozeznávati prospěšné a škodlivé — — nevím, přivede-li to brzo dále, či zůstane-li při pouhém rozeznávání.

Ačkoli byl Matýsek v nemalé rozpačitosti, když mu kamarád uložil, aby šel hospodáře poprosit: přec okamžitě nabyl obyčejné odhodlanosti. Přišla mu pořádná myšlénka na pomoc — totiž ta, žeby mu v S . . . hospodář nepřekážel, žeby mu neudělal zas takovou hanbu, jako včera v domácí krčmě.

I šel a přednesl Bendovi svou a Vojtěchovu žádosť. Sdělil pak Vojtěchovi, že mu bylo, jakoby ho za pačesy táhl do hospodářovy jizby, a že si nesliboval valného pořízení. Jeho předtucha byla však planá; dobře to dopadlo. Benda ovšem tomu

nechtěl rozuměti, nač by se hoši jinde potloukali, když mají muziku doma; ale naklonil se konečně k jejich žádosti, patrně jsa v dobré míře — vždyť se Matýskovi ani slovem nezmínil o včerejšku, a měl k tomu krásnou příležitost!

Hoši tedy jdou do S . . . Mates by radostí výskal; předně ho těší, že vykonal na svém příteli dobrý skutek — neboť dobrý křesťan má se o to snažiti, aby zarmoucené těšil a uveselil; za druhé představoval si v duchu, jaký rešpekt budou před ním míti hoši v S . . ., až začne platit muzikantům za písničku po dvacetníku, jak budou muzikanti na to vyvalovat oči, jak bude ty holky tam provádět a t. d.

Vojtěch kráčí s ním ze dvora lhostejně, ba s jakousi nechutí. Milerád by se té muziky v S . . . sprostil; ale kterak? — Už to má!

Sotva vyšli před statek, musí kamarádovi ještě něco říci. Mnoho k němu nemluví, ale zdá se to býti důležité — Matýsek jaksi povážlivě hlavou kývá.

„Co pak ten bezhlavý Mates zapomněl," prohodila Barča, když čeledín do dvora se vracel; „tohle znamená neštěstí — nic bych se nedivila, kdyby se v S . . . do ňáké pračky —"

Další řeč jí přerušil Mates. Právě kročil do jizby a poprosil Madlenku, aby s ním na minutku šla ven. Děvče se nezdráhalo.

„Madlenko, co si o mně myslíš, že dnes — že dnes jdu jinam k muzice?" zeptal se dosti rozpačitě.

„Můj bože — což si mám myslit? — Jen když to není pantátovi proti mysli."

„A nehněváš se na mne, že jdu —"

„Nehněvám; přeju ti tam nejlepšího vyražení."

„O tys dobré a moudré děvče!" pravil Mates s nemalou samolibostí. „Věř mi, kdyby nebylo Vojtěcha, zůstal bych zde —"

„Vojtěcha?" bezděky zašeptala dívka.

„Ale, holka, pověz mi taky, proč si včera šla tak časně domů?" pokračoval dále ve vyšetřování — snad věrně dle návodu Vojtěchova.

„Proč? — — Mně se u muziky nelíbilo —"

„Nelíbilo?!" divil se hoch, spolu tváře se, jakoby nevěřil. „Pověz mi jen upřímně — viď, že ti někdo ublížil?"

„Mně! — Já jsem tuze nepatrná holka, aby komu stálo za to, ubližovat mně —"

„Pyšná nejsi, Madlenko, to je pravda! — Ale proč se ti tam nelíbilo?"

Děvče neodpovídá.

„Však se ti na začátku líbilo u té muziky —"

Madlenka ničeho nenamítá, mlčí.

„Ale, holka, řekni to jen upřímně! — Já byl příčinou, žes tak časně odešla, Vojtěch mi to vysvětlil, myslím, že má pravdu. — A ty se teď na mne trochu hněváš?"

Na dívce bylo patrně znáti, že jí ty otázky nejsou příjemné. Dlouho chystala se k odpovědi; konečně pravila pološeptem: „Vojtíšek ze tuze mýlí — nehněvám se na tebe, Matýsku — — na nikoho se nehněvám."

Vypravivši ta slovo ze sebe, odběhla do jizby; nechtěla dalšího vyptávání poslouchati.

(Pokračování.)

Malá Fadetka.

Od George Sandové. Přeložila Žofie Podlipská.

(Pokračování.)

IX.

Když se tedy utrápený Landry ohlédnul trochu rozmrzen ranou, již na rameno dostal, viděl malou Fadetku a za ní nedaleko Jeníka, koníka, jenž ji sledoval, pokulhávaje, neboť od narození byl špatný na nohy.

Ze začátku nechtěl si jich Landry povšimnout a chtěl jít svou cestou. Nebylo mu do smíchu; ale Fadetka pravila, ještě jednou ho uhodivši na druhé rameno: „Hle, hle! ošklivého dvojáka, polovička kluka, jež ztratila svou druhou polovici.“

Na to Landry, jemuž se tak málo líbilo snášet urážky, jako škadlení, obrátil se ještě jednou a napřáhl na Fadetku pěst, již by byla hodně ucítila, kdyby se jí nebyla uhnula, neboť blíženci šlo na patnáctý rok, a on nebyl bezruký: ona však, jížto šlo na čtrnáctý rok, byla tak drobná a malá, že by se jí nebylo hádalo dvanáct; a vidět ji takovou, zdálo se, že by se rozlomila, kdyby se jí někdo jen dotknul.

Ale ona byla příliš pozorna a pohybliva, aby vyčkala rány, a co se jí nedostávalo síly ve rvačce, vynahrazovala zručností a lstí. Uskočila tedy stranou tak v pravý čas, že by byl Landry málem vrazil pěstí a nosem do stromu, mezi nimi se nacházejícího.

„Zlý cvrčku,“ řekl jí pak ubohý blíženec v zlosti; „ty jistě nemáš kusa srdce, že přicházíš pokoušet někoho, kdo má takovou starost, jako já. Již je tomu dlouho, co mně chceš dát pohoršení, nazývajíc mne polovicí chlapce. Měl bych dnes chuť roztřískat vás ve čtvero, tebe a tvého ošklivého koníka, uviděli bychme, jste-li vy oba čtvrtinou něčeho pořádného.“

„Hleďme krásného blížence, „od Blíženců“ pána z Rákosí u potoka,“ odpověděla malá Fadetka, posmívajíc se pořád; „vy jste hloupý, že se chcete vadit se mnou, ježto sem vám chtěla říci o vašem blíženci a kde ho najdete.“

„Tak, to je něco jiného,“ odvětil Landry, rychle se umírniv; „víš-li to, Fadetko, pověz mi to, a já budu rád.“

„Není žádné Fadetky ani žádného cvrčka, jenž by měl chuti být vám nyní po vůli,“ pravila malá dívčina. „Vy ste mi říkal nezdvořilosti a byl byste mne bil, kdybyste nebyl tak neohrabaný a neobratný. Hledejte si ho tedy sám, svého pitomého blížence, když jste dost moudrý ho najít.“

Já jsem hodně hloupý, že tě poslouchám, zlá holka,“ řekl na to Landry, odvraceje se od ní a dávaje se zase do chůze. „Ty nevíš lépe, než já, kde je můj bratr, a nejsi zběhlejší v takových věcech než tvá babička, která je stará lhářka a na níž mnoho není.“

Ale malá Fadetka, tahajíc za jednu pracku koníka, jemuž se bylo podařilo dohonit ji a zavěsit se na její špatnou, usmolenou sukni, začala sledovat Landryho, posmívajíc se pořád a opakujíc bez přestání, že bez ní nikdy svého blížence nenajde, tak že Landry, nemoha se jí sprostit a domnívaje se, že nějakými čáry zabrání, buď ona, buď její babička, aby našel Sylvineta, snad že nějakým spojením s bludičkou: odhodlal se jíti zase rákosím, aby se dostal domů.

Malá Fadetka pronásledovala jej, až kde se otvírá plot u louky, a zde, když si jej otevřel, sedla si jako straka na příčku a křičela: „S bohem tedy, krásný blíženče bez srdce, který opouštíš svého bratra! Ty se načekáš a nedočkáš se ho k večeři; ty ho neuhlídáš ani dnes ani zejtra. Neb odtamtud, kde je, nehne se, jako že se nepohne tento mrtvý kámen; a hle, teď přichází bouřka. Této noci skácí ještě více stromů do potoka a voda unese Sylvineta daleko, tak daleko, že ho nikdy více nenajdeš!“

Všecka tato zlomyslná slova, jichž vyslýchal Landry skoro bezděky, přiváděly mu studený pot na celé tělo. Nevěřil jim úplně, ale co na plat? Rodina Fadetovic byla v pověsti, že má jakési dorozumění s ďáblem.

„Vidíš, Fanchon,“ řekl Landry, zastaviv se, „chceš anebo nechceš? Buď mne nech na pokoji, anebo mi řekni, zdali opravdu o mém bratrovi něco víš?“

„A co mi dáš, když ho mou pomocí najdeš, ještě než se dá do deště?“ řekla Fadetka, vystoupivši na plot a máchajíc rukama, jakoby chtěla uletět.

Landry nevěděl, co jí má slíbit, a začal myslit, že z něho chce loudit peníze. Tu však začal vítr hučet ve stromech, hrom začal bít, a jeho krev sestydla strachem, jako v zimnici. Nebylo to, žeby se snad bouřky bál; ale skutečně tato bouřka přišla najednou a spůsobem, jakým se mu to nezdálo přirozené. Možná, že ve svém trápení jí neviděl vystupovat za stromy u potoka, a to tím více, že se držel po dvě hodiny v dolíku. Nemohl pozorovat nebe dříve, než kdy se byl dostal na výšinu. Ale opravdu, on si nevšiml bouřky až v té chvíli, kde mu jí malá Fadetka oznámila, a v tom se také nadmula její sukně. Zpod čepce, který mívala vždycky špatně přivázaný a jenž jí hopkovával na jednom uchu, vypadávaly jí ošklivé černé vlasy a zježily se jí jako hříva; koníkova čepice byla větrem unešena, a s velkým namáháním zachránil Landry svůj klobouk, aby jemu také neuletěl.

Nebe ale ve dvou minutách pokrylo se, jako černým příkrovem, a Fadetka na plotu stojící zdála se mu dvakrát tak velkou, než obyčejně; a Landry se bál, musíme to naň povědět.

„Fanchon,“ pravil, „já se ti vzdávám, vrátíš-li mi bratra. Snad že si ho viděla, snad víš, kde je. Buď dobrým děvčátkem. Nevím, jak tě může těšit moje úzkost. Dokaž mi, že máš dobré srdce, a já budu věřit, že jsi lepší, než vypadáš a než mluvíš.“

„A proč bych byla děvčetem dobrým k tobě?“ odvětila ona, „když ty se mnou zacházíš, jakobych byla zlá? a já sem ti přec nikdy neublížila! Proč bych měla mít dobré srdce k dvěma blížencům, pyšným jako kohouti, kteříž mi nikdy neprokázali ani nejmenšího přítelství.“

„Pojď, Fadetko; ty chceš, abych ti něco přislíbil. Pověz mi čerstvě, co si přeješ, a já ti to dám. Chceš můj nový nožík?“

„Ukaž ho,“ řekla Fadetka skočivši jako žába vedle k němu.

A když byla zahlídla nožík, který nebyl ošklivý a za nějž byl dal Landryho kmotr o poslední pouti deset sous, byla tím na chvíli lákána; ale brzo v domnění, žeby to bylo málo, ptala se ho, zdali by jí nedal raději svou bílou slepičku, jež nebyla větší, než holub, a jako holub byla rousná.

„Nemohu ti přislíbit bílou slepičku, proto že patří matce,“ odpověděl Landry; „ale slibuji ti, že jí o ni řeknu; a stojím ti za to, že jí matka neodepře. Ona bude

tak ráda, uvidí-li zase Sylvineta, že jí nic nebude tuze drahým, čím by se ti odměnila.“

„To je slovo!“ odvětila malá Fadetka; „a kdybych chtěla vaše kůzle s tím černým nosíkem, dala by mi ho také matka Barbeauová?“

„Bože, bože! trvá to dobu, než se rozhodneš, Fanchon! Hle, tu máš to jedním slovem: Jest-li můj bratr v nebezpečí, a dovedeš-li mne hned k němu, není v našem statku slepice ni kuřete, kozy ni kůzlete, jež by ti moji rodiče z vděčnosti nedali, toho jsem jist.“

„Dobře tedy! uvidíme, Landry!“ řekla malá Fadetka, natahujíc malou, suchou ruku k blíženci, aby do ní vložil svou na znamení smlouvy. On to učinil, ale třásl se trochu při tom, neb ona měla v této chvíli oči tak zářící, jako by to bylo bludné světýlko zosobněno. „Já ti ještě nyní nepovím, co od tebe chci; snad že to ještě sama nevím: ale pamatuj na to, co mi nyní slibuješ, a jestli to nesplníš, budu hlásat každému, že není co věřit ve slovo blížence Landryho. Jdi s bohem a nezapomeň, že nebudu od tebe ničeho žádat, až tenkrát, kdy budu odhodlána vyzvat tě, abys učinil, co já ustanovím, a sice bez průtahu a z dobré vůle.“

„Dobře, Fadetko, stane se tak, smlouva je uzavřena,“ řekl Landry plácnuv jí na ruku.

„Nuže!“ pravila ona pyšně a celá spokojena, „vrať se okamžitě ku břehu, a jdi pořád podle vody, až uslyšíš bekat; a kde uhlídáš beránka tmavé barvy, tam uvidíš také svého bratra; nebude-li vše tak, jak povídám, vrátím ti tvé slovo.“

Na to vzal „cvrček“ „koníka“ za ruku a nedbaje, že se to jemu tuze nelíbilo, že sebou házel a že se kroutil jako ouhoř: skočil do houští, a Landry jich neslyšel a neviděl více, nežli zjevení ze snu. Nemrhal časem, aby se rozmýšlel, jestli si Fadetka z něho tropila žerty. Běžel, neoddechnuv si, až dolů do rákosí; šel až k úžlabině, již chtěl minout, protože to místo dost byl prohlížel, aby nemohl být přesvědčen, že Sylvineta tam nebylo; ale jak chtěl jít mimo, uslyšel beránka bekat.

„Ty můj milý bože,“ pomyslil si; „to děvče mně to oznámilo; slyším beránka, můj bratr je zde! Je-li však mrtev anebo živ, to nemohu vědět.“

I skočil do úžlabiny a vešel do houštiny. Bratra tam nebylo; ale sotva popošel deset kroků, mezi čímž pořád slyšel bekat beránka, viděl Landry na druhém břehu bratra sedět s malým beránkem, jehož měl zavinutého v bundě, a který byl opravdu takové barvy od nosu až k ocasu, jak ho Fadetka popsala.

Sylvinet byl živ a nezdál se být zcuchán anebo rozedrán ani v obličeji, ani v oděvu Tu bylo Landrymu tak volno, že začal děkovat bohu ve svém srdci nedbaje ani, aby ho prosil za odpuštění, že se poradil s ďábelskou vědou, aby užil tohoto štěstí. Ale v tom, co chtěl zavolat na Sylvineta, jenž ho ještě neviděl, a jak bylo patrno, neslyšel pro hukot vody, jež se na tomto místě na obláskách kroužila a pěnila: zadržel, aby se naň podíval; bylo mu podivno, že jej našel, jak to byla malá Fadetka oznámila pod stromy větrem divoce prohybanými. On se nepohnul více než ten ubohý kámen.

A přece ví každý, že je nebezpečno prodlívat na břehu našeho potoka, když se zdvihá vítr. Všecky břeby jsou podemlety, a není bouřky, aby se nevyvrátilo několik olší, jež mívají vždycky krátké kořeny, leda jsou li velmi silné a staré; ty by se na vás krásně sřítily, aniž by vás dříve varovaly. Ale Sylvinet, jenž přece

nebyl nerozumnější než kdo jiný, nevšímal si, jak se zdálo, nebezpečí. Nemyslil na ně více, než jakoby se byl nacházel pod přístřeším v nějaké dobré stodole. Byl unaven, běhal celý den, oddával se náhodě, jejížto zásluhou bylo, že neutonul v potoce. Za to mohlo se říci, že tonul ve svém hoři a v mrzutosti tak, že seděl nepohnut jako kůl. Jeho oči byly upřeny na vodu, obličej byl tak bledý jako květ vodní růže, ústa byla pootevřena jako u rybičky, jež na sluníčku zívá; vlasy měl rozházené větrem, i nevšímal si ničeho, ani beránka, jehož našel na lukách a nad nímž se ustrnul. Dobře ho byl zabalil do bundy, aby jej donesl kam náležel; ale po cestě zapomněl zeptat se někoho, kdo ho ztratil. Měl ho u sebe na klíně, nechávaje ho bečet, aniž ho slyšel; vzdor tomu, že malý chudáček bečel zoufanlivým hláskem a kolem sebe se rozhlížel velkýma, jasnýma očima: bylo mu asi divno, že jej neslyšel žádný jeho bratříček; nepoznávalť ani svou louku, ani matku, ani chlév v této zastíněné houštině, před touto velkou vodou, jíž se nepochybně velice děsil.

X.

Kdyby nebyl býval odloučen Landry od Sylvineta potokem, jenž v celém běhu není širší než čtyry anebo pět „metrů“ (jak se tomu říká v těchto nových dobách), který je ale na některých místech tak hluboký jako široký: bylby zajisté obejmul bratra bez rozmyšlení. Že ho ale Sylvinet neviděl, měl dosti času přemýšlet o spůsobu, jakým by jej vytrhl ze snění a jak by ho nejlépe dostal k tomu, aby se domů vrátil; neboť nemínil-li ten ubohý tvrdohlavec tak učiniti, mohl snadno upláchnout na jinou stranu, a Landry by nebyl tak hned našel brod anebo lávku, aby jej mohl stíhat.

Když Landry tedy trochu sám přemýšlel, tázal se sebe, jakby asi jednal v podobném případě otec, jenž měl rozumu a obezřelosti za čtyry. A tu mu připadlo velmi vhod, žeby otec Barbeau velmi mírně začal a nevyjevil by Sylvinetovi, mnoholi úzkosti mu spůsobil, a to proto, aby se netrápil příliš velkým pykáním; ani aby mu ale nedodal chuti začít to samé, kdyby se podruhé hněval.

Začal tedy hvízdat, jakoby chtěl kosy vyzvat k zpěvu: tak dělávají pastuchové, jdou-li křovinami za soumraku. Sylvinet pozdvihl k vůli tomu hlavu, a vida bratra styděl se a rychle vstal domnívaje se, že není pozorován. Tu se stavěl Landry, jakoby ho byl zahlídl, a řekl mu dosti zticha, proto že potok nebublal tak hřmotně, aby nebylo slyšet hlasu:

„Aj, můj Sylvinete, zde jsi tedy? Čekal sem na tebe celé dopoledne, a vida, že si odešel někam daleko, šel sem na procházku sem před večeří; byl sem jist, že tě pak najdu doma; ale proto že jsi zde, můžeme jít spolu domů. Půjdeme podle potoka, každý po jedné straně a spojíme se u brodu „les Roulettes.“ (To byl brod, který se nacházel v pravo od domku matky Fadetové.)

„Pojďme,“ řekl Sylvinet, bera svého beránka, který neznaje ho ještě dlouho nechtěl ho posud samovolně následovat; i šli podle potoka a netroufali si tu lze podívat se jeden na druhého, nebo nechtěli dát na sobě znát, jak je jim líto, že se hněvají, a jakou mají radost, že se shledali. Časem prohodil Landry mezi chůzí slovíčko nebo dvě, aby se zdálo, že nevěří v bratrův hněv. Ptal se ho, kde vzal malého beránka, a Sylvinet nemohl to dobře povědět, proto že se nechtěl vyznat, že byl tuze daleko a že ani neznal jmeno místnosti, jimiž byl šel. Landry vida jeho nesnázi řekl:

„To mi povíš později, nebo vítr je velký, a není dobře být pod stromy podle potoka; ale na štěstí začíná pršet a tu se vítr také poddá.“

A pro sebe si myslil: „Přece je tomu tak, jak mně „cvrček“ oznámil, že ho totiž najdu ještě než začne pršet. Věru, ta holka více zná než my.“

Nerozvážil, že uplynulo dobré čtvrt hodiny, co s matkou Fadetovou rozkládal, kde on prosil a ona odpírala, a že malá Fadetka, jížto uviděl, až když odcházel z domku, dobře mohla vidět Sylvineta mezi touto rozprávkou. Konečně mu to připadlo. Ale jak mohla tak dobře vědět, co ho trápilo, nejsouc přítomna, když on se starou vyjednával? Tenkráte mu nepřipadlo, že se byl po svém bratrovi poptával rozličných osob, ubíraje se k rákosí, a že se mohl někdo o tom zmínit malé Fadetce, anebo že ta malá mohla někde schována poslouchat konec jeho rozhovoru s babičkou. Vždyť často tak činívala, aby se dověděla vše, co vzbouzelo její zvědavost.

Ubohý Sylvinet přemýšlel zase o spůsobu, jakým by omluvil svoje špatné chování k bratrovi a k matce; nebo na Landryho lesť nebyl připraven, i nevěděl co mu povídat — on, jenž jakživ nebyl lhal a ničeho nebyl skrýval svému blíženci.

Také mu bylo velmi nemilo v duši, když přecházel brodem; neb až tam se dostal nenaleznuv ničeho, co by ho vyvedlo z nesnáze.

Jakmile byl na břehu, obejmul ho Landry, a bezděčně to učinil ještě srdečněji, než míval ve zvyku. Zdržel se ale, nevyptával se ho; viděl', žeby nevěděl co říci, i odváděl jej domů, rozmlouvaje o všech možných jiných věcech, jen ne o tom, co jim oběma srdce tížilo. Jak šli okolo domku matky Fadetové, ohlížel se, zdali neuvidí malou Fadetku, a toužil poděkovat se jí. Ale dvéře byly zavřeny, i nebylo slyšet jiného zvuku, leda hlas „koníčkův,“ jenž brečel, že byl bit od babičky, což se dělo každého večera, ať toho zasloužil anebo ne.

To mrzelo Sylvineta, že slyšel plakat toho nezbedu; i řekl svému bratrovi: „Totě ošklivý dům, kde je vždycky slyšet vádu anebo bití. Vím, že mi na světě nic horšího ani protivnějšího nad toho „koníka,“ a co se týká „cvrčka,“ nedal bych za ni ani vindry. Ale ty děti jsou nešťastny, že více nemají rodičů a že jsou v moci této staré čarodějnice, která se povždy zlobí a ničeho jim nepromine.“

„U nás to není takové,“ odpověděl Landry. „Nikdy sme neutržili ani od otce ani od matky nejmenší rány, a když se i stalo, že sme bývali hubováni pro některé dětské provinění, dělo se tak spůsobně a tiše, že to sousedé neslyšeli. Však, kterým se takto děje, neuznávají těch výhod, a přece malá Fadetka, která je nejnešťastnější dítě na světě a jížto se nejhůře vede a nejvíc se ubližuje, vždycky se směje a nikdy si nenaříká.“

Sylvinet porozuměl té výčitce a litoval svou chybu. Byl ji litoval asi dvacetkrát od rána a dvacetkrát se chtěl navrátit, ale stydlivost ho zdržovala. V této chvíli měl těžké srdce a plakal tiše; ale bratr vzal ho za ruku, řka: „Totě notný dešť, můj Sylvinete; běžme tryskem domů.“ Dali se tedy do útěku, Landry se vynasnažil, aby rozesmál Sylvineta, jenž se do smíchu nutil, aby mu byl po vůli.

Přece, když měli vejít do domu, měl Sylvinet chuť, schovat se do stodoly; bál se, žeby ho mohl otec výčitkou uvítat. Ale otec Barbeau nebral věci tak vážně jako jeho žena, a proto se mu jen posmíval; matka Barbeauová však, jížto byl moudře domluvil, pokusila se ukojit strach, který oň měla. Jen mezi tím, co sušila blížencům šaty a zahřívala jich u dobrého ohně, dávajíc jim večeři, viděl Sylvinet, že byla pla-

kala a že časem naň pohlížela s výrazem zármutku a nepokoje. Kdyby s ní byl sám býval, byl by ji žádal za odpuštění a byl by se k ní tak lichotil, až by ji byl potěšil. Ale otec nebyl přítelem takového mazlení a Sylvinet musel jít spat hned po večeři a neříkal ničeho, neb unavení ho přemáhalo. Nebyl ničeho pojedl za celý den, a jakmile byl pohltil večeři, jíž mu bylo velmi zapotřebí, cítil se jakoby opilým; musel se nechat odstrojit a uložit od blížence, jenž zůstal vedle něho sedět na posteli drže jeho ruku ve své.

Když viděl, že šťastně usnul, rozloučil se Landry s rodiči; i nevšimnul si, jak jej matka obejmula s větší vroucností než jindy. Myslíval vždycky, že není možná, aby jej tak milovala jako bratra, a nebyl za to žárlivý; vždyť se domníval, že je méně příjemný než on, a že se mu takto dostává podílu jemu přináležícího. Podroboval se tomu z úcty k matce, jakož i z lásky k blíženci, kterému bylo více než jemu zapotřebí lichocení a útěchy.

Příštího jitra přiběhl Sylvinet k posteli své matky, než ještě vstala, a otvíraje jí své srdce, pověděl jí svou lítost a své zahanbení. Povídal jí, jak se cítil nešťastným od nějakého času, ne proto, že byl od Landryho dloučen, ale že se domníval nebyti milován Landrym. A když se ho matka vyptávala, jak mohl být tak nespravedlivým, nevěděl žádné příčiny, nebo to bylo v něm jako nemoc, jížto nelze ubránit se. Matka mu rozuměla lépe než chtěla na sobě dáti znát, proto že ženské srdce snadno podléhá takovým mukám, a ona cítila, že trpí vidouc Landryho tak klidného v odhodlanosti a cnosti. Ale tenkrát uznala, že do žárlivosti nic není, ať je to v jakékoli lásce, i v takové, již nám bůh nejvíce přikazuje, i chránila se utvrdit v ní Sylvineta. Dokazovala mu, jaký strach spůsobil bratrovi, líčila mu velkou dobrotu jeho, že si nestěžoval na něj, ani se nehněval. Sylvinet to také uznal a přiznal se, že bratr je lepší křesťan než on. Složil slib a předsevzal si, že z toho vyjde, a jeho vůle byla spravedliva. Ale vzdor všemu, a ačkoli se snažil býti potěšen a spokojen když mu byla utřela matka slzy a když mu byla zodpovídala jeho stížnosti důvody velmi posilňujícími, a jakkoli se vynasnažoval všemožně jednat prostě a spravedlivě s bratrem: přece zůstal v jeho srdci jakýsi hořký kvas. „Můj bratr," myslíval si bezděčně, „je lepším křesťanem než já; on je spravedlivějším, moje maminka to říká a je to pravda; ale kdyby mne tak tuze miloval jako já jej, nemohl by se tak podrobovat, jak to činí."

I zpomínal na pokojné a skoro netečné vzezření Landryho, když se sešli u potoka. Uvedl si v paměť, jak ho slyšel hvízdat kosům, když jej vyhledával v okamžení, kde on, Sylvinet, opravdu na to myslil, skočit do vody. Nebo když i neopouštěl s takovým úmyslem dům, měl jej víc než jednou k večeru, domýšleje se, že mu bratr nikdy neodpustí hněv a vyhýbání se jemu, což se bylo stalo poprvé, co byli na světě. „Kdyby on mne byl tak urazil," myslil si, „já bych se z toho nebyl zpamatoval jakživ. Jsem tomu velmi rád, že mi odpustil; ale myslil sem přece, žeby mi tak snadno neodpustil." A na to vzdychalo nešťastné dítě, bránic se vrtochům vzdychalo, bránilo se a vzdychalo zas.

Avšak, že nás bůh vždycky odměňuje a vždy nám pomáhá, jen když máme úmysl činit dle svaté vůle jeho, stalo se, že byl Sylvinet rozumnější po celý rok; zdržoval se vády a hněvu s bratrem, jehož miloval konečně klidněji, a tak se zas posilnilo jeho zdraví, jež bylo utrpělo těmi mukami. Otec mu ukládal víc práce, zpo-

zoroval, že čím méně na sebe dával pozor, tím lépe mu bylo. Ale práce u rodičů nebývá nikdy tak perná jako ta, již nám jiní lidé ukládají. Také se tohoto roku Landry, jenž se nešetřil, více vyvinul a byl silnějšího vzrůstu než bratr. Malé rozdíly, jež bylo vždy pozorovat mezi nimi, staly se značnějšími a přešly z jich povah na obličej. Když jim minulo patnáct let, stal se z Landryho docela švarný jinoch a Sylvinet zůstal hezkým mladým hochem; byl štíhlejší a bledší svého bratra. Také se v nich už nikdo nemýlil, a ačkoli si byli posud podobni jako dva bratří, přece už nebylo znát na první pohled, že jsou blíženci. Landry, jenž býval považován za mladšího, protože přišel na svět as o hodinu později než Sylvinet, zdál se těm, kteří je ponejprv vídali, starším o rok neb o dva roky. A to zvýšilo Barbeaunovu lásku k němu, neb on nejvíce ctil sílu tělesní, dle pravého spůsobu venkovanů.

(Pokračování.)

Ukázky z národního básnictví bulharského.

Od Jana Gebaura.

III.

„J i n é s t a r é.“

1. Stojna.

Že stojna draka miluje,
miluje a milovala
po celých dvanáct, dvanáct let,
to nikdo o ní nevěděl,
až se sama pochlubila:
„Má matko, milá matko má,
jen vyjdi na dvůr, uvidíš,
uvidíš zázrak veliký,
tvá Stojna draka miluje,
už celých dvanáct, dvanáct let,
a nikdo o tom nevěděl.“
A vyšla matka, vyšla ven,
už Stojnu ale nenašla, —
jen pestré roucho spatřila
mezi temnými oblaky.

2. Jana a Detelin vévoda.

Rozstonala se Janina matka,
devět let už ležela tu pádem,
devět postelí už proležela;
pádem ležela a zaplakala:
„Ach ty bože můj, o milý bože!
kéžbych měla ještě jednu dceru,
ještě jednu dceru jako Jana,
aby vstala, časně ráno vstala,
umyla se a se pomodlila,
a došla mi pro studenou vodu,
pro studenou vodu k nové studni,
by mi přinesla studenou vodu, —
na poli studená voda květe —
bych se napila studené vody, —
na poli studená voda roste.“
Uslyšela matku krásná Jana,
vstala časně, časně ráno vstala,
umyla se, pak se pomodlila,
ustrojila se a upravila,
neustrojila se jako dívka,
a ustrojila se jak nevěsta.
A pak do rukou dvě vědra vzala
a odešla pro studenou vodu,
pro studenou vodu k nové studni.
Seděl tam Detelin vojevoda,
a spanilá Jana jemu řekla:
„Ah, nalejte mi studené vody.“
A drakové chlapi jemu řekli,
chlapi drakové, duchové krutí:
„Deteline vojevodo, pane,
hle tu přišlo k nám spanilé zvíře,
ona žádá o studenou vodu.“

Odvětil Detelin vojevoda:
„Jestli je nevěsta, natočte jí,
natočte jí a vyprovoďte ji;
ale je-li panna, přiveďte ji.“
Natočili jí studené vody;
studená na poli voda květe,
natočili a vyprovodili.
A když spanilá odešla Jana,
ohlídla se ještě a pravila:
„More Deteline vojevodo!
nejsem dívka, a nejsem nevěsta,
ale věz, že jsem já krásná Jana,
kterou devět let už hledáš.“
Když to slyšel Detelin vévoda,
na koně vysedl, však jí nedohonil,
jablko za ní hodil, však jí nedohodil;
zaskočila do matčina dvora,
zavolala na svou milou matku:
„Poslyš, poslyš, vstaň, má milá matko,
přinesla sem ti studenou vodu,
studená voda na poli květe,
abys občerstvila bílé hrdlo,
abys uzdravila bílé srdce.“
Když se napila Janina matka,
když se napila studené vody —
napila se a pustila duši!
A sám přišel, přišel sám vévoda,
milou matku do hrobu zakopal,
spanilou si Janu zamiloval.

3. Stromy zahradní.

Žlutá gdoule vychloubala se po zahradě:
„Nade mne tu krásnějšího jistě není nic!“
Poslouchala, zaslechla ji jabloň v zahradě.
„Co se chlubíš, žlutá gdoule košohlavice?
v hojnosti já rodím blahá jablka,
lahodnější nežli lihoviny.“
Poslouchala, zaslechla ji růže v zahradě.
„Co se chlubíš, stará rozvrtaná jabloni?
hojnost květů na mně květe do roka,
chodí mi je trhat mladí junáci,
i nevěsty, i spanilé dívčiny.“
Zaslechl to nakřivený vinný keř.
„Co se chlubíš, co se chlubíš, růže oprchlá?
hojnost hroznů já tu rodím do roka,
já ožením mnoho mladých junáků,
já provdávám mnoho mladých dívčinek,
pochovávám tři sta starců a stařen,
a pokřestím tři sta malých děťátek.“*)

4. Komárova svatba.

Cvrček pásl hovada
vedlé řeky Sitnice,
a šla tudy lysice.
„Dobré jitro, cvrčíku!“
„Dej to pánbůh, lysice!“
„Jaká je to ve vsi vřava?“
„Žení se nám komár-bej,
bere sobě pannu mušku,
blecha metla světnici,
bleška smetí dělala,
veška oheň strojila,
hnida jej zas hasila;
medvědice válela
těsto, a co nesnědla,
medvíděti dávala.

5. Komárova svatba.

Ženil se nám komár-bej
a mušička plakala.
Komár-bej ji potěšil:
„Mlč mi, mlč, má mušičko!
zejtra jdu do Vitoli,
koupím ti tam košili,
košiličku pletenou,
s hůry dolů vázanou.“

---

*) Užívání vína při obřadech.

6. Račí svatba.

Raci svatbu vystrojili,
žáby na trh se sehnaly,
ježci přišli na čulinku.
Jeden ježek osmělil se,
hubičkoval jednu žábu;
uhlídal ho starý žabec,
a na ježka tak si vyjel:
„More ježku pichlovatý!
čís to ženu hubičkoval?"
A rak na něj zahuboval:
„More ježku pichlovatý!
na veselku sem tě pozval
abys pil a abys jedl,
abys nás pak obveselil,
ne abys tlouk' cizí ženu."
Ježek plazec vymlouval se:
„More ráče osmokráče,
more ty svárlivý práči,
pij a jez jak se ti ráčí,
jez a pij, až se opiješ,
a na všecko zapomeneš,
co je tvoje, co je cizí."

(Pokračování.)

Cikáni v Anglii.

(Pokračování.)

Pro jejich vyznání víry a pro hříchy stiženi byli papežskou kletbou, aby bloudili sedm let po světě, *bez spánku a odpočinutí.* Pro nahotu a odpornou tvář jejich zdálo se toho nutně potřebí, aby se nikoliv nepouštěli do Paříže: na rozkaz soudní položili se táborem u Chapelle-Saint-Denis. Z blízka i z daleka hrnuli se sem zvědaví zástupové, aby spatřili ty podivné lidi; skorem každý cikán měl po jednom, ba i po dvou stříbrných kroužcích v uchu, neboť prý to obyčej v jejich vlasti. Muži byli pleti černé a kudrnatých vlasův, ženy ještě černější měly dlouhé vrkoče. Bylić prý to zajisté nejzpustlejší lidé, ježto Francie kdy viděla. Pod rouškou pokání obdrželi domnělí synové egyptští přece dovolení, aby se potulovati směli královstvím, a každý byl přesvědčen, že se cikáni zajisté ještě dosti nekáli, když se po sedmi letech bludný jejich život každým novým rokem obnovoval. Tito však se chovali zatím tak, jakoby krádež a podvodné hádání byly také částí pokuty, jižto prý jim svatý otec uložil, dokud by jim jeho milosť opět nepožehnala!

O příchodu cikánův do Anglie nezachovalo se nám bezpečných zpráv. Přece ale nasvědčuje dějepis tomu, že se tu objevili teprv před 300 lety. První episoda v dějinách anglických cikánův jest ukrutné pronásledování, jimžto stíháni byli za kralování Jindřicha VIII. Zachovaly se nám dva rozkazy tohoto panovníka, v nichžto se vzpomíná cikánův co lidí s pletí úžasně černou. Tato nařízení oznamují synům egyptským, a tak se tu nazývají až posud, aby se z království vyklidili a již nikdy se tu neukázali. Měsíc dopřán co lhůta úplnému jich vystěhování; po uplynutí té doby že budou stíháni jako zloději. Kdožkoli pak by se opovážil a převezl některého z těchto tulákův do Anglie, že bude odsouzen k pokutě 4 liber šterlinkův za každé přeplavení. Trestův ohlášených cikánům mělo se však užívati také proti všem, kdožkoli by v té ohavné společnosti byli postiženi.

Rozkazy Jindřicha VIII. došly z veliké části svého cíle: nesmírné množství záhadných synův starého Egypta bylo naloženo na lodi a dovezeno na útraty státní opět na břeh francouzský. — Pronásledování cikánův obnovilo se však opět za pano-

vání Marie Tudorové a pak za královny Alžběty. Býti cikánem pokládáno tehdy za zločin, jejžto zákon trestal smrtí. Šibenice strměla na každém kopečku, a těla těchto moderních parias nemilosrdně nabízena havranům.

Jen několik let, nežli Karel II. opět dosedl na trůn, odsouzeno ještě třináćte cikánův soudci Norfolskými a odpraveno podle tehdejších zákonův. Ke cti Anglie byla to ale již poslední oběť, kterou žádala nelidská práva té doby. *) Zákon o vyhnanství cikánův byl zrušen Jiřím III.

Tak náramně přísné nařízení mělo patrně za účel, aby se to ubohé plémě lidské zcela vyhladilo z ostrovů britanských: ten účel se však nezdařil. Jakoby se jen byli pod zemí skryli, aby znikli smrti, objevili se cikáni opět náhle, jakmile stichla první vášeň hrozící jim bouře.

Jesti věru velmi zajímavé pro dějepis mravův cikánských, abychom poznali příčiny tak tvrdošijného a krvavého jich pronásledování. Vytýkáno jim mnoho neřestí. Nemotorná pověra středověká nařkla je ze hnusných spolkův s ďáblem. Byl bych to spíše nazval kradením a otravováním domácího dobytka. Bez rozpakův bychom zajisté odkázali původce dotčeného nařknutí mezi utrhačné spisovatele směšných a ukrutných báchorek o křesťanských dítkach, ježto prý mnozí židé v své tajné skrýše zvábili a pak snědli Na neštěstí ale dokazují některé spůsoby cikánův, jichžto až posud šetří, že nebyla zpomenutá domněnka starých časův o nich zcela bezdůvodná. Ještě nyní nazývají angličtí cikáni své umění, ježto stěsňuje kterékoliv hovado strojenými nemocmi: *drabbing bawlor*. Provozují zajisté toto řemeslo z rozličných pohnutek: buď chtějí totiž hospodáře přinutit, aby je požádal za vyléčení svých otrávených koní a volů, a jejich pomoc jim dobře zaplatil, buď aby si opatřili něčeho k snědku, pravíce, že mrtvé hovádko zhynulo božím morem; často je nutí k tomu také pomsta za bezpráví a nátisky, jichžto zakusili v obci. Za všech dob a ve všech zemích bylo pozorovati znamenitou schopnost cikánův pro připravování velmi prudkých jedův.

Snadno se můžeme domnívati, že, zdomácněvše na začátku 15. století v Anglii cikáni zajisté dlouho nemeškali, aby se uhostili také v krajinách *skotských*.

V letopisech skotských nenalezáme ani jediné dějepisné památky, ježto by vzpomínala cikánův před rokem 1540. Posud se zachovalo ohlášení, vydané v 28. roce panování Jakuba V., ku prospěchu jakéhosi Johna Fawa, „vůdce a pána z Malého Egypta.“ Totéž ohlášení bylo obnoveno hrabětem Arranským, panujícím ve Skotsku r. 1553. Zdá se, alespoň podle obsahu té vzácné listiny, že dotčený John Faw byl zvláštní Abd-el-Kader, s nímžto aby vlídně zacházela vláda skotská uznala za prospěšné, chtěla-li sobě získati oddanost četných zástupův, řídících se jeho vůli. Poručeno tudíž velmi přísně všem úřadům zemským, aby šetřily a hájily autority hraběte egyptského, aby mu poskytovaly potřebné pomoci, kdykoliv by užíval práva proti komusi ze svého lidu, ba aby trestaly jako buřiče, kdož by se mu protivili. Následujícího roku, 1554, tentýž Faw, „vůdce cikánův,“ byv usvědčen s dvanácti můži svého spolku z vraždy spáchané v Lyntownu, obdržel milost i s pomahači svými. Ale sedmadvacet let později přemrštila se tato obětovná laskavost správy skotské v nejsurovější ukrutenství. Počet cikánův, ale i zároveň jejich zbojnictví znamenitě vzrostlo za politických

*) Však nejen v Anglii nakládáno s cikány jako s obecnou nehodou: také ze Španěl r. 1492, z Němec r. 1500 a z Francie r. 1561 vyháněly je ukrutné zákony.

a náboženských bouří, jimiž rozvlněno bylo panování Marie Stuartky. R. 1570 uznala již vláda zemská toho potřebu, že se musí odhodlati k nejprudčím prostředkům, aby očistila království těch tuláckých zástupův, jižto veškerou krajinu tak odvážně hubili. Zvláštním vynešením ustanovil parlament tresty, jichžto se užívati mělo proti všem zdravým a líným žebrákům, a snažil se zároveň, aby ulehčil nehodám těch ubohých, kteří si potřebné výživy zjednati již nemohli. Nalezáme bohužel i *bardy*, *umělce a cestující žáky* v dotčené listině seřaděné s poběhlíky egyptskými, poněvadž prý rádi se potulovali v jejich společnosti. Ale tento zákon nestačil bezpochyby, aby zabránil neřestem a loupežem zdomácnělých zbojníkův, neboť r. 1603 uznali lordové tajné rady za dobré, aby vydali ohlášení, stěsňující veškerý cikánův rod stálou klatbou s nejkrutějšími pokutami. A r. 1609 oznámil parlament, že mohou králověští poddaní spoutati a vydati na smrt každého cikána, kterého by po vypršení ustanovené lhůty zastihli v zemi. — Tento zákon potkal se však s osudem všech ukrutných zákonův zjednal zajisté outrpnost těm, ježto chtěl zahubit. Nejen sprostý lid, ale zvláště vznešení občané skrývali po ohlášení toho hrozného rozkazu prokleté cikány pod střechu svou a poskytovali jim vlídně vší možné pomoci. Vláda se lekla této laskavosti, a šetříc tvrdošijně svého výroku, hrozila krutými pokutami všem dobrodincům cikánův Mimo všeliké úsilí, ježto je ze Skotska vyhubiti zko šelo, podařilo se cikánům přece, že se v srdci těchto hornatých krajin pevně zakotvili. Mnozí, velmi mnozí padli arci v tom krutém boji. Zdá se, že nehody dotčené klatby zastihly zvláště potomky Johna Fawa, jemužto vláda druhdy tak podivně přála: velmi mnoho členův té rodiny bylo odpraveno, jako ostatní cikáni. Ještě r. 1624 byla jakási Helena Fawová se třinácti jinými ženami dle uznání soudního utopena.

V letopisech starého Skotska vzpomíná se cikánův dosti zhusta. Zvláště zámek Maybolský v bohatém hrabství Ayrském stal se památným cikánskou láskou. John šestý hrabě z Cassilis a přísný presbyterian, byl zasnouben s Janou Hamiltonovou dcerou nejmocnějšího hraběte v Haddingtonu. Sňatek se však odbyl mimo svolení nevěstino, jejížto vášeň již drahný čas toužila po srdci jiném. Zahořela zajisté láskou k jakémusi Johnu z rodiny Fawův, bydlící v sousedství s jejím otcem. John Faw nebyl věru ani tak bohatý, ani tak vznešený, jako jeho sok, ale byl mladý, sličných tváří a spanilé mysli. Mladá lady musela se však rozloučiti s příbytkem otcův svých a odebrati se s chotěm na břehy Doonské. Manželskou lásku jejich ozdobily tři dítky, z nichžto dceruška později provdána byla na biskupa Burneta. Ačkoli matkou, byla krásná lady přece vždycky smutná. Hrad Maybolský se svými pevnými a holými zdmi, s úzkými okénky a s vížkami, vztyčenými ve vzduch na spůsob holubníkův, byl pro ni dnem i nocí zahalen nejnebezpečnější příšerou, upomínkou. Čas nepřemohl její srdce: myslila neustále na rytíře Dunbarského, Johna Fawa. Co však v mysli své sama sobě mluvila, dověděl se, nevím jakou již ozvěnou, miláček jejích snův. Náhoda přála milencům: hrabě Cassiliský meškal toho času v Anglii, a John Faw shodl se s ubohou milenkou o den a chvíli, kdy ji unese z hradu. Sprovázen několika druhy zakuklenými v kroj cikánský, spíše ale opravdivými cikány, objevil se náhle u mřížovaných vrat hradních a zapěl na znamení svého příchodu milostnou píseň. Zpíval prý hlasem tak líbezným, že dama, sestoupivši spěšným krokem s věže hradní, se radostně vrhla v náruč cikánského troubadura a úprkem s ním pádila odtud. Avšak vítězství lásky bylo velmi krátké; meč dobyl opět svého práva nad písní, když

se hrabě několik hodin po útěku hraběnčině vrátil. Hněvem rozpálen, vyšvihl se na svého bujného vraníka, rozdal rozkazy svým sluhám a již se vyřítil z hradu, aby dostihl zbojníka. I překvapil prchající, celkem patnácte osob, právě když se brodili mělčinou Doonskou, památnou až posud co *brod cikánův*. V krátkém, ale velmi krvavém boji byli všichni cikáni pobiti, mimo jediného, který unikl, aby oslavil to smutné dobrodružství dojemnou písní.

V domácích letopisech anglických dočítáme se velmi skromných zpráv o cikánech, nikdo si jich tu jaksi nevšímal. Kronikáři rozličných hrabství, ba i těch, kde byl cikánův dostatek, a z jichžto dějin se mnohé podivné podrobnosti zachovaly, nešetřili památek rodu cikánského. Nyní víme toliko, že po strastech obecného stíhání rodiny cikánské krajiny anglické pravidelně rozdělily pro své toulky. Ačkoliv každému zástupu vykázáno zvláštní hájenství, do kteréhož se mu žádný jiný tisknouti nesměl, přinutila všechny vrozená jejich náklonnost k tuláckému životu dosti brzy k tomu, že si své krajiny často vyměňovali. Po krátké době zášti a nedůvěry počal se lid anglický s cikány opět smiřovati. Ačkoliv odměřené zvyky venkouského lidu nesouhlasily příliš se spůsoby toulavého života, nabyli cikáni v krajinách velkobritanských znenáhla přece úplné svobody, že směli odcházeti a přicházeti dle vůle. — Nyní se tu těší v pohodlných mezech zvláštní neodvislosti, protože domácí, mocná i stará civilisace za prospěšné uznala, aby se s těmito vzdornými dětmi, kterých se již zbaviti nemůže, v dobrotě shodla, nemohouc již doufati, žeby se někdy vzdaly zděděných mravův. Pročež jim nebrání v tom nikdo již, kdykoliv si na pastvišti rozvinou své stany; jejich plachtou pokrytý vozík plouhá se již bez překážky, kudy se mu jen zlíbí, a když také někdy zajede na souvrať, hospodář mlčky mu promine nepatrnou škodu, jižto mu snad spůsobil.

To jest dějepis cikánův anglických; zajímavý však jest nynější jejich života spůsob, jak sem jej proskoumal, když sem sám několik dní s nimi bloudil.

III.

Za naší doby žije v Anglii patero hlavních zástupův cikánských: *Stanleys*, potulující se v New-Forestu; *Lovells*, rozhostění v okolí Londýna; *Coopers*, jižto zvolili Windsor-Castle za svůj hlavní tábor; *Hernes*, zdomácnělí v severních hrabstvích, zvláště v Yorkshiru, a konečně *Smiths*, opanovavší East-Anglii.

Málo jest zajisté krajin, které by hodny byly větší pozornosti cestovateľovy, nežli ta část Hampshiru, jižto jmenují New-Forestem. Zde vane věru nejčistší vzduch z celé Anglie. Cestoval sem tou krajinou na sklonku jeseni, nikoli k vůli zdraví, nýbrž abych se potkal s cikány.

New-Forest byl za časů Viléma Dobyvatele krajinou, posetou hustými lesy, ale sporým obyvatelstvem. Kronikáři vypravují, že Vilém tu zpustošil mnoho vesnic a kostelův, vyhnal osadníky a pohubil krajinu, ušetřiv toliko třicíti mil lesův pro své honby. Ale soud boží zastihl dva syny a jednoho vnuka jeho, jižto zahynuli uprostřed těchto lesův, tak ukrutně dobytých. Tyto truchlivé vzpomínky rozvěsily po zbytcích Vilémova hvozdu jakýsi pošmurný závoj; pověra sprostého lidu oživila jeho paseky a jeskyně úžasnými příšerami.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— *Divadlo.* Dne 22. ledna. Musíme jen schváliti, že se „Journalisté“ rychle po sobě opakovali, a režie zajisté na se neuvalí žádné výčitky, dá-li je co nejdříve opět na repertoir. Neboť jedině tím se mohou herci dopracovati uměleckého stanoviska, když častějším provedením úlohy v nich jaksi stuhnou, když povšimnouce sobě kritiky, odloží vady a sami o to se pokusí, aby úlohy jejich nabyly nové vnady. Jen že se pak musí ku každému novému opakování přidružiti náležitá píle, jinak ochabne herec i obecenstvo a jsme zase ve starém proudu. Pan Šamberk byl co Bolz o nějaké poznání lepší než poprvé, ačkoli to ještě daleko nebyl žádný Bolz. Bolz jest především journalista, a co takový nemůže věděti nazpamět, co za celý den jednati a mluviti bude, neboť neví, co mu nový den nového přinese. Bolz jest hotový člověk, jenž každé situace umí použiti a každou situaci pozná. Ale tyto situace netvoří on sám dle nějakého plánu, ty mu přijdou jako noviny do jeho redakce. Tuto momentánnost musí také zachovati především herec; nesmíme při něm viděti, že se naučil všemu nazpamět; musí býti při něm ale patrno, že v každém momentu umí býti hotovým člověkem: musíme viděti, že s každým novým momentem také se mu dostaví nový nápad. A to jest při všechněch výstupech Bolzových, to jest také při vypravování o ohni. Bolz nemá s počátku žádný úmysl přehnat vypravování o svém příteli; ale vida lehkověrnost a soucit svých posluchačů, troufá se každým okamžikem dál a dále, až vypravování jeho vzroste v pyramidální lež. To jest základní tah charakteru Bolzova, kterého si pan Šamberk ale nepovšimnul naprosto. Pokrok byl jedině v tom, že úlohu lépe uměl.

Po delší přestávce provozovala se dne 24. Donizettiho zpěvohra „Lukrecia Borgia,“ v níž pohostinsky vystoupili pp. Fiala a Vecko. P. Fialu slyšeli sme po druhé a musíme vyznati, že nás tentokráte v úloze knížete Ferrarského méně uspokojil. Jeho hlas není v dolení poloze zvučný, toliko některé střední tóny jsou dosti silné a působí příjemněji na sluch. Též bychom si byli přáli čistější intonaci, jasnější vokalisaci a mírnější hru. Nedostatky ty ve zpěvu však omlouvají se z části tím, že p. Fiala nebyl disponován. První výstup druhého hosta p. Vecka (Genaro) byl mnohem šťastnější. Zvučným, silným, dosti objemným i příjemným hlasem a čistou intonací získal si hlučného potlesku. Upozorňujeme však p. Vecka, by v momentech lyrických jednotlivé tóny v plnosti nevyrážel, nýbrž jim s textem se shodující barvitosti dodával, což se však delším zpíváním vytříbí. Toto zvláště pozorovali sme v tercetu a duetu s Orsinim v druhém jednání. Taktéž větší píle nechť přiloží k hlubšímu přednesu a přirozenější hře, která posud v mnohých pohybech na venkovské jeviště upomíná. Vokalisaci má dobrou. — Titulní úlohu zpívala sl. z Ehrenbergů. Její bezúhonná koloratura a výtečná hra získaly jí častého vyvolání a hlučného potlesku i po jednotlivých scénách. Ačkoli partie Lukrecie jako téměř všechny titulní úlohy ve vlaských operách s koloraturou úzce souvisí, jest přece více dramatická a vyžaduje tudíž mohutnějšího hlasu, zvláště ale v tónech vyšších, v nichž se nejvíce pohybuje. Orsini pí. Procházkové byl i v podrobnostech dobrý. Její klidný, po effektu nebažící zpěv, přirozená hra, příjemný hlas a ochota, jakou povždy osvědčuje, byly srdečným potleskem odměněny. Ostatní menší úlohy zastupovali slušně pp. Rafael a Neděla. Provedení celé opery bylo dosti správné, vyjímaje sbory, které jsouce slabě zastoupeny, nestejným a neurčitým zpěvem melodii i celek rušily a skoro vždy s orchestrem se rozcházely. Český překlad textu od J. K. Tyla měl by se přirozeněji pro zpěv a důraz upraviti. Návštěva byla četná.

Dne 25. ledna. Ve prospěch p. Sekyry poprvé „Pražští studenti,“ obraz ze života od Haffnera, vzdělal J. S. — Překlad či vlastně vzdělání této frašky má osud všech podobných spracování: jmena míst a osob se zčeští, ostatní pak podrží ráz německý na čisto. Tak jsou také Haffnerovi studenti třeba Heidelberští aneb jiní, nikdy ale Pražští studenti, třeba nosili čamary a na hlavách čapky s sokolími pery. Velmi charakteristické jest pro poměry našeho divadelního personálu, že pan Šamberk musel hráti úlohu lokálního zpěváka. Získá-li tím mnohostrannost páně Šamberkova, anebo čest direkce, aneb konečně obecenstvo, nechceme rozhodovati. Možná, že po velikonocích, až slečny Gaučová a Boschettiová odstoupí od divadla, připadne slečně Libické k tragickému oboru také obor lokální zpěvačky — u nás jest vše možné, a není-li illustrace našeho personálu ještě dosti pestrá, direkce se o to postará. Slečna Gaučová v jednom kupletu také jodlovala, a tím sme se vzdělali nemálo. České divadlo si bezpochyby vzalo za účel, aby byl národní český zpěvník rozmnožen novým druhem národních písní; takovéto jodlování budę

velikým obohacením našich nápěvů, a doufáme ku své a vkusu našeho obecenstva spáse, že to nebylo naposled. Dobře hráli pp. Šamberk, Sekyra, Pokorný a Chramosta. Divadlo bylo plné.

Dne 27. ledna. „Montecchi a Capuleti“ od Belliniho. Vyjma paní Procházkovou, která Romea zpívala, nezměnilo se obsazení. Julie byla výtečně zastoupena sl. z Ehrenbergů, jež bezúhoným zpěvem a zvláště tklivou hrou častého vyvolání došla. K ní čestně se družil „Romeo“ paní Procházkové. Ačkoliv partie tato jejímu hlasu na mnoze vysoko leží a tudíž ji namáhala, provedla ji přece vzorně a jistě intonovala. Ve čtvrtém jednání objevila i nevšední hru. Přáli bychom si jen, aby paní Procházková i k výslovnosti všemožný zřetel obrátila. Pan Polák zpíval Tibalda slušně; posud nezanechal oněch nepřirozených pohybův. Kapulet páně Švarcův byl v celku dobrý, toliko v druhém a třetím aktu postrádali sme v jeho spěvu i hře vřelosti. To samé platí u větší míře o p. Nedělovi (Lorenco), jehož hra i zpěv jednotvárné byly. Provedení celku nebylo vezdy přesné. Návštěva četná.

— *Benefice.* V neděli má příjem p. kapelník Mayr, a obral si Mozartova „Don Juana.“

— *Repertoire* král. zemského prozatímného divadla jest tento: Na dnešek jest oznámeno Gutzkovovo „Srdce a svět,“ na neděli „Don Juan“ (benef. p. Mayra). V pondělí 2. února: „Strakonický dudák,“ v úterý 3.: „Musí na venek“ (slečna z Rittersberků), ve čtvrtek 5. února: „Macecha,“ v neděli 8. února: „Doktor Robin,“ „Brute pusť Césara“ a „Jenom pět zlatých“ (benef. paní Kolárové), v úterý 10. února: „Josef a jeho bratří.“

— *Umělecká beseda,* která se sešla včera v místnostech měšťanské besedy, byla zahájena zatímným předsedou, radou Wenzigem. Pan Wenzig především krátce vylíčil běh věcí a vyslovil naději, že stanovy „umělecké besedy“ v nejbližších dnech úplného stvrzení dojdou. Na to přikročilo se k volbě zatímného výboru. Za předsedu zvolen jednohlasně opět rada Wenzig, načež se přikročilo k volbě výboru dle jednotlivých odborů po 5. údech. Z odboru výtvorných umělců zvoleni jsou: J. Mánes, Lechleitner, Herold, Ullmann a J. Farský. Z odboru umělců hudebních: Bedř. Smetana, Leopold Zvonař, Horák, Ferd. Heller a Lud. Procházka. Z odboru krásné literatury: Vítězslav Hálek, Ferd. Schulz, Josef Barák, Vinc. Vávra a kníže Taxis. Z odboru přátel umění: Ant. Zeithammer, Friedland, Jos. Sklenář, dr. Jan Kučera a dr. Jeřábek. Pan Friedland přistoupil co zakládající úd se 100 zl. r. č., s ročním příspěvkem 10 zl. Pan Karel Hof dal nastávající besedě skvostný dar, záležící ze 96 výborných rytin, začež mu provoláno hlučné „Sláva!“ Ve výboru zvolen za místopředsedu kníže Taxis, za jednatele Josef Sklenář. Příští schůze výboru v neděli o půl dvanácté v místnostech české reálky.

— *Češkám!* Smutná stíhala nás až doposud výčitka, že srdce žen Českých, honosící se tolikerými vzácnými vlastnostmi, postrádá pokladu nejkrásnějšího: Obětavosti pro zájmy národa svého, a že mysl jejich, libujíc si v hravosti a malichernosti, není schopna zápalu pro obecné dobro a blaho.

Nyní nastal konečně rozhodný okamžik, kde nám dokázati možno, zdali obvinění tak krutého ještě zasluhujeme.

Každá z Vás, kteráž to stopuje s pozorností a citem vývin národního života našeho; každá, které je pokrok duševní cílem života; každá z Vás, která to nese s bolestí, že svatá zář osvěty prohřívá jen malý hlouček vyvolenců osudu a že největší a nejpilnější část lidu našeho tak vysoce nadaného jest odsouzena, by nedotknutá oživujícím dechem jejím, zahalená v těžkou mlhu nevědomosti, se lopotila: ta zajisté zprávu o založení průmyslového musea, to jest zřídla, z něhožto bude i tomu nejchudšímu ze spolubratrů našich lze čerpati poučení a vzdělání, uvítala co předůležitý krok k tomu, by povznesly se pracující třídy a následovně blahobyt celé otčiny.

Níže psané jsou pevně přesvědčeny, že si všecky upřímné Češky co nejvroucněji přejí, bychom účastenství při podniknutí tak ušlechtilém nejen slovy, ale i skutkem projeviti mohly, a těší se, že se jim poštěstilo nalezti cestu vedoucí nejen k účelu tomuto, ale i zároveň k tomu, by naše pohlaví při této příležitosti osvědčiti mohlo, že není ješitnost v nitru jeho tak hluboce zakořeněna, jak se všeobecně myslí.

Dne 9. února b. r. odbývá se — jak známe — na Žofíně velká národní beseda. A tu vyzýváme Vás, paní a dívky České, byste se dostavily v oděvu slušném, ale co možná jednoduchém. Peníze ale, které ste hodlaly vydati na krajky, stužky a jiný zbytečný šperk, věnujte úkolu nadzmíněnému, věnujte je průmyslovému museu.

Tato sesterská oběť ve prospěch všeobecného vzdělání a pokroku národního ozdobí čela Vaše mnohem skvěleji než věnce z nejumělejších květin, než nejskvostnější perle a drahé kameny.

Doufáme, že Vám Vaši otcové, manželé a ženichové řeknou totéž a že Vás potvrdí v úmyslu tomto skutečně ženském,

Níže psané přijmou u vchodu do sálu každý sebe skrovnější příspěvek.

V Praze, dne 25. ledna 1863.

Jenny kněžna Taxisová, Karolína Světlá, Anna Uhlířová, B. Macháčková, B. Křížková, L. Schmiedtová, F. Zapová, A. Holinová, J. Pechová.

— *Zábava „Hlaholu.“* Utěšeně zábavy čackého zpěváckého spolku „Hlaholu“ přilákají povždy velmi četné obecenstvo, což i druhá zábava dne 23. t. m. v sále Žofínském nejlépe ztvrdila. Ačkoli zábava tato u porovnání s první co do provedení mnohem pozadu zůstala, vynikla přece dobře uspořádaným programem, který na zdařilá neb nová čísla bohat byl. Ze sborů slyšeli sme v oddělení prvním známý „Rekův sen“ od K. Slavíka, pak Procházkův „Děvče já ti udělám,“ jenž jest duchem písní národních proniknut. Druhé oddělení obsahovalo dva sbory od J. L. Zvonaře. Namáhavý sbor „Ruská národní“ provází kratičká citu plná melodie, jež rozmanitého zpracování vyžaduje, by na posluchače monotonně nepůsobila. Zvonař snažil se všemožně trefnou harmonií a vhodným rozdělením hlasů tomu se vyhnouti. Sbor ten, ačkoliv obratně zpracován, nedošel však velké obliby, jaké by byl zasluhoval. Zajímavý a charakteristiký jest sbor druhý „Žárlivý basař,“ jemuž se přesného provedení nedostalo. Známé sbory „Milenka“ od Jelena, „Kadryla s moravských národních písní“ od Hellera a nová Řanovzova „Podskalská“ píseň v unisonu vyplnily s části oddělení poslední. Zvonařův sbor „Svornost v národu“ nebyl pro nahodilé překážky provozován. Se sbory střídaly se solové spěvy a deklamace. Pan Lukes přednášel s obyčejnou umělostí písně z kralodvorského rukopisu od ryt. Želeňského. Písně ty svědčí o velikých schopnostech a mohou se směle Tomáškovým po bok postaviti. Zpěvu p. Švarce, jenž Pivodovu píseň „Půda vlastenecká“ přednášel, scházel vřelejší cit. Pan Švarc byl mnohokráte volán a přidal dvě písně od Pivody „Srdce ztracené“ a „Aj čo by bola.“ Humoristickou píseň „Srdce ztracené“ přednášel příliš vážně. S p. Lukesem společně zpíval „Dvojzpěv“ od J. Pecha, skladbu to velmi příjemnou a obratně zpracovanou, jejíž melodie nezdají se nám však původními. Dvojzpěv líbil se a byl opakován. Deklamace sl. Libické a pana Kolára ml. bavily velmi dobře. Obecenstvo potleskem tenkráte téměř plýtvalo. Utěšená tato zábava skončila se teprv pozdě u večer.

a—a.

— *„Dívčí škola,“* již vydává učitelstvo Písecké nákladem Kobrovým, dospěla k sešitu šestému, jenž obsahuje „Chemii a technologii“ od Františka Tonnera, prof. na reálních školách Píseckých. — Od téhož spisovatele a týmž nákladem vyšel spis obšírnější, *„Chemie organická.“* K prvnímu připojeno jest 33, k druhému 6 vyobrazení.

— *Národní tanec „beseda“* vyšel také ve francouzské brošurce pod jmenem „La beseda,“ danse de salon Bohéme, arrangée par Ch. Link.

— *Španělské romance.* Václav Nebeský uvázal se s nebožtíkem Čejkou v překlad půvabných romancí španělských. V čele dnešního čísla podáváme na ukázku jednu z nejkrásnějších romancí těchto, jichžto překlad již tak daleko dospěl, že je p. Nebeský co nejdříve ve zvláštní sbírce vydá tiskem.

— *„Svato-mikulášský košíček“* nazývá se sbírka obrázkových spisů pro mládež, jichž vyšly nákladem slovanského kněhkupectví právě dva svazečky, a sice „Hrabě a medvědář“ a „Pod zemí,“ obě od Hoffmanna; první zčeštil Eduard Just, druhou Emanuel K. Jílovský. Ke každému svazečku přidány jsou čtyry dosti zdařilé ocelorytiny.

— *Společenský zpěvník „Sokol“* od F. A. M. z B. vyšel nákladem Stýblovým v druhém, valně rozmnoženém vydání.

— *Jezberova všeslovanského časopisu „Slověnin“* vyšlo po dlouhém čase číslo druhé. Opozdění toho příčinou jest nedostatek očekávané podpory se strany obecenstva; nyní však, jak výslovně se podotýká, vydavatel všemožně postará se, aby „Slověnin“ tohoto roku pravidelně vycházel. Číslo to mezi jiným přináší píseń o naději písmem cyrilským i latinským, list z nejzápadnějšího úhlu Jihoslovanska s poznámkami vydavatele „Slověnina“ a modlitbu Páně ve všech slovanských nářečích, totiž: staroslovansky, rusky, ukrajinsky, bulharsky, srbsky, chorvatsko-dalmatinsky, slovinsky, česky, slovensky, polsky, kašubsky, hornolužicky a dolnolužicky.

— *V sezení ředitelstva jednoty pro dostavění hl. chrámu sv. Víta* na hradě Pražském podal pokladník jednoty pan Pleschner z Eichstettů opětně přehled o stavu pokladnice, dle kterého v pokladnici až do 11. prosince 1862 25075 zl. 50. kr. uloženo bylo, která částka příspěvky odvedenými pány jednateli, dary, zvlášť příspěvkem nejdůst. p. opata Vysokobrodského 200 zl., pak jinými ročními příspěvky se zvýšila na 25659 zl. 7 kr., tak že se v pokladnici, když se výlohy posledního měsíce 2158 zl. 61 kr. odtáhnou, nachází 23500 zl. 96 kr. Předmětem jednání v tomto sezení ředitelstva byly pouze záležitosti vnitřní správy jednoty; jen to budiž podotknuto, že ponecháno bylo vyvedení onoho od jednoho neznámého věnovaného okna barevného v tak zvané sv. Ludmilské kapli chrámu, za hlavním oltářem

zdejšímu malíři p. Quastovi, a že on práci s tím přislíbením již započal, že okno ještě před slavností svatojanskou dokončeno bude, by takto při slavnosti této odhaleno býti mohlo; dále že ročník jednoty na rok 1863, který teď místo kalendářů v posledních letech vydaných, vycházeti bude a jenž zprávy o činnosti jednoty a seznamy údův atd. podá, již tištěn a k rozdání mezi údy jednoty připraven jest, a že se ředitelstvo na vybídnutí velmi činného jednatele zdejšího měšťana p. Eduarda Stephanna o dalších krocích poradilo, jak by se spůsobilo úplné a systematické rozdělení Pražských jednatelův po veškerých částech města a jak by se jim značně ulehčiti mohlo v jejich činnosti ku získání nových údův.

— *Vyhoření kostela Vodolského.* Dne 20 ledna o půl šesté hodině večerní udeřil při náramném hřmění a prudkém větru po silném zablýsknutí hrom do věže Vodolského chrámu Páně, načež věž i střecha shořela. Též čtyry znamenité zvony škodu utrpěly. Báň, kteráž spadla, chovala v sobě dvě listiny, vztahující se na založení chrámu sv. Klimenta. Výtah z latinských těchto listin jest následující: Záslubou místního velebného pana faráře Švancera byl vystaven kostel tento přispěním všech bratrů řádu Jesuitského Klementského kláštera na Vodolce. Báň, v níž se listiny našly, zasazena byla v roce 1735. Dále obsahují listiny tyto jmena všech řeholníků, zednických a tesařských mistrů, jakož i zemského purkrabího a úředníků. Mimo to nalezena v báni plechová skřínka, v které se nachází prsten sv. Františka Xav. a více jiných malých věcí. Tato skříňka byla vzata z báně starého kostela 1733 a dána do nového přistaveného v roce 1735. Požár hnal při krutém povětří na celou ves, a byl by ji zajisté zachvátil, kdyby co nejhorlivěji ze všech stran pomoc nebyla přišla. Velikou zásluhu o zachránění varhan a celého kůru má pan Heveroch, sklenář z Veltrus, kterýž s panem Minaříkem v největším nebezpečenství do hořící věže vniknul a varhany a vnitřek chrámu zachránil.

— *Z Budějovic.* Kdy se as probudíte, Budějovice? Tak dovolával se časopis jeden národního ruchu v našem městě. A hle, nastalo již jaro! Okovy zimního spánku spadly, na teplých paprscích sebeuvědomění procitl duch slovanský. Ovšem že chmury odporu z kalných úhlů a záloh vysýlány den co den, než nemate černý zloboh více našeho ducha národního! Usilovná vůle našich položila si zaražení zpěváckého spolku, tužitele dobrých snah a mocné páky v národních podnikáních, za záměr a neustála, až — co se zde ovšem našim nepřízniveům zdálo býti nedostihlým, příliš vzdáleným — došla cíle. Náš spolek zpěvácký „Beseda" jest co jeden celek se spolkem čtenářským potvrzen a žije. Nejednou byli sme toho svědkové. Uspořádal totiž na den sv. Cecilie v místnostech měšťanské střelnice první, dne 19. ledna ve vkusně ozdobeném sále Milleretském při velmi četné návštěvě druhou zábavu, a dne 2. února následovati bude třetí. V první zábavě po proslovu mile se střídaly sbory a zpěvy „Modlitba" od V. Novotného, „Náš zpěv" od Šimečka, „Staročeská" od J. N. Škraupa, „Šumavan" od Jirgesa. „Modlitba" jest dojemného rázu a byla pěkně, ba korektně přednešena a s nadšením přijata. Ostatní sbory a zpěvy dobře se líbily, čehož nekonečný potlesk patrným důkazem. Na to následoval tanec. K všeobecné radosti vyplnily přestávky slečny K . . . ové písněmi, a p. H . . . deklamovankami. Stále napnutá pozornost a účastenství se strany obecenstva poznovu přesvědčilo nás, jak zpěv a deklamace oblíbeny jsou u lidu českého. Byla-li první zábava velice navštívena, byla to druhá zajisté v nadmírném množství, a to od vybranějšího obecenstva. Spolek zdařile přednesl: „Staročeskou," „Šumavana," „Naprej!" Hlučný potlesk k místu „Šumavan se neodrodí" ze všech stran hřmotně se ozýval. Z taneční zábavy vyjímáme chvalně „Besedu." Národní tento tanec zde jako všude velmi se líbí. Skládáme tuto řediteli zpěvu p. J. Procházkovi za obezřelé vedení sborových zpěvů nejvřelejší díky, dokládajíce, že spolku tak značných a četných sil, bude-li jej ovívati týž duch, táž píle a vytrvalost, a střežiti bratrská láska a svornost, nejkrásnější kyne budoucnost . . . ? ? ?

— *Z Jilemnice.* Mám v úmyslu, abych dřímající a snad, uchovej bůh, uspávající síly jinak vydatné a mnohoslibné opět k nové činnosti probudil, pakliže u nás nevyhasla dobrá jiskra, snaha po všem krásném. Chrám Thalie naší jest již tak dlouho opuštěn, aniž by se jinoch podhorský a dívka podjizerská pozeptala, zda se předce kdy ještě bude hráti. Sil je dosti, ale jako při synech slavného Svatopluka, tak i mezi nimi vládne nesvornost a řevnivost. Místo co by měl je podporovati skromný a přátelský duch, panuje nesjednocenost a mnohdy i svár, tak že se nikdy ku hře samé ani nepřikročí. Divadlo je dosti dobře zařízeno, vydatných sil také dosti, a ochota, horlivosť a obětovnosť hercův vždy by uznání došla. Nelze pak pochybovati i o tom, žeby divadlo naše jak od sousedův Jilemnických tak i od vůkolních obyvatelův, horlivých to vlastimilův, četně bylo navštěvováno. Proto volám k Vám, bratří a spanilé dívky, nedejte nám hynouti a upadati do klepet nás obklopujících nepřátel! Odložte

vše, máte-li co jeden proti druhému a uchopte se díla jindy tak krásně pěstovaného a na nivách našeho podhoří květoucího. —ý.

— *Z Kutné Hory.* Časopisy naše české, od prvního čtvrtstoletí nynějšího vycházející, budou jednou našim stoupencům okazovati podivné cesty, jakých věrní synové vlasti užiti museli, aby probouzeli národ ze spaní dvoustaletého, aby oživovali cizím tlakem takřka na polo zardousenou národnost, aby povzbudili a rozplamenili lásku k vlasti, aby dítek naučili milovati matku, od níž vše mají a v jejímž lůně jedině jim pravé štěstí, pravé blaho k nalezení. Byly to cesty tak klikaté, jakých nezakusil snad národ žádný; neboť v žádném národě nenajde se tolik opovrhovatelů vlastním domovem, jak sme toho bohužel u nás spatřili a zakusili. Byly to cesty trním poseté, jimiž se ubírati bylo těm, kteří odřeknuvše se všech nároků blaženého a pohodlného živobytí — jimi se ubírali. Připraviti se musel každý tento poutník, že bude stíhán, pronásledován bez ustání, až buďto rozmrzen neustálým utrpením nastoupenou dráhu opustí aneb jemu podlehne. Nehrozili se však všichni naši první bojovníci těchto nehod, nýbrž věrně setrvalí, a vděčná, lepší bohdá budoucnost žehnati bude památce jejich.

Jeden z neohrožených bojovníků těchto byl jistě rodák Kutnohorský Jos. Kaj. Tyl. Celý život věnoval práci, aby přivedl krajany svě k uvědomění; sám však nedbal, co vše za to trpěti a snášeti musel, až do poslední kapky vypil kalich trpký, jemu přisouzený. Símě jeho padlo však v úrodnou půdu, proto také již nynějšek vděčně ctí památku jeho. Jak důstojným a slavným spůsobem dělo se zde minulého roku zasazení pamětní tabule na jeho rodinném domě, o tom přinesl „Lumír“ zprávu obšírnou. Podnikatelé slavnosti té — zdejší to studující na technice a vysokých školách v Praze — neuspokojili se však jen tím, nýbrž chtějí, by i trvale pojistěna byla památka jeho, a za tou příčinou ustanovili se opatřiti i nadaci jmeno Tylovo nesoucí ku podporování chudých studujících z Hory Kutné. K tomu používají práznin a pořádají besedy neb divadelní představení. Na začátek zřídili o velikých prázninách studentskou merendu, dvě divadelní představení; a již opět o prázninách vánočních hráli divadlo, a uspořádali besedu, by jen započatou jistinu rozmnožiti mohli. Velmi čestné to podniknutí, a co je nejvíce ctí, jest přísné a svědomité účtování všech vytěžených příspěvků. Za svého zástupce a spoludohlížitele v podnikání tom požádali si zdejšího vůbec milovaného M.Dra. Stáně, pod jehož záštitou jistě k žádoucímu cíli dospějí. — Že se však přísně o to nejedná, v jakém čase jistina dovršena býti má, osmělil bych se tento návrh našim studujícím učiniti. Nejstarší syn zvěčnělého Tyla studuje, a jak se proslýchá, zápasiti musí s mnohými obtížemi a nedostatky. Nemohli by tomuto nadějnému mladíku spoň úroků z nynější jistiny dopřáti, kdežto by se jistina vždy rozmnožovati mohla? Tímby jistě památku Tylovu nejlépe oslavili, přispívajíce takto k šťastné budoucnosti synu toho, jehož památku oslaviti hodlají.

x.

Dopisy redakce.

Panu F P. v L. Cítíte-li se tak neobyčejně, jest vší chvály hodno. Jste-li z „povolaných“ aneb z „vyvolených,“ netroufáme si rozhodnout. Ale Vaše forma nestojí posud za nic. Jeť charakteristické, že sme během asi tří neděl dostali pět „Zoufalců,“ veskrz sobě podobných.

Panu T. A. zde. „Čertovo pole“ jest arciť podobno poněkud Goethově básni, jen že tato má hluboký, všeobecný význam, vaše pověsť ale jest bez významu a myšlénky.

Panu J. V. v B. Vždy vítán. Jen prosíme, aby se nám vždy psalo slohem prostým, jednoduchým. Bombastická řeč zvláště v dopisech jest tak málo příjemná, jako člověk, který nevěda jak se chovat, pitvoří se po jiných, velkých a stane se směšným.

Panu L. N. do P. Formu máte dosti lehkou, ačkoli málo správnou; ale to, co ste nám zaslal, není žádná poesie. Nevíme, kohoby mohla zajímat, pakli někdo bez hlubších motivů duševních zmrzne aneb se oběsí.

Panu M. T. O. zde. Nechceme tvrditi, že byste neměl talent. Ale „Žárlivá“ jest příliš rozvláčná, k písni jí schází lehkost a precisnost; myšlénky jsou pak velmi obyčejné. Místům jako

a když papír slzou zmočí,
h r a v ě s r d c e d o n ě j p í c h á

nerozumíme naprosto. Ostatně, liboli Vám, zašlete více.

Panu E. M. V. zde. Abysme Vám mohli nějaký podstatný úsudek pronésti, k tomu bysme museli míti více Vašich prací, Vaše verše jsou však posud pouhé hříčky: ty byste musel odložit, neboť hračky neposuzujeme.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském kněhkupectví v nov. alejích č. 136. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. Rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 6. **5. února 1863.** **XIII. ročník.**

Kozácké melodie.

Od Kašpara D. Kursy.

IX.

Loučil se dnes asavul
s námi kozákami:
„Byl sem tu jen kratičko,
chrabří mládci, s vámi.

Měl sem bouři ukojit;
čile šel sem k dílu,
abych dobře učinil,
napnul sem vši sílu,

Nešetřil sem výhrůžek,
nešetřil sem prutů,
nešetřil sem okovů,
nešetřil sem knutů.

Vězení sem naplnil,
v řetězy sem vázal,
značný počet buřičů
postřílet sem kázal.

Mír bych zemi vydobyl,
učinil sem všecko:
nešetřil sem starců, žen,
i ba ani děcko.

Co sem mohl vykonat,
vykonal sem jistě,
i vy, co sem rozkázal,
dobře činili ste.

Činil sem, seč síly mé —
míru přece není;
neznám jiných prostředků
k bouře ukojení.

Jiný, možná ráznější,
na mém bude místě,
já činil, seč síly mé,
svědomí mám čisté.“ —

Tak as pátý asavul
loučil už se s námi,
každý těmiž slovy se
loučil s kozákami.

X.

Strastí souzena nám ještě
děsně nepřehledná řada;
mezitím se v srdci našem
tiše hymna k hymně skládá.

Za mořem, na volné půdě,
mnohé ze svých bratrů máme:
ti skládají svaté hymny —
hoj, až v chóru zazpíváme!

Přijde čas — my zazpíváme,
že se Něva divě zpění,
že se Urál pozatřese,
step se zbudí z dlouha snění.

XI

Neprozraď, ty větříku,
cos ode mne slyšel —
by to zvěděl baťuška,
o hlavu bych přišel.

Jako včera pobratim:
že si jeho smělá
duše zjednat úlevy
slzou, slovem chtěla —

Vyvedli ho za město
tiše, bez vší vřavy,
a tři kulky poslali
do zrádné mu hlavy.

Kamarádi.

Obrázky ze života venkovského.

(Pokračování.)

VIII.

Nová kratochvíle.

V osm slíbili hoši že přijdou zpátky. Je půl deváté, Bendka se už vrátila s Madlenkou; je štěstí, že se hospodář po čeledínech neshání, nestálo by to za mrzutost. Není ovšem docela bez mrzutosti; Honzík má za ně obstarávati koně, udělati to a ono, a neví jak by k tomu přišel. Mrzí se, hubuje na ně — ale nic nedělá; Mates mu dá do dýmky tabáku, Honzík se zasměje — a bude zas dobře. Ale s Bendou, nevím, bude-li tak krátké vyřízení; dělá sic, jakoby si té věci ani nevšímal, ale to ticho je trochu podezřelé.

„Bože můj, že ti lidé nejdou!“ vzdychla si Madlenka.

Hospodyně ještě před půlhodinkou byla vesela, naposledy točila se v kole se starým čtverákem Bílkem; ale její tvář také už jeví upřímnou starosť — vzpomnělať si, jak rád se pouštívá Mates do hádky; obává se, aby proroctví Baruščino se tak vyplnilo!

Podívejme se do S . . ., není-li obava starostlivé Bendky lichá.

V hospodě S . . . ské je plno jakby nabil, a veselosti tu nazbyt. Muzika není špatnější než v Lískově. Ale lidičky, špatně se vám tančí, máte kolo tuze malé. Což není tančírna dost veliká? — Ba větší je, mnohem větší než v Lískově; ale šlaci vědí, čím to, že zde nikdá není dost místa. — Máte, milí lidé, faru zde i školu; ale už vidím, nemáte tu žádného Bendy! Co pak tu dělá ta síla dětí, děvčátek i kluků? vždyť jich je aspoň tolik co vás dospělých! — Ba, jsou to veselé dítky! U dveří mají své vlastní kolo — a jak srdnatě tančí! Jen si dejte pozor, aby některý ten muzikant na vás nepřišel; ti lidé mívají divné spůsoby, já sám viděl jednou, jak vzal basař čepici zrovna takovému čiperovi jakýs ty, bělohlávku. — Kluk se tomu jen směje, nevěří; víť dobře, že smí do hospody, jakoby šel do školy. Věru, jakoby šel do školy! — však i pan kantor tu je, tamhle sedí, ten co hraje na skřipky — — —

Kdopak to zas pije! — ten dnes pije slavně, nikdy bez muziky; — Teď něco padlo na talíř, cinklo to jako stříbro. — Milý Matýsku, potřeboval bys Bendy, aby

ti zas něco pošeptal — anebo kusu Kalifornie. A jak šeredně chraptíš! Považ, hochu, nebudeš se Madlence líbit; ona má hlas jako zvonek, a ty — jakoby kachna zpívala. — Ah, což mu je po hlase! On je vesel, a punktum!

Vojtěch v té tančírně trvám málo hluku nadělal, snad se ani neotočil. Což to, neotočil! Hoch je zdvořilý, je tu několik ženských, děvčat i vdaných, jež chodívaly s ním do školy; musel s každou aspoň jednou do kola. Povinnosť zdvořilosti vykonal šťastně. Tančil by ještě s jednou dívkou, ale té tu není! To hocha hněte, netěší ho nic v té tančírně, nenahlíží, komu k vůli by se ještě tancem trmácel. I nechal Matýska užívati veselí do syta, sám usadil se ve vedlejší jizbě mezi S . . . skými sousedy.

Všichni ho znají, není jim hoch nemilý. Někteří z nich ještě si vzpomněli na to terno a vytasili se s kratinkým blahopřáním. Hoch se tomu trpce usmívá; cítiť, že mu ty peníze dosud málo radosti spůsobily. Kdyby nebyl vyhrál, ani on ani kamarád, nebylby žádných dárků k štědrému večeru kupoval; od štědrého večera má se Madlenka patrně mnohem laskavěji k Matesovi nežli před tím; od štědrého večera vidí, že se mu děvče z úmyslu vyhýbá. To jsou následky jen toho terna! Vojtěch je přesvědčen, že na těch penězích nespočívá požehnání nebeské — — a vy mu k nim gratulujete!

Tiše sedí Vojtěch mezi sousedy. Všichni kouří, je v té malé jizbě jako v udírně, div že člověk nepřijde o zrak. Hochu je tu čas ukrutně dlouhý; dívá se na hodinky, je teprv půl sedmé!

Vzpomněl si, že má kamarád dýmku s sebou; Mates nemá kdy kouřit, a dýmka mu v kazajce darmo překáží. Jde, a za malou chvilku se vrátí s porculánkou, o jednoho kuřáka víc.

Kouří Vojtěch, kouří, ale čas mu při tom nechce rychleji ubíhati; snad tím jsou vinny ty papírky na zapalování, ty hloupé fidibusy! — kdyby si musel Vojtěch pokaždé rozkřesat, nebyl by mu čas dlouhý, však to dnes ráno zkusil.

Co pak už omrzely karty tamhle toho karbaníka? — Diví se, že ten den tak krátký! Od božího rána seděl u karet; nyní má už hlad, proto vstává; ale jakmile se nají, přijde zas, má prý ještě dvanáct grošů prohraných, a ty musí dostati domů.

Karbaníci jsou jen dva, potřebují třetího. Žádají, aby zatím vzal Vojtěch karty za koláře. Hoch se omlouvá, že té hry nezná; omluva neplatí. Kmotr Luňák míní, co oni hrají, že každé dítě by dovedlo, a kovář Koudelka připojil, že se při tom ničeho neprohraje, není-li hráč tuze kvapný; oni že nehrají pro výdělek, ale pro ukrácení chvíle.

Vojtěch si peněz nevážil, a kratochvíle musela mu býti vítána; i dal si říci. Hraje tedy, a že mu při tom čas ubíhá, možná z toho soudit, že na hodinky ani nepomyslí.

Hraje a vyhrává. Staří karbaníci se tomu diví, že má ten Linda tolik štěstí; ale tomu je to lhostejné — na vyhraných penězích nespočívá požehnání nebeské.

Hraje a prohrává, a už pořád jen prohrává. Karbaníci neříkají nic. Vojtěch mění u nich dvacetníky jeden za druhým a pořád nemá drobných. — Konečně zarazil se; sáhl do sáčku, a ten byl už prázný; před ním na stole leží asi šest grošů všeho vůbec!

Člověk je přec jen tvor nevyzpytatelný! Nedávno pomýšlel Vojtěch na své

penize s hlubokým opovržením — a nyní, že prohrál asi deset zlatých, je z toho dosti mrzutý. Nechce se mu hry. Vstává od stolu.

„Co pak už vstáváte?“ táže se Koudelka. „Vždyť máte prohráno! my vašich peněz nechceme; jen si sedněte, však ona se karta obrátí —“

Že se karta obrátí? dobře. Dal si nováček karbaník říci; přec ale vyšel ven. Za chvilku se vrátil, vypůjčiv si od Matýska několik zlatých.

Opět sedí u karet. Vyhrává i prohrává; vyhrává po několika krejcařích, prohrává po celých hromádkách. Mění dvacetník za dvacetníkem, a čím rychleji peněz ubývá, tím rychleji času. Ale což čas! Vojtěch už na čas ani nemyslí. A tak hezky hraje, s takovou horlivostí, jakoby byl karbaníkem od narození.

Vytáhl konečně poslední stříbrňák. Náhodou padl zrak jeho na usmoleného Luňáka a postřehl na jeho tváři potutelného šibalského úsměchu. To Vojtěcha dopálilo. „Však já s vámi vydržím, karta se přec jednou obrátí.“ A opět vstal, že musí na chvilku ven, že co nevidět přijde.

Mates právě kročil k muzikantům, chtěl si dáti zahrát naboru. Tu mu zaklepá kdosi na rameno, až zavrávoral a trochu piva z plné sklenice rozlil. Ano, ten složitý, silný hoch zavrávoral; divná věc, to pivo tak slaboučké, a už přemáhá silného Matesa! — Postavil sklenici na stůl a mrzutě se obrátil. Okamžitě však je dobře, vždyť to je kamarád Vojta.

„Matýsku, půjč mi ještě pětku —“

Matýskem to škublo, div znova nevrávoral.

„A už máš peníze pryč?!“

„Pryč jsou,“ odvětil Vojtěch klidně, jakoby šlo o několik krejcarů. Tato lhostejnost ale měla podivný účinek. Mates okamžitě se vzpřímil a stál pevně na nohou, jakoby za celý den nebyl ani kapky piva požil. Stál tu před kamarádem, ustrnule se naň dívaje.

„Pojď bratře ven, tady je ohavného hluku, že člověk sám sebe neslyší.“ A vzal Vojtěcha za rámě a vyšel s ním před hospodu.

„Pro boha tě prosím, co děláš s penězy?!“

„A to se ty mne ptáš? — tys jich od vánoc rozházel víc než já —“

„A za to sem něco užil!“

„Já dnes taky — měl sem roztomilou kratochvíli —“

„Vojto, věru nevím, mám-li ještě špetku rozumu — aneb si se za několik hodin celý zjinačil! — Aspoň mi řekni, čeho si za tolik peněz užil? a za tak krátký čas? — tos ty dvacetníky musel zrovna sníst!“

Vojtěch chce peníze, Mates jich nechce dáti, chce prvé věděti, co s nimi kamarád zamýšlí a co s tamtěmi dělal. Vojtěch nechce s barvou ven, něco mu praví, že se neměl dávati do hry. Ale co má nyní dělat? Těm tam slíbil, že za chvilku přijde; pomyslili by, že je měl za blázny, že je lhář.

Konečně s tím musí na světlo, že hrál v cvika.

„A tos prohrál celou pětku!“

„I ano,“ odvětil Vojtěch mrzutě, „a taky desítku; jenom mně nedělej dlouhé kázaní a —“

„A s kterými darebákys hrál?! Duše s—, nesvědomité! jak se mohli dáti

s tebou do hry! dobře vědí, že u Lískovského Bendy nesmí být čeledín karbaníkem! — Já bych měl chuť jít tam na ty taškáře —“

„Buď tak dobrý, ještě trochu povyku —“

„Máš pravdu — tak by se hospodář nejspíš dověděl, žes hrál —“

„E, ať se doví,“ nevrle odsekl Vojtěch, „mně už je vše jedno. — Půjčíš mi?“

„Nepůjčím,“ pravil Mates určitě

„Tos hodný, tos upřímný kamarád! — Snad se bojíš hospodáře?“ připojil úsměšně.

„Poslouchej, Vojtěchu, netahej ze mne rozum! viď že to je všechno žert?“ tázal se Matýsek s výrazem nelíčené upřímnosti.

„Čistá pravda to je!“ odvětil Vojtěch dosti klidně, ale jiný posluchač byl by poznal, že hlasem Vojtěchovým prochvívalo něco jiného než klidná lhostejnosť.

Oba se hluboce zamlčeli.

„Byl mi čas v té jizbě tak strašně dlouhý,“ pokračoval pak Vojtěch chvějícím se hlasem, „byla mi ta ukrutná délka času nesnesitelná — v té chvíli byl bych rád umřel — takové živobytí je horší než smrť —“ dopověděl tak smutně, že kamarád za hodnou chvíli nevěděl, co si má s ním počít.

„Vojtěchu,“ pravil pak k němu s výrazem vřelého soucitu, „kdybych to dávno necítil, musel bych to nyní poznat, že tě mám rád, z celého srdce rád. Ale ku karbanu nežádej na mně peněz. — Prohodil's, bojím-li se hospodáře? — Ta otázka je choulostivá; dokud sem při zdravém rozumu, věru se ho bojím. — Jen kdyby toho čertového chlastu nebylo! Ale věř mi, bratře, kdybych byl teď na mol — to ale ďas ví, té bryndy vypil sem dnes až strach, a zdá se mi, že sem při dobrém rozumu! — ale kdybych ho byl třebas propil, nemohl bych ti už peněz půjčit; skutečně se bojím hospodáře, aby mi pak nevyčítal, že tě jen zavádím! — A věř mi, kdyby ani hospodáře nebylo, ku kartám bych tě nikdy nesváděl — a k tomu mezi takové taškáře!“ připojil zlostně.

Vojtěch poslouchal až do konce; nežádal pak peněz, mlčel jako hrob. Matýskovi bylo z toho až úzko, zachvěl se v celém těle, teprva pocítil, že mu je zima. Vyšli prvé z horké tančírny, Matýsek byl hodně spocen; ale ze sebe si nedělá nic, jemu jde o přítele. Hospodyně už tolikkráte prohodila, nezmáhá-li se Vojtěcha ňáká choroba — ten ovšem nechce o tom nic vědět, a Matýsek se nejednou v duchu zasmál moudrosti starostlivé hospodyně — ale teď najednou nabyl sám přesvědčení, že Bendka přec nemá tak zhola nepravdu; Matýsek si myslí, že jenom chorobný člověk může býti mrzut na celý svět, může zůstati zasmušilým uprostřed tolika veselých! — Soudí, že bude kamarádovi lépe v teple, a vede ho zpátky do krčmy; Vojtěch se nezdráhá, je mu jedno, stojí-li v teple či na mraze.

A přece se Matýskovi radosť pokazila! Jindy by vydržel do bílého rána tančit a pít; ještě před půlhodinkou zdálo se mu, že teprva nedávno začal, že právě přichází do ohně: a teď nechce se mu ani tance, ani piva; teď najednou si pomyslil, že se zdrželi přes čas; mrzí ho to, pomyšlí na hospodáře, jak se bude na ně mračit a se stranit vlídného slova — Matýsek dočista vystřízlivěl a pomyslil opravdu na Lískov.

Je devět hodin. V Lískovské krčmě je veselo; ačkoliv tam scházejí dva hoši, nejhezčí a nejveselejší, přece se děvčátkům nestýská. Ani Barušce se nechce z hospody; a jak se proti té muzice vzpírala — svatoušek!

U Bendův netrpělivě čekají na čeledíny; hospodář už má deset chutí, podívati se za nimi do S . . ., co tam tropí. Tomu Matesovi nevěří mnoho, ten dělá dobrotu, dokud je mu na očích; bojí se, aby mu Vojtěcha nezaváděl ku všelikým daremnostem — a Vojtěch není poručníkovi tak lhostejný, jak by se mnohý domýšlel. — Zatím ale musí se ještě podívat do krčmy, je-li tam dobrý pořádek; a pak — uvidí co má dělat.

Benda nebyl ani deset minut z domu, když se dvířka venku opět otevřela, a Matýsek s Vojtěchem kročili do dvora.

Té holce musí mnoho záležeti na Matesovi — s takovou radostí zvolala: „Chvála bohu, už je zde!“ — ba nebyla by jinak ani poznala, že on to kročil do dvora, neboť oba kamarádi vraceli se mlčky a tiše jako duchové. Ano, po celé cestě jenom Mates několik slov promluvil, přítel s ním šel hluchý němý, jakoby duše neměl. Ale jakmile se Vojtěch octl doma na dvoře, náhle opět oživl; dotklo se cosi jeho smyslů tak mocně, že okamihem se protrhla hustá mlha, jež dosud duši jeho zahalujíc dusila — Madlenčin výkřik projel celou bytostí jeho, vzkřísil opět pohrobené na krátko city jeho. Za to jí Vojtěch není vděčen! On by si byl přál stráviti celý život v té lhostejnosti k sobě samému i celému světu. Nyní teprv poznal, z jakého stavu se probudil.

„Chvála bohu, už je zde!“ proč nezvolala „už jsou zde!“ — Ovšem, o Vojtěchu jakoby nevěděla, kamarád vyplňuje celou její mysl! — A kamarád? — ten je toho také hoden, je lepší než Vojtěch, je pravý přítel, nechtěl kamaráda zaváděti ku karbanu!

Vojtěch cítí v tom úlevu, že má dobrého přítele, aspoň jednu upřímnou duši na světě, která s ním sdílí bolesť — ale Vojtěch spolu cítí, že nemůže s přítelem svým hovořiti o tom, co jest příčinou soužení jeho; cítí, že mu přítel není mnoho platen.

Mates kročil do jizby. Vojtěch zůstal pozadu, stojí v síni; nemůže se na tom ustanoviti, kterak by se měl tvářit. Hospodyně se zeptala, nejde-li také Vojtěch? — To se zeptala hospodyně; což Madlence záleží na něm! Milý hochu, ona už ani neví, žes ještě na světě. Musíš se konečně sebrati, nesmíš jeviti na sobě, jako bys ještě věděl a cítil, že je na světě Madlenky jaké! To holečku nesmíš, nezapomínej, žes muž!

(Pokračování.)

Malá Fadetka.

Od George Sandové. Přeložila Žofie Podlipská.

(Pokračování.)

XI.

V prvním čase po příběhu, jejž měl Landry s malou Fadetkou, měl ten hoch trochu starosti strany slibu, jejž jí byl složil. V okamžiku, kde jej z nejistoty vysvobodila, byl by se zavázal za své rodiče dáti, co měli nejlepšího: ale vida, že otec

Barbeau Sylvinetovy vzdory za nic vážného nepovažoval a že neukázal žádný nepokoj: obával se, přijde-li malá Fadetka žádat o svou odměnu, žeby ji otec vyhodil ze dveří a posmíval se jejímu velkému vědění i Landryho slavnému slovu, jímž se jí zavázal.

Tento strach byl příčinou, že se Landry v duši styděl, a v té míře, jak se byl poddal jeho žal, tak si vytýkal, že byl hodně hloupý, uvěřil-li, žeby čáry byly v tom, co se mu přihodilo. Neměl to za vyjednáno, žeby ho byla měla Fadetka za blázna; ale cítil, žeby jiní to mohli myslit, a nepřipadaly mu dostatečné příčiny, jimiž by otce svého byl přesvědčil, že dobře učinil, zavázav se k tak značným následkům. Z druhé strany zase nevěděl, jak přerušit podobnou smlouvu; neboť byl přisáhal na svou duši, a to z dobré vůle a s jasným vědomím. Ale k svému velkému podivení neslyšel mluvit o Fadetce ani u Blíženců, ani v Prichi, ani druhý den po události, ani za měsíc, ani za léto. Neobjevila se ani u Caillaudů s žádostí, aby s Landrym promluvila, ani u Barbeauův, aby se hlásila o nějakou věc; a když ji vídal Landry zdaleka v polích, nešla mu vstříc, i nezdálo se, žeby si ho všímala, což bylo proti jejímu zvyku. Neboť běhavala za každým, buď ze zvědavosti, buď aby se smála; hrála a žertovala s těmi, kteří byli veselé mysli, buď aby pokoušela a se posmívala těm, kteří byli mrzutí.

Ale domek matky Fadetové byl tak dobře v sousedství s Prichi, jako s městysem „Cosse,“ a tak se muselo přihodit dnes anebo zejtra, že se setká tváří v tvář Landry s malou Fadetkou na některé pěšině; a není-li cesta široká, nejde to, aby si neřekli nějaké slovíčko.

Bylo to u večer, když se vracela malá Fadetka s husami domů, majíc jako vždycky svého „koníka“ v zápětí; a Landry, který se byl vydal pro kobyly na pastvu, hnal je pokojně k Prichi; i stalo se to tak, že se setkali na pěšince, jež vede od kříže po kopci dolů až k brodu „les Boulettes“, a tak je vtěsnána mezi dvěma prosmyky, že není možná, aby se tam jeden druhému vyhnul. Landry celý se zarděl strachem, že bude upomínán pro svoje slovo, a nechtě vybízet k tomu Fadetku, skočil na jednu kobylu, jak mile ji zdaleka spatřil, a pobádal ji dřevěnkami, aby ji dostal do trysku. Ale že měly všecky kobyly nohy spoutané, nehnula se ta, na níž se byl vyhoupnul, o nic čerstvěji, nežli ostatní. Landry zpozorovav, že je zcela blízko u Fadetky, neopovážil se na ni se podívat; dělal, jakoby se ohlížel, zdali hříbata následují. Když se zase obrátil k předu, šla již Fadetka mimo, aniž byla něco řekla; nevěděl ani, zda se naň podívala, a zdali ho vyzývala pohledem anebo úsměvem, aby jí přál dobrého večera. Neviděl než Jeanota, „koníka“, který jsa vždycky zlým, malým pokušitelem, zdvihnul kámen a kobyle mezi nohy jej hodil. Landry by mu byl rád vlepil jednu bičem, ale bál se zastavit se, aby neměl nějakého vyjednávání s jeho sestrou. Dělal tedy jakoby ničeho nepozoroval a ujížděl neohlížeje se za sebe.

Po každé, kdy se Landry setkal s malou Fadetkou, bývalo to samé asi. Dál a dále osmělil se, že se podíval na ni; neb jak mu přibývalo rozumu a věku, neznepokojoval se více pro takovou nepatrnou záležitost. Ale když si dodal kuráže podívat se na ni pokojně, jakoby očekával, že mu něco řekne, ať by to bylo cokoli, podivil se; neb viděl, že to děvče naschvál odvrací hlavu jinam, jakoby se jeho bálo tak, jako on jí. To ho osmělilo na dobro v jeho srdci, a že byl spravedlivým, tázal

se sama sebe, zdali neměl křivdu, že nikdy jí neděkoval za radost, již mu byla spůsobila buď uměním aneb náhodou. Rozhodnul se, že ji osloví, jak mile ji opět uhlídá; a když to bylo, přiblížil se k ní nejméně na deset kroků, aby ji pozdravil a s ní promluvil.

Ale jak se k ní blížil, pohledla malá Fadetka hrdě a jaksi zlobivě; a když se konečně odhodlala na něj se podívat, učinila to tak opovržlivým spůsobem, že byl celý zaražen a neopovážil se promluvit na ni.

To bylo toho roku naposled, co ji Landry tak zblízka potkal; neb od toho dne se mu malá Fadetka, nevím pro jaký to vrtoch, vyhýbala, že, jak jej z dálky zahlédla, vešla do nějaké dědiny, anebo si daleko zašla, jen aby ho neviděla. Landry si myslil, že se na něj hněvá za jeho nevděk; ale jemu se tak protivilo něco učinit, čímby napravil svou chybu, že se také o to nepokusil. Malá Fadetka nebyla jako jiné děti. Nebyla od přírody zamračená, ač by mohla takou trochu být, neb si libovala vyzývat urážky a posměch; tak se cítila se svým pichlavým jazýčkem, že bude vždy s odpovědí pohotově, a že se jí dostane posledního a nejvtipnějšího slova. Nikdo ji neviđal rozmrzelou; i vyčítávalo se jí, že jí schází pýcha, jaká přísluší holčině patnácti letům se blížící a začínající cítit, že na ní něco jest. Měla pořád ještě spůsoby jako kluk a snažila se hodně často pokoušet Sylvineta, překážet mu a dráždit ho, když ho překvapila v jeho snění, v něž se často pohroužel. Pronásledovala ho často kus cesty, potkala-li jej; posmívala se jeho „blíženství“ a mučila mu srdce tvrdíc, že ho Landry nemiluje a že se vysmívá jeho žalu. Ubohý Sylvinet, který ji měl ještě víc než Landry za čarodejnici, divil se, že uhodla jeho myšlénky, a nenáviděl ji z celé duše. Měl v opovržení i ji i její rodinu, a jak ona se vyhýbala Landrymu, tak on se vyhýbal tomu zlému „cvrčku,“ jenž, jak pravil, dřív nebo později učiní dle příkladu matky, která se byla špatně chovávala, a opustivši manžela odešla za vojáky. Odešlať co markytánka za krátký čas po „koníkově“ narození, a od té doby nebylo více o ní slyšet. Její muž umořil se lítostí a hanbou, a tak se stalo, že stará matka Fadetová musela se ujmout těch dětí, o které se velmi špatně starala, dílem pro svoje skrblení a dílem pro své staří, jež jí nedalo dohlížet na ně a držet je v čistotě.

Pro všecky tyto příčiny štítil se Landry malé Fadetky, ačkoli nebyl tak hrdý jako Sylvinet; a že litoval, že s ní něco měl, chránil se také někomu to vyjevit. Skrýval to i svému blíženci, nechtěje se přiznat k nepokoji, jehož předmětem byl on. A Sylvinet zase tajil jemu všecky Fadetčiny kousky proto, že se styděl říci, kterak byla uhodla jeho žárlivost.

Ale čas minul. Ve věku, v němž naši blíženci se nacházeli, vydají týdny za měsíce a měsíce za roky, co se týká změn na těle i na duchu. Brzo zapomněl Landry na celou událost, a když se byl trochu potrápil úpomínkou na Fadetku, nemyslil na ni jinak, než na pouhý sen.

Bylo tomu již skoro deset měsíců, co byl Landry v Prichi do služby vstoupil; i blížil se den svatého Jana, čas to, do něhož byl přijat u otce Caillauda. Hodný ten muž byl s ním tak spokojen, že byl hotov zvýšit mu raději plat, než aby ho byl pustil od sebe. A Landry nic jiného si nepřál, než aby zůstal na blízku rodině a obnovil službu u Pricheských, kteří se mu všickni velmi líbili.

Ba cítil, že začíná trochu přát jedné příbuzné otce Caillauda, jmenem Madelon. Byla to holka jako lusk. Byla o rok starší než on a zacházela s ním trochu jako

s dítětem; ale tomu ode dne ke dni ubývalo. Když se mu vysmívala na začátku roku, styděl-li se políbit ji při hře aneb při tanci, ke konci roku červenala se ona, místo aby ho vyzývala; i nezůstala s ním více o samotě ani ve chlévě ani v senníku. Madelon nebyla chudá, a časem by byla mohla dobře být svatba. Ty dvě rodiny měly dobrou pověst a byly váženy v celém kraji. Konečně otec Caillaud zpozorovav, že ty dva začínajíce se vyhledávat, bojí se přece trochu jeden druhého, řekl otci Barbeau-ovi, žeby z nich mohl být hezký párek, a žeby nebylo nic zlého, kdyby se jim dopřálo seznámit se dobře a na dlouhý čas.

Ustanovilo se tedy týden před sv. Janem, že zůstane Landry v Prichi a Sylvinet u rodičů. Neboť se byl tomuto rozum zas navrátil, a když byla popadla otce Barbeaua zimnice, zastával ho velmi užitečným spůsobem ve vzdělávání rolí. Sylvinet měl velký strach, že ho pošlou někam daleko, a ten strach dobře naň účinkoval, tak že víc a více se snažil přemoci přílišné přátelství k Landrymu, aneb aspoň nedal je na sobě znáti.

Tak se tedy navrátily mír a spokojenost k „Blížencům", ačkoli se blíženci neviděli než jednou anebo dvakrát týdně. Den sv. Jana byl pro ně přešťastným dnem; šli spolu do města podívat se na přijímání služebníků pro město a pro venek a na slavnost, která se na to odbývá na náměstí. Landry tančil víc než jednu „bourrée" s krásnou Madelonou, a Sylvinet jemu k vůli pokusil se také v tanci. Nevyvedl to tuze dobře; ale Madelon, jež mu prokazovala mnoho zdvořilosti, vzala jej za ruku, když jí naproti tančil a pomáhala mu značit dle taktu kroky. A Sylvinet, jenž byl takto ve společnosti s bratrem, slíbil, že se naučí tančit, aby s ním sdílel toto vyražení, v němž posud býval Landrymu na překážku.

Necítil ještě žádnou žárlivost pro Madelonu proto, že Landry k ní byl ještě zdrželivým. A Madelon lichotila Sylvinetovi a vybízela jej. Byla s ním neostýchava, a kdo by se v takových věcech nevyznával, byl by soudil, že z dvou blíženců jeho má raději. Landry byl by mohl být žárlivým, kdyby letorou nebyl býval nepřítelem žárlivosti; a snad mu také něco pošeptalo navzdor jeho veliké nevinnosti, že ona tak jedná, jen aby se mu zalíbila a aby měla častěji příležitosti s ním se stýkat.

Všecko šlo tedy nejlépe po tři měsíce asi, až ke dnu sv. Andoche, jenž je patronem městyse „Cosse". Je to Cosseská pouť a padá v poslední dni měsíce září. Ten den, který býval blížencům vždycky velkým a krásným svátkem, že se tančilo a hrálo všelijakým spůsobem pod velkými ořechy farskými, uvedl je v nové nesnáze, jichž se nebyli ani z daleka nadáli.

Otec Caillaud dovolil Landrymu večer před sv. Andochem domů, aby hned zrána byl při slavnosti; Landry odešel před večeří šťasten, že překvapí blížence, jenž ho neočekával až příštího rána. V počasí tom začíná se den krátit a noc nastává rychle. Landry se neobával ničeho za jasného dne: ale nebyl by směl být tak mladým, ani synem svého kraje, kdyby ho bylo těšilo, aby byl o samotě v noci na těchto cestách, obzvláště na podzim, kde se začíná dobře dařit čarodějníkům s bludičkami, kdežto jim mlhy pomáhají skrývat čtveráctví a čáry. Landry zvyklý chodit sám v každou hodinu a honit voly, nedbal na to více než každý jiný večer; šel ale zčerstva a prozpěvoval hlasitě, jak se vždycky zpívá, je-li tma. Neboť je známo, že lidský zpěv odhání zlé lidi a zlou zvěř.

Když byl na pravé straně „brodu" Rouletteského, takto pojmenovaném pro

okrouhlé oblásky, jež se v něm u velkém množství nacházejí: vyhrnul si trochu kalhoty, neb mohlo tam být snadno tolik vody, žeby mu byla dosahovala po kotníky. Dával dobrý pozor, aby nešel přímo, protože je brod šikmo vystaven a že v pravo a v levo je nebezpečných prohlubin. Landry znal ten brod tak dobře, že nelze ho minout. A ještě k tomu bylo skrze stromy na polo již opadané vidět malé světlo vycházející z domku matky Fadetové. Maje na očích to světlo a drže se v jeho stranu, nemusel se obávat, žeby pravé cesty minul.

Bylo tak temno pod stromy, že Landry namakával brod holí, než do něho vešel. Podivil se nacházeje v něm více vody než obyčejně, tím více, že slyšel hučet stavy, které se byly otevřely před dobrou hodinou. Avšak, že viděl světlo ve Fadetové okně, odvážil se do toho. Ale udělav dva kroky, měl vodu nad kolena; i šel nazpátek soudě, že se zmýlil. Skoumal trochu hořeji a trochu níže, ale tu i tam nacházel ještě větší hloubku.

Dešť žádný nebyl, stavy hučely pořád: byla to tedy podivná věc.

XII.

„Snad sem cestou trochu zbloudil, neb tu vidím Fadetčinu svíci v pravo, kdežto by měla být v levo.“ Stoupal tedy nazpět až k Zaječímu Kříži; obešel jej se zamhouřenýma očima, aby jako znova na okolí pohlížel. A když si dobře povšimnul stromů a keřů vůkol, vrazil na pravou cestou a přišel přímo ku potoku. Ale ačkoli se mu zdál brod pohodlným, neodvážil se udělat v něm tři kroky, poněvadž najednou viděl skoro hned za sebou světlo z Fadetové domku, ježby bylo mělo být jemu naproti. Navrátil se ku břehu a tu se mu objevilo světlo, jak se patří. Vešel do brodu a vzal šikmou cestu na jiný spůsob; ale tenkráte mu vystoupila voda skoro až po pás. Přece šel k předu, mysle, že se dostal do nějaké prohlubiny, z níž vyjde, bude-li se držet světla.

Dobře udělal, když se zastavil; neb prohlubina byla pořád hlubší, a on již měl vodu pod ramena. Voda byla studená a on chvíli rozvažoval, má-li se navrátit. Nebo světlo, zdálo se mu, že změnilo své místo, a ještě k tomu viděl, jak se pohybuje, jak běhá, poskakuje, přechází z jednoho břehu k druhému; a konečně objevilo se dvojnásobně shlížejíc se ve vodě, kde se vznášelo jako pták, jenž se houpá na svých křídlech; ozývalo se prskáním, jaké by pocházelo ze smolnice.

Tenkráte se Landry bál a bylby málem ztratil hlavu; slýchal, že není na světě ničeho, co by tak pokoušelo a co by bylo tak zlé, jako světýlko takové; že je mu zábavou, zabloudí-li ten, kdo na ně hledí, a že jej vodívá do nejhlubší vody, smějíc se svým spůsobem a posmívajíc se jeho úzkosti. Landry zamhouřil oči, aby je neviděl; rychle se obrátil, buď jak buď, i poštěstilo se mu, dostat se z jámy a byl na břehu. Vrhl se do trávy a díval se na bludičku, jež pokračovala v tanci a smíchu. Byla to opravdu ošklivá podívaná. Brzo se potápěla jako potáplice a brzo zmizela úplně. Za chvíli byla tak velká jako volská hlava, a hned zas malá jako kočičí oko. Přiběhla k Landrymu, obskakovala jej tak rychle, že byl jako oslepen; a když viděla, že nechce jít za ní, vrátila se, poskakovala v rákosí, kde se zdálo, jakoby se zlobila a jemu nadávala. Landry se neodvážil pohnout se; neb kdyby se byl navrátil, nebyl by ušel bludičce. Každý ví, že pronásleduje toho, jenž utíká, a že mu zastupuje cestu, až

jej poblázní a někam zavede, kde není bezpečno. Klepal se zimou a strachem; tu uslyšel za sebou velmi jemný hlásek takto zazpívat:

„Fadet, Fadet, malý šotku!
vezmi trubku, posvěť svíčkou.
Já již pláštík mám s čepičkou —
pojď, světýlko, s tou bludičkou."

A v tom malá Fadetka, chtějíc právě přejít vodou a neukazujíc při tom ani strachu ani podivení, vrazila na Landryho, jenž seděl v soumraku na zemi. I couvla a při tom zaklela nejinak než chlapík, jenž je v tom honěný.

„To jsem já, Fanchon," řekl Landry vstávaje; „neboj se. Nejsem tvým nepřítelem."

Promluvil takto, proto že se jí skoro tak bál, jako bludičky. Slyšel její píseň a porozuměl, že je to zaklínání bludičky, jež tančila a před ní se kroutila a kroužila jako blázínek a jako by měla velkou radost, že ji vidí.

„Vidím, krásný blíženče," řekla na to malá Fadetka, když se byla trochu zamyslila, „že mi lichotíš, neboť jsi polomrtev strachem; hlas se ti třese právě jako mé babičce. Nuže, ztrápená duše, v noci nebýváme tak hrdi jako ve dne; chci se vsadit, že se neodvážíš projít vodou beze mne."

„Na mou věru, vylezl sem z ní," řekl Landry, „a byl bych se bez mála utopil. Ty se tam odvážíš, Fadetko? Nebojíš se, že mineš brod?"

„E, proč bych minula? Ale již vidím, co tě znepokojuje," odpověděla Fadetka se smíchem. „Pojď, dej mi ruku, bázlivče; bludička není tak zlá, jak se domníváš, a ublíží jen tomu, kdo se jí děsí. Já sem zvyklá ji vidět, a my se známe."

Na to jej popadla za rameno s větší silou, než by byl Landry v ní předpokládal, a uvedla ho do brodu, během zpívajíc:

„Já již pláštík mám s čepičkou —
pojď, světýlko, s tou bludičkou."

Landrymu nebylo mnohem volněji ve společnosti malé čarodějnice než ve společnosti bludičky. Že ale raději viděl ďábla v podobě bytosti svého vlastního pokolení než ohníčka tak potměšilého a prchavého: neodporoval a brzy byl upokojen cítě, jak Fadetka jej vede tak dobře, že kráčí za sucha po obláskách. Ale protože šli oba zčerstva a tímto způsobili jakýsi větřík, byli následováni pořád tímto přírodním zjevem, jak bludičky nazývá náš pan učitel, jenž zná obšírně o té věci vypravovat a ujišťuje, že se ho není co bát.

XIII.

Možná, že matka Fadetová také se znala v této věci a že byla poučila svou vnučku, že není se co bát těchto nočních světýlek, anebo si ta malá holka utvořila mínění, že duch, jenž jimi vane, není zlý a že jí přeje. A to tím snad, že je často vídala; neb okolo brodu Roulettesského bývalo jich často vidět, a byla to zvláštní náhoda, že Landry ještě žádných nebyl z blízka spatřil. Cítila, jak Landry na celém těle se třese, kdykoli se jim bludička přiblížila.

„Blondku," pravila, „ten oheň nepálí; a kdybys byl dosti obratným, abys se ho dotknul, uviděl bys, že ani znamení po sobě nezůstavuje."

„Tím hůře,“ myslil si Landry; „oheň, který nepálí, víme co znamená: to nemůže být boží dílo, neboť bohem je oheň stvořen, aby zahříval a pálil.“

Nedal ale znáti tu myšlénku malé Fadetce, a vida, že je zdráv a neporušen na břehu, měl velkou chuť nechat ji tam stát a utéci domů „k Blížencům.“ Neměl však nevděčné srdce a nechtěl ji opustit nepoděkovav jí.

„Hle, již si mi po druhé prokázala službu, Fanchon Fadetová,“ řekl jí, „a byl bych špatným, kdybych ti neřekl, že si to budu pamatovat co živ. Byl sem tady jako blázen, když si mne našla; bludička mne spletla a očarovala. Nikdy bych nebyl přešel potok a nebo bych z něho nikdy nebyl vybřednul.“

„Snad že bys jej byl přešel bez obtíže a nebezpečí, kdybys nebyl tak hloupý,“ odpověděla Fadetka; „nikdy bych nebyla věřila, že tak velký hoch, jako ty, kterému bude již sedmnáct let, a jemuž vyrážejí už vousy na bradě, tak snadno se dá zastrašit; mne těší, že tě takto vidím.“

„A proč tě to těší, Fanchon Fadetová?“

„Proto že vás nemám ráda,“ řekla mu hlasem opovržení jevícím.

„A proč mne nemáte ráda?“

„Proto že si vás nevážím,“ odpověděla, „ani vás, ani vašeho blížence, ani vašich rodičů, kteří jsou hrdi, protože jsou bohatí, a myslí, že to naší povinností, když jim službu prokážeme. Naučili vás nevděčnosti, Landry, a to je nejošklivější vada u muže, vyjímajíc bázlivost.“

Landry se cítil velmi pokořeným výčitkami toho malého děvčete, neboť uznával, že nebyly docela nespravedlivé; i odpověděl:

„Jsem-li chybný, Fadetko, nepřičítejte to nikomu, než mně. Ani bratr, ani moje matka, ani otec nezvěděli o pomoci, jíž ste mi jednou poskytla. Ale tenkráte se o ní dovědí, a budete odměněna, čím se vám zachce.“

„Ah! vida, jak jste hrdý,“ odvětila malá Fadetka, „proto že se domýšlíte mít mne odbytou vašimi dary. Vy myslíte, že jsem jako moje babička, která snáší všecky necnosti a urážky, jen když jí to vynáší nějaké peníze. Abyste věděl, já nepotřebuju ani nestojím o vaše dary a opovrhuji vším, co by přišlo od vás, proto že ste neměl tolik srdce, abyste našel ubohé slovíčko k poděkování, ani tolik přátelství, abyste mi řekl za celý rok, že sem vám pomohla od velkého žalu.“

„Jsem chybný, vždyť sem se k tomu přiznal, Fadetko,“ řekl Landry, jenž byl udiven, slyše ji takto ponejprv rozmlouvati. „Ale je to také trochu vinou tvou. Nebyly v tom velké čáry, žes mi pověděla o bratrovi, neboť si ho bezpochyby viděla, co zatím já rozmlouval s tvou babičkou. A kdybys měla ty opravdu dobré srdce, ty, jež mně vyčítáš, že já ho nemám, nebyla bys mne nechala trpět a čekat, a nebyla bys vylákala ze mne slovo, jež mne mohlo daleko zavésti. Byla bys řekla hned: „Sejdi po louce a na pokraji vody jej uvidíš.“ To by tě nebylo mnoho stálo; místo toho pohrávala sis ošklivě s mým žalem. A tím jest, že ubylo ceny službě, jíž si mi prokázala.“

Malá Fadetka, jež přece mívala odpověď vždy při ruce, zůstala chvíli zamyšlena. Pak pravila:

„Vidím, že si se všemožně vynasnažil, abys vyhnal vděčnost ze srdce, a abys se domýšlel, že mi nejsi nic povinen, a to k vůli odměně, jíž sem si dala přislíbit. Ale

ještě jednou: je tvrdé a špatné to tvoje srdce, proto že nezpozorovalo, že sem se u tebe o nic neblásila, a že sem ti ani nevyčetla tvou nevděčnost."

„To je pravda, tohle, Fanchon," řekl Landry, jenž byl vtělená dobrota; „sem v křivdě, cítil sem to a styděl sem se za to; byl bych měl s tebou o tom mluvit; měl sem úmysl ten, ale ty ses na mne vždy tak zlostně podívala, že sem nevěděl, jak do toho."

„A kdybyste byl přišel hned druhý den po události a mně řekl vlídného slovíčka, nebyl byste mne našel zlostnou; hned byste se byl dověděl, že nechci žádný plat od vás a byli bychme přátelé. Nyní ale mám o vás špatné mínění, a byla bych vás měla nechat vymotat se bludičce, jak byste byl mohl. Dobrou noc, Landry, pane z Blíženců; jděte usušit si oděv; jděte říci svým rodičům: Bez toho hadrníčka cvrčka byl bych se věru dnes večer pořádně v potoce napil."

Tak mluvíc odvrátila se od něho malá Fadetka a šla k svému domku zpívajíc:

„S naučením do uzlíku!
Landry Barbeau, běž, dvojčíku!"

Tenkráte cítil Landry ve své duši jako velkou lítost, ne snad, že by byl chtěl vzít do přízně děvče, jež, jak se podobalo, mělo více rozumu než dobroty, a jehož nehezké spůsoby se nelíbily ani těm, kteří se jimi dávali bavit. On byl ale velké mysli a nechtěl podržet křivdu na svědomí. Běžel za ní a zachytiv ji za pláštík:

„Hleď, Fanchon Fadetová," řekl, „tato záležitost musí se mezi námi ukončit. Ty jsi nespokojena se mnou, a já nejsem spokojen s tebou. Ty mně musíš říci, co si přeješ, a nemine zejtřejší den, abych ti to nepřinesl."

„Přeju si, abych tě nikdy více nespatřila," odpověděla Fadetka velmi tvrdě, „a ať mi přineseš cokoliv, já ti to hodím na hlavu!"

„Hle, to jsou slova příkrá někomu, jenž se s vámi chce smířit. Nechceš-li žádného daru, může být, že ti mohu posloužit jinak, čím bych ti dokázal, že ti přeju, a že nejsem tvým protivníkem. Jdiž, pověz mi, co mám učinit k tvému uspokojení?"

„Prosit mne za odpuštění a žádat mne o mé přátelství, to byste asi nemohl?"

„Za odpuštění? to je mnoho žádáno," odpověděl Landry, jenž nemohl přemoci svou převahu nad dívkou, s níž nikdo nezacházel přiměřeně létům, do nichž vstupovala, proto že se vždycky nezachovávala tak moudře, jakby byla měla; „co se pak týká tvého přátelství, to máš tak divné nápady, žebych mu nemohl velké víry přidat. Žádej tedy o věc, již bych ti mohl dáti hned, a kterou bych ti nemusel někdy opět odejmout."

„Nuže", řekla Fadetka hlasem jasným a nepohnutým, „bude, jak sám si přejete, blíženče Landry. Podávala sem vám odpuštění, a vy je nechcete. Nyní vám připomínám, co ste mi slíbil, to jest, býti poslušným mému nařízení tenkráte, až se s ním u vás ohlásím. A to nebude později než zejtra, ve svátek sv. Andoche, a slyšte co chci: Vy budete se mnou tančit tři „bourrée" po mši sv., dvě „bourrée" po požehnání a ještě dvě „bourrée" po klekání, to jich bude sedm. A po celý ten den, od rána až do večera, nebudete tančit žádnou jinou „bourrée", ať je to s kýmkoliv, ani s holkou, ani se ženou. Když to neuděláte, budu vědět, že máte v sobě trojí škaredou chybu: nevděčnost, bázlivost a věrolomnost. Dobrou noc, čekám na vás zejtra k tanci před kostelem."

A malá Fadetka, za níž byl Landry šel až k domku, zatáhla na vrátkách a vešla tak zčerstva, že byla vrátka zavřena a zastrčena, než mohl blíženec pronésti jediného slova.

(Pokračování.)

Ukázky z národního básnictví bulharského.

Od Jana Gebaura.

IV.

Z básní církevních.

1. Čtyři andělové.

Chvála bohu za veliký zázrak,
jak se divu tomu vynadivit!
Blaho dělí čtyři andělové
mezi sebou nahoře v nebesích.
Kdo byli ti čtyři andělové?
První, to byl starý svatý Ilja,
druhý, to byl starý svatý Jovan,
a třetí. byl svatý Nikola to,
a ten čtvrtý, to byl svatý Petr.
Přiletěly k nim dvě milé sestry,
svatá Máří, svatá Magdalena;
slze rozlily se jim po tváři,
po spanilé, zlaté, svaté tváři.
Nikdo se jich neosmělil zeptat,
zeptal se jich starý svatý Ilja:
„Pročpak slze ronite po tváři,
po spanilé, zlaté, svaté tváři?
pláčete pro boha jediného?
či pláčete pro křesťanské lidi?“
Máří mlčí, Magda naříkala:
„Bratře milý, starý svatý Iljo,
od boha všeliké máme dobro,
žalost máme z lidu křesťanského!
Chodily sme po Leděnské zemi,
bůh potrestej Leděnské křesťany!
ve při žijí mladí se starými,
svátek žádný do roka nesvětí,
nedrží Neděli ani Pátek;
na svotou Neděli metou,
tváře jí zaprášili,
a na svatý Pátek pekou,
oči mu vypálili;
z otce dělají nemoudré dítě,
staré matce po nohou šlapají,
ze sestry dělají vymetačku,
k bratru jsou tak jako k nepříteli,
k vlastní snaše jako k první milé,
kmotra ze křtu před soud pohánějí —
před nepravý, nespravedlivý soud;
černá země pode nimi hoří,
země hoří už na čtyry lokte.“
Odpověděl starý svatý Ilja:
„Postojte tu sestry, posečkejte,
až budeme blaho rozdíleti.
Pomodlíme se k našemu Kristu,
aby mně udělil klíče nebes,
abych zamkl mlhy a oblaky,
po tři léta aby nepršelo,
po tři léta nezasvitlo slunce,
po tři léta aby vítr nevál,
by nerostlo obilí ni víno.“
Andělové blaho rozdělili.
Co připadlo svatému Iliju?
letní hromové připadli jemu,
aby je měl, aby jim poroučel,
aby měli strach před ním křesťané.
Co připadlo svatému Nikolu?
vody, brody připadly sou jemu,
připadly mu koráby na moři,
aby je měl, aby jim poroučel;
a když který junák vody hledá,
ať se modlí k svatému Nikolu,
on je mocen vodu přiváděti.
Co připadlo svatému Jovanu?
křty a obrazy připadly jemu,
všecka kmotrovstva a pobratimstva.
A svatému Petru co připadlo?
připadly mu rajské klíče,
ráj aby zavíral a otvíral.
Co udělal starý svatý Ilja?
pomodlil se k pánu Kristu,
a on jemu dal od nebes klíče.
Zamkl mlhy, zamkl též oblaky.
Po tři léta nikdy nepršelo,
po tři léta nezasvitlo slunce,
po tři léta nikdy vítr nevál,
a nerostlo obilí ni víno.
Co dělali Leděnští křesťané?

k bohu ještě neobrátili se,
přivedli statného koně,
aby jezdil jim do zemí cizích,
které měly úrodu a zdraví;
ale černá zem se rozpukala,
kůň se propad až do kolenou.
K bohu ještě neobrátili se;
poslal na ně bůh sedmdesáte,
sedmdesát a sedm nemocí,
a stonali ještě po tři léta;
velcí zemřeli, zůstali mladí,
ti se nyní k bohu obrátili;
světili do roka všecky svátky,
drželi i Pátek i Neděli,
otce ctili jako svoje srdce,
matku ctili jako svoji duši,
sestry ctili jako pravou ruku,
svého bratra jako pravé oko,
svoji snachu jako vlastní sestru,
kmotra ze křtu jak samého boha;
co se dali takto na pokání,
do kostela modliti se chodí.
A až dosud s nebe jim pršelo,
a co sili, vše se urodilo,
rodilo se obilí i víno.
O andělích píseň ta zůstala,
by se pěla a odříkávala.

2. Svatý Jiří.

Co pak se to přihodilo
ve městě Trojemě?
Trojemští křesťané, oni nevěrníci
nechtí uvěřiti ve pravého
pána Jesu Krista;
oni věří ve zlato i stříbro,
ze zlata a stříbra boha ustrojili;
lásky u nich není,
malý před velikým úcty žádné nemá;
svátků oni žádných do roka nesvětí,
kadidla ni svíček nespalují.
Bůh ať je potrestá Trojemské křesťany!
Jaký div se udál, milý bratře,
ve městě Trojemě?
Sedmdesát měli tam pramenů,
vedly jim studenou vodu;
bůh jim zázrak učinil,
a vodu jim vysušil.
A co milovali, tím je bůh obdařil,
Sedmdesát pramenů jim lilo
zlato a stříbro.
Oni už si tolik okras nařídili
i na sebe i na koně,
co si srdce žádalo.
Krásně oni sebe ošatili
samým zlatem, samým stříbrem —
nemají jen vody, aby pili.
Celé tři neděle snášejí už žízeň —
bůh je trestej, a neuvěřili
ve pravého boha pána Jesu Krista.
Pánbůh smiloval se nad nimi,
a poslal jim vodu.
A hle otevřel se ve městě Trojemě
rybník jeden široký, hluboké jezero,
od Trojema města tři hodiny cesty.
A k té vodě postavil bůh strážce,
litého draka mrchožrouta.
Strážci tomu museli přinášet oběť,
po jedné malé dívce na den.
Rádi to činili Trojemští křesťané,
v oběť přinášeli na den
jednu dívku, aby voda tekla.
Střídali se po celá tři léta,
a když čtvrtý rok byl přišel,
byli všichni vystřídáni;
řada přišla až na cara,
aby oběť přines', aby voda tekla.
Ale měl on car jednu dcerušku
štíhle rostlou, milovanou
a poslal ji v oběť na široký rybník
tomu draku litému.
Ona, bratře, jediná věřila
v pána boha Krista Ježíše.
Ona svíčky v úkrytě zapalovala,
poklony dělala a se křižovala,
a hle ona vyšla na rybník široký,
kraj jezera hlubokého
na jitře v neděli.
Tam se procházela a slze ronila,
na draka čekala, aby vylezl
a ji v oběť pohltil.
Tu se zjevila neznámá osoba
na sivém koníku, sličný svatý Jiří.
Podlé rybníka k ní přišel,
aby se jí zeptal, proč sem přišla
na široký rybník na jitře v neděli.
A ona pravila, jemu pověděla:
„Když se tážeš, chci ti odpovědět
Bůh potrestej mého otce
Trojemského cara starého!
on nevěří ve pravého boha,
a já věřím v pána Jesu Krista;
on mě vydal v oběť
draku litému,
aby mě pohltil,
aby voda tekla Trojemským křesťanům,
nebuď tu vedlé mne,
by i tebe nepohltil.“
A tu sličná osoba
slezla se sivého koně,
kopí do země zabodla,
koně k němu přivázala,

a pak k dívce mluvila:
„Nech mě lehnout sobě na klín,
na hlavě mi vlasy česej,
a když litý drak vyleže,
tu mi to jen pověz."
Lehnul a pozaspal.
Slunce blýskalo, jezero zaječelo,
drak vylezl pohltit svou oběť.
A když uviděl drak litý
malou děvečku
a sličnou osobu a koně sivého,
promluvil drak litý:
„O jak ti, bože, děkuju!
po celá tři léta
po jedné malé dívce
měl sem na den oběť;
tento čtvrtý rok mám tři oběti."
Počla plakat malá dívka,
slze roniti;
jedna horká slza na svatého
sličného Jiřího padla.
Probudil se, vstal,
na koně vysedl,
chopil kopí pravou rukou
a jel po draku.
Promluvil k němu a řekl:
„Dosud, draku, jedls v oběť dívky,
nyní v oběť bude ti mé kopí."
Litý drak už zívá,
by ho pohltil;
tu ho bod do prokletého hrdla,
a zavolal malou dívku:
„Odepni mi řemen od kolena,
spoutej prokletého draka;
ty ho veď, já ho potáhnu,
donesem ho do města Trojema
živého do carského domu."
Když uhlídal car svou dceru, zvolal:
„I ty spolčila ses s čarodějem Jiřím,
čáry chytili ste draka litého
a chcete svět obelhat."
A tu bodl sličný svatý Jiří
pravou nohou ve prokleté srdce
draka litého.
Drak vychrlil tři sta a šedesát děvčat,
které byl pohltil v posledním roce,
všecky byly živy, rozestavily se
a tančily choro.
A když po druhé ho bodl,
zase tři sta šedesát jich vychrlil
živých i umrlých.
A když po třetí ho bodl
zase jich vychrlil tři sta
a šedesát, všecky mrtvé.
A pak řekl svatý Jiří:
„Ejhle, caři! budeš nyní věřit
ve pravého boha?
sice pošlu toto lité dráče,
až vychladne, by tě pohltilo
se všemi paláci."
Tu uvěřil car se všemi
Trojemskými křesťany,
pokřtili se na Ježíše Krista.
Otevřeli město Trojem, aby vešel
sličný svatý Jiří,
procházel se po Trojemě městě,
po všech pramenech;
udeřil je tu svým kopím,
vyprýštila studená se voda
ze všech sedmdesáti pramenů,
aby pili Trojemští křesťané,
aby věřili ve Krista.

3. Zpověď boží rodičky.

Tam na té straně krásná krajina
a v té krajině veliký klášter,
a ve klášteře svatý Nikola
a svatá Petka, svatá Neděle.
Svatá Neděle svíčky utáčí,
a svatá Petka kostel vymétá,
svatý Nikola ze knih tu zpívá,
ze knih tu zpívá, slzy prolívá.
Tu přiletěla bohorodice,
bohorodice s bohem na ruce,
přiletěla mu na pravé rámě.
A řekla jemu bohorodice:
„Jegidi, bratře, svatý Nikolo,
co knihy zpíváš a slzy roníš?
přišla sem, abys mi podal svátost."
„Jegidi, sestro bohorodice!
vyzpovídej se, pak přijmi svátost,
abys mi neměla nějaké hříchy."
Odpověděla bohorodice:

Jegidi, bratře, svatý Nikolo,
abych ti řekla, jaké mám hříchy:
když sem šla dolů po Dimné hoře,
po Dimné hoře pusté planině,
co mě uvidělo, všecko hned povstalo,
všecko hned povstalo a se vyhýbalo.
Ale tři stromy ty nepovstaly,
ty nepovstaly a se nevyhnuly,
proto já sem je krutě zaklela:
aby uschly, tak tence uschly,
aby ani stínu z nich nebylo,
aby nekvětly, nenesly símě;
ale zelený brslen ať květe,
zeleně květě v zimě i v létě,
květ aby rozvil, semeno plodil,
semeno plodil, černé jahody.“
Hříchy vyznala, svátost přijala.

(Pokračování.)

Cikáni v Anglii.

(Pokračování.)

Doufal sem, že se tu potkám s cikány; ale místo nich nacházel sem toliko sedláky, kteří, ačkoli dosti osmahlí a zdivočilí, nemohli mě přece oklamati, jakoby byli rodu cikánského.

Přesvědčiv se již, že nenajdu cikány ani na silnici ani v úvozech, vydal sem se na pastviny a osamělými stezkami mezi různá skupení omšených bukův a světlé dubiny. — Ubíral sem se právě hlubokým úvozem, zarostlým po obou stráních hustým křovím, když sem náhle spatřil asi třináctiletého chlapce, jedoucího na oslu mně vstříc. Trojí věci sem se hned podivil: uhlazenosti zvířete, kráse chlapcově a nuzotě hadrův jeho. Jakmile sme se potkali, zatočil hezký jezdec oslem, a prosil mě za almužnu. Podle olivové, přižloutlé pleti, podle havraních kadeří, podle zádumčivé záře jeho krásných očí a podle roztomilé tváře jeho uhodl sem hned, že patří k záhadnému rodu, ku kterému mě má touha právě vedla.

„Můžeš mě dovésti k vašemu táboru?“ — Plachý zrak ubohého chlapce náhle se zachmuřil; neboť cikáni, v outlém již věku velmi citliví, jsou též neobyčejně podezříví a opatrní. „Rád bych, aby mně tvá matka pohádala.“ Nechci zajisté tvrditi, žeby toto vyznání bylo zaplašilo nedůvěru chlapcovu; ale on zpozoroval, že se tu nabízí příležitost zisku, a této praktické myšlénce neodolá věru žádný cikán.

Vraceli sme se touže cestou, jížto sem právě přišel, a sotva že sme se propletli několika houštinami, stáli sme uprostřed divoké a děsné krajiny. Holý pahrbek, jen porůzně plavým vřesem ozdoben, vzpínal se k jednomu z velkolepých zbytkův zpustošeného pralesa. Stavěké duby, jejichžto stíny se táhly po úbočí strážného pahorku, rozkládaly pyšně své klikaté větve a sporé, zádumčivé loubí. V pravo zacházelo slunce. Nic krásnějšího na světě, jako pohled na tábor cikánův uprostřed takové pusté velebnosti přírody. Šest cikánských stanův opínalo půl kola. Zpozo-

roval sem, že byl každý z nich tak postaven, aby mohly paprsky vycházejícího slunce ozařovati celou dutinu jeho. Muži a ženy byli rozloženi po trávníku kolem ohně jenžto vyživován jsa zelenými letorostmi více dýmal nežli plápolal. Mimo přísnou zápověď ulamují cikáni nejraději zelené větve po hájích nebo v živých plotech, zdobících v Hampshiru osamělé a písčité úvozy. — Všichni zaháleli; kotle zavěšené na několika holech, v bodnutých ve trávník, zpívaly, jak dotýká stará anglická baláda, píseň vody, blízké varu svému.

Několik mrzutých fen vystrkovalo hlavy z roští a vrčelo střídavě na *gorža.**) Cikáni sami nezměnili posud svou důstojnou netečnost a nepohyblivost: jsouť věru jako divochové, kteří také všecko pozorují, jakoby ničeho neviděli. Toliko dvě malé, asi šestileté holčičky, krásné a černé jako démon, zdvihly se a přišly ke mně prosice za almužnu. Mladý hoch, který mě sem uvedl, slezl s osla a pokynuv mi, abych počkal mimo kraj táboru, šel, aby zpravil o všem matku svou. Po nějaké chvíli blížila se ke mně postava kouzelnice, taková, k jaké asi toužila mysl Rembrandtova, Téniersova či Davida Wilkie. Rod cikánův jest bezpochyby nejkrásnější na světě; ženštiny, zvláště mladé, jsou ku podivu dokonalých tvarů, a kdokoliv se jim podíval toliko jednou do očí, nezapomene na to zajisté již nikdy; ale v stáří, ježto je překvapuje bohužel velmi záhy, oprchává vnadný květ jejich krásy: vedro, mrazy a hlodavé vichřice severní, jichžto střídavě ale stále zakoušejí, ovšem i prudké vášně a spůsoby chmurného jejich života, to vše spojenými silami hasí blahé paprsky, jimižto příroda ozářila tváře cikánův, aby je smířila poněkud s nechodami bídného života jejich. Člověk bezděky trne, vida, že z tak krásných dívek mají býti tak ohyzdné baby. A přece jest i ta jejich ohyzdnost původní: postava staré cikánky bývá mnohdy protivná, fantastická, není však nikdy sprostá.

Velmi rád bych byl na sobě zkusil umění hadačství, ježto cikáni, zvláště ženy, provozují po všech krajinách světa, šetříce prý v tom jakési methody. Přesvědčil sem se zajisté mnohokrát, že té zvláštní methody neznají. — Ve středověku květla arci oblíbená věda hádání z ruky (cheiromantika), ježto, ač patrně klamná i jalová, alespoň se tvářila, jakoby spočívala na přísných zákonech. Podle učení cheiromantův, jichžto nebylo zajisté jen několik, jesti ruka lidská knihou, do které příroda pěti základními čarami vryla nejen povahu, ale také osud každého člověka. Jsem tím úplně jist, že nejprvnější cikáni, kteří do Evropy přišli, ani nejskromnějšího ponětí neměli o tomto učení, jímžto veškeré zdejší obyvatelstvo tehdá již naskrze bylo proniknuto. Ba někteří spisovatelé domnívají se, že tito první cikáni sami jen z potutelné touhy zisku o sobě roztrušovali, jakoby pocházeli z Egypta; zchytralí dobrodruzi doufali totiž, že budou pohodlně těžiti z pošetilosti Evropanův, velebících starý Egypt pro výtečnou jeho zběhlost v rozmanitých kouzlech. Z formulí cheiromantických, kterým se otcové z dotčené příčiny naučili, neutkvěla však v paměti vnukův zajisté ani jediná. Přirozeným toliko vtipem řídí se nyní cikánky v provozování svého tajemného řemesla, a tento vtip, musím se vyznati, bývá mnohdy zázračný. Majíť ostrý a pátravý zrak, a tváří se, jakoby slabikovaly na ruce, co již přečtly v srdci. Lichotné slovo jejich bývá jenom ozvěnou tajných přání a němých myšlének lidských. — Řekl li sem, že cikánky při svém hádání nešetří nijaké methody, chtěl sem zajisté jen

* Goržo jesti cikánům anglickým každý člověk, v němžto neproudí vzácná jejich krev.

tvrditi, že si neutvořily snad nějakých stálých výkladův, kteréž by se měly vždy shodovati s jistými znameními na dlani lidské; tím méně mají nějaké dědičné o těchto věcech tradice. Ale jako zkušeností vycvičení fysiologové pozorovali již záhy, že se lidský život dělí ve tři zvláštní doby, jichžto první se věnuje lásce, druhá ctižádosti a třetí lakomství. S mládeží mluví tedy o srdci, dospělým slibují vzácná důstojenství a starcům i babám prorokují poklady; mají se však velmi na pozoru, aby neutkvěly v rozpacích. Jsouť prý ze staroslavného, mocného a bohatého rodu; i ačkoliv jim bůh svlékl jejich purpur a zlato, nechal jim přece moudrosť a obdařil je uměním, aby čtli ve hvězdách a v ruce lidské. Ba někteří z nich vykládají tuto svou domnělou schopnost velmi podivným spůsobem. Vědouc již od věčnosti, že jsou Romani plemenem zahálčivým a neschopným práce, uštědřila jim prozřetelnost ducha věštčího, aby si mohli opatřiti chlebíček, jako všichni ostatní lidé. A skutečně jest hádání cikánům živným pramenem, žeby se neslušelo, aby jím tak snadno pohrdli. Na venkově žádají za první pohádání již od dávných časů po šesti penny; vzdoruje-li ale mlha budoucnosti proročímu oku jejich urputněji, nemine jich zajisté nikdy ještě nějaký přídánek, jakmile jen se jim podařilo, že vzbudili podivení a zdráždili zvědavost svých pověrečných obětí. Služky a pastuchové jsou nejoddanějšími jich ctiteli. Přece však bychom byli valně na omylu, dom ýšlejíce se, jakoby kruh činnosti jejich byl obmezen toliko třídou sprostého a nevzdělaného lidu. Znal sem v Gravesendu starou cikánku, v jejíchžto černých prstech spočívala mnohá bílá, aristokratická ručinka.

Bylo by věru nevhodné, abych opakoval, co mi hádala kouzelnice v New-Forestu. Cizincům prorokují vždycky cestu po moři (jakoby se člověk mohl jinakým spůsobem dostati z Anglicka!) a podobné příhody, shodující se s vyzvěděnými jich záměry. Když ale sem se tvářil, jakobych takovému proroctví nechtěl věřit, uhodla hned, že sem zajisté nepřišel proto, abych si dal hádat.

Nyní sem uznal za vhodné, abych se jí svěřil se svým úmyslem.

„Zabloudil sem, a slunce již zapadá: rád bych strávil noc u vašeho ohniště."

Tvář sibyllina se náhle zahalila temným závojem nedůvěry.

„Nemůžeme vám poskytnouti pražádného pohodlí; vesnice není odtud daleko a zbloudil-li ste, jak pravíte, s cesty, můj chlapec vám ji ukáže za několik penny."

„Jest tomu asi osm dní, co sem se potkal v Essexu se zástupem vašich bratří, a ti mě přijali velmi vlídně pod svou plachtu; jel sem s nimi po mnoho mil." Vypravoval sem dále několik podrobností o svém prodlení mezi cikány z Essexu, hodících se, aby ji přesvědčily, že sem již zvykl mravům a obyčejům jejího rodu.

Tvář cikánčina se potutelně usmála.

„Chcete se snad mermomocí státi cikánem?"

„Ještě sem se k tomu úplně neodhodlal. Mimo to vím dobře, že *goržové* nemají pražádné příbužnosti s královskou krví faraonovou. Cestuji světem, jsem brzy tu, brzy tam, abych něco zkusil, a rád se potuluji krajinou ve společnosti těch, kteří ji znají."

„Ach, již vím, co chcete," zkřikla drsným hlasem, „neumím zajisté nadarmo hádat. Narodila sem se sice v roští, tam na pahrbku; ale matka má přišla přímo z Egypta . . . Rád byste se dověděl, co asi pořád děláme?"

Vyznal sem se jí, že si toužebně přeji, abych poznal života spůsob rodu tak staroslavného, a mně velmi zajímajícího.

Stará cikánka mi dala posuňkem na srozuměnou, že jest v té příčině potřebí, aby se poradila s veškerou tlupou. Po několika minutách vrátila se ke mně opět.

„Jsme nešťastný národ!“ zvolala, a na tváři její vzplanul nevyslovitelný bol, odporující až příliš drsné mysli a obyzdnosti její. „Štvou nás s místa na místo. Zklamali nás často i ti, kteří nás ujišťovali svou přízní; ale proto že, jak se podobá, jste *gentleman* (všichni cikáni lichotí jazykem, jako hadi), vítáme vás rádi u nás. Nejsme zajisté tak zlí, jak se o nás mluví, a doufám, že nebudete našim mravům ničeho vytýkat.

Vy všichni, kdož ste se narodili v krytých domech, divíte se nám; ale vždyť každý na tom světě hájí zvyky svých předkův. Jsme všichni otroky obyčejův. Egypťané nedovedou nikdy býti živi mezi čtyřmi stěnami, jako vy: vždyť tomu nezvykají již co děti. A pak, nájem jest velmi drahý!“ —

Tlupa záležela z 30 osob: mužů, žen, dětí, starcův a bab. Cikáni nejsou však, jako se jim mnohdy vytýká, spolkem kommunistův: každá rodina má svůj zvláštní stan, a žádný stan ani žádný kapsář není druhému ničím povinen.

Vstoupiv v tuto vzácnou společnost, pozoroval sem mlčky tvary a podoby kmene, jenžto mě již co jinocha velmi zajímal. Muži se vyznačovali svým přímým zrůstem, souměrnou ztepilostí údův a přirozenou zdvořilostí spůsobův, líšící se až příliš od neohrabané vážnosti většiny anglických sedlákův. Všichni kouřili nedbale ze svých učazených hliněnek, mrzutě a tajně na mne pokukujíce. Ženy mají vůbec čelo nízké, předčasnými vráskami zbrázděné; vlasy rozčesané, černého, kovového lesku; ruce a nohy ku podivu outlé. Skorem každá měla zjizvené rámě nebo tvář, památky toulek po hájích a křovinách. Zcela neporušená krása jest mezi cikánkami, právě jako mezi ženskými vůbec, ovšem řídkou vzácností; ale když se s ní někde potkáme, divíme se jí co mistrovskému dílu přírody.

Asi čtrnáctiletá dívka poutala ryzostí svého typu veškerou pozornost mou; olivová její pleť byla na lících ozdobena svěžím ruměncem a její velké, černé oči zářily jako dvě hvězdy. Vzpomněl sem si, že jedna z předkyň tohoto roztomilého děvčete, tohoto v hadry zahaleného vzoru všeliké krásy, zajisté zapomněla svou podobu na starém bas-reliefu v tajemných chrámech Indův.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— *Divadlo.* Dne 29. ledna. „Monika,“ tragédie od Josefa Jiřího Kolara, neposkytuje příležitosti k zvláštní úvaze. Pan Šamberk hrál poprvé Hyppolita, jak se zdá, na kvap, a proto mu jen s těží dostál. Na šíleného byl příliš rozumný a na rozumného příliš šílený. Úloze té dostáti není ovšem snadno, poněvadž naznačena jest co šílená, ač mluví Hyppolit v celku moudřeji, než jiní mnozí. Sluha není naprostým blbcem, jak jej p. Krtín představil; neboť třeba studováním neuvázlo mu mnoho v hlavě, přece alespoň zevnějšek se poněkud otesal. Návštěva byla jen skromná.

Dne 31. ledna vyvedla direkce obecenstvo

aprilem. Neb ačkoli dříve oznámen byl „Troubadour“ a v týž ještě den ve všech novinách se ohlásil, nezdálo se jí ani býti záhodným, aby nejobyčejnější šetrnosti zachovala a na rozích oznámila, že a proč s představení sešlo. Doufáme, že mu příště slavná intendance podobné počínání zamezí.

Dne 1. února. „Pražský flašinetář“ od Langera, překlad od Beníska (ve prospěch slečny Gaučové.) Byla to sice poslední benefice slečny Gaučové, avšak slečna nám neposkytla žádné příležitosti, abysme se poněkud čestněji o ní zmínili. Chyby, které se jí již dávno vytýkaly, s ní takřka srostly, a těžko jí samé na to pomysliti, aby je odložila. Velmi dobrá byla slečna Libická co matka; čestné zmínky zasluhují pp. Kolar ml., Svoboda (co flašinetář) a Sekyra. Divadlo bylo plné.

Dne 2. února. „Strakonický dudák,“ národní pohádka ve 3 jednáních od Jos. Kaj. Tyla. — Může-li nešetrnost divadelní direkce k obecenstvu ještě vyššího dosáhnouti stupně, než se stalo v pondělí, pak ji máme za omluvenu. Neboť všemi novinami dáti rozhlásiti a na rohy vyvěsiti, že se hraje v předplacení, o třetí hodině odpolední pak červeným páskem předplacení zrušit: nevíme, máme-li slova, abysme podobné jednání slušně pojmenovali. Direkce divadelní si na naše obecenstvo naříkati nemůže, žeby snad bylo k divadlu lhostejným; proto ale musíme ve jmenu obecenstva také žádati od direkce, aby k němu zachovávala alespoň nejjednodušších pravidel slušnosti. A musíme se jen diviti, kterak slavná intendance podobné nešvary trpěti může, které snižují na vesnickou boudu zemský ústav, na jehož důstojnosti zajisté každému záležeti musí. Zároveň se musíme poděkovati těm pánům, a nechť si jsou kdokoli, že nás oblažili v titulní úloze p. Turnovským. Pan Turnovský snad se hodí k podobným úlohám na venkově, snad že i v malých úlohách episodních by zde ničeho nepokazil: ale „Strakonickému dudáku“ p. Turnovský ani nerozumí, tím méně aby ho provedl. Musíme slavně protestovati proti tomu, aby se divadlo naše nestalo průchodištěm snad z protekce lidem, kteří o umění velmi slabého ponětí mají, neboť tím se umělecká cena ústavu nezvýší, tím se ale lehkomyslně ničí. Chtíti do podrobnosti probrati dudáka p. Turnovského jest věcí nemožnou, neboť nesnese p. Turnovský měřítka ani nejshovívavější kritiky. Obecenstvo se k němu chovalo také zcela chladně, a myslíme, že ty instance, jichž se to týká, si povšimnou pokynutí tohoto, aby obecenstvo nebylo donuceno k prostředkům výdatnějším. Kalafuna jest pro p. Kašku jako ulitý, a p. Kaška se také pohyboval v úloze té mistrně. Dobrý byl také p. Sekyra. Slečna Pešková počíná se patrně probírati k pokroku; jenom nechť ještě tu jakousi blánu přetrhne, která jí posud k smělejšímu vzletu brání. Pan Houdek měl sice jen několik slov, ale ani tyto nedovedl patřičně promluvit. Pozorujeme s velikou nelibostí, že se chyba tato u něho po každé skoro opakuje, a jest nejvyšší čas, aby se napravil. Komparserie a celá úprava byla velmi ošumělá; kulissy, jež představují obydlí v chatrči, věru sotva již mohou býti horší. Návštěva byla jen skromná, čehož však jest jen direkce vinna těmi nešetrnými zmatky.

Dne 3. února. „Musí na venek,“ veselohra od Bayarda. Slečna Slavínská vystoupila poprvé na jevišti co Ferdinandova choť, v úloze to málo vděčné, aniž tak spůsobilé, abysme mohli něco podstatného o slečně pronésti. Postava slečny Slavínské jest velmi krásná, hlas příjemný a zvučný. Talent se jí nedá upříti, ačkoli musí posud zápasiti s mnohými nehodami začátečníků. Tak na př. musí slečna co herečka přestat býti částkou obecenstva a nesmát se, kdy se na jevišti něco směšného děje, což dojem ruší. Ve hře, se zdá, že bude slečna velmi živá, neboť sleduje vše, co se kolem ní děje, s opravdivou pozorností. Pokud ze včerejšího vystoupení souditi můžeme, jest její cit pravý; jen bychom jí neradili aby se při citlivých místech dala strhnout k tak rychlému mluvení, že jest porozumění pak velmi těžké. Nevím, přičísti-li to máme prvnímu vystoupení, aneb-li by se to opakovati mělo; v posledním případu nechť slečna největší pilnost vynaloží na dobré vyslovování. Slečna Slavínská byla po aktech volána, a vůbec se mělo k ní obecenstvo vlídně. Doufáme, že ji častěji na jevišti uvidíme. Skvostnou figuru podal opět p. Kolar ml. co předseda cnostného spolku. S ním vynikli pp. Šamberk a Šimanovský. Panu Šimanovskému připomínáme vadu, která se u něho při konservačních kusech velmi zhusta opakuje: že totiž příliš mnoho vrhá obličejem a ústa otvírá více, než pěkné a než toho třeba. Navštěva obyčejná.

— *Benefice.* V neděli dne 8. února jest příjem výtečné, nenahraditelné umělkyně, paní Anny Kolarové, která dlouhou nemocí našemu divadlo dosud odňata jest. Naše obecenstvo netřeba vybízeti, aby zásluhy paní Kolarové na ten den vděčně uznalo. Budou se hráti pikantní veselohry: „Doktor Robin“ (poprvé), „Brute, pusť Césara“ a „Jenom pět zlatých.“

— *Repertoire* kr. zemského prozatímného divadla. Na dnešek oznámeno jest „Srdce a svět,“ v neděli 8. února: „Doktor Robin,“ „Brute pusť Césara“ a „Jenom pět zlatých“ (benef.

p. Kolarové), v úterý, 10.: „Sňatek pro statek“ „Jenom pět zlatých;“ ve čtvrtek, 12.: „Belisar.“ v neděli, 15.: „Enšpigl“ (benef. paní Hynkové). Nejbližší představení: 16. „Serežán“ „Čech a Němec.“ 17. „Maškary v nesnazích.“ 19. „Srdce a svět.“ 22. „Don Carlos“ (benef. p. Lapila). 1. „Němá z Portiči“ (benef. pana Mayra). 8. „Catilina“ (benef. p. Kolara ml.) „Dvé šlechticů Veronských.“ „Clavigo.“

— *Druhá taneční zábava Sokolů* odbývala se dne 1. t. m. v sále žofínském. Velký sál byl bělomodře a malý běločerveně ozdoben. V prostředním výklenku velkého sálu stál na skále zeleným houštím obklíčené rozkřídlený, bystrozraký sokol. Jiný sokol pod orchestrem držel v pařatech monogram jednoty. Společnost byla četná, nenucená a měla ráz čistě národní. Krásná pleť se vyznačovala jednoduchým, ale vkusným národním rouchem. Bílé a červené šaty, růžové a červené šněrovačky; krásné květinové ozdoby vlasů aneb kadeře až na šíji rozmnožovaly jich sličnost. Mužští měli čamary a jenom asi tři — fraky se tam objevily. Kapela Sokolů se statně držela a kromě obyčejných tanců se tančila „beseda.“ Rozveselená společnost velmi litovala, že tato utěšená zábava déle trvati nemohla než do půl noci. —.

— *Podobiznu Palackého* vydal kamenopisný ústav pp. Klíče a Mourka. Jest skoro v životní velikosti, jako před tím vydaná podobizna Riegrova, a skoro taktéž výborně provedena a může býti ozdobou kteréhokoli salónu.

— *Adresa českých paní.* Pan Vojtěch Náprstek obdržel tyto dni adresu podepsanou as 300 Pražskými paními a dívkami následujícího obsahu:

Pane!

V proudu společenského života našeho vynořují se mnohdy myšlénky, ježto zaujímají okamžitě všeobecnou pozornost, neb se v nich tuší zárodky důležitých obratů; ukáže se ale přečasto, že byly jen lesklými bublinami; rozplynou se, aniž splnily naděje v ně vložené. Jiné naopak vzniknou tiše a skromně, mnohý si jich ani nepovšimne, mnohý se jim jen posměje; ale ony vpouštějí mohutné kořeny do půdy, rostou a za krátko se vyvinují v krásný silný strom, z jehožto květů se těší přítomnost, z jehožto ovoce těší vděčná budoucnost. Takovou tichou nadějnou setbou byly přednášky Vaše; mnohý si jich nepovšiml, mnohý se i pousmál, že věnujete čas svůj předmětům tak malicherným, pouze ženského života se týkajícím: ale zrnka, která ste rozsil, již klíčí v půdě kypré, a za krátkou dobu překvapí Vás osení, bohatou žeň slibující. Sezval ste krajanky své, abyste je obeznámil se stroji, jichž zavedením by se ... znamenitá úspora času a peněz; mnozí viděli jen stroje a vypočítávali výhody z nich vyplývající. My Vám ale porozuměly a pochopily sme, že nám ukazujete, jak se jedině jimi otevře ona tuhá brána stoletých předsudků, která před námi uzavírá duševní svět, a viděly sme za ní se zalesknouti zlatý chrám, v němž trůní pravá důstojná ženskost, jak si ji myslila příroda, stvořivší nás. Vám, Pane, náleží čest, že ste měl první v národě našem cit pro bídu naši; neb, bídou to jest, umírá-li švadlena při vší své pilnosti hlady; bídou to jest, musí-li matka zanedbati ducha dítek svých proto, že vyžadují klopotné práce hospodářské jinde její činnosti; bídou, vychová-li se dívka jen pro muže a vstoupí-li v sňatek jen proto, že nedojde jinak zaopatření; bídou, cítí-li ženština v prsou svých vlohy, a musí-li jich umořiti proto, že společnost jich použiti nedovede a nechce. My hluboce cítily tuto bídu a musily sme mlčeti, jen v tichosti sme nad ní zaplakaly; neb každá, která propůjčila stesku svému slov, ta byla považována za mužatku, a mrzké se jí podkládaly pohnutky, že si přeje svobody, by prosta byla posvátných povinností všech a hověti mohla choutkám licoměrným. Vy, Pane, první ste k nám volal: Buďte činny, rozdělíme se s vámi o poklady vědy, umění a průmyslu; závoďte s námi a těšiti se budeme, dostihnete-li nás pracemi svými. Vaše ruka, Pane, ukázala nám první na nové působiště ve vlasti, na nové krásné dráhy na nichž nám bude lze vyvinouti všecky ušlechtilé vlastnosti, které v nás dřímají a jen po různu vykvétají. Ano, my se budeme učit, my se budeme vzdělávat, nedbajíce na posměch, vtipkování a krčení ramen, neboť bez boje není vítězství. Opírajíce se o výtěžek práce své, jež nám pojistí samostatnou budoucnost, podáme pak ruku jen tomu, kdo vládne *i* srdcem naším, manželka nebude více závažím, nýbrž spolupracovnicí milenou, skutečnou družkou muži, a otec, jejžto vyrve předčasná smrt z náruči mladé jeho rodiny, opustí ji aspoň bez hlodající bolesti, že zůstavuje děti své veřejné dobročinnosti, a zanechá jim matku, která bude hrda, že je s to, aby sama je uživila a vychovala. Nepatrný se zdá úkol, který ste si zvolil, a přece se ukáže, že byl ten největší. Prostá ste mluvil k nám slova, mnohému k smíchu: ale ohlas jejich prochvěje věky; neb kam vnikla, tam se povznese — mravnost. Zdaž člověku lze zanechati po sobě stopy spanilejší? — Toto vědomí a uznání naše Vás odměniž za vše, co ste pro nás podnikl a co ještě pro nás učiníte.

V Praze, v lednu 1863.

Jenny kněžna Taxisová, Karolína Světlá, Anna Uhlířová, Bohumila Macháčková, Fana Zapová, Anna Holínová, Juliana Pechová, Ludmila Schmiedtová, Baruška Křížková.

— *Valná hromada* tělocvičné jednoty „Sokol“ odbývala se 1. t. m. za hojného účastenství údův. Návrh výboru, aby jemu udělena byla od valné hromady plná moc k uzavření smlouvy o nájem nových místností, přijat jednohlasně. Na místě dvou odstouplých revisorů účtů zvoleni jsou pp. dr. Bílý a Syřínek. Dále usnešeno se na tom, aby každý, kdož pro neplacení příspěvků prohlášen byl za vystouplého, chce-li poznovu k jednotě přistoupiti, povinen byl zaplatiti trojměsíčný příspěvek, jelikož tak dlouho ještě za úda považován byl, ač neplatil příspěvku. K návrhu jednoho úda utvoří se základní jistina a sice z dobrovolných příspěvků všech údů. — Prof. Tonner poděkoval se z hodnosti výbora, jelikož by pro jiná zaměstnání povinnosti úřadu toho náležitě plniti nemohl. Dle dalšího usnešení má se 15. každého měsíce uveřejniti výkaz podrobný všech příjmů a vydání, jakož i pokaždý stav jmění spolkového. Na to schůze skončena.

— *Básník náš Kamenický* (Vacek) hodlá vydati úplnou sbírku svých básní, která pět svazků obsahovati má.

— „*Starožitnosti a památky země České*“ dospěly k dílu druhého sešitu osmému, jenž obsahuje „Klášter sv. Anežky v Praze“ (nákres od Kandlera), „Hrad Krasikov“ či Švamberk (nákres od V. Kandlera) a „náhrobek sv. Lidmily ve svatojirském chrámě v Praze“ (nákres od Jos. Hellicha). Texty, jak známo, psal k dřívějším sešitům nebožtík Mikovec; nyní je převzal Karel Vladislav Zap.

— „*Bídníků*“ od Viktora Huga vyšel u Kobra sešit šestý, jímž se počíná románu toho část druhá „Cosetta,“ a v knize první se líčí bitva u Waterloo.

— „*Jiku,*“ historicko-romantických obrazů z dějin jihoslovanských od Prokopa Chocholouška, vyšel sešit desátý; tím se končí zároveň díl druhý, jenž obsahuje „Svatbu benátskou,“ „Harač“ a „Kursa.“

— „*Slovanských besed,*“ vycházejících u Kobra, dokončen právě ročník druhý fantastickým románem od Josefa Jiřího Kolara „Pekla splozenci.“ Román ten byl poprvé vytištěn v „Lumíru.“ Zároveň vyšel první svazek třetího ročníku, jímž se počíná vícesvazkový román „Na pouští“ od Karla Sabiny.

— „*Slovníka naučného*“ vydán dílu třetího sešit 14., jenž obsahuje články „Henricus — Hieratický sloh.“

— *V Roudnici*, dne 26 ledna 1863. Beseda ve venkovském městě nemůže se ovšem pyšniti velkolepostí a provedením, jako u Vás na Žofíně; schází tomu místnost, obecensto, prostředky a síly. Ale vyrovná se jí stejnou nenuceností, národním rázem a oblíbeností. U nás zastupuje beseda koncerty a bohužel! posud i české divadlo, a bývá tedy tím vítanější. Úkol pánů pořadatelů pak jest, aby obecenstvu s vyloučením všeho otřepaného a trivialního takové deklamace přednešeny byly, jež vskutku baví a krasochuť šlechtí. Úloze této výbor zdejšího zpěváckého spolku „Řípu“ co pořadatel včerejší besedy, úplně dostál. — „Dětská důvěra“ ballada od T. D. S. a „Také my“ od Em. Kolihy přednešeny jsou od slečen Adolfiny Kalašové a M. Mošnerové zdařile; první nežně, druhá s humorem bez všeho přepínání a s malým přímëskem ostýchavosti, bez níž první vystoupení nikdy býti nemůže. Vždyť i Seebachovou nebyla hned při prvním vystoupení Seebachovu. Nekonečný potlesk byl důkazem všeobecné obliby, i doufáme, že slečny nás o budoucí besedě opět nějakou přednáškou potěší. Též pan dr. Laušmann, co třetí tohoto trojlístku, dobyl sobě vřelou přednáškou „Smrt zrádce vlasti“ zaslouženého uznání. — Čtverozpěvy byly vedením pana ředitele Schweiz-ra správně provedeny; zvláště uchvátil ohněm poslední sbor „Slavská domovina“ od Wintra. Návštěva byla místnosti přiměřena. Jak se proslýchá, bude prý jistý Schramm z Roudnice, z pokolení Judova, ve Vídni vydávati politický tydenník v směru centralistickém. Je-li to týž, který před několika léty svou slátaninou „Czechen und Deutsche in Böhmen“ na německý parnas se drápal, máme naději, že pověstného vynálezce karyatid co nevidět předčí. *J.*

— *Z Roudnice*. Poněvadž besedu dne 25. m. m. spolek zpěv. jedině svým údům uspořádal, tož si musím skromnou otázku dovoliti, za jakou příčinou sešlo s původního usnešení, dle něhož mimo údy žádný jiný — by se možným urážkám vyhnulo — pozván býti neměl? Pozvali se snad mladí ti pánové, kteří, ačkoliv mnozí z nich rození Čechové, stranou německou býti chtějí — pozvali se proto, že si toho některá slečna snad přála, obávajíc se, žeby jinak nuditi se musela, aneb žeby snad nedostatek tanečníků byl? — Pánům těm ale byly lístky zvací snad příliš pozdě již doručeny, pročež k nemalému zármutku údů návštěvou svou besedu nepoctili. — Ku konci ještě jest mi se zmíniti o otázce, uspořádání českého divadla ochotnického se týkající. Chopme se jí jednou úsilovně; sestupme se, a zajisté se s dobrým výsledkem nemineme. Vždyť město naše v lůně svém dosti obětovných přátel dobré věci této chová, kteří nám pomoci své neodeprou. Jen chutě k dílu! —t—

— *Z Radnic*. Konečně se naši zpěváci sestoupli v řádný spolek. Viděli sme při první zkoušce i mnohého nezpěváka, kterak se s chutí „partesů“ chápe a noty louská. Jen ku předu!

Naše zpěvumilovné obecenstvo zajisté nebude k Vám, pánové, nevděčno; vystupte jen brzy veřejně. V poslední schůzce (25. led.) čtenář. spolku překvapil nás pan tajemník radostnou zprávou. Asi před rokem daroval zemský náš poslanec, p. Dvořák, spolku 10 zl., aby se jich užilo co vkladu do české matice, a nyní oznámeno nám, že slav. městská rada naše k témuž účelu tuším 96 zl., doplatí. f.

— *Z Litomyšle.* (Divadlo; tělocvik.) — Již po čtrnáct dní mešká v Litomyšli páně Stránského česká divadelní společnost; a že jest dobře zastoupena v ohledu každém, hraje se zcela k uspokojení obecenstva. — Pánové Vilhelm a Jelínek jsou vůbec známi a každým výstupem osvědčují dovednost v herectví. Říha a Biedermann učinili ve dvou letech (to jest od té doby, co sme je posledně viděli) znamenitý pokrok; zvláště pan Říha, jehož osobnost i dobrý takt mnoho přislibují. Pan Biedermann měl by sobě odvykat tu monotonnost, jížto sobě herci velmi rádi vypomáhají, jest to spůsob, kterému, pakli se z počátku nezanechá, těžko se odvykne. I druzí pánové dávají si dosti záležet; nejsou však ještě způsobilí ku veřejné kritice. Paní Vicenová jest dobrá matka. Slečna Ryšavá, teprv nedávno na prknech, pochopuje i provádí ku podivu úlohy, které od rozmarné dívky až do oboru tragiky sahají, což jí také dělá nemalou čest, Pro tak mladou a nadanou herečku je to cesta k nejkrásnějšímu vzdělání a vede k dokonalosti v ohledu každém, pakli ji nesvede samolibost. Paní Biedermannová prozrazuje známost jeviště, někdy až příliš velkou. Pohyb i hlas má své meze, a pakli se přestupují, přestávají býti příjemnými. — 15. ledna t. r. počal zdejší spolek tělocvičný činnost svou, a valný počet údů cvičících se dává dobrou naději podniknutí tomuto. Zvláště studující zastupují velkou většinu. Cvik dává pan Meisnar, profesor na zdejším vyšším gymnasium. —o—

Směs.

* *Spolek svat. Nothburgy* ku vychování ženských sirotků k pracím služebným měl roku 1862 mimo představenstvo a výbor, jež z 19 dam sestává, 108 členů a základního jmění 36.029 zl. 41 kr.

Dopisy redakce.

Panu G. A. B. (B. T.) zde. Nevím, za jakou příčinou se domýšlíte, že musíme přijmouti básně od každého, komu již v některém jiném časopise otisknuty byly. Básní chatrných se otiskují nyní takové síly na všech místech, že se nám zdá, jakoby nějaká hořečka se byla zmocnila nejmladších „básníků.“ Nám jest jediným měřítkem cena básně; je-li báseň dle našeho zdání dobrá, přijmeme ji, byť i jmeno spisovatelovo nám zcela neznámo bylo; napoak nepřijmeme žádné chatrné, a byť i pocházela od spisovatele sebe známějšího. Ve svých básních ste ale ještě nedospěl ani nad nejjednodušší rudimenta formy zpracování. Verš váš jest ještě zcela kostrbatý a myšlénky nevynikají nad obyčejnost. Myslíte-li s básněním opravdově, musíte ještě nesmírně mnoho, ba všemu se naučiti. Nám se ale spiše zdá, že ste si z nás chtěl ztropiti žert zasláním těchto básní; tak na př. Vaše „historická,“ na niž kladete váhu, jest náramně slabá a nápis její může platiti kterékoli hoře v Čechách.

Panu V. K. v R. Vaše „Zpanštilá“ má některé dost dobré obrazy, jest ale v celku příliš naivní. K otisknutí se nehodí. Libo-li, zašlete nám jiné.

Panu M. F. O. zde. Velice litujeme, ale Vaše nová zásylka má stejný osud s předešlými. Váš názor světa jest ještě příliš úzký, aneb (jste-li již starší) příliš zdomácnělý, řekli bysme úzkoprsý, učitelský, a nepovznesl se nad rodinný kruh. Myšlénky Vaše jdou příliš pohodlným, bojácným krokem a Vašemu vzletu schází smělosť.

Panu F. L. zde. Cit máte, ale ne hluboký; co ste napsal, bylo již stokrát psáno, a otisknutím bysme Vám málo pomohli.

Panu P. F. v L. Musíme skoro opakovati, co sme Vám napsali onehdy. Forma Vaše jest ještě pod začátečnictvím. Někdy se tu a tam jakoby vyskytlo zrnko, ale to zanikne v ostatním. Nikdy neukončíte myšlénku jednou řádkou, ba i z jedné sloky ji vlečete do druhé, čímž se Vaše verše čtou jako prósa. Vůbec se nám zdá, že vlastně ani nevíte, co verš jest. Zatím Vám můžeme radit, abyste co nejpřísněji študoval, vše, co ste dosud napsal, spálil a po několik let ani na to nepomýšlel, by se Vaše věci uveřejnily. Ostatně možná, že jiné listy Vaše práce přijmou, zásluh Vám tím ale nepřibude.

Panu K. V. T. v H. K. Forma Vaše jest plynná, skoro dobrá, a cit, zdá se, že pravý. Ale při každé písni skoro jest patrno, který vzor se za ní skrývá, aniž by se Vám bylo podařilo pověděti něco nového. To platí ještě více o výlevech vlasteneckých. Zdá se, že málo žijete; jiné předměty, a snad bude píseň lepší. Upotřebíme časem snad jedné; zašlete nám ještě některé.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském kněhkupectví v nov. alejích č. 136. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. Rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 7. 12. února 1863. XIII. ročník.

Lov krále Jana.

Nad Křivoklátem mlhy se kvapně míhají
a slunce mroucí svity urputně stíhají;
utichli slavíkové, jimž milý stan zde byl,
a Hrádek, blaha stánek, se smutkem přiodil.

Neb Přemyslova rodu poslední ratolesť
chorobou divnou, hroznou zde uchvácena jest,
a darmo nad ní spíná teď ruce prudký Jan —
ta růže sotva bude již zdobit jeho stan!

A hlasem touhyplným mu kněžna hovoří:
„Než slunce mého žití na vždy se ponoří,
než budu teskně skoumat neznámých světů zjev,
kéž muky mé ukájí slavíků ještě zpěv.

Ten zpěv mi v mnohém žalu dal jemnou útěchu,
naděje povzbuzoval, jed odňal posměchu,
na jeho křídlech láska se ke mně snášela —
a jimi unešena bych ráda zemřela.“ —

Jan zve tu sluhy věrné, jak zoufalstvím by štván:
„K neslýchanému lovu vás teď vybízí pán!“
A pádí z hradu, pádí jak blesků prchlý svit,
by mohl družku mroucí na posled potěšit.

Zas v komnatě je ticho, tu děsný kněžny vzdech
vše poleká — tak úpí snad mrtví ve hrobech,
tak ztracených snad duchů zní věčné kvílení —
a kněžnu nemoc strhla do mrákot vidění.

Vždy nové hrůzy plní ji novým úžasem,
a její síla zmírá nerovným zápasem;
do minulosti sahá, do budoucnosti zas
divoký démon její a zve vše hrůzy v kvas.

Tam vidí, vzácné krve jak rozlívá se brod,
tam slyší nářek: Zhynulť Přemyslův slavný rod,

a jeho nejkrásnější, poslední ratolesť,
spoutána bujným chmelem, se nemůž' k výši vznest. —

Tu z lůna svého vidí krev mořem hnát se ven,
v němž hrady, chrámy tonou co prachu částky jen,
a z trosek zkrvácených se zvedá mstitel — lev
a mžikem mění v bázeň nepřátel věčný hněv.

A dále proudem kalným ji nese dějin duch:
vždy těsněji vlasť svírá železný zhouby kruh,
v nesmírné spoustě bídy vše čáka zmizela —
tu spatří popraviště — a náhle omdlela.

A zas se vzpamatuje, chce zniknout snů, chce vstát,
však nelze strašlivému vidění výhost dát,
na ni se zevšad řítí zas hrůza, zase krev, —
tu náhle slavné ticho — a venku zazní zpěv.

Vesele zvuky písně se derou v sklepení,
a srdce skrápí rosou luzného nadšení,
a žhavé rány celí neznanou rozkoší,
před níž je prchnout duchům, kteříž jen pustoší.

Ten zpěv tak sladce kvílí co posel naděje,
jak jásot mladých květů se nocí zachvěje,
jak by se v něm byl vtělil čarovný luny jas,
jak z ráje věsť — tu zazní vzdech kněžny — ticho zas. —

Jan z lovu úžasného se zemdlen vrací zpět,
po její hvězdě pátrá již marně jeho hled;
tu vstříc mu služka letí: Zrodilť se tobě syn,
a drahé české vlasti zas žehná Hospodin!

Eliška slzíc děcko a Jana objímá:
„Hle, nebe otevřeno před mýma očima,
v něm vidím již tvůj stolec, tvou slávu, synu, již:
zpěv slavíků tě vítal — ty Čechy oblažíš!"*)

Jiljí V. Jahn.

*) Událosť tato se dle pověsti, zachované v okolí Hrádku Křivoklátu, sběhla při narození Karla IV. (14. května 1316). Jiní — a snad pravdě podobněji — vypravují, že prý Karel, když milovaná choť jeho Blanka z Valois r. 1336 na Křivoklátě v šestinedělích ležela, z okolních hájů sehnati dal všecky slavíky k hradu, aby zpěvem sladkým potěšovali královskou paní, i nařídil prý, aby se podobně stalo i budoucně, kdyžby některá králová česká slehla na Křivoklátě. Druhého výkladu užil K. E. Ebert (Kaiser Karl und seine Frauen; I. Blanka).

Kamarádi.

Obrázky ze života venkovského.

(Pokračování.)

IX.

Odhodlal se konečně.

Máme poslední den masopustu, a v Lískově se končí muzikou. Toť se rychtář mnoho nehněval, že mu včera čeledínové nepřišli v čas? Není skutečně takový mrzout, aby svým lidem a sousedům radosti nepřál. Žena mu pověděla, kdy hoši přišli, a že byli úplně střízliví — a Benda jde na čest! má z toho radosť, že se mu hoši slušně chovali, že mu nespůsobili hanby.

Včera se Matýskovi ta radosť trochu nepodařila; za to si dnes všecko vynahradí; má i v úmyslu, přestrojiti se za maškaru.

Vojtěch nechce nikam; ale netváří se dnes tak zpropadeně, proto mu kamarád tolik nedomlouvá. Za to si dnes Honzík poskočí; on sic není pěkně rostlý, ale příroda mu touhy po radostech života udělila neméně než jiným smrtelníkům — a Matýsek ho hned včera udobřil pěkným dvaciášem — věru byl by malý Honzík bláhovec, aby se pořád nudil doma!

I Baruška prohlíží střevíčky. Zdá se jí, že podlaha Lískovské krčmy jaksi nepřeje dobré podrážce; proto míní, že se tam dnes podívá jenom na půl hodinky. — O, Baruška je rozumná holka! umí odepříti si tance a šetřiti střevíců — dokud není s hochem v kole.

Od Bendů jdou k muzice. Vojtěch ani nepřišel dolů do velké jizby, nechtěl se podívati na veselé tváře. Stojí sám a sám nahoře ve studené komůrce; nalezá se tu jeho truhla s penězi, je tu jeho šatstvo — snad se o to bojí? — Dnes už by nehrál v karty, nerozhazoval by plnou hrstí — ale těch prožluklých peněz není hlídačem, ani na ně nemyslí.

Jeho teď jiná věc zajímá. Rád by viděl domácí, až půjdou k muzice, ale sám se nechce ukázati.

Však už jdou. Madlenka je mezi nimi. Jakž by dnes nešla s Matýskem? vždyť tam byla včera bez něho a vrátila se brzo, což ani nemohlo býti jináč — neboť jaká radosť u muziky bez milého? — a dnes by nešla, nechtěla by si nahraditi, čeho včera nemohla vesele užít?

Vojtěch by rád viděl její tvář. Neustále ho pokouší myšlénka, že by se měla k domu obrátit, aspoň jednou; vždyť to nejsou všichni tance schopni ze statku, s nimiž se ubírá k hospodě. — Neohledla se. —

Smutno mu v komůrce, nemůže tam déle vydržeti. Podívá se do konírny, co dělá jeho milý bělouš.

Škoda, přeškoda, že mu kůň nemůže odpovídat. Vojtěch s ním rozpráví, hladí mu šíji a čelo; kůň rozumně poslouchá, snad i cítí při tom — ale dobré to zvíře nemůže se vyjádřiti, a Vojtěch potřebuje někoho, aby s ním důvěrně rozmlouval!

Vrátil se do komůrky a nemá tam pokoje. Vyšel by si někam, snad by mu delší procházka neškodila. Pomyšlí na to, ale neví sám, co ho v komůrce zdržuje. Stojí u okna, dívá se dolů na vrata tak pozorně, jakoby je měl hlídati. — Myslíš-li,

hochu bláhový, že se Madlenka už vrátí? Dvakráte se jí radosť pokazila; dnes je tam Matýsek a vynasnaží se, aby se holka hezky povyrazila; všaks mu marně nedomlouval, on už tomu lépe rozumí, že není Madlenka jako jiné děvče!

Konečně se probral z hlubokého zamyšlení. Uvědomil si, proč u okna stojí, proč vrata tak pilně střeží. Kvapně odstoupil, jakoby se styděl za svou slabost.

Hledá nějakého zaměstnání. Mrzí ho, že drží hospodář v zimě tolik lidí. Kdyby byl Vojtěch jediným čeledínem ve statku, měl by práce plné ruce — a jemu se chce pracovati! — Vidíš, ubožáku, jak málo sebe znáš! Přeješ si býti tu sám čeledínem, a jen pro tu práci? Jak si se zachvěl! Ó, ty ošklivé myšlénky, jež se tak zákeřnicky skrývají za těmi dobrými! — Dobře, žes to přání ošklivé za tepla vyvrhl z mysli. Cítíš opět, že ti je Matýsek skutečným přítelem — a k příteli nemůžeme chovati závisť a nenávisť! Jen se nespouštěj dobré mysli, budeš-li rozumný, časem na ty svízele zapomeneš a dojdeš jiného štěstí — pán bůh více má nežli rozdá!

Vidíme, skutečně se podobá, že se ti vrátil střízlivý rozum. Prohlížíš kazajku, kterous včera večer měl na sobě. Je celá pobílená. Už si vzpomněl, kdes ji tak pobílil? — No, s tebou bude za nedlouho dobře; nevzpomínáš na včerejšek s potěšením. — Kde pak zas ten kartáč je! — Aha, mrzí tě ten šeredný nepořádek? Dobře máš, srovnej si v truhle všecko pěkně; však to velmi ošklivé, když se v ní věci válejí, páté přes deváté.

Ach ty nešťastné modlitby! že právě ležely v truhle! —

Bylo Vojtěchovi zima v komůrce; ovšem není v ní kamen. Sešel dolů do jizby, kdež je vždy teplo jak v lázni.

Zdá se, že stará Kateřina zvláště teplo miluje; hovíť si u kamen. Snad lahodnosť tepla na ni tak působí, že sladce dřímá. — Ty bys rád s někým hovořil? Škoda, že Kateřina spí; ona trvám jak živa mnoho zakusila. Ještě když byla chůvou Toníčkovou, byla velmi hezká — a bylo jí už přes dvacet roků, daleko přes dvacet. I jí, vnadné dívce, krásný květ první lásky ani odpolou se nerozvil, a mohla by ti mnoho žalovat na krutosť osudu. Ale stará Kateřina skoro nikdy nemluvívá o sobě; máš dobře, že ji ze spánku nevytrhuješ. A také odpočinku potřebuje; zastalať dnes mnoho práce; ten mladý lid jen se veselí, jakoby měl k tomu výhradné právo — a staří aby za ně pracovali! — Jaksi trpce se usmíváš, kroutíš hlavou. Ovšem nejsi valně vesel, a přec jsi také mladý; ale jen na tobě záleží, jenom chtěj! Matýsek má rád Madlenku, a přec byl včera bez ní dost vesel. — Pravdať; ale což chodí on k vůli jedné k muzikám? — Nerozumíš tomu, ani nechápeš, že by to bylo možné. — A přec má rád Madlenku! — Ty pochybuješ? domníváš se, že nikdo by ji nemohl milovati tak vroucně jako ty? Možná; ale Madlenka nemiluje tebe, a tys muž, nesmíš o lásku žebronit — nesmíš se příteli proněvěřit!

Tvář mladíkova jevila znenáhla víc a více duševného poklidu. Rozjímání jeho zastavilo se při poslední myšlénce, a jako tonoucí nejbližší věci, i slabé třtiny se chápe, by svůj milý život zachránil, tak Vojtěch v zoufalém stavu mysli své zachytil se myšlénky, jež mu neuprositelně kázala: nesmíš, nesmíš! —

Vojtěch uznává, že nesmí — snaží se přivyknouti té myšlénce — a přec každou chvilku naslouchá, nejde-li kdo do dvora, nevrací-li se hospodyně, a s ní nevrací-li se — Madlenka!

Všimni si, hochu, raději kahánku, jak bídně svítí. Snad proto i tvé myšlénky se opět zatemňují. —

Ha, teď někdo jde okolo! — Proč se lekáš? vždyť nikdo ti neublíží; či se lekáš svých myšlenek? — Opět něco zamýšlíš; k čemus přinesl si z komůrky modlicí knihu? proč ji tak křečovitě tiskneš k čelu? víš-li to? — Cítíš potřebnosť modlitby! Nuže modli se, modlitba sílí; modli se, aby tě pokušení minulo. —

Myslil sem, že ti modlitba tolik míru poskytla, že se ničeho nebudeš lekati, maje svědomí čisté; a tys opět se zachvěl — bez příčiny! Vždyť to je Toník, co přišel, podívej se mu do obličeje. Jak mu tváře mrazík pěkně zbarvil, jaká bujnost klukovi z očí probleskuje!

Byly to, Vojtíšku, jinší časy, když sme tak bez trampot a bolestí žili jako tuhle Toník. Tatík musí míti radosť z takového synka — ale přec by ho potrestal, že nic nechce dbáti času, kdy má býti doma. Toť ovšem dělá klukovi nejméně starosti, on by raději něco jedl; u tety se tolik vyrejdil, že má notný hlad — a zlá teta mu nic nedala, poslala ho domů.

Vojtěch je hodný. Chlapec chce něco na zub, ale nesmí křičeti; čeledín mu sám něco najde, aby mohla stará chůva pokojně dřímati. —

Jak podivný je život děcký! Toník se nedávno najedl, ještě před chvilkou Vojtěcha obtěžoval svou čtveračivostí — a už by spal, nemůže odolati, očka se mu kliží.

Vojtěch zavedl klončka do ložnice vedle, pomohl mu svléci se; ale modlitbu zůstal kluk pánu bohu dlužen, kleče usnuv nadobro. — Čeledín má hospodyni za zlé, že ještě není doma; měla by bedlivěji o to pečovati, aby synáček nechodil spat bez modlitby — a jest už bez mála osm hodin! — — Nejsi-li divný člověk! Už ani trochu radosti nepřeješ té dobré ženě! — Bláhovče! však ona se brzo přijde podívat domů — ale nemusí proto přivésti s sebou též Madlenku. — Ty bys ovšem rád děvče viděl doma — snad bys nechtěl nabyti přesvědčení, že se dívka nemohla valně veseliti u muziky, když tam nebylo . . . . tebe? snad neočekáváš, že přijdouc domů několik slov důvěrně ti pošeptá? —

Hoch už téměř docela pozbyl klidnosti, která před chvílí se ještě patrně jevila na tváři jeho a kteréž tak obtížně se byl dopracoval. Vstal a nepokojně přechází po jizbě; chvilkami se zastavuje a nevrací-li se kdo, naslouchá. Není pochybnosti, že z divné směsi myšlenek snaží se zosnovati nezvratný úmysl. Vzal opět modlicí knihu do ruky. — Snad nechceš Madlence dáti tu pěknou knihu? Dnes není štědrý večer! cos jednou zameškal, domníváš-li se, že to lze napraviti? — Hoch kroutí hlavou. Dlouho stojí zamyšlen, dlouho se na nevinnou knihu dívá, smutně se na ni dívá — —

Jak se ulekl! — Ničeho neslyšel, ničeho se nenadál — a tu náhle se mu objevi uprostřed jizby hospodyně s tváří veselou — a vedle ní stojí Madlenka, a tvář její, zdá se Vojtěchovi, že je také dosti vesela! — Tato domnělá veselost na tváři dívčině podivně hocha dojala: pohlednouti Madlence v tvář, a knihu, jež dosud v pravici jeho se nalézala — předmět právě přerušeného rozjímání, osudnou tu knihu schovati v kapse kazajky sváteční, to bylo jediným okamžikem.

Bendka ho litovala, že je pořád tak smutný, že se každé veselé společnosti straní; přála by mu, kdyby měl jen desátý díl Matýskovy veselosti.

Hoch si myslí: „potřebuju, abyste mne litovali!“ a odpoví dobromyslné ženě několik skoupých slov tak chladně, tak úsečně, že Bendka ramenama pokrčila — a raději mlčí.

Proč mu Madlenka neřekla, že má s ním útrpnost, že jeho zármutek jí není věcí lhostejnou? Ovšem — holce nic na něm nezáleží — a Vojtěch má ještě něco hrdosti do sebe, jemu zas nic nezáleží na ní — a to jí musí dávati na jevo!

Kde se hoch té bystrosti nabral! Pěkná to vlastnost, kdož ví, kam tě až přivede! — Máš radost ze sebe, žes jako muž se zachoval? — Ovšem, ovšem to chvály hodno, počíná-li si mužský jako muž! ale při tom nesmí býti slepý jako krtek — jako ty! Což si neviděl, že dívce něco neobyčejného leží na srdci? — Kdož to může viděti! — Byla by ti tak ráda několik slov pošeptala — a tos přec mohl znamenat? — Ale tys tak nevlídně, ba urputně, vzdorovitě se tvářil, že jí ubohé nebylo možná promluviti k tobě. — Ale ty za to nemůžeš! Či vidí člověk, jak vlastní jeho tvář je právě složena?

X.

Ještě něco?

Je po masopustě. Máme první neděli v postě.

Hospodář Benda má s manželkou důležitou rozmluvu; není zasmušilý, ale marně bys hledal veselosti na jeho poctivé tváři; tíží ho zajisté nemalá starost.

„Já se ho nedohlídám, už to vidím — je dospělý, nemůžem ho jako na řetízku držet — a já nemohu být všude v patách za ním —“

„Promluv s ním upřímně, hoch není zatvrzelý, má dobré srdce — ale prosím tě, nech úsměšků — cos tím tenkrát vyřídil?“

„Neměj starosti, není můj zvyk uštěpačně mluvit — tenkrát bůh ví, co se mnou bylo —“

A Benda vstane a jde hledat Vojtěcha. Hledal ho dlouho, v konírně, v kolně, v hospodě, u sousedů; odpoledne nikdo ho ještě neviděl. Vrátí se domů, vidí čeledínovu novou čapku v jizbě — toť musí býti doma? Skutečně mohl si hospodář chůze ušetřit. Vojtěch sedí v komůrce na své truhle! Když hospodář otevřel dvéře, spozoroval, jak hoch něco zastrčil do kazajky.

„Což tak sám pořád, Vojtěchu —“

„Mně se tak líbí,“ odvětil čeledín lhostejně.

„Snad tu hlídáš těch peněz?“ usmál se vlídně hospodář.

Vojtěch vyskočil, jakoby ho uštkla jedovatá zmije.

„Je zde chladno — pojď dolů se mnou, můžeme si o všeličem porozprávět —“

Hospodář mluvil mírně, laskavě, tolik soucitu se jevilo v těch prostinkých slovéčkách! — Vojtěch není zatvrzelý, poručník dotkl se pravé strunky, a hoch jde s ním, a není mu to nemilé.

Je s hospodářem sám druhý v malé jizbě. Bendka odešla s chlapcem k tetě Šejnohové. — Hospodář mluví to a ono, věci nedůležité, právě jen pro ukrácení chvíle. Vojtěch v tom nevidí nic závadného, ani jediné slůvko nezavadilo ještě o jeho rány — a hochu se zponenáhla rozvazuje jazyk.

Hospodář kouří, toť jeho milý zvyk. Ale co vstává už, snad má toho planého hovoru právě dost? — Tamhle na stěně mu visí ještě několik dýmek. Co pak chce?

Snad nebude kouřit ze dvou najednou? — Ah, Vojtěch si má také zakouřit?! — Vojtěch se nedůvěřivě dívá na poručníka, zpytuje tvář jeho, není-li to zas nějaká důtka; neboť hochu okamžitě přišlo na mysl, jak nedávno v S... veřejně kouřil; a snadno-li se to nemohlo donésti poručníkovi Bendovi? Lidé mívají z toho radosť, mohou-li o někom donášeti, — Vojtěch se až po uši zarděl. V zápětí se dostavila myšlénka, že snad i to ví poručník, že se jeho čeledín dopustil karbanu — a Vojtěch zbledl jak stěna. Tato hra v obličeji Vojtěchově nemohla se minouti s pozorností poručníkovou, on však jako by toho neviděl.

„Vezmi jen, Vojtěchu, nacpi si, tu máš tabáku —“

Hospodář mluví upřímně, anebo se hoch náramně mýlí. Vojtěch ale nezvykl dosud, mysliti o sobě, žeby se kdy mohl „náramně mýlit,“ a protož si nacpe a kouří. Má s dýmkou příliš mnoho práce, nechce mu to hořet; hospodář se usmívá. Dobře, že nemá hoch kdy starati se o hospodáře a jeho úsměvy, sice by se mu kouření okamžitě znechutilo, snad by i v první zlosti praštil dýmkou o zem; nic nedělá, že usmívání poručníkovo není ani dost málo uštěpačné — Vojtěch je sic dobrý hoch, ale od několika dní hrozně nedůtklivý.

„Pamatuješ-li, že sem ti kouření zrazoval — byls ještě mladý, slabého těla — musilo ti to jen škodit — proto.“

„Dobře to bylo, pantáto,“ doložil čeledín, „vděčně uznávám, že ste byl o mne starostliv jak otec.“ — Zarmoutil se ubožák, poslední sloro okamžitě mu přivedlo na mysl nebožtika otce.

Benda nebyl člověk učený, ale měl zdravý rozum a živý cit pro zájmy bližního. Věděl, co mu svěřence tak zarmoutilo, ctil bolesť jeho, cítil ji zároveň, a dlouho nemohl se ustanoviti na tom, jakby s hochem měl dále rozmlouvati; mělť důležitou věc na srdci.

„Teď už jsi hoch dospělý,“ pokračoval konečně, „tvoje tělo nabylo síly; sesílíš ještě víc, jenom se varuj všeho, co zdraví škodí. — Nu, a co se toho kouření týče, teď už nemám nic proti tomu; jedna, dvě dýmky za den neuškodí. Kdybys pozoroval, že ti tabák nesvědčí — můj bože! snadná pomoc — vždyť máš už rozum, nejsi malý chlapec — necháš toho, co škodí —“

Vojtěch poslouchal s příkladnou pozorností; laskavá ta slova nalezla ozvěny v srdci jeho; neměl paměti, žeby s ním byl poručník kdy tak upřímně a soucitně rozmlouval; nechoval nikdy k němu podstatné nedůvěry, nyní však tolik důvěry k poctivému muži pocítil, že div mu v prvním návalu těch citů nevyjevil nejsvětější tajnosti srdce svého.

„Člověk rád sáhá po zapovězeném — je to všeobecná křehkosť lidská! — Myslím, že i v tom ohledu bude ti prospěšné, když si budeš moci zakouřit — a není ti potřeba pomýšleti při tom, co ten a ten tomu řekne — až se to doví —“

Kdyby byl poručník hned začal od těchto posléze pronešených slov, kdyby si nebyl prvé srdce mladíkovo naklonil: pramálo byl by mu i svou nejlepší vůlí posloužil. Vojtěch se při posledních slovech zarazil, bledl a rděl se, byl v traplivé nesnázi — a přec byl hotov přijmouti vděčně všecko napomínání; dobrý, laskavý hospodář mohl jinocha kolem prstu ovinouti — důvěra Vojtěchova k němu mohla sic všelikými okolnostmi na krátko se rozviklati, ale v niveč se rozpadnouti nemohla už nikdy.

Hospodář viděl jeho rozpačitosť, věděl i příčinu; tím více dbal opatrnosti; ještě nebyl hotov, to nejdůležitější chystal na konec; jenom kterak do toho?

„Či hněváš se na mne,“ pravil vlídně se usmívaje, „že tě už považuju za muže dosti rozumného, který už nemá všude a ve všem potřebí poručníkovy dohlídky?“

(Pokračování.)

Malá Fadetka.

Od George Sandové. Přeložila Žofie Podlipská.

(Pokračování.)

XIV.

Nejdříve zdál se Landrymu Fadetčin nápad tak podivínským, že mu bylo více do smíchu než do zlosti.

„Hleďme,“ pomyslil si, „ta holka je spíše blázínkem než zlá, a je nežištnější, než by se hádalo, neb její odměna nebude zkázou mé rodiny.“ — Ale čím dále o tom přemýšlel, zdálo se mu uplácení dluhu tvrdším, než vypadalo. Malá Fadetka tančila velmi dobře; on ji byl vídal točit se na polích neb na mezích s pastuchy, a ona sebou přitom házela jako diblík, tak živě, že bylo těžko držet s ní notu. Byla ale tak málo hezká a tak špatně ustrojena i v neděli, žeby s ní nebyl tančil žádný chlapec v létech Landryho, a tím méně před lidmi. Skotáci nejspíše ji měli za hodnou vyzvat ji k tanci anebo hoši, kteří ještě neodbyli první přijímání; venkovské krásky neměly to rády, když se jim vyskytla v tanci. Landry se cítil tedy celý pokořen, že jest zadán podobné tanečnici; připomínaje si, že jí přislíbil nejméně tři „bourrée.“ Krásná Madelon, tu nevěděl, jak tato snese urážku, když se nesmí hlásiti u ní k tanci.

Že mu bylo zima, že měl hlad a pořád se obával, že se za ním spustí bludička, šel zčerstva k předu bez velkého hloubání a neohlížel se. Když byl doma, sušil se a vypravoval, že neviděl brod pro širou tmu, a že ztěží se dostal z vody; styděl se však, přiznat se k strachu, jaký byl měl, a nemluvil ani o bludičce ani o malé Fadetce. Lehl si mysle, že je dost času příštího dne se trápit následkem nepříjemného setkání; ale ať dělal co dělal, spát nemohl leda velmi špatně. Měl více než padesát snů, v kterých viděl malou Fadetku sedět koňmo na šotku, jenž vypadal jako velký, červený kohout, a jenž držel v pazourech rohovou lucernu, v níž svítila svíce, jejíž paprsky se rozlévaly po celém rákosí. A pak se proměnila Fadetka ve cvrčka velkého jako koza, i křičela na něj hlasem cvrčím zpívajíc píseň, jíž nemohl porozumět, v níž ale slyšel pořád slova: Cvrček, šotek; svíčka, bludička; plášťík dvojčík. Měl hlavu jako puklou, a bludiččino světlo zdálo se mu tak živé a ostré že se mu dělaly při probuzení ještě mžitky, to jsou černá, červená a modrá kola, která se nám zdávají být před očima, hleděli sme-li příliš upnutě do slunce neb do měsíce, neb do jiného světla.

Landry byl tak umdlen tou špatnou nocí, že usnuv spal po celou mši, a i slova pana faráře přeslechl, jenž ve svém kázaní přece chválil a slavil cnosti a vlastnosti dobrého sv. Andoche, že to nemohlo být lépe. Vycházeje z kostela byl Landry ještě

tak přemožen unavením, že zapomněl na Fadetku. Ona byla však před kostelem, právě vedle krásné Madelony, jež tu čekala jsouc jista, že ji nejprvé Landry vyzve. Ale když se jí přiblížil, aby s ní promluvil, musela si povšimnout cvrčka, který pokročiv ku předu, řekl s drzostí, jíž nebylo rovné: „Nuže, Landry, vy ste mne vyzval včera večer k prvnímu tanci, a já se na to bezpečím, že nezmeškáme.“

Landry se zapálil jako oheň, a vida, že se Madelon také červená velkým udivením a velkou zlostí nad podobnou událostí, ozbrojil se kuráží proti malé Fadetce.

„Možná, že sem ti přislíbil nějaký tanec, cvrčku,“ řekl; „ale dříve sem si jinou vyprosil, a ty přijdeš na to teprv, až vyhovím svému prvnímu zadání.“

„Ne, ne,“ odvětila s určitostí Fadetka. „Tvoje paměť je chybná, Landry, tys se s nikým nezadal přede mnou, poněvadž tvé slovo, jež vyzývám, bylo v loni dáno. Chce-li se Madeloně s tebou tančit dnes, hle tu stojí tvůj blíženec, který je celý jako ty, a jehož může vzít místo tebe. Máte jeden tu cenu jako druhý.“

„Cvrček má pravdu,“ odpověděla Madelon pyšně berouc za ruku Sylvineta, „když ste tak dávno zadán, musíte slovo dodržet, Landry. Já právě tak ráda tančím s vaším bratrem.“

„Ano, ano, to je stejné,“ řekl Sylvinet naivně. „Budeme tančit ve čtyrech.“

Muselo zůstat při tom, aby nevzbudili pozornost lidí, a cvrček začal poskakovat s takovou pýchou a obratností, že nikdy nešla „bourrée“ lépe do taktu ani nebyla lépe provedena. Kdyby byla vyfintěná a hezkého vzezření, byla by radost na ni se podívat; nebo tančila výborně, a nebylo krásky, jež by sobě nebyla přála mít její lehkost a pravou míru a váhu v každém kroku, jako ona. Ubohý cvrček byl ale tak špatně oblečen, že vypadal proto jen ještě škareději.

Landry, jenž si netroufal podívat se na Madelon — tak byl před ní zahanben — díval se na svou tanečnici; a zdála se mu ještě ohyzdnější než v těch všedních hadříkách. Domnívalať se, že se krásně vystrojila, a její oblek byl k smíchu.

Měla čepec celý sežloutlý uzavřením, který místo co měl být malounký a vzadu hezky sebraný dle nové mody toho kraje, tvořil z každé strany na její hlavě dvě široká a plochá ucha, a vzadu spadávalo jí dýnko až na krk, čímž vypadala jako její babička. Mělať hlavu širokou jako věrtel na tenounkém jako tyčka krčku. Její drogetová sukýnka byla jí až příliš krátká, a že vyrostla hodně minulého roku, vyčnívaly jí z rukávů hubené, opálené ruce jako dvě hůlky. Ostatně měla uvázanou zástěrku šarlatové barvy, na niž byla velmi hrda; tu měla ale po své matce, a byla starodávná. Ubohá dívka nenáležela k těm, které jsou ješitné; byla by měla být trochu ješitnou: ona ale byla živa jako kluk, nestarejíc se o své vzezření, a jsouc milovná jen hry a smíchu. Také vypadala jako stará vystrojená babička a byla v opovržení pro svoje špatné uspořádání, jehož příčinou nebyla nouze, ale lakomství babiččino a nevšímavost vnuččina.

XV.

Sylvinetovi bylo divné, že Landrymu přišel nápad na Fadetku, jíž, co se jeho týkalo, ještě méně mohl vystát než Landry. Landry nevěděl, jakby tu věc vyjádřil, a bylby se raději propadnul do země. Madelon byla velmi nespokojena; ačkoliv nutila Fadetka jich nohy k živému pohybování, měli obličeje tak skormoucené, jako kdyby někoho pochovávali.

Hned po ukončeném prvním tanci odstranil se Landry a šel se skryt do štěpnice. Ale za chvíli ho vyčenichala zase malá Fadetka. Byla provázena „koníkem," který, proto že měl za čepicí páví péro a žalud z kočičího zlata, ještě byl rozpustilejším křiklounem než jindy; a za sebou přiváděla bandu čtveraček mladších, než sama byla, neboť děvčata jejího věku neměla s ní ničeho. Když ji viděl Landry s tím celým hejnem, jež by byla vyzvala ke svědectví, kdyby se byl Landry vzpíral, podrobil se a dovedl ji pod ořechy, kde hleděl najít místo, aby s ní mohl tančit nepozorován. Na štěstí nebyli zde ani Sylvinet ani Madelon, ani lidé Cosseští; i chtěl použít té příležitosti, aby vyplnil svou úlohu a tančil i třetí bourrée s Fadetkou. Měl okolo sebe jen cizí lidi, kteří na ně nedávali právě pozor. Sotva že byl hotov, běžel k Madeloně pozvat ji na koláče do besídky. Ale ona byla s jinými tančila, jimž musela slíbit, že se dá častovat od nich, a proto mu to odepřela trochu hrdě. Na to jak viděla, že zalezl do koutka s uslzenýma očima, neb nikdy se mu nezdála tak hezkou holkou jako v hněvu a v pýše, čeho si každý povšimnul: rychle jedla, vstala od stolu a řekla nahlas: „Slyš, zvoní se na požehnání; s kým budu pak tančit?" Obrátila se ve stranu k Landrymu očekávajíc že řekne rychle: „Se mnou!" Ale než on mohl otevřít ústa, nabídli se již jiní, a Madelon, nemajíc ho za hodna, aby pohledla na něho ať s výčitkou anebo se soucitem, odešla na požehnání s novými záletníky. Sotva že bylo požehnání odzpíváno, odešla Madelon k tanci s Petrem Aubardeauem v průvodu s Janem Aladenisem a Štěpánem Alaphilippem. Všichni tři tančili s ní jeden po druhém. Nemohlo jináč býti. Byla hezká a zámožná holka.

Landry koukal na ni po očku, a malá Fadetka byla zůstala v kostele, odříkávajíc dlouhé modlitby; činila takto každou neděli buď z velké pobožnosti, jak říkali, buď, aby lépe ukryla spolek s ďáblem, jak soudili druzí.

Landrymu bylo velmi líto, že Madelon pranic o něj nedbala, že byla radostí uzardělá jako jahoda, že se byla velmi dobře potěšila po urážce, kterou jí musel učinit. Připadlo mu tedy, nač dříve nikdy nepomyslil, a sice, že je v ní trochu, ba mnoho ješitnosti, a že na každý spůsob nemá k němu velkou příchylnost, proto že se bez něho tak dobře baví.

Pravda, že věděl o své křivdě, jak se aspoň podobalo; ona ho ale viděla velmi mrzutého v besídce, a mohla tedy uhodnout, že v tom něco vězí, co by jí byl chtěl vyjádřit. Přece si ho nevšímala dokonce, a byla veselá jako kůzlátko, co srdce jeho zatím žalostí pukalo.

Když byla potančila se svými třemi tanečníky, blížil se jí Landry; přál si promluvit s ní a ospravedlnit se jí co nejlépe mohl. Nevěděl jak do toho, aby ji odvedl stranou, neboť byl ještě v létech, kde hoši nebývají smělí k ženským; také nemohl najít jediného vhodného slova a vzal ji za ruku, aby ji odvedl. Ona však mu řekla hlasem napolo hněvivým, na polo coucitným:

„Ejhle, Landry, ty chceš tedy konečně se mnou tančit?"

„Ne tančit," odpověděl, neb se neuměl přetvařovat a neminil více zrušiti slovo, „ale říci vám slovíčko, jež vyslechnouti nemůžete mi odepřít."

„Ah! máš-li mi svěřit tajemství, Landry, bude to až po druhé," odpověděla Madelon, vyškubnuvši se mu z ruky. „Dnes je den k tanci a zábavě. Moje nohy nejsou ještě chromé tancem, že ale cvrček tebe celého unavil, jdi spat, chceš-li. Já tu zůstanu."

Na to přijala pozvání Germaina Andouxe, jenž s ní šel k tanci. A jak se odvrátila od Landryho, slyšel tento Germaina Andouxe, jak o něm řekl:

„Hle bocha, který zdá se myslit, že bude tato bourrée jeho?“

„Může být,“ řekla Madelon; „ale to nebude ještě pro jeho zobák.“

To slovo Landryho velice se dotklo; i zůstal při tanci, aby pozoroval každé hnutí Madeloino. Nechovala se neslušně sice, ale tak pyšně a tak opovržlivě, že ho to omrzelo; a když přišla v tanci na Landryho stranu a spozorovala, že se Landry na ni dívá, jakoby se jí trochu posmíval, řekla vypínavě:

„Nuže tedy, Landry, ty myslím dnes nemůžeš najít tanečnici? Ty se budeš muset na mou věru vrátit ke cvrčkovi.“

„A já se k němu vrátím velmi rád,“ odpověděl Landry, „nebo když také není nejkrásnější holkou při slavnosti, je přece nejlepší tanečnicí.“

Na to odešel a hledal okolo kostela malou Fadetku, zavedl ji k tanci, právě naproti Madeloně, a tam tančil dvě bourrée, neopouštěje ani své místo. To byla podívaná na cvrčka, jak byl hrdý a spokojený! Neskrývala svou radost, blýskala svýma čtveračivýma černýma očima a pozdvihovala malou hlavičku s velkým čepcem jako chocholatá slepice.

Ale na neštěstí mrzela její vítězosláva pět anebo šest kluků, kteří s ní obyčejně tančívali, a proto že oni, jenž se s ní nikdy nepyšnívali, tenkráte se k ní nemohli dostat, začali ji přetřepávat, vyčítat jí pýchu, a okolo ní šeptat: „Hleďme cvrčka, který myslí, že omámí Landryho Barbeau-a! Cvrčku, kobylko, šotku, kočko, kolčavko, chřástálku“ — a jiné přezdívky dle spůsobu toho kraje.

XVI.

A potom, tančila-li malá Fadetka okolo nich, tahali ji za rukáv, anebo jí nastavovali nohy, aby padla, a několik mezi nimi, ovšem že to byli ty nejmladší a nejrozpustilejší, naráželi jí čepec, tak že se jí kolébal s jednoho ucha na druhé, křičíce: „Hoj na čepici, na čepici matky Fadetové!“

Ubohý cvrček plácnul asi pět- anebo šestkrát v pravo a v levo; ale to všecko jen přispívalo, aby pozornost na ni byla obrácena; a lidé z městyse začali o tom mluvit říkajíce: „Hle, hle našeho cvrčíčka, ta má dneska štěstí, že s ní tančí každou chvíli Landry Barbeau! Pravda, že dobře tančí; ale podívejte se na ni, jak se kroutí a pyšní, jako vrána!“ A mluvíce k Landrymu říkali: „Ona ti tedy udělala, můj ubohý Landry, že se jen na ni díváš! Anebo se chceš učit čarodějníkem a budeme tě brzo vidět v polích pást vlky?“

Landry byl zničen, ale Sylvinetovi, který myslil, že nestává na světě nic výbornějšího a ctihodnějšího nad bratra, bylo ještě hůře, když musel na to koukat, jak se Landry dává v posměch celému světu a i cizincům, kteří se také začínali do toho plésti, vyptávajíce se. I říkali: „Je to opravdu hezký hoch; ale co mu to připadá, že se věší na tu nejškaredější ze všech shromážděných?“ Madelon, vítězně vypadajíc, přišla poslouchat všecky ty úsměšky, a bez milosrdenství k tomu také svého slova přidávala. „Co se divíte?“ říkala, „Landry je ještě malé dítě, a v jeho věku jen když je s kým hovořit; ostatně to může vypadat jako koza anebo jako křesťanská duše, to je mu jedno.“

Tu vzal Sylvinet Landryho za ruku, šeptaje mu: „Odejděme, bratře, sice se budeme zlobit: lidé se ti posmívají a urážky Fadetce platící padají na tebe. Nevím, co ti to dnes připadlo, že si s ní tančil čtyry- anebo pětkrát po sobě. Zdá se, že vyhledáváš posměch; udělej konec této zábavě, prosím tě. Pro ni je to dosti dobré, když se vydává příkrosti a opovržení lidskému. Nehledá nic jiného, to se jí líbí: ale nám ne. Pojďme odtud, a po klekání přijdeme zas, potom můžeš tančit s Madelonou. To je holka, jak se patří. Vždyť sem ti to vždycky říkal, že příliš rád tančíš, a že tě to popudí někdy k nesmyslným činům.“

Landry šel za ním as na dva, na tři kroky; obrátil se však zase, uslyšev velký lomoz, a tu viděl malou Fadetku, jíž se popuzením Madeloniným i jiných děvčat posmívali jejich záletníci. Měla s hlavy stržený čepec, učinili jí to kluci, osměleni posměšky jiných. Její husté, černé vlasy padaly jí s ramenou, a ona se bránila zlostně a litostivě; nebo tenkrát ničeho neřekla, čím by byla zasluhovala takovou trýzeň: i plakala vztekem nemohouc chytit čepce, který nosil jeden zlý uličník na holi.

Landry uznal to jednání za velmi špatné, a že se mu jeho dobré srdce obracelo v těle při takové nespravedlivosti, chytil uličníka, vzal mu čepec s holí, jíž ho notně uhodil přes zadek, a vstoupil mezi ostatní; ti utekli již tím, že se ukázal; a vzav ubohého cvrčka za ruku, navrátil jí čepec.

Landryho příčinlivost a strach kluků popudili okolostojící k náramnému smíchu. Chválili Landryho; ale Madelon obracela hanu na něj, a tu se hoši jeho věku a i starší ozvali, jakoby se jemu smáli.

(Pokračování.)

Ukázky z národního básnictví bulharského.

Od Jana Gebaura.

IV.

Z básní církevních.

4. Svatba sv. Dimitrije.

Dorostli už svatý Dimitrija,
bílá Neda ze Sofie;
čas už přišel, čas už vrchovatý,
aby vzal si bílou Nedu.
Pozval svatý Dimitrija,
pozval on si všecky svaté
na svatbu — jen na svatého
Ilju, — na něj zapomenul!
A vyjeli do Sofie,
vyjeli pro bílou Nedu;
byli krásně uvítáni,
všichni svatí dar dostali,
bílé roucho, ostrou šavli,
na té šavli bílé roucho —
jeden dárek však vybýval.
Neda vtipná a rozumná
strčila si jej za ňadra.
A pak jeli — dále jeli.
A když přišli na půl cesty,
hle tu tekla silná řeka,
nemožno ji překročiti,
nemožno ji přeletěti.
Tu našli svatého Ilju,
on tam ležel, slzy ronil!
svatý Dimitrij ho vzbudil:
„Bratře, vstaň, svatý Ilijo,
hle na tebe sem zapomněl!“
A on nevstal, neohlíď se;

a tu přišla bílá Neda:
„Bratře vstaň, svatý Ilijo,
i tobě sem dar přinesla!“
A pak sáhla si za ňadra
a vyndala ostrou šavli,
ostrou šavli, bílé roucho
na dar svatému Iliju.
A tu vstal svatý Ilija,
a hned vyschla silná řeka,
přejelo sto svatebníků
s nevěstou — to s bílou Nedou.

5. Svatý Petr a jeho matka.

Vypravil se svatý Petr
na cestu do nebes ráje,
do ráje ku přijímání;
prosila ho jeho hříšná
matka, aby ji vzal s sebou.
„Počkej, počkej, synu Petře,
synu Petře, půjdu s tebou
do ráje ku přijímání.“
Odpověděl svatý Petr:
„Jdi mi, jdi mi, hříšná matko,
ty jsi veliká hříšnice;
ty nemůžeš se mnou jíti
do ráje ku přijímání.
Brány rajské zavřeny jsou,
a pekelné otevřeny.
Když si byla, matko, mladá,
ty si byla krčmářicí;
přišli k tobě ubožáci,
aby pili ve tvé krčmě;
řekli ti: na zdraví tobě,
na zdraví ti, krčmářice!
nalejte nám spravedlivé,
spravedlivé čisté víno!‘
A tys řekla: „Dej to pánbůh,
dej to pánbůh, bůh mě pozdrav,
dám vám míru spravedlivou!‘
Nenalilas spravedlivě,
nedalas pravého vína,
ale vody si přililа.
Nalila si do dvou sklenic,
a když přišli cizincové,
když pocestní ubožáci,
kteří míry tvé neznali,
dala si jim víno s vodou;
a když přišli kupci židé,
dala si jim míru pravou,
míru pravou, víno čisté.
To jsou, matko, tvoje hříchy.
A když přišli ctní kmotrové
ke křtu s malinkým děťátkem,
ty si děcku nic nedala,
ani šatu, ni košile,
jako kmotrové dávají,
a děťátko ošacují.
To jsou tvoje velké hříchy.
A pak, matko, ty si měla,
ty si měla mnoho zboží,
sirotkům si nic nedala,
sirotkům si nevěřila;
jeden sirotek ti přišel,
žádoucně tě za to prosil,
bys mu polovici pásma
konopného darovala;
tys mu toho odepřela:
„Jaký bych to blázen byla,
abych vám rozdala všecko,
vám, žebráci ubožáci.“
Ještě jiné jsou tvé hříchy:
Mouku sis vypůjčovala,
a když si ji odváděla,
polovic jen mouky a půl
popele si oplácela.
A když sůl sis vypůjčila,
pískem si ji promíchala.
Ještě jiné jsou tvé hříchy:
když sis pepře vypůjčila,
čistý pepř si neodvedla.
cihloviny si natřela
a do pepře namíchala.
A tak, matko, nesmíš vejít,
nesmíš do božského ráje.“
Milá matka ho prosila:
„Synu Petře, propusti mě
propusti mě, vymodli mě!“
Svatý Petr se pomodlil;
a když přišel k rajským branám,
k rajským branám k přijímání,
brány rajské zavřely se,
pekelné se otevřely.
A Petrova hříšná matka
odešla do bran pekelných.
Pomodlil se svatý Petr,
by vykoupil hříšnou matku;
a našel tu jedno pásmo,
jedno konopěné pásmo,
a pustil je dolů matce,
dolů matce své do pekel,
aby matku vysvobodil.
Když se matka zachytila,
aby vyšla z toho pekla,
zachytilo se mnoho duší
na Petrovu milou matku,
aby ušly z toho pekla.
Toho matka netrpěla:
„Vraťte se, vy hříšné duše,
syn můj mě vysvobozuje,
a vás nechce vysvobodit!“
Sotva slovo to dořekla,

a vysmeklo se jí pásmo,
a propadla na dno pekel —
duše se vysvobodily.
Tu jí řekl svatý Petr:
„Ach jegidi, milá matko,
hle co si to učinila!
nežádalas vidět ráje,
ráj uvidět a v něm žíti;
pýcha do pekla jen patří.“

6. Markova zpověď.

Rozstonal se Marko kraleviče,
právě devět let nemocen ležel,
žádný lék mu k zdraví nepomáhal.
A řekla mu jeho stará matka:
„Aj ty, Marko, aj ty milý synku,
nejsi, synku, nemocen od boha,
ale nemocen jsi od svých hříchů;
abych zavolala popy, kněze,
abysi se dobře vyzpovídal,
abysi jim vyjevil své hříchy.“
A hned devět popů zavolala,
a popové Marku nařídili:
„Vyzpovídej, Marko, nám své hříchy.“
A řekl jim Marko kraleviče:
„A jegidi popi, duchovníci!
já vám velmi veliké mám hříchy;
nevinně sem mnoho lidí zhubil,
mnohé matce žalost sem způsobil,
ale jeden hřích můj je největší:
když sem chodil po arabské zemi,
bili sme se s černými Araby.
Arabové však chytřejší byli.
Bůh mi zabij jednu starou babu,
která jim lesť velkou poradila.
Vytasili všichni ostré šavle,
a po zemi nám je naličili;
koně si kopyta usekali,
nás junáky za živa schytali,
do tmavých nás žalářů zavřeli;
koho vyvedli, ten každý umřel.
Já tam ležel po celých devět let,
nevěda kdy léto je, kdy zima.
Arabský car milou měl dcerušku,
milou dcerku arabskou divenku.
A když bylo léto s květinami,
dávala mi ona jednu kytku,
a řekla mi arabská divenka:
„Tu máš, Marko, abys taky věděl,
že teď máme léto s květinami.“
A když byla zima, byly sněhy,
dávala mi ona sněžnou hrudku:
„Tu máš, Marko, abys taky věděl,
že teď máme zimu, máme sněhy.“
Divil sem se tomu, co to dělá;
pak sem přemluvil arabskou dívku,
aby ze žaláře mě vyvedla.
„Vyveď ty mě, arabská děvinko,
vyveď z toho temného žaláře,
vezmu si tě za mladou nevěstu.“
Pohnula se arabská děvinka,
vyvedla mě z temného žaláře,
právě když car na lov si byl vyšel,
na lov vyšel na zelenou horu;
pak si vybrala tři dobré koně,
naložila na ně tři náklady,
a já k sobě vzal sem ji na koně.
Přijeli sme na Prilepské pole.
Zastavil sem vedle bílé studně,
bysme se napili čerstvé vody.
Ohlíď sem se na arabskou dívku:
uviděl sem líce celé černé,
líce černé, zuby celé bílé —
přišlo mi až ošklivo a teskno;
šavli tasím a utnu jí hlavu.
A to jsou ty mé veliké hříchy;
žel mi, žel, proč já sem ji zavraždil,
že sem nevzal jí do svého domu,
domů ku své staré milé matce,
nemiloval ji jako svou sestru,
nevystříhal se velkého hříchu.
Nevěděl sem ve tmavém žaláři,
nevěděl sem, kdy mi slunce hřálo,
slunce hřálo nebo měsíc svítil,
nevěděl sem, kdy je zima, léto:
ona odtud domů mě vyvedla,
a já na půl cestě ji zavraždil!
a hle to jsou mé veliké hříchy.“
A tu vyvstalo všech devět popů,
svaté evangelium zpívali,
kajicné modlitby se modlili,
a zpívali tři dni a tři noci.
Přišlo spaní na Marka a usnul.
A když ze spaní se zas probudil,
vstal už drobek, aby si moh' sednout,
a pomalu Marko uzdravil se.

7. Dva bratří a sestra.

Dva bratři se v lásce milovali —
ah a jak se bratři milovali,
neboť spolu jako bratři rostli,
spolu zároveň se oženili,
a vzali si dvě mladé nevěsty.
Měli oni jednu milou sestru,
ah a jak tu sestru milovali;
zřídili jí malebnou světnici,

z lásky sestru ani nevdávali,
a měli ji v malebné světnici.
Divily se dvě mladé nevěsty,
jakby měly připraviti sestru
o lásku dvou milých jejích bratří.
Měly ony jedno mužské dítě,
a obě se takto uradily:
„Až odejdou oba bratří na lov,
otevřeme malebnou světnici,
bysme prohledaly její šaty,
a z nich její nůž si vytáhneme,
bychom mužské dítě zavraždily
a sestru o lásku připravily,
o lásku obou těch jejích bratří.“
A jak se tu ženy uradily,
tak taky svou radu vykonaly.
Když si bratří vyšli do hor na lov,
otevřely malebnou světnici,
ukradly nůž ostrý, a uprostřed
světnice děťátko zavraždily,
a nůž celý krví zabarvený
do sestřiných šatů uložily;
světnici pak zase uzavřely.
Sestra ze spaní se nezbudila.
A když ranní záře zasvítila,
vrátili se oba její bratří.
A dvě ženy doma hořekují.
Podivili se jim oba bratři:
„Aj, což pak vy to, mladé nevěsty,
proč pak vy tolik hořekujete,
proč ste sobě vlasy rozpustily?
či snad umřela nám naše sestra?“
„Aj žel vám, vy oba bratří rodní,
bůh potrestej vaše podivení,
bůh potrestej vaši milou sestru!
hle že ste ji v lásce milovali,
velký div vám sestra připravila.“
Oba bratří se tu udivili,
když jim řekly dvě mladé nevěsty:
„Zabila vám vaše mužské dítě.“
Odpověděli dva rodní bratři:
„Není možná, sestra naše dítě
že zabila, že je usmrtila!“ —
Ženy jejich jim odpověděly:
„Ah jegidi, vy dva rodní bratři,
když to není vaše milá sestra,
otevřte si malebnou světnici,
ať vidíte milovanou sestru.“
Oba bratři do světnice vešli,
světnici z lehounka otevřeli,
přistoupili ku své rodné sestře
a z lehounka sestru probudili.
Sestra jejich velmi se ulekla:
„Ah jegidi, moji rodní bratři!
jaký nářek slyšet po světnici?“
„Ah jegidi, naše milá sestro!
zdali nevíš, co si učinila?
za lásku, jak sme tě milovali,
zavraždilas naše milé dítě.“
Tu se sestra jejich zaklínala:
„Aj, vy oba moji rodní bratři,
jaká řeč to je, co mi mluvíte?“
„Když ty si nám, sestro, ublížila,
vytáhni nůž v krvi utopený,
abysme jím tebe zavraždili.“
Vyvedli ji do prostřed do dvora;
milá sestra k bratrům promluvila:
„Aj, vy oba moji rodní bratři!
ve dvoře mou krev neprolévejte,
ale odtud bratři mě odneste,
odneste mě na zelenou horu,
na rozlehlé pole jetelové;
tam na poli jeden suchý strom je,
tam na poli jeden vyschlý pramen.“
Když je sestra za to poprosila,
odnesli ji na zelenou horu,
a našli tam trávu jetelinu,
a našli tam pramen vysušený
a strom suchý tam na poli našli.
Tu jim řekla jejich milá sestra:
„Aj, vy oba moji rodní bratři!
jestliže sem dítě vám zabila,
pramen tento nikdy ať neteče,
suchý strom ať vždy suchý zůstane,
jetelina ať se neurodí.
A jestli sem před bohem nevinna,
z toho pramenu ať voda teče,
suchý tento strom ať mi vypučí,
z jeteliny klášter ať se stane.“
A sotva to slovo vyslovila,
suchý strom hned nově začal pučet,
z pramene hned voda vytékala,
z jeteliny klášter se utvořil.
A tu řekla jejich milá sestra:
„Ah jegidi, moji milí bratři!
každý, kdo se bolestně rozstůně,
ať sem přijde a tu se uzdraví;
ale vaše dvě mladé nevěsty
ať se mi bolestně rozstonají,
ať po devět let nemocny leží,
ať si proleží devět postelí,
nikde, bratři, léku ať nenajdou;
a když k mým ostatkům připutují,
kostel aby se před nimi zavřel,
pramen vody by před nimi vysech,
a vy zpátky s nimi vrátili se,
a s nemocí horší je odnesli:
na cestě byste je položili,
kavky oči by jim vyklubaly,
vlci aby jejich maso snědli,
kosti jejich by se neshledaly;
ale děcko malé u mne bude!
A vám, bratři, když mě zavraždíte,
budiž krev má na odměnu lásky,
se kterou ste vy mě milovali.“
Její bratří pak ji zavraždili.

A kam její krev se vyprýštila,
na tom místě otevřel se kostel;
a kam hlava její upadnula,
na tom místě vyzdvihl se oltář;
a kam slzy její upadaly,
vyprýštily léčivé prameny.
Mužské dítě k ní se přidružilo,
dítě v anděla se proměnilo,
každého dne liturgii slouží.
Každý, kdo se rozstonal bolestně,
připutoval sem a zdraví nabyl. — —
Když se bratři domů navrátili,
našli obě nevěsty nemocny.
Ležely jim po celých devět let,
proležely devět postelí jim,
nikterak nemohly uzdravit se.
Zaslechly, tam na zelené hoře,
že je kostel, kostel Vračarnica,*)
kdo tam přijde, každý se pozdraví.
A tu řekly dvě mladé nevěsty:
„Aj vy oba, milí rodní bratři,
slyšely sme o zelené hoře,
že tam stojí kostel Vračarnica,
že tam teče voda lékovitá,
a v kostele jedno malé dítě
každý den že liturgii slouží,
co tam přijde, všecko se pozdraví.
Ale musíte nás tam donésti."
A tu vstali oba rodní bratři,
aby vzali dvě mladé nevěsty,
odnesli je na zelenou horu,
a našli tu kostel Vračarnici,
a našli tu vodu lékovitou;
ale sotva dítě uslyšeli,
uslyšeli dítě, když zpívalo,
sotva k němu blíž se přiblížili,
hned se kostel před nimi uzavřel,
voda všecka hned před nimi vyschla,
malé dítě hned se zamlčelo.
A tu bratři se rozpomenuli,
že to je zde jejich milá sestra.
Vrátili se strmými cestami,
a po cestách ženy zahodili:
„Aj vy naše dvě mladé nevěsty,
jak ste skuly, tak se s vámi stane;
jako my sme sestru zahubili,
jako sestra naše vás proklela,
tak teď kletba na vás vyplněna!"
Oči jejich kavky vyklubaly,
maso jejich vlci roztrhali.
A dva bratři na koně si sedli,
nazpět na horu se navrátili,
rodné sestře své se poklonili:
„Milá sestro, prosíme, nám odpusť!"
Milá sestra bratrům odpustila,
a sestra jim kostel otevřela;
a voda se hned zas vyprýštila,
dítě se v kostele rozzpívalo.
A její dva milí rodní bratři
stali se dvěma černými mnichy,
z kostela už více neodešli.
Kostel podnes na znamení stojí —
a kdo slyšel o tom, radoval se.

(Pokračování.)

Cikáni v Anglii.

(Pokračování.)

Oči cikánek porovnal básník s očima laňky: myslím však, že oči cikánek nejsou přece tak lahodné, ani plaché. Nejchudší dělníci, zvláště Irlanďané, sklopují svůj zrak, jakmile je někdo pozoruje: ale juwa vzdoruje ve svých hadrech pevně i oku královu: ničeho se nelekne, spíše sama zaplaší. Zardí-li se kdy, zajisté nikdy studem, nýbrž hněvem. — Často dosvědčováno, že jsou ústa nejjistějším znamením lidské vzdělanosti; ústa cikánův jsou původního milostného tvaru. — Ne tak snadno pochopíme jejich vkus, kterak se šatí; neboť se oblékají bez rozpaků do všeho, co jen kde mohou urvat nebo za laciný peníz sobě opatřit. Vždycky však jsou jim jasné barvy nejmilejší. Vlastní, původní kroj cikánský záleží z veliké pleny kolem hlavy, pod bradou zavázané, a z červeného pláštíku. Bylby však na omylu, kdo by se domýšlel, že bída jejich nezná kokettství. Skorem každá cikánka, zvláště děvčata,

*) Vračar-ot = lékař.

zdobí se rády rozličnými šperky. Shánějí se po širokých krajkách, třeba špinavých a roztrhaných, dlouhých náušnicích, prstenech ze záhadného zlata a strojených perlách. Jedna, jižto sem právě pozoroval, oděna sice chatrnou suknicí, ale přece theatrálním vkusem, ukazovala mi, ne bez hrdosti, zlatý prstének. Zvláštní nádherou mužských jsou stříbrné knoflíky.

Když sem vstoupil v jejich kruh, nabízeli mně, abych se posadil, to jest, abych se položil na trávník. Měli toliko jednu židlici, a na té seděla stará, stoletá *juwa*, vážné a mrzuté tváře. Tři starci, tři *romi*, na jichžto lebku již dávno napadalo sněhu, vypínali své vyzáblé ruce nad oheň, a chvílkami střídavě načechrávali doutnajícím klackem sklesié oharky, aby opět vzplanuly. Jeden z nich byl zahalen v děravý plášť, a podobal se soše mlčelivosti.

Asi čtyřicetiletý muž, jenžto se vyznačoval svým krojem, kulatým kloboukem se stříbrným knoflíkem a jakousi zdánlivou vzdělaností, nařizoval, aby se strojila večeře. Byltě vůdcem tlupy. Několik ženských zdvihlo se rychle, ale velmi mrzutě. Ruce těchto tvorův nejsou určeny k práci. Temný žár jejich zrakův, křečovitě stisknuté rty, vlající vrkoče, neobrabanost jejich pohybování, a hbitost, s jakouž se osopovaly vzájemně na sebe i na děti, jakmile se nějakou domácí prací měly zabývati, to vše patrně svědčilo, jak velmi se protivila jejich mysli všeliká péče o domácnost.

Stará kouzelnice, jížto bezpochyby svěřena byla péče o mne, kreslila mi zatím velmi žalostný obraz nynějšího života cikánův.

„Druhdy, za blažených dob staré Anglie, vedlo se nám také dobře. Bez překážky rozpínali sme všude své stany, a země neodpírala nikdy svých plodův lačným synům egyptským; ale brzy stali se nájemníci dvorův až příliš necitelnými. Zle se nám vede, uhryzne-li koník nebo osel náš na některém palouku jen hrstku trávy! Dnes máme k večeři toliko ježka, chyceného před chvílkou v roští. To jest velmi málo pro tolik žaludkův . . .“

Sotva to však dořekla, vinila ji slepice, ukrytá v jednom stanu, pronikavým kdákotem ze lži. Sibylla náhle vzplanula vztekem, a zaklela svou mateřštinou veškeré pokolení ptačí. — „Máme sice kuře, šetříme ho však až ku svatbě jedné z našich dívek.“

Patrno, že mě nepřijali do vzácného spolku svého, leč aby kořistili z mé přítomnosti. Vstrčil sem stařeně do dlaně zlatý peníz. Zavolala hned chlapce, jejžto sem zastihl v ouvoze, pošeptala mu něco, on rychle odběhl za stany, jakoby chtěl do sousedního dvora, a vrátil se brzy s černou slepicí v náruči. Strojil hned přípravy, aby ji upekl. Cikáni šetří v té věci zvlášť zajímavého spůsobu. Srýpnou totiž asi čtvercový střevíc drnu a vyhrabou na odhaleném místě pohodlnou jámu. Do té jámy načechrají drobného roští. Zatím se připravila slepice: vybrali jí vnitřnosti a zabalili celou i s peřím v husté těsto z hlíny. Takto přistrojenou položili na hůlky, narovnané v branici, a přikryli pak vše srýpnutým drnem jako víčkem. Tento spůsob jest dle svědectví kuchařův výborný, a cikáni pokládají sobě za nemalou zásluhu, že dovedou utajiti přípravy svého jídla. Nebo sotva se tajemný sklípek zavřel, již přiběhl hospodář, jemuž byla slepice ukradena, s hlasitým vztekem do cikánského tábora. Uvítali jej tiše a zdvořile; dovolili mu, aby si prohledal veškerý tábor, i aby se pohodlně přesvědčil, že jest podezření jeho křivé, ačkoliv několikkráte přešel po drnku, pod nímžto se jeho slepice dýmem již dusila. — Sotva pak že hospodář odešel, zdvihli

zelené víko, vyloupli slepičku z hliněné, drobící se již kůry, oškubali a položili ji na prkénko. Vůdce zástupu vyndal z kapsy hrozný nůž, a jal se kořist velmi slavně děliti. — Pak došlo teprv na ubohého ježka, kterého upekli právě týmže způsobem. Jídlem cikánův, takto přistrojeným, neslušť však pohrdnouti. Oškubávají srst a štětiny kouřící se pečeně, teprv když sloupli hliněnou její rakev. —

Setmělo se, muži, ženy a děti ohlíželi se po svém pelechu. Mně nabízeli starou halenu; nepřijal sem ji však, chtěje přenocovati u ohně, aby neuhasl. Sibylla si sedla vedle mne, a pokračovala ve svém nářku.

„Dříví jest po několik let již tak drahé a vzácné. Druhdy nasekali si cikáni dle vůle suchých, ba někdy také několik zdravých větví v lese; nyní ale jsou zákony až nelidsky přísné, lesy však řídnou přece každým dnem, jsouce káceny a řezány na ty prokleté stavby. Což nemají ty lidé dosti místa ve svých městech, že přicházejí, aby vyplašili ptactvo a cikány z bídných skrýší jejich? Nyní se každé roští tak ouzkostlivě hlídá, jako oranžový háj. Chudý člověk nemůže si již ani vody uvařit. Na čem se zejtra ohřejeme?“

Uchlácholil jsem dle možnosti cikánčin stesk, a brzy chrupali kolem mne všichni v hlubokém spánku.

Byla krásná, vlažná noc: na obloze třpytila se tisícera kouzla; sýček pohukoval v hlubinách lesa. Jedna stará klisna a několik oslův ohryzovalo svorně nízký pažit na pahorku; feny, různo povalené v trávník, naslouchaly velmi opatrně každému šustu. Paprsky měsíční padaly na klenuté a špičaté střechy stanův, jichžto hrubé plátno se zachvívalo vlnami slabého větérku. — Tento poklid, to hluboké ticho, to zjevení života dávných praotcův kolem plápolavé záře cikánského ohně uprostřed přesycené civilisace, to vše dojalo lahodným kouzlem veškeru mysl mou: poznal sem život cikánův v básnické podstatě jeho. —

Ale noci nebývají v Anglii vždycky tak vlažné a jasné, avšak černé děti parného slunce vzdorují udatně všelikým změnám vrtkavého podnebí, dešti, mlhám i ostrému krupobití. Brzy pod střechou, brzy pod stromem, často bez ochrany vydáni nehodám krutého počasí, nebo po několik měsícův zaváti sněhem, těší se cikáni přece vždy nezkalenému, bujnému zdraví. Ani vlhko, ani sucho, ani veškeré změny teploty, ježto se na anglické půdě tak náhle stíhají, nedovedly posud zviklati cikánskou konstituci. Teplo jest jim ale zajisté nejmilejší: uhodneme to, vidouce, že se přibližují k ohni, až se spálí; na cestě však vzdorují trpělivě sebe krutější zimě, s obnaženou hlavou a jen v starých hadrech, nedbale kolem těla otočených. Pohrdají vším a zvyknou všemu; usnou vždy bez rozpakův za blažené i strastné chvíle. Pozoroval sem však přece, že touží v jistém ohledu po stálém obydlí. Rádi si vyličujeme cikány jako lidi beze všeho útulku: jsme zajisté na omylu. Ptactvo nebeské má hnízda svá, lišky mají své brlohy; cikáni mají své stany nebo vozíky, tyto putující domy. Zde jsou doma. Velmi zřídka dovolují cizinci, aby vstoupil do jejich stanu. —

Po krásné noci vzešlo dle anglického spůsobu smutné, podzimkové jitro. Děti se rozběhly pro dříví; muži se zabývají rozličnými věcmi; většina jich jsou cínaři; po vesnicech anglických zná již každé dítě jejich: *Old pots and kettles to mend?**) Kdoby chtěl pilně prohlížeti místo, které tábor cikánův právě opustil, našel by zajisté

*) Staré hrnky a kotle spravovat?

všude kousky cínu a rozličných jiných kovův. Cikáni spravují židlice, brousí nože, pletou hrnečky a košíky z vrbového proutí, jež všude po cestě uřezují a rozličnými barvami natírají. Mimo tyto průmyslové drobnůstky nezabývají se však ani mladí, ani staří muži zhola ničím, leda chtějí-li se zbaviti výčitky, že si praničeho nevšímají. Jako divochové odevzdali také cikáni všeliké starosti o rodinu svým ženám. Tento podivný tvor, cikánka, vydělá často více za den, nežli její muž za celý týden. Chodí od domu k domu s košíky v rukou, nebo s rozmanitými, ze dřeva vyřezávanými hračkami; ale tento obchod jesti zajisté toliko záminkou. Jen když se dostane do domu; pravé její řemeslo jest hádání, prodávání nápoje lásky, vyvolávání duchův a nabízení heroických lékův proti všelikým neduhům. Mluví anglicky velmi hbitě, a málo která dcera Evina odolá svodnému jazyku jejímu. Každá cikánka jest věru mnohem vtipnější nežli její muž, jen že mnohá svých schopností často užívá spůsobem politování hodným. Vytýká se jim, že rozvádějí manžely a svádějí děvčata, jakmile jim z toho kyne nějaký užitek. Na neštěstí jest věci úplně dokázanou, že se tyto domnělé prorokyně zúčastnily v trestuhodných záležitostech. Jest tomu teprv několik let, co se dvě anglické paní zamilovaly do jednoho jinocha: obě darovaly jakési cikánce mnoho peněz, aby jim prodala nápoj lásky a jiná kouzla. Nevím již, bylo-li to těmito čarami nebo jiným spůsobem, ale oběma paničkám se konečně podařilo, že na sebe upoutaly společný předmět své vášně. Muži jejich se však sotva dověděli o těchto piklech, a již byl každý od své ženy otráven.

Rod cikánův není sice prost viny, ale přece prost neřestí. Muži nejsou opilci, a ženy nejsou poběhlice. Toliko pro kontrast (a povaha cikánův jest kontrastů plna) osvědčuje se táž osoba, která ponoukala k piklům trestuhodným, která šeptala svodná slova do uší hezkých děvčat, toliko pro kontrast osvědčuje se táž osoba prostou všelikých slabostí, ježto rozněcovala v jiných z touhy zisku. Ony kazí, anižby samy byly zkaženy; svádějí, majíce se velmi na pozoru, aby jich nikdo nesvedl. Kdo pozoruje toliko zevnější spůsoby cikánek, usměje se zajisté, slyše mluviti o počestnosti jejich; poskotačí si zajisté rády v tanci, rozpřádají neozdné řeči, avšak dále se neodvažují nikdy.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— (*Divadlo.*) Dne 5. února. „Srdce a svět," činohra v pěti jednáních od Karla Gutzkowa, překlad od Jos. Kaj. Tyla. — Můžeme jen schváliti, že se kus tento opět vzal do repertoiru. V činohře té se sice nejeví Gutzkovův dramatický talent tak skvěle, jako na příklad v „Urielu Akostě," ale „Srdce a svět" přece se bude snad častěji hrát, než „Uriel." V „Srdce a svět" nemusí se divák příliš namáhat, aby věci porozuměl; hraje se zde kus rodinné historie, která nad kruh rodinný nevystoupí, a tudíž každému navštěvovateli divadla přístupna a lehce srozumitelna jest. V „Akostě" se ale rozluštují otázky všeobecné, a ty jsou přístupny jen některým. Kdo jde do divadla, aby se lehce pobavil, snad si také trochu zaplakal, tomu dostačí „Srdce a svět" vždy. Nechceme zde důkladně rozbírati kus ten, který, ač se mu dobré a effektní scény upříti nedají, také vadami všelikerými oplývá. Tak jmenovitě jednání poslední jest nad míru slabé a mělké, ničím se nelišíc od praobyčejných

kousků; diváka ovšem poněkud uspokojí, že se vše rozluští k všeobecné spokojenosti, estetice ale nedostačí v ničem. Leč vzíti u nás ostřejší sklíčko jmenovitě na kus, který se chlubí již ctihodným stářím a jakýmsi právem měšťanským, není rádno: u nás, kde se ostré takové sklíčko vyndá jen při jistých příležitostech, kdy se nám právě uzdá, a když to stojí za to, a my se pak usneseme jaksi systematicky a dle plánu. Neboť my kritikáři u nás sme divný lid; žihat na vše strany jest nám vítané. Ale chce-li se dotknout někdo nás, již se sbírá žihadlo naše k nejbližší ráně a v duši se ozývá historické právo: noli me tangere! Nemluvím-li ve jmenu všechněch, netýká se to také všechněch. — Co se provedení týče, bylo v celku pečlivé a hrálo se s chutí. Pan Šimanovský co Verner měl některé velmi zdařené scény, v celku si ale úlohu svou neurovnal. On nerostl se svou úlohou, a přinesl jmenovitě do prvního jednání ledacos, co se mělo teprvé vyvinouti v jednání druhém, ač se mělo již v prvním jednání k tomu jakýmsi nádechem pracovati. Na začátku třetího jednání byl přes příliš lehkovážným, což nikterak s Vernerem nesouviselo, a nám se zdálo, že se odhrává cokoli, jen Verner ne. Jinde, kde těžkomyslnost a jemný cit byli na pravém místě, uchvátil. Slečně Lipšové se povedla úloha choti Vernerovy výborně; jmenovitě ve scéně, v níž znázorňuje boj uražené choti, byla zcela pravdivá. Slečna Libická co Marie byla na svém místě. Pan Chramosta vzal příliš ostrý tón, který se s kusem více konversačním málo srovnává. Neboť třeba osoba ta příkře stála naproti ostatním, padají slova její na váhu i tenkrát, když se s jakýmsi salonním přízvukem pronášejí. Návštěva byla hojná.

Dne 7. února provozovala se konečně Verdiho zpěvohra „T r o u b a d o u r." Jest to smutný úkaz neúplnosti našeho operního personálu, když onemocněním některého člena žádná jiná opera na místě určené provozovati se nemůže. Každý, kdo je s poměry našeho jeviště seznámen, ví dobře, že povždy všichni členové v každé zpěvohře spoluúčinkují, ba že se nám i posud některých nedostává. Známe obtíže, s nimiž se v podobných okolnostech zápasí a proto jest naším zdáním, by se od provozování velikých tragických oper upustilo a raději menší, lehčí a pikantní zpěvohry do repertoiru postavily. Máme velmi mnoho podobných lehčích oper, které nejen s menším personálem, ale i snadněji by se provedly a obecenstvu našemu by se nemusely neustále vnucovat známé vlaské zpěvohry, jež se toliko pro své krásné melodie snesitelnými stávají. Takovéto menší opery mohly by častěji se opakovati, aniž by se obecenstvo více nudilo, než když se některá z otřepaných vlaských opětně provozuje. Které by se nám nejlépe hodily, ponecháváme soudnosti pana kapelníka a přikročíme k posouzení opery „Troubadour," jež spoluúčinkováním sl. Farije z Milána a p. Vecka co nově engagovaného člena zajímavou se stala. Že obecenstvo od slečny Farije mnoho očekávalo, dosvědčuje patrně přeplněné divadlo a dobrá pověst o citu-plném zpěvu a výborné škole vlaských pěvkyň. Musíme doznat, že se obecenstvo naše ve svém předsudku sklamalo. Zpěv sl. Farije nás neuspokojil. Její hlas působí nepříjemně, zvláště v tónech vyšších, které slečna velmi nuceně vyráží a tudíž jim jakési ostrosti dodává. V dolení poloze, až k jednoučárkovanému g ozývají se silné prsní tóny hlubokého altu, které se zdánlivě tónům mužného tenoru podobají. Avšak sl. dovede vždy hlubokých těchto prsních tónů použiti k svému prospěchu a volným crescendováním rozvine je v plnosti, to v scénách, kde se líčí hluboký bol, vzrůstající nenávist neb msta, jako v druhém a čtvrtém jednání. Tóny polohy prostřední jsou zcela slabé a duté, jak se zdá, již vyzpívané. Melodii v této neb vyšší poloze zpívá sl. Farija s patrným namáháním. Že nevyrovnaný hlas její na posluchače příjemně nepůsobí, dozná každý, zvláště ale ve vázané kantileně ruší zcela dojem. Veliká vada, jež zpěv její provázela, jest chybná intonace. V duetě s Manricem (v aktu druhém) zpívala finale níže nežli p. Vecko, který zcela dobře intonoval, a „Ukolébavku" v jednání posledním opět o půl tónu výše, takže mezi sl. z Ehrenbergů, p. Veckem a orchestrem zmatek povstal. Tolik prozatím o jejím zpěvu, jenž hře zadost neučinil. Její Azucena byla co do hry dosti uměle provedený obraz vášněmi zmítané cikánky. U ní převládal, jako u vlaských zpěvaček obyčejně, více vnitřní cit nežli routina. Časté vyvolání, jež se sl. dostalo, platilo snad více hře, nežli korektnímu zpěvu. Koleraturní partii Leonory hrála sl. z Ehrenbergů, která jako vždy se přičinila, by ji k úplné platnosti přivedla. Opominouti však nesmíme vytknouti slečně chladnější hru, zvláště v jednání čtvrtém, kde nám toliko slabě nakreslila duševní boj mezi dvěma odpornými city. — Dobrý co do zpěvu byl p. Vecko (Manrico). Zpíval s hlubším citem a v jednotlivých scénách lyrických snažil se hlasu svému možné barvitosti dodati. Sílu svého hlasu rozvinul teprvé velmi vhodně v jednání třetím ve vděčné arii, kterou též opakoval. Panu Veckovi vadila toliko hra, kterou si posud co začátečník úzkostlivě rozměřuje. Pan Švarc (hrabě Luna) nás v jednání prvním uspokojil. Však již v jednání následujícím ve hře i zpěvu ochabl a přednášel svou arii bez hlubších nuancí. V effektním duetu s

Leonoreu v jednání čtvrtém nedal významnějšího přednesu dobře zosnované melodii na slova: „O! jaká blaženost — on skusí moji zlost!“ kteráž byla beze všeho výrazu. K závěrku slušno se ještě zmíniti o panu Nedělovi (Fernando). Posud nedovede vládnouti svým dosti silným hlasem a nedodává mu příslušící barvitosti, aniž jej přirozenou hrou podporuje. Nedostatky tyto, jež při všemožné píli by v krátkém čase odstraniti mohl, se zvlášťě jevily v prvním jednání, kde oblíbenou arií pražádného výsledku nedocílil. Ostatní menší úlohy byly více méně slušné. Celek nebyl zcela přesně proveden, an nesprávná intonace sl. Farije a neurčitost i nesjednocenost ve zpěvu sborovém často patrnější roztržky způsobily. Český překlad jest na mnoze tak chatrný, že důraz místo na první slabiku na poslední neb střední padá. Bylo by věru žádoucno, aby se podobné překroucování češtiny odstranilo.

Dne 8. února. Ve prospěch onemocnělé paní Kolarové hrály se tři jednoaktové veselohry: „Doktor Robin“ od Premareya, „Brute pusť Césara“ od Rosiera a „Jenom pět zlatých“ čili „Mnoho lásky a málo peněz.“ — Pieta k Anně Kolarové, která chorobou přinucena jest navždy od divadla odejíti, zasluhovala něco zcela jiného, než co nám herci minulou neděli podali. Bylať Kolarová po celý čas své herecké činnosti ryzou uměleckou snahou nadchnuta, bylať po mnohá léta pravou a naší první umělkyní. Odstoupení takovéto umělkyně od divadla bývá jinde slavnostní událostí, a obecenstvo i herci zápasívají, aby se co nejdůstojněji s ní rozloučili a památku její utvrdili. U nás však den ten minul, jakoby ho nebylo. Obecenstvo přišlo do divadla, jako obyčejně v neděli chodívá, a herci? Těm jakoby den ten byl zcela obyčejným a hráli hůř než obyčejně. Nemluvíme zde z toho ohledu, že herce má vždy vésti pravá umělecká snaha, a že kdykoli veřejně vystoupí, má se snažiti, aby čestně obstál u požádavků umění; že ale ani v takýto den se neoděje rouchem svátečním: to slouží našim umělcům málo ke cti. Nejlépe se ještě dařilo první veselohře „Doktor Robin.“ Pan Šimanovský se všemožně přičinil o dobré provedení nesnadné úlohy Garrika, podařilo se mu to ale jen místy. Nejlepší byl z počátku, dosti dobrým co doktor, ačkoli místa, kde se dvojí úloha střídá, nebyla dosti určitě oddělena. Slabým byl ale ve scéně co opilec, kde sme postrádali vší illusí; každým pohybem nám bylo patrno, že se jen opilým tváří, že zde nehraje co Garrik, aby přesvědčil a uchvátil. Ostatně úloha ta nenáleží panu Šimanovskému, třeba ji u jiných divadel hráli první milovníci, neboť jest čistě karakterní. Veselohra „Brute, pusť Césara“ musela by se těšiti daleko lepší souhře, aby všecky ty psychologické jemnosti básníkovy přišly k platnosti. U slečny Libické sme viděli všecku pilnost, a zajisté že se snažila Paulinu provésti s největší svědomitostí. Že se jí vzdor tomu nepodařilo paralisovati upomínky na Kolarovou v též úloze, jest věcí přirozenou u herečky ještě mladé. Pan Kolar st. ale si počínal velmi nedbale, hrál jakoby rozmrzelý a rozmrzel také obecenstvo. Myslili sme, že má právě p. Kolar st. na ten den nejvíce příčin, aby se osvědčil co umělec, avšak p. Kolar, zdá se, že těch příčin neměl, neboť se úloze své ani nenaučil. Není ovšem možná hercům poroučeti, avšak konstatovati se musejí věci podobné, které ani nám, ani jim ke cti neslouží. Poslední kus „Jenom pět zlatých“ se hrál již docela nedbale. Proč se mu ponechal druhý křiklavý titul „Mnoho lásky a málo peněz“ nevíme, tak jako nevíme, proč se vůbec chatrný ten kus zvolil k příjmu Anny Kolarové. Délky ve vypravování nad míru nudily, a herci se málo snažili, aby tuto nudnost zakryli hrou. Pan Šamberk hrál více jen jako pro privátní plesír. Mimo něho, pana Pokorného a Chramostu poukázali bysme ostatní pány ve hře této zaměstnané, aby dbali poněkud o své pohyby; neboť jak oni se pohybovali, jest až strašné a najde se snad někde na venkovských divadlech kočovnických, zajisté ale sotva kde na divadle zemském. Divadlo bylo plno, ač ne přeplněno.

Dne 10. února opakovala se Donizettiho zpěvohra „Lucrezia Borgia.“ Představení toto spoluúčinkováním Vlašky (?) sl. L. Farije přijato bylo v celku dosti chladně od obecenstva. Sl. Fariji (Orsino) vadily tenkráte mnohem více prázdné tony střední polohy, které s velikou namáhavostí vyrážela. Neblahý nešvar, jenž ji, jak se zdá, častěji ve zpěvu provází — chybná intonace, pronásledoval ji i tentokráte a rušil na mnoze dojem při nejpříjemnějších scénách. V celku byl výsledek jejího zpěvu chatrný. Sl. z Ehrenbergů (Lucrezie) skličovala jakási tělesná umdlenost, takže svou úlohu do podrobna provésti nemohla. Gennaro p. Vecka byl ve zpěvu dobrý, ve hře se mu horoucnosti nedostávalo. Taktéž upozorniti jej musíme, by v tklivém přednesu piano též nuancoval, čímž se podobné monotonii, která zvláště ve zpěvu p. Neděly se často vyskytuje, vyhne a provedení skladby celistvé nabude tím vyššího uměleckého vzletu. Knížeti Ferrarskému (p. Švarc) scházel toliko přirozenější, s textem se shodující přednes. Ostatní úlohy byly slušně provedeny. Orchestr hrál precisněji nežli poprvé. Návštěva četná.

— *Repertoire* českého prozatímného divadla jest tento: Na dnešek oznamují se „Sňatek pro statek“ a „Čeleď.“ V sobotu dne 14. února: Scény z rozličných oper (sl. Farija co host). V neděli dne 15.: „Chce mít švandu“ (benef. paní Hynkové). V pondělí dne 16.: „Čech a Němec“ a „Sereżan.“ V úterý dne 17.: „Maškary v nosnásích.“ Ve čtvrtek dne 19.: „Macecha,“ v neděli dne 22.: „Don Carlos“ (benef. p. Lapila).

— *Bratři Poláci* zde v Praze meškající, uspořádají zejtra o 7. hod. v českém divadle koncert, jehož výnos se věnuje na vystavění oltáře sv. Vojtěcha v novém chrámě Karlínském. S jistotou možno očekávati, že návštěva bude přehojná.

— *Veliký koncert 8. února* osobním řízením Richarda Wagnera v sále Žofínském byl co do umělecké ceny jeden z nejskvělejších koncertův letošního roku. Nejen umělecký program, jenž vesměs nejvybranější skladby slovutného skladatele obsahoval, nýbrž i přesné provedení, které i do nejhlubších nuancí sahalo, dotvrdily skvělý výsledek tohoto koncertu. Bylo by nám dosti těžko, kdybychom některé z těchto skladeb přednost před ostatními dáti chtěli. V každé nalezáme výtečné spracování, umělecké provedení hlavní myšlénky, charakteristickou a živou instrumentací, duchaplné, s textem souhlasící melodie a velikou obratnost ve tvoření formy její. Ačkoliv se o slohu hudby Wagnerovy velmi mnoho již psalo a častěji se vedly kritické rozepře, stávalo se to pouze při jednotlivých oddílech jeho skladeb neb rozvinutí melodie; avšak veliký hudební talent a duchaplnost, jež z jeho skladeb vane, neupíral mu posud nikdo. R. Wagner vydobil si bez odporu v oboru hudebním velikých zásluh. — Všech šest čísel bylo přijato s velikým potleskem, a oslavenec byl nejen mnohokráte volán, nýbrž i věnci a kyticemi poctěn. „Předehra k mistrným pěvcům“ a „Milostný zpěv Siegmunda“ musely se na všestrannou žádost opakovati. Též s nadšením přijaty byly ouvertury k „Tannhäuseru“ a „Tristanu a Isoldě,“ které změněným tempem a hlubšími nuancemi zcela jiného rázu nabyly a mnohem více na kráse, ušlechtilosti a umělecké ceně získaly. Ouvertura k „Faustu“ vyniká mistrným spracováním, charakterištikou a lehce provedenou instrumentací. P. Rokytanský přednášel výtečně Pognerovo oslovení k shromáždění cechu mistrných pěvců a vynikl zvláště při závěrku krásným hlasem, jenž četný orchestr, který silněji doprovázel, přehlušil. Pan Bernard dostál velmi čestně své úloze a byl, jakož i p. Rokytanský, hlučně volán. R. Wagner řídil všechny své skladby z paměti a vedl taktovku zcela lehce a jistě, což svědčí o důkladné znalosti jeho skladeb. Ke konci, jakož i při prvním vstoupení před obecenstvo byl hlučným potleskem poctěn. Když obecenstvo, všechny místnosti prostranného sálu Žofínského zaujímající, v potlesku ustati nechtělo, oslovil je koncertista krátkou řečí, v níž obecenstvu děkoval za srdečné přivítání a potlesk, jímž osvědčilo blahosklonné přijetí skladeb jeho, jež Pražanům poprvé předvedl. Obecenstvo rozjařeno stručným oslovením provolalo mu mnohokráte „Sláva!“ *a—a.*

— *Velká národní beseda* dne 9. února na Žofíně slušně se řadí k předešlým. Oba sály byly bohatě ozdobeny, společnost četná, ač ne tak přehojná, jako roku předešlého, dámy v jednoduchém národním kroji a páni v čamarách, zábava pak živá, nenucená trvala až do rána. Příspěvky, jež se tu sešly na průmyslové museum, obnášejí celkem 242 zl. 90 kr.

— *Richardu Wagnerovi* odeslali dne 9. února čeští umělci krásný bobkový věnec se slovanskou trikolorou, a při tom následující přípis:

Slovutný Pane!

Že Vám Praha srdcem porozuměla, k tomu přiznal ste se s pýchou. Pocit porozuměna býti činí nás nejšťastnějšími lidmi, a zajisté pocit tohoto štěstí přivedl Vás do hlavního města království Českého.

Mezi těmi, kdo vás oceniti dovedli, jsme my Čechové neposlední; národnost sice nás s Vámi dělí, umění ale spojuje.

Přijmětež skromný důkaz naší úcty v tom ujištění, že sobě vzácných mužů vždy ceniti dovedeme, jejich zásluhy že s týmž pocitem vděčnosti zdobíme, jako bysme zdobili čela vlastních bratří svých.

Budiž Vám toto upomínkou na nás, v jejichž paměti vždy potrváte.

Oddaní Vám čeští umělci.

— *Pozůstalost dr. Cejky* prodává se tyto dni dražbou. Přístupu k dražbě té mají však jen doktorové lékařství, členové rodin, které k zemřelému ve zvláště přátelském poměru byly, a konečně ti, kdo jsou zvláště pozváni.

— *Pan Jan Karel Rojek*, děkan v městě Budyni a poslanec zemský, daroval archivu musea království českého vlastnoručně udělané přepisy dvaceti listin, jejichž originály chovány jsou v listovně obecní města Budyně a mohou býti dobrou pomůckou při spisování dějepisu téhož města i jeho okolí, jakož i rodiny Zajíců z Hazmburka. Nejstarší z listin těchto jsou jedna od roku 1302, dvě od r. 1376 a jedna 1381 (latinské), ostatních jest 5 z věku XV., 10 z XVI. a 1 z XVII. (vesměs jazykem českým). Velmi zajímavá jest zpráva, které se dovídáme z listin těchto, že Budyň, jako mnohá jiná města v Čechách, řídila se až do počátku

šestnáctého století právem Magdeburským a teprv r. 1598 obráceni jsou Budynští od téhož práva ku právu Starého města Pražského.

— *Nová mapa.* Nákladem a tiskem L. Vaňky vyšel „Obraz země“ průmětem merkatorovým, sestavil Jos. Erben. Mapa ta jest důkladně sestavena a litografické vyvedení jest vkusné a pěkné; odporučuje se zvláště školám co vydatná pomůcka zeměpisu. Prodává se ve Slovanském kněhkupectví.

— „*Klicperových spisů*“ vyšlo u Kobra pět sešitů najednou, a sice poslední tři sešity dílu šestého a první dva dílu sedmého. Obsaženy jsou v nich veselohra „Bělouši,“ činohra „Lazebník,“ jednoaktová fraška „Rohovín Čtverrohý“ a drama „Loupež.“ V dílu sedmém pak dramatisovaná pověst „Jan za chrta dán“ a počátek směšnohry „Pražské tetičky a Zbraslavští strýčkové.“

— Ozdobného díla „*Přírodopisný atlas živočišstva*“ s výkladem Jana Krejčího vyšel taktéž u Kobra sešit druhý. K dvěma archům textu připojeno jest pět listů s vyobrazeními zvířat.

— „*Parní stroj*“ nazývá se stručné pojednání o páře, použití této co síly pohybující, spořádal a sestavil Petr Správka. Text jest vysvětlen 59 vyobrazeními. Náklad Kobrův.

— *Historicko-romantických obrazů* „*Valdštejn,*“ jež dle Herloše vzdělal Dr. J. B. Pichl, vyšel sešit osmnáctý, co třetího oddělení „Valdštejnovi vrazi“ sešit třetí.

— „*Divadelní bibliotéka,*“ nákladem Pospíšilovým vycházející, dospěla již k 39. svazku, v kterémž podávají se tři divadelní hry: „Černý Petr,“ „Kniha III. kapitola I.“ a „Politika v lese.“

— „*Svět a lidé*“ — pod tímto názvem vyjde nákladem Kobrovým výbor povídek novověkých zvěčnělého Karla Herloše, jehož historické romány u nás všeobecné obliby požívají. V celku bude asi dvacet sešitů a každý měsíc vyjde jeden. Překlad jest od Jiljího V. Jahna.

— *Z Kutné Hory.* Budeli nam v našem ochotnickém divadle štěstí vždy tak přáti, jako dne 2. února, můžeme se již napřed těšiti, že nám v postní době více dobrých her se dostane; jako z nenadání překvapili nás ochotníci v týž den zdařilou Tylovou fraškou: „České amazonky“ aneb „Ženská vojna.“ Celé představení svědčilo o velké píli ochotníků; s malými výminkami, jichžto toliko úpravě divadelní přičísti lze, vyznamenali se dokonalou souhrou, jakož i dobrým pojmutím úloh a provedením charakterů. To zvláště platí o prvním jednání, které také již od spisovatele nejpilněji spracováno bylo; tu šel jeden výstup za druhým jako jedna litina, a zvláště příznivý dojem způsobil závěreční quodlibet. Tímto sestavením národních písní poukázal záhy zesnulý dramatický básník k tomu, žeby se z našich rozmilých národních písní celá veselohra spůsobiti dala. Naše čacké dívky, které po delší čas již v zpěvu se cvičí, pokusily se tu poprvé, a to v úlohách na první vystoupení dosti těžkých; musely přihlížeti nejen ku hře, nýbrž i ku zpěvu, a dostály čestně úloze své. Bylo na nich pozorovati, že hrají s láskou a chutí, a tím jim možno bylo překonati obtíže s prvním vystoupením obyčejně spojených; když na započaté dráze pokračovati budou, pak našemu ochotnickému divadlu v krátkém čase dobrých ženských sil přibude, a tím horlivé prvnější ochotnice tak často vystupovati nemusejí, ač nám vždy vítány budou. Mužské úlohy byly též v dobrých rukou, neboť je měli již osvědčení, obratní herci. Četně shromážděné obecenstvo bylo představením tím velmi uspokojeno, a projevilo také hlučným potleskem jak po jednotlivých jednáních, tak též ku konci ouplnou spokojenost, a poctilo vyvoláním po hře Dorotku (sl. Musilová), Haláka (p. Přerovský) a Kudrnu (p. Brousek), ačbychom toho byli též Apolence (slečna Jarosl. Miršová) za zdařilou hru a pěkný zpěv přáli. Též vkusný oblek amazonek zasluhuje chvalného poznamenání. — V minulém roce hráli naši ochotníci sedmnáctkráte a dle sděleného mi účtu přijato ouhrnem 1284 zl. 42 kr. Běžné výlohy při všech hrách obnášely 379 zl. 28 kr. Na zaopatření divadelních potřebností v garderobě, na jevišti, za knihy, úlohy a musikalie vydáno 238 zl. 79 kr.; a dobročinným účelům připadlo 666 zl. 35 kr., z čehož obdrželi: povodní navštívení v Čechách 70 zl., pohořelí v Lomnici 50 zl., na učebné prostředky v dívčí škole 68 zl 56 kr. a reální škole 140 zl. 17 kr., na výlohy při slavnosti zasazení pamětní tabule na rodinném domě Tylově 118 zl. 21 kr., na Tylovo nadací pro potřebné studující 129 zl. 41 kr., na dříví pro chudé k štědrému večeru 40 zl., k rozmnožení Kutnohorské nadací pro slepce v Praze 50 zl. Z toho patrno, že naši ochotníci vždy horlivě přispívají, kdy všeobecná podpora toho požaduje. Zařazením nadací Tylovy pro chudé studující Kutnohorské získají si dojista památky nehynoucí, a že se jim to v brzkém čase podaří, o tom pochybovati nelze, vždyť již tak mnohého docíliti se jim podařilo, o čemž se mnohým pochybovati zachtělo. Kde síly k dobrému se pojí, tam dobrý výsledek nemine. x.

Směs.

* Ve Vídni v nemocnici všeobecné zemřel dne 5. t. m. někdější člen Pražského divadla p. *Matěj Šedivý*, známý co herec pod jmenem

Vilém Grau. Narozen byl v Praze roku 1807. Divadelní dráhu nastoupil roku 1825 ve Vídni u ředitele Carla a později přijat byl k divadlu Pražskému. Tu hrával též česky a docházel velké obliby. Když došla mu smlouva s ukončením tehdejšího ředitelstva Keinze, Polavského a Štěpánka, nebyla s ním obnovena, ba vypravovalo se, že na stavovském divadle Pražském víc ani vystoupit nesmí, a to pro slova, jimižto se prý urážlivě byl dotknul jisté vznešené osoby. Roku 1834 rozloučil se tedy s Prahou, aby se při jiných divadlech o štěstí své pokusil. Byl jmenovitě u Pešťského divadla, kdež i režíe byla mu svěřena, a pak v Záhřebě. Roku 1841 navrátil se do Prahy a na českém jevišti několikrát co host vystoupil, jmenovitě i co Karel a Franc Mor v jedné osobě. Byl pak členem českého divadla v Růžové ulici a vytrval v Praze u českého divadla až do r. 1855. Tu pak na pohostinské hry si vyjížděl; po smrti Tylově byl nějaký čas ředitelem Zöllnerovy české společnosti, načež po nějaký čas v Praze nitařský krám měl a brzy na to opět k divadlu se obrátiv, do Hradce Štyrského se odebral, pak do Lvova a konečně k Josefovskému divadlu do Vídně, kdež i o některé české představení se postaral. „Slepý mládenec" dával se v jeho prospěch, když již chorobou sklíčen byl. Po něm pozůstala vdova (třetí jeho manželka) a několik dítek. Mnoho se zanášel snášením a spisováním ohromného slovníka divadelních spisovatelů a umělců, jehožto rukopis nepochybně v pozůstalosti jeho se nachází.

Dopisy redakce.

Panu F. V—ů v T. Forma Vašich básniček jest plynná a velmi lehká, avšak jsou bez obsahu. „Kdybych byl" jest již tisíckrát opěváno, a Vám se nepodařilo při tom nic nového, leč že si přejete býti „vraným koníkem." Zdali by Vaše štěstí bylo úplné, kdyby se Vám přání toto vyplnilo, zůstavujeme Vašemu rozhodnutí. „Tř.králová noc" nemá žádné ceny, neboť jest to jen, ač dosti pěkně zveršovaná událost beze všeho významu. Ani jedna ani druhá z dívek zde nezavinila svůj osud, a proto také našeho soucitu si nevydobude. Podobně zveršovaných podivných událostí jest již otisknuto až na zbyt. Prosíme, zašlete nám jiných.

Panu x v K. H. Doufáme, že se již stalo, ač sme hned nařídili, jakmile ste nám své přání projevil.

Panu S. H. v B. Zdá se, že máte nadání, práce Vaše ale jsou ještě velmi nedospělé. Libujete si v přeslazování, a přesladké věci jsou málo komu po chuti. To se jeví také ve Vašich deminutivech, jako „hvězdinky" a j. Libujete si ve slovech hledaných, často násilím utvořených a v tom není krása. Rýmy jsou velmi slabé, neboť slova jako „plyne — cele," „středem — snivém" a j. nejsou žádné rýmy. Zdá se, že ještě nevíte co opěvat. Vaše poslední básnička jest na začátečníka dosti dobrá, k otisknutí se však nehodí. Pokračujte, ale s přísnými študiemi; myslíme, že časem na pravou cestu přijdete. Ostatně jest ale to stanovisko velmi mylné, myslíte-li, že člověk, chce-li pracovati na „národu roli dědičné," musí psáti verše. To však se netýká tak Vás, jako jiných, kteří právě z tohoto ohledu se cítí zavázány, týrati čtenáře špatnými verši.

Panu J. v R—e. Onen dopis se netýkal Vás na prosto, neboť sme neměli k tomu žádné příčiny. Měst s *R* začínajících jest v Čechách mnoho a netýkal se ani onoho *R*, pod jehož šifrou stál. Platil ale dopisovatelům vůbec, aby poznali naše stanovisko. Vaše dopisy s radostí otiskneme. Článků však, o nichž píšete, neobdrželi sme posud žádných.

Panu V. V. V. do L. Vaše myšlénky jsou někdy v skutku pěkné, ale forma jest velmi slabá, tak že člověk hned jest z illuse ven. Jest nám skoro líto, prací těch nepoužiti, a přece jich nemůžem potřebovati. Vynaložte vši píli na formu a na harmonický celek, a může z toho býti něco v pravdě dobrého. Zakončení Vašich písní jsou ale vesměs slabá, a proto vždy dojem celku zničí.

Panu D. S. zde. Formu máte úplně ve své moci, a jest patrno, že nejste začátečník. Ale písně Vaše jsou taktéž nad míru přeslazené, což se s pravým citem nesrovnává. Hleďte dospěti k prostému, nehledanému výrazu a pochodíte lépe. Tak ale, jak jsou, dělají Vaše práce dojem násilného prohánění citu.

Panu B. L. zde. Vaše první čtyry basně nestojí sice za nic, ale čtouce je myslili sme si, že konečně nejsou horší, než obyčejně velmi mnohé. Avšak Vaše „Lesy" jest tak strašlivá, až úžasně duchamorná práce, že nás úplně unavila. Nic jasného, vše zamotané a obyčejný rozum s trochem zdravé logiky není s to, aby se jen poněkud v tom tmavém sklepení porozhlídnul. Naše nejupřímnější rada by byla, abyste toho nechal a po věncích se na jiném poli ohledl. Na doklad si přečtěte otištěné tyto verše, Vaše to verše:

Magicky se lijí
zelenožluté vijí
věnce slunce záře —
radost líce v tváře.

To jest totiž popsání blesku.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském knihkupectví v nov. alejích č. 186. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. Rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.
Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 8. **19. února 1863.** **XIII. ročník.**

Matce.

I.

Jaké to, matičko,
jaké to srdce máš,
že tolik té lásky
do něho urovnáš?

Odkud ta láska Tvá,
odkud se prýštívá?
Pořáde vytéká,
přec jí neubývá!

Pořáde vytéká,
pořáde se množí —
ó v té drahé lásce
jest jistě moc boží!

II.

Již čas Ti v tváře brázdy vryl
a vlas Tvůj hustě posněžil;
a přec jsi krásná velice,
a velebná jak světice.

Pratence vlasů dívčiných
budily akord písní mých:
však šediny Tvé slaviti — —
ne, k těm se musím modliti.

III.

Ty drahá slzo mateřská,
v níž božství půl a půl věčnosti září,
tys nejkrásnější diamant,
jenž kdy se zalesknul na lidské tváři.

Ty drahá slzo mateřská,
v níž pověčné se lásky angel koupá,
kdo zřel tě, na svět zapomněl,
a k zřídlu lásky před trůn Páně stoupá.

A city svými unešen
sám všechny ráje své by rázem zbořil,
a pokleknul, by jedině
té lásce v slzi vtělené se kořil.

IV.

Jak klenba nebes vysoká,
tak matky láska hluboká.

Jak slunce proudy planoucí,
tak matky láska horoucí.

Jak nebes věčná svatyně,
tak láska v srdci matčině.

Karel Adamec.

Naše láska.

Ta naše láska růže keř,
když v plné stojí kráse;
dnes květe, zejtra opadá
a bez vnady je zase.

Ta naše láska potůček,
co lučinami plyne,
však brzy vedrem slunečním
umrtven mizí, hyne.

Ta naše láska meteor
je skvělý na nebesku,
teď jasnou září zaplanul —
a zas je beze lesku.

Karel Týnecký.

Vždyť ty víš!

Znáš ten obraz ve svatyni lásky,
před nímž stanu v tichém zadumání.
Tvůj to obraz, velebnější světic,
jež nám kynou svoje požehnání.
Nech, ať kleknu před Tvým svatým zjevem!
Nech ať hrdá šíje má se skloní!
Lásku Tvou ať slavím vyšším zpěvem —
vždyť ty víš, že toužím jenom po ní!

Znáš i místo tiché, osamělé,
mohylu a v kruhu pestré kvítí.
Slabé tělo hledá odpočinku
a tam volno, tam je milo dlíti!
Ó pak přijď a klekni na mém hrobě,
nad nímž vrba truchlé větve kloní.
Svadlá kvítka napoj slzou lásky —
vždyť ty víš, že toužím jenom po ní! —

Jaroslav Martinec.

Kamarádi.

Obrázky ze života venkovského.

(Pokračování.)

Vojtěchova nesnáz patrně rostla. Benda se obával, aby se mu srdce mladíkovo znova nezavřelo, a dnes, ještě dnes musil věc, která mu srdce tížila, prospěšně vyřídit; od dobrého výsledku sliboval si mnoho pro budoucnosť Vojtěchovu, pro jeho i svůj vlastní mír. Myšlénka, žeby vynasnažení jeho bylo marné, naplnila ho bolestí.

„Vojtěchu! mluvil sem ti proti mysli?“ Hlas poručníkův chvěl se hlubokým pohnutím. A hlas ten mocně rozechvěl i celé vnitro jinochovo; důvěra, stud, lítosť, láska k dobrodinci mžikem uchvátily mladíka, nemohl proudu přerozmanitých citů dolati, sklesl štkaje na prsa druhého otce svého.

Ano, jistě poctivý ten muž miloval svěřence svého jak upřímný starostlivý otec; vlastní dítě nespůsobilo mu dosud tolik starostí, proto by nebyl uměl říci, miluje-li vlastní dítě upřímněji než osiřelého syna zemřelého přítele, než syna záhy zemřelé matky. Tento zvláštní poměr k jinochovi měl i zvláštní podstatný důvod; Benda o tom nikdy nemluvíval, k čemu také? však to musili ještě mnozí pamatovati a Benda je rád, když se o tom mlčí. Ostatně to je něco dosti obyčejného: synáček si vezme do hlavy, že bez té a té dívky nemůže býti blaženým na světě, a neptá se ani, má-li milené děvče taky dostatečně v hotovosti — což tomu ten mladý lid rozumí! to jen každý myslí, že se lásce nechce jíst. — Proto je tu moudrý otec s křídou v ruce a starostlivá matka! — — Benda mohl býti sám — otcem Vojtěchovým; ale rozcházelo se tehdá o náramnou sumu peněz — o celých šest set Vídeňského čísla! Bendovic statek byl pěkný — ačkoli je nyní desetkrát lepší — přec ale byl tehdá pěkný a nemohl se jen tak za babku vyhodit; už tomu sám sprostý rozum chtěl, že do něho musí nevěsta přinésti tolik a tolik, ani o pět zlatých míň — což teprv o celých šest set! Na „štěstí“ měla nešťastná holka ještě právě dost do největší chalupy v Lískově, a z lásky k rodičům — vdala se. — Vojtíšek byl ještě malý chlapec, byl jediným potěšením dobré matky, a matka byla jediným potěšením chlapce ubohého; tatínka bývalo doma málo vidět, a byl-li doma, bál se ho Vojtíšek; a ještě nyní pamatuje dospělý Vojtěch, jak často s matinkou v temné komůrce plakával! — „Utrápila se,“ tak se z počátku v Lískově mluvilo, když se právě příležitost naskytla; ovšem málo kdo při tom čeho cítil, řekl-li příležitě „utrápila se“ — a tak se to lidem znenáhla z paměti vykouřilo. Do nedávna byl v Lískově jenom jeden člověk, muž na rozcestí ku stáří, ten, jenom ten si na to neštěstí druhdy vzpomíná — a citívá přitom dosud. Od nedávna už i Vojtěch tomu porozuměl, že se mu matka ubohá utrápila! — Benda se pak oženil; dlouho se k tomu neměl, ale přec se oženil; on sice trochu zapomněl vlídně se usmívati, ale je spokojeně živ. — Či myslíte, že se měl taky utrápit? — Muž trochu více unese! —

Vojtěch se konečně utišil. Snad po smrti matčině nerozhostil se nikdy v duši jeho tak blahý cit jako nyní: nenadále má hoch, ještě nedávno tak opuštěný, laskavého rádce, přítele, otce! Taky jest jeho tvář jiná; z oka jeho ještě nedávno kršela smutná směs vášní, nyní z nich radost probleskuje. Ještě před hodinou pomýšlel na ten ohavný karban a na hospodáře s hrůzou a chvěním; nyní ví, že nalezne karatele vlídného, a rád by mu všechno vyjevil; ty tajnosti jsou mu těžkým břemenem — jenom stud ho ještě zdržuje. —

„Pantáto! — Smím se vám s něčím svěřit?“

„Je-li to něco příjemného —“ míní hospodář s laskavým pohledem.

„Bohužel to není příjemné —“

„Nu, pověz mi to také; — jsem tak blažen, že jedna nepříjemnost mi snad radosti nepokazí —“

„Obávám se, že snad přece — ale nermuťte se — ani se na mne nehněvejte — vyvedl sem velikou hloupost, až se stydím to říci —“

„Hochu, tyť umíš bráti mou zvědavost na skřipec — jen dál!“

„Já sem už kouřil — veřejně —“

„Ale dětino! — tos mi musil svěřit!“

„O, to není ještě všechno —“

„Tak! — je více podobných kousků?"

„Mnoho jich není — jenom ještě jeden — ale ten je ošklivý —"

„Když je jenom jeden, tedy ven s ním," pobízel Benda čtverácky se usmívaje.

„Hrál sem —"

„Vidíme!"

„V karty — z pouhé dešperace — —"

„A prohráls? — tak bývá obyčejně —"

„Prohrál sem —"

„A mnoho?"

„Mnoho — skoro patnáct zlatých — ty peníze mne nic netěšily —"

„Skoro patnáct zlatých! — To měl aspoň S . . . ský *Koudelka* radosť? — a což teprv *Luňák*!" —

Vojtěch zůstal jak ohromen. Hospodář už všechno ví — a nechá ho zpovídati se! Co jen chce? — To Vojtěcha na chvíli celého pomátlo.

Ale Benda si nepřál, aby příznivý dojem předešlé rozmluvy, aby dojem, který měl mnohem dále působiti, nyní takovou malicherností byl opět zrušen. Byl přesvědčen, že se Vojtěch karbanu tak snadno už nechytne; dost pečlivě pozoroval mladíka, i když o tom nikdo tušení neměl; poznal, co ho asi dohnalo až ku karbanu — a nyní viděl, že to hocha dost dožírá: nemohl na výčitky ani pomysliti, raději hodlal klesající mysl jeho opět povznésti.

„Upokoj se, Vojtěchu! — Cos mi svěřil, vím už od popelečné středy —"

Vojtěch jeví hluboké ustrnutí.

„Dokud si byl mladším, často sem se vyptával tu a tam, jaks se choval — to mi nikdo nemůže míti za zlé, ani ty ne. — Ale už déle než rok nečiním toho, a jistě mi věříš, že sem se v S . . . nikoho na tebe a Matesa nevyptával — ale jsou tam lidé, kteří bez optání rádi žvástají —"

„O, pantáto, ta okolnosť a moje užasnutí nemají nic společného — věřím vám na slovo."

„Co tedy máš na mysli? — něco to je — jen s barvou ven — nech toho dětinského ostýchání — mluv se mnou, muž s mužem!"

„Vy to víte od popelečné středy — nejevil ste dosud své nelibosti — a dnes tolik lásky mi prokazujete! — —" pravil Vojtěch s uzarděním.

„Hochu můj, co sem měl s tebou dělat? — Tebe zhojí jenom důvěra, vím to jistotně — a rád bych tvé důvěry získal. Měl sem se tě sám vyptávat? Doufal sem, že mi sám přijdeš vstříc dnes neb zejtra; byl bys přišel?"

„Pantáto, neumím mluvit lež! — já nevím, byl-li bych sám přišel zpovídat se vám — nyní ovšem se mi zdá, žebych to byl snad učinil — ale když ste kročil ke mně do té chladné komůrky, myslím, že sem o tom ještě pranic nevěděl —"

„Jsi upřímný — to je přímá cesta k důvěrnosti. Žes mi se, jak pravíš, zpovídal — sám, z vlastní vůle, tíms mi osvědčil svou důvěru, a nemůžeš mi ani věřit, jak velmi mě to těší. Jen tak dále pokračuj! — Či je ti toho líto?" připojil dobrácky se usmívaje.

„O, není mi líto! jsem rád, že to je konečně ven! — Já bych měl ještě něco —"

„Neostýchej se — rád tě poslouchám — zdá se mi, žes už dávno se mnou tolik neporozprávěl —"

„Věřte, pantáto, že za to nemohu — kolikkrát sem už toužil po důvěrném hovoru — a když byla příležitosť, nemohl sem ani slovíčka ze sebe vypravit — nemohu za sebe —"

Benda právě nyní pocítil, že sám nese velkou část viny, že už dávno si hocha s duší s tělem nenaklonil.

„Ale hochu, vždyť se mnou hovoříš, a důvěrně!"

„Je pravda!" usmál se Vojtěch, „ani sám nevím, jak se to stalo —"

„Chtěls mi ještě něco —"

„Ano, vzpomněl sem prvé na komůrku — prohodil ste, hlídám-li svých peněz?! — Upřímně vám pravím, že sem z nich až do dnešního dne málo radosti už — jsou začátkem všech hořkostí — —"

Vojtěch byl na nejlepší cestě vypravovati zkušenému muži dějiny svého srdce, jež klokotem přetékalo — a náhle zarazil; před chvilkou zabloudila ruka jeho k srdci, na blízku vězelo něco v kapse u kazajky, ruka slepá zavadí o to — je to modlicí kniha! — konec vypravování.

„Chtěls mi něco říci o penězích —" připomenul Benda Vojtěchovi, když dlouho nemohl se odhodlati k dalšímu vypravování.

„Prosil bych vás, pantáto, byste ty peníze vzal k sobě —" pravil mladík, a jeho hlas jevil patrnou proměnu; Benda sice nemohl se domnívati z toho, žeby hoch najednou se před ním opět uzavíral; ale už to nebyl ten zvuk duševního míru, který prvé z prsou mladíkových volněji plynul.

„Vezmete je k sobě?" opakoval Vojtěch.

„K čemu toho potřeba? — dovedeš sám svými penězi naložit, jak se ti vidí — to už patří k samostatnosti —"

„Prosím, vezměte je — zdá se mi, že mi přinesly do komůrky jenom neštěstí — kdykoli se podívám na truhlu, hryže mě to — od štědrého večera sem poctivě oka nezavřel —"

Benda se radostně usmíval; hoch opět byl na dobré cestě; musil se hezky ze všeho vyzpovídat, co ho tak dlouho sužovalo — jinak mu nebylo rady ni pomoci!

„No myslíš-li, že budeš lépe spát, dej si je ke mně — ty prožluklé peníze! Ale pamatuj si to hezky: kdykoli bys potřeboval, přijď a vezmi si — uč se zacházet, hospodařit s penězi. — Chceš mi ještě něco?"

Vojtěch se dlouho nerozmýšlí, hned odpovídá — ale to není, čeho Benda očekával.

„Co si myslíte, pantáto, kdo mě k těm kartám zavedl?"

Tato nevinná otázka milého Bendu nemálo překvapila.

„Zaslechl sem několikkrát, že se dává vina Matýskovi, jakoby mě vždy ku hloupým kouskům zaváděl —"

„Mates tedy v tom neměl ruky?"

„Ba neměl! Matýsek mi zbraňoval dále hráti, Matýsek to byl! — jinak byl bych té noci snad ani domů nepřišel — —" zamlčel se.

„Máš ještě něco na srdci?" tázal se hospodář, výrazem otázky patrně dávaje na jevo, že očekává ještě něco důležitého.

„Já — já bych ještě něco měl," zarděl se Vojtíšek „— ale pantáto — v tom vy mi nepomůžete — svěřím vám to — ale až někdy později."

Benda se už musil prozatím spokojit — a byl také spokojen! dosáhlť více, nežli očekával.

„Podívej se, hochu, pořád držíš v ruce studenou dýmku! — Bez ohně se nikde nekouří — —“

XIV.

Bavlna.

Jak ten čas utekl! Vojtěch má jíti k večeři, a zdá se mu, že nedávno teprv přišel s hospodářem dolů; a ten si pro hocha přišel, nebylo dlouho po obědě. — Má Vojtěch jiné oči? nebo co se to stalo? Ti lidé jsou dnes všichni tak přívětiví, všichni se jen usmívají; tak je Vojtěch už dávno neviděl. Hospodyně sic neráda bývá smutná, mrzutých tváří nemůže ani vidět, a pečlivě vždy sama od sebe začíná zaháněti s tváří sebe menších mráčků — ale tak ji Vojtěch dosud nikdy neviděl, vždyť jí bodrosť a čtveráctví každou žilkou hraje! O Toníkovi se nemůže mnoho říci, ten je malý neposeda od kosti a řídívá se velopatrně dle tváře tatínkovy. No, kluku! kdybys dnes dělal kotrmelce, tatínek by ti trvám nic neřekl, vidíš mu to na očích. Jen co bude po večeři — nepřijde-li zas to milé spaní, kdož ví, co hodláš provádět. — I lhostejná Barča je trochu jiná. Vojtěchovi se zdá, že je mnohem zdvořilejší, vlídnější — snad tím to je, že byla dvakrát mezi lidmi! — Kdyby přišel Matýsek, ten by snad skákal až do stropu; nebylo by to příliš vysoko pro Matýska, když ti ostatní jsou v tak růžovém humoru. Ba musí ten hoch býti vesel, jinak by přišel z krčmy; ani na večeři nevzpomene! A divná věc, Benda ho nepohřešuje! —

Co pak se převrátil svět nohama vzhůru?! — Madlenka jde k Vojtěchovi a nešeptá mu, věru nešeptá! ona s hochem hovoří hlasitě a bez bázně, tak důvěrně! Však on čtverák má dnes také jinou tvář — Madlenka se nic nemusí báti, žeby se na ni zamračil a ji mlčením odbyl. A Vojtěch? — ó, docela zapomněl býti mužem! odpovídá jí, jakoby to ani nemohlo býti jináč, a má z toho radosť, že s ní konečně dovede rozprávěti. Tak dlouho s ní tak málo mluvíval! má toho plnou hlavu, srdce jeho je přeplněno, neví kde by prvé začal — už ani nevidí ostatních, ani neslyší; on vidí jen Madlenku, on slyší jen Madlenku — co sám mluví, neslyší, neví; plyne mu to samo z úst; on nic nezadržuje proudu slov svých, však by toho ani nedokázal.

Vojtěch už je daleko, proud řeči ho rychle dál unáší, brzo bude u cíle — — Nu což? vrazils hochu na úskalí? — stydíš se, žes ještě nezkušeným v plavbě? — Nesmí dále! Stojí před ním — Matýsek! Chlapík se usmívá, pravda; ale ten úsměv Vojtěcha nic netěší. —

Matýskovi přec chutná večeře!? Má ten hoch dobrý žaludek! Vojtěch by nemohl jísti s takovou chutí, kdyby byl na kamarádově místě. Ale pravda, božská pravda! on Madlenky ani neumí tak horoucně milovati jako Vojtěch, neumí jí ani oceniti! Zarazil se Vojtěch prvé; ale opět cítí dost síly a odhodlanosti, brzo znova pustí člunek do proudu, touží po tichém přístavu, musí tam doraziti stůj co stůj — dnes nebo nikdy! On ji více miluje, proto má i víc práva k ní — kdo může namítati čeho proti pravdě tak jasné! —

Nu hochu, kdež ta tvá síla, ta odhodlanosť? — Vždyť jsi jako děcko, když před maminkou stojí v bázni a strachu, že jí suché švestky smlsalo. — Neboj se

Madlenky, dnes by tebe i celý svět poslouchala, můžeš k ní hovořit. Což nevidíš, jaká ona čtveračka? Navinuje bavlnu, Matýsek ji drží; ale skusí hoch! děvče neustále ho škádlí, ani té bavlny jí dobře nedrží — Vojtěch by to uměl lépe. Ale Matýsek byl právě blíže, proto mu dala té bavlny podržeti — Vojtěch byl několik kroků dále, Madlence nestálo za to, zajíti si tři, čtyry kroky k Vojtěchovi! — Ovšem, což ona ví, žeby jí Vojtěch byl hotov prokazovati služeb mnohem šlechetnějších! — Nedávno s ním hovořila tak vlídně — a nyní už snad ani neví, že tak blízko je Vojtěch! — —

(Pokračování.)

Malá Fadetka.

Od George Sandové. Přeložila Žofie Podlipská.

(Pokračování.)

Landry ztratil stydlivost; cítil se udatným a silným. A vnitřní jakýsi hlas, připomínající hotového muže, šeptal mu, že vyplní jen povinnost, když nedá trýznit ženu, škaredou neb krásnou, malou neb velkou, již vzal k tanci před celým světem. Zpozoroval, kterak se na něho hledí se strany Madeloniny, i šel přímo naproti Aladenisům a Alaphilipům, řka:

„Ej! vy hoši, co máte proti tomu? Když se mi líbí všímat si toho děvčete: v čem vás to uráží? A když něco proti tomu máte, proč se odvracíte, abyste si to pošeptali? Nejsem já přítomen? Nevidíte mne? Někdo zde řekl, že sem ještě malé dítě; ale není tu muže anebo hocha, který by mně to byl řekl do očí! Čekám, až někdo promluví, a budeme pak vidět, jestli smí někdo obtěžovat tu dívku, s kterou jde to malé dítě k tanci!"

Sylvinet nebyl opustil svého bratra, a jakkoli nebyl srozuměn, že Landry tu hádku začal, přece zůstal na blízku, aby ho podporoval. Bylo tam as pět mladých lidí, kteří byli o hlavu větší než blíženci; ale vidouce je tak odhodlány a považíce, že je to maličkost, k vůli níž by se bili, nepiskali a dívali se jedni na druhé, jakoby se tázat chtěli: „Kdo pak se chtěl měřit s Landrym?" Žádný nevystoupil, a Landry, jenž nebyl pustil Fadetčiny ruky, řekl jí:

„Vezmi si rychle čepec, Fanchon, a tančeme, chci vidět, zdali někdo přijde ti ho strhnout."

„Ne," řekla malá Fadetka, utírajíc si slzu, „já sem dosti tančila dnes; ostatek ti daruju."

„Ne, ne, ty musíš ještě tančit," řekl Landry, jenž byl celý rozohněn udatností a pýchou. „Aby se neřeklo, že se mnou nemůžeš tančit, aby se ti neublížilo."

Tančil s ní ještě a nikdo mu neřekl nehezkého slova, ani se naň křivě nepodíval. Madelon a její záletníci šli tančit jinam. Po této bourrée řekla Fadetka Landrymu pošeptmo:

„Teď je dost, Landry. Jsem s tebou spokojena a vracím ti tvé slovo. Půjdu domů. Tanči, s kým chceš toho večera."

I šla si pro svého bratříčka, který se pral s ostatními dětmi, a odešla tak zčerstva, že Landry neviděl ani, kudy se odebrala.

XVII.

Landry šel domů k večeři s bratrem, a že tento byl velmi starostlivý pro to, co se přihodilo, vypravoval mu, jak se byl honil minulého večera s bludičkou, a jak malá Fadetka, když ho jí sprostila, buď smělostí aneb zaříkáním, žádala od něho za odměnu, aby s ní sedmkráte tančil při slavnosti sv. Andocheské. Nemluvil o tom ostatním, nechtěje se nikdy přiznat, jakého strachu byl zkusil minulého roku, když myslil ho najít utopeného; a v tom byl rozumný. Neb takové ošklivé vrtochy, jež si mladí lidé někdy brávají do hlavy, vracejí se tam brzo zas, všímáme-li si jich a mluvíme-li s nimi o nich.

Sylvinet schválil to bratrovi, že dostál slovu, a řekl mu, že právě mrzutost, jež mu to spůsobilo, přispívala k úctě, již pro to zasluhoval. Ale, jakkoli se děsil nebezpečí, jež Landrymu v řece hrozilo, nebyl vděčným Fadetce. Měl ji tak v nelibosti, že nechtěl uvěřit, žeby ho tam byla našla náhodou, ani že mu z dobroty přišla na pomoc.

„Ona to byla, jež zaříkala šotka, aby ti pomátl rozum, aby tě utopil; ale bůh to nedovolil proto, že nejsi a nikdy si nebyl schopen smrtelného hříchu. Proto si dal ten zlý cvrček něco tebou slibit, o čem věděla, že ti to bude mrzuté a škodné. Nadužívala tvé dobroty a vděčnosti. To je velmi špatná holka: všecky čarodějnice milují zlé, a dobrých ani není. Dobře věděla, že tě rozhněvá s Madelonou a s nejpočestnějšími známými. Chtěla také, abys se za ni bil, a kdyby podruhé bůh tě nebyl chránil, byl bys mohl mít snadno zlou hádku a neštěstí nějaké.“

Landry, jenž rád se díval Sylvinetovýma očima, myslil, že on snad má pravdu, a neomlouval Fadetku. Povídali si spolu o bludičce, již Sylvinet nikdy nebyl viděl a o níž slyšet byl velmi dychtivý, aniž by si přece přál ji vidět. Ale netroufali si mluvit o tom před matkou, bálať se, jen když na to pomyslila; ani otci, protože on se tomu vysmíval: viděl bludiček víc než dvacet a nevšímal si jich ani.

Mělo se ještě tančit až do noci; ale Landry, jehož srdce bylo těžké, protože se na dobro na Madelonu hněval, nechtěl použit svobody Fadetkou mu dané, i šel pomoci bratrovi sehnat dobytek na pastvě. A že se tím dostal na polovičku Prichiské cesty a že měl bolení hlavy, dal bratrovi s pánem bohem na konci rákosí. Sylvinet nechtěl, aby šel brodem Rouletteským, obávaje se, žeby mu šotek aneb cvrček zas mohli ublížit. Přiměl ho k slibu, že si raději zajde a že přejde potok po lávce u velkého mlýna.

Landry učinil dle bratrova přání, a místo co měl jít rákosím, šel podlé svahu Chaumoiského. Nebál se ničeho, protože bylo ještě z daleka slyšet hluk slavnostní. Zaslýchal trochu dudy a výskání tanečníků svato-Andocheských, a věděl dobře, že duchové jen tenkráte zlé kousky provádějí, když všickni lidé ve vůkolí usnuli.

Když byl pod strání v pravo u lomu, slyšel naříkat a plakat; i myslil napřed, že je to kulich. Ale jak se tomu blížil, podobalo se to lidskému nářku, a že byl vždycky srdnatým, když se jednalo o bytosti jeho pokolení, a zvláště když jim měl být nápomocným, sešel směle, až kde je lom nejhlubší.

Ale osoba naříkající utichla, slyšíc ho přicházet.

„Kdo pak to zde pláče?“ ptal se hlasem odhodlaným.

Neodpovědělo se ani slovíčka.

„Stůně tu někdo?“ zavolal ještě jednou.

A když se zase nic neozývalo, chtěl odejít; dříve se chtěl ale podívat mezi kamení a velké bodláčí, jimiž bylo zataraseno to místo, a brzo viděl při měsíčku právě vycházejícím osobu. Ležela s tváří na zemi, jak byla dlouhá, a nehýbala se více, než jakoby byla mrtva; buď že jí nebylo mnohem lépe, buď že se byla sem svrhla ve velkém žalu a že se snad nechtěla pohnout, aby nebyla zpozorována.

Landry nebyl ještě nikdy viděl mrtvolu, ani se jí nedotknul. Pomyšlení, že to snad mrtvola, pohnulo jej; opanoval se však, že měl za svou povinnost přispět bližnímu; i šel odvážně, aby se dotknul ruky té ležící osoby, která vidouc, že je napolo prozrazena, vstala, jakmile stál vedle ní. A tu poznal Landry, že to malá Fadetka.

XVIII.

Nejdříve zamrzelo Landryho, že musí vždycky setkat se s malou Fadetkou na svých cestách; ale vida, že ji něco rmoutí, měl s ní outrpnost.

A takový byl jejich rozhovor:

„Jakže, cvrčku, to tys tak plakala? Bil tě někdo anebo tě pronásledoval, že tak naříkáš a že se skrýváš?“

„Ne, Landry, nikdo mne neobtěžoval od té doby, cos se o mne tak statně zastal, a ostatně já se nikoho nebojím. Skryla sem se, abych se vyplakala; nebo nic není hloupějšího, než dáváme-li na jevo bolest před jinými.“

„Ale proč máš tak velkou bolest? Je ti tak líto, že byli lidé dnes tak zlí k tobě? Bylas trochu tím vinna; musíš se ale potěšit a nikdy více něco podobného nevyzvat.“

„Proč říkáte, že sem byla tím vinna, Landry? Byla to tedy urážka, že sem chtěla s vámi tančit? A já sem tedy to jediné děvče, jež nemá právo veselit se jako ostatní?“

„Tomu není tak, Fadetko; já vám nevyčítám, že ste se mnou chtěla tančit. Činil sem dle vašeho přání a choval sem se k vám, jak sem měl. Vaše vina je dávnější než od dnešního dne, a byla-li ste dnes něčím vinna, nebylo to proti mně, ale proti vám samotné; vy to dobře víte.“

„Ne, Landry, tak jako že boha miluji, já ji neznám — tu vinu; nikdy sem na sebe nemyslila, a jestli si něco vyčítám, jest, že sem vám spůsobila nepříjemnost proti své vůli.“

„Nemluvte mi o mně, Fadetko; já si vám na nic nestěžuji. Mluvme o vás, a proto že neznáte na sobě žádné chyby, chcete, abych vám z dobrého srdce a z přátelství řekl o těchto chybách?“

„Ano, Landry, chci, a budu si toho vážit za nejlepší odměnu anebo za nejlepší trest — za dobré anebo za zlé, co sem ti učinila.“

„Nuže tedy, Fanchon Fadetova, když mluvíš tak rozumně, a že tě vidím ponejprv v tvém živobytí jemnou a přístupnou: povím ti, proč si tě lidé neváží, jak by mohlo požadovat šestnáctileté děvče. Je to tím, že ve svých spůsobech a ve svém

vzezření nejsi ani trochu děvčetem, ale docela chlapcem; ty si nevšímáš své vlastní osoby. Předně, nevypadáš čistotně a uspořádaně, a hyzdíš se oblekem a mluvou. Vždyť víš, že ti děti dávají ještě nepříjemnější jmeno, než je přezdívka „cvrčku." Říkávají ti „chlapíku." Nu, a myslíš, že je to dobře, když v šestnácti letech ještě nejsi podobna děvčeti? Ty lezeš na stromy jako pravá veverka, a skočíš-li na kobylu neosedlanou a bez uzdy, cválášs s ní, jakoby to sám ďábel na ni seděl. Je dobře, být silnou a obratnou; je také dobře nemít z ničeho strachu, a na muže je to přirozená přednost. Ale na ženskou — čeho je mnoho, je mnoho, a zdá se, jakobys na sebe chtěla obracet pozornost. Také se pozornost na tebe obrací, lidé tě pokoušejí, křičí na tebe jako na vlka. Ty jsi vtipná a odpovídáš pichlavě, čemuž se smějí ti, kterým to neplatí. To také je dobře, míti více vtipu nad jiné, ale když se s ním mnoho vypínáme, vyzýváme sobě nepřátele. Ty jsi zvědavá, a když si se dověděla o tajnostech jiných lidí, házíš jim je do obličeje velmi tvrdě, jakmile ti něčím ublíží. Tím se tě lidé strachují, a kdo vzbuzuje strach, bývá nenáviděn a více zlého se mu vrací, než rozdal. Konečně ať jsi čarodějnicí nebo ne (myslím že máš jen některé vědění a doufám, že ses nevzdala zlým duchům), jisto je, že se snažíš vydávat se za to těm, kteří tě zlobí, a to je dosti ošklivé mínění, které o sobě rozšiřuješ. To jsou všecky tvoje chyby, Fanchon Fadetova, a k vůli těmto chybám jsou lidé proti tobě. Rozvaž si to trochu, a uvidíš, kdybys chtěla být trochu těm druhým podobna, žeby lidé raději uznávali, že se vyznačuješ nad ně důvtipem."

„Děkuji ti, Landry," odpověděla malá Fadetka vážně, když ho byla velmi nábožně vyslechla. „Tys mi řekl asi totéž, co mi vyčítají všickni lidé, a řekls mi to s velkou poctivostí a šetrností, co jiní neči nívají; ale nyní chceš, abych ti na to odpověděla, a chceš si k vůli tomu sednout vedle mne na malou chvilinku?"

„To místo není právě příjemné," řekl Landry, jenž sice nedbal opozdit se s ní, vždycky ale myslil na její čáry, z nichž byla nařknuta a jimiž prý mámila ty, kteří se před ní neměli na pozoru.

„Tobě se nezdá to místo příjemné," odvětila ona, „poněvadž vy boháči jste vybíraví. Vy musíte mít krásný drn, abyste si venku sedli, a můžete si vybrat na lukách a zahradách nejkrásnější místa a nejpříjemnější chládek. Ale ti, již nemají ničeho vlastního, nežádají tak mnoho na pánu bohu, a uspokojí se kterýmkoli kamenem, aby naň položili hlavu. Trní nerozdírá jich nohy, a tam, kde jsou, pozorují vše, co je hezké a milé na nebi i na zemi. Není nikde ošklivého místa, Landry, těm, kdo znají moc a blahodějnost všech věcí bohem stvořených. Já znám užitek nejskromnější travičky, jíž svou nohou zašlapáváš; k tomu nemusím být čarodějnicí. A když vím, k čemu jsou dobré, hledím na ně neopovrhujíc ni zápachem, ni vzezřením jejich. To ti pravím, Landry, abych tě poučila při té příležitosti o jiné věci, jež se týká tak dobře křesťanských duší jako zahradního kvítí a bodláčí v kamení. A sice, že opovrhujeme příliš často tím, co se nezdá býti ani pěkným ani dobrým, a že na ten spůsob se připravujeme o to, co je užitečné a prospěšné."

„Nerozumím dobře, co tím chceš naznačit," řekl Landry, posadiv se vedle ní. — I zůstali tak chvíli nemluvíce, neb Fadetka zalétala duchem k myšlénkám, jichž Landry neznal; avšak co se jeho týkalo, ačkoli mu to trochu hlavu mátlo, přece nemohl jinak, než rád poslouchat to děvče. Neb nikdy nebyl slyšel tak jemný hlas a slova tak dobře pronešená, jako hlas Fadetčin a slova její v této chvíli.

„Poslouchej, Landry,“ řekla mu, „já sem více k politování než k pohanění; a činím-li sobě křivdu, aspoň sem opravdu nikomu jinému neukřivdila. A kdyby byli lidé spravedliví a rozumní, všímali by si více mého dobrého srdce, než mého škaredého obličeje a mého špatného oděvu. Pomysli jen, anebo věz, není-li ti povědomo, jaký byl můj osud od mého narození. Nebudu ti pomlouvat mou ubohou matku, již každý haní a tupí, ačkoli ona zde není, aby se obránila, což ani já nemohu činit, nevědouc dobře, co učinila zlého, ani co ji k tomu dohnalo, že to učinila. Tedy, lidé jsou tak zlí: sotva že mne matka opustila a ještě sem ji trpce oplakávala: tu při nejmenší příčině, pro niž se jiné děti na mne rozlobily (bývalo to pro nic, pro hračku, co by si mezi sebou byly odpustily), mně již vyčítali matčinu chybu, a chtěli mne k tomu dostat, abych se za svou matku styděla. Snad by se bylo na mém místě rozumné děvče, jak ty říkáš, ponížilo mlčíc, a byla by myslila, že je chytřeji, matky se neujímat a nechat ji tupit, jen aby ona tupena nebyla. Ale já, vidíš, já to nemohla. Nemohu za sebe. Moje matka byla pořád mou matkou, ať je čím je, ať se s ní sejdu, ať nikdy o ní nezaslechnu zprávy, budu ji vždy milovat celou mocí svého srdce. Také když mi někdo nadá: „dítě poběhliččino, markytánčino,“ tu se rozzlobím, ne snad k vůli sobě; vímť, že mne to nemůže urazit, proto že sem nic zlého neučinila. Ale k vůli té ubohé, drahé ženě, kterou bránit je mou povinností. A že nemohu a nesmím ji ubránit, mstím ji, říkajíc jiným pravdy, jichž zasluhují, a ukazujíc jim, že nestojí za více než ta, jižto kamenují. Proto říkají, že sem zvědavá a prostořeká, že vypátrávám jich tajnosti, abych je rozšířila mezi lidmi. Je pravda, že mne stvořil pánbůh zvědavou, nazývá-li se být zvědavým, přejeme-li si poznati skryté věci. Ale kdyby byli lidé ke mně bývali dobří a lidští, nebyla bych si ani zpomněla vyhovět své zvědavosti na útraty bližního. Byla bych obmezila svou zábavu na poznávání tajností, jemuž mne učí moje babička, léčení lidského těla. Květy, trávy, kameny, mouchy, všecky tajnosti přírody, dost by toho bylo, abych se tím zaměstnávala a bavila, já — která tak ráda všude se toulám a vše vyšťárávám. Byla bych bývala vždycky samotna, aniž bych byla poznala, co je dlouhá chvíle, neb mým největším potěšením je navštěvovat místa, kam žádný nepřijde, a tam se zamyslit a snít o tisícerých věcech, o nichž neslýchám nikdy mluvit ani osoby, které se mají za velmi moudré a ve všem zběhlé. Vešla-li sem v obcování s bližními, bylo to, že sem si přála být jim úslužnou svým troškem vědění, jež mám od své babičky, která sama z toho béře často užitek, neříkajíc ničeho. Avšak místo co se mi měly poděkovat slušně všecky děti mého věku, jimž sem vyléčila rány a nemoci a jež sem učila prostředkům léčivým, nežádajíc nikdy odměny: byla sem považována za čarodějnici, a ty, co přišly velmi skromně poprosit mne, když mne potřebovaly, nadávaly mi později při první příležitosti. To mne zlobilo, a byla bych jim mohla uškodit, neb znám-li mocnosti blahodějné, znám také jiné škodlivé, a přece nikdy jich nepoužívám. Neznám zášti, a mstím-li se slovy, je to tím, že mi bývá ulehčeno, řeknu-li hned, co mám na jazyku; tím méně pak na to myslím a odpouštím tak, jako bůh to přikazuje. Co se týká toho, že si nedávám záležet ani na své osobě, ani na způsobech: tím jevím, že nejsem takový blázen, myslit si, že sem krásná; vždyť vím, že sem škaredá tak, že se na mne nikdo nemůže podívat. Říkalo se mi to dosti často, abych to mohla vědět; a vidouc, jak tvrdí a pohrdliví jsou lidé k těm, jež pán bůh špatně podělil, měla sem radost z toho, nelíbit se jim; těšila sem se my-

šlénkou, že můj obličej nemá nic odporného pánu bohu a mému andělu strážci — a ti mně to nebudou vyčítat, jako že já to nebudu vyčítat jim. Také já nejsem jako ti druzí, kteří říkávají: „Hle, tu je housenka, ohyzdná potvora! zašlápněm ji!" Já nezahubím ubohé boží stvoření, a padne-li housenka do vody, podám jí lupen, aby vyvázla. A proto se říká, že přeju škodným zvířatům a že jsem čarodějnice, proto že nemohu mučit žábu, ani když se vyškubávají pazourky vose, anebo přibíjí-li se netopýr za živa na strom. „Ubohé stvoření," říkávám, „kdyby se mělo všecko zabit, co je škaredé, neměla bych k živobytí většího práva, než ty."

(Pokračování.)

Ukázky z národního básnictví bulharského.

Od Jana Gebaura.

V.

Z písní junáckých.

1. Král Šišman, král Latin a ovčák Tabarin.

Dosmlouval se už král Šišmanina,
dosmlouval se s králem Latininem.
Bůh mi ubij krále Latinina,
za to, že když nevěstu přislíbil,
velikou si výminku vymínil:
„Jestli vezmeš s sebou ty své vnuky,
ty své vnuky, ty rozbojné syny,
půjdeš zase zpátky bez nevěsty;
neboť to jsou rváči v každé rvačce,
a na víno největší pijáci,
a na šavle největší sekáči."
A tu řekl mu král Šišmanina:
„Nevezmu jich, jenom abych dostal,
abych dostal spanilou nevěstu."
A obdržel spanilou nevěstu.
Přišla doba a čas vrchovatý,
aby sezval ověnčené svaty,
sezval svaty ze všech krajů země;
ale vnuky, vnuky své nepozval.
Za to ti se hrozně rozzlobili,
v zlosti řekli svojí staré matce:
„Aj, ty matko, naše stará matko,
pročpak děd nás na svatbu nepozval?
Snad mu máme přinést velké dary:
já abych vzal tři sta korců pšenice,
druhý zas na tři sta koňů vína,
a nejmenší tři sta rudých ovcí?"
„Aj, synové, vy milí synové!
chcete-li mi učiniti k vůli,
tedy jděte z rána mezi svaty,
třebas děd vás na svatbu nepozval.
Bůh ho ubij, krále Latinina,
když přislíbil spanilou nevěstu,
vyminil si, aby vás tam nebral,
aby zahanbil vašeho děda."
„Aj, ty matko, aj, ty milá matko,
kdo myslíš že z nás je nejstatnější,
toho pošli navzdor na tu svatbu."
A řekla jim jejich stará matka:
„Aj vy, vy synové moji milí,
na vás nesmí urážka zůstati;
malý Mirče z vás je nejstatnější.
Když sem šla do zeleného lesa,
když sem šla a oběd jemu nesla,
našla sem ho pod jedlí, kde usnul;
a když Mirče dech do sebe dýchal,
vršky stromů k němu shýbaly se;
a když Mirče dech zas vydechoval,
vršky stromů zas se narovnaly;
tak vím, že je Mirče nejstatnější."
„Aj ty matko, aj ty stará matko,
jakpak ale Mirče dostaneme?"
„Aj synové, mi synové milí!
napište vy jednu bílou knihu,
pošlete ji po mladém sokolu:
abys věděl, do dvora ať přijdeš,
naše matka je na umírání,
snad ji živou ani nezastihneš."
A napsali tuto bílou knihu:
„Abys věděl, Mirče, milý bratře,
abys věděl, brzo abys přišel,
neboť naše matka hrozně stůně,
snad ji živou ani nezastihneš."
Napsali tu knihu a poslali,

poslali po mladém sokolčeti.
Odneslo ji mládě sokolovo,
odneslo do zeleného lesa,
dalo ji Mirčeti nejmenšímu.
A když Mirče knihu tu přečítal,
Mirče slzami se celý zalil;
a když Mirče knihu tu vyčetl,
sehnal Mirče celé svoje stádo
sehnal devateré stádo ovcí,
před sokolem do dvora přispěchal.
A když přišel, našel starou matku,
seděla na vysoké pavlači.
„Bůh tě ubij, ty má stará matko,
že si mi poslala smutné zprávy,
poslala do zeleného lesa,
abych sehnal stádo nepřečtěné.“
„Aj ty synku, Mirče, můj nejmenší,
sláva bohu jedinému, Mirče,
sláva prsům, jimiž sem kojila;
já tě pošlu dědovi na svatbu,
na zapřenou, aby děd nevěděl.“
A tu vstal ze všech nejmenší Mirče,
matce, co žádala, neodřekl,
vyskočil si na rychlého koně,
zatočil se do ovčářské hůně,
pospíchal ke králi Šišmaninu,
bez pozvání, Mirče, bez uctění.
A tu našel ověnčené svaty,
jak tu jedli a jak si tu pili,
a jeho ani neuvítali.
Mirče sed si na kraj mezi děti,
jí a pije, půjde zvat nevěstu.
Král Šišmanin chodí zarmoucený,
zarmoucený, hrozně zamyšlený,
že si nesměl pozvat ty své vnuky,
tolik že jich s prázdnou už odešlo.
Odešli pak do královských dvorů,
odešli ke králi Latininu,
jedí, pijí tři dni a tři noci.
A tu pověděl král Latinina:
„Div to není, že pijete, jíte,
ale div je, něco dokázati;
kdo je junák od junáka zplozen,
skrze zlatý prsten ať prostřelí,
potom dám mu spanilou nevěstu.“
Všichni svatové se podivili,
všichni oči k zemi tu sklopili;
král Šišmanin ruce sobě láme,
slze roní přes obličej bílý.
Tu mu řekl ovčák Tabarina:
„Aj co je ti, králi Šišmanine,
proč se tlučeš do bílých kolenou?“
„Aj co ty, ovčáku Tabarino!
Jak neplakat, jak se nemám tlouci,
když ode mne žádá div veliký,
než dostanu spanilou nevěstu!
proč sem nepozval já si své vnuky,
této hanbě tady byl bych ušel.“
A řekl mu ovčák Tabarina:
„Nestarej se, však já dovedu to.“
Zlatý prsten za terč vyvěsili,
a když střelil, střela jej projela,
a když trefil, tu se zaradoval,
zaradoval se král Šišmanina.
Pak jim pověděl král Latinina:
„Kdo mi pozná tři zlatá jablka,
aby uhoď, které jak je staré!“
Svatové se zase zadivili,
všichni oči k zemi tu sklopili.
A tu zase řekl mladý ovčák:
„Přineste mi ta tři zlatá jabka,
přineste mi také pohár vody.“
Přinesli mu ta tři zlatá jabka,
přinesli mu také pohár vody.
Hodil zlatá jablka do vody,
prvé jabko zůstalo nad vodou,
„Toto,“ pravil, „předlonské je jabko;“
a druhé zůstalo v polou vody,
„toto,“ pravil, „lonské je jablko;“
třetí spadlo až na dno poháru,
„toto,“ pravil, „letošní je jabko.“
Pak jim pověděl král Latinina:
„Teď tři dívky stejně dám ustrojit,
ať uhodneš, která je nevěsta.“
A přivedl tři překrásné dívky,
stejné jejich tváře, stejné hlavy;
podivil se tu král Šišmanina.
A tu přišel ovčák Tabarina,
přistoupil k nim, ke třem krásným dívkám,
hodil mezi ně žluté dukáty.
„Která je nevěstou, ať nezdvihá,
která není, ať si zdvihne dukát.“
Nevěsta tu nepohnutě stála,
a dívky si sbíraly dukáty.
„Králi Šišmanine, zde nevěsta,
vezmi ji a odjeď s ní se svaty.“
Jinou dívku za ruku uchopil,
do pláště ji ovčáckého zavil
a se svatebníky pak odejel.
Přijeli do dvorů Šišmanových,
ovčáka tu mnoho častovali.
„Nejsem ovčák, ale vnuk tvůj milý,
taky pojďte tady na mou svatbu,
i pro sebe unes sem nevěstu.“
A když přišli do Mirkových dvorů,
uhlídala ho Mirkova matka,
viděla ho, rukama hrozila:
„Bůh tě ubij, ty nejmenší Mirče,
za to, děda svého žes zahanbil
a žes mu ukrad jeho nevěstu.“
„Aj ty matko, aj ty stará matko!
pro něho i pro sebe sem ukrad,
pro sebe junáka nevěstu sem unes.“
Jedli, pili plné tři měsíce
od toho dne, co nevěstu vzali.

2. Sekula a Altan-hvězda.

Koně kove Jankul vojevoda,
koně kove z rána na neděli,
podkovy přibijí z černých grošů,
hřebíky přibijí z drahokamů,
čtyry tisíce na čtyry nohy.
Uhlídal to vnuk jeho Sekula,
uhlídal to a dobře mu řekl:
„Ah jegidi, děde můj, Jankule,
jaká nouze to na tebe přišla,
koně koveš z rána na neděli,
podkovy přibiješ z černých grošů,
hřebíky přibiješ z drahokamů,
čtyry tisíce na čtyry nohy?“
„Jegidi, Sekulo, milý vnuku!
pojedu já do svého rodiště,
proto kovu si koně vraného.“
„Ah jegidi, ty můj milý děde!
za to musím já tě snažně žádat,
vem mě s sebou do svého rodiště,
do své vlasti, země Arbaneské,
abych viděl, jaké tam jsou divy.“
A řekl mu jeho děd Jankula:
„Jegidi, Sekulo, milý vnuku!
já pojedu na den Velký pátek,
máme u nás na ten den tři chora;
jedno choro statní jsou junáci,
druhé choro mladé jsou nevěsty,
a třetí jsou samé krásné dívky.
Napřed tančí hvězda Altan-hvězda,
za ní tančí Květa Arbaneská.
Hvězda drží v ruce zlatý pohár,
plný vody studené až po kraj;
kdo si žádá, tomu vody dává.“
Zase prosil mladičký Sekula:
„Vem mě s sebou, děde můj Jankule!“
„Vezmu já tě, mladičký Sekulo,
ale neustroj mi velkou hanbu.“
„Ah jegidi, děde můj Jankule!
jestli velkou hanbu ti ustrojím,
hned se domů nazpátek navrátím,
a to svoje bojovnické kopí
do bílého srdce si zarazím.“
Uvěřil mu děd jeho Jankula,
vzal ho s sebou do svého rodiště,
jeli spolu na den Velký pátek.
A tam nalezli tři vitá chora;
jedno choro statní jsou junáci,
druhé choro mladé jsou nevěsty,
a třetí jsou samé krásné dívky.
Napřed tančí hvězda, Altan-hvězda,
za ní tančí Květa Arbaneská.
Hvězda drží v ruce zlatý pohár,
plný vody studené až po kraj.
Umyslil si mladičký Sekula,
požádal ji o studenou vodu,
požádal ji, hvězdu, Altan-hvězdu,
požádal ji, a dala mu vody.
Bůh ho ubij, mladého Sekulu!
nechopil on zlatého poháru,
a uchopil její pravou ruku,
vyzdvihl ji na koně za sebe;
koně bodl, do lesa ho žene,
a narazil na své ostré kopí,
vrazil si je do bílého srdce.
A tu řekl mladičký Sekula:
„Ah jegidi, spanilá nevěsto!
zavolej Jerinu samovilu,
ona je má věrná posestrima,
ona mnoho léčivých zná bylin,
ona uzdraví mi bílé srdce.“
A řekla mu spanilá nevěsta:
„Ah jegidi, neznámá osobo,
když zavolám, ona mne nepozná,
nepozná mne ona podle hlasu,
sám ji volej, tebe ona pozná.“
Sám ji volal mladičký Sekula:
„Aj ty, aj Jerino, samovilo,
aj ty, aj má milá posestrimo!
hle, napad sem na své ostré kopí,
vrazil sem je do bílého srdce,
přines mi sem léčivé bylinky.“
Ještě slovo to nedopověděl,
hned přišla Jerina samovila,
přinesla mu léčivé bylinky,
obložila jeho bílé srdce.
A on vstal hned na junácké nohy,
vysedl si na rychlého koně,
vysadil si spanilou nevěstu
a odjížděl odtud domů.
A když přijel ke svým vitým vratům,
nečekal a matku nezavolal,
a přeskočil s koněm přes ohradu
a ve dvoře sesadil nevěstu.
Tu zavolal na svou milou matku:
„Vyjdi, vyjdi, moje milá matko,
vyjdi, ať uvidíš div veliký,
přinesl sem spanilou nevěstu,
sobě za choť, tobě pro posluhu.“

3. Car a cařice.

Usnula naše cařice
na pravém caru koleně;
car ze sna budil cařici:
„Ah vstaniž, milá cařice,
hle, žebrák klepe na vrata,
nu vstaň a dej mu almužnu.“
A řekla jemu cařice:
„Ah caři, hospodáři můj!

když si mě ze sna probudil,
na jaký sen sem hleděla,
hleděla, nedohleděla!
Tu slunce na zem padalo
a za ním padal měsíček,
a za měsícem hvězdičky.“
Car odpověděl cařici:
„Spanilá, milá cařice!
to nebyl pro nás dobrý sen;
slunce, to naše carstvo jest,
hvězdy, to naše vojsko jest,
a měsíc jsme my obadva.“
A takto spolu mluvili
a ještě nedomluvili,
tu přišlo vojsko veliké,
přišli a cara zajali
a na koně ho vložili,
ruce mu na zad svázali
a nohy zdůli skovali.

4. Sirotek Jana.

Procházela se
sirotok Jana,
chodila pokraj
černého moře,
a mramorový
našla tam kámen.
A odpásala
s bílého srdce,
s bílého srdce
hedbávný pásek
a mramorový
zavila kámen.
Devět měsíců
už jej nosila,
a pak jej sňala
s bílého srdce,
zavinula jej
do čistých plének,
čisté jsou plénky,
zlatý poviják.
A syřeninu
misila bílou,
na křtiny zvala
kmotra a popa,
aby pokřtili
to mužské dítě.
Pozvala si je
a oni přišli,
a vzali dítě,
odnesli ke křtu.
A když rozvili
to mužské dítě,
aby mu dali
nějaké jmeno,
jaký tu vidí
veliký zázrak:
to mramorový
zavitý kámen.
A vrátili se
s kamenem zpátky.
Sirotek Jana
se jich tázala:
„Jegidi, kmotře,
kmotře a pope,
jaké ste dali
dítěti jmeno?“
„Jegidi, Jano,
sirotku Jano,
měli sme pokřtit
z mramoru kámen?“
A vzala si jej
sirotek Jana,
vzala si kámen,
z mramoru kámen,
usedla si s ním
uprostřed dvora,
žalostným hlasem
hořekovala.
„Jegidi, bože,
můj milý bože,
kde to kdo slyšel,
kde to kdo viděl!
Devět měsíců
nositi kámen
na bílém srdci,
a on tak zůstal,
jak sem jej vzala,
neproměnil se
na mužské dítě.“
Hořekovala
k bohu volala,
jejího hlasu
zaslechl pánbůh.
A tu poručil
nejvyšší pánbůh:
„Jegidi slyšte,
vy dva andělé,
sejděte dolů
na černou zemi,
zdali to země
plamenem hoří,
anebo jestli
voda ji vzala,
anebo Turci
jestli ji plení —
co to za nářek
na černé zemi?“
A dva andělé
když sestoupili,
když sestoupili

na černou zemi,
když uhlídali
sirotka Janu,
sirotka Janu
u prostřed dvora
na mramorovém
kamenu sedět,
jak tu naříká,
jak se tu bije,
zeptali se jí
oba andělé:
„Jegidi, Jano,
sirotku Jano,
co se tu trápíš,
a co tu biješ,
a co tu biješ
z mramoru kámen?“
„Jegidi more,
andělé boží,
jak nemám plakat,
jak nenaříkat?
tu sem nosila
z mramoru kámen,
z mramoru kámen
na vlastním srdci,
by z něho bylo
mužské děťátko;
proto se trápím,
proto se biju.“
A dva andělé
zase povstali,
a vystoupili
zase do nebe.
„Jegidi, bože,
náš milý bože,
ona nehoří
plamenem země,
ona ji voda
nezatopila,
ani ji Turci
nepoplenili,
ale sedí tam
sirotek Jana,
sirotek Jana
uprostřed dvora.
Nosila kámen,
z mramoru kámen
devět měsíců
na bílém srdci,
pak jej poslala
do bílé církve,
aby pokřtili
to mužské dítě.“
Tu jim poručil
přemilý pánbůh:
„Jegidi slyšte,
vy dva andělé,
doneste duši
tomu mramoru,
by z něho bylo
mužské děťátko.“
Sstoupili s nebe
dva andělové,
k Janinu dvoru
se ubírali,
a do mramoru
dušičku dali,
a mužské dítě
z něho stvořili.
Tomu se Jana
zaradovala,
zaradovala,
rozveselila:
„Jegidi, bože
přemilý bože!“
A syřeninu
podruhé mísí,
kmotra a popa
opět sezývá.
A pokřestili
mužské děťátko,
pokřestili je
kmotrové všichni
a přinesli je
sirotku Janě.
Po tři měsíce
strojila hody
sirotek Jana
pozvaným kmotrům,
a usedla si
uprostřed dvora
a kolíbala
mužské děťátko,
nohou kolíbá,
písničku zpívá:
„Nani mi, nani,
božský synáčku,
abysi dobyl
královy říše,
aby si dobyl
carovy říše,
abys dosednul
na carskou vládu.“
Bůh aby zabil
tu zrádnou kmotru,
co si obula
železný střevíc,
do ruky vzala
železnou berlu,
a pospíchala
ke králi, k caru:
„Jegidi slavný
care a králi!
dostala Jana,
sirotek Jana,
mužské děťátko,

to má být carem,
to má být králem."
Vyšli dva posli
k rovnému dvoru,
odňali Janě
mužské děťátko.
Hořekovala
sirotek Jana:
„Ach milý bože,
můj, milý bože,
zavrou mi syna
ve tmavý žalář!"
Vypravila se
sirotek Jana
a obula si
železný střevíc,
do ruky vzala
železnou berlu,
vyšla hledati
mužské děťátko;
vyšla a přišla
k samému caru,
k samému králi,
výkupné dává,
a snažně prosí:
„Kam ste mi dali
mužské děťátko,
dejte je nazpět,
abych je měla,
abych je měla,
je vychovala;
co s ním hodláte,
copak mu chcete?"
A dítě rostlo,
dítě vyrostlo,
vyrostl z něho
největší junák,
vyrostl z něho
car nade cary,
vyrostl z něho
král nade králi.

(Pokračování.)

Cikáni v Anglii.

(Pokračování.)

Nemanželské dítě jest v stanech cikánských v skutku jen řídké. Touto věrností manželskou liší se zajisté *romi* a *juwy* ode všech národův světa, nejvzdělanějších i nejdivočejších. Ačkoliv od přirozenosti žárlivý, neulekne se cikán přece nikdy, spatří-li, že se nějaký hezký hoch lichotí k jeho ženě, jen když jest panáček bohatý, nebo také jinou výhodu slibuje: však on dobře ví, že věrná žena štědrého ženicha ošidí; cudné jsou cikánky, ale nikoliv cnostné. Vzdorování jejich jest toliko ohražené, však ne neproniknutelné. — Pozoroval sem, že má jedna cikánka skvostný zlatý prsten. Tato *juwa*, ještě mladá i také hezká, roznítila vášeň v synu nájemníka blízkého statku. Ubohý hoch nevěděl láskou ani kde mu hlava stojí, obětoval veškeru svou uloženou zásobu peněz, koupil dotčený prsten a nabídl jej krásné cikánce na důkaz své něžné k ní úcty: ona nezhrdla darem; nebo cikáni berou vždycky.

Povzbuzen touto dobrou vůlí, čekal kdysi jinoch na rozmarnou *juwu* v osamělém ouvoze, kudy se z blízkého dvorce měla vrátiti domů, a sotva že se přiblížila, objal ji velmi důvěrně kolem bujného tílka.

Kdo viděl jednou, jak se vzchopil pták dravec, když se k němu blížilo hejno dětí, snadno se domyslí, jakým skokem se dala cikánka na útěk: divokou pružností vyšvihla se přes křovisko, zasypávajíc ještě z daleka výčitkami ubohého *gorža*. Doma se ale svěřila se vším muži svému, který pak její dobrodružství se smíchem vypravoval celému táboru.

Cudnost cikánek má dvě bradby: lásku a hněv. Hněv jejich stíhá bílou pleť, láska šetří muže téhož rodu. — Asi třináctileté děvče, jehožto sem se jednou tázal, vzala-li by si *gentlemana*, ošklíblo se a zavrtělo hlavou. „Kdyby však nebylo na světě nikoho, mimo tebe a jednoho mladého *gorža*?“ — „Pak bych si jej vzala, ale nenáviděla bych ho.“ —

Cikánka jest mimo to výbornou matkou. Porodí obyčejně, kde sama poprvé spatřila tento svět, někde na pastvišti pod stromem nebo kdesi pod ořešinami. Viděl sem jednu z těchto ubohých žen již na sklonku osudného jí času pod velikým stanem, přikrytým hadry všech barev. Deset dítek rozličného stáří (sedm bylo jejích a tři patřily sestře) ohřívalo se uvnitř stanu kolem ohně z kamenného uhlí. Ubohá žena, bledých tváří a černých kadeří, uhájila si až posud některé zbytky uvadlé krásy své. Ležela se svým nemluvnětem na slámě, neboť cikáni neznají kolébky. Bylo to věru smutné a dojemné podívání, jak uprostřed této bídy zemdlená tvář matčina se vyjasnila paprskem hrdosti, když robátko živným se kojilo .prsem

Cikánky se pyšní svými dítkami: v žilách jejich dětí proudí vzácná krev černá, krev starého Egypta. — Několik neděl po narození bývá nové cikáně pokřtěno. Dostane dvě jmena: jedním se má lišiti od goržův, druhým od svých bratří. Matka nosí novorozeňátko po tři měsíce na zádech buď ve staré pléně, nebo v cípu chatrné plachty, a bloudí s ním takto v zimě, ve sněhu ba i krupobití. Někdy však si je přece přiváže na stranu a přikryje svým pláštěm, jako skrývá ptáček svá mláďata pod křídla.

Když dítě dospělo ke čtvrtému roku, počnou teprva jeho strasti: musí se hmožditi pěšky za rodiči, jsouc v plen odevzdáno všelikým nehodám bouřlivého počasí. Proto že ale již proudí tulácká krev jeho žilami, zvyká dosti záhy rozmanitým nedostatkům a dobrodružstvím volného života: jest vždy veselé a smělé, ba rozmarná jeho tvář a jasný žár černých očí jeho pohrdá naší soustrastí. — Skorem ouzkostlivě střehou matky cikánky počestnost dcer svých. Před několika lety nabízel se jakýsi anglický *clergyman* cikánské dívce, jížto se toulání zošklivilo, že ji přijme za služku do svého domu; ale matka její zpouzela se tomu dlouhý čas. Když pak měla pověděti příčinu, proč vůli dceřině brání, vyznala se, že se již nyní leká těch rozmanitých nebezpečenství, hrozících ve městě počestnosti hezké dívky, kde ji nestřeže již oko matčino. *Clergyman* slíbil tedy starostlivé matce, že bude opatrně dbáti o její dceru, a nyní teprv svěřila cikánka své dítě péči vzácného pána.

Opustil sem tábor *Stanlův*, a vrátil se teprv druhého dne k polednímu. Byla právě neděle. Netečná povaha cikánův vyniká velmi patrně uprostřed náboženských obřadův, ježto se tohoto dne všude po venkově slaví. Tato netečnost jest přirozenou vlastností veškerého cikánského plemene. V Turcích pohlížejí cikáni na mešity a půlměsíc s touže vzdorovitostí, jako jejich ostatní bratří evropští na kříž i chrámy katolické a modlitebny protestantův. Přiznávajíť se zdánlivě k náboženství každé krajiny, kamkoliv jen přijdou, ale srdce jejich není nakloněno žádnému z nich. V Rusích vyznávají cikánky zevnějším spůsobem náboženství řecké, nosí na krku křížky měděné i zlaté; ale když se jich Borrow o záhadné věci vyptával mateřským jejich jazykem, svěřili se mu, že se tak chovají jen proto, aby se zalíbily Rusům. Angličtí cikáni přinášívají své děti ke křtu: jestiť to však jen náboženský ouskok; při obřadech

chrámových bývají zajisté velmi zřídka přítomni.*) Bylby však na omylu, kdoby se domníval, že tento jejich odpor, ačkoli zcela trpný, jest zakotven v jakémsi staroslavném národním jejich vyznání. Nezbylo zajisté v mysli cikánův ani stopy nějakého původního jejich náboženství, ani nejslabší paměti vlastních bohův. Přišedše z Indie, možná že byli ctiteli Buddhovými nebo Brahmovými; ale tyto oslavované příšery vykouřily se jim dávno z hlavy. Ve svých stanech nemají alespoň ani jedinké modly indické. Mnohé domnění, jako na příklad víra v neskonalou pouť duší lidských veškerým tvorstvem, bloudí někdy obrazností jejich, ale jen jako stín zašlých věkův. Náboženství a dějepis jejich jsou nepronikuntelným tajemstvím. Ačkoliv se pak žádnému božství neklaní, mají přece jakési domnělé přikázaní boží. Stará sibylla, jejížto důvěru sem si již poněkud získal, pravila mi totiž cestou: „Přicházíte věru velmi pozdě, chtěl-li ste poznati naše mravy; nejsme již ten národ, kterým sme druhdy bývali. Cikáni se příliš pomíchali s *gorži*, jsouť již jako tito, ba ještě horší. Nejsme již jeden národ, nechceme si již vzájemně pomáhati, všude a v každé době; nyní jen každý shání pro sebe, a bohatý povrhuje nuzným; cikáni již přestali šetřiti přikázaní.“ Toto záleží ze tří článkův. Prvním se nařizuje každému cikánu, aby žil vždycky se svými bratry, bydlel pod stanem jako pocestný, a ne v domě, zakotveném v zemi; pak aby na vlas šetřil všelikých obyčejův svých předkův. Druhý článek se týká ženských zvláště, přikazujíc jim, aby byly věrny svým mužům. Třetí vzpomínal splácení dluhův. Jakmile druhdy cikán cikánu nemohl vrátiti peníze, jichžto si od něho vypůjčil, stal se na rok a den otrokem svého věřitele. Štípal mu dříví a vážil vodu. Nyní však zapravuje každý ze ctižádosti své dluhy hotovými, a nešťastný dlužník odvažuje se největších obětí, jen aby se zbavil zlehčujícího jej osudu.

Příštího dne chtěla se tlupa *Stanlův* odebrati k dostihům. Není zajisté zajímavějšího divadla, nežli pohled na stěhování se těchto karavan, ježto zanášejí ducha našeho v daleké pouště nebo do první doby lidského pokolení. Skorem sem žasnul, vida, jak něžnou pozornost věnují cikáni při této příležitosti svým starým a churavým bratrům i sestrám. Stoletou stařenu, která jediná uprostřed tábora seděla na židlici, upravili s nejopatrnější ouzkostlivostí na oslu. Již po šedesát let nespala v posteli, všichni okolní statkáři ji znali, udíleli jí rádi potřebné slámy, ba zásobovali ji také potravou. Když oslepla, nabídl se jistý chlapec, že bude voditi jejího osla a starat se o babičku Průvod se hnul: na vozíku složili bidla i plachty, stavivo svého tábora; mladí, staří, ženy a děti, všichni se hemžili v pestré směsici za vozíkem, začernivše své pysky zralými trnkami a ruce sklácenými ořechy vlaskými. Několik dívek rozběhlo se po houštinách a sbíralo laskavec i jiné polní kvítky, ježto venkovská mládež anglická nazývá *kvítky cikánův* (*gypsies flowers*). Tyto přirozené šperky vplétají si pak do vlasův, a snědému čelu jejich neslušel by sebe dražší skvost z perlí lépe. Cikáni jsou zajisté nejvýtečnější cestovatelé. Příroda jest jejich kalendářem, od ní naučili se všelikým pronostikám krásného i chmurného počasí, pozorujíce toliko let

*) V Čechách se zhusta přihází, že nosí cikánka své novorozeňátko ke křtu po všech kostelích, jsoucích jejich táboru na blízku. Nežli však se hlásí u faráře, prohlídla si již veškerou obec, a požádala nejbohatších hospodářův za kmotry. Bývá-li pak pro zlehčování svátosti kárána, vymlouvá se, že snad svatý křest i několikkrát opakovaný nemůže ubohému děťátku škodit. Překl.

některých ptákův, směr mračen a barvu studničné vody. Jako divochově, mají také cikáni ku podivu silnou paměť místa. Vědí totiž velmi dobře, kdo v každém domě bydlí. Přijdou li do vesnice, poznají cikánky hned po klice na dveřích, mohou-li v tom domě zaklepat. Zevrubná známost rodinných poměrův, myslí a obyčejův domácích usnadňuje jim zajisté jejich úlohu, mají-li komus otevříti knihu osudův jeho. Skorem každý cikán uhodne s největší jistotou zamilované choutky venkovana na první pohled. Mnozí statkáři angličtí rozhodli se konečně, že budou žíti s tou nezbytnou chasou v dobré vůli, otvírajíce jí své stodoly, dovolujíce, aby si střásla ovoce s několika stromův, a vyhražujíce jí nějaký kouteček na svých lukách. Pochopili totiž, že jsou cikáni podobni havranům: čím méně se jim dává z dobré vůle, tím více opatřují si násilím. Popřejte jim, jako tomu dravému ptáku, dosti skromného místečka na svých skalinách nebo pastvištích, a věru se ani netknou vašeho zboží. Stiháte-li jich, vymstějí se zajisté ukrutně na vašich stádech.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— (*Divadlo.*) Dne 12. února „Sňatek pro statek“ aneb „Láska v denníku,“ veselohra ve dvou jednáních od Bauernfelda, překlad od Turnovského. Veselohře této se dá ovšem velmi mnoho vytýkati; nemáť děje ani skutečného, ani psychologického, nemáť napínavosti, a divák se jen kolísá od scény ke scéně. I jednotlivé figury netvoří se z vnitřní pravdy a jsou více jen všeobecnými konturami, než skutečnými osobami. Přece však má veselohra ta také místa, která nejsou bez ceny, a místy má dialog plný vtipu a pravdy. Naši herci jakoby se tenkrát byli smluvili, aby ukázali, co mohou dovésti v kuse konversačním, chopí-li se opravdově práce. Nejsme úzkostlivi a chceme jim rádi zplatiti úplnou chválou, která jim také patří za jejich snahu. Souhra není v kuse tom tak snadná, a protož přemožení všech překážek přičísti slušno jen hercům, a nepřeháníme, díme-li, že to byla souhra nejlepší, jakou sme dosud viděli u nás v kuse konversačním. Že se obecenstvo chovalo k hercům tak docela chladně, dotklo se nás nemile. Paní Pešková co Lucie vynikla ve všech podrobnostech; zvláštně její líčený tón z počátku měl v sobě něco zvláštního. Také pan Šimanovský (Alpenský) objevil se nám v nejlepším světle; ta si počínal vskutku individuálně a udržoval nás ustavičně v illusi: nebyl to Šimanovský, ale byl to Alpenský. Pan Šamberk i pan Chramosta zaokrouhlili roztomile úlohy své; i paní Rajská byla dobrá. Před tím se opakovala Premareyova veselohra „Doktor Robin“ s dobrým opět výsledkem. Pan Šimanovský snažil se co Garrik ukázati jakýsi pokrok, podařilo se mu to ale jen částečně, tak že mu opětnou práci s touto úlohou odporučiti musíme. Návštěva byla četná.

Dne 15. února ve prospěch paní Hynkové „Chce míti švandu“ aneb „Kupečtí mládenci v hlavním městě,“ fraška ve čtyrech jednáních od Nestroje, překlad od Kl. V. P. — Na představení to nechceme a nemůžeme klásti přísné měřitko estetické; na masopustní neděli dostaví se obecenstvo z většího dílu jen k vůli lehké zábavě, tleská všemu, i špatné souhře, a nám není nic platno — musíme se poddati a smáti se s nimi, třeba nám byla vídeňská fraška z celé duše protivna. A tak byly tenkrát kus i souhra jen masopustní; ba souhra časem šla přes místa srázná, a div že se vše nezvrátilo. Paní beneficiantka byla zaměstnána v úloze jen malé a málo k tomu spůsobilé, aby hru nějakou rozvinouti mohla. Pan Sekyra by se měl postarati o nějaké nové kuplety; neboť kuplet o nehodách masopustního plesu jest i na masopustní neděli již ošumělý a tak ducha a vtipu prázdný, že musí nevyhnutelně nudit. Taktéž kuplet „To se mi zdálo jen“ slyšeli sme již několikkrát, a nemusil by se tak často opakovati. Pan Kaška co Hejbálek se pohyboval rozkošně, neboť je to úloha jako pro něho psaná. Ostatní neměli příležitosti, aby nějak vynikli, a zbývá nám ještě podotknout, že skoro všickni se málo učili. Divadlo bylo

plno, a tleskalo se všemu bez ohledu, stojí-li to zač čili nic. Na konec tančila sl. Lamoliérová s p. Reisingrem „pas de bouquets“ ku spokojenosti obecenstva.

Dne 16. února. „Čech a Němec“ od Štěpánka a „Rekrutýrka v Kocourkově.“ V obou hrách vynikl hlavně p. Kolar ml. co Aron Bouchem a Pikeles, pan Kaška co mlynář v „Čechu a Němci.“ Obecenstvo bylo v masopustním rozmaru a nepřestalo se ani smáti. Jest „Čech a Němec“ ovšem náramně naivní, více marionettářská hra; figury jsou však v ní dobře naznačeny a individualně provedeny. Dává-li se „Čech a Němec“ na masopustní pondělí, zapomenem rádi na povinnost kritikovu a smějeme se od srdce se vším obecenstvem.

Dne 17. února. „Maškary v nesnázích,“ veselohra od Benedixe. Souhra byla prostřední. Hlavně vynikal p. Kolar ml. co kancellista jemnou hrou a rozkošným humórem. Jmenovati sluší dámy Peškovou a Libickou, pak pp. Šamberka a Kašku. Divadlo bylo plno.

— *Repertoire* českého proz. divadla jest tento: Na dnešek oznamují se Schillerovi „Loupežníci.“ V sobotu 21. února: „Výstava průzračných obrazů.“ V neděli dne 22.: „Don Carlos“ (benef. p. Lapila), v pondělí 23.: „Výstava průzračných obrazů,“ v úterý 24.: „Troubadour,“ ve čtvrtek 26.: „Čarovné ruce,“ v pátek 27.: „Výstava průzračných obrazů,“ v neděli 1. března: „Němá z Portiči“ (benef. p. Mayra.)

— *Koncert Poláků.* Poláci zde meškající uspořádali vzájemně s některými českými umělci dne 14. t. m. v prozatímním divadle koncert, jehož čistý výnos věnován na postavení oltáře v Karlínském chrámu sv. Cyrila a Methoděje. Bohužel potkal se tento koncert s mnohými překážkami, takže dvakráte odložen býti musel, a těšil se jen prostřední návštěvě. Mezi spoluúčinkujícími vynikla hlavně sl. Zawiszanka a mladistvý pianista p. Dulemba. Sl. Zawiszanka přednášela výtečně Zelenského písně z královdvorského rukopisu, pak Moniuskovu „Dwie Zorze“ na slova Lenartowiče, jež též E. Kania v hudbu přiměřeně uvedl, a posléze českou „Ukolébavku“ od Měchury. Dostalo se jí nejen hlučného přivítání, nýbrž i bouřlivého potlesku po každé písni, takže píseň „Kalina“ přidati musila. Též poetěna slečna vavřínovým věncem se slovanskou trikolorou a smutečným fáborem. Poprvé vystoupil před naše obecenstvo mladistvý, zdatný pianista p. Dulemba který svými koncerty ve Lvově a Krakově u svých rodáků již chvalnou si získal pověst. Hrál s průvodem orchestru „Scherzo.“ od Chopina, Lisztovu bravourní „Rhapsodii“ a přidal na všeobecnou žádost „Mazurku“ od Chopina. Pan Dulemba hrál všechny skladby z paměti a osvědčil ve hře sílu, čistý úhoz, překvapující sběhlost i svěží přednes, jakýmž hlavně skladby svého rodáka Chopina přednášel. Chvalitebné jest, že pan Dulemba hraje beze vší effektace, což sme hlavně v „Rhapsodii“ pozorovali, kde bychom si byli zvláště v oddílu druhém většího výrazu přáli. Nedostavivšího se pana Rokytanského zastupoval důstojně p. Švarc. Zpíval dojemně líbeznou Hanslikovu „Píseň pod Vyšehradem,“ Pivodovu vřelou „Na vysosti hvězdy svítí“ a přidal „Srdce ztracené.“ Obě písně Pivodovy nebyly tak předneseny, jakby toho byl text požadoval. Pan Švarc byl úplně disponován a objevil i tenkráte ochotu, s jakou povždy spoluúčinkuje, což i obecenstvo potleskem uznalo. K vůli rozmanitosti programu přidány byly dvě deklamace: polská „Alpuhara“ od Mickiewiče a zčeštěná Góreckého „Smrt srdce vlasti.“ První přednášel nejmenovaný ochotník p. K., druhou p. Kolar ml. Obě došly velmi pěkného výsledku. Počátek i závěrek koncertu učiněn zpěváckým spolkem „Hlahol,“ jenž velebný staročeský chorál „Píseň sv. Vojtěcha“ a na konec nový polský sbor od Zeleńského „Wesoło żeglujmy, wesoło“ přednášel. Zeleńského sbor vyniká důmyslným spracováním, příjemnou melodií a promyšleným rozdělením hlasův. Skladatel byl ke konci volán. Výsledek koncertu byl skvělý. a—a.

— *Zöllner mrtev.* Stařičký ředitel divadelní společnosti Zöllner zemřel tuty dni v Plzni v 72. roce věku svého. O venkovská divadla byl velmi zasloužilý a jeho společnost ještě před nedávnem byla nejlepší ze všech venkovských společností. Zöllner sám hrával jen Jirku v „Čechu a Němci,“ to však se zvláštním zalíbením. Českého jazyka byl málo mocen; se zvláštní úctou mluvil vždy o Tylovi, s nímž společně nastoupil ředitelství divadelní.

— *Paní Marie Riegrová,* rozená Palacká, vybízí v následujícím provolání naše dámy, kterak by tisíciletou slavnost příchodu sv. apoštolů Cyrila a Methoda oslaviti měly:

„Tisíc let tomu právě, co zoře křesťanství ponejprv zasvitla národu našemu; letos právě slavíme tisíciletou památku příchodu věrozvěstů našich sv. Cyrila a Methoděje do sesterské Moravy. Ze všech končin a krajů slovanských chystají se poutníci k oslavě posvátné této spomínky, vedeni nadšením všemu národu slovanskému společným.

Zdaž by nebylo slušné a čestné, abychom i my sestry české památku tuto slavily spůsobem důstojným?

Svatému Cyrilu a Methoději, těmto apoštolům slovanským, děkujeme za pevné zakořenění víry křesťanské ve vlasti naší: neboť oni přišedše jako bratři mezi bratry, kázali jim slovo boží ne cizím ale vlastním jich jazykem Jejich zásluhou to tudíž, že nám ne mocí a zbraní, jako mnohým nám příbuzným národům podáno bylo svaté učení křesťanství, anobrž že láskou právě křesťanskou duch i srdce předkův našich veden byl k poznání pravdy té, v jejímž světle a teple vzrostl velebný strom vzdělanosti křesťanské. Ježto jiným Slovanům s křesťanstvím přinešena poroba a záhuba národnosti, nabyl národ náš právě světlem křesťanství síly a jednoty nebývalé a práva občanství mezi národy evropskými. Jestliže mezi nimi zaujímal po věky místo čestné, jestliže nejeden z nich předstihl slávou, vědou a uměním, stalo se to hlavně tím, že mu věrozvěstové jeho přinesli ne pouze literu učení, ale ducha křesťanství, kterýž oživuje.

Nuže, krajanky, dokažme, že i my známe ceniti vznešenou zásluhu apoštolů našich, že i my umíme vděčně světit památku jejich.

Již od mnoha let staví se k oslavě sv. Cyrila a Methoděje v Karlíně blíže Prahy chrám Páně; sbírky dosud nedospěly k dokončení díla tohoto. Zdaliž by byla úcta naše k apoštolům těmto upřímná a srdečná, kdybychom, pokud je čas, nepomohli doplniti, čeho se posud nedostává, aby, až dozní slavnostní trouby z Velehradu v sousední Moravě, ještě během téhož léta i u nás vysvěcením a slavným otevřením chrámu Karlínského památka tato oslavena býti mohla spůsobem důstojným?

Od věků býval obyčej, že paní pracemi svými zdobily zbožnou myslí chrámy Páně. A že se obyčej ten zachoval po dnešní den, toho důkazy spatřujeme všude, kamkoliv se ohledáme i v nejnepatrnější kapličce. Sbírka k témuž účelu jest tedy povaze našeho pohlaví milá a přirozená.

Minulého léta o velkonocích ujala se velectěná hraběnka Johanna Schönbornová, rozená kněžna z Lobkovic, ve spolku s několika jinými paními věci této a vytknula si za úkol vybyti chrám Karlínský prádlem kostelním, paramenty, ozdobami oltářními spůsobem co možná nejdůstojnějším. Prostředků výdatných k tomu však posud na mnoze schází.

Jsouc požádána od velevážené paní hraběnky, bych jí pomohla ve sbírkách zavedených, odhodlala sem se bez váhaní ke skutku tak bohumilému přispěti, a pokládám to za povinnost co křesťanka i co Slovanka vyzvati i Vás, milé sestry české, byste oslavily příspěvky hojnými účelu a době přiměřenými památku apoštolů slovanských i ve vlasti naší!

Dárky peněžité nebo látky jako ku př. plátno, krajky atd. budou vděčně přijaty; která by však nějaké roucho kostelní sama zhotoviti chtěla, neobtěžuj sobě laskavě mne o tom zpraviti, by spůsob, kroj atd. umluven býti mohl. Jednáť se tu o to, aby paramenty látkou i celou spůsobou svou přiměřeny byly slohu krásné budovy, aby vyhověly liturgickým potřebám a ušlechtilému vkusu starého umění křesťanského. — Chci ke všem dotazům ochotně odpovídati, dary pak a peníze k účelu svému řádně se odvedou a časem svým uveřejní.

Vyzývám Vás, milé paní a dcery české, co nejvřeleji k podpoře sbírky této. Mám pevnou naději, že bohumilý záměr ten najde plný ohlas ve zbožném srdci Vašem a že Bůh požehná přičinění našemu!"

— *Vojtěch hrabě Deym ze Stříteže* zemřel dne 11. t. m. v Marianských lázních maje stáří 51. let. Zemřelý pocházel ze staročeského rodu šlechtického, jehož prvotní sídlo byl hrad Střítež v Čáslavsku. V roce 1848 bral vřelého a činného podílu v tehdejších událostech přiznávaje se k zásadám strany národní. Stal se nekladatelem „Národních Novin" majetníkem sboru „Svornosti" a místopředsedou „Národního Výboru." R. 1849 byl volen od okresu Novobydžovského za poslance do říšského sněmu v Kroměříži. V pozdějším čase vstoupil do soukromého života a žil na svém panství Poutnově nedaleko Marianských lázní. Byl upřímný a zasloužilý vlastenec, který práva národnosti české všude dle možnosti zastával.

— *Místopis Prahy.* V předvčerejší schůzi král. české učené společnosti provedl p. prof. Tomek místopis Nového města Pražského okolu roku 1400 v krajinách od Dobytčího trhu k Vyšehradu a od Koňského trhu na Poříč k Vltavě. Pod Dobytčím trhem stál jako nyní klášter Emauzský nebo na Slovanech řečený. Nynější kostel svaté Trojice pod Emauzy slul tenkrát u sv. Antonína. Za úzkou uličkou stál kostel sv. Vojtěcha; dům na tom místě stojící nese obraz tohoto patrona. Za Faustovým domem (kde nyní jest ústav hluchoněmých) stával „Hrádek," dvůr náležející starému Zajíci. U trojúhelníku mezi dvěma ulicemi k Botiči vedoucími stával na místě nynějšího kostela u sv. Bartoloměje dům pána z Rožmberka, pak vedle dům Krajířův, kostel sv. Michala s klášterem Celestinů. Dále stálo ještě několik domů, kteréž místo jest nyní prázdno; podobně v Kateřinkách a u sv. Apolináře stávaly někdy domy, kde nyní jich není, což vše dosvědčuje, že Nové m. v těchto místech bývalo před časy více zastaveno než nyní. Celá tato část města pod Vyšehradem byla r. 1420 od Sigmundovy posádky Vyšehradské vypálena a zůstala dlouho

pustou. Co se tkne druhé části, stávala na místě nynějšího domu u Špinků kovárna Petra Durschmieda. Nosticův palác býval domem Hallerovým, a vedlejší dům „u černé růže,“ kde jest měšťanská beseda, patříval universitě a sice českému národu na ní. Ostatek byla tato krajina od Koňského trhu až k modré hvězdě pokryta z většího dílu zahradami. Ta, kde jest nyní Panská ulice, patřila jakémusi Hauerovi, potom když ulice tam povstala, slula Novou, potom Křižalovou po sládkovi Křižalovi, jehož pivovár stál na místě nynějšího piaristského kostela. V místech, kde je nyní česká realka, mívala dům jedna tetka Žižkova. Také Nekázanka jest pozdějšího původu; zahrada na tom místě patřila Celnému, po něm nazývala se pak také ulice ta Celnou. Avšak potom, když přílišná neplecha a nekázanost se v ní tropila, nazváno jí Nekázankou, vicus turpis. Prostora mezi Jindřišskou ulicí a hradbami jmenovala se Chudobicí, kteréžto jmeno v užším smyslu přislušelo ulici Marianské. Na čtverci mezi ulicí Bredovskou a Koňským trhem bývala zahrada lékárníka Angela; po něm jmenovala se ulice Bredovská platea Angeli Jindřišské říkali ulice, kudy se jde na Senný trh. Ulice Růžová už tenkrát se tak jmenovala. Na Senném trze prodávalo se seno v krámích i mimo dni trhové. Nové brány nebylo; za to stávala trochu dále brána Horská (t. j. Kutnohorská), do níž se vcházelo z ulice Hiberňácké, tehdáž Dlažebnou zvané. Na místě celnice stával kostel a klášter Benediktinů u sv. Ambrože. Krajina od ulice Jezdecké ku hradbám slula Florenc, odkudž i jmeno ulice vedle nádraží. Ulice Šilingova slula už tenkrát tak, ale od držitele nárožního domu tam, jakéhos Šilinga. a překlad nynější „Penízková ulice“ jest tedy milný. Sv. Josef a kasárna bývaly za časů Karlových městskou nemocnicí. Hlavní cesta ke bráně šla před založením Nového města ulicí soukenickou, na Latrání zvanou. Rovnoběžně s ní šla ulice Hrnčířská, nyní Truhlářská. U sv. Klimenta za kostelem stávaly soukenické krámy. — Ze mlýnů podržely Helmovské své tehdejší jmeno až do našich časů.

— *Matěje Kopeckého* „Komedií a her“ vyšel druhého dílu sešit druhý, v němž se podávají dvouaktové veselohry „Kleveta“ a „Baron Podivín,“ drama ve čtyrech jednáních „Tři králové“ a čtyraktová činohra „Loupežníci na Chlumu.“

— *Divadelní ochotníci v Košířích* obdrželi od c. k. policejního ředitelství opět dovolení k šesti divadelním představením. Z předešlých šesti představení dávaly se tři k dobročinným účelům, a docílilo se dosti značného výnosu. — V neděli dne 22. února jest první představení, a budou se provozovati veselohry: „Tři hodiny před svatbou,“ „Výpalní daň“ a „Žlutá zimnice.“

— *Z Litomyšle.* (Divadlo, študentský ples). — Páně Stránského divadelní společnosti se zde dobře daří, návštěva jest četná, a venkovský lid nedbaje ani na nejhorší počasí, každý den spěchá do divadla. Při takovém účastenství by se dalo ještě mnohem více očekávati, kdyby pan ředitel se postaral o věci, kteréž divadelní společnosti jsou první potřebou. Byť i herci všemožně se přičinili: marná jest jejich snaha, pakli jim schází garderoba a divadelní úpravnost. Tyto věci jen panu řediteli zaopatřiti přísluší, neboť herec se své skromné gáže má co dělat, aby se sám aneb s rodinou vyživil. Jest ovšem mnoho diváků, kteří takové věci nepozorujíce uspokojí se s dost malým šprýmem; jsou však také pozorovatelé, jichž taková nešetrnost k obecenstvu jen uráží. Ku příkladu: Vavřinec v „Deboře,“ ten bohatý, statný rychtář, před nímž jen v ohledu materialním má každý v obci největší vážnost: ten podobal se chudému podruhovi, který jest rád, nají-li se jednou za den zemčat. — V „Selce Klášterské“ viděli sme důstojníky francouzské, kteří by směle mohli být prefatýny sprostému vojákovi. V „Muži zákona“ dával pan dvorní maršálek audience v salonč, který se ani nevyrovná uhlířské světničce; a na ceduli se udává co čas děje 1700 — herci však přijdou v obleku z doby 1800 — a t. d. První povinností divadelní společnosti jest úcta k veřejnosti; pakli ta se ruší buď nedbalostí herců, že neumí úlohy a jeden druhému jen hru kazí, aneb nešetrností se strany pana ředitele: ztrácí docela na své ceně vznešené, podobajíc se pak jednoduché živnosti. — Dne 3. února dávali zdejší študující na Karlově ples, který ze všech letošních tanečních zábav byl by býval nejzdařilejší, kdyby se nebyla přihodila malá maličkost. Pozvané slečně Ryšavé, výtečné herečce divadelní, nepodala prý jistá slečna ruku při čtverylce; a proč? — že prý jest komediantkou. — Můj bože! jako bysme nehráli všickni komedii! Někdy hraje dost skromná dcerka občanská výtečně dámu královskou, a někdy zase dost hrdá slečna od stavu — třeba husičku na plesu.

—o—

Směs.

* *Stromovka.* Zemský výbor předložil sněmu obšírnou zprávu o Bubenečské zahradě a nacházejícím se v ní lovčím zámku. Dlouhé historické vylíčení poměrů vlastnictví dokazuje hned na počátku vyslovenou větu, že tyto předměty nebyly nikdy ani stavovským ani zemským

vlastnictvím, a byly spíše i jsou také posud vlastnictvím Jeho Veličenstva krále Českého, a užívání tohoto vlastnictví bylo pod jistými výminkami ve spůsobu více méně nejistém a vždy odvolatelném ponecháno jedině bývalým stavům českým, a v témže spůsobu přešlo tedy také na nynější zástupitelstvo zemské. — Bubenečská zahrada, povstalá z bývalého zvěřince a zahrady, byla vydržována z výnosu dvoru tam se nalezajícího, a když to nepostačilo, z domestikálního fondu. Pokud pomůcky a knihy účetní zemské účtárny podávají o tom vysvětlení, obnášely výlohy na dotčené předměty od roku 1832 počínajíc, až na konec správního roku 1861 úhrnkem 280.279 zl. $30\frac{1}{2}$ kr., vlastní příjmy fondu Bubenečského zvěřince obnášely v těchto letech v celku 102.544 zl. 89 kr., tak že tedy suma úhrnková výloh, z fondu domestikálního za stromovku a zvěřinec zapravených obnáší 177.734 zl. $41\frac{1}{2}$ kr. V průměru obnášely v témže čase výlohy ročně 9664 zl. $80\frac{9}{29}$ kr., a příjmy ročně 3536 zl., schodek tedy obnášel ročně 6128 zl. $80\frac{9}{29}$ kr., kterýžto roční schodek subvencemi z fondu domestikalního zahražen býti musel. Co se zvláště dotýče výloh na lovčí zámek Bubenečský a jeho přímětý, totiž na uzavřená oddělení zahrádní a na skleníky k užívání bydliteli v zámku vyhražené, tož obnášely tyto výlohy na vydržování a na úpravu zámku v posledních 10 letech od roku 1852 9473 zl. $50\frac{1}{2}$ kr. a s přirážkou výloh za věci, pro pohodlí bydlitele v zámku objednané, 1694 zl. 56 kr., úhrnkem 11.168 zl. $6\frac{1}{2}$ kr., a toliko roku 1847 z příčiny obývání zámku tohoto Jeho cís. Výsostí panem arciknížetem Štěpánem objednány byly nové svršky za 6285 zl. 16 kr. Průměrné výlohy za vydržování a úpravu zahradních částí a skleníků, pro bydlitele v zámku vyhražených, obnášejí ale dle podrobného průkazu zahradníka parku Bubenečského 2010 zl. 19 kr. ročně.

* *Dědictví Maličkých* v Hradci Kralové, osvědčivši se již čtverými dary, spolkovým obrázkem a diplomem v oceli rytým, nabývá každým dnem větší přízně v Čechách, na Moravě a v Slezsku. Co nevidět doplní počet 17.000 údův s veškerým přijmem 48.000 zl. Kéž tou měrou daří se také „Zlaté Knize,“ jakouž cestou za Dědictvím Maličkých kráčí!

* *Umělá ruka.* Fr. Čečatka, mistr strojnictví v Praze, vynašel umělou ruku, kterou člověk, maje ruku až u samého ramene uříznutou, může vykonávati nejpotřebnější pohyby, ku příkladu šátkem zacházeti, sklenici vody neb lžíci k ústům přiložiti, do kapsy sáhnouti, ano i poněkud zřetelně psáti.

Dopisy redakce.

Panu Fr. K. v B. Na přímost Vaši odpovídáme se stejnou přímostí. Básníkem nejste, a tudíž jím nikdy nebudete. Patriotismus jest u Vás patrný z každé řádky, avšak každá řádka jest zároveň tak krví napita, že nemá nic společného s krásou, kteréž se přece vše v umění podříditi musí. Taktéž formy nikdy nedostihnete. Zvolte si tedy onu jinou cestu, a bude nám i Vám prospěšnější.

Panu Em. zde. Vaše první báseň jest pěkná; prosíme o úplné jmeno. I v druhé básni se jeví pravý cit; těmi jistými místy byste ale neposloužil věci ani nám.

Panu M. B. zde. Vaše upozornění nemá snad podstatnějšího základu, leč ten, abyste vůbec něco napsal. Myslíte-li, že by lépe bylo k vůli celku, abysme byli čtenáře odkázali na jedinou stránku ročníku 1855, který ani zajisté všichni nemají, pak máte Vy pravdu. Můžete se za šťastna pokládati, nepodáli se Vám v žádném listě více opět otištěného, než tuto. Ostatní Vaše poznámky jsou zcela plané. Až budete míti podstatnějších věcí, rádi si jich všimneme.

Panu V. X z V. Předpokládáme, že ste mluvil poctivě, když ste se udal býti samoukem; jinak bychme tomu nevěřili, a zdálo by se nám spíše, že ste nás chtěl zkoušet. Dle zaslaných básní nedá se Vám talent upříti; pěstujte jej pečlivě, snad k něčemu dozraje. „Noc na hřbitově“ jest rozvláčná; škoda té látky, jest pěkná a ze života vzatá, schází jí ale precisní forma, aby se neminula s účinkem. „Políbení“ jest mnohem slabší, hledané a přeslazené; nevypůjčujte si mnoho, vystačíte se svým.

Pány předplatitele na lonský ročník „Lumíra,“ kteří se již o prémii hlásí, musíme požádati ještě za malé strpení. Neblahou nemocí Míkovcovou a jeho úmrtím se věc ta poněkud protáhla, tak že se nemohl obraz hned koncem minulého roku vydati. Na obraze však se již co nejpilněji pracuje, a můžeme pány předplatitele ujistiti, že je docela uspokojí. Zatím však musíme je žádati, aby ještě nejdéle do konce měsíce března poshověli, kdežto se jim prémie ta najisto zašle.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském knëhkupectví v nov. alejích č. 136. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. Rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 9. 26. února 1863. XIII. ročník.

Zašlé doby.

I.

Má láska, v blahé době zrozena,
na Tvojím ňádru byla kolíbána;
Tvůj dech ji kolebavku pěl
a retem Tvojím byla odchována.

Ji květem dařil Tvojích tváří máj,
ji slunce zář — Tvé jasné oko hřílo,
a před mrazem ji teplé srdce Tvé
jak matka outlé svoje robě krylo.

A přece, přece — žel to nastokrát!
tak nešťastná s tou naší láskou změna!
Ta naše laska vadne — umírá —
vždyť Tvojí, Tvojí slzou byla křtěna!

II.

My smělí byli v přáních svých,
a nebe na zem přikouzlit sme chtěli;
rychlostí myšlének sme v úchvatu
na křídlech ducha k branám ráje spěli — —
a jedna bouř zničila bujnou žeň —
my smělí byli — dívko, zapomeň!

Jak angel, vyhnán z ráje, žalně lká,
když v upomněnce k časům zašlým vzletne,
tak upomínka na ten lásky čas
do srdce vráží šípy ostré, četné;
a proto myšlének svých proudy změň,
a na tu naši lásku zapomeň! —

III.

Nezazli mi, duše moje drahá,
že snad květ sem žití Tobě pošlapal!
Chtěl sem Tì naliti číši blaha,
osud však tam jedu nakapal.

Nehněvej se, moje drahé dítě,
jestli zmařen žití Tvého sen.
V nebe svoje chtěl sem uvésti Tě,
a teď sám jsem z něho vypuzen.

Fantasie má trůn zbudovala,
na němž Tys se skvěla královnou:
však ta moc, jež skutečnost se zvala,
stroskotala trůn mi nade mnou.

IV.

Z těch krásných dob a blažených,
jež trvaly tak na krátce,
mám přec Tvůj jeden vzácný dar,
to k věčné svojí památce.

Mám v srdci svojím obraz Tvůj,
tu milou drahou podobu,
a nad ním skvostný diadem —
Tvých slzí čistou ozdobu.

V.

Již odpusťte těm písním mým,
že pošmurně tak zněly;
jsou žalmy to, jež vyplakal
mnich kdysi v smutné celi.

Jsou malé hrůbky písně mé,
v nichž láska pochována;
jsou umíráčky žalostné,
zvonící lásce hrana.

Karel Adamec.

Kamarádi.

Obrázky ze života venkovského.

(Pokračování.)

XII.

Nejsem na řetízku!

Špatně se hoch vyspal; nebylo jinak možno — v truhle jsou pořád ještě ty čertové peníze!

Vojtěch nespí lépe — a přec už dávno si truhlu vyčistil z těch prokletých peněz!

Dobře, že máš dobrého doktora na své straně! Benda sice na doktora se neučil, ale nyní už tomu výborně rozumí, čím tě nutno léčit; a to je, hochu, tvé štěstí, sic bys zůstal jednou v komůrce — nemocen. Ty kroutíš hlavou; nevěříš jiným —

ovšem ti to těžké, protože sám k sobě nemáš důvěry. Ale jiní to na tobě vidí, že nejsi docela v pořádku; tvoje trpké usmívání neplatí nic.

Benda léčí hocha pečlivě, svědomitě; mrzí ho často, že mu pacient nechce všechno svěřit. Vojtěch hovořívá o všemožných věcech na světě, jenom jedné se nemůže dotknouti. Hospodář se však těší dobrou nadějí, že hoch sám začne, až to nebude moci déle vydržeti.

Práce v poli, zvláště na jaře, je přec veliké dobrodiní pro člověka. Ten čerstvý zdravý vzduch a to boží slunko — jak blahodějně působí na tělo tvorů živých; zpěv ptáčků a denně se vzmáhající život celé přírody, jak to lahodí zdravé nepokažené mysli! Vojtěch nemůže se vymknouti z pout zákonův, jimžto se v přírodě musí všecko podrobiti, dokud se to přirozeným během nepromněnilo. Vojtěch nabyl pod širým nebem znenáhla lepší barvy, cítí v těle mohutnější síly, mysl jeho jest pokojnější. Neumí se ovšem vesele zasmáti, ale nikdo by na jeho tváři nečetl, že hocha snad něco trápí. — Hospodář si potajmu samou radostí mne ruce, div si ty poctivé mozoly nevyhladí; je přesvědčen, že on toho divu na Vojtěchu dokázal — žeby příroda sama měla též pěknou část zásluhy, na to neštudovaný Benda nevzpomene — právě tak, jakož i nemálo študovaných doktorů.

Však ale nechtějme Bendovi zásluh ztenčovati; i Lískovští výrostkové si toho všimli, jak rád obcuje hospodář s čeledínem; a když je několikkráte v neděli odpoledne viděli v polích se procházeti, smáli se, že ten starý nepochybně vynčuje Vojtěcha na sedláka, mrzeli se, že ani v neděli nedá čeledínovi pokoje; tomu žeby lépe slušelo býti mezi nimi, bráti v kuželky a napiti se vesele. Matýsek byl jiší hoch, držel věrně s nimi, nejeden se napil za jeho bělounšky, a byl-li Matýsek zvláště v dobré míře, nedělal si při kuželkách mnoho z několika dvaciášů.

Čas plynul jako voda — jenom že se voda opět vrací, třebas se v moři utopila — a čas nemůže se vraceti! Ale plynul čas — Matýskovi dosti rychle; Vojtěchovi? — kdož to ví!

Pozejtří máme 16. května. V R . . je malá pouť, ale mládež si na ni více zakládá nežli na velké, která připadá až na podzim. Povětrnosť je překrásná, mládež v celém okolí se chystá na pouť; kdo jen může od rodičů nebo hospodáře se vyprosit, nezůstane doma; a kdo má jenom několik grošů v kapse, nemůže se s R . . skou hospodou minouti, bezděky tam kráčí po slavných službách božích, už je to hluboko zakořenělým zvykem.

I v Lískově se hoši radí, ta pouť jim nyní je nejdůležitější věcí na světě. Mnohý béře útočiště k Matýskovi; on prý má nevyčerpatelný poklad, musí pomoci, jinak by Frantík a Tonda a Honzík a ještě několik jiných nemohli jít nikam! To jsou Matýskovi důvody, že proti nim nelze bojovati; on přeje každému, a půjčí tedy bez upsání a bez hypotéky po dvou i třech dvaciáších. Při té příležitosti samo sebou se mu něco nepříjemného objevilo; ani nevěděl, kterak se té slabosti dopustil, že začal přepočítávat, kolik má ještě těch pěkně potisknutých papírů. Až pak, když tu stál jako dřevěný nad svou truhlou, cítil teprva jakou hloupost vyvedl — že zkoušel, umí-li ještě počítat! Vždyť on i beztoho dobře věděl, že těch papírů už hezkých několik proměnil za bílé ptáčky, nikdy se nedivil, že „mršiny“ umějí tak lítat — jen když hodně za ně užil! V mrzutosti dal by si hned pohlavek za to, že se kdy naučil zbytečnému kumštu — tomu počítání! Ale Matýsek je mudrc: on ví,

že bývá často nejlepším lékem — zapomenutí; a proto i rád rychle zapomene, kolik mu v té truhličce ještě zbývá.

Frantík a Tonda a Honzík z Kudrličkovy chalupy a ti druzí jsou velmi spokojeni, že se jim půjčka podařila. Dokázali na sobě, že dobrý člověk, cítí-li jakou radosť, ještě lepším se osvědčuje; i oni ve své radosti nezapomněli na kamaráda Vojtu, kterému velmi přejou, ačkoli si jich teď méně všímá; rádi by viděli, aby s nimi šel na pouť; čekají-li z toho nějakého zisku pro sebe, či ani na takového cos nemyslí, kdož by to určil? Dost na tom, že se ustanoví pozvati Vojtěcha, aby se na pouti nezapomněl okázati.

Vojtěch nechce o pouti ani slyšet. Lichotí a domlouvají mu; Mates mu maluje, jak nejlépe umí, obraz pouti, a což té muziky! — ta je ovšem věcí nejhlavnější. — Ale Vojtěch je jako z kamena.

„Těžko chodit na pouť," prohodí jeden, „když nemůže člověk sám svými penězi vládnout."

„To se, brachu, mýlíš!" opírá se Vojtěch.

„Co bych se mejlil? — Tvoje peníze má poručník pod mocí —"

„Kdo ti to řekl?"

„Inu, zdá se mi, že tuhle Mates —"

Mates o tom neví, aspoň si nemůže vzpomenout, žeby kdy mluvil, na čem nikomu nezáleží. — O, Mates umí mlčet! — dokud se trochu nepodnapil.

„Ano, pravda to je, že sem dal peníze k poručníkovi, ale nechová jich ve své moci, těmi já sám vládnu, jak se mi líbí!"

„Nu tedy půjdeš s námi!" ozývají se všichni jednohlasně.

„Nemohu!" odpoví Vojtěch krátce a určitě.

Všeobecné ustrnutí. Hoši tomu nerozumějí: mít peníze, mít je docela ve své moci — a nemůže!

„On nesmí," prohodí Tonda.

„Proč by nesměl?" ozval se v to jiný; „když dovolí hospodář Matesovi, pusť taky Vojtěcha."

„Což s Matesem je to jináč! hospodář není jeho poručníkem, a proto není Mates tak uvázaný —"

„Hoši, mluvíte a nevidíte si do huby!" ozval se Vojtěch poněkud rozdurděn „Já jsem právě tak uvázán jako tuhle Mates — a nic víc!"

„Nemusíš se, Vojto, hněvat," omlouval se Tonda, „člověk pro tu myšlénku nemusí daleko. Kolikkrát sem tě litoval, že ti hospodář ani v neděli nedá pokoje, že tě všude s sebou vodí jako medvěda na řetízku —"

Vojtěch se hněvem zapálil, ale uměl se dost ovládati. „Byl bych ti na to něco notného vyhodil," pravil zcela mírně, „ale ta pošetilá řeč by nestála za hádku. Kdybys ty, Tondo, znal mého poručníka jako já, zpíval bys o něm jinou! — a ze mne bys nedělal medvěda na řetízku! rozumíš? — A žádám tě, abys se o mne nestaral, neumíš-li to jako dobrý kamarád. A na řetízku nejsem! to si pamatuj."

XIII.

A co ten Bzinkovák!

Vojtěch je přec na té pouti. Musil hochům dokázati, že s ním poručník nenakládá jako s malým chlapcem, že není samovládným pánem jeho peněz, že ho nevodí s sebou na řetízku. Poručník nic proti té pouti neměl; ba byl tomu rád, že hoch pomýšlí na nějakou radost. Do desíti večer mají dovolenou, hospodář míní, že za tolik hodin mohou té zábavy užiti dosyta.

Matýsek po cestě radostí skáče, že kamarád jde s ním. Nabral si peněz, nestaraje se o zbytek, je-li velký či malý; víko truhly padlo — a je dobře.

Vojtěch ani neví, jsou-li ženské ze statku na pouti. Chodívala každoročně jedna nebo druhá s hospodyní; Bendka má v R . . . sestřenici, nemůže pouti zmeškati, není-li nic kromobyčejného v cestě. Ale tenkráte se ta milá Bendka o pouti ani slovem nezmínila; snad už ji to netěší — vždyť nebude pořád tak do světa, není daleko od čtyrycítky!

Z Lískovských hochů tři počítali své k pouti uchystané groše bez hospodářův — nemohli přijít, pantátové jich nešťastnou náhodou nemohli toho dne pohřešovati. Vojtěch se tomu zasmál, když Matýsek o nehodě kamarádů vypravoval; nesmál se proto snad, žeby se radoval z jejich nehody, ale mezi těmi nešťastníky byl divným osudem — Tonda! — ten, který si Vojtu představoval jako medvěda na řetízku! Vojtěch byl dosti člověkem, že ho tato malá nehoda Toníkova právě nezarmoutila; vždyť jen přispívala ku zvýšení blahého pocitu volnosti jeho. Jindá cítíval se šeredně odvislým, ale žádný z kamarádů si toho nevšímal, tím méně mluvívali o tom; proto ho ta odvislost nesužovala tolik, jako nyní blaží ho volnosť, skutečná volnosť, o které se mu do očí pochybovalo a které nyní skvěle na sobě dokazuje.

Vojtěch se na pouť vystrojil, nikdo by v něm nepoznal čeledína. Není pochybnosti, žeby mu žádná z těch hezkých děvčátek tance neodepřela; hoch také není dnes zasmušilý — ale do tance nemá chuti. Za to se drží Matýsek; věru nedělá svým dvacetníkům hanbu.

Je-li pak Bendka přec na pouti? V kostele ji Vojtěch nespatřil; ale čemu se divit? bylo na velké tuze mnoho lidu — a pak kdož ví, hledal-li zrak Vojtěchův právě hospodyni? — Rád by se zeptal kamaráda; ale s tím není teď nic, muziki hraje a Matýsek musí tančit, neboť proto je zde, a všecko má svůj čas!

S kým to jen tančí, a už po třetí? Je to hezké děvče, oči má jako trnky, a jak tančí, jakoby lítala! Vojtěch ji nezná. Ale tamhle až u dveří zakmitla se dívčina — tu snad Vojtěch zná — zachvěl se, neví sám, jak mu je. Každé okamžení čeká, neobjeví-li se Matýsek konečně s nějakou jinou tanečnicí v kole — s Madlenkou! Už se přehrálo kolik kousků, a Vojtěch při každém novém se více těšil z kamaráda — že ho nevidí tančiti s Madlenkou! ano, těší se z něho, ale čas mu je při tom ohavně dlouhý.

„Matýsku," oslovil ho konečně, když muzika opět utichla a kamarád si šel pro čerstvé pivo, „hospodyně má dnes trvám dlouhý oběd — anebo už odjela?"

„Jak to? co to plácáš, Vojto? kam žeby odjela hospodyně?"

„Domů myslím —"

„Naše hospodyně? — no, ty už ani o světě nevíš! hospodyně tu ani nebyla,

„Tož jsme tu ze statku jen my dva?"

„Jen my dva, kamaráde! a tys tu ještě zbytečný, proto žes jako kus dřeva," doložil Mates velmi upřímně.

Vojtěch se nic nedurdil, že mu kamarád řekl do pravdy; jenom oni dva tu jsou! kterak se durdit při tom?

Mates ani jedné písničky nezamešká — Vojtěch také ne, jenom že netančí; dívá se s rostoucím zalíbením na kamaráda, jak tu černookou holku provádí; má z něho vždy větší radosť. A jak laskavě se umí chovat k té dívčici! už jí po kolikáté nabízí cukrované vody — a černooká se dlouho nenpejpá — však má chudáček žízeň, Mates tančí jako lev! A taky umí děvčátko s úsměvem vděkuplným poděkovat; to věřím, proč by se to Matýskovi nelíbilo!? — O, Vojtěch má dnes oči! všechno vidí, kamarád se mu líbí čím dál víc; už mu rozumí, a může míti z něho jen radosť, — však mu to nesmlčí!

„Ale bratře, je tu veselo —"

„To věřím, jako v ráji!" míní Mates upřímně.

„Mně už je samému do tance —"

„Není možná! — totě zázrak!" diví se Matýsek.

„Když se člověk na tebe dlouho dívá, musí se konečně rozehřát."

„Vidíš! jen to dělej jako já —"

„Což ty to umíš s děvčaty! to jsem já proti tobě učedník."

„Chceš-li, budu tvým mistrem, odbudeme to učení beze štilců —"

„Škoda, že tu není našich holek —"

„Škoda! ale jenom jejich, provedli bysme je pořádně —"

„Což ty se přece dobře vytančíš —"

„A ty nemůžeš?" otázal se Mates s káravým přízvukem.

„Nikoho tu neznám, snadno bych někomu vzal holku k tanci a měl bych z toho mrzutosť —"

„Ah, což mrzutosť! toho se neboj —"

„Takhle s naší Baruškou — nebo s Madlenkou —"

„Ale, Vojto! tys hrozný bláhovec! — vždyť to je pořád jedno, tančí-li člověk s Madlenkou nebo s Mařenkou, s Bětkou nebo s Lidkou — a teď se k tomu měj! basa už tam bručí —"

To pověděv, nechal kamaráda státi a hleděl si svého.

Tedy je to jedno, tančí-li Matýsek s Madlenkou nebo s Mařenkou! — Vojtěch by se na něho hezky hněval, že směl něco takového z úst vypustit! ale kterak se hněvati, vždyť má už nevýslovnou radosť z něho! Kdyby tu stál vedle, Vojtěch by mu padl kolem krku. — Vojtěch tu dívku miluje! — kamarád ani neví, co je láska! — Vojtěch má k dívce právo, Vojtěch sám! nikdo jiný! — Není divu, že mu je do tance.

Nejsi-li hochu podivín! Je ti do tance i viděti to na tobě; muzika hraje, všecko plesá: co ty stojíš? proč netančíš? či nevjela ti dosud radosť až do nohou? či snad se bojíš mrzutosti, kdybys někomu vzal holku, jak se říká, zrovna před hubou? — Bůh milý ví, co mu teď hlavou projelo; kam to běží? — Aha, dolů na náves! Chceš snad tam radostí skákat? snad ti v té tančírně příliš těsno? — On chvátá k perníkáři, nežli složí krám. Tos zapomněl nakoupit pouti — to nebylo hezké, ale nechci

ti to vyčítati; přeces na slušný starodávný zvyk vzpomněl. Tak, jen vyber hezky toho nejlepšího; tak se patří, chceme-li koho uctit. — Aj, co to? jednoho paklíčka máš dost? — tyť přílišně šetříš! to už raději dones domů asi deset ocukřených mandliček — všem na dračku, aspoň by měli při tom nevinné vyražení. — Na tom marcipáně mu as tuze mnoho záleží, snad myslí, že by mu jej některý čtverák záda z kapsy vytáhl; inu, nemožné to není — ti výrostkové nemohou být ani živi, aby druh druha neškádlil. — Tak, tam bude marcipán v bezpečnosti; krví srdce svého bys ho hájil, proto nech spočívá blíže srdce! — Máš v kapse špendlíky? dobře se ti stalo, mužský špendlíků nepotřebuje! — Odpusť, ukřivdil sem ti; ovšem jsi pěkně vyfintěn, ale špendlíků s sebou nenosíš — to tě v té kapse něco jiného píchlo — modlicí kniha! — A tos o té knížce prvé nevěděl? snads ji v kostele ani v ruce neměl! — vidíme, k čemu ta mládež chodí na pouti! — Kdybych tě trochu nelitoval upřímně bych se zasmál; stojíš tu jako socha, v jedné ruce knihu, v druhé marcipán! Je to zatrolená věc, nevěděti, kam strčit jedno, kam druhé. Ale vzpamatuj se, hochu jsi už tak velký a stojíš tu malým klukům na posměch! — Nu přec konečně! marcipán do zadní kapsy, knihu na prsa. Tos mohl udělati hned, a ti lidé, co tu stojí kolem tebe, neusmívali by se tak šibalsky.

Vrací se do hospody, ale už mu jaksi není do tance. Štědrý večer, hedbávný šáteček, Matýsek, košile, bavlna — i mnoho, mnoho jiných věcí rejdí mu v hlavě, že ani neví, či jest, že ani si není vědom, kudy se dostal zpátky do hospody a že Mates hlavou kroutě stojí před ním.

„Vojto!“ oslovil ho kamarád chraplavým hlasem a pořádně jím zatřásl. „Slyšíš kého čerta zas máš? vždyť se mračíš, jako bys chtěl celý svět postrašit!“

Vojtěch se vzpamatoval. Zdálo se mu, že je kamarád notně podnapilý, a okamžikem projely mu hlavou nové myšlénky. S tím hochem, kterému pití, tanec a všeliká jiná zábava jde nade všecko na světě, s tím žeby tichá, jemná dívka mohla žíti blaženě? A hoch, který s jinými děvčaty se umí tak pěkně baviti, že na Madlenku ani nevzpomene, ba že mu je Madlenka jako Mařenka, ten žeby Madlenku měl opravdu rád?! — Hoj, Matýsku! měj se dobře na pozoru! Kamarád nehodlá marcipán tak dlouho nositi v kapse jako ty modlitby; ještě dnes chce dáti Madlence, co jí koupil na pouti — nevím, nevím, jak to s tebou, veselý hochu, dopadne! — Vojtěchova tvář ponenáhlu se změnila, zmizela předešlá zasmušilost; kamarád ale dosud čeká na odpověď.

„No mluv! co je ti?“ ptá se Mates na novo.

„Nic mi není,“ klidně odvětil Vojtěch.

„Mluv nahlas!“ nevrle mu zahučel do uší podnapilý hoch.

Vojtěch neodpovídaje mrzutě odstrčil kamaráda stranou, tak že tento zavrávorav bez mála byl by hospodskému několik sklenic pivem naplněných z rukou vyrazil. Mates se proto nedurdil, myslil nepochybně, žeby si darmo radosti pokazil. Kdyby byl jiný Matýskem strčil, ovšem by to bylo něco jinšího! —

Slunko zapadlo za hory, šeřilo se. Vojtěch už neměl stání v hospodě, byl jako v trní; na štěstí nebyl ještě kamarád na mol a dal si říci. Hospodská právě chystala svíčky, když Mates a Vojtěch přišli zaplatit útraty.

Už jsou připraveni; je také svrchovaný čas, chtějí-li silným krokem do desíti

dorazíti domů. Nežli se rozžehnou svíčky, zpustí muzika ještě kvapík, tak roztomilý kvapík, že si ho Matýsek na rozloučenou nemůže odepříti!

Vojtěch netrpělivostí neví co dělati, je v té krčmě jak na řeřavém uhlí, a Matýsek — tu právě jede okolo jako na koni. Tohle ti, veselý hochu, mrzutý kamarád nedaruje, a jak dotančiš, hned si tě chytne, a musíš hezky domů — sic by toho tance nebylo konce!

Matýsek je ferina liškou podšitý; jakoby tušil, že mu kamarád chce v tanci překážeti, odpočívá na chvilku až tamhle v koutě blíže muzikantů; nepochybně se domnívá, žeby se mírumilovný hoch nerad pletl tanečníkům v cestu, a k tomu, když se každý žene, až se vítr zdvihá.

Vojtěch si z toho větru málo dělá. Šťastně vklouzl do vnitř kola; utržil přitom řádný šťouchanec loktem do žeber, ale na tom málo záleží, vždyť to není jináč možné Ještě několik kroků, a opět jeden skok; šťastně se dostal na druhé straně z kola ven; škoda jen, že přitom jaksi divně zavadil o tančící párek jeden; tanečník klopýtnul, pustil děvče na zem, nejbližší párek do nich vrazil — a je z toho v okamžení váda. Zdvořilý Vojtěch se omlouvá — a za to se mu dostává huby a výhrůžek s mnoha stran, a je křiku z toho až běda.

Matýsek je v takových věcech neobyčejný praktikus; žádná hádka u muziky neujde jeho pozornosti, byť se ani jeho netýkala. Zde s ustrnutím brzo znamená, že tlupa rozdurděných tanečníkův obklopuje kamaráda Vojtěcha.

„Ticho v Čechách!" zařval v to jako rozdrážděný lev, a jedním skokem byl v tlupě. „Tomu dejte pokoj!" vzkřikl po druhé, podávaje Vojtěchovi ruky, jakoby ho chtěl z nebezpečí vytrhnouti.

„A co ten Bzinkovák!" ozvaly se asi tři hlasy proti Matesovi.

Ale to bylo zle! Jednomu dal Mates okamžitě za odpověď silnou ránu pěstí do prsou, „tu máš Bzinkováka!" a udeřený už ležel na zemi. Nad hlavou Matesovou vznášelo se hned desatero pěstí. Vojtěch se až do té chvíle skutečně neznal; kamarád se ho ujal, za to mu nadali Bzinkováků, a teď má za to trpět! tolik hrozivých pěstí doráží na Matesa! — Vojtěch je celý v ohni — a tepe do nepřátel pravicí a levicí, kam pěsť padne, tam padne, a nejeden protivník vrávorá od jeho ran v pravo v levo — a nejeden se na zem kácí od pádných ran, jakých umí pěsť Matesova rozdávat.

Mates jest i výborný taktikus: jedním pohledem, jako v bitvě výtečný vůdce, vidí celé nebezpečenství. V celé tančírně není už ani jedné ženské, všecky se vyhrnuly z hospody ven, křičíce a vřeštíce, jakoby se měl svět rozsypati na prach. Z hochů Lískovských také už tu nikoho nevidí. Jsou v tančírně jen práči, všude jich plno, nejedněm se i sklenice blýskají v rukou: — co si počnou dva proti takové síle!

Mates má ještě dosti rozumu; okamžitě uzná, že se musí s kamarádem čestně protlouci, neboť nelze opanovati bojiště dvěma proti celému pluku.

Zcela blízko je stůl muzikantů. Ti schovali své inštrumenty pod lavici. Jenom basař byl chvilku v nesnázi; co si počíti s takovým kusem dřeva? není možná strčiti tak veliké skřípky pod lavici nebo — do kapsy. Strachu muzikanti neznají; ovšem jsou takovému divadlu zvykli. Jediný basař není zvědavý a strachu má dost; starostlivě dbá svého milého života — kryje se basou jako mocným štítem. Za to je houslista sekundarius jiný kos! tiše sedí na své židlici odpolou k té pěsťové bitvě

obrácen, a jsa nějaké ťafky tak blízký přec jen špoulí dareba hubu, jakoby měl z té rvačky srdečnou radosť. — Však se mu ta radosť trochu ztrpčila. Nenadál se ničeho, a tu najednou — sedí na zemi; v okamžení jsou ulomeny všechny čtyry nohy jeho židle, dvě se zakutálely pod stůl, jednu drží Mateš pevně v pěsti, tu čtvrtou má Vojtěch. A tak se ti dva Bzinkováci, neohroženě k sobě držíce, protloukají nepřátelským davem ku dveřím. Padají rány pěstí, oba obušky tepají na vše strany, sklenice litají — — —

Hospodská ještě nerozžehla svíček, je špatně vidět.

(Dokončení.)

Malá Fadetka.

Od George Sandové. Přeložila Žofie Podlipská.

(Pokračování.)

XIX.

Landry byl pohnut, nevím ani jak — spůsobem, jakým mluvila Fadetka skromně a pokojně o své škaredosti; a připomínaje si její tvář, již neviděl po tmě v lomu, řekl neobmýšleje lichotit jí:

„Ale, Fadetko, ty nejsi tak škaredá, jak si myslíš, anebo jak povídáš. Jest na světě nepříjemnějších, než ty jsi, a žádný jim to nevyčítá."

„Ať jsem trochu více nebo méně škaredá, Landry, ty nemůžeš říci, žebych byla hezká holka. Jdižiž, nechtěj mně to vymlouvat, já se proto netrápím!"

„Ďáble! kdo ví, jaká bys byla, kdybys byla ustrojena a učesána jako ty druhé. Každý povídá jedno: kdybys neměla tak krátký nos, tak velká ústa a tak černou kůži, ušla bysi; neb také se říká, že v našem kraji není víc takových očí, jako jsou tvoje, a kdybys neměla pohled tak smělý a posměvavý, rád by byl leda kdo viděn těma očima."

Takto mluvil Landry nerozmýšleje tuze o tom, co říká. Připomínal si řadou chyby a přednosti malé Fadetky; a ponejprv si jí všímal s pozorností, jíž by nebyl myslil že je schopen ani před chvilenkou. Ona to spozorovala, nedávala to ale na jevo; byla příliš rozumna, aby přijímala takovou věc za pouhou pravdu.

„Moje oči rozeznávají, co je dobré, s potěšením, a s litostí, co není dobré. Také si z toho pranic nedělám, nelíbím-li se tomu, kdo se mně nelíbí, a nemohu pochopit, proč všecky ty krásné holky, jimž se dvoří, jak vídám, proč házejí očkem po všech lidech, jako kdyby byli všickni lidé dle jejich srdce. Co se mne týká, kdybych byla krásná, nechtěla bych se tak jevit nikomu než tomu, jehož bych byla zvolila, a jen jeho lásky chtěla bych být hodnou."

Landry si zpomněl na Madelonu, ale malá Fadetka nenechala jej při té myšlénce; pokračovala v hovoru jak následuje:

„Tu máš tedy, Landry, celou mou křivdu k jiným: že nežebroním o jich soucit aneb o shovění s mou škaredostí. Jdu jim na oči beze všeho šňoření, abych ji skryla,

a to je uráží a tím zapomínají, že sem jim často něco dobrého prokázala a nikdy ničeho zlého. Z druhé strany, kdybych i chtěla věnovat jakousi péči své osobě: kde bych k tomu vzala, abych se vystrojila? Žebrala sem kdy, ačkoli nemám sama zlámané grešle? Dává mi moje babička toho nejmenšího leda přístřeší a stravu? A když neumím jak se patří použít chudobných šatů, jež mi zůstavila moje ubohá matka: je to vinou mou, když mne tomu nikdo nenaučil, a když jsem opuštěná od desátého roku bez lásky a bez ustrnutí? Vím dobře, co se mi ještě vyčítá a čím ty si mne z laskavosti ušetřil. Říká se, že je mi šestnáct let, a že bych mohla jít do služby, žebych pak měla mzdu a prostředek, abych se uživila; ale že lenost a náklonnost k pobíhání mne zdržujou u mé babičky, která mne přece nemá ráda a má, z čeho by si držela děvečku."

„Nuže, Fadetko, není to pravda?" řekl Landry. „Vyčítá se ti, že nejsi práce milovná, a tvoje babička říká každému, kdo to chce slyšet, žeby měla výhodu, kdyby vzala služebnou místo tebe."

„Moje babička to říká proto, že se ráda vadí a ráda si stěžuje. A přece, mluvím-li o tom, že ji opustím, zdržuje mne; ví, že jí jsem potřebnější, než se k tomu chce přiznat. Nemá více patnáctileté oči a mladé nohy, aby chodila hledat býlí, z něhož vaří léčivé nápoje a z nichž dělá prášky. Pro některé ale musí se jít hodně daleko a na neschůdná místa. Ostatně, jak sem ti pravila, já nalezám sama v bylinách mocnosti, o nichž ona neví, a ona se velmi diví, dělám-li léky, jichž dobrý účinek hned vidí. Co se týká našeho dobytka, ten je tak krásný, že se každý diví podobnému stádu u lidí, kteří nemají leč obecné pastviště. A babička ví dobře, komu má děkovat za ovce s tak krásnou vlnou a kozy s tak dobrým mlékem. Jdiž, ona si nepřeje, abych ji opustila; já jí víc vynáším, než jí odnáším. Já babičku miluji, ačkoli se mnou tvrdě zachází a mnoho mi odepírá. Ale já mám ještě jinou příčinu, abych ji neopustila, a já ti ji povím, Landry, chceš-li."

„Pověz ji tedy," odpověděl Landry, který nebyl unaven posloucháje Fadetku.

„Moje matka," pravila ona, „zanechala mi v náručí tenkráte, když mi nebylo než deset let, ubohé, velmi škaredé dítě, tak škaredé jako já jsem; je však spotvořenější než já, jet chromé od narození, bídné, churavé, křivé, a je vždycky mrzuté a rozzlobené, proto že pořád trpí, ubohý klučík! A každý jej trýzní, odstrkuje a ponižuje, mého ubohého koníka! Moje babička se s ním příliš prudce vadívá a bila by ho tuze, kdybych ho nebránila před ní, stavíc se, jakobych ho místo ní trestala. Ale já si dávám dobrý pozor, abych se ho opravdu nedotýkala, a on to ví! Také když něco spáchá, přicházívá schovat se do mých sukní a říkává: „Bij mne, než mne chytí babička!" A já ho biju pro žert, a čtverák dělá jakoby plakal. A pak o něho pečuji; nemohu to vždycky ovšem spůsobit, aby nebyl chudáček v hadrech, ale mám-li nějaký kousek šatu, zřídím mu z toho oděv a uzdravuji ho, je-li nemocen, kde by ho moje babička nechala umřít, poněvadž neumí opatrovat děti. Krátce — já ho udržuji na živobytí, toho mučeníčka, jenž by byl velmi nešťastným beze mne, a brzo by byl v zemi vedle našeho dobrého otce, jehož sem nemohla smrti ubránit. Nevím, zdali bratrovi tím sloužím, že ho nechávám žít zmrzačeného a mrzutého, jaký je; ale nemohu za sebe, Landry, a myslím-li, jít do služby, abych měla pro sebe nějaké peníze, jimiž bych ušla bídě, v níž se nacházím: puká mi srdce soucitem a vyčítá

mi to, jako kdybych byla matkou ubohého koníka, a jakobych ho měla vidět umírat vinou mou. To jsou všecky moje chyby a poklesky, Landry. Nyní, ať mne soudí milostivý bůh; já odpouštím těm, kteří mne křivě posuzují.“

XX.

Landry poslouchal ještě pořád Fadetku s velkou duševní napnutostí, a nenacházel ničeho, čím by byl odporoval jedinému z jejich důvodů. A dokonce spůsob, jakým mluvila o malém bratru, o „koníku“, účinkoval naň tak, jakoby najednou pro ni cítil přátelství, a jakoby se jí chtěl zastat před celým světem.

„Tenkráte, Fadetko, kdoby ti dělal křivdu, sám by ji měl; neboť vše, co si řekla, je tuze dobře řečeno, a nikdo by nemohl pochybovat o tvém dobrém srdci a o tvém dobrém úsudku Proč se nejevíš, jaká jsi? žádný by tě nepomlouval, a leckdo by tě uznával.“

„Vždyť sem ti to řekla, Landry,“ odvětila. „Mně není třeba zalíbit se tomu, kdo se nelíbí mně.“

„Ale když mně to vypravuješ, tedy . . . .“

Tu se Landry zarazil celý udiven, co by byl řekl bez mála, a opraviv se:

„Tedy máš více vážnosti ke mně než k jinému,“ řekl. „Já sem ale myslil, že mne nenávidíš, protože sem nikdy nebyl dobrý k tobě.“

„Možná, že sem tě trochu nenáviděla,“ odpověděla Fadetka; „ale bylo-li tomu tak, není to více a sice ode dneška, a já ti povím, proč, Landry. Měla sem tě za hrdého, a ty si hrdý; ale ty znáš přemoci tu hrdost, abys vykonal svou povinnost, a proto máš tím větší zásluhu. Měla sem tě za nevděčného, a jakkoli tě k tomu dohání tvoje hrdosť, jíž tě naučili, přece jsi slovu tak věren, že mu dostojíš stůj co stůj. Konečně sem tě měla za bázlivce, a proto sem tebou opovrhovala; vidím ale, že jsi jen pověrčivý, a že ti nechybí srdnatost, jedná-li se o to, postavit se v jakémsi nebezpečí. Ty si dnes se mnou tančil, ačkoli tě to tuze pokořovalo. Ty jsi i přišel po požehnání pro mne ke kostelu, kdež sem ti byla ve svém srdci již odpustila po mé modlitbě, a kde sem tě už neminila pokoušet. Tys mne bránil zlým malým klukům a vyzýval si velké hochy, kteří by mne byli trýznili bez tebe. Konečně teď večer, když si mne slyšel plakat, přišel si mně na pomoc a na útěchu. Nemysli si, Landry, že kdy zapomenu na tyto věci. Jakživ budeš mít důkazy, že si je zachovám dobře v paměti, a ty mne můžeš požádat o všecko, co budeš chtít, ať si je to kdykoliv. Tak, abych začala, vím, že sem ti dnes velmi ublížila. Ano, já to vím, Landry, jsem dosti čarodějnicí, že sem uhodla, o čem sem neměla ještě dnes ráno ani zdání. Jdižiž, já jsem více čtveračivou než zlou, a kdybych byla věděla, že jsi zamilován do Madelony, nebyla bych tě s ní rozdvojila, jak sem to učinila nutíc tě, abysi se mnou tančil. Mne to bavilo, přiznávám se k tomu, jak necháváš stát krásné děvče, abysi tančil s malou ohyzdou, jaká já jsem; myslila sem ale, že jen trochu bodám tvou samolibost. Když sem víc a více chápala, že tě raním v srdci, že mimovolně pořád se ohlížíš po Madeloně, a že její hněv ti vyluzuje pláč: tu sem také plakala, opravdu! Plakala sem v té chvíli, kde si se chtěl bít s jejími záletníky, a tys nevěděl, že to bylo lítostí. Proto sem také plakala tak hořce, když si mne zde překvapil, a budu plakat tak dlouho, až napravím to zlé, jež sem spůsobila dobrému a hodnému hochovi, jaký nyní vím, že ty jsi.“

„A dejme tomu, moje ubohá Fanchon." řekl Landry celý pohnutý slzami, jež znovu prolévala, „žebys mi byla spůsobila nevůli s děvčetem, do kterého bych byl zamilován, jak pravíš: co medle bys mohla učinit, abys nás smířila?"

„Důvěřuj mně, Landry," odpověděla malá Fadetka. „Nejsem tak hloupá, abych nedovedla vše dokonale vysvětlit. Madelon doví se, že já vším jsem vinna. Vyznám se jí ze všeho, a ty budeš čistý jako bílý sníh. Nevrátí-li tobě zejtra svoje přátelství, pak tě nikdy nemilovala . . ."

„A já nemám co želet, Fanchon; a že mne skutečně nikdy nemilovala, bylo by to marné namahání. Nečiň to tedy a potěš se z malého zármutku, kterýs mi učinila. Už sem z něho vyšel."

„Takový zármutek nezajde tak hned," odpověděla malá Fadetka, a pak obrátivši: „Aspoň tak slýchám," dodala. „To zlostí tak mluvíš Landry. Až se na to vyspíš, přijde zejtřejší den a ty budeš velmi zarmoucen, dokud se nesmíříš s tím krásným děvčetem."

„Možná," řekl Landry; „ale v tu chvíli dokládám se ti svou ctí, že nic o tom nevím, a že na ni nemyslím. Zdá se mi, jakobys ty mně to chtěla namluvit, že ji mám tak rád, a já, měl li sem ji rád, bylo to tak malounko, že se mi to takřka již z paměti vykouřilo."

„Divno," řekla malá Fadetka vzdychnuvši; „tak tedy milujete vy hoši?"

„Čerta! vy holky nemilujete lépe. Hned jste uraženy, a hned se potěšíte s prvním, kdo vám přijde do cesty. Ale my tu mluvíme o věcech, kterým snad ještě nerozumíme, aspoň ty ne, moje malá Fadetko; vždyť ty se stále posmíváš zamilovaným. Myslím, že si i teď ze mne blázna děláš, zamýšlejíc napravit moje záležitosti s Madelonou. Neučiň tak, pravím ti; ona by mohla myslit, že sem ti to nařídil, a tu by se mýlila. A potom snad by ji to mrzelo, že se vydávám za jejího vysloveného milence, kdež sem jí opravdu ještě ani jedním slovem o lásce nešeptnul; a těšilo-li mne být u ní a s ní tančit, přece mne ona nikdy neponaukla, abych se jí z lásky vyznal. Tedy nechme toho. Ona sama obrátí, bude li chtít; a neobrátí-li, vím pevně, že z toho nebudu mít smrt."

„Vím lépe, než ty sám Landry, jak o tom smýšlíš," odvětila malá Fadetka „Věřím ti, když mi pravíš, že si svoje přátelství nikdy nedal znát Madeloně slovy; musela by však být velmi hloupá, kdyby to nebyla čtla v tvých očích, obzvláště dnes. Proto že jsem já příčinou vašeho hněvu, musím se stát také příčinou vašeho štěstí, a to je nejlepší příležitostí, dát vědět Madeloně, že ji miluješ. Mně náleží tak učinit, a já se k tomu budu mít tak chytře a vhodně, že tě nebude moci vinit, jakobys mne byl k tomu vyzval. Spolehni se, Landry, na malou Fadetku, která u vnitř není tak škaredá jako zevnitř; a odpusť jí, že tě mučila, nebo ti z toho pojde velké blaho. Ty poznaš, že, jest-li to sladké mít lásku krásné dívky, také je užitečno, mít přátelství škaredé; neboť škaredé jsou nezištné a nic je nehněvá, neznají zášti."

„Ať jsi krásná neb škaredá, Fanchon," řekl Landry bera ji za ruku, „myslím, že rozumím již, jaká dobrá věc je tvoje přátelství; ono je tak dobré, že láska je snad špatná, s ním-li se porovná. Ty jsi tuze dobrá, teď to vím; neb já sem tě dnes velmi urazil, a tys si toho nechtěla všimnout, a říkáš-li, že sem se dnes k tobě dobře choval: tu já shledávám, že sem jednal velmi neslušně."

„Jak pak to, Landry? Nevím v čem . . ."

„To je, že sem tě mezi tancem ani jednou nepolíbil, Fanchon, a to byla přece moje povinnost a moje právo, proto že je to v obyčeji. Zacházel sem s tebou jako s malou desítiletou holkou, ku které se nesehneme, abychme ji políbili, a přece jsi skoro v mém věku; není mezi námi více než rok. Já sem tě tedy urazil, a kdybys nebyla tak dobrotiva, byla bys si toho dobře všimla."

„Já sem si na to ani nezpomněla," řekla malá Fadetka; i vstala, neb cítila, že lže, a nechtěla se prozradit. „Slyš," řekla, a nutila se do veselosti, „slyš, jak cvrčkové v strništěatech cvrkají; volají mne mým jmenem, a tam mně oznamuje sýček hodinu, již hvězdy ukazujou na nebeských hodinách."

„I já jej slyším a musím jít do Prichi; ale než ti řeknu s bohem, Fadetko, nechtěla bys mi odpustit?"

„Ale já se nehněvám, Landry, a nemám ti co odpouštět."

„Ba máš," řekl Landry, který byl dojat čímsi neznámým od té chvíle, co s ním byla mluvila o přátelství a o lásce s hlasem tak jemným, že hlas hejlků, šveholících ze spaní v keřích, byl tvrdý u porovnání s ním. „Ba máš mi co odpustit; ty mně máš přikázat, teď abych tě políbil a tak vynahradil, co sem toho dne zmeškal."

Malá Fadetka trochu se zachvěla; pak sebravši zas svou veselou mysl:

„Ty chceš, Landry," pravila, „abych tě potrestala za tvou chybu. Nuže já ti to prominu, můj hochu. Dosti na tom, že si tančil s tou škaredou, byla by to příliš velká cnost, chtít ji políbit."

„O, to neříkej!" vzkřikl Landry vzav ji za ruku a také hned za rameno „myslím, že to nemůže být trest tě políbit . . . jestli tě to nemrzí a není-li ti to protivné, že to pochází ode mne . . ."

(Pokračování.)

Ukázky z národního básnictví bulharského.

Od Jana Gebaura.

V.

Z písní junáckých.

5. Ukradená Marie.

Vypravila se milá Marie,
milá Marie na žně jít měla,
vytrhovat len, zralý ječmen žít.
Tu ji potkaly houfy turecké,
houfy z Katumu, samí cikáni,
a ukradli ji, milou Marii,
a odnesli ji do katumské vsi.
Celé tři roky ji tu drželi,
v letě na slunci, v zimě nad kouřem,
až z ní událi katum-cikánku,
až porodila mužské děťátko;
a pak jí dali hole do rukou,
mošnu na pléce, dítě na ruku,
a poslali ji, milou Marii
ode vsi ke vsi chleba prosit.
A putovala milá Marie
ode vsi ke vsi, od domu k domu;
připutovala do matčiny vsi,
do matčiny vsi k ujcovu domu:
„Prosím, ujče, na zdraví Marie!"
„Jdi mi pryč odtud, černá cikánko!
kde je Marie, by tě odbyla!"
A šla pryč odtud milá Marie,
a šla pryč odtud k otcovu domu:
„Prosím, otče, na zdraví Marie!"
„Jdi mi pryč odtud, katum-cikánko!
ah kdepak je má milá Marie,
aby almužnou tě uvítala!"

A šla pryč odtud milá Marie,
a šla pryč odtud k matčinu domu:
„Prosím, matko, na zdraví Marie!“
Odpověděla jí milá matka:
„Jdi mi pryč odtud, černé katumče,
kde je Marie, by tě odbyla,
šaty, almužnu ti darovala!“
Odpověděla milá Marie:
„Jegidi more, milá matinko!
vždyť já tebe znám, a ty mě neznáš,
aj vždyť ty jsi má milá matinka,
a já, matko, jsem milá Marie;
cožpak mne neznáš, nepamatuješ,
když̌s mě poslala, abych na žně šla,
vytrhovat len, zralý ječmen žít,
abych donesla oběd pro žence?
Tu mě potkaly houfy turecké,
houfy turecké katum-cikánské,
a ukradly mě, milá matinko!
Celé tři roky mě pak drželi,
v letě na slunci, v zimě nad kouřem,
až ze mne byla katum-cikánka.
A pak dali mi hole do rukou,
mošnu na pléce, dítě na ruku;
tak mě poslali ode vsi ke vsi,
chleba prositi, pokrm dítěti,
ode vsi ke vsi až do naší vsi,
od domu k domu, k ujcovu domu;
a milý ujec, on mě nepoznal,
on mě nepoznal, z domu mě odbyl.
Od něho dále k otci sem došla,
a milý otec z domu mě odbyl.
Od otce dále k tobě sem přišla,
a ty, má matko, taky mě neznáš?
A kde je milý bratr můj Jiří,
a kde je milá sestra má Selfa,
ona snad spíše by mě poznala.“
A tu zvolala Mářina matka:
„Jegidi more, dcero Marie,
když si tak znala ta všecka jmena,
zajisté jsi ty milá Marie,
milá Marie, dítě mé milé,
co zahynulo před třemi roky;
jak si pravila, tak to dcero je.“
Nenechala ji venku ve dvoře,
do krásného ji kostela vedla,
a pozvala tam popa a kmotra,
a překřtili ji milou Marii,
překřtili ji a převlékli ji,
pojmenovali milou Marii.
Jmeno jí dali milá Milička.
A ustrojili velké dva ohně,
do nich hodili katum-cikánče,
upálili je a upekli je,
a pak sebrali popel běloučký,
a hodili jej do silné řeky.
Potom sezvali všecky přátele,
hody strojili po tři neděle,
a po hodech se zase rozešli,
rozešli se zas, odkud kdo přišel,
odkud kdo přišel, tam zas odešel.
Znova častují milou Marii,
celé tři léta hody trvají;
a pak drželi milou Miličku,
na jasné slunce ji nepustili,
až z ní událi bílou Bulharku.

6. Bojarka Dobra.

Spanilá Dobro, bojarko,
bojarko Dobro, bezdětko! —
Sám pán bůh si to usmyslil,
aby si klášter vystavěl,
klášter s novými kostely.
A pánu bohu nestačí
suchého zlata ryzího,
aby si klášter dostavěl
a k němu dvéře si ulil.
A poslal on dva angely
poslal je k Dobře, bojarce,
a oni Dobru prosili:
„Spanilá Dobro, bojarko,
bojarko Dobro, bezdětko,
sám pánbůh nás sem posílá,
abys mu, Dobro, půjčila
suchého zlata ryzího,
aby si klášter dostavěl
a k němu dvéře si ulil.“
Jim Dobra odpověděla:
„Dva angelé, archangelé,
suchého zlata ryzího
bych pánu bohu půjčila,
aby si klášter vystavěl,
klášter s novými kostely,
a dvéře aby si ulil;
ale mám na něj příčinu,
že požehnání mi nedal
a s milencem mě nespojil.
Měli sme včera pět svateb,
chodili na patero zvat,
a každého tu pozvali,
tu kmotru, starosvatbici,
tu za švakrovu matčici,
a mne nižádný nepozval
za kmotru, starosvatbici,
ni za švakrovu matčici.“

7. Nemocný Dojčin.

Přirazila černá Arapina,
přirazila na Soluňské luhy,
rozložila si tu bílé stany,
daň vydírá ze Soluně města,
chleb vydírá, po dvou pecech chleba,
a vydírá krávu jalovičku,
vydírá po bečce lihoviny,
a vydírá po dvou bečkách vína,
na každý den spanilou nevěstu,
každou noc po jedné mladé dívce,
miluje ji, pak ji zardusuje. —
Všechny se už řadou vystřídaly,
řada je na mladé Andělině.
V dvoře mete mladá Andělina,
metouc slzy jako kroupy roní,
se slzami dvůr už zavodnila.
Uhlídal ji nemocný Dojčina:
„Aj ty moje sestro Andělino,
jaká to na tebe žalost přišla,
metouc slzy jako kroupy roníš,
zda ti, milá sestro, žalost přišla,
když si v rovném dvoře vymetala,
když si mě nemocného viděla,
když si rány moje zavíjela,
křyžs mě, sestro, nadějí těšila?
„Aj ty bratře, nemocný Dojčine!
nepřišla mi, bratře, žádná žalost,
když sem v rovném dvoře vymetala,
když sem tě nemocného viděla,
když sem rány tvoje zavíjela,
když sem tebe nadějí těšila;
ale ta mi, bratře, žalost přišla:
přirazila černá Arapina,
přirazila pod Soluňské město,
pod Soluň a na Soluňské luhy,
rozložila si tu bílé stany,
a schytala stařečky i popy,
chleb vydírá, po dvou pecech na den,
a vydírá krávu jalovičku,
vydírá po bečce lihoviny,
a vydírá po dvou bečkách vína,
na každý den spanilou nevěstu,
každou noc po jedné mladé dívce,
miluje ji, pak ji zardusuje;
všecky se už řadou vystřídaly,
teď je na mně, pro mne si teď přijde."
Odpověděl nemocný Dojčina:
„Aj ty milá sestro Andělino!
proto tys tak velkou starost měla?
Hle už uplynulo devět roků,
co tu ležím nemocen v posteli;
aj otevři malovanou truhlu,
vyndej z truhly tři sta loket plátna,
tři sta loket tenounkého plátna,
a zavaž mi rány od handžárů.
A pak vyndej moji ostrou šavli,
hle už tomu plných devět roků,
co tu šavli nikdo v rukou neměl;
bude ona šavle zrezavělá,
protož dej ji k Umeru mečíři,
aby on mi na dluh ji naostřil,
až já vstanu, štědře mu zaplatím,
když nevstanu, ať mi to odpustí."
A tu vstala mladá Andělina,
a vyndala šavli zrezavělou,
odnesla ji k Umeru mečíři:
„Aj ty milý Umere mečíři,
bůh ti odplať, zač já tebe prosím!
poslal mě sem nemocný Dojčina,
abys mu naostřil šavli na dluh,
jestli vstane, štědře ti zaplatí,
když nevstane, bys mu to odpustil."
Umer mečíř ale odpověděl:
„Aj ty moje mladá Andělino!
jestli mi dáš ty své černé oči,
naostřím já šavli Dojčinovu."
Vrátila se mladá Andělina,
cestou plakala a naříkala.
Z daleka volala Andělina:
„Aj ty milý nemocný Dojčine,
nenaostřil šavli Umer mečíř,
nenaostřil šavli tobě na dluh,
a chtěl za to na mně černé oči."
Odpověděl nemocný Dojčina:
„Nech tu šavli, sestro Andělino,
nech tu šavli na bílé posteli,
jdi do našeho tmavého chléva,
vyveď odtamtud rychlého koně,
doveď mi ho k Mitru Pomořanci,
kováři, věrnému pobratimu,
aby okoval mi koně na dluh,
jestli vstanu, štědře mu zaplatím,
zaplatím mu žlutými dukáty."
Uposlechla mladá Andělina,
došla jemu do temného chléva,
vyvedla jeho rychlého koně
a vedla ho k Mitru Pomořanci,
aby on okoval koně na dluh:
„Bůh ti odplať, Mitře Pomořanče,
jestli vstane nemocný Dojčina,
zaplatí ti za kování koně."
Odpověděl Mitr Pomořanec:
„Aj ty moje mladá Andělino,
jestli mi dáš to své bílé líce,
líce bílé, jako jasné slunce,
to obočí. jako mořský ouhoř,
a to oko, jako černý hrozen."
Zasteskla si mladá Andělina,
ruce sklesly na bílá kolena,
slze roní po bělounké tváři,
přes obličej a přes pestrá ňádra,
s pestrých ňader do pestrého klína,

s pestrého klína na zem surovou.
Odváděla koně Dojčinova,
proklínala mladá Andělina:
„Bůh tě ubij, Mitře Pomořanče,
proč nevytáhs šavli, bys mě zabil,
do takové hanby si mě přived.“
A pak rychle domů pospíchala,
žalovala bratru Dojčinovi:
„Aj ty, milý nemocný Dojčine,
cos mi udĕl tak velikou hanbu,
s tím tvým starým věrným pobratimem,
co ste jedli, bratře, co ste pili,
co ste spolu na lovy chodili;
když sem řekla jemu o tvém koni,
aby ti ho, bratře, na dluh okul,
co mi řekl Mitr Pomořanec?
jestli mi dáš to tvé bílé líce,
okuju bratrovi koně na dluh.“
A vyskočil nemocný Dojčina,
a vyskočil na junácké nohy:
„Aj ty milá sestro Andělino,
nestrachuj se, sestro, nedbej na to,
jdi přines mi studené oruží,
a dones je Pavlu Pletikosu,
by mi omyl studené oruží.“
Poslechla ho mladá Andělina,
vzala jeho studené oruží:
„Aj ty, milý Pletikose Pavle,
poslal mě sem nemocný Dojčina,
bys mu umyl studené oruží.“
„Aj ty, milá sestro Andělino,
k čemu chce mít studené oruží,
vždyť on stůně, nemocný Dojčina!“
„Přirazila černá Arapina
pod Soluň a pod Soluňské luhy,
rozložila si tu bílé stany
a sehytává stařečky i kmety,
daň vydírá po dvou pecech chleba,
a vydírá krávu jalovičku,
vydírá po bečce lihoviny,
a vydírá po dvou bečkách vína,
na každý den spanilou nevěstu,
každou noc po jedné mladé dívce,
miluje ji, pak ji zardusuje;
teď je na mně řada, pro mne přijde.“
Odpověděl Pletikosa Pavel:
„Aj ty milá mladá Andělino!
Daruj mi to svoje štíhlé tělo,
tělo štíhlé máš, jak mořská třtina,
pak umyju studené oruží.“
A vzala si studené oruží,
vrátila se do rovného dvora.
„Aj ty bratře, nemocný Dojčine,
ty si neměl věrných pobratimů,
ale máš to Turky nevěrníky;
ten zas žádal moje tenké tělo!“
„Aj ty milá sestro Andělino,
kéž ubije ty mé pobratimy,
kéž ubije jídlo je a pití!
Rozviniž to plátno tenké, hebké,
a zavaž mi rány od handžárů.“
Zavázala mladá Andělina,
zavázala rány od handžárů,
podala mu studené oruží.
On opásal hedbávným se pasem,
oblékl si studené oruží,
připal si ji, šavli zrezavělou,
vyskočil na koně bez kování.
Přímo jede pod Soluňské město,
přímo jede na ty bílé stany.
Před stany s rychlého koně slezl
a vytasil svou dvojsečnou šavli,
a zabil tu černou Arapinu,
vedle něho žlutou židovinu.
A pak sedl na rychlého koně,
sťatou hlavu před sebe pověsil,
obrátil se do Soluně města.
Kdo ho viděl, každý se podivil:
„Jaký stal se to veliký zázrak,
tento junák, suchý jako tříska,
líce jeho bledé jako z vosku,
a hle, co on vyved, div divoucí!
to je junák, junákem zůstane!
ten nemusí do kostela chodit,
almužnu dávat nebo se modlit!“
Projel Dojčina prostředkem trhu,
zajel si k mečíři Umerovi:
„Aj ty, milý Umere mečíři!
nenabrousil si mi šavli na dluh,
a tys žádal, aby moje sestra,
ty si žádal její černé oči.“
A vytasil si dvojsečnou šavli,
a Umeru mečíři sťal hlavu.
A pak zajel k Mitru Pomořanci:
„Aj ty, milý Mitře Pomořanče,
Pomořanče, věrný pobratime,
miloval sem tě jako své oko,
ale jaká je to hanba velká,
jakou ty si udělal mé sestře?“
A sťal jemu, Pomořanci, hlavu.
A pak zajel k Pletikosu Pavlu,
sťal i jemu, Pletikosu, hlavu.
A když domů jel, z daleka volal:
„Otevři mi, sestro Andělino,
otevři mi naše vitá vrata,
a vystel komůrku malovanou
a vyber mi svíce a pochodně,
a zavolej kněze duchovníky;
co sis přála, sestro, vykonal sem,
teď se bude duše s tělem loučit.
Netruchli mi, sestro, ani neplač,
ale sezvi, sestro, bubenníky,
velikou mi, sestro, vystroj slávu.“
Uposlechla sestra Andělina,
otevřela sestra vitá vrata,
ulekaná, velmi ustrašená;

když viděla hlavu Arabovu,
objala ho mladá Andělina,
odnesla ho do pestré komůrky.
Když si ulehl do měkké postele,
vzdychla duše v nemocném Dojčinu;

a když sestra zapálila svíce,
vypustil duši nemocný Dojčin!
A sezvala sestra starce, popy,
a sezvala hudbu, bubeníky,
aby hráli tři dni a tři noci.

(Pokračování.)

Provolání.

Utěšený ruch, jenž se jeví na všech stranách našeho života národního, probouzí i naše umění, aby se postavilo na výši důstojnou.

Jesť umění vrcholem duševního vývinu každého národa, neboť v něm zosobněna tvůrčí jeho síla v nejvyšším smyslu; čím výše se tato povznesla, čím mohutněji zasáhla národu do života duchovního: tím vznešenějším objeví se národ, tím větší úcty hoden u národů ostatních. Umění zasáhlo do nejtajnějších hlubin lidského ducha, poněvadž z těchto hlubin svůj počátek vzalo, a národové i jednotlivci roznítili se na něm k činům velikým, nejšlechetnějším.

Naučiloť umění člověka býti člověkem, usmířilo a vyrovnalo přemnohé neshody a nesrovnalosti jak ve společenstvu tak v životě, a vše, co ještě příkrého nižádné hmotné síle se nepodrobilo: zůstaveno jest umění, aby uspořádalo a usmířilo, aby v idei krásy urovnalo neshody tvůrčí silou svou. Tvůrčí síla z chaosu utvořila světy, a tvůrčí síla v umění posud rovná směsi v utěšený celek, kdekoli se objeví. Proto čerpali z umění i jednotlivci i celí národové povždy útěchy a síly, a co velikého vyvedeno v něm, nazvali národové svou pýchou.

Neboť národové, jako Římané a Řekové, uhasli, ale v umění žijí posud.

Našemu národnímu umění vedlo se ale až dosud nevalně. V boji s živly často nepříznivými, provázeno neláskou a úsměškem, bez podpory hmotné, ale ještě více bez podpory duševné, ubíralo se jako postrčený pastorek za žádoucím cílem.

Umělci zůstaveni jsouce sami sobě a rozptýleni beze středu, bez oživujícího ducha společenského, neměli dosud ani příležitosti, aby zvěděli a se poradili o potřebách a žájmech svých. Neznajíce téměř jeden druhého, postrádali společně živého slova, jímž se často probouzí síla k netušené pružnosti, jímž se náhledy tříbí a plody dozrávají k dokonalosti. Proto se nám odcizovali jednotlivci tak zhusta, neboť neměli středu, z něhož by umělecké jejich snahy vycházeli a v němž by se opět sbíhaly; měli sme dosti českých umělcův, a však jen skromného národního umění a většina našich umělcův doma jak v cizině sloužila směrům cizím.

Na takové cestě by umění naše sotva došlo tam, aby se důstojně mohlo postaviti vedle umění národů šťastnějších, neboť nevede cesta ta k pokroku, ale zajisté k úpadku. A přece to jedna ze životních otázek národa našeho, aby nezůstal v pozadí ve věcech, na něž veškeří národové ukazují s největší chloubou.

Uvážívše nížepsaní toto vše, uvázali se v konstituování spolku „Besedy českých umělců“ a vybízejí každého, komu zdar umění na srdci leží, aby s nimi se spojil k společnému cíli. „Beseda českých umělcův“ má se státi středem snahám ducha nej-

ušlechtilejším; v ní se má spojiti vše, co rozkvětu našeho národního umění prospívá, v ní se má umělecké vědomí tužit a vzdělávat, v ní mají umělci všeho druhu okřívati ušlechtilými zábavami, v ní se má skutkem státi, co zdar našeho umění nevyhnutelně požaduje.

Intencím těmto se zajisté všude s vroucím srdcem přijde vstříc, neboť raziti cestu, aby se uměním národ náš postaviti mohl po bok národům pokročilým, to slouží ke cti nejen těm, kdo se o to zasazují, ale šlechtí také celý národ.

Umělecká naše beseda chce se domáhati vznešeného účele svého prostředky rozmanitými; hlavně pak:

1. společnou čítárnou, kterouž poskytnuta bude příležitost pánům údům, by seznali rozličných děl aesthetických, uměleckých a vědeckých, k nimžto méně snadný přístup bývá, by čítati mohli veškeré časopisy hudební a umělecké v rozličných řečech atd.

2. veřejným předčítáním děl uměleckých neb uměleckou formou vynikajících;

3. deklamováním;

4. provozováním skladeb hudebních, uspořádáním hudebních zábav a abonentních koncertův; vydáváním nových a zvláště vynikajících, jakož i starých neznámých skladeb;

5. uspořádáním výstav děl uměleckých, rozličných vzorků i průmyslu a řemeslu našemu užitečných — v místnostech, kde se zároveň objednání na umělecká díla přijímati budou, a konečně

6. podporováním domácích umělcův a přede vším údův spolku veškerými příhodnými prostředky.

Za tou příčinou pak, aby spolek náš v pravém duchu uměleckém ve všech oborech umění krásného řádně působiti mohl, a aby poskytnuta byla příležitost i neumělcům, kteří však láskou přilnuli k umění našemu, spolku radou i skutkem prospívati, tvoří z jedné strany umělci v něm tré odborův a sice: odbor *výtvorných umění* odbor *hudební* a odbor *pěkné literatury;* z druhé strany pak záleží spolek vedle umělců výkonných i z *„přátel umění,“* čímž právě položen základ k potřebné vzájemnosti mezi obecenstvem a umělci. Péčí jednoho odboru bude pak především, by se radil o prostředcích, kterými by jednota působiti mohla co nejvýdatněji pro rozkvět a zvelebení umění vůbec a odvětví jeho zvláště.

Tak nebude zajisté jednou z posledních úloh odboru pro výtvorné umění, by se radil o rozličných závodech, které by i průmyslu domácímu užitečnými se staly. Není totiž pochybnosti, že průmysl náš, pokud co umění užitečné souvisí i s uměním krásným, pokročiti nemůže bez rozmanitých vzorků a podobných předmětů, kteréž ovšem na rozličných výstavách v cizině viděti lze, jichžto objednání však jednotlivci nemožným bývá. I v tom směru posloží tedy umělecká beseda zajisté k vybavení se z pout cizích.

Vyzýváme tedy opět každého, kdo láskou k umění nadchnut jest, by se přihlásil ku spolku našemu. Každý umělec jest přijat a zapraviv roční příspěvek 5 zl. r. m. stane se údem činným. Přátelé umění pak přistupují k spolku buď co zakladatelé vložíce k fondu spolkovému nejméně 100 zl. r. m. jednou na vždy, aneb co činní údové platíce ročně 10 zl. r. m., aneb co údové přispívající, platíce ročně

5 zl. r. m. Činní údové mají právo passivní volby; zakladatelé však jen tehdáž, uvolí-li se mimo základ k ročnímu příspěvku 10 zl. r. m.

Valná hromada sejde se v pondělí 9. března 1863 na den sv. Cyrila a Methoděje o 6té hodině večer v zasedací síni staroměstské radnice.

Kdo ku spolku našemu přistoupiti hodlá, nechť se přihlásí v litografickém ústavu pana Farského, co prozatímného pokladníka, čís. 365—I. v 1. poschodí, anebo ve valné hromadě; umělci však, chtějí-li se volby do jednotlivých výše uvedených odborův účastniti, jen do 6. března (incl.) u pana Farského.

V Praze, dne 22. března 1863.

Od výboru pro zřízení spolku „Beseda umělecká."

Předseda: Jos. Wenzig, c. kr. školní rada a ředitel české vyšší realky. Místopředseda: Dr. Rudolf Taxis. Jednatel: J. Sklenář. Výborové: Jos. Barák, spisovatel, J. Farský, majitel ústavu litografického, Ferd. Friedland, majitel plynárny, JUDr. Jeřábek, Vít Hálek, spisovatel, Ferd. Heller, ředitel „Hlaholu," Ed. Herold, malíř, V. E. Horák, ředitel kůru, JUDr. J. Kučera, Lechleitner, rytec, Josef Manes, malíř, Lud. Procházka, skladatel, Bedř. Smetana, skladatel, Ferd. Šulc, spisovatel, Ullmann architekt, V. Vávra, redaktor „Hlasu," profesor A. O. Zeithammer, poslanec na sněmu zemském, Zvonař, skladatel.

Cikáni v Anglii.

(Pokračování.)

Když sme šli kolem Southamptonu, ukazovali mi cikáni dosti prostornou step mezi dvěma úvozy, kde právě několik jiných rodin *Stanlův* rozkládalo své stany. — Tu pastvinu prý koupil jakýsi bohatý jejich bratr (bohatý cikán jest arci znamenitou vzácností, ale mezi nuznými může býti člověk lacino zámožným), který vida, že národ jeho již z celého světa vyhánějí, a že děti Ismaelské nevědí, kam by hlavy sklonily, daroval jim tento kousek země. Každá toulavá tlupa může se nyní sem na několik dní uchýliti, neboť angličtí cikáni odpočívají na témže místě zřídka kdy déle nežli dva nebo tři dni.

Když sme přišli k velikému lesu, upozornila mě jedna cikánka na tři kromádky zrýpaného trávníku, uložené blízko za sebou v jednom úvoze, jichžto se tu několik křižovalo „Naši bratři," pravila, „šli tou cestou" Takovými hromádkami, často také křížem, vyrytým v trávníku, dávají si rozličné rodiny téhož zástupu na srozuměnou kudy se posléze ubíraly, aby se v čas potřeby shledati mohly.

Všichni cikáni se těšívají na trhy a dostihy, mohouce u valném lidstva shromáždění nejlépe zkoušeti svých rozličných schopností. Často se jim naskytá příležitost, že si mohou vyměniti některého ze svých starých oslův a *pony*, jsouce zajisté všichni velmi zkušení koňaři. Celý kraj se již často přesvědčil, jak pěkně nalíčili cikáni ušatého tahouna, a jak šťastně prodali chromou klisnu za hříbě vlastnímu jejímu pánu, jakmile jen za humny barvu její srsti změnili, a by alespoň na chvilku zbujněla ochablé její svaly uzlovitým bičem polechtali. Ačkoliv nevzdělaní a sprostí, umějí cikáni přece velmi vtipně šidit.

K těmto dostihům sešlo se dle úmluvy několik tlup cikánských. Pozoroval sem mezi nimi pyšnící se na koni mladou ženu smělého a podnikavého pohledu, skorem mužského zrůstu, vyšňořenou na způsob amazonek. Každá cikánka má dětskou radost z koně, biče a pěkných šatův; jestiť to věru roztomilé podívání, s jakou půvabnou rychlostí se proměňuje kouzelnice v *jockey-a.* Ta, o které sem se zmínil, byla rekyní celé slavnosti, ale vítězství její netrvalo dlouho. Po nějaké chvíli zmocnila se jí tu policie, dověděvši se, že ošidila dvě staré panny o znamenitou částku peněz.

Když se dostihy skončily, našel sem opět svou tlupu Stanlův: muži se snažili, aby prodali své osly, a ženy se nabízely okolo jdoucím, že jim budou hádat. Hodlali putovati do Lymingtonu.

Rozloučili sme se v dobré vůli, ba vybízeli mě, abych si vzal jednu jejich dívku, tu, pro kterou dle vyznání staré čarodějnice šetřili té černé slepice, ačkoliv se měla svatba slaviti teprv za šet měsícův. Cikáni jsou chudí, ale marnotratní. Zvláště nádherní bývají o svých slavnostech, jichžto korunou jest vždycky svatba. Dvě léta před svatbou odbývá se slavné zasnoubení, načež se chovají k sobě snoubenci jako bratr a sestra. Konečně se přiblíží den svatební, vzácný den; i ten nejchudší cikán odvažuje se neslýchaných obětí, aby slušně přispěl ku svatebním hodům, které se slaví po tři dni. Tohoto hlučného času jsou stany cikánův celému světu otevřeny. Dívce, kterou mně namlouvali, mohlo býti asi sedmnácte let; byla již po osmnáct měsícův zasnoubena svému bratranci, jinochu sotva jedenadvacetiletému. Lákajíce mě, slibovali cikáni, že se bude svatba jedné dívky moci slaviti v kostele. Beze všelikého přesvědčení náboženského dbají cikáni přece o to, aby dokázali, že smějí býti účastni požehnání a obřadův církve jako jiní lidé.

V několika dnech měla býti cikánka ve Woondfordu pohřbena. Cikáni, tito věční tuláci, kteří si neodpočinou až v hrobě, starají se přece velmi ouzkostlivě o svůj poslední příbytek. O budoucnosť své duše dbají ovšem velmi málo, ale pohodlná rakev a pěkný koutеček na tichém vesnickém hřbitově, totě předmět posledních tužeb jejich! Pohřební jejich místo je tak zajímá, že kdysi jeden cikán umíraje si přál, aby jej pochovali v rozkošné krajině, sto mil vzdálené od lůžka jeho smrti; a cikáni bratři, ouzkostliví u vykonávání vůle zemřelých, odnesli tam jeho mrtvolu. — Cikán nachází vlasť svou teprva v hrobě!

Sotva že ubohý *rom* naposledy vzdechl, nemeškají ostatní a spálí jeho šat i slámu, na které skonal; ale prstenů, pyksly, staré stříbrné lžíce, koně a osla váží sobě co posvátné jeho památky. S těmito věcmi se neloučí nikdy, leda v čas svrchované bídy. Ale i tu jich neprodávají; svěřují je toliko zámožnějšímu bratru svému v zástavu, a jakmile jim opět možno, vybavují si jich. Mnohé rodiny navštěvují hroby svých předkův alespoň jednou za rok, a děti vzpomínají mrtvých rodičův svých po každé s litostí a láskou.

Žena, jejížto pohřbu sem byl přítomen, patřila k rodině Lee-ův; v celém okolí jí říkali *královna cikánův.* Byla jí 103 léta. Kolem hrobu jejího se tisklo asi sto divákův. Přivezli ji z jejího stanu, asi tři čtvrti míle vzdáleného, v jednospřeží košatině; sedm cikánův ve smutečných šatech šlo kolem rakve.

Skótští cikáni šetří až posud mnohých zděděných zvykův přísněji, nežli angličtí. Vypravovali mi tu o jistém, stařičkém Robinsonu, nejoblíbenějším hudebníku na všech trzích a svatbách po celém kraji; jeho žena, dcery a sestry prosluly svými podivnými, bláznovskými tanci. Bývalo prý to velmi malebné podívání, když tito bacchantky s vlájícími vlasy a v hadrech nedbale navěšených rejdily jako vichřice v divokém zápalu po trávníku, a starý Jamie, černý a rozčilený jako ďabel, svou hudbou rozharané kouzelnice ještě více dráždil, a skočné rejdy jejich v tanec upravoval.

Nyní potulují se cikáni Skotskem v malých toliko tlupách, objevujíce se každým rokem v tuže dobu na témž místě. Muži spravují cínové hrnky, prodávají hrubší hliněné nádobí, provozují obchod v hadrech, vejcích, soli, tabáku, vyřezávají lžíce z rohu a kradou jen nepatrnější věci. Pokládají si vůbec za zvláštní čest, že nekradou v okolí svého tábora. Ženy si hledí svých dětí.

Uprostřed hustých lesův, krásných potokův a osamělých jezer skotských vycvičili se cikáni v obratné lovce a rybáře.

Jsou-li na cestě cikáni, přespávají obyčejně ve stodole nebo pod kolnou, vyměřivše čas odpočinku svého podle přízně hospodářovy. Překvapila-li je však noc dříve, nežli našli pohostinnou střechu, sundají rozpjatou plachtu se svého vozíku, a skrčí se pod ní: muži, ženy, děti, jako hejno koroptviček pod sněhem. V chladnějších hrabstvích přečkávají zimu na úpatí některé hory, ukryvše se v několika slaměných boudách. Z těchto vylézají pak v měsíci máji, touže dobou, když mladí lososi houfně se hrnou ze sladké vody svých rodných potůčkův k hořkým vlnám bouřlivého moře. Jedním dnem, ba jako na kouzelné znamení, zdvihnou se všichni cikáni jako hejno tažných ptákův, a zamění doškovou skrýši svou za plátěný stan, nebo zelené klenutí lesův. Mnohý zástup pohání před sebou, na způsob bohatého patriarchy, stádo tučných ovcí a někdy také asi dvanáct oslův.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— (*Divadlo.*) Minulý právě týden byl výhradně na repertoiru Schiller. Dne 19. února provozovali se „Loupežníci" v překladu J. J. Kolara. Karel p. Šimanovského jest dostatečně znám co jedna z nejlepších jeho úloh, a vynikl i tenkrát. Pana Kolara st. Franc ovšem již ledacos ztratil z té prvotní svěžesti, s jakou jej jindy hrával; přece však měl některé momenty právě mistrné, škoda právě, že jen momenty. Přeslazená úloha Amalie došla slečnou Libickou dostatečné platnosti. Pan Šamberk co Spiegelberg měl dobrou charakteristickou masku, i ve hře si počínal dobře. Roller a Kosinský byli mdlí. Souhra dobrá, návštěva dosti četná.

Dne 22. února. Ve prospěch pana Lapila „Don Carlos" od Schillera, překlad od Pünera. S představením tímto jsme v mnohém ohledu uspokojeni, neboť patrně svědčilo o lepší snaze našich herců, když se o provedení dobrého kusu jedná. V Carlosu jsou mnohé úlohy ovšem velmi vděčné, jak říkáme, parádní, a máli herec skutečný fond herecký, není možná, aby jimi nepronikl. Pan Šamberk provedl infanta Carlosa v celku ušlechtile a s citem, místy však bude muset ještě přiložiti pečlivých študií úloze té. Tak byla scéna s Eboli jen slabě promyšlena; divák nevěděl z jeho hry, v čem se právě Karlos nachází, a přechody, jež naznačil básník, nestaly se přechody páně Šamberkovými. Taktéž ztratila scéna s Albou všeho významu, kde se šlechetný mladík měří

s opovrženým, absolutistickým státníkem. Velmi dobře provedeny byly scény ale s Filipem a s Pósou. Na konec opouštěla p. Šamberka poněkud paměť. Páně Šimanovského Pósa byl pln ušlechtilého vzletu, a řeč jeho ku králi Filipovi byla provázena bouřlivým potleskem. Král Filip p. Kolara st. byl celkem výborně pojat a místy velmi dobře proveden. Jmenovitě v třetím jednání podal nám dojímavý a pravdivý obraz despoty tohoto, který vzdor tomu, že polovicí svěřa vládne, na neshodách a nesrovnalostech ve vlastní rodině chřadne. Škoda, že nebyla mu paměť všude věrnou průvodkyní. Slečna Libická nehodí se za Eboli, plnou ohnivé vášně, a zásluha její jest tudíž jen negativní: že nic nepokazila. Královnu podala sl. Lipšová s pravým porozuměním a snažila se ze všech sil o dobré provedení. Pan Chramosta hrál Albu dobře. Návštěva byla ohledem na to, že to benefiční představení, slabá. Konečně bysme se také přece jednou rádi dočkali, aby byly obleky komparserie aspoň slušné. Neboť viděť grandy španělské celé ošumělé, jakoby měli za celý rok jediný oblek, nedodá kusu zvláštního lesku.

Dne 24. února „Troubadour". Vyjma, Azucenu, již tenkráte pí. Procházková ku všeobecné spokojenosti zpívala i hrála a skvělejšího výsledku dosáhla, než blahé paměti L. Farija, bylo obsazení všech úloh staré. Sl. Ehrenbergová vyhověla všem požadavkům, ačkoli z počátku s jakousi chladností zpívala. Pan Vecko (Troubadour) nejsa disponován, nenahradil ani ve hře, co se mu ve zpěvu nedostávalo. Těší nás, že se o p. Švarcovi (hr. Luna) tenkráte pochvalněji můžeme zmíniti. Zpíval s neočekávaným zápalem, vzláště ale utěšeně přednášel arii v klášteře a dbal o přirozenější hru. Fernando p. Neděly se v ničem posud nezlepšil. S provedením celé opery nebyly sme zcela spokojeni. Návštěva velmi četná.

— *Repertoire* českého prozat. divadla jest tento: Na dnešek se oznamuje „Macecha," v sobotu dne 28.: „Výstava průzračných obrazů;" v neděli 1. března: „Němá z Portiči" (benef. p. Mayra), v úterý 3.: „Hledá tragickou rekyni," ve čtvrtek 5.: „Zpěvohra," v neděli 8.: „Sergius Catilina" (benef. p. Kolara ml.), v úterý 10.: „Zpěvohra," ve čtvrtek: „Mnoho přátel naše škoda."

— *Requiem.* Dnes o jedenácté hodině jest ve františkánském chrámě zádušní mše za zemřelého hraběte Vojtěcha Deyma. Četní přátelé nebožtíkovi se tam zajisté sejdou v počtu hojném.

— *První koncert „Hlaholu,"* jenž jest zejtra dne 27. února v pět hodin v sále Žofínském, má následující program: I. oddělení: 1. „Kristus příklad pokory," chorál pro mužský sbor od r. 1573. 2. „Otče náš, milý Pane," chorální píseň pro mužské hlasy od Jana Trojana (1573). 3. „Dožij, dopij," sbor na slova Jos. Friče, složil Jos. Bergman. 4. „Ebrejská elegie" na slova V. A. Šmilovského s průvodem violoncelů, složil Zikmund Kolešovský. 5. „Pocestný," sbor na slova F. L. Čelakovského. II. oddělení: 1. „Tři jezdci," na slova J. Jahna pro sola a sbor složil B. Smetana. 2. „Písně Hostýnské" a, b, c, d, e, f, na slova Furcha pro sola a sbor od H. Vojáčka. 3. Vítězný pochod vojů Zábojových ze zpěvohry „Záboj" složil J. L. Zvonař. Slova ke sborům prodávají se po 10 kr. u kasy.

— *Výstava průzračných obrazů.* Dne 21. a 23. února byly v místnostech prozatímného divadla vystaveny kopie obrazů od starších i nových mistrů. Jmenovitě byli zastoupeni Rafael Sanzio, Correggio, Michal Angelo, Titian, Führich, Knorr, Overbek, Rubens a Fra-Bartolomeo. Musíme býti povděčni výstavám podobným, poněvadž nemohouce poznati originálů, utvoříme si dosti zdařilými kopiemi alespoň nějakého pojmu o originalech. Předměty tuto vystaveny byly nejvíce z biblického života; s největší pochvalou pak se potkaly obrazy Rafaelovy, Correggiovy a imposantní komposice Michala Angela „Mojžíš přichází s hory Sinai." Výstavy tyto ale byly tak slabě navštíveny, že si to jinak vysvětliti nemůžeme, než že obecenstvo nemělo dostatečné známosti o věci té. Myslíme, že příští výstavy se potkají s návštěvou četnější.

— *Sokol,* tělocvičná jednota Pražská, uspořádá v neděli dne 1. března veřejné cvičení na oslavu výroční památky založení svého. Počátek učiní se ouverturou „Vlasta" od Ed. Nápravníka, již provede hudební sbor Sokola. Na to počne cvičení družstev ve dvou odděleních. První oddělení počne protichody, druhé prostocviky v kruhu, načež jednotlivá družstva přistoupí k cvičením na rozmanitých nářadích tělocvičných vedením svých cvičitelů. Po té přednese hudba slavnostní pochod od kapelníka Č. Vinaře, a počne pak cvičení cvičitelstva na bradlech, hrazdě a koni; na to šermování na sek a na bod a ku konci zápas. „Pochod Sokolův" od kap. řed. Pavlise ukončí celou slavnost. Začátek jest o 6. hodině večerní v místnostech jednoty v sále u Apolla.

— *Stanovy české umělecké besedy* jsou konečně stvrzeny. Jak z provolání v dnešním „Lumiru" patrno, sejdou se umělci dne 9. března na den sv. Cyrilla a Methoděje o šesté hodině večer v místnostech staroměstské radnice, aby se definitivně konstituovali. Nadějeme se pevně, že naši umělci se v přehojném počtu na ten den sejdou, jakož i že mladý tento

spolek s největším účastenstvím se potká u veškerého obecenstva. Jsoutě naděje nemalé, jež klademe ve zdar umělecké besedy, a bohdá, že se její působení brzy osvědčí čilejším životem v umění našem národním.

— *Průmyslové museum* se stane brzy skutkem. V neděli dne 22. t. m. sešla se v místnostech měšťanské besedy prozatímně valná hromada, aby se uradila o stanovách, jež se pak hned k potvrzení zadají. Mnoho zakládajících a činných údů se již zapsalo a složené příspěvky obnášejí již přes 3000 r. m.

— *V sezení sboru matičního* dne 18. t. m předložil sekretář Nebeský litografický otisk mapy okolí Pražského, v ústavě p. Farského tak zdařile vyvedený, že se uzavřelo, doplnění geologické části na této mapě kamenopisným barvotiskem dotčenému ústavu svěřiti. Dále se o tom jednalo, aby se bez prodlení k vydání nového svazku „Výboru z literatury české" přikročilo a p. archivář K. J. Erben vzdal se tomu k vůli raději jiných prací literárních, jen aby tomuto dílu svou péči věnovati mohl. Pak se pokračovalo ve jmenování údů dopisujících, zvláště v Slezsku, dle návrhu, jejž pan Jan Lepař, profesor v Opavě, poradiv se s jinými muži, sboru na požádání byl zaslal. K tomu konci předložil také sekretář Nebeský mapu Čech, na kteréž místa, pro něž údové dopisující již ustanoveni jsou, jakož i ta místa, pro kteráž by se teprvé ustanoviti měli, zvláště naznačena jsou. — Dále svolilo se k žádosti na slovo vzatého jihoslovanského učence pana Račkého, jenž zamýšleje vydati některé památky hlaholského písemnictví skrze p. dra. Riegra ke sboru se obrátil, aby mu k lití písma hlaholského půjčeny byly štemple a matrice, jež Matice česká a to nyní jediná má. K jiné žádosti, totiž hospodářského spolku kraje Pražského, aby mu dány byly po 20 exemplářích některé spisy matiční k zakládání knihoven odborových, nemohlo se svoliti, poněvadž sbor, spravuje cizí jmění, si netroufal k tak velkému daru, jenž 900 zl. r. č. dovyšuje, přivoliti, kdežto by pak i jiní spolkové hospodářští s podobnými žádostmi k němu se obraceli, jakož se skutečně již v témže sezení stalo. Konečně přijal se návrh nového jednacího řádu od zvláštní komise pod předsednictvím p. kuratora matice, J. Osvícenosti Jana hr. Harracha vypracovaný.

— *Pamětní peníz* za příčinou 1000letého jubilea Cyrillo-Methodějského razí se u rytce Seydana pro Slovensko na objednání p. Jul. Plošice, kat. faráře v Báňské Bystřici.

— *Zajímavý příspěvek* na české národní divadlo přinese, jak se „Moravan" z přátelského dopisu dovídá, Moravan pan Mráček z Blahověščenska v asiatském Rusku, kde ve prospěch národního našeho divadla uspořádáno bylo slovanské divadelní představení s úspěchem velmi potěšným.

— *Obraz Čermákův* „Přepadnutí loupežníků" vystaven jest v Klementině v místnostech umělecké jednoty.

— *Pan Kramuele*, posud režisér společnosti Zöllnerovy v Plzni, obdržel po smrti ředitele Zöllnera povolení na česká a německá představení divadelní v krajích Plzeňském, Budějovickém, Táborském, Píseckém, Čáslavském a Chrudimském.

— Zápovy „*Česko-moravské kroniky*" vycházející nákladem Kobrovým, vyšel sešit šestý, jímž dostoupilo vypravování až do roku 1110.

— *Historicko-romantické obrazy* „*Jih*" od Prokopa Chocholouška dospěly k dílu třetímu, v jehož prvním sešitu se podávají povídky „Agapia" a „Zahynutí Suly."

— *Schödlerovy* „*Knihy přírody*" (již vzdělali Jiljí Jahn a Karel Starý) vyšel sešit druhý. K textu jest připojeno opět mnoho vyobrazení, jichž celé dílo míti bude 972.

— „*Rolníku nového věku*," jejž vydávají bratří Lamblové, vyšel u Kobra sešit devátý. V sešitu tom, k němuž jsou připojena 22 vyobrazení od Ant. Adama Šmída, pojednává se „pěstování řepy cukrovky, nejdůležitější to plodiny mírného pouebí."

— *Divadlo v Košířích.* Minulou neděli 22. t. m. provozovali Košířští ochotníci tři veselohry. Ve „Tři hodiny před svatbou" poněkud vynikli Gustav Květnohorský (p. Pz.) a Kámen (p. Hb.) Radili bysme p. Pz., by budoucně nestrkal přílišně ruce do kapes. Ve veselohře „Výpalní daň" zasloužilého potlesku si jedině dobyl Dobromil (p. Sf.). jsa dobře podporován pp. Bk. st. (měšťanosta), Kp. (Lasička) a Pz. (plukovník z Turneků). „Žlutá zimnice" četně shromážděné obecenstvo nejvíce bavila. Na pravém místě byli zde pp. Bk. st. (Hubotluk), Šl. (Nehovora), Kp. (Palička) a Sf. (Skalický). P. Bk. ml. udělal ze své úlohy komedianta a nikoliv herce. Pp. Vl. (Eugen) a Šv. (Flitt) jsou slabého orgánu. Slečny Df. (Bedřiška) a Bk. (Amalie a Marie) mi prominou, když o nich pomlčím. Činím to proto, že první slečna nepatrnou měla úlohu a druhá ponejprv vůbec na prkna vystoupila. Co se týče souhry, byla v posledních dvou kusech lepší než v prvním, kdež patrně paměť vadila. Doufám, že páni ochotníci tohoto měřítka si povšimnou, a odpustí, když ještě podotknu, jak naše mateřština týrána byla. Slova, jako: sesle — jo — sakraheltsky — okolostojíčnosti — trpkema slzemi — samé nuzáci — atd. mohla by pozorností p. regisseura snadno odstraněna býti. Příští představení bude „Paličova dcera."

Poněvadž společnost dost dobrých sil chová, jest se nadíti, že nám připraví ještě více příjemných večerů; zatím srdečné: „Na zdar!“ M.

— *V Roudnici* dne 22. února. Dne 13. t. m. odbývala se valná schůzka spoluúdů zdejší záložny. Když se již k poradě přikročit mělo, shledáno, že posud ani polovice k platnému usnešení potřebná se nesešla. Chyběliť z většího dílu venkovští údové, jak se zdá, dle hesla: „Co jsem tam platen? Beze mne to také udělají!“ — a pak někteří z města. Tito poslední jsou na rychlo znovu obesláni, a dostavili se, načež hromada zahájena byla. Nejprvé přednesl předseda zprávu o hospodaření záložny od jejího počátku až do konce prosince 1862, z níž následující vynímáme: Zdejší záložna počala dnem 16. února 1862 s 288 zl. 40 kr. vkladů od 59 spoluúdů a s 29 zl. 50. kr. reservního fondu. Během roku přistouplo nových 118 údů, a zvýšil se reservní fond na 88 zl. 50 kr. Vklady ode všech 177 spoluúdů obnášely 2196 zl. a půjčky s připočtěním i těch, jež byly od 60 nespoloúdů učiněny, 17.273 zl. 15 kr. Z těchto posledních bylo od 13 osob 1268 zl. z kasy nazpět vzato. Oběh peněz vystoupil na 29.180 zl. 11.415 zl. bylo splaceno a 17.765 zl. se koncem prosince 1862 mezi spoluúdy rozpůjčeno nacházelo. Hrubý zisk činil 685 zl. 61 kr., a po odrážce 91 zl. 22 kr. za rozličné potřeby, pak 4 zl. 58 kr. vyzvednutých, jakož i 187 zl. 15 kr. z vkladů a půjček na rok 1862 vypadajících úroků, zbývá čistý zisk 402 zl. 66 kr. Pak byla volena komise ze 3 údů ku zkoumání předložených účtů, a uzavřeno, by se na rok 1863 p. pokladníku, zápisníku a kontrolorovi slušné udělilo. Pamatujeme se, že pan kontrolor před volbou i po své volbě v měsíci září m. r. (nemýlíme-li se, třikráte) se veřejně vyjádřil, že místo kontrolora jen tak dlouho zastupovati může, pokud řádný plat určen nebude. Tenkráte však uznal za dobré, na svá tehdejší slova si nevzpomenouti, tím méně v skutek je uvésti, snad z básně že by jeho ztráta nenahraditelnou se stala? Vůbec jest to s tím kontrolorstvím podivná historie, o které později promluvíme k poučení všem, kteří 150 zl. lacino vydělati chtějí. — Ku konci bylo v hromadě uzavřeno, by reservní fond na 500 zl. zvýšen byl. J.

Směs.

* *Čeští muzikanti* v haremu tureckého sultána. Nejnovější událost — v serailu, že krásnější obyvatelé jeho po celém Cařihradě chodí, aby v haremu některého paši neb efendiho mladou, překrásnou otrokyni dvanáctiletou, které se mělo dostati té cti, v Kodyru Gedschehin se sultánem přebývati, která ale nenadále uprchla, buďto opět nalezli, neb alespoň důstojnou zástupitelkyni za ni získali. S jedním z českých muzikantů, kteří v haremu hudbě vyučovali, srozuměl se tento interessantní mladý uprchlík, a celá hudební společnost česká i s krásnou otrokyní odploula kvapně do Ameriky.

* (*Hajný a při tom i učitel.*) Jeden z hajných obce Jindřichohradecké, jak ve „Zvěstí od Nežárky“ se dočítáme, zastává spolu i úřad vesnického učitele. Co je asi hlavnější a co vedlejší: hájenství či učitelství?

Dopisy redakce.

Panu J. H. zde. „Zpěvy naše“ jest velmi naivní báseň a ohřívá se v ní jen nezáživné vlastencování. Věci jako „co je české, to je hezké“ se již dávno přežily, a nestojí ani za čtení, neřku-li za otisknutí.

Panu J. J. D. zde. Příčiny, pro které Vašich „Upomínek“ upotřebiti nemůžeme, jsou tyto: Vaše píseň nemá více vzletu, než obyčejná jarmareční, o formě nemáte ani pojmu a pravopisu ste se ještě nenaučil.

Panu J. L. Š. zde. Základní myšlénka Vaší básně jest velmi dobrá, na neštěstí ale tuze rozředěná. Má-li docíliti, čeho si přejete, musí býti podána buďto jen epigramaticky, aneb musí unésti sílou a vzletem. Obojího se jí však nedostává; zašlete nám jiných.

Panu Fr. Z—čkovi zde. Zdá se, že najdete pravý tón poetického vypravování. „Před půlnocí“ jest ale jen pouhý moritát a divíme se, kterak Vám mohlo stát za to, abyste tolik o něm napsal. „Rodinný posel“ jest příliš dlouhý na pěknou ostatně myšlénku, která nevystačí leč na dvě sloky. Ty by ale musily býti zcela jinak zpracovány a jinak promyšleny. Poslední píseň jest dobrá, kterou otiskneme, dovolíte-li, s plným jmenem. Jinak jest charakteristické při Vašich básních, že jednají o samých mordech, a radíme Vám, abyste si obral předměty jiné. Prosíme o další práce.

Panu A. D. zde. Vaše báseň jest místy plna dojemného, pravdivého citu, škoda, že netvoří zaokrouhlený celek. Některá místa, jež dítě mluví, jsou v skutku podařená, jiná ale zas na dítě příliš rozumná; tak zajisté nikdy nebude dítě mluvit: „Ty ovšem neznáš ještě mluvit“ a j. Konec, který jest zcela charakteristický, mine se ale s účinkem právě proto, že dítě jaksi rozumně mluvilo před tím, a stane se spíše komickým, než aby dojal. Prosíme, zašlete nám jiné.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském kněhkupectví v nov. alejích č. 136. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. Rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 10. **5. března 1863.** **XIII. ročník.**

S k a l á k.

Obrázek z hor od *Karoliny Světlé.*

Podbory leží na vršíčku, pod nimi táhne se veselé, zelené údolí až k Horce. Tak se jmenuje ona příkrá, vysoká skála, právě naproti této dědince; třpytívá se, když na ni slunce svítí, jako čisté zlato.

V levo skály uprostřed olšin a bujných luk je velký dvůr, říkají tam „na luzích,“ a právě pod ní stojí spustlý baráček — tam zas říkají „u Skaláků.“

Jeho vlastníci se jmenují zcela jinak; ale nikdo v celých Podborech, vyjma faráře, neví jak. Oni sami to ani více nevědí a uvykli tomu, že je lidé pokřtívají podle skály, v jejíž stínu bydlí. Je to vlastně dobře, že byli tak zapomnělivi, jinak by snad měli lecjakou trudnou hodinu; museli by si pak zpomenouti, že vedle ten pěkný dvorec se vším příslušenstvím náležel jejich rodině. Jejich pradědeček jej ale z polovic prohejřil a prokarbanil, dědeček učinil s druhou polovicí dle jeho příkladu, a zůstavil synovi pouze starý ovčín pod skalou, z něhož si tento bídnou chatrč slepil. a nynější Skalák si dal právě na tom záležeti, by ani tato dětem jeho celá nezůstala.

Vrhl se po předcích a byl radš v hospodě, než kde jinde ve světě, žena otupěla nouzí a dětským křikem (měla těch drabantů deset) a nedbala také. Nebylo tedy divu, že neměli jednou čím zatopit, neb chodit na dříví až do lesa na horu, není věc ani příliš příjemnou, ani příliš pohodlnou.

Skalák se dlouho nerozmýšlel; když nenalezl okolo celého domku ani třísky ani snítky, vylezl si na střechu a utrhl, co se mu na ní utrhnouti dalo. Když bylo po šindelích, začal bourat krov; pak došlo na schůdky u půdy, pak na loubí a než odešel snih, nestálo z milého baráku více, než čtyry stěny u sednice a chlívek.

To šlo jeho ženě přec jen konečně do hlavy, ač si ji jindy přemýšlením právě příliš netrmácela.

„My jsme v tom krásně,“ pravila mu jednou v noci, když při hrozném lijáku po celé sednici „rejvančili“ a pro tu jejich „paběrku“ suchého místečka nenalezli! „místo peřin máme oblaka.“

„Jen mlč, stará, mlč,“ odpověděl Skalák; „co nevidět budeš spát v převelkém a převysokém kamenném domě, jemuž zajisté nebude rovno v celých Čechách.“

„Kdybys jen nepatlal,“ zabručela Skalačka; myslila si, že z něho nejspíše zas mluví chmel. Hrával po vůkolních krčmách na housle a tu si někdy přihnul, že neznal světa, a co vydělal, to vandrovalo hospodskému do kapsy.

Byla to nějaká podivná, nepokojná krev v těch „Skalácích;“ byli jak říkáme na velké kopyto kovaní, každého chtěli překřičet a přeprat, každého mistrovat, zrovna jakoby byli ještě pány na luzích bývali. Zatím jim koukaly prsty z bot a byli rádi, když se jednou za den najedli polívky z chlebové mouky. — To ty ostatní občany mrzelo, a kdo s nimi nic mít nemusel, ten také neměl. Oni to věděli a vyhýbali se také rádi lidem, obzvláště těm, kteří vedli tichý, spořádaný život, krejcar ke krejcaru kladli, nikdy v hospodě se neukazovali a karty měli za osidla zlých duchů. Byli jim němou, nemilou výčitkou, ač dělali jakoby se jim smáli.

Skalačka byla na tuto noční rozmluvu již zcela zapomněla; tu si přivedl jednou Skalák zedníka.

„Postavíte-li mi, jak sem vám již povídal, kamenný dům s kamennými schody až na půdu, pak vám přepustím tento grunt a můžete si za to na něm vystavět, co chcete. Ale to vám povídám, přidat nehodlám nic, musí to jít šustem.“

Zedník se chvíli krčil, ale konečně plácl do podané mu ruky.

Skalačka myslila, že se mužští jen tak „šklíbějí“ a vyšla ven po své práci, neposlouchala, co ještě dále spolu rokovali.

Den na to počal zedník v skále dlabat. Nebylo jí to podivné; měl-li na blízku nějakou práci, tu si lámal vždy kamení ve skále a Skalák utržil od něho někdy hezkých pár grošů. Nevšimla si, že tesá do skály otvor, asi tak velký jako dvéře, vedle malý jako okénko do chléva, z druhé strany dvě větší, jako okna do sednice, a pak skalou dolů schody.

„Už máte dům hotový, můžete se třebas ještě dnes stěhovati; bez toho byste se toho nedočkali, až by vyschl,“ pravil zedník, když dodělával poslední schod.

„Dobrá,“ zaradoval se Skalák, popadl housle do jedné ruky a na druhou vzal nejmenší dítě, poručil ženě a ostatním dětem, by sebrali šatstvo a nábytek, a vedl je z baráku ven, po oněch skalních stupních nahoru.

Tu teprv si povšimla Skalačka, že tu vydlabal zedník do pískovce lidské obydlí, a pomyslila si, že je to asi ten velký, vysoký kamenný dům, jaký jí muž tehdáž sliboval.

„Nu, co koukáš jako pět krejcarů z pytlíčku? Což to není zámek, jemuž není v Čechách rovno?“ smál se jí Skalák, co zatím se děti kamenným sedátkům divily, která byla všude okolo zdi vytesána, a chudičké nářadí rozestavovaly.

Skalačka se chtěla také pousmát, ale místo úsměvu ukápla jí slza. Zpomněla si, jakou jí byli dali rodiče pěknou výpravu; neb byla chalupníkova dcera, a jak nerádi to viděli, že jiného nechtěla, než Skaláka. Říkali vždy, že ji připraví o vše, že je to člověk nekalý. Ale ona věřit nechtěla. Dobře, že tak záhy zemřeli; jak by to byli asi nesli, kdyby se byli dočkali, že nezůstává dítě jejich ani jako lidé, nýbrž že se muselo stěhovati do skalní sluje, jako zvěř.

Skalačka si utřela oči děravým fěrtochem a v tom jí připadl děravý strop v starém stavení; přestala plakat a přemýšlet. Do skály aspoň nepršelo, tím se zas potěšila. Zda-li pak neměla dobře, že si tu svou hlavu přemejšlením netrmácela? Uspořila si mnoho slzí.

„Zde bude v letě hezký chládek a v zimě teploounko,“ sliboval jí muž a uhodl to na vlas. Jen že se v zimě zdi a sedátka leskly, jakoby je stříbrem okoval, a v letě že z nich zas tekly potůčky vody.

Z toho si ale Skalačka nic nedělala; naopak: byla tomu ráda. Muž vydlabal praminkům na zdích žlabky, ty se stékaly v malé koryto, a ona nemusela chodit do údolí pro vodu; měla ji vždy po ruce. Co na tom, že nebyla příliš jasná a čerstvá? Na takové maličkosti nedbal ani on ani ona, proto se vzdor vší bídě přece tak dobře snášeli.

Ale dětem nějak nesvědčily ani ta voda, ani to nové kamenné obydlí. Bledly, tváře a klouby jim otékaly, a na krku nadělalo se jim plno ran. Jednu zimu vzalo to nejmenší za své, druhou jedno z větších, nato na podzim, který byl neobyčejně sychravý a vlhký, dvě děvčátka, dvíčata, a tak to šlo po pořadě, až zbyl z těch desíti zdravých, silných dětí jediný hoch, Jáchim.

Skalák to nedal na sobě znát, že se mu po dětech a po tom jejich rámusu přec jen stýská; ale někdy mu bylo velmi podivno, velmi studeno uvnitř. Zapíjel tento podivný cit a tu studenost, a to mu vždy pomáhalo. Ale jednou ho držela zima tak neodbytná, že musel více než kdy jindy zatopit; dlouho bloudil tento večer, než nalezl skálu, a když se konečně šťastně na schody dostal, tu sklouzl na vlhkém kamení a padl tak šeredně, že mnoho neděl ležel a konečně po velkém utrpení zemřel. Lidé říkali, že si nezasloužil nic lepšího.

„Ten nešťastný váš byt připravil vám muže i děti do hrobu,“ pravil farář, když mu Skalačka s pláčem po pohřbu ruku líbala, že muži zadarmo sloužil a ještě k tomu tak pěkný funus mu vystrojil; „a nechcete-li přijít i o Jáchima, tedy ho musíte dát z domu. Vezmu ho třeba sám na nějaký čas, potřebuji právě skotáka. Snad mu lidé uvyknou, a on jim; bez toho mě to vždycky mrzívalo, že se Skalákův rod lidí straní a oni jeho. Taková nesrovnanlivost mezi osadníky je mi velmi nemilá!“

Skalačka se dala znovu do pláče, ale tenkráte radostí, že bude dítě její na faře sloužit. Hned jak přišla domů, svázala Jáchimovi jeho hadříčky, dala mu notný „sutenec“, když se dal do křiku, že sloužit nebude, a dovedla ho vzdor jeho zdráhání na faru.

Jáchim byl velmi hezký hoch, zcela do otcova plemena podoben, přibledlý, štíhlých, mrštných údů a černých jako uhel vlasů a očí. Jen to ho podle lidí prý hyzdilo, že měl obočí pod čelem v jednu rovnou, černou čáru srostlé; dle toho ho také každý hned poznal, že je Skalák, takové znamení nemělo žádné jiné plemeno na vůkolí.

Když viděl, že mu není pomoci, a matka že ho s sebou nazpět do skály nevezme, tu přestal sice plakat, ale nebylo po mnoho dní možno z něho slovíčka dostat. Mlčel v čeledníku vzdorně a měl se k domácím zarytě a nepřátelsky. On to dobře věděl, že je první Skalák, který sloužil, a nenáviděl těch, kterým musel býti po vůli.

Když první dni mezi jiné vyháněl, dařilo se mu zle. Nenávist mezi rodiči přešla na děti, a Jáchim byl mezi ostatními skotáky jako prodán.

Kdo mu mohl co zlého udělat, ten mu to také udělal; vždyť byl jen Skaláků! On ale brzo na ně vyzrál, a kam nevystačil silou, tam si pomáhal lstí.

Ti, co se naň na pastvě sesypali a jej stloukli, padli večer, když byli posláni

otci pro tabák neb pro pivo, zajisté buď do díry, již nebyli nikdy dříve na cestě viděli a kterou hledali s roztlučenými čely a nosy pak nadarmo ve dne; anebo stoupli do skla a pořezali si nohy. Jindy zas jim pršely najednou kameny na hlavu, aniž vyskoumati mohli, odkud, a nezbývalo jim, než rychle a bez odplatky utéci; neb vyběhl na ně z nenadání rozdrážděný pes a roztrhal jim oděv atd. Nehádali ale dlouho, kdo je vlastně příčinou všech těchto náhod; vraceli mu krvavé půjčky, ale přišli přece jen z krátka, až konečně nahlídli, že s ním nejsou žádné žerty, a že není nadarmo Skalák.

Uminili si tedy, že ho nechají raději na pokoji; s tím nebyl ale zas Jáchim spokojen. Nespravedlivá zášť soudruhů byla v něm zbudila horoucí nenávisť, a on je týral, napaloval a sužoval tak dlouho a tak vybraným spůsobem, až dosáhl co chtěl: vše muselo na pastvě jít podle jeho hlavy, a on poroučel těm, kteří ho byli považovali za něco špatnějšího, než byli sami.

Částečně vládl jimi dle práva, neb byl nejobratnější a nejsilnější ze všech. On teprv učil skotáky, jak se má topit oheň, jak se má lézti na stromy, kde hnízdí ten a kde zas onen pták, kolik vajíček snese každá samička a podle čeho se rozeznávají. Nikdo neuměl nápodobit hlasy těchto malých zpěváčků jako on, nikdo si nedovedl udělat takovou zvučnou píšťalku, nikdo bič, který by byl tak práskal, jako by z desíti pušek najednou vystřelil, a nikdo neměl tak vycvičeného psa, jako on.

Tím si vydobyl arci jisté vážnosti u svých kamarádů, ale také zas mnoho závisti; a když se jeden druhého zeptal: „Přeješ Jáchimovi?“ tu odpověděl každý: „Ale jdi, nemohu toho Skaláka ani cítit.“

„A proč ho nemůžete ani cítit?“ tázala se jednou Kučerovic Rozička, když si hoši o něm povídali; „vždyť se mi nezdá ani za mák horší, než jste vy sami.“

„Ať se člověk na tu žabku podívá!“ zlobili se hoši, „ona si nás okřikne jakoby nic! To ti nepůjde, holenku, třebas měla dvůr! Nebudeš-li hezky zticha, povíme ti, zač je toho kopa.“

Rozička byla rozumné děvče; nevedla tedy hádku dále, ale pozorovala Jáchima od toho dne tím ostřeji a zůstala v duchu na svém stát, že není ani za mák horší než ti ostatní, a že nezasluhuje nikterakž obzvláštní hany.

Jednou byla honba; děti pásly na „Chrbích“ a poslouchaly s obdivem, jak se střelba v horách rozléhá, jakoby dvacet bouřek proti sobě táhlo, a počítaly rány, které k nim ze zamlzeného údolí zaznívaly. Tu to zašustilo v křoví, kde pohromadě okolo ohně seděly a brambory si pekly, a postřelená koroptev vletěla Rozičce zrovna do klína.

Děvče se zaleklo; ale jak viděla, že se to jen raněný pták k ní utekl, tu ho k sobě soucitně přitiskla a zaobalila jej opatrně do fěrtochu svého.

„Hoj, to bude vzácná pečenka!“ křičeli hoši a drali se k děvčeti pro koroptev.

„Já ji nedám a nedám,“ volalo děvče, plno úzkosti o nebohé zvířátko.

„Hned s ní sem!“ dokročovali zlostně hoši; „nedáš-li koroptev v dobrotě, tedy ji dáš po zlém.“

„Nedám a nedám, dělejte si se mnou co chcete,“ plakala Rozička a tiskla koroptev tím pevněji k sobě.

„Nedáš ji, i kdybych tě tímto klackem uhodil?“ křikl Jáchim s planoucíma očima a pohrozil jí hroznou sukovitou holí.

„Nedám!“ vzdychlo děvče a přimhouřilo oči, jakoby rána jižjiž letěla. Ostatní plácali rukama, těšili se, že ji Jáchim za její tvrdošijnost notně vyplatí.

„Tedy si ji podrž,“ zamumlal hoch a sklopil zrak, jakoby se sám před sebou za svou povolnost styděl. „A komu to není vhod, že si musí nechat zajít na pečeni choutku, ten ať mi to jen řekne,“ připojil již zase se starou urputností a zatočil holí, že to zafičelo povětřím; „ten nechť si mi postěžuje, pomohu mu k jiné, třeba nebyla tak chutná.“

Nikdo si netroufal ani špetnout, a Rozička si nesla koroptev domů, vyhojila ji šťastně a hezoučké zvířátko za ní všude běhalo, jako psíček.

„Jen kdybyste mlčeli,“ říkávala od té doby Rozička hochům, když Jáchima zas haněli; „on má to nejlepší srdce mezi vámi všemi.“

(Pokračování.)

Válečný zpěv Indianů.

Jak vzteklá vichřice z hor skalných
přináší černých mračen roj;
hněv nese do útrob nám žalných
divokou sílu, vzdor a boj:
a nechť ve vlnách zhouby vrávoráme,
my činů předků nezapomínáme,
a z hlubin hoře zní náš zpěv:
  Cizincům smrt, nám dávná sláva!

Náš svatý otec Missisippi
se posud dere úskalím
a směje se, an silou kypí,
pokřikům mdloby zoufalým;
on neustane, on se neunaví,
až hráze strhne, mrzkých pout se zbaví
a jásaje hřmí krajinou:
  Cizincům smrt, nám dávná sláva!

Dle něho musíme své skutky,
mají-li prospět, spravovat,
kdy dějů vír nás zchvátí prudký,
jen podlosti se strachovat.
Synové bohům rovných bohatýrů
nesmějí úzkostlivě dbáti míru,
mír pravý teprv v hrobě dlí:
  Nuž, cizím smrt, nám dávná sláva!

Ó ovšem, my sme také chtěli
poklidně mezi nimi žít;
v nás též myšlénky mocné vřely
a chtěly s nimi v závod jít:
však místo práv, jichž pokorně sme dbali,
nám posměch, pohanění, pouta dali —
měl žebrat stepí volný syn?
  Hoj, cizím smrt, nám dávná sláva!

Ó, lahodné jsou jejich sliby,
jež jako sítě rozpředou,
však nejsme lehkověrné ryby,
nás více jimi nesvedou.
My máme sloužit, nástrojem jim býti,
by po skutku nás mohli zahoditi?
Čas změnil se — my nechceme!
Cizincům smrt, nám dávná sláva!

Neb posud trůní na nebesku
náš dobrý otec Manitú —
a posud ve měsíce lesku
nás hlasem sílí smělých snů,
a posud dí nám, s výrazem však důtky:
„K vítězství vedou skutky, leč *jen* skutky!
Což volá jenom bouře již:
Cizincům smrt, nám dávná sláva!?"

Dost ořů ještě ve savaně,
dost stromů ještě v pralese,
dost skalin v horách ku obraně
a každý proud nás ponese.
Příroda posud našim snahám hoví
a vzdorně hrozí smělci bělochovi,
zvěř zuří, hoří pralesy —
Cizincům smrt, nám dávná sláva!

Již vzdejte pohodlí se, míru
a opět v heslo přijměte
své síly věsty, bojů víru,
jen tak vám spása vykvěte.
Pohoďme mámivými výsadami,
jež mají místo jádra jenom klamy,
výsadou nejlepší nám zbraň —
Cizincům smrt, nám dávná sláva!

Jen vlastní silou rostou stromy,
jen vlastní silou národy
se mohou prodrat ze pohromy
k výsluní slávy, svobody:
jen vlastní silou čin svůj podporujme,
bojujme věrně, nebe se nás ujme,
step bouře ždá, hoj, vzhůru již:
Cizincům smrt, nám dávná sláva!

Jiljí V. Jahn.

Kamarádi.

Obrázky ze života venkovského.

(Dokončení.)

XIV.

U studánky.

Máme 17. května. Sluníčko vyjde asi za půl hodiny; obloha slibuje krásný den, ale je venku čerstvo, ba skoro zima.

Včera se čeledínové vraceli domů, bylo už dávno deset hodin. Zdálo se Madlence, že přichází Mates velmi rozhorlený — dobře ve své komůrce slyšela, jak někomu vyhrožuje, že mu to nezůstane dlužen. Snadno se domyslila, že se v R . . . do nějaké hádky zapletl, ne-li do něčeho horšího. Vojtěchova hlasu ani nezaslechla. Obávala se rozhorlení hospodářova; ještě před půl hodinou čekal na ně ve velké jizbě. Byla tomu ráda, že hoši už nejdou do jizby; slyšela, jak se ubírají po schodech nahoru do komory.

U Bendů jsou ženské dnes první na nohou, a nejprvnější Madlenka; už dlouho nespí, probděla několik hodin; neměla už v komůrce pokoje; na rychlo se oblékla, chvátala ven na čerstvý vzduch.

Na dolejší části dvoru je hezká štěpnice, živým plotem ohrazená; v jednom koutě studánka, z níž odtéká plotem voda jako křišťál čistá; kolem studánky zelená se bujný drn, a dlouhé teničké pruty skoupolisté vrby sklánějí se v milých obloucích až nad hladinu tiché studánky, jakoby žádostivy byly nápoje občerstvujícího. V koutě naproti, asi třicet krokův od studánky, je malá zahrádečka květin; tu má Toník své tulipány, narcisky, lilie bílé i rudé, trochu kosatce a jiné domácí květiny. Kdyby hoch neměl školy a v hlavě tolik čtveráctví, kdož ví, zda-li by nebyl zahradníčkem dosti pečlivým. Ale nemá kdy mysliti na zahrádku; však on ví, že Madlenka mu nenechá květin poschnouti.

Madlenka skutečně tam před chvilkou šla zalívat květinek; k čemu byla by vzala konev s sebou?

Hospodyně už taky jde na čerstvý vzduch. — Není viděti na její tváři, žeby byla měla špatné odpočinutí. Nebyla včera na pouti, ale nebylo-li jí toho včera líto, dnes jistě ne — vždyť se usmívá, jak to krásné modré nebe nad dědinkou.

V síni na prahu se zastavila. Zdá se jí, že Madlenka na dvoře kdesi leknutím vykřikla. „Co pak se té holce stalo? — Snad jí žába polekala — už ty ohyzdy začínají zlobit.“

Madlenka, když se blížila k studánce, skutečně se poděsila. Ale to nebyla žába, ani ještěrka, ani had, co jí takového leknutí spůsobilo, že vyrazivši ze sebe děsný skřek zůstala jako zkamenělá. U studánky na tom bujném zeleném drnu leželo — lidské tělo pokrvácené, nic v něm nejevilo známky života. Byl to mladý muž. Rozedraný oděv patrně svědčil, že se ubohému člověku násilí stalo, že se odpůrci svému bránil.

Hospodyně musí dohlédnouti ve stáji. Ze stáje má přes dvůr sotva čtyřicet kroků k zahrádce. Zdá se jí, že venku někdo kvílí. Bendka naslouchá nějakou chvíli: pláč se utišuje — zase bolestněji vzduchem proniká — umlkne — a opět nové

kvílení. K hospodyni se nesou bolné ty zvuky jako ze zahrádky. Poctivá žena ta nebývala nikdy příliš zvědavou; ale zde není možno lhostejně státi; musí věděti, co to znamená, kdo ten nebohý jest, že už po ránu musí bědovati.

Sotva vyšla ze stáje, vzpomněla si na Madlenku; jistě to byla ona, jež nedávno leknutím vykřikla. Hospodyně chvátá přes dvůr; nedošla ještě dvířek zahrádky a poznala hlasu své milé Madlenky.

Rychle kráčí na štěpnici a zůstane v hlubokém ustrnutí u dvířek. Před sebou nedaleko vidí živý obraz milosrdné, milující Samaritánky, ana klečí vedle raněného muže, hlavu jeho na prsou svých chovajíc, a vodou ze studánky skrvácené tváře jeho umývá a ránu na jeho čele hořkými slzami a polibky jakoby zahojiti chtěla. Horkých slzí potůčky kanou na tváře nešťastného mladíka; by zde studánky nebylo, Madlenka by, hochu ubohý, všecky ty krvavé skvrny s obličeje i rukou tvých smyla svými slzami, Madlenka by do poslední krůpěje slzy svých milokrásných očí vyronila pro tebe, miláčka svého — kéž by ti jen pomohla!

Hospodyně stojí na blízku neschopna hlasu ni pohnutí; neočekávaný ten výjev ji zbavil obyčejné rozvahy na čisto.

„Kterak ten hoch sem přišel? v jakém to je stavu! co se zde dělo? klečí holka u mrtvoly, či kříší ubožáka ze mdlob?"

Ty a podobné myšlénky přikvačily na Bendku, tak že dlouho stála jako bez sebe.

Náhle proniklo zahradou a celým dvorem radostné vzkřiknutí, ozvěna je z několika stran ochotně vracela. — Mladík horkými polibky vzkříšen otevřel oči; hluboké vzdechnutí se mu z prsou prodralo — snad to bylo poslední! — Však nesmí, nemůže vzdychati; — ústům jeho nedají vzdechů vysýlati, ústům jeho překážejí pouta milostná — horké rtíky dívky blažené.

Eh, že jim hospodyně právě teď překáží! — Madlenčino vzkřiknutí vrátilo dobrosrdečné ženě sebevědomí, tak že hned dále chvátala, ke studánce.

„Chvála pánu bohu!" zvolala z hloubi srdce svého, „chvála pánu bohu! už se mi, děti, nebudete zbytečně sužovat!"

Madlenka už nechová v rukou svých hlavu miláčka jediného, vlastní hlavinku na prsou dobré hospodyně ukrývá; a jak jí studem a rozpačitostí a nevýslovnou blahostí líčko vzplanulo! — krásný na ni pohled! I to milé slunko přes zelený plot tak vesele se na ni dívá! Sotva že učinilo první kroky své důležité pouti, a jest už svědkem takové blaženosti: jakžby nebylo veselo to boží slunce — dobrotivý přítel všech lidí, a zvláště dobrých!

„Milá holka, nemusíš se stydět, že máš Vojtíška ráda — vždyť to nic zlého není," mínila upřímně dobrosrdečná hospodyně.

XV.

Ty čtyry krejcárky.

Vojtěch, k novému životu vzkříšen, snažil se státi, a vnemohl. — Vrátiv se z pouti, od té osudné muziky, vrhl sebou na lože jak byl ustrojen; ani kabátu nemohl svléci, v rukou cítě náramnou bolest. Nemohl usnouti; hlava bolela, byla těžká jako skála, celé tělo bolelo, a v útrobách jeho jakoby zhoubný plamen hořel. Musel hoch ven, pod širé nebe, na čerstvý vzduch; ten oheň v sobě musel uhasit. A s ve-

likým namáháním dovlekl se konečně na štěpnici a ke studánce, kdež bez vlády sklesl na chladném drnu.

V Lískově roste mnoho černého bezu. Už prabáby Lískovských vysoce cenily tuto rostlinu, a bezového květu i dryáku nalezl jsi v každé chaloupce. A tohoto domácího prostředku až dosud se tu pilně užívá. Bylo tedy v pořádku, že i Vojtěch se musel bezovému lékařství podrobit. Dali mu notně pro pocení, uložili na něj tíži peřin — a pot musel ven!

Za čtrnácte dní byl úplně zdráv — na těle i na duchu. Sháněl se po kabátě.

Benda se trochu zamračil, ale brzo dosti vlídně odvětil, že poslal kabát do města ku krejčímu.

„Ale v kabátě — v tom kabátě —?“ tázal se Vojtěch rozpačitě.

„V kabátě? — V kapse vzadu byl paklíček marcipánu —“

„Ano, ten marcipán bych rád —“

„Zmeškals. Marcipán jsem dal —“

„A komu?“ tázal se hoch nevrle, nic neukrývaje své nelibosti.

„Aby nevyschl a neztvrdl, dal jsem paklíček Madlence.“

Vojtěch se usmál spokojně a po nevrlosti nezbylo ani stopy. Ale za chvilku začalo ho cosi jiného znepokojovati; byl v nemalé nesnázi, nežli se odhodlal k otázce, kam se mu poděla z kapsy modlicí kniha.

„Ano byla v náprsí kabátu taková kniha —“ pohodlně odpovídal Benda.

„A kam ste ji dali? — ta snad nepotřebovala knihaře?“ připojil poněkud pichlavě. Ale Benda se té řeči jen usmíval.

„Knihu, milý Vojto, dal jsem někomu — ale nic si z toho nedělej, možná že sem ti neučinil po chuti.“

„Už to jen povězte, pantáto, — měl sem ovšem někoho, tomu byla dávno, dávno určena.“

„Dal sem ji také — — Však počkej, tuhle přichází Madlenka, ona mě k tomu svedla, nech z toho odpovídá.“

Děvče přineslo hospodáři a Vojtěchovi po hrnéčku bílé kávy, aby jim prý lépe chutnal tabák.

„Holka, tuhle Vojtěch mermomocí chce svou modlicí knihu.“

„Pantáta si dnes od božího rána libuje v žertech,“ usmálo se děvče. „Ano, Vojtíšku, mám tvou knihu, ale už ji nedostaneš! Pantáta mi ji dal, že prý mi beztoho už dávno patří — a jemu smím věřit?“ Při tom pohledla tak vděkuplně v tvář milovaného mladíka, že věru nemohl ničeho namítati.

Ale s hospodářem přec nebyl spokojen; modlicí knihu že by on sám byl Madlence dal, že se na ten okamžik tak dlouho těšil — té radosti že mu neměl kazit

---

Vojtěch je člověk blažený a Madlenka taky nemá příčiny aby se kormoutila. Večer po práci častěji sedávají pod lipou, jež před statkem tak krásně do výše se pne, že od dávných let, a zvláště od počátku Toníkova uličnického věku jest jako zaslíbenou zemí drobné Lískovské mládeže. Zde provozují své hry, vykřičí se až do vyhladovění, mohli by tu vůbec po hlavě chodit, a Benda by jim nebránil; jenom jedné věci nesmí se žádný z kluků, ani Toník, odvážiti — nesmějí ublížovati čet-

ným rodinám vrabců na lípě. Toník sice už nejednou potěžkával hroudu nebo kamínek v ruce, chtivým okem měřil štěbetavou společnost nezbedných vrabčíků; ale pokaždé ještě v čas buď sám si vzpomněl na tatíka, nebo mu některý kluk paměť napravil. A tak vedli vrabci krásně svobodný život na lípě, jako Lískovští kluci pod lípou.

Lípa už začíná kvésti, celé okolí na mnoho kroků libým zápachem naplňuje. Hospodář je starý čtverák, nikdo by toho v něm nehledal: nezanedbá večer okna otvírati, ta lípa že prý tak líbeznou vůní dýše — a zatím stojí nejraději v okně napnutě posloucbaje, jak se hoch Madlence zpovídá. A ty milé děti, ač nekřičí jako ta drobotina, když pod lípou své rejdy provádí, přec neumějí hovořiti — jak by slušelo — šeptem, a starý Benda slyší skoro všecko a v duchu se upřímně tomu směje, jak Vojtěch všechny své pošetilosti vyšetřuje a kárá se a každou minutou stává se moudřejším. — Ovšem svléká-li člověk se sebe pošetilosti, už tím kráčí po cestách moudrosti; a nemyslíte-li, spanilé čtenářky, že právě mezi upřímně zamylovanými měli by se nalézati nejmoudřejší lidé?

A což Matýsek? — Po té bitce v R . . . vyspal se doma, otřepal se ráno, a — bylo dobře. Několik boulí mu nepřekáželo, a z nějakého „škrábnutí" si nic nedělal, když byl ještě malým klukem. Měl z toho potěšení, že tam těm darebákům dva „Bzinkováci" notně vyklepali; ale co ti dva sami utržili, tím se Matýsek nepotřebuje nikomu chlubit, a kamarád Vojtěch také o tom nerád mluví.

Nezávidí mu, že požívá upřímné lásky Madlenčiny; řekl kamarádovi bez obalu: „Ty se k ní lépe hodíš, nežli já; se mnou nevím jakého by štěstí došla, — ač nejsem právě špatný chlap." K jiným hochům mluvil jináč, dělaje, jakoby sám o děvče, nestál. Když se o něj závist pokoušela, těšíval se tím, že mu nebyla holka souzena, a druhdy si k tomu zanotoval, že „pro jedno kvítí slunce nesvítí."

Dlouhý čas vyhýbal se hospodáři všemožně. Při jídle byl bezpečen; Benda nikdy své čeládce nekazíval apetitu mravokárným kázaním. A Matýsek, jakmile lžíci odložil, nikdy nezapomněl hned jíti po své práci, čímž se uhájil všeho mrzutého vyšetřování.

Ale pravda, žeby se mu to nebylo poštěstilo, kdyby Benda nebyl měl tolik příčin těšiti se z následku oné rvačky. Také měl nyní, jsa poctivým poručníkem, Vojtěchovo zaopatření na mysli, kterážto záležitost značně mu přispívala k dobrému humoru.

Na podzim ustanovil, že hocha ožení; dosáhnouti k tomu povolení bylo Bendovi pravou hračkou. Madlence daroval všechny peníze, co jich z onoho terna na čtyry dobré krejcary připadlo. A hospodyně už se na to těší, jakou veselku jim vystrojí; ještě tolik neděl do Havla, a už Barušce připomíná, že se na veselce musí pořádně vytančit, že nic není do holky, která neustále za kamny sedá.

Když se Matýsek dověděl, že daroval hospodář Madlence tolik peněz, mrzutě se škrábal za ušima. Ký také div? Z terna mu zbývalo jen něco málo, „že to ani za řeč nestálo." Měl sice několik zlatých u hochů Lískovských; ale že právě někteří z dlužníků jeho, když v R . . . přišlo k tuhé bitvě, zrádně prý ho opustili, zanevřel na všechny; „chlapi nestojí za to, aby s nimi poctivý člověk mluvil; utekli jako baby, fuj! hanba jim!" Ani jich nechtěl upomínat, aby mu dluhy zaplatili.

Z několika zlatých si Mates málo dělal; ale celé terno za čtyry dobráky, to není maličkost! Je z toho náramně mrzut; holka mu byla nakloněna, měla ho tak

ráda — Matýsek se v tom jistě neklame! — a neuměl se k ní pořádněji přitočit, tak že ten „vzdychavý, zamračený Vojta" směl mu ji přemluvit! Eh, kdož by se na sebe nehněval! Dostati nevěstu s tolika penězi! jak by si Mates opět na nohy pomohl! — jest ovšem hluboce přesvědčen, žeby nyní uměl s takovým pokladem lépe hospodařit.

Mrzí se Matýsek, notně se mrzí, ale sám na sebe; jenom že své mrzutosti sebe nepatrnější řečí neprojeví — aby se mu nikdo nevysmál. Když byl v městečku na jarmarce, chtěl ho kmotr Konopásek, sedě s ním v krčmě u sklenice piva, moudře nějak potěšit. Mínil, že ho Madlenka beztoho neměla ráda; že prý by si jistě nevzala Vojtu, kdyby byla měla ráda Matesa.

„Hm, možná; ale vy tomu starého čerta rozumíte!" odsekl mu hoch, a zapil to notným douškem nakyslého piva.

XVI.

Čemu sázeti do lutrie!

Jsem tomu rád, že sem se v Lískově seznámil s Vojtěchem a jeho rodinou. Myslím, že nežije méně blaženě nežli za prvního času svého manželství. Do lutrie už nikdy nesadil. Vyjádřil se, že o takové peníze nestojí. „Pravda sice, že mi tehdá ty peníze byly dobré do hospodářství; ale bylo-li mi souzeno, že sem měl mít spokojené, šťastné živobytí, byl by mi pán bůh jináč pomohl, a té lutrie nebylo potřeba. — Však sem za tu výhru zkusil, že bych toho nikomu nepřál!"

Jemu jest ovšem snadno mluvit: má zdravé, zvedené dítky, a jeho žena dosud nezapomněla ho milovati, Vojtěch ji může vším právem nazývati „svou milou Madlenkou;" a aby třetice dobrého nescházela, dosud žije starý Benda, jenž dobrou radou podporuje Lindu a z jeho štěstí se raduje poctivý stařec jako z blaha syna vlastního.

Čemu by mnedle sázel do lutrie? — Ubožák Mates nedosáhl takového štěstí; býval dlouhá léta vždy bodré mysli, až se mu v hlavě zahnízdila ta nešťastná myšlénka, žeby mu výhra z lutrie nejlépe ku štěstí dopomohla. I sázíval často a vždy častěji, tak že už nemíval ani na sklenici piva a začal se šidit tou ohyzdnou kořalkou! Služba ho ponenáhlu omrzela, nikde nevydržel dlouho a konečně jen podělkoval u zámožnějších hospodářů.

Před několika roky přimluvil se za něho starý Benda, aby mu sousedé svěřili hlídky štěpnic. A Mates je nyní hlídačem, je poctivý člověk, sousedé mohou se na něho spolehnouti — kdyby jen toho pití při něm nebylo, pití té ohavné kořalky! Do lutrie už přestal sázeti; poznal prý, že mu není souzeno, aby ještě jednou vyhrál. Kéž by také přestal píti kořalku!

J. Auštecký.

Malá Fadetka.

Od George Sandové. Přeložila Žofie Podlipská.

(Pokračování.)

A jak-to vyřknul, přál si tak vroucně políbit Fadetku, až se třásl strachem, žeby k tomu nesvolila.

„Poslouchej, Landry," řekla mu jemným, chlácholivým hlasem; „kdybych byla krásná, řekla bych ti, že tu není ani místa, ani času líbat se jakoby v skrytosti. Kdybych byla lehkomyslná, myslila bych naopak, že jest nyní čas i místo k tomu, proto že noc skrývá mou škaredost, a proto že tu není žádného, kterého by si se musil stydět za svůj nápad. Že však nejsem ani krásná ani lehkomyslná, slyš, co ti pravím: Stiskni mi ruku na znamení poctivého přátelství, já budu spokojena s tvým přátelstvím, já, ježto sem nikdy žádného neměla a také si jiného nikdy nebudu přát."

„Ano," řekl Landry, „já tisknu tvoji ruku z celého srdce, slyšíš, Fadetko? Ale nejpoctivější přátelství, a takové je moje, nebrání, aby se lidé políbili. Odepřeš-li mi tento důkaz, budu myslit, že ještě něco proti mně máš."

I chtěl jí políbení ukradnout, ale ona tomu odporovala. A když on doléhal na to, dala se do pláče řkouc:

„Nech mne, Landry, ty mne velmi zarmucuješ."

Landry ostal celý udivený. I mrzel se, že ji zas vidí v slzách; ba zlobil se skoro na to. „Vidím," pravil jí, „že nemluvíš pravdu, řkouc, jakoby bylo moje přátelství jediným, kterého si přeješ. Ty máš mocnější, a to ti zapovídá mne políbit."

„Ne, Landry," odpověděla vzlykajíc; „ale já se bojím, políbíte-li mne v noci, kdy mne nevidíte, že mne budete nenávidět, až mne ve dne spatříte."

„Což sem tě nikdy neviděl?" řekl Landry netrpělivě; „což tě nevidím nyní? Pojď, pojď trochu na měsíček, vidím tě dobře, a nevím, jsi-li škaredá; ale já miluju tvůj obličej, proto že miluju tebe, tu to máš."

A pak ji políbil; ze začátku se při tom třásl a pak líbal znovu s takovou vroucností, že se toho až bála, i řekla mu odstrkujíc ho:

„Dosti, Landry, dosti! zdá se, jakobys mne ze zlosti líbal, aneb jakobys myslil na Madelonu. Utiš se, zejtra s ní promluvím, a zejtra ji budeš líbat s větším potěšením, než jaké ti mohu podat já."

Pak vystoupila rychle z lomu a odešla lehkým krokem.

Landry byl jako zblázněný; i chtělo se mu za ní běžet. Třikráte se za ní pustil, než se odhodlal sejít ku břehu. Konečně cítil, jakoby se za ním ďábel honil, a tu se dal do útěku také a nezastavil se až v Prichi.

Druhého dne, když šel dohlížet k volům časně ráno, premýšlel mezi krmením o svém rozhovoru s malou Fadetkou v lomu, který byl trval dobrou hodinu; jemu však se to bylo zdálo okamžení. Měl ještě těžkou hlavu spaním a unavením duševním po dni, jejž by byl měl ztrávit docela jinak. I byl celý omámený a jako ustrašený z toho, co byl pocítil pro tu dívku, která mu byla v paměti škaredá a špatně vystrojena, jak ji vždycky znával. Bylo mu chvílemi, jakoby se mu bylo jen zdálo ve snu, jak si přeje ji políbit a jaké měl uspokojení, když ji vinul k srdci, jakoby byl cítil

velkou lásku k ní, jakoby se mu byla objevila najednou krásnější a lásky hodnější nade všecky dívky na světě.

„Ona jistě je čarodějnicí, jak se vypravuje, ať se tomu brání, jak chce," myslil si; „neb včera mne jistotně očarovala, a nikdy, jakživ necítil sem pro otce, pro matku, pro sestru neb bratra, ani pro krásnou Madelonu zajisté, ba ani pro mého drahého blížence Sylvineta, podobné překypění přátelství, jaké mi spůsobila po dvě neb po tři minuty ta čertice. Kdyby on byl mohl vidět, co sem měl v srdci, ten můj chuďáček Sylvinet, jistotně žeby ho byla žárlivost užírala. Neb náklonnost moje k Madeloně neujímala ničeho bratrovi; ale kdybych měl být jeden celý den tak poblázněný a rozohněný, jako sem byl včera chvíli po boku té Fadetky, stal bych se smyslů pominulým a neznal bych na světě než ji."

A Landry byl celý stísněný hanbou, unavením a netrpělivostí. Sedl si na jesle k volům, a bál se, že mu ta čarodějnice snad odňala zmužilost, rozum a zdraví. Ale když nastal den, a Prichešti lidé byli vstali, začali se mu tak vysmívat, že tancoval s ošklivým cvrčkem, a popisovali ji tak škaredou, špatně vychovanou a tak rozedranou, že nevěděl kam se skrýt; tak se styděl nejen toho, co lidé viděli, ale i toho, co se dobře chránil na sebe povědět. Přece však se nezlobil, protože Prichešti byli jeho přátelé a nemyslili nic zlého tím škádlením. Měl i tolik odhodlanosti, že jim pověděl, jak Fadetka není tím, zač oni ji mají, jak se může dobře k jiným rovnat a jak je schopna prokázat velké služby. Za to se mu opět vysmívali.

„Co se týká její babičky, o té nemluvím," říkali; „ale ona je dítě, jež ničeho neví, a máš-li nemocný dobytek, neradím ti, abys upotřebil jejich prostředků, neboť ona je malá žvastalka, neznající ani nejmenšího tajemství uzdravovacího. Zná však tajemství mámit hochy, jak se zdá, můj chuďáčku Landry, neboť si se jí nespustil při svato-Andochské pouti, a dobře uděláš, budeš-li se jí střežit, sice by ti brzo říkali: Ejhle cvrčka se cvrčící, světýlko s bludičkou, s Fadetkou šotek. Ďábel by se za tebou honil: Georgeon (jméno ďáblovo kraje, v němž jedná tato povídka) by přišel a stahoval by peřiny s našich postelí a kudrnatil by hřívu našich koní. My bychme musili dát čerta v tobě zaříkat."

„Já bych myslila," řekla malá Solange, „že obul včera ráno punčochu na ruby ta přitahuje čarodějníky, a toho si malá Fadetka dobře všimla."

XXI.

Později, když Landry na poli oral, viděl jít malou Fadetku mimo. Kráčela zčerstva a šla k hájku, kde dělala Madelon stlaní svým ovcím. Byl čas vypřáhnout voly, protože byli vykonali dopolední práci; a Landry, jak je poháněl na pastvu, viděl pořád spěchat Fadetku, jež měla tak lehkou chůzi, že nebylo vidět, zdali sešlapává trávu svými kroky. Byl žádostiv dovědět se, co řekne Madeloně, a místo co by byl spěchal jíst polívku, jež naň čekala v brázdě železem u pluhu ještě zahřáté: kráčel tiše podle hájku, aby poslouchal, co spolu vyjednají ty dvě mladice. Nemohl je vidět, a že Madelon mumlala odpovědi temným hlasem, nevěděl, co říká; ale Fadetčin hlas, ačkoli jemný, byl také velmi jasný, a on nepřeslechl ani jediného jejího slůvka, a přece ona nekřičela ani dost málo. Mluvila o něm s Madelonou, a sdílela jí co Landrymu byla přislíbila, jak totiž před desíti měsíci od něho si vyžádala slovo;

dle něhož jí musel býti k službám, až by od něho něco dle své libosti žádala. A to vypravovala tak skromně a tak hezky, že byla radost ji poslouchat. Potom nezmiňujíc se o bludičce ani o strachu, který z ní byl měl Landry, vypravovala, jakby se byl málem utopil, an minul brod „Rouletteský" večer před sv. Andochem. Slovem, vylíčila jen dobrou stránku celé události a dokazovala, že všecka nepříjemnost pocházela z jejího nápadu a z její ješitnosti, zatančit si s velkým hochem, ona, jež byla vždy jen s malými tančila.

Nato pozdvihla Madelon rozzlobeně svého hlasu říkouc: „Co je mi do toho všeho? Tanči jakživa s blíženci od „Blíženců" a nemysli si, cvrčku, žebys mi tím ukřivdila, ani žebys mou závist vzbudila."

A Fadetka odvětila: „Nemluv tak tvrdými slovy o ubohém Landrym, Madelon, neboť Landry vám oddal své srdce, a nebudete-li je chtít přijmout, bude se více rmoutit, víc, než mohu vyslovit." A přece to vyslovila, a tak milými slovy, hlasem tak chlácholivým a chválíc Landryho tak velice, žeby si byl přál všecky ty obraty v řeči si pamatovat, aby jich příležitostně použil; i rděl se radostí z takového uznání.

Madelon také se podivila pěkné výmluvnosti Fadetčině; opovrhovala jí však příliš, aby jí to byla dala na jevo. „Ty máš krásnou vyřídilku a hrdopýška jsi," řekla jí; „zdá se, že tě naučila tvoje babička lidi balamutit. Ale já nerada hovořím s čarodějnicemi, to přináší neštěstí; a prosím tě, abys mi dala pokoj, cvrčku rohatý. Tys našla milence, podrž si ho, dušinko, neb on je první i poslední, jemuž se tvoje ošklivá huba zalíbila. Co se mne týče, já bych nechtěla, čeho se tobě více nechce, kdyby to byl královic. Tvůj Landry je hlupák, a pramálo musí na něm být, když myslíc, žes mi ho odloudila, již mne zase prosíš, abych si ho opět vzala. To by mně byl krásný milenec, jehož Fadetka nechce."

„Jestli to vás uráží," odpověděla Fadetka hlasem, který vnikl Landrymu až do hlubiny srdce, „a jste-li tak hrda, že nechcete být spravedlivou, dokud ste mne nepokořila, upokojte se a šlápněte, krásná Madelon, na srdnatost a na pýchu chudáka, polního cvrčka. Vy myslíte, že si z Landryho nic nedělám, sice žebych vás neprosila, abyste mu odpustila. Nuže tedy, vězte, líbí-li se vám: že ho miluji už dlouho, že on je jediný hoch, na něhož kdy sem myslila, a může být, že jakživa budu myslit jen na něho; avšak jsem také rozumná a příliš pyšná, abych na to myslila, být jím někdy milována. Vím, čím on je a čím jsem já. On je krásný, zámožný a vážený; já jsem škaredá, chudobná a opovržená. Vím tedy dobře, že on pro mne není, i měla ste ho vidět, jak málo si mne o slavnosti všímal. Buďte tedy spokojena, že ten, k němuž si ani malá Fadetka netroufá pozdvihnout očí, že ten na vás hledí očima láskou zářícíma. Potrestejte malou Fadetku, a vezměte jí toho, jehož ona vám nesmí upírat. Ne-li láskou k němu, učiňte to za trest za mou odvážnost; a slibte mi, že ho dobře uvítáte, až se k vám přijde omluvit, a že ho trochu potěšíte."

Místo, co měla být pohnuta tak velkou pokorou a oddaností, objevila se Madelon velmi tvrdou, a odmrštila malou Fadetku tvrdíc pořád, že Landry se docela k ní hodí, a že ona, co se jí týkalo, jej měla za příliš dětinského a hloupého. Ale vzdor Madeloninu hubování nesla Fadetčina oběť ovoce. Ženy mají utvořené tím způsobem srdce, že se jím začíná zdát mladý hoch mužem, jakmile vidí, že je vážený a vítaný u jiných žen. Madelon, jež nebyla nikdy opravdu myslila na Landryho, jala se tuze naň zpomínat, sotva že poslala Fadetku pryč. Uvedla si na mysl vše

co ta statná řečnice jí byla řekla o lásce Landryho, a uvážívši, že jim je Fadetka zaujata v té míře, až se odvážila z toho se jí vyznat: těšila se tím, že se bude moci pomstít ubohé dívce.

Večer šla do Priche, odkud nedaleko přebývala, jen co by se dostřelilo, a pod záminkou, že hledá některou ovci, jestli by se nebyla připletla na polích do stáda jejího ujce, ukazovala se Landrymu, a vyzývala ho okem, aby se jí přiblížil a s ní promluvil.

Landry to dobře zpozoroval; neboť od té doby, co se Fadetka do toho pletla, rozvažoval jaksi duševně až podivno. „Fadetka je čarodějnice", myslil; „ona mi navrátila Madeloninu laskavost, a malou rozprávkou, trvající čtvrt hodiny, učinila pro mne více, než já bych byl dokázal za celý rok. Máť zázračného ducha a srdce, jak jich pánbůh málo utvoří."

A na to mysle pohlížel na Madelonu, ale tak klidně, že odešla, než se byl ještě odhodlal na ni promluvit. Ne snad, žeby se jí byl styděl; jeho stydlivost uletěla, sám nevěděl jak, ale se stydlivostí také radost, již míval, viděl-li ji, a tak též touha po její lásce.

Sotva že se navečeřel, dělal jakoby šel spat. Vyklouznul však z druhé strany ze své postele a uličkou mezi postelí a stěnou pak dále podle zdi upláchnul a šel rovnou cestou ku brodu Rouletteskému. Bludička tam opět svůj tanec prováděla toho večera. Jak ji Landry viděl zdaleka poskakovat, pomyslil si: „Tím lépe; to je fadet, šotek; druhý šotek, Fadetka, nebude daleko. I přešel brod beze strachu, ani ho neminuv, a šel až k domku matky Fadetové pátraje a pohlížeje na vše strany. Byl tam ale hezkou chvíli a neviděl ani světla, neslyšel žádného zvuku. Všecko spalo. Doufal, že cvrček snad bloudí někde okolo, neboť často vycházívala večer, když byla usnula babička a koník. Začal také bloudit. Šel rákosím, šel až k Chaumoisskému lomu, hvízdaje neb zpívaje, aby byl zpozorován, nepotkal ale než jezevce procházejícího po strništi a kulicha na stromě volajícího. Musil se vrátit, aniž mohl poděkovat dobré přítelkyni, která mu byla tak dobře posloužila.

XXII.

Celý týden minul, co Landry se nemohl setkat s Fadetkou; i divil se tomu a měl starost. „Bude soudit, že jsem nevděčný," myslil; „a přece nevidím-li ji, nezáleží to na tom, že bych ji snad neočekával a nehledal. Nepochybně že ji mrzela hubička, již sem si skoro násilně vzal v lomu, a přece to nebylo zlou vůlí, ani úmyslem urážlivým."

A přemítal po celý týden víc, než kdy byl přemítal ve svém živobytí; nerozuměl jasně sice vlastní hlavě, ale byl zamyšlený a pohnutý; i musel se nutit k práci, neb ani velcí voli, ani lesklý pluh, ani pěkná červená hlína drobným podzimním deštěm kyprá nestačily mu více k pozorování a snění.

Šel navštívit ve čtvrtek večer svého blížence a našel jej starostlivého, jako on byl. Sylvinet měl povahu jemu opačnou, tak opačnou, že se jí právě proto někdy podobala. Zdálo se, jakoby hádal, že něco rušilo poklid jeho bratra; a přece zdaleka netušil, co by to mohlo být. Ptal se ho, zda se smířil s Madelonou, a ponejprv ho přelhal Landry úmyslně, řka, že ano. Opravdu neřekl Landry Madeloně ani slova; myslilť, že má k tomu dost času, vždyť nebylo na spěch.

Konečně přišla neděle, a Landry byl mezi prvními v kostele. Vstoupil ještě než se zvonilo; věděl, že malá Fadetka v tomto okamžení přicházívala, protože se vždycky dlouho modlívala, čemu se každý smál. Viděl děvčátko klečet v kapli Panny Marie. Bylo k němu zády obráceno a skrývalo tvář v dlaních, aby se mohlo modlit bez vytržení. Jak klečela, zdálo se, žeby to mohla být malá Fadetka, ale nebyl to její čepec, ani její vzezření to nebylo, a Landry vyšel přede dvéře podívat se, jestliby nebyla v síni, jíž se u nás říká hadrárna — za příčinou otrhaných žebráků tam se zdržujících, když se odbývají služby boží.

Hadry Fadetčiny tam nebylo vidět; poslouchal mši a posud ji nezpozoroval, a teprv při evangelium podíval se ještě jednou na dívku, jež se tak pobožně v kapli modlila; viděl, jak pozdvihuje hlavu, a poznal svého cvrčka v obleku a vzezření jemu docela novém. Byl to sice pořád ještě její chudobný oděv: drogetová sukýnka, červená zástěrka a plátěný čepec bez krajek; avšak ona vybílila, přestříhala a přešila všecko mezi týdnem. Její sukně byla delší a splývala slušněji na punčochy, které byly velmi bílé, jakož i její čepec, i ten se změnil v nový kroj a přiléhal hezky na černé, dobře uhlazené vlasy; šátek byl nový a měl hezkou, bledě žlutou barvu, od níž se dobře odrážela hnědá pleť. Také živůtek si byla prodloužila, a místo co jindy vypadala jako kus dřeva oblečeného, měla vzrůst tenký a ohebný jako krásná včelka. K tomu kdo ví jakou smíšeninou z květů a bylin se myla po osm dní; ale její bledý obličej a malinké ruce vypadaly tak čistotně a příjemně jako na jaře kvetoucí hloh.

Landry vida ji tak změněnou, pustil modlitby, a při hřmotu tím spůsobeném obrátila se malá Fadetka docela a podívala se na něj v tu chvíli, kdy on hleděl na ni. I zarděla se, ne více než planá růžinka; ale to ji činilo skoro krásnou, tím více, an z jejích černých očí, proti nimž nikdy se ničeho nebylo řeklo, vyšlehl plamen tak jasný, že se jím zdála jako přetvořena. A Landry pomyslil si opět: „Ona je čarodějnice; chtěla se stát krásnou byvši ošklivá: a hle tu je zázrakem krásná.“ — Byl strachem jako přimražen, a jeho strach nepřekážel mu v touze přiblížit se k ní a promluvit s ní, že až ke konci mše srdce mu buchalo netrpělivostí.

Ona se ale více naň nepodívala, a místo co běhávala a dovádívala jindy s dětmi po kostele, odešla tak skromně, že lidé si mohli sotva všimnout její změny a polepšení jejího. Landry si netroufal ji následovat, a to tím méně, an Sylvinet s něho očí nespouštěl; ale když asi hodina minula, podařilo se mu vyklouznout, a tenkráte jej hnalo a řídilo srdce tak, že našel malou Fadetku. Pásla dobytek v malé úžlabině, nazvané Traine-au-Gensdarme, proto že tam byl zabit královský gensdarme a sice bosseckým lidem. Bylo to za starých časů, když chtěli nutit chudý lid, aby platil novou daň a aby robotoval, a sice proti zákonům, jež byly samy v sobě již dosti tvrdé, jak byly jednou dány.

(Pokračování.)

Cikáni v Anglii.

(Pokračování.)

IV.

Státní ekonomie by získala znamenitých výhod, kdyby se pokusila o mravné znovuzrození cikánův. Někteří filosofové angličtí porovnali tento národ s vejcem dravého krahujce, nad nímžto nejkrásnější rajský pták nadarmo rozepjal svá křídla. Moralista se však nemůže shodnouti s touto zoufanlivou myšlénkou, a opakovati vlastním jazykem kletbu nad rodinou lidskou, jejížto vady a neřestné náklonnosti jsou, alespoň z větší části, nešťastným plodem nahodilých poměrův.

Děti, narozené pod stanem, byly kojeny od mnoha již věkův mlékem nevědomosti, matkou všelikých hříchův. Tulácký život cikánův nedovoluje, aby se ujaly v myslech jejich byť i jen nejhrubší počátky literního umění. Cikán, který by uměl psát a čist, jest velmi vzácnou výminkou. — Nejškaredější částka jejich povahy jest bez odporu jejich vášnivá náklonnost ku zlodějství; nesmíme se však přenáhliti a považovati ty ohavné vloby za původní vlastnost mysli cikánské. Krádež, kterou mnozí filosofové považují za trpké ovoce sociálních poměrův a rozdělení vezdejšího zboží, jest spíše pokračováním zbojnictví, všem divochům po přirozeném jejich právu dovoleného. Cikáni páchají beze všelikých výčitek svědomí mnohé činy, ježto veškeren ostatní svět zavrhuje; ale nesmíme se domýšleti, že snad nešetří jeden druhého.

Společenskému obnovení jejich překáží nejvíce znamenitá tuhost, s jakouž lnou synové ke zvykům svých otcův. Ale i tato překážka slábne již každým dnem více. Slyšte jen cikany samy; od jedné končiny Anglicka k druhé rozléhá se stesklivý nářek jejich: „Románi klesají!“ Bratrská láska hyne mezi nimi. Jindy se milovali žebráci vespolek; od té doby, co počali obcovati s křesťany, milují prý se již mnohem méně.

Ku mravní záhubě cikánův přispělo však ukrutné jich pronásledování. Nejvíce ale kleslo cikánstvo mohutnými pokroky v polním hospodářství; ouhorův a zbytečných pastvišť, nejpříhodnějších to míst pro stany cikánské, naskytá se nyní v Angličanech velmi pořídku. Mimo to pozorováno, že se přiblížili cikáni ve všech krajích, kde jich venkovský lid uvítal příznivěji, až příliš patrně národnímu rázu anglickému. Tak se upravuje spůsobem zcela přirozeným cesta ku převratu velmi důležitému, o kterýžto si vzdělanost nynějšího věku získala mnohem více zásluh, nežli šibenice a středověký skřipec!

R. 1832 shodlo se několik šlechetných mužů v Southamptonu, že budou usilovati, aby zlepšili život zanedbaných cikánův. Duší té vlídné společnosti byl ctihodný *George Crabb*, nazývaný pro to *advokátem cikánův*. Umínil si nejprvé, že se pokusí, aby zušlechtil tulácké mravy klientův svých. Události, na kteréž George Crabb zakládal svou naději, mohly zajisté svědčiti, že cikáni nejsou zcela nenapravitelní tuláci. Asi třicetiletý muž, stísněn již četnou rodinou, najal si roku 1810 v předměstí Cambridge-ském skromný domek se zahrádkou, vida, že se hospodářům anglickým toulání cikánův po jejich polích každým dnem méně líbí. — Trávil tu však jen zimu, v letě bloudil vždycky opět po kraji. Hrával na housle u dveří statkářův a kupcův. — To však není jediný příklad, že se odřekl cikán, alespoň z části, života věčného žida.

Nedaleko Stevenstonu ve Skotsku okazují zbytky několika vesnic, v nichžto za

předešlého století bydleli samí cikáni. Také já sem mluvil ve hrabství Norfolkském s cikánkou asi šestnáctiletou, provdanou za náčelníka zástupu, která bydlela za bouřlivého počasí na břehu mořském v chatrné chaloupce, platíc svědomitě shilling nájemného za týden. Jmenovala se Zizilla; hádala a tančila po cestách. Její muž, kterého nazývala králem noci, nemohl se odříci toulek. Ale i ona, ačkoliv žila pod střechou, šetřila obyčejův, obvyklých pod stanem: chaloupka měla sice tři světničky, Zizilla však měla dosti jedné a stýskala si často, že tu je málo vzduchu a světla. V zimě byla ještě pokojná; ale když se zazelenalo jaro, vzpomínala s nadšením krásného života, jehožto druhdy zakoušela po lesích, vzpomínala, jaká to rozkoš, hleděti protrhanou plachtou stanův do třpytících se hvězd a tančiti kolem ohňův mezi křovinami. Jaro jest kritickou dobou: pohrává tuláckou krví usedlých cikánův, jako srdečkem uvězněných ptáčkův. Tu se Zizilla vzchopila a vyhledala svůj zástup, s nímžto se rozloučila opět až na podzim. Ale jednou odešla a nevrátila se již.

Snaha páně Crabbova těšila se brzy z několika šťastných výsledkův. Šestnáct opravě získaných cikánův žilo roku 1832 v Southamptonu; vzdali se toulání a zabývali se rozličnými řemesly. Jiné tři rodiny prosily, aby směly bydleti v zimě pod ochranou ústavu. Děti chodily do školy, ba i dospělí se učili čísti. Vše se dařilo; ale kdo porozuměl z dějepisu, jak zvolna a pomocí jakých událostí se národ kočující k něčemu odhodlá, nebude se tomu zajisté diviti, že tak skromná zkouška ničeho nezměnila v obecném životě cikánův anglických. Moralista musí veškerou snahou svou čeliti k tomu, aby tyto plovoucí bytosti pod domácí střechou zakotvil.

Národ cikánův jest národem *uměleckým*. Sotva kdo tomu uvěří, pozoruje-li jejich nevzdělanost a bídný život. Zvláště se vyznačují ženy dobrým vkusem pro hudbu a tanec. Mají mnoho vlastních starých písní, nadchnutých divokostí bujných stepí a táhnoucích se jejich jazykem jako čarovné stíny od věku k věku, — oď skály ke skále, jako ztracená ozyěna nepoznané vlasti. V Cařihradě hrají po kavarnách zvláště cikánky velmi pěkně na rozličné hudební stroje; čarovná hra na housle jesti pýchou cikánův uherských. Tlupy těchto hnědých hudebníkův jsou chvalně známy po všech hlavních městech evropských; ale umělecké vlohy jejich mají zvláště v Rusích vzácné a bohaté ovoce. V Moskvě slýchati koncerty cikánek po divadlech a s lonech šlechticův; a lahodný zpěv mnohé cikánky byl tu příčinou vezdejšího štěstí jejího. Hraběnka Tolstoje, manželka znamenitého velmože moskevského, byla rodem cikánka.

Za příčinou takových zkušeností můžeme se snadno tázati, zda by nemohl býti tento vzácný dar zpěvu prostředkem mravního znovuzrození veliké části cikánův?

Hudbou a tancem zabývají se cikáni ovšem nejraději; mají však také *literaturu*. Nesmíme zajisté považovati řeč cikánův za nějakou hatlaninu zlodějův, jako se bohužel slýchá velmi často; její původ jesti věru slavný: učenci na ní poznali vzácné znaky ušlechtilé rodiny sanskritu. Dlouho se však myslilo, že není jazyk cikánský schopen, aby se jím psalo; až G. Borrow za svého pobytu ve Španělích roku 1838 přeložil sv. písmo v pěknou romanštinu: tato jest první kniha, tištěná cikánským nářečím. Mimo ni nemají cikáni arci až posud psaných památek svého jazyka; ale písně a ballady *) jejich nahrazují hojně tento nedostatek.

---

*) Slavný básník německý *E. Geibel* přeložil ovšem již podle španělského překladu, třicet písní španělských cikánův.

Život cikánův, jejich dobrodružství a milostné stesky jsou předmětem jejich poesie. Sluší pak připomenouti, že se vlastní cikánův řeč znamenitě liší od přepjaté deklamace, jižto musejí v dotyčných příležitostech odříkávati v básních a románech. Darmo bychom zajisté hledali v mysli jejich onu hrdou ku svobodě lásku, jížto plýtvají na jejich útraty divadelní herci. *Cikán nezpívá nikdy o tom, co má: svobodu nevelebí básní; on jí užívá.* Milujeť ovšem přírodu, ale smýšlí o ní docela jinak, nežli cikánský básník naší obraznosti. Víte na příklad, co povídal cikánskému bardu vlídný vepř, kutálející se k němu s kopce? — „Cikáne, pojď a vezmi si mě!“

Pro malebnější vylíčení cikánské mysli podáváme tyto písně z E. Geiblovy sbírky:

Tam od vrchu přichází vepř
a rychle sem přichází s kvikem,
přichází, volá hlasitě:
„Cikáne, buď mi společníkem.“

Mezi vojáky utekl
kluk cikán tváře rudé,
tam zas utekl s závdavkem
a zejtra viset bude.

Každého dne za rána vždy,
kdy vzejde jitra záře,
svých očí vodou slzavou
si umeju své tváře.

O vodu sem je poprosil,
a vyhnali mne s křikem,
tu šel sem tamto do vrchů
a stal se loupežníkem.

Děvče, nemiluj cizince,
třeba byl ti přítelem;
na konec se tobě k hanbě
krev obarví zelenem.

Přijdeš-li kol mého hrobu
po mé smrti v třetím podletí,
zašeptni jen moje jmeno:
kosti mé ti na to odvětí.

Košilku mou na těle svém
víc nevyperu vodou tou,
však vyperu ji sám a sám
své holky krví nevěrnou.

Z večera se domů vracím,
smrť se namanula k tomu;
zastaví a ptá se: „Kam pak?“
Já řku: „Domů, brachu, domů.“

(Dokončení.)

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— (*Divadlo.*) Dne 26. února. „Macecha“ činohra v 5 jednáních od Balzaca, překlad od J. St. K. — Knihy mají podivné někdy osudy, říká se, ale ještě podivnější osudy mívají divadelní kusy. Od momentu toho, kdy básník dá kus ze svých rukou, aby se provedl na prknech, byla by snad kniha dvakrát tak velká jako kus sám, kdyby tento vypravoval historii, co vše se s ním stalo. „Macecha“ ležela již po dvanáct roků v divadelním archivu, než se jí konečně poštěstilo přesvědčiti nás, že jest právě „Macechou.“ Balzac byl před Dumasem a Sueem nejpopulárnějším románopiscem, a to právě hrozným romantismem svým, vypočítaným na nervy již otupělé. Co se ale podaří v románu, dělá v dramatu často účinek právě opáčný, neboť nic nepodlehá úsudku tak bezprostřednímu, jako drama. Co se nás ale týče, jsme ještě bohdá daleko toho, aby se počítalo u nás již na nervy otupělé a sáhalo se k prostředkům křiklavým. Jednotné, vyšší myšlénky v kuse tom není. Dle titulu byla by sice „Macecha“ oprávněna o náš soucit se ucházeti; avšak brzy s silnějšími důvody o něj se hlásí její nevlastní dcera; netrvá dlouho a my nemáme soucitu ani k té, ani k oné. Macecha

si vzala starého jenerála v domnění, že tento brzy zemře, aby ona pak se zasnoubiti mohla se svým pravým milencem. Jenerál ale jí to nechce udělati k vůli, aby zemřel; jedině to jí k vůli udělá, že po dvanáct let nepozoruje, kterak ho manželka klame. Láska její jest pouze zvířecí, a když vidí, že nevlastní dcera téhož muže miluje mladistvou láskou, vypoví jí válku a vede ji všemi intrikami slova i jedu, při čemž dcera se objeví důstojnou žákyní. Někdy, a to zvláště poznamenáními doktorovými, vezme celá věc takový obrat, že myslíme viděti veselohru; na tragický konec ale jsme připraveni tak málo, jako tento právě jest jen nahodilý, ne nutný. Mimo to jsme konečně již unaveni, jíti za básníkem po samých těch břitvách, které sice svědčí o velikém raffinementu, ale zároveň o málo pravdě. „Macecha“ nemá významu ani ethického, ani esthetického, a myslíme, že podobné kusy navždy zmizí z našeho repertoiru, které nás sice místy naplní hrůzou, v celku nás ale odešlou domů neuspokojené, rozmrzelé. Na to jest ale naše divadlo ještě mladé, aby se na něm předvádělo i to, co snad jinde má cenu pouze antikvarní; úloha našeho divadla jest jiná, a musí se mu vzletu přidávati, ne však mu ho odnímati. Souhra byla pouze prostřední, ač jednotlivé úlohy byly provedeny s péčí všeho uznání hodnou. Pěkné pokroky dělá slč. Lipšová; její macecha byla promyšlená a provedení nás velice uspokojilo. Nechať slečna na této cestě neustává a jistě časem obecné obliby dojde, neboť již nyní vidíme, žeby bez ní obor Anny Kolarové docela ležel ladem. Z ostatních jmenujeme slečnu Libickou, pp. Šimanovského, Šamberka, Chramostu a Kolara ml. Návštěva byla hojná.

Dne 1. března. Ve prospěch p. Mayra, kapelníka české zpěvohry Auberova opera „Němá z Portice“ při přeplněném divadle. Ačkoli výběr p. beneficianta nebyl v mnohém ohledu pro obecenstvo lákavým, stal se přece tenkráte dosti příjemnou zábavou, an hudba operní školy francouzské, jak se zdá, poutá více pozornost našeho obecenstva, nežli duchaprázné zpěvohry vlaské. Zde aspoň odpadne částečně nesouhlas melodie s textem a nejapné, praobyčejné doprovázení. Opera tato má sice dosti slabších míst, které se ale celkem neustále nevleknou, jsouce příjemnými a s textem se shodujícími melodiemi hojně protkány. Z té příčiny jedině schvalovali bychom volbu podobné zpěvohry, ačkoliv opět vysloviti se musíme proti provozování velikých zpěvoher z důvodův, jež sme v úvaze o prvním představení „Troubadoura“ byli podali, okolnostmi k tomu donuceni jsouce. „Němá z Portice“ žádá zdatné zpěváky, by k úplné platnosti přivedena býti mohla. Zde musí zpěvák úlohu svou mnohem důkladněji ve zpěvu i ve hře prostudovati, nežli se to děje v operách vlaských, v nichž se namnoze melodie zcela od textu isoluje a hra na pouhou cvičení rukou obmezuje. — Všechny tyto okolnosti působily jaksi těsně na naše zpěváky, kteří při dobré vůli obtíže tyto nezakryli. Sl. z Ehrenbergů (Elvíra) snažila se jako povždy podporovati celek správným zpěvem, provázeným přiměřenou hrou. Slečna zpívala i tentokráte s patrným namáháním, což bezpochyby od častého zaměstnání pochází. Obtížná spolu i vděčná jest úloha Masaniella (p. Vecko), vyžadujíc hlubšího přednesu a obratné hry. Pan Vecko přičinil se, aby oběma těmto povinnostem každého dobrého zpěváka zadost učinil, a my rádi uznáváme pokroky i pilnost jeho. Nedostávalo se posud ledacos tu i tam, avšak doufáme, že častějším vystupováním i to se vytříbí. Klademe toliko p. Veckovi na srdce, by pianissimu dodával více barvitosti ve zpěvu a odvykl sobě některé nepřirozené pohyby rukou a nepřiměřené chození po jevišti, s nímž se dosud dobře neseznámil. Alfonso, syn místokrále neapolského, byl panem Polákem korrektně toliko ve zpěvu proveden, všechno ostatní scházelo. Taktéž Pietro p. Švarcův nebyl určitějšími rysy naznačen. Fenellu hrála sl. Lamoliérova příliš tanečnicky a povrchně. Všem menším úlohám dostalo se v celku slušného provedení. Orchestr doprovázel při některých scénách silněji, taktéž na rozličných místech hlubší nuance sme pohřešovali. Pan kapelník byl na konec společně se zpěváky dvakráte volán.

Dne 3. března. „Hledá tragickou rekyni“ jest dobrý kousek a má látku velmi zajímavou. Dramatický básník hledá model ku své tragické rekyni ve své paní; tato jej přivede ale tak daleko, že jest si sám modelem ku své vlastní práci, a vše se smíří prósou obyčejného života. Paní Pešková, pp. Šamberk a Pokorný si počínali dobře. Na to se opakoval „Černý Petr“, v němž jako vždy Kolar ml. vynikl, a na konec se ukazovaly průsvitné obrazy. Návštěva hojná.

— *Benefice.* V neděli dne 8. března má příjem p. Kolar ml., jeden z nejlepších herců našeho divadla; obral sobě novinku „Sergius Catilina,“ tragédii v pěti jednáních od Vítězslava Hálka. Není pochybnosti, že obecenstvo z ohledu k herci tak nadějnému a právě u rozvinutí sil uměleckých stojícímu divadlo přehojnou návštěvou poctí.

— *Repertoire* českého prozat. divadla jest tento: Na dnešek se oznamuje zpěvohra „Němá z Portiči,“ v sobotu dne 7.: „První den po svatbě“ a Výstava průzračných obrazů. V neděli dne 8.: „Sergius Catilina“ (benef. pana Kolara ml.), v úterý 10.: „Čarovné ruce,“ se

čtvrtek 12.: „Hamlet," v neděli 15.: „Lazebník sevillský" (benef. p. Švarce.)

— Dne 2. března předcházel výstavu průsvitných obrazů koncert spoluúčinkováním statečného houslisty Pagačeva. Hrál první větu koncertu pro housle od Davida s průvodem orchestru, „Romanci" od Beethovena a fantasii na české národní písně. Jeho hra je čistá, flagiolet pěkný; má dosti velkou techniku a eleganci ve hře, toliko přednesu nedostávalo se ohnivosti, což pocházelo nejspíše z pocitů, jež umělce jímají, kdy hraje téměř před prázdnými lavicemi. Koncert započat Vojáčkovou ouverturou neb lépe řečeno směsem z národních písní. Místo ochuravělého p. Vecka zpívali pp. Švarc a Polák dvojzpěv od Pecha. Sl. Macháčková odzpívala beze všeho vzletu dvě písně, „Otčina" od Zvonaře a „Pomilování" od Jelena. Orchestr řídil p. Řebíček, jemuž bychom přáli jistotu a klidnost ve vedení taktovky. Koncertista byl po každém čísle volán.

— *Koncert akad. čtenářského spolku*, jenž měl býti minulou neděli, odložen jest na sobotu o půl páté hodině večer. Jak se nám praví, odřekli pp. Lukes a Řebíček v poslední chvíli své spoluúčinkování. Doufáme, že návštěva koncertu toho bude veliká.

— *Konservatorium* odbývá dne 8. a 15. března koncerty v konviktě.

— *Umělecká beseda* má v pondělí na den sv. Cyrilla a Methoda (9. března) o šesté hodině valnou hromadu, v níž se bude definitivně spolek ten konstituovati. Upozorňujeme opětně všecky umělce a přátele umění, aby se u zatímného pokladníka pana Farského zapisovali, jinak by se ve volbě súčastniti nemohli.

— *Tělocvičná jednota „Sokol"* slavila dne 1. března v místnostech u „Apolla" výroční památku založení svého veřejným cvičením. Musíme se vyznati, že nás jednotlivá cvičení nad míru milo překvapila znamenitým pokrokem, jakého „Sokol" za rok svého trvání dosáhl. Již v cvičeních družstev se jevila veliká obratnost a zručnost, cvičení pak cvičitelů vynikala odvahou a elegancí v každém ohledu. Největší a ta zasloužené pozornosti vzbudilo však šermování na sek a na bod, kdežto zvláště vynikli starosta p. Fügner a cvičitel p. Müller, a pak zápas. O zavedení zápasu má největší zásluhu náčelník jednoty dr. Tyrš, který jej sám sestavil na základě zápasu řeckého. Již v prvním oddělení „škola" měli sme příležitost, podiviti se plastickosti jednotlivých figur v zápasu. Druhé oddělení zápas „o přebor" byl sledován s největší pozorností a strhl obecenstvo k bouřlivému potlesku. Slavnost ta, jež trvala od 6 hodin do 9, byla důstojná výroční památky, návštěva byla vybraná a četná. Nemýlíme se zajisté tvrdíce, že se již nyní může „Sokol" měřiti s jakýmkoli spolkem tělocvičným, ba že zajisté nad mnohé v cizozemsku značně vyniká. „Sokol" pochopil svůj účel úplně, my pak voláme junáckému spolku tomu srdečné „Na zdar!"

— *První koncert čackého zpěváckeho spolku „Hlahol"* dne 27. února v sále Žofínském odbývaný byl četnému obecenstvu milou zábavou. Již dobře ze samých nových čísel sestavený program, dobrý výběr sborů a posléze všemožně pečlivé provedení, řízením p. Hellera, svědčily o uměleckém vkusu. An spolek všech osm čísel sám přednášel, mohlo se státi, žeby koncert tento na posluchače jednotvárně působil. I této okolnosti vyhověno trefným výběrem sborů, s nichž byly dva památné chorály z r. 1573, ostatní novější a vážné, vyjímaje jeden humoristický. Chorál „Kristus příklad pokory" i chorální píseň „Otče náš milý Pane!" vynikají obratným kontrapunktickým provedením, — J. Bergmann, znám co dobrý skladatel, uvedl velmi šťastně Fričovu píseň „Dolij, dopij!" ve sbor, který ale subtilné provedení vyžaduje, by uhlazenosti nepozbyl. Ačkoliv provedení sboru pečlivé bylo, nedostalo se mu přece všech těch nuancí, jimiž by tím více byl získal. Po sboru tomto následovala Sig. Kolešovského „Ebrejská elegie" na slova V. A. Šmilovského. Ušlechtilá, hlubokým duchem provanutá a na mnohém místě dojímavá práce tato, jíž toliko mohútnější konec schází, aby výrazněji naznačen byl bol Israelitů vlast opouštějících, an je téměř k zoufalství přivádí, byla nejlepším číslem tohoto koncertu. První oddělení uzavřel svěžím humorem bohatě nadaný sbor „Pocestný", text L. Čelakovského, hudba od Zvonaře. Sboru tomuto dostalo se hlučného potlesku, takže opakován býti musel. — Druhé oddělení obsahovalo tři čísla, mezi nímiž „Písně Hostýnské" (text od Furcha), H. Vojáčkem, rodilým Moravanem v hudbu uvedeny, zasluhují v popředí postaveny býti. Písně tyto k vůli rozmanitosti počínají i končí sborem, kterouž mezeru pak vyplňují tři solové písně a jeden čtverozpěv. Pět těchto písní, tenorové solo vyjímaje, zpracováno jest více v slohu nábožných žalozpěvů, šestá připomíná na romanci. Ve všech jeví se duch národních písní moravských, příjemné a ušlechtilé melodie provázané přiměřenou harmonií. Smetanův sbor „Tři jezdci" jest dobře promyšlený, avšak zpracování nezdá se nám býť s textem shodující. K oddílu prvnímu až k solu hodí se podobné zpracování, ne však více v oddílu druhém. Též druhé solo obdařeno jest příliš žalostivou melodií, tak že se v pravdě nehodí k textu, který výbuchy pomsty líčí. — Koncert uzavřel „Vítězný pochod vojů Zábo-

jových“ z původní zpěvohry „Záboj“ od L. Zvonaře. Ačkoli text V. A. Šmilovského nemnoho duchaplnosti v sobě obsahuje, by skladateli poskytl příležitosti k hlubšímu provedení podobné effektní scény, snažil se p. Zvonař svému „Pochodu“ aspoň zevnější tvářnosti dodati. Trefně umístěn jest zde průvod plechových nástrojů. Celý sbor, jenž jest velmi rozumně pracován, měl by spíše co „hymnus“ ve zpěvu i textu vznešeněji držán býti. Zvláště ale podivné jest, přilepiti k tomuto vznešenému zpěvu na konec „Tra la la . . . .“ Obecenstvo odměnilo správné provedení každého sboru hlučným potleskem. *a—a.*

— *Profesor Mildner, Brückner, Weber a Wagner* uspořádají v sále konviktském troje kvartetní večerní zábavy, z nichž první jest dnes o půl páté hodině večer. Program obsahuje kvartet od Heydna; trio pro piano, forte, housle a cello od Mendelssohna op. 49. Slečna Mildnerová: kvartet do Es-dur od Cherubiniho.

— *Smuteční slavnost* za nebožtíka hraběte Deyma v chrámě panny Marie Sněžné odbývala se dne 26. února za nejčetnějšího účastenství.

— *Pan Přerhof* uspořádá během tohoto a příštího měsíce čtyry zábavy v sále konviktském.

— *Akademický čtenářský spolek* odbýval dne 25. t. m. valnou hromadu, ku které se hojně údův dostavilo. Ze zprávy jednatelovy vysvítá, že účastenství akademické mládeže ke spolku tomuto stále a rychle se zmáhá, čítátě nyní spolek 547 přispívajících a 22 čestných údův. V knihovně nalezá se 6016 sv., přibylo tudy během tří měsíců 412 sv. Vyloženo jest 104 časopisů v ceně 968 zl. Jmění spolkové obnáší 2070 zl. K usnešení výboru vypracuje se historický nástin vývoje spolkového. Za čestné údy jednohlasně zvoleni byli: p. prof. Jan Krejčí a kanovník Ant. Marek v Libuni. Dále uzavřeno, aby se ve spolku hlavně z darů p. údův zařídily sbírky přírodnické, a aby spolek co zakládající úd k matici české s příspěvkem 105 zl. přistoupil. Všem dobrodincům spolku veřejné díky projeveny byly.

— *Schůze výboru Svatobora.* Dne 26. února odbýval výbor Svatobora schůzi; bylať to první schůze výboru, jíž c. k. komisař byl přítomen. Usnešeno, že se má ustanoviti komise 5 členův, kteréž se dá plná moc k provedení stavby pomníkův v předešlé schůzi již určených. Do komise této zvoleni jsou kromě dra Riegra co místostarosty spolku a prof. Zeleného co jednatele pánové Huleš, Štorch a V. Vávra. K návrhu komisi předešlé k tomu cíli zvolené usnešeno, že se během měsíce března uspořádá národní zábava v prospěch Svatobora na Žofíně, při níž se k 900 zbývajících výher z loterie Havlíčkovy tím spůsobem mezi obecenstvo podělí, že každý na svou vstupenku obdrží poukázku k osudí v malém sále Žofínském vystavenému, z něhož sobě pak vytáhne buď poukázku na dar z loterie Havlíčkovy, číslem naznačený, aneb nicku, za niž obdrží litografovaný emblem Svatoborův, tak že nikdo s prázdnou rukou neodejde. Hudba Sokolská bude při zábavě té hráti. Vstupné obnášeti bude za každou osobu 50 kr. Pánům Šimkovi, Vávrovi a Zelenému svěřeno provedení této národní zábavy. An jiných věcí vyřiditi nebylo, položila se schůze výboru den před zábavou národní, jež se v prospěch Svatobora uspořádá.

— *Nebožtík hrabě Vojtěch Deym* odkázal „Svatoboru“ 1000 zl. r. m.

— *Sl. Mína Medalová,* první zpěvačka divadla ve Frankfurtě n. M., odebrala se za příčinou prsní choroby na delší čas do svého rodiště Benešova.

— *Slavnost Cyrillo-Metodějská.* V pondělí dne 9. března, den to zasvěcený sv. apoštolům slovanským, Cyrillu a Methodějí, sloužiti se bude v starobylém chrámu na Vyšehradě slavná mše sv., při níž zpívati bude zpěvácký spolek „Hlahol“ staročeské choraly. — Téhož dne bude slavnost na památku tisícileton zavedení křesťanství v Čechách v nejstarším kostele v Čechách, totiž na Levém Hradci. Ráno budou slavné služby boží, odpoledne ve 3 hodiny kázaní p. faráře Klecanského Konopy; po té bude požehnání. Osady: Roztocká, Klecanská a Unětická súčastní se v slavnosti slavným procesím.

— *Nový politický časopis* „Moravská Orlice“ počne vycházeti denně od 10. března, jak sme již oznámili. Redaktor, p. Fr. Uman, rozesílá právě program, v němž výslovně mimo jiné praví, že „chce státi pevně k federaci“, čímž směr listu toho jasně se naznačuje.

— „*Černohorci,*“ historicko-romantická povídka od K. Herloše, v překladu od dr. J. B. Pichla, vyšli nákladem Pospíšilovým ve vydání druhém; důkaz to, z jaké obliby se Herlošovy spisy u nás těší.

— „*Zábavné povídky,*“ jež z ruského přeložil Jan Slav. Tomíček, vyšly týmž nákladem a sice sešit první, jenž obsahuje „Cestování v poštovském voze“ a pohádku „Černá slepice“ od Pogorelského, pak „Petr Petrovič Varatajev“ od Turgeněva.

— „*Proroctví slepého mládence* učiněné o naší milé vlasti Karlu IV., králi Českému a císaři Římskému l. P. 1362“ vyšlo nákladem kněhkupectví Em. Petříka v Nových alejích, tiskem dra. E. Grégra. Přidána jsou ku každé věci poznamenání z historie. Úprava jest úhledná.

— „*Bibliotéky klassikův řeckých a římských,*“ vycházející nákladem knihtiskárny dra. E. Grégra, vyšel třetí sešit, v němž se pokračuje v Herodotových dějinách, překlad od prof. Kvíčaly. Upozorňujeme naše obecenstvo na podniknutí toto veledůležité, vývinu naší literatury nevyhnutelné, a doufáme pevně, že překlady tyto největšího rozšíření dojdou.

— *Oblíbených* „*Zábav mysliveckých,*“ jež vydává František Špatný, vyšel druhého dílu svazeček první, jehož obsah jest: „Myslivec Podivín,“ obrázek ze života od Fr. Pravdy, „Čekání na jelena“ podává Frd. Náhlík-Cholťický, lesní písař na statcích knížete Kynského, „Diana“ od V. Schwarze, „Myslivecká mluva,“ „Slezinná snět bažantů“ od Václava Špatného a národní píseň z Chrudimska „Srnka.“ Příspěvky tyto jsou větším dílem od myslivců samých, a není pochybnosti, že se jimi vyvine pěkná literatura myslivecká.

— „*Názor světa*“ nazývá se filosofická rozprava od J. K. Zátky, vydána v Budějovicích a v komisi národního kněhkupectví Em. Petříka v Praze. Spisovatel se zde staví na stanoviště monismu.

— *Z Mladé Boleslavi.* Je to podivná věc, že pětiprsté řemeslo a náruživý dopisovatel na stejnou nemoc trpí; mají oba svrbění prstů a obyčejně také stejný osud, že totiž nemoc svou nesmí odležet, nýbrž často odsedět. Chraniž mne dobrotivé nebe takového smutného osudu, jaký ubohému redaktoru ubohého „Boleslavana“ pro pouhou gramatiku hrozí. Povídají si totiž, že prý za to, že neporozumněl dobře významu slovíčka „vzdor“ a vzdor všemu replikování bude muset do chládku, kdežto on zase vysvětluje slavnému soudu, že české vzdory jsou něco zcela jiného nežli německé truc na truc. Já se do toho filologického aparátu pouštět nebudu, proto jsem však přece až příliš žádostiv na ty učené disputace, které se za krátký čas před soudnou stolicí o české gramatice povedou. Ostatně je nedorozumění tak snadná věc, žeby se snad proto nemuselo hned řetězy šramotit; kdož za to může, že mnohým je na př. pojem měšťanstva tak nepochopitelnou věcí, že sebe za oprávněny mají, otřít se o ně kdekoliv. Takovýto „leckdo“ (starý Horác ho již jmenuje homo quidam) myslí, že houfec ledajakýchs může sobě korunu měšťanskou na hlavu posadit a zasadí-li se proto někdy oprávněný proti tak drzému řádění, tuť myslí, že č e s t svou musí hájit třeba lecjakous žalůbkou proti uražené „c t i m ě š ť a n s k é.“ Ubohé slovo čest! Tací lidé mají o cti asi takový pojem, jako onen pán o esthetice, jenž v jistém maškarním bále se kolem dám oháněl se stříkačkou, kterou — — nestrkáme do úst. Dobře ještě, že všechny tyto věci se děly o masopustě, poněvadž se každý i z nejpyramidálnějšího nesmyslu může lecjaks vymluvit: — byla hy to masopustní švanda. Náš masopust dospěl šťastně ku svému konci, a tuším, že toho nikdo nelituje: kdo má ještě plnou kapsu a dobré plíce, může ještě mnoho užít, a jiný, jenž jinou zpívá, těší se tím, že užil. Také kousek benátského karnevalu sme zde měli pod jmenem „ochotnické merendy,“ kdež bylo viděti harlekyny, počasí letní všechny čtyry, Bachusa se znamenitým průvodem a s krátkou pamětí, amazonky, rozličné selky, domina, pak krotkou i divou zvěř, dílem po sále se procházející, dílem pečenou za hotové peníze. — Mimo věci, které sme měli, záhodno také připomenouti těch, které budeme mít, n. př. záložnu a tělocvičnou jednotu. Stanovy těchto dvou spolků měly tak jako sysĺci asi šestiměsíční zimní spánek u vysokých úřadův, nyní se konečně proklovaly k nám, leč ubohému Sokolu přistřihli bujná křídélka tak, že nemůže libovolně lítati po krásné vlasti. — Však my si ho vychováme, aby mu pérka zas narostla, a vzdor — či bez vzdorů — on poletí přece!

— *Z Litomyšle.* (Koncert.) Buď bohu chvála, naši páni studující dostali povolení dáti koncert, kterýž se provedl dne 1. března na Karlově k uspokojeni největšímu. Vypomáhali při něm slečny Bobrovská a Reegrová, pak páni Delitz a Theodor Tomášek, náš bývalý kapelník. Produkce záležela ze hry na forte, housle a violoncello, dílem ze zpěvů solových, quartet a sborů. Zvláště se líbil čtverzpěv „Ukolébavka;“ český míchaný quartet od Kükena, a sbor „na Prahu“ musely býti opakovány. — Slečna Bobrovská jest známá naše zpěvačka, a musel bych mnoho popsat, abych vylíčil, kolikráte již a jak mocně potěšila krásnými českými písněmi srdce veškerého obecenstva. Slečna Reegrová vystoupila ponejprv, a při „Kolébavce“ vítězně opustila prkna, na která se s tak tlukoucím srdcem ponejprv vystupuje. Její hlas jest čistý jako zvonek a velmi příjemný; výřečnost jadrná, korrektní. Ač dítě z čistě německé rodiny, velikou pilnost věnovala řeči české a nestyděla se zpívat k srdcím našim po česku. Namáhání toto není věru zahozené a přinese jí mnohou krásnou zábavu, a ještě více lásky a uznalosti. Pan Delitz, pro svůj vážný temperament vůbec milovaný Bavorák, již opět nám přednesl píseň českou; škoda, že jest jemu tak těžká mluva česká; jak mnohou duši by rozebral, jak mnoho srdcí potěšil jeho překrásný, mocný baryton! Pan Tomášek překvapil obecenstvo novinkou; povždy, kdy dotkne se ruka jeho smyčce, objeví se známé hlasy, otvírají se brány netušených radostí, a ucho naslouchá pozorně, jaké as tóny

nebeské aneb jací to diblíci se vyrojí z houslí jeho. Páni studující přednesli oba sbory na „Prahu" a „Hlahol" výborně. Snad se obecenstvu dostane více takových zábav, a doufáme, že účastenství jeho bylo nejlepším znamením díku. Návštěva byla dost četná, a že nebyl sál přeplněn, bylo příčinou, že se hrálo v tu dobu právě divadlo. Též všecka úcta našemu milému profesorovi panu Novotnému, který řídil hru i sbory.

— *Z Tábora.* Dne 1. t. m. uspořádali naši divadelní ochotníci společně se spolkem zpěváckým hudební, deklamatorní a divadelní zábavu ve prospěch pohořelých v Borotíně. Mimo to, že podporujíce nešťastné šlechetný skutek vykonali, můžeme i tu pochvalu pronésti, že nám připravili příjemnou, ušlechtilou zábavu, kterých u nás velmi pořídku. Neboť po celou zimu sme byli bez divadla, a společnost zemřelého Zöllnera nás, ačkoliv se o jejím brzkém příchodu mluvilo, nenavštívila. Vystoupení zpěváckého spolku, které jednou každého měsíce se děje, jest nám vítané, je však přec jen oasa v širé poušti; od našich ochotníků bysme si častějšího vystoupení přáli, myslíme totiž, že mají sil dostatek, takže se mohou i střídat, aby nemusil každý v každém představení vystoupit. Ve zmíněné zábavě nejlépe se líbily sbory přednešené naším zpěv. spolkem „Žižkou"; přednešení bylo zajisté vkusné, přece ale sme spozorovali, že ještě někteří pp. údové nejsou zcela jistí; tak k. p. nezačínají všichni úplně stejně. Tento nedostatek, který je mladému spolku takřka přirozený, doufáme že brzy zmizí, poněvadž právě teď zařídil spolek zvláštní vyučování méně vycvičených údů ve zpěvu; že bude účastenství hojné a horlivé, nepochybujem. — Divadelní představení „Hastroš," fraška od Štěpánka, bylo dosti zdařilé, zvláště p. F. (Vavřinec) má co ochotník neobyčejnou obratnosť; panu režisérovi šeptáme do ucha, aby přihlídl, by se vůbec v ničem nepřehánělo. — Deklamace byly slušné a bylo patrno, že se deklamatoři pilně cvičili; těm však, co mají k tomu příležitost, cvičícím se deklamatorům radit, ukládáme za povinnost, aby jim nedopustili dávat na jiná slova důraz, než se patří, k čemuž hlavně rythmem a rýmem zaváděni bývají. (*J.*)

— *Z Heřmanova Městce.* Před nedávnem připravil nám zdejší zpěvácký spolek opět příjemného večera. Zdařile přednešeno bylo více zpěvů, začež také obecenstvo vřelé uznání p. řediteli projevilo. — Což však pověděti mám o zdejším divadle ochotnickém? Vídalit sme ovšem dříve častěji mladíky ano i muže ze středu našeho obětovati síly své Thalii — divadlo naše dožilo se tehda věku zlatého; avšak nyní klesá tak, že není skoro více naděje, aby dřevnější své slávy dosáhlo. Tážete se snad: „Což není více v Městci, v městě to ryzé českém, obětavých mužů aneb jinochů, kteří by lnuli celou duší k divadlu, což nemáte dívek spanilomyslných, které by ku zdaru divadla ruku svou podaly? — Ani těchto ani oněch se nám nedostává; spíše ale jistých stanov (!) dle nichž by poměr pana ředitele k ostatním ochotníkům naznačen a každý ochotník zavázán byl, tak a ne jinak jednati. Vynasnažujeť se ovšem p. ředitel, seč jest, by jakýs takýs pořádek udržel a do roka několika alespoň představeními nás obdařil; avšak sotva že úlohy rozdány, ano snad i zkoušky odbyty jsou a k představení samému se již již přikročiti má, tu ejhle! ozve se jeden, že hráti nemůže (často beze vší podstatné příčiny) a dovede toho, že se nehraje. Takovýmto způsobem připraveni sme byli již o několik představení. Příčinu toho hledati dlužno v nedostatku stálých pravidel, a co více v řevnivosti a předpojatosti jednoho ochotníka proti druhému. My sme se vzdali zcela již naděje, žeby za podobných okolností nešvar takovýto přestal, a obracíme se k pokolení mladšímu, které pomní, že divadlo není určeno k libůstce a vyrážení jediného, nýbrž slouží k dosažení účelu velikého, účelu svatého. Máme za to, že pamětlivo toho všemožně se vynasnaží, by účelu toho se dosáhlo. Bohdá, že naděje naše najde uskutečnění svého! Či měli bychom se i tu klamati?

Dopisy redakce.

Panu J. v Táb. Ještě ne. Častěji dopisovat.

Panu X Y Z v R. Vaše druhá zásylka jest již mnohem lepší, přece však nevyniká ničím zvláštním, tak že Vaše zpěvy zachovávají podobu přemnohých jiných. Přeslazování musíme i Vám vytýkati, neboť se jím nikdy pravý cit nejeví, a pouze ten mluví k čtenáři. Přeslazování však vždy dělá dojem zmalátnělosti. Na jednotlivé výrazy musíte ještě velmi mnoho pozoru vynaložiti, neboť místa jako

Tak v duši Tvojí posvátné
se nebe lásky d m e

jsou velmi šeredná. To však Vás nemusí odstrašiti, abyste v zásylkách neustal; neboť básník, tak jako umělec vůbec, nedospěje přes noc k dokonalosti, ba za šťastna se pokládati může, dospěje-li k ní vůbec.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském kněhkupectví v nov. alejích č. 186. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. Rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: Vítězslav Hálek.

Číslo 11. 12. března 1863. XIII. ročník.

Znělky Krymské.

Od A. Mickiewicze.

Wer den Dichter will verstehen,
muss in Dichters Lande gehen.
Göthe.

I.

Stepi Akermanské.

Na prostor suchého sem zaplul Oceánu,
vůz v zelenost se noří a jak loď se brodí
luk šumných vlnami, jež moře květův plodí,
omíjím koralové ostrovy buřánu.

Již soumrak padá, nikde cesty ni kurhánu,
patřím k nebi a hledám hvězdy, vůdce lodí,
tam v dáli lskne se oblak, — jitřenka se rodí;
tu Dněstra lesk, tu vzešla lampa Akermanu.

Stůj! — ticho! — slyším čápy táhnout jikavě,
jichž nedostihly by ni oči sokola;
ah! slyším, jak se motýl houpá na trávě,

jak slizkou hrudí had se vine do kola. —
V tom tichu! — napínám své ucho zvědavě,
bych slyšel z Litvy hlas, — jeď, nikdo nevolá.

II.

Ticho mořské.

Na wysokości Tarkankut.

Již korouhvičkou stěžně větřík jedva třase,
a prsoma tichýma hraje voda jasná,
jak nevěsta, jež blouzní o svém štěstí, krásná,
budí se, aby vzdechla, a hned usne zase.

Plachty, jak prápory po vojně, nepohnutě
na stěžních dřímou nahých; koráb lehkým vanem
se kolysá, jak byl by přivázaný lanem;
tu lodník nahlas zívnul, — vše se směje chutě.

Ó moře! v středu tvojich čilých zvířátek
jest polyp, co spí na dně, když se nebe chmouří,
a v tichu rozvijí svá dlouhá ramena.

Ó mysli! v hloubi tvé jest hydra památek,
co spí za časův zlých a v náruživé bouři,
a v srdce pokojné — své drápy zatíná.

III.

P l a v b a.

Šum roste, houšť se snují mořská strašidla,
na žebřík vyběh lodník, — připravte se, děti!
Vyběh, roztáh se, visel v nevidomé sěti,
jak pavouk, číhající na much osidla.

Vítr! — koráb se durdí, rve se z udidla,
válí se, noří, zmítá v rozpěněné zmeti,
krk zdvihá, zdupá vlny — a už nebem letí,
rve mraky čelem, vítr chytá pod křídla.

I můj duch letem stěžně těká v divém víru,
vzdýmá se obraznost jak vrkoče, té plachty,
a bezděčný křik mísím s druhy v plesu takém;

roztáhnu ruce, padám na hruď lodě k míru,
mně zdá se, že ji prsa moje k běhu pachtí:
mně lehko! volno! milo! vím, co to být ptákem.

IV.

B o u ř e.

Kormidlo prasklo, sňaty plachty; ryk vod, mraky,
zděšených druhův hlasy, zlověští pump zvuky;
poslední plavcům lana vyrvala se z ruky;
zachází slunce v krvi, a s ním zbytek čáky.

S triumfem vichr zavyl, a na mokré skály,
jež vznášejí se v patrech v rozhněvané vodě,
vstoupil genius smrti a všel do vnitř lodě,
jak na útoku vojín v pobořené valy.

Ti leží polomrtvi, ten tam vzpíná dlaně,
ten s přátely se louče v náruč se jim chýlí,
ti před smrtí se modlí, chtějíce smrt sehnat.

Jeden pocestný seděl v zamlčení v straně
a pomyslil si: Šťastný, kdo postrádá síly,
neb kdo se umí modlit, neb se má s kým žehnat!

V.

Pohled na hory ze stepí Kozlovských.

Poutník.

Tam! což postavil Allah stěnou moře chladu?
či andělům trůn ulil ze mhly omražené?
či Divi z čtvrti země zdvihli valy zděné,
by karavána hvězd nemohla ku západu?

Na štítě jaká luna! požár Cařihradu!
Či Allah, když noc-máti temný chylát sklene,
pro světy, plovoucí přes moře žití změnné,
tu lampu zavěsil u prostřed nebes sadu?

Mirza.

Tam? — Byl sem; zima sídlí: ústa potoků
i hrdla řek sem viděl pít z jejího hnízda;
sníh z úst mých dechem lítal; jda krok po kroku,

kde orel nezná cest, kde chmur se končí jízda,
hrom minu dřímoucí v kolébce oblaků,
až tam, kde nad můj turban — byla jenom hvězda.
To Čatyrdah!

Poutník.

Áá!!

Poznámky.

I. *Akerman*, vlastně Akkĕrman, újezdní a přístavní město v Bessarabii, známé smlouvou Akkĕrmanskou mezi Ruskem a Tureckem (r. 1826) a proslulé blízkými slanými limány (jezery přímořskými) a rozsáhlými stepmi.

Ostrovy buřánu. Na Ukrajině a v Pobereží nazývají buřánem velké kře rostliny, které letního času pokryté květem dávají příjemné rozmanitosti stepním rovinám. Buřán (rusky бурьянъ) = našemu *buřeň*, tráva, plevel.

Kurhán, kurhánčík je mohyla, nasypaný pahorek nad hrobem.

Lampa Akermanu, maják v přístavu Akermanském.

Čápy — v originale żurawie = *jeřáby* (grus cinerea).

III. *Sěti*, staročeská forma nynější *síti*, jíž pro rým užito.

Zmeti. Abych se nevzdaloval originálu, přeložil sem *zamieć*, zmítané moře, slovem zmeť. Ostatně zde může býti také *změť* = změtění, zmatení, zmatek (viz Sl. Jung.)

V. *Kozlov* (Evpatoria), město na západním nízkém pobřeží Krymském, známé z války Krymské při obléhání Sevastopole.

Moře chladu, v originále moře ledu, ledové moře.

Divi, dle starožitné mythologie Peršanův zlí duchové, kteří někdy panovali na zemi, ale potom od andělův svrženi a vyhnáni, bydlí nyní na konci světa za horou Kaf. Tedy tolik, co Titáni.

Na štítě jako luna. Vrcholky Čatyrdachu, nejvyšší hory na Krymě, po západě slunce obrážejícími se tam paprsky po nějaký čas zdají se být v ohni.

Chylát neb chalát, čestné roucho svrchní, kterým sultán odměňuje nejvyšší úřadníky.

Mirza, mudrc mohamedanský.

Čatyrdah nebo Čatyrdach, je nejvyšší vrch v pohoří Krymském na jižním pobřeží, je ho vidět z daleka, as na 200 verst (skoro 30 mil), z rozličných stran jako ohromný, obrovský mrak sinavé barvy.

Josef Kolář.

Skalák.

Obrázek z hor od *Karoliny Světlé.*

(Pokračování.)

Rozička byla rozmilá holčina; nebylo v ní ani za mrvu pýchy a vypínavosti, a přec dobře věděla, že bude jednou nejbohatší nevěstou na celém panství.

Otec její byl záhy zemřel a poručil v kšaftu, by připadla celá jeho pozůstalost, dvůr „na luzích,“ dceři, provdá-li se jeho manželka po druhé.

Kučerová byla hezoučká, mlaďounká žinka, nenahlídla, proč by se byla měla světa odříci, když přilákalo věno, jež měla z domova i bez dvora, dosti nápadníkův. Provdala se do roka a hospodařila s novým manželem nejstarší dceři na luzích; lidé arci říkali, že netoliko z pečlivosti k ní, jako ve prospěch mladších dětí.

Sotva vystoupila Rozička ze školy, již se hlásili ženichové nad ženichy. Ten ji chtěl pro syna, onen pro strýce, třetí pro bratrovce a čtvrtý sám pro sebe. Jednou se měla dostat do mlýna, podruhé do pivováru, potřetí za úředníka a konečně i do města za nějakého domácího pána, který byl vedle toho ještě nejbohatším v městě kupcem. Ale děvče odpovědělo vždy, že je na vdavky času dost, to že přijde naposledy, napřed že chce užít své mladosti; a jak se ukázal nějaký hoch ve dvoře, tu se ztratila a neukázala se dříve, dokud tento za sebou dvéře nezavřel.

Otčím i matka tomu byli rádi; byli by nejraději viděli, kdyby se nebylo děvče dokonce vdalo a jmění své jejich dětem zůstavilo. Zacházeli s ní tedy jako s máslem a dle její vůle se řídil celý dům. Rozička nevěděla, jak to, když se na člověka někdo zaškaredí. Každý, kdo se na ni podíval, buďsi příbuzný, buďsi cizí, jen se na ni pousmál, třeba mu to nešlo vždy od srdce. Vždyť se to usmál na budoucí paní „na luzích,“ a člověk nemohl nikdy vědět . . .

Co Rozička více nepásla, vídala Jáchima jen málokdy, ale spomínala si často naň a na jeho šprýmy a jaké měl přec dobré srdce při všem čtveráctví. I on více nepásl; stal se na faře pacholkem, ale byl posavad tentýž divoch, kterému šel rád každý z cesty, proto že nemohl nikoho nechat na pokoji. Čemu byl zvykl na pastvě, to mu zůstalo; na každého šel zhurta, proto že viděl v každém nepřítele; každému se posmíval, aby se nikdo dříve nevysmál jemu, a na každého si jazyk brousil, aby lidé viděli, že nemají jen jemu co vyčítat, nýbrž on jim také. Vynášel se nad každého, aby se zapomnělo, že je Skalák, a hned na to tropil staré čertovství, aby to zas každý věděl, že se nezvrhl, a že je tím, čím byli dědové. Krátce nebylo s ním posud k obstání. Neměl jediného kamaráda, a když začal v hospodě pranici, zůstal sám, nikdo se ho nezastal. On se tomu jen pousmál a dělal, jakoby byl tomu rád; ale Rozičce se zdálo, jakoby mu nešel ten smích právě od srdce. Ale chraň bůh, aby se byla před ním o tom zmínila; vždyť se naň nesměla někdy ani podívat, tím méně ho politovat.

„Což mne vidíš dnes ponejprv, že tak do mne koukáš?“ rozkřikl se hned, jakmile se domníval, že mu čte na čele, a ušklíbl se na ni až hanba.

„Kdoby o něm řekl, že má tak dobré srdce, když se tak čertí!“ pomyslila si pak Rozička a šla smutně svou cestou.

Faráře (byl to jak náleží hodný pán a pravý pastýř své osady) to mrzelo, že

Skaláka s lidmi sblížit nemůže. Napomínal ho mnohdy ve vší dobrotě, by přec zanechal těch zlých obyčejův, aby lidé na něm konečně ocenit mohli, jak práci rozumí a jaký je jinak dovedný a čiperný chlapík, který všecky ty synky ze statků, jenžto se učili hospodářství ve škole rolnické, strčí do kapsy.

„Jaký jsem, taký jsem," odpověděl vždy vzdorně; „kdyby mne byl chtěl bůh mít jiného, byl by mne jinak stvořil." Ale když ho velebný pán nepustil a pořád mu do svědomí mluvil, tu mu odpověděl jednou zkrátka, že není u něho, aby jeho kázaní poslouchal.

„Již to vidím," odvětil farář bolestně uražen, „že z tebe do smrti nic nebude. Jablko nepadne jakživo daleko od stromu."

Tu po něm Jáchim skočil celý vzteklý, jakoby ho byl chtěl škrtiti; na štěstí se ho chopil starší čeledín a odvedl ho.

Takový přestupek nemohl se k vůli příkladu mlčením pominouti. Jáchim byl na úřad povolán a k třídennímu vězení odsouzen.

„Zasluhoval bys vlastně na tři léta kriminál," pravil mu úředník, který ho byl vyslýchal.

„A co by pak zasluhoval ten, kdo dítěti otce pohaní?" optal se Jáchim drze a úředník dělal, by dostal chlapíka do chládku, aby ho dalšími otázkami do nesnází nepřiváděl.

Když se Jáchim z vězení vrátil, tu bylo s ním po všem. Nebyl by šel za svět prosit, by ho zas farář vzal, ačkoli tento jen na to čekal; jinde ho do služby nechtěli, do práce ho také nebrali, neb kde nádenničil, tam chtěl také poroučet. Popadl tedy, když prý jablko nikdy daleko od stromu nepadne, otcovy rozskřípané housle, uměl na ně na štěstí obstojně brinkat a táhl s nimi od krčmy do krčmy, zrovna jako tatík. Opíjel se, jak to tento dělával; co vyhrál, to muselo také tentýž večer pryč, co nepropil, to prokarbanil, co neprokarbanil, to dal veselým holkám promlsat. Popral se s každým, kdo se naň přes rameno podíval, aneb o kom se to domníval, a vrátil se do skály jen tenkráte, když z něho hadry visely a on samými ranami a oteklinami se hnouti nemohl.

Hodil sebou pak na vlhkou slámu, nechal si od matky šaty spíchat, košili vyprat a modřiny a rány zahojit, a jak mohl jen trochu na nohou stát, hned zas popadl housle a začal znovu hrát, hejřit, karbanit a se prát. Konečně o něm i vypravovali, že táhne s nějakou cikánkou harfenicí po vůkolí a že se dá od ní živit.

Rozička to slyšela od čeládky a každá taková zpráva zabodala se jí jako nůž do srdce. Každý ho hanět, každý mu lál a nikdo se o tom nezmínil, že má přec jen dobré srdce. Jen ona to věděla a bolelo ji, že to mimo ni nikdo uznati nechtěl; skoro se za to na lidi hněvala.

Bylo to o svatém duše; tato doba je v horách tím, čím je v kraji máj. Lesy se zelenají jako brčál, pod každým kamenem vyrůstá květina, každý proutеček je květy jako zaobalen a loukami se nemůže člověk ani dostat: tráva jde až pod pas a strakatí se, že se dělají až mžitky před očima.

Na první boží hod šla Rozička proti svému obyčeji na ranní. Děvčata a hoši chodí raději na velkou; tam se okazují jedni druhým v parádě a umlouvají se, kde u jaké muziky se sejdou. Ale děvče bylo zbožné; chtěla se v tak velký svátek sku-

tečně pomodlit, a to mohla mnohem lépe časně ráno, kde bývají na mši nejvíce starší hospodáři a hospodyně, které se musí pak k polednímu okolo kamen otáčet.

Bylo překrásné jitro; hory se již třpytily v slunci, ale v údolí bylo ještě chládno a šero a luční kvítka na cestě skláněly ještě hluboce k zemi kalíšky těžké rosou.

Nejvíce ale ze všech vrchů třpytila se Skalákova skála. Rozička si vzdychla, když na ni pohledla; tu vylítl právě vedle ní skřivánek z osení vysoko, vysoko do jasného vzduchu a tam si zazpíval veselou písničku. Tu jí samé vstoupily těžké krůpěje rosy do očí. Vzpomněla si na Jáchima, jak jindy na píšťalce nápodobňoval hlas ptáčků a jaké smutné a hanebné písně provázejí teď asi jeho housle v těch špinavých a dusných krčmách a jaké to jsou asi špatné ženštiny, které ho za sebou táhnou a před lidmi ostouzejí.

Tyto myšlénky jakoby jí byly náhle skálu na prsa uvalily; najednou bylo po radosti z krásného dne a místo na cestu do kostela, zabočila na úzkou pěšinku, která vedla hájkem také do vesnice, jen že byla o něco delší. Na ní se mohla ale před lidmi ukrýt; nechtěla jim teď na oči s tou smutnou tváří a s tím kalným zrakem. Byli by se jí tázali, co jí je a ona jim to přece říci nemohla. Co by jí byli řekli, kdyby byli věděli, že pláče k vůli takovému darebákovi, nad nímž ta nejsprostší děvečka v jejím dvoře nosem krčila? zajisté by byli její měkkost velmi za zlé pokládali.

V hájku bylo ještě krásněji, než v polích; slunce se dotýkalo jemně jen těch nejvyšších vrcholků stromů, všude chládek, vůně, ticho. Rozička kráčela pořád volněji a volněji, měla pořád méně chuti vstoupiti mezi lidi.

„Ach, vždyť je všude chrám Páně," pomyslila si konečně; „pomodlím se dnes zde pod těmi temnými stromy; vždyť se nade mnou klenou mnohem pěkněji, než ty kamenné sloupy v kostele."

Poodešla hloub do mýta, aby jí nikdo nevyrušil; poklekla pod mladý buk, na němž se bylo právě v hnízdě dvé divokých holobů probudilo. Ti začali něžně a sladce vrkat a její modlitba se povznesla k nebi jako prvé ten malý skřivánek dole z mladého osení. Tu zaslechla jako těžky vzdech, ohledla se, neviděla nikoho na blízku; znovu sepjala ruce a pozvedla oči i mysl, tu se ozvalo znovu vzdechnutí jako z prsou obtížených a opět nespatřila nikoho na blízku. Tu jí to přec jen déle nedalo; někdo byl zajisté nedaleko a trpěl, nejspíše přišlo mu na cestě z kostela zle, a on někde v houštině ležel a nemohl dále. Rychle se vzchopila a hledala; tu viděla, jak se opodál v kvetoucím „ostružinčí" cosi černá a pohybuje. Přistoupila, a v skutku! muž tam ležel na obličeji v oděvu ušpiněném, roztrhaném: ne, ten neochuravěl na cestě do *kostela*! Tu spatřila vedle něho roztlučené housle . . . .

Jako blesk se k němu nahnula a položila si jeho hlavu na klín a podívala se mu do obličeje. Byl to skutečně Jáchim. Ale sotva ho poznala; obličej jeho byl naběhlý pádem, rozdrápán, zkrvácen. Byl se nejspíše k ránu z krčmy domů vracel, ale nohy vypověděly těžké hlavě službu; praštil sebou v opilství, nebyl s to, aby vstal a z „ostružinčí" se vypletl; vyspával tedy pod širým nebem.

Rozička se poohledla smutným, dlouhým pohledem, a opět utkvělo její oko na hochovi. Ano, on byl tou jedinou skvrnou v té boží přírodě vůkol ní, on, Jáchim!

Vše se lesklo, květina rosou, pták písní, nebe sluncem, jen on nevěděl o ničem, ani o sobě, jen on necítil, jen on tu ležel beze vlády ducha a těla — jako zdechlina.

Rozička odstrčila s ošklivostí jeho rozcuchanou hlavu s tím zakaboněným, kap-

kami sražené krve pokáleným čelem, s tou bledou, posmívavě staženou tváří; a zakryla si oči. Toto prudké hnutí se ho nemile dotklo; jeho ústa se pootevřela, a rty jeho zamumlaly nesroudnou jakousi kletbu. Rozičku přeběhl mráz, ruce jí sklesly a ona se opět do něho zakoukala, a tak seděla bledá a strnutá dlouho a dlouho . . . .

Konečně vstala, vzala svůj bílý šátek, v němž měla modlitby zatočeny, namočila jej v blízké studánce a začala Jáchimovu tvář jemně omývat. On se hned neprobudil, ale jeho tahy pozbyly znenáhla nepříjemného výrazu; přestal těžce oddychovat, ze spaní klejt a najednou otevřel oči.

Dlouho bloudil jeho pohled tupě po lese, než se zpamatoval, kde je a děvče vedle sebe poznal. Vyvalil na ni s podivením oči, pak se podíval rychle po sobě, spatřil rozedraný kabát, ušpiněné prádlo, rozbité housle — zapálil se; popohledl na ni mrzutě a pak cosi zakoktal, že padl, že se uhodil a že zůstal omráčen ležet.

Rozička ho nechala mluvit a nedala mu odpovědi; pomáhala mu ale vstáti a se narovnat. On si stěžoval, že má bolesti v rameně; ona rameno pozorně ohledala — bylo skutečně naběhlé. Tedy je obvázala, shledala mu všecky kousky houslí, přelomený smyčec, dala vše starostlivě dohromady, pak si sedla vedle něho, vzala ho za ruku a podívala se mu vážně do očí.

On umlkl; její chování ho překvapilo. Nevěděl, co si má z toho všeho vybrat.

„Dáš-li mně pak upřímnou odpověď na to, co se tě tázat budu?“ pravila dívka.

„Dám,“ odpověděl a podivil se, že mu toto slovíčko tak ochotně uklouzlo.

„Slyšela sem, že máš nějakou holku; jak pak s ní stojíš?“

„Jak teď přijdeš na mou holku?“ podivil se Jáchim ještě více.

„Neptej se; vždyť si slíbil, že budeš upřímně odpovídat.“

„Nu, když to chceš mermomocí vědět, tedy věz, že nemám jen holku jednu; mám jich celou kopu: všude kde je nějaká hezká nalévačka, ta je má.“

Rozička se zamlčela, on to měl za pochybnost. „Nevěříš mně?“ rozdurdil se, „což nejsem chlapík, který se může holkám zalíbit? Jen kdybys mne viděla vystrojeného, tu není statečnějšího hocha, to ti poví každá, která se neupejpá.“

„O to se teď nejedná,“ vzdychla si Rozička; nechci vědět, kde kterou objímáš, ani kde se která k tobě „lísá,“ nýbrž jestli si žádné neslíbil, že si ji vezmeš!“

Jáchim se dal do smíchu; ale tento smích mu pranic neslušel.

„To sem slíbil aspoň stokrát,“ chechtal se; „ale vybírám si vždy tak švarné holčiny, které již vědí napřed, mnoho-li asi takový slib platí. Slibují mně také, že jiného nebudou; chvíli se máme rádi a jsme veselí; a když nás to omrzí, jdeme zas od sebe, jakoby nebylo jednomu do druhého jakživo nic bývalo. Ale co se mne tak důkladně vyptáváš, jako bys mne si chtěla, na mou duši, sama vzít?“

„A to také chci,“ odpověděla dívka pokojně a opravdivě.

Jáchim se zarazil. Podíval se na děvče; její pěkná, mírná tvář nebyla se při těchto podivných námluvách začervenala, a její jasné oči se nebyly k zemi sklopily; hleděla naň otevřeně a zasmušile, jako před tím.

„Nemaluj,“ utrhl se na ni.

„Chci činit, jak sem pravila,“ doložila ještě jednou pevně.

On nespustil s ní očí, jako by byl chtěl nazírati na dno její duše; tu přeletěl jeho tvář opět onen úsměv, který ho tak hyzdíval; naklonil se k dívce a zašeptal:

„Již ti rozumím, holubinko, ty mi přeješ a nevíš, jak bys to navlékla, bych

k tobě chodil na kalandu: proto mi slibuješ, že si mne vezmeš. Ale není ti takového balamutění třeba; přijdu rád, třebas si se za to se mnou o dvůr nerozdělila, velmi rád."

Rozička zůstala, jakoby ji krví polil.

„Tys v tom ještě hůř, Jáchime, než sem si myslila," odpověděla mu hlasem, třesoucím se studem a bolestí; „co si kdy na mně nekalého viděl neb špatného o mně slyšel, že ke mně rozprávíš, jako k nějaké lehkomyslnici! Je to sice věc neobyčejná, že si děvče namlouvá muže samo, ale proto nemusí být ještě nepoctivá. Jiná to nepoví zpřímá, nýbrž vábí hocha pohledy, úlisnými řečmi a parádĕním se, a když vidí, že ji má také rád, tu se začne zdráhat a dělá, jakoby jí nebylo jakživo nic takového připadló, a těši se z toho, když se hoch na to teprv hodně za ní plaší. I já sem mohla tak udělat, ale styděla bych se za to sama před sebou; já lhát neumím, a přetvářka je má smrť; jdu vždy cestou rovnou . . ."

Jáchim ji poslouchal jen jedním uchem, tím pozorněji na ni hleděl. Byla tak pěkná, když k němu tak vřele a upřímně mluvila, že to ani pochopit nemohl, že to dávno neviděl, že je Rozička samotna krásnější, než všecky holky dohromady, s kterými se kdy milkoval, ba že jí na vůkolí rovno není.

(Pokračování.)

Malá Fadetka.

Od George Sandové. Přeložila Žofie Podlipská.

(Pokračování.)

XXIII.

Proto že byla neděle, nešila ani nepředla malá Fadetka, pasouc své ovce. Zaměstnávala se velmi tichou zábavou, kterou brávají děti u nás někdy do opravdy. Hledala čtyrlistý jetýlek. Jeť velmi vzácný a přináší štěstí tomu, kdo může naň ruku položit.

„Našlas jej, Fanchon?" ptal se jí Landry, jakmile se nacházel vedle ní.

„Často sem jej našla," odpověděla; „ale nepřináší štěstí, jak myslíme, a není mi to nic platno, že mám trojí čtyrlistky již v modlitbách."

Landry si sedl vedle ní, jako kdyby se chtěl pustit s ní do řeči. Avšak hleďme ho; najednou se cítil tak stydlivým, více, než kdy býval vedle krásné Madelony, a ačkoliv měl úmysl, mnoho jí povědět, nemohl najít jediného slova.

Malá Fadetka zapýřila se také, neboť neříkal-li blíženec ničeho, hleděl přece na ni podivnými zraky. Konečně se ho ptala, pročže je na něm znát, jakoby se divil, an na ni hledí?

„Leda," řekla, „jestli to není proto, že sem si zřídila čepec. V tom sem se spravovala dle tvojí rady; i myslila sem, mám-li vypadat rozumně, že se musím také rozumně obléci. Také si netroufám ukázat se; bojím se, aby mi to lidé zase nevyčítali, řkouce, že sem se chtěla udělat méně škaredou, že se mi to ale nepodařilo."

„Ať řekne kdo chce, co chce," pravil Landry, „ale já nevím co si počala, že

si se stala krásnou; pravda je, že jsi dnes hezká, a že bych si musel vypíchat oči, abych to neviděl.“

„Nesměj se mi, Landry,“ odvětila malá Fadetka; „říká se, že krása plete hlavu krásným holkám, a že si škaredé holky zoufají k vůli své škaredosti. Zvykla sem děsit lidi a nechci se stát bloupou, myslíc někoho potěšit. Ale o tom si nepřišel se mnou rokovat, a já čekám, že mi povíš, zdali ti odpustila Madelon.“

„Já sem nepřišel s tebou mluvit o Madeloně. Odpustila-li mi, nevím o tom ničeho a nestarám se o to. Vím jenom, že ty si s ní mluvila a mluvilas tak dobře, že jsem ti za to dlužen velké díky.“

„Jak to víš, že sem s ní mluvila? Řekla ti to tedy? A tudy ste se smířili?“

„My sme se nesmířili; my se nemáme dosti rádi, ona a já, bychme se haštěřili. Já to vím, že si s ní mluvila, proto že to řekla někomu, kdo mi to donesl.“

Malá Fadetka velmi se zarděla, což ji znovu okrášlilo; neboť nikdy, až tohoto dne, neměla na tvářích tuto počestnou barvu, znamenající hned obávání, hned radost, a zdobící i sebe ohyzdnější osobu; ale v té samé chvíli znepokojila se pomyslíc, že Madelon nepochybně opakovala její slova a že ji vydala v posměch pro lásku k Landrymu, k níž se byla přiznala.

„Co tedy řekla o mně Madelon?“ ptala se.

„Řekla, že jsem já velký hlupák, který se žádné holce nelíbí, ani malé Fadetce; že malá Fadetka mnou opovrhuje, že přede mnou utíká, že se skrývala celý týden, aby mne neviděla vzdor tomu, že sem ji celý týden hledal, a že sem běhal na vše strany, abych potkal malou Fadetku. Já jsem tedy k posměchu všech lidí, Fanchon, proto že vidí, jak tě miluji a ty že mi nepřeješ.“

„To jsou zlomyslné řeči,“ odpověděla Fadetka celá udivena; neb takovou čarodějnicí nebyla, aby uhodla, že v této chvíli byl Landry chytřejším než ona; „nemyslela sem, žeby byla Madelon tak lživá a falešná. Ale to jí musíme odpustit, Landry, neb to tak zlostí mluví, a v zlosti jeví se láska.“

„Proto se tedy na mne snad nezlobíš, Fanchon; Ty mi všecko odpouštíš, proto že vším opovrhuješ, co se ti ode mne stane.“

„Já sem nezasloužila, abys mi tohle řekl, Landry, opravdu to sem nezasloužila. Nebyla sem nikdy takový blázen, abych byla řekla takovou lež, jako se rozneslo. Mluvila sem jinak s Madelonou. Co sem jí řekla, měla jen ona slyšet, ale ono ti to nemohlo škodit; naopak mělo to dokázat úctu, již k tobě chovám.“

„Poslouchej, Fanchon,“ řekl Landry; „nehádejme se o to, cos řekla a neřekla. Já se chci poradit s tebou, s cvičenou. Minulou neděli, v lomu, chopila se mne taková přízeň k tobě, o níž ani nevím, kde se u mne vzala, že sem nemohl ani spát ani jíst po celý týden. Nechci ti ničeho skrýt, proto že s děvčetem tak vtipným, jaké ty jsi, bylo by to marné. Přiznávám se tedy, že sem se v pondělí ráno za tu svou přízeň styděl, a byl bych chtěl utéci hodně daleko, abych opět nepropadl tomu bláznovství. Ale v pondělí večer přišlo to zase na mne tak silně, že sem přešel brod v čiré noci, a nedal sem se zastrašit bludičkou, která mi chtěla bránit, abych tě hledal, neboť ona tam zase byla, a posmívala-li se mi zlomyslně, posmíval sem se jí zas. Od pondělka jsem každé ráno jako pitomý, protože mne lidé škádlí pro mou náklonnost k tobě, a každý večer jsem jako blázen, protože cítím svou náklonnost silnější, než nepravou stydlivost. A hle dnes tě vidím tak slušnou a tak rozumného vze-

zření, že se tomu každý také podiví, a než pomine čtrnácte dní, a budeš-li tak po kračovat, odpustí mi lidé ne jen, že jsem do tebe zamilován, ale někteří budou sami hodně zamilováni. Nebudu tedy mít žádnou zásluhu, když tě budu mít rád; ty nebudeš povinována dát mi nějakou přednost. Avšak pamatuješ-li se na minulou neděli, den sv. Andoche, připomeneš si také, že sem tě žádal v lomu o dovolení tě políbit a že sem to učinil tak srdečně, jako kdyby si nebyla uznána za škaredou a lásky nehodnou. Toť je mé celé právo, Fadetko. Řekni mi, může-li to platit, aneb mrzí-li tě ta věc, místo co tě měla přesvědčit."

Malá Fadetka měla obličej schovaný v dlaních; i neodpovídala. Landry myslil podle toho, co byl slyšel hovořit s Madelonou, že Fadetka jej miluje; a musí se říci, že ta láska tak jej dojala, až vyvolala najednou i lásku jeho. Ale vida to děvčátko tak stydlivé a smutné, začal se obávat, zdali by nebyla povídala pohádku Madeloně, to z dobrého úmyslu, aby se jí podařilo smíření, o něž vyjednávala. To jej činilo ještě zamilovanějším, a on se zarmoutil. Sňal jí ruce s obličeje, a viděl ji tak bledou, jakoby měla již již umřít; a když jí vyčítal vášnivě, že neodpovídá bláznivé jeho lásce, sklouzla k zemi, spínajíc ruce a vzdychajíc, neboť jí bylo úzko; omdlévala.

XXIV.

Landry měl velký strach a potřásal ji za ruce, aby ji zase vzkřísil. Její ruce byly studené jako led a bez vlády, jako kus dřeva. Zahříval a mnul je dlouho, a když přišla k slovu, řekla mu:

„Mně se zdá, že si se mnou pohráváš, Landry. Jsouť věci, kterými ale se nemají tropit žerty. Prosím tě tedy, nech mne na pokoji, a nemluv nikdy na mne, leda budeš-li něčeho ode mne žádat, pak ti budu vždycky k službám."

„Fadetko, Fadetko," řekl Landry, „co teď mluvíte, není dobře; vyť ste si se mnou pohrávala. Vy mne nemůžete vystát, a přece ste dopouštěla, abych něco jiného myslil."

„Já?" řekla ona celá zarmoucená. „Co pak ste mohl myslit o mně? Já sem vám podávala a podala dobré přátelství, jaké váš blíženec vám chová, a snad i lepší; neboť já nebyla žárliva, a místo co bych vám byla překážela ve vaší lásce, sloužila sem vám, ji dosíci."

„To je pravda," řekl Landry. „Tys byla dobrá, jako dobrotivý bůh, a já mám křivdu, že ti dělám výčitky. Odpusť mi, Fanchon, a nech, abych tě miloval, jak mohu. Nebude to tak mírným způsobem, jako miluji svého blížence anebo sestru Nanetku; ale já ti slibuji, že nebudu víc hledět tebe políbit, protiví-li se ti to."

Tak zase přišel Landry k sobě a myslil, že opravdu malá Fadetka jen tiché přátelství k němu chová; a proto že nebyl ani ješitný ani nadutý blázen, stal se u ní tak bázlivým a tak zdrženlivým, jakoby nebyl slyšel na vlastní uši, co byla řekla krásné Madeloně.

Co se týká malé Fadetky, ta byla dosti chytrá, že poznala konečně, jak je Landry na dobro zamilován jako blázen, a to bylo přílišnou radostí, již pocítila z toho, že na ni šla na chvíli jako mdloba. Ale ona se příliš obávala, aby neztratila rychle zase štěstí, rychle vydobyté; k vůli tomu obávání chtěla poskytnout Landrymu času, aby živě zatoužil po její lásce.

Zůstal u ní až do noci, neboť ačkoli si ještě netroufal s ní promluvit o lásce, byl tak zaujat její osobností a tak se těšil jí vidět a slyšet ji mluvit, že se nemohl odhodlat, aby ji opustil, byť jen na chvilku. Hrál si s koníkem, který nebýval nikdy daleko od sestry a jenž se brzy u ní dostavil. Byl k němu laskavým, a brzo spozoroval, že ten malý chudák, lidmi tak pronásledovaný, nebyl ani hloupý ani zlý k tomu, kdo s ním dobře nakládal; ba minula hodina, a již byl tak opoutalý a tak vděčný, že líbal blížencovy ruce a nazýval jej „můj Landry," jako říkal sestře „moje Fanchon;" Landry měl s ním soucit a byl jím pohnut; poznávalť, že byli všickni lidé a on sám dříve velkého trestu hodni za to, jak nakládali s ubohýma dvěma dětma matky Fadetové. Nebylo jim třeba než trochu lásky, jak ji všickni ostatní požívají, a byly nejlepšíma dětma ze všech.

Den na to a následující dni podařilo se Landrymu, že viděl malou Fadetku brzo večer, a tu s ní mohl trochu hovořit, brzo ve dne, potkal-li ji v polích: a jakkoli se nemohla pozdržet dlouho, nemohouc a nechtíc svou povinnost zanedbat, byl spokojený, řekl-li jí čtyry slova nebo pět z celého srdce svého, a podíval-li se na ni očima i duší. A ona pokračovala a byla slušná ve své mluvě, v oděvu a v chování ke všem lidem; to bylo příčinou, že si toho lidé brzy povšimli, a že se změnili brzy v tom, jak na ni promluvili a jak se k ní chovali. Jako ona ničeho nevhodného více se nedopouštěla, neurážel ji žádný více, a když víc neslyšela urážky, neměla více chuti někomu nadávat anebo jej pokoušet.

Protože ale lidské mínění tak rychle se neobrací, jako naše předsevzetí: bylo souzeno, aby ještě mnoho času uplynulo, než přešli lidé z opovržení, jež k ní měli, k vážnosti, a z nepřízně k dobré vůli. Později bude povědíno, kterak se udála ta změna; co se nynějška týká, můžete si sami pomyslit, že si lidé tuze nepovšimli spořádanosti malé Fadetky. Jenom několik dobrých starců a stařen hovořívalo mezi sebou pod Cosseskými ořechy; byli to starci takoví, jenž hledí shovívavě, jak vyrůstává mládež, a kteří bývají v místě jako otci a matkami všem lidem. Dívali se na ty malé nebo mladé lidi, jak se okolo nich hemžili, jedni hrajíce v kuželky, druzí tančíce. A ti staří říkávali: „Tento bude hezkým vojákem, bude-li tak pokračovat, neb vzrůst jeho příliš dobrý, aby se mohl osvobodit; tam ten bude vtipný a prohnaný jako jeho otec; ten druhý zde bude mít zajisté moudrost a mírnost své matky; hle mladou Lucetku, ta slibuje, že z ní bude dobrá děvečka; tu ta silná Louisa zalíbí se více než jedinému, a co se týká malé Mariony — jen ji nechte vyrůst, a ona zmoudří jako každá jiná."

A když přišlo na malou Fadetku, aby ji proskoumali a posoudili:

„Hleďme ji, jak rychle odchází," říkali, „nechce ani zpívat, ani tančit. Není ji více vidět od sv. Andoche. Nejspíše, že ji to velmi zamrzelo, jak jí zdejší děti strhly čepec při tanci; také odložila ten kokrhel, a nyní zdá se, že není ošklivější než každá jiná."

„Všimli ste si, jak jí sbělila kůže od nějakého času?" řekla jednou matka Couturierka. „Její obličej byl jako křepelčí vejce, tak jej měla plný pih; a posledně když sem ji viděla, podivila sem se, že je tak bílá, ba bledá; i ptala sem se jí, neměla-li zimnici? Kdo ji vidí, jaká je teď, může myslit, že to s ní půjde; a kdo ví? Bývaly škaredé holky, které se staly krásnými, když vstoupily do sedmnáctého neb osmnáctého roku."

„Pak přijde také rozum,“ řekl otec Naubin, „a přijde-li dívce uvědomění, naučí se být slušnou a příjemnou. Je čas, aby cvrčkovi napadlo, že není hochem. Můj bože, my sme myslili, že se obrátí k zlému, až by to byla hanba pro celé místo. Ale ona se spořádá a polepší jako ty ostatní. Ona ucítí dobře, že si musí dát odpustit, že měla nehodnou matku; a uvidíte, ona nevyzve pomluvu.“

„Dej bože,“ řekla matka Courtilletova, „neb je to ošklivé, vypadá-li děvče jako splašený kůň; ale já také doufám, že bude dobře s Fadetkou; potkala sem ji předevčírem, a místo co se jindy vždycky za mnou pouštěla po mně kulhajíc, dala mi dobrého jitra a poptala se velmi slušně, jak se mám.“

„To děvčátko, o němž mluvíte, je více blázinkem, než zlomyslnou,“ řekl otec Henri. „Nemá zlé srdce, já vám to povídám; důkaz toho, že často hlídala moje vnoučata, brala je do polí, byla-li moje dcera nemocna a to jen z úslužnosti, a dobře s nimi nakládala; nechtívaly nikdy od ní.“

„Zdali to je pravda, co sem slyšela vypravovat, že jeden blíženec Barbeauovic do ní se zbláznil při minulé sv. Andocheské pouti?“

„Jdětež!“ odpověděl otec Naubin, „to se nesmí vzít opravdu. Byla to dětská hra, a Barbeauovic nejsou hloupí, děti nejsou hloupější rodičů, rozumíte?“

Tak se hovořilo o malé Fadetce; ale častěji se na ni nemyslilo, neboť ji nebylo více vidět.

XXV.

Kdo ji však často viděl a dobře si jí všímal, to byl Landry Barbeau. Byl jako povzteklý, nemohl-li s ní dle libosti promluvit; sotva že byl ale u ní na chvilku, byl umírněný a upokojený, proto že mu vše vyjádřila, a že ho smířila s myšlénkami. Provozovala s ním malou hru, v které snad vězelo trochu koketerie; aspoň on si to někdy myslíval. Že ale měla svou příčinu, a že nechtěla slyšet o jeho lásce, až by byl dobře tu věc rozvážil ve své mysli, neměl práva být uraženým. Nemohla jej mí v podezření, že ji chce podvádět mocí této lásky; neb to byl druh lásky, jak ji málokdy lze vidět u venkovských lidí, kteří trpělivěji milují, než měšťáci. A právě Landry byl trpělivější povahy než každý jiný; nikdy by se nebylo dalo předpokládat, že se přiblíží světlu tak tuze, až jej hodně popálí, a kdo by to byl věděl (neb on to dobře skrýval), byl by se velice podivil. Ale malá Fadetka vidouc, jak se jí náhle a docela oddal, bála se, aby ta oddanost nezmizela tak brzo, jako plamen, když zapáliš slámu; anebo aby ona sama příliš nezahořela, a tudy aby ta věc nešla dále mezi nimi, než dovoluje počestnost dvěma dětem, nemajícím ještě věk, by v manželství vstoupily; tak zajisté soudili by rodičové a vlastní považení. Neb láska nečekává, a zahořela-li jednou v krvi dvou mladých lidiček, bývá to zázrak, vyčká-li svolení jiných lidí.

Ale malá Fadetka, jež byla dle zevnějšku déle dítětem, než každá jiná, měla uvnitř rozumu a pevné vůle daleko nad svůj věk. K tomu jí bylo třeba ducha hrdého a silného; neb její srdce bylo tak vroucí a vroucnější snad ještě, než srdce a krev Landryho. Milovala jej bláznivě, a přece zachovávala se velmi moudře; neboť myslila-li ve dne v noci, ba každou hodinu svého času na něj, a hynula-li netrpělivostí jej spatřit a touhou k němu se přitulit: jakmile jej viděla, vzala na se klidné vzezření, mluvila jemu do rozumu, i stavěla se, jakoby ani ještě neznala oheň lásky a ne-

dovolila mu, aby ji vzal jinak za ruku ledaˇza prsty. A Landry, jenž byl tak očarovaný, žeby se byl mohl zapomenout tak daleco, až by se jí více nebyl podrobil, a to na odlehlých místech, kde se často scházívali třeba za tmavé noci, bál se přece tak tuze její nelibosti, a cítil se tak málo jistým v její lásce, že s ní byl živ tak nevinně, jako kdyby to byla jeho sestra a on Jeanet, malý koník.

Aby jej vyrážela z myšlének, kterým nechtěla hovět, poučovala ho ve věcech, jež znala, a v nichž vynikala nad vyučováním babiččiným duchem a vlohami. Nechtěla mít žádných tajností před Landrym, a že on se vždy ještě trochu bál čarodějnictví, snažila se všemožně mu dokázat, že ďábel nebyl ničím v tajnostech jejího vědění.

„Jdižiž, Landry," řekla mu jednou, „nevěř v moc zlého ducha. Jeť jen jediný duch, a ten jest dobrotivý, neb to je sám bůh. Lucíper je vynalezený panem farářem a Georgeon starými kmotrami venkovskými. Když sem byla malá, věřila sem tomu a bávala sem se čárů mé babičky. Ale ona se mi vysmívala; neb to je pravda, co se říká, že ten právě o všem pochybuje, který jiným namlouvá všecko nemožné, a že nikdo méně nevěří v čerta jako čarodějník, vyzývající ho při každé příležitosti. Víť on předobře, že jej nikdy neviděl, a že mu nikdy nepřispěl. Kdokoli byl dosti prostinkým uvěřit v něj a jej zapřisáhat, nedočkal se ho nikdy, aby se mu byl objevil; důkaz toho mlynář z „Passe-aux chiens." Ten se dostavil na rozcestí, s notnou holí, jak mi vypravovávala moje babička, a zapřisáhal čerta, chtěl mu dát, jak pravil, hodný výprask. I bylo jej slyšet volat v noci: „Přijdeš sem, ty vlčí podobo? Přijdeš, ty vzteklý pse? Přijdeš, ty Georgeone čertův?" A nikdy nepřišel Georgeon. Tak se stalo, že se mlynář z toho pýchou až zbláznil, říkaje, že se ho čert bojí."

„Ale," pravil Landry, „to není právě křesťansky, moje malá Fanchon, že nevěříš v čerta."

„Nedovedu o tom vykládat," odpověděla ona; „ale je-li, jsem přesvědčena o tom, že nemá žádné moci přijít na zem, aby nás uváděl v pokušení a žádal naše duše, pánu bohu je odnímaje. Tolik drzosti nemá, a že naše země náleží pánu bohu, může bůh jen vládnout věcmi a lidmi, co na ní se nacházejí."

A Landry vyzouvaje se ze své nemoudré bázlivosti, musel obdivovati se, jaká dobrá křesťanka byla malá Fadetka v celém smýšlení a ve všech modlitbách. I její pobožnost byla krásnější než u jiných lidí. Milovala boha svého celým ohněm srdce, neb měla ve všech věcech jasnou hlavu a vroucí srdce; a vypravovala-li Landrymu o této lásce, cítil se celý udiven, že se byl naučil odříkávat modlitby a zachovávat obyčeje, aniž by si byl kdy zpomněl chtít jim porozumět, a s nimiž vykonával, jak se domníval, povinnost, nemaje při tom srdce zahřáté láskou k tvůrci svému, jak bylo srdce Fadetčino.

(Pokračování.)

Ukázky z národního básnictví bulharského.

Od Jana Gebaura.

V.

Z písní junáckých.

8. Marko, Arab a Markovice.

Marko seděl ve vysoké jizbě,
ohlížel se po bělavých cestách,
a promluvil Marko k své nevěstě:
„Oj nevěsto, poklade můj drahý,
jaká je to mlha, a ty prachy
ode města po bělavých cestách?“
„Ale Marko, manželi můj milý,
kdybysi se tak tuze nemýlil!“
Oba sotva ta slova dořekli,
tu na vitá vrata někdo tluče;
a požádal Marko svou nevěstu:
„Podívej se do našeho dvora,
koukni se, kdo to na vrata tluče.“
Šla se kouknout mladá Markovice,
spatřila tam černou Arapinu;
„Poslechni mne, mladá Markovice,
bydlí tady Marko králeviče?
Slyšel sem, že mnoho vína pije,
a že v pití do sázky se dává;
jestli chce se se mnou založiti,
abychom my spolu víno pili,
a jestli mě ve víně přepije,
založím mu já dobrého koně,
založím mu svoji ostrou šavli,
aby se šavlí mi uťal hlavu;
ale jestliže ho já přepiju,
aby mi dal mladou Markovici!“
Rychlým během přišla Markovice:
„Milý Marko, manželi můj milý!
ejhle popatř, kdo nás to navštívil,
kdo to přišel: černá Arapina,
v sázku chce se s tebou založiti;
jestli jeho ve víně přepiješ,
chce ti dáti svoji ostrou šavli,
abys se šavlí mu hlavu uťal;
jestli on tě ve víně přepije,
máš mu dát svou mladou nevěstici.“
„Aj, otevři naše vitá vrata,
ať k nám vejde černá Arapina!“
Otevřela ona vitá vrata,
koně uvázala v dlouhé stáji,
a pak šla nahoru do světnice.
A tu pili tři dni a tři noci,
za tři dni se nikdo z nich neopil;
Markovi se špatně učinilo,
když seděli, víno popíjeli,
a on, Marko, Arabovi řekl:
„Aj Arabe, ty černý Arabe,
dovol mi, abych se drobek prošel.“
Drobek po dvoře se Marko prošel,
a pak po schodech se brzo vracel,
přispěchal zas k ohnivému vínu.
Jako konev číši plnou vypil,
číši plných sedmdesát mázů.
Bůh mi ubij černou Arapinu!
Namíchal mu do vína bylinek
omamujících, že Marko usnul.
Leh si Marko, aby trochu pospal,
ale snadno nedal se probudit.
Bůh mi ubij černou Arapinu,
co on řekl mladé Markovici:
„Přestrojíš se, mladá Markovice,
šťastna budeš, když si mě vyvolíš,
a mně s tebou ještě lépe bude.“
„Chvála bohu jedinému,“ řekla,
„děkuju ti, že mě vysvobodíš,
od tohoto velkého pijáka!
Počkej, postůj tu, abych sebrala
všecko své svatební roucho s sebou,
a ty vezmi sobě zbroj Markovu.“
Bůh mi ubij černou Arapinu!
nečekal na mladou Markovici,
ale skočil na junácké nohy,
přímo pospíchal do dlouhé stáje,
koně svého od tamtud odvázal,
a též koně Markova odvázal,
a vysadil mladou Markovici.
Nehnal koně, jako kůň se žene,
ale jako silný vítr letěl.
Přijeli až do Soluně města,
a tu řekla mladá Markovice:
„Aj, Arabe, aj zlatý Arabe!
Marko tady má své pobratimy,
tady by mě brzo mohli poznat,
a tebe by na místě zabili;
proto svlékni si to krásné roucho,
abych já se do něho oblékla,
abych jim v něm strachu nadělala;
ty se jako zločinec přetvařuj,
jakobys byl mnoho už povraždil,
a už mnoho zločinů napáchal,
že tě vedu přímo k Cařihradu.“
A vstoupili do hospody chladné,
do hospody ve městě Soluni.
Provolává mladá Markovice:
„Ať slyšíte, Soluňští měšťané!

tento zlosyn velký je zločinec,
co on krve po všech cestách prolil,
co on zlosyn trápení spůsobil!
Teď ho vedu přímo k sultanovi;
ať Araba nikdo nezabije,
výmluva by nic nebyla na plat!"
V noci vstala mladá Markovice,
od ramenou hlavu mu usekla;
a když ráno ze spaní procitla,
naříkala, strašný delibaša:
„Poslechněte Soluňští měšťané!
od vás žádám černou Arapinu,
kdo z vás v noci hlavu mu usekl?
dobře ať to všichni vyskoumáte,
sice nikdo z vás živ neostane."
Tu prosili Soluňští měšťané:
„Nemůžeme toho vyskoumati,
nevíme, kdo Araba zahubil;
co chceš, žádej, a co si požádáš,
abychom ti dali výkupného."
„Dejte zboží na dvanáct nákladů,
všecky mezky i s mladými vozky,
tak se za Araba vykoupíte."
A dali to Soluňští měšťané,
všecko dali, co jen požádala.
Pak vyjela se dvanácti mezky,
od Soluně nazpět se vrátila;
a když přišli pod Soluněm městem,
pod Soluněm na zelené louky,
potkali tu Marko králeviče:
„Poslechni, ty strašný delibašo,
jestli chodíš po vodách, po moři,
jestli chodíš po bělavých cestách,
prosím tě, abys mi něco řekl."
Odpověděl strašný delibaša:
„Pověz ty mi, Marko králeviče,
jaká trýzeň tě to, Marko, našla?"
„Zda si potkal černou Arapinu,
když unášel spanilou nevěstu?"
„Aj ty, Marko, Marko králeviče,
jedu já od města dalekého,
a potkal sem černou Arapinu,
před Stambulem třicátá hospoda;
aj ty Marko, aj ty mocný Marko!
cože v království svém nerozkážeš,
cože nemůžeš si jinou najít?
Markovice už si muže našla;
jen poslechni, Marko, králeviče!
Vrať se se mnou, Marko králeviče,
pomoz mi vést těch dvanáct nákladů,
pomůžeš mým služebníkům skládat,
skládat zboží a je ukládati."
Jeli dále po bělavých cestách;
chvílemi ho žena poháněla,
bila ho se trojpramenným [illegible]
bila žena Marko králeviče;
potom zas mu na paty šlapala,
že mu z paty černá krev stříkala.
A tak přijeli až do Piroka,
pospíchali k bílé vsi Pletvaru.
A tu opět strašný delibaša,
opět Marka jal se vyptávati:
„Aj ty Marko, Marko králeviče,
kdybys spatřil mladou Markovici,
zda bys poznal mladou Markovici?"
Odpověděl Marko králeviče:
„Poslechni mne, strašný delibašo,
nerozhněvej ty se na mne proto:
když ty oči k zemi máš opřené,
podobáš se mladé Markovici;
kdy však k jasnému se nebi koukáš,
nikdo strašnější mi nepřipadá."
A došli do bílého Pletvara;
slezla s koně mladá Markovice,
vysadila Marka, svého muže:
„Já jsem tvoje mladá Markovice!"
„Odpouštím ti skrvácenou patu,
odpouštím ti trojpramenný bičík,
cos mě bila do hlavy, do čela."
A vyšli nahoru do světnice,
uložili dvanácte nákladů.

9. Stankovič Luko se zpovídá.

Nemocen je Stankoviče Luko,
nemocen leží už devět roků;
proležel on postelí už devět,
na každé posteli devět peřin.
Rozdulo se silně slané moře,
silný vítr se čtyr stran zabouřil,
vlna stoupá k vysokému nebi,
na dně mořském do pekel je vidět.
Rozdulo se silně slané moře,
zatápí ubohou Svatou horu [1]),
klášter krásný Chilindar zatápí.
Tu zavolal Sava igumena,
tu zavolal tři sta kaluděrů [2]).
„Aj poslyšte, tři sta kaluděrů,
co vám povím jedno vážné slovo;
svlékněte hedbáví, aksamity,
oblékněte roucho kaluděrské,
na hlavu si dejte mnišské čapky,
pod plášť si pověste zlaté skřínky [3]),
a na hrdlo zlacené řetězy,

---

[1]) Athos. [2]) mnich. [3]) relikvie.

oblékněte zlatotkaná roucha,
a na ruce zlaté náručnice,
knihy vezměte evandělie,
křižujme se, bohu se modleme,
aby velký pánbůh nám pomohl.“
Modlili se bohu z celé duše,
ale moře ještě více bouří;
tu pověděl Sava igumena,
tu pověděl tři sta kaluděrům:
„Poslyšte mne, tři sta kaluděrů!
abysme šli do té tmavé jizby,
nemocen je Stankoviče Luko.
abych ho tam mohl vyzpovídat,
dřív než umře, by mu bůh odpustil.“
A odešli, tři sta kaluděrů,
a za nimi Sava igumena,
a vstoupili do té tmavé jizby;
tu promluvil Sava igumena,
a zeptal se Stankoviče Luka:
„Synu milý, Stankoviče Luko!
řekni, synu, čím si prohřešil se?
na devátý rok nemocen ležíš,
proležel si postelí už devět,
na každé posteli devět peřin,
z kostí tobě tráva vypučela,
z trávy jedovaté hady lezou,
oči v sloupu, ruce bez pohnutí!“
Odpověděl Stankoviče Luko,
odpověděl Savu igumenu:
„Jestli mohu pravdu tobě říci,
všecky tobě vyzpovídám hříchy.“
„Řekni, synu, jaké to máš hříchy!“
Zpovídal se Stankoviče Luko,
zpovídal se Savu igumenu.
„Jestli mohu pravdu tobě říci,
všecky tobě vyzpovídám hříchy.
Ničím proti bohu nehřešil sem;
třikrát sem ku cti svatého Jana,
zapálil sem tři ohrady jehňat.“
„A čím jiným proti bohu hřešils?“
„Zapálil sem obilí tři stohy.“
„A čím jiným proti bohu hřešils?“
„Potom devět klášterů sem okrad.“
„Za kláštery pánbůh ti odpustí,
i ty jiné hříchy ti odpustí,
ty ostatní tvoje velké hříchy;
ale třikrát pro svatého Jana
co si hřešil tobě neodpustí,
odpustí jen, jestli pravdu povíš,
čím si jiným proti bohu hřešil.“
Odpověděl Stankoviče Luko,
odpověděl Savu igumenu:
„Mě posedl jeden silný ďábel;
časně vstal sem na neděli svatou,
a vzal sem si koně a sokoly,
sokoly, psy lovecké a chrty,
a vyšel sem do lesa si na lov.
Tu sem potkal svojí starou matku,
v ruce nesla bílé dvě proskury [1]),
na oslavu svatému Jiřímu,
mě posedl jeden silný ďábel,
abych sestoupil s rychlého koně;
vzal sem matce bílé dvě proskury,
vzal sem jí je, milé staré matce,
rozlámal sem obě psům a chrtům;
chrti jedli, a psi jich nejedli.
Tu mě matka krutě proklínala:
synu můj, ty Stankoviče Luko,
abys stonal po celých let devět,
abys proležel postelí devět,
na posteli každé devět peřin!
a já chytil svoji starou matku,
chytil sem ji, zhůru ji vyhodil,
udeřil sem jí o černou zemi;
tím sem proti bohu prohřešil se.“
Odpověděl Sava igumena,
odpověděl tři sta kaluděrům:
„Najděte mi jeden lehký kámen,
lehký kámen, který by tak vážil,
aby vážil asi tři sta liber,
uvažte jej Stankoviči na krk,
uvržte do moře Stankoviče,
aby Stanku moře pohltilo.“
Co uďali tři sta kaluděrů!
uvázali jemu lehký kámen,
co by vážil asi tři sta liber,
uvrhli do moře Stankoviče;
ale moře ho nepohltilo,
rozestoupilo se bílé moře,
ustoupilo na čtyrycet kroků,
na čtyrycet a na čtyry kroky.
A když jdou křesťané do kostela,
když tudy jdou na den na Petrovden,
podnes je tam vidět zkamenělý.
A odtud od starodávna bylo,
že kdo hřeší proti staré matce,
a kdo hřeší proti milé sestře,
a kdo hřeší proti rodině své,
ten od boha odpuštění nemá.
Kdo to slyšel, každý veselil se,
dej nám pánbůh vesměs dlouhé zdraví.

10. Lazar a Petkana.

Kde se jak živo slyšelo,
že třikrát žena uslehla,
třikrát se třemi chlapčaty!
A rostlo devět pacholat,
a jedna dcerka Petkana.
A rostla dcerka Petkana,

[1]) chleb, který se při liturgii světí.

už dorostla na vdávání,
a přicházeli ženiši,
z devíti vesnic, z daleka;
všech osm bratří bránilo,
i stará matka bránila,
jen bratr Lazar dával ji,
ji dával, a se přimlouval:
„Nu vdejme, matko, Petkanu,
tam do pustého Záhoří,
Záhorští, to jsou bojaři!“
A Petkana se provdala,
přes devět vsí do desáté;
provdala se, ona z domu,
a černá kmotra do domu,
a všecky je porazila,
všech devět bratrů rozených,
jen jediná neumřela,
jen Petkanina matice.
A každého dne chodila,
každý den, každou neděli
šla hroby jejich zalévat,
za duše dávat almužny;
Lazarův hrob nezalévá,
za něj nižádné almužny,
a duši jeho proklíná:
„Já proklínám tě, Lazare,
že si mi provdal Petkanu
tam do pustého Záhoří!“
Lazar se bohu pomodlil:
„Ah bože, milý bože můj,
učiň to, bože, učiň mi,
aby byl z rakve dobrý kůň.“
A pánbůh prosbu vyslyšel,
a pánbůh mu to učinil,
z postýlky koně dobrého,
a Lazar vyjel k Petkaně,
a u vrat na ni zavolal:
„Petkano, sestro Petkano!
pojď, vyjdi sestro, vyjdi ven!“
A vyšla sestra Petkana,
a ruce jeho líbala,
a k Lazarovi mluvila:
„Lazarku, bratře Lazarku!
co to tak těžce zapácháš,
a plesnivina na prsou?“
Odvětil Lazar Petkaně:
„Petkano, sestro Petkano,
nás bratrů devět, devět sme
si vystavili domečků,
máš sestro přijít, se mnou máš
k nám na hody se dostavit.“
Vypravila se Petkana,
a jeli rykem, jeli pryč
okolo lesů zelených,
na pole přišli široké,
uprostřed stál strom vysoký,
na stromě pěla ptáčata:
„Kde to kdo slyšel, uviděl,
by živá s mrtvým jezdila,
jako s Lazarem Petkana!“
Petkana řekla Lazaru:
„Bratře, můj bratře Lazare,
slyšela, co ptáče zpívalo?“
„Jen sestro jeďme, ať jedem!“
A jeli rykem, jak jeli,
až na lučinu přijeli;
Petkana řekla Lazaru:
„Bratře můj, bratře Lazare,
už louky jsou posečené
a vaše neposečené!“
Lazar odvětil Petkaně;
„Já sem se, sestro, roznemoh,
nemoh sem louky pokosit!“
Když přijeli na vínohrad:
„Všude jsou keře obryté
a vaše jsou neobryté!“
Lazar odvětil Petkaně:
„Já sem se, sestro, roznemoh,
a nemoh sem jich okopat.“
A jeli rykem, jak jeli,
a do kostela přijeli;
tu svlékl Lazar svatební
prsten, a dal jej Petkaně:
„Až se tě matka bude ptát,
kdo tě sem přived, Petkano,
tu jí ty řekni, Petkano:
mě bratr Lazar přived sem;
a jestli věřit nebude,
ukaž jí prsten svatební.“
Do hrobu Lazar odešel,
Petkana k matce spěchala;
matka ve dvoře čekala . . . . .*)

11. Šavle.

Provolávají tři hlasatelé,
provolávají Stambulem městem,
prodávají jednu ostrou šavli;
velkou cenu za šavli žádají,

*) Ač necelá báseň tato, zasluhuje přece povšimnutí co důkaz, že známá pověsť o probuzení mrtvých z hrobů (cf. Svatební košile, Ucieczka, Lenore) i u Jihoslovanů do roucha básnického se oděla.

žádají až devět set dukátů,
za hlášání ještě devadesát.
Slyšela to Durďa samovila,
vzala si jelena divokého,
vzala si ho za rychlého koně,
za třemeny jedovaté zmije,
hada žlutého si za bič vzala.
Kdykoli jelena popohnala,
jelen tři hodiny větrem letěl,
až přijela do města Prilepa,
a tu řekla Marku kraleviči,
řekla mu to v noci, po půlnoci.
Skočil Marko na junácké nohy,
rychlého vzal sobě Marko koně,
vzal též s sebou ty žluté dukáty,
a vzal s sebou Durďu samovilu;
a nežli se zoře ozořila,
přijeli až do města Stambula,
a koupili tady ostrou šavli;
šavle ta se dvanáctkrát ohýbá,
a nosí se za bílými ňádry,
a přeseká dřevo i kamení;
do oběda nazpět vrátili se,
a přijeli do města Prilepa.

(Pokračování.)

Cikáni v Anglii.

(Dokončení.)

Časem arci nadýmá národní pýcha srdce bludného pěvce; ba řídkou náhodou proniká také paprslek citu náboženského drsnou duší cikánskou: nešťastná matka napomíná své nevinné dítě, aby prosilo boha za poklid sklíčeného srdce jejího. Také láska vyluzuje z nevytříbené lyry cikánské mnoho dojemných zvukův.

Všichni cikáni se ovšem nezabývají hudbou; pravé vlohy pro ni jsou zajisté mezi nimi tak řídké, jako mezi námi; v některých krajinách se věnují s prospěchem rozličným uměním, ba i průmyslu. Zvláště se jim zalíbily kovy. Ve Španělích a v Rusích provozují ode dávna již řemeslo kovářské vůbec, neb alespoň okovávají koně. Kovárnu mívají obyčejně na kopeku v lese. — V okolí města Granady zabývají se rozličnou prací železnickou. Pocestný tu i tam najde jeskyni, obývanou pracovnými cikány, žijícími v učazených vnitřnostech zemských. Kdoby pod večer vstoupil do takové jeskyně, vykopané v stráni skalnatého úvozu, užil by malebného pohledu: kolem kovadliny stojí několik cyklopův s obnaženými hnědými rameny, ozářených ohněm kamenného uhlí, jejžto rozdmychuje hrozitánský měch, a pádná jejich kladiva buší v odměřených ranách žhavé železo, tak že z něho dlouhé jiskry po kovárně jen jen srší.

V Anglii se zabývají cikáni po svých toulkách rozličnými pracemi metallurgickými, v Orientu prodávají drahé kamení a jedy.

Těkavé mysli cikánské nejméně lahodí vojenství a polní hospodářství.

Když Napoleon vtrhl do Španěl, bylo v jeho legiích nemálo uherských cikánův. Ale tito se starali v nepřátelské krajině nejdříve o to, aby se shodli se zdejšími bratry svými; neboť láska jejich ku svému rodu jest mnohem silnější, nežli rozličnost barev na jejich korouhvích. Několik cikánův bojovalo tu opět v anglickém vojsku proti Francouzům. Jednoho dne — nebyla to již obyčejná bitva, ale vražedné zápasení muže s mužem — srazili se uprostřed obecné porážky dva vojáci, jeden v anglickém, druhý ve francouzském kroji, a závodili zoufanlivě posledními silami svými. Konečně skolil francouzský voják svého soka, klekl mu na prsa, a napřahoval již svou dýku, když tu právě čepice přemoženému s hlavy se smekla a divoké zraky obou hrdin se potkaly. — „Cikán!“ zkřikl ubohý, jemuž bylo již již umříti. Vítěz sebou zděšeně trhl, pustil oběť svou, a zakryv si tváře, plakal. Pak přikleknuv ku zmoženému nepříteli, chopil jej za ruku, nazýval jej svým milým bratrem, vyndal svou láhev s vínem, přihnul ji ke rtům jeho, pozdvihl a odnesl jej na nejbližší kopeček. Co zatím obě vojska v porážce pokračovala, pravil cikán vítěz: „Nechať se jen bijí a pohubí ti psi, vždyť nejsou naší krve. Co cikánům do nich!“

Dočkavše tu v milém hovoru západu slunce, objali a rozloučili se, každý se sháněje po svém pluku.

Za novější doby vřaděno bylo opět mnoho cikánův mezi pluky anglické, ale zkušenost dokázala, že nejsou bojovným plemenem. Udatnosti jim zajisté neschází, ale hrozí se kázně.

Vídati jich ovšem druhdy, že shrabují seno a pomáhají o žních; bývá to však jen náhodou a mimochodem. Jeden vůdce zástupu cikánského se oženil se služkou bohaté anglické rodiny a dostal s ní pěkné hospodářství; po několika letech však opustil výhodnou živnost svou, stal se opět volným cikánem a živil se hudbou.

Zbývá zajisté toliko jediného prostředku, jímžto by lze bylo ušlechtiti mysli ubohé této rodiny lidské: totiž vychováním. Tu však potřebí již, abychom uvážili, že nezastihneme cikánův, leč v zimních bytech jejich.

Podle zběžného pozorování žije nyní v rozličných krajinách evropských asi 800.000 cikánův, mysl jejich jesti posud převahou obracena ku zlému; musíme již proto zoufati, žeby známý vtip jejich mohl na dlouho vzdorovati laskavému poučení a moudré radě?

Přel. *Fdd. Schulz.*

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— (*Divadlo.*) Dne 5. března. „Hamlet, princ Dánský“ od W. Shakespeara, překlad od Jos. J. Kolara. Představení toto, ač improvisované, potěšilo nás v mnohém ohledu. Především poutal Hamlet pánč Šimanovského pozornost naši. Když hrál p. Šimanovský Hamleta poprvé, odůvodnili sme mu od scény ke scéně, proč s jeho Hamletem nesouhlasíme. Nechceme si snad přičítati zásluhu, žeby byl sobě herec ten snad jen dle našeho skromného návodu Hamleta

upravil. Neboť herci myslícímu, jakým Šimanovský jest, záleží zajisté na tom, aby s úlohou se opět a opět poradil, a urovnal, co dříve bylo nesrovnalé. Jeho druhý Hamlet podal nám o tom tak krásné důkazy, že s potěšením se smíme nadíti, že nám v Šimanovském ještě zcela dobrý Hamlet dospěje. Druhý jeho Hamlet měl již jednotnou myšlénku, z které vycházel a ku které se vracel, a jest nyní na p. Šimanovském, aby ještě všecky částky v souhlasu s myšlénkou touto urovnal. Jeho Hamlet byl melancholik, a na mnoha místech tak pravdivý, že až uchvátil. I scény tenkrát méně podařené byly mnohokráte lepší, než ty, které se mu poprvé podařily. Velmi tklivá byla slečna Libická co Ofelie, zvláště ve scénách co šílená. V prvních aktech přáli sme si méně jednotvárnosti. Ostatní obsazení bylo staré; návštěva četná.

Dne 6. března: Auberova zpěvohra „Němá z Portiči." Provedení opery bylo u porovnání s představením prvním na stejném stupni. Zpěv sl. z Ehrenbergů (Elvíra) provázely svěžest a dopodrobné odstiňování jednotlivých částí. I ve hře pohybovala se mnohem volněji, nežli při představení prvním. Méně nás uspokojil p. Vecko (Massanielo). Nebyl opět disponován a zpíval i hrál bez hlubšího promyšlení. „Ukolébavku" v jednání čtvrtém přednášel posud jednotvárně, ač se přičinil, aby zpěvu svému výrazu dodal. Hlas jeho mu nechtěl tenkráte vděčně sloužiti, a p. Vecko zpíval tudíž s patrným namáháním. Pan Švarc co Pietro zlepšil se v mnohém, za to netěšil se ale Alfonso p. Poláka z obliby u obecenstva. Taktéž zcela chybně pojmuta byla Fenella sl. Lamoliérovou. Sbory, v nichž jest mnohý mladý orgán, nás zcela neuspokojily. Schází jim posud sjednocenost při zpěvu, určitost v nastupování a čistá intonace. Zcela jednoduchému doprovázení orchestru nedostalo se i při opakování hlubších nuancí. Návštěva byla, lože vyjímaje, četná.

Dne 8. března. Ve prospěch p. Kolara ml. provozoval se „Catilina," tragédie od Vítězslava Hálka (poprvé) s výsledkem pro básníka velmi čestným.

Dne 10. března se „Catilina" opakoval. Byli bysme se rádi podívali z povzdálí na kus ten, neboť se tak básník nejvíce poučí, snad více, než každou kritikou. Avšak neslýchaný dotud u českých referentů cynismus jisté noticky v jednom zdejším listě, jímž ač dosud bez důvodů básník takřka proskribován, a indirektně dána rada: „Nejděte do divadla, a kdo tam jdete, ať víte, jak se chovat!" — tento cynismus nás přiměl k tomu, že sme na vlastní svůj kus do divadla jíti nemohli. Neboť takové zbraní se musíme uhnout.

— *Koncert akad. čten. spolku.* Letošní koncertní saisona počíná býti bohatou na rozličné dobré i chudší koncerty, jejichž čistý výnos k dobročinnému účelu věnován jest. Ohledem tímto sestavuje se mnohdy program koncertní beze všeho krasocitu a nehledí se mnoho na uměleckou cenu koncertu. Bohužel máme každý rok podobné smutné příklady, kde obecenstvo mnohdy otřepanými, nedbale provedenými skladbami obtěžováno bylo. Dřívější koncerty akad. čtenářského spolku, jakož i letošní dne 7. t. m. v sále Žofínském odbývaný, byly vždy zajímavými a obecenstvo též po každé projevilo svou zálibu četnou návštěvou. Ačkoli letošní koncert s mnohými obtížemi zápasiti musel a tudíž za svými předhůdci v pozadí zůstal, zajímal nás přece pečlivě sestaveným programem, jemuž svrchu uvedená výčitka nikterak nepřináleží. — Koncert započala nová ouvertura od J. L. Zvonaře. Skladba tato může se v celku nazvati zdařilou. Promyšlené zpracování příjemné myšlénky, svědčící o důkladné znalosti harmonie, trefná instrumentace a vkusná forma spojují se úzce v každé části. Zdá se, že sobě skladatel obral za vzor výtečné práce Mendelssohnovy, neboť nejen v slohu, nýbrž i ve středu ouvertury nám živě na skladby onoho mistra připomíná. Na počátku předehry pozorovali sme též reminiscenci z Webrova „Čarostřelce". Druhé instrumentální číslo, též nové, bylo „Scherzo" ze symfonie do E-dur od B. Smetany. Není nám známo, co skladatel chtěl ve svém „Scherzu" naznačiti; dle slohu celého úryvku soudíme však, že obral si nějaký předmět z lidu vzatý, aspoň jeho skladba co do zevnějšku v mnohém na podobné líčení onoho předmětu upomíná. Hlavní myšlénka proplítá se obratně skrz celou komposici a ustupuje obratně jiné méně ráznější; toliko uprostřed skladby pozorovali sme ne tak zajímavé zpracování. Instrumentace je charakteristická, z čehož též soudíme na směr „Scherza." Vcelku působí celek dosti příjemně a v slohu upomíná z počátku na instrumentální skladby F. Liszta. Některé detaily hodily by se více pro klavír než orchestr. Oběma těmito skladbám, jež p. Smetana obezřele řídil, dostalo se dobrého provedení. Ostatní čísla programu vyplnily: hra na piano i housle a zpěv. Mladistvá, čtrnáctiletá slečna J. Píšová, žákyně p. Smetany, o jejíž schopnostech se listy pražské vyslovily při koncertě pro slepce, přede dvěma roky v divadle Novoměstském odbývaným, učinila během času značné pokroky a překvapila nás velikou sběhlostí, čistým úhozem a vzorným přednesem. Z ohledu na útlé mládí promíjíme ji některé menší poklesky, podotýkajíce toliko, že se jí nedostávalo fysické síly na obě skladby, jako Chopinův E-mol koncert a „Fantasie na české národní písně" od Smetany. Nadějná pianistka

byla po každém čísle hlučně volána. Ředitel orchestru pan Řebíček hrál obtížný koncert pro housle a snažil se, přivésti jej k platnosti. Horkem v sále povolovovala mu stále e-struna, čímž ryzost tonu ujmu trpěla a odstiňování značně překáželo. Po bouřlivém potlesku přidal „Kovářskou". Sl. Zawiszanka zpívala utěšeně polské písně Moniuszkovy „Aniol dziecina" a Želenského z kralodvorského rukopisu a přidala po několikátém vyvolání ještě jednu polskou píseň. Dvě nové písně „Zmizelá radost" od Pecha, hodící se pro jednoduchost a něžnost více do kruhu domácího, a zdařilou první cenou poctěnou „Jarní" od E. Nápravníka, zpíval p. Polák slušně. Taktéž p. Švarc obral sobě dvě nové písně: Slavíkovu „Poslední prosbu" a trochu dlouhou a méně rozmanitou „Půdu vlasteneckou" od Bendla. Výsledek koncertu byl bez odporu slušný, což i velmi četné obecenstvo stvrdilo, odměnic každé číslo hojným potleskem.

— *Koncert konservatoria* se povždy důležitým stává obecenstvu, které se takto nejlépe přesvědčí o snaze učitelstva a pokrocích chovanců ústavu. Program onoho koncertu byl zvláště zajímavý provedením nové symfonie od bývalého žáka konservatoře K. Šebora. Skladba ona, ač se v ní jeví posud práce začátečníkova, je předce v mnohém ohledu zdařilá. Není to práce chablonovitá a svědčí, že se skladatel nad obyčejnost povznesl. Myšlénky její jsou posud frásovitě propleteny a bez hlubšího rozvedení v každé větě v dřívějším svém znění se opakují. Tato vada spočívá v nedostatečné známosti zákonů theoretických a sběhlosti v harmonickém spojení. Co do ceny myšlenek, nejsou nikde obyčejné a trefnou instrumentací získaly tím více. Z čtyr vět, z nichž se symfonie ona skládá, jest věta první nejzdařilejší, Scherzo pak nejslabší. V Allegru upomíná skladba ona na Mendelssohna, základní myšlénka v „Andante" na sloh Auberův a instrumentace téže věty má mnoho podobnosti se způsobem instrumentace R. Wagnera. Skladatel, jenž práci svou, od mladistvého orchestru dobře provedenou, sám řídil, byl ke konci dvakráte volán. V oddělení druhém slyšeli sme dva chovance p. prof. Janatky, zejmena F. Koznourka a J. Eichlera, oba v r. 1858 přijaté. Přednášeli koncertní kus pro dvě lesnice od L. Saara slušně. Velebný žalm od Marcella do G-dur odzpívaly ve sboru všechny žákyně učitele zpěvu p. Gordigianiho. Sola žalmu zpívaly dvě pokročilejší slečny bez výrazu, čímž vina jest slabá energie starého profesora zpěvu. Ze solových čísel nás nejvíce zajímala bezúhonná hra Fl. Stelziga r. 1858 přijatého. Hrál zajímavé „Adagio et Rondo" z pátého koncertu pro housle od Moliquea. Nadanému tomuto chovanci přáli bychom toliko živější přednes a silnější tón. Charakteristická nová koncertní předehra od V. Tauberta, od chovanců ústavu obezřelým řízením ředitele B. Kittla přesně provedená, uzavřela první koncert konservatoria, k němuž se obecenstvo dosti četně sešlo.

a—a.

— S potěšením uvítali sme *kvartetní večerní zábavy*, jež již po delší čas každý rok obecenstvu milou přinášely zábavu. V naději, že se i letos obecenstvo výborně bude baviti, jako léta předešlá, šli sme s dobrým předsudkem do tohoto koncertu, neb nás o dobrém výsledku ubezpečoval program ze tří čísel sestávající. Provozovaly se totiž zejmena: příjemné kvarteto do D-dur od Haydena, sentimentální trio pro piano, housle a čello od Mendelssohna (Op. 49) a konečně Cherubiniho vznešené kvarteto do Es-dur. Bohužel nedružilo se provedení těchto čísel k jejich ceně. Nuancování, určitosti v tempech i v každém namáhavějším oddílu a sjednocenosti ve hře sme často pohřešili. Celku vadila nejvíce hra p. Wagnera, zatímního professora čella na našem konservatoři. Jeho nejisté vládnutí smyčcem, nezakrouhlený tón a nemístně silné doprovázení rušily zvláště v Haydenově kvartetu pravý dojem, jaký tato svěží skladba při mistrném provedení na posluchače působiti musí. V tom ohledu litujeme ztráty hudebníků Goltermanna, Benevice a Paulusa. — Z tří oněch děl provedeno bylo číslo střední nejpraecisněji a bylo by tím více získalo, kdyby hra na piano zastoupena byla statnější pianistkou. Sl. Mildnerové, kterouž sme již v loni v těchto zábavách slyšeli, schází posud potřebná síla, hlubší přednes, který se ale dlouhým a nepřiměřeným držením pedálu nejeví. Technika, nemajíc těchto dvou nevyhnutelných vlastností každého pianisty, nemůžeme odolat přísnějšímu měřítku, a pianista pouští se jako plavec — bez vesla na moře. Sl. Mildnerová pochybila již v tom, že se isolovala od hry houslí a cella, následkem čehož se trio dvojilo. Mendelssohnova skladba, ač provedením tu i tam tratila, líbila se pro něžný zpěv i utěšené spracování, takže rozkošné „Scherzo" na všestrannou žádost opakováno býti muselo. — V celku bavilo se četné obecenstvo dosti příjemně.

— *Druhá večerní zábava kvartetní*, jež se dnes o půl páté večer odbývá v sále konviktském, má tento program: 1. Kvartet do C-dur od Selmara Bagge, op. 12 (nové). 2. Trio pro piano-forte, housle a čello od Brahmse, op. 8, (Bedřich Smetana). 3. Kvartet do F-dur od Beethovena, op. 59.

— *Tisíciletá památka* uvedení křesťanství do vlastí Československých slavila se důstojným způsobem. Ve všech farních kostelích byly slavné služby boží. Zvláště staroslavný náš Vyšehrad

byl přečetně navštíven. O půl desáté hod. měl důst. p. kanovník V. Štulc, znám co výtečný kazatel, slavnostní kázaní. Po té sloužil vdůst. p. probošt kapituly Vyšehradské provázen celou kapitulou slavnou mši sv. Velebná chorální mše staročeská, kterou „Hlahol“ velmi zdařile přednesl, povznášela mysli přečetně shromážděných. Po službách božích byla oběra na dostavení chrámu Karlínského, načež přemnozí navštívili hroby odpočívajících tam miláčků našich Hanky, Němcové a Krolmusa.

— *Měšťanská beseda pražská*, vzorný to ústav ku pěstování společenské zábavy, ve kterémž se veškeré naše síly takměř soustřeďují, odbývala v pondělí svou valnou schůzi, kteréž předseda její, velectěný pan Huleš předsedal. Ze seznamu členů besedy měšťanské, který se včera mezi účastníky schůze rozdával, vysvitá, že pražská beseda měšťanská čítala až do 8. března 870 členův, z nichž byli dva čestní (Palacký František a Purkyně Jan), 231 činných a 637 přispívajících! Patrný to důkaz, že ústav tento nemálo rozkvétá a účastenství v něm že se stále množí. Avšak i co do hmotného postavení měšťanské besedě příjmy stále zrůstají. Tak obnášel příjem měšťanské besedy v době od 1. listopadu 1861 do 30. října 1862 11018 zl. 92 kr. a vydání toliko 6898 zl. 2 kr., z čehož zůstává na nový účet v hotovosti 4220 zl. 90 kr., o 2076 zl. 64 kr. víc než v předešlém roce. Na konec přikročilo se ku volbě šesti losováním ku vystoupení ustanovených výborů, z nichž pánové Stýblo (58), Kunc (53) a Koura (58) opět jsou zvolení. Nově do výboru přišli pp. Eisenhut Jan a Srba Ant., pan dr. Mesník opět jest zvolen jednohlasně za jednatele besedního. Přítomno bylo 60 činných členů. Dosavadní pokladník besedy pan Trejbal, který po 13 let již úřad ten zastával, poděkoval se z této hodnosti, pročež na místě jeho ustanoven jest za pokladníka pan Srba; zároveň ale usnešeno také, aby k panu Trejbalovi za příčinou jeho poděkování se zvláštní deputace odebrala, která by mu díky besedy měšťanské za obětavé jeho působení vyslovila.

— *Umělecká beseda* měla v pondělí v 6 hod. večer svou první valnou hromadu. Předseda prozatímného výboru zahájil schůzi vítaje vřelými slovy četně shromážděné. Připomenuv, že beseda v pamětihodný den do života vstupuje, projevil naději, že ač věc je nesnadná a důležitá, předce nadíti se lze dobrého výsledku, jednak že každá dobrá věc konečně zvítězí, jednak že dráha ta pro nás Čechy není nová. Konečně vybízí shromážděné, aby při volbách pamětlivi byli jich důležitosti. Po té přečetl proz. jednatel pan Sklenář zprávu o zařízení besedy a činnosti proz. výboru. R. 1861 sestouplo se několik mužů umění milovných, aby zařízením besedy soustředily se jaksi naše síly umělecké. Zvolen výbor, aby vypracoval stanovy a ku potvrzení je předložil. Teprv 28. ledna 1863 mohla se odbývati proz. schůze, o níž jsme svého času zprávu podali. V ní vyvolen jest proz. výbor, který v celku za ten čas odbýval 6 sezení. O jeho jednotlivých usneseních a snahách, aby beseda co nejdříve v život vstoupila, podali jsme taktéž již zprávu. Koncem února došlo konečně stvrzení stanov, i svolána jest hned valná hromada. Dle téže správy čítala již beseda 8. března v celku 141 údů, a sice: 7 zakladatelů, 30 činných, 4 přispívajících a 102 v jednotlivých uměleckých odborech. Ku konci zprávy vzdaly se díky pp. Chramostovi, Hofovi, K. Fričovi a Schmiedovi za jich dary, jakož i panu purkmistrovi Pštrosovi za laskavé přepuštění místnosti k valné hromadě. Po přečtení správy přistoupilo se k volbám, které až do devíti hodin trvaly. Výsledek jest následující: za předsedu zvolen školní rada p. Wenzig, za místopředsedu archivář p. K. Jar. Erben. Oba pánové děkovali se srdečnými slovy za důvěru jim prokázanou. Do správního výboru zvoleni sou: z přátel umění pp.: J. J. kníže Rud. Taxis, prof. Ot. Zeithamer, J. Farský, Dr. Kučera, J. Sklenář, Friedland, z jednotlivých odborů uměleckých pp. Zvonař, Procházka, Ullmann, Manes, red. Vávra, Kolár ml. Za náhradníky pp.: Vojta Náprstek, Kolešovský, Čermák, Šimáček, Hof, Šulc; za jednatele p. Sklenář, za pokladníka p. Farský. za účetníka p. Dr. Kučera. — Jednotliví odborové volili též své výbory, a sice takto: odbor hudební pány: Kolešovského, Zvonaře, Smetanu, Pivodu a Procházku. (Tento obdržel po dvakráte stejně hlasů s p. Hellerem, pročež konečně losem se rozhodlo); v odboru pro výtvorné umění zvoleni jsou pp.: Ullmann, Manes, Lechleitner, Herold a Čermák; v odboru pěkné literatury pp.: Hálek, red. Vávra, Barák, Šulc a Kolár ml. Na to schůze skončena. — Na galerii sešlo se mnoho hostů.

— Hugova románu „*Bídníci*“ vyšel u Kobra sešitek sedmý. Vyslovujeme snad přání všeobecné, aby zajímavý román tento, možná-li, vycházel ve lhůtách kratších.

— „*Svět a lidé*,“ výbor povídek novověkých Karla Herloše (Herlossohna) počal vycházeti u Kobra v překladu od Jiljího V. Jahna. Celé dílo obsahovati bude asi dvacet sešitů, a každý měsíc vyjde jeden. Herloš již dávno zdomácněl u našeho čtenářstva, bude mu toto podniknutí zajisté jen vítané.

— „*Slovníka naučného*“ vyšel sešit čtyřicátý osmý (dílu třetího sešit 15.), jenž obsahuje slova „Hiéres — Holandský jazyk.“

— „*Jana Hollého spisy básnické*“ vyšly

právě v třetím, opraveném vydání v Pešti. Spořádal a vydal je p. Josef Viktorin, a přidána k nim podobizna a obraz pomníku Jana Hollého. (Sklad knihkupectví Lauffer et Stolp v Pešti). Básně ty, jak známo, v nářečí slováckém sepsané, rozvrženy jsou na šest oddělení. Vydavatel, pan Josef Viktorín předesílá jim životopis a esthetický rozbor, načež následují „Svatopluk“ (ve dvou zpěvích), „Cyrillo-Methodiáda“ (v šesti zpěvích), „Slav“ (v šesti zpěvích), „Selanky,“ „Žalozpěvy“ a „Básně rozmanité.“ Celá kniha mající 432 stránky, stojí 3 zl. 40 kr. a jest k dostání v Praze v knihkupectví p. Řivnáče. Vydání toto posvětil pan Viktorín památce tisícileté slavnosti příchodu sv. Cyrila a Methoda.

— *Herlošův román „Valdštejn“* (překlad dra. J. B. Pichla) dokončen právě sešitem devatenáctým, k němuž jest připojen nástin životopisný „Karel Herloš“ od Karla Sabiny. Zároveň rozesílá nakladatel Kober s tímto sešitem co premii pěknou podobiznu Herloše.

— *„Elementární mluvnice jazyka francouzského,“* již sepsal Emanuel Kregcz, učitel na reálném gymnasiu v Táboře, vyšla nákladem Kobrovým.

— *„Malý výbor ze staročeské literatury“* nazývá se velmi důležitý spis, jejž z rukopisův c. k. knihovny vysokých škol pražských XIV—XVII. století posud z větší části netištěných sestavil J. J. Hanuš. (Náklad Kobrův.)

— *Divadlo v Košířích.* V neděli dne 8. března provozovala se ve prospěch průmyslového musea „Paličova dcera,“ činohra v pěti jednáních od Jos. K. Tyla. — Představení toto bylo jedno z nejlepších, které sme na zdejším jevišti viděli; byl to značný pokrok v přirozené hře i mimice. Obzvláště se tu líbily slečna H—ká (paní Šestáková) a sl. D—ová (Bětuška). Pan P—k (Valenta) pojal obtížnou úlohu venkovského šumaře úplně a osvědčil se opět co dobrý herec v pilném prostudování úlohy té. Slečna B—ová (Rozárka) podala nám věrný obraz neštěstím pronásledované dcery; některé scény její nás v skutku překvapily, jenom bychom si byli přáli ve hře více živosti. Sl. teprvé podruhé na jeviště vystoupila, a musíme to tedy pokládati ještě za nesmělost před obecenstvem, jakž se snad každému při prvním neb druhém vystoupení děje. Doufáme ale, že příště i tuto bázeň odloží. Pan B—k (Kolinský) byl zde zcela na svém místě. Za to ale pan K—áb (Indián) plaval, jen že bez vody a bez vesla. Z počátku byl dosti dobrý, ale ve čtvrtém jednání, když se objeví ve vězení u Rozárky a chce o její nevinnosti svědčiti, se pojednou zarazil a víc nemohl slova jak se patří ze sebe vypravit. Sl. L—ová (vdova Jedličková) se podobné úlohy výborně daří a dostalo se jí i tentokráte zasloužilého potlesku. Z ostatních pánů zasluhují ještě pochvalné zmínky pp. H—b (starý hrobník), K—a (řezník) a D—k (Antonín). Souhra byla v celku dobrá. — Návštěva byla jen slabá, čehož příčinou bylo pro pražské obecenstvo velmi nepříznivé počasí. Ale i Košířských občanů bylo zde pořídku viděti, ačkoli jich zde nikdy není, leda s malou výminkou, aby byli též přispěli k dobrému účelu. Doufáme ale, že příště napraví, co byli dříve zanedbali.

Roma.

— *Z Velkého Tábora ve Slezsku.* Slavný náš Purkyně obdržel od přítele svého, Josefa Kačera, list, v němž mu sděluje znělkou úmrtí milované choti své Žofie. List ten dodal nám prof. Purkyně, abysme znělku Kačerovu otiskli, což také tuto činíme.

Nad hrobem Žofie Šikorevic,

narozené v Nebuželi dne 20. března 1805, choti nejvěrnější níže psaného od 2. října 1830, zemřelé na V. Táboře dne 25. ledna t. r. v noční hodinu $11^3/_4$, pohřbené tamtéž dne 28. téhož m. s českým zpěvem a českou, polskou i německou hrobovou řečí.

Růže stála při mně kvetouc, kráska,
já kůl při ní, její šťastný druh,
v obou jedna mysl, cit i duch;
vázalať ji tuhá k kolu vázka.
Vázka vnitřní ta, toť věrnost, láska,
až jí vonně širý páchnul kruh,
v němžto poupat sedmem štěstil bůh —
taťmi při ní losem přána částka.
Slunce zplálo v nejšťastnější z dob:
střelou slunce zachvácená jemnou
růže — chřadla, svadla, klesla v hrob!
Aj, kůl, stojím dnes sám jediný:
plačte, nivy labské, kvělte se mnou,
já pak pláči k vám, ach, z ciziny!

Josef Kačer.

Na upomínku přítele svého napsal nám ještě prof. Purkyně následující dáta: „Podaným tu listem sděluje mi můj drahý přítel, Josef Kačer, pastor osady české Velko-Táborské u Sycova (Polnisch Wartenberg), asi čtyry míle od Kališe v království polském, úmrtí své milované choti Žofie, rozené Šikorové, dcery někdejšího pastora v Husinci a Poděbradech u Střelna (Strehlen), též v Slezsku. Chci této příležitosti použíti k tomu, abych našemu obecenstvu podal některé zprávy o muži, který by v příznivějších okolnostech v lůně vlasti zajisté byl zajal jedno z nejpřednějších míst v oboru básnictví a literatury české vůbec, čemuž však jeho odloučenost v cizině překážela. Nic méně i. to málo, co od něho máme, vyznačuje se svou

formou esthetickou, jemným krasocitem a češtinou, řeklbych klassickou. Nejprvé (okolo roku 1819) vzešla pověst o něm, jakoby byl složil překlad Messiady Klopstockovy, jež v českých časoměrných hexametrech arci ladněji vypadati mohla, než ona v nemotorných Klopstockových. Dostal sem později od Kačera opis prvního zpěvu i přesvědčil sem se o tom na své oči. Dále podal K. čas po čase některé znělky do časopisu musejního, vesměs formy dokonalé. Není v básnictví verše lyričtějšího nad znělku. Její obmezenost, vnitřní celistvost a souzvuk všech jejích částek, počátek dosti prostorný k volnému vylíčení citu panujícího, a to vášnivé spěchání ku konci — vše to činí znělku nad jiné básnické formy spůsobilou, sloužiti básníkům k lyrickému ztělesnění citů jejich. Znělka jest takořka vespolným výtvorkem citu i mluvy. Cit v sobě sesílený vrhne se do moře své mluvy národní, s kterou od mladistvých let životvorným spůsobem srostl byl, a tu se mu samovolně naskytují věty se svými rýmy až se v krátce želaný výtvorek hravě dostaví. V této zná se K. výborně, on jest rozený lyrik, jen že bohužel nezná své vlastní ceny. Vídal sem, meškaje u něho v čas ferií, úžasný počet lístků znělkami popsaných na půdě pohozených, na každém zřel bys stříbro, zlato, perle a draho kamy. Vyzýval sem jej opětně, aby tyto poklady nějak spořádal a naší literatuře uchoval. Hlavní látka bylo toužení po vlasti s rozmanitostí v pravdě Petrarkovskou. Tu ponořuje se do nešťastné minulosti a přítomnosti našeho národa, vyhlížel blahým okem do jeho budoucnosti, a tak vyléval bohatství svých citů jako slavík vyzpívá své písně, málo dbaje, slyšán-li byl nebo ne. Roku 1840 zastavil pon ěkud svou činnost tím, že se zavázal přeložiti Šulcovu „Okouzlenou růži“ v ottave rime, již sem na vlastní náklad vydal. Jakého výsledku měla, to ví jen Všeduch srdce lidská zkoušející. Roku 1851 poslal mi K. dost silný svazek sličných znělek pod nápisem: „Meč a Kalich.“ Netřeba zde vytknouti, co pod tímto titulem obsaženo bylo. Podal sem rukopis Matici české, která jej však nepřijala, puzena tehdejšími nepříznivými okolnostmi. Nyní by snad byl čas příznivější, a rád bych viděl, kdyby K. to pohnulo.

K. má šest synů, všickni ryzí Čechové, jako i Marinka ryzá Češka jest. Nebožka choť nemálo k tomu napomáhála. Nejstarší syn Karel, jenž u mne se Vratislavi gymnasialní studia odbyl, jest nyní učitelem gymnasialním v Berlíně a zabývá se také redakcí českých biblí od bibl. společnosti v Londýně vydávaných. V listu zmíněný pastor Fiedler na Meziboru jest blízký soused a přítel Kačerův. Ač rozený němec, pobiv několik let ve Varšavě co pěstoun v rodině jednoho z nejbohatších bankérů, stal se horlivým zastavatelem polské národnosti ve Slezku. Vydal sbírku písní národních svého okolí, školní knížky, a několik příležitostních kázaní, jest také znatel jazyka arabského a jiných semitských.“

Směs.

* Srbská divadelní společnost Kneževicova ucháší se o dovolení, aby mohla v Budínském maďarském divadle dávati dvanáct představení v jazyku srbském.

* Po nějaký čas byla se učinila přestávka ve vykopávání města Herkulanum a některé z dosavadních výkopů se opět i zasypaly, protože bylo se co obávati, žeby to pro místa nad Herkulanum stojící mohlo být nebezpečno. Nyní se bude v kopání opět pokračovati, koupilť se velký kus pozemku, pod nímžto forum onoho starého města pohřbeno jest.

* Slovanská beseda Olomúcká odbývala minulou neděli v nových místnostech valnou hromadu a uradila se o domácím pořádku svém při velmi živém rokování pp. členů. Mimo jiné ustanoveno, aby měsíční příspěvky se odevzdávaly napřed v první polovice každého měsíce besednímu sluhovi za jistou známku a od venkovských poštou pokladníkovi besedy. Přihlásilo se mnoho nových členů z Olomúce, nejvíce měšťanů, a vzdány díky některým obzvláštním podporovatelům besedy. Zábava byla velmi živá a přátelská a trvala až k půlnoci. Mezi hostmi bylo i mnoho rolníků.

— *Ohražení.* V čís. 10. let. „Lumíra“ viní ctěný p. referent o koncertu Hlaholu text k pochodu vojův Zábojových z neduchaplnosti a nevhodnosti ku skládání hudebnímu; k vůli pravdě veřejně ohlašuji, že text k pochodu tomu nepochází ode mne, že není v mém původním textu Záboje, nýbrž že přidělán jest cizí rukou, snad k docílení zevního effektu. Byl-li text ten v programech mým jmenem podepsán, stalo se to bez mého vědomí a svolení, neboť nikdy bych nedopustil, aby vydáno bylo cizí zboží za mé vlastní.

V Klatovech dne 7. března 1868.

Alois Šmilovský v. r.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském kněhkupectví v nov. alejích č. 136. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. Rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 12. 19. března 1863. XIII. ročník.

Vyhnanci.

Od *Ad. Chamissa.*

I. Vojnarovský. — 1770. —*)

Co zimy pravlasťční ten pustý svět,
kterýmž své toky širá Lena žene
k břehu, nad nímž se věčně věží led.

Na sněhu, na umrzlé půdě klene
se schůdnou cestou jenom bařina,
s níž bílý krov sotva kdy slunce sžene.

Rozsáhlým kruhem z ní se vypíná
borovi truchlivé, a jeho vzhled
na rubáši ti černou rcušku vzpomíná.

Ztesány z hrubých kmenů jdou si v sled
po řece-tmavé jurty: a toť stan
vší hrůzy v říši hrůzy vší a běd —

Jakuck, jenž vězením i hrobem dán
těm nešťastníkům, v jeho strašlivou
jež náruč vyvrh žití oceán.

Kdož to, jenž tamo drahou neschůdnou
tak kradmo, zádumně se v mlhách plíží,
jež z rána chladně nad bahnem se strou?

Kabátec krátký, čapka, pás — tím blíží
se Kozákům od prahů Dněprových;
a stářím tak mu nezbělel vlas sviží.

A tváře spustlé! Co tu hrůzy z nich
projímá mrazem člověka! však na čele
nevidět znaků rukou katových. —

---

*) Svobodně z ruštiny dle Rylějeva. Ondřej Vojnarovský byl synem sestry Mazepovy a měl jeho nástupcem v atamanství býti.

A tam kraj lesa náhle stane, pln žele
ke západu povznáší v horování
své ruce i pohledy zmrtvělé;

a jako krev z hluboké srdce rány
vyprýští vzkřik: „O drahá vlasti má!"
Již v sobě zakryl jej les zadumaný.

Kdož jest, čím byl, než sudba vrtkavá
jej strhla ve svůj jícen hltavý?
Jak slove lesa bydlitel? — Onť bez jmena.

Koho sem veze povoz černě zastřený,
ta rakev živých mrtvol, po tomť veta!
a v mlčení se halí muž ten tajemný. —

By sloužil touze po poznání světa,
v ten čas k těm Müller zbloudil končinám
a v Jakucku chtěl dočkati se léta.

V chatrči nuzné žije sám a sám,
všech lidí přítel a přírody kněz,
věk pozdní proto žehná jeho klopotám.

Úlevou pouze byl mu honby ples,
a často na želízkách za sobem
psi jeho vyvábili sou ho v les.

Zabloudiv z cesty kdysi s večerem
a času zapomenuv, stanul sám,
ztrmácen, skřehlý v lůně lesovém.

Mráz život požírá a temně tam
se nad ním nebe chmuří, odbodlán
již k smrtným uložil se dřímotám;

a záhy hlasnýmť hlukem polekán,
splašený srnec pádí borem včil,
tu rána — a běh jeho dokonán.

A tamť on vychází, jenž vystřelil,
ten trestanec divného vzezření,
nejstatnější že zlekán jím by byl.

Naň zří on, pochybuje, zdaž vykoupení
mu kyne, nebo zdaž od střelce diva
snad hrozí jiný druh mu zničení?

A rychle nouze pochybnosť přerývá:
„Sem pohleď, slitování se mnou měj,
člověk co ty zde smrti v tvář se dívá.

Na cestu do města mi průvod přej,
zbloudil sem." On na to: „Slyš návrh ten:
noc tmí se, cesta dlouhá — nespěchej.

Neb nedaleko jest má jurta jen,
i tys byl v plen vydán osudu zlobě,
mou bídou budiž vlídně pohostěn.

Tam spočineš, zadoufáš, zasníš sobě,
já ale nedlím, nesním, nedoufám
a provodím tě nazpět v ranné době."

A žasna sloucha jeho rozpravám
tu Müller, vstana kmeta následuje,
kterýž jej pouští vede k pěšinám.

Vždy obtížněj se cesta objevuje,
mlčíce jdou, i prales mlče dlí
a ohlasem jen praskot mrazu duje.

Noc sklonila se, zimou vše se chví,
a Müller skoro klesá bez dechu,
když pozdě v samotě se jurta objeví.

Vstoupí; myslivec hledí ve spěchu,
by sílu plamene oživil zas,
ta brzo dřívím praská v potěchu.

A jak plameny povznesou se v ráz;
se zdí se lesklé zbraně zaskvějí,
jež vůkol odrážejí ohně jas.

Hostitel světlo spraví, blížeji
k ohništi stůl a lávku postaví,
a pečlivě donáší krmi s nápoji.

Pozdraví hosta; pak se posadí,
by teplem okřáli a pokrmem,
a z srdce volně řeč se pramení.

Kmet velevýznamným se hovorem
ozývá v poušti, jíž zapomněl svět,
div, led že nemluví mu ohlasem.

„Tys cizinec, tož klesá každá zeď,
za níž sem před Rusy se ohradil,
hlas srdce mého hlaholit smí teď.

A hle, mne vlastní hlas můj poděsil,
jenž zaklíná pólozapomenutý sen,
v nějž mlád a bujar sem kdys důvěřil.

Tě neoklamal, jak mne, přelud ten,
však také sníte, kdy vám hlaholí
takové slovo, bujařejší sen.

Porozumíš mi. Svoboda! to v okolí
nad Dněprem slyšet zázračně volání;
ten zvuk mne vzbudil, v srdci utkvělý,

jinocha učil mužův odhodlání;
a hrdinovi po boku sem stál,
z jehožto znělo úst to hromné zvání.

Poznej, jehož tak osud znamenal —
Mazepy býval sem já přítelem
a *Vojnarovským* svět mne nazýval.

Nepovím zvolna v hnutí bolestném,
co do své knihy kovem zaryl již
duch časů o mém lidu neblahém.

Vždyť o Karlu, vítězství synu, také víš,
jenž směle hrozil násilníku — caru,
a skoro v základech mu zviklal říš;

jak naší krví Švéd pak došel zdaru,
když Ukrajinci jeho bitvy vedli,
a čáka klamná v zrak nám střela páru.

Přeběda nám! že k cizinci sme vzhledli,
kde vlastní pouze síla právem byla:
bylť hříchů svazek to, jejž tak sme spředli.

Poltavo, hromy tvé noc pohltila,
Švéd na útěku, my jsme zničeni,
přemoc náš vzteklý odpor rozdrtila.

Ni kříže na pahorku tom není,*)
kde ty Mazepo, nyní práchnivíš,
píď země maje z Turkův shovění.

Mně nedán odpočinek, kde ty spíš;
jáť vssál sem poslední tvůj dech
a neměl u Turčina stání již.

Když nastal klid po strašných zápasech,
chtěl sem se vkrásti k ženě svojí,
k níž hnal mne nevýslovné touhy vzdech.

Nebohá vlasti! pohled neslýchaný!
Dokola dravým ptákům v pospas byly
národních reků trupy rozmetány!

Když vztekle sem tu zalkal, uchopili
mne biřicové, odvlekli mne hned
a do té pouště živa mne pohřbili.

Ty pláčeš; tuším, ty jsi dojat; hleď,
takové rosy v sprahlých důlkách svých
sem necítil od mnoha, mnoha let.

Když na bílého cara boj sem zdvih,
a láska, hněv mi v prsou ještě vřely,
tu ovšem též sem věděl o slzích.

Teď odumřel sem, sotva ještě čelí
můj pohled těkavý na západ ven,
té země ždaje, kde mi život býval skvělý.

A přece, jakkoli jsem ohromen,
jak skřehlá, rozervaná ňádra moje,
v nich jiskrou posvátný přec spí plamen.

---

*) Mazepa zemřel 22. září 1709 v Benderech a později pochován v Jasech.

Ty muži dobrý, na mé strašné boje
dojat a soucitně si shlédnul nyní:
znej nejsvětější též tajemství moje.

Pojď se mnou ven. — Tam kde borovi stíní,
kde měsíc svítá slabou září svou,
tam spatříš kříž jak ve svatyni.

Zvu tebe na rozkoš tam bolestnou:
ta poslední, jež při mně vytrvala —
jsi na místě — zde kosti její jsou.

Když z vlasti zmizel sem, ni stopa malá,
tu žena moje, láskou zhrdinělá,
mne širým světem hledati se jala.

A bloudíc stále oddechu neměla;
minulo trpitelce dvé tak let,
až ztracený svůj klenot uviděla.

Však zmořenať jí síla hlodem běd,
a v zimě, tu se konec dostavil,
tu v náruči mé zhasl její hled.

Zde rukou svou sem pracně rozpoltil
promrzlé, tvrdé lůno matky země,
a poslední svůj dar v ní položil.

A zde, kde láska, život ohněm vře mně,
svěřím ti druhou ještě svátosť svou:
zde v poklidném, posvátném tomto temně,

tož slova poslední, jež mroucí silou svou
Mazepa zvolal k druhům žasnoucím,
jsa v smrti nadšen věští odvahou:

„Co snil sem, nedospělo souzením;
nechť ještě vinou vinu stíhají,
nechť kolos šíří se a slábne tím,

objímá světa půli — strpení!
Nech s leskem slunce marnivě jej hráti,
přepychem v srdci pláti — strpení!

Hněv nebes přece záhubou jej zchvátí,
bůh ***odplata*** *v dějinách světa slove*
a setbě hříchu nedá umírati."

Umlkl stařec. V tváři opět mramorové
a strašně chladné lesk ten umíral,
kterýž ji jasnil v záři opět nové.

A Müller, jejž zármutek divný jal,
stál v myšlénkách po boku příteli
a mlče mlčícímu ruku dal.

Konečně vzpamatovali se, vraceli
se k pouštce, kde plameny polou již
na ohnisku se skryly v popeli.

Tu pravil kmet: „Sen nyní tebe políbiž,
kterýž mne zapomněl od mnoha let;
noc prchá, brzo jitro pozdravíš,

jež povede tě k hlukům lidstva zpět,
kde této noci zpomínka netrvá děl;
chorému srdci *mému* nevyrve ji svět.“ —

Tak snadno Müller přec nezapomněl;
jej často navštívil a ztrápenému
útěchu jemnou na úlevu zděl.

K prestolu Anny carové slavnému
zaň prosbu vznesl, aby milosť vzdala
starcovi co odměnu služeb jemu.

Když opět zima kolem panovala,
tu došel výrok vznešené jej paní:
Staniž se, čehož duše tvá si žádala!

Radosti neměl tu již Müller stání;
k onomu lesu! klidu nedá ples,
svou jízdu náhlí v radostném spěchání;

sob střelbitý jej po sanici nes,
konečně v lese před jurtou již dlí;
on luzným unešením pozdrav hles,

přítele volá; hlas však marně zní —
tak hrozné ticho, dvéře zasněženy!
Vejde tam: pusto, chladno v stavení:

již dávno ohně nezřely ty stěny;
ohlíží se: myslivce zbraně jsou
tam vesměs po pořádku pověšeny.

Kdež on, jenž bavil zde hodinou tou? —
Hledá jej, projat trapným tušením,
u hrobu, kdež pochoval lásku svou.

Jak socha v hrobkách knížat střeží mlčením,
tak vidí, bez hnutí jak, přimrazen
se krčí obraz žalosti pod křížem tím.

Rukama podepřen a hledě k západu,
tvář bledá tuhým spánkem upoutána:
toť on, jenž Vojnarovským slul kdys národu.
Mrtvola sněhem v půl již byla zasypána.

Jiljí V. Jahn.

Skalák.

Obrázek z hor od *Karoliny Světlé.*

(Pokračování.)

„Ale věř, že sem o tom všem, co sem ti pravila, neměla ještě ani zdání, když sem do tohoto hájku vstoupila“, pokračovala Rozička; „pravda sice, že sem na tebe myslila, když sem se na tu vaši skálu podívala a když to ptactvo okolo mne tak vesele šveholilo. Zpomněla sem si při tom, jak tys po něm šveholíval na pastvě, kdyžs býval veselým a jak to teď s tebou stojí, žes jako pes bez pána — každý tě odkopne a napřáhne na tebe hůl a ty vyceníš za to zas na každého zuby a kousneš ho, kde ho popadneš. Není človíčka, kdo by s tebou držel, každý ti nadává a chtějí-li někomu spílat, že je darebák, tu mu řeknou: „Ty Skaláku“ .... a toho je mi tak líto, neb vím, že máš přec jen dobré srdce.“

A Rozička se dala do usedavého pláče a Jáchim cítil, že se i jemu zalily oči, že Rozička tak pevně v jeho dobré srdce věří. On skoro ani více nevěděl, že nějaké má; nebylo se v něm ani pohnulo, když se před několika nedělemi do skály vrátil a tam matku na vlhké slámě mrtvou nalezl. A teď, při těchto slzách mu skutečně cosi v prsou zabuchalo a zaplakalo. Bylo mu to tak nové, že někdo k němu promluvil s láskou v oku a v hlase, že mu bylo při tom až úzko.

„Nechtělo se mi do kostela, aby lidé na mně neviděli truchlivost,“ počala Rozička znovu a utřela si slze; „umínila sem si, že si promluvím s pánembohem zde o samotě. Tu sem mezi modlitbou zaslechla sténání, hledala sem a nalezla sem tebe. — Tys nepadl náhodou a nezůstals ležet proto, že si nemohl pro bolesti vstáti: tys sebou uhodil do křoví, proto žes byl podnapilý a nevstávals proto, že si ani o sobě, ani o světě nevěděl. Nemysli si, že ti to chci vyčítati, bůh mne chraň; každý má své chyby a já jich mám snad více, než ty a kdokoli jiný; povídám ti to jen proto, že mne nepojala ještě nikdy taková lítost, jako když sem tě před sebou spatřila, jakobys již za živa hnil. Když si někdy připomínám, že sem otce svého nikdy nepoznala, tu je mi toho také líto; když matka churaví a já si pomyslím, žeby mohla odejít za otcem; tu mne polejí také slze. Ale nechť mne bůh milostivě za to soudí, že není tato velká bolest ničím proti tomu, co sem pocítila nad tebou. — Co má z tohoto člověka být, půjde-li to tak napořád, pomyslila sem si s hrůzou, vždyť jednou pojde hůře než zvíře. Jaká tu rada? Snad kdyby měl dostatek, žeby byl jiný. Tu by nemusil hospodu hledat k vůli výdělku, nepil by od rána do rána, nebyl by lehkým holkám na očích a nemusel by jim lichotit, by jiného muzikanta do krčmy nepustily. Pak by lidé také jinak o něm zpívali, vždyť byla jeho chudoba to první, co mu vytýkali. Čemu teď říkají darebáctví, to by pak nazývali veselou myslí. Vždyť to vidím podle ostatních, ti synkové ze statků v Podborech nejsou ani za vlas spořádanější, ale jejich peníze u lidí vše přikryjí a nikdo se na ně netroufá. Že ne?“

Jáchim se byl tak zamyslil, že jí ani neodpovídal.

„Třeba si mi nesvědčil, vím přece, že mám pravdu. Ale jak to udělat, bys k něčemu přišel? když by se mu tak nějaká zámožná holka namanula, pomyslila sem si konečně, která by si ho oblíbila. Ale prošla sem v duchu všecky holčiny na vůkolí, a nemohla sem na žádnou přijít, která by si vzala hocha jen proto, že mu přeje a ne

zároveň i pro statek. A i kdyby se takova bílá vrána vyskytla, tu by si ho ani vzít nesměla: celé přátelstvo by jí v tom bránilo. Jedna teprv mezi tisíci smí dělat co jí srdce káže, aniž by jí směl kdo překážeti. Není každá tak dobře v tom jako já, myslím si dále, mne nesmí nikdo k něčemu nemilému nutit, ani mi zapovídat, co bych ráda. A tu to najednou přede mnou stálo hotové. V tu chvíli mne projelo bleskem, že byl bůh sám mé kroky k místu řídil, kde si ležel opuštěn ode všech, a že chtěl, bych tě spatřila v celé tvé bídě a ničemnosti, bych se tě ujala a s tebou se o mou hojnost rozdělila. Počala sem tě umývat, bysi se probudil a já se tě optat mohla, zdali ti nejsem protivna, a nemáš-li jinou raději, že bychme se mohli státi svoji."

Jáchim chtěl mluvit, ale nevěděl co; ponejprv ve svém životě setkal se s někým, u koho uznával, že stojí vysoko, vysoko nad ním. Tento cit mu byl zprvku tak nový jako nepříjemný; byl by se ho rád sprostil a nad tím, co slyšel, zavtipkoval. Ale před touto čistou náklonností, v níž nebylo prášku soběctví, která se prýštila ze srdce jasnějšího než ten blankyt nad jejich hlavami, umlkla i v něm konečně každá sprostá, nízká myšlénka. Stiskl dívce ruku beze slov, a ona opakovala srdečně jeho stisknutí, mluvilo k ní vymluvněji, než veškerá slova.

„Předešlý týden mně minulo dvacet let, s jedenadvacátým mne dá poručník za plnoletou prohlásit," mluvila po krátké přestávce dále; „pak si mohu dělat, co se mi líbí. Ty půjdeš pak hned k představenému pro cedulku a poručíš ohlášky" . . .

„Rozičko," pravil Jáchim hlasem přidušeným; „jsem špatný chlap, lenoch, ničema. Nevážil sem si lidí a nemyslil sem nikdy na boha: když on na mne zapomněl, co bych si ho byl já všimal. Ale teď, teď vidím, že sem zhřešil; on na mne nezapomněl, neb ustanovil tebe za strážného mého anděla; a jestli se nedám tebou na jinou cestu, tu pak nezasluhuji, by mne tato zem více nesla. Ty věříš v mé dobré srdce, uvidíš, že si se nezklamala." A Jáchim chtěl dívku v zápalu svém k prsoum přitisknouti.

Ona se mu jemně vymknula.

„Ty se mne štítíš? Nechceš mne políbiti a přec mi slibuješ, že budeš mou ženou?" tázal se sprudka, s pohledem podezřivým.

„Já ti to nejen slibuji, já ti to přísahám zde na své modlitby a na duši nebožtíka otce svého, že budu tvou; ale políbit tě nemohu a ty ke mně dříve nepřijdeš, dokud ti nevzkáži."

„Co to má být? Říkáš, že nejsi jako ty ostatní, a přec mne chceš dráždit a pokoušet teď, co mne máš jistého?"

„Ne, to nechci, a ty sám tomu nevěříš. Přeji ti ze všech lidí na světě nejvíc a ráda bych tě vzala okolo krku a políbila bych tě jako holka hocha svého; ale ty si se ještě před chvilkou domníval, že tě „pochlívám" pro vyražení, jak si tomu u ženských zvyklý, a tím si mně zasadil ránu velikou. Však já na to zapomenu, ale... nemůže to mezi námi býti jako mezi milou a milým; umřela bych hanbou, kdykoli bysi mne vzal okolo pasu a vždy bych si na to zpomenouti musila, žes mne měl za nehodnou, a to právě když sem tak upřímně s tebou smýšlela."

A Rozička se nemohla zdržeti trpkých slzí.

„Děvče, jestli mi plakati nepřestaneš, tu se ti oběsím na nejbližším stromě," zvolal Jáchim divoce; „jak jen můžeš dbáti na má slova, jakobys nevěděla, že jsem hanebník, nestyda? Ale potrestám se sám, i kdybys zapomenouti chtěla na mé ohavné řeči a sama tomu chtěla, bych k tobě docházel, neučinil bych toho přece. Neukáži se

skutečně dříve před tebou, dokud mi nevzkážeš, ale za to o mně uslyšíš. Až půjdeš se mnou k oltáři, tu se nebudeš za mne více stydět, to uhlídáš! čím bude jiný, tím budu já také; dokáži celému světu, že může Skalák také dělat člověka, jen když chce."

A Jáchim dostál slovu. Šel do svého doupěte, tam se umyl a dle možnosti slušně ustrojil a odpoledne se postavil faráři v cestu, když šel tento po nešpoře z kostela.

„Urazil sem Vás, velebný pane," pravil uctivě; „ale učinil sem to z nerozumu a nikoli ze zlé vůle. Nahlížím teď, že ste mne chtěl jen k dobrému vésti, a kdybyste to chtěl se mnou znovu zkusit, tu byste se přesvědčiti ráčil, že sem si vzal slova vaše k srdci a že budu zcela jiný, než sem býval."

Dobrý farář mu podal hned ruku; byl si beztoho dělal výčitky, že byl onen výstup příčinou, že se Jáchim zcela zpustil a byl by milerád vše zas v staré koleje přivedl, jen kdyby s ním bylo poněkud pojednání bývalo. Těšil se, že mu přišel sám vstříc, a to způsobem tak přímým. Nepustil ho ani více domů, vzal ho hned s sebou na faru.

To bylo divění, když viděli lidé Jáchima zas ve službě! A což teprv, když se ani víc neopíjel, ani se nepral, ani lidem nic v cestu nekladl. Mnozí to vzali faráři velmi za zlé, že bere takového nařknutého člověka do domu, a dali to Jáchimovi cítit, že na faru nepatří; ale hoch se sebral, a ač někdy zaskřípal zuby nad úmyslným pohaněním, které se mu každou chvíli od někoho jiného dostalo, nedal to přece nikdy na sobě znáti. Když chtěl napřáhnout pěsť k ráně, upamatoval se vždy v čas na slib, který byl Rozičce složil, a pustil všecky mstyžádostivé úmysly mimo; neměl pro nic smysle než pro své dílo.

Farář si ho nemohl ani dost vynachválit; kočár jeho se vždy tak třpytil jako zrcadlo, a koním nesměl nikdo přijít na blízko: postavili se bujností hned na zadní nohy. Dříve měl správce nejpěknější povoz z pánů vůkolních; ale teď se s ním musil schovat. Také Jáchima k sobě loudil a sliboval mu ještě jednou tak velkou službu, než měl na faře; ale Jáchim se mu poděkoval a nepřijal jeho nabídnutí. Farář se to dozvěděl a chválil si tím více věrného kočího, jiným k zlosti.

Ale kdo by se domníval, že se musil Jáchim do tohoto spořádaného života jaksi nutit a se přemáhat, aby v něm setrval, ten by se velice mýlil. Co byla Rozička v něm dobré srdce poznala a ocenila, tu ho také skutečně měl; co byla nad ním zaplakala, jakoby byly její slze všecky zlé pudy s jeho duše smyly; co věděl, že se z něho těší, těšil se sám ze sebe a dal na sobě záležeti, aby nebylo na něm ani poskvrnky.

Když někdy o minulosti přemýšlel, tu nemohl pochopit, jak se mohl kdy v pelešich povalovat, jak mohl snést vtíravé žerty sklepnic a hrubiánství hospodských, když více propil, než byl sto, aby zaplatil; jak si mohl jen kdy libovat mezi těmi pustými brachy, kde neslyšel o ničem jiném, než jak ten onoho napálil, obehrál, stloukl a t. d. Mnohdy se mu i dokonce zdálo, že to všecko snad ani pravda není; že on vždy na faře sloužil, a co bylo mezi tím, že je jen ošklivý sen; jen že se setkal s Rozičkou v lese, že mu přála a že si ho chtěla za rok vzít: to jediné bylo krásná pravda.

Jáchim dostál i v tom slovu, že se děvčeti nepřiblížil; jen když šla v neděli z kostela okolo lípy, kde on stál mezi ostatními hochy, vystrojený a čistotný jako oni: tu se na ni pousmál a ona zas naň, a on věděl na vlas, že jí je rok tak dlouhý, jako jemu.

Farářovy pole ležely z největší části na horách; když Jáchim na nich s koňmi

pracoval, tu pohlížel dolů do údolí na „luha," kde se měl stát za krátko pánem. Ale nebylo v něm pýchy v takovém okamžiku; prohlížel si dvůr jen proto, aby mohl o tom přemýšlet, jaké tam udělá opravy.

Roziččin otčím tušil, že ho bude muset přec snad jednou jinému popustiti a nechal tedy vše jak bylo a hleděl jen, aby vše hodně vynášelo. Jáchim dával tedy v duchu tu nový plot, tam kryt, tu zvětšil chlévy, tam zas strhl nepotřebnou kůlnu, z této louky udělal pole a onen přehon ovlažil tam tím praménkem a měl zas louku nahraženou. V sadě porazil sem tam starý strom a za to nasázel celou řadu mladých štěpů: krátce již věděl, jak vše zařídí a povede, aby Roziččee každý záviděl hodného a důmyslného muže.

Někdy ji viděl ze stavení vyjít a tu pustil opratě a bič a koukal jako očarovaný za ní. Sekala na luhách trávu, zalévala v zahradě sazeničky, kropila u potoka plátno, zaháněla ze sadu drůbež a sypala jí na dvoře zrní. Někdy ve své práci přestala, zastavila se a popohledla k horám; zajisté že naň v takovýchto chvilích zpomínala. A Jáchim se celý začervenal, jakoby ho byla mohla spatřit a dal se s dvojnásobnou pilností do práce. Ale celý den mu pak bylo volno a posvátno, jako kdyby byl u zpovědi býval.

I tento dlouhý rok měl svůj konec jako vše na světě. Zas byly zelené svátky. zas kvetly louky a sady, jakoby je sněhem posypal, zas se usmívalo slunce z modrého nebe: ale tenkráte usmívaly se i Roziččiny oči, když se ubírala hájkem, kde byla Jáchima vloni nalezla.

On již na ni čekal a žádný z těch mladých smrků se jí nezdál tak rovný, jako jeho vzrůst, když mezi těmi najednou vystoupil a jí skočil v ústrety jako jelen.

Usedli si právě na totéž místečko, kde byli vloni onu rozhodnou rozmluvu vedli; ale jaký to byl letos mezi nimi podivný hovor. Brzo plakali, brzo se smáli, až se tomu ty zvonky a slzičky vůkol podivily. Vždy slýchali, že jsou lidé tak moudří, že si nemůže o tom květina ani pojmu učiniti, že přijdou v moudrosti hned po pánubohu — a teď si tak pošetile počínali! To se ti divocí holubi s tím sivým peřím, které se jim v slunci vždy zalesklo jako stříbro, ve svém hnízdě na buku dost nacukrovali a nazobkovali; v skutku bylo to někdy až k omrzení a celý les je okřikoval, že nudí tou svou láskou: ale co byli i ti proti těmto dvěma lidem!

Ty staré jedle tam vzadu se zle na to kabonily, že nemá to vzdychání, líbání a šepotání konce. Okolo bylo mnoho té mladé nedospělé čeládky: bříz, borovic, jasanů, habrů, a ty se začaly najednou k sobě klanět a vinout a větvemi se obtáčet — zrovna jak to od toho hocha a toho děvčete viděly. I ty keře se nějak zbláznily, a kde byl na nich nějaký lesklý pupenec, ten pukl samou radostnou touhou, a kde bylo nějaké poupě, to se rozvinulo a zarůměnilo se políbením zamilovaných slunečních paprsků, jako líce Roziččiny. Neměly pak jedle pravdu, že se škaredily? Vždyť jim bylo dozorství nad mravy lesními svěřeno, neb i v lese se musí vše dít dle práva zákonů, a tam se tak málo trpí, by šlo páté přes deváté, jako kde jinde ve světě.

(Pokračování.)

Malá Fadetka.

Od George Sandové. Přeložila Žofie Podlipská.

(Pokračování.)

XXVI.

Když s ní tak hovořil a chodíval, naučil se znát vlastnosti bylin a všecky prostředky k uzdravování lidí a dobytka. Zkusil brzo na to účinek jich na krávě otce Caillanda, jež byla nabubřela, protože se byla dlouho na jeteli pásla; dobytčí lékař ji opustil řka, že nemůže být déle živa leč hodinu; a tu ji podal Landry léku, který ho byla Fadetka naučila upravit. Podal jí ho tajně; a ráno, když přišli rolníci velmi mrzutí pro ztrátu tak pěkné krávy a chtěli ji zakopat do jámy, našli ji stojící a začínající očuchávat píci; vypadala dobře a byla skoro již docela splasklá. Podruhé uštkla zmije hříbě, a Landry, zachovávaje se opět dle naučení Fadetčina, vyléčil je velmi snadně. Konečně se také pokusil s prostředkem proti vzteklosti na nějakém psu v Prichi, který se uzdravil, nikoho nepokousav. Že Landry tajil co nejvíce mohl svůj poměr k malé Fadetce, nechlubil se svým uměním, a tak se přičítalo uzdravení dobytka jen velké péči, jíž mu uděloval. Ale otec Cailland, jenž se v tom také znal, jak se to sluší na každého dobrého hospodáře, podivil se, sám pro sebe řka:

„Otec Barbeau nemá schopnosti k chování dobytka, ba on nemá ani štěstí; neb ho ztratil mnoho minulého roku, a to nebylo ponejprv. Ale Landry má v tom šťastnou ruku, a to je něco, čím přicházíme na svět. Člověk ji má anebo ji nemá; a kdybysi šel studovat na vysoké školy jako „umělec“, nic ti to nespomůže, nejsi-li od narození k tomu schopným Já řku tedy, Landry je schopný, a to pravé mu vždycky napadá. To je velký dar od přírody, a bude mu více platný než kapitál, jímž by vedl hospodářství.“

Co otec Cailland říkal, nebylo lehkověrné ani nerozumné; jen že se mýlil přičítaje dar přírody Landrymu: Landry neměl jiný, než že byl pečlivý a rozumný v užívání prostředků naučených. Ale dar přírody není bájka, vždyť ho měla malá Fadetka. Sotva že jí babička několikrát napověděla, a již nalézala síly a hádala na ty, jimiž nadal pán bůh jisté býlí, a přišla na jistý spůsob použit jich; a to jakoby to z vlastní hlavy měla. Nebyla proto čarodějnicí a měla dobře, že se tomu názvu bránila; měla však ducha pozorujícího, který srovnává jedno s druhým a jedno od druhého rozeznává a všecko proskoumá; a to je dar přírody, nelze to upřít. Otec Cailland šel v tomto ohledu trochu dále. Myslil, že ten neb onen skoták anebo rolník má ruku více anebo méně dobrou, a že jedině svou přítomností v chlévě účinkuje dobře anebo špatně na dobytek. A přece, an je vždycky trochu pravdy i v největších pověrách, třeba připustit, že dobrá péče, čistota, svědomité dílo mají moc uvést k dobrému, co trpí škodu nedbalostí a hloupostí.

Proto že měl Landry vždycky k těmto věcem nejvíce chuti a náklonnosti, rostlo jeho přátelství k Fadetce s vděčností, kterou jí byl dlužen za poučení, a s úctou, již choval k schopnostem této mladé dívky. Byl potom velmi rád, že jej byla nutila, aby se vyrazil ze své lásky, a to procházkami a rozmluvami, jež spolu mívali; i uznal také, že ona byla více dbala v prospěch svého milence, než o potěšení, aby se jí dvořil a lichotil bez ustání, jak si to byl ze začátku přál.

Landry byl brzo tak zajat, že šlapal nohama stydlivost, pro niž nejevil všude lásku k děvčátku za škaredé, špatné a špatně vychované uznanému. Byl-li ještě opatrným, bylo to k vůli svému blíženci, jehož žárlivost znal, a který se byl velmi přemáhal, aby snášel nereptaje laškování Landryho s Madelonou: velmi nepatrný a tichý to cit naproti tomu, jaký choval nyní k Fanchoně Fadetové.

Ale byl-li Landry příliš prudkým ve své lásce, aby byl opatrným, byla za to Fadetka nakloněna tajnostem; nechtěla ostatně Landryho tuze uvádět v pokušení lidským popichováním, milovala jej ke všemu příliš, aby mu byla chtěla způsobit mrzutosti v rodině, a žádala od něho takové tajemství, že minul asi rok než ta věc přišla na jevo. Landry byl navykl Sylvineta, nepátrat více ustavičně po všech jeho chůzích a po každém kroku, a kraj málo olidněný, úžlabinami proryvaný a stromy pokrytý je velmi výhodný tajné lásce.

Sylvinet vida, že se Landry více neobírá s Madelonou, ačkoli byl před tím bral toto rozdělené přátelství jako nevyhnutelnou nehodu, již mu trochu oslazovaly Landryho stud a dívčina obezřetnost: velmi se těšil, že se zdálo, jakoby Landry nespěchal odejmout mu srdce svoje a dáti je ženské. Žárlivost ho opustila, a on mu nechal více svobody v zaměstnání a vycházkách ve svátek a v prázných dnech. Landrymu nechyběly nikdy výmluvy, aby mohl chodit sem a tam, a zvláště v neděli večer odcházíval od Blíženců časně a nevracel se do Prichi až o půlnoci; to mu bylo velmi pohodlné, proto že si byl dal vykázat skrovné lože v komoře při stodole a vedle chlévu, kde bývají složeny chomouty, řetězy a jiné věci rozličného druhu, potřebné potažnému dobytku a nástrojům rolnickým. Tím způsobem mohl se Landry vrátit kdy chtěl, aniž by byl někoho probudil, a jeho neděle trvala vždycky až do pondělka dopoledne, protože otec Caillaud a jeho nejstarší syn, oba velmi moudří muži, nikdy nechodíce do hospod, mívali ve zvyku obstarat a dohlídnout v tento den sami, kde toho bylo ve statku potřeba, aby se mládež domácí, jež více než oni celý týden pracovala, mohla vyrazit a obveselit neobmezeně, dle přikázaní božího.

A v zimě, kde jsou noci studené, žeby se dalo těžko povídat si o lásce v širém poli, byla pro Landryho a pro malou Fadetku dobrá skrýš v Jacotově věži, v bývalém to holubníku, v němž už léta nebylo holubů, který však je dobře krytý a uzavřený a náleží ke Caillaudovu statku. Otec Caillaud ho používal k ukládání nadbytku svých zásob, a že měl Landry k němu klíč, a holubník se nachází na mezích Pricheských polností nedaleko Rouletteského brodu a uprostřed dobře ohraženého jeteliště: byl by musel sám ďábel časně vstát, aby překvapil hovory dvou mladých zamilovaných. Bylo-li povětří mírné, chodili mezi mladým stromovím, jímž je krajina celá poseta. Tam jsou dobré skrýše pro zloděje a pro milence, a že zlodějů není v našem kraji, používají jich zamilovaní, a neseznávají tam ani strachu ani dlouhé chvíle.

XXVII.

Proto že ale žádné tajemství dlouho nemůže trvat, stalo se jednou za krásné neděle, že Sylvinet, jda podle hřbitovní zdi, zaslechl hlas blížencův; mluvilť as na dva kroky od něho za rohem zdi. Landry mluvil velmi zticha; ale Sylvinet znal tak dobře jeho mluvu, žeby ji byl uhodl, i kdyby ji nebyl doslýchal.

„Proč nechceš jít k tanci?“ řekl k osobě, již Sylvinet neviděl. „Je tomu tak

dlouho, co si se po mši nezdržela, že to žádný nebude uznávat za chybu, budu-li s tebou tančit, já, o kterém se myslí, že tě skoro více neznám. Žádný to nebude považovat, že se to děje z lásky, ale ze zdvořilosti, a proto že jsem zvědav vidět, zdali po tak dlouhém čase ještě umíš tančit."

„Ne, Landry, ne," odpověděl hlas, jejž Sylvinet nepoznal, protože tomu bylo dlouho, co jej neslyšel; neb malá Fadetka byla se vyhýbala všem lidem a zvláště jemu. „Ne," řekla, „není třeba aby si mne kdo všimnul; tak je to nejlépe, a kdybys se mnou tančil jednou, chtěl bys to opakovat každou neděli, a to by bylo dost, aby se o tom mluvilo. Věř mi, co sem ti vždy říkávala, Landry, v ten den začnou naše starosti, až se lidé dovědí o tvé lásce ke mně. Nech mne odejít, a až dnes ztrávíš nějaký čas s vaší rodinou a se svým blížencem, přijdeš za mnou, kam sme se umluvili."

„To je přece smutné, nemám-li nikdy tančit!" řekl Landry. „Tys tak ráda tančívala, dušinko, a tančilas tak dobře. Jak mne těšilo, držet tě za ruku a točit se s tebou v náručí a vidět tě tak lehounkou a milou, a tančit jen se mnou!"

„A právě to by nesmělo být," odvětila ona. „Vidím ale, že se ti stýská po tanci, můj dobrý Landry, a nevím, proč si se ho odřekl. Jdi přec trochu tančit; těšilo by mne vědět, že se bavíš, a já bych tě trpělivěji očekávala."

„Oh! ty máš příliš mnoho trpělivosti, řekl Landry hlasem, v němž se trpělivost právě neozývala; „ale já bych si raději uťal obě nohy, než bych tančil s děvčaty, která nemiluji, a jež bych nepolíbil ani za sto franků."

„Tedy! kdybych já šla k tanci," odvětila Fadetka, „musela bych tančit s jinými než s tebou, a musela bych se dát také líbat."

„Jdi, odejdi rychle co můžeš," řekl Landry; „já nechci, aby tě kdo políbil."

Sylvinet neslyšel nic více než kroky vzdalující se, a aby nebyl zastižen na výzvědách bratrem, jenž se k němu blížil, ustoupil čerstvě na hřbitov a pustil jej mimo.

Toto bylo pro Sylvineta, jako kdyby byl bodnut do srdce. Nepátral po tom, která to byla dívka, již Landry miloval tak vášnivě. Bylo mu dost, že věděl, že jest osoba, k vůli níž ho Landry zanedbává, která má všecko myšlení jeho v té míře, že je skrývá před blížencem, jenž nemá jeho důvěru. „On mi asi nedůvěřuje," myslil si, „a ta dívka, již tak tuze miluje, má ho asi k tomu, aby se mne střežil a aby mne nenáviděl. Nedivím se více, že se doma vždy tak nudívá, a že ho to znepokojuje, chci-li se s ním procházet. Odříkával sem se toho, mysle, že se mu to líbí býti samotným; ale nyní budu se chránit, abych se o to pokusil, překážet mu. Neřeknu mu ničeho; hněval by se, že sem ho zastihl na tom, čím se mi nechtěl svěřit. Budu se trápit sám a sám, co zatím on se bude těšit, že se mne sprostil."

Sylvinet činil, jak si byl umínil; ba vedl to dále, než bylo třeba. Neb nejen že nehleděl více zdržet bratra u sebe, ale také aby mu nepřekážel, odešel dříve z domova a dumal samotný ve štěpnici, nechtě jít do polí: „Neboť," myslil, „kdybych potkal Landryho, domníval by se, že jej špehuji, a dal by mi znát, že ho obtěžuji."

A pomalu se vracela jeho stará zádumčivost, z jížto se byl skoro již dokonale uzdravil, vrátila se tak těžká a nevývratná, že to netrvalo dlouho, a bylo ji vidět na jeho obličeji. Matka jemně mu ji vytýkala; protože se ale styděl míti v osmnácti letech tutéž slabost, již byl měl v patnácti, nechtěl se přiznat, co ho hnětlo.

To bylo příčinou, že nepodlehl nemoci; neb dobrotivý bůh opouští jen ty, jež

samy sebe opouštějí, a ten, který je dosti zmužilým, aby sám v sobě skryl svou bolest, má ji spíše v moci, než onen, který si na ni naříká. Ubohý blíženec stál se bledým a smutným, jakoby ze zvyku; od času k času měl trochu horečky, a povyrůstávaje trochu, zůstal přece dosti něžné a slabé postavy. Nebyl tuze vytrvalý v práci, a to nebylo vinou jeho, neb věděl, že mu práce svědčí; a bylo dost na tom, že unavoval otce stálým zármutkem, nechtěl ho také ještě zlobit a dělat mu škodu nedbalostí. Dával se tedy do práce a pracoval jakoby ze zlosti proti sobě samému. Také brával více na sebe než mohl vydržet a den na to býval umdlený tak, že nemohl ničeho dělat.

„Ten nebude nikdy silným pracovníkem," říkal otec Barbeau; „on ale činí, co může, a může-li, nešetří se ani jak se patří. Proto ho nechci také dát do ciziny; neb ze strachu, žeby mohl uslyšet výčitky a z nedostatku síly, zahynul by velmi záhy, a já bych si to vyčítal jakživ.

Matka Barbeauová byla velmi srozuměna s těmito důvody a snažila se všemožně, aby rozveselila Sylvineta. Radila se s několika lékaři o jeho zdraví, a oni jí řekli, jedni že se musí velmi šetřit a že nemá pít leč mléko, proto že je slabý, a druzí, že musí mnoho pracovat a že má dostávat dobrého vína, proto že je slabým, a tedy mu je třeba posilnit se. A matka Barbeauová nevěděla, kterého poslechnout, co se vždycky stává, brávame-li radu u více lidí.

Na štěstí nedržela se nižádné rady ve svých pochybnostech, a Sylvinet šel ku předu po dráze, již mu bůh razil, a nic mu nepřišlo vstříc, co by ho bylo buď na pravo neb na levo nachýlilo; i vlékl svou malou bolest, aniž by ho byla podmanila až k té chvíli, kde Landryho láska přišla na jevo, a kde Sylvinet viděl vzrůstat svou bolest bolestí, která se uvalovala na jeho bratra.

XXVIII.

Byla to Madelon, jež přišla na stopu tomu nadělení; a stalo-li se to u ní bez zlomyslnosti, přece toho špatně použila. Potěšila se snadno pro Landryho, a že nevynaložila mnoho času jej milovat, nepotřebovala také dlouho naň zapomínat. Přece jí byla zůstala na srdci malá nevůle, jež čekala jen na příležitost, aby se dala na jevo; tak je to pravda, že u žen zlost trvá déle než lítost.

Tak se stalo. Krásná Madelon, jež byla vyhlášená pro moudré vzezření a pro hrdé chování k hochům, byla přece pod tou rouškou hodně koketní, a nebyla ani za polovici tak rozumná a věrná v přátelství, jako ubohý cvrček, o němž se tak špatně mluvilo a špatně prorokovalo. Madelon tedy odbyla již dva milence, nepočítajíc Landryho, a blížila se k třetímu, jenž byl jejím bratrancem; byl to nejmladší syn otce Caillauda Pricheského. Libovala si v něm tak upřímně, že se dala přemluvit a šla pohovořit se svým milým do holubníka, kde právě míval Landry s malou Fadetkou počestné schůzky. Nevěděla, kde by se jinde skryla, jsouc hlídána svým posledním milencem, jemuž byla dělala naděje, i bála se, aby nevypukl nějaký rámus.

Mladý Caillaud pídil se po klíči k tomu holubníku, a nemohl jej najít, protože byl vždycky v Landryho kapse; a netroufal si po něm se poptat, protože neměl dobrých příčin odůvodnit svou žádost. Žádný mimo Landryho také se nestarával o něj, kde by byl. Mladý Caillaud domnívaje se, že je ztracený anebo že jej schovává otec

neostýchal se, vypáčit dvéře. Ale v ten den, kdy to učinil, nacházeli se tam Landry a Fadetka, a ti čtyři zamilovaní zastyděli se pořádně, spatřivše se. Také je to vázalo všecky stejně, aby mlčeli a věc neroznášeli.

Ale Madeloně se návratila jakási žárlivost a zlost, když viděla Landryho, z něhož se byl stal jeden z nejpěknějších a nejváženějších hochů z celého kraje, kterak zachovává tak krásnou věrnost od pouti sv. Andocheské malé Fadetce. I předsevzala si, že se mu za to pomstí. K tomu cíli nesvěřujíc se s tím mladému Caillaudovi, jenž byl poctivý člověk a nebyl by se k tomu podal, dala si pomáhat asi dvěma mladými dívčinkami, svými přítelkyněmi, které byly také trochu rozzlobeny na Landryho, proto že je nikdy více nebral k tanci, jakoby jimi opovrhal, a tyto pak začaly tak dobře stíhat malou Fadetku, že nepotřebovaly dlouho, aby se ubezpečily jejího přátelství k Landrymu. A jakmile je vyšpehovaly a viděly je pohromadě jednou či dvakrát, dělaly velký povyk v celém kraji a povídaly každému, kdo chtěl poslouchat (a pán bůh ví, zdali kdy bývá nouze o uši, jež by klepy poslouchaly, a jazyky, aby je opakovaly), že má Landry špatnou známost s malou Fadetkou.

Tu se do toho vpletla celá ženská mládež; neb obětuje-li se hezký a zámožný hoch jedné osobě, je to jakoby urážka všech ostatních, a může-li se ublížit této osobě, nedělá si z toho nikdo hřích.

Také se může říci, vyvádějí-li ženské něco zlého, jde to zčerstva a daleko. Tak věděl za čtrnáct dní po události v Jacotově věži každý malý i velký, starý i mladý o lásce Landryho blíženec k Fanchoně, cvrčkovi; avšak ani o věži, ani o Madeloně při tom nebylo řeči. Madelon dala pozor, aby se nezradila, ba stavěla se, jakoby byla slyšela jako novinu, co byla vyskoumala potichmu.

Hluk ten vnikl až do uší matky Barbeaudky, již to velmi zarmoutilo; nechtěla ť o tom ani před svým mužem mluvit. Ale otec Barbeau uslyšel to z jiné strany, a Sylvinet, který byl tak mlčenlivě zachovával tajemství bratrovo, měl tu lítost, že viděl, jak celý svět o něm ví.

Když tedy Landry si umínil odejít časně od Blíženců dle svého zvyku, řekl mu otec, u přítomnosti matky, nejstarší sestry a blížence: „Nepospíchej tak od nás, Landry, já ti mám co říci; čekám ale, aby byl přítomen tvůj kmotr, neboť chci tě požádat, abys se o něčem vyjádřil a to sice před těmi oudy naší rodiny, kteří se nejvíce starají o tvůj osud.“ A jak přišel kmotr, strýc to Landryho, mluvil otec Barbeau takto:

„Co ti mínim říci, zahanbí tě trochu, můj Landry; také mně samému je to trochu hanba, a je mi tuze líto, že jsem přinucen zpovídat tě před naší rodinou. Doufám ale, že ti ta hanba bude blahodějná a že tě uzdraví z pobloudění, které by ti mohlo přivésti škodu. — Zdá se, žes udělal známost, která pochází od minulé sv. Andocheské pouti, bude tomu nyní rok. Lidé mi o tom povídali hned první den, neb to byla věc nepochopitelná, když tě lidé viděli tančit s nejškaredější holkou, s nejnečistší a která má v celém našem kraji nejhorší pověsť. Nechtěl sem si toho všímat, mysle, že si sobě udělal z toho žert, a nebyl sem docela srozuměn s tím jednáním, protože nemáme-li zacházet se špatnými lidmi, nemáme také přispívat k jich potupení, ani nemáme zvyšovat jich neštěstí, že jsou nenáviděni všemi lidmi. Zanedbal sem promluvit s tebou o tom; myslel sem, vida tě druhý den smutného, že si to vyčítáš sám sobě, a že toho více neučiníš. Avšak je tomu asi týden, co slyším mluvit docela jinak; a proto že to není od osob věrohodných, nechci tomu víru dát, až ty

mi to dosvědčiš. Ukřivdil-li sem tobě, přičítej to leda mé starosti o tebe a povinnosti, která mi káže, abych bděl nad tvým chováním!“

„Řekněte mi, otče, z čeho mne viníte,“ řekl Landry, „a já vám odpovím pravdivě a s úctou, již jsem vám povinnován.“

„Tys obviněn, Landry, a zdá se mi, že sem ti to dostatečně vyjádřil, že se nepočestně scházíváš s vnučkou matky Fadetové, která je dosti špatná ženská; nehledě ani, že vlastní matka té neštastné dívky opustila nectně svého manžela a své děti, aby šla za vojáky. Jsi obviněn, že se procházíš na všecky strany s malou Fadetkou, a já se bojím, že jsi s ní zapleten ve špatné lásce, a toho bys se mohl pykat po celý život. Rozumíš tomu konečně?“

„Rozumím dobře, milý otče,“ odpověděl Landry; „a dovolte mi ještě jednu otázku, než vám odpovím. Uznáváte známost s Fanchonou Fadetkou za špatnou k vůli její rodině, anebo k vůli ní samotné?“

„Bezpochyby k vůli jednomu i k vůli druhému,“ odpověděl otec Barbeau s trochu větší přísností, než byl používal až do té chvíle; neboť byl připraven, že bude Landry velmi zahanbený, a on jej viděl pokojného a jakoby odhodlaného ke všemu. „Předně,“ pravil, „je špatné příbuzenstvo ohyzdná poskvrna, a rodina, jako je moje, nebude se nikdy chtít spojit s rodinou Fadetovou; pak nevyzývá malá Fadetova sama u nikoho ani úctu ani důvěru k sobě. Viděli sme ji vyrůstat a víme všickni, co je na ní. Slyšel sem sice a přiznávám se také, že sem i viděl dvakrát neb třikrát, že se chová lépe; je tomu asi rok, že nedovádí s malými chlapci a že neříká lidem nic zlého. Ty vidíš, že se nechci uchýlit od spravedlnosti; to mi však nestačí, abych uvěřil, že dítě tak špatně vychované kdy se může stát počestnou ženou, a že znám její babičku, jaká je, mám skutečnou příčinu obávat se, že je tu nalíčená past na tebe, aby se z tebe vylákaly sliby, a aby se ti spůsobila hanba a nesnáze. Řeklo se mi také, že ta malá je těhotná, čemu nechci tak zlehka věřit, cožby mne ale velice tížilo, proto žeby to bylo tobě přičítáno a vyčítáno, a mohlo by se to skončit nějakým soudem a povykem.“

Landry, který od prvního slova sám sobě přislíbil, že bude opatrným a že se vyjádří mírně, ztratil trpělivost. Začervenal se jako oheň a vstana řekl: „Otče, kdo vám to řekl, ten lhal jako pes. Urazil Fanchonu Fadetovou tak, že kdybych ho tu měl, musel by se mi zodpovídat anebo se bít se mnou, až by jeden z nás zůstal na zemi. Řekněte mu, že je baba a pohan, a ať mi to přijde říci do očí, co vám zrádně udal, a budeme mít pěkný tanec!“

„Nezlob se tak, Landry,“ řekl Sylvinet lítostí celý sklesly; „otec tě neviní, žebys byl ukřivdil té dívce; obává se ale, aby se nebyla zapomněla s jinými, a že chce, aby se myslilo, že tys jí dlužen nějakou odměnu, a proto že se s tebou prochází ve dne v noci.“

(Pokračování.)

Vzpomínka na Josefa Vlastimila Kamarýta.

Zpomínejte na vůdce své!
Sv. Pavel k Židům XIII. 7.

Dnes tomu právě třicet let, co vykročil z časného tohoto světa *Josef Vlastimil Kamarýt*, nadaný básník národní a důvěrný přítel důvtipného Čelakovského a panenského Chmelenského. Bohužel nedostalo se nám však až podnes úplného životopisu jeho, ačkoliv ihned po jeho smrti bylo slibováno, že obšírnější zprávy o životu a působení tohoto „věrného syna vlasti a zbožného sluhy církve katolické,“ přátelským perem zdělané, budou u veřejnost podány.*)

Zasluhujeť pak zvěčnělý tento našinec a básník vším právem, aby jmeno jeho zachovalo se u vděčné paměti celého národu českého, ježto

„Nehledaje v světě světské slasti,
v sadě páně pilně pracoval;
církvi svaté, bližnímu a vlasti
vše, co měl, i *sebe* věnoval!“

Velmi rádi bychom byli v dnešní výroční den úmrtí Kamarýtova podali úplný životopis jeho u veřejnost; avšak nemajíce dostatečných k tomu zpráv, chceme v listech těchto toliko okázati, kterak horlivý vlastimil tento na roli dědičné pilně pracoval a k zvelebení národnosti a literatury naší platně pomáhal.

Josef Vlastimil Kamarýt — narozen v městečku Volešině v Budějovicku dne 21. ledna r. 1797 — dán jest v patnáctém roce stáří svého r. 1812 na gymnasium v Českých Budějovicích, aby se tam vzdělal u vyšším umění literním. Tuto seznámil se s Chmelenským a Čelakovským, jenž byli v I. třídě gramat. jeho spolužáky; s tímto pak zůstával i společně v jedné světnici a vešel s ním v svazek důvěrného a upřímného přátelství, v kterémž až do posledních dob žití nepřetrženě vytrval.**) Oba mladiství přátelé tito jevili záhy velikou náchylnost k básnictví a čítávali — bedlivěji snad nežli se slušelo — německé spisy básnické, při čemž Kamarýt liboval sobě v básních Hagedornových, Gessnerových, Lessingových a Bürgerových, Čelakovský ale nejraději čítal Schillera, Herdera a Götheho. Básně nebo částě i větších skladeb básnických, kteréž se přátelům našim zalíbily, kteréž oni však nemohli sobě úplné zjednati, ty opisovali sobě na čisto a dávali přepisy ty ve zvláštní sešitky svazovati. Při tom pokoušeli se pak i sami v skládání drobnějších i větších básní německých, kteréž pak sobě na vzájem k čítání a posuzování podávali. Tyto jich práce básnické a rozdílné o mnohé věci smýšlení a náhledy zavdávaly však nezřídka příčiny k rozličným hádkám, ano i k hněvu obapolnému; čemuž ovšem nelze se diviti, když sobě k mysli přivedeme, že duševní jich povahy sobě byly na odpor. Neboť Čelakovský býval již tehdáž neustupný, ano i svéhlavý, Kamarýt pak zase příliš měkký a citlivý; nic však méně hněv takový netrvával dlouho a udobření básníci lnuli k sobě napotom s větší zase upřímností a srdečností.

*) *Čas. kat. duch.* 1838. Str. 324.

**) Viz zajímavý p. *Hanušův* spis r. 1855 vydaný: *„Život a působení Frant. Lad. Čelakovského,“* jenž v sobě zavírá tolikéž hojné zprávy k životopisu Kamarýtovu se vztahující.

Když pak byli přátelé naši větší část tehdejších básníků německých poznali a zároveň i nemálo papíru svými básněmi německými popsali, dostali se jim do rukou i některé české spisy básnické. Byliť to: *Puchmajerovo sebrání písní a básní, Palkovičova Muza slovenská, J. Nejedlého Hlasatel* a přeložené jím na jazyk český *spisy Gessnerovy*, zvláště ale příloha tehdejších Vídeňských novin *„Prvotiny pěkných umění.“* Tyto dosaváde neznámé plody Muzy české zalíbily se jemnocitnému Kamarýtovi tak, že jich opět a opět čítal a sobě z nich vypisoval; předkem ale dojaly jej práce básnické Jungmannovy, Markovy, *Polákovy* — v Prvotinách obsažené — v té míře, že se na tom ustanovil, že dá výhost dosavadnímu básnění německému a oddá se napotom docela české Muze básnické.*) Začalť ihned překládati některé drobné básně německé — Hagedornovy, Lessingovy, Bürgerovy a j. — na jazyk český, načež pak dal se i do skládání původních veršů českých, totiž písní, nápisů, listů přátelských, básniček příležitostných, idyl a romancí a t. p.**)

---

*) O této své národní a básnické metamorfose píše K. v listu k příteli svému velmi zajímavě, ano nadšeně takto:

— — — — „S bledou
u Parnassu německém sem bloudíval
tváří; vždy mé oko slzívalo,
choulostivě stranou vždy sem chodíval,
mne by hejno cizí nevyhnalo,
anož honosí se na sta písněmi.
Já jen pod horou sem sobě zazpíval,
tys jen tamto slyšel zpěv můj němý.
Vždy mé oko slzívalo; vdával
ze všeho sem, má že vlast to není:
pěním jiným kojila mne mátě
na kolébce. Po dlouhém pak úpění
pod stínícím klenem zdřímnu. — —
— — — — —

V snění tomto viděl se básník náš přenešena v časy a kraje dětinství svého, slyšel zpěvy, kterými jej matka kojila na kolébce a viděl vnadnou Muzu před sebou, jenž mu domlouvala takto:

— — — „Protoť zrodila
milá máteř tě, bys drahé břímě
nést jí pomahal, jí život oblažil,
slavozpěvy děkoval, a *tady*
jenom směle abys v rozkoši těžil;
anto směle vzdělával své sady!“ —
Takto řkouc mne vnadná Klio políbí:
já ji obejmouti chci — v tom brála
zhusta *svatá harfa* na nebi
Polákova, a mně sen ten vzala. — —
— — — Barvilo
již se nebe, měsíček již vyšel:
— — — když s Čechy sem se sbratřil,
hvězdičky se v modru jasném třpytily,
nebe se jen na mne usmívalo,
zpěvcové se v hajích temných ztišili;
láskou k vlasti srdce plápolalo!

(Smíšené básně 1822, str. 70.

**) Nejstarší nám známá česká básnická práce Kamarýtova pochází z roku 1816 a jestiť to přání: *K jmenovinám Márince St . . vé.*

R. 1816 odebral se Čelakovský do Písku, aby tam studoval třídy humanitní. Chmelenský a Kamarýt zůstali však v Budějovicích, tak že se napotom s Čelakovským toliko o prázdninách osobně scházívali. Za to ale dopisovali sobě přátelé tito tím pilněji a sdílívali si své práce literní. Kamarýt pracoval nyní velmi pilně na poli oblibeného básnictví českého; přeložil několik větších *básní německých*, mezi nimi Bürgerovu balládu *Únos* — pak některé básničky *Anakreontovy* a nápisy *Martialovy* na jazyk český; složil větší *satyru českou**) a několik písní, romancí a balad českých.

Téhož času usnesli se také K. s přáteli svými Čelakovským a Chmelenským, že — dle příkladu *J. L. Zieglera* a přátel jeho, v okolí Dobrušském tehdáž přebývajících**) — jakoby na osvědčení a důkaz svého smýšlení národního a oddanosti vlastenské přidají k svým jmenům křestním jiného ještě jmena vlasteneckého, a tak se stalo, že od té doby nazýval se Čelakovský Františkem *Ladislavem*, Chmelenský Josefem *Krásoslavem* a Kamarýt Josefem *Vlastimilem*; jichž příkladu nasledovalo pak ještě několik jiných mladších jinochů a dívek.

Doba tato stala se však nadto i v jiné ještě míře a spůsobě památnou a důležitou v spisovatelském a básnickém povolání našeho Kamarýta a přátel jeho. — U všech téměr národů evropských obracela se tehdáž pozornost mužů učených k starším národním památkám literním, jakož i k národním písním, příslovím, pohádkám, obyčejům a. t. p. plodům prostonárodním. Totéž dálo se tenkráte také u národů slovanských a znamenitě i u nás, kdež byl právě tehdá V. Hanka začal vydávati *Starobylá Skládánie* a objevil „*Rukopis Kralodvorský*,“ tento nejdražší poklad staročeského básnictví. Kamarýt byv upozorněn na tuto literaturu prostonárodní a oznámiv se s neocenitelnými plody nejstaršího básnictví českého, jal se také společně s přítelem Čelakovským sbírati písně, přísloví, povídky, pohádky a. t. p. skladby národní, a dojat jsa jich rázností, jednoduchostí, srdečnosti a líbeznosti snažil se nyní básnické práce své dle nich skládati a je co se formy a jádra týče, v básních svých napodobovati. Dělával od té doby již také verše *počtem momentu* (k. p. báseň: *Lutobor a Velena — muška zlatohlavá* a. j.) a užíval i slov, obsažených v starších básních českých (k. p. *nach, bodrý, zmilitka, Morana, tŕas, varito* a. t. p.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— (*Divadlo.*) Dne 12. března. Auberova spěvohra „Němá z Portiče.“ Očekávali sme přesnější představení dvou prvnějších — avšak byli sme v naději sklamáni. Ze spoluúčinkujících sil nás jedině Sl. z Ehrenbergů uspokojila. Panu Veckovi upřímně radíme, by svého příjemného a silného hlasu více šetřil, zvláště ale když není dispenován. Pozorovali sme totiž, že ve výšce tony s velikým namáháním vyráží, což nejen hlasu škodí, nýbrž i při ne zcela čistém tónu nepříjemně na ucho posluchačovo působí. Ostatní úlohy byly jen povrchně provedeny. Doprovázení orchestru se na mnohých místech z koleje praecisnosti vyšinulo,

---

*) Satyru tuto podal K. Hyblovi do jeho *Rozmanitostí*, kdež byla r. 1818 vytištěna v sv. 13. (N.) str. 79—85; tamtéž a to v sv. 16. čteme též některé epigramy a hádanky K.

**) Viz časopis *Škola a život*, kdež sme šířeji vypsali život a ocenili literární působení tohoto o národnost a jazyk český vysoce zasloužilého muže.

24*

čímž sjédnocenost ve hře velice trpěla. Návštěva byla četnější, než při druhém představení téže spěvohry.

Dne 14. března. „Čeleď,“ veselohra jednoaktová od R. Benedixe, překlad od Novotného. Jest to více fraška než veselohra. Děj kusu toho jest velmi skromný, a hlavní těžiště záleží v několika více méně podařených figurách, vždy vděčných pro herce. Tak byli potleskem odměněni paní Peškova, p. Svoboda str. a j. V úloze štolby předveden nám nový začátečník, p. Terš. Pan Terš má příjemnou postavu a příjemný orgán, a zdá se, že i rozumí úloze. Jeho pohyby jsou arciť ještě příliš začátečnické, a bude jimi musit znamenitě spořit. V menších úlohách může býti dobrou akvisicí. Jsouce dosud bez školy divadelní a hotových herců nemajíce na zbyt, musíme se ovšem spokojiti začátečníky; záleží jen na režii, aby je rozumně vedla a přiměřeně zaměstnávala. Co dodatek představení toho byly plastické obrazy, nazvané „Fata morgana,“ a mnohé z nich se těšily z hojného potlesku. Zvláště první část, nejvíce to obrazy antického umění, vynikala až dopodrobnou plastickostí. V druhé části byly zvláště obrazy z naší Prahy přijaty s jásotem. Návštěva nebyla příliš četná; doufáme ale, že se jí těmto obrazům hojněji dostane, jakž toho zasluhují.

Dne 15 března bavila obecenstvo velmi příjemně Rossiniho komická opera „Lazebník Sevillský“ ve prospěch p. J. Švarce, statného člena naší mladistvé zpěvohry. Po několika tragických zpěvohrách, které se za sebou provozovaly, nám tím více byla příjemna změna ve výběru oper, a my tudiž uznati musíme volbu této zpěvohry co volbu vhodnou. Mimo to jest jedna z nejoblíbenějších a pravým humorem bohatě proniknutá práce plodného Vlacha, Rossiniho. Jediná obava, však tanula nám na mysli, že provedení zpěvohry v rukou našeho personálu nebude důkladné. Avšak musíme upřímně vyznat, že nás představení „Lazebníka Sevillského“ vzdor tomu, že se posud tu i tam značné nedostatky ve zpěvu i hře jevily, uspokojilo; neb zpěváci i orchestr přičinilo se seč mohli. Největší zásluha o zdařilé toto představení náleží bez odporu sl. z Ehrenbergů (Rozina). Zpívala bezúhonně a všude objevila svěžest a rozmar. I ve hře a proze dařilo se jí výborně, a jen ke konci druhého jednání byla hra její poněkud mdlejší, než z počátku. Obecenstvo poctilo ji po každé scéně hlučným potleskem. Pan beneficiant zpíval Figara v celku velmi dobře, jenom ve hře scházel mu samorostlý humor. Méně nás uspokojil p. Polák (hrabě Almaviva). Jeho úloha vyžaduje živou, nenucenou hru. Pan Polák zpíval sice s citem, ale jeho nepřirozené chození po jevišti a chybné držení těla při zpěvu, mu velice ve hře vadily. Též upozorniti musíme p. Poláka, by při vázané kantiléně jednotlivé tóny neustále silným hlasem nevyrážel a je pak pianem nezakončil, čímž zpěv jednotvarným a posluchače unavujícím se stává. Pan Sák necharakterisoval ve zpěvu doktora Bartolla zcela vhodně a živou, leckdy přehnanou hrou nehleděl tu úlohu provésti se stanoviska toho, že povaha doktorova tím se stává komickou, an zápasí mladistvý zápal k Rozině spojený se ziskuchtivostí a vážností starcovou. Pan Čech poprvé předstoupil ve větší úloze před naše obecenstvo a provedl ji co do hry velmi chvalitebně. Ve zpěvu byli bychom si přáli výraznější přednes a jasnou vokalisaci. Hlas jeho jest sice příjemný ale málo vydatný. Ostatní menší úlohy těšily se z dobrého provedení. Orchestr podporoval slušně celek, jenom tempa při arii lazebníka, finale prvního dějství a duetu Bartolla s Rozinou v dějství druhém měly být rychleji držány. Též na některých místech doprovázel orchestr příliš silně, jako n. p. při duetě Almavivy s lazebníkem v prvním aktu a ariettě doktora Bartolla ve finale aktu druhého i jinde. Zevnější úprava byla uspokojující. Návštěva jako obyčejně při příjmech, velmi četná.

Dne 17. března. „Hrabě z Letoriérů“ aneb: „Jak se přízeň získá, veselohra ve třech jednáních od Bayarda, překlad od J. Lomnického. Představení toto bylo nám pravou pochoutkou a důkazem zároveň, jak pěkně u nás hra i souhra, zvláště ve veselohrách pokračuje. První místo náleží tenkrát bez odporu p. Kolaru ml. co radovi, který nám v druhém jednání od scény ke scéně rozvinul figuru právě klasickou. Tu přestává kritika již rozumovat, a posluchač je tam, kde právě býti má, totiž v čistém požívání. Vedle něho jmenujeme paní Peškovou co vikomta, která rozmarem i hrou bavila po celý kus výborně. Kdyby byl pan Šamberk v posledním jednání nebyl ochablým, byla by i jeho hra zaokrouhlenou. Pěkné pokroky zaznamenáváme též o slečně Peškové, a jmenujem ještě pana Chramostu a Sekyru. Návštěva byla prostřední. Překlad oplývá hrubými germanismy, jako „okres činnosti,“ „chudý čert“ a t. d.

— *Repertoire* českého divadla jest tento: Na dnešek oznámena jest zpěvohra „Lazebník Sevillský,“ v sobotu dne 21. „Rohovín čtverrohý“ a „Fata morgana,“ v neděli dne 22: „Střelec kouzelník“ (benef. p. Rafaele), v úterý dne 24: „Mnoho přátel naše škoda,“ ve čtvrtek dne 26: „Zpěvohra“.

— *Druhý koncert konservatoria* odbýval se 15 t. m. v sále Žofínském s dosti slušným zevnějším výsledkem ačkoli skladby, vyjímaje oddělení prvé, jež vzletuplné symfonie do E-mol od V. H. Veita vyplnila, byly veskrz co do

ceny chudé. Námitka, že se volily skladby pro solo vděčné, odpadává již sama, nebo jest dosti ušlechtilých a spolu vděčných skladeb, a obecenstvu by se nemusely duchaprázné a přeslazené komposice vnucovat. Upozornili sme na tento nešvar, neb se s ním zhusta při koncertech z více čísel sestávajících, potkáváme. Jak již praveno, provozovala se v prvním oddělení Pražanům ještě z času působení Škroupova známá symfonie Veitova. Skladba tato má mnoho něžných myšlének, které hlubokým přednesem tím více získají. Provedení její chovanci ústavu nebylo v té míře správné, jak by toho byla zasluhovala. Mladistvý orchester hrál sice korektně, však při pilnějším nastudování v podrobnostech bylby i seznal odstíňování jednotlivých oddílův. V druhém oddělení přednášel F. Kratochvíl (přij. r. 1858) triviální, pro solo dosti těžké a nástroji nepřiměřené „Divertimento" pro contrabas od prof. Hraběte. Mladistvý tento chovanec hrál s počátku s trémou a vedl úzkostlivě smyčec, takže leckdes nepravý ton se ozval, posléze objevil dosti silný ton, nevšední techniku, čistotu při vzetí tonu a promyšlený přednes. Obecenstvo odměnilo hru jeho po každé solové větě, a ke konci jej třikráte vyvolalo. Pochvalně musíme se též zmíniti o sl. Zavrtalové, jež chatrnou arii z Füchsovy jindy oblíbené zpěvohry „Guttenberg" zpívala. Arie tato poskytla jí příležitost rozvinouti příjemný, silný a objemný hlas a své dramatické vloby na jevo dáti. Sl Zavrtalová přednášela arii se zápalem a přesně, intonovala čistě, jen na některých místech kladla na slova opáčný výraz. Též její vokalisace nás neuspokojila. Neklademe jí to za vinu, nýbrž p. profesororovi zpěvu G. Gordigianimu, který málo o to pečoval, aby zprostil její zpěv dvou těchto vad. Podotkneme-li ještě, že sl. Zavrtalová je velká i příjemná osobnost a jedna z nejpilnějších žákyň, můžeme jí prorokovati zdar na dráze dramatického umění. Též i jí se dostalo hlučného a dlouho trvajícího potlesku. Třetí solista byl F. Bayer v témže roce co ostatní chovanci přijatý. Přednášel bezcenné a ze samých přeslazených frásí sestávající „Concertino" pro oboi od Voigta., Namáhavé solo bylo pro onoho útlého chovance příliš těžké, a on zápase pouze s technikou, nemohl ostatním požadavkům vyhověti. Nová Jadassonova „concertní ouvertura" ukončila koncert. O skladbě samé platí přísloví: „Mnoho křiku — málo vlny" v plné míře. Návštěva byla četnější než v koncertě prvním. *a—a.*

— *Druhá kvartetní večerní zábava* dne 12. března v sále konviktském odbývaná, byla opět co do uspořádání programu velmi zajímavá, a to tím více, an mimo dvou klasických prací „Tria" pro piano, housle a cello od R. Schumana (Op. 80.) a Beethovnova Kvarteta (op. 59) nový kvartet do C—dur (Op. 12) od Selmara Bagge, bývalého žáka na zdejším konservatorium, nyní redaktora novin „Allg. Leipziger Musik-Ztg." provozován byl. Skladba ta, v níž toliko rozumné zpracování nalezáme, jest duchaprázná a unavuje posluchače. Ze všech vět jest první polovice Adagia nejzdařilejší. Obecenstvo přijalo Baggeův kvartet, jemuž se slušného provedení dostalo, velmi chladně. Výborně bavilo „Trio" od geniálního Schumana. Pan Smetana hrál z ochoty piano. Naskytla se nám již častěji příležitost o jeho bezúhonné hře se pochvalně zmíniti; připojíme toliko, že se i v podrobnostech vpravil v ducha skladby a provedl ji se skvělým výsledkem. Zvláště tklivé „Adagio" přednášel mistrně. Zábavu ukončil Beethovnův hlubokým duchem provanutý kvartet do F-dur. Nejen krása skladby, ale i přesné provedení povzbudilo četné obecenstvo k hlučnému potlesku.

— *Odbor hudební v besedě umělecké* se již konstituoval, a sice následovně: Za předsedu zvolen Bedřich S m e t a n a, za jednatele Ludev. P r o c h á z k a, za správce F. P i v o d a, za referenta S. K o l e š o v s k ý a za knihovního Leop. Z v o n a ř.

— *Prémie k „Lumíru" na r. 1862* jest již hotova a bude se pp. předplatitelům co nejdříve rozesýlati. Jak známo, jest to obraz „P o r á ž k a T a t a r ů u O l o m o u c e r o k u 1241" od mistra F. Hellicha, skupení to velmi živé a pravdivé. Tisk obstarala firma E. Hölzlova ve Vídni. Jsme přesvědčeni, že prémie ta předplatitele naše u vysoké míře uspokojí.

— *Dnes tomu právě 30 let*, co se odebral na věčnost jeden z prvních pěstitelů naší literatury, J. V. K a m a r ý t. Zajisté se zavděčíme našemu čtenářstvu, připomínajíce v listu našem památku jeho životopisem, pocházejícím od Ant. Rybičky, který v oboru tom již životopisem Krameriusovým chvalně znám jest.

— *Pomník Jana Amosa Komenského* bude postaven v Brandýse nad Orlicí, kdež Komenský napsal znamenitý svůj „Labyrint světa."

— *Valná schůze tělocvičné jednoty Pražské „Sokola"* dne 15. t. m. četně byla navštívena. Po 3. hodině zahájil starosta jednoty pan II. F ü g n e r schůzi. Jednatel p. dr. Tom. Č e r n ý podal stručný přehled o zkvétání jednoty za první rok jejího trvání. Po té podal p. dr. R u d. B í l ý jmenem revisorů účtů zprávu účetní. Zní pak takto: Ctěné shromáždění! Bratří a soudruhové! Důvěrou svých soudruhův v dozorství účetním jest mi svěřena úloha, bych Vás seznámil s finančním hospodářstvím jednoty naší. Než však k věci samé přikročím, musím podati Vám stručný přehled našeho účetnictví vůbec a zvláště

činnosti zvolených účetních dozorců. — Z počátku neukázala se hned nutná potřeba podrobného a systematického vedení knih účetních, jelikož příjmy byly skrovné a počet údův malý. Avšak nepředvídaný rozkvět jednoty naší vyžadoval brzo přísnějšího a podrobnějšího vedení účtův. Na základě účtův a záznamův bývalého jednatele dra. Ed. Grégra podařilo se snahám jednatele dra. Tom. Černého a pokladníka V. Černého založením denníku a hlavní knihy uvésti v účetnictví naše vzorný pořádek. Úlohou revisorů účtů, zvolených ve valné hromadě dne 12. října 1862 bylo proskoumání účtův a sestavení zprávy účetní. Avšak po krátkém čase vzdali se dva údové této komise svého úřadu, takže nová volba doplňovací předsevzíti se musela. Stalo se to ve valném shromáždění dne 1. února. — Hned z počátku svého úřadování nabyli sme přesvědčení, že naši předchůdcové své povinnosti úplně zadost učinili, zanechali nám potřebu svých základů k další práci. Výsledek této nevyhoví ovšem snad veškerým požadavkům řádného účetnictví; avšak příčinu toho sluší hledati za jedno v brzké změně jednatele a revisorův účtů, pro kterou ustálení účetní manipulace posud bylo nemožným; za druhé v neustálém kolisání počtu údův, které řádnému účetnictví vadí. — Veškeré příjmy jednoty naší od 1. března 1862 až do 28. února 1863 obnášely 8902 zl. 7 kr., veškerá vydání 8768 zl. 81 kr, tak že zbylo v pokladnici na nový účet 138 zl. 26 kr. Přijalo se průměrně za měsíc 610 zl., vydalo ale 730 zl. Jevící se nedostatek kryt byl půjčkou 1324 zl. 87 kr. Jelikož ale nyní již veškeré nářadí tělocvičné zakoupeno jest, na které značná suma 2314 zl. 54 kr. se vydala, a tudíž tato výloha budoucně odpadne, bude průměrné měsíční vydání 537 zl., tak že by 73 zl. měsíčně přibývalo. Jmění spolku, záležející hlavně z nářadí a nástrojů dílem koupených, dílem darovaných v ceně 2486 zl. 70 kr. (po odrážce 10% na upotřebení) obnáší 2624 zl. 96 kr. Odpočtou-li se od toho passiva, totiž dotčená půjčka 1324 zl. 87 kr., jeví se co čisté jmění jednoty 1300 zl. 9 kr. — Ve valné hromadě dne 1. února b. r. ustanovilo se, že má býti zřízena základní jistina z dobrovolných příspěvkův. — Sešlo se až posud, tedy za měsíc, od 32 údův 47 zl. 10 kr. r. č. — Avšak lze se nadíti, že základní jistině dostane se hojnější podpory. Neb nutnost a důležitost základní jistiny leží na bíledni. — Co jednotlivci uspořený peníz, to spolku základní jistina. Ona má býti útulkem a útěchou spolku v nepředvídaných peněžitých nesnázích. Zvláště se zdá vaditi vzrostu základní jistiny rozšířené domnění, že malým příspěvkem není pomoženo. Náhled ten jest docela mylný. Každý uzná, že při průměrném počtu 600 údův i měsíčním příspěvkem dvou neb tří krejcarův značná jistina by se docílila. Jen dobré vůle třeba. — Konečně několik slov o stavu jmění naší jednoty. Pravda sice, že spolek náš nemůže se honositi jako jiné spolky velkým jměním na hotovosti. Avšak tuším, že není tělocvičné jednoty nehodno, že valná část jmění jejího záleží v tělocvičném nářadí. Jest to jistina, z které časem svým největší těžiti budeme úroky. Pročež nedržím stav jmění našeho za neprospěšný a kojím se nadějí, že bohdá již v příštím roce nám bude popřáno, abychom Vás skvělejší překvapili zprávou. Na zdar!" Dr. Rud. Bílý, Ed. Syřínek, Petr Babor, revisoři účtů. — Obě zprávy, jednatelská i účetní, schváleny jsou od hromady. Přikročilo se k doplňovací volbě jednoho úda výboru na místo poděkovavšího se pana prof. Tonnera. Odevzdáno jest 237 lístků a zvolen p. Vít Guth. Na to schůze skončena.

— *„Šotek,"* humoristický list, počne vycházeti v Praze od 1. dubna redakcí Moserovou.

— *Tomáše Bab. Macaulaye „Dějiny Anglické"* jež vydává Václav Zelený, dospěly k sešitu jedenáctému. Sešitem tím ukončen jest díla toho díl třetí a počíná se díl čtvrtý.

— *Bezděkovy „Biblí svaté"* vyšel u Kobra sešit šestnáctý (dílu II.), jenž obsahuje knihy Isaiáš 18—52. Zároveň započato s vydáváním dílu třetího, jehož sešit první s evangelium podle sepsání sv. Matouše začíná. K oběma sešitům přidány jsou rytiny Leydena a A. Dürera.

— *„Mladému pokolení,"* básně Jaroslava Martince, vyšly právě nákladem Slovanského kněhkupectví Jos. Nováka a Jos. R. Vilímka. Sestávají z básní „Mladému pokolení," „Český Sion," „České Šalomouniady" a „Fidibusy." Úprava jest pěkná; o vnitřní ceně promluvíme jindy.

— *„Komedií a her"* Matěje Kopeckého vyšel (druhého oddílu) sešit třetí, jenž obsahuje čtyry hry.

— *„Zvěst od Nežárky"* přestane koncem tohoto čtvrtletí vycházeti, a sice, jak nakladatelstvo praví, „za příčinou vyskytlých se všelikých nepříjemností."

— *Od Radnic.* (Divadlo. Slavnost Kyrillo-Methodějská.) 8. března hráli po delší přestávce divadelní ochotníci v Radnicích Tylova oblíbeného „Bankrotáře". Ačkoliv jednotlivci (pp. Majer, Svoboda a slč. Sajnerová) dosti se namáhali, aby dostáli úlohám svým, přece souhra v celku pokulhávala, což jedině přičísti sluší nedbalosti, s jakou se zkoušky odbývají; vůbec pozorujeme již od dávného času, že režie jest malomocna. — Na velepamátný den sv. Kyrilla a Methoděje zapěl v Stupenském chrámu Páně provs. zpěv. spol., sestávající nejvíce ze Břasských

úřadníků, dojemnou chorální mši od van Brée, ku kteréž slavnosti hojný počet osadníků se sešel. Na večer uspořádali titíž pánové hudební zábavu, kde zvláště se líbily a zajímaly sbory „Rekův sen“ od Slavíka a „Utonulá“ od Křížkovského, píseň s průvodem rohu, pěkná hra na violoncello pana P. Lechnera a jedno kvarteto smyčcové. Slavnost tato kárá jasně ze lži ty, jenž četné úřadnictvo břasské šmahem a všudy za „Frankfurtisty a Slávožrouty“ vykřikují; i Němci súčastnili se v zábavě. *f*

— *Z Rožmitálu* 15. března. (Veřejné slovo k našim pp. ochotníkům). Odpusťte, že nabízeje Vám své skromné síly dopisovatelské, vystupuji takto co druhý kandidát na pole písemnictví z našeho zákoutí. Vidím již v duchu, na jak růžovou cestu sem vstoupil, stana se referentem ochotnického divadla rožmitálského. Vidím již v duchu, kterak budou — zvlášť někteří z pp. ochotníků — předemnou smekat mně blahořečíce, že jal sem se mocným slovem hlásati slávu jejich širšímu světu. I když rány jejich otevru, aby v nich se shlížeti mohli, i tu budou mi za to vděčni, kladouce mi v ruce metlu na znamení, jen abych tím spíše někdy šlehnul. Jeť to krásný pocit, býti dopisovatelem, a protož ustrňte se nade mnou a dopřejte místa mým chatrným dopisům ve Vašem listu. Nu a teď se obracím k Vám, pp. ochotníci. Nedomnívejte se už napřed, že o Vás budu mluvit co o výtečnících vůbec, anebo že snad budu jen kárat a hanět; to nikoliv. Já jen v krátkosti vám připomenu, co máte a čeho se vám nedostává. Váš pokrok za ten půl druhého roku, co divadlo u nás vstoupilo do života až po dnes, záleží hlavně v tom, že ste si zvolili příhodnější místo pro chrámek Thalie a tak ste umožnili místo opravám, které musíte zavést, nechcete-li, aby byly snahy vaše marné. Majíce místnost isolovanou, hleďte ji tak uspůsobit, aby účelu vyhověla. Určete stálá místa obecenstvu, udejte vstupné, jak za nejlepší uznáte, z ohledů nižádných je neměníce. Nenechávejte tak volný přístup tolika dítkám do divadelní místnosti; nebo ti malí neposedové natropí hluku tolik, že to pozorně poslouchajícího diváka se nemile dotýká. Vypracujte a přijměte jakýs řád pro sebe, dle něhož byste se všickni říditi museli; tím se předejde libovůli mnohých. Vyvolte ze svého středu jednoho, kterého za nejschopnějšího uznáte: ten nechť Vám úlohy přiděluje a Vás s rozvážením poučuje. Účty veďte řádně, abyste se jimi kdykoli vykázati mohli; mějte stále na paměti, že čistý výnos jest věnován d o b r é m u ú č e l i, pročež jej mnohým zbytečným vydáním neztenčujte a raději hleďte co možná nejvíce obor dobrého účelu rozmnožit. Zde vám musím vytknout, že jste Vy snad samojediní ze všech sborů ochotnických v naší milé vlasti, kteří ještě žádné představení byli nedali, jehož čistý výnos by byl věnován — národnímu divadlu; ta schránka na dobrovolné dárky pro národní divadlo ve vaší divadelní místnosti vyvěšena, tuším, mnoho nevynese. — Dále, prosba ochotníků Lomnických u Jičína, již myslím lonského roku ste obdrželi, byste ve prospěch jejich pohořelých alespoň jedno divadelní představení dali, byla až dosud marná. Považujte divadlo za školu, ve které se vzděláváte, cti a chvály si vydobývajíce. Vždy jen čest na paměti mějte a nikdy žádných jiných zájmů jakýchkoliv. Ustanovte se na tom, komu má vlastně divadlo přináležet (já bych vám radil, byste je prohlásili za obecní jmění); až posud ste kráčeli po nebezpečné dráze. Jednou se dokonce hrozilo se strany ředitelstva, že se divadlo — prodá, podruhé ste zase vybízeni, abyste hráli. Takovým a podobným podrývají se snahy Vaše a jsoucnost divadla stává se dokonce záhadnou. — Co se provozování kusů samých dotýče, přihlížejte k tomu, aby se Vámi podávaly kusy snadné, z počátku lehké frašky a pak některé veselohry, později malé činohry, a udržujte se každý ve svém oboru; ne tak, jak sme to dosud vídali, že se nám v jedné a té samé osobě představil jednou komický stařec, podruhé tragický hrdina nebo naivní milovník. U ženských platiž to samé měřítko; vycvičte si více ženských, aby nemusela jedna vždycky míti hlavní úlohu; následkem toho neobstojí obyčejně v žádné. Divadelní kusy, jako: „Při piketu,“ „Vikomt z Letoriéru,“ „Galejní otroci,“ „Muka chudé ženy“ (posledně provozovaná) a jiné jsou na Vás přetěžké. Nemohu dosud pochopit, jak ste mohli v takových kusech vystupovat. Myslíte, že ste tím obecenstvu posloužili? Obecenstvo, kdyby i nechtělo, musí se smát scénám, kteréž naopak mají v něm zbuzovat dojem tklivý. — Ne všichni stejně učíte se pilně úlohám, aniž promýšlíte charaktery osob, jež máte představovat. Musíte systematicky pokračovat zvláště již proto, aby jistá část obecenstva, která vzdělání postrádá a všemu v divadle se směje, zvykala mírnosti a slušnosti. Pravdivost slov těchto jistě uznáte, spomenete-li si na provozování posledního kusu „Muka chudé ženy“ dne 22. února; víte jak se chovalo obecenstvo při scénách docela vážných. Ovšem že díl viny nesou ti, kteří na jevišti si nedobře počínali. Proč se to 5. března při opakování téhož kusu nestalo, aby obecenstvo se tak nešetrně všemu smálo, ačkoli ste o nic lépe na jevišti si nepočínali? Proto že to druhé publikum sestávalo z velké části z lidí uvědomělých. Z té příčiny schvaluji, že obyčejně hráváte jeden kus dvakráte; tím se obecenstvo lépe vystřídá, a když tomu tak již

má u nás býti, že se jedna třída obecenstva od druhé tak úzkostlivě liší, hrajte budoucně vždy jednu hru dvakráte. Učiňte sobě knihu dle příkladu jiných ochotnických divadel, na př. Rokycanského, ve které by Vás někdo moudře posuzoval. Taková kniha Vám lépe poslouží, než zprávy v novinách, které mohou býti jen obmezené. Pak kdyby veřejné zprávy v novinách zněly o Vás nepříznivě, spůsobily by u mnohých z Vás marné jitření, začež by mohl dopisovatel ledacos utržiti. — Toto, co sem k Vám promluvil, jest jen z větší části v obrysech naznačeno, a na Vás jest, abyste pokynutí to přijali a je ve skutek uvedli. Já pak neopominu, abych čas od času o Vašem pokroku zmínky veřejně učinil. Především buďte pamětliví hesla: Svornost!!! *O. T. v —mž—*

Dopisy redakce.

Panu J. L. Š. zde. Vaše poslední zásylka jest slabá a nevyniká ničím. „Poslední slza" nemá základní myšlénky, „Nezazli" jest přeslazená a „Dárek" jest velmi rozvláčný na drobný předmět. Zdá se, že ještě mnoho zápasíte s pravým výrazem; ten že se Vám vždycky nezdaří, jsou důkazem verše „A hodiny když cvokají." „Píseň zedníkův" jest holé nápodobení „Kovářské." Vaše „Víla" jest holá prosaická událost, uvedená v rýmy. Při verších

rozhněval svou mílku něžnou,
ta mu srdce proklala

nevěděli sme, tropíte-li si z nás žerty, aneb-li tak myslíte opravdu. Neboť jest-li v tom něžnost, že se z něžnosti vraždí, pak musíme v „desateru" místo „nezabiješ" říkati „nebuď něžným." „Vlasti a dívce" jest jen nápodobením Jablonského „Vlasti své a Tobě." Z toho, co sme zde pověděli, musíte si sám vybrat, co k pokroku Vašemu nevyhnutelné, jste-li, jak sám pravíte, „přítelem pokroku." Žeby bylo v každé básni trochu lásky, nevadí nám nikdy; neboť jediné, co v každé básni hledáme, jest — poesie.

Panu J. N. v Bud. Litujeme velice, ale proslov ten vám napsati nemůžeme. Jsmeť z principu proti podobné příležitostné poesii, která se objednává, a myslíme, že několik srdečných slov vynahradí každý sebe lepší proslov.

Panu J. Šv. zde. Vaše básně jsou bez formy i bez poesie. „Průvod pohřební" jest tak zdlouhavý, jako vůbec každý průvod pohřební, necítíme-li při něm nic, a jdeme-li za nim jen ze zdvořilosti; více ste také sám při tom necítil. „Jinochovo loučení" a „Nářek milenky" jest rýmovaná prósa bez citu a beze vzletu. Slova jako: „Nikdy více nebudeš tak vřele líbati mé bledé líce, vždy tak čerstvé, veselé" nehodí se dívce do úst, neboť by tím jen dávala na jevo, že se příliš často dívá do zrcadla. „Žárlivost" jest náramně profesorská práce, jejížto moralisující konec

Protož já si stále pilně hledím
tebe a tvých hrozných následků

poesii uráží. Ostatně se mýlíte, myslíte-li, že naše „Dopisy" jsou k tomu, abysme mladé básníky odstrašiti chtěli. Dávámeť jim jen nejupřímnější a nejsvědomitější úsudky dle své možnosti a dle nejlepší vůle. Četné dopisy nejen z obecenstva, ale i od těch, jichž se úsudky naše nejblíže týkají a jež všichni uznávají, jsou nám dostatečným rukojemstvím, že sme tím na dobrou cestu uhodili. Jsme pevně přesvědčeni, že si tím jen důvěru mladých básníků získáme.

Panu L. N. do P. Vaše první tři milostné jsou všední; odložili sme jich právě velmi mnoho, které jsou těmto Vašim zcela podobné. První má pěknou základní myšlénku; zabil ste ji ale rozvláčností. Taková píseň snese nanejvýš čtyry sloky, a ty musejí být ještě velmi krásně provedeny. Poslední Vaše báseň ale jest pěkná a časem ji otiskneme.

Panu F. L. H. S. zde. Na práce začátečnické neklademe nikdy přísné měřítko kritické; jediné ale, co v nich najít musíme, máme-li k nim bráti zřetele, jest: talent. Ten se ale u Vás nejeví posud v ničem. Práce Vaše jest zcela šablonovitá a nenašli sme ve Vaší povídce ani děje, jenžby poněkud zajímal, ani vypravování, ani líčení, ani psychologie — vůbec ničeho. Než se dáte do psaní povídek, musíte znáti život, aspoň některé jeho částky; Vaše povídka jest ale jen vyčtěná věc. Jednotnou myšlénku nedržíte posud ani v jednoduchém líčení; tak na př. se nesmí příliš mnoho mluviti o slunci, že nás probouzí ze spaní a my hned na to se podíváme na ulici, kdež to vyhlíží takto: „Sníh padal v hustých chomáčích . . . vítr fičel, šlehal do obličeje a mnohdy hodným kusem sněhem oko zalepil." Račte naložiti s povídkou dle vůle.

Panu Fr. S. K. zde. Vaše noveletka nezajme čtenáře, poněvadž jest předmět v celku malicherně zpracován, a řekli bysme, nedbale naházen. Konec jest nad míru naivní. Nedá se Vám ale upříti jakýsi talent u líčení jednotlivých povah. Jedná-li se Vám opravdově o něco v novelistice, pěstujte tuto stránku; avšak s nahlednutím do života musí se spojiti také ruka umělcova. Noveletka ta Vám stojí k službám.

Panu O. T. v —mž—. Vždy vítán.

Panu L. H. v Brně. Upotřebíme svým časem.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském kněhkupectví v nov. alejích č. 136. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. Rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 13. **26. března 1863.** **XIII. ročník.**

Znělky Krymské.

Od A. Mickiewicze.

VI.

Bakčesaraj.

Girajův velká, ale pustá dědina.
Zmatené čelem pašův síně, průchody,
sofy a trůny moci, lásky závody
kobylka přeskakuje, hyzdí hadina.

Skrz okna různobarvá svlaku rostlina
se vtírajíc na hluché stěny, na svody,
přejímá dílo lidské jmenem přírody
a píše Baltazara písmem „Ruina."

U prostřed sálu výtvor ze mramoru slyne,
to fontan háremu; jak by se mu cos zdálo,
perlové slzy roně volá v pusté síně:

Kde jsi, ó lásko, kde jsi moci, kde jsi chválo!
Vy máte trvat věčně; zřídlo rychle plyne,
ó hanbo! vy ste přešly, zřídlo pozůstalo.

VII.

Bakčesaraj v noci.

Pobožní vycházejí z džamid pozdní chvíle,
izanu ohlas v tichém umlkuje šeře,
zapýřila se lícem rubínová zoře,
neb stříbrný král noci touží po své milé.

V haremě nebes svítí lampy věčně bdilé,
pod nimi v safírové plove ve prostoře
jeden oblak, jak snivá labuť na jezeře,
kraje má malované zlatem, prsa bílé.

Tu padá s minaretu stín, tu s cyprysa,
dál černají se kolem obry granitu,
jak satani sedící v radě Eblisa

pod stanem temnosti; a časem se štítu
jich probudí se blesk a letem Farysa
mlčící proletuje pouště blankytu.

VIII.

Hrob Potocké.

V tom kraji vesny, mezi rozkošnými sady,
uvadlas, mladá růže! neboť vštípily
dní zašlé, prchajíc, jak zlatí motýlí,
ti v hloubi srdce trapných upomínek jedy.

Tam na půlnoc, tam k Polsce hvězd se třpytí řady;
proč na té dráze se tak hustě rozsily?
či zrak tvůj plamenný, než zhas v tmě mohyly,
tam věčně létaje, vypálil jasné sledy?

Polko! i já dni skončím v smutné sirobě;
tu nechť mi hrstku země přítel popřeje.
Pocestní rozmlouvají vždy tvém při hrobě,

i můj duch zvukem mluvy rodné okřeje:
a básník, smutnou píseň pěje o tobě,
mou uzře mohylu, i o mně zapěje.

IX.

Mohyly haremu.

Mirza k poutníku.

Tady z vinice lásky zrna nedozralá
na stůl Allaha vzato; perly Východu
z moře útěch, štěstí tu ještě za mladu
rakev, věčnosti mušle, v mračné lůno skryla.

Je času, nepaměti rouška zahalila,
nad nimi turban chladný září v zahradu,
jak buňčak vojska stínův, jedva u spodu
jich jmena ruka giaura v kámen vytesala.

Ó vy Edenské růže! u čistoty stoku
dni vaše odkvetly pod studu listenem,
na věky zatajené nevěrnému oku.

Teď cizozemec hrob váš przní pohledem,
já mu to dovoluji, — odpusť, ó Proroku!
on jediný z cizincův s slzou patřil sem.

X.

Bajdary.

Do větru pustím koně, dám mu důrazu,
lesy; doliny, skály řadou v divém tlaku
u mých noh plynou, hynou, jako vlny toku,
omámit, spít se chci tím vírem obrazů.

Když spěněný kůň nechce slyšet rozkazů,
když svět už barvy ztrácí pod závojem mraku,
jak v zrcadle rozbitém tak v mém speklém oku
snují se vidma lesův, dolin, úrazů.

Země spí, já snu nemám, jedu tryskem k moři,
černý, vydutý balvan s hlukem v břeh se valí,
já skláním k němu čelo, vzpínám ramena,

pukne nad hlavou vlna a mne chaos halí,
čekám, až mysl, jak loď vírem točena,
se zmámí a na chvíli v nepaměť se vnoří.

Poznámky.

VI. *Bakčesaraj* čili *Bakčisaraj*, nyní nepatrné město, někdy sídlo Girajův čili Girejův, chánův krymských, leží v rozkošné dolině, obklíčené se všech stran horami, na jižní části Krymu, nedaleko Sevastopole a Balaklavy.

Baltazara písmem. „V tuž hodinu vyšli prstové ruky lidské a psali naproti svícnu na stěně paláce královského, a král (Baltazar čili Balsazar) hleděl na částku ruky, která psala." Proroctví Danielovo. V. 5, 25, 26, 27, 28.

Fontan haremu, předmět krásné básně „Bachčiserajský fontán" A. Puškina.

VII. *Džamidą* je totéž, co mešita, chrám mohamedánský, při němž bývá jeden, dva, čtyři až šest minaretův, t. j. vysokých, štíhlých, okrouhlých věží. As v polovici výšky minaretu je galerie čili pavlač, z které *mjuezimové*, t. j. hlasatelé, napomínají lid k modlení. To volání, jež mjuezimové s pavlače pějí, sluje *izan*. Pětkrát za den v určitých hodinách je se všech minaretův slyšet pění izanu, a čistý, zvučný hlas mjuezimův příjemně se rozléhá nad městy mohamedánskými, v kterých panuje zvláštní ticho, protože Mohamedáni neužívají kolových pojezdův.

Eblis neb *Iblis* čili Garazel jest Lucipér mohamedánský.

Farys, jezdec u Arabův, Beduinův.

VIII. *Hrob Potocké.* Nedaleko paláce chánův vznáší se mohyla čili náhrobek, vystavěný ve vkusu východním s okrouhlou kopulí. Lid na Krymě vypravuje, že ten pomník dal vystavět chán Kerym-Giraj své nevolnici, kterou neobyčejně miloval. Nevolnice ta prý byla Polka z domu Potockých. Muravjev-Apostol, jenž učeně a pěkně popsal cestu po Krymě, tvrdí, že pověst ta je bezdůvodná, a že ten náhrobek kryje ostatky jakés Gruzinky. Ale domněnky své cestopisec také neodůvodnil; neb námitka, že Tataři v polovici 18. stol. nemohli tak lehko nevolnic z domu Potockých unášeti, není dostatečná — praví A. Mickiewicz, připomínaje poslední bouře kozácké na Ukrajině, při čemž mnoho lidí zajato i sousedním Tatarům prodáno. Dle prostonárodní pověsti o náhrobku Bakčisarajském Alexander Puškin se zvláštním talentem napsal báseň: „Bakčiserajský fontán."

IX. *Mohyly haremu.* V rozkošné zahradě mezi štíhlými topoly a morušemi stojí náhrobky z bílého mramoru chánův a sultánův, jich žen a příbuzných; v blízkých dvou budovách leží rakve rozházené; bylyť někdy bohatě vyložené, nyní čnějí malé desky a kusy závojův.

Nad nimi turban chladný. Mahomedáni nad hroby mužských i ženských staví kamenné náhrobky s vytesaným na vrchu turbanem rozličné podoby dle pohlaví.

Giaur, z Kiafir = nevěrný; tak Mohamedáni nazývají křesťany.

Bunčuk, koňský ocas = turecký prápor.

Nevěrnému oku, viz giaur.

X. *Bajdary*, pěkná dolina, kterou se obyčejně vjíždí na jižní břeh Krymu.
Úrazů = útesů = skal.

Josef Kolář.

Skalák.

Obrázek z hor od *Karoliny Světlé.*

(Pokračování.)

Na svatodušní pondělek po požehnání došel si Jáchim k představenému pro cedulku.

Představený byl muž tvrdý a pyšný; lichvařil a utiskoval lid, kde se mu kdo dal, ale jinak si mohl paty o kostel obrousit. Měl syna, který tatíka v ničem nezapřel, zato ho byl Jáchim leckdy u muziky zvalchoval; nebyl tedy příliš přívětivě přijat.

„Ty se chceš ženit!“ pousmál se představený opovržlivě, když mu byl Jáchim svou žádost přednesl; „a nač, holenku, a kam? Snad ne do té tvé skalní díry? To nemůže obec ze zdravotních ohledů nikterakž povolit.“

V Jáchimovi začalo všecko hráti, ale skrotil svůj hněv.

„Přižením se“, odpověděl zkrátka.

„Ty že se přiženíš?“ podivil se mu znova urážlivě; „mně se zdá, milý brachu, že balamutíš buďto mne, nebo že někdo balamutí tebe. Jen si to sám rozmysli, kdo by si tě chtěl vzít s práznýma rukama do stavení, nemáš-li ku všemu ještě ze starých, veselých časů nějaký malý dloužek? Ne, ne, hochu, tak zpozdilý není z našich lidí nikdo, by ti dal dceru a tebe i s ní živil, neb když se oženíš, nemůžeš přec zůstat v službě? Ještě kdybysi rozuměl nějakému obchodu nebo nějakému řemeslu; ale jak tě zná celá osada, dovedeš pouze peníze probíjet, z noci den udělat a ze dne noc a tam, kde se sejde nějaká sběř, jí pomáhat v kejklích a nezbednostech.“

Hoch se začal třásti jako osyka. „Co bylo, to nemusí po trvat; každý má svá bouřlivá léta: i já sem je měl. Ale teď jsou za mnou. Pan farář může říci, zdali lhu; doufám že mi neodepře, bude-li toho zapotřebí, vysvědčení. Nepotřebuji ale ani řemeslo umět, ani obchodu rozumět, bych se mohl oženit, neb dostanu se „na luha“ do dvorce a Rozička Kučerová bude mou ženou.“

„To není pravda,“ vyjel si představený, celý zelený zlostí; „ty v hrdlo lžeš, padouchu!“

Jáchim strašlivě zbledl, ale opět nad sebou zvítězil.

„Nevěříte-li mně, tedy se jí na to optejte,“ odpověděl a vyšel ze dveří, protože se déle držeti nemohl.

Představený zůstal sedět, jakoby ho byla mrtvice ranila. Jak pak tomu dlouho, co byla Kučerová jeho synovi vzkázala, že je škoda bot, které za ní trhá, ona že na vdavky ještě nemyslí? a najednou si chtěla vzíti takového . . . nemohl si ani přezdívku dosti hanobící na Jáchima vymysliti.

Popadl kazajku a klobouk a spěchal sám dolů „na luha“, by se na své vlastní uši přesvědčil, zdali mluvil hoch pravdu. Ale ještě byl na sto kroků ode dvoru a již o věděl; slyšel matku plakat, otčíma klejt a viděl, že je celé stavení v největším pobouření.

„Tak ty tedy jinak nedáš a vezmeš si toho ničemného žebráka?“ dováděla Roziččina matka; „věz ale, že tě od té chvíle za dceru svou více nepovažuji.“

„Ale, maminko, jen se přec zpamatujte, vždyť mám dost pro nás oba,“ konejšila ji Rozička.

„Co pak nevíš, že je ten největší nezbeda a darebák na vůkolí? což si už zapomněla, že se potloukal s cikánkami po světě, že si se zloději bratříčkoval? Nestojí ani za to, by člověk na něho psa zahuškal a křikl: Vezmi si ho!“

„On není žádný darebák! Kdo může o něm co špatného říci, co slouží na faře?“

„A to ty nevidíš, že se tam jen držel, by tě na lep dostal a ty mu běžíš beze všeho do pasti? Což si pozbyla všeho rozumu a vší cti, že se chceš státi ženou člověka, kterému říkají všickni tuláci: strejčku?“

„Právě proto si ho beru, aby mu tak více říkat nemohli. Chci ho vytrhnout a na vždy zachránit od hanby a bídy, neb vím, že má vzdor všemu, co kdy tropil, přec jen dobré srdce.“

To byla Roziččina poslední odpověď, na té zůstala stát. Nechala matku, otčíma, představeného mluvit, křičet, vyhrožovat a držela se svého.

„Ještě si s ním nešla od oltáře, to si pamatuj. Máš-li ty tvrdou hlavu, budou ji mít jiní také. To by bylo zle, aby se musil svět právě tak točit, jak si to lecjaká fiflenka do hlavy vezme!“ — tak se rozloučil představený s děvčetem.

Když přišel domů, napsal panu faráři dopis, v němž mu oznamuje, že se jeho čeledínovi Jáchimovi nemůže povoliti, by se ženil, proto že není mravů počestných a života bezúhonného; že byl také již jednou ve vazbě pro násilný skutek, a teď vypočítal ještě, kde co na Jáchima nekalého věděl, pravdu a klevety — vše dohromady. Konečně ho i vinil, že způsobem pokryteckým vyloudil na děvčeti nezkušeném slib k sňatku, že její rodiče tomuto spojení svého požehnání upírají a že vzývají obec, by se tomu protivila, by přišla dcera jejich i jmění její ku zkáze.

Farář nevěděl ještě o úmyslu Jáchimově, byltě se teprv toto odpoledne z delší cesty vrátil; podivil se dopisu, jako před tím představený ústní hochově žádosti, a domníval se jako onen, že ta celá věc spočívá na nějakém nedorozumění neb špatném vtipu.

Dal si Jáchima zavolat a četl mu obdržený přípis.

Ale Jáchim se nad dopisem tak rozvzteklil, že se ho farář zhrozil. Měl oči v sloupu a okolo úst mu vystoupila krvavá pěna; tloukl sebou jako smyslů pozbývající a řval jako zvíře:

„Jací jste to lidé! Nejdříve mně vyčítáte hříchy a lomíte nade mnou rukama, a když se chci obrátit a jít kudy jdete vy, tu mi zastupujete cestu a křičíte: My tě nechceme mezi sebou, zůstaň si kde jsi! Není ti to beztoho nic platno, že se dereš mezi nás — zůstaneš nám do smrti špatným chlapem, třebas teď tím nejhodnějším!“

Skalákova zlá krev se v Jáchimovi zapěnila jako nikdy před tím; čeládka ho měla co držet, aby na představeného neběžel, by se mu za jeho pohanění pomstil.

Farářovi se nechtělo nikterakž podařit, aby jeho vzteklost umírnil; kopal okolo sebe, jak se mu někdo jen z daleka přiblížil a kousal ty, kdo ho drželi. Nezbylo mu tedy než dát pacholkům rozkaz, by ho do komory zavřeli a nad tím bděli, by sobě neb jiným ublížiti nemohl, a sám se vydal na cestu „na luha,“ by se přec osobně přesvědčil, jak se věci mají.

Nešel daleko; sotva sešel s pahorku do údolí, tu již potkal Rozičku. Nebyla výhrůžku představeného přeslechla; věděla, že je s to, aby ji vyplnil, a obávala se, by Jáchima nepodráždil. Hodlala prý právě na faru, aby velebného pána poprosila, by dělal mezi rodiči a obcí prostředníka.

„Jen mi řekni, proč si sobě právě Jáchima vybrala a oblíbila?“ tázal se jí farář přísnějším hlasem, než s ní obyčejně mluvíval. Byla jeho nejlepší a nejpozornější žačkou, bývala a zůstala jeho miláčkem. Dával ji všem ostatním dívkám rád za vzor.

„Což si jako všecky ženštiny a nekoukáš u muže na nic jiného, než na hladkou tvář? Byl bych očekával, že budeš moudřeji volit; představený má pravdu: Jáchim náleží mezi ty nejposlednější v naší osadě.“

„Tak mluvíte i vy, velebný pane, a přec nám kážete, že jsme si před bohem všichni rovni, bohatí jako chudí?“ pravila Rozička s bolestným překvapením; „myslila sem, že vy aspoň uznáte, jaký je teď celý jiný, spořádaný a pilný!“

„To je pravda,“ chlácholil farář třesoucí se dívku; „uznávám to a jdu i dále. Věřím, čemu ostatní věřit se zdráhají, že je polepšení jeho opravdivé, ale — jeho dřívější prostopášný život je jen přece ohavnou na něm skvrnou, kterou před lidmi tak brzo nesmyje; neb, dítě milé, svět neodpustí, jako bůh, prohřeší-li se člověk proti zákonům jeho, a nepřijímá kajicného hned na milost, jako všemohoucí.“

„Ale vždyť nemají ostatní s ním co dělat; když mně to nevadí co minulo, co se na to ohlížejí lidé?“

„Tak nesmíš soudit, dcero má; bůh ti uštědřil více než komukoli ze spolubratrů, v jichž středu žiješ; z toho vzniká u nich bezděčná trpkost a tu jen můžeš umírniti tím, naložíš-li rozumně a svědomitě s vlastnictvím svým. Ty je chceš ale sdílet s člověkem, který byl pověstný zpustlostí a zhejřilostí svou. Arci on se teď poněkud změnil; ale rok je příliš krátkou lhůtou a kousky jeho byly příliš křiklavé, by byly mohly mezi tím u zapomenutí přijít. Nikdo zajisté neschválí tvou volbu a jsem jist, že sousedé naši všemožně se vynasnaží, by si Jáchima zanechala a ženicha zvolila si spolehlivějšího, zachovalejšího — krátce tobě rovnějšího.“

Rozička si sedla na mez a upřela zamyšleně oči na hvězdnatou oblohu; farář ji nechal pokojně přemítati, myslil, že to bude k dobrému.

„Podle všeho,“ počala něžným hlasem, „chce tedy svět, by se hrnulo stejné vždy k stejnému, bohatý k bohaté, chudý k chudé, mravný k mravné a nepočestný k ničemnici. Jsem arci děvče nezkušené jen a sprosté a neměla bych tedy soudit o věcech tak důležitých a vznešených; ale sám ste nás učil, velebný pane, že bůh se zjeví moudrému tak jako hloupému, neb poznáváme ho srdcem a nikoli učeností. A moje srdce mi praví, že nemůže být takové pravidlo dle vůle jeho, jinak by lhalo písmo. Neb z něho víme, že boháč zatvrzelý neuzří království nebeského a kajicný hříšník jeden že je bohu milejší než devadesát a devět spravedlivých. Bůh zajisté chce, by boháč sdílel statek svůj s chudým, silný aby byl nápomocným slabému a dobrý člověk života cnostného a mravů ušlechtilých by se naklonil k chybujícímu a měl s ním trpělivost a mluvil k němu slova laskavá, která by ho dojala a obměkčila. Zdá se mi, že kdybychme se všichni dle toho spravovali, musila by všecka chudoba pominouti, i zlomyslnost a hřích. A co se týče toho, jakoby mne byl chtěl Jáchim jen tak oblomit svým změněným chováním: to je velký omyl, neb právě před rokem sem mu dala slovo a to v okamžiku, kde sem ho našla ráno opilého beze smyslů v lese na zemi ležet. On věděl, že setrvám, nechť se polepší nebo ne a nemusil se tedy teprv přetvařovat a přetvářet k vůli mně. Stejně se mýlí ten, kdo se domnívá, že mne omámil úlisnými řečmi; já si ho namluvila sama, protože mi pukalo srdce nad jeho

ponížením a že sem věděla, že je přec jen dobrý člověk. On věděl předobře, že ho ráda mám a přec za mnou nechodil, protože sem tomu nechtěla, a za ten celý rok sem tyto svátky zas poprvé s ním mluvila a řekla sem mu sama, by se hlásil o cedulka a objednal ohlášky. Ráda bych toho viděla, kdo by to všecko zevrubně věděl a pak ještě řekl: nestojí za nic!“

Teď se zas zamyslil farář. „Když je to takové, tu se mu divím sám; nebyl bych to o něm řekl, že se dovede tak přemoci. Ale, děvče, tvůj úmysl je, svět a lidi stranou, přec jen odvážný. Jáchim je vychováním zanedbán, prudké krve, divokých vášní; zalekl sem se ho dnes večer. Kdybys ho byla viděla, jak si počínal, když sem mu četl dopis představeného, v němž tento zamítá jeho žádosti . . .“

V tom bylo slyšet nahoře ve vesnici křik, volání, pláč . . .

Farář se zarazil, děvče také; oba projela stejná myšlénka, jakoby musil mít tento povyk s Jáchimem souvislost.

Mlčky se sebrali a bez dalších slov spěchali ku vsi. Tu jim klusal někdo v největším trysku v ústrety; poznali při bledé záři hvězd čeledína představeného na neosedlaném koni.

„Kam to tak pozdě jedeš?“ volal naň farář z daleka.

„Do města pro doktora; Skalák se dobyl na našeho hospodáře a pichl ho do prsou, že se v tu chvíli svalil. Ještě dýchá, ale doktora se sotva dočká,“ zněla kvapná odpověď.

Rozička křikla a padla v celé své délce přes cestu; kůň se vzepjal a přeskočil ji jediným skokem.

(Dokončení.)

Malá Fadetka.

Od George Sandové. Přeložila Žofie Podlipská.

(Pokračování.)

XXIX.

Hlas blíženecův umírnil trochu Landryho; ale jeho slovům musel odporovat.

„Bratře,“ pravil, „tomu všemu ty nerozumíš. Tys míval vždycky předsudek proti malé Fadetce a ty ji neznáš. Já se velmi málo o to starám, co by se mohlo mluvit o mně; já ale nebudu trpět, co se proti ní prořekne, a já chci, aby se moji rodiče ode mne dověděli, že na světě nejsou dvě dívky, aby byly tak počestné, tak moudré, tak dobré, tak nezištné, jako dívka tato. Má-li to neštěstí, že má špatné příbuzenstvo, tím větší má zásluhu za to, čím je, a já bych si nikdy nebyl pomyslil, žeby křesťanské duše jí mohly vyčítat neštěstí jejího narození.“

„Ty se tváříš, Landry, jakobys ty sám chtěl mně co vyčítat,“ řekl otec Barbeau a vstal taktéž, aby mu dal na jevo, že nebude trpět, aby ta věc šla dále mezi nimi. „Vidím dle tvé zlosti, že držíš více na tu Fadetku, než bych si byl přál. Jelikož se za to nestydíš ani toho nelituješ, nebudeme více o tom mluvit. Já si to rozmyslím,

co mám činit, abych tě zachránil mladistvého přenáhlení. Nyní se musíš navrátit ke svým pánům."

„Tak se nerozejdete," řekl Sylvinet zdržuje bratra, jenž se měl k odchodu. „Otče, podívejte se na Landryho, on se rmoutí, že si vás rozhněval, proto nemůže promluvit. Odpusťte mu a polibte ho, neb on bude plakat celou tu noc a vaší nespokojenosti bylby příliš potrestán."

Sylvinet plakal, matka Barbeauova plakala, jakož i nejstarší sestra a strýc Landriche. Jen otec Barbeau a Landry měli suché oči; měli však srdce velmi těžké, a ti druzí je k sobě dostali, aby se políbili. Otec nežádal žádných slibů; věděl, že v lásce bývají sliby vrtkavé, a on nechtěl zadat své autoritě. Dal však Landrymu na srozuměnou, že to není ukončeno, a že zas o tom začne. Landry odešel rozzlobený a zoufalý. Sylvinet bylby šel rád za ním; ale netroufal si. Předvídal dobře, že půjde sdělit zármutek s Fadetkou, i šel lehnout tak smutný, že celou noc jen vzdychal a snil o samém rodinném neštěstí.

Landry šel a zaklepal na Fadetčiny dveře. Matka Fadetová tak ohluchla, že ji nic neprobudilo, byla-li jednou usnula, a od nějakého času nemohl Landry, byv jednou prozrazen s Fadetkou, jinde mluvit, leda u večer v sednici, kde spala stará a malý Jeanet; a tam to bylo ještě odvážné; neb ta stará čarodějnice nemohla jej vystát a byla by jej sprovodila s koštětem spíše než s úklonami. Landry vypravoval malé Fadetce o svém žalu a našel ji velice oddanou a odhodlanou. Nejdříve se pokusila přesvědčit jej, žeby bylo nejlépe a v jeho vlastním prospěchu, kdyby se svého přátelství k ní vzdal a více na ni nemyslil. Když ale viděla, že se zarmucoval a vzpouzel víc a více, měla ho k poslušnosti, dávajíc mu naději do budoucnosti.

„Slyš, Landry," pravila mu, „já sem vždycky předvídala, co se s námi stane, a myslila sem často, co budeme činit, až to na nás přijde. Tvůj otec nemá křivdu, a já mu nezazlím; neb velkou láskou k tobě obává se, abys nebyl zaujat pro osobu, která má tak málo zásluh jako já. Odpouštím mu tedy tu trochu nespravedlivosti a hrdosti ke mně; neb nemůžeme zapřít, že moje nejprvnější mladost byla bláznivá, a tys mi to sám vyčítal v ten den, kdys mne začal milovat. Napravila-li sem se za rok z svých chyb, není to dosti dlouhý čas, aby tomu mohl důvěřit, jak ti to dnes pravil. Nějaký čas musí tedy ještě nad tím vším uplynout, a pomalu pominou ty předsudky, co měli lidé proti mně; ošklivé lži, jež si lidé vymýšlejí, mizí samy sebou. Tvoji rodičové shledají, že jsem rozumná a že tě nechci ani svésti ani že ti nechci vyluzovat peníze. Oni uznají počestnost v mé lásce, a my se budeme moci vidět a spolu mluvit, aniž bychme se museli skrývat; prozatím ale musíš poslechnout otce, který ti zapoví, jsem toho jistá, abys mne navštěvoval."

„K tomu nebudu nikdy mít dost odhodlanosti, raději skočím do vody."

„Nuže, když ty nemáš té odhodlanosti, budu já ji mít za tebe," řekla malá Fadetka; „odejdu sama, opustím kraj na nějaký čas. Jsou tomu již dva roky, co se mi nabízí dobré místo ve městě. Moje babička je tak hluchá a stará, že se skoro více nezaměstnává děláním a prodáváním svých léků, a nemůže více dávat radu. Má velmi dobrou příbuznou, která se jí nabízí, že s ní bude bydlet, ta ji bude dobře opatrovat jakož i mého ubohého koníka . . ."

Malé Fadetce selhal hlas na chvíli, když pomyslila, žeby to dítě opustila, jež vedle Landryho milovala nejvíc na světě; ona však nabyla opět zmužilosti řkouc:

„Nyní je dosti silným, aby mne mohl pohřešit. Připravuje se ku prvnímu přijímání, a potěšení chodit na katechysmus s druhými dětmi vyrazí jej ze zármutku nad mým odchodem. Tys musel spozorovat, že se stal dosti rozumným, a že jej druzí hošíkové skoro více nezlobí. Konečně musí to být, vidíš Landry; lidé musejí na mne trochu zapomenout, neb v této chvíli jest velká zlost a velká žárlivost proti mně v celém kraji. Až strávím jinde rok neb dva, a navrátím-li se s dobrým vysvědčením a s dobrou pověstí, již si dobudu jinde snáze nežli zde, nebudou nás více trápit, a my budeme lepšími přáteli než kdy."

Landry nechtěl slyšet o tomto návrhu; uměl si jen zoufat a vrátil se do Priche v stavu, žeby byl vzbudil soucit nejhoršího srdce.

Za dva dni, když vyvážel kádě k vinobraní, řekl mu mladý Caillaud:

„Vidím, Landry, že se na mne horšíš, a že na mne od nějakého času nemluvíš. Myslíš bezpochyby, že já sem roznes klepy o tvé lásce k malé Fadetce, a je mi líto, že věříš v podobnou hanebnost. Jak že je bůh na nebi, nikdy sem o tom slovíčka nešeptnul, ba je mi to líto, že se ti spůsobily tyto nepříjemnosti; neb já sem vždycky na tebe mnoho držíval a nikdy sem neurazil malou Fadetku. Mohu říci, že mám k té dívce úctu od té doby, co se to přihodilo v holubníku; mohlať o tom sama žvastat, ale žádný o tom ničeho nezvěděl, tak byla mlčelivá. Mohla toho použit jen aby se pomstila Madeloně, o kteréž ví, že je ona původkyní všech těch klepů; ona toho ale neučinila, a já vidím, Landry, že člověk nemá dávat víru zdánlivosti a pověsti. Madelon, která je za dobrou uznána, byla velmi zradnou nejen k Fadetce a k tobě, ale také proti mně; neb já si mám velice naříkat na její nevěrnost."

Landry přijal z celého srdce vyjádření Cadeta Caillauda a tento jej těšil, jak mohl, z jeho zármutku.

„Tobě se působí mnoho žalu, můj ubohý Landry," řekl mu ku konci; „dobré chování Fadetčino musí tě ze všeho potěšit. Je to velmi dobře, že odchází, aby udělala konec mrzutostem v tvé rodině, a právě sem jí to řekl sám, jak sem se s ní mimochodem rozloučil."

„Cože to pravíš, Cadete?" zvolal Landry; „ona odchází? Ona již je pryč?"

„Tys to nevěděl?" řekl Cadet. „Myslil sem, že je to věc mezi vámi vyjednaná, a že jí nevyprovázíš, abys nebyl hubován. Ale ona odchází dozajista; šla okolo nás v pravou stranu, není tomu ani čtvrt hodiny, a měla uzlíček pod paždím. Šla do Château-Meillantu, v tu chvíli nebude dál než ve „Vieille-villi" aneb na Urmontské stráni."

Landry nechal svůj pohaněč na jarmu volů, dal se do běhu a nezastavil se, dokud nedohonil malou Fadetku na pískové cestě, jež vede s vinic Urmontských do Fremelainu.

Tam, celý udychtěný žalem a velkým spěchem, hodil sebou přes cestu, nemoha mluvit; dal jí však znát, žeby musela překročit jeho tělo, než by mohla jít ku předu. Když byl trochu přišel k sobě, řekla mu Fadetka:

„Chtěla sem ti tohoto žalu uspořit, můj drahý Landry; a vida ty činíš všecko, abys mi odejmul odhodlanosti. Buď pak mužem a nebraň mi, chci-li být srdnatou; stojí mne to více, než myslíš, a spomenu-li si, že můj ubohý malý Jeanet mne hledá a pro mne pláče v tu chvíli: tu se cítím tak slabou, žebych si pro nic za nic hlavu o

toto kamení rozrazila. Ah, prosím tě, Landry, pomoz mi, místo co mne odvracíš od mé povinnosti. Neb neodejdu-li dnes, neodejdu nikdy, a my jsme ztraceni.“

„Fanchon, Fanchon, tobě není třeba mnoho srdnatosti,“ odpověděl Landry. „Ty lituješ jen to dítě, a to se brzo potěší, protože je dítětem. Ty se nestaráš o moje zoufalství; ty nevíš, co je láska, ty žádnou ke mně nechováš, a ty na mne velmi záhy zapomeneš; z toho pojde, že se snad ani více nevrátíš.“

„Já se vrátím, Landry; beru boha za svědka, že se vrátím, za rok nejdříve, za dvě leta nejpozději; a na tebe tak málo zapomenu, že nikdy nebudu míti jiného přítele ani jiného milence, než tebe.“

„Jiného přítele, to je možná, Fanchon, proto žebys nenašla žádného, který by ti byl oddaný jako já, ale jiného milence, nevím: kdo mi za to stojí?“

„Já ti za to stojím!“

„Ty sama o tom nevíš, Fadetko; tys nikdy nemilovala, a až ti láska nastane, nezpomeneš si na svého ubohého Landryho. Ah! kdybys ty mne byla milovala jako já tebe, neopouštěla bys mne takto.“

„Myslíš, Landry?“ řekla malá Fadetka pohlížejíc naň smutně a vážně. „Ty asi nevíš, co mluvíš. Já, já myslím, žeby mi láska ještě více velela, k čemu mne přátelství ponouká.“

„Nuže, kdyby to byla láska, která ti káže, neměl bych takovou žalost. Oh, ano, Fanchon, kdyby to byla láska, myslím, žebych byl skoro šťastným ve svém neštěstí. Důvěřoval bych tvému slovu a doufal bych v budoucnost; měl bych tu srdnatost co ty, opravdu! . . . Není to ale láska, tys mi to mnohokráte řekla a já sem to viděl dle tvé velké klidnosti, když sme bývali pohromadě.“

„Ty tedy myslíš, že to není láska,“ řekla malá Fadetka; „tys toho jist?“ A hledíc naň ustavičně, usmívala se na podivný spůsob, co zatím se oči její naplnily slzami, jež jí kanuly po lících.

„Ah! můj bože, dobrotivý bože!“ křičel Landry, objímaje ji svou náručí; „kdybych se byl mohl mýlit!“

„Já myslím věru, že ses mýlil,“ odpověděla malá Fadetka, usmívajíc se a plakajíc pořád; „myslím věru, že od svého třináctého roku ubohý „Cvrček“ si všímal Landryho a nikdy si nevšímal jiného. Myslím opravdu, že když jej na polích a na cestách pronásledovala, říkajíc mu hlouposti a škádlila-li jej, aby jej donutila jí si všimnout, že nevěděla co činí, ani co ji k němu vábí. Myslím věru, když se kdysi pustila do vyhledávání Sylvineta vědouc, že je Landry v nesnázi, a když jej nalezla na břehu u potoka zamyšleného s malým beránkem na klíně, že si hrála trochu na čarodějnici s Landrym, aby jí Landry byl povinen k vděčnosti. Myslím věru, když ho urážela u Rouletteského brodu, že to bylo zlostí a žalostí, protože s ní od té doby nebyl mluvil. Myslím věru, když s ním chtěla tančit, že byla bláznem po něm a že se mu doufala zalíbit svým hezkým tancem. Myslím věru, když plakala v Chaumoisském lomu, plakala lítostí a žalem, že se mu zprotivila. Myslím také, když on ji chtěl obejmout a ona mu odporovala; když jí mluvil o lásce a ona mu odpovídala slovy jen přátelskými: že to bylo strachem, aby neztratila tuto lásku, uspokojivši ji příliš záhy. Konečně myslím, když nyní odchází s rozervaným srdcem, odchází s nadějí, že se navrátí jeho hodna ve smyslu všech lidí, aby se mohla stát jeho ženou, aniž by tím pokořila a v zoufalství uváděla jeho rodinu.“

Tenkráte myslil Landry, že se na dobro zblázní. Smál se, křičel a plakal, a líbal Fanchoně ruce, šaty; a byl by ji políbil i nohy, kdyby to byla trpěla. ale ona jej pozdvihla a dala mu pravé políbení lásky, jímž myslil že musí umřít; neb to bylo první, co od ní obdržel, a první, jež mu vůbec ženská dala. A mezi tím, co on skoro bez sebe se uvrhl na pokraj cesty, zdvihla ona uzlík, celá červená a zmatená, a prchala, zapovídajíc mu, aby ji nenásledoval a přísahajíc mu, že se navrátí.

(Pokračování.)

Ukázky z národního básnictví bulharského.

Od Jana Gebaura.

V.

Z písní junáckých.

12. Marko a Gino Arnautče.

Držel Marko posty velikdenské,
sedm neděl, sedmkrát jen jedl,
bez vína, bez lité lihoviny.
A když přišel svátek velikdenský,
Marko vstal na velikou sobotu,
převlékl se, krásně vystrojil se;
Markovice strojila mu koně,
a řekla mu mladá Markovice:
„Aj ty Marko, ty můj milý pane,
abych přinesla tvou ostrou šavli,
přinesla tvou žlutou buzdoganu*)“
A řekl jí Marko kraleviče:
„Ah jegidi, mladá Markovice!
nepojedu na carovo vojsko,
ani nejedu někam na svatbu,
abych vzal si s sebou ostrou šavli;
jedu do kostela-archanděla,
jedu do kostela k přijímání.“
Bůh ji ubij, mladou Markovici,
že byla tak chytrá a rozumná,
že přinesla jemu šavli pružnou;
šavle dvanáctkrát se ohýbala,
šavle dlouhá byla dvanáct pídí
a široká byla čtyry pídě;
uschovala šavli tu pokradmu,
uschovala ji do hřívy koni;
a slíbala koni černé oči,
a řekla mu mladá Markovice:
„Koni, koni, na tvé černé oči!
uvidíš-li Marka v nebezpečí,
ať mu řekneš, kde je ostrá šavle.“
A vyjížděl Marko kraleviče,
aby jel do církve archandělské.
Když přijel do lesa zeleného,
potkal v lese Gino Arnautského.
A řekl mu Marko kraleviče:
„Dobré jitro, můj Arnautče Gino!“
„Dej to pánbůh, osobo neznámá!“
„Kam to jedeš, můj Arnautče Gino,
v kterou stranu poháníš to koně?“
Odpověděl mu Arnautče Gino:
„Aj povím ti, osobo neznámá,
já to jedu k Marku kraleviči;
Marko je v kostele-archanděli,
chci mu unést sestru Andělinu,
ustrojit mu velikánskou hanbu;
neboť věz, už jsou tomu tři léta,
všecko dělám, on mi ji dát nechce.“
Tu mu řekl Marko kraleviče:
„Mnoho štěstí ti, Arnautče Gino,
pomoz pánbůh, abysi pochodil!“
Sotva Marko trochu odtud zajel,
začal nářek, a lítostně plakal,
se svým koněm rozmlouvati počal:
„Ty můj koni, ty můj rychlý koni,
že tu nemám tu svou ostrou šavli,
abych rozsekal tu Gino na rozcestí;
ustrojí mi velikánskou hanbu,
unese mi moji milou sestru!“
Bůh dopustil, a kůň odpověděl:
„Aj ty milý Marko, ty můj pane,
nedělej si veliké starosti,
ale prohledej jen moji hřívu,
a najdeš tam svoji ostrou šavli.“
A našel si Marko ostrou šavli,
obrátil se rychle s koněm nazpět,

---

*) palcát.

a modlil se Marko kraleviče:
„Aj ty bože, ty můj milý bože,
nyní, pane bože, buď pomocen,
pak chci držet posty velikdenské,
a až přijde svátek velikdena,
potom odbudu si přijímání!“
A dojel až Gina Arnautského,
a řekl mu Marko kraleviče:
„Počkej na mne, hle Arnautče Gino,
čí že sestru hodláš ukradnouti?
musíš mi to ještě jednou říci,
pojeďme do zeleného lesa,
a pak jdi si sestru ukradnouti.“
Tu se zastavil Arnautče Gino,
vytasili oba ostré šavle;
ostré šavle se jim rozlámaly,
junáci se ještě nezhubili;
chopili se za ramena tenká,
Gino chytil Marka kraleviče,
po kolena do země ho vrazil,
po druhé až po pás ho zarazil,
aby hlavu useknout mu mohl;
Bůh ho ubij, Marka kraleviče,
že byl on tak chytrý a rozumný!
Řekl jemu Marko králeviče:
„Ah jegidi, můj Arnautče Gino!
já se klaním tobě až do nohou,
zavraždi mě, jak jen budeš chtíti,
ale o jedno tě snažně prosím,
bys mě dones dolů do hospody:
v hospodě je mladá krčmařice,
já sem jí tam mnoho vína vypil,
vypil sem je, ale nezaplatil;
zavraždi mě tam, jí před očima,
před očima učiníš jí radost,
jeť má nepřítelkyně veliká.“
Dal se přemluvit Arnautče Gino,
svázal Marka drobnými řetízky,
přivázal ho nazad k svému koni,
odvedl ho dolů do hospody.
Spatřila ho mladá krčmařice;
ona nepřítelkyní nebyla,
ale jeho věrnou posestrimou.
„Ejhle, ejhle, můj Arnautče Gino,
tu ho vedeš mého nepřítele!
Bůh jim odpusť, kde si toho chytil.
Hle už tomu právě jsou tři léta,
víno pije, groše nezaplatil.“
A když vešel Gino do hospody,
vzala Marka mladá krčmařice,
ukryla ho v malované jizbě,
a sloužila Ginu Arnautskému,
nosila mu lítou lihovinu,
po lihovině pak panská jídla,
a po jídlech vyleželé víno,
do vína koření namíchala.
Když byl opilý Arnautče Gino,
požádal on mladou krčmařici:
„Aj ty moje mladá krčmařice!
prosím tě, abys hlídala dobře,
aby neutekl náš nepřítel;
já si lehnu, abych drobek pospal.“
A řekla mu mladá krčmařice:
„Neměj starosti, Arnautče Gino,
mám já jeho dobře zavřeného.“
A dala mu strakatou peřinu,
přinesla mu hedbávnou svrchnici,
aby vyspal se Arnautče Gino.
A když usnul byl Arnautče Gino,
vstala ona mladá krčmařice,
přinesla mužovu ostrou šavli,
otevřela malovanou jizbu,
Markovi podala ostrou šavli:
„Nyní vstaní, Marko kraleviče,
zavraždit našeho nepřítele.“
Uťal hlavu Marko kraleviče,
uťal hlavu Ginu Arnautskému,
uťal hlavu u samičkých ramen;
a pak řekl Marko králeviče:
„Andělino, ty má milá sestro!
dosud bylas věrnou posestrimou,
teď mi budeš milou rodnou sestrou.“
A pak vzali Gino Arnautského,
do bílého Dunaje ho vrhli;
Marko nazpět domů navrátil se,
a když přišly posty velikdenské,
tu se postil králeviče Marko.

13. Sekulův hrob.

Šli okolo mladí kiradžiji,
šli okolo domu Sekulova,
ptala se jich matka Sekulova:
„Aj vy moji mladí kiradžiji,
nešli ste vedle travnaté řeky,
nešli ste vy kol Kapiny hory,
neviděli ste vy hrob Sekulův?“
„Aj ty milá Sekulova matko!
šli sme okolo travnaté řeky,
šli sme okolo Kapiny hory,

viděli sme, matko, hrob Sekulův;
v hlavách stojí praporec křížový,
na praporci vidět dvanáct křížků,
dvanáct křížků, všecky z drahokamů."

14. Německá královna a Marko.

Knihu píše královna německá,
knihu píše, a komu ji pošle?
chce ji poslat Marku kraleviči,
chce mu poslat knihu po havranu.
Ale havran to jí odpověděl:
„Ah jegidi, německá královno
vždyť já neznám Marka krale
bych ho našel, bych mu knihu dones!"
Řekla jemu německá královna:
„Ty jen jdi do ochridské nahije,
a tam hledej Marka po hospodách,
Marka poznáš, jak na zdraví pije."
Havran letěl do ochridské nahje,
a tam našel Marka po hospodách,
a poznal ho, jak na zdraví pije,
a upustil do klína mu knihu.
A rozevřel Marko bílou knihu,
knihu četl, drobné slzy ronil;
co tu viděl, jaké divné věci!
co mu psala německá královna:
„zda jsi živ, můj Marko, či užs umřel,
že nepřicházíš do naší země?
hle, už tomu plných třicet roků,
přepadly nás černé Arapiny,
svatby žádné nemůžeme strojit,
junáci nám všichni už sestárli,
a dívky nám všechny už sestárly."
A tu řekl Marko kraleviče:
„Ah jegidi, družino má věrná!
zdali chcete jíti, abysme šli,
abysme šli do německé země,
posekali tam černé Araby;
hle už tomu plných třicet roků,
co tam svatby žádné nestrojili."
Všichni vstali ze chladné hospody,
a vybrali Sekalu Detence,
proto že byl sličný a maličký,
a ustrojili ho za nevěstu,
a odjeli do německé země.
Hrnuli se černí Arabové,
by ukradli spanilou nevěstu;
vydali jim spanilou nevěstu,
ale pak se v četě zase sešli,
aby zase odňali nevěstu,
nevěstu, která jim ukradena.
Z nenadání Araby přepadli,
do kolenou krve nasekali,
žádného Araba nešetřili.
A pak vzali Sekulu Detence
a odjeli zase ku královně.

Ta jim dala velikánské dary,
dala pokladů na devět vozů,
pak je hostila po tři měsíce
aby jedli tu a aby pili.

(Pokračování.)

Goethe a Čechy.

O Götheovi málo řečeno, díme-li, je první velikán literatury německé. Göthe již podstatou činnosti své a pak neobyčejnou všestrannosti svého snažení lidstvu náleží.

Chceme-li důstojně posoudit činnost Götheovu, nesmíme hleděti na dráhu jeho jen se stanoviska německého, ale musíme se povznést na stanovisko všeobecné i objektivné. Úkolem našim jest podati pro nás zajímavý i důležitý úryvek činnosti Götheovy, pokud se nás co národa bezprostředně dotýká. Nebude nám zde líčiti prvního genia kmene germanského co výtečného básníka dramatického i lyrického, nebudeme zde oceňovat zásluhy jeho co románopisce a přírodoskumce; vynasnažíme se v stručných rysech objasnit toliko jednu stránku rozsáhlé činnosti ducha tohoto, již dosud si málo povšimnuto.

Dokážeme, že dlužno, bychom muže tohoto, jejž národ německý zbožňuje, jejž básníci bohem nazývají, i my ctili, neboť nazývají-li jej Němci prvním synem svým, můžeme my jej nazvati vzorem *spravedlivého Němce.*

I.

Göthe velmi často navštěvoval naše lázně. Pokud nám známo, navštívil Karlovy Vary as třináctekráte mezi r. 1785—1820; v Teplici byl r. 1812 a v Lázních Marianských v r. 1821 a 1823. Půvaby těchto romantických a památných končin naší vlasti poutaly jeho bádavého i neunavného ducha. S nevšední vytrvalostí, bystrozrakostí a obeznalostí se povždy zabral ve skoumání přírodních úkazů a obyčejně se zanášel zeměpytem. Poprvé navštívil Karlovy Vary v průvodu vévody Výmarského, ve společnosti spravedlivého Herdera a duchaplné paní Steinové.

1795 psal z Karlových Varů Schillerovi: „Uvítali mne co známého spisovatele slavně. Jsem churav, churávím na lenost. Promrhávám krásné dni a jsem nečinný.“ — Za těchto návštěv vycházel do celého okolí; v jeho spisech nalezáme mnoho cestopisných úryvků. Připomínáme zde vycházky na Komorní vyšinu v okolí Chebském, do Podhradí u Chebu, popis okolí Marianských Lázní, vycházku z Teplice do Cinwaldu a do Altenberka a. j. Na cestách těch, jak sme pravili, hlavní zřetel k přírodním poměrům obracel. Za naší doby novými skoumáními vědeckými na mnoze tehdejší náhledy pozbyly platnosti, protož nebudeme zde o činnosti Götheově v tomto směru šířiti slov; toliko připomínáme, že sepsal 38 pojednání geologických, jež se téměř výhradně poměry naší vlasti zanášejí.

Pobytu svého v Čechách vždy radostně zpomíná; praví: „Co v Čechách sem zakusil a zažil, co vše tam seznal radostí i vědění, marně bych líčil; kéž by i skušené i mladé stejně to těšilo.“ — O Karlových Varech píše: „U tohoto zřídla sem

před mnoha léty prožil v společnosti šlechetného, vědě a umění oddaného pána z Raknic blažené léto. Zde sem poprvé pocítil půvaby vědy zeměznalectví. Ať se procházím klidným údolím, neb na pokraji divokých srázů, všude nalezám podnětu k skoumání. Nutí-li nás špatné počasí setrvat v pokoji, bavíme se proskumem nasbíraných vzorků. Nikdy sem neopustil toto zamilované místo bez nového poučení. — Po mnohých létech sem zase navštívil Karlovy Vary. Příroda se nezměnila, ani jediný půvab nezmizel."

Na každé cestě sbíral vzorky nerostů a pak sestavoval za pomocí kamenobrusiče Müllera obrazné sbírky, znázorňuje tak v malém geologické poměry celých okolí. Divno, že se nezanášel též rostlinami, jež druhdy tak miloval. Snad šediny schladily lásku k bujaré říši věčných změn a připoutaly srdce v létech pokročilého velikána k trvalým hmotám nerostným. Aneb i to známka veliké všestrannosti jeho?

Následující úryvky z památek života Götheova objasňují jeho návštěvy naší vlasti.

Na str. 39 annalů k r. 1795 čteme: — „Musel sem do Karlových Varů jeti. Poznal sem sice nových náhledů a nových osobností, však vzájemnost s nesmírným množstvím hostů zaplašila chuť ku pracování."

R. 1807 str. 235: „Pobyt předešlého léta v Karlových Vařích mne vyléčil. Život svůj bouřných dob těchto jen zřídlu onomu děkuji. Za nynější návštěvy sem byl velmi šťasten u shledávání malých a půvabných, i skutečně sběhlých neb vymyšlených povídek. Zamýšlím je romantickou nitkou spojiti v celek: „Viléma mistra putování." Překvapila mne sbírka nerostů J. Müllera. Popsali sme ji. Popis ten měl být rozšířen tiskem. Museli sme předložit žádost k Pražské censuře. Tak se na jednom rukopise, k mé potěše, také skví „Vidi" Pražské censury. — Když nás v starších létech opouští pohyblivost motýlkova, tuť rádno navštěvovat lázně. Styk s osobnostmi všech stavů a ze všech končin je velmi zábavný a ne méně poučný. Za tohoto léta sem byl velmi šťasten. Uzavřel sem mnohé později mně důležité známostí. Zde sem seznal presidenta z Reinhardu. Přebýval zde s rodinou, aby okřál po krutých ranách osudu. Bylť Cuvierův a Schillerův přítel; jakž jinak, i mým se stal přítelem. — Přednášel sem mu své barvosloví, pokud mi možno bylo, líčil sem mu z paměti dějiny vědy této, on mi vypravoval pak dějuplný životopis svůj. Tak sme vždy důvěrněji a důvěrněji k sobě lnuli. Seznámil sem se zde též s kněžnou Solmsovou, Bagrationovou, s knížetem z Ligne a s dvorním radou Gentzem.

Nikdo nemá právo duchaplnému muži předpisovati, čím se má zabývati. — Až ku konci léčení navštívil mne můj syn v Karlových Vařích."

K r. 1811 na str. 285 dí: „Letos mi odpadla chuť ku kreslení i ku kochání se v přírodě, sbíral sem jen nerosty. V společnosti veselých přátel a spanilých dám sem se oddal mrhání času. Pro vyražení sem bližší i vzdálenější města navštěvoval. Ve Vehedicích měli dobré, uherské víno. Tam sme se často scházívali. Zde se jednou sešli tři 253 léta staří kmetové: poručník Otto 87 let, Müller 84 léta a jeden Erfurťan 82 léta stár. Zde sem pokračoval u sepsání svého životopisu."

K r. 1812 na str. 291: „Měšťanstvo Karlovarské mne požádalo, bych ku příchodu císařských Veličenstev tři básně vypracoval. Mohl sem zkusit, neodumřel-li ještě ve mně básnický duch. Z Teplic sem navštívil dra. Stolze v Ústí a sbírkou jeho nových sem nabyl vědomostí."

V r. 1812 navštívil Göthea v Teplici slavný Beethoven. O návštěvě té psal

Beethoven Betině z Arnimu: „Králové a knížata mohou sice dělat profesory a tajné rady, mohou rozdávat kříže a znaky; velké lidi a velké duchy nad tajemství světa se povznášející dělat nemohou: a to musí věděti, to jim musíme připomínati. A když se sejdou takoví dva, jako já a Göthe, tu mají také velcí páni zvědět, co nám velkého. Včera sme potkali na procházce celou císařskou rodinu. Již z povzdáli sme je viděli. Göthe poodstoupil na stranu; marně sem mluvil, nehnul se z místa. Přitlačím klobouk na hlavu, zapnu kabát a se založenýma rukama jdu nejhustším davem knížat a dvořanů. Arcivévoda Rudolf smekl přede mnou, paní císařovna mne pozdravila napřed. Znají mne vrchnosti. Zasmál sem se vida, jak celý průvod kol Göthea jde. Klobouk drže v ruce pokorně se klonil. Pak sem mu notně vypeskoval, nic sem mu neprominul." Zde se sešli oba velikáni poprvé a naposled.

K r. 1813 str. 298: „V Bílině sem byl potěšen seznáním dra. Reussa. Sepsal sem samostatný článek o dvojhlasích."

K r. 1818 str. 342: „Navštívil sem Hajdingerovu veldílnu na porculán v Loktě, poznal sem horního mistra Bešornera ve Slavkově. Prof. Weiss obohatil zkušenostmi svými mé známosti o hlasích."

K r. 1819 str. 351 dí: „V Karlových Vařích byl kníže Mettrnich se svou diplomatickou družinou. Byl velmi milostivý. Sesnal sem též hr. Kounice a hraběte Harracha a j."

Na str. 378 poznamenal: „K dětinné písni k sv. Janu Nepomuckému na vybídnutí Karlovarských složené a k mnoha jiným složil přítel Zelter přiměřenou hudbu. S dr. Schützem sem se literárně bavil. — V příjemném údolí podle silnice Slavkovské je střelnice zvaná malý Versailles. Veškeré místnosti byly přeplněny občanstvem rozmarně se bavícím. Přivtělil sem se k jaré společnosti, jež sňatek slavila, a za nedlouho nového sem nabyl pojmu o poměrech občanstva Karlovarského, neboť sem dříve měl Karlovy Vary jen za ohromný hostinec."

K r. 1821 na str. 391 mezi jiným podotýká: „Navštěvuje Čechy vždy sem bažil po seznání dějin a mluvy tamější. Četl sem Zachariáše Theobalda: Válku Husitskou a Stránského „respublica Bohemiae" a jeho dějiny k nemalé potěše a k velmi užitečnému poučení."

Že za svých pobytů v Čechách pilně i duševní činnost národa našeho sledoval, v následujícím dosvědčíme.

Žádoucno by bylo, by též dopisování s hrab. Šternberkem uveřejnění došlo; jsoutě listy ty uloženy v našem museu, zajisté by tím dosti nových udání o poměru Göthеovĕ k našemu národu se objevilo.

(Pokračování.)

Vzpomínka na Josefa Vlastimila Kamarýta.

(Pokračování.)

R. 1818 navštívil Kamarýt také staroslavnou Prahu a obeznámil se takto osobně téměř se všemi tam žijícími literáty, jmenovitě také s ctihodnou pannou *Marií Antonií* (Dobrovlastkou), s níž sobě potom často dopisoval, ctě a pokládaje ji jakoby za druhou

matku svou. Že pak osobní toto se seznámení s tolika muži učenými nezůstalo bez účinku na našeho jemnocitelného a valně již probuzeného Kamarýta, o tom netřeba tuto slov šířiti. Na podzim r. 1818 odebral se dosavadní Kamarýtův spolužák a přítel Chmelenský na universitu Pražskou, za to ale vrátil se v listopadu t. r. Čelakovský opět do Budějovic, aby tam odbyl studie filosofické. Kamarýt čítával s ním nyní velmi pilně knihy a časopisy české, zvláště ale *„Starobylá Skládanie“*, *„Rukopis královédvorský“* a také vyšlý právě r. 1818 v Prešpurku spisek *„Počátkové českého básnictví,“* při čemž ovšem vzcházely zase hádky rozličné a spory učené mezi přáteli těmito, kteří však přece na tom konečně se ustanovili, že pravidla o prozodii české v knížce této obsažená jsou ovšem povšimnutí hodná a že i oni jich na budoucno, tu kde se to činiti dá, budou šetřiti a jiným k šetření a užívání jich schvalovati, jakož se při tom také na tom usnesli, že dle příkladu Jungmanna, Marka, Presla a. j. budoucně v pránich a pracech svých na místě dosavadních německých liter (švabachu), užívati budou *písmen latinských.*

Avšak společné tyto porady a zábavy literní netrvaly dlouho; neboť Čelakovský, že směl *staročeské knihy kacířské* z bibliotéky jednoho kanovníka budějovického bez jeho vědomí sobě vypůjčovati a je čísti, přinucen byl ještě téhož r. 1819 města i školy budějovické prost a prázden býti a do Lince se odebrati, pročež byli zase přátelé naši na pouhé sobě dopisování obmezeni a skráceni. Aby se však takové dopisování stalo zajímavějším a praktičnějším ustanovili se k návrhu Čelakovského na tom, že každému listu svému přiloží vždy i nějakou část svých prací básnických nebo slovesných. Příčina toho ležela pak jednak i v tom, že chtěli nyní přikročiti k uveřejnění svých českých básní a tudíž je chtěli ještě jedenkráte vzájemnému posouzení a přehlednutí podati.

Práce tyto byly konečně přehlednuty, spořádány, na čisto přepsány a s titulem *„Zábavy básnické“* r. 1820 k pražské censuře podány. Avšak nemilosrdný tehdejší censor český — nomine et omine — *Tvrdý*, přečet tyto básnické prvotiny přátel našich, napsal na konec jich osudné a strašné slovo: *Non imprimatur!* a zmařil takto — alespoň na čas — naději jejich, viděti jmena svá slávou básníků a spisovatelů českých ozářená.

Dokončiv Kamarýt r. 1820 studie filosofické na lyceum budějovickém, vstoupil do stavu duchovního byv přijat do tamního semináře kněžského. Domlouvaltě potom v lednu měsíci r. 1821 a později ještě i příteli svému Ladislavovi, aby totéž učinil, tento však nezdál se míti povolání k stavu tomu a — zůstal *laikem.*

Oddav se Kamarýt takto novému svému povolání, měl ve své svědomosti za to, žeby se ono s jeho dosavádním světským spůsobem básnickým nesrovnalo, a žeby slušné bylo, aby se nyní poděkoval *Muze* své, *„kteráž mládenectví mu oslazovala, ano jej i tolikerým nehodám a bolestem již od dětinství poddaného některou aspoň pohnanou hodinou ukájela v libé zapomenutí.“* — Dříve ale nežli by se rozloučil s Vesnou života svého, ustanovil se k domlouvání přítele Ladislava na tom, že dosavadní plody muzy své přece ještě tiskem u veřejnost podá, a to tím spíše, ješto dosavadní censor Tvrdý mezi tím byl učinil místa muži u věci té mírnějšímu. Kamarýt přehlednul ještě jednou básně své, sestavil je v nový pořádek a připsav je — listem na Velešině dne 1. ledna r. 1822 daným — *„druhu svému milému“* odeslal je do Prahy k censuře, kteráž tentokráte bez velikých překážek, vyškrtnuvši toliko některé slovo a řádek,

k nim své *Imprimatur* připsala, tak že ihned dány byly do tisku a to společně s básněmi Čelakovského, kteréž byly tolikéž právě z censury vyšly.

Básnické plody Kamarýtovy vytištěny sou ještě téhož r. 1822 v 12°, písmem latinským v Praze u Josefy ovdovělé Fetterlové z Wildenbrunnu, a to s titulem *Smíšené básně Jos. Vlast. Kamarýta,*" nesouce v čele svém toto významné motto z básní Herderových: *Morgenl. Dichtungen,* Kamarýtovi a Čelakovskému velice oblíbených:

„Aus dem vergifteten Baume der Welt voll bitterer Früchte
Blüh'n zwo Blüthen, vom Thau himmlischer Güte bethaut.
Dichtung die Eine, sie labet den Geist mit Wasser des Lebens;
Freundschaft die And're, sie stärkt, heilt und erquicket das Herz!

V sbírce této čteme na 117 stránkách tyto, jednak přeložené, jednak původní lyrické a epické práce Kamarýtovy: Komu pěji, Krása (1820), Mam, Milodín a Velena (k L. Č.), Potěcha (1819), Píseň nevlastenská, Toužení (1817), Únos (z Bürgera;) Loučení; Prstýnek; Na podzim; Znělky (1821); Milče, Dceruška, dle Hagedorna; Lutobor a Velena (1819), Zboření, Při potůčku, List k ***, List příteli (1816) K jmenovinám M. St. (1815), Muška zlatohlavá; Oda na lenost (dle Lessinga); Mince, jíž uletěl kanárek (z německého); Dcera mlynářova, romance (1820); Odporování lásce, Hájek, Bajka, Zhojení; Evrozima (baláda), Atila; Anakreonovy písně (5 kusů); Na Lenku, Nápisové. — I vyčetli sme zde tyto básně Kamarýtovy úplně proto, aby laskaví čtenářové sami vyrozuměti mohli, jakého spůsobu byla *nevinná ona zábava pěvce našeho s Muzou* po čas mládenectví jeho.

Byv nyní Kamarýt prost mnohých starostí a trampot časných, jež jej před tím sklíčovaly, oddal se co nejsvědomitěji vznešenému novému povolání, při čemž však neopomenul, jakmile to přísnější věda jeho dovolovala, obírati se též s oblíbenými pracemi a studiemi krásovědeckými a jazykovými, vzdělávaje se nyní důkladněji v řeči francouzské, anglické, polské a zvláště *ruské,* k níž jej byl přítel Ladislav slovem i příkladem povzbuzoval, ano i poněkud donucoval, užívaje tehdáž v dopisech svých k němu téměř výhradně jenom *písma ruského.* — Kamarýt čítával nyní spisy Pascalovy, Boildieuovy, Shakspeareovy, W. Scottovy, Karamzinovy, Deržavinovy, Bulgarinovy a j. a překládal z nich lecos také na jazyk český, zvláště liboval sobě v překládání ze spisů Deržavinových a Karamzinových, přeloživ jmenovitě tehdáž i pověstnou odu Deržavinovu *„Bůh" do češtiny,* již pak podal do *Čechoslava* Krameriusova, odkudž později ve *Vlastimilu* (r. 1841), v Jungmanově *Slovesnosti* (r. 1845) a v Pichlově *Krasořečníku* byla přetištěna.

Skončiv Kamarýt r. 1824 studie teologické, vysvěcen jest na kněžství a dán na kaplanství do města Tábora; zde však nedlouho potrval, přeložen byv za expositu čili kaplana sídelního na blízké místo poutnické, do *Klokot.* Zde pracoval pak až do posledních dnů života svého neunaveně a platně na vinici Páně, hlásaje horlivě slovo boží a veda lid a mládež sobě svěřenou k pravé nábožnosti a mravnosti; avšak nezapomínal nikoliv také vzdělávati roli dědičnou národu svého, ano byl nyní jedním z nejpilnějších a nejsvědomitějších na ní dělníkův, mívaje účastenství ve všelikém vlastenském předsevzetí, dopisuje sobě u věci té s přáteli svými Ladislavem a Krásoslavem, Vinařickým, s ctihodnou Marií Antonií, s F. Tomsou, Chmelou, J. Pospíšilem a jinými literáty, odbíraje pilně (třeba že velmi skrovné byly peněžité příjmy jeho) nové knihy a časopisy české i jiné slovanské — a jmenovitě ruské — a vzbuzuje

i vybízeje také jiné osoby duchovní a světské nižší a vyšší v okolí svém, aby české knihy a časopisy odbírali a vůbec k zvelebení a vyzdvižení literatury a národnosti domácí pomáhali,*) tak že vším právem k němu vztahovati můžeme výše přivedená významná slova básníkova, *že on vše co měl, i sebe církvi, bližnímu i vlasti své věnoval.*

V proslovu k smíšeným básním svým připomenul ovšem Kamarýt, „že se chce navždy poděkovati Muze své a že toliko na rozloučenou s ní klade vínek z básnických prací svých uvitý na oltář umění a přátelství, žádaje, aby ona brzy milostnějším pohleděla okem na své hodnější schovance." Avšak nepřestal přes to přese všechno i později ještě obírati se básněním od mladosti již jemu velice oblíbeným, s tím toliko rozdílem, že napotom obracel také zřetel k básnictví nábožnému a k písním církevním. — Čtemeť pak v rozličných časopisech českých (od roku 1822—1834 vycházejících) mezi básněmi nezřídka i práce Kamarýtovy, a to: V *Čechoslavu* Krameriusovu několik idyl a nápisů; v *Novoročence* v Hradci Kr. r. 1824 vyšlé: „Lásko má" (znělka), „Divoký lovec" (z Bürgera); „V stráni nejblaženěji" a prosaické vypsání „Život v Atéňách" (z Karamzinovy Aglajy přeložené; v *Denici* r. 1825 tamtéž vydané: „Medulinka;" v Tomsově *Poutníku slovanském,* v 2. sv. „Velorad a Libuška" a „Pláč lásky;" v *Časopisu musejním*: (r. 1828) „Svatba" (duchem prostonárodním), a „Potěšení" (r. 1830), „Žel" a „Píseň vesničanů;" (r. 1833) „Útěcha," „Pění syrotka," „Námluvy," „Samota" a „Nápisy;" v *Hlasech vlastenců* ke dni 1. března 1832 na památku 40letého panování Františka I. vydaných taktéž jednu báseň Kamarýtovu; v Tomíčkově *Kroku* z r. 1833 píseň: „Pozvání;" v *České Včele*: (r. 1834) „Hoře;" (r. 1835) „Bůh jest láska," „Jediná" (znělka). — Když pak r. 1828 začal vycházeti *Časopis pro katolické duchovenstvo,* stal se i Kamarýt spoludělníkem časopisu toho; podada do něho několik vznešených básní nábožných a církevních, totiž: (r. 1828) „Velebná prozřetelnost boží;" (r. 1829) „Otče náš," „Píseň postní k bolestné P. Marii," (r. 1832) „Píseň postní," „Láska k P. Ježíši," „Toužení po ráji." (R. 1833.) „Hymnodie v den svěcení kněžstva;" a sepsav mimo to i několik pojednání k liturgii a k pastýřskému úřadu se vztahujících, jakož i některé recense spisů teologických.**) Avšak nebyla pracemi těmito literární činnost Kamarýtova již ukončena, ano zůstavil nám po sobě ještě jiné dílo, kterýmž sobě o literáturu domácí a předkem o naše *starší básnictví církevní* trvalých získal zásluh. — Jakož výše připomenuto, sbíral Kamarýt již v studiích svých společně s Čelakovským národní písně, pohádky, přísloví, povídky a podobné k tomu památky prostonárodní literatury domácí. Jak náležitě přátelé tito již tehdaž vyrozuměli důležitosti, vzácnosti a užitečnosti této literatury národní a to nejen v linguistickém, alebrž i v estetickém a ethnologickém spůsobu, tomu vyrozuměti z toho, co Kamarýt o věci té, — velmi trefně a důkladně, — byl připomenul takto: ***) „Ducha a pravý vnitřní život národa některého žádný pozorující cestovatel, žádný statistik nám nemůže vypsati, jestli ten duch se mu nezjeví; a žádná statistika nám jej nemůže tak dobře a neomylně představiti, jako když vlastním okem naň

*) O tom svědčí seznamy předplatitelů na spisy české z doby té nás došlé, jakož i ústní seznání tehdejších kněhkupců a vydavatelů kněh i časopisů českých.

**) Viz *Česká Včela* 1834 str. 31.

***) Viz výbornou předmluvu k spisu: *České národní duchovní písně.* V Praze a Hradci Kr. Díl I. 1831, kteráž nad to jest i důkazem Kamarýtova rázného, ryzího a při tom líbezného slohu prosaického.

patříme. Tento ale vlastní národa duch aneb národnost jeví se *slovem*, nikoliv však slovem cizími ústy vypraveným, které nám bohužel tohoto ducha obyčejně jako nesličné strašidlo představuje, alebrž vlastním slovem se jeviti musí, a toť na místě strašidla vidíme angela. Nechtíce již vzdělaní národové popisováni býti toliko dle tváře zevnitřní jako pouhá zvířata, sebírají bedlivě povídky, pohádky, přísloví, písně v lidu svém, jakožto v největší a ještě nezcizené části národa, aby tím co nejvěrněji svůj charakter jako v nejtrefnějším obraze, ano v původu světa představili. *Povídky*, domácí život, obrazotvornost a jiné mocnosti duševné věrně malují; *pohádky* jsou důkazové vtipu; *přísloví* představují stupeň a spůsob rozumování, filosofie a morálky prostonárodní; ale *písně*, nevylučujíce svými místy ani povah nadjmenovaných, tu nejvýtečnější stranu charakteru národního nám ukazují: *národa city, vášně, národa srdce.* —

Vstoupiv Kamarýt do stavu duchovního, upustil sice od sbírání světských písní, přísloví a povídek národních, zato ale obrátil nyní pozornost svou k našim národním písním duchovním a církevním; a to proto, že se mu zdálo, jakoby k výtečnému obrazu národního srdce českého, kterýž z světských národních písní a povídek lidu našeho čtenáři nebo posluchači před oči se staví, ještě jakési vznešené jasnosti se nedostávalo. Nebo *) — píšeť v Čelakovského sbírce slovanských písní národních, slyšeli sme sice, jakými písněmi u nás hory, doly, pole, luka a vísky se ozývají, když lid mravů neporušených ve své tiché spokojenosti se rozveselí. Však tento národ, jemuž nevinná, pěkná příroda tolik a tak libých písní do srdce vlévá, příroda pravím, neboť to charakter jeho zpěvu, že od přívody počíná, pak nenuceně na své city přechází: tento národ neuměl by se také v písni k tomu povznésti, jenž původem jest všech kras přirozenosti, a jenž prvné tak vnímavé srdce mu dal? Kdo tak hlasitě zpívá o závod se skřivanem nad jeho hlavou se vznášejícím, an zvonky pasoucího se skotu v to hlásky své mísí, nebo když lonku zelenou — nebo zlatoklasou pšenici kosí a sebírá: — ten zpěvavý lid najednou-liž jako němý umlkne, když palouky jeho suchotou chřadnou a jeho v potu tváři zaseté obilíčko před klasem již schnouti počíná a do žádné veselé písně mu není? — — — — Ano tento lid neměl by charakteristických a hojných písní nábožných? Ba, jako hory a doly taktéž, ano hlučněji, chrámy a svatyně svým srdečným hlasem naplňuje, — alebrž nejen při obětech, i v chyžkách svých i v dílnách, i za pluhem a při srpu slyšeli písničky svaté a tím více pohnutelné. České světské písně, co jich tištěno, veskrz *„pro obveselení mysli mládencům a pannám na světlo vydané“* jsou, tak jejich nadpisy zní. „Když ale ten čilý mládenec, ta kvetoucí panna tak někdy jest mysli zarmoucené, že ji nižádná písnička obveseliti nemůže: není-liž třikráte dojemnější její *„O Maria, zpomeň na mne!“* kterouž ona slzavýma očima před obrazem té nejsvětější potěšitelkyně aneb někde venku o samotě toužebně zpívá?“

Za tou příčinou sbíral Kamarýt od té doby, jak vstoupil do semináře kněžského v Budějovicích, při každé příležitosti sám i skrze přátele a známé své duchovní písně národní, starší i novější; přehlížel bedlivě i dával přehlížeti v městech a vesnicích nacházející se starší psané i tištěné graduály a kancionály, větší i menší (špalíčkové) zpěvníky české, sešívané svazečky písniček nábožných v rozličných rodinách chované a podobné k tomu sebránky a sbírky písničkové, a přepisoval aneb dával sobě z nich

*) Tamtéž.

přepisovati ty písně, ješto mu byly dosavade neznámé a jednak nábožným obsahem, jednak formou prostonárodní nad jiné vynikaly. — Maje pak po několikaletém takovém sbírání přehojnou zásobu českých písní duchovních, vybral z nich nejlepší, spořádal je dle jich obsahu a svátků výročních, kterých se týkají, a přidal k sbírce té obšírnou a při tom velmi zajímavou a poučnou předmluvu, — psanou v Klokotech nad Lužnicí dne 6. února r. 1830 — v kteréž ukazuje k důležitosti, vznešenosti a jadrnosti písní těchto, jakož i k jednoduchosti, dojemnosti a hudebnosti starších církevních nápěvů českých u porovnání s novějšími skladbami toho spůsobu, jež od vytknutých tuto vlastností co den více se odchylují.

(Dokončení.)

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— (*Divadlo.*) Dne 19. března dával se Rossiniho „Lazebník Sevillský" po druhé téměř s tím samým výsledkem jako při představení prvním. Sl. z Ehrenbergů rozvinula svou bezúhonnou kolloraturu, jak toho partie žádá, začež byla častěji volána. Co vložku zpívala citupinou arii ze zpěvohry „Loterní los" od Isouarda a Arditiho valčík „Il baccio," který bychom byli slečně milerádi odpustili, neb jest již příliš otřepán. Pan Švarc přičinil se všemožně titulní úloze okrouhlý celek dodati. Panu Polákovi (Almaviva) scházela mimo hru čistější kolloratura a jasnější vokalisace. Dobrý byl opět ve hře pan Čech a trefně naznačil učitele hudby. Úloha Basilia jest bičující satyra, nemravy tehdejších učitelů, jejichž směr byl zvěděti o všech tajnostech domácích, státi se vládcem v domě a siskuchtivost peněžní. Pan Sák rozesmál opětně drastickou hrou obecenstvo. Sborům scházela správnost ve zpěvu. Orchestr hrál jistěji, než poprvé. Návštěva ve všech divadelních místnostech velmi četná.

Dne 21. března provozovala se Klicperova fraška „Rohovín Čtverrohý" v známém obsazení. Zdá se nám, že bylo zakončení poněkud zkráceno, a sice ve prospěch kusu. Mimo to ukazovaly se obrazy „fata morgana" s dobrým prospěchem. Návštěva poněkud četnější.

Dne 22. března „Střelec kouzelník." Časté příjmy poslednější doby byly příčinou, že sme několik v našem divadle poprvé provozovaných zpěvoher slyšeli. Pan E. Rafael, pro menší úlohy velmi vhodný člen, obral sobě Webrova „Střelce kouzelníka." Že ušlechtilá tato opera již dříve se provozovala, očekávali sme tím více přesné představení. Staly se sice od oné doby v obsazení úloh některé změny, což však v celku na výsledek značný nemělo vplyv. Jedna toliko důležitá změna stala se s orchestrem naší zpěvohry. Doufali sme, že pan kapelník nastuduje s všemožnou pílí doprovázení, jež v některých místech dosti obtížné jest; avšak to se nestalo. Orchestr hrál nejistě, bez všech odstínův a nevpravil se v ducha skladby. Uznáváme těžkosti při dokonalém nastudování, neb se nalézají v orchestru mladé a ne dosti pevné síly; avšak při dobré vůli a všemožné píli se ledos zmůže. Taktéž připomenouti musíme, že bas málo vynikal a mnohé effektní místo v ouvertuře pražádný dojem neučinilo. Byloby žádoucno kdyby se mohl orchestr ještě asp oň jedním contrabasem sesíliti. Avšak na naše spravedlivé žádosti odpovídává se obyčejně mlčením a zůstává to při starém. Předeslavše toto musíme též upozorniti p. kapelníka, by sl. Macháčkovou častěji nechal vystupovati, neb jen takým spůsobem získáme v ní sílu dobrou. — Představení zpěvohry bylo v celku uspokojující, v jednotlivých částech se jevily posud nedostatky. Sl. Macháčková představovala Lidunku, velmi vděčnou a svěží úlohu. Slečna zpívala tenkráte přesně, ba zanechala od posledního představení, v němž účinkovala, některé nesprávnosti ve zpěvu; avšak cit a toliko jednoduchá hra, které tato partie vyžadaje, jí téměř úplně scházely. Její Lidunka nevzbudila soucitu v obecenstvu, bylať to toliko správně odzpívaná partie. Roztomilá jako povždy byla ve hře i zpěvu sl. z Ehrenbergů (Aninka). Zpívala správně, hrála utěšeně a jen v próse častěji vyslovovala nečeské koncovky. Nesprávné mluvení a chybný přednes prósy slyšeli sme téměř ode všech zpěvákův. Pan Vecko, jenž z počátku nebyl zcela dobře při hlase, provedl Liborína slušně a my opět seznali jeho upřímnou

snahu. Ve hře i přednesu to sice posud vadí, avšak doufáme, že časem i to se zlepší. Provedení úlohy druhého mysliveckého mládence Kašpara svědčilo o přičinlivosti a dobrém promyšlení p. Švarce, který nás čím dále tím více uspokojuje. Pan Sák co Borovský zasluhuje mezi zástupci menších úloh chvalnou zmínku. Pp. Neděla a Rafael nebyli úloh svých zcela mocni. Taktéž p. Sekyra (sedlák), jenž musel vypomáhati, nenaučil se pramalé úloze a povždy s hlasem pozdě vpadnul. Sl. Hegeratova (první družička) má dosti silný a příjemný hlas. A nyní ještě slovo o sborech. Sbory dodávají celé opeře živost a někdy i působí při dobrém provedení dojem na obecenstvo. Přizná nám každý, že se sborům těmto více píle při nastudování věnovati musí, než leckterým v operách vlašských. My již častěji poukázali na vady našich sborů, avšak posud pranic se nezlepšilo. Vyjma sbor myslivců v posledním jednání, byly všechny ostatní sbory chatrně provedeny. Nejistota v nastupování, nečistá intonace, neurčitost i nesjednocenost a slabé neb pražádné odstíny ve zpěvu stíhaly se vespolně. Doufáme, že i tato část pěstovati se bude s větší pílí. Zevnější úprava ohledem na malý prostor našeho jeviště nás uspokojila. Účinkující čelnější síly byly ke konci zpěvohry volány. Návštěva mnohem slabší, než při přijmech dřívějších.

Dne 24. března. „Hledá tragickou rekyni“ a „Čeleď“ ve známém obsazení, tak že neposkytuje příležitosti k zvláštní úvaze. Mimo to se opakovaly plastické obrazy.

— *Repertoire* českého divadla. Na dnešek se oznamuje „Mnoho přátel naše škoda,“ v sobotu se opakuje zpěvohra. Na to jest divadlo až do velkonočního pondělka zavřeno a započne se opět 6. dubna „Marnotratníkem.“

— *Třetí a poslední kvartetní zábava* dne 18. t. m. v sále konviktském družila se co do ceny četně k svým předchůdkyním. Bujarým kvartetem do G-dur od W. A. Mozarta učiněn utěšený počátek. Svěžest myšlének, lehký, jasný sloh skladby a zábavné i spolu jednoduché spracování, účinkovaly velmi příjemně na obecenstvo. Pravý opak slohu i myšlének tohoto kvarteta jest Rubinsteinovo „Trio“ do B-dur (Op. 52). Všechny oddíly drženy jsou vážně a téměř všude vzletuplně. Rozumné zpracování jeví obratnost v harmonii, zevnější effekt a duchaplnost skladatele. Namnoze jest též práce tato originální. Andantem n. p. proplítá se velmi uměle chorální věta a Scherzo, jež se pro svou charakteristickou čilost opakovati muselo, honosí se originální myšlénkou a effektním zpracováním. Provedení „Tria“ nás zcela neuspokojilo. Postrádali sme hlubší nuance a mnohdy i mohutnější provedení některých částí. Sl. Čermáková brála na piano s čestným zevnějším výsledkem. Úloha, již Rubinstein na bedra pianisty vložil, nebyla věru snadná. On sám co výtečný pianista postaral se o part piana otcovsky. Nakupené obtíže všeho druhu, jež se ve skladbě neustále stíhají, vyžadují zdatného pianistu, by úkolu onomu zadost učiniti mohl. Že sl. Čermáková úkol ten co do techniky nad očekávání rozluštila, můžeme směle vyznati; jí scházela toliko větší fysická síla, kterou skladba tato nevyhnutelně žádá, a promyšlený přednes. Slečna nerozjařila tudíž obecenstvo v té míře, jak toho „Trio“ připouští. Zábava skončila se genialním kvartetem do D-moll od Fr. Schuberta. Mistrná tato skladba unáší vznešenými myšlénkami ducha posluchačova. Jaré variace na jistý motiv písně vyznačují se tklivým zpracováním. Provedení všech čísel bylo pečlivé, ač ne zcela přesné. Vady, jež sme v úvaze o první zábavě vytkly, opakovaly se tenkrate opět, ač ne v také míře. Návštěva četná. *a—a.*

— *Jednota hudebních umělců* pod záštitou hraběte z Waldšteinů, pána na Wartemberku, bude s ochotným spoluúčinkováním pánů a dám Žofínské akademie, spolku Ceciliánského, mužského spolku zpěváckého, Hlaholu, chovanců zdejšího konservatoria, hudebníků kr. zemsk. divadla a mnohých ochotníků v pondělí dne 30. března v sále na Žofínském ostrově ve prospěch svého ústavu k podporování vdov a sirotků provozovati: „Poslední doby Spasitelovy.“ Oratorium ve dvou odděleních od Rochlitze, hudba od L. Spohra.

— *Umělkyni Anně Kolarové* odevzdala minulou neděli deputace četných ctitelů jejích skvostný dar na památku její dráhy umělecké, od níž bohužel pro těžkou chorobu se vzdáliti musila.

— *Čeští řemeslníci* uspořádali minulou neděli zábavu na ostrově Žofínském, jejíž čistý výnos věnují průmyslovému museu. Zvláštní při tom jest, že se účastnili pouze řemeslníci v jednotlivých produkcích.

— *Na oslavu 1000letého jubilea* apoštolů Cyrilla a Methoděje zhotovuje p. Mencl v Karlíně sousoší sv. bratří těchto.

— *„Zábavných povídek,“* jež z ruského překládá Jan Slav. Tomíček, vyšel u Pospíšila svazek druhý; obsahuje: „Pamlsek“ od Kolbarina, „Zpěváci“ od Turgěněva.

— *„Malý kouzelník“* nazývá se sbírka vybraných pokusův eskamotérských, rozličné předpisy k připravování sympatetického inkoustu a návod k dělání strojených ohňů od Hanuše Zlíveckého (u Pospíšila.)

— *„Hospodářský časopis“* počne vycházeti v dubnu t. r. v Olomúci, a sice redakcí Jana Demla, sekretáře Olomúcké filiálky.

— *„Doma i za mořem“* nazývá se sbírka povídek od Jana Dobrzańského, jež z polského překládá A. Štrauch. První svazeček přináší povídku „Rodina nájemníkova“ a následovati budou ještě tři, které s touto tvoří jeden celek. Povídky ty přijdou zajisté nyní v čas, neboť se v nich líčí některé výjevy z povstání polského roku 1831 a smutné následky jeho po pádu Varšavy. V mnohém ohledu se jimi vysvětlují také události, jež se právě nyní před námi rozvíjejí, tam těm v mnohém jsouce podobny. Příští tři povídky vyjdou během měsíců dubna a května (nákladem Slovanského knihkupectví.)

— *Literatura samouků.* Zajímavý příspěvek literatury této jest „Drahomíra,“ dramatický obraz z českých dějin ve třech jednáních, sepsal Jan Dvorský.

— *Nové časopisy.* Od 1. dubna počnou prý vycházeti v Praze dva nové listy, a sice „Libuše,“ již p. Donát, a „Pravda,“ již p. Fr. Vinkler vydávati bude. „Pravda“ vycházeti bude dvakrát za měsíc a věnována bude politice a literatuře.

— *Lucyana Siemieńského* „Večery pod lípou“ tisknou u p. Foustky v Brně, v překladu Davorina Lišenského.

— *Z Tábora.* Dne 22. t. m. dával zpěvácký spolek zábavu, v níž se přednášely tři sbory, jedno duetto, jedno solo a dvě deklamace. Hosté se sešli dosti četně mimo dámy, které do zábavy, kdykoli se po ukončení zpěvu ještě tančí, mnohem četněji se scházejí; je to arciť něco obyčejného, ale lépe by bylo, kdyby to nebylo obyčejné. Přítomní bavili se přednáškami výborně, projevovali svou libosť častým potleskem a dvě přednášky vyznamenali zvláště hlučným: „výborně,“ které to i úplně zasloužily; zábava společná byla jará, srdečná, každý cítil, žeby záhodno bylo, aby podobné zábavy častěji byly, ale —. Náš zpěvácký spolek rozvíjí čelejší život: počet údů účinkujících se rozmnožil, někteří z méně vycvičených navštěvují pilně zařízené jim zvláštní vyučování, ředitel je o zdar spolku velmi pečlivý, všichni údové přejí si pokrok, zdokonalení spolku; a až všichni údové budou moct cvičení navštěvovat pilně, pak se žádané zvelebení zajisté dostaví; jináč by se pomalu přibližovalo, nebo k umění zapotřebí je zběhlosti a té jináč se nedosáhne než cvičením a opět cvičením. — Deklamatorů nemáme nedostatek a přednášejí libě; z většího dílu jsou též členy ochotnického divadla, a těm arciť třeba, aby si vždy rozvážili, že mezi deklamací a vystoupením hereckým je veliký rozdíl a že mnoho, co u herce pěkné, deklamatoru nesluší. — Ochotníci hodlají představovat: „Galejní otroci“ pravím hodlají. *J.*

Směs.

* *Káva* jest plod věčně zeleného 8—20 stop vysokého stromu, jenž má ovoce vejčité a červené, podobné bobulím. Otčina stromu tohoto jest původně Arabie a Etiopie; než později byl kávovník do východní Indie přenešen a tak povstaly i různé druhy jeho, jež nesou též různé boby čili bobule. Ovoce toto záleží u vnitř z jádra a masité, třešni podobné pokrývky, kterou však málo který Evropčan zná; neb jakmile ovoce uzrá, tedy ve žních, vyloučí se jádro z masité roušky této. Zrnka kávová, jež se prodávají, jsou tedy již pouhá jadérka obalu sprostěná a zálejí z rohovitého bílku blanou potaženého.

Ačkoli v šestnáctém století bylo u nás kávovník viděti jen v rostlinárnách, a teprv v následujícím století z Cařihradu i po ostatní Evropě první kávová zrnka se rozšířila a z těchto pak v kavárnách ve Vídni, Londýně, Paříži a Norimberce drahý nápoj připravován: klestila si káva přes vše zápovědi a překážky vládami jí kladené dráhu všady a stala se po čase i životní potřebou, a sice tak, že nyní v Evropě za jeden rok se vypotřebuje kávy okolo 225 milionů liber.

Bude nám tedy jednati o zboží velmi znamenitém, po němž velká poptávka nezůstala bez vlivu na ziskuchtivou špekulací.

Nejprv se musí varovati kupec, aby při koupi zrnek syrových nebyl ošizen. Dobrota kávy záleží pouze v tom, jakého je druhu, tedy vlastně v tom, z které krajiny pochází a jak byla rostlina pěstována, jakož i ležela-li déle v stavu syrovém. Pravá arabská čili Mokkakáva (z arabské krajiny Jemen) jest nejlepší a poznává se po malých tmavožlutých zrnkách. Kávy druhu tohoto jest u nás jen po řídku. Mnozí obchodníci vylučují menší zrnka z druhu jiného, pocházejícího z východní Indie aneb z Jávy a prodávají je co kávu z Mokky za cenu vyšší. Nejšpatnější druh jest káva z Ceylonu, Brasilie a západní Indie, jež se pozná po zamodralé čili šedozelené barvě zrnka.

Dokázáno zkušeností, že je káva vždy lepší, t. j. co do vůně a chuti vydatnější, necháme-li ji vyležeti. Kdyby snad někdo i tu nejšpatnější americkou kávu zakoupil a nechal ji po 10 neb 15 let ležeti, nabude tato káva co do vůně a chuti téže jakosti jaké má nejlepší arabská káva. Komu tedy okolnosti dovolují, mělby si zakoupiti vždy větší zásobu kávy, aby se zrnka vyležela. Úkaz tento spočívá v tom, že zrnka takto úplně dozrají; pravá arabská zrnka musí ležeti nejméně tři léta, aby nabyla oblíbenou vůni svou.

Má-li tedy každý již při koupi kávy ohlí-

žeti se po zrnkách a jich barvě, aby nebyl ošizen, musí býti nicméně i opatrným při pražení kávy, aby dobrá vlastnost její neutrpěla, v čemž mnohé z našich hospodyní posud chybují. Čím silněji se káva upraží, tím více pozbyde vůně a dobré chutě, jakož i oněch částek, v nichž záleží cena její.

Každého zrnka kávové přibývá pražením co do objemu, než na váze opět ztrácí; jak známo, nabývá zrnko též tmavé barvy a sice od hnědorudé až k tmavohnědé. Vytkneme-li tři stupně pražení, bývá poměr asi tento: zrnko do hnědoruda pražené přibere na se 30 proc. objemu, než ztratí opět 15 proc. na váze; zrnko barvy plavé nabývá 50 proc. co do objemu, ztrácí ale 20 proc. na váze; zrnko pak do tmavohněda pražené nabývá též 50 proc. co do objemu, ztrácí ale opět 25 proc. na váze.

Pražením ztrácí zrnko na váze ty části, jež teplem prchají a v nichž právě záleží pravá chuť a vůně. Dlouhým pražením nejen že se vyvinuje ze zrnka nepříjemně přismoudlý olej, ale zrnko tím promění se i v bezcenný uhel, čímž ovšem nabývá vařená káva tmavější barvy, jakosti jí ale tím ubyde. Mnozí kramáři praží zrnka do černa, aby nabyl nápoj černé barvy.

Zrnko se má tak dlouho pražiti, až nabude barvy hnědorudé, až se počne, jak vůbec říkáme, zrnko potiti; přitom se musí silně potřásati a nechá se pak v nádobě dobře uzavřené vychladnouti, t. j. v tomtéž nástroji, v němž se pražívá a který snad bude míti každá hospodyně.

Při pražení vyvinuje se v zrnku zvláště voňavý olej s jakousi hnědou hořčinou (hořkým prvkem); olejovité buňky jadérka rozpukají se horkem, čímž zrnko nabude většího objemu, a ješto obsah jeho, jenž se nám jeví drobnohledem co mastné kapky, se vybavuje, stane se jím posud neznámá lučební proměna, jež vyvinuje onu zvláštní vůni a chuť.

Ze zrnek kávových obdržíme jen ty částky, které horká voda vssaje do sebe. Obyčejně se vyloučí ze zrnka ve vodě asi 25 proc. Z kávy, již sme silněji upražili, něco méně, a sice 19 až 20 proc. — nejvíce ale ve vodě sodnaté, neboť tato i ony částky vybavuje, které obyčejnou vodou nelze vybaviti, jako na př. lep, jenž obsahuje mnoho dusíku a velmi sytý jest (rostlinná vláknina). Za tou příčinou připravují si Holanďčané kávu svou jen ve vodě minerální. V Praze, kde studně obsahují dosti uhličitanu sodnatého, pijeme velmi dobrou a silnou kávu. Mnozí příznivci kávy sypávají do vody, v níž si chtí kávu uvařiti, asi špetku dvojuhličitanu sodnatého (natrum bicarbonicum.)

Fr. Göbl.

Dopisy redakce.

Panu J. P. v K. H. Na samouka máte formu dosti ve své moci, i tu a tam se jeví leckterá jiskra nadání. V celku si ale libujete v přeslazených, červánkových výrazech, a to Vám nesluší. Nečerpejte z kněh, čerpejte více ze sebe a ze své mluvy, a pochodíte lépe. Libo-li, zašlete nám ještě některé.

Panu F. J. D . . . . v Kolči. Na samouka máte formu dosti lehkou, ač ne docela ve své moci. Leč předměty, jež opěváte, a způsob, jak je opěváte, jsou více hříčkami; schází jim obsah a pravý život básnický, a Vy sám musíte teprvé dokázat, zdali se oboje dostaví.

Panu K. S. v P. Základní myšlénka Vaší básně jest velmi pěkná, a kdyby byla řádně zpracována, musela by uchvátit. Avšak vy ste pěknou tu allegorii příliš rozvedl, čímž ztratily jednotlivé pointy žádoucí ostrosti, aby se celek neminul účinkem. Na každý pád zpracujte ještě jednou předmět ten, o dobrou polovici však musí býti kratší.

Panu J. Z. v Hr. Kr. Nemohli sme si z Vaší zásylky vybrati žádné básně k otištění. Pohybujete se v kruhu příliš ouzkém, pohodlném a k tomu již dávno zastaralém. Může být, že Vám velikou slastí „věnce víti" atd., avšak čtenářstvo takové věci již ani nečte.

Panu J. X. ve Vídni. Vaše první tři nepovídají nic nového; „Mlýn" má pěknou formu národní písně, ta však již nyní nedostačí. Taktéž „Nemají vláhy;" avšak smrt dívky přece v nižádném spojení nestojí s květinami. „Z dalека" má čistě lyrické zakončení, vypravování též jest prosté, ale dlouhé; taková myšlénka musí býti více epigramaticky zpracována. „Jaro" není ničím nové. „Nezabudky" jsou jemné, chyba jich však, že platí přátelství; nevíže-li nás k příteli jakási touha vyššího snažení, dělá opěvání pouhého mazlení na nás dojem změkčilosti. Zatím ještě nezahazujte svou lýru; musíte se ale chopit věci s vřelejším srdcem a s větší opravdivostí.

Číslem tímto končí se první čtvrtletí „Lumíra." Pány předplatitele, jichž předplacení až sem sahá, žádáme o rychlé jeho obnovení, by se zasýlání nepřetrhlo. Vždy rostoucí účastenství, s kterým se tento náš týdenník potkává, ručí nám za to, že ještě většího rozšíření dojde, čehož aby se stal hodným, povždy hlavní naší péčí bude.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském kněhkupectví v nov. alejích č. 186. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. Rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 14. **2. dubna 1863.** **XIII. ročník.**

Znělky Krymské.

Od A. Mickiewicze.

XI.

Alušta za dne.

Již hora s prsou svléká mlhavé chyláty,
ranním namazem šumí niva zlatoklasá,
sklání se les a s vlasu májového střásá
jak z růžence chalifův rubín, granáty.

Louka v květu, nad loukou litající květy,
jak roztřepená duha — pestří motýli
baldachynem z briljantův nebe zakryli;
dál letí tmavý závoj — kobylek to čety.

A kde se v vodách skála zhlíží v samotí,
vře moře a zpět hnané v novém pádí běhu;
v vlnách jeho světlo, jak v očích tygra, hrá,

zvěstujíc tužší útok zděšenému břehu;
a v hlubině se vlna lehce kolébá,
a koupou se v ní lodě, stáda labutí.

XII.

Alušta v noci.

Budí se větry, denní vlhne přísucha,
na témě Čatyrdachu padá lampa světů,
pukne, rozlévá proudy červce v rudém vznětu
a hasne. Bludný poutník hledí, poslouchá:

již hory potemněly, v dolinách noc hluchá,
jak ze sna v loži květném bublá pramének,
vzduch dýše libou vůní, hudbou květinek,
a k srdci mluví hlasem — tajným struně ucha.

Mne pod křídloma tmy uspává ticho svaté:
budí mne meteoru jasné blýskání.
nebe, země a hory tonou v záři zlaté!

Ó noci Východu! ty mravem odalisky
uspáváš líbáním, a když jsem spánku blízký,
tu jiskrou oka znova budíš k líbání.

XIII.

Čatyrdah.

Mirza.

Tvou stopu líbá Mozlém v úctě hluboký,
stěžni Krymského člunu, velký Čatyrdachu!
Ó minarete světa! ó hor padišachu!
Tys nad přízemku skály utek' v oblaky.

Sedíš pod branou nebes jako vysoký
Gabriel, střežící Ráj vyhnaného prachu;
temný les pláštěm tvým, a janičáři strachu
tvůj turban z mrakův šijí bleskův potoky.

Nám nechať slunce praží, neb mrak poplení,
neb kobylka žeň stíná, neb giaur pálí domy,
Čatyrdachu! tys hluch a nehnut k náhodě;

nad světem, pod nebem jak drogman stvoření,
podestlav pod své nohy zemi, lidi, hromy,
posloucháš jen, co mluví tvůrce k přírodě.

XIV.

Poutnik.

U stop mých krajina vší hojnosti a krásy,
nad hlavou blankyt, s boku líce neviny —
proč odtud utíká mé srdce v krajiny
dálné, a — nastojte! ach v ještě další časy?

Litvo! mně milej pěly lesův tvojich hlasy,
než slavík Bajdarský, než Salhir-dívčiny,
a veselej sem skákal přes tvé bažiny,
než přes rubíny moruš, zlaté ananasy.

Tak vzdálen jsem! tak různá vábí mne tu vnada,
proč roztržitý ještě vzdychám bez ustání
k té, již sem miloval za dnův svých doby ranní?

Ona v dědině milé, již mi vzala zrada,
kde vše jí o milenci věrném vypravuje;
zdaž po mých stopách chodíc, na mne pamatuje?

Poznámky.

XI. *Akušta.* Jedno z nejrozkošnějších míst na Krymě; tam severní větry nikdy nezavívají, a pocestný ještě v listopadě často hledá chládku v stínĕ ohromných vlaských ořechův ještě zelených.

Namaz, modlitba mohamedanská, kterou vykonávají sedíce a klaníce se.

Jak z růžence chalifův. Mohamedáni užívají někdy při modlení růžencův, které u vzácných osob bývají z drahých kamení. (Nejvíce si však Mohamedáni růženci jen hrají, proplítajíce je rukama. Po nich tomu přivykli i Bulhaři a Řekové, a i u Srbův to často uvidíš.)

Rubín, granáty. Granátové jabloně a morušové stromy, červenající se rozkošným ovocem, jsou obecné na celém jižním pobřeží Krymském.

XIII. *Padišach,* titul tureckého sultána.

Gabriel. Básník položil jmeno Gabriela jako vůbec známé; ale dle mythologie východu, jest strážcem nebes vlastně Ramek (souhvězdí arcturus), jedna z dvou velkých hvězd, zvaných *as semekein.*

Drogman = tlumočník.

XIV. *Salhir-dívčiny* = Salhirské dívky. *Salhir,* řeka na Krymě, prýštící se z podnoží Čatyrdachu.

Josef Kolář.

Skalák.

Obrázek z hor od *Karoliny Světlé.*

(Dokončení.)

Když se Rozička opět probudila, ležela ve své hezké, čistotné komůrce „na luhách," a slunce svítilo vesele okénkem, zacloněným psím vinem. Všude bylo ticho, jen ze dvora bylo slyšet kdákání a veselé kokrhání. Rozička se pousmála; nejhlasitěji a nejčastěji zakokrhal ten strakatý kohout — rozeznala jeho hlas mezi vší ostatní drůbeží, neb si ho byla sama vyhlídala.

Ale v tom ji přišlo na mysl, že je asi již hodně pozdě, když je tak ticho, že je čeládka již na polích, a ona že zaspala.

Rychle se zpřímila ale klesla opět nazpět do peřin. Teď teprv cítila slabost a bolest a viděla, že má hlavu obloženou mokrým šatem a ruce obtočené zakrvácenými obvazky. Udivená se ohlížela; na stole bylo plno láhví s kapkami a vodičkami — poznala, že musila být nemocna a to dosti dlouho, a že jí pustili, chtěla zavolati, ale toto namahání bylo pro ni příliš velké; ztratila opět vědomí.

Rozička byla upadla v horkou nemoc a mnoho neděl se potácela mezi životem a smrtí, a mnoho neděl opět trvalo, než se po kapkách dověděla, že představený skutečně zemřel následkem rány Jáchimem mu zasazené, že Jáchima odvezli v poutech, že byl již souzen a z velké milosti, proto že skutek krvavý v největším vzteku spáchal, na deset let k těžkému žaláři odsouzen.

Každý jiný na jejím místě by snad byl proti osudu reptal, že se opět k životu probudil; ale Rozička děkovala po prvním nářku bohu, že neumřela. Vždyť by byl Jáchim pak zcela opuštěným zůstal.

Jáchimův čin byl celé okolí pobouřil a Roziččino jmeno bylo ve všech ústech. Celé příbuzenstvo se jí odřeklo, že byla takovou hanbu na rod svůj uvalila, že si namlouvala zbejřelce a vraha.

Již při její nemoci vystěhovali se rodiče její ze dvora, vzkázali jí, by se ani k nim, ani k sestrám a bratrům svým více nehlásila, a ponechali čeládce o ni péči a ošetřování.

Rozička vyslechla toto kruté poselství skoro bez pohnutí; měla jen jedinou myšlénku: by přišla co možna brzo k silám, aby mohla za Jáchimem do Prahy.

Když přátelé viděli, že neprosí, by opět na milost přijata byla, a když o jejím úmyslu zvěděli, že chce jeti za Jáchimem: tu jim to šlo přec jen do hlavy, že je dvůr „na luzích" hezkou věcí, a žeby se s jeho vlastnicí nemělo tak nemilosrdně nakládati, aby konečně bůh ví kam ještě zabloudila. Vyslali k ní tedy na zapřenou všelijaké prostředníky, a ti jí měli dáti na srozuměnou, že nezůstane rodina nesmířitelná, zruší-li veškeré spojení s tím vrahem. Ale Rozička odpověděla každému, že se odřekne raději spásy duše své než Jáchima, teď, kde je tak nevýslovně nešťastným; popuzené příbuzenstvo jí tedy na dobro ze středu svého vyvrhlo a nechtělo teď skutečně o ní více vědět.

Konečně mohla Rozička na nohou státi, sebrala, co na penězích nalezla; bylo toho málo, neb otčím jí byl jen to nejnutnější ponechal. Prodala tedy několik kusů nejkrásnějšího dobytka a vypravila se do Prahy.

Prosila tak vroucně a platila tak dobře, že se jí konečně přece přístup k Jáchimovi povolil. Otevřenou náručí mu spěchala vstříc; ale jak se ho zalekla v té šedé kazajce, jak strnula nad jeho spoutanýma rukama a nohama, jak se zděsila jeho divokého pohledu! Z toho hleděl na ni, ne Jáchim, ženich její, ale starý, surový Skalák, který bratříčkoval s tuláky.

„Musela si mne chtít?" odpověděl na její slze jízlivě; „bez tebe bych byl někde v nějakém příkopu zdechl, a byl bych tomu všemu ušel. Tys toho příčinou, že mne navštěvuje každou noc postava krvavá a mně hrozí. Ach vy ženštiny! kam nemůže čert, tam nastrojí vás."

Rozička padla na kolena a vztáhla proti němu ruce. Do jejího mozku jakoby se byla náhle železná řeřavá ruka zadrápala a v oku jejím spočívalo tolik šílené zoufalosti, že i Jáchimovu tvrdost obměkčila. Vzal dívku do náruče a oba plakali.

Rozička se vrátila „na luha" co stařena. Jáchimová krutá slova byla se ohněm do její mysli vtiskla; nešla jí ve dne v noci z hlavy. „Tys toho příčinou, že mne navštěvuje každou noc postava krvavá!" znělo jí ustavičně v duši, a kam pohledla, tam spatřila i ona tento hrozný zjev a vedle něho spoutaného Skaláka, jak proklíná hodinu, kdy se s ní setkal.

Nevšímala si ničeho, nechť vše běželo, jak to právě běželo; bloudila sama se zalomenýma rukama po luzích, kde ji byl Jáchim s hor tak často a tak rád pozoroval, když se zabývala hospodářskými pracemi a při tom si myslíval, jakého jednou bude dělat po jejím boku muže a hospodáře, že mu nebude roveň.

„Můj bože, můj bože! kam si se poděl," vzdychala na těchto smutných procházkách „že si toto všecko připustil. Kdyby mne nebylo bývalo, byl by teď na svobodě a šťasten: musila sem ho chtít!?"

A Rozička hledala úlevy v modlitbě; ale pokaždé, když se na návsi nahoře v Podborech ukázala, zdvihaly děti kamení a házely je za ní: „Tu jde ta proklatá nevěsta mordýřova," pokřikovaly za ní až do kostela, a ona musila s hanbou vždy

uprchnouti a nesměla pokleknouti na místě posvátném, jakoby i na jejích rukou byla lpěla krev, již byl Jáchim v prchlivosti prolil.

„Na lužích“ to vypadalo za krátky čas jako na poušti; čeládka byla pánem a odnášela, co se odnést dalo. Rozička nedala nic spravit, nic zvelebit; do stodol pršelo, v chlévích hnily tesy, že mohl dobytek v dírách nohy zlámat, leniví pacholci zvraceli v sadě nejkrásnější štěpy, aby nemusili do lesa pro dříví, a na polích konaly se pouze ty nejpotřebnější práce. Neskliditlo se ani tolik, co se zaselo, krávy hubly a nedávaly nedostatkem píce žádného mléka: krátce, kdo šel „po luhách“, ten spráskl ruce nad tou spoustou a viděl v následcích nedbalosti a nepořádku trest boží, že se drží Rozička pořád ještě vraha.

Jen dvakrát do roka bylo dívce dovoleno s Jáchimem mluvit; ona trnula před každým setkáním se s ním, neb vždy ji uvítal výčitkami; ale přece jezdila do Prahy každou chvíli a bleděla, by se do káznice na zapřenou dostala. Zdálo se jí to povinností, aby jeho trpké řeči vyslechla, neb měla za to, že si takovými výbuchy uleví, a viníli ji co příčinu zločinu svého, že sám sebe za viníka považovati přestává.

Nedostala-li se k němu, obcházela vězení a hádala, za kterýmto z těch zamřížených oken Jáchim teď asi prodlévá, a mluvila o něm se strážníky, kteří ji brzy znali a toho zneužívali. Vyřizovali jí to a ono o Jáchimovi a každý z nich se chlubil, že mu prokázal nějakou znamenitou službu, jako: lepší stravu, jemnější prádlo, více hodin procházky, a Rozička jim děkovala „jazykem stříbrným“ a vybízela jich hojnými dary k nové vlídnosti k nebohému káranci. Netušila, že je těmto nesvědomitým lidem předmětem posměchu a špekulace, a že Jáchim z jejích obětí praničeho nemá.

I Jáchim chtěl jen peníze a zas jen peníze na ní, a jeho nabubřená, trudovitá tvář dokazovala nejlépe, k jakémuto účelu. „Když ležím jako špalek a nevím o sobě, tu je mi jedině volno,“ pravil jí, když ho prosila, by byl střídmějším; „tu aspoň nevidím toho, jehožto sem zabil, proto že ty si se mně v cestu vpletla.“ Již věděl, jak ji nejrychleji přivede k mlčení.

Když zapravila Rozička daně, tu dvůr teď skoro pranic víc nenesl; sotva že žně stačily na stravu pro čeládku, a ona potřebovala přec pořád peníze. Nejen že je musila v Praze skoro každému, na koho se podívala, do klína sypat: i za ní „na luha“ přicházeli rozliční lidé, propuštění to káranci, kterým se byl Jáchim svou štědrou, bohatou holkou pochlubil, která ho měla tak ráda, žeby k vůli němu prodala peřinu a spala na kameně, jen aby se mu zavděčila.

Všichni tito mužové se chlubili zvláštní příchylností Jáchimovou a přicházeli s jeho odporučením. Byli to žháři, zákeřníci a falšíři; Rozičku přešel mráz, jen když se jim do očí podívala, a hrůza ji jala, když nazývali Jáchima kamarádem. Dala jim, co měla, jen aby je s krku zbyla; ale oni byli otuženi v hanbě a smáli se v duchu ošklivosti, kterou před nimi měla, a nešli dříve ze dvora, dokud jim nedala tolik, co si přáli.

Rozička chtěla všem těmto požadavkům vyhověti; nezbývalo jí tedy, než udělati dluh. Ze sousedů nechtěl jí nikdo ani krejcaru půjčit; obrátila se tedy k židovi. Ten viděl klesat hospodářství a předvídal jako každý za krátko úplný úpadek; půjčil, ale na ohromné úroky. Rozička podepsala vše, aniž s ním vyjednávala a smlouvala; jen když jí přinesl za podpis několik zlatých, s kterými mohla jít k Jáchimovi.

Takovým způsobem minulo těch deset trestních let, a jednoho jitra vrátila

se Rozička z Prahy se starcem bělohlavým, shrbeným, napolo chromým. Nikdo, ani vlastní matka by nebyla v něm krásného Skaláka poznala.

Byl churavý a bídný. Rozička ho ubytovala tedy ve dvoře, by jej lépe ošetřovat mohla; ale již den nato objevil se „na luzích" četník a zvěstoval jí, že se taková nemravnost v obci trpěti nemůže, by bydlil svobodný muž u dívky; že má poručení, by Jáchima do skály odvezl.

„Vždyť sme již o dovolení k svatbě zadali," bránila se Rozička s proudy slzí, když brali nemocného z postele, by jej na vůz naložili a odvezli.

Četník se jí vysmál a pravil, že si mohla tu práci uspořit, že zločinec takový jako Jáchim neobdrží nikdy dovolení k sňatku, obzvláště takový, který vedl dříve život tak nepočestný jako on. Sedl si k Jáchimovi na vůz, poručil by kočí práskl do koní, a odvezl ho do jeho skalní, vlhké díry, kde nebylo ani nejmenšího nábytku, ani peřin ba ani otepě slámy; tam ho dal vyklopiti a odejel spokojen, že vykonal svou povinnost.

Rozička arci za Jáchimem poslala a poskytla mu, co měla; ale nemohla mu dlouho pomáhati. Jednou jí přišel úřadní přípis, že se jí dá dvůr do prodeje, nezaplatí-li, co je dlužna. Tu teprv se dověděla, že není ani krov na střeše více její. Dvůr byl tedy odhádán, vypsala se naň dražba, a za jednoho večera stála Rozička „na luhách", a její celé jmění byly obnošené šaty, které měla na těle, a nevěděla, kam dnešní noc hlavu položí.

Rozička neplakala, nenaříkala; sedla si na cestu vedle potoka pod starou vrbu a chtěla klidně o tom přemýšlet, kam se obrátí. Ale nešlo jí to; byla přemýšlení odvykla jako nebožka Skalačka. Cítila pouze, a to ani ne více pro sebe, nýbrž jen pro Jáchima. Věděla na vlas, kdy trpí zimou, kdy hladem, kdy asi myšlenkami na minulé neštěstí, a trpěla v tichosti s ním.

Ani dnes nebyla s to, aby obrátila myšlénky k osudu svému; seděla a zakoukala se do skály před sebou. Slunce bylo právě zašlo; ale ona se ještě třpytila v odlesku jeho posledních paprsků. Právě tak se třpytívala, když Jáchim na ni z pastvy ukazoval a říkával: „Nikdo z vás nemá tak krásný a tak velký dům jako já; což nevidíte, že jsou ty vaše jen ze dřeva, a můj že je vystavěn z čistého zlata?"

Děti věděly, že to není pravda, a přec se mrzely, že se ten Skalák tak chlubí; jen ona se nemrzela a těšila se, že má Skalák v skutku ze všech ten nejvyšší a ten nejpěknější dům.

Tu popohledla, někdo stál před ní a díval se již hezkou chvíli na ni, aniž ho byla pozorovala.

Byl to Jáchim se svými starými sklíženými houslemi; vracel se domů. Břinkával na nich na silnici, co mu Rozička nic více dáti nemohla, a když viděli lidé, co ho neznali, jeho „plesnivou" hlavu a oteklé schromělé údy, tu myslili, že to nějaký stařec prací a bídou styraný, a hodili mu nějaký ten troník do roztrhaného klobouku.

„Co tu sedíš?" ptal se jí, ale ne tak tvrdě, jako obyčejně k ní mluvíval.

„Již se přistěhoval nový pán „na luha," nemám kde jinde být," odpověděla mírně a bez hořkosti.

„Proč nejdeš do skály; je to tam pro tebe příliš špatné?"

„To víš, že ne, vždy mně byla skála milá; vždyť jsi ty v ní vychován, ale bojím se četníka. Jak by zvěděl, že jsem u tebe, hned by si pro mne přišel. To ale

bůh ví, kam by mne zavedl, když nejsem nikde domovem!“ A Rozička se skoro pousmála, když si rozpaky četníkovy představila.

„Jen pojď“, pravil Jáchim z hurta „tenkráte tě v skále zajisté nechá.“

Rozička šla tedy za ním do jeho doupěte; bylo tam temno a vlhko jako v hrobě. Zapálil louč a sedl si proti ní na zděné, plísní pokryté sedátko a zas se na ni tak upřeně díval, jako když ji nalezl dole u potoka pod vrbou.

„Vidíš holka, kam to s tebou přišlo?“ pravil posměvavě; „to máš z toho, žes mne chtěla! Jen se podívej tam oknem „na luha“, jaký to statečný dvorec, a ty pastviny a pole okolo, tři manské statky by člověk z něho udělal. Mohlas posud na něm sedět a dělat hraběnku, čtyrma se vozit, a lidé by ti byli líbali ruce; což tě nechtěli pánové od stavu, kteří by byli z tebe udělali jemnost paní? Ale tys mne chtěla z bláta vytáhnout, a já sem tě stáhl za to dolů do této díry; čím jsi teď? žebračkou, tulačkou; pes nevezme od tebe sousto chleba, a každý poctivý člověk před tebou vyplyvne. Kdo by ti to byl jednou řekl, že budeš ráda, když si budeš moci v této sluji odpočinouti, a že bysi se pokládala za šťastnou, kdyby tě zde do smrti na pokoji nechali? Kdybyste se vy ženštiny jen vždy nechtěly pánubohu do řemesla plésti; však on ví, na koho nechá slunce svítit, a na koho pošle kroupy. Teď to máš! Na lidi si nenaříkej, ti tě varovali dost, od každéhos to mohla slyšet, ze nestojí Skalák za nic!“

Rozička cítila hluboce trpkost v tomto posměchu; obrátila se k němu, otřásla svou pitomost a její oko zazářilo naň v plném blesku nekonečné lásky a útrpnosti

„Je to velké slovo, Jáchime, ale ty mi zajisté uvěříš, neb víš, že nikdy nelhu,“ pravila; „i kdybych byla vše věděla, co mne potká, přec bych nebyla jinak jednala. Ty si stál za to, by člověk všecko za tebe nasadil. Má vůle byla dobrá; kdo může za to, že se vše k zlému obrátilo? Já s tebou smýšlela poctivě . . . ani matka tvá s tebou tak dobře nemyslila . . .“

„Vím to, vím,“ zasmál se z novu; „a abys poznala vděčnost mou, tedy ti odkazuju tento palác. Kdybych měl dnes nebo zejtra umřít, věz, že jsi zde paní; řekl sem to hrobníkovi, a drábovi také, a na ty se můžeš tedy co svědky odvolat, kdyby tě chtěl někdo odtud vyhnat. Ale myslím, že tě zde nechají kralovat, jen když budu já pryč — ti lidé si dali nějakou práci, abysme se my dva za sebe nedostali, že ne? Směj se tomu, Rozičko, prosím tě, směj se; nemůžeme nic chytřejšího udělat, než jim se vysmát.“

A Jáchim se smál, až to v té nízké klenbě hrozebně zadunělo.

„Již vidím, že ti není dnes do smíchu,“ pokračoval Jáchim, a z jeho očí šlehal starý oheň; zdálo se skoro, jako by byl mezi tímto hovorem omládl. „Ale snad mně raději zazpíváš. Tys na pastvě, víš, tak pěkně zpívávala, tak jemným, mírným hláskem. Nechtěje sem tě poslouchával a styděl sem se za to, neb sem byl Skalák. Zpívej, Rozičko; kdo ví, zdali budeme kdy na tomto světě ještě jednou vedle sebe seděti. To víš, proti nám se spikl celý svět: četník, mušketýr, dráb, všichni ďasi po nás strahnou.“

A Rozička zpívala; hlas její byl nejasný, ale ještě mírný a jemný. Zpívala všecky písně, které byla na pastvě zpívala; ještě je uměla skoro všecky. Jáchim ji poslouchal hlavu maje v rukou schovanou.

„Když tě tak poslouchám, ženo,“ pravil konečně, „tu věřím v ráj, v anděle, a že jsou snad přece někde na světě dobří lidé, třeba sem se s nimi nesetkal. Věru

zkusil sem dost na tomto světě vlastní a cizou vinou; ale .... mne přec život nemrzí. Nemrzí mne proto, že sem v něm poznal tebe, a že si .... mne chtěla;“ a Jáchim kvapně vstal a vyšel ze dveří.

A Rozička zpívala dále, a po tvářích jí kanuly velké jasné slze. V té černé vlhké skále poznala konečně, co to štěstí.

Ale Jáchim nepřicházel; vzala louč, by se podívala, kam se poděl; ale jak vešla do síně, tu ji upustila — visel na háku nad ohništěm; žádal si písně její co zpěv pohřební.

Teď mu porozuměla, proč byl tak jist, že ji četník ze skály nevyžene — postoupil jí přístřeší, které s ní sdílet nesměl.

Samovražedník se nepochovává, ten se jen zahrabe za hřbitovní zeď. Ale Skalákovi nechtěl nikdo ani tuto službu prokázat, neb byl vrahem dvojnásobným. Hrobník se udělal nemocným, když slyšel, že ho může obec k tomu přinutit. Již myslil představený, že bude musit do města pro někoho poslat: tu mu vzkázala Rozička, že se již někdo nalezl, kdo Jáchima pochová.

Když přišla noc, tu ho zatočila v hrubý zbytek plachty, snesla ho po kluzkých schůdkách dolů, vložila jej na trakař a zavezla ho hájkem toutéž cestou, kudy se byla tenkráte tak truchlivě ubírala, než ho v jeho ponížení nalezla a s ním se zasnoubila — kudy byla rok na to kráčela co blažená nevěsta jeho, zavezla jej k hřbitovu.

Sama ho opět sundala, sama ho položila do jámy a sama naň nasypala země Pak se zpřímila, šátek jí spadl s hlavy a ona vztáhla ruce k nebi. Její zvadlé rty se pohybovaly, chtěly žalovat, vinit, snad hledaly i nějakou kletbu — ale nenalezly ji, a s pláčem klesla Rozička na čerstvě nasypanou zem, políbila ji a zaplakala: „Teď je to na jevu, jaké měl dobré srdce!“

Viděla sem Jáchima pochovat, já a ty hvězdy na nebi, my byly jedinými jeho „funusníky“ — a od té doby si vás prohlížím se zvláštními city, vy ušlechtilé dámy s těmi hrdými čely a skromně sklopenými zraky; a když slyším, jak se vynášejí Vaše cnosti a přednosti, když vidím, jak se koří Vašemu duchu a se obdivují Vašemu srdci, tu si musím vždy zpomenouti na tu čerstvě nasypanou jámu za hřbitovní zdí, podobající se ráně v ňadrách země, a na ty velké, vážné hvězdy nad ní a na tu žebráckou, opovrženou družku samobijcovu a vrahovu vedle ní, a myslím si ...... povím vám to někdy jindy, co si myslím.

Karolína Světlá.

Malá Fadetka.

Od George Sandové. Přeložila Žofie Podlipská.

(Pokračování.)

XXX.

Landry se podrobil a navrátil se k vinobraní. Byl překvapen, že se necítil nešťastným, jak to byl očekával; tak sladké jest cítit se milovánu, a tak velká je důvěra, milujeme-li velice. Byl tak udiven a tak spokojený sám s sebou, že nemohl odolat, aby nepromluvil o tom s Cadetem Caillaudem, jenž se také podivil; a obdivoval se Fadetce, že se tak znala ubránit vší slabosti a vší nepředloženosti po celou dobu, co milovala Landryho a co jím byla milována.

„Jsem rád," pravil mu, „že vidím, jaké dobré vlastnosti má tato dívčina; neb, co se mne týká, já sem ji nikdy špatně neposuzoval, ba mohu říci, kdyby si mne byla všímala, žeby se mi byla dost zalíbila. K vůli těm očím zdála se mi vždycky spíše hezkou nežli škaredou, a od jisté doby mohl každý pozorovat, že se stávala každým dnem příjemnější, jen kdyby se byla chtěla zalíbit. Ale ona tebe jediného milovala, Landry, a byla spokojena, jen když jiným nebyla protivna; nehledala než tvoje uznání, a já ti za to stojím, žeby mně byla velmi vhod žena s takovou povahou. Ostatně jakkoli sem ji znal co pouhé dítě, vždy sem pozoroval, že má velké srdce, a kdybychme se každého vyptávali, aby řekl svědomitě a v pravdě, co o ní myslí a co o ní ví, každý by musel svědčit pro ni; ale lidé jsou tak utvořeni: zasednou-li si dva nebo tři na jednu osobu, ihned se do toho vpletou všickni, aby ji kamenovali, a vyhlásejí špatnou pověst o ní, anižby věděli dobře proč; a jakoby měli potěšení z toho, zašlápnout toho, kdo se nemůže bránit."

Landry cítil velké ulehčení, slyše rozumovat Cadeta Caillauda tímto spůsobem, a od toho dne spřátelil se s ním a vyrážel se trochu ze svých trampot, an mu je svěřoval. Ba jednou mu pravil:

„Nemysli více na tu Madelonu, do níž nic není, a která nám oběma působí nesnázi, můj hodný Cadete. Jsi ještě mlád a nic tě do ženění nehoní. Jáť mám malou sestru, Nanetku; je hezká jako srdínko, dobře vychovaná, jemná, něžná; jde jí na šestnáctý rok. Přijď nás trochu častěji navštívit; můj otec si tebe velmi váží, a až budeš dobře znát naši Nanetku, uvidíš, že nemůžeš mít lepšího nápadu, než stát se mým švakrem."

„Na mou věru, neříkám, že nechci," odpověděl Cadet, „a není-li to děvče jinde zaslíbeno, budu k tobě chodit každou neděli."

Večer po odchodu Fanchony Fadetové šel Landry navštívit otce, aby mu sdělil poctivé chování této dívky, o které byl křivě soudil, a aby mu při tom zjevil svou podajnost, co se týká přítomnosti, to však s výminkami pro budoucnost. Měl hodně těžké srdce, když kráčel okolo domku matky Fadetové; ozbrojil se však velkou srdnatostí a považil, kdyby nebyla odešla Fanchon, žeby snad ještě dlouho nebyl zvěděl o tom štěstí, že je milován. I viděl matku Fanchettu, která byla přišla pečovati o starou a o malého na jejím místě. Seděla přede dveřmi s koníkem na klíně. Ubohý Jeanet plakal a nechtěl jít spat, protože jeho Fanchon ještě nebyla doma, pravil, a že ona se s ním musí modlit a uložit ho.

Matka Fanchetta vyrážela jej, jak mohla, a Landry slyšel s potěšením, že k němu mluví s velkou jemností a láskou. Jakmile však viděl „konik“ jít Landryho mimo, vyklouznul z rukou Fanchetiných tak, žeby tam byl skoro nechal jednu svou ruku, a běžel zachytit blížence za nohy, objímal ho, vyptávaje se na Fanchonu a zapřisahaje ho, aby mu ji přivedl. Landry ho vzal do náručí, a plakaje s ním, těšil ho, jak mohl. Chtěl mu dát krásný hrozen vína, který nesl v košíku od matky Caillaudové matce Barbeauové; ale Jeanet, který byl dosti velkým mlsáčkem, nechtěl ničeho ledá, slíbí-li mu Landry, že půjde pro Fanchonu; a Landry mu to musel vzdychaje slíbit, sice by se ten malý nebyl podal Fanchettě.

Otec Barbeau nenadál se velkého rozhodnutí malé Fadetky. Byl jím spokojen, a bylo mu to jaksi líto, že to učinila; takový to byl spravedlivý a dobrosrdečný muž. „Mrzí mne to, Landry,“ řekl, „žes ty neměl tu odhodlanost přestat za ní chodit. Kdybys byl jednal dle své povinnosti, nebyl bys býval příčinou jejího odchodu. Dej bože, aby to dítě nemělo co trpět v novém postavení, a aby její nepřítomnost neuškodila babičce a malému bratrovi; neb pomlouvají-li ji mnozí lidé, jsou také jiní, kteří se jí zastávají a ubezpečují, že bývala velmi dobrá a tuze úslužná ku své rodině. Je-li to lež, co se mi řeklo, že je těhotná, dovíme se to a budeme se jí zastávat, bude-li toho potřeba; je-li to na neštěstí pravda, a jsi-li ty tím vinen, Landry, budeme jí nápomocni a nedáme jí podlehnout v bídě. Abys se s ní nikdy neoženil, Landry, to je vše, co od tebe žádám.“

„Otče,“ řekl Landry, „vy a já, my tu věc rozličně posuzujeme. Kdybych tím byl vinen, čeho vy myslíte, žádal bych vás naopak o dovolení oženit se s ní. Že je ale malá Fadetka tak nevinná jako moje sestra Nanetka, nežádám od vás posud nic jiného, než abyste mi odpustil mrzutost, již sem vám spůsobil. Budeme o ní někdy později mluvit, jak ste mi to přislíbil.“

Otec Barbeau musel se uspokojit těmi výminkami a nemohl dále prorazit. Byl příliš opatrným, aby byl přenáhlil záležitosti, a musel být spokojen s tím, co byl obdržel.

Od té chvíle nebylo více řeči o malé Fadetce u „Blíženců.“ Vyhýbali se tomu, ji jmenovat, protože Landry se začervenal a hned zas zbledl, vyklouslo-li její jmeno z úst někomu před ním, a on byl velmi rád, že sám na ni zpomíná jako v první den jejího odchodu.

XXXI.

Z počátku měl Sylvinet jakousi sobeckou radost, když se dověděl o odchodu Fadetčině, a lichotilo mu, že od té chvíle jeho blíženec bude milovat jen jeho, a že jej neopustí více k vůli nikomu. Nebylo však tomu tak. Sylvineta miloval Landry ovšem nejvíce na světě po Fadetce; nemohl ale mít dlouho zalíbení v jeho společnosti, protože nechtěl Sylvinet vzdáti se nenávisti proti Fanchoně. Jakmile začal Landry o ní mluvit, aby ho zasvětil do svých záměrů, zasmušil se Sylvinet a vyčítal mu, že stojí na svém v myšlénce tak odporné rodičům a jemu tak nemilé. Od té chvíle nemluvil s ním více Landry o tom; protože ale nemohl být živ, aby o tom nemluvil, dělil svůj čas mezi Cadetem Caillaudem a malým Jeanetem, jehož vodil s sebou na procházku, jímž si dal odříkávat katechysmus, a cvičil a vyrážel jej, jak

mohl. Když ho potkávali lidé s tím dítětem, byli by se mu vysmívali, kdyby se byli k tomu opovážili. Ale mimo to, že si Landry nikdy nedal líbit nižádnou urážku, ať to bylo v čemkoli, byl on spíše hrdý než zahanbený, dával-li na jevo svoje přátelství k bratru Fanchony Fadetové, a tímto odporoval také řečím těch, jenž tvrdili, jakoby byl otec Barbeau ve své moudrosti brzo měl na vrchu nad touto láskou. Sylvinet vida, že bratr tak často jej nevyhledává, jakoby si byl přál, byl odsouzen přenésti svou žárlivost na malého Jeaneta a na Cadeta Caillauda; vida z druhé strany, že jeho sestra Nanetka, jež ho byla až posud vždy potěšovala velmi něžnou péčí a roztomilými pozornostmi, začíná mít zalíbení ve společnosti tohotéž Cadeta Caillauda, což velmi schvalovali obapolní rodičové: ubohý Sylvinet, jehož stálou touhou bylo, aby měl sám pro sebe lásku těch, jež miloval, upadl ve smrtelný zármutek, v podivnou netečnost, a jeho duch se tak zatemnil, že nikdo nevěděl, kdeby se ho chopil, aby mu zadost učinil. Nesmál se skoro nikdy více; nic ho netěšilo, nemohl skoro více pracovat; tak se užíral a slábnul. Konečně se báli o jeho život, neb horečka jej skoro neopouštěla více, a chopila-li se ho někdy trochu více než obyčejně, mluvil věci, které neměly zdravý smysl a které byly ukrutné srdci rodičův. Říkal, že není nikým milován, on, jenž býval vždycky hejčkán a rozmazlován více, než všichni ostatní v rodině. Přál si smrt říkaje, že není k ničemu víc na světě; že s ním mají jen shovívavost ze soucitu s jeho stavem, že je ale obtíží rodičům, a že největší milost, již by mu mohl bůh udělit, by byla, by je sprostil jeho.

Někdy, slyšel-li otec Barbeau tato málo křesťanská slova, káral ho přísně. Tím nevyvedl nic dobrého. Jindy ho zapřísahal otec Barbeau s pláčem, aby lépe uznával jeho lásku. To bylo ještě hůře. Sylvinet plakal, pykal, prosil za odpuštění otce, matku, blížence a celou rodinu; a horečka přišla silněji, když byl pustil úzdu příliš velké vroucnosti svého churavého srdce.

Radili se znova s lékaři. Ti neradili nic zvláštního. Bylo vidět na jich tvářích, že soudí, celá nemoc že pochází z toho „blíženství,“ jemuž je souzeno usmrtit jednoho neb druhého, a následovně slabšího. Radili se také s lazebnicí Clavierevskou; ta byla nejučenější ženou z celého kantonu hned po bábě Lagethe, jež byla mrtva, a po matce Fadetové, která začínala být dětinskou. Tato obratná žena odpověděla matce Barbeanové:

„Jen jedna věc je na světě, která by mohla pomoci vašemu dítěti; to je, aby miloval ženy.“

„A on právě nemůže je vystát,“ řekla matka Barbeanova. „Jakživa sem neviděla chlapce tak hrdého a tak rozumného, a od té chvíle, co si vzal jeho blíženec lásku do hlavy, nemluvil jinak než špatně o všech dívčinách, jež známe. Kárá je všecky za to, že jedna z nich (a na neštěstí to není ta nejlepší) mu odejmula srdce blížencovo.“

„Nuže,“ řekla lazebnice, která měla výborný úsudek o nemocech duševních i tělesních, „až pomiluje ženu váš syn Sylvinet, bude ji milovat ještě bláznivěji než svého bratra. Já vám to říkám. On má hojnost lásky v srdci, a proto že ji vždycky věnoval blíženci, zapomněl takřka na svoje pohlaví, a v tom se prohřešil proti zákonům božím, jež velí, aby muž miloval ženu nad rodiče, i nad bratry a sestry svoje; není možná, aby se v něm příroda neozvala jakkoli pozdě v tom ohledu; a ženu, již bude milovat, ať je chudá, ošklivá, anebo zlá: neváhejte mu ji dát za manželku

Neboť dle všeho nebude milovat dvě ve svém živobytí. K tomu je srdce jeho tuze přítulné, a je-li třeba velkého zázraku, aby se trochu od svého blížence uchýlil, bude muset se stát ještě větší, aby se rozloučil s osobou, které by dával přednost před ním."

Náhled lazebničin zdál se velmi moudrým otci Barbeauovi; i pokoušel se o to, posílat Sylvineta do domů, kde byly krásné a dobré dívky k provdání. Ale ačkoli byl Sylvinet hezký a vzdělaný hoch, netěšil děvčata jeho lhostejný a smutný pohled. Nešly mu ani dost málo vstříc, a on, jenž byl tak nesmělý, bál se jich tak, až si představoval, že je nenávidí.

Otec Caillaud, jenž byl velkým přítelem a nejlepším rádcem rodiny, navrhl však něco jiného.

„Já sem vám to vždycky říkával," pravil, „že je rozloučení nejlepším prostředkem. Hleďme Landryho! začínal být bláznem po malé Fadetce, a přece Fadetka je vzdálena a on neztratil ani rozumu ani zdraví, ba on je i méně smutným, než často býval; neb my sme si toho všímali neznajíce toho příčinu. Nyní se zdá docela rozumným a oddaným. Tak by to vypadlo též se Sylvinetem, kdyby po pět — šest měsíců bratra neviděl. Povím vám, kterak je od sebe odloučíte zvolna, zvolninka. V mém Pricheském nájmu dobře se mi daří; ale naopak můj vlastní statek, co leží v stranu k Artonu, hyne, protože je můj nájemník nemocen asi rok již, a nemůže se uzdravit. Nechci ho vypovědít, protože je opravdu hodný člověk. Ale kdybych mu mohl poslat dobrého dělníka, aby mu pomáhal, spravil by se; neboť je jen nemocen z velkého uvondání a protože si příliš mnoho ukládá. Svolíte-li tedy, pošlu Landryho na můj statek, aby se tam zdržel do konce roku. My ho tam vypravíme neříkajíce Sylvinetovi, že to je na delší čas. Řekneme mu naopak, že je to na týden. A pak, až uplyne týden, budeme mluvit ještě o týdnu, a tak pořád, až tomu bude zvyklý; poslechněte mé rady, místo co lichotíte vrtochu dítěte, jemuž ste příliš povolovali, a tak ste z něho učinili pána nad vámi."

Otec Barbeau byl nakloněn poslechnout té rady, matka Barbeauova se jí ale lekala. Obávala se, aby to pro Sylvineta nebylo smrtelnou ranou. Musili s ní smlouvat; žádala, aby udělali pokus, nechajíce Landryho doma po čtrnácte dní, aby se zvědělo, zdali by se jeho přítomností neuzdravil, vida jej ustavičně. Kdyby mu bylo hůře, že se podrobí mínění otce Caillauda.

Tak se stalo. Landry přišel rád strávit určený čas u Blíženců; i vyzvali ho, by přišel pod záminkou, že otec potřebuje pomocníka k vymlácení ostatního obilí, an Sylvinet není práce schopen. Landry vynaložil všecku péči a všecku dobrotu, aby bratra uspokojil. Byl pořád okolo něho, spal s ním v jedné posteli a ošetřoval ho jako malé dítě. První den byl Sylvinet velmi šťastný; ale druhý den tvrdil, že se s ním Landry nudí, a Landry ho nemohl z té myšlénky vyrazit. Třetí den zlobil se Sylvinet proto, že přišel „koník" Landryho navštívit a že Landry neměl tolik kuráže, aby ho byl poslal pryč. Konečně ku konci týhodne museli se toho spůsobu léčení spustit, neb Sylvinet se stával víc a více nespravedlivým, mnoho požadujícím a žárlivým až na stín svého blížence. Myslilo se tedy na vyvedení myšlénky otce Caillauda, a ačkoli Landry neměl chuti jít do Artonu mezi cizí lidi, on, jenž tak miloval svůj kraj, svou práci, svou rodinu a svoje pány: přece podrobil se všemu, co se mu poradilo ku prospěchu bratra.

(Pokračování.)

Ukázky z národního básnictví bulharského.

Od Jana Gebaura.

V.

Z písní junáckých.

15. Marko a Dimna hora.

Vypravil se junák Marko,
dívat se na Dimnu horu,
Dimnu horu zelenavou;
na večer ji obcházel,
a z rána se jí vyptával:
„Aj zelená Dimno horo,
cos, horo, hořekovala,
či si ohněm vyhořela,
či snad rez tě popálila?“
„Marko, junáku můj milý,
ohněm sem nevyhořela,
a rez mne nepopálila,
ale lítost na mne přišla:
vedli tudy tři řetězy,
tři řetězy mladých lidí,
nohami mě pošlapali,
slzami mě popařili;
první řetěz, co tu vedli,
byli stateční junáci;
druhý řetěz, co tu vedli,
byly zasnoubené dívky;
třetí řetěz, co tu vedli,
byly vdovy s nemluvňaty.“
A tu řekl junák Marko:
„A kdy že je tudy vedli?“
Dimna hora odvětila:
„Brzo můžeš dohonit jich,
toho rána je tu vedli.“
Rozlítil se junák Marko,
sedl na rychlého koně,
a pak sebral drobné vojsko
a dohonil tři řetězy,
posekal jejich náhončí,
a rozpustil mladé lidi.
vyprostil jich ze řetězů,
a podělil je penězy,
rozeslal je do jich vlastí.

16. Mitr a mor.

Vyprosil si Mitr, dobrý junák,
vyprosil si z daleka nevěstu;
a když jí odevzdal snubný prsten,
odešel do města do Stambolu.
Ve Stambolu tři léta se zdržel,
až si vydĺál trojnásobné jmění;
potom na cestu se domů ubral.
Na noc zastavil se v pustém Skopí,
vyspal se tu a na druhé ráno
vyvedl své čtyry rychlé koně,
vyvedl je k vodě napájeti.
Napojil je vodou z bílé studně,
a u studně našel starou bábu,
a řekl té bábě junák Mitr:
„Ah jegidi babo, stará babo,
pověz, jaký je to div divoucí:
v městě Skopí na noc sem se zdržel,
všude slyším kohouty tu zpívat,
kohouti zpívají, a psi vyjí,
lidí nikde sem tu neuhlídal!“
Odvětila jemu stará bába:
„Aj ty Mitře, aj ty synu milý,
nejsem já to, synu, stará bába,
ale jsem já, synu, černá nemoc,
všichni lidé, synu, pomřeli tu.“
Tu jí řekl Mitr, dobrý junák:
„Na tvé zdraví, babo, na tvou duši,
koukni, babo, do morové knihy,
já-li také na smrt sem v ní zapsán.“
Koukla bába do morové knihy,
koukla se a hned mu odvětila:
„I ty, synu, ve knize jsi zapsán,
života ti zbývá tři dni ještě,
a na ten den, synu, musíš umřít.“
Jal se Mitr bábu snažně prosit:
„Prosím já tě, babo, pro tvé zdraví,
bys mi přála, babo, tři dni času,
tři dni, abych došel si k nevěstě;
hle už tomu právě jsou tři roky,
tři roky sme spolu zasnoubeni,
a ještě sem neviděl nevěstu.“
Řekla bába: „Jdi si, synku, jdi si!“
A naložil tři náklady jmění,
a odejel k mladé nevěstici,
zatloukl na nevěstina vrata:
„Ah vyjdi ven, dívko Andělino,
abychom se jednou uviděli,
já pak musím, milá, zahynouti!“
A vyšla ven mladá Andělina,
sklonila se, ruku líbala mu;
daroval jí jeden náklad jmění.
Pak odešel ku své milé matce,

a řekl jí Mitr, dobrý junák:
„Ah vyjdi ven, ty má milá matko,
abychom se, matko, odprosili,
já pak musím, matko, zahynouti!“
A vyšla ven jeho stará matka,
a vyšli ven jeho milí bratři,
složili si dva náklady jmění;
a když matka syna objímala,
objímala ho a celovala,
v okamžiku dobrý Mitr skonal.
Milá matka vlasy sobě rvala,
milá sestra kvílela jak ptáče,
milí bratři hlavy sobě bili,
to žalostí pro malého Mitra.
Tři dni do hrobu ho nevložili,
a čtvrtý den slávu strojili mu,
sezvali mu popy a vladyky,
se ctí velikou ho pochovali.

17. Stojan a Neda.

Umři Nedo, bílá Nedo! —
Neda byla u potoka,
u Sitnice, vedle cesty,
kudy poutníci chodili,
poutníci, cestovatelé,
a vozkové ze Sofie,
ovčáci se stády ovcí,
když je hnali na planinu.
Šli tudy, a přešli dále,
a na posled bral se tudy,
bral se tudy mladý Stojan
s devíti tisíci stáda;
dvanáct bylo s ním ovčáků,
třináct psů jim nadhánělo.
A pozdravil mladý Stojan:
„Pomoz pánbůh, bílá Nedo,
zůstávej tu s pánembohem!“
Neda nepoděkovala,
ani oka nepozdvihla,
ani hlavou nekynula.
Tu se zařek mladý Stojan:
„Ať to na tobě zůstane!
až já přijdu na planinu,
zajdu si k starému hadži,*)
narysuje on tvé tělo,
rovný zrůst na tenkou pušku,
bílou tvář do bílé kniby,
černé oči na pistole,
a tvůj tenký hlas na loutnu;
však ty potom sama přijdeš
na planinu, na výšinu.“
A šel dále, a pak došel,
došel si k starému hadži,
a ten zapsal bílou Nedu,
zapsal ji a začaroval.
Než se vrátil na pastviště,
hle tu Neda přicházela,
Neda bosá, holohlavá;
Stojan poručil ovčákům:
„Aj ovčáci, milí bratři,
schytejte psy a uvažte,
a podojte sivé stádo,
nadělejte syřeniny;
hle přichází bílá Neda.“
Schytali psy, uvázali,
podojili sivé stádo,
nadělali syřeniny,
a tu přišla bílá Neda;
a když přišla ke Stojanu,
sklesla k zemi, a skonala.

(Pokračování.)

Goethe a Čechy.

(Pokračování.)

II.

Velezajímavá jest úvaha Götheova o naší *literatuře* vůbec a o našem *básnictví* zvláště.

Mluvě o časopisectvu českém praví: „Němčina podle Češtiny také v Čechách zdomácněla a zaujala dosti důležité stanovisko i v společnosti i ve vědách. Většina vycházejících kněh a časopisů jest německá. Ale i Čeština stojí v plné síle, i české kniby a časopisy u dosti valném počtu se vydávají. Společnost národního Musea stejně

*) Hadži je mohamedán, který pout do Mekky byl už vykonal; zde = čaroděj.

obě řeči pěstuje, hlavně vydáváním svých časopisů. I německý i český jest stejně znamenitý a cenný. Řeči české jsou užší vykázány meze než Němčině, anaž je dosud řečí vládní a vzdělanců, anto Čeština toliko v nižších třídách národa se udržuje. Podnikati tento nestejný boj a vynasnažovati se ze všech sil za zachování literatury české, za její oživení a omlazení jest snaha chvalná, dožadující velkého sama sebe zapírání a neméně síly, vytrvalosti a obratnosti. Bohatá sdělení starší literatury české, anaž má též svou dobu klassickou, budou povždy přirozený základ tohoto snažení. Staré památky, veršované i prostomluvné, vypravování dějepisná, sbírky přísloví, cestopisy, hrdinské zpěvy a písně národní velmi pilně a svědomitě se tisknou a rozšiřují. K těmto základům se přivtělují již i novodobé plody: básně různých druhů, historická, kritická ano i filosofická pojednání. Palacký, Hanka, Čelakovský, Kollár, Svoboda a j. tvoří již důstojnou řadu novočeských spisovatelů, jenž úspěšně rozvin literatury podporují, tak návalu časovému vítězně vzdorujíce. Překvapil nás mimo překlady Franklina, Tibulla překlad v původní časomíře první vítězné hymny Pindarovy, z něhož bohatost i ohebkost Češtiny, jakož i nevšední vlohy překladatele Macháčka vysvítají.

I Květena básnická v Čechách jest dosti bohatá. Vystupuje v dvojím směru básnictví v Čechách: v směru německém a v směru českém. Čechy podávají nám znamenitý obraz pospolného života dvou řečí a dvou oborů básnictví, v němž se základné různosti obou živlů, slovanského a germanského, u spojení vnějším obráží. Básníci Češti staré tvary sledující nemohou smýšlením, významem a tvarem básní i za nynějšího vzdělání býti Němci, jakož i v opak Němci v Čechách sledováním staronárodního nemohou právě Čechy býti. Mezi německými básníky vynikají hlavně: Karel Egon Ebert, pěkný to talent, volí hlavně látky České a provádí je v rozličných formách, ano i v eposu velmi snadně a ohnivě. I Antonín Müller jest básník nadaný. Jeho romance „Kůň Šemík“ a „Horymír“ již dříve došla pochvaly. V německém překladu seznali sme některé znělky Kollárovy. Básně Ebertovy a Müllerovy opět Svoboda a Hanka zčešťují. Utěšená to vzájemnost. Zdálo by se, že oba oddíly básnictv, Českého, české i německé, obapolně základ staročeský vyhledávají. Čechy se honosí skvělými památkami starých dob. Tyto památky byly vždy velmi váženy a drahoceněny, za poslední doby pak znamenitými nálezy obohaceny. Právě kdy se láska k starožitným památkám zmáhati počínala, nalezl významuplnou náhodou pan bibliotekář Hanka Kralodvorský Rukopis, sbírku českých hrdinských zpěvů, jež sme z německého překladu seznali.

Sbírka českých a slovanských národních písní od Čelakovského a jiná podobná podání se přivtělují, a od té doby literatura Česká den ode dne roste. Nadějeme se, že se mnohý poklad podobný ještě objeví, an nyní bádavost v tomto oboru Museem znamenitě podporována jest. Tak se nastrádá poklad pouze malému kruhu zasvěcenců dokonale známý, jenž však všeobecně působí. Přirozeně silný a hajiplný ráz staročeského života obráží se v těchto pramenech, k nimž i staré kroniky přičísti dlužno. Radíme novým básníkům českým, aby rázy tyto rozšiřovali, v obnovených tvarech ráznosti starých motivů se přidržujíce. Radou touto nevymezujeme nikterak užití i látek novějších všeobecně zajímavých.“

V 33. díle spisův Götheových nalezáme mezi jinými následující pojednání o českém básnictví. Když byl o Srbských národních písních pojednal, mluví o Českém

básnictví takto: „Doufajíce, že praví přátelé všeobecnější literatury naduvedené posouzení srbských písní projdou a se přesvědčí, že velmi důležité jest, abychom k literární činnosti i jiných kmenů slovanských bedlivě přihlíželi. Proto také společnost Českého Musea snažně žádáme, aby i na dále u vydávání plodů Českého básnictví starodobého i novějšího neustávala. Tak se nejjistěji rozšíří světlo o důležitých těchto poměrech v Německu. Objevení Rukopisu Kralodvorského odůvodňuje naději, že se podobných pokladů více ještě najde, i prosíme, aby tyto neocenitelné zbytky staré doby sdělovány byly, an se ve zpěvích národních z dob předkřesťanských a z počátků křesťanství zachovaly zjevy polosurového a přec nejmilostnějšími city zoujatého národa, jež jinde marně vyhledáváme. Přáli bychom si také, aby překladům Kollárových znělek i original připojen byl; podporovalo by se tak šíření slovanské mluvovědy v Německu."

Ve svých „Pamětích" dotýká se i Jan Kollár poměru svého ku Götheovi vícekráte; mezi jiným píše: „Sotvy že sem se v Jeně osadil a poohledl, první má práce byla uviděti a poznat nejen professory, ale i jiné slavné tam žijící muže. Náhoda pak tomu chtěla, že p. Wolfgang Göthe nedaleko nás bydlel, jemu tedy bylo prvnimu moje navštívení věnováno. Byl sem tam nejprvé s Mažárim, potom častěji sám. Ponejprv nechal nás v prvním pokoji něco čekati, pokud se prý oblekl a připravil. I předstoupil před nás tento německý Jupiter s nádhernou zdvořilostí a s odměřenými kroky i slovy. I pan Göthe byl toho domění, že v uherské krajině pouzí Maďarové bydlí, pročež i nás za Maďary měl. Když já ale proti tomu protestoval sem řka: „Pane, já jsem Slovák aneb chcete-li Slavjan, tento pak můj druh je polomaďar, poloněmec — zasmál se p. Göthe hlasitě nad touto mou upřímností, pročež obrátiv se ke mně, důvěrně prosil mě, abych mu několik slovenských národních písní opatřil a přeložil, anť prý slyšel mnoho o jejich mnohosti a kráse. O maďarské prý prosil a psal již mnohým ale že posud žádných dostati nemohl. „Ich höre die Magyaren sollen eben s› sanglos sein, wie unser deutsches volk." Tak sme se rozešli. Asi za měsíc potkal sem pana Göthého v knížecí zahradě na procházce, ihned ke mně kroky obrátě vylál mi: „Co dělají Slovenské Zpěvánky?" — Já vymluviv se nedostatkem času a počátkem roku universitního, slíbil i splnil sem to, jak mile se první nahrnuté práce umenšily. Některé z nich od něho metricky přepracované vyšly v časopise od něho vydávaném, Při druhé a ostatních návštěvách složiv již Göthe cele se sebe ministra a dvořana, zdál se více býti patriarchou a otcem. Náš přítel Ferjenčík, znamenitý zpěvák a guitarista, ještě častější a domácnější obcování míval s Göthem, protože jeho ballady a romance Erlkönig, der Sänger, Fischer atd. výborně zpívati uměl."

V sebraných spisech Götheových nalezáme překlad Kytice z Krolovédvorského Rukopisu a to překlad velmi zdařilý. (Díl 2. str. 311.) Jak si vážil Českých učenců, dosvědčují následující úryvky. Ve svých annalech str. 408 dí: „Pan Purkyně nás navštívil. Seznali sme v něm vzor znamenitého muže, neslýchané obětavosti a vytrvalosti."

V 40. díle str. 401 umístěna rozborná a velmi chvalná úvaha o článku páně Purkyňově: „O vidění v subjektivném ohledu."

Str. 399 annalů: „Skoumám přírodu. Spis Purkyňův o subjektivném vidění mne roznítil. Udělal sem z něho výtahy a nechal sem přiložené tabulky okreslit, upotřebímť ho ve svých sešitech."

O Palackém v úvaze o Musejníku v 32. díle str. 380 dí: „Bádavá pilnost a bystrozrak pana Františka Palackého, vydavatele tohoto časopisu, největší chvály hodna."

O Dobrovském v tomtéž pojednání praví: „Od abbé Josefa Dobrovského, otce historické kritiky v Čechách, nalezáme více menších pojednání a poznámek, v nichž však se jeví velký duch. Již dříve se tento zvláštní muž oddal geniální pilnosti a herodotským cestováním všeobecnému študiu řečí slovanských; největší slávu vědeckou spojil s neobyčejným rozhlasem jmena svého. V každém počátku již vidět mistra svůj předmět všestranně pojímajícího a různé zlomky u veliké celky spojujícího. Z velikých prací Pertzových čerpal pro dějiny Čech a tak i naše děje společně doplňuje. Poznámkami svými o staromoravčině se snaží vniknouti do této temné zmatenice rozbouřených a splývajících vln národních světlem kritickým. Chvalná jsou vysvětlení záhadného, dosud neobjasněného místa staré kroniky Cosmasovy, poznámky o příbuzenství severního a slovanského bájesloví, a zprávy o založení Nového Města Pražského."

O hrab. Šternberkovi praví: „Konečně se musíme zmíniti o velikém díle hrab. Šternberka, kterýž v něm poprvé o květeně předsvětě píše. Celé dílo vyšlo v němčině v Řezně. Francouzský překlad vydal hr. Bray. Nemůžeme zde o něm obšírně jednati, toliko podotýkáme, že se vyznamenávají vyšší v něm projevené náhledy a důkladná skoumání klidnou, rozmyslnou a jasnou určitostí a ostrostí." Tomáška nazývá znamenitým mistrem.

(Dokončení.)

Vzpomínka na Josefa Vlastimila Kamarýta.

(Dokončení.)

Sbírka tato vyšla pak tiskem a nákladem J. H. Pospíšila v Praze a Hradci Kr. s titulem: *České národní duchovní Písně,* a to díl první r. 1831 a díl druhý r. 1832 v 8., počítajíc onen stran 156, tento 168. Obsaženo jest v ní 246 písní duchovních, jednak úplných, jednak zkrácených, a to: 16 ranních a večerních, 15 adventních, 26 vánočních, 24 postních, 16 velikonočních a svatodušních, 29 o svátosti oltářní, 49 v čas všelikých potřeb, 34 poutnických, 20 k patronům českým a 17 obecných.*) — Byloť také toto sebrání našich písní duchovních od obecenstva vděčně přijato a jak domácí tak i zahraničné časopisy se o něm a znamenitě také o našich starších písních duchovních velmi pochvalně pronesly.**)

*) V Jungmanově *Slovesnosti* II. vydání a p. Jirečkově *Antologii* přetištěny jsou některé z duchovních písní v sbírce této obsažených.

**) Tehdejší redaktor Časopisu Mus. *Fr. Palacký* pronesl se v časopisu tom (R. 1831, str. 235) o sbírce té takto: „Mezi novými knihami, které tenkráte ohlašujeme, kniha tato snad a bez snadu jest ta *nejznamenitější*, aspoň nám *největší* potěšení spůsobila. — — — P. vydavatel skutečné zásluhy tím nabyl, že i tuto stránku života národu našeho (t. j. duchovní národní básnictví naše) objasniti se snažil, dříve nežli snad jiné tvárnosti nabude." — — Rovněž pochvalně připomíná se dílo toto v *Almanach de Carlsbad* par *J. de Carro. Prague* 1834; a Polák *Muczkowski* pronesl se r. 1834 u věci té takto: „Wiele też religijnych pieśni gminnych mają sobie właściw koloryt narodowy. W zbiorze Kamaryta

Odbyv toto důležité předsevzetí literární, přikročil neunavený Kamarýt ihned k jiné práci, k níž byl tolikéž již od několika let zřetel svůj obracel. Kdekoli totiž pěkné nábožné nebo mravné průpovídky rýmované v starších i novějších knihách a časopisech českých čítal, ty sobě hned od mladosti své pilně zapisoval, pořádal, a potom průpovídkami a veršíky od něho samého složenými, jakož i trefnými příslovími rozmnožoval. Takto snesl 800 rozmanitých průpovědí, jednak původních, jednak odjinud vypsaných a to předkem takových, ježto by se dobře hodily ku potřebě učitelův, aby měli zásobu ku kratším i delším předpisům při ruce, jakož i aby jich, dadouce je mládeži na zpaměť se učiti, co trefného cvičení dobrého a mravného smýšlení, vtipu, paměti a pravidel jazykových hodně mohli užívati. — Sebrání průpovídek těchto ukončil Kamarýt v Klokotech dne 26. listopadu r. 1830 a připojiv k nim i předmluvu, jakby se jich ve škole mohlo užívati, podal je k censuře a pak do tiskárny Pespíšilovy. Tuto zůstalo však dílo to delší čas ležeti, byvši teprv r. 1834 tiskem vydáno s titulem: *Pomněnky, aneb rýmované průpovědi nábožnosti, mravnosti a moudrosti. Dárek milé mládeži a mládeže milovníkům.**) Takto nedostalo se Kamarýtovi ani toho potěšení, viděti spis ten do škol uvedený, neboť zemřel po 14denní nemoci již *dne 19. března r. 1833* v Klokotech — v 36. roce svého šlechetného a neunavného života — přijav z rána téhož dne ještě srdečná přání k jmeninám od svých přátel Táborských.

Úmrtím Kamarýtovým ztratila literatura domácí jednoho z nejpilnějších dělníků a zvláště vysoce nadaného básníka národního, jehož harfa jakož druhdy libezně a jemně zněla na Parnasu českém, taktéž slavně a zbožně zvučívala napotom na Sionu vlastenském, a vlast naše horoucího milovníka jazyka a národnosti české, jenž literárními pracemi a ostatním vlasteneckým působením statečně dostál heslu svému: že *„neustane skutkem své pěkné milé vlasti milovati!“* — Úmrtím tím roztržen jest i trojlistek šlechetných přátel a básníků, jimiž se tehdáž mladistvá naše literatura vším právem honosila, z nichž potom Fr. Lad. Čelakovský, chtěje poněkud ukázati k směru básnického působení svého vlasti a církvi příliš záhy odumřelého přítele, obětoval památce jeho svůj neocenitelný: *Ohlas písní českých*, r. 1840 vydaný.

Nemohouce se tuto dávati v širší rozbírání a oceňování literárních a jmenovitě básnických prací Kamarýtových, avšak žádajíce toho, aby čtenářové listů přítomných, jimž básně jeho nejsou snad při ruce — poněvadž nemáme dosaváde úplné jich sbírky —**) mohli alespoň poněkud vyrozuměti směru, způsobu a duchu básní těch, podáváme tuto několik kvítků z básnické zahrádky Kamarýtovy, a to jak světských tak nábožných.

---

jest wide takách, które na pobożny umysł tak welkie robią wrażenie, jakie by zaledwie nayszczytniejsze hymny poetów lirycznych sprawić zdołały.“

*) Ježto průpovídky ty nebyly sestaveny dle materií, zhotovil k nim přítel Kamarýtův p. V. ihned po jich vyjití rejstříček podle slov, jádro jedné každé průpovídky vyznačujících a podával jej nakladateli a vydavateli jich, aby dal rejstříček tento ještě přitisknouti. Avšak vydavatel neužil laskavého podání toho, anobrž i při druhém vydání Pomněnek r. 1845 dal průpovědi ty zhola jenom zase přetisknouti, ničehož a jmenovitě rejstříčku onoho k nim nepřičiniv. (Viz Čas. kat. 1834 str. 485.)

**) Bodejž ti pánové, kdož nyní vydávají sebrané spisy našich výtečníků, pověmli sobě i zdařilých básnických prací Kamarýtových a rozmnožili v brzké době uvitý a již v rukou

Prstýnek.*)

Švarní ženci žito žali,
já sem klásky sbírala;
a můj nejdražší prstýnek,
nevím za kterým sem stratila.

Ach, co bych já za to dala,
kdybych jenom věděla,
kdo můj zlatý prstýnek má,
u maminky bych ho udala.

Za večera děteliček
na žitniště zaseli;
až dozraje medulinka,
z rána přijdou, by ji skosili.

Tu se půjdu podívati,
kdo má zlatý prstýnek,
jestli mi ho zase vrátí,
nebo dá-li mi ho za vínek.

Hoře.

Sviží otavička
z rána porosena —
má milá matička
pro mne uslzena.

Všakby neželela,
že mne záhy vdala;
ale nevěděla,
komu dítě dala.

Pláče ve dne v noci
pro manžela mého,
že jsem bez pomoci
v domě ukrutného.

Když k nám chodívával
za mého tatínka,
jako anděl stával
u mého vřetýnka.

A když ste byl v hrobě,
náš tatíčku milý,
v nuzné my sirobě
s matičkou sme žily.

Tu přijely máje
s koni bělounkými —
slibovány ráje
ústy medovými.

Opadaly máje,
z koní — havranové;
divé pouště — ráje,
ústa pelynkové.

A můj vínek zlatý,
draze chovávaný,
ukrutně mi sňatý,
trnový mi daný.

Bůh jest láska.

Bůh jest láska! dennice plesejte,
nebes zástupové slávu pějte,
prudký větře perutí zachvívej,
zvukem libým louko, horo, zpívej:
Bůh jest láska!

Bůh jest láska! Nechť i hrom si hřímá
plamen v noci tmavé světy znímá;
nechť se pevný základ země třese,
pěnící se moře v oblak vznese:
Bůh jest láska!

Bůh jest láska! klaňte se hříšníci,
děti jeho jsme my smrtelníci;
nechť mám v strasti, nouzi, hanbě žíti,
smrt — svět nemůž mne s ním rozděliti:
Bůh jest láska!

Bůh jest láska! budiž posvěceno
otcovské zde na zemi tvé jmeno;
přijdiž k nám, ó lásko, svou milostí,
kýž se srdce této země sprostí:
Tyť jsi láska!

---

obecenstva nacházející se věnec básníků našich tolikéž alespoň něžnou kyticí, sebranou z Kamarýtova vonného sadu básnického.

*) Líbeznou básničku tuto uvedl *K. Novotný* v hudbu a podal ji do *Věnce*, kdež r. 1835 na str. 53 byla vytištěna.

Jediná.

Kdyby všecky světa krásy
svými kouzly jímati mne chtěly,
kdyby všechněch lásek hlasy
sladkosti své citu mému pěly:

K tobě letím, ty jen má jsi,
byť mne všemocnosti odrážely!
v tobě zlaté moje časy,
tebou blaha rájů oživěly.

Již mi nelze velet srdci svému,
tys milostná jeho vládkyně,
všecky city klade k trůnu tvému.

A kdekoliv zahlídnu jen tebe,
tam památka staví svatyně,
a tvou přítomností blíž jsem nebe.

Antonín Rybička.

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— *Divadlo.* Dne 26. března. Ponejprv: „Mnoho přátel naše škoda," veselohra ve čtyrech jednáních od Viktora Sardou-a, z francouzského přeložil R. Nápravník. — Povíme jen otřepanou frási, díme-li, že každá kniha má svoji historii. Sardouova veselohra „Mnoho přátel" dávala se v Paříži stokrát za sebou, ve Vídni při dvorním divadle propadla, a nemýlíme-li se, nesměla se již opakovat; na našem českém divadle měla výsledek velmi čestný a bude se jistě častěji opakovat, a na zdejším divadle německém propadla totálně a rozloučila se bezpochyby také s repertoirem na vždy. Německé zpracování jest ovšem takové, že z původního kusu nezbyde mnoho a duchaprázným překladem a škrtáním a překlepáváním jest původní práci velmi málo podobno. Našemu českému překladateli musíme v ohledu tom vzdáti všechnu čest; překlad jeho jest věrný a plynný, jen tu a tam bysme si přáli větší lehkost. Tu zásluhu ale má, že jím výsledek kusu není vydán v šanc. Co se kusu samého dotýče, budou se na rozličných místech úsudky rozbíhat, tak jako výsledky na rozličných místech byly nestejné. Vadí jim asi, že není „Mnoho přátel" tak přísně zpracováno dle formulí a běžných náhledů. Leč umění jest divná rostlina; vytkne si je často samo a neohlíží se po kritických skrupulích a estetických paragrafech. Toho náhledu byl asi také Sardou. Možná, že nepodal veselohru takovou, aby s ní byli všickni kritičtí lékaři spokojeni; ale mezi tím, co se ti pánové o jeho „být či nebýt" radí, jest dítko velmi zdrávo, jde mu vše k duhu, bude žít a ještě se jednou pánům těm za jich rozsáhlé náhledy vysměje. „Mnoho přátel" jest kus skutečného života; z tohoto ohledu tedy těžko vypovědít kusu válku, neboť kde život a skutečnost sama vstoupí na kolbiště, nelze jí pouhými slovy p řemoci. Děj jest jednoduchý, dobře stupňovaný, napíná až do konce, a interesse roste od jednoho aktu k druhému. Stavba děje jest velmi důmyslná, promyšlená, a každé jednoduché vypravování má skutečných i psychologických i dramatických důvodů. Figury jsou skoro veskrz podařené, s dějem úzce souvisí. Lucian Cassade jest dobrák, zakládá si na tom, že má mnoho známých, a tím se stane opravdu komickým charakterem. Sezve přátele k sobě, anižby byl při tom myslil na něco více, než nač myslíme při obyčejné frási; přátelé ti se ale dostaví v skutku a oloupili by ho o vše — o dobré jmeno, o ženu, i o jeho život. Taktéž Marécat se synem Rafaelem jsou figury dobré, komické; Marécat se domnívá, že čtením pedantických knih syn jeho Rafael o světě nemá ani zdání, že jest pouhé neviňátko; synáček ale zatím ví velmi mnoho a ujede s komornou, zůstaviv otci svému zvláštní podivení, kterak to možná. Méně drastický jest Vigneux, ač i ten několika rysy jest individualisován. Velmi dobrou illustrací o ceně přátel jest Abdallah; snad se některým bude zdáti, že to figura více fraškovitá. Avšak důmysl básníkův jeví se právě touto figurou ve světle velmi dobrém, že tam má člověka, jenž poví všecko od plic, co si ostatní dovolí říci jen soukromě. Méně podařená povaha jest doktor Tholosan, který tím, že jsa běhu děje ustavičně na stopě, vždy se objeví v okamžiku rozhodném, uvrhne na se podezření vyzvědače; v naší sympatii alespoň se příliš neupevní, ač jest ze všech jediná hotová, objektivní povaha, a člověk v skutku nejlepší. Avšak právě tím, že jest tak objektivní a hotový již od počátku, zajímá nás méně, neboť interesse posluchačovo

si vydobývá jen postup a zápas. Největší kúru musí ovšem prodělati Cecilie, manželka Caussadova, a tu snad jest ten punkt, jímž přišla veselohra ta na mnohých místech v nemilost. O veseloherním oprávnění této osoby daly by se ovšem napsat celé knihy s nejrůznějším výsledkem. Avšak pravda-li, že komičnost záleží hlavně vkladem dvou neshod, dvou kontrastů vedle sebe, pak ukázal Sardou zde ruku mistrnou. Pak nám objevil, kterak on má posluchačstvo dějem svým ve své moci, kterak děj dovede hnáti skoro až ke katastrofě tragické, avšak pouhým obrácením ruky přivede tak komický element do všeho, že se najednou totální dojem smíří. Pozorovatel ovšem nesmí nikdy pustiti parallelu hlavního děje a toho, co se děje s šičkou, která se táhne po celý kus s velikým důmyslem; a tuť pak zajisté se nikdy neprojeví posuzovatel v ten smysl, že jest děj promíchán přespříliš elementy tragickými. Nejvíce by ale ti pochybili, kdo by tvrdili, že jest děj frivolní; tomu odporujeme naprosto. Děj jest smělý, a mravný obsah jeho jest silný, ba mohutný; jen zkažené obecenstvo by v něm mohlo viděti něco jiného. — Co se provedení a souhry dotýče, musíme vzdáti našim hercům všechnu čest. Především jmenujeme Kolara ml. (Caussade). Kolár ml. podal nám figuru hotovou; jeho Caussade nebyl nikde tak velkým dobrákem, aby při tom utrpěla mužná povaha, a také nikde se nezapomenul v prudkosti tak, aby skrze ni neprosvitala přirozená dobrota. Velmi těžké úlohy měli sl. Libická (Cecilie) a p. Šamberk, a musíme se vyznati, že se jich sprostili k naší úplné spokojenosti. Vůbec vládne naším personálem nyní jakýsi čilý, lepší duch, který dává rozkvětu našeho umění pěknou naději. Pan Šimanovský co doktor Tholosan pohyboval se velmi dobře. Jmenujeme ještě pp. Svobodu (Abdallah), Chramostu (Marécat) a Pokorného, a přejeme si, aby druhé provozování veselohry této nezůstalo za prvním v ničem pozadu.

Dne 28. března. Webrův „Střelec kouzelník“ po druhé. Provedení zpěvohry bylo poněkud lepší než po prvé, zvláště orchestr hrál s větší jistotou. Sl. Macháčkova (Lidunka) nás opět neuspokojila. Nemá posud svůj nevšední hlas, jehož tóny od dvoučárkovaného fis nahoru ostře a nepříjemně se ozývají, úplně v moci; taktéž její portamento působí nemile na ucho hudebníkovo Při gradacích i sestupováních ve velké arii a modlitbě (2. a 3. dějství) nerozvinuje slečna posloupně cit, jak to hudba a text vyžaduje. Taký zpěv stává se jednotvárným a unavuje posluchače. Konečně musíme upozorniti sl. Macháčkovou, by ve hře volila k textu přiměřenou gestikulaci a živěji se na jevišti pohybovala. O sl. z Ehrenbergů (Aninka) můžeme se jen pochvalně pronésti. Zpěv p. Vecka (Liborín) má podobné vady se zpěvem sl. Macháčkové. Jeho hlas na nás sice ve výšce tak nepříjemně nepůsobí, za to jeho portamento upomíná příliš na tak zvané „natursengry.“ V přednesu neklade slovům pravého výrazu a forciruje tóny s počátku zpěvu. Ve hře to posud vadí, on několika pohyby odbyde celou partii. Pan Švarc (Kašpar) zpíval přesně, ve hře však pohybuje se nepřiměřeně. Ostatní menší úlohy byly s větší jistotou provedeny. P. Rafael (poustevník) zpíval jistěji než poprvé. Úlohu Jaroše provedl p. Sekyra příliš fraškovitě a zpíval humoristickou píseň jako kuplet. Prosa byla bídně provedena a častější podříkání obecenstvo mnohdy k smíchu povzbudilo. Též sbory byly nedbale a beze všeho vkusu odspívány. Návštěva četná.

— *Repertoire českého divadla.* V pondělí dne 6. dubna otevře se opět divadlo „Marnotratníkem,“ den na to 7. jest Goethův „Clavigo,“ ve čtvrtek 9.: „Mnoho přátel naše škoda,“ v sobotu 10.: „Josef a jeho bratří.“

— *Koncert spirituel jednoty hudebních umělců* s ochotným spoluúčinkováním pánů a dám Žofínské akademie, spolku Ceciliánského, mužského spolku zpěváckého, Hlaholu, chovanců zdejšího konservatoria, hudebníků kr. zemsk. divadla a mnohých ochotníků, odbýval se dne 30. března v sále Žofínském ve prospěch ústavu k podporování vdov a sirotků. Každoroční koncerty této společnosti předvedou obecenstvu vždy některou klasickou skladbu náboženského obsahu, jíž se vždy výtečné síly hudební zúčastňují, od kterých správné provedení očekávati můžeme. Letos provozovalo se Rochlitzovo oratorium ve dvou odděleních „Poslední doby Spasitelovy“ s hudbou od L. Spohra. Velebná tato skladba líčí výtečnou harmonickou kombinací a dojemnými zpěvy pravé povahy osob při utrpení Kristově, k čemuž též napomáhá mistrovsky provedená instrumentace. Zvláště vznešená čísla jsou: arie zoufajícího Jidáše, srdečná arie Petrova a nárušivý, první oddělení uzavírající sbor. V oddílu druhém poutaly naši pozornost hlavně: něžná a hlubokou bolest vyjadřující arie Mariina, která se též opakovati musela a předposlední sbor téhož oddělení. Líto jest nám, že pro obmezenost místa nemůžeme se šířeji zmíniti o této výtečné skladbě, jakby toho vším právem zasluhovala. Ponechávajíce anatomické pojednání o oratoriu časopisům hudebním, podotkneme ještě, že provedení bylo v celku správné. Velmi četné obecenstvo odměnilo duchaplný zpěv sl. z Ehrenbergů (Marie) a pp. Rokytanského (Petr), Lukese (Jan) a Bernarda (Josef z Arimathei) hlučným potleskem. Pan kapelník Jahn vedl taktovku obezřele, čímž nemálo přispěl k skvělému výsledku koncertu.

— *Třetí koncert konservatoře hudby*, který se 25. března v kr. zemském divadle při dosti četné návštěvě odbýval, předvedl obecenstvu nejlepší síly, jež konservatorium naše chová. Vzdor tomu, že čís'a solová ne zcela bezúhonně provedena byla, což však se stalo buď přecenĕním sil chovanců aneb z nedostatečné energie se strany učitelstva, seznali sme přece hudebně vzdělané mladíky, jimž příznivou budoucnost prorokovati můžeme, pakli na dráze příčinlivosti a možné píle setrvají. Že konservatoř pražský již dosti statných umělcův odchoval, jimiž se honositi může, jest známo, jakož i že mnohý hudební talent se tamtéž při snaze výtečných učitelův vyvine. Jsme s to, abysme vyslovili spokojenost obecenstva se všemi třemi koncerty konservatoria, neb se nám tentokráte podal opět důkaz dobrých pokroků žákovstva, důležitý onen ústav navštěvujícího. Byli-li sme spokojeni s prvními koncerty konservatoria, uspokojil nás poslední tím více. Již program tohoto měl větší uměleckou cenu, než koncertů prvních. První oddělení, jež obyčejně nějaká orchestralní skladba vyplňuje, by obecenstvo společnou hru chovancův seznalo, věnováno bylo Beethovenově osmé symfonii. Přijali sme toto obsazení prvního oddělení tím vděčněji, neb sme posud v letošních koncertech tak mistrnou práci orchestrální neslyšeli. Není nám známo, která příjemná a spolu tak geniální skladba mohla důstojněji místo toto zastupovati. Ty jemné melodie, jež se ze skladby linou a život vesský dojemně, místy i humoristicky líčí, ten prostinký sloh i jednoduchá forma, ty mistrně vedené základní myšlénky a ta trefná intensivní a charakteristická instrumentace nemohly býti v okrouhlejší celek utěšeněji sestavený, než jak to Beethoven napsal. Symfonie ona působí velmi příjemně na posluchače a vzbuzuje v něm utěšené vzpomínky na klidný život venkovský. Z celé skladby vane něžnost, prostota a srdečnost, — zcela jak to v líčení venkovského žití nalézáme. Beethoven naznačiv tklivě bujnou přírodu, neopomněl i tam radovánky vesské vplésti a umístil ve skladbě své čilý menuett, jejž velmi charakteristicky celou větou provádí. Avšak těžký úkol bychom přijali, chtíce vylíčiti do podrobna všechny půvaby této skladby. Je jich zde také množství, že každý sebe menší oddíl našeho ducha povznáší. Každá nota jest na pravém místě, každý takt zajímavý a každa myšlénka jest zdroj duchaplnosti, z něhož bychom čerpati mohli. Vzláštní úkaz nám poskytuje „Adagio," jehož motiv se naší národní písni „Kdybych já věděl, že letos umru" velice podobá. Provedení bylo skladby důstojné, ačkoliv mnohá něžná část od orchestru silněji přednešena byla; stalo se to pouze z mladistvého zápalu chovanců, kteří se více citu než pravé rozvaze podávají. Druhá věta (Allegreto), pravá to perla symfonie, líbila se vzláště svou utěšenou melodií, obratným spracováním, a musela býti opakována. V oddělení druhém provedli někteří pokročilejší chovanci rozličné nejvíce bezcenné skladby. Z chovanců pro zpěv operní slyšeli sme dva, sl. Horinovou a J. Krolopa v r. 1861 přijatého. Přednášel Jungmannovu balladu „Hrabě Habsburg" již p. prof. F. Vogl v hudbu uvedl. Práce tato jest beze všeho vzletu z pouhých recitativních frásí sestavena. Instrumentace charakterisuje nám všedním spůsobem, co v textu umístěno jest. Mimo to dopustil se skladatel anachronismu, vpleta do své skladby úryvek, z Haydenovy hymny. Dotčený chovanec školy operní zpíval skladbu tuto sice přesně, ale beze vzletu, a nemohl s ní vyniknouti. Jeho hlas jest objemný, dosti silný, ale málo zvučný, vzláště v poloze vyšší. Obecenstvo vyvolalo jej s p. Prof. Voglem. Druhý solista Ludvík Peer, jeden z nejdovednějších chovanců konservatoria, hrál „Fantasii" pro cello od Servaise velmi správně a k všeobecné pochvale. Jeho dosti silný tón, jenž se pokaždy čistě a jasně ozval, jisté vedení smyčce, dosti veliká technika a místy promyšlený přednes získaly mu hlučného potlesku. Dva chovanci p. prof. Pisařovice, sejmena V. Kozel a V. Šiřinek (oba r. 1858 přijati), přednesli první větu z koncertu pro dva klarinety od Spaetha. Skladba ona, ač sama v sobě chudá na zralé myšlénky, poskytla oběma příležitost, přesnou techniku na jevo dáti; zvláště ale secondista překvapil nás mocným tónem a jistotou tónu. Sl. A. Horinová, žákyně p. prof. Gordigianiho, zpívala arii ze Spohrovy zpěvohry „Jessonda." Sl. Horinovou slyšeli sme již několikráte, avšak nikdy nenaskytla se nám příležitost o jejím zpěvu se zmíniti. Činíme to nyní tím ochotněji, an slečnu ujistiti můžeme, pakli všemožnou péčí vynasnaží se k ušlechtění svého zpěvu, že jednou s prospěchem zastupovati bude místo první dramatické zpěvačky. Její hlas jest zvučný, objemný, silný a v poloze střední zní příjemně, toliko ve výšce ozývají se ostré tóny, které se časem přiměřeným cvičením vyrovnají. V poloze dolení nejsou posud zaokrouhlené a ozývají se méně sonorně. V intonaci není slečna zcela jista; taktéž výslovnost a přednes nejsou vytříbeny. Upozorňujeme sl. zároveň, by při počátku zpěvné sady první tóny zvláště ve výšce v plnosti nevyrážela, jen kde to nutně jest zapotřebí, neb taký zpěv působí nepříjemně na posluchače. Že všechny žákyně p. prof. Gordigianiho na nejasnou vokalisaci a chybný neb prašádný přednes postonávají, není v pravdě jejich vina. Sl. Horinova byla několikráte vyvolána. Posléze slyšeli sme solidního houslistu Sergeie Vasiljěva. Hrál „Papageno Rondo"

od Ernsta; skladbu, v níž se celá spousta hledaných těžkostí nalézá, a překvapil obecenstvo svou technikou, pěkným flagioletem a lehkostí ve vedení smyčce. Nemile se však nás dotklo, že byly síly jeho touto skladbou přeceněny, a on zápase pouze s namáhavou technikou častěji nepravý tón vypustil. Orchestr doprovázel téměř při všech solových číslech silně a nejistě. Koncert uzavřela ouvertura k zpěvohře „Anacreon“ od Cherubiniho. Jednoduchá, místy na sloh Mozartův upomínající, zvláště v části střední uměle provedená práce tato, došla žádoucího přednesu. Mladistvý orchestr držel se statně pod obezřelým řízením p. řed. Kittla, jenž na konec hlučně volán byl, a hrál přesněji než v koncertech prvnějších. Všichni solisté byli též se svými profesory voláni. Výsledek koncertu skvělý.

a—a

— *Umělecká beseda* najala ku svým schůzkám a zábavám místnosti na Střeleckém ostrově. Včera večer byly místnosti ty otevřeny pěknou zábavou večerní.

— Naše chvalně známá krajanka sl. *Mína Medalová*, druhdy druhá zpěvačka při divadle ve Frankfurtě n. M. hodlá, až se uzdraví, několikráte v prozatímním divadle vystoupiti. Sl. Medalová, jež ve Frankfurtě povždy s pochvalou účinkovala, poskytne zajisté našemu obecenstvu svými výstupy milou zábavu. Zároveň se dovídáme, že jest sl. Medalová engažována za primadonnu v Darmštatě.

— *Obraz Lessingova mistra Jana Husa* dostane se do Prahy. Jak známo, poutá obraz ten na se všeobecnou pozornost v Berlíně, kdež vystaven jest v stálé obrazárně Sachsově. K obrazu tomu konal Lessing po celý život svůj študie a pojal poslední okamžení Husovo se zvláštní vážností a precisností, tak že se obraz ten klade za nejlepší práci Lessingovu. „Umělecká beseda česká“ právě vyjednává s Lessingem, aby jí obraz ten byl zapůjčen, načež jej Pražskému obecenstvu vystaví.

— *Valná schůze české jednoty zahradnické* odbývala se konečně v neděli. Členů přišlo tenkráte 35. Jednací správa, kterou přečetl pan tajemník dr. Krell německy i česky, obsahuje nástin dějin jednoty od r. 1839. Nyní čítá 10 členů čestných, 51 zakládacích, 343 činné, 251 přispívajících a 28 dopisujících, úhrnem 683. Jmění má jednota 21.655 zlatých. Vloni rozdala členům 30.469 rostlin, kterýžto veliký počet ještě za žádný předešlý rok nebyl dosažen. Do páně Krellova vyučování v zahradnickém rostlinopise chodilo s prospěchem 30 pomocníků a učenníků; z těch podrobilo se zkoušce 12, a sice 6 v obou jazycích zemských, 2 pouze česky a 5 pouze německy; 8 obstálo výtečně, 2 dobře, 2 uspokojivě a jeden neobstál. Lonská výstava květin vynesla zhruba 812 zl., z čehož zbylo čistého užitku 313 zl.; pan Novotný propůjčil zdarma Žofínský sál. — Na konec byli vystupující členové výboru, pp. Blecha, Böhm, Liebel a Petřikovský zase zvoleni, jakož i tajemník jednoty pan dr. Krell.

— *Petr rytíř Chlumčanský*, o dějepyt Moravy zvláště zasloužilý, zemřel dne 29. března v Brně.

— *Šafaříkova knihovna.* Ve Vídni vyšel tištěný seznam (o 116 stranách) spisů z knihovny Šafaříkovy, kteráž přijde na prodej. Je to sbírka téměř všech tištěných spisů, které se týkají vědy slovanské, a pouze muži jmena evropského, jakého byl Šafařík, bylo možná takovou sbírku si opatřiti. Nejvíce jsou zastoupeny literatury jihoslovanské; mezi knihami českými jsou mnohé staré, i prvotisky. Knihovna obsahuje také rukopisná stará díla a sbírku map zemí slovanských v Evropě. Dle přání nebožtíkova nemá se knihovna ta rozkouskovati, nebo velká její cena záleží také v celitosti knihovny.

— *Herlošových povídek „Svět a lidé“* (překlad Jiljího V. Jahna) vyšel u Kobra sešit druhý, v němž se končí povídka „Bratr Bedřich“ a začíná „Chudá Růžena,“ a sešit třetí, v němž počíná „Strýc Forster.“

— *„Komedií a her“ Matěje Kopeckého* vyšel druhého dílu sešit čtvrtý, jehož obsah jest: „Palič ceciliánského města Mostravy,“ „Frydolín“ aneb: „Podvodu strašná odplata,“ činohra „Povýšená Markéta,“ hra „Zavinšovaní duchové“ aneb „Rytíř Valdán,“ a veselohra „Pan kmotr.“

— *„Hudebních památek českých“* od Zvonaře vyšel u Kobra sešit druhý a obsahuje „Píseň sv. Václava,“ ranní písně „Chválu vzdejme,“ „Překrásná jasnost,“ adventní „Bůh otec,“ postní „Kristus příklad,“ koledu „Král mocný“ a obecní písně „Bože ty jsi,“ „Když krásou božích stvoření“ a „Chvalmež boha všemocného.“

— *„Slovanských besed“* ročníku třetího vyšel svazek druhý, v němž jest pokračování Sabinova románu „Na pouti.“

— *„Jiku,“* historicko-romantických obrazů od Prok. Chocholouška, vyšel sešit dvanáctý, v němž se pokračuje s povídkou „Zahynutí Suly.“

— *„Slovníka naučného“* vyšel sešit čtyrycátý devátý. Obsahuje články „Holásek — Hosius.“

— *„Spisů Václava Klim. Klicpery“* vyšly sešity čtyry a sice 30—33, jimiž ukončen díl čtvrtý, a počíná díl pátý. Obsaženy jsou v nich dokončení „Pražských tetiček,“ pak pětiaktová činohra „Božena“ a jednoaktová veselohra „Každý něco pro vlast.“ Dále pětiaktová činohra „Boleslavovci“ a začátek tříaktové veselohry „Ženský boj.“

— „*Bibliotéka historická*" vychází nyní rychleji. Právě vyšel T. B. Macaulayových „Dějin anglických" sešit dvanáctý, v němž se pokračuje v dějinách za Jakuba.

— „*Měřictví a rýsování*" pro II. třídu nižších realních škol od Dom. Ryšavého, učitele na české reální škole, vyšlo nákladem Kobrovým, a sice oddělení druhé: „Tělesoměrství," znázorněné 86 vyobrazeními.

— *Z Rožmitálu.* (Divadlo.) Nebněvejte se, že Vás opět obtěžuji dopisem; neříkejte, že když ste mi podal úzdu, chci celého koně i se sedlem. Já Vám chci jen tak soukromě pověděti, jakého výsledku sem docílil rozumováním a radou, kterou sem našim pp. ochotníkům předešle se vší upřímností udělil. Když jsem již Vámi pasován na referentství, chci milé té povinnosti dostát a sděluji Vám též fácit divadelního představení „Čech a Němec" v neděli dne 28. března s našími ochotníky. Zajisté s tlukoucím srdcem sem očekával, brzo-li uslyším: „Zase dopis v novinách o našich divadelních hercích; ký kozel jim to nedá pokoje a čas od času je svým žvatláním daremně pokouší? Kdyby jen mu a t. d." Ale neslyšel sem nic takového, nebot p. ředitel vzal záhy od našeho pana pošty ten jediný k nám přicházející výtisk Vašeho listu a tak hned za tepla seznámil pp. ochotníky s obsahem mého prostořekého dopisu. — Jak sem se z bezpečného pramene dověděl, vyslechli prý všickni pp. ochotníci zprávu tu tiše, ani ti nejpřepjatější nehorlili tentokráte na všetečného písálka (jako se to jindy stává); ano, mírnější a rozumnější mezi nimi přejí si častěji podobného upomenutí, že je někdo pozoruje a zásluhy jejich ocení anebo vady některé kárá. — Ne ale tak smýšlí jiný pán. Ten jal se v jisté společnosti proti mému „upřímnému" pokynutí z rozličných stran harcovati; že sem byl ale na něco takového připraven, obrnil sem zprávu svou pancířem pravdy, a tuť se ovšem z oštěpů jeho jeden po druhém rozlámal. Když to nešlo tak, jal se ten pán překrucovat smysl některých slov; já ovšem nesměl oponovat, abych snad podezření na sebe neuvalil; ale myslel sem si: „Kdo čteš, rozuměj." Dle vší řeči toho pána sem seznal, že prozatím nemíní si rady mé všimnouti; nežť, já nemohu vnucovat své náhledy žádnému, paklíže sám neseznává, žeby bylo přece dobře dbáti veřejného hlasu; já nevykládám jenom náhledy své, ale spíše jsem tlumočníkem veřejného mínění. Konečně pravil pán ten, že není ten dopisovatel u nás; co tím myslel? Myslil-li, že když chce někdo, ku př. řemeslník, některé své myšlenky veřejnými listy oznámit, že si musí vypracování jich koupit, jako někdo proslov k nějaké slavnůstce — nevím. Tím sem ukončil první díl své zprávy; prosím Vás, nezjevujte to žádnému, nebot bych se nerád rozkmotřil s některými těmi pány, s kterými sem posud na bratrstvo. — Dne 28. března dávali tedy naši ochotníci již sice velmi starou, u nás ale nevídanou frašku „Čech a Němec." Když dělali zkoušky, slyšel sem od mnohých, kteří kus ten od jinad znají, že ho naši ochotníci neprovedou, a hle! proroctví to se nevyplnilo. Hra ta dopadla tenkráte k všeobecné spokojenosti, a já si dovolím tvrdit, že byl kus ten ze všech divadelních představení našími ochotníky dávaných nejlépe proveden. Jednou dávali „Vězení," kteréž se též povedlo, ale „Čech a Němec" je předčil. O kusu samém se nechci zmínit, nebot jest jenom povrchní, bezúčelný, za to ale figury v něm jsou trefně naznačeny. Mám-li se o jednotlivých osobách zmínit, musím přede všemi pochvalně se zmíniti, že Jirka (p. Kupera) byl nejlepší; všude byl úlohy své dokonale mocen, ze všeho bylo vidět, že úlohu svou dokonale promyslil. Obecenstvo jej po skončení vyvolalo.

Ku chvále pána toho musím říci, že jest nejpilnější ze všech ochotníků; obecenstvo jej rádo vídá na jevišti a bylo by žádoucno, aby ten pán co možná nejdříve si odvyknul nucené pohybování, kteréž mu tenkráte sloužilo, jindy ale jest na ujmu skvělého výsledku, jakého by při své pilnosti docílil. Též chvalnou zmínku zasluhuje „Abrahám Bouchem" (p. Závecký), který po prvé teprv vystoupil, ale obstál v těžké té úloze skoro dobře. Kdyby se byl stále tak držel, jak začal, byl by výborný; po skončení byl též hlučným tleskotem volán. Ostatní se přičinili všemožně k zdařilému celku, až na dešátníka. Podivno; p. ředitel již několikráte zkusil, zdaliby se hodil pán ten k divadlu; vždy seznal, že jest marná práce s ním. Mohl tedy tentokráte vzíti jiného, který by byl úloze té spíše dostál. Soubra byla místy hodně matná, ale veselé obecenstvo rádo přehlídlo to, nebot bylo stále k smíchu naladěno. Ještě jednu radu bych si dovolil dáti pp. ochotníkům, totiž: aby nedovolovali, když se hraje, těm kteří kouří, tak bezohledně dýmati; myslím, že může se každý tu chvíli, co se na jevišti hraje, kouření tabáku zdržet. Vždyť to žádá také slušnost k ženskému pohlaví, a místnost jest trochu nízká: tu pro samý dým jest těžko na jevišti něco vidět. *O. T. v mž—.*

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském knihkupectví v nov. alejích č. 136. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. Rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 15. **9. dubna 1863.** **XIII. ročník.**

Znělky Krymské.

Od A. Mickiewicze.

XV.

Cesta nad propastí v Džehud-Kale.

Mirza a poutník.

Mirza.

Pusť otěž, modli se a odvrať stranou lice;
tu jezdec koňským nohám rád svůj rozum svěří.
Statný kůň! hle jak stojí, jak hloub okem měří
a kleká, kopytem se chytá metlice. —

Visí! — tam nehleď, neb tam spadlá zřítelnice,
jak v studni Al-Kairu o dno neudeří;
tam rukou neukazuj, nemáš u ruk peří;
tam mysli nepusť, mysl jako kotvice

s malé vržena loďky v bezdnu hlubiny,
bleskem padajíc, než se do dna dovrtí,
loďku překotí, strhne v propasť chaosu.

Poutník.

Mirzo, já sem tam zřel! — skrz světa skuliny
sem viděl, — co sem viděl, povím po smrti,
neb jazyk živých pro to nemá výrazu.

XVI.

Hora Kikineis.

Mirza.

Pohledni v propasť, — nebe rozložené dole,
to moře; — v středu vln se zdá, že hora-pták,
střelený bleskem, roztáh perutě své tak
širokým kruhem, jako duha v polokole,

a výspou sněhu pokryl blankytné vod pole.
Ten ostrov veslující v propasti, — to mrak!

on na půl světa s prsou sype noc; či zrak
tvůj pásku plamennou mu zří na lebce holé?

To blesk! — Leč stůjme, zívá propasť pod nohou,
musím přeskočit v plném koně výskoku;
já skočím, a ty s pilným bičem, ostrohou;

až zmizím s očí, patř tam na kraj úskalí,
zdaž uzříš pero blesknout na mém kalpoku;
ne-li, — by se tou cestou lidé nebrali.

XVII.

Zříceniny zámku v Balaklavě.

Ty zámky rozbořené, skleslé na hromadu
tě zdobily a střehly, ó nevděčný Kryme!
Teď trčí na horách jak obřích lebek břímě,
v nichž bydlí had, neb člověk, povrhlejší hadů.

Vylezem na věž hledat sporou rostlin vnadu,
tu nápis, tu snad jmeno bohatýra zvíme,
jež byvši hrůzou vojsk, teď v zapomnění dříme,
ukryté jako červík listem vinohradu.

Tu ve zdech dlabal Řek athenské ozdoby,
tu Mongolům zas Ital přikul železa,
tu příšlec Mekkanský pěl píseň namaza.

Teď supi černým křídlem krouží nad hroby,
jak v městě, v kterém vraždí moru nákaza,
a s bašty věčně vlaje prapor žaloby.

XVIII.

Poslední znělka.

Ajudah.

Rád hledím na Judahu opřen na skále,
jak zpěněné balvany tu jak černé šleby
se s třeskem srážejí, tu stříbrné jak sněhy
se v tisícerých duhách vinou v návale,

tu vrazíc na mělčinu, hynou zoufale,
tu jako vojsko velryb, obléhajíc břehy,
s triumfem vezmou zem a zpět zas pádí, zběhy,
za sebou tratíc mušle, perly, korale.

Tak vášeň ve tvém srdci, mladý básníku!
též často hroznou zbudí bouři nad tebou,
leč povznes bardou, ona prchne ve mžiku

a klesne v zapomnění tůň pak do hrobu,
dar nesmrtelných písní roníc za sebou,
z nichž věky upletou tvých skrání ozdobu.

Poznámky.

XV. *Džehud-Kale* je městečko na vysoké, skalnaté stráni; domy se podobají k hnízdům vlaštovčím; stézka, vedoucí vzhůru, je příkrá a visí takřka nad propastí. Při pohledu s okna některého domku ztrácí se zrak v nesmírné hloubi.

Tu jezdec koňským nohám rád svůj rozum svěří. Kůň Krymský v obtížných a nebezpečných přepravách jeví zvláštní pud opatrnosti a bezpečnosti. Než učiní kroku a postaví se, hledá kopytem půdy a zkouší, může-li bezpečně stoupit a postavit se.

XVI. *Hora-pták*, známý z „Tisíc a jedné noci.“ Jest to v mythologii perské slavný, od východních básníkův často popsaný pták Simurg. „Velkýť (praví Ferdoussy v Šach-nameh), jako hora, a silný jako tvrz, slona unáší ve svých drápech;“ a dále: „spatřiv (Simurg) rytíře, sletl jako mrak se skály, na níž meškal, a táhl vzduchem jako huragan (vichr), vrhaje stín na vojska jezdcův.“ Viz Hammera Geschichte der Redekünste Persiens. Wien 1818 p. 65.

To mrak. „Hledíme-li s vrchu vysokých hor na moře, zdá se nám, že mraky, plynoucí nad mořem, leží na vodě jako velké bílé ostrovy. Zajímavý ten úkaz sem viděl (praví A. Mickiewicz) s Čatyrdachu.“

XVII. *Zříceniny zámku v Balaklavě.* Nad zátokou Balaklavskou stojí zříceniny zámku, vystavěného někdy od Řekův, kteří se sem přestěhovali z Miletu. Později na tom místě Janované (Genuazové) vystavěli tvrz Cembalo.

Josef Kolář.

Upadl do bláta!

(Novela.)

I.

Právě zvonili poledne, když u pošty v Jičíně vstupovaly tři osoby do poštovního vozu, jenž je měl směrem k Nové Pace vypraviti. Mladý muž, as třicitiletý úslužně otvíral dvěma dámám dvířka a pomohl jim do vozu; usedna pak sám, zaobalil se do kožichu ze skvostné vlčiny — neb ačkoli se čítal den osmnáctého července, nebylo právě teplo, vzdor tomu, že v kalendáři stála „parna.“ Od rána se jen cedilo a ostrý severní vítr ryl se do zralých již již klasů, jakoby v nich sám před deštěm útulku hledal. Nechci zde popisovat příjemnosti podobné cesty, přesvědčen jsa, že nenajdu smrtelníka, kterýž by byl rozkoše deštivé a blátivé výpravy, zabedněn v ouzkých čtyrech stěnách „archy“, ne-li po celé dny, aspoň po několik hodin nezažil; toliko podotýkám, že se za oněch dob teprvé na ražení Pardubické železné dráhy pomýšlelo a touristé krkonoští ze středu země spásy své v poště neb dostavníku hledati musili. I o původu našich cestovatelů se pouze zmíním v tom, co k dalšímu sběhu věci třeba. Na první pohled zdálo by se, že patří k jedné a též rodině; leč nebylo tomu tak. Mladý muž, Vít Nekrasa, byl zámožný továrník, a mimochodem řečeno, ženich, dámám však cele cizí. Dámy pak, jež bychom, kdyby tomu husté závoje nevadily, nutně co matku a dceru dle nápadné hlavních rysů podobnosti uznati musili, byly choť a dcera taktéž zamožného obchodníka. Náhoda je v Jičíně svedla s Vítem a cíl cesty jejich byl rozličný; než o tom později.

Obyčejně se člověk na cestě se spolucestovatelem brzo seznámí; slovo dá slovo a stav tu nečiní tak velkého rozdílu. Tenkráte to s hovorem nechtělo ale nijak ku předu. Pošmourný, plačtivý den, sychravo a studeno — to nerozhřívá srdce a nerozvazuje jazyk; bohaté krůpěje deště šlehaly do skromných oken u vozu a zalívaly skla

celými potoky, tak že uvnitř panovalo magické pološero; k tomu stálé drkotání vozu a rachot kol, křemeny drtících — kdožby se tu odpolednímu spánku ubránil?

Proto také padlo s obou stran jen několik dvorných slov — a pak jakby byl všem zámek na ústa přirostl. Vít hleděl oknem v pravo, Jindřiška — tak se dcera paní Skálové zvala — oknem v levo — a matka její, tělnatá poněkud paní, pohodlně se upřela v kout, z něhož za chvilku zazníval lehký zvuk, spravedlivého spánku hlasatel.

Dávno již minuli Novou Paku, schylovalo se již hodně k večeru, a ač Skálová z dřímnutí svého se již valnou dobu probrala, panovalo ve voze úplné mlčení; ani po cíli cest obapolných neproskočila otázka — jakoby jim byl pošmourný den jazyku učaroval! Dva ženské jazýčky pohromadě, a přece hluboké mlčení!

Mnohý snad bude hlavou vrtět nad tím — leč co naplat — nepochopitelno je to sice, ale přece čirá pravda; nechť nám uvěří na slovo.

Vítovo oko sice několikrát utkvělo pátravým pohledem na závoji Jindřiščině a poněkud proniklo i skrze závoj, odkudž se vábné tahy naň usmívaly — ale, my již pravili, on byl ženichem, a co ženich měl hlavu plnou svých myšlének, a srdce mu varoval hlas bdělé svědomitosti, jejž přeslechnouti se neopovažoval. Nevěstu svou znal sice jen z podobizny a měl sňatkem svým vyplniti pouze přání otcovo, ale přání to mu bylo svaté. Otec žil v synu jedináčkovi a chtěl proň sňatkem s dcerou přítele mladosti, výborným mužem a bohatým statkářem v Slezsku, založiti blaho pozemské; otcové vyjednali, a děti měly poslechnout. Vít nyní jel za nevěstou, aby se s ní osobně seznal, neb otec náhlil k sňatku. Že pak na podobné cestě se myšlénky v mozku rojí jak vosy v hnízdě, že celou bytost zaujme nevysvětlitelný pocit napnutí a očekávání budoucích věcí, že takřka horečný nepokoj bouří všemi žilami — kdož toho bude upírat? — Lákavý je obličej dívky pod závojem, ale často závoj hezčí než dívka sama — tím pomyšlením ukojil Vít chvílemi vznikající zvědavost.

Byl-li on k soucestovatelkám netečný, nesměl též žádat, aby si ho ony všímaly více než nevyhnutelno; a dámy se skutečně dle toho chovaly. Tak zcela netečnými však nebyly, zvláště Jindřiška, jež nepozorovaně si prohlédla protějšího souseda od hlavy až do paty a shledala, že je muž krásný a politování hodný proto — že nemluvný! — Aby sama byla začala hovor, to se neslušelo, a matka i když se prospala, byla nad míru pohodlná; ticho tedy trvalo dále. Našlať Jindřiška náhradu za hovor v myšlénkách, a o ty nebyla rovněž i při ní nouze, jak dále vylíčíme.

Osud lidi svádí, osud lidi rozvádí; zde by je byl svedl i rozvedl, aniž by si byli patřičně do očí nahlédli. Tenkráte pak divným řízením převzalo úlohu osudu — kolo u vozu. Sešeřilo se již notně a nemusilo být více do Trutnova daleko, príšt dosud nepřestalo a hrbolovitá krajina úplně zmizela v šeru, páře a dešti; ve voze pak nastoupila čirá tma. Právě sjížděli s kopce a ospalý voska pobídl koně k ostřejšímu klusu; tu se ozval ze spodu vozu praskot, vůz notně poskočil zabrav se nejprvé k pravé straně, nato k levé a v nejbližším okamžiku již ležel i s nákladem svým pevně na boku — zadní kolo se rozpadlo na třísky. Uvnitř stejnou dobou se rozvázaly všem třem našim známým jazyky, jeden hleděl předstihnout druhého; nebylo však v hlasech o pomoc a otevření volajících známky bolesti. Dámy vystály trochu ouzkosti a leknutí, to bylo vše; o úrazu ani stopy. Paní Skálová ležela docela pohodlně místo na dně na stropě vozu, vedle ní Vít v kožichu zaobalen, a na Vítovi čili

vlastně na měkké vlčině — Jindřiška. Na štěstí nevěděli koně, co je to bujnost, a po pádu vozu stáli, jak by jim nohy k zemi přikoval; vozka si trochu pošramotil tvář, byl ale švihem opět na nohou a jeho pomocí dostali se Jindřiška, Skálová i Vít za nedlouho ze svého vězení.

Venku byli, co ale nyní? Kolem čirá skoro noc, dešť s hora, bláto z dola, svítilna se v pádu rozbila — toť krásná vyhlídka na nocleh pod širým nebem, v širém poli! —

„Kde jsme?" byla první otázka Vítova k vozkovi.

„As dvě hodiny od Trutnova."

„Je na blízku hospoda?"

„Ba není; tam dole pod kopcem jsou as dvě chatrče."

„Bude možno si tu vypůjčit kolo?"

„Ani pomyšlení."

„Nezbývá nám tedy ničeho, než abychom přenocovali v některé té chatrči?"

„Myslím, že to bude nejmoudřejší, jiné pomoci nevím; já odpřahnu koně a donesu tam zavazadla. Před svítáním však mi nebude možno, abych byl z Trutnova s jiným vozem zas na místě."

Vít neztratil s vozkou více ani slova, nýbrž obrátil se k dámám, jež si hleděly pocuchaný šat upraviti a před deštěm se chrániti.

„Nastala nám" — pravil — „malá zkouška trpělivosti; nocleh nebude skvělý, ale přece nám bude pod střechou lépe. Račte mne, prosím, následovat."

Vozka zatím odpřáhl koně, vzal kufr s věcmi ženských na záda, Vít svůj vak a menší trety do ruky, a celá karavana vykročila k chatrčím. Vít nebyl v podobných pádech nováčkem a znal s lidem jednat; nebylo mu tedy nesnadno, když cíle dosáhli, pohostinství získat. V první již chatrči nalezli útočiště; stařenka, vlastnice domku, ochotně přijala pozdní hosty, brzo praskal v krbu vesele oheň. Vít se vytasil z vaku s kusem zvěřiny a při šprýmování o prožluklé nehodě chutnala prostá večeře lépe než kdesi v hostinci. Zákony etikety zmizely a místo jejich zaujala vřelá srdečnost; nebylo také jinak možno, neboť proud hovoru dříve násilně zadržený prorazil zoužující jej hráze a zjařil mysl v něm se součastňujících. Vít a Jindřiška jako by se v něm předčiti chtěli; patrná záliba obou svítila jim z očí. Zde Vítovi nevadil více závoj a od prvního spatření neodvrátil takřka oka od krásného a ušlechtilého obličeje dívky, jenž při záři plápolajícího plamene zvláštního kouzla nabýval — věru, žeby se byl na cestu za nevěstou nevypravil, kdyby . . . . však svědomí, svědomí, to perný host, a Vít měl co dělat, aby na přání otcovo nezapomněl!

Kéžby tu byl býval malíř, aby libé to skupení našich noclehářů štětcem svým zvěčnil — prostý, nehledaný to zjev života, a přece nádech pravé poesie nesoucí. Nehledím tu pouze k zevnějšku, ten člověk nalezne leckde a sformuje si ho sám dle vlastního vkusu i nevkusu — zde zasluhoval vnitřní život, arciť pomocí zevnějšku se jevící, mistrovského štětce, mistrovského ducha, jenž by dovedl opět ducha vkouzlit v tělo a oboje přenést na plátno. Mužný, ducha a sílu jevící obličej Vítův přímě a ostře hledící oko jeho s jedné — s druhé zas strany jemné, ušlechtilé tahy dívčího obličeje, černá brva a černější ještě oko Jindřiščino, v žertu i vážnosti stejně zářící, pohyblivá, sebevědomá živost obou mladých lidí a zas vážná tichost matky, taktéž ve vážných myšlénkách zabrané — a kdož neuhodne myšlénky matky, vidoucí milené

dítě své v podobné společnosti? — kolkolem v prosté jizbě malebný nelad a spolu soulad, ozářený sinorudým pableskem praskajícího v krbu ohně — — hle, barvy sem a' chopte se štětce, bude z toho milý obrázek! — Jindřišku zvláště ovládal dnes veselý rozmar a výšlehy jeho neušetřily ani Víta, ani matky.

„Pane Nekraso," ozvala se za hovoru, „podivné je naše seznámení, a kdybych byla pověrečná, mohla bych si je všelijakým způsobem vykládat. Než já nechci být pověrečná, ač mi to zde matinka v každé maličkosti vytýká. My se nyní známe a neznáme, dnes jsme zde, zejtra onde, a kdož ví, zdali se za živobytí ještě jednou sejdeme. Proto se nechci ani tázat, kam vás cesta vede; ale jednu otázku byste mi mohl zodpovědět."

„Nebude-li se týkat vyšší filosofie, snad; jinak nevím."

„Nikoliv, na filosofii netrpím; jsem prosté české děvče, zde matinka vám to dosvědčí, neb mne kolikrát již poctila běžným predikatem . . . . ."

„Nech mne na pokoji; nepochopuji, pane Nekraso, že dovolujete té prostořeké husičce . . . ." pravila matka.

„Vidíte, už zas ten predikát!" zasmála se Jindřiška hlasitě. „Nebojte se tedy vyšší filosofie — spíše nesmyslu!"

Matka opět se měla k řeči, leč dcera ji nepřipustila k slovu.

„Nech nás, matinko, my si to spolu vyjednáme; pan Nekrasa převzal dnes ochotně úlohu dvorného rytíře našeho, proč by nechtěl převzít i úlohu učitele?"

„Ba, ba, převzal bych ji rád" ozval se Vít, „ale zdá se mi, že se budu muset učiti teprvé od vás."

Jindřiška přetrhla další slova jeho úsečnou otázkou:

„Jste ženat, pane?"

„Nikoliv!"

„Ani se nebudete ženit?"

Vít váhal s odpovědí.

„Což ste ještě o sňatku nepřemýšlel?" dodala Jindřiška.

„Inu, poněkud, ano, přemýšlel sem."

„Dobře, když ste přemýšlel, budete se ženit; leč na tom mi nezáleží, má otázka se týče něčeho jiného. Co soudíte o sňatku, jejž rodiče vyjednají a jemuž se děti mají podrobit?"

Vítem to trhlo. Což mne to děvče zná a chce se mnou šašky provádět? — pomyslil si. Nedůvěřivě pohledl na Jindřišku, než odpověděl.

„Já bych sňatek takový porovnal s ořechem; můžeť on mít jádro zdravé, neb scvrklé, neb i žádné — to budoucnost ukáže."

„A jak se možno přesvědčit, zdali jádro zdrávo čili nic?"

„Před rozloupnutím? To věru nesnadno!"

„Nuž tedy se ořech rozloupne — pamatujte si to, pane."

Slova ta promluvila dívka polovážně, položertovně, tak že Vítovi málem krev se do tváří nevedrala při pomyšlení, že si z něho skutečně žerty tropí. Leč nezbylo mu času k dalšímu přemítání; Jindřiška chopila se již zase slova mrknouc při tom okem po matce.

„Dejme tomu, žeby mně byl podobný sňatek určen a já bych si byla vzjela, zabych se s ženichem seznámila; dejme tomu dále, že vy byste byl onen, jenž mi za

manžela vyhledán — nuž, rcete do opravdy a bez obalu, co byste soudil o své nevěstě?"

Vít ještě více zaražen, kvapně se tázal: „Pro bůh, co žertujete?!"

„Nežertuji, chci vědět váš úsudek o sobě; či odepřete mi ho?"

„Vy mne znáte, vy víte cíl mé cesty — rcete upřímně a zanechte žertů" — vyhýbal se Vít odpovědi, prozrazuje sama sebe, aniž si toho vědom byl; a Jindřiška? Té vzešlo brzy jasnější světlo. Tlesknouc rukama vyskočila, položila dlaň na rámě Vítovo a po soudcovsku se tváříc, hovořila dále:

„Nemýlím se tedy majíc vás za tajného hříšníka; jen s pravdou ven, nikdo vám nedá upřímnějšího rozhřešení; zpovídejte se. Vy jste ženichem?"

„Nevím, mám-li říci díky bohu, aneb bohužel!"

Dříve než splynula Vítovi slova tato se rtů, odehrálo se v srdci jeho malé ale tklivé drama, a utajená slza, jiš hbitě v oku roztřel, svědčila o rozpoložení duše jeho. Slova ta, jež by byl opět rád do hloubi srdce vrátil, vynutila mu nevyslovná tíseň, v níž teprv pocítil, co jest, býti ženichem a seznati bytost, s níž by se duše na věky ráda sloučila. Jakoby mu byla dívka učarovala srdečností svou!

A dívka se vyznala ve zvuku, jímž Vít pronesl významná ta slova; rozmar její rozprchl se jako houf holubů po střelné ráně a nastalo po chvíli nepříjemné ticho. Jedenkaždý z nich váhal ho přerušiti, ač cítil, žeby bylo lépe, kdyby bylo ani nenastalo. Konečně se zas Vít zpamatoval a mužná jeho mysl dostala vrchu.

„Vysoce cením si okamžení, kde sem vás, slečno, poněkud blíže seznal, a nerad bych se oloupil o krátkou tu dobu, již mi po boku vašem snad prožíti osud popřál. Jsem zvyklý chodit rovnou cestou; a k čemu držet za lubem, když vy již dobrou polovici pravdy znáte? Jsem ženichem, ano: a povím do konce, že jedu za nevěstou, již sem dosud nespatřil — budete mne z toho kárat?"

Při slovech těch pohledl Vít na matku i dceru a dotklo se ho to trpce, když spatřil, že matka se tajemně usmívá, kdežto dcera vážným, ano přísným pohledem na otázku jeho odpovídala. Již opět padal do nesnází nazpět; leč v tom se ozvala Jindřiška opět vesele:

„Veta za vetu, upřímnost za upřímnost! vy jste ženichem a jdete za nevěstou — a já — já jsem nevěstou a jdu za ženichem. Zde vizte . . . ."

Při těch slovech sáhla si dívka do záňadří, hledajíc, co chtěla Vítovi okázat. Hledala a hledala opět, leč marně; patrná ouzkost se jí značila na tváři, a ruka se jí při tom chvěla.

„Matinko, já jsem nešťastná!" zvolala ve své ouzkosti. „Veta je po podobizně jeho, já ji musila na cestě ztratit!"

I matka, povahy co nejklidnější, byla tímto slovem stržena do víru; klid její ale brzy dostal zas vrchu.

„Jen pak hned nezoufej; ztráta nebude daleko, bezpochyby na místě naší nehody, a zejtra než odjedeme dále, snad se podobizna nalezne."

„Ach, co pravíš, matinko! Ztrátu by mi on sám odpustil, vždyť jsem bez viny; ale osudná to náhoda a nevěští mi blahého zdaru . . Ó, že sem nebyla pozornější!"

Všecka snaha Vítova a matčina, aby dívku upokojili, byla marná, marno bylo tvrzení obou, že podobizna na dobro ztracena není; dívku opanovala tajemná před-

tucha, a na všechny důvody odpovídala jednostejně: „Byť se i našla, je to vždy zlé znamení pro budoucnost mou.“

Hovor nechtěl nyní nikterak ku předu; Vít se pouze ještě dozvěděl, že dámy jedou do Janských lázní, že otec Jindřiščin, vraceje se z obchodní cesty, tam přivede své dceři ženicha, od maličkosti jí dohodnutím se otcův určeného, a tam že se slavit má zaslíbení. Nuž ztráta podobizny zajisté nebyla milým úvodem k tak důležitému kroku; a Vít se ostýchal vůbec, aby pátral po bližších okolnostech, spokojiv se sporými zprávami, jakýchž se mu od dám samochtě dostalo.

Konečně pomyšleno na odpočinutí; dámy musily vzít s jedinou postelí za vděk, a místo přikryvadla poskytl jim Vít svého kožichu, kterýž vděčně byl přijat. Vít pak sám se odebral na půdu, aby tam na čerstvém seně pospal, než se vozka s vozem dostaví.

II.

Jakoby se bylo po celý včerejší den ve spoustách mraků umývalo, tak čisté a jasné vzneslo se slunce nade štíty omžených Krkonošů, jejichž svěží příroda se v zlatu jeho paprsků leskla. S listu jak brčál zeleného kanula zde i onde poslední krůpěj včerejšího deště, jako slza poslední s oka vyprýštělá, za níž se za přestálým smutkem již již prodírá lehký smích; vše tak svěží, tak ladné, tak plno vnad, jakoby dnes teprv se probudilo k žití — aj rozkoš, rozkoš neskonalá, pohledět na tu boží přírodu, rozkoš uvrhnout se v její klín — kdyby nebylo toho prožluklého bláta po dešti!

I našim známým se dostalo té rozkoše — i toho bláta, když ráno raníčko si přivstali, aby na místě nehody vyhledali ztracenou podobiznu. Štěstěna jim však nepřála, marné veškeré namáhání, podobizna byla tą tam a veselá Jindřiščina mysl s ní.

Když se v Trutnově, kamž je byl poštovní po dvouhodinné cestě dopravil, rozcházely s Vítem, pravilo děvče bolnosladkým hlasem: „Přijďte se jen na nás podívat, jak budeme šťastni, až pojedete šťasten zpět!“

A Vít svatosvatě slíbil; vždyť by byl rád zůstal na místě. Věru, těžko by bylo určit, kdo z mladých těch lidí se loučil s těžčím srdcem!

(Dokončení.)

Malá Fadetka.

Od George Sandové. Přeložila Žofie Podlipská.

(Pokračování.)

XXXII.

Tenkráte umíral Sylvinet první den; ale druhý den byl pokojnější a třetí den opustila jej horečka. Napřed se oddal osudu; pak se zmužil, a ke konci týhodne bylo patrno, že je mu nepřítomnost bratrova výhodnější, než přítomnost jeho. On si našel v tajném rozumování své žárlivosti příčinu, pro kterou byl skoro spokojen s odchodem bratrovým. „Zajisté,“ myslil si, „nevstoupí hned v nové přátelství v místě,

kde žádného nezná. Bude se tam trochu nudit, zpomene si na mne a zasteskne se mu po mně. A až se navrátí, bude mne více milovat."

Byly tomu již tři měsíce, co byl Landry vzdálený, a rok tomu asi bylo, co byla malá Fadetka krajinu opustila; tu se tam jednou navrátila, protože byla poranila mrtvice její babičku. Opatrovala ji s velkou láskou a velkou vytrvalostí. Však stáří je ta nejhorší nemoc; a minulo čtrnácte dní, tu skonala matka Fadeta, nenadějíc se toho. Po třech dnech, když byla malá Fadetka vyprovodila pohřeb ubohé stařeny na hřbitov, spořádala domek, svlékla a uspala svého bratra a políbila svou dobrou kmotru, jež odešla spat vedle do komůrky; pak si sedla velmi smutně k sporému ohni, jenž ledva světničku osvěcoval, i poslouchala cvrčka, jak zpíval v komíně; zdálo se, jakoby volal:

„Cvrčku, cvrčku, ach cvrčíčku,
každý šotek má bludičku."

Dešť padal a bubnoval na okénko, a Fanchon myslila na svého milého; tu bylo zaklepáno na dvéře, a hlas se ozval:

„Fanchon Fadetova, jste tady, a poznáváte mne?"

Nebyla dosti zaražena, aby nebyla mohla jít otevřít; a velká byla její radost, když ji přitisknul k srdci přítel Landry. Landry se byl dověděl o babiččině nemoci a o Fanchonině návratu. Nebyl mohl odolat touze ji vidět; i přišel v noci s úmyslem že zas odejde z rána. Strávili tedy celou noc hovoříce u ohniska. Byli velmi vážní a moudří; neb malá Fadetka připomněla Landrymu, že postel, kde byla zemřela babička, sotva vystydla, a že není ani času ani místa, aby se zapomněli ve svém štěstí. Však dobrému předsevzetí navzdor cítili se velmi šťastni, že jsou pohromadě a že viděli, jak se milují jeden druhého více, než se byli kdy milovali.

Jak se rozednívalo, začínal Landry ztrácet dobrou mysl; i prosil Fanchonu, by jej skryla na půdě, aby ji zas mohl příští noc navštívit. Ale jako vždycky, přivedla ho opět k rozumu. Vyjádřila mu, jak už nebudou na dlouho odloučeni, neb ona byla rozhodnuta zůstati v kraji.

„Mám k tomu důvody," pravila, „které ti později objevím, a které nebudou na škodu naději, již mám k našemu sňatku. Jdi ukončit práci, již ti svěřil tvůj pán, když je prospěšno tvému bratrovi, aby tě nějaký čas neviděl."

„Jen tato příčina mne může přesvědčit, abych tě opustil," odpověděl Landry; „neb můj ubohý blíženec spůsobil mně mnoho žalu, a já se obávám, že mne i budoucně bude zarmucovat. Ty, jež jsi tak cvičenou, Fanchetko, ty bys měla najít nějaký prostředek, vyléčit jej."

„Neznám jiný, než rozumné domlouvání," odpověděla ona; „neb jeho tělo je duchem nemocno, a kdoby dovedl uzdravit ducha, uzdravil by tělo. On ale má tolik nepřízně ke mně, že nebudu mít nikdy příležitosti s ním mluvit a potěšit jej."

„A přece máš tolik rozumu, Fadetko; mluvíš tak dobře, máš tak zvláštní dar přesvědčit, z čeho chceš, a vzala-li bys si tu práci, musela bys jen hodinu mluvit, a on by toho pocítil zajisté účinek. Pokus se o to, žádám tě za to. Nedej se odstrašit jeho pýchou a špatným rozmarem. Donuť ho, aby tě vyslechl. Přemoz se k vůli mně, moje Fanchon, a také k vůli zdaru naší lásky; neb protivenství mého bratra nebude nejmenší z našich překážek."

Fanchon přislíbila; i rozešli se opakovavše si více než dvěstěkrát, že se milují a že se budou milovati věčně.

XXXIII.

Nikdo nevěděl v okolí, že Landry tam byl přišel. Kdyby to byl někdo mohl říci Sylvinetovi, byl by naň uvalil znova nemoc; nebyl by odpustil bratrovi, že přišel navštívit Fadetku a ne jeho.

Za dva dni po tom oblékla se velmi čistě Fadetka, neb ona více nebyla bez halíře, a její smutek byl z důkladného krásného harasu. Šla skrze městys Cossesky, a že byla velmi vyrostla, nepoznávali ji hned ti, kdo ji viděli jíti mimo. V městě ji přibylo velmi na kráse; bylať lépe stravována, lépe přebývala, tu dostala pleť a zaokrouhlost právě, co se slušelo na její věk; i nevypadala jako přestrojený chlapec — takový byl její vzrůst pěkný a příjemný oku. Láska a štěstí vložily jí také v tvář a postavu cosi nevýslovného; člověk to vidí, ale vyjádřit to nemůže. V celku nebyla to právě ta nejhezčí holka na světě, jak si to Landry představoval; byla ale ta nejroztomilejší, nejhezčeji rostlá, nejčilejší, a může být, že byla také ta nejvzácnější z celého kraje.

Nesla na ruce velký košík a vstoupila k „Blížencům," žádajíc promluvit s otcem Barbeauem. První, kdo ji viděl, byl Sylvinet; i odvrátil se od ní, tak ho mrzelo setkat se s ní. Ona se ho však ptala s takovou počestností, kdeže je otec jeho, že jí musel odpovědět a dovést ji do stodoly, kde otec Barbeau právě dělal řezanku. Malá Fadetka poprosila otce Barbeaua, aby ji dovedl někam, kde by s ním mohla tajně promluvit; on zavřev dvéře u stodoly, pravil jí, že mu může říci, co jí bude libo.

Malá Fadetka nedala se zarazit chladným vzezřením otce Barbeaua. Sedla na snop, on na druhý, i mluvila k němu takto:

„Otče Barbeau, ačkoli vás moje nebožka babička nenáviděla, a vy nenávidíte mne, přece vás uznávám za nejspravedlivějšího a nejbezpečnějšího muže z celého okolí. O tom jest jediný hlas, a moje babička vytýkajíc vám sice pýchu, uznávala to taktéž. K tomu, jak víte, seznámila sem se velmi upřímně s vaším synem Landrym. On mi mnohonáctekrát povídal o vás, a od něho vím ještě lépe než od jiného, jaký jste a jaká je vaše cena. Proto přicházím požádat vás o nějakou službu, a ráda bych se vám svěřila."

„Mluvte, Fadetko," odpověděl otec Barbeau; „neodepřel sem nikdy svou pomoc nikomu a neodporuje-li tomu moje svědomí, můžete mi důvěřovat."

„Tu je to," řekla malá Fadetka, pozdvihnuvši košík a postavila ho mezi nohy Barbeauovy. „Moje nebožka babička vydělala si ve svém živobytí dobrou radou a prodáváním léků více peněz, než kdo myslil. Že ničeho skoro nevydávala a nikam neukládala na úroky, nemohl žádný věděti, co měla ve starém výklenku ve sklepě; to mi ukazovala, říkouc: „Až mne více nebude, najdeš tuto, co pozůstavím. Jest to jmění tvoje a tvůj majetek, jakož i bratra tvého; a jestli vás teď trochu zkracuji činím to proto, abyste někdy tím více měli. Avšak nedej to lidem od soudu do ruky, oni by ti to promarnili v samých výlohách. Až to budeš mít, schovej to, skryj to po celý život, abys něco měla na stará léta a abys nikdy neměla nouzi." Jak byla tedy pohřbena moje ubohá babička, uposlechla sem jejího rozkazu; vzala sem klíč od sklepa a vydlabala sem cihly ze zdi na místě, jež mi ukazovávala. Našla sem tam, co vám zde nesu v košíku, otče Barbeau, s prosbou, abyste mi to uložil, jak tomu rozumíte, vyhoviv zákonům, jež neznám, a zachrániv mne velkých platů, jichž se obávám."

„Děkuji vám za vaši důvěru, Fadetko," řekl otec Barbeau; neotevřel ale košík, ačkoli byl trochu zvědav. „Avšak já nemám právo přijímat vaše peníze, ani řídit vaše záležitosti. Nejsem vaším poručníkem. Nepochybně že vaše babička udělala kšaft?"

„Neudělala žádného kšaftu a zákonem je mou poručnicí matka moje. Nuže, a to víte, o ní že dlouho nemám žádných zpráv, a že nevím, je-li mrtva či živa, ta ubohá matka! Po ní nemám jiného příbuzenstva mimo kmotry Fanchetty. Toť je dobrá žena, je však docela neschopna řídit moje jmění, ba ani schovat a opatřit by je nedovedla. Nemohla by odolat, aby o něm nemluvila a aby je neukazovala každému. A já bych se měla co obávat, buď žeby je na špatné úroky položila, anebo tím, žeby je zvědavcům neukazovala a nenechávala je omakávat, až by nechala všeho ubývat, nepozorujíc toho. Neb ta ubohá, drahá kmotra neumí to spočítat."

„Jest to tedy patrnější věc?" řekl otec Barbeau, jehož oči přece pořád se obracely na víko u košíku; i vzal jej za ucho, aby jej potěžkal. Shledal ho ale tak těžký, že se podivil a řekl:

„Je-li to železo, neschází tomu mnoho, aby to byl náklad pro koně."

Malá Fadetka chytrá, jako čertík, bavila se sama v sobě dychtivostí, jižto jevil, aby nahlednul do košíka. Dělala, jakoby jej chtěla otevřít; ale otec Barbeau bylby myslil, že zavdá své důstojnosti, kdyby jí nebránil.

„Do toho mi nic není," pravil, „a protože to nemohu vzít pod svou ochranu, není také slušno, abych se seznámil s vašimi záležitostmi."

„Přece mně budete musct prokázat aspoň tuto malou službu, otče Barbeau," řekla Fadetka. „Nejsem mnohem učenější než moje kmotra, abych mohla počítat víc než do sta. Ostatně neznám, co platí všecky mince staré i nové, a já nemohu důvěřovat nikomu než vám, abyste mi řekl, jsem-li zámožná neb chudobná, a abych zvěděla správně počet svého jmění."

„Podívejme se tedy; to není tak velká služba, kterou ode mne požadujete, i nesmím vám jí odepřít."

Tu pozdvihla Fadetka obratně obě víka u košíku a vytáhla dva velké pytlíky, každý s dvěma tisíci franky v tolarech.

„Ejhle! to je dost pěkné," řekl jí otec Barbeau; „a to je věno, k vůli němuž si vás mnozí budou nadcházet."

„To není všecko," řekla malá Fadetka; „zde je na dně v košíku ještě nějaká maličkost, o jejíž ceně nemám ani pojmu."

A vytáhla sáček z úhoří kůže, jejž vysypala do klobouku otce Barbeaua. Bylo v něm sto louis-dorů starého rázu, nad nimiž bodný muž otvíral oči; a když je přepočetl a opět zandal do úhoří kůže, vytáhla druhý sáček téhož obsahu, pak třetí, čtvrtý, slovem na zlatě a stříbře nebylo v košíku mnoho méně než čtyřicet tisíc franků. Bylo to asi o třetinu víc než celý majetek otce Barbeaua, jejž choval v pozemnostech; a protože sedláci rádi nemění statek za peníze, nebyl on viděl nikdy tolik peněz najednou.

Ať je sedlák jakkoli poctivým a nezištným člověkem, nemůže se říci, žeby nerad viděl peněz; také vyvstával otci Barbeauovi chvíli pot na čele. Když to všecko spočetl, pravil:

„Neschází ti ke čtyřiceti tisícům franků než dvaadvacet tolarů, to jest, že ty pro svůj podíl dědíš dva tisíce pistolí; to znamená, že jsi ta nejbohatší nevěsta z ce-

ného kraje, malá Fadetko, a tvůj bratr, malý „koník,“ ačsi je churavý a kulhavý po celý život: on může dohlížet na svoje statky v kolesce. Těš se tedy, ty se můžeš nazvat bohatou a můžeš to rozhlásit, přeješ-li si brzo pěkného ženicha.“

„Nemám na spěch,“ řekla malá Fadetka, „a já vás prosím naopak, abyste mi zachoval v tajemství moje bohatství, otče Barbeau. Stojím na tom, škaredá, jaká jsem, aby si mne někdo nevzal k vůli penězům, ale k vůli mému dobrému srdci a k vůli mé dobré pověsti; a že mám špatnou zde v našem kraji, chci tu strávit nějaký čas, aby lidé spozorovali, že ji nezasluhuji.“

„Co se týká vaší škaredosti, Fadetko,“ řekl otec Barbeau, pozdvihna oči, jež se nebyly až posud ještě odtrhly od víka u košíku, „mohu vám říci na své svědomí, že ste se po čertech spravila v městě, a že se můžete nyní nazvat opravdu hezkou holkou. A co se týká vaší špatné pověsti, nezasluhujete-li jí, čemu bych milerád uvěřil; schvaluji váš nápad, že chcete prodlít, než uvedete v známost toto bohatství; neb lidí dost, jež by oslnilo vaše bohatství tak, žeby si vás chtěli vzít, aniž by pro vás chovali především tu úctu, jakou má žádat žena od svého muže. A nyní, co se toho týká, že mi to chcete dát do rukou, to by bylo proti zákonům a mohlo by mne to později uvésti v podezření a způsobit mi obvinění; neboť není nouze o zlé jazyky. A pak dejme tomu, žebyste měla právo vládnout tím, co vám náleží, nemáte je nakládati nepředloženě tím, co je vašeho mladšího bratra. Vše, co bych mohl učinit, je, abych se o to poradil s někým, aniž bych vás při tom jmenoval. Povím vám potom způsob, jakým pojistíte matku a dědictví, aby se toho nezmocnili právníci, jenž nejsou všickni poctivi. Vezměte tedy to všecko zas domů a skryjte to ještě, až vám dám odpověď. Nabízím se vám, bude-li toho třeba, ke svědectví před plnomocníky vašeho spoludědice, z počtu sumy, již sme přepočítali; napíšu si je v koutku ve stodole, abych je nezapomněl.“

To bylo vše, co chtěla malá Fadetka, a sice, aby otec Barbeau věděl, čeho se držet v tomto ohledu. Cítila-li se trochu pyšnou před ním, že je bohatou, bylo to proto, že ji nemohl vinit, jakoby chtěla loudit od Landryho.

(Pokračování.)

Goethe a Čechy.

(Dokončení.)

III.

Také naše ústavy veřejné bedlivě pozoroval.

Svou úvahu o Musejníku na rok 1827 počíná slovy: „Časopis tento jiných jest důležitější; vydávát jej dobře zřízená společnost národního ústavu. Proto nenalezáme též v celém ročníku nic cizého, vše jest domácí a dotýká se jen domácích poměrů. Tak nám možno seznat blíže poměry této veledůležité země.“ — Následuje pak zevrubná úvaha obsahu, jejž u velké části i u výtahu podává.

Líčí zeměpisné a statistické poměry Čech, podává historických článků výtahy

podávaje tak obecenstvu německému pravdivý obraz poměrů naší vlasti u stručném nákresu.

Během článku tohoto dí: „I společnosti a ústavy působí velmi úspěšně ve prospěch národa, v nich se spolčil duch občanský soukromníků v moc a sílu. Česká vědecká společnost, vlastensko-hospodářská společnost, České Museum, polytechnický ústav, akciové a jiné spolky ku všeobecně užitečným účelům zřízené působí dosti všestranně, železnice a mosty železné se staví, trhy na vlnu se zakládají, lesnictví se zdokonaluje."

Líče dějiny zaražení národního Musea praví: „Tak rozsáhlé podniknutí však dožadovalo řádného promyšlení, aby již na počátku statně a bez kolisání mohlo započíti činnost svou. Organisování ústavu tohoto nebylo tak snadné, potvrzením stanov 1822 otevřena dráha činnosti spolku tohoto. Presidentem je pan hr. Kašpar Šternberk, ve vědách chvalně známé jmeno, činností svou ústav tento nemálo podporuje."

Jinde (v díle 40) o Museu praví: „Že mne český přírodopis vůbec, hlavně pak geologie a oryktognosie nanejvýš zajímá, dosvědčují má pojednání v tomto oboru dostatečně. Před několika léty mne nemálo potěšilo zaražení všeobecného Musea v Praze, v němž se mimo přírodniny i starožitnosti a plody umělecké sbírati a vystavovati mají."

Nastiňuje pak zřízení Musea a uvádí zahajovací řeč hr. Kolovrata Liebštejnského. Dále praví: „Vzorná láska vlastenecká se již často v Čechách projevila, působíc na Prahu co na střed Čech; i nyní opět počíná, však pravidelněji působiti, bohdá že se nemine zdaru a požehnání. Oceňuji důstojně vyznamenání, jehož se mi dostalo zvolením za člena čestného tohoto ústavu. Kéž bych byl jinoch osvěžen jarostí a silou, bych v tomto kruhu mohl šťastným býti! Snahy své však tomuto vznešenému a důležitému ústavu věnuji."

Uváděje podrobné zprávy o shromáždění musejní společnosti od 26. února 1823 dí: „Celé jednání patrně svědčí o šlechetnosti, vážnosti a soudnosti mužů, jenž s rozmyslem a jistotou v provedení důležitého podniku tohoto se uvázali. Velké a nepřehledné jest zajisté; vytklať si společnost tato zaraziti střed rozsáhlé a přec spojené říše as 100 čtver. mil zaujímající. Považíme-li, jak nesnadné jest vyzvati a přiměti spůsobilé jednotlivce ku zaražení velikého středu a ku nashromažďování v něm rozmanitých předmětů, a pak zříditi vše tak, aby majitek středu až na nejkrajnější obvody dosti mocně působil: tuť se musíme diviti velikosti úkolu a doznati, že zde také nedostačí pouhý diletantism. Poznáváme, že ani království, ani císařství takovéto snažení neobmezí, že se rozšíří i daleko za tato pomezí, že bude skvělým vzorem pobízejícím všechny, jenž v těchto požehnaných žijí končinách."

Pojednávaje stručně o akademii umění píše o konservatoriu hudby: „Nadání hudební jest v Čechách nad míru rozšířeno; jest to dar přirozený, v každé vesnici téměř nalezne schopný mladík vzor hudebního vzdělání. I v Čechách však seznán rozdíl tohoto přirozeného nadání a vyšších uměleckých požadavků, poznáno že i sebe větší talent bez důkladné školy nedospěje k důstojné výši umělecké. Proto založeno 1810 konservatorium hudby. — Divadlo Pražské již od více let se může měřit s nejpřednějšími divadly Německa. Zde se vzdělávali nejznamenitější umělci, jenž později v Německu slávy došli. Musíme též podotknouti, že mimo německé kusy i české si provozují, že tedy i takto národní život v Čechách značně se pěstuje."

Ku konci obšírné úvahy praví: „Litujeme, že nám možno nebylo vše důležité z prvního ročníku uvésti a vypočísti, a že nám možno není o ostatních ročnících zde promluviti. V roč. 1828 a 1829 poznáváme, že i bohatost důležitých zpráv a pojednání se množí; obsahují též práce bohužel již 1829 zesnulého Dobrovského. Přejeme si, aby naše čtenářstvo ze studny tolikera vědění samo čerpalo a nám tak další uveřejňování nepošilo."

Tak psal první velikán Němců již před 35 lety!

IV.

Naznačili sme stručnými výňatky, pokud nám obmezenost místa dovolovala, stanovisko, jejž Göthe k našemu snažení zaujímal.

Považíme-li, že veškeré zde seřaděné výroky a úsudky pocházejí z doby, kdy národ náš po dlouhém, duchamorném spánku a uhnětení počal okřívati, kdy v posvátném, opuštěném chrámu otčiny jen někteří vyvolenci pracovali: nemusímeli doznati, že Göthe byl nám úplně spravedliv, že spravedlivě oceňoval duchovné snažení našeho národa a že co spravedlivý se těšil z našeho života a vývinu?

Göthe uznával, že jen šířením pravého poznání poměrů národů zakládá se vzájemnost jednotlivých kmenů.

Göthe neznal malicherné sobecké snažení malých duchů; miluje v lidstvu své bratry, nepoznával v národech již proto, že s ním nepošli z jedné matky, své nepřátele; všeobsáhlou láskou objímal lidstvo, a proto byl každému stejně spravedliv.

A aby k spravedlnosti vedl krajany své, snažil se zaplašovati v nich předsudky o poměrech národů jiných vůbec a našich zvláště; proto se vynasnažoval seznámiti je s našimi snahami duchovními, i s poměry přírodními naší vlasti, jednak z vlastních zkušeností, jednak i z hodnověrných pramenů. — Veliký cíl snažení veleduchů lidstva jest sbližování se pravdě, spravedlnost pak snah těch pevným základem a snažitelů nejkrásnější ozdobou.

Posvátný úkol vytkla prozřetelnost prvním mužům národů; avšak čím důležitější, čím vyšší úkol ten, tím větší i odpovědnost jejich.

Kdo povinnostem tohoto povolání důstojně dostál, tenť hoden oslavy spolubratrů svých.

Vavřínu vyšší ozdoba veleducha jsou poctivé šediny.

Kdo však zneužil svaté jiskry, posvátných žárů srdce i ducha svého, kdo zradil prapor, jejž mu ku blahu lidstva vtiskla do pravice prozřetelnost; kdo roztal pochodeň jen, aby nevidoucí po nepravých chodbách vedl k propastem temna a bludu: tenť se zdobí korunou nejvyššího zločinství.

Maje úmysl vražditi ducha, většího trestu hoden vrahů tělů.

Však nesmrtelný jest lidstva duch; pěstován nesmrtelnými duchy, pádí rychle ku předu drahou, již vyměřil tvůrce duchů!

Podle této dráhy skví se na obrovských pyramidách jasná jmena reků, bojujících za vítězství věčných pravd!

Stojíme arciť dosud v temnu, putujeme v říši stínů, v říši polosnění.

Jen slabý svit lampy září temnotou, jen temné tušení dosud naplňuje naše útroby.

Daleká cesta ještě ducha lidského; než velebné slunce mocným zářením rozplaší

přízraky a temnoty, jež pouť naši snesnadňují; avšak marné není naše snažení. Ku předu šine se nezvratně a bez přestání duch lidstva. Ač po staletí musí za vítězství bojovati pravda, nová idea přec nepodlehá, přec konečně vítězí.

Slabý jen duch velikých se děsí úkolů!

Vzorem vytrvalosti a pravé duchovní velikosti jest Göthe, jenž na smrtelné již posteli vytknul heslo všem bojovníkům pravdy, i veškerému duchovnému snažení posledními slovy „Více světla!“

Karel Adámek.

Ukázky z národního básnictví bulharského.

Od Jana Gebaura.

VI.

Z písní ovčáckých.

Stojan a Grozdana.

„Bratře můj, bratře Stojane,
prokleto to tvé junáctví,
junáctví, bratře, hrdinství;
poplenili ti stádo tvé,
to stádo sivé, rohaté,
rohaté stádo, strakaté.“
Bratr jí řekl, pověděl:
„Sestro má, sestro Marie,
co mi událo junáctví,
junáctví, sestro, hrdinství!
Ve spaní na mne napadli,
tři sta jich bylo Arabů,
Arabů, sestro, Tatarů,
a poplenili stádo mé,
to stádo sivé, rohaté,
to stádo, sestro, strakaté;
není mi líto stáda tak,
neželím stáda pestrého,
ale lituju berana
s pozlacenýma rohama,
se stříbrnými kopyty,
co stádo moje vodíval
lépe než dvacet ovčáků.“
Tu sestra jeho pravila:
„Co bratře stojíš, zahálíš?
Ty jsi už, bratře, zasnouben,
zaslechne-li to snoubená
a její družky milené,
do očí bíti se budou!
Vezmi si loutnu popsanou,
jdi na vysokou planinu,
jdi na velikou pastvinu
vedle bílého Dunaje,
zapískej teskně, žalostně,
a zavolej si, zavolej:
ela, ela, můj berane,
kdekoli jsi, ať přijdeš hned
sem na velikou pastvinu
vedle bílého Dunaje!“
A když to beran uslyšel,
jak uslyšel a rozvážil,
hned sebou trhl ku předu,
po bílém ploval Dunaji,
a vedl stádo strakaté.
Tři sta duší mu bránilo,
a nemohly mu zabránit,
ani dvakráte tři sta jich;
šel na vysokou planinu
vyšel na velkou pastvinu.
A když ho Stojan uviděl,
ze srdce se zaradoval,
odvedl stádo strakaté,
a přišel domů, ku sestře,
a povídal jí a řekl:
„Sestro má, sestro Marie!
byla si chytrá a rozumná,
teď zvu tě, pojď mi na svatbu.
A sestra jemu pravila:
„Hle, těhotná jsem, nemohu,
nemohu bratře na svatbu;
pošlu ti dcerku Grozdanu,
pošlu svou milou dceruška
a tvoji milou sestřenku,
aby u tebe seděla,
aby ven nevycházela,
jeť ona velmi spanilá.“
Stalo se, Stojan odešel
a slavnou svatbu připravil;

přišla poslaná Grozdana,
jen při něm aby seděla,
by jemu posluhovala.
Když zahlučili na bubny,
tu scházeli se svatové,
a přicházeli kmotrové.
Mladý Stojan se ustrojil,
ustrojil se a vystrojil,
pojedou mu pro nevěstu.
A neposlechla Grozdana,
co matka jí přikázala,
a svátečně vystrojená
vyšla si ven na nádvoří,
vyšla na choro, na tanec,
vyšla si choro zahráti.
Vyšla si choro zahráti,
a všichni se zadívali!
U vína starci seděli,
a víno státi nechali,
do Grozdy se zadívali;
muži kameny házeli,
a kamenů zanechali,
na Grozdu zraky házeli;
mládenci choro tančili,
a choro tančit přestali,
na Grozdě oči nechali.
Zapomněli, aby jeli,
aby jeli pro nevěstu.
Přišla hodina k věnčení,
a ověnčili Grozdanu,
Grozdanu s mladým Stojanem
A popové oněměli,
všickni svědkové oslepli.
A svědkové se tázali:
„Poptejte se, vyptejte se,
nejste-li jedné rodiny?“
A tu zvolal mladý Stojan:
„Jakby ne jedné rodiny!
tato dcera je sestry mé,
je má milá sestřenice!“
Popové zas promluvili,
a svědkové zas prohlédli.

VII.

Z písní hajduckých.

1. Syrma vojvodka.

Kde to kdo viděl, uslyšel,
by dívka byla vojvodkou
sedmdesáti hajdukům,
tam na těch horách zelených,
tam na těch horách studených? —
Dívka k nim takto mluvila:*)
„Tu není třeba hořkosti,
tu není třeba zlobení;
ať svlékne někdo prsten svůj,
a vy jej na buk přivažte,
řadem do něho střílejte;
a kdo prstenu nechybí, —
ten bude naším vojvodou,
a mne si vezme za ženu.“
A všichni řadem stříleli,
prstenu nikdo netrefil;
a řekla dívka, pravila:
„Ha, podejte mi ručnici!“
A rána vyšla z ručnice,
a prsten s buku upadl.
Pak řekla dívka, pravila:
„Vezměte kámen, házejte,
a kdo z vás, kdo mne předhodí,
ten si vezme mě za ženu,
ten nám bude vojvodou.“
Všichni po řadě házeli,
a nikdo ji nepředhodil,
a Syrma kámen hodila
na deset kroků před všechny;
a sedmdesát soudruhů
zvolili Syrmu vojvodkou.

*) Hajduci si volí vojvodu, a nejsou právě svorni; k tomu vztahuje se napomenutí a návrh Syrmin. *Dimitr Miladinov* vypravuje o Syrmě: Narodila se v debarské vsi Tresance, a za mužského jsouc přestrojená obcházela co vojvoda hajducké čety kraje Babintrop, Stogovo, Barburu a Karčin. Pohlaví její poznali hajduci až později. Za jeden den doběhla z Kruševa do Prilepa, naspět a do Kičeva. Provdala se za Bulhara Meska v Kruševě. Viděli sme ji co 80letou stařenu v Prilepě, a sama o své mladosti nám vypravovala; v šatu svém měla zastrčené zbraně, jakož i doma na zdích nad postelí šavle, ručnice a p. viseti měla.

Hajdúk a matka jeho.

„Vymyj, vymyj, milá matko, ty mé lité rány!“
„Myju, myju, milý synku, ty tvé lité rány;
pověz, pověz, milý synku, co si zlého činil?“
„Bych ti řekl, milá matko, co sem zlého činil.
Když sme byli, milá matko, děti nezkušené,
byli sme my, milá matko, krutí hajdukové;
my sme byli, milá matko, na Staré planině,
a když přišel, milá matko, když přišel velikden,
sestoupli sme, milá matko, do vsi do Ladova,
žádali sme, milá matko, všude po dvou chlebích,
po dvou chlebích, milá matko, a červeném vejci.
Rozlítil se, milá matko, náš ukrutný vůdce:
„Kdo z vás je s to, milé děti, kdo je toho hoden,
ať zapálí, milé děti, toto veské sídlo!“
Nenašel se, milá matko, žádný dobrý junák,
zapálil sem, milá matko, já překrásnou církev;
když hořely, milá matko, v církvi mladé dívky,
modré blesky, milá matko, z ní vyšlehovaly;
když hořely, milá matko, mladé nevěstice,
silný vítr, milá matko, do nich začal douti;
když hořely, milá matko, nedorostlé děti,
plakaly tam, milá matko, jako stádo jehňat;
když jich bohu, milá matko, přicházelo líto,
silná rosa, milá matko, všecko zarosila,
uhasila, milá matko, oheň v krásné církvi.

(Pokračování.)

Sebrané pověsti
z okolí Podolského nad Železným mostem.

Podává *Krekule.*

I.

Přenešený mezník.

Starý Pelikán byl nejbohatším sedlákem v celém Podolí. Na stáji choval vždy nejtučnější dobytek a na poli se mu urodilo vždy tolik obilí, že ho nikdy všecko do stodoly vtěsnati nemohl; a mimo to měl ještě hezkou částku nahospodařených peněz, jež toliko pod hříšné úroky a to vždy jenom jistým osobám půjčoval, u nichž se žádné ztráty obávati nemusil.

Sám si nepřál ani do syta se najísti a chasa u něho tolik zkusila, že za velký div bylo, vydržel-li čeledín do roka u Pelikána ve službě.

Však nejen že Pelikán sobě ničeho nepřál, ohudé utiskoval a v domácnosti hrách na zrníčka odpočítával, ale i jinak nepravým spůsobem hleděl statek svůj rozmnožit.

Tak hraničilo jedno z nejúrodnějších jeho polí v „žalkách“ na půdu jedné vdovy, jíž po zemřelém nedávno muži devět dítek zůstalo a o něž matka starostlivě pečovala, ve dne v noci namáhavě pracujíc.

Použiv tedy osiřelosti ubohé vdovy ku svému zisku, vyšel starý lakomec za jedné tmavé noci k svému poli a vyndav mezník, jenž pole jeho od sousedčina dělil, několik záhonů do jejího pole mezník zasadil. A hned druhý den na to vstoupil do příbytku své sousedky, žádaje za postoupení pozemku, jejž, jak jí domlouval, po dlouhá leta neprávě požívala. Vdova prosila sepjatýma rukama starého Pelikána, by ji o nejlepší neokrádal půdu, kterou od nepamětných dob předkové její co svou půdu zorávali a zasývali.

Marné však bylo všecko její prošení a zapřisáhání. Nechtěvši dobrovolně práva na své pole se odříci, byla do Vopařan k úřadu pohnána a že lakomý soused ziskuchtivého správce podplatil, odsouzena jest potlačená žena nejenom ku postoupení vlastní půdy, ale i k peněžité náhradě za tak dlouhé používání cizího majetku.

Několik neděl na to zemřel starý lakomec, ani s bohem ani s lidmi se nesmířiv. Však sotva že byl zesnulý zahrabán, slyšeli lidé o půl noci nářek a bědování, a podolský ponocný tvrdil dokonce, že viděl zemřelého Pelikána, jak obcházel pole v „žalkách," maje přivázaný mezník na krku, při čemž prý žalostně volal: „Kam ho položím?!"

Napřed mu to arci nikdo nechtěl uvěřit, maje to každý za pouhou smyšlénku; když totéž ale i kovář jistil a i jiní dokládali, že viděli Pelikána o půl noci „žalka" obcházet, nepochyboval již nikdo více o pravdomluvnosti ponocného, a měli všickni za to, že nebožtík Pelikán mezník přesadil a že pro to žádného pokoje po smrti nemá.

Aby zesnulému ztracený mír zase navrátil, postoupil dědic jeho ubohé vdově nejenom pole, ale i mnohonásobnou jí dal náhradu, ano i hojné almužny chudým uděloval.

Ale všecko marné. Šel-li kdo o půl noci žalkami, viděl noční postavu s mezníkem na krku zavěšeným, neb aspoň slyšel žalostné volání: „Kam ho položím?!"

Ano, již vypravovali dědečkové z třetího kolena svým vnoučátkům o starém Pelikánovi, jak z lakomství mezník přesadal a nyní žádného pokoje v hrobě nenalezá, a posud vídali o půl noci jdoucí pocestní žalkami noční zjev a slyšeli volání: „Kam ho položím?!"

Tak se zdržel také jedné neděle Bartůněk, vysloužilý voják, déle u muziky v Křenovicích, a vraceje se pak žalkami domů, slyší z pozdáli volat: „Kam ho položím?!"

„Kdes ho vzal, tam ho polož!" ozval se nevrle starý voják.

„I zaplať ti to pán bůh!" děkoval odsouzený nebožtík. „Na tebe čekám již půl druhého století a kdybys ty mne nebyl vysvobodil, musel bych ještě jednou tak dlouho čekati."

A po těch slovech se otřásla země, bílá holubice vyletěla z místa, odkudž bylo hlas slyšeti a třikráte nad hlavou Bartůňka se zatočivši, vznášela se k oblakům.

Od té chvíle neslyšel nikdo bědujícího nářku, aniž více kdo viděl starého Pelikána v žalkách choditi, kteréhožto názvu se teprv od oněch dob místu tomu dostalo a tak až dosud se nazývá.

II.

O dušičkách.

O dušičkách prý se otevrou všecky hroby o půl noci a pohřbené mrtvoly vystanou z nich v rubáších, jdouce pak v průvodu do chrámu, kdež se ve sboru modlí, odbývajíce služby boží, jako to za živa dělávaly.

Pouhým zrakem jich však nelze spatřit. Kdyby ale vzal někdo nahnilé prkno z rakve, již hrobař naposled vykopal, a na zdi stoje o půl noci dírkou, vyraženým sukem utvořenou, na hřbitov se díval, uzří všecky zemřelé až do desátého kolena. Nejen ale zemřelé, nýbrž i všecky ty, kteří v příštím roce až do dušiček na věčnost se odeberou.

Aby tedy starý Vávra vyzvěděl, zdali toho roku ještě nezemře, odebral se před půl nocí na hřbitov a postaviv se na zídku, ukryl se za prkno, jež si byl již za dne k tomu účelu připravil.

Dvanáctá odbila dutým zvukem na bernardické věži a starý Vávra, celý na těle se třesa, hleděl sukovou dírkou na pustý hřbitov. Sotva že se ale ozvěna posledního uhození na zvon po vůkolí rozlehla, počaly se hroby u hřmotném bouchání otevírat a z nich vystupovaly mrtvoly v bílých rubáších, a v dlouhou se sestavivše řadu, vcházela jedna po druhé do boží budovy, a sice tak, jak která dříve nebo později zemřela.

Za nimi pak se táhl menší průvod v domácím oděvu, v nichž Vávra živé dosud své soudruhy a známé poznával.

Tu kráčel jeho soused se skloněnou hlavou, za ním se ubírala dvanáctiletá jeho dcera, dále viděl — svou ženu, — svého nejstaršího syna, — pak nejzáš spatřil sebe sama. —

Strašná hrůza zachvěla jím, nohy se počaly pod ním třásti, před očima se mu míhala barevná kola, a on nemoha se déle udržeti, zavrávoral zpátky a spadnuv se zdi na cestu, zůstal bez sebe ležeti.

Jeho štěstí, že nespadl na hřbitov, sic by ho byly mrtvoly z chrámu se vracejíce zajisté roztrhaly.

Když pak se brali lidé ráno do kostela, nalezli starého Vávru beze smyslů na zemi ležícího a vzkřísivše ho, domů ho odvezli. Později, když mohl souvisle mluvit, vyjevil jim noční vidění, které se brzy vyplnilo. Neb sotva že souseda jeho na sv. pole doprovodili, odputovala za ním dvanáctiletá jeho dcera, pak Vávrova žena, nejstarší syn a konečně ještě toho roku on sám.

III.

Půlnoc o štědrém večeru.

Na štědrý večer, když se půlnoc s ránem snoubí, vypravují sobě koně, jaké nehody jejich dům v příštím roce až do toho dne potkají.

Bdí-li čeledín do toho času a dvacátý rok ještě nepřekročil, může hovoru jejich naslouchat, jinak-li se proti bohu ještě neprohřešil.

Tak spočíval o štědrém večeru Vácha, jenž na osmý již rok u Kukličků po-

hůnčil, v řezárně na otýpce slámy, přemýšleje v duchu o své sirobě a rozpomínaje se na ty blahé doby, dokud ho ještě dobrá matka ošetřovala.

Ponocný odtroubil dvanáctou, a sotva že poslední zvuk utichl, slyší udivený Vácha podsedního koně, jak k náručnímu mluví.

„Dnes rok“, praví hnědouš ku vraníku, „nám bylo veseleji. Hospodář byl s námi ve Svatkovicích za svou milou a o masopustě sme ho vezli na odatve.“

„Máš pravdu,“ jme se na to mluvit vraník. „Kdo by si to byl tehda pomyslil že ho povezeme letos na věčné odpočinutí!“

„Škoda je ho; byl k nám vždy tak hodný a nikdy nám neublížil.“

„Však mu to bůh odmění,“ doložil vraník. „Od neděle za týden se bude radovat v nebi mezi vyvolenými.“

„A já nevím,“ zavzdych si hnědouš, „zdali ho dlouho přečkám. Neb se náramně upotím, a nechají-li mne dlouho u hřbitova státi, nastydnu a zcepenim.“

„Já tu sice ještě zůstanu,“ doložil vraník, „ale bylo by mi lépe, kdyby mne stejný osud s tebou potkal; neb mne koupí žid, a tomu budu muset při hladu hadry do Prahy vozit“. . .

Pohůnek, strachy celý upocen, ani nedýchal, a když ráno vstal ani nevěděl, zdali to byla skutečnost, nebo se mu to pouze zdálo. Když ale určitý čas hospodář zemřel, viděl, že skutečně slyšel koně o tom mluvit. A jak hnědouš se obával, nechali ho upěněného stát, a on zcepeněl. I vraník se dostal židovi do rukou a vozil mu hadry do Prahy, až, jsa jen kost a kůže, jednou na cestě zdechnul.

IV.

Avšak nejenom koně, ale i oheň mluví tu noc na štědrý večer. Tak mi vyprávěla stará babička Bartůňkovic, jak slyšela její prababička, která tehdá u Komárků sloužila, o půl noci oheň mluvit.

Když ponocný dvanáctou odtroubil, vypravovala mi stará Bártůňková, přilitne do kuchyně, kde právě její prababička v polosnění ležela, malé světýlko a počne k jejímu úžasu mluvit:

„Jak se ti daří, starý kamaráde? Jak vidím, hovíš si pohodlně a kdybych tě já nebyl navštívil, snad bys byl ke mně dokonce ani nepřišel?“

„Nemám příčiny,“ odtušila na ohništi vyšlehlá jiskra, „si stěžovat. Má hospodyně mne stále ošetřuje a nejde ani jedné noci spat, aby mne dříve buďto vodou neulila aneb aspoň popelem nepřikryla, vždy mne ale poznamená sv. křížem. A tak se mi dnes ani k tobě na návštěvu nechtělo.“

„Jak do konce jinak je to se mnou,“ stýskal si host. „Mne si hospodyně celý čas ani nevšimne. Ba, již to ani déle vydržeti nemohu. A jak se strhne v příštím roce vítr, zapálím.“

„Toho nedělej, brachu! Pomysli, žebys tím učinil i mou hospodyni neštastnou, a ta by k tomu přišla zcela nevinně, neb je tak hodná a pobožná.“

„Nemohu ti pomoci, ona mne celý rok ani nepokřižovala,“ zpečoval se oheň sousedkyň.

„Když tedy není již jinak a myslíš, žeby bylo všecko shovívání již marné, tedy vypukni, až povane vítr do polí, a má hospodyně tím zkázy neutrpí.“

Tu zmizelo světýlko a nedlouho na to vyhořel Vachutův statek; poněvadž ale vítr do polí vál, nelehlo žádné jiné stavení popelem.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— (*Divadlo.*) Dne 6. dubna otevřeno divadlo opět fraškou „Marnotratník," kterémuž představení však referent nemohl býti přítomen.

Dne 7. dubna. „Lazebník Sevillský" od Rossiniho v Macháčkově překladu. Provedení zpěvohry bylo mnohem slabší dvou předešlých. Orchestr hrál bez všech nuancí a na mnoze sme i chybná tempa slyšeli, z čehož můžeme souditi, že se posud nevpravil v ducha skladby. Sbory, jež v této zpěvohře namáhavou úlohu nehrají, byly odzpívány bez pravého výrazu, který Rossini zúmyslně do hudby vložil. Jednotlivé síly přičinily se, seč byly. Slečna z Ehrenbergů zpívala i hrála tenkráte mnohem utěšeněji než při prvních představeních a rozvinula úplným hlasem svou přesnou koloraturu. Hrabě Almaviva byl panem Polákem v jednání prvním starostlivěji proveden. Dobrý ve zpěvu byl opět p. Švarc (Figaro), a zvlaště v dějství druhém se mu leckterá zpěvní fráse úplně i co do pojmutí podařila. P. Čech, o němž sme se v úvahách prvnějších této zpěvohry pochvalně zmínili, nás tentokráte neuspokojil. O jeho zpěvu se nemůže mnoho slov šířiti, an jest příliš začátečnický a jeho hlas slabý; celkem nám podal jen mlhavý obraz Basilia. Ustavičné bezúčelné přecházení po jevišti, nejisté a neodůvodněné pohyby rukou a nápadná bezvýraznost v próse, spůsobily na nás odporný dojem. Pan Šák (Bartolo) nebyl disponován a vynechal tudiž leckterou oblíbenou zpěvní čásť. — Prósa byla správněji přednešena, ač ne bezúhonně. Návštěva snad za příčinou slavnosti v Stromovce a krásného počasí slabá.

— *Repertoire českého divadla.* Na dnešek se oznamuje veselohra: „Mnoho přátel naše škoda," na sobotu „Josef a jeho bratři," v neděli dne 12.: „Skrocení zlé ženy" a ballet „Honba na medvěda" (benef. p. Hametnera), na úterý dne 14.: „Clavigo," ve čtvrtek 16.: „Josef a jeho bratři."

— *Umělecká beseda* čítá již přes 210 údů a ještě ustavičně přihlašují se údové noví. Co nejdříve rozešle umělecká beseda také provolání na venkov, které se zajisté s vřelým účastenstvím potká, neboť dostávati budou venkovští pp. údové velmi zajímavé prémie. Tak již letos počne se vydávati dílo skvostné, monumentalní, a sice illustrované písně národní, jež se co prémie rozešlou. Doufáme, že nastane ve všech odborech utěšený život umělecký. Tak se v odboru pěkné literatury právě jedná o zaražení dramatické školy, která by zajisté hluboce zasáhla do našeho života národního. — Pražským svým údům poskytuje umělecká beseda každou středu zábavu v místnostech svých na střeleckém ostrově; každou čtvrtou středu budou míti též dámy přístupu k zábavám těmto.

— *Slavnostem* v Emauzích, v Bubenči, ne tak „Fidlovačce," přálo letos krásné počasí nad míru. Národní ráz se při nich, zvláště v Bubenči, ovšem již ztrácí; návštěva byla zvláště u prvních dvou velmi hojná a zábava živá.

— *Výbor Svatoboru* sešel se minulý čtvrtek. Dle zprávy pokladníkovy obnáší čistý výnos národní besedy na Žofíně 501 zl. 77 kr. — Pan Šimáček vzdal se za příčinou velkého zaměstnání úřadu výboru. — Výbor usnesl se na tom, že vyšle pana Jos. Koláře do Petrohradu, aby se tam zdokonalil v ruštině a seznámil se blíže s literaturou ruskou, a Jana Nerudu do jižního Německa a do Paříže, aby činil estetická a kritická studia hlavně v oboru dramatickém. Jednomu nemocnému, velmi zasloužilému spisovateli povolena podpora 150 zl. Dále uzavřeno, že se postarati má komitét o to, aby aspoň Hankův náhrobek do valné schůze Svatoboru (17. května) byl postaven, by téhož dne, jak p. Vávra navrhl, díti se mohlo slavné zasvěcení toho pomníku při účastenství i přespolních členů Svatobora. — Byl již čas, aby byl Svatobor nějakou činnost osvědčil; neboť by bylo velice k politování, kdyby účastenství k tomuto v základní myšlénce tak krásnému podniknutí ochabnouti mělo.

— *České přednášky* na vys. školách Pražských v běhu letním: Na fakultě bohoslovecké přednášeti bude suppl. prof. Dr. Těrš: Pastýřské bohosloví: o úřadu církve kněžském a královském; na fakultě právnické: mimoř. prof. dr. Randa: 1. Všeobecný zákonník občanský. 2. Rakouské právo obchodní. Mimoř. prof. dr. Slavíček: O rakouském řádu trestním.

Priv. doc. dr. Gundling: Opakování všeobecného zákona trestního a řádu trestního. Mimoř. prof. dr. Frič: O řádu soudním, řádu konkursním, řízení narovnávacím a o řízení nesporném. Na fakultě lékařské: řádný prof. dr. Purkyně: Fysiologie života zvířecího. Priv. doc. dr. Ed. Grégr: Zvířecí elektřina. Priv. doc. dr. Eiselt: Specialní pathologie a therapie. Mimoř. prof. dr. Quadrat: Porodnictví část fysiologická. Priv. doc. dr. Špott: Vodoléčení v akutických a chronických nemocích. Na fakultě filosofické: Priv. doc. Dastich: 1. Rozbor základních pojmů metafysiky. 2. Logika s předním ohledem k podstatě její co vědeckého organon. 3. Kritický výklad nejčelnějších stanovisk u pojímání všehomíra. Řád. prof. Tomek: Dějiny zřízení zemského v Čechách. Mimoř. prof. Gindely: Praktické cvičení pro kandidaty professury historie. Řád. prof. Vocel: 1. Děje a starožitnosti české země. 2. Historie literatury české. Mimoř. prof Kvíčala: Stručný nástin tak zvané homerické otázky a výklad Iliady. 2. Cvičení filologická. Řád. prof. Hattala: 1. Stručný přehled odchylek staré bulharštiny čili cyrillštiny od češtiny. 2. O poměru slovanštiny k ostatním jazykům indo-evropským. 3. O hodnověrnosti rukopisu královdvorského ze stanoviska jazykozpytného. — Mimoř. prof. Suchecki přednášeti bude polsky a sice: Nauka jenzyka polskiego a Piśmiennictvo polskie wszech okresów w zarysach.

— *České divadlo zatimné* bude letos znova pronajato, a během příštích týdnů vypíše se již konkurs. Přejeme si, aby konkurs ten na naše divadlo byl vypsán samostatně, nikoliv ale ve spojení s divadlem německým. Divadlo německé dostane se do nájmu zajisté někomu řeči naší a literarury neznalému, a takový by i při nejlepší vůli nemohl býti mladému našemu ústavu nikdy otcem. Doufáme, že se zemský výbor o to postará, abysme konečně vybředli ze stavu, jenž přece ničím jiným není než podružím, byť i v jiné, třeba pozlacené obálce.

— *Akadem. čten. spolek* podal p. Bedř. Smetanovi skvostnou taktovku z ebenového dřeva stříbrem vykládanou za jeho přičinění při uspořádání koncertu téhož spolku.

— *O Šafaříkovu bibliotéku* ucházejí se všecky kmeny slovanské. „St. a J." navrhují, aby byla zakoupena jihoslovanské akademii, „Gaz. n." aby získána byla ústavu Ossolinských. Nadějeme se však s jistotou, že se české museum všemožně o to zasadí, aby jemu znamenitá bibliotéka tato se dostala.

— *Slavnostní almanah.* K oslavě apoštolů slovanských Cyrilla a Methoděje hodlá redakce „Pěstouna z Moravy" vydati „Slavnostní almanah učitelský na jubilejní rok 1863," kterýž se u Viléma Foustky co nejdřív tisknout počne a v měsíci červnu vyjde. Almanah tento obsahovati bude mimo stručný životopis sv. Cyrilla a Methoděje články vychovatelské, methodické, země-, národo- a životopisné, rozmanitosti, básně a povídky ze života učitelského, jakož i rozličné úvahy školství národního se týkající atd. Čistý výnos určen je ku podpoře chudých vdov a sirotků po učitelích.

— *Text oblíbené Mehulovy opery* „Josef a jeho bratři," která se roku 1807 poprvé v Paříži a r. 1824 v Praze na českém jevišti v překladu Chmelenského provozovala, vyjde co nevidět nákladem R. Veita. Mimo text umístěn bude tamtéž stručný obsah zpěvohry dle aktův a životopis výtečného francouzského skladatele Mehula od Em. Meliře.

— *Roztomilé Erbenovy sbírky* „Prostonárodních českých písní a říkadel" vyšel sešit pátý, v němž se končí písně svatební, společenské, a počin jí písně o stavích, živnostech a jiných stránkách života občanského.

— *„Zábav pro mládež"* vyšly u Pospíšila dva sešity, a sice povídky „Pomsta mouřenínová" a „Pokladnička," oboje v druhém vydání.

— *„Pán světa"*, pokračování to románu „Hrabě Monte-Christo" počal vycházet nákladem Steinhauserovým.

— *„Humoristické listy"* přešly posledním číslem v redakci p. Ant. Štraucha, druhdy vydavatele „Diblíka" a dosud stálého spolupracovníka listů těch. Jak se samo sebou rozumí, nezměnilo se tím pranic jiného na „Hum. listech."

— *„Boleslavan"* stal se číslem od 4. dubna týdenníkem politickým

— *Písecký „Otavan"* počal vycházeti na místě zaniklého „Poutníka od Otavy." Vychází třikrát za měsíc a redaktorem jest pan V. V. Janota.

— *Nové mapy.* U Frant. Lipše vyšly „Mapa Polska", která zajisté nyní mnohým bude vítána, a „Mapa Evropy", kterouž dle nejlepších pramenů upravil prof. Jos. Erben. Pan Lipš hodlá vydati celý atlas takovýchto map, které budou vycházeti ve lhůtách čtyrnedělních

— *Petr ryt. Chlumecký,* o jehož úmrti podali sme v předešlém čísle krátkou zprávu, narodil se v Terstu dne 30. břz 1825. Studoval gymnasium v Zadře a od roku 1836 v Brně, práva v Olomúci a ve Vídni. Ukončiv studia cestoval po Německu, po Vlaších a malé Asii, načež r. 1846 vstoupil do státní služby. R. 1848 byl na sněmě moravském co majetník statku Říkovského a zvolen jest do výboru zemského. R. 1850 stal se okresním komisařem, r. 1854 sekretářem u místodržitelství, 1859 místodrži-

telským radou. Hlavně přičiněním jeho zřízen a obohacen jest moravský archiv zemský; neboť co výbor zemský usiloval o to, aby pokračovalo se v důkladných pracích archiváře Bočka, a jeho záslužným přičiněním ustanoven velezasloužilý Chytil, nedávno zemřelý, r. 1855 za archiváře. Nemalou zásluhu získal sobě Chlumecký tím, že na jeho vybídnutí šlechtičtí velkostatkáři se usnesli, aby na jich útraty vydány byly desky zemské od r. 1348—1480, které nyní již dotištěny jsou. — Co se týkne prací jeho historických, některé z nich roztroušeny jsou po rozličných časopisech vědeckých; z prací o sobě vydaných jmenujeme: „Dorfweisthümer," „Regesten der mährischen Archive," „Ueber die Genesis der Corporationsgüter in Mähren," „Die altständische Verfassung Mährens" a konečně nejznamenitější dílo jeho: „Karl v. Žerotín und seine Zeit." Nepřetržeňou prací, již i hodiny nočnímu odpočinku určené obětoval, urychlilo se vyvinutí zhoubné nemoci, tak že ani onen prostředek, kterým vždy na nějakou dobu se vzkřísil, vloni více prospěšně neúčinkoval, totiž žinčice Rožnovská. Navrátiv se z Rožnova slabší ještě, než tam se byl odebral, nicméně po celou zimu ještě účastnil se v rozličných pracích a ještě 4 dni před smrtí svou počal práci vědeckou. Jako každý na prsa chorý, kochal se až do poslední chvíle nadějí, že navracujícím se jarem i jemu navrátí se zdraví. Naděje ta ho však zklamala. — Zásluhy jeho o dějepyt vlastenský uznal chvalně sám zesiotec dějin našich Frant. Palacký.

— *Divadlo v Košířích*. Poslední můj dopis o představení „Paličovy dcery" rozhořčil několik pánů, kteřížto ve všem, cokoli se k dobré věci činí, něco protivného vidí. Bylo ale tenkráte rozhořčení tím větší, že primadona Košířského divadla cítila se být uražena, an referent neuznal za dobré, by se o ní obšírněji zmínil, kdežto o slečně, která teprvé podruhé na jevišti vystoupila, obšírněji se promluvilo. — Od počátí zdejšího divadla dala by se již napsati kronika tlustší nežli Hajková a strakatější nežli o Eulenšpiglovi. Skoro po každém představení až doposud strhnou se všeliké hádky a nesvary a počne se rozthrování a dvojení společnosti ve dva tábory. Nepořádek, jaký při společnosti nyní panuje, musím zde pp. ochotníkům veřejně vytýkat. Ku př. u rozdávání úloh si každý herec vybere, co chce hráti a co se mu nejlépe líbí, třeba se to ani dost málo nesrovnávalo s jeho schopnostmi. Z toho povstanou opět nové hádky. Má-li se ochotnické divadlo s dobrým výsledkem potkati, musí jeden druhému také vyhověti, aby ku předu kráčejíc, takto za probuzení a ušlechtění ducha řádně působiti mohli. Dokud ale v společnosti svornost a sjednocenost není, je marné vše namáhání, a byťby po každém novém rozbroji, který se posud skoro při každé hře stane, se zase podaly ruce, a byťby znova se pilo na bratrství, když už nad divadlem visí Damoklův meč. Doufáme i čekáme již dlouho, avšak nadarmo. Nyní zvolila společnost opět svého bývalého regisseura pana Stanislava. Uvidíme, jak daleko to nyní povede. Myslíme, že by bylo nejlépe, by se určil každému herci zvláštní obor, by takto se předešlo všelikým hádkám; společnost dosti dobrých sil chová, a nemuseli bysme tedy vidět na jevišti jednou hrdinu a podruhé komika v jedné osobě. Doufáme, že si pan regisseur povšimne tohoto poznamenání a že toho při své dobré vůli dokáže, čehož bysme si nejvíce přáli. — A nyní k posouzení hry samé. V pondělí dne 6. dubna provozovalo se po čtyrnedělní přestávce „Katovo poslední dílo," smutnohra ve třech jednáních od J. M. Boleslavského. O hře této musíme se jen pochvalně zmíniti, ačkoli dvě hlavnější úlohy Milovína a Bleskoty byly teprvé den přede hrou hercům dodány. V celé hře pozorovali sme, že každý se snažil, by v úloze své vynikl, čehož hlavně docílil p. Šteffel. Jeho Kulovín byl do podrobnosti prostudován a v každém jeho pohybu seznali sme obratného a pilného herce. Král Václav byl výborně zastoupen p. Pazourkem, o kterémž herci sme se již mnohokráte pochvalně byli zmínili. Pan Vlček st. (Milovín) vystoupil ponejprv na jeviště; nemůžeme tedy bráti naň přísné měřítko, avšak nic nepokazil. P. Holub (kat Ambrož) hrál velmi dobře a dostalo se jemu jakož i pp. Šteffloví a Pazourkovi od přečetného obecenstva hojného potlesku. Souhra byla v celku dobrá. *Roma.*

— *Ve Skutči* sestoupil se výbor, aby oslavil památku národního básníka Rubeše, a uveřejnil k tomu cíli následující provolání:

Drazí bratří Čechové!

Žádný snad národ neslavil důstojněji svého vzkříšení jako národ náš, sotva že zaplály nad obzorem jeho červánky nového života.

Pochopiv povinnosti své, chvátá téměř zimničným zápalem dokázati vděčnosti k života svého buditelům, koná slavnosti na oslavu bohatýrů ducha, kteří život svůj službě jeho zasvětili, a staví jim nádherné pomníky, k nimž i pozdní pokolení s hrdostí a chloubou budou pohlížeti. Než komu neznámo, co v směru tomto za posledních dob vykonáno!

Abychom i my dokázali činem, že jsme uznalí národa svého synové, rozhodli sme se k důstojnému oslavení i zvěčnění památky proslulého křisitele ryze národního života po našich vlastech, jenž po drahnou dobu v středu našem působě, v městě našem šlechetného ducha vy-

pustil, a zřídili sme výbor, jehož úlohou jest: důstojné oslavení památky slavného spisovatele českého Frant. Jaromíra Rubeše.

Výbor tento došel výnosem slavného c. k. místodržitelství od 1. března 1863 č. 12.359 úředního stvrzení.

Jelikož však slavnost Rubešova nemá a nemůže býti slavností toliko místní, ale v pravém smyslu slavností národní; uveřejňuje výbor slavnosti toto provolání k národu Československému, k jehož nejprvnějším synům Rubeš náleží. — Rubeše zná celá vlasť, jeho duch zavítal ve skromnou vísku, jeho snahy nesly zdaru v královské Praze.

Kdo vypočte, kolik srdcí rozmítil láskou k vlasti, kolik radostných chvil národ strýzněný zažil na výsluní jeho Musy? — Než bylo by od místa vyličování zásluh Rubešových a plodů jeho ducha ceny nehynoucí.

Rubeš náleží bez odporu k nejznámějším mužům národa našeho a popularnost ta jest zajisté nejkrásnějším pomníkem jeho působení a neunavného pracování na národu roli dědičné.

Horlivý národovec vel. p. P. Bezdíček již sice před 7 roky se postaral o zbudování pěkného náhrobního pomníku Rubešovi na hřbitově našem; pomník ten však neoznačuje místo, kde tělesné ostatky Rubešovy odpočívají; proto mají se ostatky ty v neporušitelnou skříň uložiti a příslušným obřadem k pomníku přenésti. — I dům, v němž Rubeš po drahná léta žil a v němž zemřel, nenese posud známku své důstojnosti pro každého Čecha; protož má býti označen památní deskou s poprsím oslavence.

To byly hlavní dva úkoly celého podniku; bližší a podrobný program co možno nejdříve se uveřejní.

Den slavnosti nejspíše bude 10. srpen t. r. — den to úmrtí Rubešova. Chceme, aby slavnost naše byla oslavence a národa důstojná! Naše město však roku minulého hrozné stihlo neštěstí velikým požárem, a proto nás tím nastalé nepříznivé poměry nutí, abychom se obrátili k vám, drazí bratři v Československých vlastech, byste nás v tomto podniku národním s obvyklou nadšeností a obětavostí podporovali, abychom spojenými silami vložili květ v krásný věnec, jímž Čechie za posledních dob ozdobuje skráně své.

Pevně doufajíce v obětivost vlasteneckou přečetných ctitelů oslavence, jsme přesvědčeni, že hojné účastenství v podniku zde vytknutém dopomůže stálým našim silám ku skvělému výsledku.

I sebe menší oběti k cíli naznačenému s ochotou přijímají redakce politických denníků českých i také pokladník výboru pan Jan Přibyslavský ve Skutči. Pakliže by podniknutí toto ryze národní účastenství došlo hojného a žádoucího, má se též zříditi na věčnou památku nadací Rubešova pro chudé studující zdejší.

Uznávajíce za nepotřebné, důrazněji vyzývati k účastenství tam, kde sama věc, sám cíl tak zřejmě mluví k srdci veškerých národovců, vyslovujeme vřelé přání, aby 10. srpen r. 1863 jasným se zaleskl písmem v novodobých dějinách milého národa našeho.

Ve Skutči, 25. března 1863.

Výbor slavnosti.

— *Z Roudnice.* Zdejší zámecký park se nakvap opravuje a místy zcela obnovuje, a to proto, jak všeobecná fama dí, že bývalý neapolský král František své sídlo ještě letos v zdejším vévodském zámku prozatímně vzíti hodlá. Za pravdivost tohoto mínění nemohu ovšem ručiti. *J.*

Dopisy redakce.

Faleš. Hor. zde. Máme za to, že ste si z nás nechtěl udělati dobrý den, odesýlaje nám tyto básně. Neboť všecky jsou tak slabé, že nevíme ani, kterak Vám na to vážně odpovědít. „Duma“ jest samé „sladkobolné rozechvění“ a spíše nějakou přednáškou, kterak se všelijaké druhy lásky sekcírují; avšak básní to není. Jsou-li Vaše „popěvky“ překladem, jest překlad velmi nedbalý; jsou-li originálem, platí o nich totéž. „Zvrtlý básník“ jest i nad obyčejnou deklamaci špatný. Formu nemá nižádnou, metrum užíváte, jak se Vám právě nahodí; totéž platí o rýmech, jež jsou u Vás jen místy náhodou dobré.

Panu Janu K. zde. Něco talentu prosvítá z Vašich veršů. Vaše „lyra jest potažena strunami,“ avšak mezi nimi je mnoho špagátu. Tak jest Vaše „Pomsta“ nad míru rozvláčná, a myslíme, že mimo nás by ji sotva kdo dočetl ku konci. Přece však se jí nedá upříti jakýsi dobrý rytmus co do vypravování. Tutéž rozvláčnost mají Vaše drobnější písně, tak že se v nich ty lehké myšlénky úplně ubíjí. Chcete li k něčemu dospěti, musíte čísti dobré věci, ale především si býti nejpřísnějším autokritikem. Taktéž se myšlénka často motá mezi pravým a falešným výrazem; a v tom ohledu musíte všechen zřetel obrátiti k precisnosti.

Panu Al. K. zde. Časem upotřebíme.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském kněhkupectví v nov. alejích č. 186. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. Rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: Vítězslav Hálek.

Číslo 16. 16. dubna 1863. XIII. ročník.

Heberejské melodie.

Kvílení Jeremiášovo.

(Pláč kap. V.)

Rozpomeň se, Pane — viz, co nám se děje!
Lid tvůj zavřen, sláva tvoje mizí,
tvé dědictví padlo v ruce cizí;
cizák domy naše zloupiv, se ti směje!
Naši otci tlejí v hrobě,
vrazi przní jejich rovy,
matky, opuštěné vdovy
s námi lkají na sirobě.
Sion zprzněn, sláva tvoje hyne:
viz, co nám se děje, Hospodine!

Naše role, nivy, lesy — vše nám vzato!
Za peníze pijem svoje vody;
hrdla naše v poutech — naše rody
vrahům otců vyráběti musí zlato.
Bez oddechu na robotě
cizím krmíme se chlebem,
z hlubokých ran krev si střebem,
úpějíce v nectné psotě
Lid tvůj mře, a sláva tvoje hyne:
viz, co nám se děje, Hospodine!

Hříchy otcův mrtvých tlačí naše týmě,
tresty tvého hněvu pro neřesti
po nich musíme my bídní nésti —
a otroci vládnou — hanobí tvé símě,
lid tvůj mroucí pro strach meče,
rozehnaný na vše strany,
hladem černá, vrahem štvaný
jako stín se pouští vleče.
viz, co nám se děje, Hospodine:
lid tvůj mře a sláva tvoje hyne.

Na Sioně ženy, v městech judských panny
poškvrněné násilníkův rukou,
knížata nám zbili — starce tlukou,
k žernovu mláď berou — vlekou bez obrany.
V branách nesedají kmeti,
v prsou vymřely nám zpěvy,
radost prchla — pro tvé hněvy
i nevinné kvílí děti.
Lid tvůj mře, a sláva tvoje hyne:
viz to — rozpomeň se, Hospodine.

Ach, koruna slávy s naší hlavy spadla!
Srdce mdlí a oči zakalené —
po Sionské hoře po zpuštěné
lišky chodí: — všecka krása její svadla.
A my hynem — bídně mřeme!
Ty-li k nám se a nás k sobě
neobrátíš, na porobě
umřeme a zahyneme.
Viz to, rozpomeň se, Hospodine:
lid tvůj mře, a sláva tvoje hyne!

Václav Štulc.

Upadl do bláta!

(Dokončení.)

III.

Když ztratil Vít Jindřišku s očí, ustálila se poněkud mysl jeho, a nebylo divu, že si, vida se samotna v poštovním voze, z hloubi duše oddechl. Včerejšek i dnešní ráno připadalo mu jako sen, z něhož se nerad probouzel, a z krásného sna přejít do všedního toho života, věru není vítaným přechodem. Nyní mu teprvé vstupovaly na mysl veškeré okolnosti nynějšího jeho postavení; jsa vždy přímého srdce, ducha lsti a úskokem nedotknutého, skorem se hanbil, že se dal unésti proudu probuzujícího se mu v srdci citu, nemohl si toho odpustit, že nevystoupil v prvním již okamžení s pravdou — ano zlobil se, že jako vrtkavý plavec, jenž má vytknut cíl, dal se unésti prvnímu větru: zkrátka byl sám s sebou v rozporu, a tím mrzutějším, čím častěji se mu proti vůli vracel obraz Jindřiščin, obraz tím vnadnější, čím dále se od dívky vzdaloval, před rozplamenělou mysl. Bojoval s upomínkou, bojoval s citem — ale konce toho boje neviděl, ač se hleděl obrniti celou váhou dětské poslušnosti a pevné mysli.

Teskným srdcem jel Vít odpoledne z hostince v Břetislavi k domu přítele otcova, statkáře Zlatodolského. Zdálo se mu, jakoby hlas otcův mu do duše volal přísným zvukem: Zrádce! — A podivno, Vít nebyl s to, aby si nastávající svou nevěstu zkrášlil v duši jinak, než obrazem Jindřišky, a obraz ten nemohl odpudit od sebe — vždy a vždy se zas vracel v jasnější, v svěžejší podobě.

Vít sleza s kočáru zazvonil u vrat nádherného domu. Domovní jej odkázal do zahrady, kde panstvo po obědě se procházelo.

Širošírá zahrada se rozprostírala před očima Vítovýma, umění a vkus napomáhal tu přírodě; rovnou čárou ode vrat táhlo se uměle přistřižené stromořadí k hlavnímu altánu, vyvýšenému o několik stupňů. Tam jej pobízel domovní. Vít však, aby poněkud nabyl chladnější rozvahy, než vstoupí před obličej dívky, uhnul hned z počátku do postranního stromořadí doufaje, že i jím se konečně dostane k altánu. V hlubokých myšlénkách přicházel právě k postranní besídce, vinním lištem hustě zastíněné, když zaslechl polohlasnou rozmluvu; slov sice nedoslechl, rozeznal však dobře hlas mužský od jemného ženského. Bylo však pozdě, aby se byl vrátil, a aby se nezdál špehounem, vykročil pádnějším krokem, octna se v okamžení u vchodu besídky, skrze niž ho cesta vedla. V prvním ale již okamžiku litoval, že zbočil z přímé cesty — po straně v besídce stáli důstojník a dívka, právě se vyvinuvší z objetí, hledíce naň upnutým, výčitek plným okem. Co se tvář dívky, zpanilé a plné vnad, pokryla silným ruměncem, polila tahy obličeje důstojníkova smrtelná bledost, a z očí mu sálal oheň zlověstné nevole.

„Jakým právem sem přicházíte?“ hřměl hlas důstojníkův Vítovi vstříc. Vít seznal, že tu třeba nejvyšší chladnokrevnosti, nemá-li se stát vstoupení jeho do domu přítele otcova osudným, pročež povztýčiv hlavy své odvětil mírným, avšak odhodlaným a pevným hlasem:

„Jsem cizinec, zde neznámý; a že právo mám, abych sem vstoupil, dotvrdí mi pan Zlatodolský. Pročež račte poshovět a omluvit mou přítomnost tak dlouho, až vám ji vysvětlí přítel rodiny mé!“

„Můj otec že vám práva dotvrdí, můj otec přítel rodiny vaší?“ — tázala se dívka probírajíc se ze zaražení svého. „Rcete, kdo jste, pane!“

Při slovech těch pohlédla vroucím vzezřením na důstojníka, jakoby se snažila prudkost jeho již již znova propuknout hrozící umírnit.

Dříve však, než Vít odpověděti mohl, ozval se hlas přišedšího sem Zlatodolského: „Aj, což pak se zde děje?“ —

„Jsem Vít Nekrasa,“ mluvil Vít předtuchou jat, že vidí otce dívky; „jste-li vy pan Zlatodolský, víte proč sem přicházím. Tato-li dívka dcera vaše, vím opět já, že sem přišel nadarmo!“

„Otče, odpusť svému dítěti!“ prosila Ema uvrhnuvši se zároveň s důstojníkem na kolena před otcem. „Zde onen muž, s nímž a pouze s nímž může Ema tvá šťastna býti!“

Starému dobrému otci bylo dvoje to překvapení přes příliš; nevěděl, má-li vítat dříve hosta aneb věnovati dceři a milenci jejímu prvního slova, vždyť ani sám nechápal úplně sběh věcí! Vít ale neváhal; neznaltě v životě svém dosud šťastnější shody.

„Nuž otče, zde dcera vaše, čiňte, co káže vám otcovské srdce — já jsem a zůstanu v domě vašem cizincem, jenž nikdy blahu rodiny vaší nebude závadou. Žádám, vřele žádám pro dceru a vyvolence jejího otcovského požehnání. Dejž bůh, aby kroky mé přinesly do domu tohoto uspokojení, dejž bůh, aby požehnání vaše přineslo blaho dárci i obdarovaným!“

Vít se při slovech těch nalézal v jakémsi zimničném záchvatu, a hlas jeho se třásl — vždyť boural pouta, jimiž měl být sevřen celý jeho život, život, jenž nenáležel jemu více. A proto měla slova ta tolik přesvědčivosti, tolik váhy. I starý Zlatodolský i milenci zřeli naň s udivením, tito pak i s vděčností.

Se slzami v očích vztáhl Zlatodolský ruce nad hlavami dcery a vyvolence jejího; němě, beze slova pozdvihl je k sobě a tiskl jednoho po druhém k srdci. Teprvé po objetí dlouho trvajícím zahrozil prstem dceři své: „To si mi neměla za zády strojit!“

Vzal Víta za ruku a tiskna ji pravil: „Vy chcete být domu mému cizincem? — Nikoli, odřekl-li ste se ruky dcery mé, nesmíte se odříci přátelství našeho: vyť jste svědkem zaslíbení mé Emy!“

IV.

Z rána na druhý den seděl Vít již opět v poštovním voze, unášejícím ho zpět do Čech. Spánek se mu vší mocí věšel na oči, neboť noc přežil u veselé společnosti v domě Zlatodolského; a přece se snu vzpíral, seč byl. Snulo se mu toho tolik v duši, že nemohl přijít k jasné myšlénce, a blížila-li se mu tato — a byla to myšlénka zářnější, vábnější nad hvězdy nebes! — blížila-li se k němu, neměl tolik odvahy, aby se v ní udomácnil.

Několikrát již pronesl pološeptem slova: „Já bláhový, těším se z volnosti, těším se luzuou nadějí, abych tím trpčeji seznal skutečnost! Ano, já svoboden, a ona . . . .“ Ten věčně dotiravý hlas nejistoty a nepokoje trýznil jej k zoufalství. Volal zpět do paměti své každé slovo, jež splynulo s růžových rtů Jindřiščiných, bavil se s ním, podkládal mu všech možných smyslů, jen aby se zbyl svého nepokojė, vše nadarmo; čím více se v myšlénkách hloubal, tím více ostnů nalézál, jež se mu nemilosrdně do duše draly.

Jako uštvaná zvěř, stulíc se do bezpečného brlohu a těsně oddechujíc, stále ještě se strachuje přepadu každým okamžikem, tak i Vít nabuda po chvíli pokojnější mysli, sám si ji těkavostí myšlének, vyhledáváním nových a nových pochybností opět zahnal.

Sám v sebe uzavřen, nedbal o své okolí a trvalo valný čas, než si toho povšiml, že má proti sobě dva spolucestovníky. Leč bylo mu milo, že spolu živě hovoří a jeho na pokoji nechávají. Konečně přemohl spánek víčko jeho, a Vít tvrdě usnul usnul a snil — nuž, však každý uhodne, o kom asi snil.

Teprv přísný hlas celníka na branicích probudil ho ze sna, an právě jemným hlasem šeptal: „Jindřiško!“ — Byl prospalý a teď si teprv patřičně všimnul svých sousedů. Tito nyní mlčeli a každý hleděl jinou stranou z vozu; tváře obou okazovaly patrnou mrzutost, a snadno se dalo mysliti, že se v něčem nepohodli a nyní sami sobě se vyhýbají. Vít je mlčky hodnou chvíli pozoroval a tu spatřil, že starší z nich, usedlý, vážný muž, jemuž již vlas prokvetal, časem mrskl okem po mladším as třicítiletém panáčku, nastrojeném, jakby ho z nějakého modního žurnálu byl vystřihl. Ve výrazu oka zrcadlila se starému jakás nedůvěra a obava, zároveň ale též dychtivost; snad u něho následovala na roztržku lítost, a nyní zamýšlel hovor zase rozpočít.

Tak as myslil Vít a umínil si být nyní pozornějším svědkem, aniž by prozradil, že skutečně svědkem jest. A nemýlil se; starý vztáhl ruku a podával ji mladšímu.

„Příteli, nehoršete se tak kvapně pro mou upřímnost; bylo by mi toho od srdce líto, kdybychom měli při prvním vkročení do mé rodiny přinést zasmušilé čelo. Jsem, jak jsem, jinak se nemohu k lidem mít, ani k cizím, tím méně k vám.“

Mladší si brál prsty, bohatě prsteny posázenými, s řetízkem u hodinek a teprv po chvíli vložil ruku do pravice sousedovy, odvětiv mrzutě:

„Ctěte zásady mé, chcete-li, abych ctil vaše."

„Ale můj milý," odpovídal starší mírným hlasem, „kdožpak chce urážet vaše zásady? — Já vám sdílel jen náhledy mé, ze zkušenosti nabyté, náhledy, v nichž sem vychoval též dítě své, uznávaje za dobré, abych takto aspoň prostředně vás s dcerou svou seznámil. Jsem Čech, a vlast mou mne učila matka milovat; lásku svou sem přenesl do srdce dítěte — což sem tím zhřešil?"

„Bláhovství, dětinství!" polopohrdavě se usmál mladší soused. „Čech — vlasť — co za pojmy s tím spojujete? Vy jste Čechem, pravíte, a cítíte se Čechem — nuž a jste snad konečně i hrd na to slovo — slyšte — na slovo Čech?"

Řeč jeho zněla tak prostopášně, že se již Vít bezmála ozvat chtěl; leč ještě v čas se spamatoval, právě když starší odpovídal.

„Pravdu máte, hrajete-li si se slovy — mně tu běží o více než o pouhý zvuk. Rcete upřímně, rovněž mně, nejste vy též hrdým proto, že jste, že se cítíte být členem německého národa; doufám, že i vám je něčím více, než pouhým zvukem, slovo: já jsem Němec!"

„Bah!" odfoukl si mladší onsměšně, „nyní vím, že mi ani nerozumíte. Čech, Němec, dobré to roztřídění — pro dětinský věk lidstva. Ó těch nedospělých náhledů! Čím pak se liším od vás, pohleďněte jen na mne, prosím; snad řečí? — toť pouhý prostředek k životu; snad tím, že sem se narodil s této strany Krkonoš, a vy s onéno strany? A čím ještě? — Ne, ne, u vás tam v Čechách lpíte ještě přes příliš na hrudě, zapomínajíce, že příroda nikde samorostlé hranice mezi lidstvo nepostavila. Já nejsem ani Němec, ani Francouz, ani Angličan, nechci býti ani tím ani oním — a žena má budoucí, musí zapomenout, že jí otec nalhal pojmů, kterýmž v skutečnosti schází předmětů; žena má musí být pouze tím, čím já jsem — totiž člověkem, a nikoliv omzkoprsou Češkou!"

„Pane," vskočil mu starý prudce do řeči, a tvář mu zahořela hněvem — „pane, nežertujte tak bohaprázně — jinak si vystavíte neprolomnou hráz mezi srdcem mým a svým! Však nikoliv," pokračoval po přestávce opět mírným hlasem dále, „tak do opravdy vám tu přece nejde. Váš otec nebožtík byl pravým Staročechem, vy víte, že sme si byli více než bratry — a vy jste jeho synem, bohužel že nikoli synem té vlasti, kterouž on tak vřele ctil a miloval."

„Aj hle!" přetrhl mu mladší řeč další. „Snad mi nechcete dokonce říci dvorným způsobem: Turčín horší Turka? — Já mluvě prvé, nežertoval sem; holou, nahou pravdu, tak jak ji znám, sem pověděl. Já neznám žádného blouznění, víte dobře, že se to k mému stavu kupeckému nehodí; co nemohu, jak se říká, nahmatat, není tu pro mne. A kdybych si i chtěl zablouznit, dal bych vám pro náhledy své i dosti důvodů. Hleďte, lidstvo dle náhledů vás blouznilků musí prý ku předu, musí prý provésti a uskutečniti jednu myšlénku: lidskost — nuž prospívá ta myšlénka, když se z lidí tvoří kasty, mravem, řečí, celým životem od sebe odloučené: prospívá tím, když se jeden vpraví do formy Čecha, druhý si navlékne na sebe Němce, třetí si zahraje na Francouze a ještě na jiné a jiné odrůdy lidského pokolení? — Aj, slyšte mne ještě jednou: vlast má je širošírý kraj země, národ můj je celé lidstvo, a směšné jest mi slyšet o citu pro vlast, pro národ!"

Vít patrně viděl, jak starší se přemáhá násilím, když se jal opět mluvit.

„Vy tedy nechcete slyšet o citu pro vlast a národ — ba, vy nechcete, nemůžete rád slyšet o tom mluvit, co vůbec neznáte, vy neznáte ani, co se citem nazývá. Hle, odpovězte mi na několik otázek. Předpokládám nyní vaše náhledy. Vy jste tedy jen člověkem; rcete, znáte co člověk jakých povinností k druhým lidem? —"

Mladší soused se po té otázce vůčihledě zarazil, a žlutobledá, vyžilá tvář se mu nepříjemně skřivila; neočekával, že mu bude zastávati slov, slátaných z běžných ve světě frasí. — Naučil se jim jako papoušek — aby pátral po základu, to mu ani ve snu nepřipadlo!

„Povinnosti?" opakoval po starším. „Nu ano, připouštím, ale jen tak dalece, pokud by nemohl člověk bez člověka obstát."

„Dobře, vy připouštíte, a byloby směšné" — a to pravil starý s důrazem — „kdybyste chtěl upírat. Pomyslete si jen své postavení v rodině a odpovídejte dále; myslíte-li, že máte jakých závazků k své rodině?"

„V jistém způsobu, ano!"

„Pomyslete si dále, žeby jeden i druhý z předků vašich proslul životem a skutky, a jeho jmeno žeby se slavilo celým lidstvem — rcete, nebyl byste na jmeno, jež po předku svém ste zdědil, v skutku hrdým?"

Soused se rozpakoval.

„Jen odpovězte!" pobízel starší.

„Nuže, za jmeno to bych se sotva hanbil."

„V skutku? — A nyní si myslete dále, že z rodiny povstává pokolení; z pokolení . . ."

„Snad národ? Haha!" dal se mladší jizlivě do smíchu.

„Ano, pane, národ!" vybouřil Vít mocným hlasem ze sebe, nemoha se již déle zdržet káravého slova, jímžby frivolního nedochůdnkia srazil zpět do patřičných mezí. „Národ, můj pane, který by se hanbil za takého odpadlíka, za takového vyklešťěnce — byť to byl národ český aneb jiný!"

Tímto výstupem se změnila situace zcela. Chvástavý kosmopolita ztichl najednou ve svém smíchu a bránil se lichými důvody dále proti přesvědčujícím důkazům Vítovým — starší soused nyní více již jen poslouchal. Vít konečně pravil: „Kdo nechce, nedá se přesvědčit; vy ale, pane, si pamatujte, že ten kdo nemá citu pro vlast a národ, nemá ho ani pro rodinu, ani pro lidstvo, a že stojí hluboko pod zvířetem!"

„To je hrubá urážka!" vzkřikl na to kosmopolita v zařivém vzteku.

„Nikoliv urážka!" pozdvihl starší soused jeho opět vážného hlasu svého. „To pravda, svatá pravda, a jen člověk bez srdce a bez ducha jí zneuzná!"

Vůz právě zastavil v městysi Freiheitu. Kosmopolita se vzchopil a se slovy: „Děkuji náhodě, že sem dosud nepřekročil prahu, za nímž by nebylo víc vykoupení z pout malichernosti!" chladně se ukloniv, z vozu vystoupil.

Starý tiskl Vítovi, nemohoucímu dosud úplně pochopit, co se tu vlastně děje, křečovitě ruku a polohlasně pravil: „Děkuji ti, svatá prozřetelnosti, že si odvrátila metlu od šedin mých; ubohé dítě, toho bysi bylo za svou lásku a oddanost nezasloužilo!" — Starému se zalily oči slzami, a hluboké ticho panovalo po ten kousek cesty do Janských lázní, jehož porušit si Vít netroufal. Tušilť, co se asi děje v srdci souseda jeho!

V.

V láznich slézali s vozu.

„Libo-li vám, pane," pravil nový známý k Vítovi, „býti dnes mým hostem? Mám se zavázána, abych vám podal krátké vysvětlení toho, co se na naší cestě mezi mnou a oním pánem událo."

„Jsem vám velice díky zavázan," omlouval se Vít; „leč první návštěvu svou zde v láznich sem již zadal."

„A pozdržíte se zde bezpochyby déle?" —

„Aspoň do zejtřka."

„Zamlouvám si tedy návštěvu ještě dnes večer; prosím za jmeno —

„Vít Nekrasa."

Již se rozcházejí, an se právě Vít slaby táže, kde ubostěna jest rodina páně Skálova.

„Jakže pravíte? Skálova?" vskočil mu s radostným pohnutím nový známý do řeči.

„Ano, Skálova," odvětil Vít již skoro nevrlý, že je zdržován. „Rodině té sem slíbil návštěvu."

„Nuže, to půjdeme spolu!" Vesele pravil starý a pojal Víta znova za ruku.

„Vy jste — —" hádal Vít v rozpacích.

„Starý Skála, tak jak zde před vámi stojím."

„A zde na vás čeká choť i dcera?"

„Tak jest!"

„A onen pán, jenž . . . . ?"

„Můj ex-zeť!"

„Svrchovaný bože!" vyrazil Vít ze stísněných prsou, nechaje se od Skály bezvolně vésti.

Jak byli přijati od paní Skálové, jak od Jindřišky, jakého překvapení se dostalo oběma stranám, jak se pozdě do noci vypravovalo o vespolných událostech, toho vypravovati mi již, drazí, odpusťte. Jedině to vám ještě sdělím, že Vít týž večer ještě psal otci o utrpené ztrátě za hranicemi a o nabyté skvělé náhradě v Čechách, a že starý Skála od těch dob, kdykoli se dotkla řeč nehodného syna hodného přítele, naráželje na podobiznu jeho, uvykl si říkat: „*Upadl do bláta!*"

B. Janda.

Vyhnanci.

Od *Ad. Chamissa.*

II. Bestužev.*)

„Hněv nebes přece zkázou jej zachvátí,
bůh v světa dějinách odplata slove
a setbě hříchů nedá umírati!“

Tak v Jakucku zní zpěv v noci ledové,
tak hvězdám utužilý lovec pěl
a básní sdílel kouzlo zvláštní, nové.

Cizinec pění jeho uslyšel,
to muž, jenž před nedávnem pro vědění
až sem do říše zimy odešel:

„Kdož jsi, jenž zvuky živíš noční snění?“ —
„Kdož ty, jenž ptáš se? — Mějtě tento zpěv,
před tebou neumlkne jeho znění.“ —

„Cizinec pouze tázal se tě, radost měv
z tvé písně mohútného zaznívání;
nehodlalť pobouřit tvůj hněv.“ —

„Buď vítán mi a nevykládej ani
mi ve zlé náhlé řeči prudkou píli,
neboť mi přísluší dnes pýchy horování.

Pojď se mnou, u vyhnance pobuď chvíli,
vypravím ti pak ochotně vše hned,
což toužíš poznati, můj hoste milý.

Zde v jícnu hrobu svého, v stanu běd
jsem svobodný muž, smělý slavík jsem,
jenž snění svoje hlásá co noc v svět.

Mně volný hlas zní posud plným hlaholem,
mně prsa dmou se, smělost nezlomena,
a čím jsem, zcela tím a všude jsem.

Mne země učí, nebes obloha vznešená,
a hvězdy, kteréž dí mi v běhu svém:
Vždy v před nám káže pud, nás stále žene.

Viz jasný vůz tam nad tvým temenem,
výš spěje posud, ještě touží výš,
by do hlubin pak klesl obratem.

*) Aleksandr *Bestužev*, známý pod jmenem *Marlinský*, bohatě nadaný básník ruský, byl s Ryljejevým, Pestelem, Muravěvým a j. účasten spiknutí, kteréž vypuklo při nastoupení cara Nikolaje. Poslán co sprostý voják do Jakucka, pak na Kavkaz, zahynul roku 1837 v boji s Čerkesy.

Já dospěl ke sklonu své dráhy již,
nechť mně neb jiným — los se jistě promění,
vznesem se, nesnil marně sem, to zvíš.

Národů soudný den to záhy potvrdí,
neb třeba ještě váhy v rovni jsou,
přeplná miska přec se nakloní.

O carskou říš sem stál já smělou hrou;
ještě se sázka velká promařila, —
on vydal prsa v ránu smrtelnou!

Jsem *Běstužev*, jejž pověst naznačila
co druha *Ryljejeva* v spiknutí,
jemuž poslední jeho píseň hlaholila:

o *Vojnarovském* zpěv to labutí,
jímž svobodě vzdal nejlepší své síly,
an tušil snad osudu kynutí.

Zpěv posud zní — k potomstvu jaře pílí,
on ale k popravišti klidně šel:
mně smrt nedána, mne sem vyhostili!

Tvůj Vojnarovský strašný pád tvůj zřel,
Mazepo můj, a chová slovo tvé
ve srdce schráni, jakby zlatý klenot měl.

Ty, nový Müllře, opět stojíš zde,
bys tady na obraz pozíral týž.
Ten v paměti své odnes k dálině;

a pakli do vlasti se navrátíš,
dej básníku tu látku ku pění,
by v písni žil, jejž zničit chtěli spíš.

To bude druhý výboj, ne však poslední,
přeblaze tomu, jemuž souzen třetí!
Třetímu *odplata* a *soud* se dí.“

Doznívá psance řeč, hrozebně letí,
tu v nebi severním zář svítá ranní
a oblouk jí se klene ve zápětí;

a z oblouku krvavé záře plání
na jih v podivném srší jiskření
a splývajíc se k obzoru se sklání;

s nejistým svitem barvy střídají se,
jak plápol požáru se hvězdy rdí,
paprsků pozbudou a ztrácejí se.
K severu hledí oba v mlčení.

Přel. *Jiří V. Jahn.*

Malá Fadetka.

Od George Sandové. Přeložila Žofie Podlipská.

(Pokračování.)

XXXIV.

Otec Barbeau, když ji viděl tak obezřelou a porozuměv jejímu vtipu, nechvátal tak tuze, aby našel, kam umístit její jmění, jako aby se dověděl o pověsti, jakou si vyzískala v Château-Meillantu, kde byla strávila jeden rok. Neb lákalo-li jej to krásné věno, aby přehlédl nepočestnou rodinu, nebylo tomu též tak, jednalo-li se o čest děvčete, jež si přál za nevěstu. Šel tedy sám do Château-Meillantu, a vyptával se. Dověděl se nejen, že nepřišla malá Fadetka těhotna, ale také že se dobře zachovala, tak že se jí nemohlo toho nejmenšího vyčítat. Byla sloužila u staré jeptišky šlechtické, jež si byla libovala mít ji spíše pro společnost než pro posluhu: tak ji byla našla zachovalou, mravnou a rozumnou. Velice ji pohřešovala a nazývala ji pravou křesťankou, to jest srdnatou, šetrnou, čistotnou, pečlivou a povahy tak lásky hodné, že jí rovnou nelze najít. Tato dáma byla dosti zámožna, i byla velice dobročinná, v čem ji podporovala výtečně Fadetka; ošetřovala nemocné, připravovala léky, a přiučovala se některým krásným umělostem, jež věděla její velitelka z kláštera, v němž meškala před revolucí.

Otec Barbeau byl velmi spokojen; navrátil se do Cossi odhodlán, stopovat tu věc až ku konci. Svolal rodinu a nařídil svým starším dětem, bratrům a všem příbuzným, aby zavedli obezřelé vyšetřování o chování Fadetčině od té doby, co vstoupila v rozumný věk, a jestli její celý hřích nezáležel než v dětinských kouskách, aby se tomu mohli jen vysmát; naopak kdyby mohl někdo dosvědčit, že ji viděl spáchat něco špatného anebo necudného, bylo jim podporovat jeho zápověď, kterou Landrymu bránil, aby s ní zacházel. Vyšetřování bylo zavedeno, jak sobě přál, aniž by se co prohlašovalo o něm; neb o tom nebyl řekl slova, ani své ženě.

Mezi tím žila malá Fadetka velmi tiše ve svém malém domku, kdežto nechtěla ničeho změnit, leda že jej držela tak čistě, až se třpytil chudobný její nábytek jako sklo. Ošatila čistě svého malého „koníka“, a zvolna podávala jemu jakož i sobě a své kmotře dobrou potravu, jež působila rychle na to dítě; zpravil se jak možná dobře a jeho zdraví bylo brzo takové, jak si je jen člověk mohl přát. Blahobyt záhy napravil jeho letoru; a jak mu více nevyhrožovala a více se s ním nehubovala babička, a on místo toho jen s lichocením, s vlídnými slovy a s dobrým zacházením se setkával, stal se roztomilým klučíkem; byl plný žertovných a hezkých nápadu a nemohl být více nikomu protivným vzdor kulhání a připlesklému nosejku.

A z druhé strany byla tak velká změna v osobě a ve zvykách Fanchony Fadetové, že byly zapomenuty pomluvy, a nejeden hoch vida ji kráčet tak lehounko a půvabně, byl by si přál, aby měla již po smutku, by si ji mohl nadcházet a tančit s ní.

Jediný Sylvinet Barbeau nechtěl pro svou osobu ji uznat. Viděl dobře, že se to k vůli ní v rodině vařilo, neb otec nemohl se zdržet, aby o ní často nebyl mluvil; a když mu někdo odkryl nějakou starou lež proti ní vymyšlenou, těšil se z toho k

váli Landrymu, říkaje že nemůže trpět, aby někdo nařknul jeho syna, jakoby byl zkazil nevinnou mladici.

I mluvili také o nastávajícím návratu Landryho, a zdálo se, že otec Barbeau by byl rád, aby ta věc byla schválena otcem Caillaudem.

Konečně viděl Sylvinet, že už nebude takové protivenství Landryho lásce, a zármutek jeho se vracel. Veřejné mínění, jež se točí, kam vítr tam plášť, bylo nejnovější doby Fadetce příznivé; lidé nevěděli o jejím bohatství, ale ona se jim líbila, a proto se právě tolik protivila Sylvinetovi, jenž v ní viděl sokyni svou v lásce k Landrymu. Čas od času prohodil otec Barbeau nějaké slovíčko o ženění; říkal, že blíženci jeho jsou brzo ve věku, kde na to pomyslí. Landryho ženění bývalo vždycky zoufalou myšlénkou Sylvinetovi, a jakoby poslední výrok nad jich rozejití. Dostal znova horečku a matka se radila opět s lékaři.

Jednou potkala kmotru Fanchettu; tato slyšíc ji naříkat v nepokoji, ptala se jí, pročž chodí na radu tak daleko, vydávajíc tolik peněz, když má při ruce lékařku umější nade všecky v celém okolí, a která nechce umění provozovat za peníze, jako její babička, ale jen z lásky k bohu a k bližnímu. I jmenovala malou Fadetku.

Matka Barbeauová mluvila o tom se svým mužem, který proti tomu nebyl. Povídal jí, jak Fadetka byla vyhlášena v Chateau-Meillantu pro velké vědění, a že se s ní lidé přicházeli radit ze všech stran tak dobře, jako s její paní.

Matka Barbeauova prosila tedy Fadetku, aby přišla navštívit Sylvineta, který ležel v posteli, a aby se ho ujala. Fanchon hledala nejednou příležitosti promluviti s ním, jak to přislíbila Landrymu, a nikdy se jí to nepodařilo. Nedala se tedy prosit a běžela rychle navštívit ubohého blížence. Zastihla ho právě spícího v horečce; i prosila rodinu, by ji nechali samotnu s ním. Jest to zvykem lékařek, že jednají skrytě, a proto se jí žádný nevzpouzel a nikdo nezůstal ve světnici.

Předně položila Fadetka svou ruku na ruku blížencovu, jež mu visela z postele; učinila to však tak něžně, že to nezpozoroval, ačkoli měl spaní tak lehké, že ho moucha v letu probudila. Ruka Sylvinetova byla horká jako oheň, a zahřála se ještě více v ruce malé Fadetky. Jevil rozčílení; avšak nepokusil se o to, vyndat svou ruku z Fadetčiny. Tu položila Fadetka druhou ruku na jeho čelo, tak něžně jako prvé a on se ještě více rozčílil. Ale zvolna se upokojoval, a ona cítila, jak se občerstvuje i hlava i ruka nemocného od minuty k minutě, a jak se tiší jeho spánek jako u malého dítěte; tu se skryla za jeho záclonu a odešla ze světnice i z domu řeknuvši matce Barbeauové: „Jděte se podívat na vašeho hocha a dejte mu něco jíst, neb on nemá více horečky, a hlavně nemluvte s ním o mně, chcete-li, abych ho uzdravila. Vrátím se večer v hodinu, kde ste mi pravili, že jeho nemoc vzrůstává, a já se vynasnažím opět, abych tu ošklivou horečku zapudila.“

XXXV.

Matka Barbeauova byla velmi udivena, když viděla Sylvineta bez horečky; i podala mu rychle jídla, jehož užil s trochu chutí. A že tomu bylo šest dní, co ho byla držela ta horečka, a kde ničeho nebyl chtěl požít: divili se všickni vědomostem Fadetčiným, ježto neprobudivši ho, nedadouc mu ani ničeho pít, a jedině mocí svého zaříkání, jak myslili, na tak dobrou cestu jej připravila. Když večer přišel, vrátila se

horečka, a to tuze silně. Sylvinet dřímal, blouznil ze spaní, a probudil-li se, děsil se lidí, jenž byli okolo něho.

Fadetka přišla zase, a jako ráno zůstala s ním samotna malou hodinku, neprovozujíc jiných čárů, leda že mu držela hlavu a ruce velmi jemně, a že oddychovala lehce blízko jeho horoucí tváře, ochlazujíc ji dechem svým.

A jako ráno, sprostila ho blouznění a horečky; a když byla odešla zaporučivši opět, aby se Sylvinetovi neřeklo o jejím přispění, našli ho spícího klidně; jeho obličej nebyl více červený, a on více nevypadal jako nemocný.

Nevím, odkud měla Fadetka tento nápad. Přišel jí náhodou a zkušením u lože bratříčka Jeaneta, jehož více než desetkrát zachránila smrti, neužívajíc jiného prostředku než ochlazování rukama a svým dechem, aneb zahřívání týmže spůsobem, držela-li jej zimnice.

Představovala si, že láska a vůle zdravé osoby a dotýkání se čisté a živoucí ruky mohou odstranit nemoc, je-li ta osoba nadchnuta jakousi duševní silou a velkou důvěrou v boží dobrotivost. Také po celý čas, co kladla na nemocného ruce, odříkávala v duchu krásné modlitby k bohu. A co byla takto učinila pro svého malého bratra, co činila nyní pro bratra Landryho, o to by se nebyla chtěla pokusit u nižádné jiné osoby jí méně drahé a pro niž by nebyla chovala tak velkou přízeň; neboť myslila, že hlavní síla tohoto prostředku jest mocná láska, jež se podávala v srdci nemocnému, a bez ní žeby jí bůh nedal nižádné vlády nad nemocí.

A jak zaříkala malá Fadetka takto horečku Sylvinetovu, mluvila k bohu ve své modlitbě, tak jak byla mluvila, když zaříkávala horečku svého bratra.

„Můj dobrotivý bože, dej, aby moje zdraví přešlo z mého těla v toto tělo trpící, a jak ti podal Ježíš život svůj, by vykoupil duše všech lidí, a je-li taková vůle tvoje, odejmi život můj, abys jej dal tomu nemocnému; vezmi jej, podávám ti jej z dobrého srdce za výměnu uzdravení, za něž tě žádám.“

Malá Fadetka myslila na to, pokusit se o mocnost této modlitby při úmrtním loži své babičky; ale neopovážila se to, proto že se jí zdálo, jakoby život duševní i tělesní shasínaly v této staré ženě účinkem stáří a přírodními zákony, které jsou vlastní vůlí boží. A malá Fadetka, jež kladla do svých kouzel více náboženství než ďábelských úkladů, jak vidět, byla by se obávala, že se bohu zpronevěří, žádajíc od něho věc, již neděloval bez velkých zázraků jiným křesťanům.

Ať již byl nepotřebný její prostředek anebo výborný, jisto je, že za tři dni Sylvineta sprostila horečky, a on by nikdy nebyl zvěděl, na jaký spůsob, kdyby probudiv se trochu brzo jí nebyl viděl nad sebou skloněnou, a jak od něho jemně odtahovala ruce; bylo to naposled, co k němu byla přišla. Nejdříve myslil, že to bylo zjevení; i zavřel oči, aby je neviděl. Ale později optal se matky, zdali se mu nebyla Fadetka dotýkala hlavy, a zdali jej nebyla brala za puls, anebo zdali to byl jenom sen. Matka Barbeauová, jíž muž konečně něco sdělil o svých plánech, a ježto by si byla přála vidět Sylvineta, aby upustil od své nepřízně k ní, odpověděla mu, že přicházela skutečně po tři dni ráno a večer, a že mu výtečně zahnala zimnici, opatrujíc ho tajně.

Sylvinet dělal, jakoby tomu nevěřil; říkal, že jeho horečka sama sebou pominula, a že byly slova a tajnosti Fadetčiny jen marností a bláznovstvím; zůstal po několik dní tichým a zdravým, a otec Barbeau mínil toho použít, aby mu řekl něco

o možnosti zasnoubení se jeho bratra, nepojmenovav při tom ovšem osobu, na nižto měl obrácený zřetel.

„Vy mi nemusíte skrývat jmeno nevěstino, již mu ustanovujete. Já to dobře vím, že vás všecky ta Fadetka okouzlila.“

Opravdu bylo tajné vyšetření Barbeauovo tak příznivé malé Fadetce, že více neváhal a že si velice přál, aby mohl zavolat Landryho. Nebál se než žárlivosti blíženeovy; i snažil se napravit ho z toho přeludu, říkaje mu, že jeho bratr nikdy nebude šťastným bez malé Fadetky. Na to odpovídal Sylvinet:

„Dělejte tedy, neboť můj bratr musí být šťastným.“

Avšak žádný se k tomu ještě neodvážil, protože Sylvinet ihned do horečky upadl, jakmile se zdálo, že k té věci přivolil.

XXXVI.

Avšak otec Barbeau obával se, žeby se naň mohla malá Fadetka ještě horšit za minulou jeho nespravedlivost k ní, a aby si nemyslila na jiného, zapomínajíc na vzdáleného Landryho. Když přicházela k Sylvinetovi, zkusil to, promluvit s ní o Landrym; ale ona se stavěla, jakoby nerozuměla, a on se cítil v hodné nesnázi.

Konečně jednou z rána rozhodl se, a šel k malé Fadetce.

„Fanchon Fadetová,“ pravil, „já přicházím optat se vás na něco, o čem vás prosím, byste mi dala zprávu ve vší počestnosti a pravdě. Než vaše babička umřela, měla ste pojem o velkém jmění, jež vám zanechala?“

„Ano, otče Barbeau,“ odpověděla malá Fadetka; „měla sem nějaký pojem o tom, proto že sem ji často vídala počítat zlato a stříbro, a nikdy sem jí nevídala vydávat, leda nějaký velký „sous“; a také proto, že mi často říkávala, jestli se smávaly jiné mladé holky mým hadrům: „Pro to se netrap, ty malá. Ty budeš bohatší nad ně nade všecky, a nastane doba, kde se budeš moci strojit do hedbáví od hlavy až k patě, bude-li se ti tak líbit.“

„Tedy,“ odvětil otec Barbeau, „a vy ste to snad dala zkázat Landrymu; a snad je to k vůli vašim penězům, že se zdálo, jakoby si vás byl zamiloval můj syn!“

„Co se toho týče, otče Barbeau,“ odpověděla malá Fadetka, „já sem měla vždycky v hlavě, abych byla milována k vůli mým krásným očím; ty jsou to jediné, co mi žádný nikdy neodepíral. Nebyla sem tak hloupá, abych byla řekla Landrymu, že moje krásné oči vězí v sáčkách z úhoří kůže; a přece bych to byla mohla říci beze všeho nebezpečenství k sobě; neb Landry mne miloval tak poctivě a tak od srdce, že se nikdy o to nestaral, jsem li bohata, jsem-li chudobna.“

„A od té doby, co zemřela vaše babička, má drahá Fanchon, můžete se mi založiti svou ctí, že Landry nedostal zprávu, jak to stojí buď s vámi anebo s někým jiným?“

„Já se vám svou ctí zakládám,“ řekla Fadetka; „jako že miluji boha svého, jste vy po mně jediná osoba, jež ví o této věci.“

„A co se týká Landryho lásky, myslíte, Fanchon, že vám ji zachoval? a máte po úmrti vaší babičky nějakou bezpečnost, že vám nebyl nevěren?“

„O tom mám tu nejlepší bezpečnost,“ odpověděla; „neb já se vám přiznávám,

že přišel za tři dni po úmrtí babiččině a přisáhal mi, buď že umře zármutkem anebo že mne bude mít za ženu.“

„A vy, Fadetko, co vy ste odpověděla?“

„To bych vám nemusela říci, otče Barbeau; ale já to povím, abych vám zadost učinila. Já sem mu odpověděla, že máme ještě času dost myslit na zasnoubení, a žebych se nerada rozhodla pro hocha, který by mne chtěl proti vůli svých rodičů.“

A proto že to řekla malá Fadetka dosti hrdě a opravdově, znepokojil se otec Barbeau.

„Nemám právo vyptávat se vás, Fanchon Fadetko,“ řekl; „a já nevím, máte-li v úmyslu učinit mého syna šťastným neb nešťastným na celý jeho život. Vím však, že vás ukrutně miluje, a kdybych byl vámi, a kdybych měl v hlavě jako vy, abych byl milován k vůli sobě, pomyslil bych si: Landry Barbeau miloval mne, když sem chodila otrhána, když mne každý odstrkoval, a když i jeho rodičové byli tak nespravedliví, že mu z toho dělali velký hřích. On mne měl za krásnou, když mně všickni lidé odepírali naději stát se někdy takovou; miloval mne vzdor nepříjemnostem, jimiž ho obtěžovala tato láska; on mne miloval vzdálenou, jako kdybych mu dlela na blízku: zkrátka on mne miloval tak, že mu mohu důvěřovat, a že nechci mít jakživa jiného za muže.“

„Je tomu dlouho, co sem si to všecko tak pomyslila, otče Barbeau,“ odpověděla malá Fadetka; „ale já vám to opakuji: mně by bylo nanejvýš protivno vstoupit do rodiny, jež by se za mne styděla a která by nesvolila leda ze slabosti snad, anebo ze soucitu.“

„Jestli vám jen to překáží, rozhodněte se, Fanchon,“ odvětil otec Barbeau; „neb rodina Landryho váží si vás a chce vás. Nemyslete si, že se změnili proto, že jste bohata. Nebyla to chudoba, jež nás mrzela na vás, ale zlé pomluvy, kolující na vaše útraty. Kdyby byly oprávněny byly, nikdy bych nebyl svolil nazvat vás svou nevěstou, a kdyby byl měl mít z toho Landry smrt; ale já sem chtěl vědět pravdu o všech těch řečech; byl sem naschvál v Chateau-Meillantu, vypátral sem všecko do podrobna tam a zde u nás, a nyní uznávám, že sem byl obelháván a že vy jste moudrá a poctivá osoba tak, jak mi to tvrdil Landry s takovým ohněm. Proto, Fanchon Fadetová, přicházím vás požádat, abyste se provdala za mého syna, a řeknete-li, že chcete, bude on zde za osm dní.“

Toto vyjádření Fadetkou dobře předvídané, potěšilo ji velice; nechtíc to však dát na jevo příliš, proto že chtěla být vážena na vždy svou budoucí rodinou, odpověděla zdrženlivě. A tu jí pravil otec Barbeau:

„Vidím, má dcero, že vám něco zbývá na srdci proti mně a proti mé rodině. Nežádejte, aby vás odprošoval muž v mém věku; buďte spokojena s dobrým slovem, a pravím-li vám, že budete vážena a milována u nás, důvěřujte v tom ohledu otci Barbeauovi, jenž nezklamal ještě žádného. Pojďte; chcete dát políbení na smířenou poručníkovi, jehož byste si byla vyvolila, čili otci, jenž vás chce přijmout za dceru?“

Malá Fadetka nemohla déle odolat; obejmula celou náručí šíji otce Barbeaua, a srdce jeho staré zaplesalo nad tím.

(Pokračování.)

Ukázky z národního básnictví bulharského.

Od Jana Gebaura.

VII.

Z písní hajduckých.

3. Kara Mustafa.

Nemocen leží, more, Kara Mustafa,
nemocen leží Kara Mustafa!
Nemocen leží, more, na smrt nemocen,
nemocen leží Kara Mustafa!
„Kdopak má nosit, more, tvou dlouhou pušku,
pověz, nemocný Karo Mustafo?"
„Aby ji nosil sám hajduk Veljko,*)
neboť je větší junák, než jsem já."
„Kdopak má nosit, more, tvou ostrou šavli,
pověz, nemocný Karo Mustafo?"
„Aby ji nosil sám hajduk Veljko,
neboť je větší junák, než jsem já."
„Kdo má jezdit na tvém vraném koni,
pověz, nemocný Karo Mustafo?"
„Ať na něm jezdí, more, sám hajduk Veljko,
neboť je větší junák, než jsem já."

VIII.

Z písní žalostných.

1. Jana.

Vyšívala Jana pod bílými vraty,
pode vinným keřem; sedí tady Jana,
stávec si otáčí, drobné slzy roní,
a matku proklíná: „Máš to na své duši,
že si provdala mě z domu do ciziny,
za devateré hory, kde ovce nebečí,
kohout kde nezpívá, za krutého kata,
za krutého kata, proklatého kata.
Ve dne, matko, vrata naše zavřena jsou,
a v noci jsou, matko, všecka zotvírána.
Každého večera, matko, mi přináší,
v noci mi přináší krvavou košili.
Dnes mi, matko, přines, dnes mi večer přines,
přines v tlustém vaku, na dvé převázaném,
přinesl mi, matko, zelenou dolamu,
a v dolamě byla junákova hlava,
hlava s pravou rukou; hlava mému bratru
se podobna zdála, junáku Jiřímu,
na prstenu jeho psáno „junák Jiří."**)
Jana ještě slova nedopověděla,
nejmladší k ní přišel její bratr, řekl:
„Máš jíti, Jano, se mnou, máš jíti na svatbu,
bratr nám se žení, sestra nám se vdává."
„Počkej, bratře, počkej, ať seberu kvítí,

*) O „Hajduku Veljkovi" viz pojednání od Nap. Špuna v III. ročníku „Máje."
**) p'rsteno-t mu peit, vlastně = prsten jeho zpívá.

ať seberu kvítí, ať utočím svice.“
„Pojdiž, Jano, pojdiž, k čemu pak chceš svice?“
„Je jich, bratře, třeba, když budeme věnčit;
počkej, bratře, počkej, zmísím syřeninu,
zmísím syřeninu a natočím vína.“
„Pojdiž, sestro, pojdiž, k čemu pak chceš vína?“
„Třeba, bratře, třeba vína k uvítání;
počkej, bratře, počkej, prosím tebe, řekni,
řekni, bratře, jaké mám si vzíti šaty,
černé, či červené, anebo veselé?“ —
Přešla Jana, přešla se svým milým bratrem
devateré hory, vysoké planiny,
přišli na desátou, tymián tu voní.
„Postůj málo, bratře, tymián tu dýše.“
„Pojďme, Jano, pojďme, nyní budou věnčit.“
Tu zaslechla Jana, matčin hlas zaslechla:
„Jaký je to, bratře, jaký to hlas matčin?“
„Pojďme, Jano, pojďme, vije čerstvý věnec.“
Uhlídala Jana nade střechou zhůru,
nade střechou zhůru vláti bílý prapor,
a když přišla domů, co viděla Jana!
její milý bratr leží prostřed domu.
Hořekuje Jana: „Ach, ty milý bože,
nemámli mít bratra, nechci živa býti!“
A když to dořekla, hned na zem upadla,
hned na zem upadla, padla a skonala.

2. Marko a Cveta.

Vyžádal si Marko, dobrý junák,
vyžádal si Cvetu, milou dívku;
když si vyžádal ji, hned se roznemohl,
stonal na černý mor, na junáckou nemoc.
Marko řekl matce: „Matko, milá matko,
přiznám ti svou bázeň, přiznám ti své hříchy;
jdi a zavolej mi, zavolej mé druhy,
abych je uviděl, s nimi si odpustil,
ať již bych měl umřít, nebo se uzdravit.“
A Markova matka jeho uposlechla,
šla a zavolala Markovu družinu,
uviděl se s nimi, odpustil si s nimi.
Pak jí Marko řekl: „Matko, milá matko,
přiznám ti své hříchy, přiznám ti svou bázeň,
jdi a zavolej mi malou dívku Cvetu,
abych uviděl ji, by mě uviděla.“
A Markova matka jeho uposlechla,
odešla a přišla ku Cvetiným vratům,
dvakrát tu zatloukla, třikrát zavolala:
„Tchýně, milá tchýně, neznámá mi rodem,
ať vyjde ven Cveta, Cveta malé děvče,
ať je ustrojena, jako prsten brala:
syn můj, milý Marko, zle se roznemohl,
by se s ním viděla, s ním si odpustila.“
Hned se ustrojila Cveta, malé děvče,
na cestu se dala, Marka by viděla.
A když ji uviděl, Marko, duši vydech.
Marko duši vydech, Cveta v nemoc padá,
Marka ustrojili, Cveta dokonává,

Marka zakopali, Cvetu odnášejí.
Marka zakopali před bílým kostelem,
Cvetu zakopali za bílým kostelem.
Na Markově hrobu, co to tam vyrostlo:
Vyrostly to tam dva veliké topoly.
Na Cvetině hrobu, co to tam vyrosto:
Vyrostl tam jeden bujný vinný keřík;
keřík vytočil se přese bílý kostel,
ovíjel se kolem velikých topolů.

(Pokračování.)

Sebrané pověsti
z okolí Podolského nad Železným mostem.

Podává *Krekule*.

V.
Hostie a včely.

Hospodyni Kálalové nechtěly od nějakého času krávy ani stříknout. Nevědouc si rady ani pomoci, šla jednoho večera za soumraku na poradu k staré Běťačce, již v celém okolí za polovic čarodějnice drželi. I stěžovala si, jak jí krávy žádného mléka nedávají, a ten nadojený krapet že je samá krev.

Stará Běťačka se trochu zamyslila a podívavši se dříve do domu, zdali jich nikdo neposlouchá, zavřela dvéře u sednice a usadila se vedle hospodyně Kálalové.

„Vám někdo udělal, kmotra," vykládala stará Běťačka a pohlednuvši dříve na Kálalovou, aby se přesvědčila, zdali má tolik srdnatosti to, co jí poradí, i v skutku podniknout, doložila jaksi opravdově: „Vy si jinak nepomůžete, leč —" „Prosím vás, jen mi řekněte upřímně, co mám dělat," nutila Kálalová Běťačku, „a buďte ubezpečena, že se nebudu zdráhat ani o půl noci na hřbitov jít."

„Tak daleko to nepřijde, ale tak snadné to taky není. Vy musíte", radila jí dále, „příští neděli k zpovědi a hned na to k přijímání. Nesmí se vám ale hostie na jazyku roztajit, ale vy ji musíte vyndat z úst a do modliteb ji položit. Tak ji dáte pod prážek u chlíva a krávy vám budou dojit, jako nikdy až dosud. Však se mějte, kmotra, na pozoru, aby se to nikdo nedozvěděl; neb nejen žeby všecko na zmar přišlo, ale ještě horších následků by to mělo vaší duši.

Kálalová se poděkovala staré Běťačce za poradu a štědře ji obdařivši, učinila vše, jak jí byla tato poradila. A vskutku nejen že krávy přestaly krev dojit, ale dávaly místo mléka samou smetanu a sice tolik, že neměla hospodyně v sklepu více ani místa, kam hrnce postavit.

V tom čase koupil hospodář ročního šimlíčka, a že neměl v konírně dosti místa, chtěl ho dát na stáj ke kravám. Ale jaký úžas pojal všecky, když šimlík pro celý svět prážek u chlíva překročit nechtěl; a mohli bít a za nožky táhnout i ze zadu strkat, přec ho živou mocí tam dostat nemohli.

Všechněm to bylo velmi divné a to tím více, an šimlík, jakmile ho přestali

honit, sám k prážku se přiblížil a poklekna na všecky čtyry kolena, jazykem prážek lízati počal. Nikdo nemoh' pochopit, co se to děje, ale hospodyně ihned uhodla příčinu všeho a s nepokojnou myslí očekávala večeru, kdežto pak hned hostii vzala a bojíc se, aby něco podobného s ní se zase nestalo, chtěla ji pozřít. Sotva že ji ale do úst dala, pálila ji jako žhavé uhlí, tak že ji ihned vyndati musela. Nevědouc si jinak pomoci, odnesla ji na zahradu, kamž ji do kamení schovala. Sotva že se ale obrátila, vzňalo se před ní i za ní jasné světlo, a ohlédnuvši se, spatřila v plném lesku množství mravenečků z kamení vycházejících, z nichž někteří jako v průvodu sv. hostii nesli.

Právě kráčeli mravenečkové okolo oulu, když se z něho včely vyrojily a mluvíce lidským hlasem, žádaly od mravenečků sv. hostii. Tito se zpouzeli, a že nikdo ustoupit nechtěl, počali na sebe dotírat, až konečně včely mravenečky přemohše, s hostií do oulu vletěly. Na to se ztratila záře a vše utichlo jako dříve, aniž byl kdo mimo Kálalovou cos o tom zvěděl.

Již uplynulo čtvrt roku od onoho večera a hospodyně Kálalová zapomněla na tu událost, když na den vstoupení Páně na nebesa časně ráno po celém Podolí líbezné vyzvánění zaznívalo. Hned na to se sletěly včely se všech oulů, a ke Kálalovům na malou zahrádku před oul se usadivše, počaly lidskými zvuky nábožné písně prozpěvovat. Pak se otevřel oul jako sám od sebe a lidé s velkým úžasem patřili na nejsvětější svátost, která ve voštinové schránce, zcela na spůsob kostelní vkusně udělané, se skvěla, co vycházející slunce v ranních červánkách. Okolo ní hořely po stranách voskové svíce na malém taktéž z voštin oltáři a matka včel vykonávala služby boží jako kněz, co zatím ostatní včely přisluhovaly, aneb zbožně prozpěvovaly. Vše se dělo jako v kostele.

Po ukončených obřadech požehnala matka včely, načež se všecky rozlítly, jak byly přiletěly. I oul se zavřel, a vše utichlo jako dříve.

Lidé, neznajíce tak podivného zjevu, bázlivě jeden k druhému se tulil, nikdo sobě nedůvěřuje, ani na hlas promluvit. Viděli, že se muselo něco nadobyčejného přihodit, ale nikdo nemoh' ani dost malého vysvětlení podati. Hádáno všelijak, ale úkaz ten jim zůstal tajemstvím.

Hospodyně Kálalovic strachem umírala, a nemajíc žádného pokoje, spěchala ještě toho dne do Bernardic a vyznala vše ctihodnému knězi, ničeho nezatajivši. Tento nemeškal a hned do Podolí se odebrav, vyzdvihl nejsvětější svátost oltářní u veliké slávě. Jakmile se jí dotkl, rozpadla se schránka vosková, a když ji pak do monstrance kostelní vložil a s ní v průvodu do Bernardického kostela se ubíral, provázely včely průvod, nad svátostí oltářní v kruhu se vznášejíce, až ke kostelu; na to se vracely k oulu, do něho však se více nevrátily. Usadivše se na pažit u oulu, pomřely všecky ještě toho dne. —

Však i hospodyně Kálalovic dlouho nečinila pokání, na nějž se opravdově obrátila. Třetí den jí zvonili umíráčkem a hodinu na to staré Běťačce.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— (*Divadlo.*) Dne 9. dubna „Mnoho přátel naše škoda," veselohra od Sardou-a, překlad od Rob. Nápravníka. Opakováním se veselohra tato jen ještě více v přízni obecenstva utvrdila, ač byla souhra o hezké poznání mdlejší, než poprvé; avšak doufáme, že se nestane u nás zákonem, aby musel kus tratiti na ceně při opakování souhrou. Co se kusu samého týče, trváme úplně při svém prvním výroku, nesrovnávajíce se docela s těmi, kteří v něm vidí zabíhání do krajností, kde již všechna estetická možnost mizí. Co do provedení podali jednotlivci opět rozkošné figury. Návštěva byla četná.

Dne 11. dubna. „Němá z Portiči" od Aubera. Představení toto nelišilo se v ničem od předešlých, a my bychom tudíž museli vytknouti ty samé vady při provedení, na něž sme v dřívějších úvahách poukázali. Nechceme vypisovati znova všechny nedostatky, jež představení provázely, aby snad obecenstvo nám nevytýkalo, že neustále jednu píseň hudeme; podotkneme jenom, že celé provedení bohužel nesvědčilo o bedlivějším nastudování a častějších zkouškách. Orchestr zapomínal, že doprovází, a sbory byly sice ohnivě odzpívány, avšak bez hlubších odstínův. Čelnější úlohy provedeny byly jako druhdy téměř beze změny. Slečna z Ehrenbergů, nejsouc zcela disponována, vynechala zajímavou arii v čtvrtém dějství. Mezza voce p. Vecka (Massaniello) jest posud málo ušlechtilé. Pp. Polák, Švarc a Sák provedli své partie slušně. P. Čechovi vadila zvláště nepřirozená hra. Obecenstva se mnoho nesešlo.

Dne 12. dubna. „Zkrocení zlé ženy," veselohra od Shakespeara, překlad od J. J. Kolara (vzdělání Reinhardsteinovo). Jen o jednu zkoušku více, a veselohra ta by byla dospěla k výborné souhře. Takto ale šly zcela bezvadně jen scény ty, v nichž nejedná více osob. — Petruchio si může troufati zkrotit ženu tak svéhlavou, jaká jest Kateřina. Máť energie dost a dost, aby ji zkrotil, má ale také jemnosti dost, aby ji na sebe upoutal. Tyto dvě vlastnosti si podávají u Petruchia ruce. Petruchio může rozvinouti svou energii k plné síle, neboť ví, že jemností zase uhladí, co bezohlednost na pohled zkazila. Petruchio jest jako sochař; nejprvé dlátem zasadí ránu do kamene a hned zase tím samým dlátem hladí a šlechtí. Tyto oboje vlastnosti byli bysme si přáli u p. Šimanovského trochu více vyjádřeny, ač v celku musíme jeho provedení vzdáti chválu. Zvláště jemnější stránka mohla býti měkčí; neboť Petruchio ukazuje manželce své obratem ruky: vidíš, takovýmto mohu býti, zůstaneš-li tvrdohlavou, a takovýmto vlastně jsem, budeš-li tím, čím býti máš, budeš-li povolnou ženou. Též v jeho energičnosti přáli sme si o něco více síly, a pan Šimanovský se nemusel obávati, žeby již přeháněl. Neboť chce-li Petruchio ženu svou obrátiti naprosto, vezme také prostředky všecky z fundamentu, aby si věc odbyl pro jednou na vždy. Jsme přesvědčeni, že p. Šimanovský na budoucí opakování k věcem těmto bude míti zřetel. Taktéž o Kateřině se nám zdálo, že se poddala o něco málo snadněji, než měla. V Kateřině vybuchují stará předsevzetí ještě dosti silně, i když krotne, a mizí úplně až pak, když vidí, že manžel její v skutku jinak nedá. Tyto věci ale nikterak nesmějí popírati zásluhy paní Peškové a p. Šimanovského v těchto úlohách; oba hráli s chutí a ohněm a rozehřáli vděčné obecenstvo nemálo. Z ostatních jmenujeme sl. Libickou, pp. Kolara ml., Chvalovského, Svobodu a Chramostu, ač tento poněkud přeháněl. K tomu se dával Reisingerův ballet „Honba na medvěda," který by o mnoho více získal, kdyby se v něm vynechaly některé nahodilosti, jako že upadnou přes stoly a rozbijí nádobí a pod.. Představení to bylo ve prospěch p. Hametnera, jenž docílil návštěvu velmi četnou.

Dne 14. dubna. „Clavigo," truchlohra v pěti jednáních od Goetheho překlad od J. Dvořáka. — Zajímavým bylo představení tím, že se naše obecenstvo seznámilo s jedním tak zvaných klassických děl našich sousedů, ačkoli jím repertoir náš nezískal ničeho. Navzdor velmi pečlivé souhře a výborné hře jednotlivců zůstavil kus ten obecenstvo docela chladným. Ač nám nebývá spůsob, jakým obecenstvo nějaké dílo přijme, jedině platným, přece nemůžeme říci, žeby byl tenkrát bez důvodů. A i my, třeba kus ten pocházel od pana Wolfganga Goetheho, nedáme se nikterak másti v úsudku svém o díle, třeba od prvního básníka Němců napsaném. „Clavigo" má některá velmi poetická místa, jednotlivé karaktéry jsou pěkně myšleny, ale dramatickým není. Jmenovitě osobnost Clavigova není s to, aby v nás zbudila vyššího interesse. Clavigo velmi utrpí tím, že jsou všecky ostatní karaktéry vyšší než on sám. Clavigo sám nejedná nikdy z vlastního popudu, z vnitřní nutnosti, ale jedná vždy jen z bázně, žeby mu mohla nastati škoda, kdyby jednal jinak. Clavigo naproti Beaumarchaisovi se rozplyne v nic, nejsa ničím, než pouhým byrokratem, jemuž přízeň dvora jest vším, aby se mohl

státi ministrem. Že chvílemi lásku k Marii bagatellisuje, nedivíme se; ale jsme jisti, žeby Clavigo zradil i jiný šlechetný interess lidský, kdyby byl v neshodě s jeho ministerskou avansí. A však i tenkrát by nás mohl ještě zajímat, kdyby alespoň nějak se na jiné straně ukázal velikým, energickým, silným. Avšak Clavigo jest každým jednáním jinaký; když mu Beaumarchais nažene strachu, chce se s Marií smířit; když Marii uvidí, přísahá jí lásku, a když přijde domů, lituje opět všeho, aby na konec litoval i toho. O jeho ostatních přednostech se nám sice mnoho povídá; Marie sama říká, že jest pravým mužem, ač tento výrok musí přijíti na účet její lásky; on sám o sobě říká, že svým krajanům chce zvelebiti vkus a roznítiti v nich lásku k umění a vědám: avšak tato pouhá slova nejsou s to, aby nás naplnila obdivem, a jeho tragický pád aby nás naplnil úžasem. Jak o mnoho výše stojí přítel Carlos! Tento chladný rozum ví aspoň, co chce, a zůstane si od počátku až na konec důsledným; Clavigo ale ještě ani u mrtvoly Mariiny a sám již na smrť raněn neví, co vlastně chtěl, poněvadž vše chtěl jen z polovic. Dočista v pozadí ale ustoupí povaha Clavigova šlechetným Beaumarchaisem, jenž váží cestu až z Francie, aby sestru pomstil. Clavigo jest před ním co chlapec a nevyvede k vůli své „idei" ničeho, leč že odjede, aby tím svému počínání dal ještě nejpravdivější barvy. Marie jest pěkně myšlená, avšak unaví také. Jeť smutné sice, viděti již od počátku nalomený květ, jemuž není pomoci; avšak smutné, že tomu právě tak. Všechnu zajímavost má již za sebou, a diváku nezbyde leč patholigický process shasínajícího života. Jak sme již pravili, byla souhra pečlivá a jednotlivci si vzali všemožnou péči s úlohami svými. Clavigo páně Šamberkův byl ušlechtilý a promyšlený, Beaumarchais p. Šimanovského s patřičnou energií i s ušlechtilým citem založen. Velmi dobrá figura byl Carlos p. Kolara ml. To byl dočista ten muž světa, jenž již všecko uvážil, všemu, i lásce dal patřičné místo, a jenž rozumem dává všemu konečné rozhodnutí. Lidé ho již znudili, a Clavigo konečně taktéž; nás také. Sl. Libická vynaložila na Marii velmi mnoho citu. Jmenujeme ještě sl. Lipšovu a p. Chvalovského. Překlad jest sice plynný, ale mohl by býti důkladnější. Tak na př. se nepřekládá „melancholischer unglücksvogel" na česky: „melancholický nešťastník," neboť tím se stírá původní svěžest, a pod. Návštěva byla slušná.

— *Benefice.* V neděli má příjem oblíbená zpěvačka slečna Macháčková; zvolila si operu „Belisar."

— *Repertoire českého divadla.* Dnes provozují se veselohry „Sirka mezi jiskrami" (ponejprv) a „Zaklený princ," v nichž p. Šamberk naposled vystoupí před svým odchodem. V neděli dne 19. dubna jest „Belisar" (benef. sl. Macháčkové), v úterý dne 23. „Pražští studenti," v nichž poprvé vystoupí pp. Kysela a Grund a sl. Beschettiová co nově engažovaná lokální zpěvačka. Ve čtvrtek dne 28. jest zpěvohra.

— *Změny v personálu divadelním.* Slečna Gaučová vystoupila o velkonocích od českého divadla. Slečna Ehrenbergová dostala vybídnutí od divadla Darmstadtského a Moskevského na engažement. Doufáme však, že bude našemu divadlu zachována. Pan Šamberk odejde již tyto dni do Königsberku, an obdržel na půl léta dovolenou (sic!) Nechápeme věru tu přílišnou pečlivost pánů o náš mladý ústav se starajících, že takto plýtvají dovolením, kdežto budeme v každé veselohře cítit, že nám p. Šamberk schází. Myslíme, že navštěvovatelé divadelní zasluhují více ohledů, nejsouce jen k tomu, aby se blažili samými začátečníky, any dobré síly skoro lehkovážně se propouštějí. — V úlohách páně Šamberkových vystoupí prý co nejdříve jistý p. Grund, jenž posud co diletant hrával na rozličných divadlech. — Co tenor v úlohách komických vystoupí zde pohostinsku na engažement pan Kysela, dosud úd divadla Olomúckého.

— *Dekorací* má býti při českém divadle do velkonoc roku 1864 hotových 24, a sice jedna v ceně 600 zl. r. č.

— *Druhá řemeslnická beseda* deklamatorní, pěvecká a hudební bude příští neděli dne 19. dubna v sále na ostrově Žofínském.

— *Umělecká výstava* otevřena jest v těchto dnech. Zatím sdělujeme tolik, že jest letošní v nejednom ohledu bohatší předchůdkyň svých.

— *Výstava květin* přivábila po celé tři dni svého trvání, totiž dne 11., 12. a 13. t. m., velmi četné obecenstvo, ač byla celkem návštěva o něco menší než roku předešlého. Obnáší totiž hrubý výnos letošní 748 zl. 20 kr., tedy asi o 60 zl. méně, než roku předešlého. Ač letošní výstava nad předešlou nevynikla i co do quality, nezůstala přece za ní také pozadu. Ubylo jí také co do prostory, an v předešlých létech i malý sál žofínských místností byl použit, letos však odpadl, a myslíme, že ne k prospěchu výstavy samé. Bývalyť, jak známo, v malém sále umístněny vždy rostliny lesní, což dodávalo celku půvabu velikého. Ve velkém sále se přece oko spíše přesytí aneb unaví tou pestrostí a rozmanitostí květů a barev a nikde nenajde žádoucího odpočinku. Jest nám, jako bysme byli ve velkém salonĕ, z něhož, když se unavíme, nevedou žádné dvéře do pokojů vedlejších, kdež bysme si pohoviti a o tom, co sme zažili, porozumovati mohli. Tenkrát ale

bylo pohromadě vše, i strom, jenž v žádné společnosti nežije, leč se stromem, i květina, jež se vždy stromu štítí. Přece však proto zapomenouti nesmíme projeviti jednotlivostem úplné uznání a celou chválu. Tuť vynikaly nad jiné krásná rhododendra, z nichž jmenujeme „carneum elegantissimum.“ Tuť byly skromné, drobné eriky a zase pyšné listy čínské, na př. „livistonia chinensis;“ tuť se pyšněla vysoká telina s žlutým, drobným květem, a tam zase co trpaslíci se krčily čínské citrony. Jinde na se obracela zraky ohromná bílá, plná kamelie a překrásná „Colombo“ s „queen Viktoria,“ kdežto na jiném místě upomínaly rozličné cinerarie svou něžnou modrostí na všecky druhy krásných očí a lahody nebeské oblohy. Z hrdopyšných rostlin s ohromnými listy jmenovati ještě musíme „Cyanophyllum magnificum“ a „Musa rosacea,“ kdežto též zapomenouti nesmíme palcátovitých kaktusů, z nichžto „electracanthus“ jest pravým vzorem našich palcátů a „Vislíceni“ největší. Z ostatních připomínáme ještě některé druhy amaryllid a azaleí, z nichžto „praestantissima“ oku lahodí svou zvláštní červeností. — Letošní výstava snad byla zároveň poslední v dosavádních místnostech, neboť majetníci sálu zamýšlejí letos klásti nové parketty, čímž by výstava květin byla odtud vyloučena. Okolnost ta ale bude věci samé sotva na škodu, a společnost zajisté najde místnost příhodnější, třeba ne v sálech, kdež i květiny berou tak rychlou pohromu.

— *Jednota pro dostavění hlavního chrámu sv. Víta* na hradě pražském. V posledním sezení ředitelstva této jednoty podal jak obyčejně pokladník jednoty p. Edvard šl. z Eichstettu opět zprávu o stavu jmění pokladnice, které do 19. března b. r., uváži-li se, že do 18. února v pokladnici 25.333 zl. 68 a půl kr. uloženo bylo, potěšitelně se zvýšilo na částku 31.199 zl. 98 kr., a když se výlohy minulého měsíce za práce opravní 1459 zl. 6 kr. odpočítají, zbylo do řečeného dne v pokladnici 29.740 zl. 92 kr. r. m. K tomu skvělému výsledku přispěly nejen pány jednateli sebrané roční příspěvky od pánů údů jednoty, jakož i zvláště: 2500 zl. co čtvrtina ročního příspěvku nejmilostivěji věnovaného od Jeho c. kr. apoštolského Veličenstva císaře Františka Josefa I. ze státních důchodů; příspěvek na rok 1863 od Jeho Eminencí nejdůstoj. pana arcibiskupa 500 zl.; pak třetí a poslední částka 200 zl. příspěvků 600 zl. od nejdůst. biskupa Královéhradeckého; dále částka sešlá u důst. konsistoria v Králové Hradci 157 zl. 87 kr.; roční sbírka vikariatu Mělnického 23 zl.; zvláště pak sbírka při slavnosti sv. Jana Nep. a sv. Václava v hl. chramě sv. Vítském konaná v bankonotách 1420 zl. 93 a půl kr., na stříbře 4 zl. 29 kr., pak na obligacích dvě po 200 zl. konv. m. čili 210 zl. r. m.; konečně tři roční příspěvky za rok 1860, 1861 a 1862 po 250 zl. úhrnkem 750 zl. od Jeho Jasnosti prince Kamila Rohana. Další jednání vztahovalo se pouze ku vnitřním záležitostem jednoty.

— *Lessingův obraz* mistra Jana Husa zakoupen jest od obchodníka v uměleckých výrobcích Sachse a spolku v Berlíně za 15.000 tol.

— *Skupení českoslov. výtečníků*, vydávaných od Přecechtěla, vyšlo číslo šesté, v němž jsou tyto podobizny: Puchmýr, Nejedlý, Chmelenský, Rubeš, Hanka, Dobrovský, Jungmann, Šafařík, Šumavský, Presl, Kollár, Hollý, Klicpera, Gallaš a Kašpar hr. ze Sternberka. Pan Přecechtěl vydá ještě sedmé skupení, na kterém v středu Havlíček, okolo Škroup, Strobach, Mácha, Hněvkovský, Čelakovský, Slavík atd. vypodobněni budou.

— *„Hlasy ze Siona,“* jež na krátký čas vycházeti přestaly, vyjdou opět tento týden a vydávati se budou i dále v předešlém pořádku.

— *Bibliotéky klassiků* vyšel sešit čtvrtý, v němž se končí třetí knihou první díl Herodotových dějin. Příští sešit přinese Sallustovu „Catilinu.“

— *Kupecké bibliotéky*, souboru to vědomostí každému kupci nevyhnutelně potřebných, vyšel nákladem tiskárny Grégrovy sešit třetí. Sešit ten přináší „náuku o kupeckém účetnictví,“ již sepsal Antonín Skřivan, majetník kupeckého učiliště.

— *Tomkových „Dějin království Českého“* tiskne se třetí, zcela přepracované vydání, jehož první oddělení nákladem p. Fr. Řivnáče v krátce vydáno bude. Druhé oddělení, jímž toto dílo dovršeno bude, v brzce bude následovat.

— *Zajímavý nález starožitnický.* Tyto dny nalezl měšťan Mladoboleslavský pan Hnik na svém poli na Dubcích při orání kovový křížek zdélí 11 a půl centimetrů, slohu byzantinského, k čemuž ukazuje hlavně oblečené tělo Kristovo (4 centim. dlouhé), dvojitá příčka na šíř (spodní těchto příček obnáší 6 a půl centim.) a nápis staroslovanskou či církevní azbukou vyrytý. Mimo to je v polovypouklé práci na hořejší části křížku bůh otec v oblacích a pod ním Duch svatý v podobě holubice, po jehož obou stranách andělé klečí. I na zadní straně křížku se nalezá sedmiřádkový nápis staroslovanský, poněkud nečitelný. Zdali zajímavý nález ten je památkou z doby byzantinského slohu v okolí našem, jako známý kostelík Podvinecký, aneb pochází-li z počátku našeho věku, kdy Rusové naší krajinou táhli, je v tomto okamžení nesnadno určitě udati. Nálezce chce jej darovati národnímu museum. (Bol.)

— *Divadlo v Košířích.* V neděli dne 12. dubna provozovala se ve prospěch Smíchovské knihovny Kotzebuova veselohra „S r n e c“ aneb „N e v i n n í v i n n í c i“ a fraška „P o p ů l n o c i.“ S provedením první hry nebyli sme úplně spokojeni. Souhra tenkráte patrně vázla, čehož příčinou bezpochyby bylo, že páni ochotníci neměli dosti času ku zkouškám, an se nyní po dvě neděle za sebou hrálo. Bylo by lépe, kdyby jednou za čtrnácte dní se hrálo dobře, nežli dvakrát špatně, by takto pp. ochotníkům více času zbylo k pilnému prostudování úloh. V první hře se líbila nejvíce sl. Č—ová (komorná) a z části i sl. H—ká (šlechtička.) P. D—k co hrabě hrál beze všeho citu; s rukama nevěděl co si počíti; brzo si hrál s řetízkem u hodinek, zase je založil atd. Tuto vadu sme mu již jedenkráte vytkli, zdá se ale, že si jí posud nepovšiml. Pan S—t (Štolba) nás svou hrou tentokráte uspokojil a dostalo se mu i potlesku a vyvolání. Též sl. D—ová (Baruška) provedla svou úlohu velmi zdařile. Pan Ko—ta (Šedivec) by neměl přílišným protahováním slov čekati na napovědu, od kteréhož se již obecenstvo napřed dozví, co bude herec mluviti. — Fraška „P o p ů l n o c i“ rozveselila četně shromážděné obecenstvo, kteréž v potlesku takřka neustávalo. *Roma.*

— *Na Řípu* bude letos národní slavnost dne 26. dubna. Loňští pořadatelé slavnosti té jsou vybídnuti, by se postarali o to, aby též letos slavnost tato byla velkolepá.

— *Ze Zbraslavi.* Dne 6. dubna zažili sme přičiněním zdejšího spolku zpěváckého „Slavníka“ utěšené chvíle; připravilť nám milé duševní zábavy, uspořádav jakousi malou besedu „u Šarků,“ kteráž — upřímně vyznati musíme — nad vše očekávání se zdařila, a to zvlášť hlavní péčí nynějšího ředitele zpěv. spolku p. Rzounka, kterýž přednešené sbory, jako: „Honza a táta,“ „Šumavan,“ „Naše vlast“ a „Podskalák“ tak mistrně byl řídil, že některé z nich opakovati se musely. — Stud. pan Chotovinský zpíval „v uniformě“ solo „Kováře“ od Procházky. — Též se deklamovalo, a sice přednesl nejprvé kand. učit. p. Bolart rázný proslov, dotýkající se dosavádní činnosti spolkové, kteráž náhlým odstoupením bývalého ředitele Truhelky na delší dobu ku veliké škodě našeho, beztoho dosti obmezeného života společenského přerušena byla. Proslov ten od veškerého shromáždění s nadšením přijat jest. — „Šumaře“ a „Vysloužilce“ s pravým výrazem přednesl jeden z nejčinnějších našich občanů, ochotník divadelní p. A. Bolart, jenž častým již veřejným vystoupením všeobecné hojné si získal pochvaly. — Zlomek ze Schillerova „Zvonu“ v českém překladu od Jos. Jungmanna přednesl jur. stud. T. Rebec (z Prahy); tento kus, jakož i později od tohotéž pána přečtěné „A přec sme rebellanti“ a „Ty tvrdé české palice“ potkaly se na všech stranách s hlučným, několikráte opětovaným potleskem. — Pan Dvořák k velikému obveselení mysli všech přednášel „Strašné slovo.“ — Teprv po půl noci rozcházela se společnost v nejlepším rozmaru, vřele si přejíc, by co nejdříve se jí dostalo opět podobné ušlechtilé zábavy. Jsme přesvědčeni, že blahodárné símě, zaseté na den tento v městě dosud bohužel ne dosti probudilém, nepadlo na roli neúrodnou, leč půdu kyprou, kteráž z něho tisíceré vydá ovoce. Neboť představení divadelní jsou beztoho úmrtím p. V. Rysa, nejhorlivějšího to národovce Zbraslavského, na dlouhý čas přerušena. Musíť se tedy takto oživiti i vzmáhati národní duch společenský, nejlepšího dávaje důkazu o tom, který živel jest u nás panujícím. A protož z plna srdce voláme: „Na zdar!“ — V neděli dne 3. května uspořádána zde bude velká národní pěvecká, deklamatorní a taneční zábava. O svátcích Svatodušních uspořádá spolek zpěvácký výlet buď do Mníšku neb do Štěchovic. Podruhé více. *A—k.*

— *Z Kutné Hory.* Doba nynější osvědčuje na všech stranách milé vlasti čilý život národní. Není takřka místa většího, kdeby nyní zpěváckého spolku a ochotnického divadla nestávalo, jichžto úlohou jest, aby národní plody hudební a dramatické pěstujíce, tím i národní uvědomění v obecenstvu probuzovaly, jakož i lásku k vlasti a národnímu jazyku podněcovaly a snad též dobročinné účele podporovaly. Vzdor tomu však, že členové spolků těchto obecenstvu přehojné zábavy poskytují, že k všeobecnému dobru přispívají, že nešetří ani času ani obětí, jest často dosti nepřátel, kteří zcela jiným zrakem na věci ty pohlíží, i vřelé snaze o podporování dobra protivenství činí a podnikání podobná překaziti usilují; když toho jim možná není, aspoň starají se o to, aby výsledek snahy spolků těch nebyl tak skvělým, jakby toho věc sama zasluhovala. O takových věcech dovede dojista každý spolek vypravovati, neboť všude nalezá se ještě mnohý, jenž ducha času nepochopiv, z nevědomosti aneb časem i ze zlomyslnosti každému pokroku vzdoruje. Protož tím chvalitebnější jest, když se spolkové tito na rejdy podobných zatemnělců neohlížejí, a v šlechetném směru svém pokračují, nalezajíce odměny v přesvědčení skutku dobrého a v uznání těch, kteří podnikání jejich oceniti a pochvalou odměniti dovedou. — Spolek náš divadelních ochotníků, který již po dvacet roků zde tak blahodárně působí, podal též v letošním postním čase důkaz horlivosti; neboť se postaral o to, by každou neděli obecenstvu příjemnou zábavu

a účelům dobročinným podpory zaopatřil. Že sem již po více roků o činnosti ochotníků zprávy podával a je vždy nestranně posuzoval, chci se o to i tentokráte pokusiti, a že nepochybně svátky velikonočními již náš chrám Thaliin se uzavřel, v stručnosti o všech představeních promluviti. Dne 22. února provozován byl ve prospěch nuzných obyvatelů krkonošských „D o m á c í l é k a ř;“ představení bylo velmi uhlazené, a z účinkujících zvláště, „Amalie“ (sl. Musilová), hrabě „St. Miere“ (p. Filip), hrabě „z Bleskorodů“ (p. Přerovský), „Vrtílek“ (p. Havlena) a „Hanibal“ (p. Veselský) se vyznamenali. Dne 1. března ve prospěch důchodů na okrášlení města hráli se: „G a l e j n í o t r o c i“ dle spracování Kolárova s hudbou od Fr. Schuberta, a představení to v každém ohledu uspokojilo. „Tereza“ (sl. Musilová) provedla s neobyčejnou nadaností úlohu svou, jakož i „Francois“ (p. Filip). Těžkou avšak n nejvýš nevděčnou úlohu „Neznámého“ provedl pan V. uměle. V dětské úloze „Louis“ vyznamenala se Johanka Brouskavá, nad očekávání zdařile. Ostatní spoluúčinkující vyznamenali se pilností a. doubrou souhrou. Sbory lidu vesnického přednešeny byly zdařile. — V neděli dne 8. března provozována byla k účeli prvnějšímu Benedixova veselohra „V ě z e n í.“ Platila-li pochvala prvnějším představením, jest tuto tím více na svém místě. O zdařilé provedení postaraly se však také naše nejprvnější síly ochotnické. Flegmatického „Hajka“ hrál p. dr. Štětka, rozmarného „Valbeka“ p. Hartman, přísného „Friedheima“ p. Em. Svoboda, každý s patrnou vřelou láskou. Roztomile dovedně počínala si paní Hartmanová co „Matilda,“ a došla nejzasloužerějšího uznání; „Žofie“ a „Hermina“ činily seč síly jejich stačily, a starý věrný „Vintíř“ (p. Přerovský) byl v pravém živlu svém. Škoda že všeobecný smích herců, povstalý z podřeknutí se Valbekova, poslední výstup pokazil, s čehož se i obecenstvo do smíchu dalo. — Dne 15. března přišel jedenkráte též Shakespearův kus na prkna ochotnického divadla našeho; provozovalť se ve prospěch záložny místní „S k r o c e n í z l é ž e n y.“ Každý z účinkujících cítil dojista obtíž, s jakouž mu při provedení charakteru, každému jednotlivému herci od básníka přísně vytknutého zápasiti jest; proto souhlasiti zcela nemůžeme s obsazením kusu toho, a proto také vzdor vší snaze jednotlivých účinkujících nezdařilo se k úplné spokojenosti představení toto. „Kateřina“ (paní Hartmanová), „Petruchio“ (p. Havlena), „Lucencio“ (pan Hofer) a „Vincencio“ (pan Brousek) byli jediní šťastní representanti úloh, jichžto též obecenstvo pochvalně ocenilo. Byli bychom již k vůli kusu upřímně si přáli, aby se byly ostatní úlohy do jiných rukou dostaly, což při příštím opakování bezpečně očekáváme. — Dne 22. hrál se ve prospěch „Jesliček“ „V ý r o č n í t r h v M i l o t i c í c h.“ Kdyby byli veškeří účinkující úloh svých mocni bývali, bylaby hra tato úplně uspokojila; ale když bývá napovědu dříve slyšeti nežli herce, aneb když herec něco jiného mluví nežli napověda předpovídá, ruší to velice hru samu. Při hře té nelze však pochvalně se nezmíniti o „Hedvice“ (paní Hartmanová) a „Heleně“ (slečna Kurzová), pak o radovi „Cukrovém“ (p. Svoboda) a dru. „Platonusovi“ (pan Přerovský), kteří se jak hrou tak provedením charakterů vyznamenali. — Dne 6. dubna uzavřeli studující kutnohorští, ve prospěch založené a rozmnožované jimi nadace Tylovy pro chudé studující kutnohorské, veselohrou „M a š k a r y v n e s n á z í c h“ pořadí postních představení. Až tito horliví mladíci na prknách, co svět představují, lépe se seznámí, nebude jim třeba na jevišti s tolika obtížemi zápasiti; nicméně ale vyznati třeba, že s pilností hru studovali, a o zdaření její pečovali. O počátečnících však nelze ještě úsudek nějaký psáti, jejž si na příští dobu ponechávám. — Tím sem tedy naznačil činnost našeho ochotnického divadla, jemuž i na příští dobu všeho zdaru přejeme. Budoucně něco o zpěváckém spolku. x.

— *Z Rožmitálu* dne 12. dubna. (Ochotnické divadlo). Druhý svátek velikonoční provozovali naši ochotníci čtyraktovou veselohru „V í n e m p ř e v r á c e n í t h á n o v é.“ — Upříti se nedá, že ochotníci rožmitálští vyvinují zvláště v posledním čase neobyčejnou činnost v divadelních představeních. Historickou pravdou ale také jest, že po jednom lepším představení následuje vždy jedno nebo více nedokonalých, nepovedených. Dle mého přesvědčení nebyl tento kus pro naše divadlo vhodně volen již pro to, že cvičení herci s těží mohou z kusu, jenž sám v sobě jest chatrný, něco kloudného, něco záživného vyvésti. Tim méně se cos takového zdaří nevycvičeným dosud ochotníkům. Zdá se, že nehrubě dbají ti, kteří kusy ku provozování volí, rady mé, kterou sem jim hned s počátku dal, varujíc je her, k jejichžto provedení se jim síly nedostává. Kdo chtěl veselohru „Opilka, čili vínem převrácení tbánové“ na repertoir našeho divadla přivésti, měl dříve uvážiti síly všech ochotníků a pak dle svědomitého uvážení jednotlivých sil rozdati úlohy; pak by se zajistě neoctla mnohá charakteristická figura v rukou, v kterých musela docela na zmar přijíti. — Do podrobného posuzování hry jednotlivých osob nechci se pustiti; neboť, chtěl-li bych býti spravedliv, musel bych mnohé kárati, z čehož by vzplanul lehko v některých již teď proti nepovolanému „karateli“, spoštolovi, v rozmíce-

ných myslích oheň, jehožto uhasení by nebylo tak lehké. Já se tedy na tentokráte zmíním jenom o těch, kteří zasluhují pochvalné zmínky; budoucně ovšem budu mluviti jenom o těch, kteří důtku zasluhují. Chci také budoucně mnohým pověděti, proč ochotníky jsou: čeho mají šetřiti, aby se hodnými stali čestného názvu „divadelní ochotníci“. Než k věci: Hájek kupec (pan Vodrlint) jest teprva rekrut na našem divadle; z jeho prvního vystoupení se na jisto soudit smí, že bude vždy výborným representantem v podobných úlohach; jenom musí budoucně silněji mluvit, zvláště když bude zaměstnán v úloze, podobné této. Pani Bernatová (panna Bíbová) vystoupila též ponejprv ve větší roli a provedla ji k všeobecné spokojenosti. Zde kladu ředitelstvu na srdce, by pilně dbalo na vycvičení dívky té, aby měla častěji příležitost vystupovat v podobných úlohách; až odvykne některým domácím pohybům, pak v ní získá zajisté ženský personál našeho divadla jednu z nejlepších sil. Míně (panně Kopecké) radím, aby si již přece navykla to, co ústy odříkává, když ne cítit, aspoň nápodobit; neboť pouze jednoduše odříkanou úlohou není nic provedeno; ať navykne zdlouhavější a zvučnější mluvě, pak teprv její nevšední pilnost dojde ocenění. Plamínek (p. Záveský) nevěděl při svém druhém vystoupení na prkna divadelní, jak se svou rolí zacházeti. Činil, seč byl, že ale nepochopil dokonale smysl své úlohy, minul se při vší dobré nadanosti z větší části cíle. Hned při prvním výstupu počal mnoho křičeti, což trvalo až do konce. Myslím, že měli ti, kteří hru řídí, větší zřetel vzíti na tuto těžkou úlohu, by byla od toho pána dříve dobře pojata; potom by ovšem snad lépe dopadla. Doktor Podivný byl v skutku podivný. Malou opičku, kterou si měl několika sklenkami uloviti, nechal zrůsti na ohromnou opici tak, že si od ní nechal hlavou sem tam klátiti. Svou španělkou konečně mával nad hlavou starého Hájka tak, že sem i nějaký pardus očekával. Ve čtvrtém jednání byl ale dobrý. Tento pan arci-ochotník má dobrý talent k umění divadelnímu; jenom že svou neumořitelnou láskou ku přeháněni mnohdy ukřižuje úlohu k nepoznání. Konečně Vrchník (p. Bajer) zasluhuje chvalnou zmínku. Pána toho odporučuji též ředitelstvu, by mu častěji vystupovati dalo. Souhra byla v celém kusu slabá; v třetím jednání dokonce žádná, a to hlavně vinou hrdiny, který též co nováček poprvé vystoupil, ale neobstál. Pak známým, již přeháněním doktora Podivného, k čemuž i Eduard, mladý Angličan, svou splašeností u provedení třetího jednání nemálo přispěl. Obecenstvo, velmi četně shromážděné, počala ku konci dlouhá chvíle trápit, tak že mnozí se uchýlili do vedlejší místnosti, kdež se ne tuze tichým hovorem bavili, což hercům na jevišti nemálo vadilo. Já ale, jsa pamětliv své referentské povinnosti, nedbaje na dlouhou chvíli a na oblaky tabakového dýmu, místnost divadelní naplňujícího, vytrval sem do konce. Nyní bych si měl Vám, pane redaktore, postesknout, že se nevyplnilo mé očekávání, o kterém sem v prvním dopisu mluvil, jak budu od ochotníků ctěn a vážen; právě na opak to působí, ba skoro tak, jako když síry do ohně přilévá. Ano někteří z mých přátel si na mne — e, nechme toho až podruhé, snad se to podá. Raději Vám ještě sdělím, že ředitelstvo našeho ochotnického divadla darovalo v posledním čase pohořelým Borotínským okresním úřadem březnickým 6 zl. r. č., začež já první vzdávám díky. Budoucně prý bude na repertoiru „Pan Čapek“ a „Kuliferda.“ *O. T. v —mš.—*

Dopisy redakce.

Panu K. M. zde. Na listy, v nichž se neudá úplný podpis, nemůžeme vzíti ohledu. Myslíme, že žádá již praobyčejná slušnost, aby se nám udalo jmeno; redakce se zajisté neskrývá za žádné šifry, a odpustíte nám již, chceme-li také věděti, s kým máme čest atd.

Panu A. B. v Ml. B. Možná, že v lyrickém někdy k něčemu můžete dospěti, schází Vám ale ještě velmi mnoho. Vše jest ještě velmi těžkopádné, zdlouhavé a píseň musí míti vzlet, aby unesla. „Moje přání“ jest již zastaralé, a vyzývání k svornosti sme již stokrát slyšeli; nevíme, zdaliby to Vaše vyzvání svornost úplně postavilo na nohy. „Blaho lásky“ a „Moje láska“ byly by myšlénkou dosti dobré, jen kdyby nebyly tak těžké. „Jarní“ je starý známý, „České“ jsou rázné, ale ne krásné. V epickém ale jste docela nešťastným. Tak jest úvod k „Blaho matky“ tak dlouhý, žeby již sám o sobě dostačil na celou myšlénku, která jest velmi jednoduchá a nikdy nesnese epické formy. „Pomstěná láska“ ale jest ošklivá, nic než pouhý moritát beze vší psychologie a pravdy. Co do formy a výrazu musíte ještě velmi mnohému se přiučit. Tak nejsou „stín“ a „s tím,“ „květ“ a „led,“ „lidský“ a „vždycky“ žádné aneb velmi slabé rýmy. V „Českých písních“ měníte metrum, jak Vám napadne. Výrazy jako „chladný led“ jsou velmi nepodařené, a výroky jako „dlí dvé milenců v strašném rozhovoru“ v básni nemožné.

Panu dopisovateli do Plené. Prosíme za úplné jmeno.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském kněhkupectví v nov. alejích č. 186. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. Rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 17. 23. dubna 1863. XIII. ročník.

Anakreontické.

J. Vitorelli.

I.

Viz, jak je nebe jasno,
viz, jak se luna skvěje:
ni list se nezachvěje,
ni větřík nešeptá!

Jen slavíček sám letí
tam z plotu v úkryt temný,
vzdech jeho srdcejemný
po družce své se ptá.

Ta uslyšíc jej sotva,
již po větvičkách spěší,
a zdá se, že jej těší:
Jsem tu, již nekvil pak! —

Zdas, Ireno, těm citům,
těm vzdechům rozuměla? —
Tys nikdy neuměla
odpovědít mi tak!

II.

Když růži nebo jasmín
na keři na divokém
pod plamenným svým okem
zříš náhle vykvétat:

Když sladký větru vánek
vstříc, Ireno, ti věje
a radostně si přeje,
Tvou kadeř rozevlát:

Když tráva podél stezky,
osvěžíc touhou, plane,
že na ní aspoň stane
lahodná nožka tvá:

věz, přerozkošná vílo,
ten jasmín, růže vonná,
ten zefyr, tráva ona —
jsem mocí lásky — já!

III.

Hle! Cyterejské milý
se měsíc navracuje,
jenž budí, osvěžuje
i vrch i dol i lán!

Jak cudná panenka se
rdí mezi travou skrytá
fialka porozvitá —
i puká tulipán!

V jahodách granátových
se jalovčí zas skvěje,
a život, svěžesť věje
nám z vonných hájů v stret!

A všecko, všecko pučí,
jak přijde vesna milá; —
však v ňadrech Tvých, spanilá,
nepučí lásky květ! —

IV.

Slyš, nevěrná, co noci
se minulé mi zdálo:
mně jeskyň se událo
Alfesibéa zřít.

Alfesibéa, který
když černý prut svůj zvedne,
na nebi luna zbledne,
a moře počne vřít.

„Ach, otče — volám — v srdci
zde ránu mám smrtelnou;
rač bylinou kouzelnou
mne zhojit nějakou!“ —

Usmál se dobrý stařec,
řka: „Straň se milky svojí!
to nejlépe ti zhojí,
věř, ránu smrtelnou!“

V.

Nebliž se popelnici,
v níž popel můj se kryje;
mé trapné bolesti je
to místo posvátné!

Tvých nechci slyšet nářků,
Tvé odmítám i růže:
co mrtvým pomoct může,
dvé slz či růží dvé!

Ó, nevěrná! tys měla
mi pomocné dát ruky,
když život plný muky
sem trávil v bolestech.

Nač nyní planým nářkem
nám tichý rušíš spánek? —
Měj v úctě mrtvých stánek
a klidně spát je nech!

Z vlaského přel. *R. Nápravník.*

Láska Pětuškova.

Z ruštiny *J. S. Turgenéva* přeložil *E. Vávra.*

I.

Roku 182 . žil v městečku O . . . poručík Ivan Afanasyč Pětuškov. Pocházel z nezámožné rodiny, v pěti létech byl sirotkem a dostal se poručníkovi. Jmění nedostalo se mu následkem správy poručníkovy žádného.

Postavy byl prostřední, poněkud zavalité; tvář jeho byla vyzáblá a pokrytá pihami, ostatně dosti příjemná; vlasy tmavorusé, oči šeré, pohled bázlivý. Časté vrásky pokrývaly jeho nízké čelo.

Veškeren život Pětuškova uplynul velmi jednotvárně; v čtyrycátém roku svém byl ještě mlád a nezkušen jako dítě. Známých se stranil a s oněmi, na jejichž osud mohl míti vliv, zacházel velmi vlídně . . .

Lidé odsouzení k jednotvárnému, neveselému životu mívají často podivné zvyky a potřeby.

Pětuškov jídal rád ráno při snídaní k čaji měkký, bílý rohlíček. Bez této lahůdky nemohl žít. Jednou ráno sluha jeho Onisim podal mu na talíři s modrými hvězdičkami na místě rohlíčku tři suchary.

Pětuškov otázal se ihned s nevolí, co to má znamenat?

„Rohlíčky jsou rozebrány,“ odvětil Onisim, rozený Petrohraďan, jenž podivnou hrou osudu byl zanešen až sem do jižní Rusi.

„Není možná!“ zvolal Ivan Afanasyč.

„Rozebrány," opakoval Onisim; „u radů je dnes snídaně, tak všechno přišlo tam."

Onisim máchnul rukou v povětří a postavil pravou nohu vpřed.

Ivan Afanasyč se prošel po komnatě, oblekl se a odebral se sám k pekaři. Jediná pekárna v O . . . byla založena před sto léty jakýmsi Němcem a zkvetla později pod správou nové vlastnice, vdovy jeho.

Pětuškov zaklepal na okno. Vdova, tlustá babice vystrčila churavo-opuchlou a ospalou tvář.

„Dejte mi rohlík," řekl Pětuškov příjemně.

„Rohlíčky vyšly," zapištěla tlustá baba.

„Nemáte již?"

„Nemám."

„Jak to? Vždyť u vás beru každý den a platím řádně."

Babice mlčky naň popatřila.

„Vemte preclík," řekla konečně zívajíc: „nebo housku."

„Nechci," řekl Pětuškov a byl až uražen.

„Jak se líbí," zavrčela baba a zavřela okénko.

Ivan Afanasyč se velmi rozmrzel. V nevoli odešel na druhou stranu ulice a oddal se jako dítě zcela své nespokojenosti.

„Pane! . . ." ozval se dosti příjemný ženský hlas: „pane!"

Ivan Afanasyč pozvedl oči. Z okénka pekařského krámku vyhlédala dívka as sedmnáctiletá, držíc v ruce rohlík. Tvář její byla plňoučká, líce ruměnné, oči černé, nos trochu naivní, vlasy rusé, ňadra velikolepá. Rysy tváře vyjádřovaly dobrotu, bezstarostnost a lenivost.

„Tu máte rohlík, pane," řekla usmívajíc se: „vzala sem ho pro sebe, ale račte, přepustím vám jej."

„Děkuji nejpokorněji. Dovolte — —"

Pětuškov jal se hledati u sebe v kapsách.

„Není třeba, není třeba."

Dívka zavřela okénko.

Pětuškov přišel domu v zcela příjemném rozmaru.

„Vidíš, tys nedostal rohlíku," řekl Onisimovi „a já dostal, vidíš? . . ."

Onisim se trpce usmál.

Téhož dne večer Ivan Afanasyč svlekaje se, otázal se Onisima:

„Řekni mi, prosím tě, co je to u pekařky za děvče? á?"

Onisim pohledl stranou dosti zamračeně a odvětil:

„A nač to chcete vědět?"

„Tak!" řekl Pětuškov vlastnoručně se zouvaje.

„Je hezká!" řekl Onisim.

„Ano . . . projde . . ." řekl Ivan Afanasyč hledě též stranou. „A jak se jmenuje, víš?"

„Vasilisa."

„Ty ji znáš?"

Onisim chvíli pomlčel.

„Znám."

Pětuškov otevřel ústa, aby odvětil, ale odvrátiv se lehl a usnul.

Druhého dne ráno Pětuškov dal se oblékat. Onisim přinesl mu všední kabát tmavozelené barvy s ohromnými otřenými knoflíky. Pětuškov dlouho hleděl mlčky na Onisima, pak mu poručil, aby přinesl nový kabát. Onisim uposlechl, ač nikoli bez podivení. Pětuškov se obléknul a pečlivě navlíkl na ruce rukavičky.

„Ty brachu, dnes nechoď k pekařce, zajdu tam sám . . . mám to na cestě.“

„Slyším,“ odvětil Onisim tak úsečně, jakoby ho byl někdo do zad bouchnul.

Pětuškov odešel, přišel k pekařce a zaklepal na okno. Tlustá babice otevřela.

„Dejte mi rohlík,“ promluvil Ivan Afanasyč zvolna.

Babice vystrčila ruku, obnaženou až po rameno, spíš noze nežli ruce podobnou a strčila mu teplý rohlík skoro pod nos.

Ivan Afanasyč postál chvíli pod oknem, prošel se as dvakrát po ulici, pohledl do dvora; konečně zastyděv se za své dětinství, vrátil se domů s rohlíkem v ruce. Celý den byl mrzut, ba večer se proti obyčeji nepustil ani s Onisimem do řeči.

Druhého rána šel pro rohlík zase Onisim.

II.

Uplynulo několik neděl.

Ivan Afanasyč zapomněl úplně na Vasilisu a rozmlouval zase jako jindy se svým Onisinem.

Jednoho krásného jitra zašel k němu pan Bublicin, hovorný a velmi příjemný člověk. Ovšem že často sám nevěděl, co mluví, a byl trochu větroplach, přece ale slynul velmi příjemným společníkem.

Bublicin kouřil mnoho a se zimničnou dychtivostí, kouřil se starostlivou tváří, mnohdy i máchal rukou spěšně dokuřuje dýmku, jakoby si byl nenadále vzpomněl na cosi nadobyčejně důležitého, otvíral pak ústa, vypouštěl dým v kroužcích a mluvil o věcech zcela obyčejných, ba časem i docela mlčel.

Bublicin pohovořiv trochu s Ivanem Afanasyčem o sousedech, koních, šlechtických dcerách a jiných poučných předmětech, zamrkal nenadále očima, projel si rukou vlasy a s potutelným úsměchem přikročil k nadobyčejně mdlému zrcadlu, jediné ozdobě komnaty Ivana Afanasyče.

„Ale musím říci pravdu,“ řekl hladě své šeré licousy, „u nás jsou měšťanky některé jako medicejské Venuše. Na příklad, viděl ste pekařovic Vasilisu? . . .“

Pětuškov se zachvěl.

„Ostatně,“ pokračoval Bublicin, mize v oblacích dýmových, „co pak se ptám vás! vy jste tak podivný člověk, Ivane Afanasyči . . . bůh ví co děláte, Ivane Afanasyči.“

„Totéž co vy,“ prohodil Pětuškov ne bez mrzutosti.

„Ó nikoli, Ivane Afanasyči . . . ne . . . Co myslíte . . .“

„Inu?“

„Nu co myslíte?“

„Inu, inu.“

Bublicin postavil dýmku do kouta a jal se prohlížeti své nezcela čisté boty· Pětuškov byl v rozpacích.

„Tak, tak, Ivane Afanasyči,“ pokračoval Bublicin, jakoby šetře Pětuškova. — „A co se Vasilisy dotýče, musím říci, že je velmi hezká, velmi . . .“

Bublicin rozšířil nozdry a pohroužil ruce do kapes.

Podivno! Ivan Afanasyč pocítil cosi jako žárlivost. Jal se na sesli vrtět, dal se bez podnětu nuceně do smíchu, zarděl se nenadále a zívaje zkřivil trochu spodní čelisť.

Bublicin vykouřil ještě tři dýmky a odešel.

Ivan Afanasyč přistoupil k oknu, vzdychnul a poručil, aby mu Onisim podal pít.

Onisim postavil na stůl sklenici, pohledl zasmušile na pána, přikročil ke dvéřím a svěsil hlavu.

„Co si se tak zamyslil?“ otázal se Pětuškov vlídně.

„Co sem se zamyslil?“ odvětil Onisim, „proč zamyslil? . . . Pořád jen o vás.“

„O mně?“

„To se rozumí, že o vás.“

„A co myslíš?“

„Tohle si myslím (tu Onis si šňupl), že je to hanba, milostpane, hanba.“

„Co je hanba?“

„Co je hanba . . . Podívejte e na pana Bublicina, Ivane Afanasyči . . . To je člověk!“

„Já ti nerozumím, brachu.“

„Nerozumíte . . . Ne ne, vy mi nerozumíte.“

Onisim se zamlčel.

„Pan Bublicin,“ řekl po chvíli, „je pán jak se patří. Ale vy, Ivane Afanasyči, vy, prosím vás!“

„Nu, já jsem také pán.“

„Pán, pán,“ namítl Onisim, počínaje se rozpalovat. „Jaký pán! Vy jste zrovna jako zmoklá slepice, Ivane Afanasyči, prosím vás; celý boží den sedíte . . . to toho vysedíte. Ani v karty nehrajete, s pány neobcujete, a co se týče tohoto . . .“ Onisim máchnul rukou.

„Ale tuším, že ty si příliš . . .“ promluvil Ivan Afanasyč v rozpacích, bera do ruky dýmku.

„Co příliš, Ivane Afanasyči, co příliš? Posuďte sám. Na příklad co se týče Vasilisy . . . Nu pročpak byste . . . . .“

„Co to myslíš, Onisime,“ přejal mu Pětuškov řeč.

„Vím, co myslím. Nu což, nevídáno! Ale co pak vy? Prosím vás, Ivane Afanasyči, suďte sám . . . Vždyť vy . . . .“

Pětuškov vstal.

„Nu nu, prosím tě, mlč už,“ řekl rychle a jakoby hledaje očima Onisima. — „Vždyť já také, víš . . . já . . . . a co ty ostatně? . . . . Raději mě oblékni.“

Onisim zvolna stáhl s Ivana Afanasyče zamaštěný tatarský župan, pohledl s otcovskou tesklivostí na pána, oblekl ho do kabátu a jal se ho kartáčovat.

Pětuškov vyšel z domu a po nedlouhém chození po křivých ulicích městských octnul se u pekárny. Podivný úsměch hrál na jeho rtech.

Pětuškin nepohledl ještě ani dvakráte do domu, an nenadále se otevřely dvéře a vyběhla Vasilisa s žlutým šátečkem na hlavě a v dušehřejce podle ruského obyčeje přes ramena přehozené. Ivan Afanasyč ihned se k ní přidružil.

„Kam račte jít, cukroušku?“

Vasilisa na něho bystře pohledla, zasmála se, odvrátila a zakryla si ústa rukou.

„Snad na koupě?“ otázal se Ivan Afanasyč s úsměchem.

„Jak jste zvědav,“ namítla Vasilisa.

„Proč pak zvědav?“ řekl Pětuškov máchaje rukama. „Naopak ... Víte tak...“ dodal spěšně jakoby tato dvě slova úplně vysvětlila jeho myšlénku.“

„A rohlíček můj, snědl ste?“

„Ovšem že,“ odvětil Pětuškov se zvláštní rozkoší.

Vasilisa kráčela dále, stále se usmívajíc.

„Dnes je krásné povětří,“ pokračoval Ivan Afanasyč; „ráčíte se často procházet?“

„Někdy, pane.“

„Ach, kterak bych si přál . . .“

„Co pak?“

„Víte tak procházet se s vámi . . . za městem . . .“

„Co vám napadá, to je nemožné.“

„Proč?“

„Ah, jaký vy jste! věru!“

„Ale dovolte . . .“

Tu potkali jakéhosi švihackého kupčíka s kozí brádkou, v dlouhošosém modrém kabátě a teplé čepici, podobající se ohromné tykvi.

Pětuškov ze slušnosti zůstal trochu za Vasilisou, ale hnedle ji zase dohonil.

„Tedy jak s tou procházkou?“

Vasilisa naň potutelně pohledla a opět se zasmála.

„Vy jste zdejší?“

„Zdejší, k službám.“

Vasilisa si pohladila vlasy a šla zvolněji.

Ivan Afanasyč se usmál a uvnitř bázní se chvěje, nahnul se trochu stranou a třesoucí se rukou objal taillu krasavičinu.

Vasilisa vzkřikla:

„Ale! opovážlivče! na ulici.“

„Nu, nu, nu, co pak?“ zamručel Ivan Afanasyč.

„Styďte se, na ulici . . . neurážejte mě.“

„A . . . a . . . ch, jak jste . . . .“ promluvil Pětuškov s výtkou a zarděl se po uši.

Vasilisa se zastavila.

„Jděte si sám, pane, jděte . . .“

Pětuškov poslechl.

Přišed domů, seděl celou hodinu bez pohnutí na sesli a ani nekouřil dýmky. Konečně vytáhl list papíru, opravil pero a po dlouhém uvažování napsal následující dopis:

„Milostivá slečno!

Vasiliso Timofejovno!

Jsa od přírody člověk mírný, kterak bych mohl činit vám nepříjemnosti? Dopustil-li sem se v skutku jakési viny před vámi, musím vám říci, že mě k tomu svedly pouze narážky pana Bublicina, čehož sem nikterak neočekával. Ostatně vás pokorně prosím, abyste se na mne nehněvala. Jsem člověk citlivý a každou milosť

velmi hluboce pociťuji i jsem vděčen. Nezlobte se na mne, Vasiliso Timofejovno, prosím vás nejpokorněji. Ostatně zůstávám s úctou

vaším nejpokornějším sluhou.
Ivan Pětuškov."

Onisim odnesl psaní, kam náleželo.

(Pokračování.)

To snad neškodí!

(Humereska k deklamování pro dámu.)

Paničky vy ctěné, dívky drahé,
i vy páni, kteří k chvilce blahé
ve společném sešli ste se kruhu,
jako v jasném vřelých srdcí pruhu:
mám vám něco deklamovat,
něco zábavného vypravovat!!

Ale jak to radno?
zda tak lehko, zda tak snadno
přednášeti s myslí jasnou, svěží,
kdežto *na srdci* cos *těžko* leží?!
Protož nebudu dnes deklamovat;
ve svém smutku,
velkém v skutku,
chci si vašim srdcím *požalovat.*
Vždyť to víte, jak si ulehčujem,
když si ve svém kříži *postěžujem!* —
Až vám povím, co se mi tu stalo: . . .
jakoby, ach, v smutné době,
v zrádné zlobě,
neštěstí si bylo pošeptalo!

Že mám koho *ráda*, uvěříte;
mne že *také* někdo, pochopíte:
vždyť snad podobná jsem ještě k světu,
uvít věnců „srdečného květu?"
Ty můj! nač nám nebe srdce dalo,
nežli aby vřele *milovalo?*
Avšak běda, co ta láska zkusí!
jako Milek v trní, snášet musí. — —

Nuže slyšte, když mne *milý* ondy *líbal*,
na věky mi věrnost připovídal,
nastojte! ach pokažený světe,
kde jen samá, samá zráda květe,
na mladou kde dívku každý poví —
o hubince sladké
na mé ústko hladké
už ta stará tetička se doví!!
Běda, běda z toho políbení!
žádná na světě už radost není.

A tu v neblahé mé tísni
tetička mne plísní:
„Děvče, děvče! kdes tu smělost vzala,
že si milému se *líbat* dala?!"

Co já chudé robě,
počít sobě
v takové ach těžké době?
Jak to spravím?
Inu, rychle pravím:
„Jen se, tetičko má, nehněvejte!
hubičky jsou sladké: ty mi přejte!" —
Co byste si myslili, co řekla?
div, že duše má se nezalekla;
ona ke mně — považte si, drazí! —
„Co je *sladké*, to prý *zuby kazí:*
právě, že ti hubičkou tak *sládnou*,
nemáš od milence bráti žádnou!"

Nevím, odkud tetička to vzala;
ona jistě mileného,
upřímného,
jaktě živa nelíbala!
Či nám nebe proto sladkost dalo,
by ji trpkostí hned nazpět vzalo?

Když mne tetička tak varovala,
myslíte, že hubiček sem zanechala?
Chyba lávky, to by bylo!
kam by se to zabloudilo?
Stará tetička sic mnoho umí,
hubičkám však jistě nerozumí.
Ty mé spravedlivé nebe!
Zpytujme jen sebe:
okusme těch hubiček *jen jednou*,
už si na nás jako rojem sednou;
ať se bráníme jim sebe více,
srdce touží mít jich na tisíce!

Co se týče toho *uškodění*,
vím já nyní, že to tak zle není:
teď, co znám již líbání to *chutné*,
srdce *pro tu* „zkázu" není smutné;
třeba sladkost *jiná* zkázu plodí,
sladkost *hubiček* — ta neuškodí.

Tetička chce důkaz? Hned ho dám,
že se mejlí, já však pravdu mám.
Od oné již doby od milého,
věřte, dostávám dne každinkého
aj tak sladké, přeslaďounké hubičky;
přec mi každý praví,
zoubečky mé že jsou zdravy
a tak hezké . . . *jako perličky!*

Nuže, za mým velikým tím důvodem
povězte mi, před mým odchodem,
je-li *škodné* sladké políbení? —
Již tu slyším:
„Škodné? Chraň bůh! není! není!“

František Doucha.

Malá Fadetka.

Od George Sandové. Přeložila Žofie Podlipská.

(Pokračování.)

XXXVII.

Smlouva byla brzo udělána, že bude sňatek hned, až bude po Fanchonině smutku; nejednalo se o nic více, leda aby Landry byl zavolán. Ale když přišla navštívit Fanchonu téhož večera matka Barbeau-ova, aby ji políbila, a aby jí dala svoje požehnání, namítala, že při zprávě o nastávajícím sňatku bratrově Sylvinet znova se roznemohl; i žádala, aby se počkalo ještě několik dní, až by se uzdravil a potěšil.

„Vy ste pochybila, matko Barbeau-ova,“ řekla malá Fadetka, „dosvědčíc Sylvinetovi, že nesnil, když mne viděl vedle sebe, jak mu pomíjela horečka. Nyní se bude protivovat jeho mysl mysli mé a já nebudu mít více tu samou moc uzdraviti ho spícího. Může i být, že mne odstrčí, a že moje přítomnost zhorší jeho neduh.“

„Já tak nemyslím,“ odpověděla matka Barbeauova; „neb právě, jak se cítil špatným, ulehl a pravil: „Kde pak je ta Fadetka? Zdá se mi, že mi ulehčila; nepřijde víc?“ A já mu řekla, že jdu pro vás, z čeho, zdálo se, jakoby byl rád, ba vypadal i netrpělivým.“

„Jdu tam,“ odpověděla Fadetka, „jenom že tenkráte musím se k tomu jinak míti, nebo, jak vám pravím, čím se mi podařilo účinkovat, dokud nevěděl, že jsem přítomna, to více nebude platné.“

„A neběřete s sebou žádných léků?“ ptala se matka Barbeau-ova.

„Ne,“ řekla Fadetka; „jeho tělo není tuze nemocné, musím působit na ducha jeho. Chci se o to pokusit vniknout v něho svým duchem; ale neslibuji vám, že se mi to podaří. Co vám mohu přislíbit, jest, že budu trpělivě čekat návratu Landryho, a že nebudu od vás žádat, abyste mu to zkázali, dokud sme všecko neučinili k uzdravení bratra. Landry mně ho tak velice odporučil, a vím, jak mi to schválí, že sme opozdili jeho návrat a jeho radost.“

Jak spatřil Sylvinet malou Fadetku vedle své postele, zdál se být nespokojeným a nechtěl jí odpovědít, jak se má. Chtěla mu nahmatat puls, on však jí nedal ruky a odvrátil se obličejem k uličce mezi postelí jeho a zdí. Tu dala Fadetka znamení, aby ji nechali samotnou s ním; jak byli všickni odešli, shasla lampu a vpustila do světnice jen měsíc, který byl této noci v úplňku. Pak se navrátila k Sylvinetovi a pravila mu velitelským přízvukem, jemuž on se vzdával jako dítě:

„Sylvinete, podejte mi vaše ruce, a odpovězte mi v pravdě; neb já si neberu tu práci s vámi za peníze; a přišla-li sem o vás pečovat, neučinila sem to, abych vám byla nevítána, a abyste mi splácel nevděkem. Dejte tedy pozor, nač se vás budu vyptávat, a co mi budete odpovídat; neb není možno, abyste mne podvedl.“

„Ptejte se mne, co uznáte za dobré, Fadetko,“ odpověděl blíženec celý zaražený, že slyšel na sebe mluvit tak přísně tu posměvačku, malou Fadetku, na jejížto oslovení v minulých dobách tak často odpovídával, házeje na ni kamením.

„Sylvaine Barbeau,“ odvětila ona, „zdá se, že si přejete umřít.“

Sylvain ve svém duchu trochu se kolísal, než odpověděl; a když mu stiskla malá Fadetka trochu pevněji ruku, a když mu dala pocítit svou pevnou vůli, řekl s velkým zmatkem:

„Nebylo by to největším štěstím, kdybych umřel, an vidím, že jsem k starosti a nesnázi rodině svým špatným zdravím a k vůli své . . . .“

„Řekněte všecko Sylvaine; nesmíte mi ničeho skrývat.“

„A k vůli své zarmoucené mysli, jíž nemohu změnit,“ odpověděl blíženec celý dojmutý.

„A také k vůli vašemu zlému srdci,“ řekla Fadetka s přízvukem tak tvrdým, že se nad ním rozzlobil a ještě více se ho zděsil.

XXXVIII.

„Proč mne vinníte, jakobych měl zlé srdce?“ řekl; „vy mne urážíte, vidouc že nemám sílu k obraně.“

„Já vám mluvím do pravdy, Sylvaine,“ odvětila Fadetka, „a povím vám toho ještě více. Nemám ani trochu soucitu s vaší nemocí, proto že tomu dosti rozumím, abych poznala, že není tuze nebezpečna; a je-li pro vás nějaké nebezpečí, jest, že se můžete zbláznit, k čemu přispíváte, jak můžete; nevíte, kam vás ještě povede vaše zlomyslnost a vaše duševní slabost.“

„Nevyčítejte mi duševní slabosti,“ řekl Sylvinet: „co se však týká mé zlomyslnosti, to je výčitka, kterou myslím že nezasluhuji.“

„Nesnažte se, zastávat sebe,“ odpověděla malá Fadetka; „já vás znám trochu lépe, Sylvaine, nežli vy znáte sama sebe, a já vám řku, že slabost plodí faleš; a proto jste egoistou a nevděčníkem.“

„Když o mně smýšlíte tak špatně, Fanchon Fadetová, to mne asi Landry velmi očerňoval svými řečmi a vyjevil vám nepochybně, jak málo mne má rád; neb znáte-li mne či myslíte-li, že mne znáte, nemůže to být, leda jím.“

„Tu jste, kde sem vás chtěla mít, Sylvaine. Věděla sem dobře, že neřeknete tři slova, abyste si nenaříkal na svého blížence, a abyste ho neobviňoval; neb vaše láska k němu je tak nemoudrá a nerozvážná, že se jižjiž mění v zlost a hněv. Tímto poznávám, že jste půl blázna a že nejste dobrý. Nuže! já vám pravím, že vás Landry miluje deset tisíckrát více, než vy jeho; důkaz toho, že vám nikdy ničeho nevyčítá, ať ho jakkoli mučíte, a vy že mu vyčítáte vše možné, kde on vám jen povoluje a slouží. Jak bych neměla vidět ten rozdíl mezi ním a vámi? Také, čím více mi vás vychvaloval váš bratr, tím hůře smýšlela sem o vás; považila sem, že bratr tak dobrý může být neuznaný jen nespravedlivou duší.“

„Také vy mne nenávidíte, Fadetko? nemýlil sem se v tom a věděl sem dobře, že vy ste mi odnímala lásku bratrovu, pomlouvajíc mne jemu.“

„I zde sem vás chtěla mít, pane Sylvaine, a ráda jsem, že konečně i mne do toho pletete. Nuže! já vám odpovím, že máte zlé srdce, a že jste lživý člověk, proto že neuznáváte a urážíte osobu, jež vám vždycky sloužila a zastávala vás ve svém

srdci, dobře vědouc přece, že jste jejím protivníkem. Osoba to, jež si odepírala stokráte největší a jediné potěšení, co měla na světě, potěšení vidět Landryho a být s ním pohromadě, aby ho poslala k vám a aby vám dopřála štěstí, o něž samu sebe ołoupila! Přece sem vám ničím nebyla zavázaná. Vy ste býval vždycky mým nepřítelem, a od té doby, co pamatuji, nepoznala sem dítěte tak tvrdého a tak hrdého, jakým vy ste byl ke mně. Mohla sem si přát pomstít se, a příležitosti mi nescházelo. Když sem tak neučinila a odměnila-li sem se vám dobrým za zlé bez vašeho vědomí, stalo se tak, že mám velké mínění o tom, jak má odpouštět křesťanská duše svému bližnímu, aby se zalíbila bohu svému. Ale když vám mluvím o bohu, bezpochyby že mi ani nerozumíte, neb vy jste nepřítelem jeho a nepřítelem svého spasení."

„Já si od vás mnoho dávám líbit, Fadetko; ale to je příliš mnoho; vždyť mne obviňujete, jako bych byl pohanem."

„Neřekl ste mi tu chvíli, že si přejete smrť? A myslíte, že je to křesťanské smýšlení?"

„To sem neřekl, Fadetko; já řekl, že ..." a Sylvinet se zamlčel celý ulekaný, připomínaje si, co byl řekl, a co se mu zdálo bezbožné při Fadetčiných domluvách.

Ona mu ale nedala pokoje a pokračovala v těchto domluvách:

„Může být, pravila, že byla vaše slova horší vašeho smýšlení; nebo se domnívám, že vy si ani tak nepřejete umřít, jako že se vám líbí, aby si to myslela vaše rodina. Chcete takto zůstat jejím pánem, chcete mořit matku, která si zoufá, a vašeho blížence, jenž je dosti zpozdilým, že věří, jakobyste chtěl udělat konec svému živobytí. Já nejsem vaším bláznem, Sylvaine. Myslím, že se bojíte smrti jako každý jiný, ba i více, a že si pohráváte úzkosti těch, kteří vás milují. Vám se líbí vidět, jak ustupuje všecko, cokoli se moudrého a potřebného ustanoví, vaší vyhrůžce, že si chcete vzít život; a skutečně, je to velmi pohodlné, není-li třeba než jediného slova, aby se vše vůkol poddávalo. Tím spůsobem jste vy pánem všem zde. Ale proto, že je to nepřirozené a že si toho vydobýváte prostředky, jež pán bůh zakazuje, jste trestán, číně sebe ještě nešťastnějším, než byste byl, kdybyste poslouchal, na místě co vládnete. A hle, vás mrzí život, jenž se vám připravuje příliš jemně. Já vám povím, co vám scházelo, abyste se stal dobrým a moudrým hochem, Sylvaine. Scházeli vám rodiče hodně tvrdí, velká nouze, chleba ne každodenně, ale bití velmi často. Kdybyste byl vychován v téže škole, jako já a můj bratr Jeanet, byl byste vděčným za nejmenší dobrodiní. Vidíte, Sylvaine, neohražujte se blíženstvím. Vím, že se okolo vás příliš mnoho o tom mluvilo, že toto přátelství blíženské je zákonem přírodním, jenž by vás usmrtil, kdyby se mu kdo protivil; a vy ste myslel, že se vzdáváte osudu, přepínaje nad míru toto přátelství. Ale bůh není tak nespravedlivý, aby nám určoval zlý osud v životě našich matek. Není tak zlomyslný, aby nám dával myšlénky, jež bysme nemohli zahnat, a vy se mu rouháte, pověrčivý, jaký jste, domnívaje se, že máte ve své krvi více neodolatelné moci, než rozumného odporu ve své mysli. Nikdy, leda jste-li bláznem, nebudu věřit, žebyste nemohl přemoci svou žárlivost, kdybyste jen chtěl. Vy však nechcete, protože se příliš lahodilo vašemu duševnímu nešvaru, a protože si méně vážíte povinnosti, než vašich vrtochů."

Sylvinet ničeho neodpovídal a nechal se Fadetkou kárat ještě dlouho; ona mu neodpustila ani jedné výčitky. Cítil, že má vlastně pravdu, a že se jí nedostává shovívavosti jen v jediné věci; to jest, že dělala, jakoby myslela, že on se svému ne-

duhu nikdy nebránil a že věděl o svém soběctví, kdež on byl sobcem nechtě a nevědomky. To ho tížilo a pokořovalo velice, a on by jí byl podal rád lepšího mínění o svém svědomí. Co se týkalo jí, věděla dobře, že přepíná; naschvál mu mluvila ale hodně do duše, než začala jemně a potěšitelně. Nutila se tedy mluvit s ním tvrdě a stavět se rozzlobenou mezi tím, co ve svém srdci proň tolik soucitu a přátelství chovala, že se cítila churavou svou přetvářkou, a že odcházela od něho více unavena, než jakým jeho zanechávala.

XXXIX.

Pravda, že Sylvinet nebyl ani polovici tak churavým, jak se zdálo, a jak on si liboval myslet. Malá Fadetka omakavši mu puls, byla poznala především, že horečka nebyla tak silná, a blouznil-li trochu, bylo to tím, že byla mysl jeho seslablejší a churavější, než jeho tělo. Uznávala tedy, že se musí chopit mysle jeho, pustit na něj hrůzu, a druhého dne navrátila se k němu. On skoro nebyl spal, byl ale tichý a jako sklíčený. Jakmile ji spatřil, podával jí ruku, místo co jí byl ruku odňal předešlého dne.

„Proč mi podáváte ruku, Sylvaine?“ pravila k němu; „chcete, abych pátrala po vaší horečce? Vidím vám dobře na obličeji, že jí více nemáte.“

Sylvinet se zastyděl, že má vzít nazpět ruku, jíž se nechtěla dotknout; řekl:

„Chtěl sem vám ruku podat na přivítanou, Fadetko, a abych vám děkoval za tolik práce, jíž si béřete k vůli mně.“

„Jeli tomu tak, přijímám vaše přivítání,“ řekla berouc ho za ruku, jíž podržela ve své; „neboť nikdy neodstrkuji vlídnost, a nemám vás za dosti falešného, abyste mi dával na jevo přízeň, kdybyste jí trochu ke mně necítil.“

(Dokončení.)

Ukázky z národního básnictví bulharského.

Od Jana Gebaura.

VIII.

Z písní žalostných.

3. Dívka a had.

Lehlo si děvče, zaspalo;
po stranách lesy zelené,
po stranách vody studené;
a nikoho tu nebylo —
vysoko pánbůh na nebi,
a černá země pode ním,
a velký kámen pod hlavou,
a pod kamenem lítý had.
On pánubohu modlil se:

„To děvče, bože, mi ubij,
bych v jeho vlasech hnízdo měl,
bych z jeho lící maso jed
a z jeho očí vodu pil!“
A jak se bohu pomodlil,
tu mladé děvče umřelo,
a v jeho vlasech hnízdo měl,
a z jeho lící maso jed,
a z jeho očí vodu pil.

4. Grujo.

Zkalen teče u Budína Dunaj,
a v Budíně u žaláři temném
leží Grujo, nezkušený mládec,
leží tady na rok na devátý.
Na ramenou sedí mu sokolče,
štěbetajíc, aby je nakrmil,
oči točíc, aby je napojil.
„Rostiž, sokolíku, ať porosteš,
bych tě poslal do svých rodných dvorů,
ať je vidíš, abys je poznalo."
Odvětilo mládě sokolovo:
„Aj, ty Grujo, nezkušený mládče,
když mě pošleš, dvorů tvých nepoznám."
Odpověděl sokolíku mládec:
„Aj, ty milý mladý sokolíku!
dvory mé máš tak poznamenané:
v prostřed dvora je studnice bílá,
vedle studně bílý stojí keřík,
vedle keře stojí křivé dřevo."
Vstal sokolík, do dvorů odletěl,
a odletěl do Grujových dvorů;
dvory byly travou už zarostlé,
bílý keřík už byl celý suchý,
bílá studně byla vysušená;
našel ve dvořích tři žežulice:
jedna kuká od noci do noci,
druhá kuká od rána do rána,
třetí kuká celý den, celý den.
Vstal sokolík, aby odeletěl,
odletěl do tmavého žaláře.
v žaláři, kde nezkušený Grujo.
Usedl si na junácké rámě,
vypravoval o třech žežulicích:
„Jedna kuká od noci do noci,
druhá kuká od rána do rána,
třetí kuká celý den, celý den."
Odpověděl nezkušený Grujo:
„Ta, co kuká od noci do noci,
žežulice, první má milenka;
ta, co kuká od rána do rána,
žežulice, milá moje sestra;
ta, co kuká celý den, celý den,
žežulice, milá moje matka."

5. Orlové.

Tři se tance vijí pod Budínem hradem;
první tanec vede sličná Andělina,
druhý tanec vede mladá Jankulice,
třetí tanec vede mladá Sekulice.
A když pohlednuly nade město Budín,
tři se orli vili nad Budínem hradem;
první orel nesl junákovu hlavu,
na hlavě byl kalpak s kožešinou;
druhý orel nesl junákovu ruku,
na ruce dolama a točený prsten;
třetí orel nesl junákovu nohu,
na nohou obuté byly žluté škorně.
A ten, který nesl junákovu hlavu,
ten upadl Andělině na ramena:
hlava podobá se jako Bohdanova,
Bohdanova, bratra jejího milého;
a ten, který nesl junákovu ruku,
ten upadl Jankulici na ramena:
ruka podobá se jako Jankulova;
ten, co upad Sekulici na ramena:
noha jeho zdá se jako Sekulova.

6. Marné snažení.

Pracoval sem po celý rok,
byl to rok nepodařený!
Vydělal sem jeden tisíc,
byl to rok nepodařený!
Koupil sem si krásnou pušku,
přišly na to vlhké časy,
zrezavěla krásná puška. —
Pracoval sem po dva roky,
oba nezdařené roky!
Vydělal sem dva tisíce,
oba nezdařené roky!
Koupil sem rychlého koně,

přišla na něj chřipěcina,
že mi pošel, rychlý koník. —
Pracoval sem po tři roky,
tři nepodařené roky!
Na cestu sem připravil se,
tři nepodařené roky!
Čeho třeba, vše sem koupil,
koupil sem, chtěl sem se ženít.
A přišlo morové léto.
Vrátil sem se do své vlasti,
všecky dívky tu vymřely,
a já zůstal neženatý.
Divil sem se, já ubožec!
Mám se státi poustevníkem,
mám-li vstoupit do kláštera?
Otce nemám, matky nemám,
smutný stav svůj oplakávám!
Co sem žádal, nedosáh sem,
nezbývá než usmrtit se!" —
Přišel k němu krásný anděl:
„Neusmrť se, staň se mnichem!"

7. Bratr a sestra*).

Žádal Stojan o bílou Bojanu,
Stojan žádal ji, bratr nedával,
Stojan opilec, hoch vypínavý. —
„Otravíž bratra, bílá Bojano,
otravíž bratra, a mě si vezmi."
„Otrávila bych, Stojane more,
otrávila bych, ale čím, pověz?"
„Abych ti řekl, bílá Bojano,
jdi, hledej hady, od hnízda k hnízdu,
dva jedovaté vyber si hady,
jedovat jeden více než druhý;
přivaž je oba zelenou pentlí,
přivaž k javoru ku zelenému;
javor pokvěte, a jed pokape;
ty ale nastav zelenou láhev,
a podej bratru, aby se napil."
Dva jedovaté chytila hady,
přivázala je zelenou pentlí,
hady k javoru ku zelenému,
javor vykvětl, a jed vykapal;
a nastavila zelenou láhev,
podala bratru, aby se napil.
„Napij se, bratře, toť lihovina!"
„Napij se, sestro, vždyť ty jsi starší!"
„Napij se, bratře, pánbůh je starší!"
A když se napil, s koně upadl,
s koně upadl, na nůž upadl,
na nůž upadl, duši vypustil.

IX.

Z písní veselých.

1. Pepř.

Sadila si pepř zelený
pod horou, pod řekou,
pod tři mosty z kamene.
Nehni se kamenný moste,
mladý bloude, neklam sebe,
matka má mě tobě nedá. —
Poslala tam mlsnou kozu,
aby z pepře okousala,
by se pepře urodilo,
pod horou, pod řekou,
třemi mosty z kamene.
Nehni se kamenný moste,
mladý bloude, neklam sebe,
matka má mě tobě nedá. —
Poslala divoké volče,
mlsnou kozu by pohnalo,
aby z pepře okousala,
by se pepře urodilo,
pod horou, pod řekou,
třemi mosty z kamene.
Nehni se, kamenný moste,
mladý bloude, neklam sebe,
matka má mě tobě nedá. —
Poslala tam černou mouchu
aby volče popíchala,
aby kozu popohnalo,
aby z pepře okousala
by se pepře urodilo,
pod horou, pod řekou,
třemi mosty z kamene.
Nehni se, kamenný moste,
mladý bloude, neklam sebe,
matka má mě tobě nedá.

---

*) Miladinovi sami upozorňují v úvodě na podobu této písně s polskou, vyrozumívajíce tu zajisté píseň

Pod Krakowem czarna role,
chodziły tam Krakowianky atd.

kteráž se čte u Žeg. Paulího a taktéž v Čelakovského čítance polské.

2. Dělení.

Stařec díly rozdílel;
když rozdílel dívčiny,
staré mladým rozdával,
a mladé starým dával;
každý dostal po jedné,
dědek vzal si dvě dívky.
Jedna si povídala:
„Pojďme, ať ho pustíme,
pustíme ho na vodu,
voda ať ho odnese,
tak se dědka zbavíme."
Pustily ho na vodu;
pak se vyšly podívat,
aby dědka viděly,
jestli voda ho nese.
A tu dědek přichází,
v levé ruce vědro má,
v pravé ruce sklenici.
Pak se dívky divily,
jakby dědka zahubit!
Radily se obě dvě,
a druhá povídala:
„Pošleme ho do lesa,
ať ho medvěd pohltí!"
A pak vyšly dvě dívky,
aby dědka viděly,
zda ho medvěd pohltil;
a tu dědek přicházel,
osly žena před sebou,
medvěda sám přináší.
Tu si řekly dvě dívky:
„Když ho voda nevzala,
když ho medvěd nezhltil,
nuž, budem ho milovat!"

X.

Z písní milostných.

1. Ztráta.*)

Prochází se Kaleš-Ďorďa, Ďorďo more!
od domu až ke studnici, Ďorďo more,
a ztratila zlatý pásek, Ďorďo more.
A šel tudy malý hošík, Ďorďo more,
a nalezl zlatý pásek, Ďorďo more.
Ďorďa snažně prosila ho: „milý hochu,
aj ty chlapče nezkušený, milý hochu,
nenašel si zlatý pásek, milý hochu?"
„Na mou duši, na tvou duši, Ďorďo more,
nenašel sem, nenašel sem, Ďorďo more;
kdybych našel zlatý pásek, Ďorďo more,
ovil bych se zlatým pasem, Ďorďo more,
tobě kolem tvého těla, Ďorďo more."
Prochází se Kaleš-Ďorďa, Ďorďo more,
od domu až ke studnici, Ďorďo more,
ztratila kovaný gerdan**), Ďorďo more.
A šel tudy malý hošík, Ďorďo more,
nalezl kovaný gerdan, Ďorďo more.
Ďorďa snažně prosila ho: „milý hochu,
aj ty chlapče nezkušený, milý hochu,
nenašels kovaný gerdan, milý hochu?"
„Nenašel sem, nenašel sem, Ďorďo more,
jestli chceš, abych se zaklel, Ďorďo more,
na mou duši, na tvou duši, Ďorďo more;
kdybych byl našel tvůj gerdan, Ďorďo more,
ovil bych se tvým gerdanem, Ďorďo more,
tobě kol bílého hrdla, Ďorďo more."

---

*) Písně bulharské této formy, kde totiž ve středu aneb na konci, některá slova se opakují, jsou velmi hojné.

**) gerdano-t = zlatý, obyčejně drahokamy vykládaný řetěz na krk.

2. Vinný keř.

Sadilo děvče víno u moře,
keř zasadilo, píseň zpívalo:
„Aj keři, keři, dej bílé hrozny:
sadila sem tě — kdo tě jíst bude?
Hle, já tu nemám nikde nikoho,
ni otce nemám, ni matky nemám,
ni bratra nemám, ni sestry nemám;
zde byl můj prvý, prvý milenec,
do světa ušel, pusté ciziny,
pusté ciziny, arabské země,
namluvil si tam černou Arabku,
Arabka měla černé Arabče!“

3. Leděnská Andělina.

Sešedše se sedmdesát králů,
mezi sebou takto rozmlouvali:
„Všech měst, co je k Dunaji od moře,
sedmdesát měst a sedm jich je,
větší není žádné nežli Leděn;
v Leděnu je krásná Andělina,
Andělina, sestra Bohdanova;
skrze ni pokoje země nemá.“
Krále Bohdana to rozmrzelo,
vstal a hned na cestu domů dal se,
a to řekl Bohdan sestře svojí:
„Aj, ty milá sestro Andělino,
že jsi moje sestra, kéžs nebyla!
skrz tebe pokoje země nemá.
Dojdi si do klenutého sklepa,
otevři tam malované skříně,
vezmi sobě z nich dukáty žluté,
jdi si s nimi do Leděna na trh,
nakup si tam hedbávných provázků,
utoč si z nich hedbávné provazy,
a pak dojdi na vinohrad horní;
ve vinohradě strom rozložitý,
přehoď, sestro, silné tři provazy,
otoč si je pod své bílé hrdlo,
sama, sestro, svůj si život vezmi,
skrze tebe zem pokoje nemá.“
Vstala sestra, bíle ustrojená,
došla si do klenutého sklepa,
otevřela malované skříně,
vzala sobě z nich dukáty žluté,
ustrojená do hedbávných šatů
došla na trh do Leděna města;
nekoupila hedbávných provázku,
koupila si malé pacholátko,
co nepije vína, lihoviny,
co nestřílí z ručnice v sobotu,
neseká se šavlemi v neděli —
v prsou jako slavík prozpěvuje.

4. Bulharské dívky.

Nade vše mi mily jsou bulharské děvy;
celý den žnou žito na palčivém slunci.
stojí na nohou od rána do večera,
a snášejí hrsti, a do snopů vážou,
a do stohů staví, jak slavíci pějí,
jako lašťovice tence rozprávějí.
A když přijde večer, domů vracejí se,
jako koroptvičky drobně poskakují,
a jsou bílé, bílé jako bílá kniha,
červené jim líce, jak ochridská jabka.

(Dokončení.)

Sebrané pověsti z okolí Podolského nad Železným mostem.

Podává *Krekule.*

VI.

Pán Ježíš a sv. Petr.

Dokud chodil ještě pán Ježíš se svými apoštoly a učedníky po světě, přišel prý také jednoho večera se sv. Petrem do Podolí. A že slunce již zapadalo a poutníci byli velmi unaveni, vešli do několika statků, prosice za laskavé přenocování. Ale všude je odbyli, odkazujíce je na hospodu. Tu prý jim nezbývalo konečně jenom jedno stavení. Sv. Petr jsa mrzut ustavičným chozením ze stavení do stavení, nutil pána Ježíše, aby opustili tak nehostinské místo a raději pod širým nebem přenocovali. Ale pán Ježíš prý pokáral sv. Petra, aby si nezoufal a ještě do posledního stavení s ním vešel.

Byla to chudobná chýžka, již stará nábožná Bartůňková se synem obývala. Ta vidouc pozdní poutníky do skromné světničky vcházet, přátelsky je pozdravila a sotva vyslechnuvši prosbu jejich, ihned jim postoupila svoji postel a šla do kuchyně, by jim něco k občerstvení ustrojila. Že ale ničeho neměla, čím by hosty poctila, zabila jedinou slepici a došla ku kmotřičce Kukličkovic, od níž štipec bílé mouky vyprosila. Z té nadělala nudlí a uvařivši z nich chutnou polívku, postavila ji pak i se slepicí pánu Ježíši a sv. Petru, jež měla za pouhé poutníky, za něž se i oni vydávali. Ti pojedli a ulehli si pak na lůžko, co zatím stará Bartůňková se synem za kamna si lehla.

Když ráno vstali, poděkovali se pán Ježíš a sv. Petr laskavé ženě za přenocování a pán Ježíš řekl jí na odchodu, že to, co dnes dělat nejdřív započne, až do slunce západu stále dělat bude. A řka to, požehnal chaloupku, dále se sv. Petrem do světa se ubíraje.

Stará Bartůňková hrubě ani slov pána Ježíše si nevšimnuvši, přistoupila ihned k posteli, na niž byla večer lněné plátno prostřela, aby poutníci na čistém lůžku si odpočinuli, a počala svinovat plátno. Ale jaký div! Ona svinuje chvíli, svinuje dále, svinuje pořád a plátna nechce ubývat. Svinuje stále a již má velký balík plátna lněného, ale ještě žádného konce. Chce jít na dvoreček a volat na syna, by mu ten zázrak sdělila, ale nemůže se ani z místa hnouti a stále jen plátno svíjet musí. A než zašlo slunce za hory, nebylo v sednici ani více místa pro plátno, tak že ho její syn do domu odnášeti musel.

Selky a ostatní hospodyně, vidouce ten velký div litovaly, že svévolně takové štěstí zamítly, a kmotra Dražákovic prosila pak starou Bartůňkovou, aby, až k ní ti pocestní zase přijdou, je k ní poslala, začež jí dala živobytí, co jen potřebovala.

A než se rok s rokem sešel, navrátil se v skutku pán Ježíš se sv. Petrem zase do Podolí a že se zase k večeru schylovalo a oni dále jíti nemohli, zaměřili rovnou nohou k staré Bartůňkové. Tato by jim byla zase ráda poskytla přístřeší; že ale hospodyni Dražákovic byla přislíbila, že, až přijdou, k ní je pošle, počala se vymlouvat, že musí dnes v noci učedlovat a oni žeby tedy žádného pokoje neměli; nabídla se jim ale, že je dovede jinam, kde se jim pohodlnějšího přenocování dostane. Pán Ježíš

dobře věda, proč to dělá, byl spokojen a následoval se sv. Petrem starou Bartůňkovou, která je dovedla k Dražákovům. Sotva že je hospodyně spatřila, hned je přívětivě vítala, a kde co měla všecko snesla, jen aby se hostům zalíbila. Pak jim vystlala prachovými peřinami měkké lůžko, načež si oni ulehli.

Ziskuchtivá hospodyně nemohla celou noc ani oka zamhouřit. Již si připravila i lesklé tolary a dvacetníky, jež pak ráno začne počítat, až jí poutníci řeknou, že to, co nejdřív vezme do ruky, až do večera dělat musí.

Když ráno pán Ježíš a sv. Petr vstali, bděla již hospodyně a přinesla jim chutnou snídani, nutíc je, aby pojedli. Oni se nedali mnoho pobízet a nasytivše se, rozloučili se s hospodyní a požehnavše dům, opustili jej. Dříve než ale odešli, pravil pán Ježíš k hospodyni:

„Co dnes ráno po našem odchodu nejdřív započnete dělat, v tom musíte setrvat až do slunce západu, aniž by toho ubývalo.“ A řka to odešel se sv. Petrem.

Hospodyně radujíc se, že tak lehce velké jmění získá, chtěla hned peníze počítat, v tom ale spatřila kus holoubátka na talíři, které poutníci nedojedli, a chtíc ho snist, aby pak při počítání stříbra hladu netrpěla, dala se do něho. Však jedla chvilku a holouběte neubývalo, jedla dále a holouběte byl stále takový kousek, jaký poutníci na talíři nechali. Již byla nasycena a chtěla jít peníze počítat, ale nemohla se k svému ustrnutí ani z místa hnouti; musela stále jíst až do slunce západu, že to pak až odstonala.

Tak jí pán Ježíš potrestal, že mu se sv. Petrem jen ze zisku a ne z lásky nocleh dala.

VII.

Pán Ježíš a smrt.

Před dávnými časy věděl každý člověk, brzo-li umře. Z toho povstalo, že odkládali pokání na poslední dny života a nikdo na boha a na věčnost dříve nepomyslil, dokavad smrt, jak říkáme na dvéře nezaklepala.

Tak kráčel pán Ježíš se sv. Petrem jednoho dne sůhradím okolo Kukličkovic statku skrze Podolí. Na cestě vedle plotu u zahrady seděl starý Broula, a pletl z kopřiv žebřík. Vida ho pán Ježíš, jak zahalčivostí drahý čas mrhá, otázal se ho, proč raději nepracuje, nežli pouhou hříčkou pánaboha o den okrádá.

Broula si však hrubě pána Ježíše ani nevšímnul a zkrátka odpověděl:

„Nač mám pracovat, když už zejtra umru? A poněvadž mne již všecko mrzí, dělám si z kopřiv žebřík, aby mi tak čas ušel.“

Pán Ježíš se na chvíli zamyslil a obrátiv se pak zase k Broulovi, pravil k němu:

„Od dneška nezví již nikdo více, kdy umře a i ty nepoznáš hodiny, v které si pro tebe smrt přijde.“ Dal mu ještě mnohá naučení, a ubíral se dále se sv. Petrem do světa.

A v skutku nezvěděl nikdo od té chvíle, kdy, kde a jak zemře. Každý očekával pak v nejistotě blížící se smrt. I Broula čekal marně příštího dne poslední hodinku. Když však nepřicházela jak byl předvídal, poznal v neznámém poutníku pána Ježíše a vzav si jeho napomenutí k srdci, pracoval ještě dlouhá leta, než zemřel.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— *Příspěvky raněným Polákům* přijímá administrace „Národních listů" ve spálené ulici číslo 65—II, jsouc sl. místodržitelstvím k tomu oprávněna.

— (*Divadlo.*) Dne 16. dubna. „Zaklený princ," veselohra ve třech jednáních dle Plötze od Háka. „Sirka mezi jiskrami," veselohra v jednom jednání od M. Honoré, přeložil J. Novák (poprvé). — O představení tom zmíníme se jen tak dalece, že pan Šamberk ve hrách těchto se s našim obecenstvem na delší čas rozloučil a hrou i slovem si výborně počínal. Kusy samy jsou bez ceny, poskytujíce leda jen příležitosti herci, aby se rutinou parádil.

Dne 19. dubna. Ve prospěch sl. M. Macháčkové Donizettiho zpěvohra „Belisar." Na otázku, zdali naše obecenstvo operou touto něco získalo, musíme odpověditi záporně. Čelnější úlohy žádají rutinované zpěváky a nehodí se začátečníkům, kterým téměř úplně dramatický přednes i hra schází. Neprovedou-li se do podrobna s všemožnou pílí, nedosáhnou žádoucího výsledku a unavují pozornost obecenstva. Ostatně má-li zpěvohra, jako je „Belisar," míti zevnější dojem, musí na větším divadle provozována býti. Hudba této opery nemá velikou cenu a zůstává daleko za některými operami téhož skladatele. Není zde ani jedno číslo čistě dramatické, melodie se vespolně téměř stíhají a mnohdy umístěny jsou zcela chybně, ba i leckde směšně. Skladatel přecházel často do rhytmu, který jest tragické zpěvohry nedůstojný, zvláště ale zcela nevhodně použil jej v třetím jednání. Nikdo nebude v této skladbě hledati nějakou harmonickou kombinaci neb charakteristické zpracování effektních momentů; jeť práce povrchní, jaké nejvíce byly téhož času zpěvohry vlaské. Že obecenstvu podobnými zpěvohrami pravé zábavy poskytnuto nebylo, dozná tuším mnohý. Jedině snesitelněji působily: arie Belisara, Alamira a duetto v druhém jednání. I provedení zpěvohry neuspokojilo požadávky naše. Sl. Macháčková zpívala opět beze vzletu a pohybovala se bezdůvodně po jevišti. Nejlépe provedla co do hry arii v prvním aktu. Její Antonína neprojevovala ve zpěvu i hře pomstu a posléze lítost nad spáchanou ohavností. Zpěv posud provázejí některé značnější vady. Portamento je nečisté a zpěv jest monotonní. Slečna crescenduje téměř každý tón při mezza voce a nespojuje je v celistvost, anižby jim dodala pravé barvitosti. Taktéž vokalisace jest posud chybná, koloratura málo vytříbená a proto její Antonína, tato hrdinská úloha, pro kterou se slečnina individualnost částečně nehodí, nedošla skvělejšího výsledku. Beneficiantka byla po své první arii volána, jakož i hlučným potleskem přivítána. V úloze Ireny vystoupila poprvé sl. Pisařovicová, žákyně pražského konservatoře. Hlas její jest slabý, v hoření poloze působí nepříjemně, v dolejší jest všeho zvuku prázden. Vokalisace jest nejasná a intonace na mnoze byla chybná, což omluviti možno jen vnitřním strachem, jenž po celé první jednání slečnu skličoval. Její koloratura jest dosti vycvičena a některé pohyby svědčily o dramatickém nadání. O přednesu nemůžeme se šířeji zmíniti, byl dosud příliš začátečnický. Také musíme se vysloviti proti vystupování pouhých začátečníků na našem jevišti. Má-li mladistvý náš ústav býti ústavem uměleckým, nemůže sloužiti začátečníkům za školu, kde by se vycvičiti mohli. — Titulní úlohu přednášel pan Švarc. Byl tenkráte výborně disponován a zpíval i hrál s dramatickým zápalem; zvláště ale vyniknul v momentech hrdinských, n. p. v jednání druhém. Až p. Švarc ještě hru více zušlechtí, bude moci úlohu Belisara k svým nejlepším připočísti. Pan Vecko co Alamír byl dobrý. Zpíval arii „Třes se, ó Byzancia," parádní to číslo zpěvákův, s nadšením a osvědčil opět krok ku předu. Jakmile p. Vecko více rozumu vloží do svého zpěvu a odstraní vady, na něž jej kritika již častěji upozornila a konečně přihlédne bedlivěji k přirozené hře, stane se zajisté statnou podporou naší mladé zpěvohry. Ostatně menší úlohy provedeny byly dle sil zpěvákův co možná bedlivě. Sbory nejvíce unisono pracované, byly přesněji provedeny, než obyčejně. Orchestr doprovázel častěji příliš silně, takže namnoze zpěváci nemohli hlasem svým vyniknouti, ba i slabě obsazené sbory, jako v jednání prvním, druhém a jinde jasně slyšány nebyly. V zakončení ouvertury, finale posledního aktu atd. sme též pohřešovali precisnost. Návštěva velmi četná.

Dne 21. dubna. „Skrocení zlé ženy" od Shakespeara, překlad Kolarův. Hra paní Peškové co Kateřiny a pana Šimanovského co Petruchia byla vyrovnalejší, než poprvé a neminula se účinkem. Za to ale byla souhra ostatní hodně slabá a mohla býti režií výmluvným pokynutím, kterak jest věcí odvážnou, po

desíti dnech opakovati Shakespearův kus bez jediné zkoušky. Návštěva byla slušná.

— *Benefice.* V neděli má příjem o naši operu velezasloužilá sl. z Ehrenbergů. Zvolila si zpěvohru „Othello."

— *Repertoire českého divadla.* Na dnešek oznamují se „Pražští studenti," v nichž vystoupí pan Kysela, v neděli jest „Othello" ve prospěch slečny z Ehrenbergů, v úterý 28. dubna „Dvé šlechticů Veronských", a ve čtvrtek dne 30. zpěvohra.

— *O ředitelství českého divadla* chtějí se mimo jiné ucházeti také dosavadní dramaturg p. Švanda a kapelník p. Mayr.

— *O divadle českém* rozhodl zemský výbor v sezení dne 20. dubna jednohlasně, že má býti od divadla německého odloučeno. Konkurs tedy vypíše se na ně samostatně.

— *Dekorace od Briskia* z Vídně se zkoušely předevčírem v českém divadle zatímném a sice jeden gotický sál a jedna krajina. Dekorace ty jsou provedeny s velikým effektem a budou divadlu pěknou ozdobou.

— *Besedy.* První beseda Pražských typografů, jež byla m. neděli v sále konviktském, vypadla velmi skvěle. Taktéž druhá beseda českých řemeslníků v sále Žofínském. Obě byly navštíveny přehojně a zábava duševní vybraná.

— *Koncertní beseda,* včera dne 22. na Žofíně uspořádaná, měla tento program: 1. Mužský sbor. 2. Písně, zpíval pan Vecko. 3. Solo na housle, hrál p. Tomášek. 4. Polské písně, zpívala sl. Zawiszanka. 5. Solo na piano, hrál p. B. Smetana. 6. Národní písně, zpíval p. Vecko. 7. Písně, zpíval p. Švarc. 8. Deklamace, přednesla paní Pešková. 9. České písně, zpívala sl. Zawiszanka. 10. Mužský sbor polský. O besedě té podáme úvahu v čísle příštím.

— *„Hlahol"* uspořádá zejtra večer svou druhou letošní zábavu na Žofínském ostrově.

— *Slečně Zawiszance,* zpěvačce při pražském divadle zemském, odevzdán byl minulý týden skvostný pohár s nápisem „Upomínka na měšťanskou besedu v Karlíně" za ochotné spoluúčinkování při besedě dne 25. března t. r. v Karlíně.

— *Prof. Jezbera* přednáší v král. zemském polytechnickém ústavě: 1. po česku začátečníkům: o jazyku ruském a srbském, 2. po rusku pokročilým: o ruských slovech, slovoskladu a přízvuku. I netechnikům volno se zúčastniti.

— *Kaple svat. Kříže* v Poštovské ulici obnovena bude v tomto létě, an dům vedle ní již dostaven jest. Dříve však opravovati se bude zevnějšek a okolí kaple.

— *Sochy sv. Cyrilla a Methoděje* holoví v přirozené velikosti z cinku a kamene velmi lacino vídeňský sochař F. Mělnický, Moravan.

— *Schůzka archeol. sboru Musea král. Českého.* Skládaje účty za rok 1862 podotkl předseda p. prof. Wocel, že příjmy sboru v roku tomto jsou větší, než v letech předešlých a že příčinou toho jest i valný odbyt katalogů a díla „Grundzüge der böhm. Alterthumskunde," které se ku prospěchu sboru prodávají, a jichž se tenkráte za 83 zl. 55 kr. vydalo, i podpora J. Excell. hraběte Eugena Černína, který jako jiná leta i v roce tomto sboru 105 zl. daroval. Vyšinuly se příjmy arch. sboru v r. 1862 na 483 zl. 33 kr. r. č., a jelikož vydání toliko 283 zl. 28 kr. obnášelo, zbylo v pokladnici 200 zl. 5 kr. r. č. Prof. Wocel sdělil, že obdržel anonymní přípis, jímž byl upozorněn na objevení pohřebiště u Nehasic blíže Postoloprt, a že co konservator kraje Pražského se obrátil v záležitosti této k veleslav. místodržitelství. Působením tohoto obdržel popis celého pohřebiště a nalezených tam starožitností a dobře zachovalou popelnici s několika kroužky, které do sbírek musejních odevzdány byly. Sbor požádal p. předsedu, aby veleslavnému předsednictví místodržitelskému ve jmenu sboru za ochotu v záležitosti této prokázanou poděkování učinil. Když promluvil p. krajský Miltner o malbách a nápisech na hradě Krakovci, na jehož obmítce ještě před několika lety byly, oznámil pan prof. Zap, že zbytkům krásného gotického chrámu v Benešově, z dob před Karlem IV. pocházejícího, zkáza hrozí, ani mnozí sobětníci barbarským podkopáváním a vybíráním čtvercových kamenů vzácnou tutu památku stavitelství českého k úplnému rozpadnutí přivedou, dříve než uskutečněno bude, na čem se pro zachování dotčených zbytků zastupitelstvo městské usneslo. Po vyřízení některých jiných záležitostí byli za údy dopisující sboru archeol. navrženi a voleni pánové tito: Jos. Neumann, rada při soudu zemském, Med. Dr. Dlabač v Nymburce, Jan Pavla, farář v Krásné Hoře, Kar. Hájek, kaplan v Domažlicích, Román Voříšek, kaplan v Žinkovech, J. Klemt, úředník při náměstnictví.

— *Petr Brandl* odpočívá, jak známo, v Kutné Hoře na hřbitově u Matky boží. Místo to bude nyní naznačeno kamennou deskou, již městská rada Kutnohorská zhotoviti dá.

— *Dědictví Maličkých* vypsalo cenu 25 dukátů za nejlepší spisek pro mládež. Ač se více spisovatelů ucházelo o cenu tu, nebyla žádnému přiřknuta.

— *Nákladem Kobrovým* vycházejících děl vyšla tato pokračování: Historicko-romantických obrazů „J i h" od Prokopa Chocholouška sešit 13., v němž se končí „Zahynutí Suly," podána jest povídka „Nekiba" a „Drak Notjajský." — Hugova románu „B í d n í c i" (překlad Vávry-Haštalského) sešit osmý. — Schrödlerovy

„Knihy přírody“ (vzdělali Jiljí Jahn a Karel Starý) sešit třetí. — Zapovy „Česko-moravské kroniky“ sešit sedmý, jenž pokračuje v dějinách až do r. 1141 za Vladislava II. — „Přírodopisného atlasu živočišstva“ s výkladem Jana Krejčího sešit třetí, se 6 obrazy (ptactvo.)

— „*Topograficko-statistický slovník Čech*“ nazývá se důležité dílo, jež právě počalo vycházeti nákladem Kobrovým. Jest to podrobný popis všech měst, městysů, vesnic, zámků, dvorů, továren, mlýnů, hutí a podobných o samotě ležících stavení, jakož i všech zpustlých hradů a zaniklých osad království Českého. Sestavovatelé jsou Jan Orth a Frant. Sládek. Celé dílo vydáno bude asi o 16 sešitech ve lhůtách šestinedělních. Dílo toto všeužitečné zajisté najde hojného odbytu.

— *Pavla Jos. Šafaříka* sebraných spisů vyšly sešit 15—17., v nichž se jedná o Slovanech polských, českých, o Moravanech a Slovácích, a Slovanech polabských.

— „*Cesta* po Německu, Švýcarsku, Francii, Belgii a Anglii roku 1862“ nazývá se dílo, jehož první sešit vyšel nákladem dr. Ed. Grégra. Celé dílo, jež se zvláštním ohledem na školství a průmysl sepsal Jan Krejčí, obsahovati bude pět sešitů.

— „*Divadelní bibliotéka*“ vycházející nákladem Pospíšilovým, dospěla již k sešitu čtyrycátému. Sešit ten přináší Freytagovu duchaplnou veselohru „Novináři“ (přeložil F. Pravoslav Volák), která se i u nás již s oblibou dávala.

— „*Dějepis národa Českého*“ pro čtenáře každého stavu, vypravuje J. Malý, počal vycházeti u Pospíšila. Jest to nové, avšak přepracované vydání „Prostonárodního dějepisu české země“ od téhož spisovatele.

— *Magd. Dobromily Retikové* „Malá domácí kuchařka“ vyšla v témž skladě u vydání druhém, rozmnoženém.

— „*Komedií a her Matěje Kopeckého*“ právě vyšel sešit pátý dílu II. Obsah jest tento: „Turnaj na Vltavském hradě,“ ve třech jednáních. „Křenek na Vousníku, vrah rytířské rodiny,“ ve třech jednáních. „Krásná Dišperanda, nádherná dcera,“ ve dvou jednáních. „Vítek holandský statkář,“ ve třech jednáních. „Domácí vrah,“ civilní hra ve třech jednáních. „Nevěrný přítel,“ rytířská hra ve třech jednáních z časů Římských válek.

— *Mapa jižní Ameriky* vyšla nákladem Fr. Lipše, kdež také před nedávnem pilně vyvedené mapy Polska a Evropy vyšly.

— *K letošní slavnosti na Řípu*, která bude tuto neděli 26. t. m., koná tamnější výbor přípravy velmi rozsáhlé. Jak se dovídáme, přibude i z Prahy velmi mnoho hostí a jedná se právě o to, aby jim byl propůjčen zvláštní vlak. Zejmena súčastní se při ní zpěvácký spolek „Hlahol.“ Není snad druhého místa v Čechách, jež by bylo veliké slavnosti národní příhodnější než právě Říp.

— *V Žabovřeskách* u Zbraslavi vyoral rolník Junák rytířský opasek, skládající se ze tří řetězů se třemi znaky. Částky ryze zlaté váží 31 a půl lotu.

— *Z Mladé Boleslavi.* Už ho máme! Znáte dějepis našeho zpěváckého spolku? Kdybych vám ho znázorniti měl, musel bych udělat několik křivých vykřikníků, což tolik znamená, že vzletné počátky jeho brzo v písku se ztratily, poněvadž šel cestou křivou: na to by přišla řada pauz, která by vyznačovala dva němé roky pro spolek stejného asi významu, jako starým Egypťanům oněch známých sedm neúrodných let; a přece byl p. Vecko tehdy prvním naším tenórem! Vecko odešel a pěje nyní prozatímně v nábřežním divadle; jeho odchod byl prý příčinou úplného klesnutí boleslavského „Männergesang-Vereinu,“ jehož údové z valně větší části byli jenom „s hvězdičkami“ — a proto snad „Männergesang-Verein.“ Počalo se však tu i tam „rýpat“ a to bez toho víte, že „u nás“ (rozuměj to širší „u nás“) o mnoho více neumíme, nežli právě „rýpat.“ Tenkráte to však pomohlo, a spolek zpěvácký procitnuv zvolil sobě nový čilý výbor, sestavil sobě nové stanovy, dle vzoru pražského „Hlaholu“ přispůsobené, přijal jméno „Boleslav“ a nyní rozloženými plachtami pluje vesele v přístav vlasteneckého umění, poněvadž ho už máme — nového dobrého tenóra, jehož „nebytí“ jedinou prý bylo závadou našeho spolku. — O „Sokolu“ bych také rád nějakou zprávu podal, leč na úhoru těžko klasy sbírati. Deset měsíců ležely stanovy jeho u všelijakých míst; konečně se vrátí s jakýmsi příkazem, aby se to a ono změnilo, tu přidalo, tu vynechalo, a když k tomu účeli zakladatelé chtí svolati valnou schůzi, dostane purkmistr, polic. komisař, hostinský, dráb a bůh sám ví kdo ještě — mandát, aby se taková nedovolená schůze zabránila. Dobře tedy; schůze není, a za to se odbývá „porada,“ v níž se stanovy dle nařízení změní a snad za několik dní zadají. Nyní zase nastoupí novou pouť do matičky Prahy a tam snad opět budou deset měsíců podřimovat; a že zde místnost není, v níž by se za času zimního cvičiti mohlo, nezbyde nám bez pochyby nic, než pěkně trpělivě čekat, až na budoucí léto (1864), kdež snad boleslavský „Sokol“ bude smět ponejprvé nezávadné prostocviky a nepolitické běhy provádět. — Naše ochotnické divadlo dělá dosti řádné pokroky; máme tu sil zajisté na ochotníky značných, jmenovitě mezi

ženskými oudy, z nichž zase se vší chvělou jmenovati sluší sl. El. S. Škoda jen, že sobě hlasů soudných příliš málo všímají, ano jich od sebe odmítají. Jsout to ovšem jen jednotlivci mezi nimi, ale dost na tom, že jich je. Takto vzbudila zcela nestranná a jen dle pravdy přísná kritika v „Boleslavanu“ malou bouři, která však bez pobrom se ukončila insertní šarvátkou. — Snad jste také žádostivi zvěděti, jak se daří „Boleslavanu“ v novém vzduchu? Inu, je živ a zdráv, tyje a bujní a mnohým lidem je tuze nepohodlným. Vždyť prý pouhý program byl závadným, že snad tuze po demokraticku zavánël. Konečně se také našel jeden velmi známý pán, jenž se „Boleslavana“ ujal tím, že chopiv ho při nervu „rerum“, totiž při kauci, takto mu slavou šílu podtnouti chtěl. Byl to genialní kousek, jenž původci až hrůza ke cti slouží a jemu dojista hojného uznání vydobude. Radost byla na to v jistých kruzích přenáramná, a soucit, jevící se v podobných frázích jako: „Die zweite Nummer des Boleslavan wird das Tageslicht nicht erblicken,“ kolovala mezi těmi, jenž před čamerou oči zamhuřují, v rychlosti blesku. Než radost má tenté kořínky a „Boleslavan“ pevný peň, pročež i třetí číslo zdrávo vyšlo, a ostatní bez překážky následovati budou. — Měl bych se také ještě zmínit o podivných náhledech, jež zde o gymnasialních studiích panují. Lidská převrácenost dospěla tak daleko, že bez pochyby již na přes rok zde ani to nižší gymnasium více míti nebudeme a byli tu přece i lidé, kteří stavěli pověstné budovy na základech budoucího vyššího gymnasia! Tak se u nás reformuje, že to, co by se jiným zařízením dobrým státi mohlo, už proto, že to dokonalé není, v zříceniny se obrací. Humanitné vědy musí se zapudit vší mocí, aby pouhému realismu místa udělaly; český národe, co by z tebe bylo, kdyby všude byla jen Mladá Boleslav? A vy Kollárové, Čelakovští, Palačtí, Šafaříkové, Purkyňové, vy všechny naše hvězdy na obloze vědy a krásného umění, Vám naše reformatoři teprvé teď hlásají, žebyste lépe byli učinili, kdybyste byli šli do leckteré řemeslnické školy, než abyste klasickým uměním svým, jehož základy ste sobě na pouhých gymnasiích získali, byli národ mrtvý k životu vzbudili a jemu světové slávy opět dobyli! Moudře zajisté jedná, kdo věci dobré a užitečné udržuje; moudřeji, kdo je ještě zvelebuje; nejmoudřeji, kdo k nim nové dobré zařizuje. Ale jak jedná ten, kdo věci zdokonalení a zlepšení schopné bourá, ničí a hubí?!!

— *Z Tábora.* Již po dvakrát měl prof. M. Kolář nedělní přednášku o dějinách města Tábora; ještě dvě nedělní přednášky uspořádá, aby domaloval obraz vážných a zajímavých dějů památného našeho města. Vstup je za skrovný příspěvek, ve prospěch spolku pro chudé studující zdejšího real. gymnasia, každému volný. První neděli (dne 12. t. m.) sešlo se posluchačů ke dvěma stům, a sice staří i mladí, dámy i páni, z města a z okolí, aby chvalitebné zvědavosti po vůli učinili. Naslouchali napnutě, aby seznali lépe své předky a tím i sebe; radovali se ze slávy otců svých a litovali poklesků jejich. Dobrý účinek přednášky byl patrný. Však často již mnohé pěkné podniknutí se líbilo, nadšení vzbudilo, — často nadšení ochladlo, podniknutí zaniklo! Tak myslil sem si a očekával dychtivě neděli druhou. Neděle druhá přišla, — a prostranná síň se opět naplnila posluchačstvem pozorným, o duševné, ušlechtilé zájmy pečlivým. Přednáška dospěla ke smrti krále Sigmunda, objasnila vznik, moc a ústrojí obce Táborské. Není pochybnosti, že i zbývající ještě dvě přednášky hojného účastenství dojdou a dobrý účinek doplní. — Krásní jarní dnové probudili našeho „Sokola“ ze zimního spánku; zajisté, že nově zvolený výbor se vydatně postará, aby spolek ten k utužení mysli i těla zdárně účinkoval. J.

— *Z Plzně.* Neodvážil sem se ještě za Vašeho panování v říši Lumírově cosi do listu toho zaslati. Příčinou bylo ovšem vždy něco jiného. Ale „Katovo poslední dílo,“ které naši ochotníci v pondělí velikonoční provozovali, přetrhlo dlouhou přestávku u dopisování. — Dlouhý čas již mluveno a předzvídáno o velkoleposti a stručnosti u provozování tohoto kusu. Ale „mnoho křiku, málo vlny.“ Zvykli sme něco zdařilejšího poslouchati od našich ochotníků, nežli toto dílo. Že snad neměli někteří kdy, promysliti řádně své úlohy, tomu se musím statně na odpor postaviti a ohražuji se tím, že tentýž kus již podruhé hráli. Ovšem „komu čest, tomu čest!“ Král Václav (p. Po.) si výborně, ano po královsku počínal. Ale jedna ani dvě vlaštovky neučiní léto. I jemu nebylo lze napraviti, co jiní pokazili. Pan P. projevoval i v této úloze nadání, kterého řádnému herci zapotřebí. Jemu věrně po boku stál p. H. v úloze Kulovína. Pan H. si již dříve bystře odměřil každé hnutí, každý vzhled. V každém pohledu bylo znáti pravý ráz úlohy. Pan M. jeví tuze mnoho citu, kde ani na pravém místě není. Též jeho nepokojnost těla, velké rozhazování rukama nepatří k zvláštnostem. Ostatně si ani pan Z. v úloze „kata“ co muž nepočínal. Pohyby byly nejisté, jak se nám zdá, teprv na jevišti smyšlené. Svou úlohu měl někde ve vlhku, že mu leckde slovo vybledlo aneb dokonce snad vypadlo. Bleskota byl tuze rozvlačitý; a jak se často stává, že se stejné povahy v manželství scházívají, i tu se náhled

ten (ovšem jen na jevišti) shoduje; neboť Bleskotová nebyla o mnoho čilejší. Co mám díti o dcerušce, když se povaha obou rodičů na vlas shoduje? Ačkoli se nad žádného smrtí neraduji, přece sem milerád viděl, že ji Kulovín k Hadesovi poslal. Koruna všech byl ale štrajmistr královských žoldnéřů v osobě p. Š. Líčoval sem velice, že se zde pan Kopecký se svou společností tak dlouho nezdržel, aby byl mohl také (co znalec) divadlo navštíviti. Mohu s jistotou souditi, žeby si byl pana Š. zalíbil a mu engagement v úlohách žoldnéřů nabídl. Skupení „Lov krále Václava" a „Cesta na popraviště" byla řádně sestavená. Nyní na několik měsíců divadelní představení přestanou za příčinou opravování divadla. Do opraveného divadla si snad někteří pp. ochotníci zaopatří lepších sil. Heslo mé bude vždy: „Jen s pravdou ven." *K. z B.*

— *Z Kopaniny Přední.* Jak známo, byl zdejší starobylý chrám Páně obnoven. Stálo to mnoho přičinění, mnoho mozolů se strany občanstva zdejšího. Než nastojte! Tato starobylá památka jest spůsobem nevídaným zohyzděna: do nových zdí zaraženy jsou dva trámy nad vchodem proto — aby z nich byl kór! — Máme za to, že kdyby v takových starých chrámech kóry byly bývaly, stavitel by je i do obnovených hned při stavbě byl vklenouti mohl? Ale takovou „palandu" do byzantinského chrámu? — A koruna všeho jest, že křtinelna žulová, z které naši předkové křestěni byli, a na níž jindy byly cyrillské litery kolem čitelny: že ta na sloupu do zdi vpravena tak, že na ní nyní kazatelna stojí, ániżby přátelům starožitností přáno bylo, prohlédnouti si tak znamenitou a vzácnou nádobu, která ovšem po celé tisíciletí přepodivných měla nehod. Co na slovo vzatou ozdobou zdejšího chrámu Páně zůstane ovšem skládací oltář, obnovený panem Hellichem. Ta svatá Ludmila dýše, ten svatý Václav mluví!

— *Z Poděbrad.* Nevím, jak tomu dávno, myslím však, že mnoho vody kolém našeho starověkého sídla uplynulo od toho času, co byl poslední dopis o našem ochotnickém divadle uveřejněn. Však těžko mluvit o tom, co není, a naše divadlo slavilo po celý půst prázniny, a za celou zimu hrálo se někdy s těží čtyrykráte. Příčin snad by bylo sto; proč se tak krásným zimním časem marní; avšak myslím, žeby jich dobrá vůle ještě dvakráte toliko přemohla. Z her, které byly dávány, byl „Pražský flamendr" vší chvály hoden, „Galejní otrocí" dost a dost uspokojující. V prvním kuse osvědčili pp. Obereigner, Knobloch a Barta vlohy a divadelní nadání. V představení „Galejních otroků" byla paní Vorilková co Teréza a v „Slepé" slečna Boučková vší pochvaly hodna dobře promyšlenou hrou; ztrátu však, kterou jejich odstoupením naše nyní na dobré síly tak slabé divadlo utrpělo, cítíme tím více, poněvadž dosud jinými dámami nahraženy nejsou. Nemíním však, žeby naše dívky všemožnou přičinlivost na jevo nedávaly; naopak, nepřáli bysme si zajisté nic při nich, kdyby dobrý pořadatel divadla byl, a kdyby drobet více dobré rady někdy uposlechly. Co však u těchto na mnohém vadilo, bylo protegované rozdávání úloh v dřívějším čase, tak že úlohy slečen a baronek opět slečny dostávaly, kdežto jiné dívky nanejvýc komornými, stařenami atd. podělovány byly. Což se však nyní snad více díti nebude; proč, lehko zodpovídat. Proto ale dosud bůh chraň, aby se zvláště jedné slečně dala stará úloha. Hlavní chybou našeho půl druhého roku starého divadla je, že až dosud stálého pořadatele neb režisera nemělo, a tak říkaje každý kus pod jiným vedením stál, ačkoli by se takýto schopný muž při úplném chtění ctěného výboru divadelního zajisté v Poděbradech našel. Žeby se ale pak v něho úplně důvěřovati muselo a žeby tento musel žádati, by jiný do vedení jeho se nemíchal, rozumí se samo sebou. Takováto správa a vedení bylo by však nyní nanejvýš nutné, ale proto, poněvadž naše divadlo zběhlých herců, jako byl p. Jelínek, Obereigner, Novotný Ludvík, Pok, Urbánek a Bárta ztratilo, mladé však síly jen takovýmto řádným vedením získati a vycvičit se mohou. Divadlo je takořka první veřejný ústav pro všeobecné vzdělání; dobrý herec tohoto první podporou. Právě když se budou žádat komedie a ne divadlo, když se budou žádat sprosté moralky plné a poučení prázné frašky místo kusu cit a srdce zaujímajícího: zasměje se mnohý často hrubému vtipu při herci, který vtip pronesl, a jej vyvolá, zapomínaje při tom kusu a hry. Máme však za to, že kdyby i větší díl obecenstva na takovýchto vtipech a kusech obliby nacházel: zajisté jen na dobře voleném kusu a herci záleží, aby se vkus obecenstva vytříbil. Obecenstvo naše však má srdce na pravém místě, a cit k lepší věci nikdy nezapře. Že však herec, který dobrým slouti chce, nikdy si mysliti nesmí, žeby rady a poučení ředitelova, třeba i spoluhercova nepotřeboval, leží na bíledni. Bohužel ale je takto myslících ochotníků ještě mnoho, a tak se stává, že mnohý nadaný herec, třeba by semotam někdy vyniknul, výsledku vždy uspokojujícího nedosáhne. Nemluvím toto jen o našich hercích, ale vůbec; zvláště vše toto a následující nevztahuje se k nim. Připojí-li pak se ještě k této vadě vždy jiný ředitel, mezi kterými často mnohý neví, na které koleno se v divadle kleká: pak arci staré síly novými tak lehce nahradit se nedají, a také se nemůže

žádat, by ochotník hercem se stal, nováček se něčemu přicvičil a vkus obecenstva vytříbil a aby se místo komedie divadlo hrálo, ačkoli by tuto divadlem nazývali. — Na druhý svátek velkonoční se nám předvedl „Chudý písničkář.“ O kuse samém nechci šířiti slov; je to obraz s mnohou dobrou scénou a hodí se co nejlépe na ochotnická divadla. Srdce a cit je celou hrou dost zaujat, konec uspokojí. Co se ale týče vyvedení, mohli bychom je mezi naše lepší hry vřadit. Ale hra p. Pintschmana vytrhovala nás šeredně z illuse představeného obrazu, neb nenesl ani stopu toho, co představoval; „sedlák Vávra“ byl spíše citupráznym vrtohlavcem, sedlákem nejméně, což jeho čerstvá trhavá chůze, máchání rukama, zohyzďující kroucení těla a obličeje v plné míře dokazovalo. Scéna, kde se chce oběsit stoje jednou nohou na drkotající lavičce, měla za výsledek mimovolný smích. Hlas, výkřiky, přeháněn, někdy pronikavou fistulí zohyzděn, nemálo se nám líbil (?). — V celku však byla hra o něco lepší, než kdy jindy. Ostatní herci, zvláště p. Obereigner „písničkář“ zasluhuje uznání. Více pohybu, jak příkladně u přednášky písně: „Se srdcem divně hrát“ atd. docílilo by většího výsledku. Konečně byl tento pán k úloze mladý; stáří písničkářovo může býti 40—45 roků, kdežto on jak 20letý vyhlížel. Hra p. Knoblocha uspokojila. Pan T. Blaha byl drobet chladným milovníkem; úloha jeho svědčila o více odhodlanosti, jarosti a vřelosti lásky. E. Blaha byl co správec zvláště ke konci dobrý. Dívka Holakovská hrála jak obyčejně převýborně, dokazujíc, že se v úlohu vmyslí. Dívka Halamová co hospodyně u sedláka Vávry má někdy ve hře dobré momenty a počíná si v některých úlohách dost významně; jen bysme prosili o něco více něžnosti. Co se našim dívkám vytýkat musí, jsou jejích ohromné, naši malou divadelní místnost vyplňující krynoliny. Nechť hrají selku neb stařenu, jsou krynoliny obligátními. Dívky Halamové oblek v prvním jednání byl utěšený a zajisté vhodnější než v druhých jednáních — s krynolinou. Co se však našeho gardrobéra týče, musíme jej až na ten ohyzdný správcův cop pochváliti; jen bysme jej žádali, aby držel se slušnosti a nepřeháněl, nedělal z herců maškary a tím zrak posluchačův neurážel, jako se stalo s Aronem Lichtenbergem v „Pěnkavě a Čížku.“

Dopisy redakce.

Panu F. Z. zde. Podobné práce jsou nám velmi vítané; račte nám je zaslati, abysme věděli, jaké rozsáhlosti mají. Jsou-li příliš obsáhlé, podáme na každý pád aspoň některé z nich.

Panu Ad. H. v P. Pěkné; upotřebíme. Srdečné pozdravení.

Panu Fr. J. Z. zde. Vaše písně mají něco Anakreontického, což se jim nedá upřít. Forma jest lehká, průhledná, ale i myšlénky jsou velmi lehké. Zdá se, že jich děláte příliš mnoho, a to jest chyba. Čtou se lehce, ale lehce se také zapomenou, jako vše, co má málo obsahu. Váš duševní život trpí monotonií, a ta jest také v těchto písních. Někdy užíváte slov, jako „libek,“ „milce“ atd., jež se do lehké té formy nehodí a vypadají, jako skvrna na zrcadle. Talent máte, ale nesmělý. Pošlete nám ještě některé, abysme si vybrali z nich některé k otisknutí.

Sl. M. B. zde. Dovolte, abysme se Vám za Vaše mínění slušně poděkovali, ač snadno pochopíte, že mínění to s Vámi naprosto nesdílíme. Myslíte-li, že mají býti povídky k tomu, aby musela býti na konci morálka, jež by Vás poučovala; aby hrdinové jich byli tak, bysme jich příkladu následovati museli: pak, prosíme snažně, neračte je čísti, aby Vaše náhledy časné i věčné zkázy neutrpěly. Chcete-li míti z poesie vyloučenou vášeň, musíte vytrhnout největší část velikých jmen z rejstříku básníků a svět uspořádati dříve tak, aby byl jiným než jest. Dle všeho se zdá, že se pravé poesie nedočkáme dřív, leč až Vaše skvostné pero nějakou zvláštní vykouzlí, což aby se brzy stalo, z nejhlubší duše si přejem ve prospěch poesie samé, která Vaším duchem dospěje k netušeným písním. To, co mluvítee o Indiánech, obnáší právě asi tolik, jako se psalo nedávno ještě v listech německých o národu Českém, a myslíme, že jest to zcela „nepromyšlené a nepředložené.“ A tu by Vám trochu více jemnosti mnohem lépe slušelo, než pánovitý výrok. Přejeme, aby Vám náhledy Vaše vystačily na celý život, a tento aby Vám je nikde nepodvrátil; neboť jest velmi pohodlné, s několika naučnými frásemi zasednouti na stolici soudcovskou — a k pohodlí jest u nás nejeden vychován. Ostatně Vás nemusíme ubezpečovat, že vždy s největší šetrností Vaše mínění uvážíme, jako že my na dřívějším svém výroku dosud úplně trváme. Prosíme, račte také ty ostatní pozdravovat, v jejichž jméně píšete. Přejeme Vám ještě, aby se angličina u Vás hodně ujala, jen více duchem, než pouhým slovem. Se vší úctou.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském kněhkupectví v nov. alejích č. 186. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 18. **30. dubna 1863.** **XIII. ročník.**

Jan Jesenský.

Poslední ohlas zvonu zněl,
když Jan Jesenský v kobě bděl,
a divně se mu srdce chvělo,
když prvně hleděl v lidské tělo.

Když z lebky jazyk vydobyl
a skoumal svalů, čiv a žil,
pak nahlednul, co srdce kreje,
a stanul zase, přemýšleje.

By jiným dát moh pomoci,
bděl mistr dlouho do noci,
a právě půlnoc přichvátila,
když mistra síla opustila.

On v lenošku se usadil,
a těžkou hlavu rukou kryl,
a takto zamyšlený sedě,
přemýšlel dál o tělovědě.

Hle, hle ta hlava! — mrtvý muž,
on sedá, vstává, stojí už,
a smuten, jakby v vnitřním boji
pozvedá mrtvou ruku svoji.

A jeho zrak je kalen, pust,
a hlas se plouží z prázných úst,
tak hrozně na Jana se dívá
a oholenou hlavou kývá.

„Chceš člověka znát stůj co stůj?
Je mi tě líto, Jene můj!
Tys první hleděl v lidské tělo,
jež tvorstvu tajným býti mělo.

A bys je zcela, zcela znal,
pro dobrou věc si vykonal,
a pro věc dobrou tobě v málo
se stane, mně co teď se stalo.

Ba za rok, den — to krátký čas —
učiní tobě jiní zas
ne tajně — veřejně a litě,
co na mně tys učinil skrytě.

Tvůj jazyk vyřízne ti kat,
pak na lešení budeš stát,
tvé tělo k šibenici dáno
a v postrach lidu čtvercováno.“ —

Tak domluvil — a s věže zvon
pojednou zazněl v jeden tón,
a nazpět umrlec se kácí
a s výkřikem se Jan potácí. —

To hrozný, hrůzoplný sen,
či pravda? — Kdo ví! — Přelud jen?
Mluv, Jene, co ti srdce svírá,
že k náměstí tvé oko zírá;
zda víš, co umrlec ten věstí,
že vykoná se na náměstí?!

Adolf Heyduk.

Láska Pětuškova.

Z ruštiny *J. S. Turgeněva* přeložil *E. Vávra.*

(Pokračování.)

III.

Uplynuly dvě neděle . . .

Onisim každého rána chodil jako obyčejně k pekařce.

Jednou vyběhla mu Vasilisa vstříc.

„Pozdrav bůh, Onisime Sergějiči."

Onisim se zamračil a odvětil nevrle:

„Pozdrav bůh."

„Pročpak nikdy k nám nezajdete, Onisime Sergějiči."

Onisim zasmušile na Vasilisu pohledl.

„Co bych chodil? čaje mi nedáš!"

„Dám, Onisime Sergějiči. Jen přijďte. A s rumem."

Onisim se zvolna usmál.

„Nu, když je to takové . . ."

„Kdy tedy, baťuško, kdy?"

„Kdy? . . . Eh ty . . ."

„Dnes večer, je libo?"

„Dobrá, přijdu," řekl Onisim a kráčel domů lenivým krokem.

Téhož dne večer v malé komnatce u nemotorného stolku seděl Onisim naproti Vasilise. Mdle žlutý samovar sičel na stole; před oknem stály kořenáče kakostu. V druhém koutě u dveří stála bedna s visacím zámkem; na ní ležela hromada starých veteší; na stěnách visely ušpiněné obrázky. Onisim a Vasilisa pili mlčky čaj, dívajíce se jeden na druhého, dlouho žmolili v rukou kousky cukru, jakoby nechtíce pili.

Konečně vyprázdnili přece celý samovar, obrátili dnem vzhůru šálky s nadpisy: „Na památku" a „Z lásky," otřeli si pot a jali se zvolna rozprávět.

„Jakž, Onisime Sergějiči, co váš pán? . . ." otázala se Vasilisa a nedomluvila.

„Co pán . . ." řekl Onisim. „Co by dělal. A proč se ptáte?"

„Tak."

„A vždyť vám (tu se Onisim ušklíbnul) — vždyť vám tuším napsal psaní?"

„Napsal."

Onisim potřásl hlavou s nadobyčejně spokojenou tváří.

„Vida, vida," promluvil sípavě a ne bez úsměchu, „a copak vám psal?"

„Všelicos. Že jsem prý slečna Vasilisa Timofejevna; že abych nemyslila, že mě chce urážet, a ještě mnoho psal . . . . A jakž, copak dělá, jaký je?"

„Žije," odvětil Onisim lhostejně.

„Je zlostný?"

„Není; a jak vám, líbí se vám?"

Vasilisa se zasmála a sklopila oči.

„Nu," zabručel Onisim.

„Co vám na tom záleží?"

„Nu nu, jen mluvte."

„Což," promluvila konečně Vasilisa . . . „on je . . . pán . . . Rozumí se, že já . . . nu i on už . . . vždyť vy víte."

„Jak bych nevěděl?" podotknul vážně Onisim.

„Vy snad docela víte . . . ."

Vasilisa patrně se počínala rozčilovat.

„Řekněte svému pánu, že se na něho . . . nehněvám . . . a že aby . . ."

Vasilisa se zajikla.

„Rozumím," řekl Onisim a zvolna povstal. „Rozumím. Děkuji za uhostění."

„Mějte mě v laskavosti."

„Nu dobře, s bohem."

Onisim se přiblížil ke dveřím. Tlustá babice vešla do komnaty.

„Pozdrav vás pán bůh," řekla, „Onisime Sergějiči."

„Děkuji, Praskovie Ivanovno," odvětil Onisim.

Oba postáli chvíli jeden před druhým.

„Nu, s bohem," řekl konečně Onisim.

„S bohem, Onisime Sergějiči," odvětila babice. —

Onisim přišel domů. Pětuškov ležel na loži a díval se ke stropu.

„Kdes byl?"

„Kde? . . . (Onisim měl v obyčeji opakovat s výčitkou poslední slova každé otázky.) Chodil sem stran vašich záležitostí."

„Jakých?"

„Což nevíte? . . . Byl sem u Vasilisy."

Pětuškov zamžikal očima a zavrtěl sebou.

„Tak je to, vidíte," podotkl Onisim chladnokrevně, zašňupav tabáku; „tak to je. Vy jste vždycky takový. Vasilisa vám vzkazuje pozdravení."

„Tak?"

„Tak? Ovšem že tak! . . . Poručila, abych vám řekl, proč se nedáte vidět. Proč pak nechodí již nikam? ptala se."

„Nu a co ty?"

„Co já? Řekl sem jí: Tys hloupá, takoví lidé budou snad chodit k tobě! Ne přijď ty sama, řekl sem jí."

„Nu a co ona?"

„Co ona? Ona . . . nic . . ."

„To jest, ale jak to? nic?"

„Inu nic."

Pětuškov chvíli pomlčel.

„Nu a přijde?"

Onisim potřásl hlavou.

„Přijde! . . . Vy jste příliš kvapný, milostpane! Přijde! Ne! co pak vám to napadá?"

„Ale vždyť si sám povídal, že tento . . ."

„Inu povídal; povídat se může lecos."

Pětuškov opět mlčel.

„Tak co tedy, brachu," řekl po chvíli.

„Co? . . . vy to musíte líp vědět, vy jste pán."

„Nu ne, ale . . .“

Onisim spokojeně se kolébal napřed a do zadu.

„Znáte Praskovii Ivanovnu,“ otázal se konečně.

„Neznám; jakou Praskovii Ivanovnu?“

„Pekařku.“

„A! pekařku. Viděl sem ji, taková tlustá!“

„Hodná ženština. Je to teta té vaší.“

„Teta?“

„Vy ste nevěděl?“

„Nevěděl.“

„Eh . . . .“

Onisim z vážnosti k pánovi nedořekl své myšlénky.

„S tou byste se měl seznámit.“

„Což, proč ne, nejsem proti tomu.“

Onisim pohledl na Pětuškina pochvalně.

„Ale proč se mám právě s ní seznamovat?“

„Hm, hm, proč!“ namítl Onisim pokojně.

Ivan Afanasyč vstal, prošel se po komnatě, zastavil se před oknem a neobrátiv hlavy, promluvil poněkud rozpačitě:

„Onisime!“

„Co ráčíte?“

„A nebude mi, víš, tak trochu ouzko s babou, co?“

„Což? to musíte vy vědět.“

„Ostatně se ptám jen tak. Známí by mohli zpozorovat . . . Ostatně uvidíme. Dej mi dýmku . . . Tak co ona,“ dodal po krátkém mlčení, „Vasilisa řekla, že . . .“

Ale Onisim nedbal další rozmluvy a vzal na se obyčejnou, zasmušilou tvářnost.

IV.

Známost Ivana Afanasyče s Praskovii Ivanovnou započala následovně.

Pět dní po rozmluvě s Onisimem Pětuškov odebral se k pekárně.

„Nu,“ myslil sobě, otvíraje dveře krámu, „nevím, jak to bude.“ Otevřel dveře. Veliká slepice s hrozným křikem vyběhla mu zrovna pod nohy a na dvůr, kde dlouho ještě zplašeně pak běhala.

Ze sousední světnice vykoukla udivená tvář tlusté babice. Ivan Afanasyč se usmál a kývnul hlavou. Praskovie Ivanovna se mu poklonila. Pětuškov stisknuv pevně klobouk, přikročil k ní. Praskovie Ivanovna patrně čekala na čestnou tuto návštěvu: šaty její byly v úplném pořádku.

Pétuškov sedl; Praskovie Ivanovna naproti němu.

„Přišel sem k vám, Praskovie Ivanovno, spíše stran . . . .“ promluvil konečně Ivan Afanasyč — a umlkl. Rty jeho se křečovitě chvěly.

„Těší mne, baťuško,“ odvětila Praskovie Ivanovna. „Jsme každému hostu rády.“

Pětuškov nabyl trochu odvahy.

„Již dávno sem si přál, abych se s vámi seznámil, Praskovie Ivanovno.“

„Jsme vám velmi vděčny, Ivane Afanasyči.“

Nastalo mlčení. Praskovie Ivanovna utírala si tvář pestrým šátkem; Ivan Afa-

nasyč zíral s velikou pozorností kamsi stranou. Oba byli v rozpacích. Ostatně v ruských městských třídách ani staří přátelé nescházejí se bez zvláštních hranatých obřadů; jakási nucenost v chování se hostů a hospodářů nejen že se nepovažuje za podivnou, nýbrž má se za nutnou a slušnou, zvláště při prvním sejití. Praskovii Ivanovně se Pětuškov zalíbil. Chovalť se slušně a řádně a při tom byl člověkem lepší třídy!

„Vaše rohlíčky, maťuško Praskovie Ivanovno, mně velmi chutnají," řekl Pětuškov.

„Tak?"

„Jsou velmi dobré, věru."

„Pochutnejte si, baťuško. Bude nás těšit."

„Ani v Moskvě sem takových nejedl."

„Tak?"

Opět nastalo mlčení.

„A povězte mi, Praskovie Ivanovno," počal zase Ivan Afanasyč, „s vámi bydlí tuším vaše neť."

„Neť, baťuško."

„Co u vás dělá?"

„Je sirotek . . . mám ji u sebe."

„A co? pracuje vám?"

„Pra—a—cuje, pracuje a jak! ó je! Ovšem že, ovšem že."

Pětuškov uznal za slušné, nepoptávat se již blíže po neteři.

„Co to máte za ptáka v kleci, Praskovie Ivanovno."

„Bůh ví. Pták."

„Hm! Nu ostatně s bohem, Praskovie Ivanovno."

„Mějte se dobře. Navštivte nás zase podruhé. Prosím vás k nám na čaj."

„S největší radostí, Praskovie Ivanovno."

Pětuškov vyšel. Venku potkal Vasilisu. Vasilisa se zasmála.

„Kam pak to jdete, můj cukroušku," řekl Pětuškov ne bez odvahy.

„Vy pořád jen žertujete."

„Hehe. A můj list ráčila ste dostat?"

Vasilisa zakryla dolejší část tváře rukávem a neodpověděla.

„A již se na mne nehněváte?"

„Vasiliso!" ozval se hlas tetin. „Vasiliso!"

Vasilisa odběhla. Pětuškov odebral se domů.

Od onoho dne chodil ale často k pekařce a ne nadarmo. Ivan Afanasyč, abychom mluvili jazykem vyšším, dosáhl svého cíle.

Obyčejně dosažení cíle lidi ochlazuje, ale Pětuškov naopak se každým dnem více rozněcoval.

Láska je jako umění a nepotřebuje ospravedlnění jako příroda, řekl jakýsi rozumný člověk, kterýž sám nikdy byl nemiloval, avšak výtečně o lásce rozumoval.

Pětuškov vášnivě přivykl Vasilise. Byl úplně šťasten. Duše jeho se rozehřála.

Znenáhla přenesl veškeré své poklady, aneb alespoň veškeré své dýmky k Praskovii Ivanovně a seděl tam v zadní světničce po celé dni.

Praskovie Ivanovna brala od něho peníze za oběd a pila jeho čaj a proto nestěžovala si na jeho návštěvy.

Vasilisa mu přivykla, pracovala, zpívala, předla u něho a někdy s ním několik slov mluvila. Pětuškov na ni pohlížel, kouřil dýmku, houpal se na sesli, smál se a ve volné chvíli hrál s ní a s Praskovií Ivanovnou rozličné hry. Ivan Afanasyč byl šťasten . . . .

Ale na zemi není nic dokonalého, a byťby potřeby člověka byly sebe menší, osud nikdy jich úplně neupokojí a možno-li spíše ještě vše pokazí . . . Lžička octa vždycky aspoň přijde do bečky medu! Ivan Afanasyč toho zakusil na sobě. Předně od té doby, co se seznámil s Vasilisou, vídal ještě řidčeji své známé. Vídalť je jen v nevyhnutelných případech, a i tu, chtěje se vyhnout narážkám a posměchu (což se mu vlastně nevždy dařilo) bral na se zoufale přísné a zděšené vzezření zajíce, kterýž uprostřed ohňostroje bubnuje. Za druhé Onisim mu nedal pokoje, pozbylť k němu vážnosti a nemilosrdně ho pronásledoval a týral. Za třetí konečně . . . . Ó běda. Čti dále, laskavý čtenáři.

V.

Jednou Pětuškov (kterému z výše zmíněných příčin vně domu Praskovie Ivanovny nebylo volno) seděl ve Vasilisině zadní světničce a zabýval se jakousi domácí prací. Hospodyně nebyla doma. Vasilisa seděla v krámě a zpívala si.

Zaklepali na dveře. Vasilisa vstala, přikročila ke dveřím, zlehka vykřiknula zasmála se a jala se s kýmsi šeptat. Vrátivši se na své místo, vzdychla a jala se zpívat hlasitěji nežli dříve.

„S kýms to mluvila?“ otázal se jí Pětuškov.

Vasilisa zpívala dále.

„Vasiliso, slyšíš? Vasiliso?“

„Co pak?“

„S kýms to mluvila?“

„Co je vám po tom?“

„Tak.“

Pětuškov vyšel ze zadní světnice v pestrém županu s vykasanýma rukávama, do přední k Vasilise.

„S dobrým přítelem,“ odvětila Vasilisa.

„S jakým dobrým přítelem?“

„S Petrem Petrovičem.“

„Kdo je to? Petr Petrovič?“

„Váš známý! Má tak podivné jméno.“

„Bublicin?“

„Ano, ano.“

„A ty ho znáš?“

„Kterak by ne!“

Pětuškov mlčky se prošel desetkrát po světnici.

„Poslyš, Vasiliso,“ řekl konečně, „to jest, jak ho znáš?“

„Jak znám? . . . . znám . . . . Je to hodný pán.“

„Jak hodný? kterak hodný? jak to?“

Vasilisa pohledla na Pětuškova.

„Hodný," řekla zvolna s podivením. „Jaký pak ještě?"

Pětuškov se zahryzl ve rty a jal se opět chodit po světnici.

„O čem si s ním mluvila? co?"

Vasilisa se usmála a sklopila oči.

„Mluv! mluv, mluv! povídám, mluv!"

„Jaký jste vy dnes zlostný," podotkla Vasilisa.

Pětuškov pomlčel.

„Nikoli, Vasiliso," počal konečně, „nebudu se zlobit .... Ale pověz mi, o čem ste mluvili?"

Vasilisa se zasmála.

„To je čtverák, ten Petr Petrovič."

„A co?"

„Inu čtverák."

Pětuškov opět umlknul.

„Vasiliso, ty mě miluješ, viď?" otázal se jí.

„Na, vy také jdete s takovou!"

Ubohému Pětuškovu probíhal mráz tělem. Vešla Praskovie Ivanovna. Sedli k obědu. Po obědě Praskovie Ivanovna si šla odpočinout na lože. Sám Ivan Afanasyč si lehl na pec a usnul.

(Pokračování.)

Jedna věc nade všecko.

(Deklamace pro dámu; též na přídanou po vyvolání.)

Ve spolku tom veselém,
kde jsme ku zábavě,
dovoltež mi *otázku*,
jak ji mám tu v hlavě.

Hádejte, vy pánové,
bude vám to známé,
co my ženské ze všeho
nejraději máme.

Slyším již, ten onen z vás
„Tanec" asi řekne;
druhý „Šperky, krášlení,
nové šaty pěkné."

Onen řekne „Kafíčko,
kde se *klepá* trochu;"
jiný „Vdávat," „srdce dát
milenému hochu." —

Přiznám se, že „tančení"
vysoko se cení,
„Kafíčko, šperk, vdávání"
máme v zalíbení.

Avšak přednost nade vše
jedné věci dáme:
nad mužskými
jenerální *komando* —
to přec nejradš máme!

František Doucha.

Malá Fadetka.

Od George Sandové. Přeložila Žofie Podlipská.

(Dokončení.)

Sylvain pocítil velké blaho, že měl svou ruku v ruce Fadetčině; i pravil jí přízvukem velmi jemným:

„Vy ste mne přece velmi mořila včera večer, Fanchon, a já nevím, čím to, že se na vás nehněvám. Já i poznávám, že jste velmi dobrotivá, že mne přicházíte navštívit, když mně máte tolik co vyčítat.“

Fadetka sedla vedle jeho postele a mluvila s ním docela jinak, než předešlého dne; činila to s takou dobrotivostí, jemností a přízní, že ucítil Sylvain ulehčení a radost tím větší, an si ji představoval tak rozzlobenou na sebe. Plakal mnoho, vyznával se z každého provinění a žádal ji za odpuštění a za přátelství tak důmyslně a poctivě, že ona brzo uznala, jak mnohem lepší jeho srdce jest hlavy jeho. Nechala ho vymluvit vadíc se s ním ještě trochu, a chtěla-li mu pustit ruku, zadržel on ji, proto že se mu zdálo, jakoby ho ta ruka uzdravovala z nemoce a ze zármutku zároveň.

Když jej měla, kam jej byla chtěla dostat, řekla mu:

„Já odejdu a vy vstanete, Sylvaine, neboť nemáte více horečky; vy se nesmíte stále tak mazlit, když se vaše matka uondává, aby vám sloužila, a když maří čas aby vás vyrážela. Pak budete jísti, čeho vám podá matka dle mého udání. Je to maso; vy říkáte, jak vím, že se vám protiví, a nejste živ než z bídných zelenin. Na tom však nezáleží; vy se budete nutit, a bude-li vám i protivné, nedáte to na sobě znáti. To bude těšit vaši matku, bude-li vás vidět jíst něčeho živného; a co se vás týče, přemůžete-li se jednou, bude vám pokrm ten po druhé méně protivným a po třetí již dokonce ne. Uvidíte, zdali se mýlím. S bohem tedy, a ať tak brzo pro mne nepošlete; neb já vám pravím, že nebudete více nemocným, nebudete-li chtít.“

„Vy tedy nepřijdete dnes večer?“ řekl Sylvinet. „Myslel sem, že přijdete.“

„Nejsem lékařem za peníze, Sylvaine, a já mám jiného na práci než vás ošetřovat, nejste-li nemocným.“

„Máte pravdu, Fadetko; ale přeji-li si vás vidět, myslíte opět, že to je soběctvím: zatím je to něco jiného; mně bylo ulehčeno, mluvil-li sem s vámi!“

„Nuže, vždyť nejste neschopen chůze, a znáte můj byt. Není vám nepovědomo, že se stanu vaší sestrou sňatkem s vaším bratrem, jako že jí jsem přátelstvím; můžete tedy dobře přicházet rozmlouvat se mnou, anižby na tom bylo cos neslušného.“

„Přijdu, protože jste srozuměna s tím,“ řekl Sylvinet. „Na shledanou tedy, Fadetko; vstanu, ačkoli mám velké bolení hlavy, protože sem nespal a že sem si zoufal celou noc.“

„Ráda vám ještě ulevím v tom bolení hlavy,“ řekla; „ale dbejte o to, aby vás bolela hlava na posled a pamatujte, že vám nařizuji, abyste dobře spal příští noc!“ Položila mu ruku na čelo, a než minulo pět minut, byl tak občerstven a tak potěšen, že necítil nižádného neduhu.

„Vidím dobře,“ pravil, „jak sem byl v křivdě, že sem se vám opíral; neb vy jste velká v lékařství, a znáte zahnat nemoc. Všickni ostatní ubližovali mi svými léky, a vy sotva že se mne dotykáte, již mne uzdravujete; mně se zdá, kdybych mohl být

vždycky při vás, žebyste ubránila, abych nikdy nebyl nemocný a chybný. Ale řekněte mi, Fadetko, nehněváte se více na mne? a chcete spoléhat na mé slovo, že se vám docela podrobuji?“

„Spoléhám na ně,“ řekla, „a nezměníte-li úmysl, budu vás milovat, jako kdybyste byl mým bližencem.“

„Kdybyste opravdu myslela, co mi tu říkáte, Fanchon, tykala byste mi, místo co mi vykáte; neb bliženci spolu nemluvívají s takovými okolky.“

„Tedy, Sylvaine, vstaň, jez, mluv, procházej se a spi,“ pravila vstávajíc. „To je přikázaní moje pro dnešek; zejtra budeš pracovat.“

„A přijdu tě navštivit,“ řekl Sylvinet.

„Budiž,“ řekla; a odešla podívavši se naň přátelsky a shovívavě, což mu dodalo náhle síly, by vstal ze svého lože vymknuv se bídné chorobě a nečinnosti.

XL.

Matka Barbeauova nemohla se dost vynadivit umělosti malé Fadetky, a večer pravila svému muži: „Podívejme se na Sylvineta; jemu je tak dobře jak mu po půl léta nebylo. Jedl ode všeho, čeho se mu dnes podalo, neošklibaje se jako obyčejně, a co je to nejdivnější: on mluví o malé Fadetce jako o pánu bohu. Všemožné dobré mi o ní povídal, a přeje si velice návratu a sňatku bratrova. Je to jako zázrak a já nevím, spím-li, bdím-li.“

„Zázrak anebo ne,“ řekl otec Barbeau; „to děvče má velký rozum, a já myslím, že bude štěstím, mít ji v rodině.“

Sylvinet vydal se tři dni na to, aby šel pro bratra do Arthonu. Požádal otce a Fadetku, jako za velkou odměnu, aby mohl být prvním, jenž by mu dal zprávu o jeho štěstí.

„Všecko štěstí mi tedy přichází najednou,“ pravil Landry potáceje se radostí v jeho náručí, „protože tys to, jenž pro mne přicházíš a že vypadáš tak spokojeným jako já.“

Přišli spolu domů, aniž by byli hledali po cestě nějakého pozdržení, jak si může každý pomyslit, a nebylo šťastnějších lidí nad Barbeau-ovic, když byli seřádění při večeři okolo stolu, majíce mezi sebou malou Fadetku a malého Jeaneta.

Život jim byl všem velmi příjemný po půl léta; neb mladá Nanetka byla zaslíbena Cadetu Caillaudovi, jenž byl Landryho nejlepším přítelem po přátelích jeho rodiny. Bylo ustanoveno, že se budou svatby odbývat najednou. Sylvinet oddal se takovému přátelství k Fadetce, že nečinil ničeho, aby se s ní dříve o tom neporadil, a ona měla nad ním takovou moc, jakoby ji považoval za svou sestru. Nebyl více nemocným, a o žárlivosti nebylo již řeči. Vypadal-li ještě někdy smutným, a jakoby se chtěl vzdáti snům, pokárala ho Fadetka, a on se hned usmíval a stal se hovorným.

Ty dvě svatby slavily se v týž den a touže mší, a že nebylo zle o prostředky, byly ty svatby tak pěkné, že otec Caillaud, který po celý život nebyl vyšel ze své chladnokrevnosti, vypadal jako trochu podnapilý třetího dne. Nic nekalilo radost Landryho a celé rodiny, ba mohlo by se říci, že celého kraje; neb ty dvě rodiny, jež byly bohaté, a malá Fadetka, která byla bohatá jako ony obě dohromady, uctívaly každého a prokazovaly mnoho dobrodiní. Fanchon měla příliš dobré srdce, aby si

nebyla nepřála splatit dobročinnosti těm, kteří ji špatně byli posuzovali. Ba později, když Landry byl koupil pěkný statek, na němž hospodařil co nejlépe svým uměním a uměním své ženy, dala tam vystavěti hezký dům k účelu, aby se tam přijímaly všecky nešťastné děti z obce po čtyry hodiny každodenně, a ona sama se svým bratrem Jeanetem brala si práci, cvičit je, vyučovat je v pravém náboženství; a ty nejchudší i podporovala. Pamatovala se, že bývala nešťastné a zanedbané dítě, a ty krásné děti, jež jí přicházely na svět, byly záhy k tomu přidržovány, býti vlídnými a soucitnými k těm, které nebyly ani bohaté ani hleděné.

Avšak co se dělo se Sylvinetem u prostřed toho rodinného štěstí? Stalo se, čemu nikdo nemohl porozumět, a co uvádělo otce Barbeaua v hluboké přemýšlení. Asi měsíc po sňatku bratra a sestry, když mu domlouval otec, aby si hledal a aby pojal ženu, odpověděl, že v sobě necítí nižádné náklonnosti k ženění; že má ale od nějaké doby přání, jemuž by rád vyhověl, a sice stát se vojákem a dát se sám k vojsku.

Že není příliš mnoho mužských v rodinách u nás, a že půda naše nemá více rukou, než je potřebí, nestává se skoro nikdy, aby se někdo dobrovolně dával na vojnu. Také se každý podivil tomuto rozhodnutí, jemuž nevěděl Sylvinet udat jiného důvodu leda svůj nápad a vojenský vkus, který před tím nikdo nebyl na něm spozoroval. Vše, cokoli mohli proti tomu namítat rodičové, bratří a sestry, ba co sám Landry namítal, neodvrátilo jej; i viděli se nuceni zpravit o tom Fanchonu, jako nejlepší hlavu a nejlepší rádkyni v rodině.

Hovořila dvě dobré hodiny se Sylvinetem, a když se rozešli, bylo vidět, že Sylvinet plakal a jeho švagrová též; vypadali však tiši, a byli tak rozhodnuti, že se nedalo ničeho více říci; Sylvinet pravil, že stojí na svém, a Fanchon, že schvaluje jeho rozhodnutí, a že z toho prorokuje velké štěstí jemu v budoucnosti.

An se nemohlo vědět, zdali o tom nemá vědomí větší ještě, než se přiznávala, neodvážil se nikdo více k odporu, a i matka Barbeau-ova se poddala, prolévajíc ovšem mnoho slzí. Landry si zoufal; ale jeho žena pravila: „Je to vůle boží a nás všech povinnost, abychme nechali odejít Sylvaina. Věř, že dobře vím, co říkám, a neptej se dále.“

Landry vyprovodil bratra, jak mohl daleko, a když mu vrátil jeho uzel, který mu byl až dosud nesl na rameně, zdálo se mu, že mu dává vlastní srdce svoje, aby je odnesl. Vrátil se ku své milé ženě, jež musela oň pečovat; neb po celý měsíc byl opravdu nemocný zármutkem.

Co se týká Sylvaina, nebyl více nemocným a kráčel svou cestou až ke hranicím; byloť to za časů krásných a velkých válek Napoleonských. A jakkoli Sylvinet nikdy neměl zalíbení ve vojenském stavu, přemáhal se tak dobře, že byl záhy vyznamenán co dobrý voják; v seči jsa udatný jako muž, jenž nehledá než příležitosti, aby se dal zabit, a přece jemný a poddajný disciplině jako děcko, při tom byl tvrdý na své tělo jako nejstarší vojín. A že byl dosti cvičený pro povýšení, byl brzo povýšen, a za deset let, jež minuly v namáhání, v odvážnosti a v dobrém zachování, stal se setníkem, a ještě k tomu byl ozdoben křížem čestným.

„Ah! Kýž by se mohl konečně vrátit!“ řekla matka Barbeau-ova svému muži, když večer obdržela pěkný dopis od něho, plný laskavosti k nim, Landrymu, Fanchoně a konečně celé rodině, k starým i mladým; „vždyť je už jakoby jenerálem, a byl by věru čas, aby si odpočinul!“

„Jeho důstojnost je dosti pěkná, není třeba ji vyvyšovat," pravil otec Barbeau; „je to veliká čest pro selskou rodinu."

„Ta Fadetka to dobře prorokovala," odvětila matka Barbeau-ova. „Vždyť to oznámila!"

„To je jedno," řekl otec; „já nikdy nepochopím, jak se jeho mysl tak najednou v tu stranu obrátila, a jak se mohl tak převrátit jeho vkus, vždy tak tichý a t k milovný pohodlí."

„Můj stařečku," řekla matka, „naše nevěsta to ví lépe, než nám chce povědít; ale matka, jako já, nedá se podvést, a já myslím, že to vím tak dobře, jako naše Fadetka."

„Byl by čas, abyste mi to řekla!" odvětil otec Barbeau.

„Nuže," pravila matka Barbeau-ova, „naše Fanchon je příliš velkou čarodějnicí, tak že očarovala Sylvineta více, než jí bylo milo. Jak viděla, že ty čáry tak mocně účinkovaly, byla by je chtěla zadržet aneb umírnit; avšak nemohla více, a náš Sylvain vida, že myslí tuze mnoho na bratrovu ženu, odešel z velké počestnosti a cnosti, v čem jej podporovala a schválila Fanchon."

„Je-li tomu tak," řekl otec Barbeau, škrábaje se za uchem, „bojím se velice, že se nikdy neožení, neb Clavièreská lazebnice to řekla: až přijde čas, kde bude zamilovaný do ženy, nebude více takovým bláznem po bratrovi; avšak on nebude jakživ milovat po druhé, proto že má srdce příliš citlivé a vášnivé."

Poznamenání.

Po smutných červnových dnech roku 1848 rozbolněna a poraněna až v hlubinách duše, snažila sem se, najíti v samotě ne-li poklidu, alespoň víry. Kdybych byla svého zaměstnání filosofem, mohla bych myslet anebo domnívat se, že víra v ideí přináší poklid duševní u přítomnosti neblahých skutků současných dějin: avšak pro mne není tomu tak, a já se přiznávám skromně, že nelze, by jistota blahé budoucnosti byla s to, aby zamezila přístup v umělcově duši bolesti, že musí kráčet přítomností, zatemněnou a rozervanou občanskou válkou.

Mužům účinkujícím, kteří se osobně obírají politikou, je v každém postavení, v každém obratu záchvat buď naděje neb obávání, zlost anebo radost, omámení vítězstvím anebo hněv porážkou. Ale ubohému poetovi, jako nečinné ženě, dívajícím se na události, aniž by v nich nacházeli přímého a osobního zájmu: ať je jakýkoli výsledek bojů, je hrůza nad prolitou krví z té i z oné strany hluboká, a jakési zoufalství při pohledu na tu zášť, na ty urážky, na ty hrozby, na to na cti utrhání, což vystupuje k nebi jako nečistá oběť, co následek sociálního utrpení.

V takových dobách psává bouřlivý a mocný genius, jako Dantův, svými slzami, žlučí a čivami svými strašnou báseň, drama plné muk a nářků. Jen taková duše železná a ohnivá může donésti svou obrazivost k hrůzám symbolického pekla, majíc na očích bolestný očistec pozemské zoufalosti.

Za našich dnů umělec slabší a citlivější, který jest jen odleskem a ozvěnou pokolení, jemu dosti podobného, cítí potřebu mocnou odvrátiti zraku a vyrazit svou obrazivost, pozíraje k jakémusi ideálnímu poklidu, k nevinnosti, a zadumat se v tom.

On tak jedná ze slabosti; nemusí však se za ni stydět, proto že je to také jeho povinností. V dobách, kdy pochází neštěstí z toho, že se lidé neuznávají a že se nenávidí, má umělec úlohu oslaviti jemnost, důvěru, přátelství a vzpomínati takto lidem zatvrdlým i ochablým, že mohou býti posud a že bývají čisté mravy, něžné city a prvotní rovnost. Přímé narážky na přítomné neštěstí, vyzývání právě kvasících sevášní: to není pravá cesta; jemná píseň, zvuk z píšťaly po polích se rozléhající, povídka, jež by uspávala malé dítky bez hrůzy a bez utrpení, mají lepší cenu, než divadlo na zlé skutečné, barvami fiktivními vyznačené a setmělé.

Kázat o sjednocení, když jeden druhého zabíjí, to jest volání na poušti. Jsou doby, kde jsou mysle tak pohnuty, že jsou ohlušeny na všecku přímou domluvu.

Od červnových dnů, jichžto neodvratným následkem jsou nynější události, uložila si spisovatelka povídky této, že bude milostnou, a kdyby měla míti z toho zármutkem smrť. Nechať se posmívali jejím selankám; nechávát je také posmívati se všemu ostatnímu a nedává se znepokojovati odsuzováním jisté kritiky. Ví, že způsobila potěšení těm, kteří přejí tomuto poznamenání; a těší-li ty, jež trpí tímže hořem jako ona, a sice hrůzou z nenávisti a z pomsty, podává jim to jediné dobro, co oni mohou přijmouti. Je to pomíjitelné dobro, přecházející ulehčení, to je pravda; je však opravdovější, než vášnivá deklamace, a dojímavější, než klasické důvody.

George Sandová.

V Nohantu, 21. prosince 1851.

Ukázky z národního básnictví bulharského.

Od Jana Gebaura.

XI.

Z písní svatebních.

1. Když se jde pro nevěstu.

„Poslyš zeti, poslyš zeti cizí,
co si přišel k nám do naší země?
přišels s námi potančit si chóro?
přišels s námi snad si popít vína?
přišel si se s námi předhazovat?“
„Aj, vy milé sestry nepoznané,
nepřišel sem tančit s vámi chóro,
nepřišel sem, bych pil s vámi víno,
nepřišel se s vámi předhazovat,
ale přišel sem pro vaši družku.“

2. Když odvádějí nevěstu.

Zda to les se z kořenů vytáčí?
Z kořenů se les to nevytáčí,
dívka se to loučí se svou matkou.
Zda to les se z kořenů vytáčí?
Z kořenů se les to nevytáčí,

dívka se to loučí se svým otcem.
Zda to les se z kořenů vytáčí?
Z kořenů se les to nevytáčí,
dívka se to loučí se svým bratrem.
„Odluč se už od matčiných prsou,
z klína otcova, bratrova dvoru!“
Dívka lesu smutně žalovala:
„Jak mám říkat cizí matce: matko!
jak říkat cizímu otci: otče!
jak říkat cizímu bratru: bratře!
jak mám říkat cizí sestře: sestro!“

3. Když vijí věnec.

Vila dívka zelen věnec,
půl ho vila po půl léta,
celý vila po rok celý;
na hlavu pak jej si dala,
ku řece s ním putovala,
k řece bílému Dunaji;
vrhla věnec do Dunaje,
a to věnci přikázala:
„Plyň ty, plyň, zelený věnče,
až připlyneš k junákovi,
k junáku do rovných dvorů;
vyjde-li z rovného dvoru
junákův přemilý otec,
nedej mu se zastaviti,
nedej s ním se do rozmluvy;
vyjde-li z rovného dvoru
junákova milá matka,
nedej se jí zastaviti,
nedej s ní se do rozmluvy;
a když vyjde mládec junák,
jemu dej se zastaviti,
a s ním dej se do rozmluvy.“

XII.

Z písní lazarských.*)

1. Car Konstantin.

Pozaspal mi car Kostadin;
ve snu k němu přiletělo,
přiletělo malé ptáče,
malé ptáče, mladý slavík,
a řekl mu a pověděl:
„Vstaniž, caři Kostadine,
volají tě stavitelé,
bys opravil svatý klášter,
svatému Jiřímu církev.“

2. Andělina.

„Andělino, co jsi tolik
zarmoucená, utrápená,
dvůr vymétáš, slze roníš?“
„Běda, družky, milé družky,
jak nemám být zarmoucená?
Večer přišel Radič junák,
večer vyšel, večer přišel
od vojska anadolského;
ještě do dveří nevstoupil,
ještě střevíce si nezul,
ještě čibuk nezapálil,
tu přilétlo malé ptáče,
malé ptáče s bílou knihou,
by mu řeklo, poručilo:
co dělá, ať dělá Radič,
by se hned na cestu vydal,
šel k anadolskému vojsku.“

*) V středopostní neděli zachovali se na poctu sv. Lazaru v Bulharsku obyčeje podobné naší pomlásce velikonoční; odtud i jmeno těchto popěvků při takovém obcházení prozpěvovaných.

XIII.

Z písní žneckých.

1. Unešená dívka.

Turčín svázanou dívku unáší,
od Nové hory za hrdlo ji vleče,
za bílé hrdlo, za bílé roucho;
a dívka jeho snažně prosila:
„Pusť mě, Turčíne, pustiž mě, more,
pustiž mě, more, a chyť si otce:
hoj, je můj otec veliký hajduk,
veliký hajduk na Šar-planině;
otec zajímá rudé beránky,
a zabijí je v Kara-kamenu,
a peče si je na Kapinčici,
a sezve k hodům své pobratimy,
a pak hodují v zelených lesích."

2. Mara.

Žala Mara žluté proso;
jeli tudy mladí páni,
a jeden panáček malý
takto Maru pozdravoval:
„Aj pojďme se předžínat;
jestli tebe já předežnu,
dáš mi svůj kovaný gerdan,
a jestli ty mě předežneš,
dám ti já rychlého koně."
Mara mu odpověděla:
„Jestli tebe já předežnu,
nechci já rychlého koně,
ale tebe chci, junáka."
Dali se do předžínání.
Žala, žala bílá Mara,
žala, junáka předžala;
za to junáka si vzala.

3. Pozvání.

Ty černovlasá dívčino,
mé srdce černé na tebe,
jako ty pentle na tobě!
Hoj dívčino má, pojď se mnou,
do země naší se mnou pojď,
tam vše je krásné, rozkošné;
u nás dvě hřejí sluníčka,
dvě slunce a dva měsíci,
do roka dvakrát žito zrá,
dvakrát se víno urodí,
a dvakrát mladá jehňata.

Sebrané pověsti
z okolí Podolského nad Železným mostem.

Podává *Krekule.*

VIII.

Pracovitá a nedbalý.

Dokud byli lidé nábožnější a více vespolek se milovali, zjevoval se prý často bůh svým vyvoleným a miláčkům; ano vezma na se postavu lidskou, chodíval prý s některým svatým, jejž si za průvodčího vyvolil, po světě mezi lidmi.

Tak mi vypravovala stará babička Petříkovic, jak pán Ježíš přišel jednoho dne se sv. Petrem do Podolí.

Tenkrát bylo všecko jinak, než-li nyní; jeden druhému ničeho nezáviděl, a co který měl, nemusel to před druhým pod zámkem ukrývat. Ano, kdyby byl někde peníze ztratil a po čase na to místo, kde je zapomněl, zase přišel, byl jist, že je tam nalezne. Ba i to ptactvo bylo k člověku důvěrnější a zpívalo libezněji, než-li nyní; a ty kvítky voněly jako v ráji. — Tenkrát žila prababička mojí matky, která pro svoji pobožnosť a pracovitosť v celém okolí byla ctěna a vážena. Jakmile ráno vstala, poklekla na kolena, a pomodlivši se umyla a ustrojila se a buď to neb ono pracovala; zahálet ji žádný nikdy neviděl. —

Tak rozkejdala jednoho rána hnůj na ohrádkách, když se ubírali cestou z Volešné k Podolí dva poutníci okolo ní. Vidouc je, pozdravila pocestné slovy „pochválen buď pán Ježíš", načež oba „až na věky věkův" odpověděli. Tu se zastavil starší poutník a tázal se mojí praprababičky, daleko-li má odtud ještě do Jetětic. Ta ihned odložila vidle a ochotně jim ukazovala stranu, kudy musejí jíti, jakož i cestu zevrubně jim popsala. Oba se poděkovali za ponaučení a dále kráčeli. Sotva že několik kroků popošli, uviděli na trávníku ležet Bětákovic Jenika, jenž byl znám v celém okolí co veliký lenoch. Tu pravil starší pocestný, jenž nebyl nikdo jiný, než-li pán Ježíš, ku svému společníkovi, sv. Petru: „Zeptáme se taky tohoto, abysme zkusili, zda-li nám tak ochotně poslouží, jako ta dívka před chvílí." I promluvil na něho pán Ježíš, tázaje se ho, na které straně leží Jetětice. „Tamhle," okázal nohou lenivý Běták a odvrátiv se od nich, díval se na druhou stranu. Pán Ježíš nabral do hrsti písku a hodiv jej naň, šel dále se sv. Petrem. Sv. Petr, nevěda, co to pán Ježíš činí, otázal se ho, proč vzal písek do ruky a jej na toho nelaskavého člověka hodil.

„To sem učinil proto, abych mu dal nějaké zaměstnání; neb pracovat nic nechce, a proto nechť vybírá nyní na sobě vši, v které se ten písek na něm promění."

Svatý Petr rozmýšlel v duchu, co byl právě slyšel; což když viděl pán Ježíš, otázal se ho, nač myslí?

„Tys potrestal, mistře, toho lenocha, který nám cestu ukázat nechtěl, a dívku která tak pilně pracuje a ochotně vše nám pověděla, té si se neodměnil."

„I na tu sem nezapomněl", odpověděl pán Ježíš. „Neb obdrží toho lenocha, jejž sem právě potrestal, za muže."

„Tak pracovitou dívku bys dal, mistře, tomu lenochu, jenž by se z jejích mozolů živil, než aby sám na ni pracoval?" divil se sv. Petr.

„Tak to musí být," odpověděl pán Ježíš. „Neb kdybych dal k sobě dva pracovité lidi, neustáli by, až by byl jejich celý svět, co by zatím dva lenoši hladem umřeli. Vždy musí být jeden dbalejší, aby sloužil druhému za příklad a ho k práci pobádal."

A od těch časů, tak mi vypravovala stará babička Petříkovic, povstaly prý vši, a vždy jen pracovitý s méně dbalejším za sebe že se dostanou.

IX.

Lenivý dědek.

Jedličkův statek byl jeden z největších v celém Podolí. Mladý Jedlička přijal hospodářství od stařičkého již otce, který mu mimo úrodné pole, luka a pod několik

korců zrostlého lesa i hezkou část uložených peněz odevzdal. Nejen v Podolí, ale v celém okolí se Jedličkovi nikdo nevyrovnal. Na stáji mu tlouklo čtvero vraníků ostrými podkovami, a mimo to choval ještě vždy dvoje spřežení tažných volů. Hověžího dobytka měl někdy až přes dvadcet kusů a bravu a skotu — ten nebyl u něho ani k sečtění. Na statku bylo všeho v hojnosti. A jak se říkává, komu pánbůh, tomu všickni svatí: přibývalo mladému hospodářovi všeho každým dnem. Na poli mu zrostla vždy nejlepší pšenice, a když přišel čas žní, nemoh nikdy všecko obilí do stodoly vtěsnat; vždy musel ještě dva stohy přistavět. A v chlívě? žádný neodchoval tak zdravá hříbátka, jako Jedlička.

Nebylo tedy divu, že v celém okolí každá matinka co nejzdobněji svoji dcerušku šatila, aby se jenom mladému Jedličkovi zalíbila, a on ji do svého hospodářství uvedl. Vždyť to bylo také hospodářstvíčko! Jakého tedy divu, že i tatíčkové velkých peněz slibovali, a dohazovačové sobě u Jedličků jak říkáme dvéře podávali.

A poněvadž i Jedlička bez hospodyně zůstati nemohl, zavolal si jednoho nedělního dne obecního tlampače a poradiv se s ním, oblékl se do svátečních šatů a pospíchal k Fřískovům do Volešné.

Za tři neděle bylo po svatbě a Márinka Fřískova se stala hospodyní v Jedličkovic statku. —

Jak nyní vše jinak vypadalo u Jedličků! Vše staré muselo ustoupit nově nakoupenému nářadí, jež co do zevnějšku předešlé arciť zastínilo, co do užitku a potřeby se mu ale nijak nevyrovnalo. Nebylo jednoho trhu v Bernardicích a v Milevsku, aby tam mladá Jedličková nebyla jela a hromadu peněz za nepotřebné věci tam nebyla vyházela.

Vše vyšlo z předešlých kolejů. Jela-li nedělního času do chrámu, jela nastrojena jako na odatve a v kostele místo modlitby pohlížela samolibě na ostatní hospodyně, jak si její kabátek a hedbávnou sukni prohlížejí. Nejen že se tam nic nemodlila: byla tam jiným ještě k pohoršení.

I bůh, nemoha se déle na tu přepjatost dívati, opustil stan, kde se mu dříve tak zbožně sloužilo a Jedličkův statek se stal sídlem nesváru a ustavičného hašteření Mladý Jedlička arci napřed odporoval, však chtěje míti pokoje, povoloval znenáhla. tak, až ho mladá žena zcela opoutala a on na její pokývnutí čekati musel.

I chorého stařečka zasáhlo zlé řádění hospodynino. Nepamatovav v poslední své vůli na sebe a mysle, že se o něho syn tak starat bude, jako on o svého otce pečoval, odevzdal vše synu, ničeho si nevymíniv. Jak mu byl ale krušný nyní každý drobet chleba! S tím nejhorším musel vzít za vděk a to ještě mu bylo výčitkami strpčováno.

Však šedivý stařeček vše trpělivě a bez reptání snášel a vida, že jeho napomínání u syna žádného ohlasu nenalezá, ani jemu si více nestěžoval, modle se k bohu, by pobloudilých napravil.

Byl velký pátek. Stařeček seděl na své postýlce a kolíbaje nemluvně, zpíval vňoučátku uspávající písně. Poroučel ho anjelům pod ochranu a tito střásli sen na víčka malého děcka.

Právě odzvonili poledne a stařeček dořikal „anjel páně,“ když mu přinesla nevěsta talíř čisté polívky. Dědeček, jenž se až dosud byl postil, sáhl po lžíci a po-

pondávaje třesoucí se rukou hliněnou misku blíže k sobě, zavadil nohou o kolibku a upustil talíř na zem.

Hospodyně, která se svým mužem u vedlejšího stolu na mastné polivce si pochutnávala, vidouc střepy z hliněné nádobky, osopila se na ubohého stařečka a urážlivými nadávkami ho plísnic, vybídla muže, aby z dubového dřeva starci talíř vysoustruhoval; že si nemůže nechat všecko nádobí od „lenivého dědka“ roztlouci.

Mladý Jedlička odložil lžíci a vyjda na dvůr, přines kus tvrdého dřeva a dělal z něho hrubý talíř.

Slsa zarosila dědečkovo oko, a pozdvihnuv zraku k ukřižovanému, jenž nad ložem na dřevě pněl, prosil ho, aby mu seslal anjela věčného klidu.

V tom povstalo as půl roku staré děcko v kolibce a pohlednuvši nevinným okem k otci pracujícímu na dřevěném talíři, otevřelo ústa a mluvilo k němu:

„Co to děláš, milý tatíčku?“

Mladému Jedličkovi vypadlo dřevo z ruky a hrozné ustrnutí zachvělo všemi jeho údy. I matka, sedící posud u jídla, zaslechnuvši otázku synáčkovu, upustila lžíci. Jako přeludem omámeni pohlížel jeden na druhého, nemoha žádný slova promluvit.

„To je dřevěný talíř pro tvého dědečka,“ odvětil po chvíli otec, trochu se vzpamatovav. „Proč se ale tážeš?“

„Proto, abych věděl, jak mám jednou s vámi nakládat,“ promluvilo děcko a položivši se na kolibku, zamhouřilo oči k spánku, z něhož bylo právě procitlo.

S udivením pohlížel otec na své nemluvně a přistoupiv k stařičkému otci, za odpuštění ho prosil. I hospodyně odprošovala stařečka a poznavši chybu, ochotně ho ošetřovala. Každou neděli kráčejíc do chrámu, stala se pak vzorem pobožnosti všechněm matkám, a předešlý klid se navrátil do Jedličkového statku.

X.

Poklad v Mokři.

Mokř, bahnité pastviště, několik set kroků za Podolím, dělí půdu podolskou od křenovské. Dokud tudy nevedla ještě císařská silnice, nepřiblížil se nikdo k místu tomu za soumraku, ba každý si raději „žalkami“ celou čtvrt hodiny zašel, nežli aby se byl v pozdní čas okolo Mokře jíti odvážil. Neb nejen že sama krajina má do sebe něco divokého, a cikáni v ní obyčejně stany rozbíjejí; ale i světýlka, jimž v celém okolí nikdo nedůvěřuje, se zde často objevují. Avšak nejenom světýlka, ale i mnohem hrůznější úkazy poděsují prý každého, kdo se pozdě na noc v Mokři octne. Kdoby o tom pochyboval, zeptej se jenom babičky Vachutovic a ona ti dosvědčí, jak na své vlastní oči, když se tudy jednou po jedenácté v noci ubírala, bílou postavu z bahna vystupovati viděla, která stále zrůstala, až konečně byla větší, nežli ta nejvyšší hora v celém světě. A nebožtík Parkos, dej mu pánbůh věčnou radost, nejednou vyprávěl sousedům, jak v pravé poledne zajíce do trní, které se na suchopáru u Kukličkovic pole rozkládá, vběhnouti viděl; když se ale k trní při blížil a je prohlížel, po zajíci ani stopy, ačkoli nikde ani dost malé jamky nebylo, v níž by se zajíc ukrýti mohl.

Zkrátka, o Mokři panuje v Podolí pověsť, že v ní duchové sídlo mají a čarodějníci v svatojanskou noc zde své rejdy provozují. A že všude, kde duchové přebývají, i bohaté poklady se nalezají, vypravují sobě sousedi podolšti, že jest v Mokři

tolik zlata a stříbra, že by je ani na sto vozích neodvez. Poklady tyto se prý ale otevrou jenom o svatojanské noci a pak na pašijovou neděli. Každý takový poklad prý hlídá černý pes, který ale nikomu neubliží, aniž by mu bránil z pokladu si zlata a stříbra nabrati. Poněvadž ale duchové neradi lidu čeho ze svého pokladu postupují promění prý jej vždy buďto ve vodu, nebo v oheň aneb v něco jiného, aby jej takt, před lidským zrakem ukryli.

Tak se vracel jednou o svatojanské noci Vašek Jedličkovic z vojny domů. A nechtě žádného již noclehu více dělat, šel celou noc, a když se již blížil ku Podolí, zaměřil od Křenovic rovnou cestou přes Mokř ke vsi. Již co malý chlapec slýchal od babičky, jak nerádno je jíti v této době Mokří; a ač na vojně se otužil, kdež se jeho kamarádi podobným povídačkám jenom smáli, přece nemohl jakousi hrůzu potlačit, která ho obešla, když se Mokří ubíral. Aby tedy děsné ty myšlénky zapudil, zapálil si dýmku a chtěl kouřit, ale sotva udělal několik kroků, vyhas mu oheň, a chtěl-l kouřit, musel si znovu zapálit. Ale moh dělat co chtěl, oheň mu vždycky vyhasl Tu spatřil opodál velké ohniště žhavého uhlí, a nemysle jinak, než že pasáci zde s oheň rozdělali, přistoupil k němu a dal si uhlíček do dýmky. Ale ani nyní mu v dýmce nehořelo. Tu se stal již nevrlým a schovav dýmku do kapsy, kráčel dále k Podolí. Když však odcházel, spatřil u ohně velkého černého psa, jenž byl vedle ohniště ohnivým řetězem ku špalku přivázán a kterého si byl ani nepovšimnul. Celý poděšen zrychlil kroky, jen aby již domů přišel. Když se přiblížil k svému stavení, byl dům zavřen a že se za ten čas, co byl na vojně, mnoho doma změnilo, nemoh ani dvéře otevříti, a poněvadž nechtěl tlouci, aby domácí neprobudil, vešel do stáje a rozdělav na krbu oheň, sedl si na řezárnu a přemýšlel o tom, co se mu bylo právě přihodilo. Spat se mu ani nechtělo. Aby mu tedy ušla dlouhá chvíle, vyndal dýmku a chtěl si zapalovat; jak se ale podivil, vida místo uhlíčku, kterým si chtěl v Mokři zapálit kousek lesklého zlata. Tu mu teprv napadlo, že to nebylo žádné obyčejné ohniště, nýbrž poklad, který se o svatojanské noci objevuje. Nemaje žádného stání, honem běžel zpátky do Mokře, aby si nabral zlata. Když však do Mokře přišel, nebylo po ohništi ani památky. I černý pes zmizel. A ani ráno, když všude prohledával, zdali někde nenalezne vypáleného místa, ničeho se dopátrati nemohl. Že si ale dobře místo pamatoval, kde včera zlaté ohniště viděl, pustil se s mnoha jinými ještě do kopání a prohrabal celou Mokř, pokladu se však dokopati nemohl. Ba ani v příštím roce, když o svatojanské noci mokřskými pastvištaty chodil, více ohniště nenalezl.

XI.

Odprošení Jidáše.

Člověk prý nikdy nemá nad svým zemřelým bližním úsudek pronášet a jmenovitě zatracování se má vystříhat. Neb za jedno nikdo neví, kam bůh zesnulého odsoudil a pak se máme sami o sebe starat, aby se nám jednou ještě hůře nevedlo. Ba ani o těch, o nichž se skoro s jistotou tvrdit může, že je bůh ze svých vyvolených vyloučil, není rádno s opovržením mluvit, a velkého se prý dopouští hříchu ten, kdo se jejich obrazům posmívá aneb dokonce jich sochy hubí v domněce, jakoby jim samým ubližoval.

Tak putovala taky jednou babička staré Vršné do Římova k panně Marii. Vstoupivši do první kaple, v níž dvanácte apoštolů za stolem sedí a pán Ježíš chleb jim láme, spatřila mezi nimi i zrádného Jidáše, držícího v zadu v jedné ruce plný měšec. Rozhořčená na něho, že pána Ježíše zradil, přistoupila k němu a počala ho políčkovat, nešetříc ani hanlivých slov. Když svou si vyplnila vůli, šla za průvodem, který se před chvíli již do druhé kaple odebral, a nikomu o tom ni slova neřekla.

Po pobožnosti rozloučili se poutníci s pannou Marií a nábožné písně prozpěvujíce k domovu se ubírali. V průvodu kráčela i stará Vršná, která se bolestí skoro po zemi vlekla, tak že ji dva z poutníků, Bartůňek a Pelikán, po celou cestu vésti museli. Sotva že ale domů přišla, musela si ulehnout a po celý rok ani lůžko neopustila. Neb takové picháni a lámání měla v pravé ruce, že se na loži samou bolestí ani obrátit nemohla. Užíváno všech prostředků, děláno vše, kdo jen co poradil, ale bolesti nijak uleveno, ba ani vopařský ferčal pomoci neuměl, ano dokonce tvrdil, že to není žádná obyčejná nemoc, nýbrž trest seslaný od samého boha. Tu přemýšlela stará Vršná, až se konečně rozpomenula, že toho snad bude příčinou tepání Jidáše v římovské kapli. Nemeškajíc dala si přivolat kněze z Bernardic a se vším se mu svěřila. Ten vyslechnuv ji, radil, aby se dala do Římova dovésti a Jidáše odprosila, což ona taky bez prodlení učinila; a sotva že Jidáše odprosila, přestala ji taky ruka bolet, jak to i stará Vršná, která to od své babičky nejednou slýchala, až do dnes vypravuje.

XII.

Střízlík, král ptactva.

Za dávných časů prý vyslal každý druh ptactva svého volence ku velikému sněmu, na němž si měli opeřenci krále zvolit, nechtíce za zvířaty, která udatného lva za svého panovníka prohlásila, zůstati. Když se již všecko ptactvo shromáždilo, počalo rokování. Domácí kohout, co prorok času, zahájil sezení a po obou stranách mu zasedali: sokol a orel, činíce oba nároky na královský trůn. A však i havran, který sem z krkonošských hor přiletěl, měl hojnost přívrženců, takže když přišlo k hlasování, všickni tři stejně hlasů měli a volba zůstala nerozhodnuta. A poněvadž jeden druhému ustoupit nechtěl, usneslo se shromáždění na tom, že se ten, který ze všech nejdále doletí, králem stane. Všickni byli srozuměni a i posměvavý vrabčík si rozčechrával popelová křídla k smělému letu.

Na jisté znamení vyletělo všecko ptactvo do povětří. Jeden přes druhého rozpínal křídla, jen aby nejvýše vyletěl. I malý střízlíček se vmísil mezi kandidáty královské koruny; že ale brzy umdléval, skryl se orlovi pod peruť, neb se styděl tak brzy se navrátit, aby se mu druzí nevysmáli.

Konečně umdleli již všickni ptáci a jen orel se vznášel v oblacích, že ho od země pouhým okem ani vidět nebylo. Tu klesali však i jeho síly a on vida, že žádný výše nedoletěl, hrdě se spouštěl dolů. Nyní ale vylez střízlík, který se pod orlovým křídlem byl ukryl, a k úžasu orla i všech ptáků se povznes do výšky, již žádný v letu nedostih. Orel vida střízlíka nad sebou se vznášet, ještě jednou napnul síly a chtěl ho dostihnout; však právě vypršela lhůta, která byla k letu vyměřená a střízlík se stal vítězem.

Když se však ptactvo na určitém místě shromáždilo, aby vítězi zlatou korunou hlavu ozdobilo, povstalo mezi orlovými přívrženci hlasité reptání, a orel s jinými ještě dravci se zapřisáhli, že střízlíka roztrhají. Tento nemaje síly k nestejnému zápasu, skryl se do díry, z níž dříve nevylez, dokud se všickni nerozešli. Poněvadž ale jiného dle výroku domácího kohouta za krále zvolit nemohli, zůstal střízlík sice vyvoleným králem, musí se prý ale v osamotnělých místech skrývat, aby se nestal obětí rozlícených na něho dravců, kteří i ostatní střízlíkovy přívržence stíhají.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— (*Divadlo.*) Dne 23. dubna. „Pražští študenti na prázninách" fraška od Haffnera, překlad od J. S. — V kuse tom předstoupil poprvé p. Kysela, nově engažovaný úd, ač dle cedule se nám zdá, že se při našem divadle ředitelstvo nemíní říditi způsobem, dle něhož se herec o přízeň obecenstva schopností svou ucházeti musí, aby byl engažován. Ostatně zdá se, že budeme s p. Kyselou co lyrickým hercem spokojeni. Hru ovšem musí ještě značně ubrousit a v češtině se značně zdokonalit; zpěv jeho ale jest příjemný. Taktéž sme měli příležitost slyšeti nově engažovanou lokální zpěvačku, schopnou sl. Boschettiovou. Dle pokroků, jakých v češtině udělala, nemáme zapotřebí jí další pilnost klásti na srdce, neboť myslíme, že v brzku přemůže i poslední obtíže. Duetto její s p. Kyselou bylo pěkné. Ostatní souhra šla velmi dobře; jmenujeme tu p. Sekyru, který dobrou mimikou udržel obecenstvo v ustavičném smíchu. Návštěva četná.

— Dne 26. dubna. Ve prospěch sl. z Ehrenbergů, nejpřednější podpory naší opery, dávána Rossiniho zpěvohra „Othello, mouřenín Benátský." Představení nabylo též zajímavosti pohostinskou hrou p. Herzoga od Olomuckého divadla. Jsme tomu povděčni, že se můžeme tenkráte, vyjmeme-li některé zastaralé vady, jež každé naše operní představení provázejí, pochvalně zmíniti o výsledku zpěvohry této. Při představení tom potvrdilo se zřejmě, že dobrá vůle lecos zmůže, o čemž též časté zkoušky a bedlivé nastudování patrné podává svědectví. Jediným čelnějším nedostatkem, jenž nemálo celku vadil, bylo obsazení koloraturních partií našemi zpěváky. Všichni členové, vyjma sl. z Ehrenbergů, zápasili s koloraturou, arci mnohdy i nešťastně. Beneficiantka provedla úlohu Desdemony vcelku umělecky, ačkoli hlavní podmínka, bez níž partie ta s prospěchem obstáti nemůže, to jest — mocný hlas, jí schází. Desdemona je více dramatická, než koloraturní, neboť koloratura teprvé v třetím jednání co nepodstatný přívěsek, jako obyčejně při hrdinských úlohách ve vlaských zpěvohrách, zastoupena jest. Taktéž umístěny jsou v téže partii, zvláště v prvních dvou jednáních, zcela jednoduché melodické věty, které nevyhnutelně mohutný tón vyžadují, mají-li s prospěchem naznačiti effektnější dramatické momenty. Hlas sl. z Ehrenbergů nemůže ale požadavkům těm to vyhověti, a z těch důvodův nepřináleží jí tato úloha. Nicméně promyslila slečna Desdemonu s scény, kde nemohla vyniknouti orgánem, obohatila hrou tím více, naznačíc trefně líčení duševního přechodu citův, začež po každém jednání několikráte volána byla. Obecenstvo přijalo slečnu několika věnci i kyticemi a dlouhým bouřlivým potleskem. Se sl. z Ehrenbergů závodil o potlesk p. Vecko (Othello) a přesvědčil nás o značném pokroku nejen ve zpěvu, nýbrž i ve hře. Zpěv sl. Macháčkové (Emilie) se posud v ničem neslepšil. Její koloratura, zvláště ale trilek, jsou posud nevycvičeny. V úloze Brabantia, otce Desdemony, vystoupil p. Hercog a provedl ji toliko mdle. Jeho pěkný hlas jest dosud málo ohebný. P. Hercog zpívá též beze všeho vzletu a nedodává hlasu barvitosti. Vokalisace jest nejasná a výslovnost nečeská. Pan Švarc co Jago byl dobrý. Rodrigo p. Polákův toliko částečně ve zpěvu uspokojil. Jeho mezza voce jest dosud rozervané beze vší spojivosti a odstínův. Ve hře pohyboval se p. Polák bezdůvodně a chybným držením těla, jakož i nepřirozeným chozením po jevišti rušil často celek. Ostatní menší úlohy: Doge benátské (p. Šák) a Lucio (p. Čech) byly slušně provedeny. Orchestr i sbory držely se statně, k čemuž nemálo četné zkoušky přispěly. Potlesk byl mnohdy nemístný a bezúčelný. Divadlo bylo ve všech prostorách přeplněno.

Dne 28. dubna opakovala se zpěvohra „Němá z Portiči."

— *Benefice.* V neděli má příjem p. Josef Chramosta, jeden z nejpilnějších herců našeho divadla; obral si Schillerovu tragédii „Panna Orleanská." Představení to nabude zvláštní zajímavosti tím, že v něm slečna Malá v titulní úloze, pp. Grund a Seifert v úlohách Lionela a Raoula poprvé vystoupí.

— *Repertoire* českého divadla. Na dnešek se oznamuje Shakespearovo „Dvé šlechticů Veronských" v překladu Douchově; v sobotu 2. května zpěvohra „Othello"; v neděli 3. května jest „Panna Orleanská" (benef. p. Chramosty); v úterý 5. května: „Josef a jeho bratři" a ve čtvrtek dne 7: „Angelo" od Viktora Huga (sl. Malá).

— *Koncertní beseda,* 22. t. m. v sále Žofínském odbývaná, těšila se co do uměleckého provedení i co do návštěvy z příznivého výsledku. Zpěvácký spolek „Hlahol" započal známým sborem od Fr. Vogla „Naše řeky" příjemnou zábavu, kterážto se Zeléńského sborem „Wesoło żeglujmy, wesoło" ukončila. Oba sbory byly sice pečlivě, ač ne zcela správně provedeny; scházel jim hlubší přednes. Ze solových čísel došla sl. Zawiszanka veliké pochvaly. Zpívala s citem dvě polské písně, z nichž zvláště „Czarne oczy" pozornost naši poutaly. České národní písně nebyly však slečnou v duchu národní hudby předneseny. Slečna Zawiszanska není naší řeči zcela mocna a národ náš i jeho poměry na poli národní poesie posud všestranněji neseznala; nemůže se jí to tedy pokládati za vinu, pakli písně ony k platnosti nepřivedla. Avšak uznati musíme její chvalitebnou snahu. Jsouc nejen hlučným potleskem uvítána, nýbrž i po každém čísle vícekrát volána, přidala ještě jednu píseň. Deklamace pí. Peškové rozjařila obecenstvo. P. Bed. Smetana hrál „Nocturno" od Chopina a jednu svou skladbu, našemu obecenstvu z druhého koncertu téhož umělce známou, a vynikl opět nejen nevšední technikou, čistým i silným úhozem a něžným pianissimem, nýbrž i promyšleným přednesem, jímž skladby ty přednášel. Na dožádání přidal svou transskripci na píseň „Kdo domov můj", kteráž s hlučným potleskem přijata byla. Zpěv zastoupen byl mimo sl. Zawiszanku ještě pp. Veckem a Švarcem. Druhý přednášel dvě písně „Hostýnské" od H. Vojáčka k všeobecné spokojenosti. Zpěv p. Veckův nás tentokráte neuspokojil. Smolíkovu chatrnou píseň „Poupě a děvče" odzpíval bez pravého výrazu. Taktéž nevložil do přednesu „Národních písní" ducha, jenž by jim vším právem příslušel. Na příklad zpíval srdečnou píseň „Už mou milou do kostela vedou" plným hlasem, jako nějakou arii à la „Tres se ó Byzancia" a necharakterisoval ve zpěvu vtipný postup protiv mezi oběma milenci. Chce-li p. Vecko s prospěchem „Národní písně přednášeti, musí se vmysliti v ducha jejich a zušlechtiti dříve svůj hlas v pianissimu. Posléze musíme jej též upozorniti, by hleděl na text písní, které zpívati chce; neb „Jetelíčku, jeteli" má sice velmi příjemnou melodii, do koncertu se však pro dvojsmyslnost naprosto nehodí. Obecenstvo vyvolalo jej několikráte. K vůli rozmanitosti programu přidána byla hra na housle. P. Tomášek hrál bezcennou skladbu od M. Hausera „Souvenir de la Warsawiene" přesně. Jemu schází silnější ton a hlubší přednes. — Jak již podotknuto, byla tato zábava četně navštívena.

— *Třetí zábava „Hlaholu",* dne 24. t. m. v sále Žofínském uspořádaná, přilákala velmi četné obecenstvo. Program sestával nejvíce z rozličných zdařilejších sborů, které řízením p. Hellera s všemožnou péčí provedeny byly. Tenorové hlasy byly poměrně k bassovým velmi slabé, taktéž jsme ve sboru některé dobré síly pohřešovali. — První oddělení vyplnily následující sbory: Veitův zajímavý sbor „Tři věnce" (slova K. J. Picka), a H. Vojáčka píseň se sborem „Sláva" na slova F. Furcha, jehož ušlechtilé solo p. Lukes výtečně přednášel. Sl. Macháčková zpívala povrchně dvě písně „Otčina" od Zvonaře a „Jablíčka" od Jelena. Oddělení toto ukončeno známým sborem J. L. Zvonařovým „Pocestný." Ze staročeských ranních písní, jež p. Zvonař obratně ve sbor upravil, slyšeli sme dvě: „Uslyšel si modlitby, Pane" ze 17. století a „Chválu vzdejme" z dob Karla IV. Na piano hrála sl. Píšová obtížné „Scherzo" od Chopina. Mladistvá pianistka nepojala do podrobna ducha skladby a provedla ji toliko přesně co do zevnějšku. Obecenstvo velmi příjemně bavil trefně zosnovaný sbor Vašákův „Radostné cestování". Deklamace pí. Peškové byla hlučným potleskem přijata. Poslední oddělení započal dobře pracovaný, však trochu jednotvárně působící sbor „Zrušení slibu" od Ed. Nápravníka. Na místo deklamace v tomto oddělení zpíval p. Lukes Smolíkovu píseň „Děvče a poupě" a přidal dvě národní písně! „Otče, otče, otče náš" a „Když tě vidím, má panenko", jež velmi pěkně přednášel. Nemile však se nás dotklo, že p. Lukes vplítá do národních písní ozdobky, které se tam nehodí; n. př. dvojrázek při zakončení písně „Když tě vidím atd.," aneb vede někde melodii chodem našim písním zcela nepřiměřeným. Sbor „Zpěv český" na slova Pickova od K. Slavíka, jest pečlivě spracován. Na třetí řádek slok solových položil skladatel melodii důrazu nepřiměřeně. Zábavu ukončil namáhavý sbor L. Procházky „Naše probuzení." — Nové uspořádání místnosti pro obecenstvo, osvědčilo

se z mnoha příčin co nepraktické. Příjemná tato zábava skončila se teprv pozdě u večer.

— *Druhý a poslední koncert pianisty Fr. Bendla* dne 26. dubna v sále konviktském potkal se pro pianistu s dosti čestným zevnějším výsledkem. Ačkoliv hru p. Bendla dosud některé vady provázejí, jako: málo pružný úhoz, čímž mnohdy nečistý tón se ozve, málo vytříbený přednes, zvláště v skladbách hlubokým duchem vynikajících, jako Schumanna, Mozarta, Mendelsohna a j., nezaokrouhlené pianissimo a nestejný trilek: přece má již velikou sběhlost a sílu v úhozu. Též bychom přáli p. koncertistovi větší klidnost ve hře. Program koncertu sestával nejvíce z klassických prací Schumanna, Mozarta a Šebestiana Bacha, posléze ze skladeb pianistových. „Grand Sonatu" do Fis-moll od Schumanna a C-moll „Fantasii" od Mozarta přednesl bez hlubších nuancí. Nejlépe hrál Š. Bachovu „Gavottu" do G-moll, kterou též opakovati musel. Ze svých skladeb pouze pro piano, přednášel dvě Fantasie a „Etudu Eroique." O nich, jakož i o triu do G-moll nemůžeme příznivý výsledek pronésti. Nemají nikde celistvou myšlénku, jež by se v skladbě proplítala, a sestaveny jsou toliko z pouhých frásí. Taktéž jim schází úplně vzlet. Některé dobré momenty rosplynou se v skladbě, aniž by je skladatel vhodněji v celek spojil. Jeho trio do G-moll na piano, housle a cello obsahuje více podobných vad. Již soběcké rozdělení partův, čímž pianu vše, houslím a cellu drobty se dostávají, unaví posluchače a není polyfonické. Sloh tria upomíná zcela na Mendelssohna. Provedení této skladby nás neuspokojilo. Hra na piano kryla hru čella i částečně houslí, takže slabý tón cellisty p. Peera ani slyšán nebyl. — Zpěv sl. Pecklové, která píseň od Mendelssohna a Franze přednášela, byl chatrný. Sl. Brennerová zpívala jednu francouzskou píseň a Meyerbeerovu „Fischermädchen" a musela první na všeobecnou žádost opakovati. Koncertista byl po každém čísle volán. Návštěva slabá. *a—a.*

— *Muzikalie.* Tiskem Schreyera a Fuchse vyšla píseň ke mši „Důvěra v Boha", text od prof. Jandy, nápěv od Vojtěcha Bláhy. Dedikaci přijal p. farář Hynek Řivnáč. Píseň ta jest na skladě u Kristofa a Kuha, Pospíšila, a Veita.

— *Pan dr. Frant. Palacký,* historiograf král. Českého, odebéře se nejspíše v měsíci květnu na cesty do rozličných archivů. Nejprvé pojede slovútný náš dějepisec do Drážďan, Zhořelice a do Vratislavi. Později navštíví snad i Kralovec v Prusku. Mimo to hodlá letos opět jeti do bohatého archivu Třeboňského, kdež byl vloni téměř celé tři neděle pobyl.

— *O tisícileté slavnosti zavedení křesťanství na Moravě* přináší „M. O." následující provolání: K uskutečnění a uspořádání této slavnosti, která odbývati se má na Velehradě, posvátném tomto mí stě prvního a hlavního působení našich svatých blahověstců, Cyrilla a Metoděje, sestoupil se před nedávnem znamenitý počet mužů vlasteneckých z rozličných končin naší Moravy ku společné poradě. Jednohlasně téměř usnesli se na tom, aby předně slavnost, o které jest řeč, se odbývala zvlášť a odděleně od slavnosti v měsíci červenci čistě církevní, čili od pouti, a to ku konci měsíce srpna, poněvadž přijetí křesťanství od našich předků nemělo vliv na stránku pouze náboženskou u národa našeho, nýbrž na veškeré jeho duševní vyvinutí a na vzdělanost národní vůbec, ano náboženství u národů vzdělaných kořenem jest všeho vědění a umění lidského. Slavnost řečená trvati má dva dni, které se určitě teprv později ustanoví a od Výboru ku řízení celé této záležitosti zvoleného uveřejní. Dle hlavního naznačení má tato slavnost sestávati: 1. z velké mše svaté, při kteréž vážná hudba kostelní provozovati se bude; 2. z velkého koncertu, provozovaného od zpěváků rozličných spolků zpěváckých ku slavnosti zavítavších pod vedením zdejšího spolku zpěváckého a jeho ředitele v. p. Křížkovského, kterémužto spolku vůbec řízení umělecké stránky celé slavnosti svěřeno bude; 3. z výletu na blízký hrad Buchlov; 4. konečně z besedy, při kteréž se provozovati mají skladby druhu lehčího a zábavného. K oslavení náležitému dříve podotknutého koncertu má se přednesti proslov, na jehožto vypracování bude vypsána slušná cena. Výbor vyvolený dílem z údů venkovských, na blízku Velehradu bydlících (pp. dr. Šrom, profesor Deml, Krist. Příza, Fr. Müller, Chvalcovský a j.) dílem Brněnských, mezi kterými někteří údové zpěváckého spolku (pp. Křížkovský, dr. Pražák, dr. Mathon, Průdek a j.) vyvolil opět ze svého středu pro běžné řízení všech ku slavnosti se vztahujících záležitostí ředitelstvo, za jehož prvního starostu, když p. dr. Pražák, pro mnohé své zaměstnání a své časté vzdálení z Brna úřad tento na se přijmouti nemohl, jest zvolen p. Krist. Příza, statkář a továrník, dílem v Olomouci, dílem v Brně bydlící; za druhého předsedu pro nepřítomnost prvního p. ředitel škol reálních dr. Mathon, za jednatele p. Průdek, obchodník s vínem, a za pokladníka p. dr. Vašátko v kanceláři p. dr. Pražáka, což se všecko již náležitě J. Ex. p. místodržiteli oznámilo. K jmenovanému ředitelstvu nechť se zašlou všecky dotazy, ješto k nadzmíněné slavnosti se vztahují.

Kristian Příza.

— *Nákladem Grégrovy tiskárny* vyšlo „Praktické naučení o rýhování“, čili nauka o kladení trativodů trubkových s poučením o tom, kterak se luka srovnávají a podhánějí. Sepsal František Václavík, zkoušený inženýr. (S 39. obrázky v Textu.)

— *Povídek „Doma i za mořem“* od Jana Dobrzańského vyšel svazeček druhý; obsažena jest v něm povídka „Povstalci“, již přeložil A. Štrauch (náklad Slovanského kněhkupectví.)

— „*Divadelní ochotník,*“ jejž vydává J. M. Boleslavský, dospěl k dílu II. sv. pátému. Svazek ten přináší: „On je nemocen“ jednoaktová fraška, zčeštil J. A. Š. — „Osudná paštika“, jednoaktová veselohra od Leop. Bartsche, překlad od Lad. z Hory. — „Národní kuplety“: Světa užívání; Šalby; Změna musí být; Má-li člověk něco jen; Společnost u kávy. — Konečně z letopisů národních divadel ochotnických v Čechách: Ochotnické divadlo v Hlinsku od Leopolda Stirského a ochotnického divadlo v Sadsce od F. A. Paroubka.

— „*Hospodářský katechismus*“ nazývá se krátká nauka hospodářská, jíž v lehké formě otázek a odpovědí pro nastávající rolníky vydal Bedřich Hejduk. Připojeno jest v ní 59 vyobrazení rozličného nářadí hospodářského.

— *Románu „Pán světa“* (pokračování hraběte Monte-Krista) vyšel u Steinhausera sešit druhý.

— „*Bohabojný venkovan*“ vyšel u Stýbla. Jest to nábožné čtení, jež dle Antoniewicze vzdělal farář Jan Ladislav Duben.

— *Nákladem kněhkupectví Kobrova* započalo opět podniknutí důležité, a sice „sbírka zákonů rakouských,“ pořádá Dr. Jak. Škoda. Právě vyšlý svazek prvý odsahuje obecný zákon trestní se zákonem o lichvě a řádem tiskovým. — V témž skladě vyšel druhý díl „Chemie všeobecné,“ jenž pojednává „O kovech“, sepsal Jan Staněk (vydání druhé).

— *V Roudnici* dne 27. dubna. Letošní národní pouť na Řípu vypadla bledě. Účastníků byl sotva desátý díl co vloni, zvláště Praha zůstala pozadu. Příčinou toho jest jedině pan Větrovský, kterýž nezván sám se již před třemi dny dostavil a protivným nadýmáním-se milé hosti zaplašil, k jejichž pohostění se velkolepé přípravy děly. Pod vrchem se rozkládalo opět celé město stanů a v nich prostředky k ukonejšení rozmanitých lidských choutek; avšak chyběli ti, kteří by jich užívali. Zimní svrchníky, již odložené znovu vládu přejaly, a kdežto vloni každý v lehkém kabátci se snažil, aby vrcholku Řípu dosáhl a zde rozkošnou vyhlídkou ducha, a lehkým větříkem tělo občerstvil: musel se letos již u paty vrchu vzdorně zpírat, by prudkým větrem poražen nebyl, o návštěvě kostelíčka nahoře ani nemluvě. — Zdejší pořekadlo praví, že řípská pouť ze sedmkráte jen jednou se podaří, a dávnoletá zkušenost pravdu toho tvrdit se zdá. Proto by snad bylo záhodnější, kdyby každoroční národní slavnost na Řípu zcela neodvisle od kostelní v jiném, více stálejším čase se konala, na př. o letnicích. A pak by bylo jistě našeho národa důstojné, svých předků příchod v tyto širné vlasti pomníkem zasvětit; a které místo by bylo k tomu přiměřenější, než-li hora, na jejímž temeni praotec Čech své kroky zarazil, bohům oběť díků vzdal, a odkud, jak světlý bod paprsky, on svůj lid na vše strany odeslal, by v této požehnané zemi vládl, a nedaleko níž dle pověsti též jeho ostatky odpočívají? Mám za to, že by materialní překážky docela zmizely, pakli by se v Praze utvořil výbor z šlechetných vlastimilů a provolání k národu vydal.

— *Z Litomyšle.* Dne 19. t. m. uspořádal zdejší spolek zpěvácký k úctě údů přispívajících koncert při velmi četné návštěvě. — Program byl tento: Proslov. — Ouvertura ku zpěvohře „Norma“ od Belliniho. „Píseň večení“, od Mozarta, s přeloženým textem. — „Ženichovy radosti“, deklamovánka. — Dvojzpěv z opery „Kouzelný střelec“ od Webra. — „O vlasti má“ sbor od Müllera. — „Výstraha“ píseň od Kavana a „Česká kvev, a české srdce“, píseň od Bergmanna. — „Ukolébavka“ (smíšený čtverozpěv) od Kükena. — „Plavci na Vltavě“ (sbor); a konečně Ouvertura z opery „Semiramis.“ od Rossinyho. — Slečny Bobrovská a Reegrová, pan Delitz, účinkovali z ochoty a též mnoho hudebníků, jimž slušno vysloviti srdečné díky, an svým spoluúčinkováním tak krásně a vznešeně obohatili tuto zábavu. Vše bylo s největším nadšením přijato, a „Ukolébavka“ musela být opakována. Nemenší pochvaly zasloužil si pan kapelník sboru ostrostřeleckého co ředitel zpěvu při našem spolku za ouslužnost při této produkci.

—o—

— *Z Litomyšle.* Stav ochotnického divadla našeho budí v mnohém obavu, že bude naše město, na zábavy vůbec tak chudé, i této ušlechtilé zábavy zbaveno. Budou sice v krátkém čase ochotníci opět hráti, a sice: „Při piketu“ a „Kdo jsem?,“ poněvadž „Politika v lese“ povolena nebyla; kdo však jen poněkud nahlédá blíže v poměry našeho ochotnického divadla, seznal, že jen s převelikým namáháním bylo lze dospěti k tomuto představení. Jaké jsou však příčiny úpadku našeho divadla? Budiž mi dovoleno podati stručný nástin o trvání stálé společnosti ochotnické v Litomyšli. Jest tomu právě rok, co několik mladíků uchopilo se myšlénky za příkladem jiných měst českých, zarasiti ochotnického divadla. Podniknutí se dařilo, a ochot-

níci se odvážili za krátký čas na truchlohru: „Katovo poslední dílo", které po mnohých úřadem v cestu kladených překážkách velmi skvělému se těšilo výsledku. Po představení tomto donutili pp. ochotníci pana Johna, jenž až dosud ředitelství vedl, aby se vzdal tohoto úřadu, a přenesli jej na p. V. Tím však byla zasazena první rána divadlu; neboť staral-li se p. John často až příliš úsilovně o rozkvět podniknutí tohoto, zastával a zastává p. ředitel V. velmi liknavě povinnosti ředitelské; za ředitelství p. Johna od dubna až do září r. 1862 viděli sme: „Ducha času," „Starého manžela," „Útěk do Afriky", „Vypovězence", „Vrahové v městě," a „Katovo poslední dílo"; za ředitelství p. V. od září předešlého roku až do nynějška teprv tři: „Svéhlavost," „Husička z Podháje" a „Marjánka, matka pluku." Při tomto posledním kuse seznali sme nejlépe, co divadlu našemu chybí, totiž — obezřetný ředitel; na jevišti a za ním panoval zmatek, jakého bychom se ani od začátečníků nebyli nadáli; celá řada výstupů byla přeskočená, a to od nejnadanější ochotnice, a jen obezřelostí p. napovědy (jak sem se později dověděl) bylo co děkovati, že se podařilo ty výstupy opět vřadit — a při tom všem stál p. ředitel se scenarium v ruce za kulisou a nevěděl ani o chybách, které se děly na jevišti. Jakéhož tedy divu, že propadnutím kusu toho, jmenovitě titulní úlohy a Zápolského, byla odňata ochotníkům chuť k další hře? Přece však neklesala mysl pp. ochotníků docela; jednalo se o to, aby dříve ještě než herecká společnost p. Stránského k nám zavítá, se hrálo — byly vyhlédnuty kusy: „Bělmo na oči" a „Jeden z nás se musí oženit", kteréhožto posledního kusu představení bylo velmi usnadněno přítomností velenadaného p. H., jenž za svým povoláním k nenabytné škodě ochotnického divadla v Praze mešká; leč p. ředitel složil pro toto představení veškeré starosti a povinnosti ředitelské na bedra pp. ochotníků, vymlouvaje se nedostatkem času. Vědělť však p. ředitel dobře, jaké povinnosti na sebe béře, uvazuje se v úřad ten; nebylo ho tajno, vystačí-li mu čas, který mu zbývá při povinnostech povolání jeho, aby se staral o zájmy ochotnického divadla. K představení tomuto však nedošlo; dílem že nechtěli zastávat pp. ochotníci úřad ředitelův, dílem že naše spanilomyslné slečny se zdráhaly hráti. Tímto sme dospěli k druhé příčině úpadku našeho divadla. Ptáme-li se, z jakých příčin nechtí slečny hrát, nelze skutečně ani jedině vypátrati. Za ředitelství p. Johna nebyly spokojeny s p. ředitelem; teď jest jiný, a ony se přece zdráhají. Jest politování hodno, že u nás jest zapotřebí prošení a běhání od jedné slečny k druhé, vybírání kusů, kde jsou slečny nějakými hraběnkami aneb aspoň mohou býti krásně přistrojeny, chce-li získati některou krásnému, ušlechtilou zábavu poskytujícímu účelu tomuto. Ohlednětež se po jiných městech českých, kde od samých slečen bývá považováno za hanbu, když se 14 dní neb tři neděle nehrá. Kam se podělo ono vřelé účastenství, s kterým se z počátku toto podniknutí potkalo? či snad již prostí řemeslníci, z nichž většina ochotníků sestává, příliš nepatrni jsou našim slečnám? Jestliže neobsahuje tento nástin mnoho lichotného, připomeň si každý, že píši nestranou úvahu a nepovažuji se za schopna, chváliti, co hany, a haněti, co chvály hodno.

— *Divadlo v Plzni* pronajme se dle uzavření tamějšího městského zastupitelstva na příští podzim a zimu jen takému řediteli, který se zaváže, že ob den hráti bude česky a německy bez ohledu na svátky a neděle.

— *Z Horšova Týna.* V Horšově-Týnském zámku knížete Trautmansdorfa (do roku 1622 majetek Viléma z Lobkovic) při bílení jedné staré komnaty (nyní pro sluhy) na východní straně se objevila stara freska z roku 1526 až 1550; při vchodu v levo nade dveřmi se nalezal hlavní obraz, představující Ferdinanda I. na trůnu sedícího; jemu u nohou jest Jan mladší z Lobkovic, na Týně Horšovském, Bílině a Tachově, tehdejší nejvyšší purkrabí pražský, oděn v černý šat, má černý byret na hlavě, v pravé ruce drží znak rodu Lobkoviců. V pravo podle trůnu započne znak Rožmberků, a nyní následují znaky kolem celé komnaty, každý opatřen podpisem, jak to tehdáž ve zvyku bylo; totiž: Jan mladssi z Lobkowicz a na Teyně Horssovském — Bilynie a Tachowie Neywizssí purkrabie prašsky. — Pacolt z lypeho a na krumlowie moravskym neywyssi Marssalek kralowstvy czeskyho. — Wilem z Rozmberka a na krumlowie wladařz a sprawcze domu Rozmberskeho. — Adam z ssternberka na zelené horze neywyzssy komornyk kralowstwy czeskyho. — Jan starssi z lobkovicz a na Zbyroze a Tocznieze Neywyssi hofmystr kralowstwy czeskeho. — Jan Borzyta z marytinicz a Na smrznye purkrabye Karssteynsky. — Waczlaw Kaplyrz z sulewycz a na Mylessowye. — Jiřik z Kerssdorfu a na Cholnych podkomorzy kra: czes: — Jan leskovecz z leskovcze a na czyrekwyczy. — Zdenyek Berka z Duby a na rychumburcze. — Waczlaw Hangwycz z byskupicz a na Lytomyssly. — Petr z sswamberka. — Joachym z hradcze a na hradczy. — Sebastian Markvart z hradku. — Jak sem se dozvěděl, zabílili tu před několika léty také takové malby mimo tyto.

Dopisy redakce.

Panu Fr. Sl. Š. v K. Práce Vaše ač důkladná a s mnohou pilností snešená, přece se nehodí do našeho listu. Jinak račte zasýlat.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském kněhkupectví v nov. alejích č. 186. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 19. **7. května 1863.** **XIII. ročník.**

Kirgiz.

Pověsť od *Gustava Zielińskiego.*

Ukázka prvního zpěvu.

„Dost — dost žil sem ne sobě . . .
dušno, těsno jak v hrobě
žíti zavřen v čtyr stěn nevolnosti . . .
dlouhou zahynu chvílí! . . .
Tam! . . . zas nabudu síly,
kde je vzduchu . . . kde je stepí dosti.

Já se na stepi zrodil,
s větrem o závod vodil
koně za stády . . . jen step zas uzřít! . . .
Nebe vždy se tam směje, . .
step se zrosená skvěje . . .
Ach! tam jenom žít . . . tam jenom umřít!

Berkut[1]) lapený mladý
z hnízda osidlem vnady,
mníš, že sbratřen s tebou, ó člověče! . . .
Počkej jen, až mu z jara
křídla dorostou jará,
Pusť ho jenom, — on ví, kam uteče. —

Koni! i ty se soužíš,
smutně po stepi toužíš,
ač máš ovsa, sedel drahocenných;
i tys nechován v stáji,
ale ve stepním ráji . . .
nám tu nelze žít v těch jurtách[2]) zděných. —

Noc nám popřeje jezdy . . .
svítí měsíc a hvězdy,
bílá mlha po lukách se snuje . . .
spi . . . nás nečekej, Pane! . . .
Až den s jitřenkou vstane,
snad ti vítr o nás zprávu vzduje.“ —

Letí — v levo a v pravo
vše zpět ubíhá hravo,
nelze poznat, vrch-li, dům, či dřevo . . .
letí — s touhou a bolem,
patřil — step a step kolem,
před ním, za ním, na pravo i v levo.

Tu — se skončily dráhy . . .
vůkol vidíš jen plahy [3])
stepní trávy jako vlny moře. —
A když Kirgiz v nich jede,
kdo ho ku cíli vede? . . . .
Jenom nebe: hvězdy, denní zoře.

Letí — na dobrém koni . . .
tráva jenom se kloní,
když se jí kůň v letu svém dotýká. —
Jezdec, kůň — to mžik . . . tráva
sotva ukloněna, vstává,
jezdec minul — stopa za ním zniká.

Step spí — se tvory všemi. —
Mezi nebem a zemí
nikdo nebdí, nežije v té poušti.
Jezdec obrátil zření . . .
tak! . . . a nikdo tu není,
on sám, — v stepní svatotemné houšti.

A v tom čarovném kole
mraku krajina — dole,
(leč zrak jezdce hranic nedosahá),
světel krajina — vzhůru
září v temném lazuru,
a skrz ni se jasná vine dráha.

Zadržel koně — nadšeným ruchem,
s dětinným citem rozprostřel ruce,
aby po dlouhé, po dlouhé muce
hostinným stepi obživnul vzduchem.
Čistší a lehčí . . . zdál se mu býti,
proto jej chytal s takovým spěchem,
jak by chtěl jedním hlubokým vzdechem
celý vzduch stepi do prsou vzíti, —
a jak kdo lační, vždy se mu zdálo,
zda-li mu vzduchu nebude málo. —

Obživnul! — Pustil otěže koni,
sám se po dráze myšlenek honí,
po dráze pusté, divoké, — která
jak nit pavučí, když ní vzduch kyne,
se přes step jeho života vine.
Jezdec je duší — a kůň ji jeví: —
myšlénku jezdec zachvěním sdělí,

a kůň ji pojme, poskokem vtělí;
poslouchá step jen — přece nic neví. —
Dětinskou dobu prochází krokem,
veselost děcka naznačí skokem,
lehkými skoky hravě a mile
přeskáče blahé mladosti chvíle.
Cválem ho nesou jinošská léta,
když let svých křídel rozvinuv — s bolem
zalétal v kraje pustého světa;
letí . . . a náhle zatočí kolem[1]) . . .
na robství trpké vzpomněl si bolně!
S svěšenou hlavou jede jen volně. —
Ale zlá touha, vášnivost dravá,
již život žloutne, jak v podzim tráva,
divoká pomsta . . . co se jak zmije
okolo srdce, hlodajíc, vije . . .
kůň se zas vzpíná . . . zajiskří zraky . . .
jak blesk, co noční rozhání mraky,
kopytem křísnul . . . a hnal jak štvaný,
pekelnou jezdce myšlénkou hnaný.

Umdléval kůň už od rychlé jezdy,
nemyslil jezdec též víc na sebe, —
o světě myslil, pohlížel v nebe,
mluvil sám k sobě: — „Což jsou ty hvězdy?...
co se tak třpytí na nebes sklepě
mihavou světel rozličných září? . . .
Nejsou to květy na lepší stepě? . . .
nejsou to tvory s jasnější tváří? . . .
a ta step naše rodí jen kvítí,
co vždy tak k nebi pohlíží chudě; —
ale to kvítí hvězdami bude,
jež tam tak v noci na nebi svítí . . . .
Jak je tu milo! . . . Přírody vnada
věčně je krásná, věčně je mladá!
Může-li člověk, jenž zná ty ráje,
snášeti ve zdech vězení hany,
pod nohou také koberce maje? . . .
nad hlavou maje takové stany? . . .

Dní se už . . Východ zaplanul září,
jak děva, které na bledé tváři
vykvete náhle ruměnec libý,
když jí svou lásku mládenec slíbí.
Větříček ranní zašumněl v trávě,
bzučící mušky vzlétají hravě,
zaklokotali jeřábi v dáli;
a blesk — jímž slunce zasvitlo vřele,
přejede mžikem po stepi celé,
a hned tu blesků tisíce plály . . .
Krůpěje rosy — na miliony . . .
ohnivým žitím démantu hrály,
a všecky ptáčat zbuzených hlasy
v jediné hymny splývaly tóny. —
Chtě znát ten obraz velebné krásy . .

musíš jak kněz v té svatyni chodit,
musíš té poušté synem se zrodit.

Uvítal východ sluněčka písní . . . .
z širokých prsou — v přeblahé tísni
zpěv ten jak zvonek stříbrný zvonil
k nebesům — a jak skřivánek v výši
třepetal — až pak rozechvěn vzdechem
padaje v tóny nižší a nižší,
jako déšť jarní k zemi se rodil
a tam kdes skonal — dalekým echem.
Divnou má notu Kirgizská píseň! . . .
Melancholickou — jak stepi nahé,
divokou — jak msty krvavé tiseň,
tklivou — jak touha po vlasti drahé. —
Když ji hruď mužská ze sebe leje,
příroda celá napíná sluchy;
nebesům zdá se, že to step pěje,
zem mní, že slyší nebeské duchy. —
V kurhanuv lůně snějící přísně [5])
praotcům duše slasti i muky —
slyšíce známé, bujaré zvuky
rodinné, stepní, tesklivé písně . . .
budí se ze sna; — a zpěv ten dechem
z úst do úst sobě sdílejí echem,
čím dál, tím slaběji . . . tišeji . . . tiše . . .
V kurhanech starších jedva už dýše,
až i dech v tichu umlkne zase. —
Ach! kdy as, v kterou blaženou dobu
otcové stepi v rodinném hlase
uslyší píseň, co budí z hrobu?

Z polského přeložil *Josef Kolář*.

---

[1]) *Berkuti* jsou velicí orlové stepní, jichž Kirgisové užívají k lovu.
[2]) *Jurta*, stan kirgiský, podoby kůželovité.
[3]) *Plaky*, plahočiny, plahotiny (veliký kus polí, kraje, porostlého obilím neb travou. Slov. Jung.)
[4]) *Letí a náhle zatočí kolem*. Tím spůsobem Kirgisové v největším trysku zarážejí své koně.
[5]) *Přísně* v starém čili církevním jazyku slovanském znamená *věčně*, stále, nepřetržitě.

Náš dědeček.

Povídka od *Vítězslava Hálka*.

I.

Často sem slýchal, jakoby venkov nebyl šťastně voleným předmětem povídky; že tam vládne jednotvárnost v životě, mravech, ve všem; osoby života venkovského že zajímati nemohou, poněvadž není rozmanitosti v nich. Jsou-li takových náhledů též někteří mezi mými čtenáři, prosím je, aby úsudek si ponechali až na konec naší

povídky. Jeť možná, žeby je naše vypravování vedlo po jiných cestách, kde forma života není sice tak pohyblivá, jako v městě; a však člověk ve svém jádru se městskému dočista podobá, neboť jest člověk vždy zajímavým, pokud jest člověkem a štěstí se právě tak málo váže na venkov, jako na město. Leč nechci úsudku jich činiti násilí. —

My byli ještě „drobná mrňata," když nás otec vodil k dědečkovi. Dědeček bydlel asi hodinu cesty od nás; bylo tedy velikou událostí, když nám otec řekl, že půjdeme k dědečkovi. Moudře nám to pověděl vždy týden napřed, a pakli sme byli neposedami po celý čas a každý den si něčeho utržili, dělali sme zajisté po celý týden dobrota, řeklo-li se nám, kam půjdeme za týden.

Tak se také stalo, že sme měli jíti o svatého Vavřince k dědečkovi na pouť. Pouť ta připadá na začátek srpna, kdy ještě slunce velmi časně vstává a kohouti začínají brzy po půlnoci zpívat. Ale dříve ještě nežli ti kohouti, probudily sme se my děti ze spaní. Než první kohout zakokrhal, byly sme již oblečeny, a než se sluníčko ukázalo, seděly sme již upraveny před stavením na prahu, těšíce se, že půjdeme k dědečkovi na pouť. Rodiče spali ve vedlejší světnici a my se tak tiše vykradly ven, že neměli rodiče o naší tajné výpravě ani zdání. Jaké to bylo leknutí, když matka přišedší nás budit, našla postele naše prázny a po nás ani známky. Slyšely sme nářek a volání, matka běhala po světnici a po dvoře, všude nás hledali, ba později i ve studni: co zatím my se k sobě tlačily jako kůřata a ani nedýchaly, z básně, aby nás nenašla a my snad hned z rána něčeho neutržily; neboť byl již nářek veliký.

Konečně napadne matce, aby se podívala na náves, zda najde tam nějaké stopy po nás. Otevře dveře a my se ještě více schoulily k sobě. Matka div nás nezadusila radostí, když nás spatřila, a my jí jen prostě pověděly, že už chceme jíti k dědečkovi na pouť.

„Vždyť ale nemůžete jíti bez snídaně," pravila, vedouc nás opět nazpět a záříc radostí, že ty teskné mraky tak brzy přešly.

Což my rozuměly tenkrát snídani! My bysme byly šly třeba o půl noci; však by nám babička byla dala snídani, až bysme k ní přišly!

My pomáhaly matce vařit snídani, dmýchaly sme do ohně jako kováři, jen aby byla dříve hotova, spálily sme si jazyky horkou kávou, jen aby bylo dříve posnídáno, a vůbec prováděly sme vše, jen abychom se již vydaly na cestu.

Konečně sme šly.

Otec náš byl dobrý paedagog. Nikdy nenechal naši mysl zaháleti, vypravuje nám věci, jež pochopiti sme právě byly schopny. Otázkám našim se nevyhýbal s odpovědí, jak to často slýcháme, a třeba sme byly v otázkách k neunavení, byl on taktéž neunavným s odpověďmi. A tu nám vyprávěl, kterak již babička na nás čeká, že nám přijde co nevidět naproti, talíř koláčů v jedné a v druhé ruce talíř višní, které bývaly dosti vzácné. My si babičku ještě dále domalovaly; musela míti také něco v kapsářích pro každého, panáka, cukroví a jiné. A konečně, jaká by to byla babička, aby nenesla také něco v klíně? My sice nevěděly, jak to vše pobere; ale když byla naší babičkou, musela dovesti všecko.

A tak sme také v každé ženské, kterou sme spatřily v dálce, uviděly přicházet babičku i s talíři i s plnými kapsáři. Ač byla ještě asi čtvrt hodiny od nás, my viděly na vlas všecko do podrobna, jakoby se vedla již s námi. Usmívala se na nás, hladila

si šedivé vlasy, a jen co přijde k nám blíže, vezme nás každé za jednu ruku a poví nám všecko, co snad ještě ani otec nevěděl, když sme se ho ptaly.

Ale jaké bylo naše ustrnutí, když místo vlídné babiččiny tváře sme uviděly jinou, chladnou, zcela neznámou! Ne, takovou bysme nemohly milovat, a třeba měla všecky kapsáře plny a v každé ruce dva talíře.

A nyní se nám musel zodpovídati otec: kterak on nemohl rozeznati z dálky, že to naše babička není, když my sme to rozeznaly hned, jakmile se k nám jen trochu přiblížila, a my přece ani polovic toho nevěděly, co věděl otec? Ten se začal omlouvat, že se zmýlil, že to ale bude tamhle ta, která právě přichází na vršek. Děti se lehce spokojí, jakmile mysl jich najde nový předmět. A tak i my rozeznávaly s celou silou mladé obrazotvornosti opět vlídnou tvář babiččinu v osobě, která se blížila k nám.

Když ale i ta nám byla zcela cizou, počal otec omlouvati se tím, že jí bezpochyby u vsi vypadly talíře z ruky; ona že se musela vrátit, a že ji jistě spatříme, jakmile do vsi přijdem.

A my ji spatřily jistě; ne sice, kterak nám přichází vstříc, ale doma, v sednici, okolo plotny. První uvítání zdusilo v nás všecky otázky, a když teprv za chvilku sme se ptaly, proč nám nepřišla naproti, povídala, že právě chtěla strojit se na cestu, an sme my vešly do světnice. Na stůl ale přinesla hnedle koláče a višně a my prohledaly i její kapsáře, v nichž vždycky něco bylo již uschováno pro nás.

Co my zatím pojídaly, vzala ona do ruky s kamen talíř, a utírajíc ho zástěrkou, stavěla se ustavičně na prsty nohou, tak jakoby si poskakovala. Toto poskakování dělalo z ní ještě skoro mladici, a měla je v obyčeji vždy, když nám něco delšího vypravovala. Taktéž talíř utírala ne snad, žeby toho byla potřeba, ale že to byl její zvyk.

Dědeček byl trochu churavý na jednu nohu; a tu seděl vždy na posteli, nohu tu maje na nizké stoličce. Šaty nosíval po staročesku manšestrové; ty měl vždy o pouti nové a nepřestal je nosit, až zase nová pouť mu je vyměnila za jiné. Že byly šaty ty vždy barvy černé, odrážely se od od nich velmi patrně jeho šediny. Vlasy ty měl vždy nastříhané krátce, v zadu však byly dlouhé, tak že mu visely až přes límec manšestrové kamizoly.

Dědečka sme si všímaly teprv až pak, když už sme s babičkou byly docela hotovy. Tu teprv sme šly k němu, vypravovaly mu, co již umíme ve škole, kdo z nás umí dělati nejlepší píšťaly, kdo vyhraje s míčem a podobné věci, kterým se dědeček vždy usmíval. Na to sme dostaly každý po nějakém groši od něho na mlsky, a nám se zdálo pojednou, že i dědeček má něco při sobě, co se nám dětem líbí, ač je to něco zcela jiného, než při babičce.

Nyní ale již sme neměly v světnici co dělat a tudíž také žádného stání. Hajdy tedy na dvůr!

Dědeček měl velký statek a ve dvoře toho bylo dost a dost, co sme se hned jaly prohlížet. Tu sme prolezly stáje a pozorovaly, kterak se spravila šimla, tam zase, že má plavka málo podestláno. Hnedle na to sme navštívily králíky a plašily je po celém dvoře; pak sme prolezly holubníky, stodolu, špejchary i loubí, a dříve než minula hodina, udělaly sme si i s šedivým psem Vořechem již známost takovou, že nám prováděl kotrmelce zcela zvláštní, a my jej přiučily za ten čas věcem, na které v celém statku nikdo za celý rok byl nepomyslil.

Nyní se scházeli také ostatní příbuzní, strýčkové, tety, jich děti a tak dále. Tenkrát se líbaly ještě všem starším příbuzným ruce; to se také vždy vystřídalo, jakmile nová rodina přišla, a při tom kápnul od každého strýčka nějaký groš na mlsky. Měly sme za to, že se jim ruce proto líbají, aby ukázali, že se na pouti musejí bráti drobné.

A teď se staly z mládeže hned dva tábory. Děvčata k sobě, aby si prohlížely šaty, a jak má každá upletené vlasy, a my hoši k sobě, abysme se poradili o věcech důležitějších.

Tu začalo rokování, jaká kde zná který hnízda, kolik vajíček snese pěnkava, jak si dělá hnízda koroptev; která mlaďátka mají žluté zobáčky, a kterak vypadají vajíčka slavičí. Někteří znali také již hnízda kukaček, ba i hnízda stračí, a ti byli mezi námi zvláštního podivení hodni.

Přišly na řadu ptačí skřínky, jež každý z nás uměl dělat; a tu byl hrdinou ten, kdo nejvíce ptáků již chytil, a největším ten, komu se podařilo chytit palečka. Tím objevil, že je v skřínkách mistrem, neboť paleček proleze i malou škulinou v skřínce.

Šedivý Vořech také poslouchal; a tu sme jej chytili za obě uši a prováděli s ním věci, jimž sem ho byl naučil, než ostatní ještě k dědečkovi přišli. To přivedlo do nás život; my za malou chvilku zanechali Vořecha a tahali se jeden s druhým, perouce se na pořád. Tak měl každý nejlepší příležitost dokázat, čemu se byl od poslední pouti naučil, a kdo je z nás „kosem."

Padla-li někdy při tom silnější rána, aneb-li se ukázala krev, na to se nedbalo. Bez toho sme věděli, že, jakmile přijde pračka do tuhého, objeví se na prahu otcové i s morálkou, ač sme o poutěch a zvláště u dědečka měli zvláštní volnost. A kdyby i otcové byli přišli s živějšími důkazy lásky otcovské, pak sme věděli, že nás vezme do ochrany babička. Tak bylo o pouti i naše svědomí velmi krotké.

Po pračkách se obyčejně lidé smíří, aby se pak prali znova, ale jiným způsobem. Tak i my. Zanechali sme prolévání krve a rozstoupili se na dva tábory, abysme sekali penězy o zeď. Hra ta nás bavila nejvíc, neboť sáhala do živého. A kdo nejvíce prohrál, byl pak rád, nerozhněval-li si v předešlé pračce příliš otce; neboť strýčkové nedávají dvakrát po groši, a tu již musí dosázeti otec.

Když sme tak již dopoledne byli všeho užili do unavení, co se ve dvoře provésti dalo, nezpouzeli sme se pranic, když nás dědeček volal k obědu. Tu se vždy objevil na prahu v průvodu svých synů, našich to otců, strýců, a mustroval svoje vnoučata. Kdo měl ránu, zakrýval si ji, kdo prohrál, lichotil se k otci, a kdo si byl jist, potýkal se ještě s Vořechem.

Vešli sme do světnice a tím také přestalo naše právo dováděti. Rozsedli sme si po lavicích a seděli tiše. Ale i naši otcové nevedli rozmluvu, a dědeček, který byl silný kuřák, poopravoval ustavičně dýmku a nechtěl se jaksi mnohé ohlížeti po nás.

Babička kutila u kamen, talíře a lžíce cinkaly a my jim pomohly rachotit i vidličkami. Ale nechtěla se na nás více jaksi usmívat. Dítě má v tom ohledu zvláštní pud; rozezná velmi snadno, co se děje upřímně a do čeho se jen tak nutíme. A tu sme my děti se nemusely teprvé ptát, bysme se dozvěděly, že se něco velmi podivného vaří u starých.

Po chvíli dosti dlouhého mlčení pravil dědeček:

„Nu, dávejte již na stůl!“

Dědeček totiž naší babičce vždy vykal.

Babička se počala omlouvat, že se nedá oběd tak snadno postaviti na stůl, jak se myslí, že má ještě to a to koření utlouci a podobně.

Dědeček začal ještě častěji si popravovat dýmku a dýmal, že nám skoro zmizel za oblaky kouře.

Otec nám říkával, že to nevěstívá při něm nic dobrého.

Na to se začalo sice častěji mluviti to a ono; ale při všem bylo patrno, že se jen mluví, aby se vůbec něco mluvilo, a takový hovor se nedařívá, poněvadž nejde od srdce. Všechněm tane ustavičně na mysli předmět, jejž se snaží zamluviti, a proto se svědčí a kývá a odpovídá jen tak ze zvyku, až vázne vše.

„Toť dnes ten oběd nějak neobyčejné práce stojí,“ pravil zase po chvíli dědeček.

„Vy máte vždycky něco,“ odpověděla babička a jen se otáčela okolo kamen.

„Toť se ví! Ať se učí chodit v čas!“ řekl dědeček, a počal opět dýmati náramně.

„To právě dnes víte, že nepřichází; jindy si toho sotva všimnete,“ odpovídala zase babička.

„A uvažte si ho na krk!“ řekl nevrle dědeček.

„Však je můj syn, a kdybych já se ho nezastala, vy se ho nezastanete ještě!“

Teď sme si teprvé my děti povšimly, že strýce Jana sme posud neviděly. A o něho se tu jednalo.

Strýc Jan byl dvaadvacet roků stár, právě v době, kde si hoch hledá nevěstu, zvláště má-li ujmouti statek. A dědečkův statek byl už tak dobře jako Janův.

V tom přišel ze sousední blízké vesnice nádvorník ze statku a pozdravil.

„Vítám vás, Krejzo,“ uvítal ho dědeček. „Co pak nám nesete?“

„Jeníček vám vzkazuje, že dnes k obědu nepřijde; zůstal u nás při obědě,“ vyřizoval Krejza.

„Řekněte mu, buďte tak dobrý, Krejzo, nepřijde-li dnes k obědu, že již více nemusí chodit domů,“ pravil skoro zcela chladně dědeček.

„I ne; nevyřizujte nic, není potřeba. Proč by tam nemohl zůstat při obědě!“ omlouvala ho babička.

„Proto, že nechci; jen buďte tak dobrý, a vyřiďte mu to tak, jak sem vám řekl,“ pravil dědeček ještě určitěji.

Krejza odešel.

Otec můj a strýcové začali strýce Jana omlouvat.

„Však já vím, co dělám,“ odpověděl dědeček zkrátka. „A teď dávejte na stůl. Kdo tu není, však podruhé přijde dříve.“

Dalo se na stůl. Dědeček se obyčejně modlíval před obědem na hlas; ale dnes jakoby více byl odříkával modlitbu ze zlosti.

Byl to divný oběd. Do řeči se nechtělo nikomu a do jídla také ne. Nám dětem se zdálo, jakobysme seděly u stolu více z trestu, a kdybysme byly věděly jak, byly bysme utekly na dvůr vesměs, aniž bysme dbaly jídla. Než otcové a matky si zvláště při návštěvách zakládají na tom, umějí-li jich děti již sedět při stole. A tu se nám vším právem zdálo, že si můžeme pak dvakrát směleji vyhodit z kopýtka, zůstanem-li jen tiše a zdvořile u stolu.

Co tak sedíme asi půl hodiny za stolem, vstoupí do světnice strýc Jan.

Všichni vstali, a vítali se s ním na přátelský způsob. Ale vše to se odbývalo jaksi nuceně anebo lépe, s jakousi neznámou bázní, jakoby za každým políbením stál bodák. Při tom se nic skoro nemluvilo; ptali se jen tak ze zvyku, jak se má, co dělá, a tak dále. Strýc Jan odpovídal zcela úsečně; na jeho čele byl jakýsi vzdor a očima více hledal zem, než kohokoli z nás. Tak nám dětem na naše pozdravení ani neodpověděl, a nám ani na mysl nepřipadlo, že bysme od něho mohly také dostati groš na mlsky.

Sedl ke stolu, babička mu dala na talíř polívku, ale strýc Jan se jí ani netknul.

„Vida, vida pána!“ řekl dědeček s úsměškem, jaký mu býval přirozený. „Inu ovšem, když člověk jinde nakrojí, pak mu doma nechutná.“

„Zvláště když se do něho nasype takového koření,“ odpověděl strýc Jan a podepřel si rukou hlavu.

Dědeček na to umlkl, ale ruce se mu třásly. Krájel právě nějaké maso, a nůž mu sklouzl přes talíř. Dědeček se sice na strýce nepodíval, ale viděl zrovna, co dělá.

„To si se tak naučil sedět u Kubištů?“ pravil za chvilku jakoby lhostejně.

„Vždyť já zde nemusím být, abyste se na mne nemusel dívat,“ pravil strýc Jan, vstal od stolu a odešel ze světnice.

Dobře, že odešel. A štěstí pro něho, že dědeček pokulhával na jednu nohu. Nevěděl sice, že drží v ruce nůž, ale jest jisto, že tím, co by byl nejdříve dostal do ruky, by se byl hnal za strýcem Janem. A snad by byl i za ním běžel, kdyby jej ostatní byli nezadrželi.

Babička celá trnula, ale věděla, že není teď rádno promluviti slova. Nám dětem ale nebylo déle do sedění; jakobysme si byly daly slovo, rozutíkaly sme se na dvůr a dále se nestaraly o to, co se děje ve světnici.

Strýce Jana sme ještě právě zahlídly, jak vychází ze vrat.

Odpoledne jdou se probit ty groše, jež skápnou od strýců, do hospody k pouťové bábě. Hoši majíce mlsky, nestarají se o celý svět. Já ale viděl velmi dobře, kterak strýc Jan si dává hráti písničku za písničkou, kterak pije, tančí víc, než kdo jiný.

K večeru se vyhrnulo všecko z hospody. Děti napřed, muzika za nimi, za muzikou strýc Jan, doprovázen veselými hochy a v pozadí baby. Strýc Jan se dal totiž doprovázeti hudbou domů, což dělávají zámožní a veselí hoši obyčejně teprvé k ránu. Že to ale se dálo večer, byla celá ves na nohou. Strýc Jan vejskal a muzika musila každé takové zavejsknutí doprovázet.

Před dědečkovým statkem stáli všickni hosté. Dědeček se třásl na celém těle.

„A nyní zahrajte, až to uslyší v sousední vesnici u Kubištův!“ rozkřikl se strýc Jan a zavejsknul, až se o něho báli.

Dědečka museli odvést, ze strachu, aby se nad strýcem nezapomněl a strýce Jana měli co chlácholit, aby se utišil. Muzikantům dáno dobré zpropitné; ti odešli

do hospody nazpět, lidé za nimi — ale věc ta, o které právě vypravují, byla již v lidských ústech.

Strýce Jana uložili do komory. Zavřeli dvéře na zámek, aby se dědeček nedozvěděl, kde jest.

(Pokračování.)

Láska Pětuškova.

Z ruštiny *J. S. Turgenéva* přeložil *E. Vávra.*

(Pokračování.)

Ostražité vrznutí ho probudilo. Ivan Afanasyč se pozvedl, opřel se o loket, hledí: dvéře jsou otevřeny. Vyskočil — Vasilisa tu není. Běží na dvůr — ani na dvoře není; na ulici — hledí sem tam — Vasilisa pryč. Bez čepice běžel až na náměstí — Vasilisy není nikde vidět.

Zvolna navrátil se k pekárně, vlezl na pec a obrátil se tváří ke zdi. Bylo mu strašně. Bublicin . . . . . Bublicin . . . jmeno to znělo mu neustále v uších.

„Co je ti, baťuško?“ otázala se ho ospalým hlasem Praskovie Ivanovna. „Co vzdycháš?“

„Nic, maťuško. Nic. Cosi mě tlačí.“

Uplynula hodina — druhá — Vasilisa nepřicházela.

Pětuškov dvacetkrát chtěl vstát a dvacetkrát se strachem zahrabal se zase do županu . . . . .

Konečně ale slezl a chtěl již jíti domů, ba již byl i vyšel na dvůr, ale zase se vrátil. Praskovie Ivanovna vstala. Pětuškov opět vyšel, opět na dvůr a zamyslil se. Meškající na dvoře kozel přiblížil se k němu a trknul ho přátelsky. Pětuškov na něho pohledl a bůh ví proč, řekl: „jdeš, jdeš!“

Nenadále se otevřely tiše dvírka dvoru a Vasilisa se objevila. Ivan Afanasyč šel jí přímo vstříc, vzal ji za ruku a dosti chladnokrevně, ale rozhodně řekl:

„Pojď za mnou.“

„Ale dovolte, Ivane Afanasyči . . . . . já . . . .“

„Pojď za mnou.“

Vasilisa poslechla.

Pětuškov přivedl ji do svého bytu. Onisim jako obyčejně spal jako zabitý.

Ivan Afanasyč ho probudil a poručil mu, aby rozsvítil svíčku. Vasilisa přikročila k oknu a mlčky sedla. Mezi tím, co Onisim hledal v předsíni oheň, Pětuškov stál nepohnutě u druhého okna a díval se na ulici. Vešel Onisim se svíčkou v rukou a jal se vrčet . . . . Ivan Afanasyč se hbitě obrátil.

„Jdi ven,“ řekl.

Onisim se zastavil uprostřed světnice . . . .

„Jdi ven, hned,“ opakoval Pětuškov prudce.

Onisim pohledl na pána a poslechl.

Pětuškov zavolal za ním:

„Pryč, zcela pryč, z domu. Přijď za dvě hodiny."

Onisim se obleknul.

Pětuškov čekal až dvéře na dvoře se zamkly, pak přikročil k Vasilise.

„Kdes byla?"

Vasilisa byla v rozpacích.

„Kdes byla? povídám," opakoval Pětuškov.

Vasilisa pohledla kolem . . . .

„Povídám ti . . . kdes byla?"

A Pětuškov pozvedl ruku . . . . . .

„Nebíte mě, Ivane Afanasyči, nebíte mě . . . . ." pronesla Vasilisa bázlivě.

Pětuškov se odvrátil.

„Tebe bít! . . . . Nikoli! nebudu tě bít. Odpusť, odpusť, drahoušku. Dokud sem myslil, že mě miluješ . . . . dokud sem . . . . . dokud . . . . ."

Ivan Afanasyč umlknul.

„Poslyš, Vasiliso," řekl konečně: „víš, že jsem dobrý člověk; viď, že to víš."

„Vím," řekla Vasilisa zajikajíc se.

„Nečiním nikomu nic zlého, nikomu, nikomu na světě. Nikoho neoklamávám. Proč ty mě klameš?"

„Vždyť vás neklamu, Ivane Afanasyči."

„Neklameš? Dobře. Dobře. Mluv tedy, kde si byla?"

„U Matrevy."

„Lžeš."

„Na mou věru, u Matrevy. Zeptejte se jí, nevěříte-li mně."

„A Bubl . . . . nu jak pak se . . . . ďábla, viděla si ho?"

„Viděla."

„Viděla? Viděla? — a! viděla?"

Pětuškov zbledl.

„Tys tedy s ním ráno u okna se umluvila . . . co? co?"

„Prosil mě, abych přišla."

„A tys šla . . . Děkuji, maťuško, děkuji pěkně."

Pětuškov se poklonil Vasilise až k zemi.

„Nu vy snad, Ivane Afanasyči, myslíte . . . ."

„Kdybys raději nemluvila! A já blázen! Nač se zlobím? znej se, s kým chceš. Co je mi do tebe. Nevídáno. Nechci o tobě ani slyšet."

Vasilisa vstala.

„Jak se vám líbí, Ivane Afanasyči."

„Kam jdeš?"

„Vždyť ste sám . . . . ."

„Já tě nevyháním," řekl Pětuškov.

„Nikoli, co pak mám u vás ještě dělat."

Pětuškov ji nechal dojít ke dvéřím.

„Ty tedy odcházíš, Vasiliso?"

„Vy mi pořád ubližujete . . . ."

„Já ti ubližuji! Že se boha nebojíš, Vasiliso. Kdy sem ti ublížil? kdy? Nu mluv, mluv, kdy?"

„Kdy? Vždyť i teď ste mi div nevybil.“

„Vasiliso!“

„A ještě ste mi vytýkal, že mě nechcete znát, že jsem pro vás sprosta.“

Ivan Afanasyč mlčky si lámal prsty. Vasilisa došla do prostřed komnaty.

„Nu, co dělat. S bohem, Ivane Afanasyči. Dělejme každý, co chceme . . . . .“

„Mlč, Vasiliso, mlč,“ přejal jí Pětuškov řeč. — „Pohledni na mne. Vždyť nejsem již ani sobě podoben. Nevím ani, co mluvím . . . . . Kdybys měla se mnou aspoň útrpnost.“

„Vy mi stále ubližujete . . . .“

„Ah, Vasiliso, zapomeňme na minulosť. Není-li pravda, že se na mne nehněváš?“

„Vy mi jen pořád ubližujete,“ opakovala Vasilisa.

„Nebudu více, dušinko, nebudu. Odpusť mi. Nikdy se to již nestane. Nu, odpustilas mi?“

„Jděte, Ivane Afanasyči.“

„Nu zasměj se, zasměj . . .“

Vasilisa se odvrátila.

„Zasmála se, zasmála!“ jásal Pětuškov a skákal na místě jako dítě . . .

VI.

Druhého dne Pětuškov jako obyčejně odebral se k Vasilise. Vše přišlo do starého pořádku. Ale v srdci Pětuškova zůstal zármutek. Nesmálť se již tak často, a mnohdy se i zamýšlel.

Nastala neděle. Praskovie Ivanovna byla churava a jen s tíží slézala s postele k obědu. Po obědě zavolal Pětuškov Vasilisu do zadní světničky. Vasilisa byla naříkala celé dopoledne na dlouhou chvíli. Podlé výrazu tváře Ivana Afanasyče dalo se soudit, že v hlavě jeho se zmítala myšlénka neobyčejná a jej samého překvapující.

„Sedni si sem, Vasiliso“, řekl, „já si sednu tuhle. Musím stebou trochu promluvit.“

Vasilisa sedla.

„Pověz mi, Vasiliso, umíš psát?“

„Psát?“

„Psát, ano.“

„Ne, neumím.“

„A číst?“

„Ani číst neumím.“

„A kdo ti četl můj dopis.“

„Učitel.“

Pětuškov pomlčel.

„Chtěla bys umět číst a psát?“

„A k čemu to, Ivane Afanasyči?“

„Jak, k čemu? Můžeš číst knihy.“

„A co je v knihách.“

„Všechno pěkné . . . Poslyš; chceš, já ti přinesu knihu?“

„Vždyť neumím číst.“

„Já ti budu číst.“

„Bude to snad ale zdlouhavé?“

„Jak by to bylo možno! Naopak. To je proti dlouhé chvíli.“

„Budete snad čísť pohádky?“

„Uvidíš — zejtra.“

K večeru Pětuškov se vrátil domů a jal se přehrabávat v bednách. Našel několik svazků Zábavné bibliotéky, několik moskevských románů, zeměpis pro děti, kalendář od r. 1819, dva snáře, první díl Roslavleva a Natalii od Kozlova. Dlouho přemýšlel, co vybrat, a konečně se rozhodl pro báseň Kozlova a Roslavleva.

Druhého dne se Pětuškov rychle oblekl, vstrčil obě knížky do kapsy, přišel do pekárny, a jedva že se nahodila volná chvíle, usadil Vasilisu a jal se jí předčítat román Zagoskinův.

Vasilisa seděla nepohnutě, zprvu se trochu usmívala, potom jakoby se byla trochu zamyslila . . . pak se nahnula ke předu; ústa se trochu rozevřela, ruce sklesly na kolena — a Vasilisa zdřímnula.

Pětuškov četl rychle, nesrozumitelně a jednotvarně — pozvedl zraky . . .

„Vasiliso, ty spíš?“

Vasilisa se vzchopila, protřela si oči a natáhla se.

Pětuškov se rozmrzel na sebe i na ni . . .

„Je to zdlouhavé,“ promluvila Vasilisa lenivě.

„Poslyš, chceš, přečtu ti básně?“

„Jak?“

„Básně . . . . pěkné básně.“

„Nevím, jaké to bude?“

Pětuškov hbitě vytáhl báseň Kozlova, povstal, prošel se po světnici, přiběh pak k Vasilise — a jal se čísť. Vasilisa pohodila hlavu zpět, roztáhla ruce, vhleděla se do tváře Pětuškova — a nenadále vypukla v zvučný hlasitý smích . . . . div že smíchem se nezadusila.

Ivan Afanasyč mrzutě mrštil knihou o zem.

Vasilisa se neustále smála.

„Nu, co se směješ, hloupá?“

Vasilisa se smála ještě více.

„Směj se, směj,“ vrčel Pětuškov skrze zuby.

Vasilisa si držela boky a vzdychala.

„Co se zubíš, bláznivá?“

Ale Vasilisa nemohla promluvit a máchala jen rukama. Ivan Afanasyč popadl klobouk a vyběhl z domu. Hbitým, nestejným krokem chodil po městě, až se octl na konci města. Na konci ulice nenadále zahučela kola . . . Kdosi ho volal jmenem. Pětuškov pozvedl hlavu a uzřel prostranný, starodávný kočár, v němž tváří k němu seděl Bublicin, mezi dvěma dívkama, dcerami páně Ťuťurovýma. Obě byly oblečeny zcela stejně; obě usmívaly se zádumčivě ale příjemně, a unyle svěšovaly hlavu stranou.

Na druhé straně bylo viděť široký slaměný klobouk pana Ťuťurova, vedlé kteréhož se vypínal čepec jeho choti.

Bublicin seděl nenuceně, nenuceně mluvil a smál se. A dívky? Těžko vyjádřiti slovy, co pozorný zrak pozorovatelův odkrýval v rysech obou sester.

Vlídnosť a mírnosť, skromná veselosť, zádumčivý názor na svět a nezrušitelná

důvěra v sebe a ve vznešené povolání člověka na zemi, slušná pozornosť k mladému hostu, kterýž snad co do nadání rozumového se jim ani nevyrovnal: to byly pocity a vlastnosti ve výrazu obou dívek se jevící.

Bublicin zavolal na Pětuškova jen tak, beze vší příčiny, z přebytku vnitřní spokojenosti a poklonil se mu velmi přátelsky a vlídně; i samy dívky pohlédly na Pětuškova laskavě jako na člověka, s kterým by třeba i seznámit se chtěly . . .

Drobným klusem přeběhli silné, krotké koně mimo Ivana Afanasyče, z vozu bylo slyšeti dobrodušný dívčí smích a za chvíli zmizelo vše z očí Pětuškova, kterýž dlouho stál na místě jako zaryt.

„Ubožák já," zašeptal konečně . . .

Otrhaný hošík zastavil se před ním, bázlivě na něho pohledl a natáhl ruku . .

„Poníženě prosím, vzácný pane" . . .

Pětuškov vyndal groš.

„Tu máš, ubožáku" řekl a odebral se opět k pekárně. Na prahu Vasilisiny komnaty se Ivan Afanasyč zastavil.

„Hle," pomyslil, „s kým já mám známosť. Hle má rodina!"

A Bublicin tanul mu stále před očima.

Vasilisa seděla zády k němu a bezstarostně pějíc šila. Šaty její byly prosté a obnošené. Vlasy jen ledajaks zapletené.

V světnici nesnesitelně vytopené páchlo peřinami a smetím; zde onde po stěnách lezli hbitě velcí švábové; na staré truhle ležel vedlé rozbité baňky starý ženský střevíc . . . . Na zemi ležela ještě báseň Kozlova . . .

Pětuškov potřásl hlavou, založil ruce a vyšel ven. Byl uražen.

Doma poručil Onisimu, aby ho oblékl. Onisim hledal kabát. Pětuškov byl by rád Onisima přiměl k hovoru, ale Onisim mlčel. Konečně Pětuškov nevydržel.

„Co se mne neptáš, kam jdu?"

„Co je mi do toho, kam jdete?"

„Jak, co? Přijde třeba někdo a zeptá se, kde je Ivan Afanasyč? A ty mu řekneš: Ivan Afanasyč šel tam a tam."

Onisim se odvrátil a jal se čistit kabát.

„Věru, Onisime, tys nesnesitelný člověk."

Onisim pohledl na pána z podelbí.

„A vždycky jsi tak, vždycky."

Onisim se usmál.

„A co se mám ptát, kam jdete? Jako bych nevěděl: k pekařce!"

„Vidíš! nesmysl! Nejdu k ní. Nebudu k ní více chodit."

Onisim se ušklíbnul a pohodil kartáčem.

Pětuškov očekával schválení, ale sluha jeho mlčel.

„Není to k ničemu," pokračoval Pětuškov přísně: „nesluší se to pro mne . . . Nu mluv, co myslíš?"

„Co bych myslil. Dělejte si, co chcete."

Pětuškov oblékl kabát.

„Nevěří mně, potvora," pomyslil u sebe.

Pětuškov vyšel z domu, ale nešel k nikomu. Procházel se po ulicích. Pozoroval zapadající slunce a konečně v devět hodin se vrátil.

Usmíval se a bez přestání pokrčoval rameny, jakoby se divil své hlouposti.

Vida — myslil si — co zmůže pevná vůle . . .

Druhého dne vstal dosti pozdě. Noc byl strávil ne zcela dobře; zůstal až do večera doma a měl strašně dlouhou chvíli. Přečetl všechny své knížky, pochválil nahlas jednu z novel v Zábavné bibliotéce. Klada se spat, poručil Onisimu, aby mu podal dýmku. Onisim podal mu starou dýmku. Pětuškov počal kouřit, dýmka vrčela jako rozvzteklený pes.

„Co je to za dýmku!“ zvolal Ivan Afanasyč. „Kde je má třešňová troubel?“

„V pekárně,“ namítl Onisim pokojně.

Pětuškov křečovitě mžikal očima.

„Což, mám pro ni dojít?“

„Ne, není třeba, nechoď — — nechoď, slyšíš.“

„Slyším.“

Noc uplynula jakž takž. Zrána Onisim jako obyčejně podal Pětuškovi na talíři s modrými kvítky bílý měkký rohlík. Ivan Afanasyč pohledl okem naň a otázal se Onisima:

„Byl si u pekařky?“

„Kdož by tam šel, ne-li já?“

„Aj!“

Pětuškov se zahloubal v myšlénky.

„Pověz mi, viděls tam někoho?“

„Ovšem že viděl.“

„Koho pak?“

„Koho? Vasilisu.“

Ivan Afanasyč umlknul. Onisim uklidil se stolu a již byl vyšel z komnaty . . .

„Onisime,“ zvolal Pětuškov slabě.

„Co ráčíte?“

„A . . . . po mně se neptala?“

„To se rozumí, že ne.“

Pětuškov zaťal zuby.

„Vida . . . to je ta láska . . .“

Svěsil hlavu.

A byl sem směšný, pomyslil opět, chtěl sem jí čísti básně! Vždyť je to husa! Nehodí se k ničemu, nežli aby jedla a pila. Je to nevzdělanec, obyčejná měštka.

„Nepřišla,“ šeptal aspo dvou hodinách na to, sedě posud na témž místě; — „nepřišla! Jakž? vždyť mohla vidět, že sem odešel rozzloben! mohla vědět, že jsem uražen! Pěkná láska! Ani se neptala, jsem-li zdráv? Druhý den mě již neviděla — a jakoby nic! . . . Ba snad docela se sešla s tím Bub . . . . Šťastný člověk! Čert mě vezmi, jaký jsem přece jen hlupoň!“ Pětuškov vstal, mlčky se prošel po světnici, zastavil se, zlehka nachmuřil brvy a poškrábal se za uchem.

„Ale,“ řekl nahlas — „podívám se přece k ní. Musím vidět, co dělá a vyčísti jí jak se patří její vady. Půjdu. Oňko! oblíkat!“

„Nu,“ myslil oblékaje se: „uvidím, co bude? Ona se na mne snad zlobí. A vskutku člověk tam chodil, chodil a pořád chodil a najednou zčista jasna přestal. Uvidíme.“

Ivan Afanasyč vyšel z domu a přišel až k pekárně. U dveří se zastavil: po-

třebí se upravit a očistit . . . Urovnal si kabát . . . křečovitě ohnul krk, rozepnul svrchní knoflík kabátu, vzdychl . . .

„Co stojíte," zvolala Praskovie Ivanovna z okna. „Vejděte."

Pětuškov se zachvěl a vešel. Praskovie Ivanovna mu vyšla vstříc.

„Co pak ste k nám včera nepřišel, baťuško. Byl ste snad charav?"

„Ano, bolela mě hlava . . ."

„Dejte si na skráně okurky, bude to hned pryč. Nyní vás již hlava nebolí?"

„Nebolí."

„Nu, chvála pánu bohu."

Ivan Afanasyč se odebral do zadní světnice. Vasilisa ho uzřela.

„A! pozdrav bůh, Ivane Afanasyči."

„Pozdrav bůh, Vasiliso Tymofejovno."

„Kam pak ste dal naši nálevku?"

„Jakou nálevku."

„Naši nálevku. Nejspíš ste ji odnesl k sobě. Vy jste takový . . . odpusť pánbůh hříchy . . ."

Pětuškov vzal na se vážné a chladné vzezření.

„Poručím svému člověku, aby se po ní ohledl. Aň sem zde včera nebyl . . ." pronesl významně . . . .

„Ale věru, včera ste u nás nebyl." Vasilisa jala se přehrabávat v truhle. — „Tetinko! tetinko!"

„Co—pa—a—k!"

„Tys vzala můj šátek?"

„Jaký šátek?"

„Žlutý!"

„Žlutý?"

„Ano žlutý, mřížkovaný."

„Nevzala."

Pětuškov se nahnul k Vasilise.

„Poslyš mě, Vasiliso, poslyš, co ti řeknu. Teď nejde o šátky; takovými hloupostmi se můžeš jindy zabývat."

Vasilisa se nehnula z místa a pozvedla pouze hlavu.

„Pověz mi upřímně, miluješ mě nebo ne? Rádbych to konečně věděl?"

„Ah, jaký vy jste, Ivane Afanasyči . . . Nu ovšem, to se rozumí."

„Je-li tomu tak, pročs včera nepřišla ke mně? Neměłas času? Mohlas aspoň poslat s poptávkou, jsem-li nemocen, že sem nepřišel. Ale tobě je to lhostejno. Kdybych třeba umíral, ty mě ani nepolituješ."

„Eh, Ivane Afanasyči, člověk nemůže stále na jedno myslit, musí také pracovat."

„Inu ovšem," přisvědčil Pětuškov: — „ale přece . . . . A starším se vysmívat nesluší se. To není hezké . . . A kde je má dýmka?"

„Tu je."

Pětuškov počal kouřit.

(Pokračování)

Upomínky z cesty.

Rusko.

I.

První můj výlet po konvencionálném ohraničení naší provincie byl do Kyjeva.

Když sem byl malým chlapcem, napnutým uchem poslouchal sem, mluvilo-li se o něčem neb o někom, co jest za hranicí. Hranice představovala se mému pacholeckému rozumu jako strašná ohrada, oddělujíc zúplně jiný svět. Zdálo se mi, že za hranicí jiných najdu lidí, že jinak zelená se trávník, že jinak květou květiny, jich vůně že opojuje v okouzlujících snech, že není štěstí, kde nás není; a pln báječných těch pomyslů často sem přemýšlel, jak bych se dostal za hranice. — Konečně přišel čas, kdy již zcela jiné obrazy naplňovaly mé srdce a mou duši. Když umlkly dětské touhy, když naplněn strachem, jenž celou naši krajinu zahrnul a mužskou vytrvalostí nám tak potřebnou, ne ozbrojen, zbázlivěl sem a odjel za hranice; nacházel sem se za těmi hranicemi, kam má dětská mysl, mé touhy zalétaly, s tím rozdílem, že skutečnost otupila mé touhy, strach a nedůvěra ochladily mé srdce. — Nám Polákům nedostává se vytrvalosti.

Náš národ obdařený neupíratelnou mohútností, a úplně originální zvláštní pečet ve své povaze, vznešených citů, odvahy uznané, nevyčerpatelné obětavosti, avšak fysicky odzbrojen, má tolik zbraně ve svém arsenálu, že všechna hmotná převaha ustoupit mu musí konečně prvního místa ve světě slovanském. Toliko zlosť, jež pochází z nemoci a nedostatku srdce, anebo získaná bľbosť, na jejímžto dně nachází se samoibost, kalí věkový onen vývoj historický, nemohoucí kaluží tou čistých pokáleti k dobru lidskosti a vytknutých snah polských. —

Proti této temnými dráhami chodící zradě a zlovůli postavme vytrvalost a lásku bratrskou bez žluči a vášně, prosíce boha, by jim odpustil, nevědí-li, co činí. —

Konečně ona vytrvalost vzdaluje se od nás časem, jako se časem jednotlivému žoldnéřovi nedostává odvahy, spatří-li hada neb malou jedovatou ještěrku, proti níž neznáš zbraně, mimo odvrácení se a pominutí těch drah, kterými ona se plazí. — Mongolizm vštípený rusismu nemůže nám odepřít ceny, pakli mu všude buď v Poznani, buď ve Lvově, ve Vilně neb v Kaměnci řekneme, že jsme Poláky, kterýžto název zavírá v sobě mimo národnost celé naše přesvědčení, i naše politické *credó*; pravíme to směle i otevřeně, protože nenáležíme k lidem, jenž jsou poslušnými poddanými cara, kujíce zradu na vlastních bratřích, neb k jiným téhož druhu, kteří zastírajíce se pláštíkem lojálnosti, hotové rozkolnictví, kradouce se pod záštitou příbuzenství do našich svazků a činíce z obřadů obžalobu politickou, podkopávají tak víru otců našich. Rusové sami vzdalují se jejich přízně, nežádajíce od nich než úsluhy, za kterou je jako tvrdošíjné mužiky uspokojit možno nahajkou*) a holí.

Malý tento a vlastním jedem otrávený houfec nemůže nám býti nepřítelem a překážkou v pokroku našem křesťanském, toliko potřebným pobídnutím k plnění závazků, jež sme na se vzali, a jejichž vyplnění ověnčí neomylně blízká a šťastnější budoucnost.

*) Tatarský bič.

Popatřiv z blízka na dýmy a požáry, jež mi toliko nedokonale zahalily ohnivým svým zápalem kouřící se krev a potrhaná čela, odvrátil sem se na východ, jak Muzulman k Mekce a pozapomněl sem na chvilku, že právě z těch stran objevily se požáry a objaly celý skoro svět, a že nyní zarazivše stany své na pohořích uralských číhají zrádně ve vojenský kroj oblečení Tataři a Kalmuci na nové zavolání se strašným pokřikem: „Roma! Roma!“ jako někdy jich praotcové, jež křesťané nazvali bičem božím a za trest hříchů svých je považovali. —

Šel sem toutéž drahou, kde houfové našich otců sbodali zadní voj těch hord, které krví, loupeží a ohněm značily své stopy, nesouce v pravici nepřemožitelný meč, v srdci pak všecky cnosti křesťanské, jako jediný odkaz za tolik neštěstí a ran, otčině zasazených. Přemýšleje u sebe, že týmž spůsobem prozřetelnost vyleje všechna dobrodiní pokroku a civilisace na této poušti, a že otcové naši sloužili nám toliko za příklad a nevyplnivše závazku svého odkázali ho synům, aby s pochodní pravdy a bratrství osvítili tu tmu, a navrátili se do lůna jedné velké otčiny, šel sem dále a najednou uslyšel sem, že jsem na hranici.

II.

Přišed za hranici, ohlížel sem se po ní jako onen pocestný, jenž přejížděje poledník hledal linii na nebi, kteráž by jej značila, s tím rozdílem, že já na hranici ničehož nespatřil, co by ohraničovalo, pocestný onen ale skutečnou linii viděl, a to dosti silnou, na nebi naznačenou, velmi spokojen, že pod ní jako pod obloukem vítězoslavným projel.

Bylo to však následovně. Žertovný důstojník lodní udělal na skle dalekohledu linii černidlem, a stoje tu chvíli vedle prostého cestovatele, řekl:

„Nevidíte, pane, poledník? jistě máte krátký zrak. Račte si vzíti můj dalekohled.“ — Tímto pak oklamaný hvězdář skutečně spatřil na nebi silně naznačenou línii polednikovou, a posud s radostí lidem vypravuje, že jeda do Australie na vlastní oči spatřil poledník.

Já naopak se tím těšit nemohu, a ač mi ukazováno, že tu hranice, neviděl sem ničeho, a posud vzdor všem učeným zeměpiscům se dokládám, že to důminka, a že i tam hranici nemáš, leč dále, daleko dále, kde sem ji později skutečně spatřil.

Více na příkoř mým vlastním vědomostem v zeměpisu, z něhož mimochodem řečeno, sem dostal s e h r g u t, spronevěřuji se všem žijícím i nebožtíkům učitelům, a tvrdím ze svého přesvědčení, jako onen cestovatel, co viděl poledník, že já viděl hranici, toliko však na mapě za Brody naznačenou, přirozeného rozhraní že sem ale nespatřil.

Nevím dle čeho to město nazývají Brody, poněvadž řeky s brodem nemá. Jistě pochází název ten z velikého počtu brad židovských, jež kupčíce nezákonně, podluzují výrobky do Rusie a Haliče, poněvadž každý dobře ví, že Brody co svobodné město, zamknuté celnou linií, aby volnost mělo, jako přední stráž obchodu, škodí zřejmému obchodu v kraji i v zabraných provinciích *) v témž smyslu, jako svobodný Krakov byl ku škodě obchodnickým zájmům panským, a při svobodě této příliš střežený, odloučen tak od přirozeného svého sousedstva, morálně hynul, a nyní teprv kříší se nový

*) Tak nazývají Poláci země od koruny jejich odloučené a Rusku přivtělené, totiž Volyň, Litvu a Podolí. *Překl.*

život v tomto polském Jerusalemě. Bera příklad ze svobody a ohražení Krakova, snadno mohl sem seznati škodlivost umělých hranic, a to snad další příčinou, že sem se se svými profesory zeměpisu octl v protivě, ač mne nad objem mých vědomostí obdařili eminencemi.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— (*Divadlo.*) Dne 30. dubna. „Dvé šlechticů Veronských," veselohra v pěti jednáních od W. Shakespeare, překlad od Fr. Douchy (po prvé.) — Vytkl nám kdosi, že prý sme odsoudili Balzacovu činohru „Macecha" a Goetheovu truchlohru „Clavigo," schovávaje se při ostatních odsouzených za soud obecenstva. Nepleteme se sice jaktěživi do žádného úsudku, ponechávajíce každému svobodné mínění, tak jako nepřijdeme nikdy k někomu se ptáti za radu, má-li se nám co líbiti, čili nic. Zajisté ale bysme se málo zavděčili Goetheovi, chtíce bráti v ochranu „Claviga" naproti obecenstvu, jež zůstalo k němu docela chladným, jako bychom se nezavděčili Shakespearovi, berouce do ochrany jeho „Dvé šlechticů." Neboť v tom zajisté neleží velikost Shakespearova, že napsal veselohru „Dvé šlechticů" tak jako Goetheova cena neleží v tom, že napsal truchlohru „Clavigo." Avšak v tom leží Shakespearova velikost, že ačkoli napsal také hru, která ceny do sebe nemá, přece jinými díly dosáhl výše nedostihlé. Shakespeare sám by se sotva poděkoval za ten vkus, jímžby v „Dvé šlechticů" viděl něco jiného, než slabou veselohru. S literárního stanoviska však jsme povděčni tomu, že se nám kus ten předvede. Shakespeare zajisté tím pranic neutrpí, předvedou-li se i slabší jeho práce, a obecenstvo, třeba se trochu nudilo, získá tím tak dalece, že bude míti obraz o činnosti mistra tohoto co možná úplný. Konečně i naší kritice není na škodu, ohledne-li se také trochu po méně bujných částech velkolepého parku, ana bývá vždy s Shakespearem právě tak snadno pohotově, jako — nu, však ona ví, s čím. — Představení samo nenešlo známky přílišné pečlivosti a souhra byla by málem byla na nejednom místě vázla. Jenom slečna Libická a p. Šimanovský byli úloh docela mocni. Slečna Slavínská tenkrát se ukázala ještě velmi nedokonalou a to hlavně v deklamaci. Ta byla nad míru nevyrovnalá a slova byla více jako s násilím vyrážena, než mluvena. Avšak nechceme se dále šířiti o představení, jehož výsledek byl v každém ohledu negativní. Návštěva byla dosti četná. Překlad jest, jako všecky práce Douchovy, velmi pečlivý.

— Dne 2. května. „*Othello, mouřenín benátský.*" Zpěvohra tato jest jedna z nejzdařilejších oper plodného vlaského mistra Rossiniho, a vzdor tomu, že ve slohu je snadnější, požaduje statné zpěváky, kteří by vkusným a vděčným partiím úplně dostáti mohli. Ačkoli naše operní síly všechny požadavky, jež „Othello" činiti může, v podrobnostech neprovedly, zasluhuje přece představení této zpěvohry první místo přede všemi ostatními v prozatímním divadle provozovanými operami. Opakováním získala tato zpěvohra v mnohém ohledu. Orchestr hrál přesně a nuancoval více než obyčejně. Taktéž sbory zasluhují pochvalu. Jedině nás neuspokojilo scenické uspořádání finale v třetím jednání; postrádalo dramatického effektu, jenž nejen textem, nýbrž i hudbou zde trefně líčen jest a tím více hrou vyznačen býti má. Sl. z Ehrenbergů jsouc neustálým zaměstnáním umdlena, hrála tenkráte chladněji, než poprvé. Její „Desdemona" neuchvacovala pozornost v té míře, jak by to skvělá úloha připouštěla. Ostatní spoluúčinkující přispěli dle sil k okrouhlému celku. Posléze stůj zde ještě slovo o p. Polákovi (Rodrigo), jenž nám podal důkaz, že si všímá hlasu kritiky, která jej již častokráte na nepřirozenou hru upozornila. P. Polák se přičinil vady tyto odstraniti, což se mu i částečně podařilo. Doufáme pevně, že se budeme moci vícekrát o představení zpěvoherním tak pochvalně zmíniti, jak to činíme tenkráte. Návštěva slabá.

— Dne 3. května. „Panna Orleanská," romantická tragédie od Schillera, překlad od Macháčka (ve prospěch p. Chramosty). — Dávno již nás neuspokojil první debut některého začátečníka v té míře, jako první vystoupení slečny Malé co „Panny." Slečna Malá má vše, co jest tragické milovnici zapotřebí a můžeme se kojiti pevnou nadějí, že vše to jednou

přivede k skvělé platnosti. Postava její jest pěkná, tvář výrazná, hlas silný a schopný všech modulací od výšky vášně až do jemného zatřesení elegických tónů. Co však má ceny nade všecko: sl. Malá jest skutečný talent, jenž nás oprávňuje doufati, že se při ní dočkáme radostných úspěchů. Tak již nyní osvědčila, že jde přímo na jádro úlohy a všecky části že se snaží sestaviti v umělecký celek. Její deklamace se nikde neodchyluje věci, vždy se drží pravého významu, jejž hledí sesíliti promyšlenou hrou. Z toho všeho jest patrno, že sl. Malá není pouhá začátečnice, jež přijde na naše jeviště teprvé, aby začínala s abecedou; nýbrž její první vystoupení předcházely opravdivé a důkladné studie. To ji zajisté pohne k vytrvalosti, aby se vší silou pracovala na dráze, kterou tak šťastně započala. Co se její „Panny" týče, byla plna unášejícího vzletu, jak ležela v intenci básníkově. Tak bylo hned její loučení se s domovem velmi pěkné. Velmi krásný moment byl, kdy vévodu Burgundského přemluví, aby ustál v nepřátelství a ona pak na to vypukne v radost. Ta radost byla plna pravdy. Taktéž povedena byla scéna žalářní a dojemné bylo její usmívání. Výsledek tohoto prvního vystoupení nebyl jiný, leč skvělý; slečna Malá byla po každém aktu několikráte volána. Upozorniti ji musíme však, že končíc jednotlivé věty, poněkud jednotvárně hlasem padá; taktéž bývá u ní stejné pohybování rameny, kdy sílu vkládá do některých slov. Přímější chůze také jí lépe bude slušet. Ostatně jsou její pohyby vyrovnalé a ušlechtilé. — Druhý debutant byl pan Grund v úloze Lionela, který se ještě ve velmi mnohém ukázal býti začátečníkem. Prostředky fysické panu Grundovi se upříti nedají, avšak neumí jimi ještě vládnout. Křičí více než třeba, plýtvá pohyby a libuje si v hřmotném vystupování i odcházení — věci to, které odložiti musí, chce-li se snažiti po pravém umění. — Pan Seifert konečně co rytíř Pavel deklamoval svoje vypravování s patřičným výrazem; orgán jeho jest však ještě slabý. V menších úlohách bude snad moci vypomáhat s prospěchem. — Pan Terš si co Raimond počínal velmi manýrovně a nepěkně i v pohybech i v deklamaci. Ostatní obsazení jest známé a souhra byla v celku dosti dobrá, ač mohla býti lepší. Návštěva byla zvláště dole jen prostřední.

— Dne 5. května. Veselohry „Čeleď," „Slečna manželka" a „Převržená slánka" jsou již známy. Souhra byla dobrá. Ve valčíku si získala sl. Lamolierová, v polce sl. Hentzová a p. Reisinger pochvaly.

— *Benefice.* Příští neděli hraje se ve prospěch naši lokální zpěvačky sl. Boschettiové; obrala si zpěvohru „Car a tesař."

— *Repertoire českého divadla* na příští týden. Na dnešek oznamuje se truchlohra „Panna Orleanská," v neděli dne 10. května: „Car a tesař" (benef. sl. Boschettiové); v úterý dne 12: „Angelo" (druhé vystoupení sl. Malé); ve čtvrtek dne 14.: „Miláček štěstěny."

— *Výlet „Sokolů" na Karlův Týn.* Přišlo jaro a s ním přiletělo množství ptactva ze zimního pobytu: ký div, že i „Sokol" vyletěl ze zimního svého úkrytu, kde nepozorován sílil a tužil údy své, aby v letě směle a volně poletovat mohl po vlasti své. Opustil staré své pohodlné hnízdo se slunce východem a zkouše sil svých v letu celodenním vlétl do letního, volnějšího hnízda věda, že šíré kraje vlasti nahradí mu zcela sebe úpravnější a rozsáhlejší byt zimní. — Před šestou hodinou vypravila se jedna četa s praporem v čele, doprovázená hudbou „Sokola" naposledy z místností u „Apolla" by spojivši se na nádraží s mnohem větším počtem sešedších se zatím „Sokolů," započala první letošní výlet. Tři sta padesát „Sokolů" vsedalo do vozů, doprovázeno jako vždy valným počtem těch, kteří si chtěli též vyletět s sebou na Karlův Týn. O osmé hodině přibyli sme na staci Karlotýnské, kdež sme byli uvítáni děvčaty a prapor náš okrášlen věncem z polních kvítků. Rány z moždířů doprovázely nás až k řece, kdež se velký prám čtyrykrát naplnit musel „Sokoly," než čety poslední připojit se mohly k prvnějším, které zatím slézaly skaliny pobřežní. Rychlým krokem přešli sme v krátce ke studánce Karla IV., odkud sme se po krátkém pobytu měli vrátit naspět. Leč bylo ještě brzy a cesta krátká. Po krátké poradě se znateli tamnější krajiny ustanovil se tedy náčelník náš dr. Tyrš na tom, doraziti ještě až k sv. Ivanu. Po lesních cestách, brzy vzhůru, brzy dolů, kde ledva dva vedle sebe jíti mohli, přišli sme as po dvouhodinné ostré chůzi do údolí sv. Ivana, s jehožto nad naším neočekávaným příchodem udivenými obyvateli sme se v brzku seznámili. Málo vhod byla tato odchylka asi většině obecenstva, která v domnění, že jdeme přímo na hrad, následovala nás až sem, a zde teprv se dozvěděla, že máme ještě dobré půl druhé hodiny k hradu. Po kratinkém odpočinku nastoupili sme zpáteční cestu, vinouce se jako ohromný had s červenými šupinami po stráních a vrcholích rozkošné krajiny této. Ač cesty byly příkré a slunce upřímně přihřívalo, kráčeli sme přece statně ku předu, bavíce se vespolným hovorem; neboť při vzdálenosti a nutné roztrhanosti čet a na cestě, která by zpívajícímu byla nejpěknější trylky vyloudila, nechtělo se zpěvu nikterak dařiti. Zpáteční tato cesta vedla nás přímo pod hradem, z něhož nás stonásobné „Na zdar" přibylého zatím sem z Prahy obe-

censtva uvítalo. Po jedné hodině přišli sme konečně do hostince p. Plačka, kdež pro nás byl přichystán oběd. Opětné rány z moždířů oznamovaly náš návrat. Poobědvavše a odpočinuvše si poněkud, byli sme opět svoláni trubkou náčelníka a oznámeny nám dva telegramy: první od zpěváckého spolku berounského „Slavoše,“ v kterémž nám příchod svůj oznamoval, a druhý od několika Čechů v Linci. Na to sme šli navštívit Karlův Týn. Zde rozešli sme se každý za svou vůlí, jedni prohlédnout komnaty hradu, druzí rozhlédnout se s věže po vůkolí jeho. Zde na nejvyšším místě hradu na vrcholi štítu věže vztýčili sme zatím prapor náš, který vesele vláje ve větru celému okolí přítomnost naši oznamoval. Co my sme se v hradě a pod hradem bavili, hledalo zatím cvičitelstvo příhodného místa k zvláštní pro dnešek uchystané zábavě. Po dlouhém, marném hledání vrátilo se pod hrad, a my, dozvěděvše se, že berounský spolek zpěvácký již přibyl, spěchali sme shledati se s ním. Za řekou nás již očekával s praporem v čele a svorně vlály oba prapory vedle sebe, když sme se pospolu ubírali do hostince, kdež se brzy údové obou spolků seznámili a zpěvem a hovorem se bavili. Ač nebylo ani místa, ani času více k řádným prostocvikům, hleděli si je přece jednotliví údové nahradit zápasem a podobným spůsobem. Společně se „Slavošem“ a pozůstalým zde ještě obecenstvem odebrali sme se k osmé hodině na nádraží, kdež sme, rozloučivše se srdečně se zpěváckým spolkem, jehož starosta nás na výlet do Berouna pozval, vsedali opět do vozů. Na rozloučenou zapálen ohňostroj a pozůstalí zde poslali nám ozářeni bengalským ohněm srdečné „na zdar!“ jež sme my ne méně srdečně opětovali. Zpívajíce minuli sme jednu staci po druhé a všady očekávalo nás množství lidu. O půl desáté přibyli sme do Prahy a ustanovená k tomu četa doprovodila prapor do nových místností v konviktě. Ostatní rozešli se, zajisté s milou upomínkou na tento první náš výlet a s přáním, aby v brzku uspořádán byl podobný.

— *Pozvání k slavnosti tisícileté památky příchodu ss. ap. Cyrilla a Methoděje na Moravu, která se odbývati má na Velehradě ku konci měsíce srpna t. r.* Rok příchodu ss. apoštolů slovanských Cyrilla a Methoděje do naší milé vlasti Moravy tisící, který právě letos v moře minulosti vbíhá, vším právem od církve milostivým nazván, musí pro nás a pro veškeré Slovanstvo býti rokem památným v nejdůstojnějším slova smyslu. Zavedení víry křesťanské již před tisíci lety v naší vlasti svatými těmito muži, kteří od sbratřeného národa slovanského mezi svoje přišli a co takoví přijati byli, nesouce dary nejskvostnější, učinilo úplný převrat u veškerém životu duševním národa našeho a blahodějně působilo na zúrodnění jeho. Protož my synové matky Slávie na Moravě počtem sice nehojni, však ne méně srdcem upřímní, zveme všecky své spolubratry v dalekých a rozsáhlých vlastech slovanských, aby svou návštěvou posvátné půdy Velehradské nám památný tento rok oslaviti pomohli, k čemuž my sami necítíme se býti dostatečnými. Hlavní část slavnosti této sestávati má ze zpěvů provozovaných rozličnými spolky zpěváckými a jmenovitě ze sborů pro hlasy mužské v slovanském duchu národním sepsaných. Pročež se vyzývají tímto pozváním co nejsluněji páni skladatelé všech národů slovanských, kteří sobě přejí, aby jejich skladby tu se provozovaly, zaslati tyto níže podepsanému ředitelstvu Výboru pro slavnost řečenou k rukoum vp. Křížkovského, v králově klášteře v Brně, jemuž vedení hudební částky slavnosti této se spolkem zpěváckým Brněnským svěřeno jest. Lhůta ku zasláni podobných sborů, asi pro 800 zpěváků určených, ustanovena jest až do 15. června t. r., při čemž se pp. skladatelé uctivě žádají, aby udali zároveň své bydliště, aby se jim pak skladby vrátiti a naspět poslati mohly. Všecky ostatní dotazy v záležitostech této slavnosti ať se činí u podepsaného ředitelstva „Výboru slavnosti Velehradské svrchu jmenované v Brně.“ — Den slavnosti a program zevrubně se udá teprv později. Časopisectvo veškeré, slovanské i jinojazyčné, se tímto provoláním uctivě žádá, aby jemu ve svých listech místa popřáti si neobtěžovalo.

V Brně dne 30. dubna 1863.

Jmenem Výboru od ředitelstva slavnosti Velehradské

Chr. Příza,
statkář v Olomouci, první starosta.

Dr. Mathon,
ředitel škol reálných v Brně, druhý starosta.

Fr. Průdek,
obchodník v Brně, jednatel.

(Adresa ředitelstva: v čtenářském slovanském spolku v Brně na velkém náměstí.)

— *Na Matici Slovenskou* sešlo se již, jak „Peštbudínské vědomosti“ oznamují, 50.000 zl. r. č.

— *Umělecká beseda* uspořádá příští týden bezpochyby v staroměstské radnici malou sice, ale velmi vzácnou výstavu indických věcí uměleckých, jež p. Friedland besedě ochotně zapůjčil. Jsou to unica v mnohém ohledu dokonalé ceny umělecké. Tak jsou na př. tváře žen a dívek na slonové kosti skutečnou krásou a vyvedení jich až překvapí. Výstava ta bude rozmnožena i jinými díly uměleckými; tak na př. zapůjčí kníže dr. Rudolf Taxis Madonnu s dítětem od našeho rodáka Levého a j. Nepochy-

bujeme, že se výstava ta potká s mnohým účastenstvím.

— *Pan Ladislav Čelakovský*, syn zvěčnělého Fr. Lad. Čelakovského, byl v úterý dne 5. května v malém sále Karolínském na cís. kr. Karlo-Ferdinandské universitě za doktora filosofie povýšen.

— *Podobizna Havlíčkova*. Pánové Klíč a Mourek vydali velmi zdařilou podobiznu Karla Havlíčka Borovského v téže velikosti, jako před tím Riegra a Palackého. Podobizna ta, opatřena autografem Havlíčkovým „Nepopustíme," může zdobiti každý pokoj.

— *Stranu zachovací stavby Karlova Týna* uzavřel zemský výbor dne 2. t. m. podati k Jeho Veličenstva prosbu, aby ráčil dáti vyvésti zachovací stavby na hradě tom, kteréž by se měly ve shodnosti díti se slohem toho hradu a dle plánu jednotného.

— *„Kališník a dcera purkmistrova"* nazývá se povídka z událostí v Jindřichově Hradci roku 1608 a 1609 od J. P., vydal A. J. Landfrass v J. Hradci. Jest to otisk ze zašlého týdenníka „Zvěst od Nežárky."

— *Vlastenecký odkaz.* Zemřelý p. Josef Koch-Kaňka odkázal národnímu českému museu svou sbírku rytin, kteráž čítá 70.000 kusů a jest nejznamenitější sbírkou v Praze.

— *Valné shromáždění* společnosti Musea král. českého ustanoveno jest na den 6. června.

— *Dědictví Maličkých* obnovuje vypsání ceny 25 dukátů za nejlepší rukopis, poněvadž cena ta z nedostatku příhodných spisů nikomu udělena nebyla. Spis má býti zaslán do 1. března 1864.

— *Spisovatel František Špatný*, jehož nejednu práci z oboru národního hospodářství naše obecenstvo zná, vydal opět zajímavý příspěvek druhu tohoto; jest to „Hedbávnictví" se zvláštním ohledem na dějepis hedbávnictví vůbec a v Čechách a na Moravě zvláště. Pojednáno tu o hedbávnických jednotách v Čechách, o morušnictví čili pěstování moruší, o chování hedbávníčků a vyrábění látek hedbávných. Spisek ten zajisté najde své čtenáře.

— *Důležité „Slovanské čítanky,"* výboru to z prostonárodních pohádek a pověstí slovanských v nářečích původních od Karla Jaromíra Erbena vyšel po dlouhém čase sešit druhý. Nakladatelstvo Kobrovo ujišťuje, že sešit ten se opozdil pouze z nenadálých nepříznivých okolností tiskových za příčinou písma kyrilského. Nyní však, kdy již překážky ty minuly, vyjdou ostatní dva sešity co nejdříve. Sešit druhý přináší ukázky z pohádek a pověstí kašubských, polských, běloruských (z gubernie Grodenské), maloruských (z Haliče a jižní Rusi) a velikoruských (z gubernie Voroněžské, Orlovské, Tambovské, Kjazaňské, Moskevské, Permské a v obecném jazyku spisovném.)

— *Výtečných „Dějin Anglicka"* v „bibliotéce historické" (překlad Václava Zeleného) vyšel u Kobra sešit třináctý, jímž dospělo dílo to do hlavy 13.

— *„Slovanských besed"* vyšel ročníku třetího sešit třetí, jenž přináší třetí díl románu „Na poušti" od Karla Sabiny.

— *Hugona románu „Bídníci"* v překladu Vávry-Haštalského vydává se právě sešit devátý.

— *Chocholouškův „Jih"* dospěl k sešitu čtrnáctému. Sešit ten obsahuje dokončení povídky „Drak Notjajský," pak obrazy „Ilia" a „Hajduci."

— *„Slovníka naučného"* vyšel sešit padesátý, jenž obsahuje články „Hosmer—Hudba" a padesátý prvý, s články „Hudba—Hyperbolie." V posledním sešitu zajímati bude přede vším delší článek „Hus, mistr Jan."

— *„Praktických zápisků"* pro řemeslníka, hospodáře a vůbec živnostníka od Ferd. Kuberta vyšel sbírky druhé sešit prvý.

— *Druhé číslo „Pravdy"* přináší tyto články: Vytrvalost. — Politika zájmův. — Jižní Slovanstvo. — Půjdou či nepůjdou? — Polska a Evropa. — Slované v Andalusii. — Sněmování v Rakousku r. 1863. — Hlas z venkova, týkající se zákona kontribučenských sýpek. — Politické aforismy. — Politická situace. — Literární rozhledy. — Divadelní správa od r. 1610. — Divadlo. — Dryáčnictví. —

— *„Komedie a hry Matěje Kopeckého"* ukončeny právě vyšlým sešitem šestým (II. dílu), jenž obsahuje „Kazimír Šuk," aneb „Spolek vrahů na švábských mezích," hra ve třech jednáních; „Hanácký strážník" ve třech jednáních; „Pekař Rohlík," veselohra ve třech jednáních; „Kašpárek hledá kmotra," veselohra ve dvou jednáních a „Děveččin duch," veselohra ve dvou jednáních. Dle obsahu k dílu tomu připojeného jest patrno, že počet her, jež Kopecký sepsal, obnáší 63.

— *Koncert*, který se ve prospěch nemocí sklíčeného hudebníka dne 4. t. m. v sále Žofínském odbýval, obsahoval pečlivě sestavený program. Provedení jednotlivých čísel uspokojilo. Slečny M. Prokšova a H. Kirchnerova přednášely „Sonatu" na piano a housle (Op. 24) od L. van Beethovna, načež sl. E. Brandova deklamovala. Bassovou arii „Theilung der Erde" od J. Haydena zpíval p. Bláha, jehož objemný a zvučný hlas však jest dosud málo ohebný. Hra sl. M. Prokšové jež „Arii," od Pergolese, D. Scarlatiho „Sonato" a bravourní „Galopp" od Rubinsteina (Op. 14. číslo 9.) přednášela, došla obliby. „Adelaidu" od Beethovena zpíval p. Nachbauer slušně. K závěrku ještě hrála sl.

Kirchnerova společně se sl. Prokšovou „Reverie“ od Vieuxtempsa a byla za svou hru, jakož i sl. Zawiszanka za umělecký přednes tří polských písní hlučným potleskem odměněna. Návštěva slabá.

— *Beseda Litoměřická* uspořádá dne 10. května v nových svých místnostech slavnostní besedu. Pořádek: 1. Po uvítání přespolných pánů hostů a po slavnostní řeči společná hostina. 2. Od 2—4 hodin zapisování do památní knihy, při tom hraní orkestru. 3. Společná návštěva ke hrobu Máchy a jeho obydlí bývalého. 4. V 7 hod. večer hudební a deklamační zábava, pak tanec. Program večerní zábavy: 1. Proslov. 2. Staročeská, sbor od J. N. Škroupa. 3. Cavatina z opery Attila, od Verdyho. 4. Zastaveníčko, solo od Bradského. 5. Na horách ticho, sbor od Kittla. 6. La clochette, pro piano od Vossa. 7. Vávra, sbor žertovný od Nápravníka. 8. Smil, solo od Dr. Svobody. 9. Deklamace. 10. Žárlivý holoubek, sbor od Hynka.

— *Z Rožmitálu* dne 4. května. (Ochotnické divadlo.) Dne 3. května provozovali naši pp. ochotníci známé dvě frašky „Pan Čapek“ a „Kuliferda.“ V první se vyznamenali dobrou hrou: „Čapek“ (p. Kumpera) byl veskrze dobrý, v pohybování slušný, úlohy úplně mocen. „Paní Čapková“ (panna Bíbová) byla též slušně zastoupená, jenom trochu silnější řeč by byla žádoucná. „Kašpar“ (p. Záveský) se obecenstvu velmi líbil. Z třetího vystoupení tohoto ochotníka soudím, že mu se hodí nejlépe komika; jenom že v tomto kuse místo přihlouplého smíška představil více prohnaného šaška; to stálé koketování s obecenstvem nebylo docela na místě. — V „Kuliferdovi“ zasluhují pochvaly „pan Domínek“ (p. Bajer); „paní Domínková“ (panna Bíbová) byla tak dobře provedena, že nelze si lépe žádat, i řeč měla zde silnější nežli v prvním kuse. Nejlépe si ale počínal „Karlík“ (p. Vodrlint,) a byl nejlepší ve figuře „Blbka.“ „Hromský“ (p. Jos. Hofmeister) ovšem trochu mnoho řádil a hromoval, přece ale byl slušný. „Blbkovi“ slušelo to časté utírání nosu celým rukávem a říkání „pěkně prosím.“ „Terezka“ (panna Vodrlintová) byla z části též dobrá. Kdyby nebyla souhra v tomto ovšem již starém a všeho děje prázném kuse velmi dobrá a plynná, nebylo by obecenstvo zajisté vědělo, co se děje; že ale se přičinili svědomitě a dle možnosti, bavil „Kuliferda“ jakož i „Pan Čapek“ dokonale. Návštěva byla slabá. — Poněvadž nepochybně pro nastávající letní dobu zůstane nyní chrám Thalie u nás na několik měsíců širšímu obecenstvu uzavřen, nebude od věci, pp. ochotníci, když se ohlednete zpět a uvážíte svou činnost a sami posoudíte, jak daleko ste dospěli k cíli, jejž ste si svými divadelními hrami vytkli. — Já si dovolím ještě jednou, co „samozvanec“ před Vašema očima, ovšem krátce rozložiti dějepis našeho divadla, z čehož se ukáže, zdali kráčíte všickni po pravé cestě ku předu, a nebo-li ste snad někteří vybočili na cestu nepravou, na cestu bludnou. — Stál sem též v řadě Vaší, když se před půl druhým rokem, pod vedením dosavadního podnikavého p. ředitele ochotnické divadlo poprvé u nás otevřelo. Byloť skromné a chudé, tak jako naše umělecké vědomostí. Že i u nás nescházeli lidé, kteří naše podniknutí za výstředné a povržení hodné považovali, není třeba dokládati. Na nás tedy záleželo, bysme ovšem v stálém napnutí sil dokázali, že má býti divadlo považováno takřka za první ústav veřejný k ušlechtění vkusu, a mysli. My měli tedy nejprvé hleděti co nejvíce možná vědomosti nabýt a se dokonale cvičit, abychom pak mohli s prospěchem na obecenstvo působit. Hry divadelní byly skoro hned na počátku rozděleny tak, že se jeden a ten samý kus dával dvakráte po sobě, a sice: jednou pro méně zámožnou třídu občanstva, a po druhé pro tak zvanou honoraci. Musím podotknout, že u nás jest od dávna ten způsob, že městská a řemeslnická třída se vyhybá z větší části třídě tak zvané vyšší a nesdílí s nimi skoro žádné vyražení, an prý, jak mnozí praví, nemohou se mezi pány „volně pohybovat;“ co tou volností se vyrozumívá — nevím. — Brzo bohužel ztratili někteří ochotníci z mysli ideál vznešený, pro který z počátku nedchnutými býti se zdáli; počali chladněji rozvažovati o účeli divadla a zapomněli, že jenom stálou pilností lze poněkud nahraditi postrádanou cvičenost. Poslyšme, jak někteří rozumovali: „Nač mnoho zkoušek? Pro sprosté publikum jest všecko dobré,“ pravil jeden, „neboť se toto všemu směje, a páni? ti bez toho vědí, že nejsme žádní učenci.“ Jiný zase: „Když vyjdu na jeviště, myslím si, že jsem největší pán; mohu si počínat jak chci: všecko se na mne musí dívat, mě poslouchat.“ — Ovšem! Jenom že ste, milí páni, nevzpomněli si zajisté, že rozumným počínáním máte vytříbit vkus obecenstva, které zajisté cit k lepší věci nikdy nezapře, spíše ale Vaše nemoudré počínání odsoudí. Vy ste ale zůstali náhledům svým věrni a tak se stalo, že navzdor odporu povážlivějších, dostal se mnohý kus na repertoir bez všech řádných zkoušek. Pakli ste tím získali větší slávy, nebo bylo-li obecenstvu tím poslouženo, které místo divadla vidělo komedii, nevím. — Že ste se příliš na své síly spoléhali, svědčiž i toto: Skoro po každé když se ten samý kus opakoval, repetice ta vypadla o mnoho bídněji, než první představení. Mimo to hned od samého vzniknutí divadla zahnízdil se též i jistý nešvar, který jako červ dotud hlodá

na životním kořenu divadla; avšak — budiž ještě prozatím ukryt kulisami, jeho konečné vyhubení ale jest co nejžádoucnější. „Vážné publikum,“ které ste přece chtěli poněkud lepší hrou častovati, která se ale nikdy od prvé ničím nedělila: vidouc, že místo zábavy muselo se po 2—3 hodiny nudit a dlouhou chvíli zívat, počalo zanedbávati návštěvu divadla. Vám to, páni ochotníci, neušlo. Vy ste brzy poznali, že čistý výnos, k dobrému účeli věnovaný, se náhle seschl; pátrali ste po příčině řídké návštěvy honorace na mnohých stranách a rozličným spůsobem. Já Vám ale pravím bez všeho pátrání, že ste zavinili sami svou neprozřetelností a nedůsledností, že řečená třída obecenstva nyní návštěvu divadla zanedbává. Mezi tím ste změnili divadelní místnost a tou samou dobou se vyskytly úsudky o Vaši činnosti v tomto listu. Neodhodlal sem se psáti zprávy a úsudky své o divadelní činnosti Vaši pouze proto, aby se svět dověděl, že se u nás divadlo hraje. Doufal sem spíše, že budete veřejného hlasu poslušni, an ste bývali k soukromé radě hluši; ale i tuto sem se sklamal. Místo co měly dopisy moje blahodárně působit a Vám v provedení těžkého úkolu napomáhat, působily naopak, ba skoro tak, jako když holí do vosího hnízda bodne. Zajisté že ste nepomněli, předně že jest divadlo veřejná věc a o veřejné věci že jest svobodno každému veřejný úsudek pronesti. Za druhé slýchal sem od vážených osob, že kde jest divadlo, tam že má býti též referent, který by šlechetné snahy pochválil, ale časem dle zasloužení též káral, a za to že mu mají býti ochotníci vděčnými. Vděčnost za moje úsudky dávají někteří ochotníci zvláštním spůsobem na jevo, tak sice, že kdybych se po každé tím chlubiti měl, podobaly by se dopisy spíše „nářku Jeremiášovu,“ nežli divadelním zprávám. Já se ale raději veřejně optám všech pp. referentů, kteří též divadelní zprávy se svého domova uveřejňují, které ne vždy chválou a lichocením překypují, zdali se jim též tolik pocty děje, jako ubohému referentovi rožmitálského divadla? — že ale málo dbám na zlost a spílání některých mých přátel, toho důkazem tento dopis; Kdyby měly ale dopisy mé v skutku tak působit, že mnohý ani nečta jej jenom na pouhou pověsť, že jest o něm v dopise zmínka, již se chce divadelní činnosti vzdát: tuť ovšem přestanu se svou prostořekostí, neboť toho si nejméně přeji, aby mou vinou něco mělo přijíti na zmar. Dlužno mi připomenouti, že ne všech ochotníků se moje důtky týkají; neboť někteří od počátku šlechetně si počínají, jejichž snahou jest, by se divadlo stalo v pravém slova smyslu „ústavem vzdělávacím.“ Ty pp. žádám, by neobraceli moje spravedlivé důtky na všechny osoby při divadle účinkující, nýbrž jen právě na ty, kteří toho zasluhují. Konečně chci všeobecně k Vám, pp. ochotníci, několik upřímných slov promluviti. Známo Vám, že v posledním čase přistouplo několik údů nových k Vám, o kterých jest jistá naděje, že budou mocnou podporou divadla. Divadlo Vaše potřebuje nevyhnutelně reorganisaci, snad to nahlížíte sami. Opravy ty počněte takto. Divadlo samo, totiž: všecky dekorace jakož i šatnice, slovem: všecko, co bylo z peněz vyhraných zjednáno, prohlašte za něčí majetek. Já Vám již jednou radil, abyste je učinili jměním obecním; nehleďte na to, že ste nebyli ničím od obce při zřizování podporováni. Mnozí z Vás přestanou přece někdy ochotníky býti, ale obec žije stále a ta svěří opět jiným věci ty. Učiníte-li tak, předejde se někdejším možným rozmiškám, z kterých by mohli snad jenom jednotlivci kořistit. — Řiďte se dle nějakého řádu, který si sami můžete vypracovat, neboť se nehodí poměry Vaše k poměrům jiných měst, z kterých ste si stanovy vyžádali. V nastávajících divadelních prázninách nerozptylujte se, ale tím úsilněji dbejte, byste se vzdělávali společně. Deklamujte pilně, neboť to jest nejpraktičnější škola, z které mohou dobří herci a nadané herečky vyjíti. Za rukověť Vašeho obapolného vzdělání odporučuji Vám knihy vzdělávací, mezi nimiž má býti první „Divadelní ochotník“ nejprospěšnější kniha pro Vás, neboť v každém svazku najdete navedení, jak se mají ochotníci cvičit. Neunaveně horlivý p. ředitel Váš bude Vás zajisté poučovat. Varujte se vždy kusů, které jsou k provedení na malých divadlech těžké. Všimnete-li si této rady mé a budete-li dle ní pokračovat, nabudete prospěchu nemalého; pak snad mnohý z Vás přijde k poznání, že sem nebyl v náhledech svých přepjatcem, za jakéhož mnohý z Vás dotud mne prohlašuje. *O. T. v—mí.*—

Dopisy redakce.

Panu J. K. P. zde. Bude nám vítané; račte jen zaslat.

Panu X. Y. Z. v R. Ve Vaší poslední zásylce již se jeví skutečný pokrok a těší nás, že sme k Vám nemluvili nadarmo. Myšlénka jest průsvitnější, jednodušší, i forma ziskala až na některé gramatické chyby v rýmech, jako „zvonějí — kropějí,“ a j. Předmět však, jejž ste si obral, jest již vyspívaný a přešilý a není ani s Vaším novým obratem již vděčný. Tolik vzduchu přece již má poeta, aby spíše pracoval k lepšímu dni zejtřejšímu, a ne aby se ustavičně holil v mlhy včerejška; dost na tom, že již jest za námi.

Paní K. S. zde. Dobrá to akvisice; myslíme že se o své síle k něčemu dopracuje. Jen jedno prosíme: dovolte nám poněkud pochybovati o tom, čeho sme se z dosavadního životopisu jejího dočtli. Upotřebíme některé. Více snad ústně.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském kněhkupectví v nov. alejích č. 186. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 20. **13. května 1863.** **XIII. ročník.**

Za šera.

Písně od *Vítězslava Hálka.*

I.

Přeněžným jara dotknutím
se matkou stala země;
již pučí poupě panenské
a ptáček zpívá jemně.

Potok se v písních roztopil,
i kvítku řeč je dána,
láskou se růže zarděla,
jak jasné slunce z rána.

Buď požehnána tisíckrát,
žes hnula srdcem ve mně;
Tys ve mně k světlu zbudila,
co tušil sem jen temně.

V mých prsou sladká bolest bdí —
z ní pučte, milá kvítka,
již spějte, písně, z ňader ven —
jsteť mojí lásky dítka!

II.

Vy slavíkové v háji,
ký žal to bez úlevy?
To nejsou vaše písně —
to duše mé jsou zpěvy.

Vás, konvalinky v poli,
jaká to rosa máčí?
Ta rosa víc než sobě
podobna mému pláči.

III.

Podnškou byl mně zármutek
a slzy místo spaní;
mé srdce, ne tak hlasitě!
já dám se na pokání.

Měsíček oknem vchází k nám,
má rubášovy šaty,
a v srdci mém to doznělo,
jak ptáček kropenatý.

Měsíčku, zapal hvězdy tam;
rosou se kvítek šatí,
slavíka probuď ze spaní,
jen lidi — ty nech spáti.

A neste lásku nádhernou —
však mrtvolu tu znáte;
jsem teď jen člověk nebohý —
ach škoda nastokráte!

IV.

Kde jsi, má růže spanilá,
že pozbyla si vůně?
Má naděje mi zemřela
a na smrť láska stůně.

Probírám srdce poklady
a skoumám duše schráně,
ach jaké je to bohatství:
nemám ni slzu za ně!

Můj osud již se nezmění;
nepokveteť, co vadne,
a kam nesvítí slunce víc,
netřeba vláhy žádné.

V.

Vy malí, drobní ptáčkové,
vy zpěvosniví spáči,
zda zpomene si který z vás,
že já umírám v pláči?

Měsíčku, postůj na nebi,
bych potěšil se v tobě;
mé lásky žár tak vychladlý —
my hodíme se k sobě.

Poslední plamen usíná,
mně zbývají jen slova:
a přec bych vše zas rozdmýchal,
bych nešťastným byl znova.

Náš dědeček.

Povídka od *Vítězslava Hálka.*

II.

Bětuška Kubištovic krmila drůbež. Nejprvé přišel kohout a vybíral si dobré kousky; nejlepší ale dával jedné slepičce, která mu byla přede všemi milá. Ostatní slepice krákoraly, že to jeho žena. Však ale ty ostatní také nelenily; skákaly Bětušce po rukou, ramenu, po klíně, a žalovaly jí co dobré známé, že je kohout šidí hledě si jen jedné, a ony přece všecky že snesou každodenně po vajíčku. Bětuška jim byla soudcem; lála kohoutovi nesvárníků a dovolila slepičkám, aby si z jejího klína vybíraly po drobtech a zrnku.

Ale ty slepičky byly jako děti; ukaž jim přívětivou tvář a něco k smlsku, nespustí se tě. Dokud to šlo, byly by nejraději dostaly všecko samy. Bětuška je nazvala nenasyty a poslala je k šípku. Slepičky odskočily krákorajíce, lichotily se ke kohoutovi, a měly ještě dlouho co švatlat, že nejsou o nic horší, než kohoutova žena. Ba věděly toho tolik na ni, i nevěrnost jí vytýkajíce, že až sám kohout přestal zobat, hřeben mu naběhl a on změřil je pohledem jako kantor žalobnické děti.

Avšak nezůstaly dlouho samy. Přiletěla k nim i ptačí aristokracie, která bydlí o patro výš, kde každý má zvláštní pokoj: přiletěli k nim holubi. Kde bylo něco k snědku, zapomínali holubi na svůj vznešený původ. Jen jeden, bublák, tam cosi vrkal o předcích a kolik z nich kdo nosil hvězd. On že jest z lepšího masa a z lepšího droždí, než drůbež slepičí, a jenom proto, že jim chtěl čest prokázat, snížil se k nim, aby s nimi pojedl. Nechť prý jdou mu z cesty, aby on zasednuv na první místo, ukázal jim, kdo jest. A bral jim zrnka od samého zobáku, jako pravý poberta, jak mu Bětuška přezdívala. A ještě pak neměl pokoje; hádal se, až mu slepice upustily několik pírek, jež on pak kázal zanésti do holubníku.

To bylo před rokem 1848; slepičky neměly ještě tenkrát pojmu o rovném právu. Dávaly kde co měly, ustupovaly holubům všude z cesty a holubi brali, kde co mohli vzít. Teď už to jinak.

Ale špatně pochodil bublák holub svým vychloubáním. Kde se vzali tu se vzali demokrati vrabci a protřepávali tu holubí moudrost nemilosrdně. Zvláště jeden vrabec, který by byl dle všeho mohl býti redaktorem, posmíval se prvnímu šlechtici, až se tento na něho rozběhl. Však to vrabce nemátlo v konceptu. Povídal, kterak obývali všickni stejná sídla, ale pak že se holubi v nich usadili sami, aby na ostatní se dívali s kruchty. Ale že může zas přijíti čas, kde si vyhlédnou jiná hnízda, a podobně: zkrátka, vycinkal mu, jako když odříkává z partesů.

Ostatní vrabci štilipajíce smáli se v plném chóru, až se popadaly křidélkama za boky.

Ale ta nace, jež se chtěla přiživit, nebrala konce. Tu přišel i proletář vepřík, jenž ryje v zemi a válí se v blátě; se strany číhala a slídila kočka pátrajíc, zda by toho prostořekého vrabce nemohla přivést do arestu. Pak přišly husy a počínaly si jako dámy v dlouhých šatech; za nimi žluťounká housátka, čiperná a svěží. Ale husy je braly tak do cviku a do dresury, až se z nich musely stát jen taktéž husy. Z děr vylízali králíci a cenili zuby; ale slyšíce smělé řeči vrabcovy, dostali strach a zalezli

opět do děr. I poetický motýl poletoval tu; neporozuměl mu však nikdo, neboť nebyl k jídlu.

Co pravý mudrc počínal si pes Dunaj. Ten měl na zřeteli ustavičně jen objektivné stanovisko, hřál se na slunci jako Diogenes a protahoval se líně, jako nějaký sultán; ale rozumu měl jako doktor písma, jen že jej nechal pro sebe.

A na to vše svítilo to staré slunce a nebe se usmívalo, jako Bětuščina tvář.

Bětuška dlouho a ráda trávívala čas při drůbeži a jakoby si s ní vespolek rozuměla.

Rozuměla výborně hospodářství, ale drůbež jakoby jí přirostla k srdci. Také kdykoli šla po dvoře, hrnulo se za ní vše jako v procesí. Vrabci štilipali na střeše, že jde Bětuška, a nejednou vybídla kvočna kuřata k zápasnému běhu, aby se aspoň přiblížit mohla k ní.

Mužští mohli si spravovat hospodářství polní a luka jak chtěli, do toho neztratila Bětuška ani slova; ale také nikomu nepřipadlo na mysl, aby se Bětušce pletl do záležitostí jejích A divně by se byla drůbež za tím ohlížela, kdo by chtěl říci, že je Bětuška dobře neošetřuje, aneb kdoby byl chtěl zaváděti nějakých oprav ve dvoře.

Bětuška se znala se strýcem Janem, hned od času, jak chodili do školy. Již tenkrát hleděl se jeden druhému zalíbit, jak jen mohl. Uměl-li jeden z nich dobře ve škole, těšil se tomu hlavně proto, že druhý o tom ví, a byla-li Bětuška vyznamenána, hledal strýc Jan každé příležitosti, aby byl téhož dne vyznamenán také. Hrávali-li si po škole hoši na jiném místě než děvčata, nechal strýc Jan schválně zakutálet se míči k místu, kde si hrály děvčata, a mohl býti jist, že se Bětuška od svých kamarádek vzdálí, aby míč podala jemu do ruky. Při tom sklopila oči, on stiskl jí ruku a hoši hráli dále.

Také uměl strýc Jan napalovat ten míč, jako žádný druhý hoch. Věděl předobře, že se mu takto nediví jen hoši, ale že jsou na blízku vždy dvě modré oči, které se dívají, jak jest on nejstatečnějším ze všech. A hoši mu již tenkrát přezdívali, že je Kubištův. Ale strýce Jana tím nerozmrzeli pranic; spíše ho vybídli, že jim řekl: „Až Kubištovým nebudu, pak se mi smějte."

Bětuška byla o tři léta mladší než strýc Jan, tedy v devátém roce, když on přestal chodit do školy. Stýskalo se sice oběma z počátku jako dětem, jež si navykly; a strýc Jan na poli často se ohlížel po škole a Bětuška, byla-li ve škole roztržita, bylo to zajisté jen tenkrát, když jí myšlénky utekly na pole.

Ale i tu se vídali dost často, ač byli každý z jiné vesnice. Vesnice ty byly od sebe jen asi deset minut cesty vzdáleny; avšak pole dědečkovy hraničily právě s polemi Kubištovými, a tu se stalo nejednou, že se dobytek obou popásl na jednom jeteli, poněvadž mladý pasák měl mladé pasačce mnoho co povídat.

A rostli jako z vody. Když bylo Bětušce patnáct let a strýci Janovi osmnáct, nevěděl tento již ani, odkud vzít všecky ty obrazy, k nimž by přirovnal ty krásné modré oči, neboť polní chrpa se mu již zdála vybledlou; nevěděl již, k čemu by přirovnal ty pěkné husté, černé vlásky, neboť noc byla málo kdy tak tmavou, jako byly tyto. A Bětuška nevěděla, kterak by mohla o něčem jiném přemýšleti než o něm, neboť za dne se usmíval na ni, a v noci byl přítomen jejímu snu.

Kterak ji měl rád! Nikdy jí nedal hnout kosou, když šla nasekat jetele a strýc Jan byl na blízku. Vzal jí kosu a než se nadála, bylo toho na celý vůz. Bětuška si

zatím usedla na mez a vypravovala o své domácnosti, jenom tenkrát se zamlčíc, když se musela podiviti strýcově obratnosti a té postavě, jakoby ji vymaloval.

Strýc Jan již patřil k výrostkům. Chodil k muzikám a že byl ze zámožného statku, platíval útraty i za toho, kdo neměl. Jak jen se kde nová polka vyskytla, museli ji míti hned muzikanti u nich, aby on příští neděli s Bětuškou všechněm ukázal, kterak se má tančit. A jaká krásná větev se octla před oknem Bětuščiným ráno prvního máje! Ta byla zajisté ze všech nejlepší; neboť jenom takové se stane čest, že ji hoši vyzvednou a chodí s ní odpoledne ze stavení do stavení — a ta větev byla již po dvě léta strýcova před Kubištovic stavením.

Však Bětuška se mu také odměnila. Jakmile se blížily velkonoce, sbírala již nejlepší vajíčka a na den pomlásky neměl nikdo tak pěkně a něžně malovaná jako strýc Jan, jež mu dala Bětuška. Tu byla srdíčka a kolem nich lístky a květy, že strýci bylo těch vajíček líto, aby je naťuknul, což působilo velikou radost Bětušce.

Snad že proto měla tak ráda drůbež; neboť se těšívala po celý rok, kterak způsobí radost strýci Janovi.

Rodiče obou dětem přáli, a proto se mohli scházet veřejně, neboť se to dělo s jich vědomím a dovolením.

Starý Kubišta i náš dědeček bývali již kamarády co spolužákové; sloužili spolu také u vojska za francouzských válek a nesli společně všecky svízele, jež nastaly rolníkům po těchto válkách. Také jeden bez druhého by byl nic nepodnikl, aby se byli neporadili společně a neviděli nic radši, jako že příchylnost jich zdědili děti, kteréžto příchylnost ale vzrostla u dětí v lásku.

Babička strýci Janu přála nad míru, neboť byl její nejmladší syn, a ten obyčejně bývá trochu mazlíkem.

Šla mu sama na ruku, kterak a co má dáti Bětušce darem, a uhospodařila-li nějaký groš z domácnosti, věděla zajisté, kdo koho za něj potěší.

Ale štěstí to počalo se najednou kalit, aby snad se již nikdy více nevyjasnilo.

Kubišta a dědeček byli pozváni na honbu od pánů, což si pokládali za obzvláštní vyznamenání, neboť věděl tenkrát rolník již sotva, jak voní prach, a nebyl-li otec pytlákem, byl by se byl od něho sotva dozvěděl syn, kterak se nabíjí puška a kde se kohoutek spouští.

Dědeček ale a Kubišta byli dobří střelci a co takoví vyhlášeni po celém vůkolí. Třeba se jim již leckdy třásla ruka: když namířili flintou, nechybili se nikdy. Neminula tedy nikdy značnější nějaká honba ve vůkolí, aby nebyli k ní pozváni, což oni přijali vždy s radostí.

Tak také bylo jednou po honbě a střelci již se rozcházeli domů.

Kubišta se právě setkal s dědečkem a zpomněl si, že má ještě nabitou ránu, kterou by nerad nesl s sebou domů. Když uviděl dědečka, namířil mu z žertu zrovna na nohy, anižby byl kohoutek natáhl. Jak pravím, činil tak jen z žertu, ač to byl žert velmi nemistrný a snad i jak říkáme hloupý.

Dědeček by se byl nikdy nebál, žeby mu ublížila rána, kterou na něho zamířil Kubišta, neboť by se mu nemohlo ani zdát, že to něco může býti jiného, nežli žert důvěrného přítele. Ale tenkrát přišly na něho jakési úzkosti a lekání; a ač Kubišta hned na to pušku od něho odvrátil a střelil zcela v jinou stranu do výšky, bylo přece dědečkovi, jakoby tu ránu byl ucítil v noze.

„Tys mi posvítil, Kubišto,“ pravil dědeček a chytil se za nohu.

Kubišta to měl za pouhý žert a smál se dědečkovi.

Ale dědeček se od toho času posledně na něho podíval. Žádná prosba, žádné ujišťování Kubištovo nebylo v stavu jej usmířiti. Tak se v srdci zatvrdil, žeby jej bylo nepohnulo, kdyby se byl Kubišta snad na tom místě zastřelil.

Rozešli se.

Dědeček měl na to nepokojné sny; lekal se ustavičně, neboť se mu zdálo, že na něho Kubišta střílí. A obrazy ty se opakovaly i v bdění: zkrátka, dědeček se po několik dní tak lekal, že cítil v noze skutečnou bolest, že s tou bolestí ulehl a noha že se mu do smrti více nezahojila.

Tím, že mnoho nocí bděl, počala se v něm buditi ke Kubištovi zášť v té míře, žeby se jí byl sám ulekl ještě před rokem. Zášť ta neměla sice podstatných základů, alespoň ne takových, aby se rozumem nedaly vyvrátit. Ale právě proto příliš o tom rozumoval dědeček, až se skutečně do toho vrozumoval.

A tu se teprvé ku všeobecnému podivení dozvěděli od dědečka všickni, že Kubišta od jaktěživa jeho dobroty zneužíval, že ho šidil a že z něho ještě nyní chce kořistiti. A také hned, jakmile se poděkud pozdravil, začal s Kubištou právní rozepři o jakýsi mezník, jenž jejich pole dělil, kázal přiorati tu a onu mez: a tak se do plamene lilo ustavičně oleje.

Z počátku to měli opět všichni jen za žert, a na opravdivost by si byl ze všech nejméně pomyslil Kubišta. Když ale k němu počali docházet již úřadní poslové a on se často musel dostavovat na úřad, aby tam odpovídal na otázky, o nichž nikdy nepřemýšlel: tu mu počalo býti konečně té věci trochu více, aby byl nepomyslil na smíření.

Šel skutečně k dědečkovi; jakmile ho tento ale uviděl přicházeti do dvoru, odešel do komory, zavřel za sebou a nic nebylo s to, aby jej bylo pohnulo k jinému úmyslu.

Největších úzkostí seznala při tom babička. Vyprovázela Kubištu a přimlouvala mu, aby nedbal na věci, které jen z dědečkovy rozdrážděnosti vyplývají; ty že bez toho přejíti musí, než se děti jejich dostanou za sebe. Dědeček zajisté žeby nemohl žehnati jim, aby při tom srdce naplněno bylo záštì.

Ale tím dokázala babička, že neznala dědečka dobře. Neboť nic ve světě nebylo v stavu vyvrátiti mu něco, co on si byl již vzal do hlavy a do srdce.

Tak také jednou oznámil strýci Janovi, aby se více ani krokem neopovážil ke Kubištovům, a myšlénky na sňatek s Bětuškou aby pomálu pustil z hlavy docela.

Ale rozkazy takové se snadněji řeknou, než vyvedou. Pokud to šlo, scházel se strýc Jan s Bětuškou veřejně, a když nešlo to, scházel se s ní potajmu. Tak vynalézavým dědeček ve své zášti přece nebyl, jako mladí ti lidé ve své lásce, a kdyby stokrát se byl o nich ubezpečil. Zároveň i tu se osvědčilo, že nic nemůže pravou lásku více upevniti, jako když se jí klade odpor.

A scházel-li se strýc Jan s Bětuškou před tím často, scházel se s ní nyní ještě častějí.

Bá nemohl se dočkati rána, aby aspoň uviděl vesnici, v níž bydlí, a když byl na polích, byl by strhl večer na svět, aby se s ní již setkati mohl na rozhraní jejich polí.

Tať se ovšem výjevy lásky poněkud změnily. Co dříve plynulo v blaženosti jako mírný potůček, to nyní naběhlo jako deštěm. Tam, kde dříve se celovali jako

dvě hrdličky, tam nyní plakali až do usedání, tam štkáním dusili polibky a políbením tišili štkání. A při tom se tak z plného a upřímného srdce ujišťovali o věčné lásce, žeby ani jednomu ani druhému nepřipadlo, by o tom pochyboval. Strýc Jan vybízel Bětušku k vytrvalosti a Bětuška v blaženém žalu ujišťovala Jana, žeby ten dén přestala býti živou, kdy by se strýc od ní odvrátil. Zde přicházeli k přesvědčení, že jsou ženich a nevěsta, že si jsou věčně přisouzenými, aby spolu byli šťastni, a na tom stavěli všecky svoje další plány.

Když přicházel večer, aby rosou ovlažil jetele a osení, skápla s ní zajisté nejedna slza z modrých Bětuščiných očí. Tu říkala nebohá, že se jí zdá, jakoby věc ta špatný konec vzíti musela, neboť si nemohla představiti, kterak by se mohla státi milovanou, šťastnou dcerou tam, kde jest její otec z hloubi duše nenáviděn. Jenom lásce, jakou měl k ní opravdu strýc Jan, mohlo se podařiti, aby ji ukonejšil zcela, aspoň na tak dlouho, by si mohla uleviti v bolesti své.

Zajisté že nejednou to spozorovala drůbež, kterak Bětuška nechová k nim více takovou příchylnost. Sypala drůbeži, ale nerozmlouvala s ní; bývala zamyšlena, a kdyby oko nebylo zarosené slzou, neuhodly by ani slepičky, proč více myslí jinam, než k nim.

Slepičky byly také od té doby nezbednější, a scházela jim kázeň. Skákaly po ní, vybíraly si z jejího klína, žalovaly na se vespolek, aniž by je byla vyplísnila Bětuška. Kohout měl s nimi pravý kříž.

Ale u nás doma, u dědečka, jakoby se byla spokojenost vystěhovala dočista někam do ciziny; vešla sem za měsíc sotva tolikrát, kolikrát se tu zastavil hračkář, tázaje se, nechtějí-li něco koupiti od něho.

Dědeček se stal urputným a o Kubištových se nesměl již dokonce nikdo zmínit. K tomu ještě přišlo, že Kubišta vyhrál na dědečkovi žalobu stranu onoho mezníka, a teď již bylo dočista všemu konec. Nyní nečekal, až o Kubištovi někdo začne řeč; ne, začínal si sám, všude a ve všem příležitosti vyhledávaje, jen aby mu mohl ublížiti. Pravil, že podplatil úřady, tím že nepoctivosti své postavil pravou korunu na hlavu, a že beztoho po celý život nepřemýšlel o ničem jiném, než kterak by jej přivedl do outrat a pokut.

Tato urputnost měla něco nemocného, řekl bych křečovitého v sobě, což bylo všem tím nápadnější, an se nesrovnávala docela s dědečkovým stářím a šedivými již vlasy.

Babička nejednou chtěla vzíti na se úlohu smířkyně. A tu vytýkala dědečkovi, že hřeší dávaje se ve stáří zaslepiti takovým hněvem, a že mu to sluší nejméně nyní, kde již oba stojí takořka jednou nohou v hrobě.

Ale tím podráždila jeho hněv na nejvýš.

Vytýkal jí, že nemá k němu citu a že se ve všem zastává člověka, o jehož lásce důkazem jest churavá jeho noha. Strýce Jana že ona zkazila svým nadržováním a svou shovívavostí; že nikdy neměla dovoliti, aby byl začal jen chodit ke Kubištovům a podobných věcí věděl více. Tu neplatila žádná omluva, ba nesměla babička ani zmíniti se o tom, kterak on sám schvaloval, že syn jich dochází k Bětušce.

A tak byl dědeček zatvrdlý nyní nejen ke Kubištovi, ale skoro také k babičce a k vlastnímu synovi. Říkal, že jej chtějí jen brzy připraviti do hrobu, aby pak uzavříti mohli sňatek, jemuž on co živ povolení nedá; ba že syna i kšaftem vyloučí z dě-

dictví, vstoupí-li ve sňatek s Kubištovou dcerou. Nechť si prý páni u úřadu zničí tento kšaft anebo ne, což se zajisté zase poštěstí Kubištovi, jenž umí výborně podpláceti: on však že nezmění ani o píď vůli svou.

Ve stavu tomto byl dědeček politování hoden, ale neméně babička a strýc Jan.

Strýc Jan se vyhýbal jeho zraku, kde a jak jen mohl. Ani ke stolu již více nechodil obědvat a prosil babičku vždy snažně, aby mu dala oběd někde v komoře. Babička arci tak učinila, ale za to musela nésti všecku tíž dědečkovy nevole. Leč což by nenesla matka vidouc, že vlastnímu dítěti ulehčí?

Časem se stávalo, že strýce Jana neviděl dědeček po kolik dní, že mu nemohl ráno ani udíleti rozkazy, jakou práci má předsevzíti, kam jeti na pole, a dědeček musel syna nejednou hledati po polích, aby s ním promluvil o hospodářství. Kdosi ze služebníků byl tak neprozřetelný, že jednou večer, když se ptal dědeček po strýci, odpověděl: „Což ten! Ten spí dobře u Kubištů!"

Ale dobře, že to slyšela babička. Vyplísnila mu pořádně a aby dědečkovi dokázala, kterakou promluvil čeledín lež, vedla jej na loub, kam si strýc Jan nyní ustlával a kde již odpočíval.

Dědeček kázal babičce, aby je nechala o samotě, což ona ihned uposlechla. Avšak nešla daleko, neboť se bála, aby dědeček synovi neublížil.

Ale tak zle to tenkrát nebylo.

Strýc Jan se sice stavěl, jakoby spal; ale když slyšel, že dědeček chce mluviti k němu, usedl si a dědeček vedle něho.

„Poslechni, Jene," pravil; „zejtra máme pouť; udělej mi to k vůli, a zůstaň zejtra doma, aby se nezdálo alespoň hostům, že se nemůžeme porovnat."

Strýc Jan se omlouval, že právě na zejtří slíbil Bětušce, že půjde s ní do kostela a žeby to snad odstonala, kdyby jí nestál v slově.

Načež dědeček řekl:

„No, uvidím, chováš-li ke mně ještě trochu lásky, neboť dvakrát ti říkat nebudu."

Strýc Jan neodpověděl na to již ani slova a dědeček odešel.

Druhý den na to byla pouť, o níž sem vypravoval z počátku.

(Pokračování.)

Láska Pětuškova.

Z ruštiny *J. S. Turgeněva* přeložil *E. Vávra.*

VII.

Několik dní uplynulo opět dosti pokojně. Ale bouře se blížila. Pětuškov se mořil, žárlil, nespouštěl s Vasilisy oka, střežil ji a omrzel ji strašně.

Jednou večer Vasilisa oblekla se pečlivěji nežli jindy a použivši příhodného okamžiku, odebrala se kamsi na návštěvu.

Nastala noc; Vasilisa se nevracela.

Pětuškov ráno přišel do svého bytu a v osm hodin již zase běžel k pekařce....

Vasilisa ještě nebyla doma. S nevýslovnou teskností v srdci očekával ji Pětuškov až do oběda ..... ale museli obědvat bez ní.

„Kam pak se ztratila?“ pronesla Praskovie Ivanovna lhostejně . . . .

„Vy ji příliš mnoho dovolujete a zkazíte ji zcela!“ zvolal Pětuškov zoufale.

„I baťuško! děvčete se neuhlídáš!“ odvětila Praskovie Ivanovna. „Co pak na tom. Jen když dělá svou práci . . . . Proč by se člověk trochu neveselil.“

Po těle Pětuškova probíhal mráz. K večeru konečně se Vasilisa objevila. Pětuškov na to čekal. Slavně povstal se svého místa, založil ruce, nachmuřil strašně brvy . . . . .

Ale Vasilisa mu směle pohledla do očí, zasmála se nenadále a nedavši mu promluvit, hbitě odběhla do své světničky a zavřela se.

Ivan Afanasyč rozevřel ústa a s podivením zíral na Praskovii Ivanovnu . . . . Praskovie Ivanovna sklopila oči. Pětuškov chvíli postál, našel svou čepici a odešel, nepromluviv ani slova.

Přišed domu, vzal koženou podušku a zároveň s ní uvrhl se na divan tváří ke zdi.

Onisim vykoukl z předsíně, vešel do světnice, postavil se ke dveřím, šňupl si a skřížil nohy . . . .

„Jste churav, Ivane Afanasyči?“ otázal se Pětuškova.

Pětuškov neodpovídal.

„Mám dojít pro doktora?“ pokračoval Onisim po chvíli.

„Jsem zdráv . . . . Jdi,“ promluvil Pětuškov tupě.

„Zdráv? ... není pravda, jste chor, Ivane Afanasyči. Co pak je to za zdraví?“

Pětuškov mlčel.

„Podívejte se jen na sebe. Vždyť ste zhubeněl, že si nejste ani podoben. A proč to všechno? Když na to pomyslím, div rozumu nepozbudu.“

Onisim pomlčel . . . . Pětuškov se nehýbal.

„A jste přece z šlechty; jednají tak urození? Nu, požertoval bych . . . . proč by ne . . . , požertoval . . . . a jdi si pak. Ale takhle, to věru by mohl člověk říci: zalíbil se čert více nežli anděl.“

Pětuškov netrpělivě sebou škubal.

„Věru že ano, Ivane Afanasyči . . . . Kdyby mi to někdo jiný o vás řekl, že to a to . . . . řekl bych mu: Jdi, hlupáku, za koho pak mě máš? Já i teď to sám vidím a nevěřím. Vždyť to již hůře nemůže být. Dala vám snad nějaké koření? Co na ní máte? Když to člověk rozváží, je to holý nesmysl. Vždyť neumí ani promluvit . . . . Nu věru, obyčejné děvče! Ba ještě hůř.“

„Jdi,“ zasténal Pětuškov do podušky.

„Ne, nepůjdu, Ivane Afanasyči. Kdo vám to má říci, nežli já? Je to také pravda. Vy se tady soužíte . . . . a proč? Prosím vás, povězte mi, proč?“

„Jdi, Onisime,“ zasténal opět Pětuškov.

Onisim k vůli slušnosti trochu pomlčel.

„I to se musí říci,“ pokračoval opět po chvíli — „že není ani vděčna. Jiná by ani nevěděla, jak se vám zachovat, a ona . . . . ona ani na vás nepomyslí. To je věru až hanba. Vždyť ani nemohu všechno říci, co se o vás mluví. Až se stydím. Nu, kdybych to byl dříve věděl, já bych ji byl . . . .“

„Jdi přece k čertu!“ zvolal Pětuškov, nehýbaje se ostatně z místa a nepozvedaje hlavy.

„Ivane Afanasyči," pokračoval neuprositelný Onisim. „Mluvím k vašemu dobru. Nechte ji být, Ivane Afanasyči, co je po ní, poslechněte mě. Nejde-li to jinak, já vám přivedu babu, ta vás zařekne a bude po všem. Budete se pak sám smát; řeknete: Onisime, to je ku podivu, co se někdy s člověkem děje. Nu, posuďte sám, vždyť takových jako ona je u nás jako psů, . . . potřebujete jen zahvízdnout . . ."

Pětuškov vyskočil jako zběsilý .... ale k podivení Onisimovu, kterýž již byl oběma rukama líce si přikryl, sedl opět, jakoby mu někdo nohy podrazil . . . .

Po bledé tváři jeho kanuly slzy, chumáč vlasů visel mu na čele, oči byly kalny . . . zkřivené rty se chvěly . . . hlava sklesla na prsa.

Onisim pohledl na pána a klesl na kolena.

„Baťuško! Ivane Afanasyči," zvolal, „potrestejte mě, hlupáka! Kterak sem vás směl znepokojit! Potrestejte mě . . . . Stojí vám to za to, abyste plakal k vůli mým hloupým řečem . . . . baťuško, Ivane Afanasyči . . . ."

Ale Pětuškov ani nepohledl na svého sluhu, odvrátil se a zaryl se opět do svého koutku.

Onisim se vzchopil, přikročil k pánovi, postál před ním a dvakráte projel si vlasy.

„Baťuško, nechcete se svlékat . . . . Lehněte si . . . . Nekormuťte se . . . . To je jen tak, to zas přejde . . . . bude zas dobře," mluvil vždy po dvou minutách.

Ale Pětuškov se nehýbal a jen chvílemi pokrčoval rameny . . . .

Onisim celou noc od něho neodešel. K ránu Pětuškov usnul, ale nespal dlouho. V sedm hodin vstal bled, unaven a rozcuchán — a požádal o čaj.

Onisim hbitě a úslužně přinesl samovar.

„Ivane Afanasyči," promluvil konečně bázlivým hlasem: „neráčíte se na mě hněvat?"

„Proč bych se na tě hněval, Onisime?" odvětil ubohý Pětuškov. „Tys měl včera zcela pravdu a já s tebou ve všem souhlasím."

„Já jen z přílišné horlivosti . . . ."

„Vím, vím."

Pětuškov umlkl a svěsil hlavu.

Onisim viděl, že není vše v pořádku.

„Ivane Afanasyči," promluvil nenadále.

„Co?"

„Chcete, já sem Vasilisu zavolám."

Pětuškov se zarděl.

„Ně, Onisime, nechci. (Ne, ne! vždyť ona přijde sama, pomyslil u sebe.) Musím se ukázat pevným. Je to nesmysl. Já sem včera . . . . Je to hanba. Máš pravdu. Musím to vše skončit, rázem. Není-li pravda?"

„Svatá pravda, Ivane Afanasyči."

Pětuškov pohroužil se opět v myšlénky. Divil se sám sobě, jako by se ani nepoznával. Seděl nepohnutě a díval se na podlahu. Myšlénky hemžily se v hlavě jeho jako dým nebo mlha, a v prsou jeho bylo pusto a truchlo.

„Co z toho bude konečně," myslil chvílemi a opět umlkal. „Nesmysl!" mluvil nahlas a přejel si rukou tvář, načež ruka opět klesala na kolena a oči zíraly na podlahu.

Onisim pohlížel na pána pozorně a truchlivě.

Pětuškov pozvedl hlavu.

„A pověz mi, Oňko," promluvil, „je to pravda, že je takové kouzelné kořenl?"

„Je, ovšem že," přisvědčil Onisim. „Znáte snad Krupovatého? . . . . Jeho bratr na takové okouzlení zahynul. Přikouzlili ho k staré babě, kuchařce. Dali mu snist pouze kousek žitného chleba, rozumí se že ale zaříkaného, a on se vám zbouchl do baby až po uši, všude za ní běhal. Co mu poručila, všechno dělal. Nu a konečně z toho dostal souchotiny, až i umřel. A baba byla již stará. (Onisim si šňupl.) Aby je čert pobral všechny ty ženské!"

„Ona mě nemiluje pranic, to je patrno, v tom není již pochybnosti," mumlal Pětuškov polohlasitě, pohybuje při tom hlavou a rukama tak, jakoby zcela cizímu člověku vykládal zcela soukromou záležitost.

„Ano," pokračoval Onisim, „bývají takové ženské."

VIII.

Podivný pocit zmocnil se Pětuškova, když se nenadále octnul na ulici.

„Jak to tak chodím jako ve snech?" myslil pro sebe; „což sem pozbyl rozumu? Vždyť to není ani víře podobno. Nu, vem to čert; nemá-li mě více ráda, nebudu já ji mít také, a je po všem . . . . což tu neobyčejného?"

Pětuškov nachmuřil brvy.

„Musím to ukončit," řekl skoro nahlas; „půjdu a ukončím to, aby již pak ani zmínky více nebylo."

Pětuškov rychlými kroky ubíral se k pekárně.

Praskovie Ivanovna vyšla mu vstříc.

„Vaše neť není doma?" otázal se Pětuškov.

„Není."

Pětuškov pocítil uvnitř radost, že Vasilisa není doma.

„Přišel sem k vám, abych se vám vyjádřil."

„O čem, baťuško."

„Pochopíte, že po tom, co se . . . bylo událo . . . po podobném chování se . . . (Pětuškov byl poněkud v rozpacích) zkrátka . . . Ale neračte se proto na mě horšit."

„Prosím."

„Naopak, uvažte mé postavení, Praskovie Ivanovno."

„Prosím."

„Vy jste rozumná žena, pochopíte, že . . . . že mi nyní nelze, abych k vám déle chodil."

„Prosím," opakovala Praskovie Ivanovna.

„Věřte, že je mi toho velmi líto, ba že mě to bolí, velmi bolí . . . ."

„Jak se vám líbí," odvětila Praskovie Ivanovna pokojně. „A dovolte, já vám podám účet."

Pětuškov nikterak neočekával tak úplného souhlasení, ba vůbec si ho ani nepřál; chtěl Praskovii Ivanovnu jen postrašit a zvláště Vasilisu. Přicházelo mu ouzko.

„Vím," řekl opět, — „že to Vasilise nebude nepříjemno; naopak myslím, že bude ráda."

Praskovie Ivanovna jala se počítat.

„Ostatně“, pokračoval Pětuškov, vždy více v rozpacích „kdyby Vasilisa na příklad mi vysvětlila své chování . . . možná že . . . já . . . ovšem . . . nevím, snad bych nahlídnul, že není vlastně ani vinna.“

„Mám u vás, baťuško, třicetsedm rublů, čtyrycet kopejek,“ promluvila Praskovie Ivanovna; „račte se přesvědčit.“

Ivan Afanasyč neodvětil.

„Osmnáct obědů po sedmi hřivnách, dělá 12 rublů 6 hřiven.“

„Rozloučíme se tedy, Praskovie Ivanovno?“

„Co dělat, baťuško? Dvanáct samovarů čaje po hřivně . . .“

„Ale povězte mi aspoň, kde to byla Vasilisa a proč . . . .“

„Neptala sem se jí, baťuško . . . Dělá rubl a dvacet kopejek.“

Pětuškov se zamyslil.

„Polívky a pivo za poltinu. Rohlíků a sucharů za poltinu. Čtyry balíky tabáku — osm hřiven. Krejčímu sme dali za vás . . .“

Ivan Afanasyč nenadále pozvedl hlavu a smíchal účty.

„Co to, baťuško!“ promluvila Praskovie Ivanovna. „Nevěříte mi snad?“

„Praskovie Ivanovno,“ řekl Pětuškov nuceně se usmívaje: „já si to rozmyslil. Já jen tak žertoval. Ostaneme přátele jako druhdy. Kterak bych se mohl s vámi rozloučit, prosím vás?“

Praskovie Ivanovna svěsila hlavu a neodvětila mu.

„Nu, je zase po všem,“ pokračoval Pětuškov, chodě po světnici a mna si ruce jakoby opět byl nabyl bývalých práv. — „Amen! raději si hned zase zapálím dýmku.“

Praskovie Ivanovna nehýbala se z místa . . .

„Vidím, že se na mne hněváte,“ řekl Pětuškov. — „Snad sem vás urazil. Nuneš odpusťte mi.“

„Jaká pak urážka! Žádná urážka! . . . Ale za to vás prosím, baťuško, prokažte milost,“ dodala Praskovie Ivanovna, klonic se: „neračte nás více navštěvovat.“

„Jak?“

„Neslušíi se nám vaše známost, vaše blahorodí. Prosím vás již, prokažte milost.“

„A proč?“ zamručel udivený Pětuškov.

„Tak, baťuško, co dělat, buďte již tak laskav.“

„Nikoli, musíme se domluvit . . .“

„Vasilisa vás prosí. Povídala, že je vám vděčna, tuze vděčna; ale prosí, abyste ji budoucně již šetřil, vaše blahorodí.“

Praskovie Ivanovna div že se Pětuškovi až k zemi nepoklonila.

„Vasilisa, pravíte, že prosí, abych k ní nechodil?“

„Tak jest, baťuško, vaše blahorodí. Jak ste dnes ráčil přijít a řekl, že nehodláte nás více navštěvovat, zaradovala sem se tolik, baťuško; myslila sem si: Vida, jak se to hodí. Já bych si sama nebyla troufala . . . Prokažte milost, baťuško!“

Pětuškov se zarděl a zbledl skoro zároveň.

Praskovie Ivanovna se stále klaněla . . . .

„Dobře, velmi dobře!“ vzkřikl Pětuškov úsečně. — „S bohem.“

Obrátil se prudce a vzal čepici.

„A účet, baťuško?" . . ."
„Pošlete mi jej . . ."
Pěťuškov vyšel pevným krokem z krámu a ani se neohlídnul.
(Dokončení.)

Študování zeměpisu.

(Besední deklamace, hlavně pro dámu.)

Cesta *mnohá* k umělostem vodí:
jeden tou, ten jinou cestou chodí.

Jeden hledá v *knihách* vědomosti;
jiný rád má cestu „*zkušenosti.*" —

O jednom vám velkém muži povím,
jak vždy kráčel k vědomostem *novým.*

Zvláště *zeměpis* rád študovával;
z pramenův pak *živých* vědu brával. — —

Dlouhým svazkem spojen se svou paní,
její výtečnosti vždy se klaní.

Vznešen slastí, manžel přelaskavý
s citem vroucím ku své choti praví:

„Ó jak jsem já šťasten, že jsme svoji,
svazek duší nikdo nerozdvojí.

Darům *tvého* srdce rovno není,
pravdu dosvědčí věrné políbení.

Nech tě obejmu, ó chvíle blahá!
jako celý *svět* jsi ty mně drahá!" — —

Šťastná paní věrnost jeho slaví,
na ní blaha svého hrady staví.

A však osud stále číhá zrádný:
jeho oukladům ó nevěř žádný!

Nespí rarášek, jak říkáváme;
co as o tom *muži* říci máme?

Umí mluvit *jiným* ještě hlasem,
je on *vokativus*, *šilhá* časem.

Stará láska, ta prý nezahyne, . . .
inu, dokud *nová* nepřikyne. — —

Je tu mladá dívka, jako růže;
co náš mužíček ach za to může?

Úlohu již na něj osud vložil,
by své vědomosti stále *množil.*

Již mu jeho *stará* z hlavy mine;
k děvčátku se mladinkému vine.

Dávné sliby ze své mysli střásá;
krásné růžince ta slova hlásá:

„Tobě, dívko, lásky plápol hoří,
kráse tvé již duše má se koří.

Darům *tvého* srdce rovno není,
pravdu dosvědč věrné políbení.

Nech tě obejmu, ó chvíle blahá!
jako celý *svět* jsi ty mně drahá!" — —

Leč, ach běda! sotva růži slaví,
již mu do cesty se trní staví.

Osud na nehody nikdy skoupý:
„drahá" manželka tu právě vstoupí.

Horko manželovi; zlými zraky
manželka již chystá bouře mraky:

„Tak ty *tak*? *to* krásné jsou tvé řeči?
Ta-li zrada o věrnosti svědčí?

Nešťastná já, kam sem rozum dala,
že sem sobě toho zrádce vzala!

Neobsypal si mne přísah květem,
že jsem tobě celým milým *světem*?" — —

Co on počít? blesky na oblaku; . . .
náš pan manžel není na rozpaku.

„Aj, proč výčitek tvůj tak mne viní?
víš, jak *zeměpis* mi radost činí!

Nuž ať výklad můj ti jasně poví:
tys můj *starý* svět, ta dívka — *nový*!" — —

Zda náš manžel dobrý študent není,
že tak hledá vědy *rozmnožení*?

Nuž, co říkáte k té vědomosti?
či ten študent není pilný dosti?

Když tak pracně zpytuje *dva* světy,
v nich své učenosti sbírá květy:

Zdali není v študování dbalý,
zvláště *zeměpisu* dobře znalý?

Proto v konferenci nad ním suďme,
spravedliví k študentovi buďme!

Když pan studiosus tak se učí,
chudák „zeměpisem“ tak se mučí:

Jakou *třídou* odměnit mu máme?
za tu pilnost — eminene mu dáme!

František Doucha.

Sebrané pověsti
z okolí Podolského nad Železným mostem.

Podává *Krekule.*

XIII.

Jezarský poklad.

O pašijových dnech se prý otevrou všecky poklady, a kdo je tak šťastný a náhodou k takovému pokladu přijde, právě když se objeví, může si nabrat peněz, co jen unese; ano má-li při sobě růženec anebo drobty chleba a je na poklad hodí, nezmizí více a on jeho se stane pánem.

Tak spěchala taky jednou o pašijových dnech prababička staré Bartůňkové, jak mi tato vypravovala, z ranních služeb božích. Jsouc vdovou a nemajíc doma nikoho, komu by dvouletého synáčka svěřila, vzala ho s sebou do kostela. Že bylo ale pošmourné počasí a ona se bála, aby se děcko nenastudilo, nadcházela si „jitrami,“ cestou sice tehdáž neschůdnou, ale mnohem kratší, nežli „žalkami“ kudy se obyčejně z Bernardic do Podolí chodilo. Když však přicházela k „jezárkům,“ spatřila k nemalému podívení blízký trním a bodláčím zarostlý pahrbek otevřený. Celá polekaná nemohla z prvu ani vydechnouti; když ale přišla trochu k sobě a se rozpomenula, že je pašijová neděle, kde jsou všecky poklady otevřeny, tu si dodala smělosti a přiblížila se k pahrbku. Skrz velký otvor viděla mnoho kádí, z nichž přižloutlé plamínky vyšlehovaly. V prostřed sluje seděl u kamenného stolu šedivec, jenž z rozložené před sebou knihy zamyšleně četl, chvilkami jenom na dřevěné hodiny pohlížeje. U nohou mu ležel ohnivým řetězem ku špalku přivázaný černý hafan, jenž z jiskřících očí ohnivé blesky metal. Strašná hrůza ji obešla při pohledu na tak děsný zjev a málem by se byla již obrátila a odešla; když si ale zpomněla na svou bídu, kterou nyní snášet musí, a si pomyslila, že se může státi najednou tak bohatou, tu se nerozmýšlela déle a vstoupila do sluje. Zde teprv viděla bohatství, o němž se jí nikdy před tím ani nezdálo. Ve velkých kádích hořelo lesklé zlato a všude po zemi se třpytilo takové množství zlatých prutů, takže konečně nevěděla, co by si dříve počít měla. Kam jen mohla, nastrkala si dukátů a zlatých prutů, takže konečně ani nevěděla, kam s tím. Již odcházela; když se ale ohlédla a ještě krásnější věci uzřela, nežli s sebou nesla, tu se vrátila a znovu si počala vybírat. Ale ani velká zástěra jí nestačila, by z každého druhu tak vzácného zlata jenom něco si vzala. Tu položila chlapečka na zem a ještě

do obou rukou nabrala zlata, že ho neměla již ani kam dáti. Celá omámená chtěla již odejít; tu k ní ale promluvil šedý stařec, aby na to nejdražší nezapomenula. Myslíc, že je ještě něco dražšího v sluji, než si byla vybrala, počala z nova vyhledávat a vždy nových spatřovala věcí, jichž si byla dříve ani nepovšimla. Když ale chtěla zase odcházet, tu k ní opět stařec promluvil, aby na to nejdražší nezapomněla. Znovu si vybírala a když potřetí odcházela, opět ji stařec upozornil, aby nezapomněla na to nejdražší. A jako prvé i nyní se ohlížela Bartůňková po nových věcech, které již více kam dáti neměla. Když však nyní odcházela, tu nepromluvil šedý stařec více ani slova a sotva že vyšla ven, zarachotilo to za ní a sluje se zavřela u velikém hřmotu. Ani se neohlížejíc spěchala domů a sotva že do komůrky vstoupila, vyložila všecko bohatství na stůl a ani oči s něho odvrátit nemohla, jak ji vábilo. V duchu se těšila na ty časy, jakých nyní užívat bude a již si vypočítávala, které statky si všecky zakoupí a co si všecko ku pohodlí zařídí, když si zpomněla na svého jedináčka. Honem se ohlíží po malé komůrce, ale synáčka nikde nebylo. Tu se teprv upamatovala na starcova slova, jimž ona však neporozuměla. Nyní ji netěšilo více to velké bohatství, které si za tak drahou cenu byla zakoupila, a zapomenuvši na všecko, běžela do jezárek k pahrbku pro své dítě. Ale přišla již pozdě. Po sluji nebylo více ani stopy. Žalostí a zoufalostí si rvala vlasy s hlavy a hořce bědujíc, spínala ruce k nebi a prosila boha, aby jí navrátil synáčka, kterého byla tak lehkomyslně pozbyla. Avšak mohla plakat a naříkat jak chtěla, děcka se nedovolala. Tu se vrátila domů, vzavši vše bohatství, z něhož se před chvílí ještě tak radovala, spěchala s ním do jezárek a hodila je do té nejhlubší tůně, myslíc, že když duchu pokladů zlato navrátí, on jí zase děcko vydá. Ale vše marné. Ani to nezpomohlo. Jako ta tichá voda v tůni, zůstal i pahrbek němým, a ani nebe neulevilo bolu ubohé matky. Celá zarmoucená sedla si k malému křovisku a plakala hořce, až se jí oči krví zalily. Již zašlo slunce za hory a noc se přiblížila, osiřelá matka však dosud dlela v jezárkách, stále si trpké dělajíc výčitky. Ba ani ráno by se nebyla s místem tím rozloučila, kdyby ji byl pastucha Datajda, který právě na pastvu do jezárek dobytek přihnal, celou skřehlou u křoviska beze smyslů nenašel a ji domů nedones.

Pomocí staré Běťačky, která byla pro znalost v léčení a jmenovitě co se udělání týkalo, v celém okolí za čarodějnici rozkřičena, podařilo se sice kmotrám Pelíškové, Pelikánové a ostatním ji k sobě zase přivesti, ale trudnou její mysl zapudit se žádné nepoštěstilo. Neb jak mile se zpamatovala, byla první její myšlénka na jediné dítě, po němž marně teskný svůj zrak obracela.

Již odkvetly fialky v doubí a ženci skosili v žalkách zlaté klasy, ano již pokryl i sníh jezarský pahrbek a pod ním hluboká zamrzla tůň, však Bartůňková ještě docházela každodenně plačky do jezárek, by se, jak říkávala, na hrobě svého jedináčka pomodlila.

Tak se přiblížila opět pašijová neděle, když klečela Bartůňková u malého křoviska a boha prosila, by jí odpustil provinění, kteréhož se proti němu přílišným bažením po bohatství dopustila; aby jedináčka jejího aspoň mezi své vyvolené přijal, jestliže ho nebude moci k svým ňádrům více přivinout.

Právě když se takto modlila, otevřel se pahrbek u velkém hřmotu a praskání, a Bartůňková spatřila k největší své radosti synáčka, jejž šedý stařeček na loktech hejčkal. Ani se nerozmýšlejíc vstoupila do sluje, a vzavši děcko starci z náruče, ven

s ním spěchala, aniž by se pěstounu jeho byla poděkovala a po zlatě se jenom pohlídla.

Když vstoupila pod širé nebe a milé dítě celé zulíbala, tu teprv si je bedlivěji prohlídla a k nemalému úžasu shledala, že má jiné šatičky, které na něm jen hořely. Mnohem divnější ji však bylo to, když k ní tříletý chlapeček promluvil a jí děkoval, že raději vším bohatstvím opovrhla a za něho k bohu ve dne v noci se modlila. Neb kdyby prý nebyla zlato do tůně hodila a si z něho jen dost malou částku byla podržela, byl by se prý musel až do skonání světa trápit v té sluji.

Když se ho pak matka vyptávala, jak se mu po celý ten čas vedlo, tu vyprávěl chlapeček, kterak ho šedivý stařeček ošetřoval a cvičil. Jedinou však jeho stravou po celý rok prý byly matčiny slzy, které se v sladkou manu proměnily, jíž mu bílý anjel v zlatém kalichu přinášel. Však chlapec ten dlouho nežil. Již třetí den onemocněl a brzy na to i skonal. Když pak ho položili do malé rakvičky, tu prý mu sešedivěly vlasy jako mléko a čelo zbrázdily hluboké vrásky, tak že vypadal v obličeji jako věkem sešlý stařec. Příčina prý byla, jak stará Bětačka tvrdila, nevčasná smrt. Ne dlouho po pohřbu synáčka doprovodily i Bartůňkovou přítelkyně na sv. pole do Bernardic.

(Pokračování.)

Upominky z cesty.

R u s k o.

Vstoupil sem do toho svobodného města, otočeného a bedlivě střeženého houfem celníkův, aby svoboda, k nabytí tak nesnadná, nevylila se v sousedstvo ve spůsobě perkálův, hedbáví a čaje, tak zvaného čínského s nápisem ruským, s těmi nemotornými písmenami, blížícími se podobou písmu dynastie panující v Pekingu, v theoriích vládaření úzce s pokrevním systemem Petrohradským spojené; neboť jistě každému známo, že šťastně panující rod v Číně pochází od týchž Tatarův, kteří se nemálo k rozšíření osvěty v Rusku přičinili, vymýťujíce dle možnosti vše, co bylo původního, co bylo slovanského, a místo toho podle velebitelův svých Ivanův a Petrův a současných slavných dějepiscův ruských vštěpujíce ducha kulturního v barbarské a druhdy kočující kmeny.

Sotva sem v Brodech zavadil o zábradlí celní, vřískalo to okolo mne jednohlasně „Průvodní list!“ Když sem se chtěl ustrašen tím přivítáním uchýlit pod ochranu úředníka, toho dne ve službě jsoucího, zůstal sem obklopený. Vyrvali mi tu na přední stráži židé dokument, pojišťující mou jsoucnost, a uměleckým slohem vypodobňující můj nos, bradu, oči, postavu, pleť a jiné mně patřící předměty.

Nevěděl sem, co to znamená, že na místě úředníkově židé o mou osobu tak se starali, protože k dokončení mého úžasu se mne několikráte ptali:

„Pán je šlechtic?“

Přisvědčil sem obklopující mne tlupě, že dle svědectví politického skutečně

musím patřiti k třídě lidí, jež jest tak šťastnou, že členové k ní náležicí přivítání bývají v Brodech deputací tak bouřlivou.

Podivení mé se ještě zvětšilo, když jeden z těch potomků Makabejských dodrav se ke mně mi sdělil, že mne dobře zná, abych toliko s ním šel, poněvadž ti tam, ukazuje na své spoluvěrce, jsou šachráři a ničemníci. Nepřiznávaje se velice k té známosti, ale strkán, znepokojován a netrpěliv, co to má znamenat a jak se pohádka ta dále rozvine, rozstrčil sem vetřelé plémě Davidův a šel sem za tím, jenž se tak horlivě ku známosti mé hlásil, ač sem skutečně před tím nikdy neměl štěstí spatřit té brady, jejíž barva hraje největší úlohu ve výtvorech Rafaelových, okrášlujíc ve vrkočích rozmarně spořádaných nebeské tváře téhož mistra.

Když přinucen přiznal sem se k té známosti, můj žid bera mne vítězoslavně pod svou ochranu, promluvil důstojně: „Gajweg! to můj purec!"

Celý mne následující houf se rozprchl, dotknutý jakoby čarodějným heslem, ustoupil od své dotíravosti, patře závistivým okem na vyrvanou kořisť. Tak sem byl formálně dobyt, zajat a úsilně vzdálen ode všech, již se mnou mluvit chtěli.

Co to bude, pomyslil sem si, a poněvadž nejsem bázlivé povahy, a v čáry a předsudky nevěřím, oddal sem, poněvadž sem dokonale věděl, že v ten čas nepřipadá židovská veliká noc, aby mi dle podání lidu pro okrášlení přesnic krve vzíti chtěli, svou šlechtickou osobu pod dozorství bradatého strážníka.

Doprovodil mne do hostince. Tu teprv dozvěděl sem se, že záloha ta již před mým příjezdem byla zosnována a že se vědělo, že přes Brody pojedu do Kyjeva, poněvadž kdesi několik mil před Brody, kde sem byl k vůli krmení stanul, naskytnuvší se četníci žádali průvodního listu, jejž každý na jich požádání ukázat povinen a poněvadž židé jakýmsi spůsobem vědomosti té od těchto strážců veřejné bezpečnosti nabyli, odebírajíce zprávu tak dříve nežli představenstvo: zatím se důkladným popisem mé osoby zaopatřili ještě před mým příchodem, aby mne v ten spůsob přivítali, jak sem prvé již pověděl. Účel byl mi však úplně neznám, poněvadž neznám ve světě obchodním, nemohl sem se domysliti, jakým spůsobem můj příjezd zájmům finančním sloužiti mohl.

Když sem se pohodlně ubytoval a z prvního překvapení si oddechl, prosil sem nově naskytnuvšího se mi známého, aby se mi o příležitost do Kyjeva postaral. Můj rudobradáč osopiv se pravil:

„Jak to? K čemu vám shánět příležitost; na vás čeká povoz vídeňský a čtyři koně. Vy, pane, jste šlechtic a přijedete v kočáře, vy můžete v kočáře jeti."

Ač sem byl o tom přesvědčen, že mi nikdo zabránit nemůže, v kočáře jeti, přece znaje důkladně stav své kasy, pochyboval sem velmi o možnosti tak výhodného cestování, a v ten smysl dal sem vetřelci odpověď.

„K čemu vám platit? velmožný pane, pojedete do Kyjeva zadarmo."

„Jak to? nechápu příčinu takového nabídnutí."

Teprv po dlouhém výkladu dozvěděl sem se, že jsem ustanoven figurovat co vlastník toho povozu, aby jej bez placení cla podlouditi mohl, začež sem jakéhos vyššího finančního úředníka ruského představovati měl.

Podivnost ta, že se povoz podloudí člověkem, jehožto závazkem jest střežit obchodní zájmy státu, tak mne zaujala, že s radostí sem přijal nabídnutí toho, a to tím více, že podniknutí takové se stavem mých financí velmi souhlasilo.

„Ale, ať již s nikým v závazek nevcházíte," prosil úsilně židák, a když sem ho svým slovem ubezpečil, odvolávaje se při tom na můj průvodní list, kde bylo napsáno, že sem šlechticem, vyloživ jemu *verbum nobile*, mezi námi řečeno, tento zbytek přijmí, které uložené v archivu mezi jiným haraburdím rodinným, nabídl mi žid, rozčilený mým výkladem o povinnostech šlechtických, řádný oběd s vínem, jejž sem arciť přijal, poznav tu prakticky, že přece jest dobře býti šlechticem, a že v posměch uváděné diplomy, i rouhání se demokratův, socialistův a komunistův má původ toliko v závisti a žádosti, aby nás tohoto drahého klenotu zbavili.

Poprvé byl sem spokojen, že sem šlechticem, ač minuly časy, kdy stav rytířský službám vlasti věnovati se musel, a že nyní má znamenité privileje, osobně bezplatně cestovat a býti podloudníkem. A již dále sem nepochyboval, že patřím k stavu tomuto, když policie, jejíž povinnosti jest, všude šetřiti pravdy, napsala mi: *Ritter*; maje to černé na bílém řádně napsané, povznesl sem pyšně čelo, pohlížeje na chatru, která jezdí ve vozech a bryčkách, a které spravedlivě vyhovuje svobodomyslná ruská vláda.

III.

Přesvědčen výkazem úředním o stavu svém, začal sem sníti o důstojnostech, berlách i křeslech senatorských, a poněvadž dle povahy své miluji zádumčivosť, rozhárala se mysl má tak v tom romantickém postavení, že sem usnuv pevně, rozdrážděnou bujnou obrazotvorností spatřil ohromnou korunu, ověnčenou vavřínem, se známým nápisem, jenž sloužil rytířstvu francouzskému za heslo: *noblesse oblige*, a přestrašen, jakoby mne byla můra sužovala, probudil sem se namáhavě a zvolal: všecko na světě, jenom ne *oblige!* a skutečně, co to za privileje, co to za důstojnosti, žádá-li se za to jakých povinností; po tom netoužím a pomysliv si, že sen klame, uspokojil sem tím důkazem tak své znepokojené city, že sem se navrátil v stav obyčejný, blahoslavený, *far niente*, jak to pravému rytíři přísluší.

Ubezpečen, že pojedu v kočáře, poněvadž jasným toho důvodem byl řádný oběd zaplacený jako na závdavek potomkem Šalomounovým, a upevněn v přesvědčení, že jsem šlechticem, zapálil sem si dýmku s dlouhou troubelí, křikl sem, tváře se dle možnosti jako veliký pán, na vcházejícího Abrahama.

„Co chceš, osle?" — tváře se rozmrzele a jakobych se nudil, což má značiti člověka myslícího. Tak dobře podal sem to „osle", že se žid zarazil a zvolal:

„Nic, jasný pane!"

Uspokojen tímto výsledkem vyššího mého policií stvrzeného stanoviska, vzal sem na se tvář shovívavou a pravil přestrašenému:

„Sedni si!"

I pokračovali sme v rozmluvách snem mým přetrhnutých, o cestě v kočáře a věrném úřadníku ruských financí.

Zaopatřen jsem tedy titulem třídy privilegované, i zapsán na věčné časy v knihy úřední, z nichž, dostaneš-li se tam jednou, vymýtiť tě není snadno. Jeť vůbec známo, že se přitom užívá mnoho formálnosti a přílišné obezřelosti, aby se každé možné mýlce a nepředvídané události předešlo: abys ukázav malý toliko závitek papíru i po uplynutí let i století snadno bezpečného zřídla dospěti mohl, k čemuž ti posloužiti musí

nejbezpečnější dokumenty, *en regle* s pečetí, podepsané, protokolované a exhibitované, které dokážou, že jsi šlechticem po meči i po přeslici, s všelikými přednostmi, náležícími stavu tomu. Z předností těch není nejmenší jezditi v kočáře, u šlechty ruské tak důležitém, jako v sbratřeném zaurálském Tatarsku, jehož hlavním sídlem jest Peking, kde mandarinům volno dle zaslouženého stupně nositi páví péro v předu neb v zadu čínské čapky, anebo pověsit si žlutý střapec co odznak důstojenství svého.

Provázen židem, jenž řemesla svého jsa podloudníkem musel dokonale býti obeznámen s právy a zjevy ruskými, a zasvěcen v tajnosti administrace té mongolštiny, a opatřen proti všelikým nepříjemným výsledkům naší výpravy, byl sem druhý den hotov k cestě.

Přijel kočár se zavazadly nahoře, v předu i v zadu, uvnitř s vkusnou francouzkou dvojkou, párem pistol a sobolem, rozloženým na sedadle.

Celý ten náklad tak mne zastrašil, že sem chtěl ustoupit od smlouvy a spokojiti se raději s demokratickým povozem, když žid vypočítávaje vše, co jest v zavazadlech mne ubezpečoval, že to rytířovi pod blahoslavenou vládou cara ruského míti volno, a takovému šťastnému tvoru a majiteli takového policejního dokumentu dovoleno míti tolik lžic a lžiček, poněvadž to na bíledni, že mně nelze jísti toutéž lžicí, kterou sprostý lid jídá kaši a jíchu; že car ruský uznávaje blahosklonně potřeby cestujícího rytířstva, uznal za spravedlivé, vyhověti dlouholetým domáháním této třídy lidí, dovoliv v nevyčerpatelné dobrotě po uvážení se senátem a radami svými, že každý dvořanín má dovoleno bez trestu míti tolik a tolik samovarů, košil, lžic a jiných věcí; a na důkaz přichylnosti své že vlastnoručně dodal v úkaze povolení jízdy v kočárech a kariolkách a jiných toho druhu povozech, což podle dávného spůsobu vtaženo jest do knihy šlechtické pod dátum N. a číslem N. a že pod nejpřísnějším trestem toho užívati zakázáno: měšťanům, podřízeným popům, sedlákům i všem věrným poddaným nenáležícím do třídy deváté. Dodávaje ještě zvláštním paragrafem, že přihlížeje k mezinárodním poměrům, zvláštní smlouva jest uzavřena, dle níž se právo to i na zahraničnou šlechtu rozšiřuje, dokáže-li při vstoupení do naší země policii dokumentem svým, že skutečně do třídy lidí těch náleží.

Můj žid klada důraz na tento poslední paragraf, řekl:

„Nu co se obáváte, pane, vy jste rytíř a patříte pod ochranu tohoto práva!"

Bezpečnosť židova, jenžby byl neokazoval tolik odhodlanosti, kdyby byl neznal důkladně ducha i pravdivosť ruských opatření, uspokojila mé obavy a sed do kočáru rozložil sem se pohodlně, a zapáliv si opravdové havanské, ubíral sem se z Brodů.

Posud nemohu pochopit, jakým spůsobem mi žid podloudník, neznaje mne, poněvadž sem poprvé byl v Brodech, svěřiti mohl tolik drahého zboží. Snad instinkt, jenž abych tak řekl, podobně jako pes po zvěřině, on po lidech a jejich kapsách slídí, provázel v ohledu tom syna Israelova.

Vypraviv se z Brodů byl sem vzdor důvodům židovým, jenž proskoumav hluboce rozkazy ruské následky výpravy naší mi takměř vymluvil, dosti nespokojen, jak to obyčejně bývá, má-li nás nějaké nebezpečí buď přemoci aneb minouti.

Za mého pohlížení do nejbližší nejisté budoucnosti spozoroval náš kočár pohraničný kozák, ozbrojený ohromným, takměř katanským palašem a vylez na kozlík usadil se vedlé mého vozky. Přiznávám se, že obávání mé zvýšilo se ve strach, poněvadž sem myslel, že přistihnut na skutku projdu řadu všech mučenníkův sibiřských,

aneb že při nejmenším zbaven budu výhod smlouvou mezinárodní určených, aneb že se mi aspoň dostane ran holí neb nahajkou na pohovce místo obyčejné lavice, sloužící třídám nejnižším, jež se netěší z laskavých pohledů carových.

Když myšlénky tyto jako černé chmury mysl mou zahalily, obrátil se vozka a ubezpečiv mne mrknutím, že není nebezpečí, prosil mne, abych uctil Rusa, věda, že mám v povoze nemalý sklad rumu co zbraň, mohoucí přemoci i obyvatele svaté Rusi.

Podal sem kozákovi láhev, který ukloniv se náležitě, jak toho dvornost krajiny té žádala, přiložil ji k ústům a nachýliv ji držel ji tak dlouho v tom postavení, až oddechnuv si rozčilen mi ji navrátil blbotaje: „blahorodi!“ práznou, ale úplně práznou. Byla to nenačatá dvoužejdlíková láhev.

V ten čas poznal sem teprv dokonale pravdivou dokonalost a ústrojnost jazyka ruského, i jeho literaturu.

Jak to? — ptáte se — jakou styčnost má literatura s láhví rumu?

Povím vám to. V Brodech ještě poznal sem jakéhos Rusa při obědě, cestujícího to svobodomyslníka, kterýž veda se mnou dosti žvavou rozmluvu o literatuře polské a mnohem výše stojící ruské, vypočítával mi všechny pravoslavné Voltairy, Raciny, Shakespeary i Mickiewicze, úplně mne přemohl, neboť odvolávaje se na jadrnost ruských pojmů pravil:

„Tedy na příklad, pane, máte-li tak jadrný pojem jako je subutelník?“

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— (*Divadlo.*) Dne 7. května. „Panna Orleanská“ od Schillera, překlad od Macháčka. — Slečna Malá vystoupila v titulní úloze po druhé. O talentu slečny Malé se vyslovila kritika jednohlasně, a to rozhodně ku prospěchu jejímu. Jsme nyní žádostivi zvěděti, kterak se slavné ředitelstvo zachová k ní stranu engažementu a kterak dokáže, umí-li aspoň trochu šetřiti hlasu veřejného. U nás ještě mnoho oborů jest neobsazených, a vyskytne-li se někdo, jenž by některý zastal s prospěchem, získá jej ředitelstvo za plat, který jinde mají choristé, jako se osvědčilo u p. Vecka, aneb není-li spokojen s platem ještě menším, propustí jej zhola, jako propustilo sl. Borovskou. Slečnu Malou ceníme si výše co do nadání, než sl. Borovskou, a dle všeho jest také patrné, že jest jí dráha umění hereckého otázkou veškeré její činnosti. Tenkrát ještě nedostávalo ředitelstvo 10.500 zl. r. č. subvence ze zemského fondu; nyní, kdy je dostává, jsme oprávněni žádati herce zemského ústavu důstojné. Doufáme, že sl. ředitelstvo nebude zde hřešit na vlastenecký cit sl. Malé a že jí podá gáži důstojnou jejího umění. Přejeme si, aby ty časy byly již za námi, kde se z obětí mnohých plnily kasy jednoho; aby herec, má-li se státi umělcem, býti jím mohl tělem i duší a nemusel se teprvé na jiných stranách ohlížeti po prostředcích, jimiž by se co umělec uživiti mohl. Engažování sl. Malé jest nám nutné, neboť se jí částečně doplní personál beztoho neúplný. Slečna Libická může pak s prospěchem zastávat odbor sentimentální a příslušné partie ve veselohře, k čemuž se individuálnost její hodí výhradně. — Ostatní souhra byla dobrá. Pan Grund se poněkud již mírnil a p. Seifert provedl úlohu svou k uspokojení. Návštěva byla vzdor deštivé nepohodě četná.

Dne 10. května. Sl. T. Boschettiova, lokální zpěvačka našeho divadla, zvolila si k svému příjmu Lortzingovu komickou zpěvohru „Car a tesař“, jejíž text dr. Pečírka přeložil. Překladatel hleděl nejen na důraz, nýbrž i na přiměřenou výslovnost, což větším dílem u mnohých operních překladů nenalezáme. — Provedení této zpěvohry bylo v celku mdlé; postrádali

sme téměř u všech zpěváků drastičnost. Kdyby nebyl p. Sák co Van Bett obecenstvo hrou častěji k smíchu povzbudil, nebyli bychom se ani nadáli, že sme přítomni komické zpěvohře. Beneficiantka co Marie pohybovala se ve hře dosti živě; její zpěv neobsahuje však dosud přiměřeného výrazu. Ostatně musíme uznat pilnost slečninu, neb se v tak krátkém čase, co u našeho divadla meškú, již dosti zběžně česky mluviti naučila. Obecenstvo vyvolalo ji po ariettě v prvním aktu, v níž slečna naznačila trefné stupňování slov „Pak bys neměl žárlivým býti," čehož následek byl, že arietta ona příznivějším výsledkem se minula. Ačkoli slečna slabý i málo ohebný hlas má, jenž dosud rozmanitou barvitost nepřipouští, může přece v operách dobrou akvisicí býti v úlohách menších. Car Petr I. byl p. Švarcem v celku dobře proveden. V jednání prvním by mu větší živost v pohybech nebyla škodila. Pan Kysela co Petr Ivanov bavil obecenstvo toliko hrou. Ve zpěvu nás neuspokojil. Intonuje chybně, nejasně vokalisuje a zpívá příliš jednotvárně. Vděčná úloha purkmistra sardamského byla by zajisté v mnohém ohledu získala, kdyby byl p. Sák disponován býval. Nemoha vyniknouti hlasem, chtěl hrou nedostatky vyplniti a spustil se patřičných mezí, násled kemčehož častěji přeháněl. Taktéž nesouhlasíme s p. Sákem jak refrain „Kdo by mě chtěl opálit, musel by časně vstát" pojal. Pan Sák přednáší jej více s pánovitostí než s jakousi samolibostí. Pan Polák (Marquis se Chateauneufu) počínal si ve hře i zpěvu rozumně. Ostatní menší úlohy byly dle sil provedeny. Pp. Čechovi (Generál Lefort) a Lučinskému (Lord Syndham) přáli bychom bujarejší hru a významnější zpěv. Sborům scházela na mnoze sjednocenost. Orchestr doprovázel častěji silněji, takže hlasy zpěváků někdy slyšány nebyly. Poukázali sme již několikráte na tuto vadu, avšak — vše zůstalo při starém. Taktéž opakovati musíme dřívější poznámku, by se orchestr aspoň o jeden kontrabas ještě sesílil. Dva kontrabasy, jež se v orchestru nyní nalézají, jsou v poměru k ostatním nástrojům nedostatečné a bývají při plné hře kryty druhými nástroji. Jsme žádostivi, zdali našemu přání zadost se učiní. Návštěva byla velmi slabá, bezpochyby za příčinou krásného počasí.

Dne 12 května. „Doktor Robin" od Premayera a „Český dobrovolník a francouzská selka" provozovaly se v známém obsazení. Mimo to tančila sl. Hoyosová, od Karlova divadla ve Vídni, dva tance. Poněvadž slečna ta bezpochyby ještě jednou bude tančit, ponecháváme si bližší zprávu na příště.

— *Repertoire* zatímního divadla na příští týden. Na zejtřek se oznamuje se zpěvohra. Na den 16. jest „Angelo" od Viktora Huga (slč. Malá); v sobotu na den sv. Janské pouti „Jiříkovo vidění," v nedělidne 17. „Střelec kouzelník," v úterý 19. „Sňatek z násilí" a ballet. Ve čtvrtek dne 21. „Valdštýnova smrt" (slečna Malá.)

— *Šafaříkova knihovna.* Z nařízení chorv.-slav. kanceláře dvorní vyzvala chorvatská místodržitelská rada Záhřebského vrchního župana Ivana Kukuljeviće, dr. Gaje, Al. Babukiće, aby odhadli cenu Šafaříkovy knihovny. Jmenovaní pánové sešli se dne 3. t. m. k poradě a uvážívše skutečnou cenu kněh a rukopisů jakož i zvláštní důležitost, kterou má sbírka ta pro jihoslovanskou akademii, shodli se na tom, že knihovna za 20.000 zl. přeplacena by nebyla.

— *Slečna Zawiszanka* neopustí o příštích svátcích svatodušních zdejší divadlo německé.

— *Umělecká beseda* uspořádá dnes ve svých místnostech na střeleckém ostrově večerní zábavu, k níž mají přístupu i dámy. V zábavě té účinkovati budou dámy sl. Zawiszanka, paní Pešková, pp. Bláha, Heller, Karásek, Kolár ml., Pivoda, Smetana a Tomášek. Není pochybnosti, že zábava ta bude právě umělecká a že hojný již počet přátel „besedy umělecké" ještě rozmnoží.

— *Ve valné hromadě „Svatoboru"* dne 17. t. m. o desáté hodině ranní v zasedací síni na radnici bude se jednati o těchto předmětech: 1. Podá se zpráva jednací za minulý rok. 2. Voliti se budou čtyři údové výboru. 3. Podán bude návrh ředitelstva, aby někteří pánové, kteří si získali platné zásluhy o spolek, vvoleni byli za údy přispívající a zasloužilý spisovatel za úda skutečného. 4. Voliti se budou revisoři účtů. 5. Předseda spolku dr. Fr. Palacký učiní přednešení o poměru spisovatelstva ke vzdělání řeči a literatury české.

— *Umělecká letošní výstava* řadí se slušně k výstavám předešlým; nevyniká totiž v ničem. Několik lepších krajin, a to jest vše. Ostatně vidíme tu staré známé, a genreovy obrázky někdy ještě dřevěnější než jindy. Pohodlná prostřednost drží tu velký vrch, nikde velké, uchvacující myšlénky a podobného vyvedení. Vypadá to jako feuilletonistické články naproti uměleckým dílům. V jedné věci tu však pokrok přec. Seznamy a nápisy jsou totiž letos poprvé také v české řeči; seznamy české jdou věru nemálo na odbyt.

— *Výbor „Hlaholu"* dává svým zakládajícím a přispívajícím údům u vědomost, že ve čtvrtek dne 14. května podnikne pěveckou vycházku do údolí sv. Prokopa. První zastaveníčko jest v Hlubočepech, návrat večír k 8 hodině.

— *Jan hrabě Harrach* prodloužil lhůtu k zasýlání oper a librett v příčině cen jím vypsaných do posledního září tohoto roku.

— *Pohřeb zesnulého Fr. M. Zippe.* V se-

zení přírodnického odboru českého musea dne 8. května vylíčil prof. Krejčí život zemřelého přírodozpytce Fr. M. Zippe živými a vřelými slovy a vytknul hlavně jeho zásluhy o Museum české a domácí přírodovědu. Návrh jeho, aby se postavilo na vděčnou upomínku v síni mineralogické v Museum mramorové poprsí Zippovo, jednohlasně přijat jest. Poprsí má od sochaře Maxe nákladem četných přátel zemřelého vyvedeno býti.

— *Jak veliké, v naší literatuře dosud jediné*, jest podniknutí Kobrovo u vydávání českých kněh, o tom svědčí nejlépe právě rozeslaný „Seznam kněh a obrazů vydaných nákladem kněhkupectví I. L. Kobra." Dle seznamu toho obnáší řada kněh p. Kobrem během asi čtyř roků vydaných, již celou skoro bibliotéku a svědčí o zvláštní, neobyčejné podnikavosti firmy této. Seznam ten nabyl také živosti přidanými do textu obrazy vyšlých tam kněh illustrovaných.

— *Jana Dobrzańského* velmi zajímavých povidek „Doma i za mořem" vyšel právě sešit třetí; přináší povídku „Vyhnanci," již z polského přeložil A. Štrauch. Povídky ty zajisté dojdou zvláště nyní hojné obliby, an se předmět jich událostem naší doby právě hodí.

— *Herlošových povídek novověkých* „Svět a lidé" v překladu Jiljího V. Jahna vyšel nákladem Kobrovým dílu prvního sešit čtvrtý. Ukončena v něm povídka „Strýc Forster," a začíná v něm „Sestra a nevěsta."

— *Dr. Virgil Grohmann* známý co tlumočník českých písní a zvyků do němčiny, vydá nyní celou sbírku pověstí v Čechách, s titulem „Sagenbuch von Böhmen und Mähren." Sbírky té vyšel právě díl první, jenž obsahuje pověsti z Čech; druhý díl přinese pověsti z Moravy. Pak následovati budou ještě všeliké zvyky, obřady a p. Práce to zajisté velmi záslužná.

— *Koncert.* Žofínská akademie uspořádá svým údům při příležitosti jmenin J. c. k. Vys. arcivévodkyně Žofie, jakožto své nejvyšší ochranitelkyně, dnes v 5 hod. odpol. v sále Žofínském koncert. Program: I. oddělení. 1. Motetto: Pleno choro jubilemus; sl. Fr. X. Brixi. (Nar. 1732, † 1771) (Ponejprv). 2. Vánoční píseň pro smíšený sbor; sl. A. W. Ambros (báseň od J. Taubra ze XIV. století). 3. Svatý Nepomuk, tříhlasý sbor; sl. J. V. Tomášek. 4. Duchovní menuet: „Umříti musíme," píseň z českého kancionálu od r. 1764, pro smíšený sbor upravil J. L. Zvonař. (Ponejprv). 5. Chor: „Lobet seinen Namen;" slož. F. E. Fesca. (Nar. 1789. † 1826.) — II. oddělení. 1. Svatý Václav. Legenda ve tří dílech z českého kancionálu pro sola a smíšený sbor ve čtyrech a šesti hlasech upravil J. L. Zvonař. (Ponejprv). 2. Ranní zpěv, pro solový hlas sopranový a tenorový a smíšený sbor; sl. J. F. Reichardt. (Nar. 1751, † 1814.) (Pon.) 3. Sinfonia sacra: „In ecclesiis benedicite Domino," pro dva čtyrhlasové sbory, tři cinky, dva posauny a housle slož. Giovani Gabrieli. (Nar. ve Vlašských Benátkách okolo polovice XVI. století, † 1612.) (Ponejprv.) (Tento druh hudební skladby byl vynalezen a sloužil, aby se každé slavné veřejné objevení nejvyšší státní hlavy (benátské republiky) oslavilo zpěvy, jež by se podobaly zpěvům církevním, i aby bylo dáno zpěvům těmto nové významné ozdoby, jakož i aby se jimi církevní slavnost v pravém a vlastním smyslu svém rozšířila.)

— *P. T. pánům nakladatelům českých kněh.* Jsa níž podepsaný od slav. představenstva knihkupcův rakouského mocnářství důvěrou v sestavení bibliografie veškerých kdekoliv vyšlých českých knih poctěn, uvázal jsem se milerád v užitečné i nutné podniknutí toto. Aby se však předsevzatému, dobrému úkolu co nejžádoucněji vyhovělo, vidím se nucena takto veřejnou cestou poprositi veškeré pány nakladatele, by mně v nejkratším čase každou u nich vyšlou knihu hned po vyjití s udáním ceny a kde k dostání jest tato, laskavě zaslali. Knihy mne došlé se buď zase řádně zpět odešlou neb v účet vezmou. Doufám, že přání mému vyhověno bude všestranně, jelikož vydáním řádné bibliografie nejenom ctěnému obecenstvu, ale i každému z pp. knihkupcův a nakladatelův zajisté se poslouží.

Emanuel Petřík,
(Národní knihkupectví.
V Nových alejích číslo 117, v Praze.)

— *Zejtra jest beseda v Karlově Týně*, v hostinci p. Plačka. Čistý výnos obětuje ku zvelebení zašlé stavby hradu Karlova Týna.

— *Z Litomyšle.* (Ochotnické divadlo.) Dne 2. t. m. uspořádali zdejší pp. ochotníci opět představení, kteréžto nabylo pro nás v dvojím ohledu důležitosti. Seznali sme totiž, že k zdařilému provedení kusu není zapotřebí oněch slečen, které až posud měly za to, že mají privilegium ke hře a že mimo ně jiná ani nejmírnějším požadavkům nevyhoví. Měli sme příležitost viděti dvě začátečnice a shledali sme, že dovedou tak uspokojiti obecenstvo, jako ony slečny, které se vší hry odřekly. Co do provedení dopadly oba kousky v celku dosti dobře; dávalo se totiž: „Kdo jsem?" a „Při piketu." V prvním vyznamenal se Dolský (p. Metyš.) jenž svou hrou opětně dokázal, že dovede vniknouti v ducha úlohy; Vilemína (sl. Konorzova) byla dosti dobrá a lze se nadíti, že až na jevišti více zdomácní, nahradí nám mnohou jinou slečnu. Ostatní úlohy uspokojily, jen Bouřil (p. Quaiser) nelíbil se naprosto; osvědčilť svou hrou, že nemá ani ponětí o dobré hře, a mohu říci, že sem od něho, „jenž již tak mnohá divadla viděl," něco více očekával. V druhém ku-

se příslušela by veliká chvála p. Hradeckému (Chevalier z Rocheferrieru) kdyby byl býval více mocen úlohy; Rosina (slč. Chotěnovská) odříkávala více než aby byla hrála; Arnold (p. Veselík) a Mercier (p. Dušek) byli dobří. Za druhé přesvědčili sme se při tomto představení o netečnosti zdejšího obecenstva, kteréž nejen že není povděčno pp. ochotníkům za uspořádání podobné zábavy, ale i tak malé účastenství jeví, že hráli tentokráte pp. ochotníci skoro v prázném domě, tak že výnos ani útraty nekryl. Nedivil bych se, kdyby se nesúčastňovalo obecenstvo naše tu, kde by neznalo účel čistého výnosu; avšak při takové zábavě, jejížto čistý výnos vždy k dobročinnému účelu věnován, jest v skutku taková netečnost, řekl bych podivná. Vzdor klesajícímu účastenství chystají pp. ochotníci nové představení v nejkratším čase, o kterém neopominu Vám opět zprávu podati.

Směs.

* *Zatmění slunce* lze pozorovati dne 17. t. m. a sice skoro po celé Evropě. Ve Vídni započne ve 4 hod. 48 minut večer a skončí v 8 hodin 16 minut. Velikost zatměné plochy obnáší 42 palce. Celé zatmění objeví se tedy nad západním obzorem a slunce zajde za minutu, jakmile zatmění největšího stupně dosáhne, totiž o 7 hod. 33 min.

* *Dívky snatkuchtivé.* Správa veřejného podporování v Paříži odeslala tyto dny do nové Kaledonie zásylku druhu zcela podivného. Jest to 20 mladých dívek mezi 15 a 22 lety, určených k tomu, aby pod dozorem vlády provdány byly za francouzské osadníky, ponejvíce bývalé vojíny, kteříž po sedmileté službě stali se rolníky aneb řemeslníky. S usrozuměním svým vyvoleny jsou nejsilnější a nevzdělanější z ústavu pro veřejné podporování a zaopatřeny slušným věnem, k němuž přispěla císařovna, dadouc každé po šálu. Dvacet těchto vdávavých dívčin odjelo onehdy do Lorientu, odkudž v průvodu a pod dozorem více duchovních na parník „Fulton“ přepraveny budou.

* *Zloděj v katafalku.* V Kapue zemřel arcibiskup-kardinál Cozenca, a smuteční, zádušní slavnost byla v zelený čtvrtek. Katafalk byl obstoupen množstvem nábožným; najednou však počala se hýbati mrtvola na katafalku ležící. Zástup okolo stojící začal utíkati ku chrámovým dveřím, někteří ale vůkol katalku stojící vojáci nevěříce, žeby kardinál obživnul, přiblížili se, aby viděli, jak se věc má, a skutečně nalezli pod katafalkem živého člověka, jenž vida se vyzrazeným, dal se na útěk a uskočil. Byl to zloděj chtící obrati kardinála o drahé věci.

* *Jak máme spáti?* Dr. Binns ve svém díle „o spánku“ odporučuje následující prostředek, kterým lze nabýti pravidelného spánku: Ulehna na lůžko polož se na levý bok a dej hlavu pohodlně na podušku, aby tvořila onen úhel, jako kdybys táhl rovnou čáru od hlavy k ramenu. Pak vdychna do sebe tolik vzduchu, co ti možno pojmouti nosem, sevři jemně ústa. Potom ponech plice přirozené jich činnosti t. j. nezrychluj aniž prodlužuj dýchání. Nyní si představ, jako bys viděl vzdušný proud z dírek u nosu ustavičně vycházející; a od toho okamžiku, kde ducha tvého upoutá obraz tento, zmizí vše ostatní idey, vědomí a úpomínky tě opustí, mohútnost představovací a obraznost klesnou v dřímotu, rozumu činnost jest překonána, mohútnost citů ztratí svou ponímavost a člověk nebdí více, nýbrž sní. Celá však řada těchto zjevů jest účinek jediného okamžiku a právě ona doba, v níž jsme upoutali ducha svého tak, že se oddal jedinému pouze citu; všechny ostatní pojmy ztrácejí váhu svou, a spánek zastře vše zapomenutím. — Kdo nemůžeš usnouti, zkus to. *F. G—l.*

* *Připravovaná samovražda.* V Mondovi zastřelil se tyto dny jistý Pietro Ferrero, 30letý. Praví se, že ho neblahé poměry rodinné ku kroku tomuto přiměly. Událost tato otřásla obyvatelstvem měvším Ferrera za muže vzdělaného tím více, jelikož veřejný úřad bezpečnosti praničeho nepodnikl, aby zamezil hrozný ten čin. Již více měsícův předpovídal Ferrero konec svůj na zelený čtvrtek. Dal postaviti máry do svého pokoje, jenž černým suknem obestřen byl; více nežli sto svícnů postaveno bylo vůkol mar, kteréž před dobou smrti svícemi opatřil. Na dveřích přibita byla cedulka s nápisem: „Umělec Ferrero Pietro představí zde ponejprvé a naposledy s chladnou krví a dle anglického spůsobu samovraždu.“ Ohromné cedule s nápisy pokrývaly stěny a vztahovaly se k tragickému konci a prosbou samovraha o modlitby přátel. Rozličné papíry obsahovaly poslední vůli jeho. Všecky tyto přípravy nebyly ani dost málo tajeny, Ferrero sám vodil známé do světnice, vysvětloval jim účel příprav a ustanovil oděv pro dobu onu osudnou; při tom zůstal dům jeho každému navštěvovateli otevřen, tak že záměr Ferrerův vůbec znám byl a lidé se tázali: neučiní-li úřad ničeho, aby odvrátil strašný ten čin? Policii nebylo lze k žádnému zakročení pohnouti. Když určitý den a hodina se dostavily, rozžehl Ferrero oněch sto svící, oblekl se jak dotčeno, nahnul se nad máry a výstřel z pistole učinil konec žití jeho.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském knĕhkupectví v nov. alejích č. 136. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: Vítězslav Hálek.

Číslo 21. 21. května 1863. XIII. ročník.

Sláva.

Sonety.

1.

„Co hledáš, june, na zeleném břehu,
že po truchlé ti líci slza kane,
tvé oko ohněm vášně rozhárané
že jasné vlnky sleduje v jich běhu?“ —

— Aj! hledám Slávu! Tuto její něhu
sem poznal; ještě, když mi v mysli stane,
má duše chvějící se celá vzplane
mi sladké rozkošnosti ve zážehu!

Ach, ode dne, co širé nebe české,
tak o mnohých mi mluvic památkách
mi mladé srdce v ňádrech rozehřálo,

sem miloval ji; pro ni srdce plálo,
ji krásnou, neznámou sem vídal v snách
svých zahalenou v roušce ve nebeské.

2.

Zde sem ji viděl teď. Kol bujných skrání
mi přemilostně věnec ovila;
v laur zelený se lilje mísila,
v něm bělostí svou množíc růže plání!

Mě polibivši v čelo, dřív nadání
se vstrženému zraku ztratila,
tak rychle, že ni stopa nezbyla
mi, jak můj zrak se po ní shání.

Ji marně volám: ona zpět se nevrací;
k ní marně mysl má se večer obrací,
i na přírodu když se jitro zasměje.

Mé povzdechy se tužné netknou nevděčné,
a marně znovu se jí kořím, netečné,
i darmo připomínám marné trofeje! —

3.

— „Rci však mi, june, — odpustiv že směle
ti myšlénky své jevím v řeči zvědavé —
zda nekochal si v rozkoši se lákavé,
když Sláva tak tě ověnčila skvěle?

Kdo na čin první již si k spánku stele,
věz, tomu sláva neudílí pocty své;
brž opouští jej v pýše jeho nepravé,
jej nenávidí, povrhá jím cele!

Jeť trním poseta a utrpením
ku Slávé cesta; kroku zastavením
zadáváš palmu svému sledovníku!

Nuž povstaň z nečinnosti své, mladíku,
procitniž duch tvůj z nečinnosti malátné
a uzříš jistě Slávy stopy posvátné!“

4.

„Vzmuž se a snášej! Mládí svoje ohnivé
drž na otěži mysle osvícené
a opatrně srdce nezkušené
uzavři před pablesky slávy šálivé!

Ku snaze pro tebe snad méně vábivé
a více obtížemi ohražené,
však krasší, světější, teď v přiměřené
se duchu svému lásce přitul uctivé!

Což nemiluješ vlast?... A trpět pro svou vlast,
to vznešená, ač ovšem málo znaná slast:
zda není sladší nad vši slávu světa?

Nuž k činu, june! V památce ti vděčné
již u potomstva skvělý vavřín zkvétá
želané slávy, pozdní sic, však věčné!“

Z vlaského přeložil *B Nápravník.*

Náš dědeček.

Povídka od *Vítězslava Hálka.*

III.

Asi týden na to seděli u dědečka právě u oběda, když vešel k nim jakýsi člověk, an byl dříve zaklepal na dvéře. Strýc Jan při stole neseděl.

Zaklepání na dvéře jest ve statku skoro událostí, tím spíše u dědečka, ana vesnice leží daleko od silnice; muselo by se státi jen nějakým divem, kdyby cizinec sem se doptal.

Sousedé tu žili ještě skoro v přirozeném stavu. To něco málo čtení, jemuž se byli naučili ve škole, byli by již dávno zapomněli, kdyby modlitby, jež brali s sebou v neděli do kostela, nebyli tištěnou literou načerněny.

Z psaní si pamatovali tolik, že nejeden z nich dovedl podepsati své jmeno; kdo to nedovedl, netrápil si hlavu, neboť to tři křížky spravily. Bez toho se sotva kdy podpisovali. Učenost, jak nazývali běžné čtení a rychlé psaní, považovali za výsadu pánů, tak jako jim že přináleží, aby se obírali lukami a orbou.

Kniha do vesnice té nezabloudila nikdy, a kdyby se sem byla zmátla cestou, bylaby opuštěným sirotkem; nikdo by se jí byl neujal, ani by jí nebyli dali noclehu. Rodiče jen že tak dětem koupili slabikáře, „první“ a „druhý díl,“ jak nazývali čítanky; jinak dáti nejaký peníz za jinou knihu, bylo z bůhdarma peníze vyhazovat. I u dědečka tvořil kalendář celou knihovnu; babička vždy vzala velké brejle na oči, čítajíc v něm v zimě, a zvarhaněné listy jeho stačily vždy právě tak daleko, aby vydržel do sv. Václava, kdežto byl zase vyměněn novým.

Nyní ovšem se tam již ledacos změnilo, ale ne mnoho.

Štěstí jich bylo, že měli dobré půdy, neboť tyto přemýšlely vlastně za ně. Aby půdy zvelebili, na to nepřipadl ještě tenkrát nikdo z nich; nezhoršily-li se, lepšími se nestaly.

Nářadí, jehož dědečkové užívali, přešlo beze změny na syny, aby tito na něm nezměnili ničeho.

I když světlejší doba vzešla lidu našemu, nevšímali si jí tu mnoho; nemluvila k nim. To jest tím nápadnější, an v nejbližším vůkolí sousedé se chápají všeho, co jen pokrokem slove, a v ohledu tom stojí v předu veškerého našeho venkova.

Avšak tuť patrno, že nejen moře má své ostrovy; má je i pokročilost lidská, a jen tak někdy, kdy se moře to zedme bouří a větrem, padne na tyto ostrovy několik blahodějných kapek; ale jen tak více náhodou.

Tedy jak povídám, zaklepání na dvéře bylo tu v skutku událostí, a babička se lekla tak, že se jí třásla až ruka, v níž držela lžíci.

Člověk, jenž do světnice vešel, pozdravoval velmi úlisně a byl samá poklona. Babičce se zprotivil hned na první pohled a zvláště odporné bylo jí pichlavé jeho oko. Ale dědečkovi se zalíbil.

Dědeček byl podivný člověk; přijít k němu a požádat jej o něco zpříma a otevřeně — ten obdržel mnoho. Ale kdo přišel úlisně, jemu se lichotil a jej vychvaloval, ten obdržel vše.

Babička hned musela přinésti ještě jeden talíř a příchozí si musel zasednout ke stolu, což udělal s mnohými okolky, jak se u nás posud děje.

Dědečkovi se to vše líbilo, babičce protivilo.

Ptal se ho, odkud přichází, kdo jest a podobně. Ale Novák, jak jim své jmeno udal, dělal i tu mnohých oklik, tak že z mnohých otázek a odpovědí nevěděli vlastně ničeho o něm kromě jmena.

Babičku obcházela jakási tajná hrůza; jakoby člověkem tím byl přišel nepřítel do domu a ona z každého slova se obávala, je jest jím vyměřeno na škodu.

Po obědě konečně začal, a tu již poznala babička jeho barvu.

„Máte prý svobodného syna," ptal se.

„Máme, máme," odpověděl dědeček, dychtiv otázek dalších.

„Bude se ženit?"

„A kdož na to již pomýšlí," vskočila do toho babička, nemohouc se zdržet.

„A kdož by na to pomýšlel, ne-li my?" převzal slovo dědeček, jakoby tím chtěl napraviti, co babička pokazila.

Babička již nepromluvila slova a vyšla ven; řekla tam strýci Janovi, kdo přišel a oč se jedná.

Co tam mluvil Novák s dědečkem dále, na tom nezáleží; tolik ale jest jisto, že když odcházel, loučil se s ním dědeček co s dobrým přítelem, slibuje, že se ještě častěji uvidí.

Když se Novák ptal po babičce, zavřela se tato do kuchyně a nechtěla jej již ani vidět.

Když večer přišel strýc Jan z polí domů, zavolal jej dědeček k sobě, aby s ním promluvil rozumné slovo, jak pravil.

Strýc Jan nedal na se dlouho čekat. Na stole již hořela svíčka a babička ještě šukala něco kolem kamen.

Dědeček řekl babičce, aby je zůstavila samotny, že se pak bez toho doví všecko. Ale řekl to jaksi přívětivě a babička uposlechla v tu chvíli. V té jeho přívětivosti leželo něco velmi milého, tak že byl v tu chvíli dědeček opět sobě podoben, jakým jindy býval.

I strýce Jana to překvapilo.

A začal jako diplomat.

Nejprvé o tom, co se za dne pracovalo, pak o tom, co se má pracovati příště, až se přiblížil vlastnímu úmyslu na samý práh.

„Vidíš Jene," pravil, „když si vzpomenu na tvůj život, jest mi vždycky tak jako svátečně. Byl si ještě malé dítě, když už šedivé hlavy nad tebou plakávaly radostí, kterak jsi vtipný a chápeš se všeho dobrého. A tys byl toho hoden, že sem byl na tebe pyšný. Ve všem si prospíval a všude byl si vyznamenán. Já myslil, že dobré símě zasývám do tvého srdce; nebylo-li vše dobré, odpusť mi, vůle má byla dobrá. A neujalo-li se vše, jak sem si myslil, kdož může za to? Sejeme vždy v naději, že se žeň zdaří; avšak nezávisí vše od nás. Někdy se nebe zakalí, a když vše považím od tvého mládí, nejde mi přece do hlavy, abysi chtěl vzdorovitě můj zármutek. Slzy radosti a slzy zármutku jsou docela rozdílné a otec nesměřuje k tomu, aby plakal ze zármutku nad synem. Co sem ti vštípil, odchovej zase dětem svým; pomysli ale, že jest velmi bolestné, nebýti více slyšen od syna, jemuž sme věnovali všechnu péči, a já bych ti nepřál, abys to zkusil někdy na dětech svých."

Dědeček se stal skoro měkkým. I se strýce Jana jakoby padalo pojednou mnoho, velmi mnoho, co jej po tak již dlouhý čas dělilo od srdce dědečkova. Ty upomínky na dřívější život, na tu spokojenost v rodině a na ten mír, jenž nebyl rušen ničím, v něm mocně budily touhu, aby se mír ten opět dostavil, jenž z domu byl již jako zaklený.

Člověk mívá okamžiky, že se v odporu svém unaví. Ostré tahy těch, proti nimž harcujem, se zmírní, a podle nich vystoupí také lepší stránky, k nimž sme po celý čas se neohlédli. Ochablost tato jest vlastně odpočinkem a v chvíli poklidu člověk dělá plány. Kdyby měl v takové chvíli po ruce hned toho, s nímž stál v odporu, snad by mu okamžitě podal ruku k smíření.

Jak pravím, chvíle ty bývají chvíle odpočinku a smířlivosti; avšak někdy si v nich odpočine odpor jen proto, aby pak povstal s novou silou a dospěl na výši třeba úžasnou.

Strýc Jan ve svém odporu nyní v skutku ochabnul. Někdy nám vezme dítě z ruky zbraň, kterou bysme byli nedali před tím za celý život. Strýci Janu ji vzal dědeček svou mírností; byl měkký jako dítě.

„Nemyslíš opravdu upustiti od Bětušky?“ ptal se dědeček za chvíli, kdežto byl syna pozoroval.

Hlas dědečkův se skoro třásl.

„Otče, zavolal ste mne sem proto?“ odpověděl skoro s bolestí strýc Jan.

„Nu, já ti nechtěl ublížiti a uvidíš, že se rozejdeme v dobrém.“

Strýc Jan poslouchal.

„Myslíš, že tě má Bětuška opravdu ráda?“

„Tak jako že v boha věřím!“ odpověděl strýc.

„Nu hleď, já ti nechci víru tu rozvyklat. Myslíš-li, že jednáš dobře, vyjednej si to se svým svědomím. Ale jen o jedno tě prosím. Máš-li ujmouti statek, potřebuješ dobrou hospodyni. Já nechci Bětušce upírat, žeby dovedla vést naše hospodářství. Ale přece nemůže škodit, ohlédneš-li se také jinde, abys mohl porovnávat. Tím, že se někam podíváš, nejsi tam ještě vázán, a přesvědčíš-li se, jednáš pak alespoň z přesvědčení.“

Strýc Jan věděl, kam dědeček míří.

„Zkázali nám z Břízova Horákovic, abysi přišel k nim se podívat. Děvče prý jest hezké a zámožné; nebude-li se ti líbit, nemusíš si ji brát.“

„Otče, pro všecko na světě vás prosím, nezkoušejte mne tak ukrutně,“ prosil sepjatýma rukama strýc Jan.

„Vždyť nemyslím tak zle, jak se ti zdá. Ale jen o tu jedinou službu tě prosím, abych přec věděl, platí-li ještě moje šedivá hlava něco u tebe: jdi se tam k nim podívat. Ponechávám ti vůli zcela svobodnou, nezavazuji tě ničím, ale jen o to jediné tě prosím. Nezalíbí-li se ti tam, můžeš pak dělat, jak myslíš. A budeš-li chtít, můžeš si pak vzíti — třeba Bětušku.“

Toto poslední dědeček již sotva vyslovil; hlas jeho byl jako zlomený.

Strýc Jan ale nevzdoroval. Zdálo se mu, že ta cesta za to stojí, aby za ni vykoupil Bětušku. Ani před chvílí si ještě nepomyslil, že jest tak blízký tomu, aby uskutečniti mohl jediné přání duše své.

A strýc Jan políbil dědečkovi ruku a dědeček cítil, že na ni ukápla slza.

„Půjdu tam,“ pravil a vyšel ze dveří.

Na pohled bylo nyní u dědečka vše zase klidno, a smířlivost jakoby je znovu všecky k sobě přiblížila. —

Když Novák od dědečka odešel, bral se rovnou cestou ke Kubištovům. To nevím, z vlastního-li popudu, aneb-li mu dal dědeček nějaké pokynutí. Ale to jest jisto,

že byl Novák prohnaný tak, že dovedl z dědečka vytočiti vše, co by vyvrátilo i poslední nejistotu situace.

Takoví lidé udělají ze zisku všecko a obrácejí z téže pohnutky mladé lidi na lásku hůře, než za starých časů obraceli katané lidi na víru.

U Kubištů se uvedl Novák opět poklonami, lichocením a hadí řečí a jeho oči píchaly na všecky strany jako vosí žihadla.

Není třeba konského kopyta a růžků na čele, aby člověk smýšlel a mluvil a jednal jako pravý ďábel.

Na dceru se neptal, neboť Bětušku hned uviděl, když jí matka pokynula, aby dala na stůl chleba a másla.

„Děkuji pěkně, nebudu jíst; vstal sem právě od oběda“ — a tu jmenoval našeho dědečka, že byl u něho u oběda.

Nezmýlil se; neboť tím, že jmenoval dědečka, naklonil si již Bětušku aspoň tak dalece, že jej chtěla poslouchat. Láska se neohlížívá na posla, ale zvědava jest poselství.

Tu začal Novák žertem mluviti o vdavkách a svatbách, kolik manželství se mu už povedlo, kterak mu děkují, kamkoli přijde, že jest mladým lidem jako otcem, a že jej také skoro všude jmenují otcem; podobných věcí namluvil více, tak žeby stačily člověka udělati slavným až do třetího pokolení.

„A což dceruška?“ pravil tak jako mimochodem a mrknul na matku Bětuščinu zvláštním spůsobem, což se obyčejně nazývá „lousknout očima.“

Matka se trochu usmála a Kubišta řekl:

„Nu, Bětuško, co tomu říkáš?“

Ale bylo to hlasem více žertovným, než aby byl myslel opravdu na něco.

Bětuška chtěla jít ven.

„Já bych měl ženicha,“ pravil Novák a při tom mlasknul prsty pravé ruky. „Zpořádaný, čistotný, jako jedle a k tomu těchto —“

A uhodil se přes kapsu, v níž zacinkaly drobné.

„Mohl bych jej snad budoucí neděli přivésti k vám?“ mířil Novák přímo do cíle svého.

Bětuška vidouc, že věc ta se tváří po opravdivu, zůstala ve světnici a prosebným okem pohlédla na otce i na matku.

„Inu víte,“ pravil Kubišta, „mohlo by to snad být; ale víte, ono to nemůže být, neboť má věc ta svůj háček.“

Což by bylo v stavu Nováka překvapit? Novák se právě teď tvářil tak, jakoby chtěl říci, že si to už dávno myslil; ale jeho oči se zalily zvláštním jedem a kolem úst se umístil takový úšklebek, jakoby zpříma říci chtěl: „Kterak vás litují, že tomu věříte!“

A na hlas pověděl:

„Snad nějakou známost doma, ne?“

„Skoro, jakoby tomu bylo tak,“ odpověděl Kubišta.

„Hm!“ ušklíbl se Novák. „Ta věc má také svůj háček.“

Všichni myslili, že Novák naráží na známý poměr starého Kubišty k dědečkovi a nevšímali si toho již, co byl řekl.

Ale vida Novák, že pravý smysl nepochopili dosud, doložil tváře se, jakoby nyní vynášel ten pravý trumf:

„Neboť Jan si dělá známost jinde!"

„To je lež!" zvolala Bětuška, uražená tím, že se o strýci Janovi mluví spůsobem tak lehkým. A tváře se jí zbarvily krví.

„Lež, nelež!" mluvil Novák dále. „Všecko věděti nemohu, a panenka bez pochyby také ne. Ale v neděli půjde Jan do Břízova k Horákovům na návštěvu."

„To je vhrdlolež!" zvolala opět Bětuška a třásla se na celém těle. Láska, jež tu poprvé přišla v jakési uražení, nedala jí najíti jiné zbraně. Ale na tváři se zároveň obrážel všechen hněv na lehkovážná slova Novákova.

Bětuška šla k matce, položila hlavu na její rameno a dala se do usedavého pláče. Štkajíc vyčítala rodičům, že nechají každého mluvit, třeba bohaprázdně.

Kubišta měl dceru nad míru rád. Nepřipustil, aby Novák více mluvil u přítomnosti dceřině, ale zároveň k vůli dceři samé chtěl se přesvědčit, má-li ta věc nějaký podstatný základ.

Vzal Nováka za ruku, vyšel s ním do síně a tam se ho ještě na všelicos vyptával.

Konec rozmluvy byl ten, že mu řekl Kubišta, aby Novák více k nim nepřišel a o návštěvě onoho hocha, s nímž se jim Novák nabízel, že nemůže býti více řeči.

Novák se omlouval s mnohými opět poklonami, s velikou úlisností a nezpařel se ani slovem.

Prosil za odpuštění, že sem vešel; pravil, že neměl nikdy v úmyslu, znepokojiti snad jich domácnost, ba jeho úmysl že byl ten nejlepší. A když tak vše pověděl, co ještě říci chtěl, odešel.

Ale Bětušku měli nyní co těšit.

Vytýkala rodičům, že každému svěří starost o ni, třeba jí při tom srdce pukalo, a k cizím že mají více ohledu, než k vlastní dceři. Nebohé děvče se utišilo teprvé, když jí rodičové ujistili, že nevěří ničemu, co zde byl Novák povídal.

Bětuška se sešla se strýcem Janem až druhého dne k večeru, na osudném rozhraní polí dědečkových a Kubištových.

Strýc Jan poznal na ní hned, že plakala a ptal se jí po příčině.

Na místě odpovědi vypukla Bětuška v nový pláč, a slze, horké jako ta bolest v jejím srdci, perlily se jí po tváři bohatě, svědčíce o nesmírném neklidu duševním.

Čím více se vyptával strýc Jan, tím více štkala. Ustál od dalších otázek, objímal její hlavu a líbal její tváře s tímž ohněm, s jakým se čisté ty slzy na ně vylévaly.

Když se boj ten poněkud v ní upokojil, počala vypravovati, jakým jest neštěstím, že otcové jich tak od sebe se vzdálili; že z toho nic dobrého nepředzvídá, ba že od nějakého času nemůže se zbaviti jistých předtuch, které jí věstí neštěstí. I cizí lidé že začínají nepovolaně míchat se mezi ně, a kterak ví, že se jim o nic jiného nejedná, než aby je rozdvojili.

Strýc Jan ji těšil. Měl to za přirozený výbuch citlivé duše, neboť byla Bětuška tak jemná, že ani slovem neťroufala si zmíniti se o Novákově návštěvě a o tom, co od něho byla uslyšela. Byla v nejhlubší duši přesvědčena, že jest vše nestydatou lží

a jen jako od náhončích zosnováno, aby je rozdvojili. Avšak právě proto si přesvědčení to prolomilo cestu opět slzami, nemohouc jí najíti slovem.

Strýc Jan ji napomínal k vytrvalosti. Nic že se mezi nimi udáti nemůže, co by víru jednoho v druhého jen poněkud rozvyklalo. Co pak se týče poměru rozhněvaných otců, v tom myslí, že se brzy dočkají konce. Neboť dědeček, otec jeho, že právě teď je přístupným nejvíce slovům rozumným, že jest smířlivějším, než kdykoliv jindy. Cizí lidi jen aby nechala mluvit, jak se jim zlíbí; on že dokáže skutkem, co si o jich řečech myslí, čímž zajisté všechněm rozvázaná ústa zaváže.

Večernice již vzešla a po polích vanula vůně z pokosených jetelů a luk a do blízkých křoví letmo utíkali se ptáčkové, aby tam strávili večer a noc dle svého způsobu.

Bětuška zdála se býti již docela tichou.

Jen tak jako mimochodem prohodila, že se těší na příští neděli, pátrajíc jaksi po očích strýcových, co on o tom soudí. Ale strýc Jan, zdálo se, že si toho mnoho nevšímá; nejprvé jakoby se byl trochu zamyslil, pak se usmál a Bětušku políbil.

A Bětuška již zase byla jako jindy; leckdys i zažertovala, ba prohodila též, že na se oblekne v neděli nové šaty, v nichž se chce strýci teprvé jak náleží zalíbiti.

Na to strýc Jan prohodil také jen tak jako mimochodem, že v neděli nebude doma.

Bětušku píchlo něco u srdce; ale dělala, jakoby jí bylo do smíchu.

„To se jistě nedovím, kam půjdeš,“ pravila jako žertem.

„A skoro to za to nestojí, abych ti to pověděl,“ pravil strýc Jan, a tiskl jí při tom ruku vřeleji, než před tím.

„Budu hádat, v kterou stranu.“

A hádala, ukazujíc rukou na rozličné strany, až také ukázala jako náhodou v stranu tu, kam strýc Jan měl v neděli odejíti.

„I jdi ty, já ti to nepovím,“ řekl strýc a zulíbal jí ústa, aby dalších slov neslyšel.

Ale Bětuška jakoby nyní chtěla státi na svém. Pravila, žeby ani nemohla neděli přečkat, aby se nesměla ohlížeti v stranu, kam strýc se odebral.

Strýc Jan ještě trochu otálel, neboť se bál, žeby jí nadělal zbytečných myšlenek; sám se těšil již napřed, až se navrátí a jí sdělí poselství, kterak již co nejdříve ji uvede do svého statku a jí poví: „Vidíš, v tomto statku jsi hospodyní a mou ženou.

„Půjdu jen tak více na procházku do Březova,“ povídal za chvilku, a jakoby ještě chtěl něco doložiti, dodal: „Musím to udělati otci k vůli.“

Bětuška slyšela dost; více věděti nechtěla. Všecka krev se jí srazila k srdci a v srdci tom jakoby něco odzvánělo umíráčkem.

Ale nedala to na sobě znát, a to byla chyba, tak jako že strýc Jan nebyl k ní ve všem upřímným. Usmála se, ale rty se jí chvěly; byla by snad nejraději vypukla v pláč, ale slzy se již nedostavily. Ale to vše ukrývala před strýcem Janem; když ji doprovázel domů, žertovala, a když jí dával políbení na rozloučenou, líbala jej tak vřele, jakoby všecku zásobu lásky chtěla vyprázniti a neměla více příčiny, aby myslela na příští den.

A když se již rozcházela se strýcem, pravila mu skoro se smíchem, že mu přeje v Březově šťastného pořízení.

Přišla neděle a strýc Jan šel do Břízova právě v čas, kdy lidé šli do kostela. Setkal se také s Bětuškou, která byla oděna v nový, bílý šat; ale i tvář byla oděna v nový šat, neboť byla bledší, než jindy. Bětuška ještě dlouho držela strýce Jana za ruku a prosila ho hlasem skoro bolestným, aby jí odpustil, pakli mu kdy v čem ublížila, ona že dnes jde k zpovědi a tu žeby se ráda se všemi smířila.

Strýci Janu ta slova až do srdce sáhla, ale cítil se blaženým.

Pravila pak, že bude večer na něho čekat, aby jen brzy se vrátil. A když si již dali s bohem, dívala se Bětuška ještě dlouho za ním, než zmizel za nejbližším kopcem.

Celé odpoledne se dívala ve stranu k Břízovu; již záhy večer sedla si k rybníku, aby čekala na strýce. Ale již hvězdy přišly, měsíc vyšel, a strýc ještě nepřicházel. Bětuška klekla na hráz, zahleděla se do oblohy, plné světla a krásy, zahleděla se do vody, v níž se všecka ta krása a všecko to světlo obráželo. Zatoužila po té kráse a pomodlila se — za Jana.

Rodiče ji doma již pohřešili. Šli ji hledat; našli ji, ale Bětuška nenáležela více ani jim, ani sobě. Jejími šaty si hrály vlny u břehu, černé vlasy chvílemi vynikly nad lesknoucí se vodu, její bílé ruce byly sepiaty k modlitbě; krásná ústa nedýchala více.

(Pokračování.)

Hrobaři.

Kopají hrobaři po staletí v žule,
tvrdá-tě to půdá, tvrdší jejich vůle.
„Komu to, hrobaři, širý hrob kopáte?
Kde pro něj obrovskou mrtvolu chováte?“
„Nemáme mrtvoly, budeme však míti;
našemu chorobci nelze déle žíti.“
„Příšerní hrobaři, proč tak pospícháte,
když posavad spáče pro svůj hrob nemáte?“
„Rychleji umírá, čím kdo déle žije,
našemu chorobci smrť již vínek vije.“
Ocel naostřili, sílu vši sebrali.
kopali, hrabali, až hrob uchystali.
Staleté to dílo — děsné k podívání, —
hrobaři jásají: chorobec v umírání! — —
„Hoj podruhu bídný, poruč bohu duši,
jsme dědici tvoji, bydlo nám zde sluší!“
Leč chorobec duši bohu neporoučí,
na loži se sbírá, vznáší silou rouči.
Pouta, jež ho tíží, svadlou rukou drtí,
z očí metá steré blesky pomsty, smrti.
Síly jemu jarním proudem přibývají,
hrobaři se děsí, klesají, prchají.
Hrob jest vykopán, chorobec ale žije —
běda vám, hrobaři, hodina pomsty bije:
Hrob jest vykopán, a vámi hrůza klátí, —
vzhůru chorobče! — Kdo bude v hrobě spáti? — —

K. Suk.

Bez památky.

Ó bídný muž, jenž neznal vyšších směrů,
jenž život svůj tak bezúčelně žil,
že jmeno jeho spolu s žitím zmírá,
že jeden den vše ve hrob uložil.

Ó bídný muž, jenž žije, pokud žije,
jenž neznal činů, neznal sebe sám,
jemuž šest prken po smrti je dosti,
by se vším, co měl, v hrob byl pochován.

Ten jeho hrob tak osamělý stojí,
vždyť nikdo nemá, proč by slzu lil!
Dešť s kříže splákne brzy jmeno jeho —
on životem svým život pohrobil!

Lud. Jar. Nový.

Láska Pětuškova.

Z ruštiny *J. S. Turgeněva* přeložil *E. Vávra.*

(Dokončení.)

IX.

Uplynuly dvě neděle. Pětuškov z počátku se přemáhal, vycházel z domu, navštěvoval své známé, vyjímaje jak se samo sebou rozumí Bublicina, ale navzdor velikým pochvalám Onisimovým div že se konečně nezbláznil steskem, žárlivostí a nudou. Pouze rozmluva s Onisimem o Vasilise poskytovala mu trochu útěchy. Onisim ostatně nerad s ním o tom mluvil.

„Ale věru je to podivné!“ říkal na příklad Pětuškov leže na divaně, co mezi tím Onisim jako obyčejně stál u dveří: „Když tak pomyslím, co sem na tom děvčeti viděl? Vždyť na ní nic neobyčejného není. Ovšem že je dobrá. Toho jí nelze upřít.“

„Krásně dobrá!“ odvětil Onisim nepokojně.

„Nu ne, Onisime,“ pokračoval Pětuškov, „musím říci pravdu. — Teď již je po všem, mně je to lhostejno; ale co je pravda, to je pravda. Ty ji neznáš. Ona je velmi hodná. Ani jednoho žebráka nepustí s práznem. A veselá je — to také musím říci. A nezištná je také . . . Darmo mluvit. Třeba sem jí ani ničeho nedával, . . . vždyť to víš sám.“

„Proto vás právě zanechala.“

„Ne, proto ne!“ odvětil Pětuškov s povzdechem.

„A vy jste do ní posud zabouchnut,“ namítl Onisim jízlivě. — „Vy byste rád, aby bylo zase vše, jako dříve.“

„Co ty zas za nesmysl mluvíš. Ne, brachu, to je vidět, že mě neznáš. Vyhnala mě, a já se půjdu zas klanět. Ne, ne, povídám ti, věř mi, že již je po všem.“

„Dej bůh!“

„Ale proč bych neřekl pravdy? Nu což, řeknu-li, že není krásna — kdo tomu uvěří?“

„Našel ste pěknou krásu!“

„Nu najdi, jmenuj mi tedy nějakou hezčí . . . .“

„Tak si tedy k ní jděte zas! . . .“

„Eh, co pak mluvím snad o tom! Rozuměj mi přece . . .“

„Eh! já vám rozumím,“ odvětil Onisim s hlubokým povzdechem.

Uplynul opět týden. Pětuškov přestal již i rozmlouvat s Onisimem, přestal vycházet z domu. Od rána do večera ležel na divaně založiv ruce pod hlavu. Hubenělť a bledl, jedl s nechutí, nekouřil ani. Onisim dívaje se na něho, kýval jen hlavou.

„Vám není dobře, Ivane Afanasyči,“ říkal mu nejednou.

„Nikoli, není mi nic.“

Konečně jednoho krásného dne (Onisim nebyl doma) Pětuškov vstal, hrabal se v truhle, vzal plášť, ačkoli slunce řádně hřálo, vyšel pokradmo na ulici a za čtvrt hodiny se opět vrátil . . . Nesl cosi pod pláštěm . . .

Onisim nebyl doma. Celé jitro byl seděl ve své komůrce rozjímaje sám s sebou, bručel a mumlal mezi zuby a konečně se odebral k Vasilise.

Nalezl ji doma. Praskovie Ivanovna spala chrápajíc.

„A, vítám vás, Onisime Sergějiči,“ promluvila Vasilisa s úsměchem: „co se nedáte tak dlouho vidět.“

„Pozdrav bůh.“

„Co jste tak nevesel? Nechcete čaje?“

„Nejde teď o mne,“ odsekl Onisim mrzutě.

„A co tedy?“

„Co? Nerozumíš mi? Co! Cos udělala s mým pánem! co? Mluv!“

„Co pak sem učinila?“

„Cos učinila? . . . Jdi, podívej se na něho. Vždyť onemocní, aneho snad docela i umře.“

„Což mohu já za to?“

„Kdo pak jiný! Vždyť bez tebe nemůže být. A ty si s ním jako se sobě rovným zacházela a pak řekneš: „Nechoďte již, omrzel ste mě. Vždyť on je přece jen pán a šlechtic, třeba nevypadal jako jiní . . . Rozumíš?“

„Ale je tak nudný, Onisime Sergějiči. ..“

„Nudný! Potřebuješ veselých!“

„Ani ne tak nudný, ale hněvivý a žárlivý.“

„Eh, ty královno! nevidáno!“

„Vždyť vy ste sám Onisime Sergějiči se na něho zlobil, za to, že ke mně chodil?“

„A co, měl sem ho snad za to chválit, co?“

„Tak proč se nyní na mě zlobíte. Vždyť již ke mně nechodí.“

„Co si s ním mám počít, když je již takový blázen.“

„Co ale mohu já za to. Čím mu mohu pomoci?“

„Čím! pojď se mnou k němu.“

„Chraň bůh.“

„Proč nechceš jít?“

„Proč bych k němu chodila? Prosím vás.“

„Proč? Protože říká, žes dobrosrdečna; uvidím, je-li to pravda.“

„Co pak mu mohu dobrého prokázat?“

„To já již vím. Když sem k tobě přišel, tedy si můžeš pomyslit, že je již zle a že sem jiného prostředku vymyslit nemohl.“

Onisim chvíli pomlčel.

„Nu, pojďme, Vasiliso.“

„Ale já se s ním nechci více seznamovat . . . .“

„Není také třeba — kdo pak o tom mluví? Promluvíš několik slov a dost . .“

„Věru . . . .“

„Nu mám tě prosit snad a klanět se ti, co?“

„Ale opravdu . . .“

„Vida ji! Ani na čest již nedbá . . .“

Vasilisa konečně svolila, vzala na hlavu šátek a šla s Onisimem.

„Počkej trochu zde v předsíni,“ řekl Onisim, když byli přišli do domu Pětuškova. „Já to oznámím pánovi.“

Onisim vešel k Pětuškovu.

Tento stál u prostřed světnice ruce maje v kapse, roztáhnuv náramně nohy a potáceje se zlehka ke předu a vzad. Tvář jeho planula, oči se svítily.

„Pozdrav tě bůh, brachu Onisime,“ zakoktal přátelsky, vyslovuje velmi špatně a mdle souhlásky: — „pozdrav tě bůh, brachu. A já, bratříčku, bez tebe . . . he, he, he . . . .“

Pětuškov se zachechtal a pohodil hlavou ke předu.

„Na mou věru . . . mně se zdá . . . he, he, he. . . . Ostatně“, dodal snaže se, aby vyhlížel vážně . . . . „já nic.“ Pětuškov pozvedl nohu, ale div že neupadl. Aby stav svůj trochu zakryl, zvolal basem:

„Onisime! dýmku!“

Onisim pohledl s podivením na svého pána, ohledl se kolem . . . . Na okně stála prázná, tmavozelená láhev s nadpisem: „Nejlepší jamaiský rum.“

„Přebral sem, brachu, přebral,“ pokračoval Pětuškov. „Přebral a dobrá. A kde tys byl? . . . vypravuj . . . nestyď se . . . mluv. Ty dobře povídáš.“

„Ivane Afanasyči,“ zaúpěl Onisim.

„Nic se neboj! Odpouštím, odpouštím,“ blábolil Pětuškov máchaje rukama. — „Všem odpouštím, i tobě odpouštím, i Vasilise odpouštím, všem, všem odpouštím. A já brachu přebral . . . . Kdo je to?“ vzkřikl nenadále, ukazuje na dvéře předsíně: — „Kdo je tam?“

„Nikdo,“ odvětil Onisim kvapně. — „Kdo by tam byl? . . . kam pak chcete?“

„Ne, ne,“ opakoval Pětuškov, vytrhuje se z rukou Onisima: — „pusť, pusť mě, viděl sem — nemluv — viděl sem tam — pusť . . . . Vasiliso!“ zkřikl nenadále a zbledl.

„Nu, nu, proč nejdeš dál?“ promluvil konečně. — „Vejdi, Vasiliso, vejdi. Jsem velmi rád, žes přišla.“

Vasilisa pohledla na Onisima a vešla do světnice. Pětuškov přiblížil se k ní . . Oddychoval z hluboka a zřídka. Onisim dával na něho pozor.

Vasilisa pohlížela na oba bázlivě.

„Sedni, Vasiliso,“ promluvil opět Ivan Afanasyč. „Děkuji ti, žes přišla. Odpusť, že jsem tak . . . jak bych to řekl? . . . v tak neslušném stavu. Nemohl sem nikterak předvídat, to uznáš sama. Sedni, třeba zde na divaně . . .“

Vasilisa sedla.

„Nu, jak se ti daří," pokračoval Pětuškov. „Cos dělala pořád?"

„Chvála bohu dobře; a jak vám, Ivane Afanasyči?"

„Já! jak vidíš. Jsem zničen! zničen. A kým? Tebou zničen, Vasiliso. Ale já se na tě nehněvám. Ale jsem zničen. Poptej se třeba tohoto. (Pětuškov ukázal na Onisima). Neohlížej se na to, že jsem opilý. Proto jsem opilý, že jsem zničen . . . Jak povídám, Vasiliso, zničen. Věř mi. Já tě nikdy neoklamal. Nu, co tvá teta, je zdráva?"

„Zdráva, Ivane Afanasyči. Děkuji."

Pětuškov počal se silně potácet.

„Vy jste dnes churav, Ivane Afanasyči, měl byste si lehnout."

„Nikoli, jsem zdráv, Vasiliso. Neříkej že jsem nemocen, řekni raději, že sem se spustil a pozbyl mravnosti. Pak budeš mít pravdu. Proti tomu nebudu ničeho namítat."

Pětuškov se opět počal potácet. Onisim přiskočil a zadržel ho.

„A kdo je tím vinen? Chceš, já ti povím. Já jsem vinen, já první. Já bych byl měl ti říci: Vasiliso, já tě miluji. Nu dobře. Chceš si mě vzít? Chceš? Tys ovšem jen měštka, ale to nic nedělá. A se mnou bylo by ti bývalo dobře. Já jsem dobrý člověk, při sám bůh. Nehleď na to, že jsem nyní opilý a pohleď raději na mé srdce. Poptej se tu toho člověka. Patrno, že já jsem vlastně tedy vším vinen. A nyní, ovšem nyní jsem zničen."

Ivan Afanasyč potřeboval vždy víc a více podpory Onisimovy.

„Ale přece i ty si se prohřešila, velmi. Já tě miloval, vážil si tebe, já . . . nu co již! Já jsem ještě teď hotov jít s tebou k oltáři. Chceš? Jen promluv a jsme tam hned . . . Ale tys mě věru těžce, těžce urazila . . . Kdybys mi aspoň sama byla vypověděla, ale tos nastrčila tu tlustou babu. Vždyť sem neměl jiné radosti kromě tebe. Vždyť jsem ubožák, sirotek! Kdo mi nyní polichotí? . . . ."

Pětuškov se dal do pláče.

„Vasiliso, poslyš, co ti řeknu," pokračoval: — „dovol mi, abych zase chodil k vám, jako jindy. Neboj se, já budu tichý a mírný . . . Choď si, kam chceš, já nic neřeknu, ani slova. Nu svoluješ? Chceš, já kleknu na kolena?"

A Pětuškov chtěl se shýbat, leč Onisim ho zadržel.

„Pusť mě! Co ti je do toho. Tu jde o štěstí celého života, rozumíš, a ty mi překážíš . . . ."

Vasilisa nevěděla, co říci . . . .

„Nechceš? . . . Nu jak chceš. Buď s bohem! s bohem tedy, Vasiliso, přeji ti štěstí a blaho . . . a já . . . já . . ."

Pětuškov zaštkal hlasitě a bolestně. Onisim ho ze zadu ze vší síly podporoval . . . zprvu zkřivil tvář, pak se dal také do pláče . . . I Vasilisa plakala . . .

X.

Deset let na to mohls potkat na ulicích městečka O . . . člověka vyzáblého, s červeným nosem, oblečeného v starý zelený kabát s umaštěným špinavým límcem. Bydlel v malé kolně v známé nám pekárně.

Praskovie Ivanovny nebylo více na světě. Hospodářství řídila neť její, Vasilisa, zároveň s mužem svým, zrzavým a blikavým měšťanem Demofontem.

Člověk v zeleném kabátě měl jednu slabosť: že rád se napil; jinak byl pokoren a tich. Čtenáři zajisté poznali v něm Ivana Afanasyče. Co se stalo s Onisimem, zůstalo pokryto mrakem neznámosti.

Kosciuszko.

(Z francouzského.)

I.

Dětství a mladost Kosciuszka. (1746—1776.)

Tento polský rek není čistě Polákem; náleží tajuplné Litvě, jež nesmírným bludištěm lesů a bařin, zdá se, jakoby byla první obranou Evropy, postavenou naproti Rusi. Některých skvělých vlastností Polsky nedostává se Litvě; má však jiných, vážnějších. Poláci, jakeby byli synové světla; Litvané synové stínu. U nich začíná opravdový sever a neobmezené lesy. Jich jemné zpěvy mají veškeron zádumčivost tohoto ponebí. Duše litevská je snivá, mystická, plna citu o nekonečnosti a o onom světě.

Otec Kosciuszkův byl vášnivým, neunavným hudebníkem; věnoval hudbě veškerý prázný čas. Byl to jeden z těch malých šlechticů, v této zemi nesčíslných, kteří nemají ničeho leda meč, a žijí pohostinsku u velmožů, aneb se živí z užitku nějakých šlechtických polností. Pod ochranou knížat Czartoryských sloužil v dělostřeleckém pluku po třicet let míru. Na odpočinku pak spravoval panství hraběte Flemminga, tchána jednoho z Czartoryských.

Tato rodina, jež si byla uložila těžkou úlohu, vzdělávati národ u přítomnosti nepřítele a takřka pod rukou Rusů, hledala se všech stran muže. Nepřehlížela nikdy žádného z Kosciuszků i umístila mladého Tadeáše Kosciuszka, narozeného 1746, do kadetské školy, kterou byl právě založil král Stanislav August ve Varšavě.

Kosciuszko tam přibyl již připraven. Co dítě býval pln ohně, horlivý k učení, k účinkování; byloť, jakoby činnost v otci vždy zadržována po dlouhou, nečinnou dobu jeho života se byla nahromadila, a synem vypukla. Dychtiv po studiích v té samotě, kde byl vychován, používal poučování starého strýce, jenž byl mnoho cestoval a přicházíval navštěvovat je na několik vždy měsíců do dvorce jeho otce. Naučil se od něho trochu kreslit, trochu matematiky a francouzsky. V témže čase četl sám pro sebe Plutarchovy životopisy, dělal z nich výtahy, osvojil sobě hrdinského ducha starožitnosti.

Plaché a učelivé dítě mělo ve své samotě cosi prudkého, ohnivého, neskroceného. Co jej dovedlo umírnit, a může-li se tak říci, co mu uzdu kladlo, to byla rodinná láska jeho, jmenovitě ohledy k sestrám, k dvěma děvčátkům velmi mladým, a ochrana, kterou cítil, že jim byl povinen. Odtud snad ona ušlechtilá a čistá přízeň, kterou měl všeobecně k ženám, a podivná příchylnost k dětem, již po celý život dával na jevo. Přibyl do škol v okamžiku smutném a dramatickém, kde přijmula Polska krále z rukou Rusových. Pravým králem stal se od té chvíle Ruský vyslanec, divoký Repnin. Lid se díval na tohoto, kterak beze studu, bez hanby, bez soucitu k národu tak hrdému odváděl ze středu sněmu odporující členy a do Rusi posýlal. (1767). Není pochybnosti, že taká divadla mocně dojímala srdce mladého Kosciuszka, že popuzen

jimi, dvojnásobně napínal své namáhání; neboť měl na spěch, aby přispěl pokořené vlasti. Prodlužoval svoje studie daleko do noci, máčel si nohy v studené vodě, aby se ubránil spánku. Tvrdá to zkouška v takém ponebí. Každý večer budíval topiče, který po celou noc udržoval oheň, vytápěje všecka stavení školská.

Každý rok bývali ustanoveni dle zkoušky čtyři žáci k cestování, kteří se měli docvičit v hlavních vojenských ústavech Evropských. Kosciuszko byl jedním z těchto. Byl poslán do vojenské akademie Versaillské, pak do Brestu, aby studoval pevnostní umění a lodní vojevůdcovství. Na konec strávil nějaký čas v Paříži.

Bylo to okolo r. 1770. Nikdy, co se týká literatury a umění, nebyla Francie výtečnější. Velká doba filosofická, otevřena spisem „L'Esprit des lois," (duch zákonů) pokračující v „Emilu," ukončila se vítězoslavně obranou Sirvena a Calase; Voltairem a Rousseau-em byla Francie jaksi vrchním kněžstvem člověčenstva. Jemný duch příznivosti, lidumilství a svobody rozšiřoval se odtamtud po celé Evropě. Duše mladého Poláka napájela se hojně z tohoto poháru a vnímala v sebe lásku k člověčenstvu.

Setrval co syn této doby, co syn tehdejší Francie. Strašné doby, na tuto následující, nejnutnější potřeba, nebezpečí jeho, nebezpečí vlasti, to vše nebylo s to, aby odloudilo jej z dráhy naznačené filosofií francouzskou: lidskosti a tolerance. Zůstal jí věren na útraty slávy a života. Byl v Paříži zatím, co se událo první rozdělení jeho vlasti, když Polska, snažící se opraviti sama sebe a nastoupiti lepší dráhu, byla potrestána za to svými sousedy, za živa jsouc roztrhána. Kosciuszko přišel nazpět. Bylo mu šestadvacet roků; i obdržel při svém příchodu meč nepotřebný dělostřeleckého setníka, a děla, aby s nimi zahálel. A přece nebylo daleko hledati nepřítele; byl v srdci Polsky. Náš mladý důstojník hynul v tomto neblahém pokłidu, scházel se s málo kým.

Jednou (1776) jest pozván celý sbor důstojnický k velkému plesu ku královu svátku. Kosciuszko se tam z povinnosti odebírá. Srdce jeho jest zajmuto; mladá dívka se jej zmocnila. Podržela je do smrti.

Sosnovská, to bylo jmeno její, byla na neštěstí postavena rodem i jměním velmi daleko Kosciuszka. Byla to dcera hetmana Litevského, Josefa Sosnovského, hrdého a velmožného pána, jednoho z těch dávných Poláků, jenž kralovali na svých pozemkách, nepřístupni jsouce každému, kdo by si byl troufal pozdvihnouti oči k jich vznešenému rodu; jako býval starý palatin, jenž přivázal Mazeppu na neskroceného koně. Právě tato pýcha otevřela dvéře Kosciuszkovi. Odeslán s vojskem, při němžto sloužil, dostal se ubytováním vojenským se svým plukovníkem do zámku maršálkova.

Tento si nepomyslil, žeby se zapomněl mladý člověk, tak podřízený, aby miloval dceru jeho. Nechali jej ustavičně s ní se scházeti, s ní rozmlouvati, vyučovati ji; učil ji francštině a pak lásce. Polské ženy, v zemi tak rozčilené, záhy do všeobecného hnutí zasvěcené a slyšící aspoň vždycky rozmlouvati o velkých záležitostech vlasti, mají znamenitý takt u oceňování mužů. Soudí nad nimi, poněvadž je tvoří, používajíce velkolepé své moci nad nimi, aby od nich žádali hrdinské činy.

Nikdy však nebyla láska méně slepá ani lépe zasloužena Ona v něm nemilovala snad možné zásluhy budoucí; milovala v něm muže již dokonalého. V třiceti létech nacházel se v úplňku svých schopností a ctností. Jevil se Sosnovské, čím skutečně byl, co hrdina. Nebyl mohl ještě nikterak účinkovati, a podoba jeho nebyla příznivá. Dle podobizen měl vyčnívající bradu i lícní kosti. Nos, silně ohrnutý, dodával jeho obličeji cosi ne právě sprostého, jak obyčejně bývá, ale spíše podivného

podivínského a romantického, smělého i dobrodružného. Nos, brada, ústa, obočí, vše jakoby ku předu tíhlo, jako u jezdce mířícího; rysy však jeho velmi pevné, určité, jemné, uváděly na mysl bezpečnost dělostřelcovu, který nemíří leda bylo, ale pojme i dojde svého cíle. Jeho oči byly velmi živé, smělé a něžné. V nich hlavně bylo znát výbornost srdce toho velkého vojevůdce.

Dávní hrdinové Polsky byli svatými. Turci, jenž pocítili tolikráte vojenského ducha tohoto národa, spozorovali navzdor tomu jeho převelkou jemnost, jeho schopnost ku veškeré přízni. Nazývali Slovany holubím národem. Tato schopnost lásky jevila se v celé osobnosti Kosciuszkově. Žádný muž tak nemiloval ženu, jako on, a to nejčistší přízní. Miloval obzvláště děti, které mu přicházívaly všecky v ústrety. Hlavně miloval chudé. Bylo mu nemožno vidět chudého a neudělit mu; mluvíval s nimi šetrně, pokládaje se co nejněžněji jim za rovného. Od dětství byl dával na jevo tyto dobročinné náhledy.

Bolestné divadlo na nešťastného polského sedláka, ve dvojí zkázu uvrženého pánem svým i vojenským ubytováním, neustálé procházení se cizího vojska, které jej vyjídalo a tlouklo, hluboce dojmulo jeho srdce. Soustrast, bolestná pro všecky svízele člověčenstva, jakoby byla přetrhla některé čivy jeho srdce a způsobila jedinou vadu snad, kterou bylo možno poznat v člověku tak dokonalém. Tyto přednosti i s vadami skládaly zbožnování hodný celek, jemuž odolalo málo srdcí. Sosnovská jím byla pohnuta, a nepochybujíc, kterak by někdo neuznával jejího milence, jak ona jej uznávala rovného králům, vyjevila vše své matce. Kosciuszko sám vrhl se k nohoum otcovým a kropil je slzami. Tato důvěra špatně pochodila. Otec ji přijal takým povržením, že ani neuznal Kosciuszka za hodna vzdáliti jej: zapověděl mu promluviti s dcerou, podívati se na ni.

Tato u vytržení vášní svou, určitá a smělá jako Polka, vyjádřila se Kosciuszkovi, žeby chtěla býti unešena. Prudké to rozhodnutí! Nejen žeby byla opustila rodinu, byla by zanechala velkého jmění, života skoro královského, aby šla za důstojníkem neznámým, který by byl bez pochyby přišel i o své postavení, o vlast, pronásledován jsa nenávistí tak mocné rodiny. Byla by šla za bídou, za vyhnanstvím.

Otec se dozvěděl o všem. A však, zvláštním podivínstvím, v kterém se jevilo, že mu byla pomsta ještě dražší nad čest rodinnou, pustil oba milující na útěk. Teprv opodál zámku je obklíčila banda ozbrojených mužů. Kosciuszko měl zemříti; postavil se však celé tlupě, překvapil je svou smělostí, a sprostil se jich za nebezpečné poranění. Po mdlobě, několik hodin trvající, přišel k sobě . . . . Ona zmizela; nezbylo ničeho po ní, leda šátek ztracený. On jej schovává, dává jej za ňádra; i nosil jej vždycky, ve všech bitvách, až do své smrti.

(Pokračování.)

Upomínky z cesty.

R u s k o.

„Co to znamená subutelnik? ptal sem se.

„Subutelnik, — to značí pravého přítele, který, jako někdy Orest a Pilades, nebo

jiní přátelé, jež pevný svazek bratrství spojoval, záměry ve prospěch člověčenstva vytknuté, uskutečňovali. Mysl jejich ve všech případech a pocity srdcí jejich, jak Němci vhodně říkají, jednomyslně bijících, vyznačuje pojem subutelník jadrně, důkladně a určitě."

„Ale, pane!" odvětil sem, „subutelník souvisí úzce s butelkou, a připomíná na věc velmi prosaickou, na pijanství totiž; a není tedy výraz čistě ruský, protože, nemýlím-li se, pochází od *bouteille*, slova francouzského."

„Mýlíte se velmi, pane, tvůrcem pojmu toho jest náš nevyrovnaný básník Davidov."

„Aha, Davidov, váš pravoslavný Körner, a nemýlím-li se, kopinník i bohatýr Uščilužský."

„Tak jest, a nyní vím už, proč výrazu tomu upíráte krásy, protože mícháte nepřízeň národní do věci čistě jazykozpytné. Co nám na tom záleží, že Davidov dobyl Uščilugu r. 1830, mluvíme-li o literatuře."

„Ale dovolte, pane, u mne znamená subutelník spolek dvou pijákův, již maří čas pitím z jedné láhve."

„V skutku, pane, teď jste úplně pochopil mysl Davidova, s tím toliko rozdílem, že v jeho básnickém srdci jest butelka alegorií a porovnává příbuzenství s pijáctvím."

Tak skončila se má rozmluva o pravoslavné literatuře, o ruském Körneru, které sem teprv dokonale porozuměl, když kozák vyprázniv mou celou butelku rumu, se vzdechem mi ji navrátil; jistě rozuměl kozák ten odám, písním i selankám Davidova, vítěze Uščilužského.

Pod ochranou butelky lihu a nakloněného mi Kozáka vjel sem hlučně do celnice; kozák skočiv s kozlíku, otevřel dvířka a spustil stupeň. Mužík, stojící na stráži, omámen hlukem mého vjezdu, vzdával zbraní čest, protože napolo opilý kozák mu dosti nahlas zašeptal:

„Rakouský jenerál!"

Poníženě klanící se úředníci pohraniční vzali nutně jim potřebný rubl a paklík doutníků, a aniž by mne byli prohledávali, pustili mne dále. Ubezpečen mým prvním vystoupením na zemi obdařené laskavými zařízeními ruské vlády, jel sem do Radzivilova, abych nabažil se dalších příhod pána, cestujícího v kočáře.

IV.

Nabyl sem tedy poučení, že butelka rumu, rubl, paklík cigar velice působí na orgány vlády ruské, kořalka totiž na sílu zbrojnou, peníz neb dar opět na úředníky všech odvětví, a že věci tyto budou vždy pohnutkou k nevyplnění povinnosti a podnětem k okrádání státního pokladu a odírání hrabat, baronův, statkářův, hloupých měšťanův a sedlákův.

Radím tudíž všem vůbec a zvláště každému, kdo pohodlně cestovati a na cestě vážnosti požívati chce, aby se dobře zaopatřil butelkami rumu a rubly, neboť to jsou talismanové, jenž neomylně rozvážou ruce všech, kteří ve své moci mají a olupují poddané nezabraných, ale na novo přivtělených krajův k vládě ruské, poněvadž, jak povědomo, podle neomylného úkazu ustanoveno, vyvolit komisi z učených dějepisců, aby čerpajíce z předpotopních listin o jsoucnosti Ruska jasně dokázali, že všechny

tyto kraje tvořily nedotknutelnou část Ruska. a toliko zrádným přepadnutím vyrvány, na krátko toliko patřily spojencům Poláků.

Dějepisci mají toho dovésti, aby celá Evropa, osvícena těmi důvody, přestala věřiti šepotu těch spojenců, kteří toulajíce se světem lehkověrným i hloupým obyvatelům Evropy namlouvají, že to Polska.

Pakli by komise všeho toho nedovedla, vynutí se na ni hrozbou Sibiří neb holí, podle větší neb menší nepovolnosti, vypracování podobného pojednání; těm pak, kteří by dokázali, že Polsky nikdy nebylo, a že ve Varšavě otcové Rusiků měli sídlo své, přislíbí vláda zámky a teplé lázně.

Byl sem za hranicí, ale kamkoli se zrak můj obrátil, viděl sem všude tytéž tváře, k uchu mému docházely tytéž hlasy, takže omámen takovou podobností k polské své otčině začal sem pochybovat o pravdivosti výrokův petrohradských, a rozhlédnuv se kolem, zvolal sem:

„Toť Polska, to není pravda, že jsem za hranicí!"

Vozka vyzývaje mne k další jízdě přetrhl mé snění.

Po dráze viděl sem tytéž chatrče, statky a dvory jako u nás, jejichž střechy pokryty jsou slamou, opírajíce se o spuchřelé sloupy ověnčené pýřím; tam stáda vrabců kavek a vřeštících strak, ohlašujících obyvatelům příchod neočekávaného hosta a komorníka záhorského, jenž od hospodyně za donášení nejzajímavějších novinek mile přijímán nachází prostřené místo u stolu a pokoj ve dvorci. Dále spatříš sedláky o ohrady opřené, kteří podobajíce se našim haličským čapky smekají, vítajíce pocestného těmiže slovy, jako se na pohoří Karpatském aneb na břehu Visly děje.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— (*Divadlo.*) Dne 13. května, Rossiniho „Othello, mouřenín benátský" při četné návštěvě po třetí. Sledujeme s dychtivostí každé představení této zpěvohry, doufajíce, že provedení „Othella" nabude nejen větší jistoty, nýbrž i pokud síly zpěvoherní stačí, i uměleckého rázu. Obyčejně ale býváme v naději sklamáni. Opera, jak byla z počátku nastudována, tak i povždy stejně se provozuje, a byťby se i vícekráte opakovala, jako n. p. „Němá z Portiči," jejíž další představení více jakousi nucenost, nežli snahu po zdokonalení započatého díla projevovala. A v čem asi spočívá tato vada? — Nebude tuším nikomu tajno, že větší část této viny padá na kapelníka. Jest to, doufám, úkol kapelníka, upozorniti zpěváka na jeho vady, povzbuditi jej k větší pilnosti a co nejvíce ukázati mu, jak by v partii ducha vložiti měl. Jest to dále úkolem kapelníka, by se o to postaral, aby zpěvohra nejen správně odzpívána, nýbrž i v celku vzletem honositi se mohla. Dosud sme však při žádném představení operním nic podobného nepozorovali. Kapelník musí též zřetel bráti na možné nuance, povážit, že orchestr doprovází a nesmí se isolovat od zpěváků. Též tempa dodávají zpěvohře, jako vůbec charakteristickým skladbám, živosti. Opera, v níž tak liknavě a nepřirozeně tempa postupují, jako častěji v naší, podobá se obrazu jednou barvou malovanému, prostému všech odstínův. Nepotřebujeme snad poukázat na to, že sám Rossini jiná tempa předepsal, než sme tenkráte uslyšeli. Duetto mezi Rodrigem a Jagem musí téměř o polovičku rychleji drženo býti. Taktéž mění se tempa v

arii Othella, což sme ale při představení nepozorovali, a na jiných ještě místech více. Že tím opera na živosti tratí, leží na bíledni. Nechceme však uvaliti celou vinu na kapelníka, neb víme předobře, že jsou v orchestru nepevní ještě, mladiství a v hudbě operní ne dosti sběhlí ripienisté; naopak uznáváme upřímnou snahu jeho, an mnoho zkoušek odbývati se musí, aby představení aspoň částečně obecenstvu a kritice zasost učiniti mohlo. Povzbuditi síly naše k hlubším studiím a poukázati jim, jakým spůsobem mohou vniknouti do jádra věci, jest povinností kapelníkovou. — P. Vecko zpívá „Othella" dosti rozumně. Jeho hra jest posud příliš povrchní, ano říci můžeme, že i cit, jejž do zpěvu vkládá, ač poměrně na partii tuto dosud nedostatečný jest, mizí častěji při chudobné hře. Jeho „Othello," tato skvělá úloha, jest tedy pouhé přesné odzpívání. Rozumí se samo sebou, že koloraturu zde zcela opomíjíme, neboť pan Vecko nemá hlas svůj ještě zcela v moci a není tedy vinou jeho, když se mu některá roulada nepodaří. — Mohl by sice mnohý namítnouti, že žádáme od zpěváků, kteří jsou posud více méně začátečníky, na jevišti dosud nezdomácnělí, příliš mnoho, již něco uměleckého. Je nám dostatečně známo, v jakých mezích se síly naše pohybovati mohou, a právě proto na to poukazujeme, že se našim zpěvákům mnoho na bedra skládá, co síla jejich bez patrného unavení zmoci nemůže. Provedení pak jest při všem namáhání a dobré vůli jen kouskovité, bez zaokrouhleného celku. Z té příčiny navrhovali sme, by se obecenstvu předváděly menší a lehčí zpěvohry a takto bychom se s málem, ale dobrým, spíše spokojili, než něčím, co síly naše přepíná a stopy nedůstatku po sobě zanechává. Avšak hlas onen, s nímž také některé časopisy souhlasily, zůstal hlasem volajícího na poušti. — Naše zpěvohra chová vesměs síly mladistvé a jest tudíž první jejich povinností — studie. P. Vecko má zajisté dramatické nadání, které ale studie provázeti musejí, aby se vyvinouti mohlo. My však nepozorovali, žeby byl při třetím představení „Othella" v studiích pokročil. Ostatně můžeme, ba musíme žádati od zpěváků pokrok. Stojíme nyní pevněji než dříve, dokud sme byli v podruží a musíme tudíž hleděti, bychom se samostatného stanoviska veškerá představení divadelní co možná zdokonalili. Veliký vplyv na málo umělecké provedení má nejvíce přílišná obmezenost zpěvoherního personalu. Podotkli sme již jednou, že sl. z Ehrenbergů co koloraturní zpěvačka se nehodí na úlohu Desdemony. Nejprvnější snahou kapelníka mělo by býti, upozorniti ředitele, jenž subvenci 10.500 zl. ze zemského fondu dostává, na tento nedostatek, aby engažováním první dramatické zpěvačky se mezera v našem operním personalu vyplnila. Taktéž ještě jednoho basisty nevyhnutelně potřebujeme. — Jsme přesvědčeni, že nikdo nebude upřímné slovo naše, jež sme zde pronesli, za zlé vykládat, nýbrž naopak souhlasiti se snahou, by co možná zpěvohra česká se zdokonalila; neb i malé jeviště může se při dobrém vedení a všemožné snaze těšiti ne li z uměleckého, aspoň v každém ohledu zdařilého představení. — Mluviti ještě o ostatních silách, jež v „Othellu" účinkovaly, bylo by zbytečno; vyjma p. Poláka, který si nejen ve hře rozumně počínal a dosti správnou koloraturu objevil, nezměnilo se nic. Pan Kysela jest nám znám co dobrý zpěvák coupletův, avšak pro operu nedostatečným se osvědčil. Nebude škoditi, pakli ještě slovo promluvíme o obsazení malých úloh. Že některé malé úlohy statnějšího zpěváka požadují, by z nich jak se říká „něco udělal," jest faktum. Právě taková na effekt vypočítaná úloha jest pěkná píseň plavcova. Hlubší přednes a zvučný hlas musí písní tonto dosáhnouti příznivého výsledku. Pan Kysela ale nejen že ji chatrně přednesl: zpíval ještě o celý tón níže, nežli jest orchestr seladěn. Proč se tato píseň raději p. Polákovi nesvěřila. Neškodilo by, kdyby se u nás více k menším věcem a jejich detailům přihlédlo. To na uváženou! —

Dne 16. května. „D e b o r a," činohra ve 4 jednáních od Mosenthala, překlad od J. J. Kolara. — Mosenthalově „Deboře" sotva kdo přiřkne ceny poetické, zvláště nyní, kde podobná falešná sensitivnost bohu díky již hezky vychází z módy. Debora sama jest více vtěleným židovstvím, než židovkou, více ideou, než člověkem. Tuť nutno, že místo lidských citů nastoupí falešný pathos, místo činů deklamace. A přece jest ještě naproti ní Josef pravou loutkou, jehož otce by ani nemusela ranit mrtvice, aby se náhledy synovy podvrátily. Josef jest dívčí charaktér, podrobený každému dojmu; nejde za myšlénkou, ale myšlénky jeho řídí vždy ten, kdo jej dostane do ruky. Nikde není zvláštní dialektiky zapotřebí k tomu, aby se dal k něčemu přemluvit. Otci věří hned na slovo, že Debora peníze přijme, a není tudíž divu, že Debora jej dovedla k sobě připoutat. Avšak tím právě výše Debořina klesne nemálo, že si vybrala jen slabocha; zde se objeví jen malou, neboť otec a farář dovedli s Josefem ještě více než ona, a nepřičinili se ani polovic tolik. Avšak kdyby nebyl Josef právě tak slabým, jakým jest, nebylaby celá činohra možnou. Neboť všecky důvody, jež podávají lidé jeho, aby jej převrátili, jsou jen rodinného druhu, a kdyby měl Josef skutečné myšlénky, nedal by se jimi vázat nikoli. Výpověď jeho, že on s Deborou založí náboženství čisté lidskosti, zní jen co pouhá výpověď; síly k tomu

nemá, a Debora by také sotva upustila od svého židovství. A přece jest to ta jediná myšlénka, jež poeticky usmířit má. Třeba ji neprovedli; jen kdybysme při nich uviděli možnost, že ji provésti jsou schopni, přilnuli bysme k nim s účastenstvím daleko větším; trpěli bysme s nimi v skutku, když trpí oni, neboť bysme trpěli s nimi k vůli myšlénce, jež má přijíti k tragickému očistění. — Že slečna Malá obrala si Deboru ku svému dalšímu vystoupení, musíme jen schválit, neboť vzdor své nepřirozenosti chová Debora celou škálu tragických momentů, jež mohou býti dobrým měřítkem mladého talentu. Debora jest i vděčnou úlohou, neboť třeba neměl Mosenthal poetické pravdy, zná techniku divadelní výborně, začež mu herci vždycky vděčnými budou více, než poesie sama. Slečna Malá osvědčila se opět v úloze této s prospěchem podstatným, skvělým. Nejsme úzkoprsými a nechceme zadržovati chválu snad z bázně, žeby sl. Malé škodila v dalším pokroku. Slečna Malá má důkladné vzdělání a zajisté jí bude vždy tanouti cíl velké, pravé umělkyně na mysli více, než cokoliv jiného. A slečna Malá cíle toho dosáhne, bude-li chtíti opravdově. I při Deboře ukázala, že nehledí si šablony, že jde přímo na jádro úlohy samé, a že mnohé věci váží z vlastního fondu. Také sme při její Deboře viděli nejeden moment, jenž nebyl odkoukaný, nýbrž jejím vlastním výtvorem. Již první vystoupení bylo charakteristické němou hrou, a setkání se s Josefem v lese místy tak měkké, jak jen z opravdivého citu se perliti může. Nejlepší moment měla pod lípou, kdy vidí, že se mezi ní a Josefem rozevřela bezedná propast. Všechna bolest, všechna resignace se soustředila ve slovech: „Josefe!“ které kdy po třetíkráte volala, bolem přemožená v polovici přetrhla a na zem padla. To bylo pravdivé. Taktéž projevila hluboký a jemný cit jdouc ošetřovat malé dítko. Že nepočítáme scénu, kde kletbu vysloví, za její nejlepší, neleží tak v jejím základu, jako spíše v tom, že si ji slečna technicky nevypočítala. Scéna ta jest ustavičná gradace, a stupňuje-li se brzy k nejvyššímu pathosu, nezbyde na konec nic, než ochabnutí; a tak byl také konec něco málo mdlý, a ne takový, jak jej slečna zajisté založila. Tomu však odpomůže jistě podruhé. Avšak i zde byly momenty velmi pravdivé a krásné. Jmenujeme moment, kdy spatří Josefa v chrámě; moment, kdy s biblickou vážností cituje zákony Mojžíšovy a hned v tom stane se lidským soudcem, aby Josefovi řekla, kterak on těchto zákonů šetřil. Že byla slečna mnohokráte volána, rozumí se samo sebou. — Ostatní souhru nazvati můžeme dobrou. Měkký Josef v p. Pokorném ještě více změknul; byl by lépe učinil, kdyby byl méně deklamoval. Úloha Abrahama p. Svobodovi nesvědčila a patřila vším právem Kolarovi st. Slečně Peškové musíme opět připomenouti, aby více jaksi rozvázala; poslouží jí to zajisté více. Pan Houdek se držel slušně, podříkání si však ještě neodvyknul. Dobrá byla paní Hynková co Háta; Kolar ml. a Chramosta zasluhují pochvaly. Návštěva byla velmi četná.

— Dne 17. března. Na místě „Střelce kouzelníka“, jenž za příčinou ochraptění sl. Macháčkové dáván býti nemohl: Verdiho „T r o u b a d o u r.“ Představení této zpěvohry častěji pokulhávalo. P. Nedělovi nedostávalo se hry a výrazu v přednesu. To samé platí o p. Čechovi. P. Vecko nebyl disponován. Dobrý byl zvláště v druhém jednání p. Švarc. Pí. Procházková došla obliby u obecenstva. Výslovnost jí posud značně vadí. Sl. z Ehrenbergů co Eleonora zasluhuje pochvaly. Návštěva byla dosti četná.

Dne 19. května. „Ž e n i c h o v é“, veselohra od Macháčka, a fraška „D v ě p o s t e l e.“ Nemýlíme-li se, nazvali naši otcové veselohru „Ženichové“ klassickou. Jest právě asi tak klassickou, jako sme měli časem u nás Homéry, Horáce, Virgily a jiné znamenitosti. Nás potomky tento klassicimus již pořádně nudí, ba nevidíme v něm o mnoho více, než marionetty. Při představení tom se mohly dělat zvláštní studie o mluvení rýmovaným veršem, kterak se věty třebas uprostřed rozříznou, jen když tam padne rým. Návštěva byla dosti četná.

— *Repertoire našeho divadla* jest tento. Na dnešek oznamuje se „Troubadour“ (pohostinská hra paní Lindnerové). V neděli dne 24. jest divadlo zavřeno. V pondělí 25. „Kněz a voják“ (benef. p. Lapila). V úterý 26. Zpěvohra, ve čtvrtek „Veselohra,“ „Sliby-chyby.“ Z nejbližších představení jmenujeme „Král Lear“ dne 2. června, „Vilém Tell“ dne 7. a „Phaedra.“

— *Letošní pouť sv. Janská* byla podporována počasím nad míru příznivým, a poutníků se sešlo se všech stran našich milých vlastí. Velkolepý ráz ale, jaký pouť ta vzala na se roku minulého veřejnými produkcemi, nepodržela letos; čehož litovati jest.

— *Schwanthalerova socha* Arnošta z Pardubic, prvního arcibiskupa pražského, jest vystavena od úterka tohoto týdne v místnostech českého Musea, a sice od 10 hodin zrána až do 5 hodin odpoledne. Vchodné obnáší 10 kr. a celý výtěžek obrácen bude na barvotiskové vydání skvostných drobných maleb (miniatur) v souvěké modlitební knize, která jednou v rukou arcibiskupa Arnošta se nacházela a nyní k pokladům musejním náleží, a v sále vedle sochy též na odiv vystavena jest. Výstava ta dojde zajisté nejhojnějšího účastenství. Jak známo, jest socha ta majetkem pana Ant. Veitha Liběchovického

a byla k žádosti jeho v museu postavena, aby pražskému vzdělanému obecenstvu příležitosti se dostalo, vzácný tento výtvor ohledati.

— *Umělecká beseda* (odbor krásné literatury) má zejtra o 6. hodině večerní schůzi v místnostech svých na střeleckém ostrově. Předmět jest velmi důležitý; týkáť se stanov české dramatické školy.

— *Neunavený František Doucha* opět do tisku upravil celou řadu obrázkových spisů pro dítky, a sice „Perličky,“ „Laskavý dárek,“ „Oblíbená kniha,“ „Besídka dítek,“ „Svět mládosti“ a „Kam dítko rádo chodí.“

— *Slečna Věkoslava Blažková* přibyla právě do Prahy. Jak se dovídáme, jest slečna engažována na příští rok k dvornímu divadlu do Bernburg-Ballenstaedtu v Německu. Bezpochyby že slečnu Blažkovou i v české opeře několikrát uslyšíme.

— *Výroční valná hromada Svatoboru* odbývala se minulou nedělí dne 17. května ve velké zasedací síni staroměstské radnice za předsednictvím historiografa p. Františka Palackého. Sešlo se 40 údů. Nejprvé četl jednatel p. Zelený zprávu za minulý rok, z kteréž toto podáváme:

Jmění přejalo ředitelstvo dne 7. června m. r. od p. dra. Bělského a odevzdalo je pokladníkovi svému panu Šimkovi. Pan dr. Bělský vzal na se zároveň právní zastupování Svatoboru. S příspěvky dárců na pomníky rozličným spisovatelům uzavřelo ředitelstvo, aby se na ten čas stavěly pouhé náhrobky, a sice předevšim Václavu Hankovi, Čelakovskému, Šafaříkovi, Havlíčkovi a Šumavskému. Náhrobek Hankův bude dle nákresu architekta Ullmanna na hřbitově Vyšehradském již za několik neděl dokonán. Za znak či emblém náhrobků Svatoborem postavených přijat dle nákresu od p. Šalandy kruh, jejž drží tři ruky.

Další působení projevilo ředitelstvo Svatoboru tím, že v měsíci září povolilo 300 zl. r. č. dvěma těžce nemocným spisovatelům a 50 zl. schudlé vdově po zasloužilém spisovateli; v dubnu pak letošního roku 150 zl. zasloužilému spisovateli na potřebné zotavení.

Jiného druhu podpory udělilo ředitelstvo spisovateli Janu Nerudovi, dadouc mu 400 zl r. č. na cestu do Němec a do Francie k rozšíření estetických studií a známosti společenských, pak p. Josefu Kolářovi, dadouc mu 500 zl. r. č. na literární cestu do Rus, na které by nynější stav literatury ruské důkladně poznati mohl.

Z darů, jež Svatobor obdržel, jsou nejznačnější odkaz hraběte Deyma 1.000 zl. r. č., čistý výnos koncertu dne 17. května m. r. „Hlaholem“ uspořádaný, 1.197 zl. r. č., čistý výnos národní zábavy dne 15. března na Žofíně, při níž se výhry z Havlíčkovy loterie losem rozdělily obecenstvu, a konečně čistý výnos národní slavnosti na hoře Kunětické, jenž obnášel 404. zl. 50 kr.

Z součetní zprávy vyjímáme toto: Během prvního roku obnáší jmění Svatoboru 30.918 zl., v čemž obsaženy jsou příspěvky zakládajících údů 10.800 zl., běžné příspěvky 2.145 zl. a úroky 1314 zl. Výlohy záležely až na menší částky skoro výhradně z poskytnutých podpor.

Na návrh ředitelstva zvoleni jsou pak jednohlasně a bez debaty pp. Křížkovský, Lukeš, Heller a Šalanda za údy přispívající, a výtečný spisovatel František Doucha za úda skutečného.

Z výboru vystoupili během roku pro přílišné zaměstnání pp. Bělák a purkmistr Pštross. Losem vyloučeni byli pp. dr. Julius Grégr a archivář Karel Jaromír Erben. V nové volbě doplňovací zvoleni jsou pp. dr. Julius Grégr 39 hlasy, archivář Karel Jaromír Erben 40 hlasy, dr. Bělský 24 a městský rada Bedřich Hanke 39 hlasy. Při volbě revisorů účtu zvoleni pp. Vít Hof, redaktor „Rodinné kroniky“ 36 a Skřivan 33 hlasy.

Konečně měl předseda František Palacký přednášku o poměru spisovatelstva ku vzdělávání řeči a literatury české. Podáváme ji tuto doslovně:

Pánové! Jest tomu dnes právě rok, co spolek náš u velikém všech vlastenců účastenství a očekávání vstoupil do života. První tehdáž naše veřejná schůzka měla za účel ustrojení se společnosti, zvolení ředitelstva i poradu, kterakby činnost naše na základě stanov přijatých co nejzdárněji zříditi se měla. Již tehdáž, když povolali jste mne byli na čestné toto místo ve shromáždění svém, cítil jsem ve srdci mnohé tužby a snahy, kteréž jen za příčinou překvapu a okamžité rozčilenosti neoctly se mi spolu na jazyku. Dovolíte, že nahradím dnes poněkud, co jsem zameškal, a že přednesu aspoň některou částku oněch myšlének, o které se s vámi poděliti za povinnost sobě kladu.

Jest to šlechetný pocit, který svedl nás zde dohromady: jest vlastenecká péče o materialní blahobyt spisovatelstva českého, té třídy lidí, kteří ve mrákotách minulosti první povzbudili jasnou pochodní na dráze života našeho národního, aby vedli nás do domácího chrámu osvěty. Uznalost a vděčnost našeho národa za takové zásluhy vtělila se ve spolek Svatoboru, a uložila tomuto za povinnost, vedle oslavy zasloužilých mrtvých, starati se o podporu nadějné činnosti živých a o všemožné ulevení útrasti těch, kteréž krutá nouze a nemoc stíhati sepřestává.

Zdá se býti nejen příhodné, ale i potřebné, abychom poněkud určitěji rozjímali a v úvahu

brali účel Svatoboru od zakladatelův vytknutý. A tu především naskytuje se nám ta základní známka i povšechný ten ráz, že ústav náš, ačkoli s literatory a tudíž i s literaturou, jak krásnou tak i vědeckou vůbec, činiti má, není přece ústav ani čistě, ani převahou svou vědecký ani literární, alebrž že jej vřaditi sluší raději mezi tak řečené ústavy a spolky dobročinné. Obracujeť zajisté zření své popředně ne k dílu a plodům, ale k osobám spisovatelův, k vezdejšímu jejich bytu a životu, ku podporování činnosti, k ulehčení nouze a k odměnám národním za zásluhy jejich. Jemu starati se jest ne tak o rozšíření a zvelebení nauk i literatury samých v sobě (ačkoli ovšem ani jich nevšímavým býti nesmí), jako raději o poměrný dle možnosti blahobyt těch, které uznává za pravé a přední činitele nauk i literatury. Vzdělávání pole nauk i literatury samých v sobě svěřeno jest u nás za úkol ústavu a spolku jinému, totiž Matici české: tato má povolávati k životu a vynášeti na jevo zdárné plody ducha národovcův našich vesměs, a šířiti obor jak vědecký tak i krásochutný mezi námi sám o sobě. I slušné sice jest, aby vlastenečtí spolkové naši napomáhali sobě vespolek a podporovali se vzájemně, nikoli však aby vkračovali jeden do oboru činnosti druhého. Dělení práce jak ve hmotném oboru, tak i v duchovním, ukazuje se býti prospěšným; neboť kde působení svému dává rozsah přílišný, sám překáží vnikání jeho do hloubi. Ovšem bude-li kdy zřízen ústav vyšší, akademie pro řeč a literaturu českou, o jakéž již v §. 28. našich stanov se činí zmínka, budou do ní jak Matice tak i Svatobor co zvláštní odborové splynouti moci; a pak myšlénkám o ustrojení se snah národních při této věci bude moci dáti se i vyšší vzlet i obor rozšířenější. To předeslati zdálo se mi býti potřebné, aby předešlo se všelikému nedorozumění o působení našem.

Neméně potřebí nespouštěti z mysli pravdy druhé: že nestačí býti spisovatelem českým jakýmkoli, aby kdo stal se tudíž hned předmětem péče a působnosti Svatoboru. Svatobor vzal vnik a původ svůj z pocitu národní vděčnosti za zásluhy spisovatelstva českého, protož jen takoví spisovatelé mohou státi se předmětem působení Svatoboru, kteřížto buďto již získali sobě skutečné zásluhy o literaturu a národ vůbec, aneb od kterých zásluhy takové časem svým s důvodem očekávati se dají. Býti spisovatelem ještě není zásluhou, ale býti dobrým spisovatelem jest zásluhou. Poměr spisovatelstva k národu neliší se v tom ohledu podstatně od poměru školního učitelstva k lidu. V té samé míře, jako dobrý učitel náleží k největším dobrodincům, náleží učitel špatný také k nejhorším škůdcům veřejným, třebas by se ničím více neprohřešoval, nežli že nejdražší klenot lidu, srdce i mysli vzrůstajících pokolení, obmeškává vésti k dobrému. Tak čtenář každý svěřuje srdce i mysl, tedy vše, co nejvýtečnějšího do sebe má, aspoň na okamžení tomu spisovateli, s kterýmž se právě obírá; i běda každému, kdo lichými snad vnadami svodí svěřence svého s cesty pravdy a spravedlnosti! Nezapírám, že o tom, co jest pravda i co spravedlnost, rozličné dávají se výklady, a že dle toho i ponětí o dobrém spisovateli v nedokonalosti všech lidských úmyslův a řádův bývá více méně relativným; i vzdálen jsem toho, abych hesla kterékoli strany aneb koterie na světě podkládal za výhradné měřítko pravdy a zásluhy, ale za to mám, že otázka, jestli kdo spisovatelem dobrým čili nic, i bez ohledu na stranné zásady a záměry, prostým citem většiny vzdělancův v národu rozhodnuta bývá. I naději se, že ředitelstvo Svatoboru vždy sestaveno bude ze vzdělancův a výtečníkův veškerého národu, nikoli jedné toliko a kterékoli strany v něm; a hoře bylo by Čechům i mně samému někdy ve hrobě, kdyby ono mělo kdy octnouti se v moci jakékoli domnělé samospasitelné koterie! Takové neřesti Bůh ráčí odvrátiti od národu našeho.

Třetí zdálo se mi potřebné připomenouti, že literatura naše národní, jak ji co den utěšeněji vzmáhati se a skvétati vidíme, a jak já pokroky její od více než čtyřidceti let lépe než kdo jiný stopovati mohu, stanuv záhy co nejblíže onoho střediště, odkudž snahy takové hlavně vycházely — že, pravím, literatura ta zrodila se téměř výhradně z pouhé lásky k národnosti naší, z obětavé péče, aby netoliko jazyk náš nezahynul, ale aby lid náš povznesl se k vyššímu stupni vzdělanosti a zámožnosti, aby neměl více příčiny, styděti se za národnost svou, nýbrž aby hrdým čelem, jak sluší, postaviti se mohl v bok kteréhokoli národu jiného.

Starali sme se, přátelé moji, kteří již do hrobu mne předešli, a já s nimi, ne o pravdy a nauky aneb účely stranné jakékoliv, ale o povzbuzení a ušlechtění rozumové i mravní národu vůbec, v té naději, že když jen národ náš sám v sobě vzdělaným bude, pak umyslí sobě sám a porozumí také sám nejlépe pravým potřebám v každé době života svého. Při tom nikomu z nás netanulo na mysli, požadovati aneb očekávati jaké odměny za takové úsilí a oběti; vše, čeho sme si přáli, bylo jen to, aby símě naše nepadalo do půdy nejemné a neúrodné. Mohl bych uvésti na jevo důkazy tklivé o ušlechtilé odvaze a resignací zemřelých výtečníkův našich, propadnouti věčné chudobě a odříci se na vždy jak slávy, tak i všeliké mzdy za vlastenecké počínání své. Obyčejně neptával se po nějakém honoraru nikdo, spoko-

jen jsa jen, když našel vydavatele pro dílo své, kterému připláceti nebyl povinen. Neřesti a nesnáze takové daly, jakož vůbec známo, první podnět někdy k založení Matice české. Od té doby ovšem okolnosti změnily se valně a utěšeně; již i u nás tytýž počínají nakladatelé sami hledati sobě spisovatele, a kdokoli schopen jest posloužiti perem svým platně k obecnému dobrému, nepotřebuje více činiti toho bezplatně a beze mzdy. K tomu nyní také Svatobor povinen bude přičiniti se aby spisovatelé skutkem zasloužilí aneb opravdu nadějní nemuseli zápasiti s beznadějností, kdykoli krutá nemoc (ve smyslu nejširším) překážeti a vaditi bude ušlechtilému snažení a působení jejich. Ale při tom při všem nemohu přece zdržeti se, abych neupomínal na známou zásadu, že každý plod a každé dílo lidské, každý ústav a řád na světě jen touž mocí, kterou povstal, udržeti se může v bytu svém; a že tedy také literatura naše nepřestává vymáhati na působitelích svých povždy téže nezištnosti, obětavosti a resignace, kterou od počátku svého zmohla se. Sobcům všem, kteřížby chtěli připojiti se k nám, a neuměli by zapírati sebe samých, ani obětovati to, což jim i nám nejdražšího jest, plody ducha svého, jediné ku prospěchu a slávě národa svého, těm všem volati musíme i napotom ještě, jako posavad: procul este profani! Opravdu, jakž pak by ubohý národ náš, neveliký a nebohatý jsa, přiměřeně a dostatečně mohl odplatiti zásluhy nějakého genia snad vyššího rodu, jehožto ctižádosti a působnosti úzký bývá někdy i veškeren svět, kdyby nebylo i takových duší na světě, kterým povědomí vykonané povinnosti milejší a dražší jest nade slávu a bohatství celého světa? A k těmto a takovým obracím já zření a slovo své především v naději, že počet jejich mezi námi poměrně větší jest a i budoucně bude, nežli v jiných zemích a národech. Ovšem smutná by to byla pro nás vyhlídka, kdyby napotom na národu našeho roli dědičně pracovati neměli dělníci jiní, nežli námezdní! Národ náš představuje se ve Svatoboru co mecenáš spisovatelstvu českému, slibuje postarati se, aby ušlechtilí synové jeho, kteří věrně a zdárně sloužiti budou k obecnému dobrému na poli tomto, časem svým aspoň před nezaslouženou bídou a nouzí všemožně uchráněni byli; ale čekanci Svatoboru, sloužíce literatuře naší, povinni budou i napotom patřiti na ni, dle známých slov pěvce a myslitele výtečného, více jako na bohyni Uranii, nežli snad jako na dojnou krávu —

Chtěl bych pokračovati ještě dále ve výkladu podobných myšlének a přání, kteréž ve mně vzbuzuje uvažování i potřeb našich národních, i oboru působnosti, jejž na se vzala společnost naše; chtěl bych zejmena poukázati ještě k výtečnosti a důležitosti povolání spisovatelského vůbec, a ku potřebě i způsobu, připravovati se k němu studiemi pilnými a důkladnými, — to vše v naději, že slova taková mně, jakožto jednomu z nejstarších dělníkův na poli potřeb národních, nikoli za nějakou snad přívažčivost pokládána nebudou — ale hledě i k velikosti předmětu, kterýžto krátkou řečí odbýván býti nechce ani nemůže, i ku pokročilé již chvíli, abych nenadužíval trpělivosti Vaší, pánové! odkládám věc tuto k budoucímu, dá-li bůh zase shromáždění našemu, a končím slovy, kterýmiž již od počátku oslovili sme přátely a příznivce své v národu: „pomáhejme si sami, a i bůh pak popřeje zdaru dílu šlechetnému!“

— *V sezení sboru Matičního* dne 13. t. m. oznámilo se, že výbor musejní p. školního radu Jos. Wenziga zástupcem kuratora Matice české jmenoval, dopisující údy, jež sbor posud vyvolil, vesměs s vrdil a nový jednací řád jeho schválil. Dále oznámil sekretář Nebeský, že překlad španělských romancí, jejž s nebožtíkem prof. Čejkou zhotovil a Matici k vydání nabídl, od soukromého nakladatele vytištěn bude, avšak že jiné literární dílo dokončil, překlad totiž novořeckých písní národních, jejž časem sboru podati míní. Pan rada Štorch projevil přání, kdyby celý překlad Shakespearův r. 1864 k stoleté památce narození velkého básníka vytištěn býti mohl, s čímž sbor ovšem úplně souhlasil, avšak nezdá se možné, věc tu provésti. K návrhu sekretáře p. Nebeského uzavřelo se, aby aspoň výtisk posavade vyšlých dramat společnosti Shakespearovské do Londýna se zaslal. Na to podal p. školní rada Wenzig rozsáhlou báseň, nářečím slovenským sepsanou: „Vstúpenie Krista do pekel,“ kteráž mu zaslána byla v příčině vypsané ceny z nadání, jež nejmenovaný přítel literatury československé pod jmenem „Lípového věnce“ u Matice české byl založil. Pak se pokračovalo v jmenování údů dopisujících sboru Matičního a k návrhu kuratora J. Osvíc. p. Jana hr. Harracha zřídila se komise z pp. rady Štorcha, bibliotekáře Vrťátka a sekretáře Nebeského, aby o stavu skladu Matice české sboru správu podala a návrhy učinila, jaké opatření by se s ním státi mělo. Po vyřízení dosti velkého počtu záležitostí ekonomických obrátil p. kurator pozornost sboru k důležité potřebě v naší literatuře k úplnému a důkladnému českému atlantu. Pan profesor Krejčí k tomu doložil, žeby chvalně známý ústav Perthesův snad u vydání takového díla pod jakousi záštitou a garantií Matice se uvázal, a J. Osvíc. p. kurator sám se nabídl, že s p. Perthesem o té věci jednati bude. Dále ukázal p. kurator k tomu, žeby v mnohém

ohledu důležito a zajímavo bylo, aby se studie o českých krojích dělala, což by vlastně úkolem české umělecké besedy bylo, a p. šk. rada Wenzig slíbil, že tu záležitost tam povzbudí. Konečně předložil p kurator tabelární přehled dějin českých až do smrti Jiřího z Poděbrad, kterýž z díla p. Palackého učinil a v prospěch škol vydati míní, žádaje při tom sbor za radu. Pan prof. Zelený podal několik praktických pokynutí, což se vydání tohoto týče, a J. Osvíc. p. kurator se požádal, aby přehled tento až do nejnovějších dob provedl, což ochotně učiniti slíbil. Velmi zajímavý a prospěšný návrh učinil v témže sezení p. archivář Erben, aby se totiž v museu založilo album fotografií osob ve vlasti na slovo vzatých. Sbor návrh tento velice schvaloval a odporučil péči výboru musejního.

— *Profesor Purkyně* vykládá ve fysiologickém svém ústavě svůj názor filosofický, chtěje povzbuditi české studentstvo našich škol k bádání filosofickému. Přístup jest volný.

— *Přednášky pana Vojty Náprstka* dne 14. a 16. t. m. v sále Žofínském odbývané, těšily se valnému účastenství. Mezi posluchači bylo též dosti venkovanů.

— *Zábava umělecké besedy* shromáždila minulý týden velmi četnou společnost, kteráž se bavila až do půl noci. Program byl vybraný a provedení jeho umělecké. Není pochybnosti, že beseda našich umělců ukáže zábavám pravou cestu, kterak možná spojiti lehkou zábavu s požitkem vyšším, stojícím na výši pravého umění.

— *Lessingův obraz* mistra Jana Husa zakoupil král pruský do berlínské národní galerie.

— *Paní Karolína Světlá* zaslala nám tento list s žádostí, abysme jej v „Lumíru“ uveřejnili:

„Pane redaktore!

Byl ste tak laskav a sdělil ste mi přípisy, v nichž jest obsažena kritika prací mých i jich směru od M. B.*) Poněvadž i mne docházejí anonymní dopisy podobného obsahu v tak hojném počtu, že v tom spatřuji jakýsi systém, neváhám déle, o tom se pronésti v domnění, že zasylatelům či zasylatelkám na veřejném slově o věci té nemálo záleží.

Musím se vyznati, že sem je četla se zvláštní vděčností. Člověk otevřeného rozumu a poctivé snahy, jemuž se jedná o skutečný pokrok a poučení, přiučuje se ze všeho; jinak člověk obmezeného zraku, nevyvinutých schopností, odchovaný v běžných předsudcích a nedostatečné síly duševní. Ten musí na vše hleděti brejlemi, které mu jiný nasadí, a namáčí-li pero, musí si arci vypomoci — citáty.

Dle účastenství, jež mi stále a spůsobem tak rozmanitým zasylatelé věnují, zavděčím se jim zajisté zprávou, že si vyberu co nejdříve hrdinku jiného druhu, než Rozičku v „Skaláku.“ Ta nenasadí své veškeré jmění, svůj mladý život, aby nepřišel na zmar zárodek dobra, jejž dřímati vidí v srdci muže, kterýmž svět v jizlivé předpojatosti opovrhuje, a nezůstane mu i tenkráte věrnou, obětivou přítelkyní, když na ni nevyslovné neštěstí uvalí. Tenkráte sem si vyvolila dívku, jak je poněmčilé naše ústavy na tuty vychovávají a náš saloní život dopěstuje; zahálčivou, ješitnou, závistivou, beze všech vyšších pojmů a zásad, jíž bude její spanilé „já“ ideálem nejsvětějším, pletichy zaměstnáním nejmilejším, pokrytectví druhou přirozeností. Bude velmi přísna a opatrna ve svém veřejném chování k mužům; kdo se bude chtíti z její pozornosti těšiti, musí míti aspoň tisíc zlatých slušného. V styku soukromném se její hrdost a požadavky ale trochu umírní. Bude pro pouhé vyražení podkopávat dobré jmeno jiných, sbírat klevety, především bude ale psáti a diktovati — anonymní dopisy, pojednávajíc v nich s obětavou smělostí o pathologické stránce lidských vášní, nedbajíc ve svém horlení toho, že uvrhuje takové rozebírání mladé dívky v nemilé podezření, že je s jejich duší něco pelu dávno setřeno.

Tenkráte jsem pevně přesvědčena, že je nuditi nebudu a nezasloužím si zajisté znovu jich výčitky, že nepíši poučlivě. České dívky uvidí jako v zrcadle, jaké — nemají býti.

Karolina Světlá.

*) Učinili sme zajisté tak v úmyslu zasylatelů samých. Nestojíc v moci naší, zdali a kterak má vážená paní spisovatelka změniti směr svůj, na čem přece jim záležeti musí. Red.

Dopisy redakce.

Panu B. X. zde. Na Vaši otázku můžeme odpověditi pouze tenkrát určitě, až překlad nám zašlete. Ostatně žádáme pány zasylatele, aby nám vždy úplné své jmeno udati si neobtěžovali, chtějí-li, abysme brali k jich nabídnutím zřetele.

Panu V. M. V. v Bl. Váš překlad z německého upotřebiti nemůžeme. Račte někoho zplnomocniti, jemuž bysme odevzdali rukopis.

Panu J. S. v J. Dle Vaší zásylky netroufáme si rozhodnout, máte-li nějaké nadání čili nic. Myšlénky jsou zastaralé, dávno již vyzpívané, a u Vás nevynikají žádnou individuálností. Forma jest velmi pohodlná, řekli bychom nad míru nedbalá. Slova jako „věrnost — bytnost, lva — nezná“ atd. nejsou žádné rýmy. Vy sám věděti musíte nejlépe, je-li ve Vás tolik síly, abyste vše to přemohl.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském kněhkupectví v nov. alejích č. 136. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 22. **28. května 1863.** **XIII. ročník.**

Podivná moc — — —

Podivná moc to, kterouž zpěv
mladistvé srdce souží,
a blahem jednou poznaným
je v sterém hoři souží.

Podivná moc, jež naděje
svým smrtným dechem sklání,
a přece v srdci zakotví
přehojné požehnání.

Ta tisíceré zápory
rozvádí v jasné zpěvy
a léčí lidi, národy —
jen sobě neulevi.

Kdo vřel tou žhavou rozkoší,
kdo mřel tou dravou trýzní,
jej neukojí život víc
ni nejskvělejší přízní.

Toť jako člověk, kterýž jed
požívá v děsné spili
a víc nemůže bez něho
svou silou žít ni chvíli.

On hraje s hrůzou smrti si
a plesá ustavičně,
a nejhroznější příšery
mu pokynují sličně.

Jej obletují luzné sny,
jej libá krásná víla,
však chce-li kát se, vrátit se —
tu prchá lhaná síla.

A zas jej k předu štve a rve
ta mocnost přetajemná,
jak nebes výše lahodná,
jak nebes propasť temná.

A vše když člověk rozřešil,
vše poznal, zkusil — stane,
a zas jej dál ta mocnost štve
v hrob, v světy nepoznané.

Ó divná moc to, kterouž zpěv
z mladistvé duše puči,
a vzrůstem svým a plamenem
máť oklamanou zmučí!

J. V. Jahn.

Trest smrti.

Napsal *Claude Vignon*, z francouzského přeložil *Jankovský*.

Bylo to roku 1750 v Paříži, v hostinci Conti. V zadní části stavení rozlehlého, odlehlé od předních síní tak, že obyvatelé po své chuti a vůli oddati se mohli v kterýkoli čas radovánkám a i sebe hlučnějším plesům beze strachu, že poboří hosti pokojů předních, slavili dlouho do noci ba přes půlnoc vánoce v rozmaru nejutěšenějším. Hosté počtem nečetní až deset či více, byli filosofové, básníci, spisovatelé; byli to oni z tehdejších mužů Francie, kteří požívali přízně paní z Deffant a kteří tvořili kruh přátel vděkuplné slečny z Lespinasse-u. Na předním místě mezi přáteli seděl abbé Prévost d'Exiles slavný původce díla „Manon Lescaut.“ Bylť on právě v plném proudu činnosti, oblíben a oslavován po celé Francii pro své spisy, které právě vydal.

Byly to: „Les Memoires d'un homme de qualité,“ „Cleveland ou le philosophe anglais,“ „Le Doyen de Killerine.“ Mimo to známým a pověstným se stal svým listem „Pour et Contre,“ především však množstvím dobrodružných příhod, kteréž pojily se s jeho jmenem. Dlouho kolísaje mezi rozličného druhu zaměstnáními, dlouho jsa hříčkou osudu, dožil se tichého jakéhos života. Našel totiž po dlouholetém nepokojném života spůsobu, když nucen byl tu se záštím a pronásledováním zápasiti a tu opět přízní největší se kochal, útulek a jistý odpočinek u knížete z Conti, který jej jmenoval svým almužníkem. Jedině že jist byl záštitou a ochranou Conti-ho, odvažoval se útoku a žalob na benediktiny. Pomáhali mu v tom mladší spisovatelé a přátelé stejně smýšlející, jakož: Soudaine, Rameau, abbé Raynal a Rousseau, kterýž byl teprvé nováčkem na dráze své. Zasvětil ji a nastoupil hájením paradoxní věty *). Právě dospěla hostina ke konci, kolovaly desserty, perlící se vína a jiné nápoje.

Mluvilo se. Rozmluva byla živá, duchaplná, smělá a někdy až v obory fantastické zabíhající; každým okamžením měnil se předmět rozmluvy; zapomenuto prvého a rozbíráno rovnou duchaplností druhý. Konečně zabrali se hosté do pokladů a bohatých zdrojů umění, básnictví, filosofie a morálních poměrů. Na tyto přišlo se nejposléze a začato, jakož dalo se očekávati, od Rousseau-a. Rozebíral se trest smrti; Rousseau vystupoval proti němu, drusí jej hájili.

„Vždy bolestně se mne dotkne,“ ujal se slova spisovatel, jenž nápotom vydal „Profession de foi du vicaire savoyard,“ „vidím-li lidi, kterak soudí a odsuzují jiného, kterak prohlašují některého ze svého středu vinna těmi největšími zločiny a posýlají jej na smrt. Či nahlédli snad do útrob nejhlubších duše jejich a poznali nejtajnější záhyby svědomí, že tak určitě je prohlašují za bídníky a zatracence? Či není možná, že jedině vášní unešeni zabředli a zavésti se dali na bezcestí, že toliko jakous strašnou nutností puzeni tam se dostali? . . . Pátrám po zločincích a nenalezám než nešťastníky!“

„Avšak, můj drahý filosofe,“ odvětil Soudaine, „šťastně či nešťastně, kterak sám chcete; toliko bůh to jest, kterýž prohlíží srdce a ledví člověka, abych užil slov bi-

*) Známo, že akademie v Dijon vypsala cenu za nejlepší zodpovídání otázky: „Čemu prospěl pokrok věd a umění, zda zkáze zda zušlechtění mravů?“ Rousseau tvrdí v dotčeném spise, že pokrok věd a umění kazí mravy. Obdržel cenu a tím slavil prvý triumf na poli spisovatelském. —

blických, která zajisté vyrovnají se slovům vaší výmluvnosti. Než tedy, což máme my ubozí lidé, kteří neznáme ani srdce ani ledví člověka, činiti, setkáme-li se s člověkem srdce čistého, neštěstím v skutek strženým? Či možná nám jej neodsouditi? Nevini-li jej skutečnost? Upokojte se tudíž a věřte že, jakož praví Saint-Barthelemy, na posledním soudu bůh své si rozezná."

„Umlkněte, Sedaine, vy, kterýž jsa mužem duchaplným tak nedovedně si počínáte v obraně," zvolal Prevost d' Exiles. „Pánové, jest to smutné, ale pravda a skutečnost," pokračoval přízvukem vážným, „i nejpoctivější muž může míti a má okamžiky, že za chvíli státi se může největším zlosynem, anižby proto přestal býti hodným naší úcty a vážnosti; náhle, aniž bychom měli jakéhosi vědomí o tom, můžeme se i my dopustiti toho nejstrašnějšího zločinu" . . .

„Ah, ah!" vzkázal Rameau, „věc začíná se obraceti na smutnou, milý příteli! Pokud mne se týká, nemohu zvyknouti myšlénce, žebych kdy státi se mohl zločincem; a i vám stisknu vždy ruku a vždy v objetí přátelské vás příjmu neobávaje se, že bych se pokálel dotknutím se zločince."

„Ba nedotýkejte se nikdy krvavé této ruky," odvětil temným hlasem Prevost celý zbledna; „přátelé, mohu s dobrým svědomím popatřiti vám v tvář, protože nejsem rozmařilým ničemníkem, jak říkávají benediktini. A přece spáchal sem již zločin ten nejhroznější!"

Hosté zdiveni patřili jeden na druhého; tázali se jeden druhého, žádný nemohl pochopiti smyslu těch slov.

„Chcete nám pověděti roman, jejž připravujete k tisku?" ptal se Rameau.

„Či snad jakési vyznání," opravil Rousseau.

„Snad."

V napnutí patřili všichni na Prevosta, jeho slova jim byla nejasná. On začal za chvíli:

„Pánové, vy všichni jste ducha osvíceného, mysli otevřené, mužové rozumní, pováželiví, spravedliví; ba ještě více, jste mi upřímnými přáteli. Proto spoléhám se na vaši mlčelivost nejprvé a svědomitost, že bez ohledů souditi budete v případu, kterýž celou mou bytostí z vnitra nejhlubšího zatřásl. Jedná se zde o záležitost jedině svědomí se týkající: filosofové a moralisté, slyšte pozorně a potom suďte" . . .

„Narodil sem se v Hesdin-u v Artois; otec můj byl královským zástupcem na korunních statcích a měl nás dětí mnoho. Netřeba tuším připomínati a široce rozváděti, že chtěje vychovat a zaopatřit nás tak, jak žádalo to od něho povolání a stav, nucen byl spojovati s hospodářstvím pořádek a přísnost. Nemohli sme jako jiní dlouho se rozmýšleti, kam se obrátíme a rozličných stavů výhody a nehody a svou k nim spůsobilost rozvažovati; aniž směli sme se vrhnouti v dobrodružný, těkavý a nestálý život, jímž obyčejně synové vyšších rodin započínávají svou veřejnou činnost. Po vystoupení z koleje měl sem hned voliti dráhu budoucího povolání, či lépe řečeno, odati se s láskou a zalíbením onomu, který pro mne otec dříve již byl určil; bylo třeba, abych přestal tížiti svými potřebami rodinu; dorůstali mladší, musel sem tudíž opustiti rodinu. Otec můj rozhodl, že mne dá do některého řádu. Proto hned z počátku mne dal vychovávati jezuitům, kteří velmi horlivě o to pečovali, aby hned v prvním mládí vštípili mi chuť a lásku ke stavu kněžskému. Dílem se jim v práci té dařilo výborně, neboť když dospěl sem do věku většího, sám bych byl zvolil stav

kněžský, nelituje, že se vzdáti musím života veřejného: neznal sem svět a proto po něm sem netoužil. Na neštěstí, když dokončil sem studie, dovoleno mi tři měsíce prázdnin, abych mohl navštíviti své rodiče a příbuzné. I opustil sem tudíž kolej Harcourt, abych odebral se do Hesdin-u. Bylo mi sedmnácte let; poprvé sem byl zcela sobě zůstaven a to mělo trvati tak tři měsíce. Jak sem vám řekl, zvykl sem si kolej jezuitskou považovati za svou vlasť, za svou otčinu. Trávil sem v koleji život beze zvláštní mrzutosti a opouštěl sem ji tudíž, nejsa nijakým citem prudším rozechvěn; po svobodě sem netoužil, tichých komnat koleje sem nelitoval; avšak spíše druhý pocit převládal. Než, sotva vzdálil sem se několik hodin cesty od koleje, zdála se mi svoboda již utěšenější. Mnohem veseleji sem si vykračoval v oděvu žáka jezuitského: přes rameno sem měl zavěšenou mošnu hojně naplněnou od otců jezuitů, v ruce okovanou hůl. Nevím, kterak se to stalo, že čím dále sem se vzdaloval od kláštera, čím dále sem se dostával do širokých plání venkova, tím těžšími se mi zdály knihy o kasuistice, jimiž s chvalitebnou prozřetelností mne opatřili ctihodní otcové. Opustiv kolej, dal sem se z počátku přímou cestou, která vedla z Paříže do Hesdinu. Však zponenáhla a vždy mocněji se mne zmocňovala chuť a touha po postranních, od přímé cesty domů zacházkách; rozmýšlel sem, že bez toho nebudu míti jindy příležitosti a svobody k prohlédání krajin; že otec můj zajisté po otrocku mne držeti bude u krbu domácího po ty tři měsíce, jichž sem svobodně mohl užiti po slovech otců; že po uplynutí krátké lhůty té budu se opět museti vrátit do koleje, abych jiné cvičil v tom, z čeho právě sem odbyl poslední zkoušky; že má zásoba dosti v dobrém pořádku jsouc, po několik dní déle vystačí: zkrátka rozmýšlel a rozmyslil sem se, že vybočím z cesty přímé a užiji vhodné příležitosti k prodloužení a lepšímu ujití cesty. — Jedině knihy, ty prožluklé, překážely; kam s těmi?

Měl sem šťastnou myšlénku, rozhodna se, že složím je v některé hospodě na cestě, odkudž vraceje se z prázdnin budu moci opět zpět do kláštera s sebou je odnésti. — „Zbavím se tak břemena, aniž bych tím si uškodil u otců jezuitů," pomyslil sem si. Na tom zůstalo.

Kněh se zprostiv dal sem se na své procházky; spokojeněji, protože lehčeji rozhlížel sem se po světě. A zajisté zdál se mi nyní zcela jinačím, mnohem rozkošnějším, upřímnějším a vnadnějším. Kteraký rozdíl mezi jednotvarnou, temnou zdí klášterní a dusným, akličujícím povětřím veliké budovy, a mezi rozmanitým, veselým světem a sladkým pocitem volnosti a ulehčení, jakýž budí v nás příroda! Mohl sem spáti, pokud sem chtěl, mohl pokud sem chtěl i bdíti; čas k jídlu určoval sem si sám, vždy s novými a novými se setkávaje společníky; po vůli mohl sem patřiti v krásný děvčat obličej. Nebyl sem ještě ani třetí díl cesty ušel, když maje kapsu peněz a mošnu zásob od otců nadělených práznu, potkal sem oddíl voje *Artois*. Skvělá úprava pluku, zvuk vojenské hudby, vlastenecké nadšení mladých vojínů, kteří se brali doplniti řady starších druhů, postavených na hranicích v obranu otčiny v nebezpečí jsoucí, omámily a zavedly mladého mého ducha hned v prvním okamžení.

Zdálo se mi býti přeobtížným, cestovati dále bez peněz, nevěděl sem si rady, kterak dostati se domů; a doma?

Ctihodní otcové bezpochyby oznámili již otci, kdy vypravili mne z ústavu; za mou otálavost a libovolné plahočení očekával mne při nejmenším přísný otcův pohled. Otce sem se bál, býval neuprositelný; kterak měl sem se omluviti? Ostatně, myslil

sem dále, není otec právě nepříznivcem vojenského stavu, a doví-li se, že již se stalo, usmíří se s myšlénkou tou a postará se všemožně, abych co nejdříve postoupiti a důstojníkem státi se mohl. Zprvu arci bude se hněvati; však jaké pomoci? po nějaké době odpustí a nevida vyhnutí, přáti bude vojínovi, jako knězi.;

Tak stalo se, že vykročiv z kláštera, započal sem dobrodružnou dráhu, vyměniv za knihu meč, za úzké zdi školy široké bojiště! Když přišli sme k pluku, psal sem otci, kterýž, pln nepokoje, dal mne hledati po celé zemi, aby vypátral stopy mé; rozkládal sem mu, pokud sem uměl, všecky důvody příznivé kroku mému; odvolával sem se na svou nespůsobilost ku stavu kněžskému a končil sem prose, aby odpustil a popřál mi i dále své přízně a podpory. Avšak, buď že hněv jeho trval déle než sem se domníval, a hněv ten rodinnou chybou u nás — buď že v prospěch mých bratří vlivu u svých přátel uživ nechtěl více u nich služby hledati: zkrátka, nemohl mi snad pomoci a neprospěl ničím v mé službě, jíž sem se oddal. Nedostal sem ani žádné odpovědi a trávil sem tak u vojště, jsa sprostým vojínem. To mne schladilo a za krátký čas znamenitě opadly mé naděje, které sem měl v první době. Lidé, s kterými sem se stýkal denně, hluboko byli podemnou co do vzdělání a rodu, jimž sem se pyšnil; zacházení s nimi se mi protivilo.

Důstojníci pak, všichni šlechticové, toliko s rovnými sobě se spojovali a pro mne neměli ani pohledu; já byl toliko dobrodruhem, beze vší podpory, bez odporučení rodinných, beze jmena.

Tak znelíbil se mi brzy život vojenský a skoro sem již litoval, že opustil sem klášter. Též mne napadl strach, že rozhněval sem si rodinu více, než sem zprvu se nadál. Proto abych se dozvěděl jakési jistoty v záležitostech svých, rozhodl sem se opustiti pluk. Tak se i stalo. Skoro tak, jak sem přišel, sem i odešel, toliko s tím rozdílem, že nyní zrovna sem namířil k domovu, nečině žádných zacházek. Byl sem zvědav a bázliv, že přijme mne otec jako nezvedené dítě a odešle co nejdřív opět buď k vojsku, buď do kláštera. Tenkrát zdála se mi cesta dlouhou a nezastavoval sem se nikde na cestách. Má úzkost se množila; napadaly mi již, ač ještě z temna, smutný stav mých záležitostí a jich opravdivá stránka. Poměry rodinné, nutnosti společenské po prvníkráte se mně ukázaly v jasném světle.

(Pokračování.)

„Pěstování“ přírodopisu.

(Před rokem 1848.)

Ohlásila bába
kollegium skvělé —
pro študenty velké
vědou „zšedivělé“:

Pro študenty staré,
ve školách co byli,
z „přírodní té vědy“
s vindru nechytili.

„Grešle honoráru!“
Aj co chcete míti?
Může-li pak věda
lacinější býti? —

Přednáší již bába
slavně botaniku;
študenty si béře
do řádného cviku.

S celou duší jarou
předmětu se chopí:
v kolleji své slavné
z nůše vědu klopí.

Řimbaba zde, šťovík,
brotan s žabím dřevem,
potměchuť a toten,
routa s babím hněvem!

Vřes a hadí mlíčí,
černobejl a špalda,
lebeda s psím vínem,
puškvorce tu halda!

Bolehlav a netřesk,
bodlák, noha stračí;
rozkládati bába
žákům sotva stačí.

Študenti si z nůše
berou bylin vzorky,
co jich nasbíráno
rukou professorky.

Však i moudrá bába
na výlety chodí:
do polí a lesů
staré hochy vodí.

Užaslým se v pohled
nové světy staví;
„ve školách“ nic o tom,
co jim *bába* praví! —

Žáci prospívají;
však to nejsou škváry,
když si bába vsadí
na nos okuláry!

Študenti, tou „Muzou“
vědě zasvěceni,
říkali již plesem
k slzám přemoženi:

„Jak jsme tomu rádi,
že tu bábu máme!
už se z *botaniky*
prodat nenecháme!!“

František Doucha.

Náš dědeček.

Povídka od *Vítězslava Hálka.*

(Pokračování.)

IV.

Jarem vzešlé osení dozrálo ve zlaté klasy, a srpy proměnily těžká úrodou pole v řadu strnišťat. Směle se nyní po nich pohybují šedé ovce za píšťalou pastýřovou, cvrček hopká rozpustile kolem meze, koroptev se svými mláďaty jen stěží se ukryje pátravému zraku honců a babí léto se věsí od stébla k stéblu v lesklých nitích.

Ovlaž matku zemi nyní třeba jarním deštěm, nevypučí z ní osení, aby dospělo k plodům; pakli přece něco se zazelená, jeť to spíše na upomínku toho, co bylo, avšak býti více nemůže.

A člověk jest jako ta boží příroda. Schopen všeho, lásky, umění, mocných činů, šlechetných skutků — šťastný ten, v němž všecko dozraje, co v jeho duchu klíčilo pěkného a vznešeného.

Ale setba duševní má také své nehody, které byťby i vždy neotřásly světem, mohou k zoufalosti dohnati toho, jejž potkají, mohou jej snad i zničit. Setba duševní má také své krupobití, které roztříská krásná, nadějná stébla, utluče, co bylo povoláno k životu a řádit dovede, že nám k politování a úžasu nyní, co v nás budilo nadějnou rozkoš.

Snadno se řekne: Bětuška byla pochována, na rakev ozdobenou věncem naházeli mládenci a družičky hrstě hliny, hrobník násep dovršil a rodiče nasázeli na

hrob čerstvý drn a ozdobili jej květinami. Kdyby se ale tím, že se hrob zavřel nad námi, uzavřelo již také všecko ostatní, co souviselo s námi, snad by se nám lépe umíralo; snad ale ještě lépe žilo.

Jsem v skutku v nesnázi, jaké slovo bych zvolil, mám-li nyní duševní stav strýce Jana vyličiti. Zoufalství jest málo a zároveň také mnoho.

Mělť chvíle, kde ani žádná bolesť nestačila, a v srdci jeho umístila se nenávisť a hněv. Mělť ale také chvíle, v nichž vše toto ustoupilo strašlivému poklidu, jakési otupělosti, že mohl se smáti s tím, kdo se smál, a proklínati s tím, kdo proklínal.

A to i naproti dědečkovi. Málo s ním mluvil, vyhýbal se mu zrakem, jenž byl pln výčitek a obžalob hrozných, dílem snad spravedlivých, dílem také ne.

A jindy zase přišel jako člověk bezděčný, bez vůle a citu, vychladlý ve všem snažení, nepřístupný žalu a lhostejný k radosti.

Tu skoro žertoval; říkal dědečkovi, že už se nemusí nyní obávati nenáviděného sňatku a vůbec že věc lépe se zdařila, než si toho byl kdy přál.

Dědeček býval nyní skoro více zarmoucen, než syn. Neštěstí, jež se tím uvalilo na hlavu starého Kubišty, nedalo mu nyní častěji spáti, než nenávisť, již před tím choval k němu.

I v práci byl strýc Jan jako rozdvojen. Někdy vše vykonával vzorně, někdy nedbal a časem nepracoval po celé dni ničeho.

Jednou přišel na ono rozhraní, jež dělilo dědečkovy pole od polí Kubištových.

Starý Kubišta byl na poli, strýc Jan šel k němu, políbil mu ruku a pravil mu: „Vidíte, Kubišto, vy přece jen zůstanete do smrti mým otcem.“

Kubištu polily slzy; nepromluviv slova odešel domů a lidé, jenž s ním pracovali na poli, ustáli ve své práci pro bolesť, již cítili s hospodářem.

Tenkrát si koně strýcovi odpočinuli; pustil je od pluhu po poli a sám si usedl na mez a myslil bůh sám ví na co, snad i nemyslil nic. Oběd přinesli za ním a on se ho netknul; seděl tak až do večera a snad by byl seděl i do druhého rána, kdyby Kubišta se nebyl opět dostavil na pole a nesednul si k němu.

„Já vás o dceru nepřipravil,“ řekl strýc Jan, jakoby mezi tím, co Kubišta odešel a přišel, neuplynula ani minuta času; „a věřte mi, že mi záleží více na tom, abych se smířil s vámi, než s vlastním otcem svým.“

„Což tu platna nenávisť,“ řekl Kubišta povzdychnuv si; „vidíme, kam sme s ní dospěli, a já bych bez ní byl snad šťastnějším otcem, než jsem teď; nechť je otec tvůj nyní také šťastnějším, než byl dosud.“

Mluvili spolu dlouho a strýc Jan před ním rozestřel celou duši; jakoby v něm byl viděl ducha nebožky Bětušky, tak otevřel před ním vše dokořán. Doložil, že nic si více nepřeje, jen aby otec Bětuščin poznal, že on byl dcery jeho hoden.

A Kubišta se mu v skutku stal otcem, alespoň dle smutku.

Kdykoli se uviděli na poli, vždycky přišli k sobě, a první jich pozdravení bylo věnováno památce Bětuščině. Jen někdy večer sem přicházíval strýc Jan sám a sám a tu žaloval nebi a zemi, padl na tvář svou a žaloby utonuly v slzách. Ba nemohl místa tato uvidět, aby se nezachvěl; ale oči jeho marně se ohlížely k vesnici, zda z ní vyjde Bětuška, aby jemu porozuměla ze všech nejlépe.

Přišed domů, byl zase všelijakým, tak že ani dědeček, ani babička jej pochopiti nemohli.

Někdy třebas až přívětivým a jindy zase uzavíral se v sama sebe, jako klášterník do své celi.

S lidmi mnoho nemluvíval, a mluvil-li, týkalo se to věcí zcela lhostejných, tak že se mohlo každému zdáti, jakoby se ho to neštěstí nebylo tklo příliš z hluboka.

Někdy s nimi také žertoval až ukrutně. Pravil: „Hle, já vám říkával, abyste se mi smáli, až nebudu více Kubištovým; smějte se nyní, máte k tomu právo."

A začal se sám smáti, jakoby jim chtěl dodati chuti do smíchu.

Kdo jej takto uviděl, tomu zajisté zašla chuť, smáti se s ním.

A na to byl zase těžkomyslným, že měla babička o něho opravdivou starost, aby snad nesáhl na svůj život. Měkký někdy jako dítě, a někdy zase zajížděl slovy, jako by mluvil nože.

„Vy znáte výborně postarat se o děti," pravil k dědečkovi. „Nejen o své, ale i Kubištovi ste se postaral o Bětušku lépe, než on sám. Nikdo by ji lépe nezaopatřil. Je to přece zvláštní vědomí, když tak člověk druhému vypálí štěstí."

Dědeček se slov těch lekal. Ležela v nich náramná tíže obžalob, a přece byla pronešena s takovou chladností, jakoby řekl: „Dohořela mně dýmka."

Dědeček ovšem si netroufal vyvraceti smysl toho, co byl slyšel; ale počal přemýšleti, kterak by strýce Jana obrátil na jinou cestu. Radil se i s babičkou, ale s tou nepořídil mnoho; neboť mu pověděla krátce, on že již dokázal, kterak umí jednati: aby tedy jednal opět dle vůle vlastní.

Dědeček se počal cítit v pravdě osamělým. Doma se mu vyhýbali všickni, vlastně on více jim, než oni jemu. Začal tedy jezdit k synům a dcerám vyvdaným; ale tam se také mnoho nedozvěděl. Nechtěl nikdo z nich vzíti na se odpovědnost z rady, kdyby se věc nezdařila, neboť znali dědečka dobře.

Konečně co tu také radit? Kdyby se daly zamotané otázky životní tak snadno rozmást, jak se zatočily, nepotřeboval dědeček ani jich rady; vždyť věděl nejlépe sám, kdo co zamotal; nenajde-li on nitky, kdož ji má najíti?

Když se tedy vrátil z projíždy od svých dětí, cítil ještě větší práznotu, než před tím. Ulehčiti si neměl komu a byl k politování, jako ti ostatní.

Říkávají: nemaluj čerta na zdi, sice se ti objeví.

V skutku začal dědeček přemýšleti o Novákovi; a když tento jako z nenadání se objevil, zdálo se dědečkovi skoro dobrodiním, že si měl s kým promluvit.

Novák dobře věděl, že není ani s babičkou, ani se strýcem Janem co žertovat. Nevešel ani k dědečkovi do statku, ale dal si ho vyvolati za humna, kdež stály asi v sedmi řadách ohromné dědečkovy lípy, v jichž stínu se odpočívalo jako na peří. Do jich větví přistěhovala se kdysi rodina špačků, a že se jim tu zalíbilo, usadili se tu a rozmnožili se do nepočetného kolena. Byl tu ševel po celý den a odlétěli-li staří, pištěli tu mladí.

Zde se tedy dočkal Novák dědečka. A když mu tento pověděl toho tolik, že si myslil, že mu tíž odlehla se srdce, pravil Novák, žeby věděl radu, ale ta žeby se musela provésti hned, měla-li by míti účinku.

Dědeček ovšem již dávno lačněl po radě, a když se zeptal, jaká by to byla, pravil Novák bez obalu: „Musí se oženit."

A měl hned tolik dokladů po ruce, že šla dědečkovi hlava kolem.

Pravil, tím že strýc Jan se rozptýlí v myšlénkách, které jej souží, pozornost

jeho že utkví pouze na ženě a co se nepodařilo jim všechněm dohromady za celý ten čas, to že se podaří ženě, jakmile se s ní sezná.

Dědečkovi se zdálo to vše býti nad míru rozumné, a divil se sobě, kterak již dávno sám na to nepřipad a Novák že je přece jen člověk rozumnější, než doktor.

Novák ovšem svému řemeslu rozumněl; a kdyby byl býval řezníkem, byl by radil, aby strýc jedl hodně masa; co hospodský byl by radil hodně piva a vyražení. Co prodavač lásky radil, aby se strýc ženil.

A hned věděl kdesi o nějaké nevěstě; vypravoval toho o ní tolik, že Horáková z Břízova proti ní zmizela, ana by jí ta jistá ani vody nepodala.

Dědečkovi se zdálo, že vyhrál terno. Ani starati se více o nic dále nemusel, neboť Novák vzal všecku další starost na sebe a ubezpečil dědečka, že strýc Jan zajisté ke všemu svolí.

Na to si vzal dědeček sám strýce Jana do práce. Po slušných okolkách zeptal se ho jako náhodou, bude-li se přece ženit, an vidí, že rodiče stárnou a dlouho již hospodařiti nemohou.

„I proč pak ne?“ řekl strýc Jan jakoby v dobrém rozmaru; „teď vás již ve všem poslechnu.“

Dědeček již pichlavým výrokům byl navyklý, a někdy skoro již ani necítil ostrost jich. Ale tu se přece jen konečně dozvěděl to, co věděti chtěl; myslel tedy, že může býti s odpovědí spokojen.

A v skutku začalo dělati vyjednávání utěšené pokroky, a než se kdo nadál, přišlo do statku psaní. Strýc Jan se tak byl odevzdal do dědečkovy vůle, že mohl míti z něho radost.

Četl-li strýc Jan psaní toto, nevím; ale jisto jest, že když dědeček mu pověděl, že na to musí napsat odpověď: strýc řekl, že má již odpověď hotovou.

A posel nesl od něho psaní nastávající nevěstě, jen že bylo to samé, které byl přinesl od ní jemu.

Dědeček mohl míti radost, kterak se vše daří; a měl ji.

Než se několik dní zahalilo soumrakem, mluvilo se již ve statku o svatbě na hlas; čeleď to pořádně zpracovala a za několik dní na to rozmlouvala o tom i drůbež u Kubištů.

Starý Kubišta vrtěl hlavou.

Nyní i Novák počal se objevovati ve statku veřejně, a že ho i strýc Jan uvítal dosti přívětivě, měl za to, že již poslední překážka sesula se. Lítal od nevěsty sem a odtud k nevěstě, jako posedlý.

Podivná byla poselství, jež Novák nosil k nevěstě. Ptal-li se strýce Jana, co tam zkáže, odkázal jej tento na dědečka; a v skutku dědeček uměl sestaviti ještě vzkázání, jakoby se mět ženiti sám.

Šlo to rychle.

Z nenadání dostala babička jednou z rána od dědečka rozkaz, která telata se mají vybrat k jatce, kolik krmníků, kolik hus se má nasadit a o drůbež aby se postarala sama, neboť svatba že jest přede dveřmi.

Novák běhal i po úřadech, vyběhal ohlášky, zkrátka: Novák měl práce do usedání, a dařila se mu.

Jen o jednu věc tu ještě běželo; strýc Jan se totiž se svou nevěstou ještě neseznal. To by sice mnoho nepřekáželo; ale náleželo k pořádku, aby se Novák i o to postaral.

Novák se tedy musel sebrat; musel strýci Janovi dokázati věc se všech možných stránek, až tento přisvědčil.

Vlastně si mohl asi půl práce uspořit, neboť strýc Jan poslouchal sotva jedním uchem; tolik ale se přece ze všeho dozvěděl, že příští neděli již se má vydat na cestu k návštěvě, a čeledín mohl dostati rozkaz, aby byl vůz v nejlepším pořádku.

Když Novák ještě ujišťoval, že zajisté bude strýc se vším spokojen, odpověděl tento: „Vždyť vidíte, že jsem již nyní spokojen.“

Dědeček znova obživl a i noha jej přestávala bolet; procházel se s Novákem po dvoře, v lipách a opět po dvoře; byl čilejší než strýc Jan.

Babička sice často pátrala po očích strýcových vybízejíc jej takto k důvěře, aby se jí svěřil; neboť cítila nejlépe, že nemůže býti opravdovým jeho smýšlením to, co vše slyší od dědečka, Nováka a jiných. Jakási bázeň jí svírala srdce.

Strýc Jan ale jen pohleďl na ni někdy s bolestí a to byla celá odpověď. Ostatně byl uzamknutý všem; nikdo k jeho duši klíče nenašel, snad ho časem neměl ani sám.

Přišla neděle, vůz byl připraven, koně ustrojeni. Šli pro strýce Jana, ale nenašli ho. Babička uleknutím sotva promluviti mohla, a kdyby to byl dědeček nevěděl zároveň, byla by mu to neřekla za celý svět.

Rozeslali čeleď na všecky strany, aby strýce Jana hledali; i Novák, jemuž tímto zdánlivým obratem se koncept zmátl a tváře zbledly, dal se na cestu; i dědeček sám pátral, kde jen mohl, volaje a hledaje ne bez bázně.

Ale tak zle nebylo.

Našli strýce Jana brzy a sice na rozhrání polí dědečkových a Kubištových; našli jej s tváří na zemi, v pláči a hořekování. Beze svědků žaloval nebi svůj zármutek a svou tíseň, hledaje útěchy, kterou mezi lidmi nenalézal.

Netroufali si ani, jej vytrhnouti. Vrátili se domů a oznámili dědečkovi, kde a jak jej našli dokládajíce, že se sám vrátí.

A strýc vrátil se brzy. Ne se slzami v oku, ale s úsměvem na tváři a na pohled chladný. Kdo věděl o jeho stavu před chvilkou, těm musel býti úsměv tento podivného výkladu schopným.

Strýc Jan se ustrojil a jeli.

Na cestě vypravoval Novák velmi mnoho o své dosavadní činnosti, o nevěstách a ženiších, až strýc Jan u jedné hospody kázal, aby se zastavili, že si musí připíti na kuráž.

A pil tak dlouho, až měl kuráž.

Pak jeli dál; strýc Jan byl ještě při kuráži, když slezl u Březynů a Terinka, jeho nastávající nevěsta, se objevila na prahu, co zatím otec vítal vzácné hosti.

To je pravda, strýc Jan byl vesel dost; Březynovům i nezůstalo tajno, kde si tu veselost ulovil; ale neohlíželi se na to. Jen když má hoch kuráž, ať si již jde ze srdce, anebo z plecháče.

A starý Březyna se o to ještě postaral, aby šla z plecháče tak dlouho, až se také dostala do srdce.

A strýc Jan žertoval, štípal Terinku do tváře, a Novák mrkal tajně na Břczynu, čemuž tento jen se usmíval.

Strýc Jan se ptal Terinky, zdali ho chce míti za muže; že jest sem poslán, aby si ji vzal za ženu. A mluvil bez okolků.

Terinka se pýřila, jak se slušelo a odpověděla také, jak se slušelo.

Zkrátka, strýc Jan pochodil dobře; výskal ještě po cestě, když se již za noci navraceli domů.

Ve statku u dědečka tedy už bylo jistotou, že bude svatba; hned se donesly ohlášky na faru a ustanovil se den, na který se sezvati mají hosté.

Dědeček si dal na tom záležeti, aby bylo hodně mnoho hostí přítomno. A Novák chodil s mládenci po celé dni ve vůkolí, než to vše sezvali.

U sládka se hned objednalo několik věder piva a z Prahy se přivezlo asi půl sta lahví nejvybranějších rosolek — pro ženské.

Svatba tedy byla uchystána.

A když přišla, odbývalo se vše jako na šňurce. Nevěsta plakala, rodiče také, a když ji přivezli k dědečkovi, přibylo s ní asi mandel příbuzných.

Zlí jazykové, o něž při takových příležitostech nikdy není zle, vypravovali, že prý přivezli příbuzné na místo nářadí; neboť prý toho nevěsta mnoho nemá, a nepřivezou-li to ještě za ní, že se lacino dostala do statku. Ale jaký prý div, vždyť prý je z daleka! A ostatně možná, že to příbuzní přinesli v kapsách.

A u dědečka bylo veselo až dost.

Dědeček přišel do svého živlu. Hned se patřičně seznámil se všemi příbuznými nevěstinými a vypravoval jim své osudy. Někteří z těch příbuzných byli sice trochu vzdálenými příbuznými s Březynou, ale to neškodí.

Dědeček jim vše ukazoval, vodil je všude a chodil skoro rovně, jakoby měl i nohu zdravou; všímal si jich mnoho, ba jedině, tak že ostatní svoje děti ledva uvítal. Do hovoru se s dětmi svými nepustil, neboť měl dnes nové, vzácnější hosti.

Ti byli také přesvědčeni, že sem Terince dobře ustlali; ale syny dědečkovy to poněkud rozmrzelo, že jim nedá ani k slovu přijít, a rozešli se ještě před večerem, když dědeček vedl nové příbuzenstvo do polí. Ani se nerozloučili s dědečkem; pravili, že je dnes beztoho nepohřeší, a dědeček je dnes nepohřešil v skutku.

Veselost ta trvala až do třetího dne, neboť záleželo dědečkovi na tom, aby v celém vůkolí mluvilo se o ní. Myslel, že toho má zapotřebí, neboť se poslední čas trousily tak podivné pověsti o svornosti všechněch u nás ve statku, že teď byla opravdu vhodná příležitost, aby se všecky ty pověsti vyvrátily jedním rázem.

Když se třetího dne vše rozjelo, počal dědeček nevěstu ve statku usazovat. Strýc Jan si beztoho skoro ničeho nevšímal, a proto musel již převzít úlohu tu dědeček.

Vždyť si byl vzal tolik práce, aby vše to uvedl ve skutek, že nebylo možná, aby se pojednou vzdal vší činnosti.

Měl práce dost. Než ukázal mladé hospodyni vše, co jejímu hospodářství náleží, uplynulo několik dní.

A přece měla Terinka, jak se jí i teď ve statku říkalo, výborné schopnosti. Pamatovala si hned všecko, vpravila se bez těžkostí do všeho, tak že za krátký čas se vědělo zevrubně, kdo nyní ve statku vládne a kdo v něm poslouchá.

Jak sem již pravil, dědeček si dal nesmírně mnoho na tom záležeti, aby dostal statek tuto hospodyni; a nyní, když ji obdržel, dal si ještě více záležeti, aby ji zde pořádně utvrdil a vše aby ji poslouchalo patřičně.

Dědeček byl nyní šťastným; aspoň se tak zdálo.

Nemohl bych říci, že byla Terinka zde hostem právě nejvítanějším.

Babička chovala se k ní jaksi nuceně, neboť ji ustavičně jakási starost klíčila, ač ji nedovedla pojmenovat. Myšlénky její zabloudily vždy jinam, kdy uvažovala, zda jest strýc Jan nyní šťastným. Když utírala zástěrkou talíř, utřela si také někdy slzu s oka; byla málo hovorna a málo kdo ji viděl teď, aby se stavěla na prsty a hopkala dle dávného svého zvyku.

Ani strýc Jan nebyl právě vzorem, kterak láska manželská udělá z dvou lidí jednu duši, učíc je cítiti jedním srdcem a mysliti jednou myslí.

Strýc Jan se neproměnil po svatbě takřka v ničem, leda že se stal poněkud lhostejnějším. Zdálo se, jakoby si byl předsevzal, neodkladným plněním vůle otcovy dokázati dědečkovi, jaké neštěstí uvalila tato jeho vůle nejen na něho, ale na celý statek.

A tak tomu bylo.

Poslouchal dědečka vzorně, a že dědeček neměl jinou vůli, než kterou jevila Terinka, poslouchal vlastně ve všem svou ženu.

Čeládka si šeptala, že jest nová hospodyně pánovitá a pyšná; nahlas vyprávěla jiné čeládce, že jest k nim urputna a nevlídna a ve statku že se teď více rozhazuje, než kdykoli před tím.

Měl tedy dědeček velmi na pilno, aby se nevěsty ujal sám, aby jí svou přízní nahradil vše, čeho jinde postrádala. Sám se nyní chápal práce, všecko jí dělal, co si jen mysliti mohla, ba pátral po jejích očích, jako hvězdář po nebi, aby jen uhodnouti mohl, co by se jí zalíbilo a co by její úsměv mohlo vylouditi; neboť ten se mu zalíbil nad míru.

Celý den nemluvil nyní než o Terince. Chválil každý její pohyb, každý její krok. Každé hnutí se mu zdálo tak slušným, že nejednou povídal, že to nejdokonalejší žena na světě.

Chasa se těmto jeho chvalám potaji i veřejně smála, a babička bývala někdy až rozmrzelá; strýc Jan mu svědčil, že má ve všem pravdu.

Podivno, kde dědeček všecky ty průpovídky sebral, jimiž chválu na chválu o ní nahromadil.

Nejlepší ženou na světě ji nazvat, omrzelo konečně již i jeho a dědeček nazval Terinku přímo rájskou květinou, která již dávno sem do statku patřila. Ona že jest jejich štěstím a jejich ozdobou, v níž všickni omladnou.

A Terinka byla v skutku rájskou květinou; všude se šířila, všude jí bylo plno, všude jí bylo cítit.

Neměla již ani těch místností dosti, které jí byly původně vykázány a šířila se i ve světnici, kterou si byl dědeček ještě ponechal s babičkou.

Dědeček jí sice ustupoval vždy a ve všem, jen aby byla spokojena a říkal jí, aby jen rozkazovala, co se jí líbí; její všecky rozkazy že se vyplniti musí.

Terinka rozkazovala opravdu.

Jednou povídala strýci Janovi u přítomnosti dědečka i babičky, že jest jí ten

„dědek“ protivný, ana se musí ustavičně dívati na jeho chromou nohu; žeby nejlépe bylo, kdyby se ze světnice odstěhoval.

To uhodilo jako bleskem.

Ale dědeček se tomu usmál, neboť myslil, že to jen žert, ač mu při tom napadlo, že to podivný spůsob, pronášeti žerty. Babička celá ztrnula; a strýc Jan? Ten neříkal ničeho.

Vždyť slyšel od dědečka stokráte za den, že se musí plnit vše, co rozkáže Terinka, tato rájská květina.

(Dokončení.)

Kosciuszko.

(Pokračování.)

II.

Kosciuszko v Americe; — diktátor v Polsce. (1777—1794.)

Kosciuszko tu stál v třiceti létech oloupen; ztratil vše, i milenku, i vlast. Milenka provdána naproti své vůli za člověka, jehož nemilovala; vlast pokořena, zneuctívána každý den dle rozmaru ruských agentů. Nehodné to divadlo. Praví Poláci nemohli snésti pohled na to. Věhlasný Pulawski, vůdce posledních povstání, šel do Ameriky, aby se dal tam zabit.

Kosciuszko odešel a za ním jiní, méně známí.

To byl začátek slavných polských emigrací. Prozřetelnost od té chvíle, jako by byla chtěla vykořenit Polsku a přesaditi ji ven, aby tam vzrostla a se oslavila. Unesla ji vnitřním hádkám, těsné atmosféře, v nížto se dusila, a rozhostila ji po všem míru. Všude, kde byly boje a sláva, všude, kde se za svobodu válčilo, rozlévala se krev polská. Tuto krev lze najíti jako kvas hrdinství ve ctihodných základech republik obou světů.

Polák jakýsi pronesl o tom slovo důvtipné a vznešené: „Národ Koperníkův, národ, jenž měl odvážnost tu vědeckou v hvězdosloví, že strčil ponejprv zeměkouli do prostoru nebeského, ten by měl roznésti pojem o vlasti po veškeré zemi.“

Byla to krásná příležitost pro Poláka, tato Americká válka. Mocný dech mladosti, básnický vzlet oživovaly tyto dobrovolníky všech národů, kteří tam byli přispěli.

Všickni byli velmi čisti ještě, krásni, pro nezištnost a nevinnost Lafayettové, Lamethové, Miraudové, Barrasové nepomýšleli ani zdaleka na to, jakou by někdy as hráli roli. Prosti ještě ctižádosti, nechtěli ničeho pro sebe, vše pro svobodu všeobecnou!

Kosciuszko byl přijmut od Francouzů jako krajan a školní přítel. Lafayette, obdivující se jeho překypující neohroženosti, neztratil nejmenší příležitosti, aby jej předváděl Washingtonovi. Inženýrem, plukovníkem, konečně jenerálem brigady, jevil Kosciuszko s polskou odvahou pevnost potřebnější ještě, zdržovati a říditi americké milice. Tito rolničtí vojáci chtěli se navrátit do svých polí; Kosciuszko řekl jenom: „Odejděte, chcete-li; já zůstanu.“ Ani jeden se netroufal odejíti.

Měl více než jedno krásné dobrodružství: předně měl rány, pak byl tak šťasten, že zachránil vězně, které chtěli Amerikáné rozsekat. Stal se také ochrancem devítiletého sirotka, jehož otec, hodný to vojín, zemřel, a on vymohl, že bylo dítě přijato za vlastní republikou samou.

Amerika byla založena. Polska hynula. Při návratu Kosciuszkově klesala v poslední tažení. Vynasnažila se ještě jednou, aby se přetvořila na očích těch, kteří chtěli její smrti a pod útlakem jich hrozným.

V také obtížné práci, kdož by byl mohl žádat dokonalou shodu činu?

Polska nepracovala svými úplnými silami; spoutána jsouc nepřátely, byla spoutána též sama v sobě národním předsudkem, příznivým dávným ústavám, za nichž sobě dobyla jindy tak mnoho slávy. Ba sami filosofové (Rousseau na příklad, o jehož radu bylo požádáno) přikazovali, aby se nedály velké změny.

Tato přílišná prozřetelnost byla právě neprozřetelností. V dobách takto změněných bylo třeba změn hlubokých, radikálních v ústavách. Opravami v podrobnostech zevnějších, povrchních, dávala se jen výstraha nepříteli; tím se přiváděla, vyzývala bouře, a žádná moc, která by byla mohla odolat, se nezaložila. Znovu narození Polsky před Rusí a navzdor jí, emancipace pidímužíka z podnoby obra, hotového jej zašlápnouti: toť byly věci nemožné, nevzbudila-li se v této Polsce mocnost docela nová tehdáž, mocnost národa samého!

Million šlechticů vládlo nad patnácti neb osmnácti milliony nevolníků. Měšťanstvo málo četné, bylo uzavřeno v městech, které málo platily v této velké rolnické zemi.

Poláci, od přírody velkomyslní a větším dílem napájeni náhledy filosofie onoho věku, byli by chtěli změniti stav věcí. Obtíž osvobození nevolníků byla tato, že nedostačilo v zemi bez průmyslu, říci nevolníkovi: „Tys svoboden!“ Nemohli jej osvoboditi, nepodávajíce mu prostředků k výživě. Se svobodou bylo třeba dáti mu též pozemků.

Někteří Rousseau-ovi učňové, to velmožové, bohatí kněží, byli se pokoušeli na svých panstvích o všeobecné osvobozování. Nejsouce spokojeni osvoboditi sedláka, rozdávali mu pozemků, ale zakládali mu též obývání.

Tyto příklady byly by mohly být následovány snadno velkými statkáři, ale tížeji velkým množstvím šlechticů, kteří majíce málo pozemků, málo sedláků, byli by přinesli takou oběť nikoli svým nadbytkem, ale tím, co nazývali svými potřebami, tím, čím se vyznačovalo živobytí šlechticovo: byli by osvobodili sedláka k tomu jen, aby se sblížili sami se stavem selským.

Sociální opravy tedy ukládaly národu pravou mravní, ještě obtížnější oběť nejen přepychu, ale jistých zvyků rytířské elegance, z nichžto se skládalo dle tamnějších pojmů šlechtictví samo.

Zde vězela obtíž. A to byla příčina, proč v okamžení, kde mohla býti Polska osvobozena sociální vzpourou, se uspokojila opravou politickou.

Musíme také podotknouti, žeby nebyl připustil radikálnější opravy mocnář, ustanovující se tehdáž za ochrance Polsky, král Pruský. Oprávnil revoluci pod výminkou, aby byla ničemná a neúčinkující.

Nová konstituce (3. května 1791) vyhubila dávné anarchické právo, dle něhož vyzdvihoval odpor jediného muže kteroukoliv schůzku. Udělovala měšťanům politická práva. Dávala sedláky do ochrany zákonů. Učinila království dědičným.

Tato chyba vlékla za sebou jiné. Armáda byla dána královu synovi, mladému muži beze zkušení, a jemu byl podřížen Kosciuszko. Tento zvítězil se čtyrmi tisíci mužů nad dvaceti tisíci Rusů. Avšak nešlechetné jednání Pruska, jež opustilo Polsku, povzbuzovanou a v nebezpečí vydanou od něho, zasadilo smrtící ránu této nešťastné zemi. Král málo se zuctil, přistoupiv ke spolku, pod ruským vplyvem, *„pro dávné svobody,“* aby zamezil rozdělení. Na to ruský vyslanec zastrašiv shromáždění, poslal z něho nejsmuživější členy do Sibiře, zavřel a mořil hladem po tři dni krále a sněm, a pak vzal na pole mrtvého krále za ruku, i dal mu podepsati druhé rozdělení. (1793.)

V úředním připise, v němž se to oznámilo, bylo opověděno, kterak bude vystavěn skalní chrám pod dohlídkou moudré Kateřiny, chrám svobody! na památku tohoto krásného vítězství dávných zákonů Polsky.

Celou zimu vyjídali Rusové Poláky. Vojenské ubytování zahlazovalo sedláka. Všude bylo jenom drancování. Lid byl tlučen, všude bylo slzí a nářku. Vyslanec ruský Igelström, ve Varšavě ležící, dal Polákům poznat, čím bývali Hunové za časů Attilových. Dával jedny drancovat, zatýkal druhé, posmíval se všem. Poslancové ruští, kteří stávali jedni za druhými v Polsce, měli větším dílem vlastnost nesnesitelnou: byli šprýmovní. Onen, který dal odvésti ze sněmu čtyry členy, doložil k tomu žertovně: že nechtěl, aby se překáželo svobodnému mínění.

Rusové cítili dobře, kterak doutnala insurekce. Nemohli ničeho uchvátit, obviňovali na zdař bůh, rozkřikovali jakobinismus. Předpokládali činný vliv z Francie a mýlili se. Několik Jakobinů přibylo do Varšavy, ale málo jen tam účinkovali. Jakýsi Francouz přinesl tam pamflet tištěný, bujarý a smělý: *„Nil desperandum.“* Později, když vypukla revoluce, posýlalo se též do Turecka i do Francie. Ale Francie sama byla na pokraji propasti. Spolek o zachování všeobecného blaha nesliboval ničeho a řekl jen, že učiní, seč mu možno bude.

Polská revoluce r. 1794 byla docela původního rázu. Skládala se ze dvou populárních živlů: z řemeslníků Varšavských, povzbuzovaných, vedených k boji ševcem Kilinským a ze sedláků, svolaných na bojiště Kosciuszkem.

Nemůžeme odolat, promluviti slovíčko o tomto hrdinském řemeslníkovi, jenž byl skutečně vůdcem chrabrého, Varšavského měšťanstva. Účinkoval v městě nadobyčejným vlivem. Říkával: „Mám šest tisíc ševců, šest tisíc krejčů a též tolik sedlářů; ti jsou moji.“ Jeden ruský vyslanec, prudké kníže Repnin, před nímž se vše úzkostí chvělo, dal sobě jednou Kilinského předvésti; i rozhněval se, že viděl před sebou člověka klidného, který jakoby se ničeho nebál.

„Ale, měšťane, ty nevíš tedy, před kým to mluvíš?“ Na to rozhaliv plášť a ukázav mu své dekorace, řády a hvězdy: „Podívej se, nešťastníku, a třes se!“ řekl.

„Hvězdy?“ dí švec; „vidám, velmožný pane, jiných na nebi a netřesu se.“

Byl to člověk prostý a zbožný, rovněž jako odvážný. Nebylo možno vytýkati mu leč jednu věc: byl ženat a otcem, a měl při tom srdce příliš lehkovážné; jeho mravy nebyly vzorné. Za náhradu byla základem jeho povahy nesmírná dobrota. V pamětnostech jím sepsaných nehaní a neobviňuje nikoho; byl to jediný polský spisovatel, který se takto mírnil Zdá se, jakoby litoval té krve, již byl dával prolévati. Vybýbá se slovu „zabit!“ Říká na příklad, že musel dát *„utišit“* ruského důstojníka, *„k míru přivést“* kozáka, a jiného zas *„sprovoditi k odpočinku.“*

Kilinski a jiní vlastencové Varšavští byli v nejživější netrpělivosti, aby mohli vypuknouti. Jedna událost urychlila krisu. Z armády se odstupovalo. 12. března vyjádřil se Madalinski, starý důstojník, chrabrý a ctihodný, že nebude poslouchati. Neměl než 700 jezdců; s touto malou tlupou projel směle celou Polskou, porážel Prusy, bránící jeho průchodu, a uvrhl se na Krakov. Hodina odbila. Kosciuszko, tehdáž z Polsky se odebrav, navrátil se tu chvíli; dostal se do Krakova v noci 24. března 1794. Celé město bylo vzhůru, veškeré obyvatelstvo jej očekávalo s pochodněmi a uvádělo jej vítězoslavně. Vznešená to slavnost a přece účinku smutečního! Ostrá světla, silně se odrážející od stínů, jakoby zvěstovaly skvělou slávu této revoluce, tak krátké, tak záhy v temno opět uvržené . . . . Lid plakal nadšením, láskou k mužovi, rekovnému a dobrému mezi všemi. Volalo se: „Ať žije osvoboditel!“ Tento výkřik se ozýval ohlasem dávných kostelů, kde jsou pohřbeni králové Polsky; Sobieští a Jagielonci odpovídali ze svých hrobů.

Kosciuszko byl vyvolán za diktátora. Nejprvnější jednání jeho bylo prosté a veliké. 1. Všeobecné pozdvižení veškeré polské mládeže bez rozdílu stavu od osmnácti do sedmadvaciti let. 2. Pohnutlivá proklamace, jež musela vniknout do hlubin srdcí sebe soběčtějších.

Deset dní sotva minulo. Rusové svedli bitvu s Poláky (4. dubna 1794.) Měli 6000 mužů, Kosciuszko 3000 a 1200 koní. V tomto malém počtu nebylo vlastně žádných učených vojáků. Jezdci byli šlechticové sousední. Pěšími (vyjma několik pravidelných tlup) byli prostí sedláci, ozbrojení kosami; nejvíce z nich nebyli nikdy slyšeli střelbu z pušek neb z děl. Tito chudáčkové byli velmi udiveni vidouce, kterak se vřadil diktátor Polsky uprostřed nich a nikoliv mezi jezdce. Měl i kroj jejich na sobě, halenu z režného plátna, nevyznačující se leda několika černými šňůrami.

Tito sedláci, smíšeni s několika pravidelnými tlupami, tvořili střed vojska, Kosciuszkem vedený. Udiveni ze začátku hlukem střelby, přece jej sledovali, a neodolatelným vnuknutím puzeni nevědouce co činí, porazili Rusy ve své rekovné nevědomosti. Bitva byla vyhrána tak dobře, že jim zůstalo v rukou dvanácte kusů děl.

Záležitost byla tak rychle rozhodnuta, že nebylo času ku ztrátě mužstva; měli jen 150 mrtvých a 200 poraněných.

Vítězové byli tak málo zvyklí vítěziti, že sotva věděli, že zvítězili. Množství jezdců spěchalo cvalem až do Krakova, oznamujíce ztrátu bitvy a smrt Kosciuszkovu.

Večer po bitvě, a po celou válku, jídal Kosciuszko mezi sedláky, a jako oni nad míru skromně, nedovoluje sobě ani nejmenšího, čeho by nebylo též množství kol něho užilo. Bylo to trvalé udivení pro veliké pány v této aristokratické zemi: ta podívaná na Kosciuszka, na pokorný a ctihodný obraz to opravdového vůdce lidu, mísícího se mezi lid na světě nejnešťastnější, a představujícího jej s chudobou svojí. Oginski, spisovatel pamětností, když jednou vedle něho jedl, viděl jej píti špatné, laciné víno, a radil mu výborné burgundské, které Oginski sám pil. „Nemám prostředků, abych pil tak drahé víno,“ odpověděl diktátor.

Tato prostota žití byla věcí tak novou a neslýchanou, že se všeobecně pojala spíše za podivínství, než za dojímavou vlastnost.

Mnozí to měli za směšné. Mnozí v tom chtěli viděti jen komedii politickou,

způsob zalichotiti se lidu; sami sedláci necítili hned na ponejprv, jaká v tom byla skutečná velikost.

Kosciuszko, cizincem jsa ve vší politické vychytralosti, uposlechl v tomto ohledu pouze hnutí své velké duše. Bylo mu protivno, představovati komediantského krále uprostřed lidu tak chudého, strojiti skvělé hody, když on měl sotva chleba dosti. Veškeré srdce jeho bylo v lidu; kterak by byl mohl žíti jinak, než ten lid? Čím více se blížila rozhodná doba a den, kde měli zemříti jedni s druhými, tím přirozeněji bylo žíti vespolek z tohotéž chleba, za tímtéž stolem; každé požívání potravy bylo jakoby večeří páně mezi vůdcem a lidem, přípravou k důstojné smrti.

(Pokračování.)

Upomínky z cesty.

Rusko.

Sedláci s ušpiněnou tváří, opaskem pod vydutým břichem, staví bídné chatrče své uprostřed vesnických kaluží, v nichž ustavičně spatřiti možno stáda hus, kachen a sviní, roztomile v blátě se povalujících. Hubení psi, štěkající na vzájem z ohrad sousedních, s hlukem tě provázejí. Zelené trávníky s vrbami, stády a na píšťalu hrajícím pastuchou dovršují dojem. Dumky a písně, jejichž dojímavosti a harmonii za mládí svého si se divil, dolétují z dálí.

Všechno připomíná ti tu rodinný kraj, a mimovolně upadá mysl tvá do snění o minulých létech pacholeckých.

Uprostřed snů svých spatřil sem najednou člověka oblečeného v černý svislý kabát, s hloupou a zarostlou tváří, jenž na polo opilý vraceje se z krčmy, poutal na se pozornost hulákající mládeže.

Jistě se ptáš, čtenáři, co to za nezbedu, překážejícího mým krásným snům?

Odpovím ti: je to pop!

Mimovolně uchopiv slaminu hodil sem ji nepozorovaně na cestu podle předsudku lidského, chtě pověrečným tím skutkem odvrátit od sebe neštěstí, jež mi ze zjevení toho hrozilo.

Po krátkém přemýšlení sám sem se usmál slabosti ducha svého, jež obyčejem tím nad rozumem zvítězila.

Nynější pravoslavní popové jsou potomci bývalých kněží spojených, a liší se úplně od ostatního lidu tím, že od něho nepožívají žádné šetrnosti, aniž naň jakéhos vlivu mají, podobajíce se tak houbě, jež na pni stromu bez kořenu vyrostši po odtrhnutí mimo skvrnu, která otřena byvši, hladkost dřeva déle nikterak neruší, na pni ničeho nezanechá. Vychováváni bývají v seminářích, četně po zemi se nacházejících, v sídlech biskupů, a vycházejí z učilišť těchto, od ostatní společnosti lidské úplně oddělených, docela surovi a nevzdělaní na fary, kdežto neplníce povinností povoláním uložených, za krátko předmětem nenávisti lidské se stávají!

Službu svou zákonem předepsanou toliko mechanicky odbývajíce, nestarají se dokonce o mravné vychování svěřených jim duší.

Ve farnostech, pod správu jejich patřících, neumí největší část mladého lidu ani otčenáše, a teprv před svatbou chodí největší část mládenců a panen na tak zvaný katechismus, od čehož snadno se vykoupiti a bez něho dostati povolení k vejíti ve sňatek manželský možná.

Perioda tato přechodu jinocha na vážné stanovisko rodinného otce přináší popovi veliký důchod, protože sužuje snoubence pod záminkou, že neumějí dobře otčenáše; buďto jej zdržuje aneb co výkupné od povinnosti této několik neděl ku své práci jej užívá. S pannou je to podobně jako s jinochem, a často ruší pop i sňatek, nezaplatí-li se mu dobře.

Vyšší kněží nesjednocené církve musí navštěvovati tak zvané akademie duchovní, jichž se v celém Rusku, mimo sídla metropolitů, čtvero nachází; metropolit pak jest obyčejně mnich, poněvadž jinému hodnosti té dosíci nelze. Kyjevský metropolita jest údem řádu sv. Bazileje a musí bezprostředně předpisy řádu tohoto poslouchati. Řád ten těže z pověry a nábožnosti lidu, má mnoho statků a ohromných pokladů, jež mu již jedenkrát od ruské vlády za času válek napoleonských odňaty byly; i od Tatarů před dávnými časy nemálo utrpěl, z čehož souditi lze, že ostatky svatých, jemu patřící, podržené jsou. Mimo poklady má řád ten statky v zemi s 100.000 duší. ale mravně tak zanedbaných, že vláda do vsí, mnichům těmto náležících, poslati musela světských kněží, aby poddané učili otčenáši, poněvadž se ukázalo, že již staří lidé neuměli se modliti k bohu, ani nejmenšího pojmu o mravnosti nemajíce.

Dělo se tak r. 1826, a uzavírati lze, že od té doby v náboženském vychování velikých pokroků neučiněno.

Že popové žádné vážnosti u lidu nepožívají, snadno se přesvědčiti lze. Já sám na cestách svých viděl, jak sedláci svázaného popa do kaluže vlekli, aby ho zmáchali, trhajíce mu bradu i oděv. Udiven ptal sem se vozky, co to znamená? načež mi odvětil, že to věc obyčejná, úkaz všední a že netřeba se nad tím pozastavovat, dokládaje, že pop jistě musel něco ukrásti aneb se s lidmi v krčmě porvati, kteří nabivše mu náležitě, domů ho odnesou.

Vozka můj, hospodář z vesnice u Brodů, dodal ještě uštěpačně:

„Pane, to není kněz, ale pop, ranám dávno uvyklý!“

Podruhé spatřil sem v městečku, kde se krmilo, popa, jenž k posměchu tlupy židů a rozpustilé mládeže tančil.

Výjevem tím nemile dojat, chtěl sem popa ze snižujícího postavení toho vysvobodit; ale jakýs nízký úřadník zaskočiv mi cestu zakázal mi, abych krásnou tu zábavu nepokazil.

Nyní jsa takovým událostem přivyklý, jistě bych se nad takovým snižováním popů nepozastavoval, poněvadž množství příkladů mne pevně přesvědčilo, že mezi nižším duchovenstvem nespojené církve nenajdeš lidí, jenž by povolání svému vyhověli; naopak, že největší jich část úplně jsouc znemravnělá, povšimnutí nezasluhuje.

Vyjma obřady, jež jim náboženství přikazuje a které pop co nejleniváji vykonává, neposkytuje žádného jiného mravného naučení svěřeným duším. Neboť kázaním, jež znamenitě na bohabojný lid působí, protože objasňuje božskou nauku Kristovu, nemožno jim působiti, poněvadž ústrojí církve nesjednocené vypočtěno jest na ohloupení lidu, aby se tak spíše v poslušenství, a v úsluze neobmezené libovlády udržel.

Popům volno toliko čítati místo kázaní naučení již přijatá a potvrzená. Kdyby některý kázat chtěl, musí kázaní to dříve napsati a odeslati k biskupovi se žádostí o povolení k tomu. Ale spůsob tento jest úplně opačný, protože okolnosti časem se naskytující látku ku kázanim poskytovati mají, dle čehož se Kristus i apoštolové řídili; a to úplně v církvi pravoslavné nedovoleno.

Zaměstnávaje se stavbou veliké továrny na Ukrajině a žádostiv spatřiti obřady pravoslavné, vešel sem do církve, poněvadž miluji zpěvy slovanské. Kněz četl po mši výklad jakýsi nikomu nesrozumitelný, legedu totiž o sv. Eliáši, jak na ohnivém voze unešen byl do nebe.

Vycházejícího z církve obklopili mne moji dělníci, vtipkujíce o jednání popově. Jeden z nich, jménem Ilko, vypravoval obklopivším ho a smějícím se posluchačům:

„Otec pop prášil!"

„A proč?" ptali se.

„Nu, povězte mi, jak svatý Ilko mohl jeti na ohnivém voze, aby se nespálil; a proto pravím vám, že otec pop prášil."

V celém shromáždění ozval se hlučný smích.

Je to jedna z tisíce událostí, jakýchž denně zažíti lze, svědčící o vlohách a nábožnosti lidu toho, jenžby, maje příležitosti, rád přijal poučení a osvětu, kdyby tomu zlý duch a vláda ruská nepřekážely.

Neupírám, že mezi popy pravoslavnými nacházejí se znamenití lidé, kteří postavení svému řádně rozumějí; ale jednak bídný život na vsi, dohlídka vlády a neustálé donášečství, jež ve všem vidí rozšiřování zásad absolutismu protivných, překážejí tomu, a za druhé hůl a vojsko jsou odměnou tomu, kdo se odhodlá, lidu zdravé a náboženské náhledy vštěpovati.

Věřím, že kněz vystupuje ze semináře, chová ve vnitru svém mnoho náboženského ducha a věd, kterýby náležitě upotřebeny člověčenstvu prospěti mohly; ale nedostatek společnosti, nudný život na vesnici, zabývání se s hrubým a hloupým lidem ničí nejlepší jeho předsevzetí, zanechávajíc na dně všech nadějí zlosť, hlouposť a nemoc, jež se u lidí nepevné povahy mění ve sprosté a nízké návyky.

V.

Ruští úřadníci v zabraných provinciích nenávidí popů a mohou se považovati za hlavní původ jejich kleslosti, dávajíce lidu zlý příklad; neboť nepojmenují duchovního jinak, než hloupým popem.

Mezi těmato dvěma třídama jest úplný rozbroj a nenávisť. Očerňují se obapolně nejohyzdnějšími skutky, a to jest časem pohnutkou k směšným a komickým událostem; a poněvadž se mi tu příležitost naskytuje, povím o některých, přispívajících k důkladnému poznání panujícího ducha v těchto třídách úřadnických.

V Pikově, majetku Borýkův v okresu vinickém, panoval náhodou jakýsi předseda Dudovič, zjevný nepřítel všech popů, zvláště pak těch, o kterých se domníval, žeby na nich peníze vydřiti mohl. Neboť kněz, mající peníze, může býti nebezpečným; potvrdiv udání, byťby časem nepravá, stříbrem, jest v stavu uškodit slávě a postavení takového kalmuckého caříka.

Pop, pyšný na svou zámožnosť a cítě neomylnou ochranu ve své kapse, začal přednostu škádliti. Nejvíce hněvalo váženého zástupce vládního, že se pop proti němu

zjevného buřičství dopustil žádaje, aby přednosta, kdykoli se s popem úředně sejde, měl po boku zákonem předepsaný kord.

Pan Dudovič rozvzteklen, že mu „hloupý pop“ smí předpisovat oděv patřičný, a ve své gubernátorské hodnosti do živého tknut, vymyslil si na popa mstu v skutku ruskou.

Namluvil svému vlastnímu sluhovi, aby se dal oholit a svázat v pouta a představoval tak zloděje, jenž s popem v noci na pastviskách ukradl koně.

Přistrojiv zloděje, jak car zvláštním úkazem přikázal, vedl ho k popovi a usadil pod stráží ve zvláštní jizbě na proboštství, vyzval kněze, bojícího se následků, dosvědčuje mu, že dle přiznání se sprostého zloděje jsou znamenité důkazy, že se súčastnil ve skutcích ne velmi příkladných ve spojení s uvězněným pro krádež člověkem. Baťuška vzpíral se všemožně, poněvadž skutečně byl nevinen.

Dokonce, když přivedený zloděj vypočítal v jeho přítomnosti zcela určitě všechny jeho okolnosti domácí, počet koňů, dobytka, hus, dokazuje tím, že jest se všemi podrobnostmi proboštství dokonale obeznámen, uvedl místní tou známostí popa v takové podezření, že tento ustrašen, velmi pokorně za tajnou rozmluvu s náměstkem carovým prosil, v níž za zastavení dalších následků vydal svůj poklad 1500 rublů a přislíbil, že již na přednostovi žádati nebude, aby po boku kord nosil.

Přednostovi jednalo se hlavně o to, aby tvrdošíjného popa oloupil a libovolnému panování svému neškodným učinil.

Jestiť to jedna z tolikých lstí úředníků ruských, na mongolism upomínajících, jež přijímajíce na sebe rozličné barvy a podoby, celou řadu administrace ruské procházejí, opírajíce se o trůn samého cara.

Lsti tyto jsou pijavicemi, ssajícími krev ze srdce věrných poddaných carových.

V Rusku jsou loupeže, zlodějství a nejohyzdnější činy zastřeny šibalstvím, úřadem, ba i pláštěm senátorským. Všechna namáhání carova, aby bandy svých vlastních rozbojníkův zničil, jsou marná, protože svazky jejich sáhají až do jeho bezprostředního okolí, a toliko úpadek nynějšího systému udusí hrůzou svou znemravnělou a nestydatou spřež, která nadužívajíc postavení svého úřadnického, ničí a olupuje celé národy.

Událosť, kterou nyní sdělím, zažil sem na cestě své, a poslouží k dalšímu zobrazení příhod ruských s dokladem, že často několika groši loupežníkův, nás přepadnuvších, zbaviti se, a mezi nimi samými rozbroj spůsobiti lze.

V Starém Konstantinově zajel sem na nocleh; celé mé chování od Radzivilova až do toho města a pak až do Kyjeva bylo velmi ostražité a tak uspořádané, aby nevyzradilo, že jsem podloudníkem kočáru.

Postava má, chování a zevnějšek zachovaly šťastně takt, jejž nazýváme dobrým tónem, arciť k veliké škodě mé kapsy, poněvadž jeda na kočáře po bezcestných a děravých mostech volyňských musel sem se stavěti Kuronem aneb alespoň novopečeným baronem, který opustiv vrchní policejní dozorství některého města v Polsce, spěchal zaujmouti postavení nového co představený akademie Charkovské; a že, odřev obyvately bývalého svého sídla o tolik peněz, tak sem se zahospodařil, že mně na soboly a kočár zbylo, abych v budoucím postavení svém, jímž mne car za věrné služby obdařil, důstojně vystoupiti mohl.

Ale v osobě mé bylo odkryto cosi podezřelého a nesouhlasícího s mým průvodním listem, poněvadž ráno při odjezdu několik židů se ke mně přiblížilo, a ti žádali, abych jednoho z nich vzal s sebou do blízkého Berdyčova, kde nutnou záležitost spořádati musel.

Za jiných okolností bylbych žádosti této vyhověl, áčkoli to nebyla společnost velmi příjemná; ale kde se jednalo o ostražitost před úřady, nucen sem byl židu místa žádaného odepříti.

Podruhé žádán provázel sem odpor svůj výrazy, užívanými toliko v nejvyšších kruzích ruských, které nyní i v lesknoucích se salónech v módu přišly; a když ani to nepostačovalo, byl sem hotov židákovi makavých důkazů odepření svého podati. V tom ale zvolal dotíravý žid:

„Pane, vy nejste žádný hrabě, to není panský povoz!“

Při slovech těchto, mne hanících, potkala se mimovolně ruka má s rudou bradou smělého žida co nejdůkladnější důkaz theorie Mesmerovy o attrakci zvířecích, sobě příbuzných látek.

Když sem po druhé chtěl zkusiti, jaké množství magnetické látky v lidských vlasech se nachází, přiběhl sám přednosta, kterému donesli, že chyceni jsou podloudníci.

Jak se to obyčejně děje, přiblížil se ke mně přednosta s čepicí v ruce, hluboko se klaně, aby se dozvěděl, oč se tu jedná. Když sem mu pověděl, že za dotíravost žida sem ztrestal, pravil, že to neškodí, že sem jednal úplně po právu, že to zasloužil, a stojím-li na jeho potrestání, že mu dá zákonnitý dodatek vysadit.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— (*Divadlo.*) Dne 21. května. Představení Verdiho „Troubadoura,“ v němž pí. Dupont-Lindnerová v úloze Azuceny vystoupila, přilákalo velmi četné obecenstvo. Pí. Dupont-Lindnerová, absolvovaná žákyně zdejšího konservatoria, obdařena byla silným i zvučným mezzosopránovým hlasem, který však nyní pouť svého života dokonává a již stěží na naše jeviště vystačí. Tóny hoření polohy jsou nucené a ostrostí svou nelibě působí na ucho. Taktéž jsou tóny prostřední polohy duté a v dolení zcela slabé. Vcelku zastřen jest hlas její jakousi nelibou ostrostí, bezpochyby pozůstatek to jindy zvučného a plného tónu, jenž, jak se zdá, častým namáhavým zpěvem ve výšce se pohybujícím více a více slábl. Že málo zvučný hlas pí. Lindnerové přednesu velice vadil, nedá se upříti, a v skutku postrádali sme častěji výrazu při tklivějších scénách. V intonaci nás též neuspokojila, což omluviti můžeme tím, že zpěv pí. Lindnerovou, zvláště v posledních dvou jednáních namáhal, an zpěvné fráse nejvíce ve výšce se pohybující toliko hrdelními tóny čili fistulemi zpívati musela a tudíž leckdes chybný tón se ozval. Pochvalu zasluhuje správná vokalisace a promyšlená hra. Jak se z jistého pramene dovídáme, chce pí. Lindnerová zde býti engagována. Zdali by to naší zpěvohře prospělo, aneb zdali by se obor tento lépe domácí silou obsaditi nedal, o tom promluvíme později, až pí. Lindnerová opět před naše obecenstvo předstoupí. — Ostatní obsazení jest známé. Sbory byly přesněji provedeny, než při předešlém představení, alespoň se bezúčelné zpívání plným hlasem neustále neozývalo. Obecenstvo uznalo duchaplnou hru pí. Lindnerové a vyvolalo ji ke konci druhého jednání. Hojného potlesku dostalo se též všem přednějším zpěvákům.

Dne 25. května. „Kněz a voják,“ obraz ze života od Bedř. Kaisera, vzdělal J. K. Tyl. Představení to nevynikalo ani provedením, ani návštěvou.

Dne 28. května. Lortzingův „C a r a t e s a ř." Druhé představení této oblíbené zpěvohry získalo v mnohém ohledu před prvním. I souhra byla v některých scénách živější než předešle. Sl. Boschettiová (Marie) pohybuje se dosti rozmarně ve hře, zpívá dosud bez určitého výrazu v přednesu. V řeči se slečna často podříkává, což arci rychlým mluvením a neúplnou znalostí češtiny omluviti možno. Car p. Švarcův postrádal větší určitosti ve hře. P. Sák co purkmistr Sardamský opět přeháněl, zvláště v třetím jednání zcela nehodně se pohyboval. Jeho hlas již s těží vystačí na tuto vděčnou úlohu. Dobrý ve hře, méně však ve zpěvu, byl Ivanov p. Kysely. Jeho hlas působí ne dosti příjemně na posluchače a jest na zpěvohru ještě málo vycvičen. Intonace byla nejistá, zvláště ale v hoření poloze. Chvalnou zmínku zasluhuje p. Polák. Zdá se, že jej ve výšce se pohybující úloha markýze z Chateauneufu namáhá. Vloženou píseň od Boildieu přednášel slušně. Sextet druhého jednání musel být na žádost obecenstva opakován; taktéž i p. Švarc, Sák a sl. Boschettiova volání byli. Orchestr počínal si v doprovázení i tempách celku přiměřeně. Sborům scházela častěji sjednocenost. Návštěva četná.

— *Repertoire* českého divadla jest tento. Na dnešek oznamuje se veselohra „Ženský boj" a „Radostné překvapení," v sobotu dne 30. května má býti zpěvohra „Montecchi a Kapuletti," v neděli dne 31. ve prospěch balletního mistra p. Reisingra „Jiříkovo vidění," v úterý 2. června „Král Lear" a ve čtvrtek dne 4. zpěvohra.

— *Historiograf František Palacký* mešká nyní ve Vratislavi, aby proskoumal tamnější listiny dějepisné, chované v královské a universitní knihovně a v archivu provinciálním.

— *Slečna Otilie Malá* engažována jest od ředitelstva divadelního pro obor tragických milovnic k českému divadlu.

— „*Umělecká beseda.*" Minulý pátek měl odbor krásné literatury a pěkných umění první schůzi v místnostech besedy. Na programu byla porada o zaražení školy dramatické a o zaražení listu, co orgánu „besedy umělecké." Schůzi zahájil náměstek starostův p. K. V. Hof důkladným čtením, v němž vylíčil dosavadní naše poměry divadelní a nutnost školy divadelní, jíž by se umělecký vzlet divadla na budoucno pojistil. Na to přečetl p. V. Hálek co jednatel odboru stanovy této školy dramatické, jež byl vypracoval společně s p. Kolarem ml. Přijal se návrh páně Schwarzův, aby se stanovy ty daly litografovat, tak aby si je každý člen u p. Farského dříve vyzvednouti a je důkladně promysliti mohl. Na návrh jednatelův určena jest příští schůze na zejtřek o š e s t é h o d i n ě večer, kdež se bude o dotčených stanovách jednati podrobně. V druhé části programu přijat jest návrh p. R. Nápravníka, aby se sestavila komise, kteráby záležitost časopisu besedního všestranně uvážila a pak podala odboru návrh; na návrh p. Hálka ustanovilo se, zvoliti 5 údů do řečené komise. Tím také zamítnuta žádost p. M. Boleslavského, jenž žádal besedu za morální podporu k vydávání časopisu divadelního, a sice zamítnuta na návrh p. Švandy, ana umělecká beseda nemůže učiniti orgánem svým list privátně vydávaný. Do komise té zvoleni jsou pp. V. Hálek, R. Nápravník, Pavel Švanda ze Semčic, J. R. Vilímek a Fr. Schwarz. — O osmé hodině počal v sále besedy přednášeti prof. Zenger o akustice. Přednáška byla provedenými experimenty velmi zajímavá; posluchačstva se sešlo velmi mnoho, mezi nimi také dámy. Přednášek těch bude ještě několik a účastenství jich zajisté velmi hojné.

— *Odbor krásné literatury* v umělecké besedě má zejtra o 6. hodině večer valnou schůzi v místnostech besedy. Všichni členové odboru toho vyzývají se, aby se k hromadě té sešli; předmětem porady té jest jednací řád odboru a stanovy dramatické školy.

— „*Knihopisný slovník československý,*" aneb seznam kněh, drobných spisův, map, obrazných a hudebných věcí, vyšlých v jazyku národu česko-slovenského od roku 1774 až do nejnovější doby, právě počal vycházeti nákladem Kobrova kněhkupectví co rukověť přátelům literatury, zároveň co dodatek k Jungmannově „Historii literatury české," vydal František Doucha, přispěním Jos. Al. Dundra a Frant. Aug. Urbánka. Literatura naše neunavným ku předu postupováním obětovných pěstitelů vznesla se na výši, na kteréž výmluvné dává svědectví o duchonosné síle národu česko-slovenského. „Zmohlať se," praví náš František Palacký ve své památní řeči na sněmu království českého 1863, „na takový stupeň, který zajisté každého nepředpojatého naplniti musí obdivením. Máme tolik spisův, takřka ku každé potřebě, máme tolik časopisův, tolikero novin a mezi nimi takové, které spravedlivě postaveny býti mohou všem jinojazyčným na roveň! A co se stalo, stalo se a provedeno jest vlastní silou, takřka obecního národu našeho. Kdo literaturu znal před čtyřiceti lety a kdo ji zná v nynějším jejím stavu, zajisté popírati nemůže, že v národu českém jest duchovní čilost a činnost až překypující." — Čím rozsáhlejší a dotrvalejší ta činnost jest, čím utěšenějším prospíváním se vykazují četné plody její, zrosené živným proudem národního sebevědomí: tím více jeví se potřeba spisu, v kterémž by ku přehlednému seznání byly snešeny výtěžky této posud usi-

lovnosti, v kterémž by podán byl shrnutý výkaz ku poradnému se dohledávání. Co podobných několika prací u nás se týče (někde sestaveny byly články pouze ještě prodejné), ty vyhověti mohly toliko do té doby, po kterou sáhaly; ať nic nedíme o tom, že ani těch ku koupi po rukou více není. Tak zejmena Jungmannova „Historie literatury české," skvělý památník české pilnosti a vytrvalosti, ukončena jest rokem 1846; co od toho roku až do naší doby vyšlo (a jaké toho množství!), bylo jen zde onde rozptýleno, hlavně v knihopisných zápiskách, jež Frant. Doucha pravidelně připojoval ku čtvrtletním svazkům „Časopisu musejního." Nedostatek většího seznamu, do nejnovější doby sahajícího, měl za sebou ty ony nesnáze. Milovník literatury sobě přál zvěděti přehledem, co vše na nivách našeho písemnictví již máme, co ti oni spisovatelé již byli vydali, v čem pracováno větší měrou, v čem více než jinde jest mezer: kam, zejmena co do novějších plodů, medle měl nahlédnouti? zda měl probrati knihopis při více než patnácti ročnících „Musejníku?" Běželo-li o zakládání nových, o rozmnožování založených již knihoven: kde byl jaký seznam do nejnovější doby vedený, aby přispěl ku poradě a pomoci? Žádalť někdo té oné knihy, o kteréž mnohdy ani kněhkupec, kde a jakým nákladem vyšla, nevěděl: odkud bylo bráti rady? A co věcí toho spůsobu více! K takovému stavu přihlížeje, ty nedostatky všude poznávané odstraniti chtěje, přikročil Frant. Doucha — přispěním Jos. Al. Dundra a posléze zvláště vytrvalou činností Františka Aug. Urbánka — nyní k vydání díla, jehož nadpis jest svrchu uveden. „Knihopisný slovník česko-slovenský" bude obsahovati všechny potud známé spisy, mapy, obrazné, hudebné věci atd. jazykem česko-slovenským vydané v literární době posléze zběhlé, jak ji Josef Jungmann ve své „Historii literatury české" pod číslem VI. počal, totiž od roku 1774, jakož roku vznikající obnovy, až do času nynějšího. Dílo přijde tedy zajisté v čas jak přátelům literatury vůbec, tak zejmena oněm, kteříž knihovny zakládají a je dále vedou, rovněž i knéhkupcům atd. co rukověť, poskytující žádané pomoci, kdykoliv jí komu při hledání spisovných článkův potřebí. Zvláště pak na to pozorno činíme obecenstvo, že, když i Jungmannovu „Historii literatury české" již mají, nového díla našeho budou moci užiti co knihy dodatné v příčině spisův, od r. 1846 do nynějška v tak přehojném počtu vyšlých. — — Knihopisný slovník česko-slovenský vydávati se bude ve lhůtách dvouměsíčních po sešitech, jichžto celé dílo asi osm bude obsahovati. Každý sešit o šesti malých arších drobného, ale zřetelného tisku a slušné úpravy, stojí jen 40 kr. r. č.

— *Jednatelství „Zlaté knihy" v Písku* oznamuje, že dne 5. července, jakožto v den tisícileté památky uvedení křesťanské víry do zemí československých, začnou se rozesýlati první knížky dívkám do „Zlaté knihy" zapsaným na památku slavnosti velehradské. Zároveň se vyzývají opatrovnice a opatrovníci „Zlaté knihy," aby do toho času zaslali seznam údův a podali zprávu o přesídlení neb úmrtí údův.

— *Spisů Václ. Klim. Klicpery* vyšel nákladem Kobrovým sešit 34. a 35., jimiž ukončen díl osmý sbírky této. Přinášejí ukončení veselohry „Ženský boj" a pětiaktovou činohru „Běla."

— *Bezděkovy „Biblí svaté"* vyšel sešit sedmnáctý (dílu II. sedmý.) V sešitu tom se končí kniha Isaiáš, a počíná poetický „Jeremiáš."

— *Schoedlerovy knihy přírody* (vzdělali Jiljí Jahn a Karel Starý) vyšel druhého dílu sešit první, jímž počíná popsání nerostů.

— *Farského činný litografický ústav* vydal opět dvě velmi zdařilé podobizny, jimiž se řada podobizen téhož ústavu velmi slušně doplňuje. Jeť to podobizna dra. Kodyma s heslem „Chceme svítěziti a zvítězíme — vzděláním národu" a dra. Jos. Stanislava Prachenského, s heslem „Jen mužně setrvejme!"

— *Nákladem Pospíšilovým* vyšla od oblíbeného vypravovatele P. Josefa Ehrenberga povídka „Ostruha krále Jana" čili „Založení kostela na Líboborku" v druhém, opraveném vydání. Tamtéž „Hoch pašerův," z Hoffmannových povídek přeložil Jan Možný (též druhé vydání).

— *Románu „Pán světa"* vyšel nákladem A. G. Steinhausera sešit třetí.

— Včera o $4^1/_2$ hodině odpoledne zemřel pan *Václav Filípek*, redaktor „Pozoru" a bývalý spolupracovník „Lumíra."

— *Z Plzně.* 17. květen bude zajisté pamětným zdejšímu zpěváckému spolku Hlaholu. Toho dne byl prvý jeho výlet, a sice do Druzdové. Mnohý (o všem ale jen obojživelník — kam vítr, tam plášť) pochyboval o zdaru tohoto výletu a to tím více, že právě 16. t. m. jeden ze spolku obstaral v společnosti s jistým panem důstojníkem výlet na Gumberg a pozval si dosavad nepotvrzený „Gesangverein," by zpěvem zábavu zvýšil, aneb lépe řečeno, udržoval. V počtu na výlet do Druzdové se vousatí proroci přepočtli. Ačkoliv byl sjezd na 12. hodinu ustanoven, spěchalo množství lidu již z rána na ustanovené místo, a očekávali, až hlavní průvod přitáhne. Vůz za vozem ujížděl z města k saskému mostu a pak dále k slavnostnímu místu. Ačkoliv by se bylo vozů dostalo, usnesl se zpěvácký spolek, že půjde pěšky. I mnohý z hostů kráčel s libostí se spolkem. Cesta počala písní „Naprej" a tak se valil dav lidu cestou lesem k

Druzdové. Cesta jest sice dlouhá, byla ale příjemnou zpěvem a dobrou vůlí, kterouž si každému na tváři čísti mohl. V Druzdové Hlahol po uvítání tamního důstojného p. faráře zapěl, a pak v čety dle hlasu seřaděn táhl s množstvím městského lidu do blízkého lesa. Na kraji lesa uvítala přicházející kapela venkovských hudebníků, a vedla je na místo, kde se hosté umístili. Hlučné „sláva“ několikráte zavznělo, když se spolek mezi hosty octnul; pak oznámilo ředitelstvo údům spolku čas oddechu. Okamžikem se celý spolek v davu lidstva ztratil a jen časem bylo viděti odznak spolku zdobící prsa chrabrého zpěváka. Utěšené bylo dívati se, jak hosté, kteří již po delší čas v lese pobyli, zpěváky vítali a je v jednotlivé kruhy uváděli. Jakoby vojínové z krutého boje přišli, a jakoby se léta byli neviděli, což ale jen něco málo hodin trvalo. Když se vše alespoň poněkud sotavilo, dáno znamení; všickni zpěváci se shlukli a tu počal libý zpěv. Tu mluveno od srdce k srdci, tu se ozývaly zvuky v stinném lese, jakoby ještě bělboh žil v lesích našich a jemu ku slávě by se bylo množství sešlo. V přestávkách se vše klidně usadilo na pohodlné pohovky mechové a veselá rozmluva se všude ozývala, zvlášť když dobré plzeňské slunečním vedrem polomrtvé jazýčky novou silou nadalo. Celý les se hýbal, žádné místečko nebylo prázné. Čilý ruch trval stále. As v 6 hodin se údové „Hlaholu“ odhodlali jíti na nedaleký vrch, kde za starých let hrad jmenem „Hrádek“ stával. Dle letopisů byl posledním majitelem Hrádku Racek z Vísky. Nyní ovšem jen několik kamenů naznačuje místo. Když se všickni, kteří na vrch vystoupili, poohlédli a krásné vyhlídce se podivili, zapěl Hlahol „Kde domov můj?“ což obecenstvo, které nejvíce na úpatí vrchu stálo, vděčně přijalo. Hlučné provolávání nemělo konce. S hudbou pak sestoupili opět dolů a nenucená zábava trvala do soumraku. Krásná pleť byla četně zastoupena, což zábavu důstojnější, ne ale nucenou, činilo. Krásné bylo podívání na městské dívky, když na mechové půdě při venkovské hudbě tančily. Klopýtání přes kořeny neodstrašilo tanečníka vyzvati družku do kola, když hudba zavzněla. Oblaženo zábavou, ovšem přece s těžkým srdcem, proč den ještě déle netrval, sedalo vše na uchystané vozy a jako z jedněch úst sem od mnohých odcházejících slyšel: „Jen kdyby „Hlahol“ brzy opět něco uchystal.“ Dobře-li sem slyšel, o čemž bych sám nepochyboval, zamýšlí „Hlahol“ zaříditi výlet do lesa na plzeňsko-rokycké silnici, a to již 31. t. m. Přáli bychom si, aby se často takového cosi dělo, by město naše živosti nabylo, aby se obecenstvu stejně s námi smýšlejícímu též přiměřené zábavy dostalo. Takové veřejné výstupy spolku též jiné milovníky zpěvu povzbudí, aby se súčastnili; mohu z přesvědčenosti říci, že má město naše co do zpěvu přemnoho sil, ale mnohý nepřistoupil, že neznal účel, aneb lépe, že neznal spolek sám. Mimochodem řečeno. Mnohý nepřistoupil opět z jiných příčin, jako jeden pán řekl: „Ano, darmo jím tam budu křičeti.“ Tomu bych radil, aby šel k opeře do Paříže, je prý tam uprázdněné místo. Budu hleděti, bych Vám i o budovcím výletu něco psáti mohl; ale pospíším si, aby pan dopisovatel do Hlasu opět v tak dlouhém dopise všecku látku neodňal, sice bych nevěděl, co si mám počíti. Aneb ráčí býti pan dopisovatel tak laskav a ponechá o p ě t něco mně? Může zase psáti, že kdo přinesl koláče. (Jestli jen kdo přinese; což by asi pak psal?) S bohem! *Bl.*

Dopisy redakce.

— *Panu překladateli „Upomínek z cest.“* Račtež se u nás zastaviti v redakci.

— *Panu J. P. v T.* Co především zasluhuje chválu, jest Vaše lehká, průzračná forma. Avšak právě tato lehká forma Vás svádí také k lehkosti myšlénky, a toho Vás především varujeme. Tím také nemají Vaše písně dosud nic samorostlého a samostatného; nepodáváte se bezprostředně, nýbrž oblačíte vypůjčené myšlénky ve svůj šat. Této samostatnosti pohřešujeme především ve Vašich „Květech;“ ty nevypučely z Vašeho srdce, ale Vaše srdce se za nimi honilo. Též Vaše „prostonárodní“ ste natrhal nejvíce z květin, jež vypučely ze srdce národa. Má-li býti umělecká píseň hodna názvu „prostonárodní,“ musí se rovnati národním j e n formou lehkou a plynnou, obsahem je musí ale daleko převýšit. Taktéž nesmí základní obraz býti tak dalece rozvlečen, aby tvořil polovici celé písně (jako u Vaší „Sedával holoubek“), sice pozbyde vší pružnosti. Píseň „Teče voda“ ste zkazil naprosto ničemným zakončením; ta píseň by byla něčím, ale zakončením ste tomu něčemu usekl hlavu. „Opuštěné“ upotřebíme. Myslíte-li opravdově s básněním, začněte také opravdově. Překlad z polského nemá ceny.

— *Panu V. M. zde.* Ve Vašich básních pohřešujeme vzletu a což při didaktických hlavně váží, síly myšlenek. Jsou skoro doktrinářské, řekli bychme dogmaticky doktrinářské, což pravá poesie sotva nese. Směr ten dohání lidského ducha více k strachu než potřebí a nevidíme v něm žádného poetického usmíření. A poesie se přece neváží z mrtvých liter. Od tohoto směru upusťte docela.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském knëhkupectví v nov. alejích č. 186. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 23. **3. června 1863.** **XIII. ročník.**

Básně.

Od *E. Krásnohorské.*

Poesie.

Ty mne těšíš, když má hvězda klesá,
když mi osud z trnů věnce vije,
drahé tužby výš a dále nesa,
krásná, svatá matko poesie.

Ty mne chráníš, jako temno lesa
žhavým paprskům květ jemný kryje,
a tvůj stín tím zvučným tichem plesá,
jež v mou duši požehnání lije.

A když mráček vzchází na obzoru,
zlatíš jej, jak záře večerní,
když se tratí za strmící horu.
A až žití mého chýž se zřítí,
ty co břečťanu pak lupení
na ssutinách věrně budeš díti.

Píseň.

Kdo na tě pozří, jasný prameni,
ten nepomýšlí, kde tvůj život vzchází,
a po jak ostrém klestíš kamení
si cestu pod zemí a nade srázy.
A tobě kdo naslouchá, písni má,
ten netuší, že mnohdy z duše středu
tě vede trapná, dlouhá cesta tvá
skrz moře ohně a skrz kůry ledu.

Zlý vítr.

Milému tichou písničkou
sem slala pozdravení,
zlý vítr však ji zanesl
ve prudkém zahučení.

A růži ze své zahrádky
když sem mu podávala,
zlý vítr mocně zafučel,
a růže opadala.

A vrátka u mé zahrádky,
pro hocha otevřená,
zlý vítr zamknul potichu
a nechal uzamčená.

A když sem mu šla otevřít
a s ním si hovořila,
zlý vítr hned to roznesl,
než sem si pomyslila.

Náš dědeček.

Povídka od *Vítězslava Hálka.*

V.

(Dokončení.)

Dědeček poznal ovšem velmi brzy, koho vychválil do nebe; zakusil velmi brzy jak ty rájské květiny vypadají, a podivil se ještě častěji, co to, plniti rozkazy nevěstiny.

Staří lidé se velmi těžko vpravují v nové obraty. Do čeho se již jednou vžili, tomu neradi, jen stěží odvykají. A dědeček se byl za ten čas již tak vžil do toho, jak výbornou nevěstu dostal do domu, že poznával, jak už jest hlava jeho v skutku příliš sešedivělá, aby se přiučovala novým náhledům a novým zásadám.

Také kdysi prohodil něco jen tak jako mimochodem Terince o své šedivé hlavě. Ale to pochodil dobře. Terinka mu na to řekla, že jest jí šedivá jeho hlava a šedivý pes Vořech zrovna stejně milý.

Tu již se dědeček nesmál; slzy mu vyhrkly na staré tváře a ač ho noha začala jaksi bolet, dokulhal se přece ze světnice přes práh do dvora a odtud zašel pod staré lípy, kdež si usednul na pařez. Špačkové v hnízdech pištěli a dědeček se díval odtud na svůj statek a rozvažoval, co vše již v něm zažil.

Bylo toho dost, aby o tom přemýšleti začal.

Zatím Terinka hospodařila jako pravá paní. Čeledín zapřáhal velmi často koně do vozu a vůz uháněl k městu, odkudž se nevrátila se strýcem Janem nikdy před večerem. Nebylo také možná; než se vše skoupilo, co se nakoupiti mělo, utekl den jako mžikem.

Za to ale objevila se mladá hospodyně vždy pak v nových šatech; ba několikrát vždy mohla se převleknout a čeleď hádala, že prý ještě neoblékla na se vše to, co jí tam hospodář nakoupil.

S čeledí byl ve statku pravý kříž, a kdyby Terinka se byla dozvěděla vše, co si ta čeládka o ní povídá, byla by z mrzutosti ani nevyšla.

Tak si také povídali, že prý měla celé své vybytí a věno uschované u kupce v městě; proto prý tam nyní často jezdí, aby si to po částkách od tamtud přivezla domů. Šaty na příklad všecky prý měla schované u něho.

Leč ani doma se nedala mladá hospodyně zahanbit.

Návštěvy byly teď ve statku velmi časté. Ne snad, žeby tam dědečkovy děti přijížděly; ale Terinka měla strýců, žeby naplnili kalendář. Ti nepřicházeli také na jednou, ale slušně se vystřídali, nechtíce omrzeti.

Při takových návštěvách bývaly hody, jako za dědečka jen o pouti; pilo se a jedlo vždy až do unavení.

Při těchto hodech staral se dědeček o to, aby se alespoň ještě zdálo hostem, že Terinka vlastně jen jemu k vůli vše dělá; a tu se mu dostalo často potěšení, že nebyl vyplísněn proto, že pomáhal přinášeti jídla a pití na stůl. A jak vlídně ho tu vždy Terinka vybídla, aby si zasedl k nim! Byl až pohnut tou její dobrotou, že ani nevěděl, má-li sednout anebo ne.

Ale sedl přec.

Když pak odcházeli příbuzní domů, tuť sotva pobrali, co jim toho Terinka naložila. Jednou si dokonce služka dovolila nevčasný žert, že hospodyni, když ji tato poslala pro nějaké zavazadlo, do něhožby naložila něco jakémusi strýci svému: že jí tato děvečka přinesla pytel pravíc, jiného že najíti nemohla.

Však ale ještě jiné věci se pozorovaly na hospodyni. Když ji navštívila některá z příbuzných ženských, tuť pozorovala hnedle čeládka, kterak tato příbuzná nosí na sobě šaty, jež měla před nedávnem hospodyně nové a že když se loučila, zapomněla prý bezpochyby schválně šaty tyto na sobě.

Strýc Jan si podobných maličkostí nevšímal; vždyť jednal dle dědečkovy vůle, a jakmile hospodyně chtěla, kázal zapřáhnouti koně znova, aby jel s ní do města, kdež se opět nakoupilo, co se rozdalo doma.

Ve statku již věděli, co znamená jeti do města.

A Novák?

Ten když přišel do statku, byl v něm polovičným pánem. Dědečka sotva si jen tak všimnul a několik slov s ním promluvil, ač by byl dědeček rád mluvil déle. Za to ale poslouchal hospodyni celé hodiny, když mu vypravovala, jak vše vede, jaký kříž má se starými a podobné věci.

Zdálo se, že Terinka sice nepotřebovala, aby ji někdo utvrzoval v tom, kterak má hospodářství vést, neboť osvědčila již ve všem výborné své vlohy. Ale radou, jakou jí dával Novák, nemohla přece nikdy opovrhnouti.

Novák si dal záležeti na tom, aby objevil celý důmysl svůj, kdykoli něco poradil. Starým nadal hlupáků, kteří se již do nového času nehodí a chválil Terinku, že jest k nim laskava, ba, zdá se mu, že až příliš laskava.

K tomu pak nebyl Novák docela ten člověk, aby ze statku odcházel s prázdnem

a Terinka nebyla také ta, aby jej s prázném nechala odejít. Vždyť rozuměla Novákovi dobře, když jí tento pravil: že tu dobře sedí ve statku.

A nepobral-li Novák vše vždy najednou, však přišel častěji, aby toho odnesl více, aniž by se pojednou přemohl.

Mladá hospodyně neměla příliš valné zdraví. Do statku přijížděl nyní také často lékař. Takové cesty stojí ale peníze, a proto někdy jezdil strýc Jan s Terinkou k lékařovi sám, aby mu cesty uspořil a koně aby se projeli.

Hospodyni sice s tou churavostí málo kdo věřil; ale proto se přece musela šetřit; nesměla těžší práce podnikat, nesměla mnoho choditi, namáhati se a strýc Jan sám někdy nešel dohlížet na pole, an musel ošetřovat manželku svou.

Tím arci dospěla Terinka tam, kde býti chtěla.

Předstírajíc churavost pravila strýci Janovi, že se nemůže v hlavní světnici dosti volně pohybovati, pokud jsou tam staří. A že se lékař vyjádřil, žeby churavost mohla trvati delší čas, v němž potřebí poklidu, vysvětlil jednoho dne strýc Jan dědečkovi celou tu věc, jejíž konec byl, aby se dědeček s babičkou vystěhovali do vedlejších světnic na tak dlouho, dokud Terinka bude churavět.

To by samo o sobě arci tak mnoho neobnášelo; neboť kdo znal postranní světnice, musel říci, že jsou prostorné a čisté. Ale dědečka to přece jaksi bodlo, když měl tak pojednou vystěhovati se ze světnice, v níž asi po půl století vládl co hospodář, v níž zažil všecko zlé i dobré.

Oči mu sice trochu navlhly a on řekl strýci Janovi, žeby snad Terinka měla v postranních světnicích více poklidu, než zde, kam tolik lidí přichází; ale strýc Jan namítal, žeby se rozdráždila odporem a churavé ženy že šetřiti sluší.

Dědeček nyní sám poznal, že jsou jeho námitky pošetilé a vystěhoval se s babičkou tím snadněji, čím ochotněji mu mladí u stěhování pomáhali.

S nemocí nebylo na štěstí tak zle. Dědeček dle návyku chodil Terinku navštěvovat a těšil se tomu, že jest tak brzy všemu konec.

Ale Terince jakoby bylo pojednou připadlo, že se proto snad těší, aby se mohl zase brzy do světnice přistěhovat. A tu podotkla ještě jednou hezky za tepla, že není dosud vyhráno; neboť prý by se mohla nemoc snadně vrátit.

Ovšem; to si mohl dědeček sám pomysliti. Neboť která nemoc by se nemohla vrátit!

Nemohl bych právě viniti strýce Jana, že byl k dědečkovi tvrdým. Nikoliv; ale byl nevšímavým k němu, jako ke všemu vůbec. Neboť ten člověk by se byl musel teprvé najíti na svět, jenž by něco vynašel, co by ho těšilo. Kdyby byl měl dědeček ještě nyní silnější vůli, byl by poslouchal jeho; že ji měla manželka, poslouchal ji.

Byl by snad i poslouchal jiného, neboť mu bylo lhostejným vše, co konal.

Zkrátka: kamkoli se ohledl dědeček, byl nyní opuštěným docela. Synové a dcery jeho přicházeli k němu již také řidčeji, neboť je povaha Terinčina příliš nelákala. A jak by si jim dědeček také byl mohl postěžovati, an to vše byla jeho práce, pro kterouž zapomněl skoro i na všecky ostatní?

Otec můj při jedné návštěvě šetrně sice prohodil, aby jej dědeček navštívil a zalíbí-li se mu tam, aby se přestěhoval k němu. Ale dědeček odpověděl, že by jinde již ani umříti nemohl.

Babičce si dědeček nyní již také postěžovati nemohl, neboť babička sama ža-

lovala na nevěstu dost a dost; a že tuto bral dědeček s počátku vždy do ochrany, musel ji aspoň zdánlivě brániti i nyní, k vůli důslednosti.

A když jednou sedě na dvoře se ohlížel, koho by přece našel, jemuž by si postěžovati mohl, tu viděl teprvé, že jest sám a sám.

Tak mimovolně padly oči jeho na šedivého psa Vořecha, jenž tu před ním stál, dívaje se mu do očí a ohonem sekaje; neboť si ho byl dědeček již dávno nevšimnul.

Připadlo mu tak jako náhodou, že Terinka porovnala kdysi jeho hlavu s šedivým psem Vořechem, a mimovolně se zahleděl do Vořechových očí.

Vořech jakoby mu rozuměl; nehýbal se a jeho oči jakoby byly navlhly zároveň s očima dědečkovýma.

„Milý Vořechu, my sme tady dokrálovali," pravil dědeček; „jsme si dočista podobni."

A Vořech zakňučel, skočil a vije se ulehl si u dědečkových nohou.

Chodil také nyní dědečkovi v patách.

Dědeček v skutku scházel. Ne jenom na mysli, ale i v šatech to bylo patrno. Dříve míval aspoň o každou pouť nový manšestrový oblek; teď již bylo dávno po pouti a dědeček posud nevyměnil jej za nový.

Snad mu to ani nepřišlo na mysl.

Za to ale probíral častěji svůj dosavadní život. Viděl, že není vše dobře, jak byl udělal.

Jeho dřívější tvrdost zvrhla se nyní v měkkost, a tu viděl, že také chybuje.

V té své osamělosti počal se opravdivě ohlížeti po někom, jenžby mu porozuměl. Ale ať obracel listy na kterou chtěl stranu, všechna jmena byla škrtnuta a všude jen prázno.

Ani čeládka již nebyla taková, aby s ní rozumně pohovořiti mohl. Mladá hospodyně si dala často na tom záležeti, aby jim dokázala, že dědečka poslouchati nesmějí. Také když jim někdy něco přikázal, poručila jim Terinka právě opak toho. A to naschvál.

Čeládka byla chápava. Dědečkovi se vysmála, hospodyni neposlouchala a jednala dle vlastní vůle.

A tak bylo u nás zavedeno hospodářství divné, podivné.

Dědeček již i časem začal uvažovat, že přece neměl důvěrnějšího přítele nad Kubištu. Doléhalo mu na mysl, že mu ukřivdil, mnoho ukřivdil, a lítost ta rozmáhala ještě duševní jeho bolest.

Nejednou si již i pomyslil, žeby bylo dobře, aby Kubištovi podal ruku; zdálo mu se, žeby to byl nejlepší skutek, jaký kdy posud vykonal a žeby bylo zcela muže důstojno, aby udělal první krok. Připadlo mu, že vlastně posud sám nic dobrého nevyvedl, ač byl původně všeho schopen, a smířit se s Kubištou, žeby byl aspoň počátek, třeba již na konci. Cítil, žeby se to přece lépe plakalo na srdci Kubištově, než teď naříkati sobě jen a do prázna vzduchu.

Byl již sláb, aby vše unesl, co na sebe uvalil.

Také se již nejednou ohlížel v tu stranu, kde se s Kubištou scházel, a kdyby se byl právě Kubišta blížil, byl by mu snad padl kolem krku a úpěnlivě jej poprosil za odpuštění.

Kubišta z té strany sice nepřicházel, ale náhoda tomu chtěla, že se s ním setkal poprvé zase na jiném místě.

Byla neděle, a dědeček si hned z rána umínil jíti do kostela. Ne snad proto, že ho doma málo co těšilo, vyšel časněji než ostatní. Nýbrž proto, že těžce chodil, neboť jej noha v poslední čas zase víc bolela. A tu prý chce přijíti v čas; tak aspoň pravil.

A dokulhal se ke chrámu v skutku dříve ještě, než se zvonilo; že pak byl chrám posud zavřen, vešel se podívat na hřbitov.

Již dávno tu nebyl; ani se neuměl rozpomenout, jak tomu dávno.

Mnoho se tu změnilo. Mnoho nových křížů a z těch rovů, jež pamatoval čerstvé, byl nejeden zarostlý mnoholetým drnem, mnohý již zase znova vykopán. Kohó do něho uloží?

Na tom jednom hrobě, kdož tam klečel?

Ta tvář mu byla známá, ač sestárla k nepoznání.

Byl to starý Kubišta; klečel na Bětuščině hrobě a modlil se za svou dceru.

S dědečka spadla pojednou všecka zášť; všecky lepší stránky starého Kubišty mu přišly na mysl, pojala ho lítost nad neštěstím přítelovým, jež se učil poznávat, co sám se stal nešťastným.

Ani nevěděl sám, jak se to stalo: ale přiklekl k starému Kubištovi na hrob a třesoucím se hlasem pronesl slova: „Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme svým viníkům."

Kubištovi to bylo tím nejmilejším vyrušením z modlitby. Vzal dědečka za ruku, stiskl ji a pravil: „Ba my sme se mnoho provinili!"

Kubišta neznal zášti a přikleknutí dědečkovo jej tak dojalo, že mu odpustil z nejupřímnější duše.

Usedli si na Bětuščin hrob a Kubišta se ptal dědečka, co ho sem vedlo?

„Jdu si zde vyhledat nějaké místo," pravil dědeček; „mezi živými ho více nemám a vidím, že se k nim již nehodím."

„Nezdařila se nám práce," řekl Kubišta, ale bez výtky, jenom pronášeje holou pravdu. „Vychovali sme samé opuštěnce a nyní jsme sami opuštěni. Jan již sem také málo kdy přijde, a tu musím ošetřovat hrob sám. Já ale Bětušku neopustím; až nebudu moci více sem chodit, ulehnu si vedle ní."

Dědeček se v skutku cítil povzneseným, šlechetným a dobrým; snad poprvé ve svém životě. Chtěl míti ještě sílu mladickou, aby vše vyrovnal tak, jak se usmířil s Kubištou.

Kubišta se mu nyní stal opět přítelem. Často jej navštívil za stodolou pod lípami a usednuvše tam do trávy, ulevovali v bolestech jeden druhému.

Špačkové na stromech si měli mnoho co povídat, ale přece se unavili spíše, než tito dávní dva soudruhové, opět sobě navrácení.

Dědeček se také pomálu již do svého osudu vpravil. Nežaloval již skoro ani více, ale naučil se věci považovati, jakoby byly již od jakživa tak a změniti se nedaly.

Do světnice k hospodyni již málo kdy přicházel, ani více si nevzpomněl na to, žeby se sem měl ještě přistěhovat. Snad by ho to bylo nyní i zarmoutilo, kdyby se

sem stěhovati měl. Těžko té světnici odvykl, ale nyní mu bylo, jako by musel i obléci všecky své dávné slabosti, kdyby se měl sem znova usaditi.

Terinka churavěla časem opravdivě. Byla bledá, málo pohyblivá a více jako v skelníku ošetřována, než o své síle. Příliš mnoho radosti s ní strýc Jan nezakusil; však těch radostí také mnoho nehledal. Ani to dítko, které se jim narodilo a jež Terinka oblékala vždy v nejčistší šat, nevzbudilo v něm zvláštní rozkoš. Sotva že se někdy na ně pousmál.

Někdy i zašel k dědečkovi „na výminěk;“ ale co zde spolu mluvili, nemělo valné ceny. Točilo se to okolo obyčejných věcí.

Já sem přicházel později ještě často na návštěvu k dědečkovi, zvláště za letního času. Ale tu sem jej nikdy nehledal ve statku. Věděl sem, kde jsou jich zahrady a sady, a tu sem zamířil přímo k nim, neboť jim byl dědeček za letního času hlídačem.

Šedivý Vořech byl mu tam nerozdílným společníkem. Stál vždy před boudou, a když mne spatřil, zavrčel, neboť se nemohl upamatovat na mne. Dědeček se vyhříval na slunci, zakřikl Vořecha a s náramnou radostí mne uvítal. Někdy sem u něho také našel starého Kubištu.

Když sem se ho ptal, jak se mu vede, usmál se jen a povídal:

„Inu což! já už nejsem tím, co sem byl jindy.“

A v těch slovech leželo celé jeho vyznání, celý život, všecko.

Když sem mu pak vypravoval, jak jest v Praze, jak ve školách a jinde, tu radostí zapomínal na vše ostatní. Ani mne od sebe pustiti nechtěl, a já mu musel vypravovati vše, co sem věděl. Zdálo se, jakoby se mu nový svět otvíral před očima; on vždy doložil:

„Inu, Pepík (tak jmenoval mého otce) umí děti vychovávat; u mne se tomu nenaučil.“ —

Bylo opět svatého Vavřince a já byl již dospělým jinochem.

Byl to čas prázdnin a já právě psal rodičům domů, že přijedu k dědečkovi na pouť; tam že se shledám s nimi, a odtamtud po pouti že teprvé půjdeme spolu domů.

Při tom mně vyvstaly mladé upomínky na návštěvy k dědečkovi a babičce s neobyčejnou silou. Já se jimi cítil dítětem a co dítě v nich blaženým. Viděl sem před očima babičku, jak mně ji dětská léta stavěla v pohádkovou vznešenost; cítil sem ty nesmírné radosti, jaké mne vždy vábily k nim a ten mladistvý nepokoj, jenž nás pudíval, abysme co nejdříve již spatřili vráskovitou jejich tvář. Dědeček se zvláště v posledním čase mnoho po mně vyptával a tu sem si již urovnal celou zásobu věcí, jiż sem mu vypravovati chtěl. Těšil sem se, jak bude naslouchat, a cítil sem se již napřed šťastným, kterak mu spůsobím opět několik radostných chvílí.

Co sem tak rozvažoval, přišlo od otce psaní, v němž mi dává vědomost, abych k dědečkovi nejel, an ho právě dnes pochovali; že mi dříve o tom nemohl vědomost dáti, an dostal zprávu tu na den samého pohřbu.

Neznám části lidského ústrojí tak, abych mohl říci, na jakou nemoc zemřel. Ale stonal velmi krátce.

Byl prý pochován velmi slavně a strýc Jan, když přišli na hřbitov, poklekl nejdříve u Bětuščina hrobu a pak teprv se obrátil vedle a nahodil na dědečkovu rakev tři hrstě hliny.

To byl poslední zákmit poesie v strýcovi; od času toho se stal, jak to lidé nazývají, spořádaným člověkem.

Kubištu později uložili k Bětušce z druhé strany. Tak urovnala dobrotivá matka země ty, jenž se ničili za živa.

A kdo zde zbyli, ničí se posud.

Nejednou mi přišlo pak na mysl, musí-li býti člověk právě z města, aby našeho soucitu si vydobyl? Musí-li seděti na trůnu, aby nás zajímalo jeho neštěstí?

Vítězslav Hálek.

Matičce vlasti.

Matičko má, matičko má,
ty krásná země česká!
Což ty v mé duši přebýváš,
jak myšlénka nebeská,
jak myšlénka, již pánbůh sám,
kdy ze tmy světy volal,
v náručí lásky otcovské,
v svatyni srdce choval.

Kdy v slunce záři májové
před mým se vznášíš okem:
tu hruď se hrozí rozskočit
předivným slastí stokem,
a srdci v citů zápolu
tak sladce je, tak milo,
jakoby tisíc andělů
do něho sestoupilo!

Však jak by kouzlem dotknuta
mi slasť ve slzu taje:
vždyť z krve svaté kvésti zřím
tu lučiny, tu háje,
tož z krve té, již předkové
tvé lůno zasvětili,
když duši z prsou vznešených
pro tebe vypustili.

Ó! kdo jen sečte, matko má!
těch reků dávné doby,
jenž z lásky k Tobě veliké
si časně stlali hroby,
jenž, v srdcích kdy již stydla krev,
zrak zdvihše k nebes báni,
prosili se rtem zsinalým
na Tebe požehnání!

Prach z kostí jich snad za moře
zlí větrové odváli,
snad jim kdes v divých pustinách
mrtvé oživly skály.
Ne! — ruka boží z něho nám
anděla vykouzlila,
jenž mečem slávy chrání Tě
na věky, matko milá!

Ó! tisíc srdcí kdybych měl,
v obět bych Ti je nesl,
a zrakem slastí stopeným
u nohou Tvých bych klesl,
a zvolal bych: Z tvé náruči
je smrť mi slasť nebeská —
ó vezmi je, matičko má,
ty krásná země česká!

A. Kuba.

Trest smrti.

Napsal *Claude Vignon*, z francouzského přeložil *Jankovský*.

(Pokračování.)

Dal sem se na vojnu jako dítě hrající s loutkami a vracel sem se nyní do domu otcovského, vytržen poněkud nemilým spůsobem z nadějí větrných, v nejistotě, kterak as budu přijat. Čím blíže prahu otcovského, tím více vzrůstala úzkost moje, tím prudčeji bilo mi srdce. Pocit ten jen poněkud byl zmírňován zpomínkami na mé mládí, kteréž draly se při spatření známých míst v mysl mou, vzbuzujíce v ní předtuchu dobrého přijetí. Zajisté nepocítíme dokona dříve, než po prvním bolestném zklamání a po prvním chybném kroku, velikou cenu a oblažující vliv upřímného života rodinného; zklamáni nalézáme zde útěchy, a na mysli ocháblí vzmužujeme se. V lůně rodiny, v milém domovu ubohé očekává uzdravení.

Konečně zahledl sem Hesdin; jeho staré zdi v soumraku podvečerním v dáli na horizontě vynikaly jako lehký nádech na lesknoucí se ploše. Okolo temného Hesdinu poslední paprsky zapadajícího slunce působily tajemné pološero. V tom zavzněly s věží Hesdin-ských zvony, kteréž poslední ozvěnou dotýkaly se sluchu mého, podivně rozechvívajíce ňádra má. Srdce se mi sevřelo, radostí a strachem zároveň uchváceno; zdá se mi, že zprvu strach byl mocnější, neboť přál sem si již téměř, abych byl nikdy nevrátil se v kraje ty.

Každý prudký cit, byť i radost vzbuzoval, spolu nechuť a odpor plodívá z počátku. Než, sebrav vši svou odvahu, kráčel sem odhodlaně k městu přispíchaje a ani chvilku se nezastavuje, abych neposkytl příležitosti strachu, by se opět vzmohl. Prošel sem branou a dal se rovně k obydlí rodičů. Právě když přibližoval sem se ke dveřím, zpozoroval sem, že se otevřely a opět zavřely. Mladé jakés děvče zatočilo dvakrát klíčem v zámku, jakoby byla jedinou obyvatelkou domu; strčila klíč do kapsy a brala se zpříma ke mně. Kdyby byla neměla venkovský oblek, byl bych ji měl

za některou z mých sester; však takto sem zůstal v nejistotě. Zastavil sem se. „Což není pana Prevosta d' Exiles doma?" ptal sem se třesoucím hlasem.

„Jest doma, pane, ale v okamžení ne ve městě, nýbrž ve svém létohrádku u města. Jest to odtud blízko. Ostatně máte-li s ním cos jednati, dovedu vás tam."

Aby mně odpověděla, pozdvihla dívka hlavu ke mně tak, že oba na vzájem dobře sme se viděti mohli v obličeji. Ledva sme se však spatřili, oba sme vyrazili ze sebe hlas úžasu, neboť sme se poznali.

„Pro dobrý bůh," zvolala ona; „jste vy to, pane Františku?"

„Paulinko, kterak si vyrostla a jak krásná jsi?"

„Vy ste se, pane Františku, též změnil, velmi změnil za těch sedm let, co sme se neviděli! jest třeba dobré paměti, aby vás člověk poznal v tom vojenském obleku a s těmi vousy!"

„Paulinko, což můj otec?"

„Velmi se na vás hněvá, pane; obávám se, abyste nebyl od něho zle přijat."

„Skutečně, Paulinko? . . . než! . . . obával sem se sice sám, že . . . avšak nechme toho a pojďme, Paulinko; bude cestou dosti času mysliti na přijmutí a nesnáze, které mne očekávají za chvíli. — Jak se ti vede, drahá Paulino?"

Bez okolku objal sem děvče ovinuv ruku kolem její štíhlé postavy, abychom tak páži v páž odebrali se k příbytku otcovu, jakož sme to činívali v dětském věku; zapýřic se vymkla se mně Paulina, řkouc: „To nyní již nejde, jako jindy, mladý pane."

„Což ty se na mne tak hněváš?"

„Ah nikoli, mladý pane, spíše . . . však . . . pojďte jen po mé straně, cestou se dorozumíme. Budeme u vašeho obydlí brzy! . . ."

„Tím hůře, Paulinko!"

„Jste zajisté hodný, tak jako za mládí, pane Františku," zeptala se ostýchavě dívka.

Hlas a celé chování děvčete tak konvencionální se mně nelíbily. Přece však, celý šťasten jejím prvním uzřením, poněkud opojen krásou večera letního a milými upomínkami na krásné dni mého dětství, které tak nenadále vzbudila ve mně Paulina, spanilejší a krásnější než tehdá, a snad i mým mládím — bylo mi devatenácte let, kdežto jí šestnácté jaro odkvětlo — nedal sem se tím másti a unešen počal sem znova: „Na mou víru, Paulino, ujišťuji tě v okamžení tom, že nepřál bych si jiného, než věčně takto s tebou putovati, nehledě toho, kam dojdem."

Paulina neodpovídala; zamyslila se. Já též umlkl.

Hledal sem čehosi, abych znovu mohl začíti rozmluvu, a maje ptáti se po tisíci věcí, nemohl sem připadnouti na žádnou.

Paulina byla dcera správce nad jedním dvorcem mého otce, zámožného rolníka a vůbec v okolí váženého. Že byla spanilá a způsobů velmi jemných, zvykli sme si s ní hráti ve věku dětském a bezpochyby že známost ta i dále trvala za mé nepřítomnosti, a ona jsouc ve věku panenském, stala se společnicí sester mých.

Za chvíli protrhl sem se ze zamyšlení řka: „Mně se zdá, Paulinko, že jsi věrnou družkou mých sester."

„A proč by ne, mladý pane? . . Když si srdce zvykne milovati lidi dobré a šlechtilé, neodchyluje se tuším ani, když sme dospěli, od nich. Rozumím rozdílu

stavu i poměrů, v jakých jsme; neodvažuji se vypínavě rovnati se svým pánům, a toto asi dosti," odtušila hlasem se chvějícím a smutným.

„Což to za předsudek; či jest ještě jakých rozdílů mezi stavy za věku našeho?"

„Bohužel, pane."

„Kdož by mne chtěl ku příkladu učiti, že spanilé děvče, jako ty, nejsi mně rovna?"

„Jest to sice pravda, pane, ale . . ."

„Pane, . . . pane . . . žádný „pane" více, Paulinko, nebo se rozhněvám, a tykej mi jako jindy."

„Ach! odpusťte! a byť i, co by řekli vaši bratři, váš otec? Ušetřte mne!"

„Ano, ano!" započal sem znova hlasem mírnějším, temným, „tak to chodí! Přijď po sedmi létech do své otčiny, ke své rodině, do kruhu svých přátel . . . nalezneš dům na tomže místě, pole, louky, háje, stromy, cesty, po nichž si kráčival tak, jak si je opustil . . . — Pamatuješ se, Paulino, na tuto cestu? Kolikrát sme ji spolu sami dva přešli? Však ruku v ruce, ve skoku a běhu se předhánějíce a dovádějíce buď do luk sme vybíhali, buď po plotech ptákům v hnízdo nahledali . . ."

„A kterak vy necitliv vybírával ste mláďata, začež od otce ste podělován býval káráním a napomínáním!"

„Ano — vše to spatříš opět . . srdce tvé rozveseleno zapomene všeho, mníc se v krásné době mládí . . než brzy mizí klam . . . brzy uzříš, že vše se proměnilo, rodiče, přátelé, nejdražší z toho ze všeho, jsou jiní . . otec tě přijme s čelem svraštělým, proto že jsi již mužem . . . bratři vyrostli, každý z nich nastoupil již jakous dráhu . . všichni jsou již rozběhlí do rozličných stavů, přijmou tě vznešeně s etiketou . . ze sester dospěly slečny, kterým nedovolí více slušnost probíhati pole. Přátelé, přítelkyně nazývati tě budou „pane" a mluviti k tobě mluvou konvenience. — Ano, Paulino — však odpusť — Pauliny není více . . ."

„Františku!" — přerušila vyčítání mé ubohá děva; hlas její přecházel v pláč.

„Tak, ano tak mne jmenuj jako jindy," zajásal sem, „a nyní podej mi své rámě a podepři se o mé . . pojďme . . ne tak čerstvě, Paulinko! . . jsem unaven!"

Tak šli sme spolu as hodinu, neboť sme kráčeli zvolna, velmi zvolna . .

Paulina rozechvěná, následovala kroky mé, a kroky mé — ty byly volné . . . Přece však ku konci hodiny, kteráž mně minutou se zdála, uhlídali sme, že jsme na konci ohrad.

„Zůstaňte zde; oznámím váš příchod a připravím vašeho otce naň," pravila mně Paulina.

„Tykej mně, Paulino, a dej se obejmouti, anebo se obrátím zpět . . . můžeš mne jmenovati „pane," před jinými však . . ." pravil sem zaníceně.

„Bůh chraň," řekla Paulina.

„Paulino!" —

„Mlč, Františku, a očekávej mne!"

S tím odkvapila.

Sedl sem si na trávu; byl sem rozčilen, třásl sem se, hlava mi jen hořela. Klášter, válečný hluk, otec, to vše ztratilo se z paměti mé; Paulina toliko, její půvab a krása mne oslepily; ona zaujala celé srdce mé. Netrvalo ani čtvrť hodiny, vrátila se

Paulina se sestrami, kteréž plakaly a odvedly mne do domu, kdež strávil sem nejkrásnější dni svého dětství.

Matka mne objala neříkajíc ničeho; bratři — ti přijali mne s otevřenou náručí, srdečně; otec však, když prosil sem jej za dovolení, abych jej směl obejmouti, odpověděl zamračenou tváří a dykami výčitek v oku.

Druhý den nato začalo napomínání a kárání: poslouchal sem je všecky trpělivě, jedno po druhém, každý uváděl příčiny jiné.

Matka mně mluvila o cti našeho domu, o nutnosti, že rozhodnouti se musím pro něco řádného a konečně o nezlomné vůli otcově. Sestry s těmi nejlepšími úmysly na světě, rozhovořily se o svém trápení a o své úzkosti, že zkazil sem si budoucnost; bratři pak mně řekli, že kdyby každý z nich tak libovolně změnil stav, který mu určil otec, sestry brzy o všechno věno by přišly. Otec konečně mně bez dlouhých předmluv oznámil, že právě odeslal psaní velebným otcům piaristům, vyjednávaje s nimi o mém přijetí do kláštera; dokončil tím, že dovoluje mi dva měsíce stráviti v kruhu rodinném, než pryč se odeberu.

Šťasten viděti před sebou dva měsíce prázdnin a dokonalé svobody, mluvil sem otci o své libosti a připověděl vše, co chtěl. Potom chopil sem se pušky, pověsil na se brašnu a šel do lesa honit, či spíše sníti o Pavlině. Mladé to děvče zůstanouc u sester mých, nabylo veliké obratnosti ve vyšívání a podobných pracích. Vrozený vděk rozvil se tím utěšeněji a bohatěji ve společnosti ušlechtilé a uhlazené pod laskavou rukou mé matky. Byla milována v rodině naší, skoro za vlastní jsouc považována. Provázela mé sestry, kdykoli někam vyšly, aneb obstarávala jejich záležitosti, když zůstaly doma. Pokud sme bydleli v letním domě, chodívala skoro denně s večerem do obydlí našeho v městě, aby podívala se, zdali jaké psaní či jiné věci otci nepřišly, a přinesla hedbáví, kteréhož se sestrám nedostávalo na práce. Tato podvečerní cesta mi ležela nejvíce na mysli; vždy opět na ní sem připadl. Darmo sem se namáhal obrátiti myšlénky k věcem vážným; její krásné modré oči, její perlové zuby, její růžová ústa jako diblíci se proháněli v mé obrazotvornosti a vypudivše myšlénky a úmysly opravdivé, tam se usazovali. Tu odhazoval sem ručnici a brašnu a vrhna se do trávy snil sem o ní, opojuje se nadějemi nejutěšenějšími. Dvacetkrát za den zastavoval sem se v myšlení svém u našeho domu v městě a zdálo se mně, kterak ji vidím vycházeti z domu, kterak sme konali po dlouholetém vzdálení první cestu spolu; myslil sem na naši rozmluvu vzájemnou, zpomínaje každého slova, které mně řekla. Na to sem se vzchopil, probíhal pole hledaje zvěře, a chtěl sem se přemoci, opanovati bezuzdnou obrazotvornost; však mimoděk boj můj končil, že myšlénky mé ocitly se na cestě mezi ploty. Když přicházeli sme k obydlí rodičů, kdež obejmul sem Paulinu: opět připadlo mi na mysl, co dělo se od prvního spatření, bleskem projelo mým myšlením, dadouc původu plánům ještě odvážnějším a smělejším.

Uhodnete, přátelé, zajisté, že Paulina nikdy nešla do města, aby mne nebyla našla na cestě. Očekával sem ji vždy u východu z města na předměstí sedě za ohradou a vídal sem ji z daleka přicházeti.

Na ruce nesla košík a zpívajíc si vesele kráčela k létohrádku. Když sme byli ještě dětmi, často sme po této cestě se točili o závod a po vedlejších lukách.

Již třetího dne sem se odvážil, jí se ukázati. Vystoupil sem nenadále.

„Pro dobrý bůh, pane Františku, kterak ste mne polekal!“

„Posud pane? — — Paulinko, chceš abychom se opět rozhněvali?“

„Ach! ne! — — však co si zde dělal, Františku?“

„Očekával sem tebe, Paulino.“

„Tož se měj tedy z čerstva k odchodu.“

„A proč?“

„Protože nechci, aby na mne kdo čekával a mne vyprovázel.“

„Myslíš to, Paulinko, do opravdy? Nuž nepůjdu s tebou, ale za tebou.“

„Já nechci, aby kdo chodil za mnou . . . — Jest to zajisté hřích, Františku,“ připojila hlasem pohnutým, „že trápíš tak ubohé děvče, jako já, která nemá ničeho mimo svůj pokoj a svou spokojenost . . . potkají nás . . . vy budete mluviti všeliké podivné věci a otec váš mne vyžene.“

„Tebe vyhnati, Paulino! . . . to se nikdy nestane . . . — Ostatně nechci tě překážeti. Žádný nás nevidí a budeš-li kohos pozorovat přicházet, schovám se za ohrady.“

„Kdo se schovává, mívá zlé svědomí. — — Opusť mne a nech mne samotnu — — odejdi.“

„Známo ti, Paulinko, co otec uzavřel o mém budoucím životě?“

„Ne.“

„Dovoluje mi toliko dva měsíce zdržeti se v otčině. Za dva měsíce mne neuzříš více: odcestuji na vždy. — — Nebudeš muset žalovat na mou přítomnost, budeš spokojena: nebude ti třeba, mne od sebe odháněti.“

„Ubohý Františku!“ — —

Paulině uvázl hlas v krku, zajíkala se, a ucítil sem horkou slzu, kterak upadla na mou ruku.

„Ty pláčeš, má drahá? . . . či mne snad přece poněkud máš ráda . . neodháněj mne tedy tak ukrutně od sebe a povídejme si chvíli o našem dětství, o našich hrách. — Začni opět onu pěknou píseň, kterou právě si zpívala, a po jejímž taktu jindá zde po polích sme se proháněli.“

„Ba ano! pamatuji se; vaše sestra Mariana nemohla se jí naučiti! Pamatuješ se, Františku, že nikdy si nemohla zvyknout na refrain posledních slov?“

(Dokončení.)

Kosciuszko.

Z francouzského.

III.

Kosciuszkova rekovná obrana. — On podléhá. (1794.)

(Pokračování.)

Města Varšava a Vilna osvobozovaly se rekovnými boji; avšak města málo platí v Polsce. Osud revoluce záležel na tom, jaký podíl by brali šlechtičtí statkáři. Byli jakoby spoutáni dvojnásobnou úzkostí.

Z jedné strany vracela se nazpět ruská armáda, armáda to barbarská, jež byla válku vedla proti Turecku, a tam sobě dobyla ošklivé proslulosti nesmírnou sečí v Ismailově, kde bylo největší hubení lidstva, které se událo po mnoho století v městě, útokem vzatém. Rusové velmi četní zaplavili zemi, pálili vesnice, drancovali a hubili všecko.

Druhá úzkost, která zarážela Polsku, přicházela z Francie samotny. Bylo to hrůzyplné vypravování, strašně přepiaté, které rozšiřovali všude emigranti o francouzské revoluci. Polská šlechta, polekána tímto vypravováním, nevěděla, čeho se báti více, svých sedláků, nebo-li Rusů. Měla velkou křivdu, že neuznala náramnou jemnost, která vyznačovala mezi všemi národy sedláka polského. Neměla víru v lid. Proto zahynula. Třeba podotknouti, že byl okolo šlechticů celý svět lidí, jimž na tom záleželo, revoluci brániti; byli to ekonomové, správci, úřadníci, kteří dobře cítili, kterak bude účinkovat na osvobození rolnického lidu, a kterak změní zevrubně pořádek, při němž se dařilo jich lupičství. Předstírajíce polní práce vyslovili, že je povstání lidu nemožné, a zadržovali sedláky. Kosciuszko se obmezil, žádaje pouze jednoho muže na pět rodin, a nebyl lépe vyslyšán. Rodiny sedláků, jenž se vydávali na boj, byly pronásledovány. Někteří bojíce se rovněž revoluce jako Rusů, uspořádali to tak, že stavěli sedláky k přehlídce ráno, že je však večer zase měli k útěku.

Ve svém provolání od 7. května 1794 vrhá se Kosciuszko lidu v náruči.

V tomto znamenitém spisu jest *sedlák uznán za svobodného opustiti zem, kterou vzdělává* a odejíti kamkoli, *vlastník je však souzen za nesvobodného ujímati mu tu zem*, dokud onen je poslušen výminkám zákonným. Dle vyslovení těchto nových výminek jest práce, kterou je sedlák povinen vlastníkovi, ujmuta o třetinu, a v jistých případech o polovici. Vlastníci, jenžto by žádali více, jsou pohnáni k soudu.

Tento spis, který zakazuje vlastníkovi, odejmouti sedlákovi zem, již vzdělává, jakoby potvrzoval zákonní autoritou mínění, jaké mají všeobecně slovanští (polští a ruští) nevolníci, považující sebe za pradávné a právní vlastníky půdy rolnické. Ruští nevolníci často říkávají: „Naše těla jsou našich pánů, ale role jsou naše."

Kosciuszkova rozhodnutí byla v tomto ohledu mnohem přiměřenější, než byl později zákon francouzský ve velkovévodství Varšavském. Tento zákon nebral žádného ohledu na dávný svazek mezi sedlákem a zemí.

Dovoluje mu, aby si šel kam mu jest libo, aby však zanechal půdu, jižto kropil po věky svým potem a kde nalézal své živobytí: tento zákon svobody jest opravdu jen povolením toulati se, žebrati, umírati hladem.

Tomuto šlechetnému a lidskému provolání Kosciuszkovu postavili Rusové naproti ďábelský machiavelismus. Dali nešťastnému králi polskému napsati manifest panstvu, v němžto je děsí následky této *jakobinské* vzpoury. A v tom též čase použili Rusové prostředku více než terroristického, a běhajíce po zemi volali na polské sedláky: „Drancujte s námi."

Drancování bylo nade všecko pomyšlení. Ruská armáda, sledována nesmírným množstvím vozů, vše odnášela doslovně, ba též předměty bez ceny a nepatrné. Polský jakýsi zajatý viděl s podivením, kterak ruský jenerál, s nímžto cestovala jeho rodina, v této zajisté válce s sebou odvážel mimo nesmírné náklady všelijaké kořisti též vozejky, naplněny dětskými hračkami, jimiž pak si hrával jeho syn.

Nesmí se zapomenout, že toto vtrhnutí do Polsky bylo dvořanům dverů, děli-

cích se v Polsku, nutnou záležitostí, jako jindy bylo dvořanům Ludvíka XIV. odvolání edikta Nanteského.

Miláčkové Kateřiny a jiní žádali napřed jisté pozemky polské a dávali si je připsati. Pruský král, jemuž se byla dostala nejmenší část při rozdělení, rozdal svým dvořanům za 80 milionů statků ve vévodství Poznaňském.

Rusové nestavěli se nikdy před polskou armádu, aby nebyli nejméně čtyři proti jednomu; k tomu nechať si každý pomyslí, že to byli vojáci cvičení proti prostým sedlákům. Kosciuszko nemíval nikdy v celku více 33.000 mužů.

Roku 1794 6. června, Kosciuszko pronásleduje Rusy zastihl je na hranicích Krakovských, přetrhl jich jezdectvo, přepadl pěchotu, vzal několik děl . . U prostřed vítězství bylo vidět na obzoru armádu 24.000 Prušáků, vedených králem samým. Rusům rozkázáno prchati, což by bylo osidlem bývalo, kdyby to nebyl Kosciuszko překazil kolikerou prudkou střelbou, jež nepřítele zastavila; dva koně byli pod ním zastřeleni a dvakráte byl by padl.

Z této nehody byla vinna zrada předvoje Kosciuszkova, který mu nedal zprávu o blížení se Prušáků. Zrada vydala Rusům město Krakov. Diktátor polský v takovém nebezpečí uznal za spravedlivé, sestaviti vojenský soud přísný, pod jehož soudným mečem se zachvěli přátelé nepřítelovi.

Času se mu nedostávalo, možná že též pevnosti. Lid učinil ve své vzteklosti, čeho se nebyl dopustil ve své autoritě soud. 9. května vystavěli Varšavští tři šibenice a oběsili tři zrádce, mezi nimiž hlavního agenta Kateřiny, tyrana Polsky, biskupa Kosasovského.

25. června, při zprávě o dobytí Krakova, žene se as tisíc mužů znova k vězením; vyvlékli sedm vězňů, z nichžto někteří, na neštěstí méně vinní, pro zradu jako pro slabost ani zdaleka nezasluhovali smrti. Slepé vzteky lidu je smísily s jinými a oni všickni zemřeli.

Rána tato byla pro Kosciuszka strašná. „Raději bych byl ztratil dvě bitvy," řekl. Tato revoluce, až do té chvíle tak čistá, byla pošpiněna. Tento prapor blízko své smrti, měl se ještě skoupati v krvi! . . ; Politický účinek této události byl ostatně politování hodný. Bylo to právě, když obviňovali Kosciuszka, Kolontaje a Potockého, že chtí organisovati velkou seč na šlechtice. Mohlo se pak doufati, žeby tito poděšení takým způsobem, poslali své sedláky?

Kosciuszko, měl-li zahynouti, chtěl zahynouti spravedlivě. Dal tenkráte na jevo svou diktátorskou moc, kterou mimo to si dával příliš snadno odepírat. Poručil potrestati vrahy, a stalo se. Varšavský lid si pospíšil sám sebe očistiti; poněvadž ale v neštastné situaci vše se stává neštěstím, měl tento trest za účinek osmělování se přátel cizincových.

Nesmírná přesila Rusů a Prusů jej tlačila, jeho lidé jej málo podporovali a on couval k Varšavě. Jeho nepřátelé přiznali se k obdivu jeho vojenského genia, jakého jevil v tomto couvání, obzvláště ve své obratnosti krýti hlavní město. Král Pruský hrozil Varšavě a mínil hnáti na ni útokem 1. září. Tu však upokojila zpráva Varšavu. Z jedné strany se pozdvihla Pruská Polska; z druhé strany se zbrojila Litva proti Rusům. Rusové i Prusi se vzdálili.

Krátký a osudný odklad. Varšavě bylo souzeno, propadnouti nepříteli barbarštějšímu než byl Prus. Fanatická armada Suvarova přicházela s rozkazem smrti. Su-

varov vždycky říkával, že vykonal Varšavskou seč dle schválního rozkazu své milostivé panovnice, jako jindy seč Ismailovskou.

Tato armáda se pohybovala ve dvojím oddělení: Jedno bylo Fersenovo a druhé Suvarova; Kosciuszko, seslaben všelikým rozptylováním, k němuž býval přinucen, neměl leda 7000 mužů. Nechal vzíti na zřetel Suvarova 3000 muži, a on sám se 4000 pokusil se bíti s Fersenem.

Každý viděl předobře, že se jednalo jen o to, kterak zemříti, kterak oslaviti ten poslední den chrabrým činem. Kosciuszko měl přehlídku a řekl: „Nech odejde kdo chce!“ Nebylo jediného muže, který by jej byl chtěl opustiti.

Dověděv se v noci od 4. září na 5., že přešel ruský jenerál Fersen Vislu, použiv husté mlhy, a že byl jen již 20 mil vzdálen, rozhodnul se, že jej zastihne před sejitím se s Suvarovem. Nesdělil tajemství o svém odchodu, leda velkokancléři Kolontaji a mladému Niemceviczovi, kteří jej měli vyprovoditi. Niemcevicz věděl dobře, že jde smrti vstříc; proto svlékl svůj prsten s prstu a odevzdav jej Potockému, pravil s úsměvem: „Schovejte mi jej, až se navrátím.“

Ve svých pamětnostech líčí smutně krajinu, kterou projel, aby zastihl nepřítele. Odpočinky se odbývaly v palácích, kde pokrývaly zem veškeré předměty, papíry, obrazy, nábytek; vše bylo rozsekáno kozáckými šavlemi. Některé staré obrazy předků visely na zdích, ale rozsekané a zhanobené, jako Polska sama: plenitelové se byli bavili tím, že vypíchávali oči těmto ctihodným palatinům. Náhoda tomu chtěla, že první z těchto vypleněných paláců, kde se zastavil Kosciuszko, byl právě obydlím kněžny L . . . . . To bylo nyní jmeno té, již byl tolik miloval!

On měl 4000 mužů, Fersen 14000; ale převaha tohoto byla mnohem větší ještě co do děl. Poláci, jenž měli jenom 20 malých kusů, nemohli mnoho podniknout proti 60 dělům ruským, nejsilnějšího druhu. Fersen se opravdu nemusel bít. S planiny, kde byl rozestavěl svoje baterie, přemáhal s největší snadností postavení Kosciuskovo. K tomu nemohli Poláci ani pokračovati ve střelbě, majíce málo munice. Nerovnost prostředků v každém ohledu byla taková mezi oběma armádami, že Fersen ani za hodno neuznal, sednouti na koně; zůstal stát bez meče, ve svém kabátě z černého plyše; vypadal docela jako měšťan.

Největší obtíže pro Rusy byly, že nemohli dobře ku předu se svými děly v bahnité půdě, do níž zapadávaly. Ale konečně se stahoval jich nesmírný kruh a obklíčil ze tří stran malou armádu. Polská pěchota, mladý to lid, den před tím se dostavivší, měl tam vznešenou smrt. Vydrželi oheň a kulky, dali se kartáčemi unášet a co jich zbylo, drželo se nepohnutě naproti lesklé zbrani a strašnému blížení se 14000 bodáků. Svědek očitý, jenž je viděl den na to již oděvu zbavené drancováním, kterak pokrývala jich dlouhá, bílá těla místo, kde bojovali, půdu jich ubohé vlasti, tak udatně jimi bráněné: měl srdce rozerváno nad tím a zachoval o tom nejbodavější a nezahladitelný dojem bolesti.

Pod Kosciuszkem, snažícím se, aby aspoň zachránil jízdectvo, bylo několik koní zabito; konečně sedl na špatného koně, který sklouznuv, jej shodil na pokraj bařiny. Kosciuszko povstal, an se k němu hrnulo mračno Kozáků. Nenapadlo jim poznati diktátora Polsky v tomto muži, špatně oděném. Zasazovali mu rány křičíce: „Vzdej se!“ On ale neodpovídal. Jeden z nich, přiblíživ se ze zadu k němu, seknul jej zuřivě

mečem, až mu rozštípnul hlavu a krk až na ramena. Pod touto strašlivou ranou skleal a byl považován za mrtvého.

(Pokračování.)

Václav Filípek.

Již bylo předešlé číslo „Lumíra“ uzavřeno, když se nám dostala zpráva o úmrtí Václava Filípka, a nám tudíž nebylo více možná, oznámiti smrť jeho spůsobem, jak by se bylo dávnému spolupracovníku a později i zatímnému redaktoru listu toho slušelo. Opravujeme tímto, co v předešlém čísle zameškati sme přinuceni byli.

Václav Filípek narodil se 28. srpna 1812 ve Veselí nad Lužnicí, studoval v Jindřichově Hradci a v Praze. První svoje literární práce uveřejňoval v časopisech „Česká Včela,“ „Květy“ a „Vlastimil“ a hrál téhož času na divadle Pražském pod jmenem Líp. Známějším se stal co spoluvydavatel oblíbeného „Palečka,“ do něhož psal zároveň s Rubešem a Hajnišem. Z německého překládal povídky, romány i divadelní kusy, jmenovitě z Houwalda, Zschokke, Schmida a j. Byl spolupracovníkem „Lumíra“ a zarazil u Jeřábkové vydávání „biblioteky českých původních románů jež dospěla k ročníku asi pátému. Tamtéž vydával „Vlastenecký kalendář“ po mnohá léta. Posléz byl jmenován co redaktor „Pozoru“ a podlehl dosti dlouhé nemoci dne 27. května o půl páté hodině večerní.

Filípek pořádával vydání spisů svých současníků, jako Tyla, Rubeše, Langera, jichž vytištěné články a povídky všecky znal, ač bývaly často bez podpisu. Napsal také jich životopisy, jež jsou dobrým materiálem pro věcnou znalost doby, v níž Filípek žil. V tomto oboru zemřel s Filípkem skutečný, podrobný znatel doby, do níž padají prvotiny naší literatury. My mladší známe při nuzné chudobě našich literárních dějepisů z doby těchto prvních zápasů velmi málo, neli nic, a poskytne nám dobrodiní zajisté ten, kdo by se ve všestranné sepsání novějšího toho rozvinu literatury uvázal. A důkladných znatelů té doby jest již pořídku.

Filípek byl muž tiché povahy, poctivá duše, nad míru skromný a živ v okolnostech docela ne skvělých. V obcování byl úslužný, v řeči ne bez potměšilého vtipu, věci národní zcela oddaný a na svoje poměry i obětovný.

Pohřeb jeho dne 30. máje byl tichý, bez hluku, ale důstojný. Až na naše celebrity byly tu zastoupeny všecky stavy; spisovatelstvo starší i mladší, redakce českých listů, učenci a studující mládež hojně se súčastnili pohřbu. Rakev byla ozdobena věncem se slovanskými trikolóry a kondukt vedl důst. kanovník, spisovatel Karel Vinařický na staroslavný Vyšehrad, kdež Filípek pohřben jest nedaleko Hanky a Němcové.

Pokoj budiž popeli jeho!

Upomínky z cesty.

Rusko.

(Pokračování.)

Pomyslil sem si, že přednosta ten jest jakýs diplomatický Tatar, a protože sem dobře vládl ruským jazykem a prodajnost ruských úřadníků mi z popisů dobře známa byla, nabídl sem mu sklenku vína za jeho milostivou ochranu, chtě veřejnou hádku právě se nahodivší utišit.

Poněvadž pozvání mého nepřijal, pomyslil sem si, že buď není pijákem, což bylo víře nepodobno, aneb že nějakou lesť na mne hotoví.

Domněnka ta se potvrdila, když mne prosil, abych ho do jeho kanceláře doprovodil, přikazuje hospodářovi na povoz dbáti, aby s něho nic ukradeno nebylo.

V kanceláři počal důmyslné bádání, stavě se mým horlivým ochrancem, aby ze mne alespoň jednoho neostražitého slova vylákal a za ně několik rublů. Ale že se mu to nedařilo, odvětil mi, že jest nucen, mne v městě po několik dní zdržet, protože se při podobných událostech představeného svého poptati musí, poněvadž žid neustává mne co podloudníka kočáru udávati.

„Dobře, pane!“ odpověděl sem. „Já zase u poslance svého zadám stížnost, že vy pocestných bezprávně zdržujete.“

S těmi slovy opustiv kancelář odešel sem do bytu svého.

Na cestě přemýšlel sem o spůsobu, jakým bych se z postavení svého vysvobodil, an mne zastavil na ulici jakýs úřadník; tomu vtiskl sem dva ruble a prosil za radu.

On následovně uzavíral:

„Jděte, pane, do krčmy, kde najdete policajta, majícího již určitá nařízení; dejte mu pět zlatých, rozkažte zapřáhnout a odjeďte.“

Tak sem i učinil, poněvadž policajt s židy, mně v tom bránícími, hádku a bitku začal.

Co zatím policajt můj židy šavlí nemilostně ubíjel, bezpečiv se na tento předvoj, odjížděl sem rychle z města. Přednostu ošidil sem tím o 50 rublů, jež na mně udříti se chystal.

Písař jeho zradil jej však spokojiv se toliko dvěma rubly a podal tak důkaz schopností svých, které byvše na dále vytříbeny zaopatří mu vysokého postavení u vlády, ba snad i v samém ministerstvu spravedlnosti, což mu srdečně přeji za jeho ochranu nevinných cestujících, kteří podluzují kočáry a k tomu po cestě ještě židy ubijí.

Na Ukrajině sem v malém městě, majícím takměř knížecí dvůr a patřícím jedné z rodin, jejichž jmeno nemile působí na každého milovníka otčiny, poznal kupce, Němce čisté krve, protože z Würtemberka přenesl bůžky domu svého na Ukrajinu.

Vedl obchod se zbožím do Oděsy a toho času ucházel se o jakousi vládní výsadu.

Dům jeho byl otevřen všem pocestným, jenž se náhodou neb za povoláním octli v sídle velmože, jehož otec byl sprostým kozákem a uměl se zalichotiti druhdy známé carovně, která milujíc v řadách gardy své vše krásné, špatně se odměnila bubeníku švédskému.

Dům Němce toho byl střediětěm všech krajinu tuto hubících Germánů; tam poznal sem exporučníka granátníků, rodem z Rujany, jenž při založení nového gymnasia jmenován byl profesorem matematiky a který zakládaje si na svém novém postavení, sám se přiznával, že k stanovisku takovému schopnosti nemaje, toliko protekcí ženy se povznesl; bezpochyby že vláda, učinivši jej profesorem, spůsobem ducha sv. nadchne ho i potřebnými vědomostmi. Býti Němcem, znamená tolik, jako býti vzorem všech schopností civilizátorských.

Netřeba tedy se diviti, že starý Jermolov, který Eryváně dobyl, začež Paskěvičovi se titulu Eryvaňského dostalo, na carovi, jenž mu jakoukoli milost nabízel, žádal:

„Žádám, abyste mne učinil němcem!"

Neboť dobře věděl, že budeli němcem, nalezne ku všem, i k nejvyšším důstojenstvím v Rusku cestu otevřenou, poněvadž car učiniv ho němcem, vleje mu všechny vlohy, plemenu tomu přirozené.

Stará carová, rozpustivši dvůr svého muže, zařídila v Petrohradě vše dle spůsobu pruského: kamerhery, junkery, frejliny, feldjegry, kamerdynery i jiné ještě německé hodnostáře zavedla, kteří pak za nějaký čas stali se vysokými pány, závodíce se zástupem úřadníků a jenerálů, jež poskytují ostzejské provincie, jak Rusové čistým svým jazykem země nadbaltické, obydlené Němci, nazývají.

U dvora mluví se německy, a nelze tam nalézti stopy tak rozkřičeného panslavismu, kterým car kmeny slovanské k jich štěstí oblažiti chce pro všechny budoucí věky.

Důvod panslavismu není zajisté valný, poněvadž carství ruské knutou vládnouc Slovanům, vyhovuje toliko Němcům, jimž posud práva městská se neporušila, chráníc jejich samosprávu za časů, kdy měšťan slovanský rovná se mužíku, maje toliko právo za oběti své holí odměněnu býti.

VI.

Novgorod, někdy veliký, povinen podati petici, aby dle smyslu Jermolova nazván byl Nikolajburgem, aby Kyjov, jehož dávná práva jsou zničena, přijal ze Švarcvaldu právo městské: rozšiřuje osvětu, staví pivováry místo universit.

Obyvatelé našich provincií pod panováním carovým nazývají Němce pravoslavnými Němci.

Rusa opět, nechtějí-li ho urazit, „pane ruský Kacape;" jinak Kacape, aneb docela: Cape.

Rusové zase mstíce se za tu neváženost nazývají naše sedláky Chacholy, jejich zemi pak Chachlandskem.

Rus buď úřadník, buď voják, dostane název Moskala; náš sedlák nemá proň jiného názvu; cestuješ-li až ku Dněpru a ptáš se, jak daleko Polska sáhá, odpoví ti:

„Až do Kyjova!"

„A jaká země jest tam dále?" Na otázku tuto odpoví ti:

„Prosím vás, Pane, kraj ten neznám; ale lidé praví, že tam bydlí buď Němci neb Turci, my tam ale nechodíme, poněvadž víme, co tam za bídu."

Rusové bydlící na Ukrajině, Podolí a Volyni, kraj ten také jinak nenazývají nežli Polskou.

Šetříce ducha lidu a uznávajíce práva historická, musíme nároky naše až k Dněpru činiti, vbíjejíce v řeku tuto sloupy hranic našich.

Za Dněprem, v gubernii tak zvané charkovské, bydlí potomkové rozpuštěných tlup Chmelnického, jenž nevěda co se zástupy svými činiti, rozsil je po stepách zadněpranských; proto nemají obyvatelé krajin těchto žádné národnosti, ačkoli se k Ukrajině přičítají.

Spisovatel jejich Bílý Kopytenko přiznává se, že krajina ta, kterou Rusové pokřtili Maloruskem, nemá žádného názvu, protože tlupy Chmelnického skládali se z Poláků, Kozáků, Tatarů a různorodých živlů, mezi nimiž nejméně obyvatélů ruských vojvodství bylo; a to dostatečným důvodem, že ruch Chmelnického nelze považovati za národní, poněvadž docela jiné příčiny čistě sociální povstání to zosnovaly. Zištnost a mstyžádostivost za skutečné aneb jen zdánlivé ukřivdění, aneb soběctví, v zbrani zisku hledající.

Lidé, v jejichž jmenu povstání to zosnováno, z něho nezískali, ale uvrženi jsou jím v propasť, v níž se posud nacházejí, nad osudem svým hořekujíce.

Možno-li považovati dumy Ševčenkovy za výlevy ze srdce lidu ukrajinského, musíme v nich spatřovati jakousi tesknost po jsoucnosti národní; vysvítá z dum těch jakýsi závistný duch, malující nám osobní postavení téhož spisovatele, jenž vznešenými city nadán pro svůj rod, zaujímal stanovisko tak snižující, poněvadž byl sprostým sluhou u německého šlechtice ruského, a potom u pana Fl?rkovského. Ten poznav schopnosti jeho, dal jej na učení a zajel s ním pak do Petrohradu, dada mu svobodu k dalšímu vzdělání nutně potřebnou.

Ševčenko napsav v jedné své dumě paskvil Mikuláše I. urážející, odveden na deset let k vojsku do Orenburgu, kde vpad v původní své postavení, oddal se pijáctví a zničil tak naděje v něho kladené. Vyslouživ svá léta umřel na vodnatelnost, co následek neřesti té.

Nekrasov píše rusky, sebral různé myšlénky a něhy kozácké, a jest jedním z nejvýmluvnějších demokratických spisovatelů ruských, chlopomany nazvaných. Pobuzuje spisy svými toliko těch, kteří čísti umějí, poněvadž důvody takové na lid nečítající, totiž veškerou rolnickou třídu, žádného vlivu nemajíce a splývajíce jako voda se žuly, stopy po sobě nezanechávají. Ti jsou ještě na několik věků bezmocni, protože i v nejvzdělanějších krajinách chlap robotník nečítá, kdyby i uměl; čas a schopnosti mu k tomu scházejí.

Celá strana tak zvaných liberálů v Rusku, tak daleko jak knuta sahá, nečítá vyjímaje Polsku nad 50.000 lidí, skládajíc se z profesorů, vzdělaných důstojníků, filosofů, a něco měšťanstva, které chuti ke čtení má; a rozpadá se na dvě části, tak zvané západníky, kteří přejí stavu západní Evropy, a rusofily čili panslavisty, kteří chtíce zničiti carát, o dobytí celého světa sní.

Strana rusofilův dělí se rozličným pojímáním idey své na více částí a rozpadávajíc se tak na plano, nemá žádného významu, ačkoli ji car všemožně podporuje a ku svým zájmům používá.

Strana tato na licho se rozpadávající jest vznešlou ideou polskosti úplně překonána.

Polska velí, co se vzdělanosti a inteligence týče, miliónem. Rusko by snad taktéž asi 10.000 lidí vzdělanosti dosti veliké vypočísti mohlo; ti ale jsou roztroušení

po nesmírné části země, nemohouce tak dosti ústředně působiti na ostatní zmrtvělý, duševně klesly lid.

Nerovná ta válka carství proti ohromným snahám polskosti ve Slovanstvu jest příčinou velikého vysílení Ruska, anižby mohla zničiti strašidlo mu hrozící, ačkoliv na pomoc přivolává kozáky, kalmuky, bodáky, ruble, zastiňujíc mravní slabosť svou celým ústrojím bezuzdné divokosti mongolské a bičem pobádanou silou zbrojnou.

Rozmyslivše vážně tento jev, musíme se diviti, že lidé tito překonávají loupežné výpady rozsápaných hord indiánských.

V provinciích Ruskem zabraných jest země celá v rukou polských, až po Dněpr, vyjímaje několik majetků, jenž patří Rusům, kteří je po konfiskaci po r. 1830 byli dostali.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— (*Divadlo.*) Dne 28. května. „Ženský boj“, veselohra ve třech jednáních od Scribe, přeložil St. Kodym. Pak poprvé „Radostné překvapení“, veselohra v jednom jednání, dle Görnera vzdělal J. Novák. — Představení duchaplné Scribovy veselohry šlo, jak říkáme, dobře dohromady. Pan Pokorný hrál Henryho na místě p. Šamberka a počínal si v celku slušně. Poněvadž hereç ten bude nyní bezpochyby častěji zaměstnán v úlohách páně Šamberkových, přejeme sobě a jemu, aby si odvykal zpěvné oné deklamace, která ze všech jeho úloh dělá jednu a tu samou. Hlas páně Pokorného jest bez toho příliš měkký, a deklamace, jež jest všude stejná, činí jeho figury velmi monotonními. Pan Pokorný deklamuje leckdys i tam, kde se deklamace naprosto nesnese a obyčejný, třeba suchý tón na svém místě jest. Bude-li přihlížeti vždy k pravému a ne naučenému, manirovanému smyslu slov, bude-li zároveň přihlížeti více ku hře než k pouhému pathosu, jenž mimo to jest v podobných úlohách nemožným: překoná snadno vše to, co sme mu tuto vytkli. Ostatní obsazení jest známé. — Novinka „Radostné překvapení“ není vlastně veselohrou, ale spíše žertem, jenž se zakládá na tom, že se dvěma spolucestujícím změnily kufry podobností svou. Až do chvíle, než se omyl pozná, jest žert ten dosti zábavný; od okamžiku poznání však jest vše další interesse nemožné. Na neštěstí trvá kus ještě dosti dlouho po tomto momentu a nám zbývá času až příliš, abysme vychladli. Jednotlivé figury jsou dosti šťastně nakresleny, jak jsme při Görnerovi zvykli, ač jsou některé zbytečny a žádná nevynikne nad obyčejnost. Souhra byla dobrá. Návštěva četná.

Dne 31. května. Ve prospěch baletního mistra p. Václava Reisingera „Jiříkovo vidění,“ pohádka se zpěvy a tanci v 5 jednáních od J. K. Tyla. — Představení toto zavdalo nám příčinu k rozličným úvahám, dle našeho zdání dosti povážlivým. Předně. Česká kritika, trhajíc systematicky vše, co se objeví, vychovala si zponenáhla obecenstvo, jež syčí i tam, kde syčení jest neřku-li nemístné, ale i tam, kde pochvalou netřeba lakotit. Obecenstvo naše prodělává s kritikou vše, jdouc s ní zároveň i v přednostech i ve vadách. Před časy bylo u kritiky v módě chváliti a vynášeti vše, cokoli se objevilo, a obecenstvo šlo s kritikou. Na to se stal úplný převrat; kritika trhala vše, co se objevilo, a obecenstvo šlo s ní. Neboť chváliti něco nepatří již k dobrému tónu a nemá každý sílu vlastního mínění. Právě ale jako vynášení a chvály oněch časů neměly skutečné platnosti, poněvadž byly známkou slabosti, tak také nemají nynější rigorosní úsudky ceny objektivní, jsouce druhým extremem předešlého. Každá nepřirozená věc má trvání tak dlouho, dokud sama se nepřivede ad absurdum; první extrem již jest bohu díky překonán. V druhém se nacházíme nyní; jak dlouhého bude míti trvání, nevíme, věčného ale zajisté ne. „Proč se syčí?“ táže se již teď nejeden. Odpověď jest snadná: „Proto, že jste je tomu naučili.“ A v skutku nás ledacos baví, snad i dojme; ale my syčíme na konec přece, neboť jest tak nyní

na denním pořádku. Dřívější kritiky zkazily produktivní síly tím, že je postavily již na vrchol, kdežto byly teprvé na úpatí; nynější by mohly zkazit sílu produktivní tím, že jí upírají vše. Kam to povede? Jaký toho konec? Zcela přirozený a dle našeho zdání dobrý. Až se nynější spůsob sám sebou přivede ad absurdum, nastoupí se cesta klidná, střední, spůsob střízlivý, objektivní. Za druhé. Naše divadlo jest v skutku jen divadélkem a co divadélko platiti nemůže tolik, aby jeho hlas byl hlasem všestranně objektivním. Ohražujeme se napřed slavně proti tomu, že zde chceme psáti pro domo sua; kdo nás zná, ví, že sme za sebe nestratili ještě nikdy ani slova. Ale jen se ohlédněme po těch malých prostorách. Jedním přehlednutím poznáš ty samé známé tváře, tytéž dnes jako včera. Jeden druhého tu zná, jeden druhého tu takřka prokoukne. Obecenstvo se skoro ani nepromíchá, ba nemůže promíchati již pro těsné prostory. A tu jest zajisté velmi na omylu ten, kdo se domnívá, že jsou podobné prostory jako stvořeny k tomu, aby objektivnost přišla v nich k úplnému rozvinu, aby hlas v nich byl hlasem nezvratné pravdy. Sedíme takřka u jeviště, chyby herců i chyby kusů vidíme z blízka, avšak přednosti jich právě jen z daleka. Jeden tu druhému vidí takřka do duše, a začne-li syčeti jeden, sotva si troufají tleskati druzí — chyba to každého divadla malého. O tom by se ovšem daly napsati celé články; my se tenkrát obmezíme jen na to, co sme již pověděli. Tyto úvahy nám mimovolně přišly na mysl vidoucím osud slečny Štausové. Hlavní chyba slečny Štausové jest, že není více mladá. Avšak hra její jest rozumná, dosti živá a rutinovaná. Vysyčení nezasluhovala na žádný pád, a přece mu propadla. Ostatně i tento úsudek mohl by míti platnosti, kdyby se jinde bylo nebojovalo s touže zbraní. Honza páně Kaškův totiž jest figurou již takřka historickou a p. Kaška provádí jej výtečně. Nevím, našel-li by se u našeho divadla někdo, kdo by jej provedl podobně, neřku-li lépe. Obecenstvo se po celý výstup jím bavilo výborně, a co byl osud páně Kaškův? Snad že ho vyvolali? Ne, vysyčeli jej taktéž. Tím ovšem pozbývá výsledek slečny Štausové vší ostrosti, neboť se věc sama sebou seslabila. V celém „Jiříkovu vidění“ jest Honza nejlepší figurou, p. Kaška ho výborně provedl — a byl vysyčen. Zajisté z celého divadla by mu nikdo neporadil, kterak jej provésti lépe, než jej provedl. Kam to povede? Jaký toho konec? Dle našeho zdání opět jen dobrý. Až se spůsob ten sám sebou přežije, nastoupí se opět cesta střední, spravedlivá. Nejedna věc padne ovšem ještě za oběť, ale při žádném vývinu není jinak. — Ostatní provedení bylo pečlivé. Pan Chramosta (Bonifác) a sl. Lipšová (Efrozina) počínali si statně. Severin páně Svobodův byl v celku dobrý, jen kdyby tak příliš pomálu byl nemluvil! Ve scéně co tiskař nevytiskl nám však Kolára ml. docela z paměti. Tance došly obliby, ač byl p. Reisinger indisponován. Z malých tanečníků s prospěchem se ukázali malá Svobodová, malý Feigert a Rehwaldova. Návštěva byla až na dolejšek dosti četná.

Dne 2. června. „M o n t e c h i a K a p u l e t t i“, zpěvohra ve čtyřech jednáních od Belliniho. Ve zpěvohře té vystoupila paní Dupont-Lindnerová po druhé; o úspěchu jejím podáme širší zprávu v čísle příštím.

— *Repertoire* kr. zemského prozatímního divadla. Představení se započnou až v sobotu, kdež oznámena opera „Belisar“ (sl. Peklová.) V neděli dne 7. jest „Paní hospodská,“ ve prospěch p. V. Svobody. V úterý 9. „Valdštýnova smrt“ a ve čtvrtek 11. „Matka a syn.“ Z nejbližších představení jmenujeme Čestmír, Král Lear, Cymbelin a Divotvorný klobouk.

— *Umělecká beseda.* Odbor krásné literatury a odbor hudební sešli se dne 29. máje k poradě o stanovách dramatické školy, jež byli vypracovali pp. Hálek a Kolar ml. Stanovy jsou co do věci přijaty téměř docela a změněny jsou v jednotlivostech pouze formálních. Debatta trvala až do devíti hodin s večera a byla velmi živá. Hlavně se v ní účastnili pp. Hálek, Hof, Janda, Lukes, Nápravník, Švanda, Schwarz, Smetana, Vilímek a j. Stanovy ty, jak jsou odborem vypracovány, znějí následovně:

Článek 1. „Umělecká beseda“ zařídí dramatickou či divadelní školu. Účelem té školy jest, aby v ní nabyl všeobecné a praktické průpravy každý, kdo chce vůbec na jeviště vystoupiti a na herce neb herečku, zpěváka neb zpěvačku vzdělati se hodlá.

Čl. 2. Vyučování trvá dva roky, jež záleží se čtyr běhů; v nich vyučuje se následujícímu:

1. deklamaci,
2. studování úloh činoherních i operních ve spojení s provozováním divadelních kusů a oper aneb scén jednotlivých na jevišti, jež si „beseda umělecká“ buď zřídí aneb najme,
3. solovému i sborovému zpěvu,
4. piánu,
5. základům harmonie,
6. esthetice,
7. všeobecnému dějepisu,
8. českému dějepisu zvlášť,
9. dějepisu dramatické a operní literatury a dějepisu dramatického umění,
10. české řeči a historii literatury se zvláštním ohledem na literaturu dramatickou,
11. hlavním jazykům slovanským a cvičení se ve čtení v cizích jazycích,

12. znáti kostymy a masky.

Čl. 3. Vyučování žáků jest, jak dalece toho předmět dovoluje, od vyučování žákyň úplně odděleno.

Čl. 4. Žáci neb žákyně, kteří se nesnaží k úplnému všestrannému vzdělání uměleckému, svšak v některém pouze předmětu dle potřeby se vycvičiti chtějí, mohou se dáti zapsat pouze do jednotlivých předmětů v jednotlivých bězích.

Čl. 5. Další prostředky k vzdělání se žáků neb žákyň poskytnou návštěvy hudby kostelní a koncertní, pak představení divadelní, k nimž žáci a zákyně střídavě dostanou lístky zdarma.

Čl. 6. Rok se počíná vždy 1. říjnem a končí posledním červencem; druhý běh počíná 1. březnem. Žáci a žákyně přijímají se pravidelně 1. října a 1. března každého roku; v případech i během roku.

Čl. 7. Theoretické zkoušky odbývají se koncem každého běhu; praktické zkoušky záleží v divadelních představeních taktéž koncem každého běhu. Žákům a žákyním vydávají se vysvědčení.

Čl. 8. Ustanoviti honorár za vyučování a ostatní dávky ponechává se výboru správnímu.

Na to uzavřeno, sepsati památní listinu o věci té a se stanovami odevzdati to správnímu výboru. Konečně přečetl jednatel p. Hálek domácí a jednací řád, jejž byl vypracoval a o němž v příští schůzi se rokovati bude. Pan prof. Zenger měl druhou přednášku o akustice při hojném účastenství.

— *Odbor krásné literatury* v „besedě umělecké“ má v pátek, dne 5. t. m., schůzi o 6. hodině večer. Jednati se bude o domácím a jednacím řádě odboru, pak o zprávě, již podá komisse, zvolená v záležitostech uměleckého časopisu. Lze se nadíti, že co možná všickni údové odboru se k poradám těm sejdou.

— *Umělecká výstava* trvá ještě tento týden.

— *Valná hromada Musea království Českého* odbývá se dne 6. t. m. o desáté hodině dopolední v síni musejní. K pojednání přijdou tyto předměty: 1. Čtení zprávy jednatelovy. 2. Přednešení dr. Fr. Palackého o historické důležitosti starých desk zemských, r. 1541 pohořelých, a o potřebě i způsobu, obnoviti je, pokud možná, zase. 3. Přednešení prof. dr. Reusse o známém rozvoji ústrojného života v Čechách. 4. Volení čtyr údů do výboru na místo pp. dra. Reussa, prof. Wocela, prof. Purkyně a šk. rady Wenziga, na nichž dle statutů jest řada z výboru vystoupiti. 5. Volení revisorů účtů.

— *Redakce slavnostního album* „Cyrill a Method“ oznamuje, že poslední lhůtu k zaslání příspěvků položila na 15. červen, po němž už žádných příspěvků nepřijímá. Páni spisovatelé zasýlejtež příspěvky své do redakce „Hvězdy“ v Brně.

— *O ředitelství českého divadla* zamýšlí dle pražských listů ucházeti se též p. Jos. Jiří Kolar.

— *Výtečných „dějin Anglicka“* od Tomáše B. Macaulaye vyšel v „bibliotéce historické“ sešit čtrnáctý.

— *„Poláci a Češi“* jest název brožurky, jež vyšla právě v komissi národního kněhkupectví Em. Petříka. Přehledně vypisuje se v ní stýkání se obou těchto národů od dávných časů až do nynějška.

— *Hugova románu „Bídníci“* vyšel nákladem Kobrovým sešit desátý, v němž počíná zároveň díl třetí románu toho.

— *„Slovníka naučného“* vydává se sešit padesátý druhý (dílu III. sešit 19.), v němž obsaženy jsou články „Hyperboreové — Hicané.“

— *„Úplný slovník hudební* pro hudebníky, zpěváky, učitele a milovníky hudby“ nazývá se dílo od V. V. Mareše, jehož 1. sešit právě vyšel nákladem spisovatelovým v komisi u E. Petříka (v národním kněhkupectví). Jest to vysvětlení všech hudebních slov, krátké nášrtky životopisné všech hudebníků, zvlášť českých a slovanských, nejhlavnější základy hudební, a t. d. Asi za osmnáct neděl vyjde celé dílo, jež obsahovati bude 4 sešity podobné. Prací tou vyhoví se skutečné potřebě.

— *„Mladá trpitelka“* nazývá se povídka od šťastného vypravovatele Františka Pravdy, vyšlá v kněhkupectví Bedř. Stýbla. Celý výnos náleží dědictví sv. Vojtěcha.

— *Vypsání ceny na nejlepší skladbu pro mužský sbor.* Zpěvácký spolek „Hlahol“ v Praze vypisuje tímto cenu 20 franků ve zlatě za nejlepší čtyrhlasou skladbu pro mužský sbor, kterouž mu k tomuto účeli Jilemnický zpěvácký spolek „Branislav“ byl zaslal. Skladba může býti vážného aneb humoristického obsahu. Lhůta, v které se skladby zasýlati mohou, bude trvati od 1. června do posledního července b. roku. Skladby nechť se zašlou frankované v partituře s nějakým mottem a se zapečetěným jmenem skladatelovým s tímtéž mottem na zevnější straně obálky pod adresou: „Jednatelství zpěváckého spolku „Hlaholu“ v Praze v Jámě č. p. 1263—II.“ Soudcové budou zvoleni ze středu výboru „Hlaholu.“ Stalo-li by se, že by se o dvou jednostejně cenyhódných skladbách shodnouti nemohli, požádá se některá kompetetní autorita hudební mimo spolek o své zdání, jejíž hlas pak o ceně rozhodne. Skladby, jichž původce by se sám na nápisní stránce aneb kdekoliv jinde vlastním svým jmenem podepsal, budou se považovati, byťby i jinak cenyhodné byly, jakoby zaslány nebyly. Jak mile

cena některé skladbě přiřknuta bude, rozpečetí se obálka, jež jméno skladatele obsahovati bude, a ohlásí se název skladby i jméno jejího původce novinami a cena určená se mu doručí.

V Praze 24. května 1863.

Výbor „Hlaholu" v Praze.

Směs.

* *Umíráme každodenně!* Štěstí však, že to nepozorujeme. Děje se to následovně: Veškerá zvířecí tělesa podléhají ustavičně ač neviditelné proměně prvků, z nichž záleží, aniž by lze bylo, něčeho zpozorovati. Vídáme denně ruku naši a domníváme se, že jest v částkách svých tatáž, jaká byla včera, neb roku minulého aneb před desíti lety. Útvar každého prstu, každého nehtu zdá se nám býti týž, jaký byl prvé; jizvy, jež sme byli obdrželi poraněním, nezdají se podléhati proměně; nic se nám nezdá býti změněno, tím méně zničeno, a přece to není táž ruka. Tuť řekneš, milý čtenáři, a čí by to byla ruka ne li má? Nenáležela ovšem nikomu jinému; než ale obnovila se od tvého dětinství častokráte, aniž mohls čeho zpozorovati. Kůže, svaly, kosti ano všechny části těla tvého ustavičně se obnovují a děje se to tedy více méně s celým tělem tvým. Ruce i ostatní údy, jimiž sme co školáci tak hbitě pohybovali, dávno již rozpadly se v prach a opět v témže čase vznikly v rostlinách, květinách a zvířatech, aby opět uvadly a v prach se obrátily. V době tří neb pěti let změní se celé tělo zvířecí tak, že všechny části jeho znenáhla smizí a novými bývají nahraženy. Výměna prvků v těle našem za jiné, aniž bychom o tom měli tušení, nezůstává bez vlivu na ustavičné obnovování životných sil našich a nedovoluje, aby ochably tyto v činnosti své. Každého dne zmizí některá část ze soustavy těla našeho a bývá opět novou nahražena; jest to asi, jako kdybychom z hradby některé vzali kámen a na místo jeho opět jiný položili aneb v hodinách za staré kolečko vyměnili nové. Za to ale požaduje opět tělo naše v každé době po celé živobytí, aby se mu dostatečným pokrmem ustavičně nové přiváděly látky, z nichž záleží jednotlivé části jeho. *F. G—l.*

* Není snad dotíravějších pokušitelů letního času jmenovitě na venku nad mouchy, jež vypuditi nesnadno bývá. Jednoduchým však prostředkem lze se nemilých těchto hostů sprostiti. Zapálí li se na nějaké nádobě krapet lihu a nad jeho plamenem kousek kafru se rozpustí, vystěhují se mouchy na delší čas z příbytku, kdežto kafrový zápach otevřeným oknem brzy vyjde.

Fr. Kr.

Dopisy redakce.

Panu G. M. zde. Něco ve Vašich písních jest, avšak schází tomu bezprostřednost a co do formy celkovitost. Zdá se, že zabíháte k deklamačnímu tónu, a ten jest zabijákem písně. Slyšíme Vás naříkati, ale nevěříme jaksi pravdivosti toho nářku, poněvadž místo slzy vidíme — pathos. Výraz Váš jest nejednou falešný, a to nás přivádí k myšlénce, že byl cit také falešný, více domnělý, než skutečný. Tak na př. „Ztiš se nebes záření" jest zcela nepravdivé, poněvadž nebes záření žádného hluku nedělá a tudíž se ztišiti nemůže. Nebes záření může zhasnout; ztišit by se mohl vítr, bouře a p. Taktéž jest falešné „Zastiň klide nebes již." Kterak si možná představiti nebes klid, aby vrhnul stíny, aby zastiňoval? To nám nepochopitelné. V rýmech si dovolujete příliš mnoho, neboť „tajuplným — toužím," „těchou — tekou" nejsou žádné rýmy. Konečně Vás varujeme triviální formy „neupír aj'" místo plného, zvučného „neupír ají". Zkrácení to, ač nyní zhusta užívané, neslouží řeči naší k ozdobě. Jeť nad míru šeredné a pochází z doby pánů Franců, kde se ještě vonikalo, a lidé se tázali: „Jak se maj'?" Jeť to jen důkazem, jak jest vonikání řeči naší odporné a nemělo by se zaváděti do literatury třeba v jiné formě.

Panu dopisovateli Litomyšlskému. Litujeme, že se dopis o hospodářské hromadě nehodí do listu belletristického a literárního.

Panu Voj. Bor. v R. Jeť patrno, že jste začátečník. Verš máte již dosti správný, ale obsahu posud málo. Hlavní vadou jest, že jste rozvláčný a často se opakujete. Zdá se, že posud více píšete, jen abyste psal, a ne, že psát musíte. Váš vnitřní život jest posud skromný, názor někdy příliš naivní, jako hned v první básni. Též v druhé. Sirotek nikdy nebude žalovat, jako u Vás, jak říkáme s patra. Ale zasteskne si, uvidí-li jiné děti šťastné v lásce rodičů; porovnáním může žalovat; co však sme nikdy nepoznali, toho ztrátu necítíme. Ta samá naivnost jest v básni třetí a čtvrté. V následující, k níž ste si obral Čelakovského motto, začínáte dosti šťastně, ale konec jest triviální. Při tom podotýkáme, že nemožná se vínem ochmelit, poněvadž není z chmele. Poslední má dosti dobrou formu, ale nic více. Především Vám tedy zapotřebí vnitřního, skutečného, ne však jen domnělého života, a za druhé, abyste se koncentroval. Spálíte-li vše dosavadní, nebude toho škoda.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském knĕhkupectví v nov. alejích č. 136. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 24. **11. června 1863.** **XIII. ročník.**

Dosud!

Hle, já vás ještě dosud opěvám,
vy zvadlé květy ztraceného ráje,
a poslední svou touhu nesu k vám:
ta kolem vašich kleslých korun vlaje,
a touha ta vám těžká slova věstí,
že sem už půl — ba celé ztratil štěstí.

A když se ze sna probudí duch můj,
tu mním, že vír tím zvadlým květem točí,
a přec mu dím: můj ráj mi pozdravuj,
a tichý jsem, jen kalné jsou mé oči;
já vím, já vím, že nemůž znovu kvésti,
kde zvadlo půl, ba celé, celé štěstí.

Či nebyla si celým nebem mým,
či nebyli sme světem sami sobě?
tys zářila mým cestám veškerým,
teď mním, že nyjí naše srdce obě;
nemysli již, že ten svůj život pěstí,
kdo ztratil půl, ba celé svoje štěstí.

A pakli cestou kráčím veselou,
tu přece stále, povždy myslím na tě,
a bavím-li kdy chásku zmrzelou
a rty své ztápím v jasném vína zlatě:
tuť slza mnohá v ně si dráhu klestí,
vždyť sem už půl — ba celé ztratil štěstí!

Adolf Heyduk.

Dvojí svatba.

Obrázek z lidu. Nakreslil *Jos. J. Kořán.*

I.

Vesnice N . . . . rozkládá se na levém břehu Vltavy, zvědavě do vln jejích pohlížejíc, jakoby se přesvědčiti chtěla, že mdlá staroba žádnými ještě vráskami čelo jí nezbrázdila.

Odkudkoli v klidnou tuto ves zavítáš, všude kynou ti svěžím zelením a hojným květem ovnaděné zahrady. Mile kochá zjev ten ducha tvého, i bereš se lehkým krokem za cílem cesty.

Ve vsi zříš čistotu a pořádek, spokojenost a blahobyt usmívá se na tebe se všech líci. Prostranné, pečlivou rukou urovnané návsí o dobrém vůdci svědectví vydává.

Proč pak stanula noha tvoje? Proč dále nekráčíš? „I toť roztomilý stánek nejpěknější idylly!“ vyvine se z prsou tvých; „dole valí se divokými vlnami bujná Vltava, na hoře nad ní vévodí pyšná víska a na prostranství jejím klidně k nebesům zdobná kaplička pohlíží!“

Rád zabloudím si v nadějné jaro a lahodným myšlénkám se oddav dlouho luznými obrazy se kochám; mysl pak po ideálu se roztouží a ruka bezvolně po kvítkách sáhá, aby z nich blahosti věnec uvila, studený však dech políbí čelo rozehřaté, oči kolem se ohlednou, vznesu je na oblohu: tam plno jasných hvězdiček; sklopím je k zemi a zde patří udiveny na sníh jasný . . — Ai vždyť jest zima — probudím se z myšlenek — a dnes právě štědrý večer! Ani to tvé troubení, pastýři, z dumání mne nevytrhlo! Vždyť sem přišel až ku kapličce, ač vlastně měl sem k rychtářovům jíti. Holá! tedy do statku!

U Nováků jest živo. Rychtář sedí u teplých kamen a ulamuje si z bílé vánočky, již chutě požívaje na hry mladých pohlíží. Bětulinka, jediná dceruška jeho, beseduje s mládeží za stolem.

Drahá polovice rychtářova, po boku jeho sedící, zdá se zvláštního podílu bráti na zábavě mladých. Spokojeně usmívá se, když Bětuška něco pěkného provedla, a radostí hýbají se všecky její údy, když jinoch některý dcerušce zvláštní pozornost projevil.

Mladí jakoby to ani nevěděli, že i rychtář i jeho panimáma pilně je pozorují žertují, smějí se a dovádějí.

Bětuška, k tomu od několika přítomných vyzvána, přinesla mísu a až po obrubu vodou ji naplnila. „Teď přines ještě svíčičky“ poučovala Františka Němcová a hned ořech uchopivši nožem jej rozloupla a chutné jadro poživši na svíčičky čekala. Ostatní taktéž učinili a když Bětuška svíčičky přinesla ihned je rozsvěcovali a do škořápek postavivše na pokraj vody kladli. Žádný ani nedýchal, dobře pozor na svůj ořech dávaje, daleko-li na vodu zaplave. Nejdále odhoupal se Františčin; ihned ostatní s velkou určitostí tvrdili, že daleko do světa toho roku se dostane. Ostatní více méně s výsledkem zkoumání svého spokojeni byli.

„Ale dítky!“ ozvala se rychtářova o kamen, „dejte si dobrý pozor, aby z vás žádný zády ke dveřím neseděl. Ani přímo na ně hleděti není rádno, neb to všelikou

nehodu v roce znamená. Můj starý vloni nedal si bránit a seděl tak po celou večeři, a co z toho pošlo? Ve žních přišli sme o krásné dobytče.“

Všichni při těch slovech pohledli na Haničku Ženiškovu, zády k dveřím obrácenou, kteráž zbledši ihned jinam usedla; aby ale ukázala, že pověrám nevěří a aby smích, který ze strachu jejího se strhl, jinam obrátila, pravila: „Víte co, hádejme, kdo tohoto roku se vdá, nebo ožení a' kdo svobodným ostane. Hádejme tedy z nádoby!“

„Vezměme tři hrnečky“ — odporovala Baruška Vondráčkova, „z těch se spíše a určitěji osudu dopátráme!“

„A nač budeme se hádat?“ rozhodl Vašek Křepelkův; „dělejme jedno po druhém. Každý určí nějaký kousek a sice řadou, jak jeden po druhém sedíme. Kdo má začíti?“ tázal se a všickni skoro volali, aby Bětuška rychtářovic první něco udělala.

Tato nedala se dvakrát pobízeti; vstala, přinesla hrneček a postavivši jej na stůl pravila se smíchem: „Tímto vylévala sem dnes pomeje, poslechnu tedy, co mi zvěstuje,“ a poklopivši jej dnem nahoru, položila naň svou svůdnou hlavičku naslouchajíc, jak to v něm hučí. „Hoj!“ vyskočila „praskalo to v něm, jakoby někdo koně poháněl; dostanu selského synka za muže!“ a to pověděvši unyle pohledla na Pepíčka Tomáškovic, při čemž jemně se zapýřila.

Společnost celá dala se do smíchu a uvedla tím zamilovaný párek u větší ještě rozpaky.

„Ať hoši hádají!“ rozhodla po řadě Verunka Bartákovic; „cikán jim pomůže!“ a holky vypukly zase v hlasitý smích.

Puštěn ven cikán. Hoši každý kousek housky položili na stoličku a psa zase do světnice zavolali. Tento vběhl, přikvapil ku stoličce, a očichav několik kousků vzal poprvé Vaška Křepelkovic. Dívky zase do smíchu se daly: „Vašek se nejdřív ožení!“ volala jedna přes druhou.

Usedli zase všickni za stůl. „Teď je, Vašku, na tobě řada!“ zvolalo několik děvčat najednou. Vašek vzal jablko z mísy a pokynul ostatním, aby totéž učinili. „Teď,“ pravil, „rozřízněte je každý ve příčné polovice. Kdo bude míti zdravou hvězdičku bude šťasten, kdo ale bude míti hvězdičku neúplnou, nebo některé jadýrko od červa vyžrané, tomu za nic nechci státi.“

A jakoby o pravdě svých slov ani za mák nepochyboval, pozorně jablko rozkrojil. Ostatní totéž učinili. Co tu bylo nahlížení! Každý své vlastní jablko ohledav honem obou vedle sedících se tázal, zdali i oni dobrou mají hvězdičku. Všeobecná radost; jenom Baruška Vondráčkovic neplesá, vždyť červ jedno jadérko jí navrtal Bez pohnutí sedí za stolem a upřeně na jablko rozkrojené pohlíží, jakoby svým vlastním očím nevěřila.

„Podívejte se, ona to má za pravdu!“ ozval se hlas a hned na to veselý smích po světnici se rozlehl.

„Teď bude hádati Hanička Ženiškovic“ určoval Pepík Tomáškův; „ať udělá zkoušku se střevícem!“

Hana sundavši střevíc s pěkné nožky, postavila se zády ku dveřím, prsty u nohy mrštila jím přes hlavu, a hle — střevíc patou obrátil se ku dveřím.

„Vidíte, že tento rok doma ostanu“ zvolala jaksi vítězně a ku stolu zase přisedla.

„Chcete-li, provedeme něco všickni najednou," prohodila Marie Horkých. Bez dlouhého rokování hrnuli se všickni ven za ní. Marie postavila se k nízké střeše a přes hlavu několik stébel z došku vytáhla; hoši i děvčata vytáhli si též maní stébla a do světnice se vraceli. Nastalo počítání. „Jeden, dva, tři, čtyři, pět!" napočtla Marie Horkých. „Za lichu dostaneš vdovce!" smáli se někteří, „neostaneš pannou!" volali jiní.

Počítání se ukončilo. „Řada je na Vojtíšku Kondelkovic!" vyzývala děvčata.

„Dobře tedy" ujal Vojtěch slovo; „přines Bětuško zase mísu." Stalo se. „Každý napal si svíčičku a postav do oříšku; nehýbejte ale stolem, aby voda tiše stála, a vložte oříšky své do mísy. Ti, jichž oříšky se sejdou, dostanou se za sebe."

Oříšky zlehýnka pohybovaly se po vodě. „Hleďte, tyto dva se k sobě blíží!" zvolala Bětuška. „Není to tvůj a Pepíkův?" tázala se žertovně Hana Ženíškova. „Je to Vaškův a Baruščin" ozval se jiný hlas; „podívejte se, hnedle se sejdou, — již do sebe ťukly."

„Baruška a Vašek budou svoji!" tleskali všickni, radostí vyskakujíce. Někdo vrazil do stolu a voda počala se houpati, oříšky se setkávaly a brzy všechny se pozvrhaly.

„Nu, zda-li takto odbydou se oddavky vaše," smál se Pepík, „tož se to všechno zvrtne!"

„Co pak tomu ale řekne Hanička?" prohodil Tomeš Kovářovic.

„Co tomu řekne?!" zastala se jí Pepička Švandova; „namluví si jiného. Švarné děvče má na každém prstu jednoho. Viď, Haničko, že je to pravda?"

Hanička ale sklopila oči. Ňádra její se vzedmula. A kdo na ni bedlivě hleděl, spozoroval, že tiché vzdechnutí z útrob se jí vyvinulo.

„Podívejte se na ni! Ta si to bere k srdci!" upozorňoval Pepík Tomáškovic. „Smějte se jí, že věří v bludy!"

Zasmáli se všickni, jenom Vašek, Baruška a Hana nevěděli, co rozpaky počíti.

„Zdá se mi," přetrhl krátké pomlčení Vojtěch, „že Baruška nějaký čas brala na Vaška, bude jí to tedy k libosti —"

„Eh! co pak ty víš!" vskočila mu do řeči Marie; „Baruška svěřila se mi, že jej má raději, nežli sama sebe. Viď, Baruško, že tomu tak?"

Baruška pohledla při tom na ni zrakem, v němž výčitka a pokárání, zároveň však i trpké sklamání se jevilo. Vždyť vyzradila Marie tajnosti srdce jejího; co ani větrům nesvěřila, to věděla teď celá ves; teď všickni budou o tom mluviti, všickni budou se jí smáti. Ona mohla v srdéčku svém truchliti, teď však celý svět bude jí to na lících čísti, že proto se trápí; vždyť ví dobře, že Vašek Hanu miluje.

Takové myšlénky jako blesk prolétovaly hlavu její, že ani neslyšela, co okolo ní se mluví, že neviděla, jak všechněch zraky čas po čase na ni se obracejí.

„A proč by se nemohli za sebe dostati," hovořil Tomášek; „snad Vašek Hanu ani nemiluje?"

„No, ty jsi krtek!" smála se mu Bětuška; „což to nevíš a neviděl si, že hned od maličkosti jenom pro ni měl oči? Nejraději hrával si s ní; jednou, ještě sme chodili do školy, rozvodnil se rozpuštěným sněhem potok. Vašek jej přeskočil, tu však spatřil, že Hanička nemůže na druhou stranu; honem vrátil se, a ač měl nové botky, přec Hanu na záda si naložil a potokem se brodě na druhou stranu ji přenesl.

My ostatní musely sme vodou na druhou stranu. Kolikrát sem se ho naprosila, aby mi úlohu z počtů udělal, ne. Haničce ale učinil to, anižby jej o to požádala. Ostatně nač bych více kousků povídala, vždyť snad Tomeš tomu již věří.“

„Toť se rozumí, že věřím,“ ozval se Tomeš; „vždyť já to pravil jen proto, abych Hanu pozlobil. Já se o tom kolikrát v hospodě přesvědčil. Hana stála mezi děvčaty netancujíc; jdu tedy k ní, aby šla se mnou. Nepůjdu, pravila. Proč pak ne? tázal sem se jí. — Ona nic neodpověděla, sklopila toliko oči a začervenala se. Sotva však Vašek přišel, již se točila v kole a držela se ho, jakoby se bála, aby jí neuletěl.“

„Dobře má“ chválila Bětuška; „kdyby mě některý hoch tak měl rád, jako ji Vašek, dělala bych mu pomyšlení —“

„Však ty také pro jiného nemáš oči, nežli pro Pepíčka!“ bránila se Hana. Slova ta zase společnost k smíchu přivedla.

Rychtářová povstala od kamen, a pohledši na hodiny, jež blízko kamen visely, pravila k mládeži: „Děti, bude jedenáct co nevidět; jděte tedy s pánem bohem do kostela, pro dnes dost ste se již pobavili.“

Hoši i děvčata zvedli se, obsypali rychtáře i panímámu a přáli jim „šťastné a veselé svátky.“ „Jděte jen, jděte,“ bránil se hospodář, když ruku mu uchytivše ji líbati chtěli. „Jděte, abyste nezmeškali.“

„S pánem bohem! dobrou noc!“ volali jeden přes druhého, do kostela na půlnoční odcházejíce.

II.

Venku chumelí se sníh v kotoučích mrazivým větrem poháněn. Teploučko je však v prostranné jizbě u Novákův. Rychtář přechází od okna ku dveřím, ruce má v krátkém kožichu, časem pohledne k oknu a svraštělé čelo jeho se povyjasní a z očí zář radosti vylyne. I špoulí pysky, jakoby něco chtěl promluviti, a úsměv, jenž jimi si pohrává, zvěstuje, že pantáta na něčem konečně se ustanovil.

U okna jest lavice a mezi okny lavička; u těch na třínožkách sedí švec Křepelka a jeho syn Václav. Bětuška s panímámou derou peří na stole, jenž jest v pravém koutě umístěn. Jest veselo všem, neboť starý Křepelka je ferina od kosti a Bětuška neostane nic dlužna.

Právě všickni se zamlčeli. Ševci statně rozháněli se rukama, hospodyně zády k nim obrácená hbitě peří odírala; jenom Bětuška viděla, jak tatínek se zastavil a usmíval; zvědavě upnula naň zraky své.

„Křepelko! jářku“ ozval se konečně hospodář, „zda-li pak hodláte Václava přece oženit? Vojny nepotřebuje se už strachovat, řemeslo mu jde, jako když hraje a vy nejste žádný mladík. Mimo to máte jich za ním ještě několik; myslím tedy, že dobře učiníte, pakli se oň co nejdříve postaráte.

„Všecko sme si to se starou rozvážili; nejde nám to ale nijakž dohromady.“

Václav pýřil se, a aby toho nebylo na něm pozorovati, sehnul hlavu a šil, že bylo radost naň se podívati; Bětuška vidouc rozpaky jeho nemohla smíchu se zdržeti.

„Nemá snad Vašek nevěsty?“ —

„I to právě naopak; on má nevěstu, já ale nechci, aby si tu vzal. Kolikráte sem mu již přikázal, aby mi k Ženíškovům nechodil, ne — jakoby hrách na stěnu

házel. K čemu to povede? Já mu dám několik set, kluk je zdravý a v řemesle se mu tak brzy někdo nevyrovná. Ženíškovic chalupa jest však na spadnutí, strachy nemohl bych ani spáti, aby se na manžele nesesypala. Ne, jinou musí si vzíti!" rozhorlil se Křepelka; zaťal pravou pěst a na prkénko, na kterémž kůži krájel, udeřil. „Dokud jsem já otec, musí býti on poslušným synem!"

Po slovech těchto silně do podešvu šídlo vraziv, kvapně dratev protahoval.

„Myslím" ujal se slova hospodář, „že Vašek nebude dělat žádné vzdory; vyhledá-li se mu pořádná nevěsta i zámožná i hodná, proč by si ji nevzal? Přivykneť jí a pak bude šťasten; a tu bych nevěděl lepší holky, nežli Barušku Vondráčkovu. Znáte ji všickni, děvče jako lusk. Pilná, pracovitá, poslušná; že jí na tělesné kráse neschází, dokazují hoši, kteří se o ni takřka perou, a co jest nejzávažnější: chalupa je její, chaloupka to jako klec!"

„No, proti tomu bych nebyl" svoloval Křepelka.

„A což ty, Vašku?" uhodil Novák na ženicha, „tobě by se nelíbila?"

„Z toho mračna nebude dešť," ozvala se Bětuška za stolem.

„Co ty, ještěrko, se do takových věcí pleteš!" zakřikl ji tatík.

„No, Vašku, udělej mi to k vůli, abys rodiče potěšil; víš že čtvrté přikázaní boží domy staví. — Vezmeš si ji?"

„Když tomu rodiče chtějí, učiním to," pravil Václav vzlikaje.

„Nu, vždyť nemohl sem jiného od tebe očekávat. Teď, Bětuško, se zvedni a dojdi k Vondráčkovům, aby sem Baruška hned přišla; to ti ale povídám, ať se ani slovem o tom nezmíníš, co sme zde vyjednali."

„Ale jdi, starej, co pak blázníš?" kárala hospodyně; „cos to sobě vzpomněl! Dělat zde namluvčího! Však on Vašek spíše desetkrát dovede si nevěstu po chuti vyhledat, nežli ty na to jednou vzpomeneš. Nikam nepůjdeš, Bětuško, dost jest na to času, ať se Baruška s Vaškem sama napřed dorozumí!"

„A já poroučím, půjdeš k Vondráčkovům!" Bětuška vědouc, že otec nežertuje, odešla. „Dlouhé vlasy krátký rozum; vy toho vždycky naděláte, že není ani půl pravdy. Dobrá věc nemá se nikdy odkládat. Kdo pak lépe postará se o děti, nežli rodiče jejich? Ostatně nechceme žádného zde nutit? A abych zkrátka ti pověděl, — já měl také holku, než sem si tebe vzal; přinutili mě, abych jí zanechal a hleď, měl sem kdy příčiny na to si naříkat?"

Těmito slovy byla hospodyně úplně poražena, více ani slova nepromluvila Vašek slzel a rychtář počal po světnici přecházet."

(Pokračování.)

Opuštěná.

(Národní píseň mazurská.)

Otce, matku nemám,
a přátely neznám;
sirota ubohá
kam jen se podět mám!

Matičko, matičko,
co ty v hrobě ležíš,
já tu světem bloudím
a ty o tom nevíš!

Já tu světem bloudím
jak ten ptáček v poli,
zaplakat nemohu,
tak mne srdce bolí!

Zaplakat nemohu,
nemám slzí více,
které by svlažily
mé usvadlé líce.

Josef Půjman.

Trest smrti.

Napsal *Claude Vignon*, z francouzského přeložil *Jankovský*.

(Dokončení.)

„Pravda, Paulinko, ty však si to vždy dobře uměla. Přál bych si zpět ty časy, abychom opět mohli bez okolku spolu zpívat a tančit. — Nezapoměla-lis pak také refrainu písně, při němž objal každý svou tanečnici, a že já to vždy býval, který s tebou tančíval?“

„Já vás tehdá též vždy objala.“

„Paulino, což změnily se tak velice ty doby, že nechceš mne obejmouti více jako tehdá? — — Nešťastné to vousy, které snad tě tak děsí! . . . . Zapomeň na ně, má spanilá, a zapuď z mysli oněch sedm šeredných let, kteráž nás dělila tak dlouho od sebe . . . . Mysli si, že jest mně dvanáct, tobě deset a že spolu tančíme v kole po lukách.“

„Františku! Františku! ty mne již více tak neobjímáš, jako tehdá!“

„Pravda, Pavlinko; avšak ty si mne tehdá upřímějі objímala než nyní!“

„Pojďme rychleji, Františku, již se připozdňuje a neslušno tak dlouho se zdržovati . . . Mám strach.“

„Se mnou?“

„Potom velmi se opozdím, budou se tomu diviti . . . na mne se hněvati.“

„Buď ticha, ja přijdu ještě později a svedu bouřku na hlavu svou. Na mne se budou zlobit.“

„Já však nechci, aby na tebe se zlobili!“

„Paulino, pro tebe si dám líbit jakéhokoli druhu hněv a důtky!“

„Pro boha, Františku, viz, tvůj bratr přichází!“

„Skryjeme se za obradu; bratr Jakub jda kolem nevšimne si nás.“

„Já jej zavolám, Františku.“

„Nikoli, toho nečiň, Paulino.“

„Pane Jakube! pane Jakube!“ . . .

„Co činíš? . . . zejtra večer na tě počkám opět . . . bratrovi se vyhnu na druhou stranu. — Již přichází, ty ukrutná!“

S tím sem nepozorován přeskočil přes ohradu.

„Co jest?“ ptal se bratr dojda k Paulině; „proč si na mne volala?“

„Již, pane Jakube — já sem měla toliko strach.“

„Strach? jsi bláhová? o osmi hodinách večer deset kroků od domova! Kterak jsi ještě dětinská?“

„Snad, mladý pane.“

„Nepotkala si mého bratra?“

„Ne, mladý pane.“

„Hledám jej všudy . . . . pojď, vrať se domů.“ To řka, obrátil se bratr a kvapil zpět. Paulina zůstala pozadu.

Vyklouzl sem ze svého úkrytu a dohonil Paulinu pokoušeje ji: „Umíš výborně lháti, malá čtveračko!“

„Však to je po prvé a vaší vinou.“

„Nehněvej se, Paulinko, ono to nebylo ani na posledy.“ . . .

Rychle utíkaly časy — krásné to byly doby, doby první lásky — však bohužel že tímže douškem, jímž slasti, též i první zárodky budoucího neštěstí sem do sebe ssál. Nerozvážnost a mladické unešení mne zavedly, že nevida stál sem na kraji propasti. Krok ještě, již mne pohltila. — Otcové jezuité prokázali mi z počátku přízně mnoho, čekajíce na mne. Přípravy k mému odchodu z domu byly hotovy, blížil se říjen a tím i doba odjezdu. Žil sem v zimničném napnutí, s hrůzou myslil na loučení. Paulina denně chodila do města, denně se mnou na cestě se setkávajíc mezi ohradami. Však již se mně nevyhýbala více, aniž od sebe mne odháněla; ale zraky její toužebně pátraly kolem sebe, aby mne čím dříve, tím raději zahlédly a rukou svou vždy vášnivě chápala se mé.

„Františku, ty mne neopustíš . . . ty neodjedeš — ty nesmíš odjeti,“ mluvila horoucně.

„Ba bohužel, že to příliš smutná pravda“ odpovídal sem; „otec mi každého dne připomíná odchod můj, rozdíraje tak srdce mé; cítím, že nemohu s tebou se rozloučiti.“

„Františku, tvého odjezdu nepřečkám, tys mým životem.“

„Má drahá . . . upokoj se, nalezneme nějaký prostředek . . . jakýž to posud krásný čas, nebe jako rybí oko a vzduch kolem sladkou něhou dýchá!“

„Běda! příteli, toliko osm dní ještě, osm dní štěstí — a potom! . . .“

„Paulino, posaďme se pod ty jabloně zde, mezi ohradou a chmelnicí. Domů přijdeme vždy ještě v čas.“

„Františku! mám úzkost, že nás zde někdo překvapí.“ . . .

„Dny radosti máme již spočítány. — — Jest již soumrak — — všichni budou již doma — — žádný si na nás nezpomene.“ —

„Jsi tím jist?“

„Leda by si opět přivolala jakéhosi Jakuba.“ Káravě na mne pohlednouc po malinkém pomlčení řekla: „Nicméně napadá mne přece bázeň.“

„Zcela dobře, roztomilá — avšak tak málo blahých chvil nám přáno a ještě —“

„Nahradíme si jindy.“

„Snad již nikdy. —“

„Však, miláčku, co počnem?“

„Nikomu ničeho neřeknem. Budu dělati, jakobych ve vší opravdivosti navrátiti se chtěl do kláštera. Otec mi dá koně, také snad nějaké peníze. — — Ty na mne počkáš pod Hesdinem, sedneš ke mně v sedlo — — a tak, milá Paulino, v krátce nastanou dnové lepší.“

„A co potom, Františku?“

„Potom? Potom pojedeme do Paříže.“

„Do Paříže? — — však dříve se dáme oddati, miláčku, viď?“

„Oddat? — — A proč?“ —

Tu zakalilo se její krásné oko, mrak viny zachmuřil její jindy jasné čelo. S hlubokým vzdechem obrátila se ke mně, řkouc: „Miláčku, což učiníme tedy? Tys otcem,“ dodala zalkajíc.

Byla mi již dříve známa tato jiného oblažující, mne zničující pravda; tenkrát však dvojitě ucítil sem tíži její. Zachvěl sem se. Abych však ji upokojil poněkud, řekl sem: „Po tvé vůli, milenko, dáme se oddat!“

„Však co budeme dělati, až nám dojdou peníze?“

„O to se postarám v Paříži, milovaná děvo. — — Nelze, aby se nedodělal místa slušného, kdo s chutí a vytrvalostí snaží se v něčem prospěti. — — Dám se třeba k divadlu!“

„Ach, bude to štěstí, milý Františku! — — — Viděl si již kdy divadlo?“

„Budem chodit do divadla spolu, drahá Paulino, — ty pojedeš v equipáži. — — Dej se obejmouti, má překrásná!“ Otálejíc klesla do náručí mého šeptajíc: „Trau však, že nás někdo překvapí!“

„Paulinko, jaké to máš překrásné oči!“

„Odpusť, drahý, pojďme, pojďme rychle!“ —

Najednou uslyšíme šustnutí a hnutí ve chmelnici. Paulina lehce vzkřikla: než já ji rychle zadržel a vyšvihna se na ohradu rozhlížel sem se kolem sebe i do chmelnice i na cestu po příčině hluku. Však, že měsíc právě byl zašel za mračna, nespatřil sem nikoho.

„Buď jist, Františku, že někdo zde byl skryt.“

„Upokoj se, nejdražší, byla to nejspíš jakás kána, která slídila po lovu, či jakýs pták, kterýž námi byl vyděšen z nočního útulku,“ chlácholil sem Paulinu.

„Pojďme již,“ prosila; „vraťme se zpět.“

„Vrátíme se, když chceš – však tak brzy se máme opustit?“

„Sejdem se zejtra opět.“

„Zejtra večer — to jest dlouho, velmi dlouho.“

„Františku!“

„Paulino!“

„Kdybysi byl býval opatrnější — pečlivěji se střežil!“ — —

„Utiš se, roztomilá.“

„Matka má odejde zejtra do města — — otec bude na poli. — — Mohl bysi k nám přijíti, daje se štěpnicí. — —

„Má sladká! Můj anděli! však přestaň již déle se báti.“

„Aj! což nečiním dobře? či jest to snad bez prospěchu?“

„Ještě jedno políbení, Paulino. — — Zde viz vchod do zahrady.“

„Dobrou noc!“

„Spi sladce má nejspanilejší — přijdu tě zbudit.“

Rozčilen zpomínkami vzbuzenými zamlčel se na okamžik abbé Prévost. Jeho tvář posud krásná, každým tahem připomínajíc hostům a jeho přátelům sličného milence Pauliny, brzy bledla, brzy se červenala; veliká jest síla zpomínky bolestné. Dvě slze zablesky se v oku jeho.

„Milovaný příteli!“ ujal se slova Rousseau, občan Genevský, „zapomeňte bolestí a žijte radostem! Mladost jest jakéhosi druhu slavnost, kteráž pro každého zvláštním spůsobem končí. — — Paulina, zářící zjev lásky a poesie, jest onou bohyní, která osvětluje náš život, ukazujíc nám jej krásným a vnadným. První to naší mladosti sen! My všichni a každý z nás měl již svou Paulinu“ . . .

„Připověděl ste, můj vážený abbé, nám vypravovati cosi tragického, a podal ste toliko nedokončený obrázek obyčejného venkovského života,“ ozval se abbé Raynal.

„Až posud,“ přidal Sedaine, „nespatřuji ani krve ani zločinu leda by to měl býti ten, že stal ste se otcem, nemaje k tomu církevního požehnání.“

„Nepřenáhlujte se, přátelé, a dočkejte, až skončím,“ počal znovu přízvukem vážným, téměř přísným, abbé Prévost.

„Druhého dne zrána probudil sem se s jitřenkou a sejda nejprvé k společné ranní modlitbě, již otec s celou rodinou odbýval, vytratil sem se brzy z domu, předstíraje, že jdu honit. Čekal sem skryt za hustým závojem, jejž tvořily vrby, až uzřím odejíti otce a matku mého děvčete. — Konečně spatřil sem je bráti se cestami zcela opáčnými. Vklouzl sem tudíž do zahrady šafářovy, slepý radostí a zpitý touhou, jakož bývá ve dvaceti létech, když kdo poprvé se zamiluje. Dům záležel z přízemí a půdkrovní světničky. Z okna této světničky střechou jdoucího, uzřel sem vyhlížeti spanilý obličej Pauliny. Jak mne spatřila, rychle sestoupila po žebříku, kterýž jí zastával schody, kdykoli šla do své komnaty; otevřela dveře domovní a uchopíc mne za ruku, vedla mne do jizby selské, kdež od dvou měsíců tolik se byla nasnila o mně. — O čem mám vám nyní povídati? —

Zapomněl sem na vše, na mou rodinu, můj určený odjezd, na klášter — — když najednou otevřely se dvéře. Před námi stál můj otec, hněvem celý se chvěje, zuřivý a strašný, a vedl s sebou matku Pauliny.

„Přece se tedy poštěstilo spatřiti vás ve pravém světle — — ach, vy jste velmi bystrého vtipu, slečno! — — Jen patřte, matko ctihodná, a pozorujte svou hodnou dcerušku! Tak odměňuje se za dobrodiní, že přijal sem ji do domu a jak vlastní otec o ni se staral — — je to roztomilé! — svádí mi syna!“

„Otče!“ vyrazil sem ze sebe, probera se z prvního uleknutí.

„Mlč! nezdárný . . bohaprázný synu!“ vzkřikl na mne otec vždy více se rozčiluje; „nechtěj hájiti svou nevěstku, nerozněcuj její obranou můj spravedlivý hněv! — — Zdali pak víte, starostlivá matičko, co oba včera večer spolu umlouvali? — — Zcela zkrátka, nic méně, než ujeti s mými penězi, na mých koních, ujeti do Paříže a vrhnouti se do tamějšího nevázaného života. — — Mohl si dovršiti míru svých nestoudností a vyjeti s některým z mých vozů, aby si mohl pohodlně odvésti svou . . A slečna vaše dcera si dala připovědět svatbu, aby pojistila dědictví hříšnému plodu . . !“

Otec ustal; matka Pauliny zděšena sklesla na postel své dcery; začala krváceti.

Paulina padla na kolena, zoufale pozvedajíc rukou svých brzy k matce, brzy k otci mému, brzy ke mně. Já pak nevěda si rady, kterak utišiti mého otce a obhájiti svou milenku, stál sem nerozhodně stranou.

„Ano, ano, úlisné hádě, půjdeš do Paříže; není-li pravda? avšak nikoli v sedle vedle mého syna, aniž bráti si na velkou dámu a ve voze divadla navštěvovati a po vůli do víru radostí se pouštěti, . . pošlu tě tam do nemocnice a potom do káznice na několik let, sličná svůdkyně! . ."

Paulina se vzchopila a slepou úzkostí hnána, chtěla odkvapiti dveřmi a utéci.

Však sotva vstoupila na první stupeň žebříka, obrátil se otec zlostí uchvácen, chytil ji za ruku a strhna ji k sobě do světničky zpět, surově do prostřed jí strčil. Tu probral se já ze svého ustrnutí a vrhl sem se ku pomoci mé milence; cítil sem tíži a pravdu slov otcových, avšak byl sem též povinen své dívce státi se ochrancem.

„Pane!" zvolal sem zuřivě, „Paulina je nevinna — hledáte-li vinníka, tož chopte se mne, já jediný vinen! Ochotně se podvolím všem trestům, jakéž mi uložíte.. však dotknouti se nevinné té děvy nedovolím . ."

„Což, bídníku, již tak daleko si zabředl v nestoudnosti své, že osměluješ se odporovati a mně předpisovati? Do káznice ji pošlu a sice tak, že ty více ji nespatříš. Ostatně opusť ihned tuto jízbu; s tebou nemám nyní čeho jednati, o jejím osudě rozhodnu sám."

„Otče! kdybych v tomto okamžení opustil děvče, byl bych zbabělcem, bídníkem a . . ."

„Neodporuj a opusť ihned tuto jízbu, jinak před tvýma očima ji odvleku," vskočil mi otec vždy zuřivější do řeči.

„Otče! ona jest matkou mého dítěte!"

Celý sinavý zachvěl se otec: „Tvého dítěte? . . bídníku! . . Napravím ji, napravím a polepším matku tvého dítěte!" A neohledaje se ani na slze Paulininy, aniž dbaje volání matky její, kteráž prosila o smilování, vrhl se otec, zlostí jsa bez sebe, na ubohé děvče, aby je bil. Tu dostoupilo mé rozčilení vrchu; krev mi vběhla do hlavy, nevěděl sem, co činím. Uchopil sem jako šílený otce svého za krk, abych vyrval mu Paulinu a přinutil jej odejíti.

Hrozný zápas počal mezi námi.

Otec můj, jsa opřen o zábradlí u dveří připevněné, zuřivě tloukl Paulinu, ješto já mocně hleděl sem všemi silami vytlačiti jej z pokoje. Matka pak Paulinina vzchopic se přistoupila k nám, hledíc zachytiti rány otce mého, určené dceři, a možná-li nás roztrhnouti; však zápas, čím déle trval, tím se stával urputnějším; otec více a více zuřil vida odpor můj. Najednou však se mi vymknul a vrhna se na ubohou Paulinu nohou do prsou zasadil jí prudkou ránu, tak že ona ztratíc smysly upadla k zemi.

Jedním skokem držel sem opět otce nemoha ze sebe vyraziti ani slova, aniž jsa schopen jaké myšlénky. Z toho mne probudil těžký pád těla v přízemí domu a hluboké zastenání ze zdola.

Přišel sem k sobě, abych spatřil strašný obraz svého neštěstí. Byl sem svrhl otce s hůry dolů." — —

Tu se zamlčel abbé Prevost a hosté dívali se strnulí na něho. — „Všichni tři běželi sme mu k pomoci," počal znova, „avšak vše namáhání bylo marné a bez vý-

sledku; otec padaje byl si porušil pateř. Tak skončil náš zápas. Naložili sme otce na nosidla, abychom donesli jej domů. — Bolest matky mé, nářek sester mých a uleknutí bratrů byly nevýslovné. Rána přišla nenadále a zasáhla krutěji.

Otec můj, ubožen rukou mojí, rukou svého syna, přišel ještě sice k sobě, však jen na několik okamžení, aby odpustil — v posledním okamžení zachoval a dokázal ušlechtilost svého ducha. Za nedlouho vypustil duši. Jeho pád byl přičtěn náhodě. Žádný nevěděl o strastiplném výstupu, aniž o tom, že já jsem otcovrahem. Byl provázen k hrobu ode všech dětí svých i od svého vraha. — Byl to pro mne trudný okamžik.

Když prokázal sem poslední poctu pozůstatkům otcovým a sotva skončilo spořádání záležitostí rodinných, nenadálým zavražděním jeho v nepořádek a zmatek uvedených, opustil sem Hesdin, abych neuzřel ho více a s svou rodinou abych se již neshledal. Odešel sem do kláštera v Clyny rozhodna se, že stálým pokáním setru, pokud mi bude možná, vinu na mně lpící. Neviděl sem ani Pauliny více, neboť matka odvedla ji do sousedního jednoho města, kdež zemřela následkem předčasného porodu. — Byl to nový zdroj bolestí mých.

Nyní, panové, znáte červa, jenž hlodá na kořeni mého života. — Proto, když spatřím jíti k odpravě zločince, táži se vždy sám sebe, zda bych byl nezasloužil cos podobného?"

Posluchači abbé-a Prevosta byli dojati povídkou tou. Když však viděli ho takto si výčitky činiti, zvolali jednohlasně: „Ne! drahý příteli! vy jste nevinen! Smrt vašeho otce byla spíše hrozným neštěstím; zločinu však nelze spatřiti žádného."

„A proto nežalujíce, litujte člověka, jenž tajnou osudu mocí stržen v zločin, ke vraždě."

„Ano, máte pravdu, drahý příteli! Člověk beze vší úhony může dostati se na podobné bezcestí; pohříží ruku v krvi a přivolá tak sobě trest smrti . . . u světské spravedlnosti samo sebou se rozumí."

„Podejte mi ruku, abbé, abych vám ji stiskl" zvolal Rameau.

„Jest člověk v pravdě svobodným?" zadumal se v myšlení Rousseau.

„To je ona důležitá otázka," odpověděl abbé Raynal.

„Pánové," škádlil Sedaine, „dejte pozor, ať nezaběhnete v heresii."

„Já beztoho již jsem bludařem," prohlásil se Rousseau, „a neobávám se ničeho. K čemu pne se svobodná vůle více, než k vtipkování a výsměchu?"

„Nesuďte tak naspěch a nemluvte tak paradoxních věcí. Neboť největším neštěstím heretiků jest, když stanou se sofisty, drahý Rousseau. Že víme ze skušenosti, kterak člověk přijda k jistému stupni paroxysmu vášně, pozbývá svobodné vůle a stává se otrokem vášně, nedává nám práva, člověku upříti svobodnou vůli."

„Ba v pravdě, Sedaine," přisvědčil abbé Raynal. „Třeba vždy dvakráte uvážiti, než z krátka člověku svobodnou vůli upříti. — Neuznávati svobodné vůle jest, sprostiti člověka odpovědnosti za činy a proto i . ."

„Nuž?"

„Upíráte-li svobodnou vůli, nevážíte si důstojnosti lidské, jejímž zástupcem ste se prohlásil! Což pro bůh! hlásaje emancipaci a vládu ducha lidského, chtěje pomoci člověku a což více jest, každému člověku k jeho lidským právům: učinil byste z něho

jiného, než nerozumné zvíře! Střežte se, filosofové, učiniti z duše nesmrtelné jakýsi slepý pud, kterýž nestojí za víc, než životní síla psa."

„Dle vás tedy, ctihodný abbé, jsem otcovrahem a hoden smrti," vskočil mu do řeči Prevost, aby dokončil hádku.

„Ne, milý příteli."

„Přece snad?"

„Ptejte se na úsudek můj svého svědomí. Mám za to, že člověk vždy má svobodnou vůli, jakož právě sem řekl; ale stává se, že ji nechá člověk zakrněti, oněměti. Přicházejí doby, přichází takové rozpoutání vášní, že zmizí svoboda a zvítězí zvířeckost. V dobách takových stávají se lidé zločinci. Nevyčítejte si smrt otcovu, milý abbé, nepřičítejte si neštěstí za zločin. Chybil ste, že dal ste vzniknouti vášni v srdci svém, a tak přivedl ztrátu svobodné vůle. — Za chybu tu však ste odkál lítostí a desíti léty v klášteře!"

Raynal, Rousseau, Sedaine, Rameau byli všichni upřímni a též i mlčeliví přátelé. Nicméně probíhala povídka ta brzy po Paříži, nejdříve v „Chronique scandaleuse" a po ní v jiných časopisech. Abbé byl již dávno mrtev; tu octnulo se najednou v „La Decade philosophique" dementi od jeho vnuka, kterýž dáty dokazoval všecky poměry rodinné, i že abbé ztratil otce již u věku velmi vysokém.

Což byla as jeho povídka? Episoda jakéhos románu, jejž chtěl psáti? Či vypravoval neštěstí, které jeho přítele potkalo? Aneb snad vypravoval jakousi příhodu své bouřné mladosti, jíž, aby dojem učinila, nalíčil?

Tak se mluvilo dlouhý čas.

Kosciuszko.

Z francouzského.

IV.

(Pokračování a dokončení.)

Zajetí, vyhnanství, stáří a smrť Kosciuszka (1794—1817.)

Tehdejší Rus jako dnešní znala skládati události a zprávy nepravé, vymyšlené. Francouzští emigranti, kteří se tam hrnuli, pomáhali lháti, a lhali duchaplně. Smyšlenina, již přijala poslušně všeobecná lehkověrnost, rozhlásila se novinami; ba více, uváděla se v písně, v žalozpěvy. Byla tím lépe přijata, an byla dojímava, pohnutliva, vyluzovala slze.

Bylo smyšleno, že nešťastný Kosciuszko cítě se raněnu k smrti, nepokoušeje se více o odpor a pustiv svou zbraň, v té chvíli již zbytečnou: žeby byl zoufal nade vším a vyřknul slova: „*Finis Poloniae.*"

Bylo to slovo umírajícího, slovo pravdivé, tak se pravilo: takové slovo, jaké bývá vyrváno člověku, ode všeho se odlučujícímu a jen pravdě již přístupnému. Polský rek, jehož srdce jen pro Polsku tlouklo, byl by se přiznal, že jí nastal konec, bylby odevzdal ji osudu, byl by ji sdělil vítězi nepříteli.

Kosciuszko zůstal dva roky v Ruských vězeních, pak dlouho v Americe, a nedověděl se o tom. Lživé podání mělo času dost rozšířiti a upevniti se.

V roku 1803 bylo opět uvedeno v jakési povídce od pana de Ségur, bývalého to dvořenína Kateřinina, roztomilého toho básníka, který složil náhrobní nápis svému psu. Tenkráte teprvé ozval se Kosciuszko proti té lži mohútně a hněvivě.

Kterak možno také předpokládati, žeby byl řekl tento veliký muž, jenž byl vtělenou skromností, ješitné slovo, „že je vše mrtvo, když on jest mrtev: že též Polska jest mrtva!“

Takové slovo, nedůstojné v ústech každého Poláka, bylo by bývalo v ústech muže, jemuž byla Polska odevzdala svůj osud, zločinem, zradou.

Kosciuszkovo spravedlivé odvolání nedošlo skoro žádného povšimnutí, anebo bylo potlačeno. Celá literatura opakuje posud nezměnitelně: „Finis Poloniae.“

Věci se události ve skutečnosti takto. Kosciuszkovi bylo zasazeno více ran, než bývá třeba, aby byl člověk zabit; poslední rána jej přemohla, neozval se po ní slovíčkem. Zůstal po čtyry a dvacet hodin bez sebe, bez pulsu, beze slova. Kozáci jej obstoupili a zoufali sobě, že jej zavraždili. Věděli předobře od polských sedláků, že byl otcem lidu. Mluvilo se jen o jeho rekovné prostotě a o jeho lásce k chudým. Všickni Rusové se jali považovati jej co svatého.

Kateřina, lidská neb nelidská jsouc, jak toho právě požadovala její politika, rozkázala dvojí věc: Suvarovu, aby dal Polákům krvavé naučení, a pošla z toho seč Varšavská, kde bylo pobitých 10.000 mužů, žen a dětí šmahem; v tomtéž čase ale poručila Fersenovi, aby bral největší ohledy na Kosciuszka. Citlivá Kateřina jej dala přivést sobě na blízko, aby jej mohla lépe ošetřovat; byli nevyčerpatelní v pochvale jeho lidskosti, nazývali Kosciuszka miláčkem císařovniným. Tím se dali všickni klamat v té míře, že se několik Poláků obrátilo ke Kosciuszkovi, aby jim vymohl svobodu.

Ať to stálo, jakkoli s touto příznivostí, buď zdánlivou neb skutečnou, neuzdravoval se. Ztrácel pořáde krve, a proto byl nesmírně slabým; jedna jeho noha se nemohla více pohybovat, a jeho duševní schopnosti byly jako ohromeny. Pravíval až do své smrti, kterak mu toho bylo líto, že byl tak špatně ošetřován od ruských ranhojičův. Lze uvěřiti, žeby nebylo bývalo jediného obratného lékaře v této velké říši? Anebo netroufali snad sobě obratní lidé, vyléčiti Kosciuszka, neznajíce skutečného smýšlení své panovnice?

Ku konci více než dvouletého zajetí Kosciuszkova, když pořád ještě krvácel a hlavu měl obtočenou obvazky, vidí najednou k sobě vcházeti jakéhosi Tatara, malého, velmi škaredého a beznosého.

Byl to nový císař, Pavel I. Jeho matka, velká Kateřina, byla zemřela.

„Vy jste svoboden,“ dí k němu Pavel; „nejste-li již dávno propuštěn, dávejte vinu tomu, že též já nebyl svoboden.“

Kosciuszko neříkal ničeho; oněměl dojmutím. Zdálo se mu, že sní a snažil se pracně shledávati své myšlénky. Konečně zpamatovav se, tázal se císaře: „A moji přátelé, budou též oni svobodni?“

Tento byl neméně dojat, dívaje se na Kosciuszka. Ten ubohý, chromý, nemocný člověk podivně zesláblý co do rozumu, velmi nervosní, snadno plačící, pln nedůvěry, dětských pověr, domnívající se obklopenu býti špehouny, byl by rozrýval sebe

tvrdší srdce. Když jej někdo pozorně sleďoval, viděl, kterak je poraněn nikoli na těle, ale v hlubinách morální bytosti.

Vidouce tyto smutné zříceniny, cítili sám car i jeho syn Alexandr, kterak jim vstupují slze do očí. Alexandr plakal nepromluviv.

Ten ubohý Tatar Pavel, jenž byl uškrcen, jako otec jeho, byl trochu bláznem, jako on; měl však poctivé srdce. Byl velmi naproti rozdělení Polsky.

Pavlovo dobré předsevzetí bylo podivně zeslabeno již druhý den zrádci polskými, kteří zradivše svou vlast Rusům, se hněvali vidouce Pavla, kterak vzdává Kosciuszkovi úctu. Nebyla mu svoboda dána, dokud nepřijal od císaře znamenitý dar na pozemkách. Za tuto cenu bylo mu dovoleno přeplaviti se do Ameriky. Císařovna, Pavlova choť, krásná a politická to osobnost, byla k němu před odjezdem velmi lichotivá; chtěla se s ním rozloučiti; ochromený Kosciuszko byl přivezen skrze císařské pokoje v tomtéž křesle s kolečky, které bylo Kateřině sloužilo; mladá císařovna jej prosila, aby jí poslal semena z Ameriky a darovala mu překrásný soustruh. Soustružení Kosciuszka jediné bavilo v jeho nepohnutosti.

Jeho první starost byla, sotva že vstoupil na americkou půdu, aby se poděkoval císaři a mu navrátil pozemky, které mu byly darovány. Soustátí americké, vděčné jsouc svému dávnému obránci, vyplatilo mu co žold a náhradu za jeho služby sumu 150.000 franků. Věnoval polovici k osvobození sedláků z roboty na malém statku Polsky, který náležel jeho rodině; druhou polovici k vykoupení černochů a k vychování mladých dívek černé barvy.

Ničím nelze dokázat tak dobře originálnost skutečnou Kosciuszkovy povahy jako živým dojmem, jakým účinkoval na lid prostý, zatím co krásní duchové, literáti z řemesla, ničeho nemohli na něm nalézti zajímavého. Nodier, jenž jej viděl v Paříži, poznal jej nudným; nazýval jej mrzutým Tatarem. Naopak v Americe jej byli přijali divochové s nejživějším obdivem; tyto nešťastné, avšak skutečně rekovné národy se neklamou v recích. Vůdce jich se mu vzdal na život i na smrt; když slyšel o Kateřině a o jejích pletichách, vyzdvihnul svou sekeru v nejhroznějším vzteku a zvolal: „Ona neví ta žena, čeho ještě schopen můj přítel.“

Kosciuszko, v Americe tak hejčkán, byl příliš vzdálen Polsky. Přibyl do Francie, tam se ustálil ve Fontainebleau v hluboké samotě u jakéhosi Švejcara, svého důvěrného přítele. Tam se mu dostalo té největší útěchy, jaké je možno na světě; odtamtud sledoval zázračný úkaz vojenského znovuzrození Polsky, velkolepý to důkaz, který dávaly polské legie proti lživému výroku Rusů: *Finis Poloniae*. Tyto legie, k francouzským připojené, ozývaly se po celé Evropě národním zpěvem: „Jeszcze Polska niezginęła, poki my żyjemy.“

Mladá republika Římská, která děkovala hlavně polským legiím za své osvobození, nabídla jim z vděčnosti Sobieského meč, jejž chovala ve své svatyni; jenerál legií, slovutný Dombrowski, podal jej v jich jméně Kosciuszkovi.

Této zbrani, pověšené na stěně skromného obydlí velkého muže, bylo souzeno zůstati nečinnou. Kosciuszko nechtěl sloužiti ani Alexandrovi ani Napoleonovi. Věděl příliš dobře, že tito dva pánové světa ničeho nehodlají učiniti za Polsku.

Kosciuszko ve své zdánlivé jednoduchosti posuzoval dokonale dobře Napoleona. Říkával polským důstojníkům, kteří jej přicházeli navštěvovat, aby doufali *ve Francii, nikoli však v císaře*. Zdaž mohl také být osvoboditelem Polsky, ve svém strašném postavení?

On byl mohutným emancipátorem, smělým revolucionářem; avšak národní neodvislost bude vždy jen založena na radikálních reformách, z hluboka vycházejících. Očekávati toho od člověka, který zrušil revoluci francouzskou, bylo nesmyslné.

Když se nacházel Napoleon, vítěz nad Pruskem, před Polskou, u brány tohoto nesmírného a nebezpečného severního světa, bylo by mu prospělo, kdyby byl vytáhl Kosciuszka z jeho skrýše. Opravdu nevěděl dobře sám, co chtěl. Kosciuszko byl národním praporem Polsky; on a Polska nemohli býti odděleni od sebe, poněvadž byli toutéž věcí. Napoleon chtěl ukázati tento prapor, nikoli však hájiti té národnosti.

Již mu bylo napadlo, vsaditi Kosciuszka do té sbírky zkamenělin, jíž se říkalo senát. Načež odpověděl rozhněvaný hrdina dosti prudce: „Do senátu: a co bych tam dělal?“

V roku 1806 byl učiněn nový pokus. On mu posýlá — koho? Fouché. Pouhá volba takového vyslance byla věc nehodna. Poslati toho policejního muže, zrádného a krvavého, do toho čistého a svatého domu . . . Ah! kterak smýti místo, kam tento vkročil?

Kdo pamatuje prudkou a strašnou policii Bonapartovu, zná posud, jaký to býval smutečný dojem, když vrazila tato policie do některého domu. Na to asi bylo počítáno. Chtěli zastrašiti ne Kosciuszka, ale rodinu Zeltnerovu, v jejížto středu on žil. Byla to rodina cizí a tím více se jí mohlo ublížit. Počítali na vplyv, jaký by měla a polekaná rodina na svého hosta. Kosciuszko nebyl proto méně pevným.

„Nebudu se účastniti ve vašem podniknutí v Polsce, nepojistíte-li jí národní vládu, svobodnou ústavu a její dávné meze,“ řekl. „A budete-li tam doveden násilně?“ dí na to surově policejní člověk. „Pak se vyjádřím, že nejsem svoboden.“ „My si pomůžeme bez vás.“

Věděli si skutečně pomoci bez něho. Ve lživé proklamaci od 3. listopadu 1806 vzkázal císař Polákům: „Brzo bude k vám mluviti Kosciuszko, vyzván jsa Napoleonem velkým, císařovými rozkazy.“

Obklopen policií Fauché-ovou a Savaryho nedověděl se Kosciuszko dlouho o zneužití svého jmena. Kdyby se byl o tom dověděl: jakými novinami, jakou cestou do veřejnosti byl by mohl dát poznat svoje dementi němé Evropě?

Napoleon, každý to ví, neučinil ničeho za Polsku, ničeho za svobody ani vnitřní, ani zevnitřní. Francouzské zákony považují polského sedláka za pachtýře, přiřkly mu svobodu, svobodu takovou, že mohl odejíti opustiv půdu, z nížto byl živ. Nepochopily dávné závazky, které ustanovují sedlákovi jakési spoluvlastnictví. Je-li k zemi připoután, jest země také připoutána k němu.

Tento zákon byl z nevědomosti velmi stranný k šlechticovi, přiřknuv mu práva bez povinností, považuje ho za vlastníka bez výminek.

Konečně padl Napoleon, a Francie byla potrestána za chyby císařovy. Vpadnutí přeplavilo Francii. Kozáci všude se rozšiřovali. Již byli ve Fontainebleau. Ukazuje se posud v lese jeskyně, kam se utíkaly ustrašené ženy. —

Tyto nešváry rozrývaly srdce Kosciuszkovo; nemohl je snésti. Šel bez zbraň naproti plenitelům; nastal je, an se bavili, pálíce nešťastné chýše nevinné jakési vesnice. Vyřítil se směle na ně, a spatřiv na některých polskou uniformu, zvolal: „Nešťastníci, když sem já vedl pravé Poláky, nepomyslil ani jeden na plenění.“ „A kdo ty jsi, že tak mluvíš?“ tázali se oni pozdvihujíce meče svého. „Jenerál Kosciuszko“ . . .

Hle, ti lidé byli přemoženi . . . Jali se uhasiti požár, který založili. Rusové putovali ze všech stran k domu Kosciuszkovu, v čele jich kozácký hetman, starý Platon, jenž se nikdy neupamatoval na tuto schůzku, aby nebyl zaplakal.

Známo jest zcela mystické duševní rozpoložení, v jakém tento se nacházel po zázračném osvobození Moskvy a po svém k víře nepodobném vítězství nad mužem, který se byl objevil na zemi jako vítězství samo. Myslil, že má děkovati za všecko jen bohu. První myšlénka svaté allianee byla opravdu upřímná. Ale tato allianee mohla býti jen tenkráte svatou, kdyby byla navrátila statek neprávě nabytý. Tu vězela obtíž. Který byl by as ten *normální* rok, dle něhož by se byly měly státy znova zřídit?

Kdyby to byl býval 89., nalézala by se ovšem opět francouzská monarchie, ale zároveň republika Polská, a ta by se byla musela znova zříditi. Kdyby to byl býval rok 94., nebylo více Polsky; pak ale by se byla musela znova zařiditi velká republikánská Francie, která zaujímala Nizozemsko, Holland, Savoysko a Janov. Konec nesnáze byl, že se toho odřekli. Zřídila se svatá allianee beze všeho základu. Legitimní a monarchická Evropa se zbudovala, a každý si podržel, čeho byl dostal.

Alexandr ještě zachoval jakousi snahu, býti spravedlivým. Když se sešel s Kosciuszkem: „Co chcete?“ tázal se ho. Kosciuszko nepromluviv, vida mapu na stole ležeti, položil prst na Dněpr, na dávné meze Polsky. „Nuže, stane se tak,“ dí na to císař.

Pochybovalo se o této odpovědi; ale Kosciuszko sám, v psaní ku knížeti Czartorijskému (13. června 1815) ujišťuje, že slíbil Alexandr jemu a jiným Polákům, kterak rozšíří Polsku až na Dněpr a na Dzwinu.

Náboženská tehdejší exaltace Alexandrova činí tu věc víře podobnou. Chtěl vynahražovati. Jednou, v četné společnosti ruských paní, chopil se krucifixu, visícího na stěně a přisáhal, že nepodrží z Polsky ani prostor takový, a ukazoval svou dlaň. Dámy ve svém podivném ruském vlastenectví jaly se plakat. Nevěděly, že právě Polska brání a zabrání každému zlepšení v Rusi.

Kosciuszko žádal, aby byli sedláci osvobozeni, jedni za druhými, ve lhůtě desíti let, a aby se jim zaručily jich pozemky. Alexandr si zacpal uši. Taková změna v Polsce byla by za sebou táhla nesmírnou revoluci.

Kosciuszko brzo viděl, kterak císař ničeho neučiní z toho, co přislíbil. Pohled na vojsko, které vyjídalo Francii, byl mu nesnesitelný. Přestěhoval se do Švejcarska. Odtamtud psal (ve svém psaní k Czartorijskému) ta ušlechtilá a smutná slova: „Císař vyvolal v život jmeno Polsky, ale není dosti na jmenu . . . Nabídl sem se co oběť za svou vlast, ale nikoliv, abych ji viděl sůženou na tom malém kousku země, jemuž dávají s hlukem jmeno Polsky.“

Poslední dnové žití jeho plynuli mu ve velké zádumčivosti. Nemohl, nechtěl opět spatřiti svou vlast, jak ji byli předělali. Neženat, bez rodiny, vyjmouc rodinu svého hostitele, blížil se ku konci svého stáří, a viděl sebe brzo umírati v té cizí zemi. Někdo mu jednou odříkal francouzský známý verš:

S rodné větve spadlý,
kam lístečku svadlý
putuješ? — Ach, já nevím . . .

Byl hluboce dojat a pospíšil si, napsati jej. Našel v něm svůj obraz, obraz ubohého, starého vyhnance, obraz též své vlasti, zmítané severními větry mezi tolika událostmi . . . .

Nescházel se již více s nikým, leda s dvěma druhy osob: s chudými a s dětmi. Tyto měly naň vplyv obzvláštní; jedno děvčátko hlavně, dceruška to hostitele jeho, Zeltnera, již vychovával.

Jeho dobročinnost byla neunavna. Skoro každý den vyjížděl na koni, aby přispěl chudým pomocí, vínem nemocným. Rozmlouval s nimi rád o jich záležitostech, staral se s nimi, a bral na ně ohledy, za něž byli ještě vděčnější než za jeho pomoc. Nemluvil nikdy s nejchudším žebrákem, aby jej nebyl dříve přiměl, dáti si klobouk na hlavu.

Jeho hostitel mu jednou vypůjčil malého, černého koníka, na němž obyčejně jezdíval. I byl překvapen vida, kterak tento společník Kosciuskových osamělých procházek sám sebou se zastavoval po každé, viděl-li člověka nuzně oděného. Vyzkoumal takto dobré srdce svého pána.

Obyčejný cíl jeho procházek bývala poustevna Svaté Vereny, nedaleko Solothurnu. Tam sedával u paty žulového balvanu, stromy obklíčeného, tam postaveného na památku dobrého Švejcara z minulých dob, jenž aby zadržel bratrovražednou válku mezi Švejcary, před dělo se vrhl. Kosciusko spočíval rád ve stínu tohoto pomníku lidskosti. Trávil tam někdy celého půl dne, až k slunce západu, zabrán v ten nesmírný rozhled na Jura a na Alpy, a sotva že se mohl pak odtrhnouti od tohoto nábožného dumání.

Byl blízko smrti, když jej došlo šťastné poselství. Byl setrval po celý život svůj v dopisování s tou, jež bývala první láskou jeho, a chotí se byla stala polského knížete. Manžel ctil tuto svatou a čistou náklonnost. Zemřel a vdova po něm poslala do Švejcar Kosciuskovi, jemuž bylo tehdáž 71 roků, že je jeho, a se svým jměním, že jest konečně svobodnou, a k němu přijede. Našla jej opět, ale mrtvého. Nedostalo se mu útěchy, opět spatřiti v poslední hodince ženu, stále tak milovanou.

Zemřel r. 1817, v rukou rodiny Zeltnerovy, oplakán všemi národy. Každý litoval té osobnosti nevinné a svaté, rovněž jako rekovné.

Jeho pozůstatky byly Polskou vyžádány, s velkou slávou přineseny do Krakovské katedrály a pochovány vedle Sobieského. Avšak tento náhrobek nebyl dosti národní. Pracovalo se po tři roky, aby se mu vystavěl jiný, jeho důstojnější: obrovský to pomník, veliký jako láska lidu jeho, pravý to vrch vlastní jeho rukou nanešený, a z nejčistší látky: Z mramoru snad? ne, ani ze žuly; ale ze země jeho vlasti, z té země již byl tolik miloval.

Z Micheleta přeložila *Žofie Podlipská.*

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— (*Divadlo.*) Dne 2. června „Montechi a Kapuletti" od Belliniho při četné návštěvě. Druhá pohostinská hra paní Dupont-Lindnerov netěšila se z příznivějšího výsledku než první. Vady, jež sme v předešlé zvěstě vytkly, opakovaly se i tentokráte. K nim ještě přidružila

se načistá koloratura a na mnoze, což sme ale při představení dřívějším nepozorovali, i nejasná výslovnost. Pochvalu zasluhuje její duchaplná hra, jenž zvláště v scéně, kde uzří pohřeb Julie, a v hrobce výtečnou se nazvati může. Obecenstvo odměnilo ji za její hru hojným potleskem. Zdali by naše opera engagováním paní Dupontové v něčem získala, jest otázka, jíž si každý lehko zodpoví, kdo ji zpívati slyšel. Ostatně dostojí paní Procházková úplně svému úkolu a baví obecenstvo nejen hrou, nýbrž i zpěvem. Julie (sl. z Ehrenbergů) byla v každém ohledu zdařilá. Některé menší poklesky, jichž se dopustila, n. p. nepřirozené kroucení a změnění některých roulad při zakončení zpěvné sady, zbytečné předržování trilku a jiné, doufáme, že slečna co nejdříve odloží. Pan Švarc co Kapulet vyhověl úplně požadavkům obecenstva. Méně nás tentokráte uspokojil p. Polák. Zdá se, že opět se chýlí k vadám, jež mu kritika tak často vytkla. S potěšením sme pozorovali, že p. Polák zanechal některé nepřirozené pohyby u držení těla a zpěv v mezza voce spojoval v okrouhlý celek. Jeho Tebaldo ale nepolepšil se v ničem — byl to opět onen Tebaldo, jak jej dříve hrál i zpíval. Zpěv p. Neděly jest málo ušlechtilý, což nesvědčí o veliké pilnosti tohoto zpěváka. Sbory nás neuspokojily. Orchestr leckdes chyboval.

Dne 6. června. Představení Webrova „Střelce kouzelníka," v němž p. Hynek od divadla Stuttgartského co Kašpar vystoupil, bylo v celku co do ceny dosti chudé. Orchestr, první to podpora celku, jak se zdá dosud se nevpravil v ducha hudby této neb málo nuancí, často i nesjednocenost a co nejvíce silné doprovázení šmytcového kvarteta a málo vynikající bas častěji rušily příznivý dojem důmyslného a spolu ne lehkého zpracování tklivých melodií. — Vyslovili sme se již nejednou, že dobré sbory neméně přispívají také k dobrému celku a tam, kde nejsou, stává se provedení rozervaným, bez užšího spojení. Naše sbory odzpívají se leckdys tak nesprávně a beze všech odstínův, že hlavní ráz, jejž skladatel v ně vložil, úplně aneb z větší části zcela zmizí. To poslední platí též o namáhavém sboru v jednání prvním, jenž pianissimem počínaje, v postupování pokračuje; to samé platí o sboru ve finale třetího jednání. Ženský sbor, jemuž by tím více nuancí příslušelo, odzpívá se často bez všeho vkusu, plným hlasem. O všech těchto vadách v orchestru i sboru mluvilo se již v rozličných listech a vzdor tomu, zvláště ale ve sborech, nejeví se velký pokrok, jakého bychom vším právem očekávati mohli. I solisté v celku nás tentokráte úplně neuspokojili. Kašpar p. Hynkův může se nazvati dobrým. Jeho bas jest mladý, zvučný a pro naše jeviště dosti vydatný. Slabá hloubka dostatečného objemu hlasu poukazuje na baritonistu, nikoliv na hluboký bas, jejž by naše zpěvohra nevyhnutelně potřebovala. Ve hře i dramatickém přednesu počíná si p. Hynek posud jako začátečník. Taktéž vokalisace jest nejasná. Chválu zasluhuje jistá intonace a přesná koloratura. Po písni pijácké a ariettě, jakož i ke konci byl p. Hynek volán. Jeho soudruh Liborín (p. Vecko) byl mdlý, beze všeho výrazu. Dobrý zpěvák nespokojí se pouhým odzpíváním úlohy, on hledí úloze své dodati vzletu a přirozenou hrou ji podporovati. Pan Vecko zpíval ale bez vzletu a odebrál celou tuto vděčnou úlohu několika pohyby, které se ani do scén těch nehodily. Radíme upřímně p. Veckovi, aby partii svou povždy hloub co do přednesu i co do hry prostudoval. Lidunka sl. Macháčkové se v něčem zlepšila, dosud ale jí schází opravdivost. Sl. z Ehrenbergů co Aninka byla co do hry a pojmutí úlohy ve zpěvu jediná, jež obecenstvo stále bavila. Upozornit však musíme slečnu, by hlubší tóny nevyrážela; znějí pak neušlechtile. Kníže české (p. Neděla), Borovský (Sák), zvláště ale p. Luštěnský co poustevník, pokulhávali za celkem. Důtku též zasluhuje prósa, jež nás přesvědčila, že se jí málo píle věnuje. Pouhé odříkávání beze všeho výrazu tuším nemůže se řaditi k slušnému celku. Zpěvák, který se do své úlohy vpravil, dovede zajisté i těch několik slov v próse s patřičným výrazem přednésti. I scenerie neuspokojila. Návštěva četná.

Dne 7. června. Ve prospěch p. V. Svobody „Paní hospodská" aneb „Železnice v horách," obraz ze života se zpěvy ve 3 jednáních od Fr. Kaisera, překlad od Sl. Hajtalského. — Nezdá se nám, abysme kus ten kriticky rozbírali, neboť se podobné kusy nepíší, aby obstály u kritiky, a Kaiser tu nečiní výminky. Ale jedna figura tu jest, která vyrostla bezprostředně ze života, a sice zámožný sedlák Kotrba. Ta svéhlavost a neustupnost v předsevzetí, třeba nepravém, ta hrdost a okázalost, ta tvrdost v srdci přece jen dobrém — vše to spočívá na základech skutečných. Pan Chramosta se statně přičinil, aby všecky tyto vlastnosti zaokrouhlil v celek, a vyznáváme s radostí, že se mu to podařilo šťastně. Myslíme také, že toto jest vlastně obor jeho, v němž nám může nebožtíka Chaura nahraditi, a zde žeby měl všechnu sílu koncentrovati. Jeho Kotrba byl v skutku muž z lidu, věrně nakreslený i v přednostech, i ve vadách. Slečna Malá hrála Cilku. Na divadelních cedulích vládl zmatek. Zvací cedule p. Svobodova uvádí, že sl. Malá vystoupí poprvé co engažovaný člen, a na divadelní ceduli stálo, že vystoupí co host. Divadelní ceduli musíme věřiti; avšak necha-

peme, kdo má právo uváděti sl. Malou co engažovaného člena, vystupuje-li ještě pohostinsku! Tolik ale dovedeme pochopiti, že beneficiant má sotva právo, v ohledu tom rozhodovati. Že snad ne jeden beneficiant bude se ucházeti ještě u sl. Malé, která si již získala přízeň obecenstva, aby mu příjem usnadnila, možná si mysliti; sl. Malé radíme ale upřímně, aby podobná vyzvání odmítla. Má-li sl. Malá lákati na ceduli beneficiantově, má míti beneficiant také tolik ohledu, aby si vybral kus, v němž sl. Malá může nadání své osvědčit. Cilka zajisté není dle toho, aby ji mohla sl. Malá provésti tak, by se cena její jen poněkud porovnati mohla s dřívějšími vystoupeními slečninými. Sl. Malá nenašla naprosto naivní tón, jaký na počátku v úloze leží, a co se jí z celého podařilo, byly jen momenty. Myslím, že se budoucně žádnému beneficiantovi k vůli neobsadí naivní úloha tragickou milovnicí, an jak známo máme v naivním oboru výtečnou representantku, paní Peškovou. Na ceduli páně beneficiantově potkáváme se ještě s jinou — smělostí. V úloze Otmara, již hrál p. Kysela, čteme na ceduli p. Kolára ml., což nám tím více jest nepochopitelné, an p. Kolár ml. úlohu tu nepřijal co jemu nepříslušnou. Nechceme se domýšleti, že jest beneficiantovi u nás ideálem, aby užil všech prostředků ku svému účeli. Pan Kysela provedl ostatně úlohu cestujícího virtuosa slušně. To samé platí o p. Sekyrovi co Vinckovi. Jen jedno bysme ho prosili: aby konečně počal v uvážení bráti, zdali jeho zpěvem získá kus, obecenstvo a — p. Sekyra. Pan Grund (Kamenický) jeví skutečné nadání; má ale ještě příliš mnoho nemírného ohně a chuti k deklamaci, než aby mohl býti vyrovnalým. Užitím pěkných prostředků tam, kde toho třeba, může časem dojíti úspěchu. Ostatní souhra byla dobrá, pan beneficiant nevynikl ale ničím. Návštěva četná.

Dne 9. června. Paní Dupont-Lindnerová vystoupila po třetí co Lukrecie v Donizettiho zpěvohře „Lukrecia Borgia,“ v úloze to, na kterou již hlas její nevystačí, a nedosáhla v části zpěvné příznivého výsledku. Že pí. Dupont-Lindnerová jak se zdá indisponována byla, zdržujeme se všeho úsudku. Gennaro p. Veckův postrádal dramatického výrazu, vůbec nehonosil se hlubším pojmutím úlohy ušlechtilosti a pravdivosti. P. Vecko nebyl taktéž disponován. Dobře nás bavili pí. Procházková (Orsino) a p. Švarc co vévoda Ferrarský. Gubetta, jejž p. Rafael zpívával a na ceduli i tentokráte oznámen byl, zpíval p. Sák slušně, ač s jeho intonací v poloze vyšší nejsme spokojeni. Orchestr a sbory zajely často do starých kolejí neurčitosti a povrchnosti. Vůbec nevynikalo to představení nad všednost. Četné obecenstvo odměnilo zpěváky dle jejich zásluh potleskem.

— *Divadelní repertoire* jest tento. Na dnešek oznamuje se tragédie „Valdštýnova smrt.“ V neděli dne 14. jest opera „Yelva“, v níž vystoupí pohostinsku sl. Friedberkova od divadla Petrohradského. V úterý 16. „Martha“ (p. Hynek), ve čtvrtek 18. „Graciella“ a „Sliby — chyby!“ V neděli 21. „Čestmír“ (benef. paní Turnovské).

— *Odbor krásné literatury* má zejtra o půl sedmé hodině schůzi v místnostech „besedy umělecké“. Předmět rokování jest velmi důležitý, a sice jednati se bude o zprávě, kterou podá komisse o zaražení listu uměleckého. Jest velmi žádoucno, aby se co možná všichni členové odboru toho sešli. Schůze odboru krásné literatury jsou nyní určeny na každý pátek o sedmé hodině, a záleží tudíž jen na členech samých, k jaké živosti a důležitosti dospějí. Mimo to jest zejtra třetí čtení domácího řádu, jak jej byl odbor vypracoval a konečně voliti se budou náhradníci výboru.

— *Valná hromada společnosti Musea Českého* dne 6. června o 10. hodině v síni musejní. Předseda p. hrabě Clam-Martinic uvítal shromáždění a vybídl je, aby pp. Frant. Palackému a prof. Roussovi za ochotnost, míti učené přednášky v dnešní schůzi, vzdalo povstáním díky. Na to se přistoupilo k čtení zprávy jednatelovy, z níž tyto podrobnosti vyjímáme:

Správní výbor obrátil se k výboru zemskému se žádostí, aby nejprv příštímu sněmu království Českého předložil návrh, by Museu povolena byla z jmění zemského roční pomoc 10.000 zl. r. č.; a pak se žádostí druhou, aby výbor zemský pomocné ruky podal ku potřebné stavbě nového musejního domu na místě bezpečnějším, jaké se právě nyní naskytuje na náměstí Karlově. V tom ohledu požádal výbor také zastupitelstvo města Prahy o přepuštění dotýčného staveniště ne-li bezplatně, aspoň laciné. Tato záležitost nedošla dosavad žádného konečného vyřízení. Jak ukazují jednání posledně minulého sněmu, neučinil mu zemský výbor strany žádosti řečené, žádného zvláštního návrhu, i nepřišlo tedy ve sněmě k žádnému uvažování potřeb zemského musea. Toliko v rozpočtu zemském povolena Museu roční pomoc 4.000 zl. Zemský výbor však nařídil zemskému architektovi panu Karlu Brustovi, aby stavení musejní ohledal a neprodleně mu návrhy podal, kterak by se odstraniti daly nebezpečné vady toho domu, aby při rokování o zemském rozpočtu na rok 1862 útraty takových oprav stavebních mohly v něj pojaty býti. Správní výbor neopominul při té příležitosti obnoviti žádost svou o dobrovolné příspění ke stavbě nového musejního domu, setr-

vávaje při svém přesvědčení, že pravým potřebám Musea nevyhoví se pouhými správami a přestavováními v nynějším domě, nýbrž jen vystavěním domu v místě přiměřeném, a maje za to, že rozsáhlé prozatímní přestavování v nynějším domě způsobilo by zemi zbytečné výlohy, jimž lépe bylo by se vyhnouti.

Slečna Augusta Opizová, dcera zasloužilého vlasteneckého botanika pana M. F. Opize, odevzdala správnímu výboru summu 464 zl. r. č. k založení nadání pro účely botanické. Správní výbor uzavřel zvýšiti kapitál ten dobrovolnými příspěvky přátel nebožtíkových i vědy na 1000 zl. r. č., načež má nadání vejíti v život. Přispěli k tomu již president Jeho Ex. hr. Clam-Martinic 100 zl., a údové výboru pan prelát Dr. Rotter 30 zl. a p. Dr. Fr. Palacký 10 zl., tak že již summa vzrostla na 604 zl. r. č. Zároveň slečna Augusta Opizová Museu odevzdala Nomenclatorem botanicum svého nebožtíka otce, plod to 40leté neunavné píle tohoto muže pro vědu nadšeného. Stav osob utrpěl tyto změny: Ztratila musejní společnost Dra. Fr. Zippe, dílem úředníka a dílem člena společnosti i výboru, přispívajícího člena Dr. Josefa Čejku, pak mladšího člena, jenž v ohledu vědeckém byl velenadějný, totiž assistenta pana Fr. Pracha. Místo jeho při Museu zastává jiný nadějný mladý přírodozpytec pan K. Renger.

Mezi nakladateli knihkupeckými, kteří na biblioteku musea knihami svého skladu zpomínají, stojí též letos v popředí nad míru činná firma Koberova. Od c. k. policejního ředitelství darováno musejní knihovně s povolením vysokého c. k. místodržitelství v obou půlletích r. 1862 z tištěných spisů jemu povinně předkládaných 629 svazků a 49 kusů hudebnin, map a obrazů. Od posledního valného shromáždění přihodilo se po třikráte, že ústav musil koupiti důležitá rukopisná a tištěná díla, aby nepřišla do rukou jiných. Poněejprv týkalo se to rukopisu foliového kodexu z první třetiny 16. století, jejž Dobrovský uvádí jakožto náležející PP. minoritům, a který později se ztrativ teprva v poslední době se objevil ve skladě jednoho zdejšího antikvára. Obsahujeť v sobě 15 čísel, z nichž vedle obou spisů „Mládenec čili Vorloj múdrosti“ a „Husovy Dcerky“ obzvláště zajímavé jsou dopisy kartusiánského mnicha Brunona, rodilého Čecha a bratra Jana z Roupova, k slečně Ludmile z Klinšteina a na Hořovicích z let 1526 a 1527, v ohledu jak dějepisném tak i kulturhistorickém. Druhé zakoupení týkalo se části knih pozůstalých po kněži Krolmusovi, mezi nimiž obzvláště důležitá jest jeho pamětní kniha, týkající se nalezení rukopisu Zelenohorského. Třetí zakoupení týká se dvou rukopisních kvartantů, sbírky to spisů o vnitřní způsobě a věrouce jednoty bratrské. V ohledu na kolkování knih vyjadřuje výbor díky za dar, jejž bibliotéce učinil činný úd p. V. Náprstek anglickým strojem na kolkování knih, jakého se užívá v Britickém Museu a který naší knihovně platné služby koná. Cedulový seznam dublet zhotovuje se hlavně pomocí pana A. Patery. Sbírka hudebnin těší se z hojného vzrůstu, a od času posledního valného shromáždění obohacena byla zvláště dvěma vzácnými rukopisy našeho vlasteneckého skladatele F. J. Škroupa. Jsou to partitury zpěvohry Dráteník a frašky se zpěvy Fidlovačka. K návrhu bibliotekářově byla celá zásoba pečetních otisků a pečetních i penízových odlitků v jedno snešena a v nových skříních v sále, kde se nejstarší rukopisná a tisková díla pod sklem nacházejí, uložena a dílem též pod sklem na odiv vyložena. Znamenitý jest počet darů, jimiž rozmnožena jest sbírka archeologická. Bohužel nezbývá nám místa, abychom veškeré dárce a dary zde uvésti mohli. Archiv obdržel od posledního valného shromáždění od 24 dárců v celku 229 listin, mezi nimiž 35 pergamenových. Co se týče prací v tomto oddělení, pokračovalo se u zhotovování cedulkového seznamu jmen místních a osobních. Nevelmi značný, co do jakosti i množství, jest přírůstek ke sbírce mincí. Obnášíť 169 mincí stříbrných, 17 kusů z mědi a jiných sprostých kovů, 1 papírový peníz a 2 odlitky. V přírodovědeckém oddělení sbírek dostalo se obzvláště zoologickému kabinetu a skamenělinám obohacení u srovnání nenepatrného, což obzvláště přičítati sluší horlivosti kustoda Dr. Antonína Friče, který mnohý vzácný kus získal výměnou, jmenovitě pak cesty své k loňské všeobecné průmyslové výstavě Londýnské použil k rozmnožení sbírek péči jeho poručených. Od často osvědčených přátel a příznivců i příspěvkem vlastním sebral pan Dr. Frič summu 50 zl. a 7 lib. šterlinků, jež praktickým způsobem vynaložil na obohacení zoologického kabinetu. Z jiných darů zasluhují zmínku 150 lastur z Dalmacie od jednoty českých lékařů v Praze, pak cibetka od p. Kreutzberga, majitele menažerie. Koupena byla za 100 zl. částka vzácných lastur a hlemejžďů od p. Cumminga v Londýně, čímž vyplněny jsou některé velmi citelné mezery naší sbírky.

Sbírka skamenělin rozmnožena byla hlavně koupěmi z ročního nadání 126 zl., vykázaného k tomu konci p. kustodovi dr. Fričovi. Co se týče prací v tomto oddělení, pokračováno bylo v pořádání a určování sbírek; mimo to bylo 41 ptačích a ssavčích koží vycpáno a 4 veliké kostry sestaveny. Mezi nimi jest také pěkný exemplář žirafy z Kreutzbergovy menažerie, která z dobrovolných příspěvků byla pro sbírku zakoupena. Ne tak četné jako v loni jsou pří-

rostky, jakých se dostalo herbarium, avšak cena jejich nahražuje množství. Přede vším tu jmenovati sluší šest herbářů maloasiatských, syrských, perských, kurdistanských, středoasiatských a severoamerických bylin, v celku 918 druhů, koupených za 70 tolarů od Hohenackera v Stuttgartě. Mimo to obdržel pan kustos dr. Čelakovský dílem výměnou, dílem darem některé vzácné partie rostlin. Pan kustos Čelakovský sám sebral v okolí Krušných hor ke 100 vzácných druhů rostlinných.

V pořádání a určování herbáře pilně se pokračovalo. Sbor archaeologický horlivě se snažil, aby účelu v instrukci jeho naznačenému ve všelikém směru vyhověl. Za přednostu jeho byl i na tento rok jmenován úd výboru pan prof. Wocel, a za jednatele zvolil si sbor adjunkta při zemském archivu p. Josefa Emlera. Assistent p. Hlavatý dohotovil již také český katalog veškerých oddělení archaeologické sbírky, jenž v několika dnech bude v rukou obecenstva. Minulého roku zvolil sbor za svého venkovského úda paní Louisu Hay-Kerrovou v Londýně, která příchylnost svou k našemu spolku osvědčila mnohými a vzácnými dary; za domácí dopisující údy zvoleni jsou pánové Jos. Neumann, c. k. rada při zemském soudu; kněz Jos. Pavla, farář v Krásné Hoře; p. dr. lék. Jan Dlabač v Nimburce; kněz Roman Voříšek, kooperator v Žínkovech a úřadník při c. k. náměstnictví pan Agathon Klemt.

Konečně připomíná se s poděkováním, že důstojný kapitulní děkan a biskup Jopenský v Krakově, p. Ludvík Lentowski, věnoval sboru exemplář svého skvostného díla „Katedra na Wawlu", a c. k. dvorský sekretář p. Ant. Rybička 250 exemplářů svého pojednání „O erbích a pečetích stavu kněžského v Čechách". Mimo to zaslala sboru paní Hay-Kerrová rozličné archaeologické spisy v jazyku anglickém. Sbor přírodovědecký zřídil se pod svým přednostou panem prof. Purkyní znova a dne 28. listopadu m. r. odbýval první svou schůzku, v kteréž přihlásilo se 17 údů Musea za účastníky jeho a pan kustos dr. Frič zvolen za jednatele. K odbývání takových přednášek oznámili již ochotnost svou pp. dr. Jan Purkyně, prof. K. Kořístka a prof. Zenger, a kustodové naši p. prof. Krejčí, dr. Ant. Frič, dr. Lad. Čelakovský.

Mimo to uvázal se sbor v jiné veledůležité podniknutí, totiž přírodovědecké proskoumání naší České vlasti, kteréž náleží zajisté mezi nejnutnější potřeby, kdežto vlast naše není ještě proskoumána v té míře, jak to bohatství jejích přírodních plodin žádá a zasluhuje. Sbor obrátil se v té záležitosti k c. k. vlastenske hospodářské společnosti k docílení společného působení. Sbor pro vědecké vzdělání jazyka a literatury české má totéž sestavení jak vloni, jenom v osobě kuratora Matice české stala se ta změna, že p. školní rada Wenzig úřad svůj složil, na jehož místo zvolen jest za kuratora Matice české J. Osv. p. hr. Jan Harrach. Náměstkem jeho stal se p. školní rada Wenzig. Mimo to pan prof. Jos. Krejčí po svém přesídlení do Prahy opět se uvázal v spoluredakci Živy. Dle obnovených stanov Musea obdržel sbor v běžícím roku novou, od c. k. místodržitelstva již potvrzenou instrukci, která mu uděluje právo, s výhradou potvrzení se strany správního výboru voliti údy dopisující, jenž mají úlohu nejenom pečovati o prospěch Matice České a zakladatelů jejích, nýbrž i zřetel svůj obraceti na vše, co může sloužiti k lepšímu seznaní národa našeho v ohledu jazykovém i ethnografickém, jakož vyloženo jest ve zvláštní instrukci.

Dle stanov musejních přestane pro Matici povinnost, třetinu vkladů zakladatelských kapitalisovati, až základní jistina její dosáhne 100.000 zl. Pak Matice ovšem bude vládnouti většími peněžitými prostředky na vydávání knih, a zakladatelům Matice vyroste z toho podstatné výhody. Jak vykazují účty, obnáší jmění Matice České ku konci r. 1862 125.498 zl. 67 kr.

Konečně zbývá ještě podati zprávu o stavu jmění samého ústavu našeho. Jmění to koncem roku 1862 jeví 41.482 zl. 84 kr. RV., a 393 zl. 84 a půl kr. na stříbře. U srovnání s rokem 1861 jeví se přírostek 424 zl. zl. 55 kr. Z příjmů obnášejí: 1) úroky 1208 zl. 85 kr. RV. a 534 zl. 28 kr. stř. 2) příspěvky údů 4561 zl. 5 kr. 3) užitek z domu 453 zl. 75 kr. 4) mimořádné příjmy ve zprávě mé již vytknuté, pak ažio stříbrných kuponů 949 zl. 37 a půl kr. Ještě jiný příjem, totiž nejvyšším rozhodnutím odpuštěná daň z odkazu p. hr. Frant. Kolovrata v sumě 497 zl. 80 kr., není dosavad vyřízen. Právní zástupce hlavního dědice po hr. Kolovratovi, Jeho Exc. hr. Frant. Lützow, odepřel totiž navrácení zmíněné daně, kterou byl z odkazu našeho již zaplatil, a to proto, poněvadž prý jeho Exc. pan hrabě Lützow za příčinou toho odkazu již byl Museu učinil dar 500 zl. Proti takovému nepravému pojetí věci obrátil se již výbor náš k samé Jeho Exc. p. hr. Lützovu; dosavad však ta záležitost není vyřízena. Z vydajů obnášejí: 1) služné a pense 3781 zl. 87 a půl kr., 2) dotace sborů 315 zl.; 3) výlohy na knihovnu 1766 zl. 48 kr., 4) výlohy pro sbírky přírodnické 245 zl. 56 kr., 5) vydání domovní 611 zl. 8 kr. 6) daně a pojištné 260 zl. 55 kr., 7) výlohy kancelářské 642 zl. 22 kr., 8) rozličná vydání 220 zl. RV. a 294 zl. 78 kr. stř.

Po přečtené zprávě jednatelské přikročil historiograf Palacky k přednášce velmi zajímavé

a šťastné a sice o deskách cemských, českých a moravských, kterážto přednáška s vděčností přijata jest. Po něm měl p. prof. Reuss přednášku „o znenáhlém rozvoji ústrojného života v Čechách,“ která ne méně zajímala.

Na to sděluje p. předseda, že právě došla odpověď městské rady stranu stavebního místa musejního a sice odpověď odporná. Dr. Rieger navrhuje, aby výbor musejní vznesl opětnou žádost k obecnímu zastupitelstvu, by přenecháno bylo stavební místo musea zdarma aneb za levnou cenu buď na dobytčím trhu aneb na „rejdišti,“ dle znalců místě to příhodném. Kterýžto návrh přijímá se jednohlasně. Prof. Purkyně sděluje, že on nevidět vyzí spis o české akademii. Na to přikročeno k volbám čtyr údů do výboru a zvoleni jsou opět pp. Vocel, Purkyně, Reuss a Wenzig. Za revisory zvoleni jsou zkušenací pp. Štorch, Rambousek a Zap. O jedné hodině ukončena schůze.

— *O ředitelství Pražských divadel*, českého i německého, zamýšlí ucházeti se též p. Friedland, někdy majitel zdejší plynárny. Pan Friedland kontrahovati chce jen pod tou výminkou, obdrží-li ředitelství obou divadel.

— *Tělocvičná jednota „Sokol“* uspořádá dne 27., 28. a 29. t. m. velký výlet. První den (27.) v sobotu večer se vyjde z Prahy do Říčan, kdež uchystán nocleh. Druhý den ráno přijde se do Šternberka na oběd a odtud do Benešova opět na nocleh. Třetí den nastoupí přes Jílové a odtud po Vltavě zpáteční cesta do Prahy.

— *Druhý koncert „Hlaholu“* dne 7. června v sále Žofínském, těšil se nejen z velmi četné návštěvy, nýbrž i ze skvělého výsledku. Program sestával téměř úplně ze zdařilých sborů. Ze staročeských písní, jež ád spolku J. L. Zvonař obratně ve sbor upravil, vyniká zvláště druhá píseň valetuplnou myšlénkou. Nejlepším číslem programu byl Zeleňského polský sbor „Chór strzelców,“ jenž veskrz charakteristickým spracováním a dobrou vhodnou harmonií se honosí. Příkré modulace omluviti možno tím, že skladatel právě jimi chtěl charakterisovati bujarost i řáznost honců. Sentimentální sbor „Zbezpečení“ od L. Procházky, propleten jest příjemnou melodií, již bas velmi trefně provází. P. Křížkovský jest znám co výtečný skladatel několika sborů, které by mnohým za vzor sloužiti mohly. Jeho „Dar za lásku“ jest poměrně nejslabší práce mezi všemi sbory, jež sme v koncertě tomto slyšeli. Zpracování hodí se spíše pro orchestr nežli pro zpěváky, jež daremně namáhá, aniž by to celku valně přispělo, načež již rozvláčné opakování slov:

„Aj já vím hruštičku planú
a půjdu vylezu na ňú,“

patrně poukazuje. Možná, že rozvedením tímto chtěl charakterisovati skladatel svůj sbor; pak ale pochybil v smyslu sboru, jenž dar za lásku vyznačiti má. Není nám známo, zda-li též P. Křížkovský sbor svůj dle některé národní melodie spracoval; tušíme ale, že jest to samostatná práce. V pádu posledním chybil skladatel i v tom, že vpletl do sboru melodii druhou, která pro svou triviálnost se k tak něžnému předmětu, jaký text líčí, naprosto nehodí. Zpracování prvního oddílu jest ale vzdor chybnému směru velmi pečlivé a svědčí o harmonické znalosti. Sbor ten musel býti opakován. Následující sbor „Ráno“ s fugatem se končící, jest velmi důkladná práce činného I. L. Zvonaře. Taktéž pečlivě spracován jest Měchurův charakteristický sbor „Zpěv podloudníkův“ na slova J. Jahna. Dvojsbor, vlastně ale „Lovecká“ od A. Pozděny poutal naši pozornost trefným a promyšleným zpracováním a byl by i u obecenstva více získal, kdyby se byla tempa v tom smyslu volila, jak toho sbor, nemá-li se s něho právě to setříti, co sbor onen vlastně ohrožuje, nevyhnutelně žádá. Netřeba na to již poukazovat, že v slovech „Hurá,“ „La la“ bujarost naznačena jest a tudíž volnější tempo nevhodné by bylo. Doprovázení basu jest velmi shodné; nevyniklo však v té míře, neb byl bas poměrně k tenorovým hlasům slabý. K. Slavíkův sbor „26. srpen“ s průvodem 4 pozoun na slova A. Šmilovského ukončil koncert. Doprovázení pozouny bylo matné, ani čistě zeladěny nebyly. Všechny sbory mimo poslední, byly po prvé provozovány, čímž se zajisté dobrá snaha čackého spolku chvalně osvědčila. Provedení pod obezřelým řízením p. Hellera bylo pečlivé a svědčilo o vší možné péči při nastudování.

— *Hrabě V. Pötting-Persing*, podplukovník v král. španělském vojště, jenž v únoru t. r. ve Vídni byl zemřel, odkázal svou sbírku knih bibliotéce českého musea.

— *Zpěvák Píšek* dán jest ku své žádosti na odpočinutí. Na uznání zásluh o dvorní divadlo v Stuttgartě po čas 20letého působení svého obdržel velkou zlatou medalii pro umění a vědu s dovolením, nositi ji na stužce řádu korunového.

— *Nadace umělcům*. Statní ministr udělil z 10.000 zl., určených k nadacím pro potřebné, však nadějné umělce, těmto umělcům z Čech nadaci: malíři Gabrielu Maxovi z Prahy, sochaři Jos. Rintovi, vzorkáři Tom. Seidanovi z Prahy, sochaři Lud. Šimkovi z Prahy, sochaři Ant. Wagnerovi z Králové Dvora.

— *„Knihopisného slovníka československého,“* vydávaného nákladem Kobrovým od Františka Douchy, přispěním Jos. Al. Dundra a Frant.

Aug. Urbánka vyšel právě sešit 1., jenž obsahuje knihy „Abc — Geschichte."

— „*Hlahol*," společenský zpěvník, jejž sestavili E. Z. a Jos. R. Vilímek, vyšel ve Slovanském kněhkupectví v druhém, znova spracovaném a rozmnoženém vydání.

— „*Pěstouna Moravského*," vychovatelského to časopisu, jehož redaktorem jest učitel Ant. A. Víták, vyšlo číslo 4.; obsah jeho jest tento: „Zpráva odboru sněmovního pro zlepšení stavu učitelů národních škol na Moravě." — „Slovo o placení učitelů dle daně." — „Rozjímání, jak může a má učitel k mravopočestnému chování lidstva přispívati" od Jana Valíčka. — „Výklad čl. 86. z 2. čítanky „Vnitřek země" od J. Černocha. — „Z denníku učitele Josefa V. Nikolaus" podává Al. z Drahejšova. Následují „zprávy," „drobnosti," a t. d. — Přejeme listu tomu zdaru.

— „*Hospodář Moravský*," list věnovaný záležitostem a spolkům hospodářským na Moravě, počal vycházeti redakcí prof. J. K. Demla.

— *Z Tábora*. Dne 31. května dávali ochotníci zdejší „Diblík"; čistý výnos určen byl k reservnímu fondu měšťanské Táborské záložny; — návštěva byla četná, ale očekávala se četnější. — Hned na to dne 1. června dávala společnost vdovy Prokopovy řízením Čížkovým první své představení: „Chudý písničkář." Hra byla slušná, my na venkově musíme říci pěkná, nebo nechceme-li do Prahy do divadla, jinde na venkově bychom as marně pěknější hledali. Někteří údové učinili od času, co sme jich neviděli, značný pokrok; role byly patřičně rozděleny, souhra dobrá. Návštěva byla četná a obecenstvo štědře odměňovalo herce potleskem. Bude-li společnost dále pokračovati jak začala, lze jí přes všecku nepříznivou divadlu roční dobu dobrý zdar prorokovati. Že již podruhé společnost v letní době do Tábora přichází, podotkli již mnozí a někteří s nevolí na to hledí, že v zimě nepřišla. Jiní opět myslí, že zdejší velká divadelní místnost v zimě mnoho topiva spotřebuje a tak příliš velké výlohy dělá. Nechci v tom rozhodovat; podotýkám toliko, že to obrázek k dlouhé a zdlouhavé písničce o nedostatcích kráso-umných zábav na venkově.

J.

Směs.

* *Dýchání*. Obor vzduchový obkličuje po vrch země naší asi dvanácte mil zvýše. Dutina hrudní u člověka obsahuje skoro dvě stě krychl. palců vzduchu. Při pravidelném dýchání pojímá člověk do sebe asi 20 krychl. palců vzduchu a vypouští střídavě totéž množství, jež obnáší asi tolik, co krychlový obsah úplně srostlého pomeranče. Vdychání a opětné vypouštění vzduchu děje se asi patnáctkráte za jednu minutu. Takto spotřebuje člověk za jednu minutu asi šestinu krychl. stopy vzduchu. Vzduch, jejž člověk vypouští z plic, jest již nakažen a nehodí se více pro plíce naše. Ježto se vypuštěný vzduch mísí opět s čistým vzduchem v obyčejném oboru, pokazí se každým vydýchnutím asi 3—4 stopy vzduchu. Odstraňování vzduchu pokaženého a nahražení tohoto vzduchem čistým děje se následovně: Dech z prsou se proudící jest téže teploty jako živé tělo a sice asi 29 stupňů R. Teplem se vzduch roztahuje, pročež jest vzduch z prsou vypuštěný mnohem lehčí a povznáší a rozšiřuje se v atmosféře. Tímto výkonem povstanou ve vzduchu obyčejném znamenité pohyby, jež nazýváme větry. Tyto vše spolu mísí a tak podporují ony proměny, které mají působiti vůbec na sčištění vzduchu pokaženého. Kdoby tedy, čta řádky tyto, nepřál sobě, by mohl přesídliti se alespoň časem na venek, kde poměrně mnohem méně vzduchu se pokazí, nežli v městech příliš zalidněných?

Fr. G—l.

Dopisy redakce.

Panu L. J. N. v P. Vaše první, jak ste ji nyní spracoval, nemá pražádné ceny. Před tím unavila rozvláčností, nyní ale nemá významu ani za mák. Mýlíte se velmi, myslíte-li, že se dá taková píseň přepracovat v několika nedělích. Přepracování jest časem těžší, než původní koncepce, a uplynou snad léta, než se šťastně podaří. Poetické naladění nezávisí od toho, zasednem-li k veršům, a více ste při tomto přepracování věru neučinil. Druhé upotřebíme; třetí však jest pouhá variace druhé a to bezvýznamná.

Panu A—Ž. zde. Myslíme, že nadání máte, ač ještě nedospělo k jakémusi rozvinutí. Verš Váš jest lehký, hladký, ale někdy také bez ceny. Co do obsahu, přetěžkáváte se místy obrazy, místy jich zase málo (k mladosti). Ballady Vaše mají všecky jednu základní myšlénku a to je činí jednotvárnými Nejlepší by byla „Dva bratři." Ale musela by býti kratší, aby pointy byly ostřejší; špatným rýmem na konci učinil ste ji v nynější formě naprosto nemožnou. „Noční jízda" jest vypůjčena z Mickiewiczova „Vojvody na čekání," a „Poselství" jest pouhá událost, nemající hlubší myšlénky. Časem, při důkladném a všestranném studování k něčemu dospějete.

Panu J. J. T. zde. Povídku sme obdrželi a co nejdříve přečteme. Báseň z polského nemá ceny.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském knėhkupectví v nov. alejích č. 136. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 25. — 18. června 1863. — XIII. ročník.

Radonić.

Radonić je statný, dělný druh,
vládne bystrým okem, pádnou dlaní.
Hrd je naň rekovných přátel kruh
a ni turčín sám ho nepohaní,
ač mu, kam jen sáhá horstva lem,
Radonića jmeno přístrachem.

Štěstí však host bývá vrtkavý,
odvaha je slepá; nezná mezí,
nedbá lsti a boj byl krvavý —
Radonić teď v drápech turků vězí.
Chmurným okem, přec však bez trudu,
hledí vstříc krutému osudu.

„Giaure slyš!‘ se ozve šeptem hlas
okéncem se do vězení dera;
„tu je dýka, skonči, dokud čas —
venku čeká kůl a muka sterá!“
Malé okénce se odcloní,
a v tom ocel o zem zazvoní.

Zdvihá plenik ocel kalenou,
radost v oku smělém zableskne se.
„Muka — kůl? — nuž ať mne třeba drou,
hrozby Černohorec nelekne se;
Černohorec zná jen turky bít,
dokud možno, chce a bude žít!“

Venku jásot: trčíť vzhůru kůl,
v ohni rozžehávají se kleště,
smůla tu a onde opět sůl,
a tak mnohých příprav zřít tu ještě;
krutý nastal asi vězni den —
hoj, tam jde již, stráží provázen.

Chátra ustupuje na stranu,
Černohorec kráčí pevným krokem;
chátra okazuje k jehlanu,
Černohorec naň zří jasným okem;
v zástupu všem jedinou jen tvář
nadchla růměnem soucitu zář.

Pleník došel hrdě k jehlanu;
na oři, hle, aga k němu bočí,
aby dostal vězně na ránu —
a již bičem nad hlavou mu točí.
Slyš však, co to za zděšený křik,
jenž prorývá shluklých turků šik! —

Aga — Černohorec, jeden muž!
oř se pod dvojatým jezdcem zpíná —
pleník svírá agu úž a úž,
až se z úst mu pění vzteku slina.
„Seď jen, turče, hezky z ticha seď —
a ty, oři, s větry v závod leť!“

Jakby chápal svojí oslavy,
poslušen je vraník hovoření:
skokem jest již turkům přes hlavy,
ti se třesou strachem poraženi;
v zástupu všem jedinou jen tvář
nadchla veselosti jasná zář.

Když pak oř docválal k patě hor,
srazí Černohorec agu dolů:
„Nechci dél ti býti na úkor,
turče, dlouho dost sme jeli spolů —
jdi a zvěstuj luze zaječí:
Radonić že opět v bezpečí!“

Boh. Janda.

Dcera beležníkova.*)

Novela ze srbského života od *Damjana Pavloviće.*

(Přeloženo z rukopisu.)

I.

Pokud se dědina Č. v Báčce pamatuje, nesběhla se tu posud událost tak značná a žalostivá. Celá dědina se pobouřila a o jiném nebylo hovoru, než o jedné a téže věci.

Když se potkali dva známí, ani poctivě se nepozdravili a již jeden druhého se tázal:

---

*) Ve venkovských obcích koruny uherské, kteréž mají působnost mnohem širší než obce české, vyhotovuje listiny a dopisy zvláštní notář, který se zove *seoski bilježnik* neb *beležnik*.

„Pro pána boha, příteli, je to pravda —?“

Ani nedokončil a druhý již smutně kýval hlavou.

Nebylo též ani potřebí odpovědi; žalostně odpovídaly zvony s věže kostelní.

Zvony zajisté jako by nebyly zvonily zněním obyčejným; zněly hlasem smutným, velmi smutným.

Takovýto hlas rozléhal se zvláště v jednom domě, v onom, který stál v rohu proti dvoru statkářovu.

Pakli si se k domu přiblížil, bys i neslyšel pláč a žalování: již svíce, jež na stole hořely, nezvěstovaly nic dobrého.

Tělo mrtvé leželo na prkně, mrtvé tělo — beležníkovo.

Jeho oplakávaly skormoucená manželka, oplakávala odrostlejší již dcera a ještě dvě nedospělé dítky.

Pro smrt beležníkovu rozhostila se žalost po celé dědině; neboť o něm mohlo se v pravdě říci, že byl miláčkem celé dědiny.

A přednosti beležníkovy, pro něž u vesničanů požíval lásky, smrt ještě zvýšila.

Vždy nám jest milejší to, čeho nemáme. Dobré známe lépe ceniti, když sme je již ztratili.

Každý ve vsi dnes živě sobě připomínal jednotlivé rysy z života beležníkova. Zdálo se každému, jako by jej viděl, kterak za letního poledne domů se vrací z obecního domu.

Bylo-li horko, chodíval s hlavou obnaženou stínem stromoví, které stálo vysázeno po obou stranách hlavní ulice. Velmi laskavě se děkoval, kdykoliv ho kdo z osadníků pozdravil, a pozdravovali ho všickni napořád. Děti mu obyčejně ruce líbaly a z obličeje bylo mu vidět, že mu to milé. Každému dítěti věděl otcovské slovo promluviti a často vybíral ze šátku ovoce, jež domů nesl, a rozdával mezi dítky. Ale podílel jenom dobrých dětí; zlé nesměly k němu ani přistoupiti, bály se ho jako živa ohně.

Když takto chládkem se procházel, zřídka kráčel mlčky. Polohlasně prozpěvoval nejznámější písně církevní. Pobožnost byla přední vlastností jeho duše — a to vše líbilo se prostým a dobrým vesničanům, proto jej chovali v takové lásce. Žalost dostatečně osvědčovala jejich lásku.

Žalost jejich byla veliká, ale daleko větší zármutek musil tížiti srdce manželky i dítek. I ony připomínaly sobě dnes dobrodiní, které otcem svým byly ztratily. Srdce jim žalostí pukalo, neboť ztratily dnes otce, tak dobrého otce, jakého nikdo víc ve světě nemá. Zapomínaly dnes, kterak býval otec přísným, jak často ostře je káral ba i trestal, kdykoli matky nebyly poslechly. Dnes jako by vřelé slzy jejich byly Pronikly záclony, které jim oči zakrývaly, že nemohly dosud prohlednouti, kterak přísnost otcova chce jen dobrému dítek svých.

Vše to jen množilo žalost, množilo slzy jejich.

Nadarmo těšili jich příbuzní a známí obyčejnou řečí, kterak všichni musíme umříti, že dnes řad je na jednom, zejtra na druhém — tyto řeči proudy slz jejich nestavily.

A nebraňte vřelým slzám.

Slabému srdci lidskému slzy jsou lékem pro bolest žalu a zármutku. Horkými slzami, které v nehodách nám kanou, jakoby vytékala i žalost, kterou jest přeplněno srdce naše.

Snad že i těmto chudinkám slzami unikne i bolest veliká.

II.

Tomu je už týden, co starého beležníka pochovali.

Podle obyčeje vyšla žena jeho osmý den s dětmi a známými na hřbitov.

Téhož dne nejstarší dítě beležníkovo, *Mára*, seděla odpoledne doma blízko okna, jež bylo na ulici; ale slzavé oči její nepohlížely na ulici.

Hluboký žal kalil její zrak a klonil oči k zemi. Měla před sebou drobné vyšívání, i ačkoli se již soumrak počal blížiti, přece se nutila k práci a nechtěla přestati.

Matka seděla u stolu proti Máře. Hlavu starostmi stiženou opírala na ruku. Nebylo potřebí ptáti se jí, kterak jest jí; slzavé oči zřejmě pravily, kterak mysl její jest zakalena.

„Maminko naše, my bychom zas jedly, dej nám chleba!“ volaly dvě dítky, jež dotud v koutě byly si hrály.

Matka vstala, ukrojila chleba dětem a bezděčně vyklouzla jí slova:

„Odpusť pán bůh! kdy se ty děti nasytí!“

Jak to byla dobrá máti! Milovala dítky jako duši svoji, a nyní úkorná slova, ač bezděky, přece z úst jí vyklouzla.

Ale ona je pronesla tiše, sama nevědouc kterak. Děti malé jich též neslyšely, ale slyšela je Mára.

Mára porozuměla, co matka tím chtěla říci; porozuměla a dala se do pláče.

„Neplač, Máro, tys moje výživa. Nekaz sobě očí. Bůh je dobrotivý, on nás neopustí.“

„Matko, drahá matko! čtyry lidi sluší vyživiti. A co mohou dvě slabé ruce vydělati?“

Lkání přerušilo její slova.

„I neplač, milé dítě; i já tobě budu na pomoc, pokud budu moci. Ač mně bůh i odjal zraku, posud mám zdravé ruce.“

To sotva vyslovila matka dceři na útěchu, neboť pláč dusil její slova.

„Nemohu to, matko, déle vydržeti; síly mne již opouštějí. Já si budu zoufati.“

Takto bědovala Mára. A mohla-li jinak činiti?

Mára byla děvče dobrého srdce, nevinná, jako jehně. I zlé i dobré příliš sobě k srdci připouštěla, nerozvažujíc o následcích.

A tak i břímě, které smrtí otcovou na ni padlo, obtížilo zcela i její mysl.

Po beležníkovi nižádného jmění nezůstalo. Čtvero lidí slušelo nyní vyživovati, a to vše na její dvě ruce spoléhalo.

A to by i na muže dost bylo; což pak pro ni slabou ženštinu, která ještě má srdce tak měkké!

Pro dobré srdce její otec ji nejvíce miloval. Jestli ji kdy jenom káral jako dítě, dala se do pláče a pak opět znala se tak vinouti okolo otce, že jí musel vše odpustiti.

Však jedenkrát se na ni velmi rozhněval.

Bylo to v zimě, když se beležník domů vracel. Jako střela by mu byla projela srdcem, když jda kolem oken svého domu, slyšel nářek ve světnici.

Vstoupil, a to Mára bědovala plným hlasem:

„Ó té hanby pro mne nevinnou! Jen co svět tomu řekne!“

Přibyl jí novorozený bratříček, a Mára myslila, že to před světem bůh ví jaká hanba, když už je v domě děvče na vdání.

Na to se otec tak rozhorlil, jako nikdy až posud. A Mára na to jen se strachem zpomínala.

Takto i nyní hluboce se dotklo jejího srdce neštěstí, kteréž ji potkalo nenadále.

Kéž by jí aspoň od někud bylo naděje nebo útěchy! Kterak matka horkými slzami měla ji utěšiti?

Někdo zaklepal na dvéře.

Byl to Milovan, mladý obchodník ze vsi.

Jako by sám bůh jej byl poslal.

I matka i Mára jako by na novo oživěli.

Milovan byl domácí přítel rodiny beležníkovy a též snoubenec Mářin.

Poslední slova otce umírajícího byla:

„Máro, cti Milovana — budiž jeho — to jest poslední vůle moje!“

Ale v tom okamžení ni Mára, ni matka na to nezpomenuly.

Zaradovaly se ani nevědouce, proč.

Zaradovaly se, poněvadž spatřovaly v něm známého, jehož srdce sdíleti bude s nimi žalost jejich; spatřovaly v něm srdce mužské, které jich slabých bude moci potěšiti.

A zajisté každé, i nejobyčejnější slovo Milovanovo bylo balsámem jejích srdcím. On jim slíbil, že se bude starati, kterak jim i výživu obstará.

Ještě šťastni jsou lidé, že s neštěstím, které jich potká, roste jim v srdci víra i naděje.

By toho nebylo, bídní lidé zoufati by museli!

III.

Milovan v skutku dostál slovu.

Kdykoli se naskytla příležitost, že mohl opatřiti práci Máře i matce její, nevážil trudu, jen aby jim prokázal dobrou svoji vůli.

Ba bože, byla však to slabá pomoc; neboť i matce i Máři bylo se mučiti. Mára musela očí svých namáhati, od ranního jitra do pozdní noci cizím lidem šijíc, a matka při starosti své musela nejtrudnější práce vykonávati.

Z toho bolelo srdce Milovana. Jedinou ještě útěchou mu byla naděje, že skromné jmění s Márou jakožto s chotí svou brzy bude sdíleti a takto i matce pomocen bude.

Posavad ovšem nemohlo řeči býti o svatbě. Veliká žalost i matky i dcery byla tomu překážkou. Ale Milovan v lásce své tím se těšil, že vůle otcova na smrtelné posteli Máru jemu poručila.

A zdali pak se mohl důvěřovat též v srdce Mářino?

Ještě za života otcova přicházel Milovan do domu beležníkova jako známý; bylť dům beležníkův každému poctivému člověku otevřen, a jeho pohostinnost, pravá srbská pohostinnost, každému byla známa.

Milovan byl člověk poctivý. O něm nikdo neznal zlého slova. Ale byl chudý. To zdržovalo otce, že ruky dceřiny dříve jemu nepřislíbil.

Ale smrt a starost, kterak bez mužské ochrany po sobě zůstavuje ženu, Máru a ještě dvě nedospělé dítky, spůsobily, že na smrtelném loži vyzval dceru, aby ruky své zadala Milovanovi.

Hluboká žalost, kterouž bylo naplněno srdce Mary, vidoucí otce na smrtelném loži, potlačila každý jiný cit. Těžký zármutek zaplavil všecky druhé myšlénky její.

Žalost a neštěstí potlačí city i v nejjemnějším srdci lidském.

A chování se Máry k Milovanu bylo stejné, jak za života otcova, tak po smrti jeho.

Ona vždy jej považovala za známého a přítele domu.

Snad že se Milovan v srdci někdy zarmoutil pro chladnost Mářinu; neboť byl srdce citelného; ale opět ji při sobě ospravedlnil, že Mára truchlila pro otce.

Ale bylo ještě něco zcela jiného, co jej mnohem více tížilo a v srdci nepokojilo.

V dům beležníkův přicházel od některé doby též dozorce spahinských (panských) statků, Branko, člověk mladý a podle světa.

K němu i matka i Mára chovaly se velmi laskavě a uctivě. A on toho též zasluhoval. Bylo viděti, že i jeho srdce dotýkala se strasť nešťastné rodiny. Neb kdekoli byla příležitost, rád jim byl ve všem na pomoc. Jestli matka nebo Mára prací svou mu posloužily, bohatě se odměnoval.

Takto choval se i k ostatním lidem ze vsi, kteří byli v nouzi a nesnázi, a proto se o něm nejlepší pověst roznesla.

V tom se mu Milovan ovšem nemohl vyrovnati, a to jej tím více bolelo. A mimo to nebyly mu po vůli pohledy plné ohně, kterými dozorce často Máru stíhal.

I o Máře začal pochybovati.

„Ba, ona mne nemiluje! A snad nikdy ani mne nemilovala!“

Při těchto myšlénkách zakalily se oči Milovanu. Těžký oblak žalu pokryl mu jasné čelo, a najednou jakoby mu zasvitla nová myšlénka.

Šel k Máře, aby ji upamatoval na poslední slova otcova. Zapomněl v tom okamžení, kterak horoucně ji miloval v srdci svém.

Došel k Máře.

Ale když se setkal s libým a žalostivým pohledem jejím, jako by se mu byl rozehřál led tvrdé jeho vůle.

„Ó kterak bych měl ještě více zarmucovati žalné její srdce!“

Tak ukrotil se Milovan a v pobouřeném srdci uhostila se opět naděje.

Důvěřoval v čas, že tento znova útěchou jej oblaží.

(Dokončení.)

Nechte mě zpívat!

Nechte mě zpívat! srdce moje mladé
po písni práhne jako noc po luně,
nechte mě písní vyslovit ty city,
jimiž to moje bujné srdce stůně.
Nevždycky labuť píseň svoji pěje,
nevždycky pěvec stejné zvuky loudí:
ta lásky říš se brzy pod ním ssuje
a noha jeho jinam pak zabloudí.

Nechte mě zpívat! vždyť i doba přijde,
nade mnou kde se tichý růvek sklene;
pak zmlknou na věky ta ústa zpěvná
a srdce na vše, na vše zapomene,
a bude šťastno, pakli na hrob tmavý
ta jedna duše vstoupí, již sem ctíval,
a tichou slzou posvětí ty písně,
jež sem jí z plné duše hloubky zpíval.

Nechte mě zpívat! ještě doba zpěvu —
nechte mě zpívat, nežli přijdou činy;
pak meč uchopím vlasti na úlevu
a postavím se mezi věrné syny.
Až skutky budu místo písní pěstit,
a srdce v meči bude se ozývat:
pak přál bych sobě naposledy žíti
a s mečem v ruce naposledy zpívat!

Lud. Jar. Nový.

Dvojí svatba.

Obrázek z lidu. Nakreslil *Jos. J. Kořán.*

(Pokračování.)

Bětuška vstoupila do sednice. „Kde pak máš Barboru?“ tázal se otec.

„Je v síni, nechce sem jíti.“

„To je hezké!“ smál se starý; „tys jí bez pochyby vše vyzvonila, proto se stydí a nechce vstoupiti; když ale došla až za dvéře, může si je také otevříti; buďsi, otevru je sám.“

Po slovech těchto přikročil ku dveřím a Barušku do jizby vnutil. Tato se zarděla po celém obličeji; aby rozpakům se vyhnula, k ženským za stůl přisedla a hned dráti počala.

Bětuška nemohla se smíchu zdržeti; v matce to vřelo, že starý takové věci vyvádí, rychtář ale spokojeně se usmívaje myšlénky své k namlouvání sbíral.

„Milé dítky,“ počal konečně, „rád jiným k štěstí pomáhám a největší blažeností mě naplňuje, vidím-li okolo sebe spokojené tváře. Znám i Vaška Křepelkovic i tebe Baruško, do očí chváliti vás nebudu, o tom ale jsem přesvědčen, že se za sebe

dobře hodíte. Řekni mi tedy, Baruško, na své dobré svědomí, zdà-li si Vaška vezmeš a budeš-li jej milovati?“

Pantáta upřel zraky své na Barušku. Tato však ještě níženji sklopila hlavičku. Mlčela.

„Tatínku! já odpovím místo ní. Ona Vaška už dávno návidí a pravila mi po cestě, žeby nejšťastnější na světě se stala, kdyby Vašek chtěl si ji vzíti.“

„Vyjednáno tedy!“ radoval se Novák, „musíme také rodiče dohromady svésti; ty, Bětuško, doskoč ještě k Vondráčkovům, aby sem oba hned přišli, a ty, Václave, dojdi pro mamičku; co má býti, ať se stane, žádnóu jenom polovičatosť, dobrou věc třeba uspíšiti!“

Bětuška odběhla. „Počkej!“ pravil starý Křepelka ku synu svému, který se stoličky se pozvedl, aby matku přivedl; „počkej, já sám pro ni dojdu a povím jí napřed, co sme vyjednali.“ Odešel.

Rychtář zase přecházel po světnici. Panímáma nechala draní a obrátivši se chvíli na Václava pohlížela. „Jak pak je ti u srdce!“ tázala se ho; „zdá mi se, že pláčeš. Což se ti Baruška nelíbí?“

„I — líbí — ale —“ a zamlčel se a slzy z očí se mu vyhrnuly.

„Je-li ti to proti mysli,“ hovořila panímáma dále, „nebudeme tě nutit. Nechceme, abys po tom na nás naříkal.“

„Vždyť já si ji rád vezmu“ pravil Václav a zase dvě slzy na ruku mu ukáply.

„Dělej, jak rozumíš.“ Panímáma se obrátila a pilně drala.

Přišla Bětuška a s ní Vondráčkovic. „Vítám vás, švaře a švakrová; posaďte se u nás, abyste nám spaní neodnesli,“ pobízela panímáma.

Posadili se.

„Víte snad již“ zastavil se Novák před nimi, „na čem sme se usnesli? — Třeba tedy vašeho svolení toliko.“

Vstoupil Křepelka a za ním manželka jeho.

„Teď jsme tu všickni,“ pravil hospodář, „vyslovte se tedy upřímně, vy rodičové, zda-li v to svolujete, aby Baruška a Vašek za sebe se vzali?“

„My nemáme nic proti tomu“ pravil Vondráček; „a naše vůle je to také,“ potvrdil Křepelka.

„Nuže tedy táži se tebe, Vašku: zda-li si Barušku vezmeš?“ „Vezmu,“ odvětil hoch bez rozmýšlení. „A ty Baruško?“ „Já ze srdce ráda!“ Bětuška se zasmála.

„Pojďte sem oba!“

Všickni s podivením na rychtáře hleděli, co bude dělati. Ten vložil Baruščinu levou ruku do pravé Vaškovy. „Teď klekněte!“ poručil jim. „Vy, Vondráčková, podejte levou ruku Křepelkovi, a vy Křepelková spojte se s Vondráčkem. Tak je to dobře!“ chválil Novák.

„Rodiče, požehnejte dítkám svým!“ velel dále.

„Ve jménu Otce, i Syna, i Ducha sv.“ říkali jeden po druhém ruce na hlavy klečících kladouce.

„Já vám též žehnám a přeji vám štěstí a boží požehnání na této zemi!“ dokončil námluvce. „Povstaňte!“

Vondráčková i Křepelková slzely, Václav pláčem až usedal, i ostatní patrně byli pohnuti; jenom Baruška, zdálo se, radosť v srdci svém cítila, že Václava, hocha milovaného, dostane.

„Zasė dva lidé šťastni!" radoval se rychtář. „Teď musíme se starati, aby byla svatba co nejdříve, neboť masopustu na krátku. Pozejtří máme neděli, tu budeme míti pokdy a uděláme smlouvy, pro cedulku sám s Václavem na kancelář dojdu. Vy starejte se, abyste řádnou veselku vystrojili; co na nás, my vám rádi ve všem pomůžeme, teď jděte s pánem bohem!"

Rodiče poděkovavše rychtáři, dali všem s pánem bohem a odešli; s nimi odebrala se i Baruška. Křepelka se synem usedli k šití.

III.

V úterý masopustní byly celé N....... na nohou. Nejvíce však lidu nahromadilo se před Vondráčkovic. Zatřepetala trubka, zapráskalo se biči, zavýskali rozjaření hosté a svatba u veselém pochodu vyjela ze dvorečka do kostela. Na prvním voze seděli hudebníci silným dechem nepříliš souzvučných tónů z trubek a klarinetů vyrážejíce. Za nimi na druhém voze seděli družba Pepík Tomáškovic s nevěstou a jim naproti družička, Bětuška, se ženichem. Na třetím voze jedou ostatní svatebníci. Vše veselo, každý výská a zpívá. Nevěsta blažeností usmívá se a žertuje s družičkou i s družbou, jenom Václav je smuten. Neslyší ani jejich otázky, ani zpěvy svatebníkův, ani vřískavou hudbu, která jindy v nohou mu hrávala, ba ani ty četné výstřely z pušek a bambitek nejsou s to, aby jej vytrhly. Klopí hlavu, obličej potažen jest chmůrami, oko časem se zakoulí a zajiskří, že až hrůza z něho. Divné to asi myšlénky probíhají mu mozek. Družba trhne jím. Václav se lekne, jakoby had jej uštknul a hned zase bezcitným se jeví. Což vyletěla z něho ta duše, jindy plná života?

Nevěsta i družička přestaly žertovat, i je to dojímá; družba snaží se, aby je rozveselil; než nejde to. Všickni na tom voze umlkli. Tak pěkně bílo v té boží přírodě, vše jakoby se usmívalo a ženich zamračeně před se hledí.

Dojeli kostela a usedli do stolic; odbývaly se služby boží. Každý otevřel svoje modlitby a prosby k hospodinu vysílal. Jenom ženich seděl jako bez ducha, bez cíle před sebe zíraje. Konečně přišel kostelník a snoubence vyzval, aby k oltáři přistoupili. Ženich i nevěsta na stupních oltáře poklekli. Najednou však vzchopí se Václav, odstrčí na straně stojícího kostelníka, přeskočí ministrantovi klečícímu nohy a vstoupí do sakristie. Hosté všickni povstanou, slyšeti šumění a hlasité mluvení, někteří hlavními dveřmi vyjdou z kostela, aby Václava zadrželi, ten však již ubíhá i ze hřbitova a bez čepice domů pádí.

Letí s větry o závod, zdaž bez účele? Snad chce si zoufati, snad chce vrhnout se v chladnou Vltavu? Snad spěchá pryč v širý svět? Již blíží se k rodné vísce.

Na pokraji stojí osamělá chaloupka; volně vítr vdírá se na hůru, volně i komoru profukuje. Kdykoli silněji zaduje, hýbá se střecha a kus došku v oběť se mu podává. Však on toho nevšímá si; vkročil na dvorek, chopil se řeminku a dřevěnou pozved klapačku stojí v malé jizbě. Čisto zde a klidno. V pravo v koutě malá plotna s kamínkami, na krovcích narovnáno dříví, aby se topením usušilo. Za kamny sedí malý boubelatý hošík a staví si z louče studnu, anižby se o to staral, co se kolem něho děje. V pravém rohu široká postel, která skoro polovic malé světničky zaujímá,

na ní několik skromných peřin, v čisté ale cýchy oblečených. V levém koutě umístěn malý dubový stolek až do běla vydrhnutý. Vedle něho jsou dvě dřevěné židličky. I lavice vedle zdi z kouta za stolem až skoro ku dveřím sáhající svědčí čistotou o pečlivé pořadatelkyni. V levo u samých dveří upevněna jest police. Na ní postaveno několik hrnečkův, větších i menších; dole pod ní visí na hřebících struhadlo, sítko, sekáček a tři pokličky. To je veškeré nářadí v této světničce. V levo, před stolem jest malé okenko jednokřídlé, hranaté jeho tabulky zasazeny jsou v olověných prouž-cích. Málo světla jim proniká; naproti dveřím v čele jest druhé, také jako první. U něho sedí dívka. Zraky její bloudí zasněženou přírodou. Milo na ni pohlednouti. Po příč nahnuta jest k okenku, levá nožka visí jí s lavice, pravá zpod kanafasové sukničky vykukující volně země se dotýká. Ňádra její okrouhlá zvedají se, jako vlnky na jezeru průhledném, zvedají se, jakoby se vybavit chtěly z šátečku cudně je za-krývajícího.

A proč zvedají se? či že slzy, slzy horké v ně zapadají, či že děvče pyšnou kloní šíji?

Proto zvedají se, že bol útrobami jejími zmítá. A proto musí vnadnou hlavičku okrouhlou ručkou podpírati, proto řinou se horké slzy z chrpových očí po lících na chvíli ubledlých. Slzy ty zahalují oko její jako ten sníh hrušku, v poli o samotě stojící, na kterou byla právě pohledla.

„Ach ty rodná družko!“ vyvinulo se jí z ňáder; „také jsi opuštěna jako já! Žádný tě nepolituje, žádný rukou nepohladí. Ty však můžeš i otce i matky postrádati, nikoliv já. Pohledni na mne! Otec pečlivý zhynul mi v lese dřevem pokácen, a matičku dobrotivou brzy nemoc z náručí mi vyrvala. Nalezla sem potom druha milého, život dala bych za něho. Uzdravil srdce moje, naplnil mě pěknými nadějemi. Ó že neoslepły oči moje, než jej poznaly, bych nemusela podruhé umírat! Václave, proč si mě opustil! Václave, přijď, a řekni mi, žes mě nikdy nemiloval, já ti odpustím. Budu boha prosit, abys štěstím oplýval, jenom mi řekni, proč si mě opustil! — Ne, srdce jeho bylo tak soucitné, tak dobrotivé: to není on, on mě má ještě rád, on pro mne si přijde —!“

„Již je tu!“ vyrazil Václav ze sebe, nemoha déle naříkání její poslouchati; „tu mne máš, Haničko, žádná moc na světě nevyrve mne z náručí tvého!“

Úžasem vykřikla Hana; rozepnout rámě a padnout milenci v objetí stalo se mžikem.

„Neoddali tě ještě?“ tázala se po chvíli Hana sepjatýma rukama miláčka za šíji držíc, jakoby se strachovala, aby jí ho neodvedli; „jsi ještě svoboden, jsi posud můj, máš ještě ke mně lásku?“

„Svoboden jsem, tobě patří celé mé srdce, miluji tě více, nežli vlastní svůj život. Víš, že měl sem si vzíti Barboru, vše připravili a zjednali, jeli sme do kostela, ano klečel sem již před oltářem, tu však mne to bodlo u srdce; pomyslil sem si, Hana umírá, a jakási neviditelná moc pudila mne z chrámu, úprkem hnala mne k tobě; vyslechl sem slova čisté tvé duše a v okamžení tom přisáhal sem v srdci, že ti takovou bolest více nespůsobím. Ano, slyš Haničko: jako že chci spasen býti, slibuji ti, že u věrnosti setrvám. Chci hněv otcův nésti, ano i kletby jeho se nestra-chuji, když ty v lásce setrváš!“

„Pán slyší přísahu tvou, pán ať požehná i slibu mému. Tvá jsem věčně!“

„Teď ať někdo opováží se,“ tužil se Václav, „překážky nám v cestu klásti! Láska tvá posilní mne, zase budu vesel, zase s ptáčky o závod budu si zpívati, vždyť Hana mne miluje!“

„Ano, miluji!“ a jako na potvrzení toho sladkými rty hocha svého políbila.

„Musím jíti, srdce moje! Hledali by mě, až se domů vrátí, pro nejbližší dobu musím na hněv otcův se připraviti. S bohem, duše moje; pomodli se, aby bouře tato bez uškození přešla. S bohem!“ pravil, postoupil ku dveřím, ještě jednou se ohledl a odešel.

Rychlým krokem bral se k domu. Zdáloť se mu, že z každého stavení posměvačný obličej jej provází, škodolibá ústa utrhačně naň pokřikují. Tím více tedy pospíchal.

„Vašku!“ volal na něj soused Vondra, „kdepak jsou druzí?“

Vašek neslyšel a dále kvapil. — Již je doma — vstoupí do světnice. Zde spatří macechu.

„Což již jste tu?!“ táže se tato udivena; než Vašek, aby druhým uhnul se otázkám, vkročí do komory a zastrčí za sebou, aby žádný k němu nemohl, posadí se na květovanou truhlu a myšlénkám se oddá.

Nejen Vondra, ale i jiní viděli Václava, jak domů se hnal. Hnedle bylo po celé vsi, že ženich z veselky utekl.

Rozličně hádáno o tom, proč to učinil, v tom ale všickni shodovali se, že utekl asi před oddavkami, ano, vědělo se, že k Ženiškovům zašel. Přece ale s dychtivostí čekali, jakou zprávu o tom svatebníci přivezou. „Už jedou!“ ozval se hlas a všickni pohledli ku křížku na vršek, kdež všechny tři vozy najednou se objevily. Mladí pádili všickni proti nim, aby pravdy se dověděli. Jeden hleděl předstihnout druhého, aby první zvěst o tom uslyšel.

Za čtvrt hodinky věděla celá ves, že Vašek od oltáře utekl. Mnozí běželi ku Křepelkovům, aby viděli, jak ten uprchlý ženich vypadá; marně ale na dvéře tloukli, marně prosili a se posmívali. Václav nepustil k sobě žádného.

Událost tato dlouhý čas bavila mysle vesničanův; bavila je tak dlouho — jak to každému známo — pokud jiná znamenitá událost pozornost jejich na se neobrátila.

IV.

Jest štědrý den. Podívejme se k Novákovům, co se tam letos děje.

Pod oknem troubí pastýř. Děvečka přinesla mu koláč, skrojek vejražkového chleba a pěknou vánočku. Slouha děkuje, přeje šťastné a veselé svátky a zatroubiv podruhé, jde o dům dále.

Jsou po večeři. Hospodář zase usedl s vánočkou ku kamnům a panímáma podle něho. Bětuška sebravši drobty hází je do ohně, aby prý neškodil. Sbírá i kosti z ryb a klade je do zvláštní škatulky a staví v almárku. „Patř Jakube!“ praví ku kočímu; „až oblevi, zakopáš je tam pod Václavku za kůlnou, aby hojně rodila!“

„Proč pak ti Terezka nepomáhá uklizet?“ tázala se hospodyně Bětušky; „vždyť umyje stůl pokaždé říkávajíc, žeby se jí smlouvy rozběhly, kdyby na to zapomněla!“

„Však ona daleko není,“ omlouvala ji Bětuška; „snad donesla matce kus housky.“

Bětuška stavěla poslední mísu na mísník. „Otevřete!“ volala Terezka za dveřmi. Bětuška skočila a otevřela. „Tu jsem“ smála se Terezka, a náručí dříví na zemi vysypala.

„Proč pak je neseš?“ tázala se hospodyně, „vždyť je ho plná kamna, že si tam nebudete moci lehnouti!“

„Terezka mi pověděla, maminko, co chce učinit. Nabrala ho Vaněčkovům a budeme jím topiti, aby nám po celý rok nevyšlo a aby teplo ze sednice se neztrácelo!“

„Hleďme ji! já to sama nevěděla; inu, kůře chce být moudřejší nežli slepice — Zda-li pak také letos přijde k nám chasa; pozvalas je, Bětuško?“

„Učinila sem to, matinko, přesvědčena, že vám to nebude proti vůli; budou zde co nevidět.“

A skutečně počali se dívky i hoši scházeti, a hnedle bylo jich po všech lavicích.

„Sedněte si okolo stolu!“ pobízela rychtářka, „abyste na sebe lépe viděli. Bětuško, postav svíčku na stůl a pobídni je!“

Zasedli za stůl. Z počátku zábava vázla, hnedle ale šlo to u hojném proudu, že bylo radost poslouchati.

„Jsme tu všickni?“ táže se Verunka Bartákovic; „neubyl od lonska žádný?“

Začalo počítání. „Schází nám tedy“ ozvalo se několik hlasův najednou, „Václav, Hana a Baruška!“

„Což je o Hanu a Václava; ale Barušku více neuvidíme,“ pravila rychtářová. „Ta chudák nebude s vámi nikdy více hrávati. Nepomyslila si, když vloni jablko rozkrojivši jedno jadýrko červivé našla, že ten rok neštěstí jí přinese. Já patrně viděla, že z nás ze všech nejdřív umře, neboť od její hlavy byl největší stín na zdi. Chudáček chřadla a vadla, jako kvítko bez vláhy, až jí láska hrob vykopala. — Dej jí tam bůh radosť věčnou, byla to dobrá holka. Nebozí rodičové! měli ji jedináčka a chovali ji jako drahý klenot. Byla jejich radostí a když v starosti měla je těšiti, umřela jim k zármutku. Otec stal se nevrlým a matka jako by o deset let sestarala. Lítost užírá jí srdce. Snad dítě své dlouho nepřečká. Jistě by již tráva na ní rostla, kdyby hodné děvče druhou nestalo se jí dcerou. Hanička k ní docházela, zamilovalať si ji jako svou vlastní matku. Stará Vondráčková vypravovala mi s pláčem, že stokrát prosila ji Hanička na kolenou za odpuštění proto, že smrti Baruščinou vinna jest; pověděla mi, jak ji žádala, by směla jí sloužiti a matkou svou ji nazývati. Radostí slzela, když Vondráčková jí dovolila, aby směla se k ní odstěhovati. Teď jí činí pomyšlení. Zajisté raduje se duch Baruščin z přítelkyně své. —“

„Vidíte, dítky; vzpomněli ste mi na Barušku a já bych hnedle zapomněla, že ste se sešli, abyste si pohráli. Začněte tedy v bázni boží!“

„Ne, musíte být zase všickni pohromadě!“ promluvil hospodář; „dojdi tedy, Bětuško pro Hanu, ať vezme klučíka s sebou a někdo z vás, hoši, doskočte pro Vaška.“

Vyslaní brzy se vrátili pravíce, že ani Václav ani Hana jíti s nimi nechtěli.

„Bláhovci!“ smál se hospodář, až mu hlava poskakovala; „bezpochyby strachují se, žeby tu měli horkou lázeň mezi vámi. Musíte jich šetřiti. Vy jděte ještě jednou a vyřiďte oběma, jestli si mne nechtějí rozhněvat, aby přišli, sice že pro ně sám půjdu, pak ale aby si toho nežádali.

Bětuška a Vojtěch odběhli a hnedle s oběma vrátili se. Václav i Hana museli za stůl zasednouti a hnedle s druhými hlučně se veselili. Hádali z toho a onoho a brzy ten, brzy onen něco směšného pověděl nebo vyvedl.

(Dokončení.)

Sebrané pověsti
z okolí Podolského nad Železným mostem.

Podává *Krekule.*

(Pokračování.)

XIV.

Sv. Vojtěch a pastýř.

Když na opětné doléhání knížete Boleslava II. a celého národa českého papež Jan XVI. přinucen byl sv. Vojtěchu rozkaz dáti, Římský klášter sv. Alexia na vrchu Aventinském, kde již obyčejný slib klášterní složil, opustit a v Čechách opět na stolici biskupskou dosednout, pojal sv. Vojtěch dvanácte řeholníků z Říma téhož kláštera, s nimiž se ubíral do Čech, jsa Boleslavovým bratrem, Strachkvasem, Radlou a jinými českými pány doprovázen.

Vstoupiv na půdu českou, ponechal bratří řeholních u hranic a i s ostatními pány se rozloučiv, sám se svým bratrem nejmladším, Radimem, krerý ho nikde a nikdy neopustil, ku Praze kráčel. Přiblíživše se k Milavči, vesnici as půl hodiny od Domažlic vzdálené, byli oba poutníci velmi unaveni, takže pod nimi již nohy klesaly. Chtíce sobě tedy odpočinout, položili se na jednu mez a že po dvě noci ani oka nezamhouřili, usnuli v brzce oba.

Nedaleko nich pásl pastýř stádo ovcí, který, spatřiv na mezi odpočívající poutníky, k nim se přiblížil a sv. Vojtěchu z rozpustilosti do ucha zatroubil.

Polekán procitl sv. Vojtěch a v hněvu zvolal k pastýři: „Bodejžs ohluchl!“

Sotva že to sv. Vojtěch vyřkl, neslyšel prý pastýř ničeho a zůstal hluchým až do smrti. A však nejenom jej, nýbrž i celé jeho potomstvo stihla kletba sv. Vojtěcha; neb celá ta rodina — která prý až dosud v potomstvu žije a na niž ti v Milavči každý prstem ukáže — je hluchá již od narození a nikdo jí sluchu navrátit nemůže.

(Dokončení.)

Upomínky z cesty.

R u s k o.

(Pokračování.)

Mnoho těchto majetků přešlo koupí nazpět do rukou polských, poněvadž cizozemec usedlý v našich zemích, od společnosti úplně odloučen, roli nevzdělává, ale do Petrohradu jede, aby se tam úřadu neb jiného důstojenství dopídil; nežli toho dosáhne, schudne docela a prodává majetek, který tak do našich rukou přichází.

Mikuláš I. vida počínání toto, zájmům rusismu úplně protivné, vydal rozkaz, že soukromým osobám nedovoleno nabývati korunních statků; ale to bylo již pozdě, protože největší jich část byla od Rusů prodána; zapomněl na radu Prušáka, jakým spůsobem ten *Drang nach Osten* se provádí. S Braniborskem nelze se roskmotřit, poněvadž by země německé pozbyly důležitosti, ale třeba přestati na slovech, hrozivě vyslovených: pryč se sny! Ačkoli vědomo, že to nejsou sny, ale makavá skutečnosť, že Polska tam, kde žijí Poláci.

V tak zvaném Malorusku za Dněprem vše, co myslí, jest proti rusismu, sedlák nazývá Rusa *usz*, což pochází od významu *uše* ale ne od uší, jak zlomyslní etymologové vykládají. Ať je tomu jak chce, car se nemůže spoléhati na lásku a věrnosť těchto potomků kozáctví, jenž v podáních a písních svých zachovali upomínku na bujný život neodvislého kočovnictví.

Z tohoto Maloruska vyrostla nejvíce idea rusinismu, jež rozšířena dumami hajdamáckými, umístěnými v nových slabikářích, zachvěla myslemi kněžskými před Dněprem a opírá se až o zdi lvovské.

Sedláci na učení toto nedrží, myslíce sobě: *ať se děje co chce*, anebo, *ať je nám tak jako Polákům*, poněvadž lidé na Rusi jsou velmi tvrdošijní a s šíleností svou pohrdání životem spojují; sedlák rozzlobiv se někdy pro maličkost, jako děcko, jde do lesa aneb do kůlny a oběsí se; anebo bez hlesnutí sto ran vytrpěv na novo zvolá: „*Ať se děje co chce, nepodpíšu!*“

Jednou odbývala se komise v majetku známého svobodomyslného profesora university kyjevské, při které sám Kaměnecký gubernátor předsedal; nabízena sedlákům činže velmi nízká. V témž majetku jest několik vsí chodačkové šlechty, jež odedávna činži platí a to dosti vysokou, totiž 39 stříbrných rublů ročně.

Majitel, svobodomyslník a Rus nabízel poddaným svým, aby se o malé činži shodli a podepsali smlouvu

„*My nechceme.*“

„A proč?“

„*Naj bude, jak bude.*“

„Vidíte, hloupí chlapi, že Poláci třikrát tolik platiti musí!“

„*My chcem jako Poláci, naj bude, jak bude!*“

Ani domluvy, sliby, ani rány nepřemluvili lidí těch o dobrých záměrech gubernátorských a zůstali přitom: *naj bude, jak bude.*

V sousedním majetku jest pán, bývalý důstojník ruský, ale Polák, jenž jako rodák dobře znal sedláky, a všemožně v robotě jim ulevoval, čekaje s netrpělivostí na opravy povinnosti této, jež car tak dlouho odkládal. Sedláci z jedné vsi přišli k němu prosit za cihly na kostel; ale dříve bylo mu doneseno, že jeden z nich pravil:

„Přišla jakás bída na pány, teď dají vše.“

Sedláci prosili za cihly.

„Nedám.“

„Prosíme vás tedy, abyste nám prodal.“

„Neprodám.“

„A proč?“

„Proto že nechci.“

Sedláci rozmrzelí nevyplněním prosby, šli na radu do krčmy a nalezše tam pokušitele, který pravil, že *na pány bída přišla*, vypálili mu sto ran s naučením:

„To tvůj rozum! a kde jsou naše cihly, he?“

Druhého dne šli opět do dvora zkusit štěstí a prosili za cihly.

„Teď vám je daruji.“

Vědělť o vyplněné exekuci.

Události tyto dostatečně dokazují, že lid jaksi s podezřením pohlíží na novoty a žeby je nejraději přijal od svých bývalých pánů, s kterými od věků v zemi této bydlí; s beznadějností přijímá nový občanský řád, poněvadž mu nedůvěřuje.

Vláda ruská rozsila prostřednictvím svých úřadníků mnoho takových zrn nenávisti, karabáčujíc ruské tyto země a pohrdajíc jimi, takže všechna nynější usilování, aby si lid tento, dlouhou řadou let utiskovaný, naklonila, marná jsou.

VII.

Rusko vidíc nyní neuskutečněné svoje záměry, chápe se zavádění hajdamáčiny, prostě mluvíc, vražed a násilí, aby přestrašilo část vzdělanějších obyvatelů těchto krajů a udusilo tak snahy polské.

Počínání toto, podobné dávným již, ale posud nezapomenutým jatkám novohradským, a vraždění *en masse* protivníků tatarštiny v jiných periodách, zničí vznešená a v skutku křesťanská mysl Polsky, již, ač skrytě, veliká část moudřejších Rusů přeje, pochopujíc nevhodnost a divokost prostředků, upotřebovaných od správců říše.

Myšlénka, aby vraždou a loupeží přestrašili sestoupivší se spolky, a spoléhajíce se při tom na třídu lidí, kteří po zisku hmotném touží, poněvadž očekávají, že v podobných srážkách jim za zásluhy jejich nemalá část lupu připadne, jest nemotornou nástrahou, aby překazili snahy strany, toužící po řádných opravách, po pokroku; zkrátka, jsou to *strachy na Lachy.*

Nevím, čemu se mám divit, pakli hlouposti, čili rozhodné neustupnosti těchto lidí, ponoukajících hloupé a loupeže chtivé lidi; zapomněli ve své naivnosti, jak se události podobné, jsou-li vůbec možné, končívají? Nevědí-li to, čeká na ně podobný osud, jako potkal všechny, jenž se o oblažení lidu zasazovali. V dějepisu ať hledají výsledek pokusů těchto, ten nesčíslný počet jich zaznamenal; táž modla, jíž se klaněli, skolí je tam, kde bratrobijná ruka jejich odvážila se k násilí a loupežím.

Vláda spoléhá se na toto ústrojí, pokud jí k uskutečnění záměrů slouží. Až bude třeba, zjedná si ještě mnoho agitátorů a pošle je tam, kde pepř roste.

Car z povolání, potřeby i přirozenosti své nemiluje snáh demokratických; spoléhá se toliko na vojsko. Niče řád vojenský, sám by klesl, poněvadž jest prvým vojákem říše své. Car bude všemi silami bránit šlechtu své země; kdyby dnes polská

šlechta stala se mu nepřichylnou, a Rusům dost málo se zprotivila, přišla by i ona pod nejvyšší ochranu carovu. Z vděčnosti za nepřichylnost tu dal by schytat všechny chlopomany, rusinofily, kozáky, a usadilby je na věčnou pokutu, aby měli času mysliti na neshodu svého poslání, mezi medvědy ledového moře.

Car nezná žádné národnosti, u něho není rozdílu mezi národnostmi; *on zná toliko poddané*; jsou-li to Turci, nebo Číňané, neb konečně pravoslavní, je mu vše lhostejno; car jest carem a náleží k národnosti panujících.

Za příklad, jak vláda ruská stará se o ty, kteří trochu rozumují, poslouží *en miniature* událosť, jejíž očitým svědkem sem byl.

Duch vlády ruské provívá bez rozdílu všechny třídy úřadnictva, tak že každý, buď vysoce neb nizko postavený, musí mlčet a poslouchat, sice následují rány.

Při stavění jedné továrny na Ukrajině bylo zaměstnáno asi 150 zedníků, a tolik též asi tesařů, které jednotlivě objednati musel dohazovač, tím se hlavně zabývající, čili *entreprener*, kterého nazývají podradčíkem. —

Ruští sedláci cestují hromadně po zabraných zemích, vykoupivše se na nějaký čas u svých pánů, aby jinde pracovati směli, a ti mají z toho veliký užitek, protože i podradčík skládá kauci za každou na čas zakoupenou duši. Smlouvou nabývá všech práv skutečného vlastníka ruských duší a obohacuje se krvavou prací bílých zakoupených mouřenínův.

Dělníci tito se pro špatnou stravu proti svému podradčíkovi zprotivili a utekli hromadně od práce. Rus v bázni o několik tisíc rublů, jež byl majiteli duší těch vyplatil, šel do nejbližšího města žádat za zakročení vlády, podplativ dříve náčelníka rubly, poněvadž pod ruským panováním sotva od úřadníka čeho dosáhneš, nezaplatíš-li napřed. Dobře zaplacený cařiček chytá sběhy a přivádí nazpět do továrny.. Ale jak upevnit vážnost úřadu? Potřeba bíti konečně, a proto přijeli s ním čtyři policajti s nákladem holí. —

Sběhové zavřeni do děr, poněvadž náčelník musel prvé snídat, nežli k soudu přikröčil; jmenovitě rum dodal mu rozumu Šalomounova, tak že věc spravedlivě rozsouditi mohl.

„Jak se, pane, dopídíte těch, kteří byli původci pobouření toho?“

„Nestarejte se, pane; mýlíte se, že to jako u vás. My jednáme zcela jinak, majíce o tom zvláštní předpisy a normy, zakládající se na dlouhé zkušenosti.“

Byl sem velice žádostiv věděti, jak se Rus chovati bude, tím více, že veselý podradčík ustavičně mu vodky přiléval, chvále moudrost a spravedlnost svého hosta, v celém okolí uznanou.

Náčelník dobře spitý vyšel na dvůr a na jeho rozkaz vyvedeno 150 dělníkův. Chtě počíti domluvu, zvolal:

„Poslouchejte! . . .“

Tu ozval se z prostředku jeden dělník, nizko se kloně.

Náčelník se usmál a kázal ho postaviti na stranu.

Promluvil po druhé:

„Tedy . . .“

Tu ozval se druhý, který taktéž stranou postaven.

Náčelník mluvil dále:

„Vy . . .“

Tu ozval se kdosi ze řady, chtě za něco prosit.

Tak polapil dvacet neopatrných, kteří se vymlouvati chtěli.

Doplniv počet ten, křikl:

„Dávej rány!“ A kázal každému z dvaciti těch naložiti nepočítaných, hajdamáckých sto ran, koupených rumem a rubly.

Po výkonu tom přišed nazpět do pokoje, tázal se mne:

„A co? netrefil sem pravých vinníků?“

„Jak pane, víte, že ti, jimž ste vybíti kázal, jsou původci vzpoury?“

„Inu, protože mluvit chtěli. Kdo mluví, toho u nás bijí; u nás třeba mlčet. Takové je zde právo!“

Porozuměl sem dalekosáhlosti a důmyslu této odpovědi a dokládaje se výpovědí tou, radím všem věrným stoupencům carovým, jenž jeho panslavistickým ideám vyhověti chtějí, aby nejraději mlčeli, protože přijde čas, kde místo daru jinak je podělí.

Bič a hůl žije takměř v podání ruské vlády a vešel v obyčej národní. Tak hraje nahajka velikou úlohu při zavírání sňatku manželského.

Pravověrný kacap vdávaje dceru svou, dává zeťovi co dodatek nahajku.

Když ženich z rodinného domu budoucí svou manželku odvádí, udeří ji otec několikráte holí, kterou pak mužovi odevzdá. Udeří ji naznak na znamení, že od té doby dává manželi právo, aby ženu svou bíti směl. Obřad ten, jehož se posud u pravdivých pravověrných užívá, dokazuje dostatečně, že se vláda ujala zásad mongolských, vřaďujíc je v systém svůj, čerpajíc z patriarchálních obyčejů, užívaných u ploské divoké pleti asiatské.

Poddaní žijící pod panováním pravoslavným, žehnají se znamením sv. kříže, spatří-li cvalem ujíždějící kibitku,*) jako by se před nějakým nebezpečím tím uchrániti chtěli; jek blížícího se zvonika postraší obyvately celé vsi, protože ze zkušenosti vědí, že zlověstný zvonek, zvěstující slzy a utrpení nejedné rodiny, nemine osadu jejich, aby nezůstavil po sobě sledy krve a nevýslovného žalu.

Sedě jednoho večera na chodbě, zaslechl sem osudný zvonek. Všickni zbledli, poněvadž nikdo ve svém vlastním domě není bezpečen, že šťastně doma přenocuje aneb že ho noc překvapí na cestě do Sibiře, aneb do dolů podzemských. Každý v době takové pohlíží na druhého těše se, jak to sobecká povaha lidská v hrozícím nebezpečí činiti uvykla:

„To snad pro tebe?“

V neblahém tom očekávání vpadli do dvora tři kibitky, na přední seděli úřadníci, na druhých žandarmové a policajti.

Jeden z úřadníků těch seskočiv s vozu, křikl:

„Udávejte vinné!“

Po slovech těchto vyjasnili se tváře všech; já toliko, nevěda, oč se jedná, stál sem zaražen.

Byla to komise, jezdící s vozem naloženým holemi, konajíc pravidelnou cestu po krajině a ubíjejíc všech, jenž dle udání jakéhos trestu zasloužili. Na štěstí nebylo ve vsi té žádných vinníků a majitel dědiny neuznával za potřebné, lidu svého k bití vydati, ačkoli dráb ten na to naléhal, že k vykonání rozkazu svého potřebuje několik

*) Vozík.

mužíků: že to nemůže býti, aby ve vsi nebylo vinníků. Ale uspokojen s celou družinou ustoupil od vykonání spravedlnosti, odjel jinam vyplnit rozkazu svého, aby představenému svému dokázal, že je službovolný a že rozkazu danému zadost učiniti dovede.

Úřadníci ruští jsou majitelům pozemků k službám, pokorni a ochotni; ochotnosť ta pochází z přirozené šetrnosti vládou se jim dostávající a že dvořanín úplně jiný člověk, jejž si car zamiloval, a dále že úřadníci ustavičně po nepravé cestě kráčejíce, mohou se více od šlechtice než od koho jiného něčeho nadíti. Okolnost tato podává majitelům pozemků možnost, aby nesčíslným nepříjemnostem, které z politických ohledů pocházejí, se vyhnuli. — Neslýchaná prodajnost těchto vládních zástupců má mnoho dobrého pro obyvatele nešťastné té země, protože v Rusku ode všeho vykoupiti se lze.

VIII.

Úřadní svět ruský čenichá na každé byť i nepravé udání; ne ale aby sloužil vládě, odkryl a potrestal záměry vládě nepříznivé, toliko aby obviněného aneb podezřelého oloupil o peníze.

Neslýchaná a nevyléčitelná prodajnost úřadnictva ruského vyžaduje spravedlivého posouzení, protože v systému tom spočívá veliké, vrozené pokrevenství s obyčeji asiatskými a se všemi plemeny tatarštiny. Kdoby neznal lstivost orientálů, prodajnosť turkomanů, chytrozlodějskou přirozenosť Kirgisů, neřádnosť Morduanů, nevěrnosť a nedbalosť baskýrů a všech nesčíslných kmenů asiatských!

Co pravoslavní ruští Němci vymyslí, jsou hordy asiatské, v mundur vojenský oblečené, hotovy vykonati.

Zajímavé jsou tahy povah některých plemen divoké Asie; a nemohu opomenouti, abych čtenáře s nimi neobeznámil.

Soudy ruské zabývají se divnými věcmi a těžce potrestány jsou země, kam vůle carova pošle potomky hord Čingischánových, aby mužíky a chachly, jak Rusové Slovanům říkají, v poslušenství udrželi.

Známo, že Rusko panuje osmdesáti národům, různícím se obyčeji, původem, mluvou a povahou přirozenou. Učenci dělí různící se tyto kmeny na čtyři veliké rodiny, totiž Slovany, počítajíce k nim Kozáky donské a zadněpranské; Finy s pobaltickými národy; Mongoly, k nimž počítají Kalmuky, a konečně Tatary, připojujíc k nim Kyrgizy, obyvately Bakarie, Čerkesy, Gruzy a Baškyry.

Divocí národové tito vládnou nahajkou, aby dusili Slovany, hlásící se o svá dávná práva v krajinách těchto. Snadno s nimi se obeznámit, poněvadž v rukách despotismu velikou úlohu hrají.

Baškýři, z pokolení loupežnického, bydlí v hornaté kotlině řeky Uralu, v létě pastýřský život vedouce, v zimě pak ve vsích, ruským podobných, se usazujíce. Chalupy jejich jsou, jako obydlí našich ruských vesničanů, pleteny a hlínou vylepeny, s okrouhlým komínem, pod kterým neustále udržují oheň ze dříví v hranici sestaveného. Nejdůležitějším náčiním a nábytkem v jizbě jejich jest veliká kožená láhev, plná kvašeného mléka, jež jim za nápoj slouží; dělají kvas ten z tlučeného a dříve vysušeného s vodou smíchaného sýra.

Chov dobytka a koní jest jejich největším důchodem, protože se orbou málo zaměstnávají a chleba obyčejně nejedí; toliko ženy pekou někdy v popeli placky, jež pak na ohništi dopekají, protože vyňaty z popele, jsou na polo syrovy.

Včelařství požívá u nich veliké obliby; úly vykružují dosti vysoko ve pních stromů, aby jim mědvědi škody dělati nemohli, utínajíce mimo to všechny dolení větve a vrážejíce do pně špičaté kolíky. Úlovnice jest v povětří, ku které se po provaze, na větev hozeném, dostávají.

Koně Baškýrův jsou dokonalé, protože mají tučné pastvy, a plémě jejich bylo by ještě lepší, kdyby klisnám mléka neodebírali, překážejíce tak výživě hříbat: z mléka konského připravují opojný nápoj, poněvadž opilství rádi se oddávají.

Divokého národa toho užívá se v Rusku za kozáky: lstivý v boji, nelitostný k bezbranným, jest dle povahy své zlodějský a odbojný.

Kyrgisové bydlí mezi mořem kaspickým a jezerem aralským. Dle věrohodných zpráv cestujících jest hlavní známkou povahy jejich zlodějství, lenosť, pijáctví. Národ ten nemá žádného pojmu o mravnosti aneb náboženství; dle časové potřeby jest buď pravoslavným, Muzulmanem, aneb upadá nejraději v prvotné, zamilované pohanství.

Největším jejich štěstím jest nečinnosť, poněvadž roztažen na rohožce maje při ruce lihovinu, připravenou z koňského mléka, může se dle libosti opíjeti, nevytrhován v sladkém *far niente*; v stavu takové nečinné ospalosti trvá často několik měsíců. Teprv když mu zásoby došly, pozdvihuje se jako zvěř a vychází na loupež přepadaje karavany; navrativ se upadá opět v předešlou lenosť. V zimě nechce pracovati, proteže zima; v létě mu opět horko překáží. Ženy jejich, zasluhující věru lepšího osudu, zabývají se domácí prací a polním hospodářstvím.

Nad lenosť jejich vyniká ještě chuť po zábavách, smyslnosť, těkavosť a nepřemožitelná lstivosť; jsou nepohostinní a okrádají své hosti. Pohnutkou k odvaze jest jim touha po kořisti.

Kyrgiz nevěří v nic, modlí se k satanu židovskému, velebí Rhoda, dobročinného ducha Peršanů, a truchlí před Šanylem, zlověstným duchem Arabů, žehnaje se při tom dle obřadu pravoslavného.

Zvláštní vážnosť mají u nich tak zvaní Baskové; jsouť to starci, obyčejně se sivou bradou, hrající úlohu proroků a zkušeni v čárách a jiných pověrách.

Kyrgizové tvoří s Baškyry kozáctvo ruské.

Kdožby chtěl dále odkrývati to ohromné strašidlo vnuků Čingischánových, památné loupeží a vraždou, jímž Rusko honosící se vzorem pokroku a vzdělanosti, neustále hrozí.

Leč všechna plemena mongolská a tátarská nevystačí déle k obraně carství; zeď ta již sesuta a průlom ten spůsobila Polska silou svého utrpení a mučenictví.

Připoměl sem již v Památkách žoldneřových, že vojsko ruské stojí na nejnižším stupni vzdělanosti u porovnání s ostatními armádami evropskými. Roku 1831 toliko neopatrné vedení války se strany Poláků, kterou již historie odsoudila, dalo vítězství Rusům, ale ne bojovnosť žoldnéřova ani umělé operování vůdců. Titul knížete Varšavského náleží úplně někomu jinému a ne Paskievičovi, který již i Jermolova obral o název Eryvaňského.

Vlohy Paskievičovy ukázaly se nejlépe u Sylistrie, odkud ho náš Skanderbeg odrazil, kdykoli se mu zlíbilo. Nyní Evropa ví, kde se nachází pata pravoslavného Achilla.

Je to jedna z největších kořistí našeho věku, opora veřejného mínění proti divoké, hmotné síle; to je kopí, udržující v poslušnosti rozvzteklený štěkot, jenž se ozývá již toliko v sousedství vlastní boudy.

Vojsko ruské, rozložené po vsích a malých městech, žije pouze z obyvatelů, poněvadž kasy a zásoby jeho se mu okrádají; voják následuje příkladu svých představených, oddává se taktéž zlodějství a jest postrachem hospodyň, které s ním často do velmi komických styčností přicházejí, bránice svou kapustu, okurky a zemčata. Často vidíš babu co furii rozvlasanou, s koštětem v ruce nezvané hosty zahánějící. Vítězství připadne obyčejně krásné pleti, poněvadž v Rusku jako každý zloděj tak i voják je bázlivý, poněvadž ví, že se mu dostává trestu ne pro loupež, ale pro neopatrnost, že se chytit nechal.

Folianty bylo by lze napsati o chytrém, v skutku mongolském počínání si v řemesle zlodějském těchto vyhladovělých hord.

V otrhaném oděvu potloukají se po vsi hledajíce příležitosti ku krádeži, neboť jenom malá část pomáhá hospodářům v práci, chráníc se tak poctivě před hladem. Důstojníci podporují obyčejné zručné v řemesle zlodějském, poněvadž se již vícekrát dokázalo, že z toho též mají důchody, kterými si bídné postavení své zlepšují.

Pamatuji se dobře, že na cestě své spatřil sem u krčmy, kam sem zajel, oddíl vojska na pochodu. Zuřila ve vsi té tenkrát cholera a zaopatřil sem se lihem k natírání těla, což se mi špatně podařilo; sešel sem do stáje a začal sem se potírat.

Zápach kořalky zajel mezi vojáky a přivábil jich několik do stáje, kdežto vidouce, že nektarem tím tak nešetrně nakládám, se na mne obořili a radili, že je lépe ji vypit, že to zdravější, nežli po rukách dar boží rozlévat; nemoha snésti podobného mrzoutství, dal sem jim plnou lahev, za kterouž mi srdečně děkovali, líbajíce mi ruce lihem polité.

IX.

V Berdyčově vypravováno mi za pravdivé, že jakýs důstojník za rok tisíc rublů nadělal; a to jen za kořalku a okurky.

Plukovník, zajisté člověk některé společnosti střídmých náležící, při čtění účtu věřitele židovského, obsahujícího toliko: kořalka, kořalka, okurka, aneb pro změnu: okurky, okurky, kořalka: tak se rozhněval na chuť svého podřízeného, že se naň obořil:

„Ožralče, ty žiješ toliko od okurek a kořalky! Nejsi hoden, abys byl důstojníkem!“

Celé Francouzko Rusy posud jinak nenazývá nežli jedlíky svíčí, protože po bytech hospodářům poslední svíce lojové snědli, což zajisté o divokém původu těchto synů Ruska svědčí.

Násilné rozbroje velmi zřídka se dějí, poněvadž za přestupek takový velmi je trestají; vím o jedné takové události, dosti zábavné, označující nám nesmírnou surovost chování se představených, kteří vojáka za skutečné zvíře, zbavené všech citů, člověku v jiné zemi přiznaných, považují.

(Dokončení.)

FRANTIŠEK PŠTROSS,

purkmistr královského hlavního města

Prahy,

muž ctěný a ode všech milovaný, zemřel v pátek, 12. června o 2. hodině ranní k velikému žalu a nenahraditelné ztrátě veškerého obyvatelstva našeho města.

Sláva památce jeho!

Z Prahy a z venkova.

— *Pohřeb vysoce ctěného a milovaného purkmistra Pštrosse* dne 14. června byl svou velkolepostí až dojemný. Královská Praha byla na ten den, jako slýcháme o městech v pohádkách, že jsou u velikém smutku, potažena černým suknem. Praha v skutku podobného pohřbu ještě neviděla. Účastenství bylo všeobecné, zasáhajíc od nejvyšších až do třídy nejnižší, jak toho láska k nebožtíkovi zasluhovala. Účastenství to bylo samostatné, upřímné, opravdivé a nelíčené. Pštross byl muž z lidu, měšťan s tělem i duší, horlivý národovec a vzorný purkmistr. Měšťané se jím cítili hrdými a ctili jen sebe prokazujíce mu tak dojemně lásku, tomuto prvnímu mezi nimi. Protož také pochovávala Pštrosse celá Praha, tak jako celé město ztrátu jeho želí. O celém působení jeho jakož i podrobnostech pohřbu nebožtíkova dočtlo se naše čtenářstvo již z denních listů našich; my pak smutnou povinnost, oznámiti jeho ztrátu, končíme tou útěchou, že jest město naše již hodno mužů takových, jakým byl Pštross. On městu porozuměl, a město vědělo, co to znamená. Pokoj buď jeho popeli, žehnáno budiž jeho jmeno a sláva budiž památce jeho!

— *„Pštrossová ulice"* má se na počest zvěčnělého purkmistra Pštrosse nazývati projektovaná ulice, která by spojovala Štěpánský plácek s dolní ulicí nábřežní.

— (*Divadlo.*) Dne 11. června. „Valdštejnova smrt," truchlohra od B. Schillera, překlad od J. J. Kolara. — Představení toto náleželo k lepším a svědčilo o pěkné snaze a píli skoro všechněch herců. Pan Kolar st. hrál tenkrát Valdštejna lépe, než kdykoli jindy, ač ještě nemůžeme říci, že to, co podal, bylo umělecky slité. Herec tento znamenitých schopností, vládne vším, co k tomu zapotřebí; jen jedno zdá se, že mu ještě chybí, aby se stal tím, čím může vším právem býti — a sice dostatečná pilnost, jež vše vyrovná a uhladí. Pan Kolar podá osobu vždy v pravých, skutečně uměleckých nárysech, vypracuje i některé podrobnosti, že jimi uchvátí, ale ne všemi. Tak měl co Valdštejn momenty všecky těžší a větší, že jimi roznítil; ale obyčejně hned po takovém momentu nastoupilo ochabnutí a slabší paměť,

což nemile rušilo dojem celkovitý. Mezi p. Kolarem st. a naší kritikou bylo za posledního času jakési rozhorlení, které, ať si již bylo oprávněné čili nic, přece dle našeho zdání nese již nyní dobré ovoce. Jeť vůbec známo, že za posledních dob si p. Kolar st. s nejlepšími svými úlohami příliš mnoho práce nebral; jeho Hamletové, Faustové, Francové a j. že se živili jen odleskem dřívější slávy. Kritika na to nemálo toužila, a jak sme byli mnoho- a mnohokráte svědky, obecenstvo samo. Možná, že se šlo někdy trochu daleko; ale p. Kolar šel ve své nepilnosti snad také trochu daleko. Byloť vůbec líto všem pravým přátelům divadla, že Kolar st., který co herec figury velikých rozměrů na našem divadle takřka stvořil: že se k svým vlastním výtvorům chová skoro netečným. On zanedbával obecenstvo, obecenstvo zanedbávalo jej a režie jej málo zaměstnávala. Myslím, že v něm nyní v skutku zvítězil opět onen bývalý Kolar, jaký býval hlavní podporou našeho divadla. Zdá se, že Kolar st. zase chce obecenstvu ukázati, čím vlastně jest a že nechce býti odstrkován, neodstrkuje sebe sám. S takovýmto Kolarem vyrovná se i obecenstvo i kritika zajisté brzy a režie nebude pak moci o své ujmě nezaměstnávat jej tak, jak toho veliké jeho schopnosti zasluhují. Nechť si již Kolar st. naše divadelní poměry podceňuje čili nic: tolik jest jisto, že obecenstvo mnoho žertů nesnese, tím méně, čím nebezpečnější a v každém ohledu důstojný sok dospívá Kolaru st. v mladším jeho soujmenovci. Co se nás týče, my neopomeneme nikdy, vzdáti mu úplnou, neskrácenou čest, kdykoli mu přináležeti bude. Abysme se vrátili k jeho Valdštejnovi, musíme se vyznati, že byl co do koncepce i co do některých jednotlivostí mohutný. Byl to ten velebný strom, na němž všichni klátí, a jenž se zkácí až pak, když samovolnou ránu zasadí své bytnosti. Jeden z nejpěknějších momentů bylo jeho mystické vypravování snu v třetím jednání; bohužel, že hned na to byl mdlejším. Neméně důstojně počínal si ve scéně s kyrysníky, a srdečné jeho tóny, když jej vojsko po vojsku opouštělo, byly dojemné velmi. Buttler p. Kolara ml. jest známý duchaplnou koncepcí a jednoduchým, pěkným provedením. P. Šimanovského uviděli sme opět s radostí po delší nemoci, ana bez něho byla větší tragédie a veselohra nemožnou. Hrál Maxe s ušlechtilostí a s ohněm, ač by byl tentýž Max o tolik právě získal, o kolik by byl p. Šimanovský spořil pohyby svými. Thekla sl. Libické se líbila. Vůdce Pappenheimských kyrysníků mohl býti vším právem obsazen někým jiným, u př. panem Chvalovským, neboť se úloha ta p. Sekyrovi naprosto nehodí. Jmenujeme ještě p. Chramostu co Piccolominiho. Návštěva byla četná.

Dne 14. června. „Němá z Portiči." Slečna Friedberková, první tanečnice u dvorního divadla v Petrohradě, v úloze Fenelly co host. — Památka zemřelého purkmistra Pštrosse by byla zasluhovala, aby na den jeho pohřbu bylo divadlo uzavřeno; sl. Friedberková by byla zasluhovala, aby její jediné vystoupení na českém jevišti bylo ustanoveno na den jiný, než na den všeobecného smutku, kdež se mohlo předvídati s jistotou, že návštěva nemůže býti taková, jaké sl. Friedberková zasluhovala. Kdyby byl měl ředitel tuto šetrnost k obecenstvu a sl. Friedberkové, bylo by se mu za ni zajisté odměnilo obecenstvo vděčně. Slečna Friedberková jest úkaz neobyčejný i co tanečnice i co do mimiky. Úloha Fenelly ovšem připouští jen, aby ji naše obecenstvo seznalo v ohledu druhém, a škoda, že toto vystoupení bylo její první a poslední, takže není naděje, abysme se s ní byli seznámili též co s tanečnicí. Co se tedy týče její němé hry, poznali sme v ní pravou, skutečnou umělkyni. To byla Fenella, jak si ji mysliti možná; ani krok, ani jediné mrknutí nebylo při ní, jež by nebylo Fenellou. Jak dlouho byla slečna na jevišti, tak dlouho hrála a bylo významné v její hře, i když odpočívala. Slečna Friedberková illustrovala celý děj, slova i hudbu svou mimikou, a to s takou dokonalostí, elegancí a opravdivostí, že nám poskytla skutečný požitek umělecký. To nebyla obyčejná tanečnice, to byla Fenella, to byla umělkyně, jak ji kus požaduje. Kdyby sme chtěli vypočísti všecky podrobnosti, jež dohromady tvořily jednu stavbu, jeden celek, bylby referát náš nekonečný. Jak dojemně vylíčila hned z počátku, že jest němá; jak pěkně pátrala do chrámu, co se tam děje! Jak strašná byla její zoufalost, jak bedlivá pozornost všeho, co se kolem ní děje! Jak dojemně se v té pozornosti zářilo vše, co si přála, aby se stalo, jak mohutně vše to, čeho aby se stalo, se bála! I to usínání a usnutí její — jak poetické, jak pravdivé! Však v tom jejím spaní vidíme i nepokojné sny, vidíme ji, kterak se protrhuje z nich, a když prohlídne, pátrá po každém slově rybářů, aby opět zdánlivě ve spánek klesla, když se mní býti pozorovánu. Jak neskonale krásně vylíčila na konec moment, kdy vše ztraceno a ona zápasí s myšlénkou smrti, an není ničeho více na světě, co by ji poutalo k životu! A při tom ta prostota ve všem, ta jednoduchost a zároveň dokonalá zaokrouhlenost pohybů — to vše tvořilo celek nad míru krásný. Že ji obecenstvo častěji vyznamenalo, rozumí se samo sebou, ač by byla daleko hojnějšího potlesku zasloužila. Zpěváci by si mohli vzíti k srdci, kterak málo dostačí, odzpívati na jevišti jen svůj part, není-li zpěvák také hercem, t. j.

není-li skutečně osobou, již představuje. Slečna Friedberková jest ovšem především tanečnice; ale sl. Friedberková jest také dokonalou herečkou, čímž musí býti každý, kdo nějakou osobu provésti má. Zpěváci naši jsou ovšem z části zpěváky dobrými, ale to nám odpustí, že co do hry, pravdivosti výrazu, dramatického pojmutí a provedení jsou skoro vesměs hodně jednotvárnými. Někteří z nich jakoby mysleli, že se dá několika gesty vyčerpati celý dramatický fond, a ty gesta že vystačí na všecky situace a osoby. Nechceme zde jmenovati jednotlivce; tolik ale podotýkáme, že schází všechněm ještě ne málo, aby se nazývati mohli právem dramatickými zpěváky. Zpěv jednotlivců i sborů byl provázen častým potleskem. Návštěva byla jen prostřední.

Dne 16. června. „Čarovné ruce," veselohra v 5 jednáních od Scribe. — O kuse samém zmínili sme se obšírněji při prvním provozování. Pan Šimanovský co Richard byl vyrovnalejší, než po prvé. Někteří herci se často podříkávali, což rušilo. Svědčí o malé duchapřítomnosti, když herec na místo „jako" říkaje „co," najednou u „c" přestane a poví „jako," aby o tři slova později opět řekl „co." Návštěva byla obyčejná.

Repertoire divadelní. Jak známo, dějí se v prozatímném divadle některé opravy, a představení jsou do konce tohoto měsíce přeloženy do divadla novoměstského. Tam se na dnešek oznamuje „Martha" (p. Hynek co host); v neděli dne 21. jest „Angelo" (sl. Malá), v úterý 23. „spěvohra" a od dneška za týden dne 28. „Čarovný závoj."

— *Umělecká beseda.* Odbor pěkné literatury sešel se minulý pátek velmi četně. Přečtěny po třetí stanovy odboru toho, kteréž po malých změnách přijaty jsou. Na to rozpředla se debatta živá a časem i ohnivá o zaražení uměleckého časopisu, jejž by „beseda" vydávala. Usneslo se na tom, že vydávání takového časopisu „besedě" jest nutné, redaktor aby byl samostatným a list ten aby byl listem novým, ne ale aby se v něj přetvořil některý z časopisů již v životě jsoucích, poněvadž tendence těchto listů jsou rovněž důležité a zanedbány býti nesmějí. O předmětu tom bude se rokovati zejtra dále. Na konec přikročilo se k volbám doplňovacím a zvoleni jsou do výboru p. K. V. Hof, za náhradníky výboru pp. Vilímek, Janda, Schwarz, Nápravník, Chramosta. Doufáme, že se zejtra sejde odbor pěkné literatury opět tak četně, jak toho předmět zasluhuje, jakož i že nastane v odboru tom nyní život utěšený, právě umělecký.

— *Výbor odboru umění výtvorného v besedě umělecké* vyzývá členy, aby konkurovali o cenu za nejzdařilejší illustraci ke čtyrem písním, jež ve skvostné úpravě jakožto prémie členům besedy umělecké dřevotiskem vydati se mají na rok 1863—64, totiž: 1. „Už mou milou na oddavky vedou," 2. „Měla jsem chlapce, už nemám nic," 3. „Váša slouhů ten má troubu," a 4. „Osiřelo dítě o půl druhém létě" aneb 5. „Teče voda od javora." Illustrace nemá míti více než 10 palců výšky a 8 šířky a na skizzi má býti udáno, mnoho li místa zaujímají slova i s hudbou (jeden hlas s s průvodem piana). Skizze mají se podati do 15. července t. r. p. Jos. Manesovi (ve Spálené ulici č. 75—II.) s jmenem zapečetěným a heslem na obálce. Soud pěti členů rozhodne, která illustrace jest nejlepší, a dá ji pak původci samému na dřevo vykresliti, začež mu přisoudí 30 až 70 zl.

— *V záležitostech slavnosti Velehradské* cestuje p. prof. Beránek, jemuž od arcib. Olomuckého řízení slavnosti té svěřeno, nyní po Moravě a Čechách, aby získal osvědčených sil zpěvných a hudebných do svého sboru. Záleží mu na tom, aby sestavil sbor ten ze sil domácích. Mezi zpěvačkami, jež p. prof. již k tomu získal, jest také slavná sl. Patti, žačka p. prof. Beránka; „M. O." dokázala o ní, že jest rodilá Moravka, jejíž otec nazývá se Chlupatý. Slečna Patti není ani první ani poslední zpěvačka, jež dodati chce jmenu svému lesku vynecháním aneb přívěskem některé syllaby ze jmena aneb k jmenu původnímu.

— *Polská divadelní společnost z Krakova* zamýšlí zavítati do Prahy a dávati zde řadu představení jakož i na venkově; bojí se zaniknutí při nynějších poměrech v Polsce.

— *Pan Šamberk* vrátí prý se, jak noviny udávají, již během příštího měsíce do Prahy. Noviny o jeho výsledcích píší rozličně; některé chválou plýtvají, některé jsou zdrželivější. Dle všeho nebyly asi výsledky přece takové, aby se mu nezastesklo po domově.

— *Litograf Farský* vydal věrnou, velmi zdařilou podobiznu milovaného nebožtíka purkmistra Pštrosse. Podobizna ta byla již dávno hotova, a jen skromnost nebožtíkova bránila tomu, že dříve tiskem nevyšla. Nyní bude přečetným přátelům zesnulého podobizna ta zajisté upomínkou vítanou.

— *Pan Antonín Tille,* učitel historie na realním gymnasiu v Táboře, byl dne 16. t. m. za doktora filosofie veřejně povýšen.

— *Alfred Waldau,* pilný a šťastný překladatel našich písní národních, ale i naší umělecké poesie do němčiny, vydal opět svazek básní, a sice tenkrát našeho národního pěvce Hanky. Vyšly s názvem „Věnceslav Hanka's Lieder," aus dem böhmischen übersetzt von

Alfred Waldau" nákladem Dominikusovým v Praze. Pan Waldau uhodil v nich pěkně na prostonárodní tón, což zasluhuje úplného uznání; neboť prostou músu Hankovu podati v jiné řeči opět prostě a nelíčeně, není méně těžké, než přeložiti národní píseň. Přejeme p. Waldauovi štěstí k dalším toho druhu pracím, které nám někdy zajisté aspoň z části vydobydou uznání u sousedů. Sbírce té předeslal překladatel důkladný a vřelý životopis Hankův — jen na jednom místě na účet mladších, což ostatně tito mladší již nějak snesou.

— *Románu* „*Pán světa*" vyšel nákladem Steinhauserovým sešit čtvrtý, a románu „Čechy před čtyrmi sty lety" od dr. Julia Seidlitze sešit desátý.

— *Z Plzně.* I tentokráte sem se dopisem svým opozdil, a to ze zvláštní příčiny. K předešlému mému dopisu se více dopisovatelů též i nedopisovatelů hlásilo. To mi ovšem hladilo kuso, že se tím jiní komoní a myslil sem si: Přej jim tu radost! I očekával sem, že nyní některý z nich psáti bude, aby tím osvědčil, že je též předešlý dopis jeho. O takovém osvědčení ani slychu ani vidu. Zvláště jistý pán horlivě přisuzoval dopis jinému, a považoval za vyznamenání, komu jmeno nepravého dopisovatele vyjovil. Že tedy žádný z těchto domyšlených dopisovatelů nepsal, vidím s potěšením, že mi toho odejmouti nechtějí. — Předešle sem udal výlet „Hlaholu" na 31. května, byl ale teprv 29. května z neznámých, tedy také zajisté chatrných příčin přeložen na 7. června. Toho dne již z rána se dešt potoky z oblak lil, a ačkoli později ustál, domýšlel se každý, že se nyní bude museti výlet přeložiti. Modrá obloha slibovala šetrnost k nám, a tu se více členů usneslo, vzdor nepříhodnému počasí do lesa, tak zvaného „Pytle," táhnouti. Toto se brzy rozneslo, a výlet byl uspořádán. Členové spolku se v místnostech spolkových shromáždili u valném počtu a táhli pak městem cestou k Rokycanům. Žel mi bylo viděti je dosud bez spolkového praporu. Tu mi ale myšlenka: „Čekej času" pronikla srdce. Cesta byla příjemná, což bujarým jinochům, kteří členy spolku jsou, děkujeme. Tu bylo viděti snahu jejich, aby se obecenstvu toho dostalo, čeho výlet poskytovati má. Na určeném místě očekávala vesnická hudba a vedla je lesem k naznačenému místu. Nechci-li straniti, musím říci, že se volba místa tentokráte nepotkala s pravým výsledkem. Místo bylo velmi vysokými stromy osázeno, že ani slunko proniknouti nemohlo, aby bylo zrosený mech vysušilo. Hosté se po lese rozešli, zpěv a hudba se střídaly. Tancechtiví si též příhodné místečko našli. Co do piva, zachovávalo se přísně pravidlo: „Dobrého při chuti." Bylo velmi dobré, ale bylo ho také velmi — ano velmi málo, že zpěváci sotva otáti mohli. Tu se opět jiní, ovšem o sebe hlavně, tím ale i o jiné postarali. Zábava byla příjemná, ale kdo byl v Druzdové, může přece udati rozdíl. K osmé hodině se vše, pěší i povozy, kterých tentokráte skorem více bylo, k milé Plzni ubíralo. — Ještě něco! Prvé sem Vám psal, že se po posledním představení ochotníků, t. j. na počátku dubna, divadlo zavřelo, aby se pořádně obnovilo. Jak doslýchám, má se k středu srpna správa donutiti, aby se mohla hráti opera „Car und Zimmermann." Suďte, nález si ale ponechme!! S bohem. *Bl.*

Dopisy redakce.

Panu A. P..t v Ž. Zašlete jiné; možná, že dá se něco vybrati. Zdá se, že v lyrice může býti šťastnějším. Epiku, nevypracoval-li již něco zdařilejšího, než „Utonulá," ať nechá dočista. Ta jest zcela nezdařená, což ostatně leží ve věci samé, neboť k epice jen snesitelné samouk tak snadno nedospěje.

Panu AB v B. Druhou otiskneme, která se nám zdá býti v skutku cítěnou. Ostatní jsou dílem rozvlačné a frasovité, dílem skoro prosaické, dílem známé.

Panu B. Alb. v H. K. Ač ste nám zaslal básní na celý svazek, měli sme přece trpělivost dočísti je až do konce; avšak ujišťujeme Vás, že to po nás nikdo více nedokáže. Relativně nejlepšími by byly znělky, kdyby k nim Kollar v „Slávy dceři" nebyl podal již myšlénky. Co však opěváte ostatně, jest tak mlhou, ba tmou přetěžkáno, že snad mimo Vás v nich sotva kdo najde cestičky, aby po ní vyvázl k oddechu. Na čtoucího se to žene jako krupobití, a to přece není poesie! Přestihl ste v tom ohledu takřka vše, co temného a nesrozumitelného napsáno. Nikde posud ani kapek naděje, že byste dospěti mohl jen k nějaké plastickosti. Směr Váš jako vůbec žádný neznatracujeme; mějte si zoufalství, co se Vám líbí — jen probůh řekněte jasně, co chcete, a nežádejte od čtenáře, aby bloudil i bez té nitky v labyrintu, nevěda proč a zač. Bombast i ve Vaší próse hortuje a nejste v stavu ani jediné věty pověděti přirozeně a pravdivě. „Neustanou-li," jak pravíte, „plíce Vaše nikdy pěti o Ludovice," bude to pravým Vaším neštěstím. Je-li Vám „lyra od přírody v dědictví dána," budete tudíž museti před tribunálem budoucnosti ještě silně dokázati; zatím jsou ty nároky na dědictví toto trochu předčasné.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

Vychází každý čtvrtek o 10. hodině. Expedice je v Slovanském kněhkupectví v nov. alejích č. 136. Předplacení při odbírání v Praze: čtvrtl. 1 zl. 45 kr., půll. 2 zl. 90 kr., celoročně 5 zl. 75 kr.

LUMÍR.

Po poště: čtvrtletně 1 zl. 70 kr., půlletně 3 zl. 40 kr., celor. 6 zl. 45 kr. rak. č. Kdo celý ročník odebeře, ku konci roku co praemii zdarma dostane krásný obraz v ceně nejméně 2 zl.

Týdenník belletristický a literární.

Odpovědný redaktor: **Vítězslav Hálek.**

Číslo 26. **25. června 1863.** **XIII. ročník.**

Nenechte prázný někdy ten můj hrob!

Nenechte prázný někdy ten můj hrob,
jen malých, skromných dejte na něj zdob,
jen kvítky k nohoum, k hlavám lípu dejte —
v ní ptáčata si hnízda udělejte.

Já kámen nechci — kdož mě bude znát?
Ty ptáčky nechte na lípě si hrát,
je nechte skákat, prozpěvovat stále,
a v hnízdo sbírat z růží lístky malé.

Až z mlada rána slunko vyjde rudé,
a mně ta chasa ptáčků zpívat bude,
pak bude radosť vždycky na mém rově —
to slibte mi, a stůjte věrni v slově.

Pak jako dítko, když je spánek jímá,
při tichém zpěvu ve kolébce dřímá,
tak budu potom jemně, jemně spáti,
a z srdce bílá růžička mi hnáti.

Tož nenechte mi prázný ten můj hrob:
jen malých, skromných dejte na něj zdob,
jen kvítky k nohoum, k hlavám lípu dejte —
v ní ptáčata si hnízda udělejte.

Adolf Heyduk.

Dcera beležníkova.

Novela ze srbského života od *Damjana Pavloviće.*

(Přeloženo z rukopisu.)

(Dokončení.)

IV.

Byla neděle.

Asi půl léta již uplynulo od té doby, co starého beležníka pochovali.

Mára se dnes byla v chrámě vroucně k bohu modlila a cítila v srdci svém, že se utěšenější domů vrací.

Tento byl znamenitý den jejího smutného života. Poprvé po otcově smrti odložila dnes smuteční roucho.

To každý ze vsi dnes zpozoroval, i šeptali jeden druhému:

„I hle, Mára beležníkova! Což nebude nositi smutek po celý rok?"

Potřásali hlavou a oči jim svítily jako člověku, který se mstí, nebo když myslé, že protivníka může z něčeho obviniti, v srdci se tajně raduje.

A sirotku bez obrany každý jest protivníkem. Řídký jest, kdo by chtěl jeho dobrému!

Mára zvolna se procházela ulicí. V očích jejích a po líci rozložen byl lehký žal. Bolest srdce rozlila se v očích a po líci jejím.

Bledé bylo její líce; ale jakoby ještě víc byla zbledla, když měla minouti vedlé domu Milovanova.

Milovan stál právě ve dveřích a jako by oči nemohl spustiti s Máry. Bylo tomu již hodně dlouho, co ji posledně byl navštívil. A nyní nevěděl, má-li věřiti svým očím.

Oči jeho se nepohnuly, líce zbledly. Nevěděl, zdaž se Máři poděkoval za její pozdravení.

Mára smutek odložila! a ani ona, ani matka její slovem se mu nezmínily! Slepý Milovane, zda ještě nevidíš, že ruka Mářina zaslíbena jest jinému! Ale budiž jí odpuštěno!

Budiž jí odpuštěno! byly poslední slova Milovanovy; poslední a plny bolesti. Pohledl zakaleným zrakem za Márou, která již byla stihla do domu svého, a vyšel za ves, nevěda kudy ani kam.

Ale by se byl ještě jedenkrát ohlédl, byl by spatřil Máru, kterak žalostně za ním pohlíží. Oči její byly zarosené, když do světnice vstoupila.

Matka nebyla doma.

Musila Mára hluboce býti zamyšlena, když nepozorovala, že panský dozorce do světnice vstoupil.

„Ó Máro, ty jsi opět smutna. Jak sem se dnes zaradoval, když sem tě byl spatřil v kostele potěšenější než obyčejně. Máro, chvála tobě, že si oděv proměnila."

Mára mu neodpověděla; ale on ji něžně ujal za ruku a druhou rukou utíral jí slzy, které jí po líci kanuly.

Mářino srdce silně bilo. Blahá vroucnost rozlévala se jí ze srdce. Slzy její nebyly již slzami žalu, nýbrž lékem jejímu srdci.

„Kterak máš vřelé čelo, Máro. Neplač již více."

Mára nemohla odolati srdci svému a sklonila hlavu na jeho prsa.

„Máro, chceš-li moje býti? — Hněváš se na mne? Ani na mne nepohledneš?“ To dozorce tichým, laskavým hlasem promluvil.

Mára jakoby hořela, oheň jí vstoupil do obličeje. Nemohla odolati těmto laskavým slovům. Pozdvihla slzavých očí, z kterých se zaskvěl oheň, jaký jen nejvroucnější láska roznítiti může.

Zlíbal její líce dozorce, a Mára jakoby se zbavila něčeho, co lásce její bránilo, padla mu kolem krku a líbajíc jej i vzlíkajíc šepotala:

„Ó chraň mne, chraň mne, drahý můj!“

První láska nejvroucnější. První milování nejsladší. Milost tato unesla obě mladé mysli, že zapomněly na strasti a úkory světa; i neviděly žalostné líce Milovanovo, který byl vstoupil v tom okamžení, aby slyšel poslední rozhodné slovo z úst Mářiných. Ale jenom otevřel dvéře — a odešel.

I ten zbytek naděje, i ten zmizel. Pusto mu bylo v srdci, jako mu svět pustým byl.

Ani „pozdrav bůh“ nepromluvil k Mářině matce, která se právě domů vracela. Ani jí nepozoroval.

Když matka vstoupila do světnice, stihla Máru zcela proměněnou.

Mára byla dnes velmi rozčilena.

Ani nepolíbila ruky matce, což posud vždy činila, kdykoli se tato z kostela vrátila.

Ale proměnu Máry vykládala sobě tím, že Mára jest potěšenější i spokojenějš než obyčejně, čemuž se ovšem z celého srdce radovala.

Radost a potěšení dětí jest radostí a útěchou dobré matky.

V noci však se matka velmi poděsila; od půl noci ani oka nezamhouřila.

Mára měla strašné sny a ze spaní zřetelně mluvila. Plakala, naříkala i volala: Matko, matko má! miláčku můj, pomoz mně! ach otče, dobrý otče, odpusť dceři svojí!

Matka v té nesnázi celovala dceru a s bledých rtů plynula jí tichá slova. Matka se tiše a vroucně k bohu modlila.

V.

Rozvil se divný, květnatý máj.

A máj toho roku, 1848, ozdobil nejen srbské břehy pestrým vonným kvítím, než i hlavy a hrudi srbské skvělými přilbicemi a těžkým brněním.

Ze svaté Fruške hory provívali vonní větrové a napájeli duše srbské svatostí, která se chrání ve třinácti bílých monastyrech; ale ti větrové roznášeli též bílé květy vinné révy, jež vzniká ze země napojené čistou krví srbskou, která se prolila za svobodu, národnost i víru.

Rozsuly se bílé květy přes chladný Dunaj, rozsuly se po rovné Báčce, a proměnily se v bílé dědiny srbské — rozprášené stádo bez svého pastýře.

Bylo ranní jitro.

I bílé květy, bílé dědiny srbské slzavými zraky pohlížely, zda se svaté Fruške hory se jim slunce ukáže, — neboť tam nyní vlály válečné prapory i zaznívala píseň:

Ustaj, ustaj (povstaň) Srbine!

Ukázalo se slunce a kvítí šepotalo vonná slova radosti.

Tato slova spojila se v píseň, a zefírové roznesli ji vonným povětřím:

Odbi se biser-grana od jorgovana,
i lepa Mara od svoje majke.*)

Jenom že srbská radost a srbská píseň nikdy není samá čistá radost. Vždy jest zakalena lehce žalostí, kterouž po plné čtyry století stejně se napájely srbské duše.

A proto snad ani Mára nemohla se radovati z celého srdce. Na hlavě usmíval se jí zelený věnec, a v očích leskly se slzy.

Nebyly to slzy, jež obyčejně splývají po lících děvčatům, když je vedou do chrámu, aby je oddali cizímu mládenci, ano se jim zasteskne po matce a bezstarostném žití svobodném.

Smutné slzy kanuly jí ze smutných očí a ještě víc jí bledily líce.

„Neplač, mé dítě; potěš srdce své a budiž vesela."

„Ano, matko, ale byly to štrašní snové!"

„Ale vždyť to jsou jenom snové, milá dceruško."

„Strašní, strašní snové, máti má. Milovan smuten, bled, krvavým nožem mně hrozil. A ta strašná slova otcova: „Prokleta buď dcero moje!"

„Ty si tím, milá dcero, za dne obtěžuješ duši, a ono pak se ti to ve snu zjevuje."

„Ale matko, Milovan pro mne ztracen. Celá ves takto vypravuje."

„Jsou to zlí lidé, milá dcero, a závidí tobě štěstí."

Těmi slovy těšila matka dceru, ale hojné slzy, které jí z očí kanuly, jakoby vypravovaly zcela jinak myšlénky její.

Milovana nebylo ve vsi. Lecos se o něm vypravovalo; jedni pravili, že odešel v širý svět, druzí opět že jest ve Srěmu mezi junáky srbskými — ale všichni vinu kladli na Máru, že ona mladého člověka v záhubu přivedla.

A vzejde-li jenom jeden zlý hlas o sirotkovi, hned se mu připojí sto jiných, vždy horších a nepříznivějších.

Zapomněli ve vsi na dobrosrdečného beležníka, jehož drúhdy tak milovali, zapomněli i na jeho nejmilejší dítě, na „krásné děvče Máru." Nyní jen zle o Máři hovořili.

„Ba, ona zahubila dítě naše, Milovana."

„K vůli cizinci, k vůli panskému dozorci."

„Věru, ten nevychází ani z domu jejich."

„Oj, kdyby tak živ byl nebožtík, aby viděl, kterak se mu hanobí čest domu jeho."

Mára rozuměla těm zlým řečem, a z toho jí velmi srdce bolelo. Naříkala, že bůh ji ostavil bez otce, bez ochrany, a tu jenom jeden ochránce se jí naskytl. Jenom s ním bude jí možno, zlé hlasy potlačiti. I srdce její za ním se neslo. Ale tu bylo přestoupiti nařízení otcovo.

Kdyby nebyla tak velice milovala otce, snad žeby strach nebyl tak veliký při pomyšlení, že proti vůli otcově jedná.

*) Národní píseň svatební.

Ale zlé pověsti rostly každým dnem, rostly jakož i láska její k dozorci; a hle, zdobný máj ozdobil i její, mladé nevěsty, hlavu věncem zeleným.

Opět zazněla píseň:

Odbi se biser-grana od jorgovana,
i lepa Mara od svoje majke.

Mára padla matce kolem krku.

„Ach matko, s bohem, drahá matko! Modli se k bohu za svoji dceru."

Dever *) vedl nevěstu ku chrámu božímu a veselí svatebníci jich následovali.

Mladý ženich byl vesel, jenom nevěsta byla bledá, bledá jako smrt.

Ruka její třásla se v ruce deverově.

„Není-li ti dobře, Máro?"

„I nikoli."

Svatebníci šli zvolna ku chrámu.

Slunce divně svítilo, povětří bylo tiché, ani lístek se nehýbal.

Ale když se svatebníci ku chrámu přiblížili, a dever již chtěl nevěstu do chrámu uvésti, najednou začaly se zdvihati kotouče prachu, strhl se vítr a odnesl věnec s nevěstiny hlavy.

„Běda, běda, otče můj!" zvolala nevěsta a bezvědoma padla v náruč deveru.

Nebe bylo posud stejně jasné, slunce posud stejně svítilo, ale po lících veselých svatebníků rozestřel se černý odznak smutku a žalosti.

Žalost je to, mladou nevěstu odvest od máteře, a vrátiti jí polomrtvou dceru.

* * *

Na hřbitově dědiny Č. v Báčce shromáždilo se mnoho lidu.

Příbuzní umrlých přišli pomodliti se na hrobech za duše jejich.

Zpěvy žalostné a nářky rozléhaly se po hřbitově, žeby se i kámen rozplakal žalostí.

Kněz chodil od hrobu k hrobu a modle se za zemřelé politval je vínem a olejem.

Stranou na jednom hrobě ještě svěžím nebylo nikoho mimo stařenu. Ona neplakala, nebědovala. Měla hlavu skloněnou, líbala kříž. Hlas její byl bez moci, oči bez slzí.

Tato stařena oplakává manžela, oplakává dceru svoji Máru.

Není tu sama na hrobě.

Ještě dvě duše se zde vznášejí, které smrt, smrt hrdinná smířila.

V prvním boji za svobodu padli mezi prvními obětmi mladí dva Srbové: Milovan i dozorce Branko.

---

*) Mládenec.

Večerní.

Noc perutě své rozpjala,
a věčné lampy rozžala
všemocná ruka páně;
již bledý kráčí měsíček
ve středu jasných hvězdiček
přes dřímající stráně.

Ve houšti slavík klokotá
a vlnka vlnce šepotá
ku klidné noci přání.
I duše má roznícená
volá: *Dobrou noc, vlasti má,*
a šťastné ze sna vstání!

J. V. Jelínek.

Dvojí svatba.

Obrázek z lidu. Nakreslil *Jos. J. Kořán.*

(Dokončení.)

„Já dnes již hádala," pravila mezi jiným Hanička; „vyšla sem do zahrádky, třásla bezem a volala:

Třesu, třesu bez,
ozvi se mi pes,
kde můj milý dnes!

a hádejte, odkud se mi ozval?"

„Od Křepelků!" zvolala děvčata najednou. Světnice otřásla se smíchem po odpovědi této.

„To by sis popadla," smál se Tomeš Kovářovic; „až byste byli u oltáře, Vašek by ti utekl!" Zase smích.

„Já hned vloni také něco vyvedla" pravila Bětuška, když se smích byl utišil; „nesmím vám toho zatajiti, aby ste posoudili, zdali se to vyplní, čili ne. Zastrčila sem groš do jablka a vložila je do postele pod podušku a tři dni tam ponechala. Proměnivši pak groš, dala sem třem žebrákům po krejcaru. Jmeno jednoho z nich bude prý míti můj nastávající. Zeptala sem se jich tedy na jmeno a jednomu říkali Jan, druhému František a třetímu . . . . ."

„Josef!" křičeli všickni jeden přes druhého.

„Není pravda, Martin!" bránila se Bětuška. „Vždyť vám mohu povědít, kteří to byli."

„Nic, nic!" smáli se hoši; „víme, že se nepřiznáš; pohleďněte na ni, jak se začervenala: barva platí!"

„Udělejme zase tu zkoušku se svíčičkami," navrhla Marie Horských.

„Ano," přisvědčovali druzí.

Bětuška přinesla mísu a nalila vody až po kraj. Všickni upravovali svíčičky v skořápky ořechové a napálivše je, na vodu spustili.

„Jenom nehněte žádný stolem, uvidíme, kdo za koho!" napomínal Vojtěch Koudelkův. „Hleďte, hleďte, již se to sbližuje. Bětuško, kam pak to plave ta tvoje? — Hanička zdá se mi, že také nechce lichou ostati; tak — jen dál, — už se ťukly, Pepík a Bětuška! Hle, Vašek a Hanička už se také objímají! To budeme míti letos dvě veselky; to bude tance!"

„To je náhoda, Vašku!" mluvil Vojtěch dále; „ořechy nám povědí, co ty vyvedeš! Ne, ale rádbych věděl, jak ti tak bylo, když si do bot práskl. Já bych to neudělal za celý svět, abych od oltáře utekl. Nu, musíte se mít s Haničkou hodně rádi. Jak sem povídal, Haničko, až půjdeš s ním na oddavky, dobře jej uvaž, aby nemohl prchnouti."

Zasmál se srdečně.

„Srdečně musel bych se zaradovat, kdyby obojí se vyplnilo," pravil Tomeš Kovářovic; „to bych také nějaké děvče si namluvil." —

„I hleďte ho, svatouška," přetrhla mu řeč Bětuška; „jakobychom nevěděli, že za Žákovic pálí! Jsi ty pěkné kvítko; kdo tě nezná, ten by tě koupil!"

„Nevím však, bude-li co z lásky vaší," vmísila se Hana; „padla prý Mařenka také kominíkovi z městečka do oka a myslím tedy, že bude raději mít toho, kdo je černější."

„Dobře, dobře, dobře!" chválili jí všickni; „tys mu přišla na kobylku!"

„Hoši, máme čas do kostela!" pravil Tomeš, aby zakryl rozpaky své.

„To pospícháš, když prohráváš?" posmíval se Václav; „ale opravdu jedenáct co nevidět. Pojďme, pojďme!"

„Dej bůh, děti, abychom se zase na přesrok všickni zde ve zdraví shledali," oslovil je rychtář. „Buďte jen veseli a dobře se snášejte, já vás zde vždycky rád uvidím."

Všickni přáli hospodyni i hospodáři mnoho štěstí a zdraví, Tomeš protřel se k rychtářovi a uchopiv ruku jeho pravil prorockým hlasem: „Pantáto, tento rok budeme slaviti dvojí svatbu, vaší Bětušky s Pepíkem, a Vaška s Hanou, připravujte se tedy na to ode dneška.

„Nu, dá-li se nám bůh toho dočkati, pozvu vás všechny na svatbu a budeme veseli, ještě více, nežli dnes. — No dejž to pán bůh!"

„I bude to, bude to!" volali přítomní, „jenom hodně piva a koláčů!"

„Pojďte!" pobízel Václav; „sice zmeškáme."

„S pánem bohem!" volali jedni. „Dobrou noc!" přáli druzí na půlnoční se hrnouce.

V.

Jest masopust. U Nováků každý pílí, každý má ruce plny práce. Jakub pod kůlnou štípe dříví na tenké loučky, poručilať mu tak Bětuška. Terezka může se strhati samým běháním, i ten pohůnek má co robit. Brzy pošlou jej ku krejčímu, brzy ke kupci pro to nebo ono musí běžet.

Největší ale starosť má hospodář; všickni jdou na něj, ten chce to, onen něco jiného potřebuje. Chudák ani neví, kde mu hlava stojí. Bětuška a maminka pilně si vedou a Běta Mastilů jako generál všem rozkazy vydává. Koláčů jedno prkno za druhým stěhuje se do komory přes dvůr. Na ohništi čeká celá řada husí na pekáčích dobrého upečení. Ano i řezníka pozvali si, kterýž v prasatech strašnou porážku způsobil; i dvě ovce a tučné tele padly za oběť jeho krvežízni.

Každou chvíli přijde řečník nebo tlampač, a vyřizuje, co ten nebo onen pozvaný vzkazuje. Pozvaní posýlají pomoc: máslo, mák, vejce, mléko, pšenice, cukr, kávu, maso i peníze. Domů na okus pošle se jim uzel koláčův.

Nač takovýto spěch? co pak se bude díti? — V úterý bude slavit se veselka.

Po velkých přípravách nastal konečně úterek. Tlampač mohl si uběhati nohy; třeba třikrát musel do některého stavení, nedivno tedy, že až o jedenácté svatba do kostela vyjela, když se i na přespolní a vzdálené hosti čekati muselo. Není ale nic zmeškáno; pan farář rád posečká, neboť ví, že Novák při veřejnosti na krejcar nehledí.

Jedou a jsou všickni veselé mysli.

Na prvním voze jsou hudebníci. Dnes ale jde jim to od podlahy. Museli si několik cizích pomocníků přibrati, aby postavili řádnou muziku. Na druhém voze vévodili ženich a družička, nevěsta a družba, a ještě jeden ženich a družička, i nevěsta a družba. Jsou to Pepík Tomáškovic a Bětuška rychtářova, Václav Křepelkův a Hanička Ženíškova. Poslouží si na vzájem.

Celá ves se sběhla, holky a babičky mohou oči na nevěstách nechati; každá ví na vlas jak byly zapleteny, jaký šátek měly na krku, z čeho byl kabátec, ano tlačí se k vozu, aby i zástěrku a sukně viděly. Vsadil bych čtyry proti jedné, že i po roce dovedou obě dobře popsati.

„Jsou to dva párky!“ hovoří se, když svatba ze vsi byla již odjela; „děvčata jako kvítí a hoši jako jarní den. Však jsou obě takových mužův hodny. Jedna lepší než druhá. Krásy dost, srdce jako z másla a hospodyně budou z obou řádné!“ Každý jim přeje, vždyť je mají všickni rádi, celá ves by je nosila na rukou. Ani kuřeti by neublížily a před žádným ani vody neskalily. A což těch hostí! Z každého stavení je někdo na veselce. Takovou svatbu žadný nepamatuje; je to rána: patnáct vozů jak by nabil.

Takové asi řeči vedly se, takové asi myšlénky kroužily v hlavách vesničanův.

„Ti dlouho nejedou,“ pravilo se; „již jedna pryč a ještě ani pohádky o nich!“ Měli brzy přijeti, když farář měl dlouhou zpívanou mši! Než věčně tam být nemohli, jednou přece přijeli. — Kočí s vozy zajeli zrovna před hospodu. Hudebníci spustili skočnou a již to šlo jako o život, ač bylo v hospodě lidu, že by jablko nepropadlo. Však na to se nehledí, zdali jeden druhému na nohu šlápne, nebo jeden do druhého vrazí. Jenom vesele dál. Jest ale zábavno na tancující nahlednouti; dost malá jest světnice, lidu v ní hodný počet, a přece tancují mezi kolem krajním ještě tři jiná a každý se točí po taktu, dobře jeden druhému vyhovuje.

Šeřilo se. Novák sám s řečníkem přišel do hospody, a hosti nutí, aby šli k obědu. „Ještě po jedné!“ volá mladá chasa a rychtář musí chtěj nechtěj počkati. Konečně vynutil hosti z hospody.

Živo v světnici hodovní, hudba střídá se se zpěvy, pronášejí se přípitky. Starý Novák protlačuje se od jednoho stolu k druhému, zdali všem dobře poslouženo, a blažeností se usmívá, když chválu o svých dětech nebo o sobě uslyší.

„Sedněte si, kmotře, mezi nás!“ pobízí jej Vávra; „nastaral ste se a nachodil dost před svatbou, ať s námi něco zažijete!“

Novák přisedá a na veselosti hostí vřelého bere podílu.

„Strnad otvírá,“ ťukne Vávra souseda; „na koho si zamíří, bude jej svrběti.“

„Já řku, pantáto! kolik takových veselek mohl byste do roka vystrojiti?“ táže se Strnad rychtáře.

„Co pak by to panu představenému udělalo,“ odpovídá místo rychtáře Sluka chalupník, jenž s bídou si tetíčkuje a kde jen může rád se napije; „kdyby každý týden takové vyraženíčko spůsobil a nás všecky pozval. Peněz má, žeby je mohl na věrtele měřiti, statek jako dvůr a stavení jako klec!“

„Pochybuji ale“ hovořil Strnad dále, „žeby takové veselky chtěl strojit, jako vloni.“

„Nechte toho, sousede!“ napomenul Strnada kovář.

„Proč pak, není to nic zlého; ostatně znám Nováka a vím, že žertům rozumí. Já řku, pantáto, mnoho-li pak musel ste klopiti?“

„Nestojí to za řeč,“ zamlouval Novák.

„Je to ale věru k smíchu,“ rozpřádal Strnad klubko své satiry dále. „Člověk seženě dva mladé lidi, aby je šťastnými učinil, dojedou až do kostela a ženich od oltáře prchne. Starý Křepelka nakoupil všeho dost, aby jednou měl dobrý den, vždyť věděl, že bratr v bryndě jej nenechá. A co konečně? bratr musí platit židovi za šaty, musí uspokojit i krejčího, ano i za koření klopit. — Vondráčkovic také se nehněvali.“

„To ste se píchl, Strnade!“ smál se kovář; „macecha byla jako na trní; jakoby psa na řetězu dráždil, že bude mít nevěstu!“

„Kdybych já se stal zetěm jejím,“ chopil se Strnad zase slova, „já bych si na ni zašel po větru. — Ostaňme ale při svém; jak sem pravil, mrzelo vás to, Nováku, že vám udělali takový háček. Synovkyni chtěl ste zaopatřiti —“

„Však to vynahradil teď plnou měrou“ zastal se rychtáře Vávra; „pomohl sirotkovi. Podívejte se na Hanu Ženiškovic, jak je celá blažená. Nic na to nedbá, že má chalupu na spadnutí; myslí si bezpochyby: však mužíček všecko to napraví. — Chválím vás za to, rychtáři, že ste obě veselky přijal do svého domu, naše radost jest tím větší. — Pryč tedy všechny trpké upomínky, pijme a zpívejme!“ a aby vyzvání své uskutečnil, povstal, aby něco zazpíval.

„Poslechněte! Vávra chce zpívati,“ volal Strnad a hosté hlučně hovořice ztišili se na vyzvání toto, neboť byl Vávra co dobrý zpěvák vůbec znám. „Něco pro osrdí!“ ozval se hlas a druzí smáli se.

„Mlčte!“ volalo několik hlasů.

Vávra spustil:

Piksla se vdávala,
nůž si ji bral
palec s pravým prstem
držely bál.

„Výborně!“ tleskalo se se všech stran. „Ještě nějakou!“ prosily nevěsty.

„Tedy něco pro vás“

Šla Hanička do zelí,
nalámala lupení,
lupeníčka, lupení.
Přišel na ni Pepíček,
rozšlapal jí košíček:
ty, ty, ty; ty, ty, ty,
ty to musíš platiti!

„Co mně nic?“ prosila Bětuška.

Vávra zanotoval:

Co tam děláš pod tou hrází?
Kolíbčičku naší Máři. —
Co tam děláš pod tou horou?
Kolíbčičku javorovou. —
Dělej, dělej, až uděláš,
pak si také zakolébáš.

Smích nechtěl míti ani konce. Hodovalo se dále.

Po veselce bylo vesničanům dlouho a dlouho na veselku si vzpomínati, bylať slavná, byla znamenitá.

* * *

A co zbývá mně pověditi? — Vašek neměl nikdy příčiny naříkat na to, že od oltáře neutekl a Hanička dočkala se toho, že Vašek chalupu jako klec vystavěl. Tomeš s Bětuškou často zvali oba k sobě. Bětuška připravila něco na zoubek a všickni pochutnávajíce si, vzpomněli si často na štědré večery, kde oříšky jejich se potkaly. Uběhl rok. Truhlář Vávra přinesl kolíbku k Novákovům (dobře prorokoval). Pozvali jej na křtiny a když na jídlech a nápojích se nasytil, přál manželům, aby čáp každý rok něco přinesl.

VI.

Vesnice N . . . . přifařena jest k Starému Sedlu. Na východní straně městečka tohoto jest klidný stánek pobožnosti a okolo něho rozkládá se nevelký hřbitov. V jižním koutě jest kostnice a od té nedaleko slzy roní vrba. Toužebně rozepíná štíhlé ratolesti, jakoby duši dobrou, pod ní odpočívající, obejmouti chtěla. A truchlí sama? Patř na ten rov! Jak pečlivě obložen jest čerstvým drnem! Kvítka okrašlují jej a na prostinkém kříži zavěšen jest svadlý věneček. — Kdo zavěsí jiný, svěží a čerstvý? — Na hřbitov vstoupily dvě osoby a ubírají se k vrbě. Žena sňala věnec a pověsila jiný, bujně zelený, z polního i zahradního kvítí. Oba poklekli a pomodlivše se jdou do kostela na mši. Jeť právě neděle, velebný a posvátný den. Manželé vešli do kostela sakristií a kráčí v levo k oltáři, kdež Maria prosby vroucí ráda vyslyší. Na oltáři hoří veliká svíce. Poklekli oba a modlili se po celou mši. Kněz modlil se za ty, za něž po celý rok modlení se odbývá. Když pak za nebožku Barboru Von-

dráčkovu vyslovil, vyřinuly z očí obou dvě veliké slzy. A ty svědčily, že modlitba jejich je vroucí; modlila se žena za přítelkyni, družku dřívějších let, a muž skládal modlitby své v oběť za děvu, z lásky proň do hrobu skleslou.

Tak ctili památku Barušky. V zimě věšen na kříž věnec z rozmariny a myrty v létě obložen byl hrob drnem a posázen kvítím. —

Na oltáři u Marie panny hořela za duši nebožčinu po celý rok veliká vosková svíce a konala se za ni mše. Nejlepší však památku nesli manželé ve svých dobrých srdcích.

Sebrané pověsti
z okolí Podolského nad Železným mostem.

Podává *Krekule.*

(Dokončení.)

XV.

Kašparské doly zlaté.

Ještě za Karla IV. raženo množství českých dukátů ze zlata, které Kašparské doly u velké hojnosti poskytovaly. A ještě dříve prý rostly zlaté pruty na polích jako pšeničné klasy a obyvatelé Kašparských hor prý byli tak bohati, že se jim v celém českém království nikdo nevyrovnal. Ano ten nejchudší občan měl za kloboukem tolik okrasy z ryzého zlata, žeby si za ně nyní hodný statek koupil. —

Zaniknutí zlatých dolů v Kašparských horách takto líčí následující pověst.

Do Kašparských hor přirazila jednoho parného dne červencového tlupa cikánů. Rozbivše si před městem stany, vyšli někteří z nich do města, by buďto kotle na požádání poopravili, aneb kus chleba si vyžebrali. Mezi nimi byla i krásná, mladá cikánka, která jdouc okolo studánky, z níž občané Kašparských hor vodu brali, u ní se zastavila a majíc velkou žízeň, k ní poklekla a se napila.

Sotva že ji spatřili okolojdoucí havíři ze studánky vodu píti, ihned k ní přiskočili a na zem ji povalivše, nohama ji kopali a na ni plyli.

A nemajíce na tom dosti, vyvedli ji za město a uši a nos jí uřezavše, nelidsky jí se posmívali a jí láli.

Tak zohavena prý se obrátila mladá cikánka k městu a zaťaté pěstě k nebi pozdvihnuvši, vynesla nad ním strašnou kletbu: aby zlaté doly, které mu k rozkvětu pomohly, se slunce západem zmizely a nikdy více ani zlatá hrudka v nich se nezaleskla.

Havíři slyšíce její kletbu, smáli se jí a s jásotem do města se odebrali, aniž by na cikánčina slova jenom pomyslili.

Jaké však bylo jejich podivení, když druhého dne ráno po zlatých dolech více ani památky nebylo! A mohli kopat jak a kde chtěli, zlaté rudy se více nedokopali.

Tu prý sháněli se po cikánce a chtěli ji odprosit a požádat, aby svou kletbu odvolala; však ji nikde nenalezli a i zlaté doly na vždy zanikly.

Upomínky z cesty.

Rusko.

(Dokončení.)

Nedaleko Vasilkova šla přes ves rota, totiž setnina pěchoty bez důstojníků, kteří v městě k vůli zábavě zůstavše od oddělení svého na čas se vzdálili. Několik vojáků roty této dostalo od sedláků, na krádeži je přistihnuvších, řádný výprask. Aby za tuto nevážnost ke cti vojenské se pomstili, spůsobili velikou rvačku, jež by se byla krvavě skončila, protože to bylo oddělení pluku, jenž má na čepici pásku s nápisem: *za vyznamenání se*, kdyby byl k tomu náhodou nepřišel cestující úřadník, jenž druhdy sám setníkem u vojska byl.

Po krátkem výslechu kázal rozdávati rány. Jeden voják musel bíti druhého, tak že vyplacený vstával, aby bil toho, jenž jemu prvé rány sázel, a tak byla celá rota náležitě potrestána.

Zmíněný úřadník, přeje si, aby rány byly perné a důtklivé, pravil prvnímu, jenž liknavě si počínal, že mu trest, bude-li lépe přikládati, daruje; nedostál sice slovu ale získal tímto, že potrestaný, bera hůl od svého protivníka, již ze msty notně mu přikládal; tím spůsobem uživ mstivosti, dosáhl chytrý úřadník cíle, že totiž celá rota sama sebe řádně byla potrestala.

Směšná událosť tato donesla se až k samému gubernátoru, a toliko hezká žena úřadníkova ochránila ho smutných následků, že překročiv meze moci své, míchal se do správy vojenské.

V Rusku panuje tón čistě německý, a již od dávných časů zavedena němčina ve výrazech technických. Máš tam, jak sem pravil, kamerhery, junkery, frejliny, jegery grafy, barony a t. p. a mimo to třídy s názvy od německého *zusammenrotten*, *rottung*, *diebesrotten*.

První pořadatelé zbrojné moci vidouce naskytující se jim materiál k pojmenování oddělení, k *diebesrotten* tak podobný, užili výrazu toho zlomyslně a dosti sarkasticky k označení setniny, což jest asi tolik, jako tovaryšstvo; majíce za to, že to zlé tovaryšstvo, nazvali je rotou, naznačujíce tak i jeho hlavní živel.

Poláci jmenují vojáka řadovníkem, čili lépe tovaryšem; Rusové jadrněji soldatem, nájemníkem. U nás velitel pluku nazývá se plukovník; Rusové milujíce určitost myšlenek říkají palkovník, odvozujíce význam ten od hlavní podpory trestu, totiž od oblíbených palek*); voják v ten smysl chápe postavení plukovníkovo, protože z hodnosti té se rány nejvíce sypou.

---

*) palka=hůl.

Gardà, sloužící za ozdobu divadelním zábavám samého cara, jest v lepším stavu, pečlivě zaopatřována, a vznešenějšího postavení svého používá k štvanicím v skutku šlechetným, označujícím se svorností v pravdě kejklířskou. Vojáci gardy umějí chodit, běhat, skákat dle rozličných kadencí, zbraní do všech uhlů světa máchat, důstojníci jejich vtipkovat a měšťákům se posmívat, hrát v karty, a pitvořit se dle dobrodružné šlechty francouzské z časů bývalého království. Důstojníci tito, čili hrdinové salonní pocházejí z bohatých rodin celé říše a starají se nemálo o utracení svého jmění.

Mládež ruská bavíc se málo literaturou domácí, čítá v překladech tolik díla, jež vláda do země vpustila, tlumočíc je na jazyk ruský; postrádá nábožensko-romantických citů, věku tomuto obyčejných, a koříc se naproti tomu tatarskému volterianismu, jest ješitna, duchaprázna, suchopárna v rozmluvě, v živobytí pak rozpustilá.

Mládež pak polská studujíc na universitách aneb sloužíc ve vojsku, druhů svých ruských na mnoze převyšuje; sílíc se probuzeným citem lásky k otčině, má mimo to dosti látky k zábavám a myšlénkám mohútnost rozhárajícím, nedopouštějíc, aby klesla aneb cynismu se oddala.

Čistě abstraktní vědomosti se v ústavech těchto dosti pěstují, a znalosť lidí tvoří neposlední jejich částku. Ale zúmyslné vzdělání v náboženství, dějinách a vědách statních divně jest zpotvořeno; vědy tyto vyhovujíce systému vládnímu, jsou buď zakrslé aneb úplně klamné.

Dějepis Ruska co do událostí mezinárodních a zvláště polských, jest ve veřejných přednáškách nepravým, hloupým podvodem a čtouce podobná díla nevíme, máme-li se diviti filutářské zručnosti při kutí podobných nepravd aneb naivnosti spisovatelově, očekávajícího od veřejnosti, že to vezme za dobrou minci, poněvadž to je psáno s dobrým taktem, nedopouštějícím, abychom to považovali za žert.

Katechismus a slabikáře pro školy nižší překonávají směšností i katechismy španělské, jsouce dle potřeb od duchovních skládány k probuzení nenávisti proti Napoleonovi a jeho stoupencům. Čítaje v nich myslíš, že jsi v Číně a čítáš povídky mandarinovy o síle a touze, vysokých to naukách říše nebeské, a mluví-li o caru, myslíš, že to Budha, Brama neb jiné tajemné božství, jež by bylo v stavu otevřít ti veselé nebe Muzulmanovo aneb zatratit tě k pekelným mukám, vymyšleným od Danteho.

V Kyjevě poznal sem hraběte, kurátora škol, jehož žena se v krásném kočáru vozila, a jenerála měřictví, který taktéž musí býti Němcem a kouřiti z buršácké dýmky, aby mu tak ustavičně na mysli tanula mladá léta prožitá v dýmu pivnic, a aby se tak obdivovati mohl velikosti Germanie a stýskati si na chytrost a úplnou zkaženost zarýnských sousedů.

Kurátor školní sdělil mi, že chce-li cizozemec podstoupiti zkoušku k nabytí úřadu ruského, musí každému údu komise učiniti poklonu; to ostatní že je pouhou formálností. Jenerál měřictví mi zase vylíčil, že co stavitel při stavění pevností mnoho získal, a kdežto do Kyjeva přijel co chuďas, zanechal vdově tři domy; žil s ním v dobrých poměrech, protože byl řádný muž. Potom se zamyslil a chtěl mi tak popřáti času k srovnání myšlenek mých.

V tom přiběhla jeho malá dcerka, křičíc nářečím švábským:

„Tento pán je jistě měřič a přinesl mi cukrovinek.“

Otec popatřiv na mne a hledaje darmo v mé tváři, byl-li bych povolným k nošení cukrovinek, patrně se zasmušil, nespatřiv na tváři mé nic pravoslavného.

To připomíná mi událost, sdělenou mi od důstojníka francouzského, jak Paskievič u Silistrie při námluvách s Izmailem bašou ukazoval posuňkem, že mu zaplatí, aby ho toliko do města toho pustil; ale se špatnou se poradil, protože při posuňku tom ho postihli důstojníci francouzští a angličtí, za ním stojící, kteří se tak o podvodech těch dověděli.

Můj jenerál měřičství byl skromnější, neboť vyjednávaje se mnou mrkl na mne přes dcerku.

Byl sem mladý, dceruška ladna a proto sem návštěvu svou ukrátil, *l'occasion fait le lairon*, a rozloučil sem se s jenerálem nabyv přesvědčení, jak se v Rusku získají úřady a jak se tam nejsnáze pevnosti a kasárny staví.

V Kyjevě mluví se nyní veskrz polsky, protože tam mnoho polských rodin bydlí, a 1500 mladíků stojí na hranici této co přední stráž naší národnosti. Kupci a řemeslníci, jenž před dvanácti léty našeho jazyka neznali, dobře jím nyní vládnou. Jestiť to důkazem našeho mravního pokroku, jenž posud úplně není vyvinut, poněvadž sme se toliko negativně chovati museli válčíce jen zbraní mravnou, neboť ostatní prostředky byly nám odňaty.

X.

Rusko, jež rozličnými postupnými prostředky nám v pokroku vzdělanosti naší překážeti chce, doufajíc, že nás v závodu tom dostihne, tratí ducha a úsilovně-li se přičiníme, ztratí úplně naději, že se nám kdy vyrovná. Pracujme, a úsilovně se přičiňme na kolbišti tomto, trním nám vystlaném. Ať vidí, že si předností svých, jež nám prozřetelnosť božská usoudila a kterých otcové naši zanedbali, vydříti nenecháme, majíce dosti ustrašujících příkladů.

Rusové mají zákony, úkazy, bodáky, Sibíř; my jenom povinnost, lásku k otčině, uznanou souhlasem celého vzdělaného, učeného a nestranného světa, jenž znaje naše práva s tužbami našimi souhlasí, hotov jsa časem svým pomoci své nám neodepříti.

Kyjev postavený na návrších, propletený dvory a paláci se zelenajícími se sady a s mnohými kostely stavěnými slohem byzantinským, s lesknoucími se kaplemi, má na první pohled podobu města asiatského. Široce plynoucí Dněpr, pokrytý množstvím mihajících se lodí o jednom stěžni, pahorky dosti vysoké, poseté celou řádou pevností a kasáren, dávají městu pohled města přístavního, střeženého u přístavu citadelou. Město samo dělí se na tři části.

Podolí na ploském nabřeží řeky, obydlené od kupců, jest sjezdy a trhy nejvíce oživeno. Hospody naplněné nižší třídou označují se hlukem opilých navštěvovatelů. Jmenovitě aristokratické Pečersko pohlíží s pahorku zádumčivě s úřadní tváří na nižší sousedy své.

Lavra, t. j. klášter pravoslavných basiliánů s podzemními chodbami, jež ostatky svatých v sobě chovají, jest nejprvnější znamenitostí a zřídlem důchodů města tohoto, poněvadž nesčíslné množství poutníků z nejvzdálenějších zemí sem putujících navštěvuje tato těla svatých, zázraky proslavených, povznášejících toto zřídlo lásky a blahoslavenství na stupeň nezapomenutelné Mekky. Kaple sv. Theodosia jest středem tohoto nábožnůstkářství.

Místa, kde tyto mumie, ornáty přikryté, spočívají, jsou buď ve skále vytesána aneb kamením vyzděné jeskyně, které toliko v průvodu mnichů spatřiti lze, aby se tak předešlo zbytečné zvědavosti aneb zlehčující neváżnosti, poněvadž pověst obíhá, že to jsou loutky slamou vycpané, starostlivě pokryté, aby se pravdy nikdo dopíditi nemohl; jiní zase tvrdí, že těla ta mohou býti skutečná, poněvadž dle obyčeje východních křesťanů poustevníci za živa zazdíváni bývali a že toliko malý otvor k dodávání pokrmu nevyhnutelně potřebného se ponechával; proto nepodléhala prý těla tato již za živobytí na mnoze vyschlá shnilobě, a to tím více, protože jeskyně tyto jsou v stavu těla mrtvých po mnohá léta neporušená zachovati.

Pověst o zlaté bráně, o níž si král Boleslav meč svůj otupil, potvrzují zbytky jakés kamenné hradby, vykopané na místě, kde brána ta někdy stála, ale slušno o pravosti zbytků těch pochybovati, poněvadž podoba jejich mnoho věrohodnosti v sobě nechová.

V Kyjevě, co městě svatém, nedovoleno židům usaditi se, a toliko na krátký čas přeje se jim pobytu, aby záležitosti své obchodní spořádati mohli. Pravoslavní Rusové nenávidí Izraelitů majíce v paměti pohrdání, jímž kmen tento druhdy po celé Evropě pronásledován byl.

Tak jako Kyjev jest pokorným Rusům Mekkou a Jerusalemem, tak považují opět Moskvu za Řím svého národa; ona zachovává Kremlinem svým dějiny, povahu a vzdělanost celé říše.

Není snad na světě památníku, jenžby ducha a vlastnosti některého národa více odznačoval, nežli Kremlín. Obrovský v základech svých, malicherný v jednotlivostech, skupení pyšných budov s nuznými chalupami, florentinský palác vedle boudy Kalmukovy, zlato rozházené na smetišti, nahromadění stavitelských památek rozličných věků a zemí, požívá úcty náboženské, neboť byl druhdy jevištěm strašných a barbarských výjevů.

Nejdokonalejším jinotajitelným obrazem národa, který toto dílo vykonal, těše se z jeho majetku, jest národ, jenž na neobsáhlých prostorách vládne, rozdroben na tisíce nestejných částí, náležících všem stupňům vzdělanosti, protože tam nalezneš divoké pohany vedlé hrdin ve fraky oblečených; národ, jenž ve vývoji vychovatelském sám posud ničeho nedokázav toliko množství šašků ze všech částí Evropy a Asie slepil. V jiném městě byl by Kremlín bez významu, v Rusku jest ale rázem mravní pokročilosti celého národa.

Praví se, že Kremlín byl počátkem založení města Moskvy, totiž že pochází z třináctého století a že přežil všech událostí, jež metropoli ruštiny potkaly. Postaven jest na největší výšině města v nepravidelném úhlu; vysoké zdě se střelnicemi a věžičkami z cihel tu okrouhlými, onde hranatými ohražují celou tu budovu, do níž pět bran přístup tvoří. Prostora tato od ostatního města zdmi oddělená, uzavírá v sobě rozličné stavby; máš tam palác dávných carů, dům patriarchy, stavení senátorská, několik kostelů, zbrojnici, slovem: budovy k rozličným úřadům patřící, jež popisovat bylo by nemožno a nudno a jež tvoří město v městě, jako palác císaře čínského v Pekingu, v němž nedávno Francouzové táborem se položili.

Nejznamenitější brána jest tak zvaná spasitelská na poslední straně, ozdobená věžičkami okrouhlými a na černo barvenými.

Nad branou touto visí lampa před sochou jakéhos svatého, jenž příchod Poláků do města byl zpozoroval; proto nazývá se spasitelská a požívá veliké úcty a nelze tudy jinak projíti než s odkrytou hlavou.

Carský palác, stavěný neohrabaným následováním slohu gotického, nezasluhuje žádné bližší úvahy léda historické; neboť byl rejdištěm divokých hord asiatských a zbrocen přečasto domácími rozbroji, k nimžby se ani Nero a *consortes* přiznati nechtěli. V posledním čase sloužil francouzskému císaři za jednodenní útulek, z něhož ho požár celé Moskvy vyplašil. Ukazuje se také u jednoho okna balkón, s kterého se car lidu ukazoval podobným spůsobem, jako sultán zavázán jest osobu svou tak v určitých dobách pravověrným ukázati na důkaz, že posud žije a že nebyl zardousen, což se při dvorech asiatských často stává následkem piklí domácích; dokazuje tak týž původ od Turkomanů.

Na prostoře před palácem jest veliký kámen, na nějž před časy poddaní prosby a stížnosti své skládali, aby je car po čase spáliti ráčil. V pokladě je trůn Petrův a veliký slonový hřeben, jímž dříve carům brada česána; sbírka množství očividně zfalšovaných korun rozličných podmaněných králů, sukně s dvanáctiloketním vlekem, jejž nosilo dvanáct zvláštních komoří denně se střídajících, poněvadž paní jej nosící hovila zásadě: *varietas delectat.*

Konečně spatříš tam nosidla, v nichž nesen byl Karel XII., král švédský, po bitvě u Pultavy.

Palác patriarchy chová v sobě mimo nesčíslné poklady ornátů biskupských pěknou knihovnu, bohatou listinami slovanskými, jež byly koupeny prostřednictvím lakotných knihovníků z jiných veřejných knihoven.

Nad neohrabaným palácem senátorským vynáší se věž žulová s obrovským nápisem na obou stranách: *právo!* jakoby pro uvarování; neboť každému známo, že v Rusku panují úkazy.

XI.

Na zbrojnici jsou k spatření sledy podkopů, založených od Francouzů, kteří budovu tu vyhoditi chtěli, a na jednom okně jest nápis pod sv. Mikulášem, svědčící, že obraz ten jediný zázračně se zachoval, když vše zhoubnému požáru podlehlo. Jako na potupu leží zde na dvoře množství francouzské zbraně, kterou kozáci po vzdálení se Napoleonově z pod sněhu a bláta byli vytahali.

V Kremlíně jest kostel sv. Michala, kostel na nebevstoupení panny Marie a jiný ještě ke cti Matky boží, kde se odbývaly korunovace carů a který za hroby patriarchů slouží. Malý ten kostelík čtyrhranný, podobou neúhledný, nenáležící k žádnému slohu stavitelskému, jest přecpán obrazy a vyzlacen beze všeho vkusu.

Druhý kostel Marianský označuje se devíti pozlacenými kuplemi a fresky rozličných svatých, mezi nimiž umělec rozmarně umístil Aristida, Anacharsisa, Zenona, Thukydida a Plutarcha, každého s podpisem jmena jeho a držícího v ruce list, na němž napsáno několik slov ze svatého evangelia. Nebožtíci ti sotva si pomyslili, že budou sloužiti k rozšiřování pravoslavné víry v Rusku a že car, o němž se jim nikdy nezdálo, vtělí je v počet svatých.

Kostel sv. Michala sloužil druhdy carům za hrobku; zvonice Ivana Hrozného má 32 zvonů a požívá u Rusů veliké úcty. Mezi zvony těmi jest jeden ohromný, ve

zvláštní úctě stojící, na nějž se toliko při zvláštní příležitosti zvoní; hukot jeho ohlušuje celé město k nemalé radosti obyvatelů, libujících si v podobném koncertu zvonovém. Nejvíce však pyšní se Rušové ohromným zvonem, jenž v Kremlíně na zemi leží tvoře pahorek kovový; je k 20 stopám vysoký a váží 1000 centů; střeží ho zvláštní stráž, aby jej snad náhodou někdo neukradl. K vůli souměrnosti jest v zbrojnici u brány dělo podobných báječných rozměrů, takže v otvoru člověk státi může, taktéž stráží střežené, aby je nikdo pod plášť nesebral. Zbroj ta je u veliké úctě. Angličana, jenž do ní vlézti chtěl, chtěli za svatokrádež takovou zabiti.

Pohlédneš li odtud na Kremlín, máš pohled neobyčejně ohromující, vypočítaný na okolní lid, aby kořil se ve strachu pánu v něm bydlícímu. Jsou tu formy a podoby všech možných slohů evropských i asiatských; sloh vlaský, římský, gotický, čínský, tatarský, indický, byzantinský; vše to na hromadě beze smyslu smíchané, že nespatříš žádné harmonie; toliko otevřeš ústa a sám sebe se zeptáš: co to? Nespatříš tam elegance, krásy a okázalosti, ale cosi strašně divokého, že s bázní ustoupíš a v mysli tvé zůstane jakýsi záhadný pocit strachu a nestálosti, jakobys přespal několik strašných nocí s fantastickými a divokými sny, což my nazýváme můrou, která dítě ve snu k pláči a jekotu štve, budící matku ulekanou a starostlivou o zdraví dítěte.

Já bych sbořil Kremlín jako Francouzi bastylu. Kdo se vážně na Kremlín podíval, ten pochopil Rusko, jako si každý Číňana vyobrazí, kdo jejich stínitka a nosidla zočí.

Viděl sem mrtvé moře, v němž Sodoma a Gomorha utonuly a pocítil sem vše, co upomínka na takovýto strašný zjev trestu božího v nás vzbuditi může. Klesl sem na kolena a obdivoval se všemohoucnosti boží, ale neulekl sem se; od Kremlína odvrátil sem se s bázní.

Cestování po zemích panství ruského jest velmi obtížné. Největší část cest je kopytem koňským a vozy rozemletá stezka, kterou vláda nazývá silnicí a toliko tu a tam hlínou a roštím opravovati dává. Silnic těchto, plných bláta neb prachu, podle ročního počasí, málo se užívá; toliko v případu ohlášeného cestování cara neb gubernátorů vytahují pluhy, aby koleje zaorali, zaorané pak branami povláčili jako záhon pole, dále o osud jejich se nestarajíce. Tak nachází se za počasí deštivého celé okolí v klecí a nemožnosti komunikace.

Cestování poštou jest mrzuté a toliko oprávněným třídám přístupné pro slidičství úředníků, poněvadž vozu takového teprv po dlouhých formálnostech dostati můžeš. Cestovatel, chtějící zbytečné této dohlídky zniknouti, volí jiný spůsob, aby se dostal na místo povolání svého.

Poněvadž málo kdo má svůj vůz aneb ho aspoň na cestách kaziti nechce, cestuje se v Rusku nejvíce na podlož, to jest od místa k místu přejde s nákladem svým na jiný neohrabaný vůz, beze všeho pohodlí, začež ještě úředníka podplatiti a doutníkem uctiti musí, aby dobré koně a řádného vozku dostal. Nejlepším pobídnutím k prudké jízdě jest kopnutí vozky nohou, jenž po každém takovém hmatavém napomenutí taxu tuto koňům oplácí, udržuje je tak v prudkém běhu. Několik grošů zpropitného ubezpečí cestovatele na celý čas cesty, neboť bití v krk užívati nehodno, poněvadž takové zacházení s kočím dává pocestnému na nejvýš vážnost vozkově podobnou a mimo to může tak vpadnouti v nevážnosť a mnohdy ještě něčeho horšího zažiti, kdyby někdo tak svobodomyslných dokladů užívati chtěl.

V celém Rusku třeba v každé okolnosti hrozivě si počínati, poněvadž lid ten, jakož i jeho opatrovníci, vysost postavení toliko v hrubosti a ranách spatřují, jimž přivykli a jiného způsobu zacházení s sebou neznají.

Vláda ruská zpotvořila tak velice veškerý lid sobě poddaný, že lidumil neb svobodomyslník by za odměnu svého jednání mohl sám pocítiti holi co opakování nakládání s lidem.

Mužik a měšťan tak zhloupli a o své nízkosti tak jsou přesvědčeni, že toliko nahajka a hůl jsou jim pohnutkou; moudrého a příchylného slova neuposlechnou.

Lidé neznající poměrů ruských, sní o opravách a svobodomyslnosti tamější vlády; jedni rozšiřují domněnky tyto v dobré víře, čítajíce úkazy nikdy nevyplněné, jiní a těch je největší část, oklamáni něčím, domýšlejí se o otcovském jednání v zemích těchto nešťastných, kde lidé toliko podplacením nějaké neodvislosti se domáhají a ostatní obyvatelé libovolnosti nesčíslných nadužívání vydáni jsou. Advokáti vlády ruské jsou lidé, jenž za peníze a dary spoluvěrců svých zraditi hotovi jsou a s touž úslužnosti tomu, kdo lépe zaplatí, úsluhy své nabízejí, ať je to Polák, Němec anebo Turek. Je to druh lidí, jež Nestroy vylíčil ve své frašce pod titulem: *Ich bin der mann, der um's geld alles thut.*

Rusko, zachovávajíc ve všem ráz asiatského svého původu, nemá jako jiní národové europejští třídu lidí, která zvláštní úsluhou zemi nějak prospěvši, nějakých předností, i potomstvu dědičných, si dobyla. Nemá ani vlastně šlechty, poněvadž původ tohoto panstva pochází od divokých hord, poddaných knížatům, z nichž nynější stav šlechtický novomódně se uspořádal. Potomkové knížat těchto ponejvíce povražděni za doby proměňování Ruska na carství, nezanechali po sobě památky, nahraženi novou, svěží třídou knížat, hrabat, baronů, utvořených rozmarem samovládcovým za zásluhy a oddanost divoké libovládě.

V Rusku jest aristokracie; ale šlechty ve smyslu zemí západních, kde třída ta zvláštní řád čili rytířstvo tvořila, majíc práva svá a feudalně poddaný lid, tam nemáš. Komu není znám původ četných knížat z doby carové Kateřiny, mezi nimiž nejeden kozák a třebas i kuchař za zásluhy úplně nerytířské dosáhl hodnosti té a ohromných statků! Tituly ty nebyly získány za zásluhy o otčinu; toliko chvilkové milkování podobné intrygám haremu, bylo pramenem těch diplomů.

Neomylným odznakem této svěží šlechty jest horující pýcha a nevkusná okázalosť, spočívající na dávných předsudcích, vtisknutá zvláště každému novopečenému šlechtici, jenž neuvyklý své hodnosti, v povrchnostech hledá náhradu za ušlechtilost jinému vrozenou. V pohybech a výrazech vidíš buď kozáka aneb Kalmuka, v hrubství a ukrutnosti vidíš náhradu hledajícího mužika, v přehnaném oděvu a neobrabanosti trží si úsměšky novopečený šlechtic, jehož otec obracel rožeň v carské kuchyni aneb byl dohližitelem nad stájemi některého dvora v státě frankfurtském.

Viděl sem ty dvory, kde jasné paní podáváno ohromnou okurku na zlatém talíři k ochlazení a osvícenému kořalku v kalíšku pro šampanské víno; viděl sem salóny ty co kostely vyzlacené s růžovými záclonami a jasnozelenými stěnami; ani pokoje neušly mé pozornosti a posud tane mi před očima kněžna, sedící nedbale v purpurové lenošce, v pomerančové sukni, modrém pláštíku a fialových střevíčkách, předčítající sestře své román Pavla Koka.

Viděl sem ruskou tu vzdělanost, zahalenou ve vlaské hedbáví a pozlacenou bronzami pařížskými, jež mi velmi připomíná dobrodružné výpravy Cookovy do divokých krajin, pověst o Indiánu v junáckém klobouku, péřím a barevným sklem na prsou ozdobeném, aneb o Kazíku pyšnícím se přilbou kyrasýrskou a tureckým pantoflem. Vše to sem spatřil, slyšel svobodomyslné rozmluvy, učené rozprávky a lidumilná uzavření. Tu jako blesk za jasného nebe přišla zpráva o revolucí v Paříži a celá společnost jakoby jiskrou elektrickou tknuta vzkřikla:

„*Francouzi se zdvihají!* Pojďme na Francouze!"

XII.

Přestrašen opustil sem salóny tyto, abych se přesvědčil, jak mládež a nižší důstojnictvo přijalo nenadálou tu novinu, poněvadž zpráva ta, jako všechny nenadálé, způsobila ohromný tlak na neuzrálé ještě úmysly. Větší a hloupější část důstojníků snila o povýšeních, řádech a nastávajících zábavách v přemožené Francii, o Paříži a jeho báječných rozkoších, poněvadž nikdo z lidí těch nepochyboval, že je car pošle na skrocení svéhlavého národa francouzského, jenž se proti správě carské zapřisáhl; neboť lidé takoví se zápalem drží se myšlénky, že car prostřednictvím caříků celému světu panuje, a že vládě a vůli jeho nic se opříti nemůže.

Zdání tato úmyslně rozšiřovaná a nauka na nepravých udáních spočívající, tak se v nižší důstojnictvo vkořenila, že jim nemožno pochopiti nejprostější rozpravy o poměrech mezinárodních. Ůkazy duchaprázné hlouposti této jsou časem tak zábavné, že se naivnosti jejich srdečně zasmáti lze.

Tak sem byl jednou svědkem rozpravy s výmluvností vedené, že král Filip, panující ve Francii, byl dříve učitelem dětí Mikuláše I., a ten za dlouhé služby že ho udělal králem pod výminkou, aby lotrům Angličanům činil překoří, aby neposýlali zbraň na Kavkaz Čerkesům co svým spoluvěrcům.

Kdoby se zatím chtěl pobaviti vychováním a vědomostmi Moskalů, tomu radím poslouchati s pozorností rozmluvy jejich, a jistě se víc pobaví, než na nejsměšnější veselohře. Kdo se chce podiviti vkusu jejich dramatickému, nechť nezanedbá aspoň jednou navštívit jejich divadelní představení; neboť nabude tak nejjasnější představen o vzdělanosti umělců těch ve fraky oblečených.

Komedie ruská skládá se ze tří velmi důležitých figur; je to opilý kozák s nahajkou, potom Němec ve fraku a punčochách, kterého po lýtkách opilé kozačisko bije, a pravoslavný sedlák, představující věštce a vlastence, vychvalující molodce cara, jenž celému světu velí. Sedlák jest starý voják, ustavičně popíjející a o vojenských čínech Suvarova Italského vypravující; scéna obyčejně v krčmě, přitom tance a zpěvy.

Největší potlesk a zápal povstane, když kozák nahajkou bije Němce, jenž opět v zápalu bitvy aneb ze zapomenutí jiné podřízené herce vyplácí, kdežto sedlák pohodlně pije a své příhody vypravuje. Ku konci následuje jakýs tanec, při kterémž všichni notně hřmotí, míchajíce do toho baletu největší nepříslušnosti mimické a za hřímajícího potlesku mizí s jeviště.

„A co? jací jsou naši herci? co tomu říkáte, pane? viděl ste cos podobného tam u vás?"

Odpověděl sem mu prostosrdečně a jakoby s přesvědčením:

„Na mou čest, pane! cos podobného nikde nespatříme a přiznávám se, že sem se až podivil.“

„Pah! to ještě není nic; musíte, pane, jíti na zejtřejší představení a poznati také herce naší tragédie; bude se představovat velmi krásný výjev, jak bijí děvče, milkující v hlavním městě.“

„Nebudu se moci súčastnit, pane, poněvadž musím odjeti!“

„Škoda, veliká škoda!“ odpověděl mi Moskal, milovník dramatických představení.

„Přálbych si, abyste, pane, odejel z naší země s přesvědčením, že i u nás květou pěkná umění.“

Utekl sem tomuto milovníku výjevů rozčilujících, v nichž bijí knutami, a obdivovateli komédie, v níž Němec největší hraje úlohu, abych sprostil se prachu, kterým nás umělci při provozování mužikovského baletu takměř zasypali.

Šel sem do besedy, kde tlupa hejsků v lakýrkách a s tuhými límci živě hovořila o revoluci v Paříži a jejích možných následcích, dále o potřebě rychlého obsazení hranic, aby se do Ruska socialismus nevkradl, kterýby mužikům chuť k odbývání roboty odejmul. Má se za to, že sedláci tamější ještě nejsou dost dospělí, aby se jim dala volnosť, a že podobné reformy bylyby toliko neštěstím pro ně samy; že vláda nejlépe udělá, bude-li nedospělost tu po všech dlouho udržovati, poněvadž každá nezralost vede ku zkáze, jako to vidět u jablek a hrušek, které nedozrály-li, brzy shnilé spadají.

Ruští tito anglomani podobají se úplně všem badatelům toho druhu, totiž lidem, jejichž hlava zaujata jest koňmi, oděvem nejnovějšího vkusu a známostí dobrodružek salonních a vestálek se zlatými pásy; srdcem jejich nehne žádný jiný cit, leč žárlivost a licoměrnost vlastních společníků.

Hlava anglomana co nejpečlivěji učesaná, musí být konečně pokryta lesknoucím se cilindrem, vous dle možnosti rudý a z polou tváří rozčesaný opírá se o vyškrobený límec, uměle skvostnou jehlou spiatý; kabát volně upiatý, mřížkované spodky, úzce přiléhající na střevíček šněrovaný, o mosazných očkách, hůlka s kovovou rukovětí a potutelné sklíčko v oku tvoří zevnějšek anglomana, který se z přesvědčení k žádné národnosti nepřiznává, poněvadž vědomo, že není-li někdo Polákem, ani Moskalem, ani Angličanem ani Němcem, přece něčím býti musí, a vybírá si tedy stav anglomana, gentlemana, t. j. není ničím, poněvadž při prázné hlavě mrtvé jeho anglomanské srdce není v stavu čehos pocítiti. Ale jistota tato má svou zvláštní stránku, býti totiž dokonalým bláznem, a předmětem obdivování se sklepníků a lokajů, kteří nejspíše spůsoby těchto pánů následují.

Skutečný angloman povinen mrazivě pohlížet na obkličující jej tlupy luzy, ulicemi rychle probíhati, zasmušilého a ztrápeného člověka představovati; doma pak natažen na pohovce jest v stavu zívaje knihy a časopisy převraceti, jejich nicotě a nesrozumitelnosti se vysmívati, poněvadž pravdivého anglomana nic nemůže zaujmouti. Neboť vysost jeho rozumu záleží v tom, že ničemu nerozumí mimo rozprávěti učeně o kroji kamizol a kabátků a sužovati svého krejčího, jemuž všechny vlohy k řemeslu upírá.

Anglomany mají všechny země i národové; najdeš je v Paříži, Petrohradě, Berlíně, v městech tureckých, u nás ve Lvově, ano viděl sem je i v Zbaraži, jenž druhdy klobásy slynul, jako též i v Pacanově, jenžby měl býti sídlem jejich velmistra,

na kteréžto místo navrhuji našeho falešného barona, ač by to bylo ke škodě všeobecné zábavy těch, kteří se procházejí po nadpeltevských hradbách, nyní hetmanskými zvaných.

Skutečný angloman, jak sem připomněl, nenáleží žádné národnosti, nemá žádného politického vyznání víry; modlou jest mu móda, studijním kabinetem stáj a psí boudy; polem popisu salón a jiná místa, v nichž panují vestálky se zlatým pasem.

Přel. *P. Kovář.*

FEUILLETON.

Z Prahy a z venkova.

— (*Divadlo.*) Dne 18. června. Druhé pohostinské vystoupení p. Hynka v opeře „Marta" od F. Flotova těšilo se nejen z příznivého výsledku co do zpěvu, nýbrž i co do hry. Hlas p. Hynkův ve vyšší poloze jest dosti zvučný a i v Novoměstském divadle výdatným se osvědčil. Jeho Plumkett byl až do konce trefnými rysy i ve hře naznačen. Obecenstvo vyvolalo jej několikráte. Lionel p. Veckův postrádal leckdes v přednesu pravého výrazu, zvláště ale v momentech lyrických byl málo ušlechtilý. Hra jest dosud chuda na gestikulací a pravé provedení úlohy; mnohé momenty byly nepřirozené (druhé a třetí jednání). Taktéž upozorniti musíme p. Vecka, by vyšší tóny svého pěkného hlasu více šetřil a zbytečným vyrážením jich tam, kde se ani nehodí, aby jako n. p. v jednání třetím a čtvrtém nevzbudil v nás snad domněnku, že jimi chce sobě potlesk obecenstva získati. Doufáme, že by měl hlavně p. Vecko pilnější studie na zřeteli míti, aby obecenstvo nejen jeho hlasu, nýbrž i jeho přednesu i hře chválu vzdáti mohlo. Tanulo nám již toto na mysli při posledním představení „Kouzelného střelce," kde si p. Vecko v arii prvního jednání nemístné zabíhání hlasem do výše dovolil; pomlčeli sme však zúmyslně o tom doufajíce, že p. Vecko se podobného přestupku již nedopustí. Nyní ale jest téměř naší povinností, na okolnost tuto jej upozorniti. Z úloh mužských zbývá nám ještě zmíniti se o p. Sákovi (Lord Tristan Mikleford). Pan Sák obyčejně přehání, tenkráte ale nepojal zcela svou úlohu. Zamilovaný lord byťby i právě jednáním svým směšným se stal, není přece ještě osobou, která svou hloupostí směšnou se stává. Lady Harieta Durhamová (sl. z Ehrenbergů) a Nancy (pí. Procházková) bavily příjemně obecenstvo. V prvním jednání postrádala úloha lady pravého významu. — Sbory chorají neustále na staré vady. Ton orchestru splynul v Novoměstském divadle v okrouhlejší celek, byl však na mnoze i na prostor Novoměstského divadla silný a leckdes i drsný. Soudíme-li dle návštěvy zatímného divadla, bylo toto představení četně navštíveno.

Dne 21. června. „Zamilovaný ďábel," fantastický balet ve třech jednáních od Maziliera, hudba od Benoeta. — Mimo nadání dostalo se nám ještě jedné pohostinské hry sl. Friedberkové a dvorního tanečníka Vídeňského p. Caloriho. Co se týče děje baletu „Zamilovaný ďábel," jest dosti chudý a v skutku fantasický. Děj ten nenapíná, aniž příliš zajímá, neboť víme vždy napřed, co se stane, bez dlouhého hádání. Avšak umělkyně, jako sl. Friedberková, učiní i sebe suchopárnější balet zážívným opravdivou umělostí svou. Nedbáme pak již ani děje, ale sledujeme tím pozorněji umění její. Měla-li před týdnem sl. Friedberkova příležitost, objeviti nám mistrnou svou mimiku, osvědčila se nám tenkrát i co tanečnice, jež spojí oboje, tanec i mimiku, v přeutěšený celek. To nebyl prostý tanec, jejž sme viděli, ale byl to zamilovaný ďábel ve všem, i ve hře i v tanci. Slečna pojala tohoto ďábla více z žertovného stanoviska; byl to více diblík, dovádivý, žertovný, rozpustilý, jehož tvář však někdy na se vzala výraz opravdu diabolický. Ale jak pravíme, jen časem, neb ostatně to byl veselý, šprýmovný kumpán, s nímž vejíti v smlouvu není právě největším neštěstím. A tento základní tah provedla slečna do podrobna. Co pak se týče sl. Friedberkové co tanečnice, musíme se jí stejně diviti, jako její mimice. V tanci svém překonává s báječnou lehkostí ty největší obtíže. Co leckdes vidíme pracně se uskutečňovati, čemu jinde vidíme pot na tváři, to jest slečně pravou hračkou. Vidíme u ní samé resultáty, nic co se teprvé dobývá. A při tom všecky její pohyby a formy jsou tak delikátní, tak plastické a při všem effektu tak jednoduché, že nevíme, čemu dříve diviti se máme. Každý její pohyb dal by se v skutku kresliti, tak

pěkně, tak dokonale se nám jeví. A při tom při všem má každý jednotlivý tanec tak zvláštní ráz, že se nám každý zdá býti novým. Nejvíce bravury dosáhla slečna potpurim z národních tanců v druhém jednání. Podle slečny Friedberkové si počínal statečně druhý host, p. Calori. I on provádí všecky své tance s náramnou lehkostí ač ne s tou jednoduchostí, jako sl. Friedberková. Ostatně byli oba hosté naším baletem dobře podporováni; a že si slečny Lamoliérová a Hentzová vedlé obou hostí získali nejednou potlesku, má také svou váhu. Jak slyšíme, jest naděje, že sl. Friedberková vystoupí ještě jednou na našem jevišti. Před tím provozovala se jednoaktová veselohra „On nežárlí" od A. Elxe v známém obsazení. Návštěva byla četná.

Dne 23 června. „Loupežníci" od Bedřicha Schillera, překlad od J. J. Kolara. Představení to bylo v prvních dvou aktech poněkud rozházené, potom se ale vyrovnalo. V prvních těchto dvou aktech trpěl Franc p. Kolara st. slabou pamětí; týž Franc ale později se vzchopil a dosáhl jmenovitě v posledních jednáních výše umělecké. Litujeme toho, že to nebyl opět jeden celek, tím více, an p. Kolar st. by mohl trochem větší pilností odzbrojiti veškerou kritiku. Karel p. Šimanovského jest pěkná figura a dosáhl jmenovitě na konci čtvrtého aktu stupně dojemné a záchvatné pravdivosti. Tu stihal jeden moment druhý, jeden zdařilejší, než druhý. Jak krásně, pravdivě zněla jeho slova: „Já zůstanu u svého otce!" Na některé podrobnosti dovolujeme si přece p. Šimanovského upozorniti. Když se k němu hlásí Kosinski, uvítá jej Karel Moor, nemýlíme-li se, slovy: „Viděl ste již Karla Moora?" A nejen ze způsobu, kterak slova tato poví, ale i z celého držení těla pozná Kosinski hned na první pohled, že k němu promluvil Karel Moor. Ale p. Šimanovský mluvě tato slova, odvrátí se na polo od obecenstva a obrátí se zcela ke Kosinskému. Jest ovšem pochopitelno, že Kosinski výrazem jeho tváře pozná v něm vůdce loupežníků. Ale obecenstvo, na které přece vše vypočtěno býti musí, nevidí z tohoto výrazu a z celého držení těla skoro nic, poněvadž oboje jest odvráceno od něho. A přece na illusi vše záleží; přece záleží hlavně na tom, aby obecenstvo slyšíc tato slova, zároveň z držení těla a z výrazu tváře poznalo, že Kosinski v skutku na první pohled Moora poznati musí. K tomu však zapotřebí, aby Moor byl více obrácen k obecenstvu, než ke Kosinskému. Nechť to p. Šimanovský budoucně zkusí; jest to sice těžší, ale k situaci velice potřebné. Dále jej upozorňujeme na zakončení aktu druhého, kde společníky svoje vede naproti obklopujícímu jej nepříteli, běže před nimi. Pravíme, že pan Šimanovský běží. Ale útěk takový vypadá vždy malicherně, není-li podporován výtečně ostatními silami. A tu by snad bylo v skutku lépe, kdyby mohútným, pevným krokem ubíral se v před, než aby utíkal. — Spiegelberk se dostal tenkrát opět panu Sekyrovi a pan Sekyra s ním velkého štěstí nedošel. Deklamace jeho byla jednotvárná, více křičení než cokoli jiného. A Spiegelberk třeba byl darebák, není jím přece beze vší politury, sice by nikdy na to pomysliti nemohl, státi se všechněm vůdcem. Smělost a odvážnost Špiegelberk má v každém ohledu; vyjádření její musí býti promíseno ale ještě jinými elementy než pouhým bezúčelným křikem. Pan Grund co Kosinski jeví pokrok od prvního vystoupení; Kosinski ale zvláštního dojmu neudělal. Pan Grund se opět hlavně spolehl na krásný svůj orgán, při čemž zapomněl, že Kosinski jest polský šlechtic. Jeho akce byly jednotvárné a i deklamace z jednotvárnosti nevybředla. Tím nechceme p. Grunda na dráze jeho zastavit, ale udáváme mu vady z dobrého úmyslu, aby usilovně se přičiňoval, by je odstranil. Pan Svoboda st. co Švýcar zbytečně orgán svůj namáhal a věty přes příliš protahoval. Sl. Libická počínala si co Amalie ušlechtile. Dobrý byl též p. Kolar ml. co Heřman. Pan V. Svoboda*) hrál Racmana. Návštěva slušná.

— *Repertoire českého divadla.* Na dnešek oznamuje se „Lazebník Sevilský." V neděli dne 28. jest „Čarovný závoj," v pondělí dne 29: „Angelo." V úterý 30. června „Miláček štěstěny" a ve čtvrtek 2. července „Lazebník Sevillský." Z nejbližších představení jmenují se „Čestmír," „Cymbelín," „Vilém Tell," „Král Lear."

— *Umělecká beseda.* Schůze odboru krásné literatury, jež se odbývají nyní pravidelně v pátek o sedmé hodině večer, docházejí živého účastenství. V poslední dne 19. června odbývané děla se další porada o vydávání listu uměleckého. V debattě účastnili se skoro všickni členové živě. Na návrh páně Sabinův uzavřeno vypracovati podrobný program, jenž by se zadal k správnímu výboru. Vypracování programu toho svěřeno jest komissi pěti členův, do níž zvoleni jsou pp: Sabina, Hálek, Pfleger, Janda a Jeřábek. Dále podán výboru návrh starosty p. Wenziga na oslavení památky zemřelého purkmistra Pštrosse, překlad Slovácké básně „Mnich" od nejmenovaného člena, aby báseň ta v odboru přečtěna byla, a návrh jednatele p. Hálka, aby ustanoven byl den k rozpravě, v níž navrhovatel členy odboru vyzvati míní, aby společně

*) Dle ohražení, jaké p. V. Svoboda minulý týden v „N. L." uveřejnil proti kritice o „Paní hospodské" v listě tomto, konstatujeme, že neměl p. V. Svoboda na mysli žádnou „manipulaci k dosažení peněžitého výsledku," nýbrž že jej vedly snahy čistě umělecké.

se zasadili o kritické proskoumání spisů zemřelých spisovatelů z novější doby se stanoviska literárně-historického. Příští schůze zejtra.

— *V sezení sboru Matičního*, ježto dne 17. t. m. pod předsednictvím kurátora Matice české J. Osvíc. p. Jana hr. Harracha se odbývalo, vyřizovali se hlavně jen věci oekonomické a záležitosti vnitřní správy se týkající. Tak se ustanovila cena Technologického slovníku p. Arn. Vysokého, kterýž právě 7. sešitem ukončen jest, pro zakladatele Matice české, kdož celé dílo najednou ze skladu v Museu odeberou, na 3 zl. r. č.; při odbírání po sešitech stojí 3 zl. 30 kr. Dále se děla volba dvou údů do sboru na místo p. archiváře K. J. Erbena a p. rady při c. k. místodrž. Jana Neubaura, na nichž dle řádu letos jest řada ze sboru vystoupiti. Pak oznámil sekretář Nebeský, kdož z posud vyvolených údů dopisujících se osvědčil, že čestný tento úřad přijímají, zvláště ale sdělil některé v literárním ohledu zajímavé zprávy, jež někteří z těchto pánů, jmenovitě p. farář Al. Brychta v Rychenburce, p. Fr. Stulík v Budějovicích, p. Hynek Šíbl v Plzni a p. Arnošt Vysoký v Jachymově ve svých dopisech podali. Konečně se ustanovili pp. prof. Hattala, Zelený a Zikmund za soudce básní, ježto zaslány byly v příčině vypsané ceny z nadání věnce Lípového, jež nejmenovaný přítel literatury československé na Slovensku při Matici byl učinil. Ovšem sešly se jen dvě básně k tomu konci, jedna v nářečí slovenském sepsaná: Kristovo vstúpenie do pekel, a druhá v českém, s titulem: Český válečník, obraz z polovice XV. stol.

— *Na oslavení památky zemřelého starosty Pštrossa* vydá tyto dni obchodník v hudebninách Ludvík Fleischer pamětní obraz v barvách, představující v perspektivě celý pohřební průvod nebožtíkův. Mezi ozdůbkami bude báseň česká i německá.

— *Spisovatel Jan Neruda* vrátil se již ze svých cest do Německa a do Paříže, kamž byl poslán „Svatoborem.“ V druhém půlletí podáme od něho popis pověstného sklepu Auerbachova.

— *Spisovatel Josef Barák*, který po šest neděl uvězněn byl v Krakově, jest z vazby propuštěn a vrátil se již do Prahy.

— *Sbírka Hollarových rytin*, kterouž zakoupil český sněm, jest již v Praze.

— *Na zakoupení Šafaříkovy knihovny* složili záhřebský arcibiskup 2000 zl., biskup Strossmayer 5000 zl. a záhřebský probošt 300 zl.

— *Nebožtík Jan Čech*, horlivý národovec, jenž zemřel ve svém rodišti v Domažlicích letos v měsíci únoru, odkázal 200 zl. r. č. „Svatoboru“ k podporování českých spisovatelů, České Matici 100 zl. r. č. na doplnění kapitálu základního, pražskému „Sokolu“ 100 zl. a měšťanské besedě domažlické na zakoupení potřebných kněh průmyslných 40 zl. r. č.

— *Zpěv. spolek Hlahol* v Praze ustanovil se na tom, že slavnosti tisícileté památky zavedení křesťanství na Moravě a v Čechách, jak jen bude lze, u největším počtu svých výkonných údů se súčastní, a vyzývá k tomu cíli ve zvláštním provolání všechny bratrské spolky v Čechách, aby totéž učinily a vysláním svých nejlepších výkonných sil k důstojnému provedení hudební části slavnostního programu při slavnosti velehradské nápomocny byly. Aby si Hlahol peněžitých prostředků na zapravení útrat za dovoz atd. zjednal, zařídí mimořádnou zábavu i poukazuje ve svém provolání k tomu, že by téhož prostředku užiti mohli také ostatní spolky zpěvácké s dobrým výsledkem. Hlahol očekává s jistotou, že se dle svých sil zpěvácké spolky v Čechách k tomu přičiní, aby osvědčily, že pojaly důležitost památné slavnosti velehradské; i těší se, že se na staroslavném Velehradě se svými statečnými soudruhy opět radostně sejde a s nimi svazek pěvecké vzájemnosti na novo utuží.

— *Hymna Cyrillo-Metodějská od Křížkovského.* V těchto dnech naskytla se nám příležitost nahlédnouti v partituru nové velikolepé hymny, ježto při slavnosti Velehradské zpěváckými spolky pod řízením našeho výtečného Křížkovského přednešena býti má, a poznati již poněkud její velebnost a krásu, jelikož jsme ji v hlavním hlase při průvodu piana zpívat slyšely. Je-li velezdařilá Sušilova báseň, jež k této hymně slova podává, již sama v sobě, ve svém libozvukém znění, takřka v pouhém čtení, učiněnou písní: jestiť v přirozeném a takřka zpříbuzněném spojení s výtečným malebným nápěvem písní právě tak milozvučnou, jak veleslavnou. Co do obšírnosti a důkladnosti v provedení mohli bychom hymnu tuto porovnati s malým oratoriem. Za základ slouží jí jeden z nejušlechtilejších národních nápěvů onoho vážného druhu, jenž se takřka choralní povahou vyznačuje a z nejstarších dob původí. Veleváżný nápěv tento provívá celou tuto milozvukou a bohatou skladbu v rozmanitých sborových proměnách, jakž to právě při větších sborech Křížkovského obyčejně shledáváme. Brzo rozlívá se mnohohlasným sborem, přizdoben jsa krásnými mistrně položenými figurami, tu opět splývá u velebný, svorný, jednohlasný sbor, dále opět rozvinuje se v slavnostný choral s fugálním zakončením a opět vrací se k prostomilé, milostné původnosti své, k jednoduché, milozvuké písni; zkrátka, jestiť to utěšená mistrovsky provedená malba hudební, jež posvátně idylický obsah básně barvami zvuků věrně ztlumočuje. Velebná hymna tato patří za-

jisté k nejzdařilejším plodům našeho výtečného skladatele sborů ryze slovanských; i ona jest provanuta duchem slovanským, při čemž ovšem vážná povaha zpěvu církevního neporušena zůstává. Jsme pevně přesvědčeni, že bude nový sbor tento ode všech zpěváckých spolků radostně uvítán a při vhodných příležitostech přednášen. Po slavnosti Velehradské bude lze dostati jej u zpěváckého spolku Brněnského „Besedy."

M. O.

— *Redakci „Pozoru"* převzal nyní spisovatel p. V. Crha.

— *Pěkných povídek Jana Dobrzaňského* „Doma i za mořem" vyšel sešit čtvrtý, jímž se řada těchto povídek končí. Sešit čtvrtý přináší povídu „Dvě ženy," z polského přeložil A. Štrauch. Přejeme sbírce té mnoho čtenářů.

— *„Bibliotéky klassiků řeckých a římských"* vyšly tři sešity; a sice 6., 7. a 8. V prvních dvou počínají politické řeči největšího řečníka Demosthena, v překladu prof. Edvarda Novotného. Po důkladném a obsáhlém úvodu podána tu vlastenecká a ohnivá první řeč proti Filipovi, již následují první a druhá řeč olynthská. Demosthenovy řeči odporučujeme zvláště naší mládeži, aby se z nich učila ryzé lásce k vlasti, nejevící se frásemi, ale činem. Překlad jest věrný a velmi plynný. Sešitem osmým začíná se díl druhý Herodotových dějin v překladu Jana Kvíčaly. Vůbec přejeme sbírce této nejhojnějšího účastenství, neboť sme již dávno s bolestí cítili, kterak nám klassická literatura v překladech skoro úplně schází. Že pak se nyní v oboru tom pracuje neobyčejně pilně, jest velmi potěšitelné a literatuře naší k opravdovému prospěchu.

— *„Výběr zpěváku nevyhnutelných hudebních vědomostí* mimo některá cvičení ve zpěvu" nazývá se knížečka, kterou zvláště pro zpěvácké spolky vydal Quido Havlasa v Jindřichově Hradci.

— *Na děn sv. Petra a Pavla* hodlá ředitelstvo západní české dráhy uspořádati výlet z Plzně a z Prahy za ceny snížené. Myšlénka to dobrá a zasluhuje, aby byla provedena častěji.

— *Slavnost svěcení praporu zpěváckého spolku „Slavoje" v Chrudími* v pondělí dne 29. t. m. Program slavnosti: Po 9. ranní hodině slavný obřad církevní na náměstí, při kterémž členové všech zastoupených spolků zpěváckých sbor „Hospodine pomiluj ny" zpívati budou. Po vysvěcení a slavnostní řeči zpívá „Slavoj" v chrámu nejsv. Salvatora Haslingrovu vokální mši. Odpoledne v 5 hodin slavnost na ostrově střeleckém, při které členové všech zastoupených spolků zpěváckých následující sbory přednesou: 1. Český zpěv, od Kalivody. 2. Slib, od Kückena. 3. Staročeská, od Jana Škroupa. 4. Na vlast, od Jelena. 5. Pečlivá milá, od Procházky, chrudimskému „Slavoji" věnovaný. 6. Rekův sen, od Slavíka. 7. Kde domov můj. V 8 hodin večer započne na střelnici společenský taneční ples. Čistý výtěžek věnuje se co záloha na zřízení nových varhan v chrámu nejsv. Salvatora.

— *Slavnost svěcení praporu zpěváck. spolku Dalibora v Slaném* a s ním spojené pěvecké, deklamatorní a hudební akademii dne 29. června 1863. Pořádek. V neděli 28. června. Hosté pěvci se očekávají 28. června do 2 hod. odpoledne na náměstí před poštou. Tamtéž budou rozdány lístky k ubytování. — Ve 4 hod. společná zkouška v sále u Zlatého jablka. V pondělí 29. června. Veškeří pěvci sejdou se ráno v 9 hod. v místnosti spolkové, aby se odebrali společně se sbory ostrostřelců a horníků slanských do děkanského chrámu Páně, kde slavnost započne v 10 hod. slavnou mší svatou. Odtud ve slavném průvodu potáhne celé shromáždění k soše nejsv. Trojice na náměstí, kdež se svěcení praporu vykoná. Po ukončených obřadech uloží se nově posvěcený prapor u p. přednosty, ostatní do místnosti spolkové. Ve 3 hod. odpoledne sejdou se veškeří pěvci v místnosti spolkové, odtud společný pochod s prapory ku koncertu, ještó se odbývati bude ve 4 hod. v místnostech panského dvora (ve vinopalně) spoluúčinkováním spojených zpěv. spolků: pražského Hlaholu, roudnického Řípu, lounského Vlastislava, rakovnického, novo-strašeckého, mělnického, slanského Dalibora, a hornické kapely z Brandýska. Program. 1. Ouvertura z Cikánky od Balfe. 2. Proslov od J. Jahna. 3. Naše probuzení. Sbor od L. Procházky (čest. úda Dalibora). 4. Deklamace. 5. Vlasti. Dvojsbor s doprovázením hudby od L. Procházky (čest. úda Dalibora). 6. Duetto z opery Il Masnadieri od Verdi. 7. Rekův sen. Sbor od K. Slavíka. 8. Deklamace. 9. Nedejme se. Směs z českých nár. písní od J. Fiedlera, kapelníka hudby brandýské. 10. Vítězný pochod vojův Zábojových ze zpěvohry „Záboj" s doprovázením hudby od J. L. Zvonaře (čest. úda Dalibora).

Číslem tímto se končí první půlletí třináctého ročníku „Lumíra." Vyzýváme p. t. pány předplatitele k brzkému předplacení, aby zasýlání přetrženo nebylo.

Z prvního tohoto půlletí jest ctěnému čtenářstvu směr náš již dostatečně znám. Podotýkáme jen, že se redakce všemožně přičiní, aby list ten zdokonaloval se v každém ohledu, aby důstojně representoval místo, jež zaujal co pěstitel a šiřitel krásného čtení.

Tisk a náklad Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda) v Praze.

OBSAH.

Básně.

Novely a povídky.

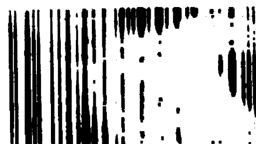
A. Původní.

B. Přeložené.

Články národo- a mravopisné, literární, kritické a umělecké vůbec.

Feuilleton.

CoLibrì
Made in Italy

8 032919 99

Widener Library
2044 079 378 154